

Henricus Furphaas
van Lee Anno 1701
Epis kal: Octobris

undio) Wilhelm Christianides
verus hujus Possessor.

Muto tibi navem, proza, p^uppiq^q carentem.
deficiente pecu^o, et sic omne n^oa^o
furtum ablatum est restituendum.
furtum a^o...

Q. CURTII RUFII,
HISTORIA
ALEXANDRI MAGNI.
Cum Notis selectiss. Variorum,
RADERI, FREINSHEMII,
LOCENII, BLANCARDI, &c.
Editio accuratissima.
ACCURANTE C. S. M. D.

LYGDVNI BATAVORVM
Apud Iohannem Elsevirium, Acad. Typog:
MDCLVIII.

ILLVSTRISSIMO VIRO,
DOMINO

JACOBO AVGVSTO
THVANO I. A. F.

IN SENATV PARISIENSI PRÆSI-
DI INTEGERRIMO, COMITI
DE MESLAY, CHRISTIANISSI-
MI GALLIARVM REGIS A CON-
SILIIS ET AD PRÆPOTENTES
BELGII FEDERATI ORDINES
LEGATO.

*Illustrissima Excellentia Tua devotiss. Cultor:
Hanc Q. CVRTII HIST. cum Notis
selectiss. variorum, eo, quo debet, animo*

L. M. Q. D. D. D.

JOHANNES ELSEVIER.

Q. C V R T I I R V F I

Historiam de rebus gestis Alexandri, nova
recensione editam.

VI populos, qui regna ferox sibi subdidit orbis
 Primus, & incubuit gentibus, Assur erat.
 Prævaluit mox Persa potens; & Martia tandem
 Persarum tumidas Græcia vertit opes.
 Gens genti, ceu latro fuit. raptoque triumphans
 Quilibet in socios miles & hostis iit.
 Iste furor Pella dominum succendit. & enses
 Strinxit, ALEXANDER sanguinolente, tuos.
 Noluit Emathius claudii tua gloria terris.
 Effera trans Hellen castra Ducesque rapis.
 Non satis Europa est iuveni. Troesque Phrygesque
 Et debellatos subruit ira Syros.
 Imperii sitis Euphratem trajecit, & ipsa
 Visa minus Babylon ambitiosa tibi.
 In Carras Petramque furis, Medosque Scythasque.
 Et spoliū dextra Bactra fuere tua.
 Dariū Porūque premis. Regūque Ducūque
 Purpura vesano raptā furore fuit.
 Iamque Clytū rabies, nunc suspiciosa Philotam
 Mens necat. & vivo Parmenione vales,
 Exstincto minus, in terras grassaris & urbes,
 Sceptraque pirata plurima more rapis.
 Lysimachus Phythonque favent, Perdicca, Seleucus,
 Antipatrumque tui causa laboris agit.
 Arrogat invisas angusta superbia voces.
 Et sobolem summi te cupit esse Iovis.
 Rex moreris. Ducibus victus discerpitur Orbis.
 Inque nova partis nomina mundus abit.
 Hac facunda refert laudati pagina Curti.
 Nec Macetūm ingentes vult latuisse vices.
 Rege triumphavit Magno res Thessala. magni
 Scriptoris fastos belliger orbis habet.
 Vos, quibus hac Curti purgantur scrinia, Regem
 Iurabo Macetis restituisse suis.

CASPAR BARLÆVS.

SUP.

S U P P L E M E N T I

I N

Q. C U R T I U M,

D E R E B U S G E S T I S

A L E X A N D R I M A G N I,

L I B E R P R I M U S.

PHILIPPVS MACEDO (qui primus omnium regum ejus gentis, Macedoniae regnum, subacta tota Gracia, ad summam potentiam evexit) Amyntæ, viri prudentissimi, omnibusque imperatoris virtutibus instructi, filius fuit. Is Amyntas ex Eurydice uxore tres filios suscepit; Alexandrum, Perdiccam, & Philippum Alexandri Magni patrem; atque filiam, Euryonem. In sidiis autem Eurydices uxoris, quæ nuptias generi, mariti morte pacta, occidendam virum, regnumque adultero tradendum suscepit, oppressus fuisset, ni filia pellicatum matris, & sceleris consilia prodidisset. Post mortem Amyntæ, Alexander, major natu filius, regno potitus est. Qui inter initia regni, cogente sane durissimo necessitatis telo, bellum ab Illyriis, pacta mercede, datoque Philippo fratre obside, redemit. Interjecto quoque tem-

A

pore,

pore, per eundem obsidem cum Thebanis gratiam pacis reconciliat. Quæ res Philippo ad maxima egregia indolis incrementa profuit. Siquidem tota custodiendi pueri cura, Epaminonda, strenuissimo Thebanorum duci, atque philosopho præstantissimo, hac conditione demandata est, ut commissum sibi puerum diligenter servaret, & summo studio in id juxta incumberet, ut moribus principe dignis atque honestis disciplinis quam optime imbueretur. Fovebat ea tempestate laudatissimus princeps domi filio suo Epaminonda præceptorem Pythagoricum, sub quo Philippus multum profecit. Interea temporis Alexander, insidiis matris Eurydices adpetitus, occubuit: cui tamen antea Amyntas, in scelere deprehensæ, propter communes liberos, ignarus iisdem quandoque exitiosam fore, pepercerat. Frater quoque ejus Perdicas, simili insidiarum fraude, relicto parvulo filio decipitur. Sub idem tempus, Philippus commodum è custodia elapsus, diu, non regem, sed tutorem pupilli egit. At ubi graviora bella imminebant, serumque auxilium in expectatione infantis erat, compulsus à populo, regnum Macedonicum male affectum, cum bellicis artibus, tum philosophiæ præceptis præmunitus, adprehendit, anno cccc ab urbe condita, Olympiade cv. Circa prima itaque regni prinordia, rerum infinita multitudine in diversas trahente partes, finitimis undique in Macedoniam irruentibus populis, bellisque veluti conspiratione quadam ad opprimendam Macedoniam, multarum gentium ex diversis locis, uno tempore confluentibus, rex Philippus cautius omnino agendum esse considerans, (omnibus enim pax esse non poterat) alia interposita pactione composuit, alia redemit, facillimis aggressis, ut militum trepidos firmaret animos, & sibi hostium contemptum demeret. Primum illi cum Atheniensibus certamen fuit, quibus per insidias victis, metu gravioris belli cum interficere posset, omnes incolumes sine pretio dimisit: quæ res illi magnam & gratiam & autoritatem conciliavit. Captis deinde Pæonibus, bellum in Illyrios transtulit: ibi multis hostium millibus caesis, Larissæam urbem nobilissimam cepit.

Hinc

Hinc Theſſalos, non cupiditate prædæ, ſed quod exercitui ſuo robur Theſſalorum equitum adjungere geſtiebat, nihil minus quam bellum metuentes, adoritur. Quibus ex improviſo præoccupatis, atque in poteſtatem redactis, jungendo equitum peditemque fortiſſimas turmas & copias, invictiſſimum fecit exercitum. Quibus rebus feliciter geſtis, Olympiada, Neoptolemi regis Molofforum filiam, uxorem ducit, conciliante nuptias altore virginis Arisba rege Molofforum, qui ſororem Olympiadis, Troadam, in matrimonio habebat: quæ cauſa illi exitii malorumque omnium fuit. Nam, dum regni incrementa affinitate Philippi ſe acquiſiturum ſperat, proprio regno ab eodem privatus, in exilio conſenuit. Poſt nuptias autem Philippus per quietem viſus eſt conjugis alvo inſignem affixiſſe bullam, cujus ſculptura, quemadmodum is exiſtimaverat, leonis haberet imaginem. Quod vates ita ſunt interpretati: Ipſam quidem eſſe gravidam, animoſum quoque & leonis natura præditum infantem parituram. Deinde, cum Philippus urbem Methonem expugnaret, jactu ſagittæ dextrum amiſit oculum. Nihilominus tamen pacem deprecantibus dedit, mitiſque etiam adverſus victos fuit. Pagas etiam capiens, imperio ſuo adjecit. Triballorum quoque gentem, & quicquid præterea terrarum in proximo erat, invadens omnia, uno velut impetu devicit. Debellatis finitimis, atque confirmato jam Macedonia regno, cum domum rediiſſet, natus eſt ipſi Alexander filius ex Olympiade uxore, VIII idus Aprilis, dicit Plutarchus: ab eo autem qui illum in Latinum convertit, ſcribitur, circa idus Auguſti: quod ſane, cujus ſit error, dubium eſt. Porro Philippus, veluti è ſpecula quadam, libertati omnium inſidiatus, Græcorum civitates, qua dominandi libidine ſingula imperare cogitaverant, omnes in ſuam redegit poteſtatem. Inferioribus enim contra ſuperiores ſuadens certamina, omnibus ad invicem callide incitatis, à Thebanis etiam (qui tamen antea eum, tanquam hoſtem, repellere conabantur) contra Lacedæmonios & Phocenſes, qui templo Apollinis ſpoliato, milites conduxerant, neceſſitate urgente, dux electus, oppreſſis ſacri-

legis, magnamque inde apud omnes nationes gloriam adeptus, omnium ad ultimum efficitur dominus ac princeps, & victos pariter atque victores servitutem subire coëgit. Inde in Cappadociam trajiciens, captis & occisis finitimis regibus; universam provinciam imperio Macedonia adjecit. Olyntho quoque expugnata Thraciam invasit. Nam, cum eum fratres duo Thracia reges, de terminis regni ambigentes, disceptationum suarum judicem eligerent, Philippus ad judicium velut ad bellum, inopinantibus fratribus, instructo exercitu venit, & utrumque regno, de quo disceptabant, spoliavit. Omnes sane principes docens, concordiam maximum, ad conservanda imperia atque principatus stabiliendos, adminiculum esse.

Alexander autem factus annorum duodecim, rebus bellicis admodum delectari, & excelsæ indolis manifestissima proferre indicia cœpit. Cunque ex aequalibus nonnulli ex eo percunctarentur, ad Olympicum nunquid stadium libens decertaret? (plurimum enim pedum celeritate pollebat) Libens equidem, inquit, si decertaturos mecum reges sim habiturus. Olim cum forte absente Philippo legati à Persarum rege venissent, eos cum hospitio, tum consuetudine captos, jucundissima sibi familiaritate conjunxit: admirantes quod is nihil aut humile aut puerile sciscitaretur, sed aut viarum longitudinem, aut superiorum itinerum modos perquirebat, multa super rege qualis in hostes esset, nunc super Persis, quæ vires, aut quæ esset potentia, rogabat. Quas res admirati legati, late diffusam Philippi gravitatem, nihil præ hujus pueri indole, & majore quam ætas pateretur, animi magnitudine duxerunt. Quoties à Philippo aut nobile quoddam captum oppidum, aut memorabili prælio parta victoria nunciabatur, haud magnopere latabatur, ceterum ad suos aiebat æquales, Omnia, ô pueri, genitor occupabit, ita ut ne vobiscum grande ullum ac insigne facinus ostentare mihi sit reliquum. Non enim ipsum ulla illecebrarum, aut pecuniæ, sed sola virtutis ac gloriæ cupido tenebat: quoque majores à patre facultates acciperet, eo se minora gerere posse

posse existimabat. Quocirca, crescente dominio, gerendis præclaris rebus materiam magna ex parte exhaustum iri ratus, non opes, non deliciarum usus, verum certamina & pugnas ardebat, & principatum, unde sibi virtutum gloriam, nominisque immortalitatem (quæ spes nec Alexandrum, nec quenquam alium bonum, unquam sefellit) compararet, affectabat. Quamobrem ipsius cura, compluribus (utipar erat) nutritoribus, pædagogis, ac præceptoribus est demandata: in primis tamen Aristoteli, ex cujus disciplina decem ferme annis informatus est. Eodem fere tempore Philippus Delphos misit consulens de successore; responsumque tale accepisse ferunt: Is demum tuo imperio omnique orbe potietur, quemcunque Bucephalus sessorem passus fuerit. Erat autem Bucephalus equus forma spectabilis atque ferocissimus, quem Philonicus Thessalus Philippo XIII talentis emerat. Hunc diu Philippus sub claustris præferratis asservari iussit; mansit tamen ita ferus, ut plane nullus eum ne tangere quidem ausus fuerit. Quare factum est, ut eum Philippus removeri atque abjici iusserit. Alexander vero dum forte adesset, Qualem, inquit, isti equum perdunt, dum eo per imperitiam ac mollitiem uti nesciunt? Cumque mira arte sine verberibus tractasset equum, tandemque conscensum ad cursum admisisset, tum calcibus usus est, ac molliter flexis habenis, quum equum reduxisset, descendantis caput exoscultatus pater, emisisset lacrymis, Aliud, inquit, ô fili, tibi par regnum quere, quando te jam Macedonia non capit. Præfagiit vir prudens tam excelsæ indoli non suscepturam paternam ditionem. Post hæc Philippus toti Græciæ bellum inferre statuit. ad quod percommodum ratus, si Byzantium, nobilem & maritimam urbem, in potestatem redegisset; eandem sibi resistentem obsidione cinxit: relicto domi ad regni curam filio Alexandro, tum XVI annos nato. Hæc urbs à Pausania Spartanorum rege condita, à Constantino postmodum gloria opibusque aucta atque renovata, & à nomine suo Constantinopolis dicta, circiter MCL annos sacratissimi Imperii sedes totiusque Orientis

caput fuit. Nunc tamen (proh dolor) foedissima atque impiissima Turcarum gentis imperio subjacet. Sed, ut ad Philippum redeam. Exhaustis in obsidione opibus, piraticam aggreditur, centumque septuaginta navium spolia rapuit, atque militibus suis distribuit. Ne autem in unius urbis obsidione tantus exercitus teneretur, profectus cum fortissimis, multas Chersonesi urbes expugnavit; filium deinde Alexandrum XVIII annos natum, virtutis & promptitudinis in rebus agendis manifestissime, ut sub patris militia tirocinii rudimenta deponeret, ad se accersivit. Cum quo in Scythiam praedandi causa, more negotiantium, impensas belli alio bello refecturus, est profectus. Eaque expugnata, viginti millia puerorum ac foeminarum capta, pecoris magna vis, auri argentique nihil, XX millia nobilium equarum ad genus faciendum in Macedoniam missa sunt. Sed revertenti à Scythia Philippo Triballi occurrunt, negantes se transitum daturus, ni portionem accipiant praeda. Hinc jurgium, mox & praelium, in quo ita in femore vulneratus est Philippus, ut per corpus ejus equus interficeretur. Cum omnes occisum putarent, praeda amissa est. Quam primum ex vulnere convaluit, diu dissimulatum bellum Atheniensibus infert. Cujus causa Thebani se junxere, metuentes, ne victis Atheniensibus, veluti vicinum belli incendium, ad se transfret. Inita societate inter civitates paulo ante infestissimas, legationibus totam fatigant Graciam, communem hostem communibus viribus summovendum putantes. Quaedam civitates motae, Atheniensibus sese jungunt: quasdam autem belli metus ad Philippum traxit. In hac pugna Philippus Alexandrum filium alteri cornu praefecit. Vbi laudatissimi herois virtus clarissime emicuit. Talem enim in eadem pugna se praestitit, ut non inferior patre, imo etiam nulli secundus extiterit: postea quoque eam victoriam sibi invidia ac fraude patris praeceptam fuisse conquestus sit. Commisso itaque apud Chero-neam praelio, etsi Athenienses numero militum longe praestarent, à Macedonibus tamen, continuo ac diuturno bellandi usu exerci-

exercitatisſimis, vincuntur. Non autem immemores priſtinæ gloriæ cecidere. Hic dies univerſa Græciæ & gloriâ dominationis, & vetuſtiſſimam libertatem ſiniit. Cæterum cum Philippus ſemper erga Alexandrum optime affectus fuiſſet, tandem ex Cleopatra noverca, Olympiadi ſuperinducta, diſcordia orta eſt. Cauſam adhibuit Attalus avunculus Cleopatræ: qui cum in nuptiis Macedones exhortaretur, deos orarent, ut ad regni ſucceſſionem, legitimus ex Philippo & Cleopatra crearetur heres; exandescens Alexander: O improbum caput! inquit, nos vero tibi nothi videmur? ſimulque in eum coniecit poculum. Inſurgens inde pater contra Alexandrum, ſtricto eum petiit ferro, ictus tamen, inclinatione corporis ab Alexandro evitatus, inanis excidit. Tunc Alexander convitiis patrem adortus, receptam Olympiadem matrem ſecum in Epirum duxit. Eum tamen Philippus, exprobrata ſibi à Demarato Corinthio hac eorum diſcordia, paulo poſt multis precibus agre revocavit. Inter hæc nuptias Cleopatra filiæ, & Alexandri fratris Olympiadis, quem pulſo Arisba regem Epiri fecerat, Philippus celebrat. Dies erat pro magnificentia duorum regum, & collocantis filiam, & uxorem ducentis, inſignis. Sed nec ludorum celebritas deerat. ad quorum ſpectaculum Philippus, cum ſine cuſtodibus medius inter duos Alexandros, filium generumque, procederet, Pausanias, nobilis ex Macedonibus nemini ſuſpectus adoleſcens, occupatum anguſtiis Philippum in tranſitu obruncavit, diemque lætitiæ deſtinatum, fœdum luctu funeris fecit. Hic puer ſtuprum per injuriam paſſus ab Attalo fuerat, qui eum etiam poſtea, tanquam vile ſcortum, libidini convivarum ſubjecit. De quo, Philippo conqueſtus, qui multum quidem ex rei turpitudine eſt motus, ſed Attalo, ob magnam familiaritatem, & quod ejus opera tunc uteretur, ut noceret induci haud potuit. Erat etiam Attalus, ob Cleopatram, proxime à rege in matrimonium acceptam, arctiſſima ei junctus cognatione, copiarumque in Aſiam præmiſſarum dux fuerat delectus; vir in rebus bellicis egregiæ fortitudinis. Idcirco rex potius, ut Pausaniæ

animum iustissimo dolore incensum mulceret, est conatus: datifque ei magnis muneribus, loco insuper honestiori, inter corporis sui custodes, honoravit. Sed ille implacabili ardens ira, decrevit, non tantum de eo qui sibi injuriam intulisset, sed & qui ulcisci illatam nolisset, pœnam sumere. Vixit Philippus annos XLVII, regnavit XXV, Macedonum rex XXIII: cui maxima opes erant instrumenta bellorum; divitiarum questu, quam custodia solertior: itaque inter quotidianas rapinas semper inops erat. Misericordia in eo & perfidia pari jure dilecta. Nulla apud eum turpis ratio vincendi: blandus pariter & infidiosus alloquio: qui plura promitteret, quam præstaret: in feria & jocos artifex. Amicitias utilitate, non fide colebat. Gratiam fingere in odio, instruere inter concordantes odia, apud utrumque gratiam querere, solennis illi consuetudo. Inter hæc eloquentia, & insignis oratio, acuminis & solertia plena, ut nec ornatui facilitas, nec facilitati inventionum deesset ornatus.

LIBER SECVNDVS.

Anno ab urbe condita CCCCXXVI mortuo Philippo, Alexander filius, (ob magnitudinem rerum gestarum Magnus appellatus) vigesimo ætatis anno plenum invidia, & gravissimis odiis ac periculis undique circumseptum, assequutus est imperium. Nec enim vicina barbarorum, provincia & nationes modeste servitutem ferebant, avita vero dominia patriosque principatus affectabant. Primo omnium autem quotquot paterna cædis causa fuerant, gravibus affectit pœnis. Deinde sepultura ejusdem maximam impendit curam. Principatum verò multo melius, quam quisquam existimasset, confirmavit. Iuvenis enim, atque ob ætatem adhuc teneram ab aliquibus contem-

contemptui habitus, vulgus ipsum humanissimis sermonibus ita in sui benevolentiam traxit, ut & spem maximam omnibus faceret, & metum simul atque contemptum sui universis demeret. Macedonibus immunitatem cunctarum rerum, præter militia vacationem, dedit. Quo factò tantum sibi conciliavit favorem, ut alii corpus, non virtutem, alii vero nomen regis solum immutatam esse dicerent. Et quum initio tumultus undique contra ipsum exorti essent, audacia & animi constantia incredibili citissime motus omnes compressit. Profectus deinde Corinthum in Peloponnesum, generali totius Græciæ concilio, contra Persas (quorum erat eo tempore summum in terris imperium, quique Græciam sæpe multis cladibus afflixerant) Imperator est designatus. Siquidem pater ejus idem bellum inchoaverat, morte tamen præventus, consummare haud potuerat. In hujus belli apparatu nunciatur, Athenienses, Thebanos, & Lacedæmonios, ab eo ad Persas defecisse, auctoremque ejus defectionis, magno auri pondere à Persis corruptum, Demosthenem oratorem extitisse. Quibus motibus occursurus, tanta celeritate, instructo paratoque exercitu, Græciam oppressit. ut quem venire non senserant, videre se vix crederent. In transitu hortatus Thessalos, beneficiorum patris commonefaciens, commemorata etiam veteri cognatione, quæ sibi cum illis per Herculem esset, sermonibusque humanissimis, ut magna à se sperarent, persuasos induxit, ut, communi totius Thessaliæ decreto, universæ gentis dux crearetur, omniaque veltigalia atque redditus suos ei traderent. Tanta autem in juvene celeritas, tamque efficax in rebus agendis diligentia, omnes qui per contemptum ab eo erant alienati, perterrefecit. Athenienses itaque sicuti primi defecerunt, ita etiam primi pœnitere cœperunt; pueritiam Alexandri antea spretam, supra virtutem veterum ducum extollentes: missisque legatis, bellum deprecabantur. Quibus auditis & graviter increpatis, bellum remisit. In ea legatione Demosthenem quoque fuisse ferunt, sed cum cæteris ad Alexandrum non pervenit: siquidem à Cytherone Athenas

reversus est : sive correptus timore, quod frequenter Philippum cum suis vituperasset, atque in sua republica contra Macedones verba fecisset ; sive ut regi Persarum (à quo magnam aurum summam, ut Macedonum causam oppugnaret, accepisse dicebatur) omnem de se suspicionem eximeret. Hoc quoque ipsi ab Æschine exprobratum ajunt, qui in oratione quadam de acceptis muneribus ita dicit : In præsens sane regium aurum sumptus huic suppeditat. Sed hoc deinceps haud sufficiet, cum nullæ opes moribus improbis satis esse possint. Alexander sedatis motibus qui in Græcia erant exorti, antequam in Asiam cum exercitu trajiceret, per Thraciam iter faciens, Pæones, Triballos, Illyrios, aliosque finitimos petere instituit, quos novis rebus studere acceperat. Nam quod regno ejus tum finitimi, tum maxime insidi erant, minime negligendos censuit, præsertim cum in tam longinquas à domo regiones cum exercitu profecturus esset. Ex Amphipoli igitur cum copiis profectus in Thraces, (quos Græci Autonomos vocant, nullius imperio, nullius legibus obnoxios) decem dierum itinere ad Hæmum montem pervenit : ibi, circa aditus angustias, negotiatorum atque Thracum ingentem manum collectam obviam habuit. Infederant montis verticem, curribusque pro vallo, qua patebat aditus, utebantur : inde pugnaturi, si necessitas postulasset. Sin autem ex adversa montis parte peterentur, currus in Alexandri phalangem magno impetu erant immissuri. quod & fecerunt. Sed milites ab Alexandro edocti, alii laxatis ordinibus, alii corpora humi strata scutis contegentes, periculum omne devitarunt. Hinc alacriores facti, ingenti clamore in hostes feruntur, eosque uno impetu superavere. Alexander, protinus superato jugo, per Hæmum montem in Triballos ad flumen Lygium profectus est. Syrmus Triballorum rex erat : is cognito Alexandri adventu, uxores ac pueros, cateramque imbellem turbam, ad Danubium in insulam Peucam confestim misit. quo & Thraces Triballis finitimi se receperant. Nec multo post & ipse Syrmus eodem fugit. Reliqua Triballorum multitudo ad alteram insulam se contulerat,

lerat, eo in loco, ex quo pridie Alexander moverat situm. Alexander Triballos repetens, hostes ex sylvis in aperta provocatos superat, tribus millibus caesis, reliquis in fugam coniectis, paucisque captis. Post hanc pugnam Alexander ad Danubium profectus, ad insulam in quam Triballi ac Thracæ confugerant, contendit: cui tamen barbari summa vi restiterunt; quod erat iis facilius, quoniam & naves paucæ erant, & insula maxima pars prærupta ac præceps, & fluminis cursus, utpote in angusto conclusus, concitator. Quapropter Alexander abductis inde navibus, trajecto noctu flumine, MCCCC equitibus, peditibusque IV millibus, Getas (quorum circiter IV millia equitum, peditumque supra X millia prohibendi animo in adversa ripa armatos viderat) petiit. Quo factò territi Getæ, ne primum quidem impetum sustinere. Res prorsus ingentis audaciæ iis visa, Alexandrum tam facile unica nocte Danubium, omnium Europæ fluminum amplissimum atque altissimum, nullo ponte injecto, transisse. Confugientibus igitur illis in sylvarum solitudines atque latebras, Rex urbem vacuum nactus, cepit, soloque æquavit. Huc loci venere legati à cæteris Danubii accolis, à Syrmo Triballorum rege, atque Germanis, ad Alexandrum, ut cum eo amicitia fœdus inirent. Quibus in fidem & amicitiam acceptis, è Germanis quæsiuit, Quidnam in humanis rebus præ cæteris extimescerent? ratus nominis sui magnitudinem ante omnia ipsis formidolosam videri. Illi hoc se in primis timere responderunt, ne forte in sese aliquando cœlum rueret. Alexander nihil motus responsi superbia, tantum adiecit: Germanos superbos esse, eosque domum remisit. Inde in Agrianos & Pæonas iter persequenti nunciatum est, Clytum Bardiles ab eo defecisse, Glauciamque Taulantiorum regem se ei conjunxisse. Erant & qui nunciarent fore, ut Autariatæ ipsum in itinere adorirentur. Proinde negotio de Autariatæ Lagaro Agrianorum regi (qui patri Philippo admodum charus, Alexandro quoque perquam familiaris erat) commisso, insuper Cyna sorore, ubi Pellam revertisset, ultro in uxorem

uxorem promissa, ipse ad Clytūm Glauciamque magna celeritate contendit, eosque vario pralio vicit atque prostravit. Hæc agenti, superveniunt nuncii, multas in Græcia res novas moliri, civitatesque non paucas, & in primis Thebanos, ab eo defecisse. Qua re motus Alexander, in Macedoniam est reversus, ut factum in Græciatū multum reprimeret. Thebanis autem, conantibus præsidium Macedonicum ex arce Thebana (quam Cadmeam vocant) depellere, ipsamque præ altis fossis, & munitissimo vallo cinctam, obsidentibus, rex cum exercitu magnis itineribus profectus, non longe à Thebis cum omnibus copiis insedit. Itaque Thebanorum duces, quoniam Alexander præter spem omnium advenerat, ac incertum erat, utrum auxilia, sicuti à nonnullis civitatibus petierant, illis adventura essent, de belli ratione consultare cœperunt. Omnibus tandem consentientibus belli discrimen subire constituerunt. Sed rex suos continuit, illis spatium pœnitendi mutandique consilii exhibens, nullo pacto futurum existimans, ut una civitas contra tantas copias esset pugnatura. Habebat enim ultra xxx mill. peditum, equitumque ad lxx millia, omnes laboribus bellicis exercitatisimos. Quorum virtuti confisus, Persicum bellum susceperat. Sane si Thebani temporum fortuna cedentes, pacem petiissent, rex eorum postulatū libentissime annuisset. Nam tum mirifico studio ad Persas in Asiam transire properabat. Cum tamen armis, non precibus uti decrevissent, Alexander Macedones ad prælium instruxit. A Thebanis, contra hostes numero longe superiores, summis viribus atque impigre decertatum est. Interim Macedonibus, qui custodiæ Cadmeæ arcis præerant, à tergo invadentibus, circumventi Thebani, in ipsa pugna ceciderunt. Capta Civitas & direpta, urbs eversa funditus est. Qua quidem in re ea spes idque consilium extitit Alexandro, ut huiusmodi casu ac terrore compressi Græci, quietius dum abesset, agerent: cum alioqui incusantibus Thebanos sociis Phocensibus ac Platæensibus morem gerere gratificarique concupisceret. Plures sex millibus oppetiit. Triginta millia vendidit, ex quibus quadringen-

dringentorum quadraginta talentorum argenti summam coëgit. Pindari vatis tamen stirpi pepercit; summum in doctos favorem manifestissimo exemplo testatus. Non omittendum videtur, quod hic rerum gestarum Alexandri scriptores de Timoclea referunt, quam insignem Thebanam fœminam Thracius quidam dux constuprasset dicitur. Quumque post id eam posceret pecuniam, solus à muliere ad puteum seductus fuisse, in quo diceret pretiosiora rerum suarum occultari. Ducem igitur super os putei, spectandi causa inclinatum, illa in profundum detrusit; superneque injectis lapidibus oppressit. Ob id facinus adductam ad se in vinculis fœminam, percunctatus est Alexander, quanam esset? Ea imperterrita, Theagenis, inquit, sum soror, qui contra Philippum electus imperator fortiter pugnans pro Græcia libertate occubuit. Magnanimitatem mulieris & constantiam admiratus rex, liberam eam cum filiis dimisit. Athenienses Thebarum casum moleste & cum summa commiseratione ferentes, profugis portas contra regis edictum aperuerunt. Quam rem ita graviter tulit Alexander, ut secunda legatione, denuo bellum deprecantibus, ita demum remisit, ut oratores & duces, quorum fiducia toties rebellent, sibi dedantur. Eo tamen demum res est deducta, ut retentis oratoribus, duces in exilium agerentur. qui confestim ad Darium regem Persarum profecti sunt. Ceterum coactis in Isthmo Græcis, & expeditionem in Persas decernentibus, Alexandro plures philosophi & oratores occurrunt, præter Diogenem Cynicum, qui tum versabatur Corinthi, & Alexandrum parvi faciens, in Cranio habitabat: miratus Alexander, ad eum in sole apricantem venit, rogans, reine cujusquam indigeat? at ille, Vt paulum, inquit, à sole discedas. Quo responso Alexandrum adeo delectatum ferunt, ut ad suos conversus dixerit, se Diogenem esse velle, si Alexander non esset.

Rebus Græcia compositis, adventante vere, ipsaque Græcia cum Macedonia Antipatro (cui ex amicis maxime fidebat) commissis, ad Hellepontum cum exercitu profectus, in Asiam incre-
dibili

dibili ardore mentis accensus trajecit. Cum autem delati in continentem essent, primus Alexander jaculum, velut in hostilem terram, conjecit, armatusque, de navi, tripudianti similis, profiluit, atque ita hostias cedit, precatus, ne se regem illæ terre invitæ accipiant. Inde hostem petens, milites à populatione Asiæ prohibuit; parcendum suis rebus præfatus, nec perdenda ea quæ possessuri venerint. In exercitu ejus fuerunt XXXII millia peditum, non supra V millia equitum, navesque CLXXX. Hac tam parva manu universum terrarum orbem, utrum sit admirabilius quod vicerit, an quod aggredi ausus fuerit, incertum est: cum ad tam periculosum bellum, non juvenes robustos, nec primo ætatis flore, sed veteranos, plerosque etiam emeritæ militiæ, qui cum patre patruisque militaverant, elegit; ut non tam milites, quam militiæ magistrōs, electos putares. Ordines quoque nemo nisi sexagenarius duxit, ut si principia castrorum cerneret, senatum te alicujus prisca Reipubl. videre diceret. Itaque nemo in pralio fugam, sed omnes victoriam animis conceperant, nec in pedibus cuiquam spes, sed in lacertis fuit. Alexander deinde passim peractis sacrificiis, maxime apud Trojam ad Achillis tumulum, in quem genus suum ex maternalinea referebat, eum ob id felicissimum adolescentem prædicans, quod suarum virtutum præconem Homerum invenisset, ad interiora Darii regis Persarum contendit. Hunc Darium Arsani filium, qui decimusquartus à Cyro, totius orientis monarchiam tenebat, hac potissimum causa aggredi voluit, quod à patre suo Philippo tributum requisierat. Darius autem, missa prius superba, contumeliosa, atque imperiosissima legatione, se regem regum, ac consanguineum Deorum, Alexandrum vero famulum suum, appellans, Satrapis suis id negotii dederat, ut insanientem istum Philippi adolescentulum (sic enim eum per contemptum appellabat) verberibus puerilibus graviter cæsum, indutumque post veste purpurea, sibi vinctum traderent, navibusque una cum nautis submersis, omnes ejus milites ad ulteriora maris rubri transporterent.

tarent. Qui mandatum regis exequi volentes, ad Granicum amnem (qui Troadem à Propontide disternat) magna manu, videlicet viginti millibus peditum, & pari equitum numero, confluxerunt, & præruptam fluminis ripam, qua Alexandro omnino trajiciendum erat, obsederunt. Alexander, etiamsi præsentissimum periculum instare cerneret: quippe cum suis ex inferiore atque instabili loco, (erat enim cum udus, tum cæno lubricus) utpote ex flumine adversus hostes in eminenti ripa stantes, dimicandum foret: suæ tamen fortune ac virtuti, simulque fortitudini militum confusus, amnem trajecit. Et primo quidem non spernenda difficultate pressus, tandem tamen hostes, non tam sua arte, quam virtute Macedonum, vicit atque prostravit. In eo conflictu Persarum viginti millia peditum, & CCL. equites, cæsa; Macedonum non plus XXXIX interfecti sunt. Ea pugna magnum ad res Alexandri momentum peperit. Sardis enim maritimi barbarorum imperii propugnaculum cepit, iisque ac cæteris Lydia populis, ut legibus uterentur suis, concessit. Ephesum, quarto post pugnam die, lapsa inde præ metu præsidio, occupavit. Interim ex Magnesiæ & Trallibus legati venerunt, urbium suarum deditioem pollicentes; ad quas in fidem recipiendas Parmenionem cum duobus millibus & quingentis mercenariis, parique Macedonum numero, equitibus ex amicis circiter ducentis misit. Miletum deinde sibi resistentem oppugnavit: eaque potitus, versus Halicarnassum iter ingreditur. Omnibus interjacentibus oppidis primo impetu captis, Halicarnassum urbem permunitam obsedit, eamque non sine labore expugnatam, solo æquavit. Ingressus Cariam, Ada Caria regina, (qua regno ab Orontobate, quem Darius miserat, pulsa, nihil quicquam in tota Caria, præter Alinda, ejus provinciæ urbem munitissimam, tenebat) Alexandro obviam profecta, Alindis urbe tradita, eum in filium adoptavit. Rex nec liberalitatem fœminæ, nec filii nomen aspernatus, urbem eidem custodiendam reliquit. Totâ deinde Caria subacta, memor accepti beneficii, eam uniyersam Adæ imperio

perio subjecit. Hinc in Lyciam & Pamphyliam tendit, eo consilio, ut ora maritima ad Phœniciam & Ciliciam usque in potestatem redacta, navales copias hostibus inutiles redderet. Devictisque rebellibus Pisidia populis, summo mentis ardore, nec minore alacritate, adversus Darium, quem cum multis militantium millibus adventare constabat, contendens, Phrygiam, per quam exercitus traducendus erat, est ingressus.

Q. CVRTII RVFI,
DE
REBUS GESTIS
ALEXANDRI REGIS MACEDONUM,
LIBER III.
CAP. I.

Celanarum urbe & arce recepta, primariam Phrygia urbem Alexander ingreditur: in qua fatalem Gordii nodum solvit. ac deinde obviam Dario ire statuit.

INTER hæc Alexander, ad conducendum ex Peloponneso militem, Cleandro cum pecunia missio, Lyciæ Pamphyliaque rebus

Inter hæc] Præcesserunt, opinor, proximè, Memnonis molitiones & obitus, quæ Græcis, qui supersunt, modicè delibata, hic fortè plenius exposuerat. De Alexandri quidem rebus modò non fuisse dictum, tota loquendi ratio transitionis manifesta, coarguit. *Freinsh.*

Alexander] Arabes eum, Goliò testè, **دين ذر القو** Bicornem vocant, non tam ob partem Orientis & Occidentis Imperium, quam à cornuta Alexandri effigie, nummis exhibitæ, ut Jovis Ammonis filius agnosceretur. *Blanckardus.*

Ad conducendum] Namque præliis etiam secundis atterebantur copia, devictarumque gentium militi minor quam domestico fides habebatur. *Infra 4, 6, 31.* Et necesse quidem erat, tot acies, ut horum exercitus delessent, ita victoribus etiam

copias parte aliqua minuisse; ut apud Livium 23, 12, 1. Mago Carthaginensibus suis inculcat. Scilicet hoc ipsum est, quod evenire solet in alieno orbe bellantibus, ut, ejusdem Livii 9, 19, 6. verbo, propter inopiam supplementi consenescat exercitus. Freinsh.

Peloponneso] Peninsula est, totius Græciæ velut arx ac munimentum, angustis faucibus adhæret continendi: ubi Isthmus est, folio platani similis, æquè ferè pater in longum atque latum, stadiis circ. cccc. Hæc itaque Isthmo, seu tenui quasi cervice terræ, divortium facit inter mare Ægæum & Ionium, quatuor non amplius millibus passuum utrumque mare dissepens. *Raderus.*

Cleandro] Scelerato latrone, qui jussu Alexandri, Parmenionis latus hausit, sacra profanavit, fanda infanda fecit. Demum ab Alexandro occisus. *Plura lib. VII. & X: cognosces. Rad.*

Lyciæ, Pamphyliaque] Lycia, Parthylia,

rebus compositis, ad urbem Celanas exercitum ad-
 2 movit. Mediam illa tempestate interfluebat Mar-
 syas amnis, fabulosis Græcorum carminibus inclutus.

Fons

phylia, Caria, Lydia, &c. sunt provin-
 ciæ minoris Asiæ, ab Alexandro post
 Granicum prælium occupatæ. Vi-
 de Arrianum lib. 1. Pamphylum mare
 Alexandro cecit, sicut rubrum Israëli-
 tis, ut Flavius aitumat. Plutarchus ta-
 men supra veri fidem ait, à scriptoribus
 relatum. Arrianus non sine divino nu-
 mine illud iter superatum narrat. Ta-
 citus Etesiarum flatibus assignat, à qui-
 bus littora nudantur. *Idem*, Strabo
 lib. XIV. testatur, maris Pamphylia lit-
 tora, observato æstu, temeratio quid-
 em, sed felici ausu, immixtis umbilico
 reus militibus, oblique legisse & su-
 perasse.

Rebus compositis] Nova enim à Du-
 ce non tentanda sunt, nisi veteribus
 firmatis, & tutis à tergo relictis. Sic
 paulo infra noster: *Cum Darium occu-
 pare statuisset, ut à tergo tuta relinque-
 ret.* Et lib. IX. *Ne quid à tergo, quod
 destinata impedire posset, moveretur.*
 Tacit. 12. *Annal. Ortæ apud Brigantes
 discordia retraxere ducem destinationis
 certum, ne nova moliretur, nisi prioribus
 firmatis.* Inde Fabius apud Livium sua-
 det, Annibalem Italia prius expelli,
 quam bellum in Africam transfératur.
 Natura enim prius est, tua cum defen-
 deris, aliena ire oppugnatum. *Pax, in-
 quit, ante in Italia, quam bellum in
 Africa sit, & nobis prius decedat timor,
 quam ultio aliis inferatur.* Hic ergo
 Princeps aut Dux bifrontem ager, ut
 non modo quæ ante ipsum; sed etiam
 quæ post tergum sunt, intueatur, diri-
 gat, ac constituat; ne domesticum ma-
 gis aut in propinquo, quam externum
 ac remotum hostem timere necessè ha-
 beat: & non solum procedendi; sed &
 recedendi, quoribus necessum est, spa-
 tium inoffensum & expeditum ipsi re-
 linquatur. *Loccenius.*

Celanas] Celanæ urbs, caput quon-

dam Phrygiæ fuit, migratum inde haud
 procul veteribus Celanis: novæque
 urbi Apameæ nomen inditum ab Apa-
 mea, sorore Seleuci regis. Et Marsyas
 amnis haud procul à Mæandri fontibus
 oriens, in Mæandrum cadit, fama que
 ita tenet: Celanis Marsyam cum Apol-
 line tibiarum cantu certasse. *Livius
 lib. XXXVIII.* vide Salmasi ad Solin.
 cap. XL. pag. 831.

2 *Mediam illa tempestate*] Tempore,
 inquit, illo, quo Alexander Celanarum
 arcem exercitu obsedit, mediam urbem
 interfluxit amnis Marsyas. Nam post-
 ea, &c. Recte, *media illa tempestate*,
 quia postea desertis veteribus Celanis,
 migratum est Apameam. Curtii ævo
 jam Celanæ veteres nullæ erant. Igi-
 tur videtur medium tempus vocasse,
 quod est ab V. C. usque ad Alexan-
 drum, & ab Alexandro usque ad suam
 ætatem, quadringentorum fere ante,
 rotidemque post, annorum spatio inter-
 jecto. Sed verius leges, *media mœnia
 interfluebat*, & jungatur cum voce
 mœnia, non cum tempestate, hoc sen-
 su: Marsyas media mœnia Celanarum
 interfluebat. *Raderus.*

Freinshemius legendum censet: *Me-
 diam illa tempestate interfluebat*, &c.
 quippe Palatini codices non habent
 mœnia. & ipsius etiam Curtii auctori-
 tate firmatur hæc lectio: sic enim mox
 3. 5. 1. de Tarso: *Mediam Cydnus am-
 nis interfluit.* Porro ista verba, *illa tem-
 pestate*, ideo inferit, quod diruta Ce-
 lanæ, postmodo alia sede propinquo
 loco instaurata sunt, quæ urbs *Apamea*
 dicta est.

*Marsyas amnis, fabulosis Græcorum
 carminibus inclutus*] Laudarunt Mar-
 syam non Græci tantum Poëtæ, sed &
 Latini. Neque Poëtæ tantum, sed &
 Geographi, ac Historiarum scriptores.
 Marsyas autem Hyagnidis tibicinis fi-

lius,

Fons ejus ex summo montis cacumine excurrrens, in 3
 subjectam petram magno strepitu aquarum cadit :
 inde diffusus, circumjectos rigat campos, liquidus,
 & suas duntaxat undas trahens. Itaque color ejus
 placido mari similis, locum Poëtarum mendacio fe- 4
 cit: quippe traditum est, *Nymphas amore amnis reten-*
tas, in illa rupe confidere. Ceterum, quamdiu intra mu- 5
 ros fluit, nomen suum retinet: at quum extra mu-
 nimenta se evolvit, majore vi ac mole agentem un-
 das *Lycum* appellant. Alexander quidem urbem de- 6
 stitutam à suis intrat: arcem vero, in quam con-
 fugerant, oppugnare adortus; caduceatorem præ-
 misit,

lius, tibias à Minerva projectas inve-
 nit: & non procul à Celænis lacus est,
 ex quo Marfyas & Mæander flumina
 extant, ubi cum Apolline in certamen
 musicum descendit Marfyas, victusque,
 ac exuviis corporis exutus, in fluvium
 sui nominis est mutatus. *Raderus.*

3 *Fons ejus ex summo, &c.*] Hoc est,
 quod ait Herodotus, eum fluvium *κα-*
ταρράκτιον ἀνατέλλειν ἐξ ἀκρῆς τῆς
Κελαινέων.

Undas trahens] Sic lib. 10. Suas tan-
 tum aquas vehens: ut Tibull. *dum vehet*
amnis aquas.

4 *Nymphas*] Ad ejusmodi fabulam
 respiciunt illa Ovidii *Metam.* 6. de
 Marfya:

Illum ruricola, sylvarum numina,
Fauni,

Et Satyri fratres, & tunc quoque cla-
rus Olympus,

Et Nympha sterunt. —

Amore amnis] Vt qui ex illarum la-
 crymis creverit.

5 *Quamdiu intra muros fluit, nomen*
suum retinet, &c.] Non dubium est
 ergò, hallucinatum esse Curtium, qui
 Marfyan cum Lyco eundem putavit,
 quod uterque in Mæandrum cadat. Sic
 Organ alium fluvium, quem recipit
 Marfyas, priusquam in Mæandrum in-
 fluat, confundit cum eodem Marfya.

Sic enim scribit: *Inde diffusus circum-*
jectos rigat campos, liquidus & suas dun-
taxat undas vehens. Hæc Orgæ conve-
 niunt. Lyci meminit Strabo inter am-
 nes, qui Mæandrum reddunt auctiorem
 & ampliolem; quem alium facit à Mar-
 fya, eumque ex monte Cadmo exoriri
 dicit, qui Laodiceæ superimminet.
 Nugatur igitur Curtius, qui Lycum &
 Marfyan confundit, quum Marfyas
 Apameam adluat, vel interfluat; Lycus
 Laodiceam. utraque urbs Phrygiæ,
 quas fere semper jungit Strabo. *Sal-*
masius.

6 *Arcem*] Hanc mille Cares cum
 metcenariis Græcis centum defende-
 runt. *Arrianus.*

Adortus] *Raderus* mavult legere *ad-*
orsus, ut habent antiquiores codices: ab
adorior, non *adordior*. Rarius tamen est
adorsus, quam *adortus*; sed habet & alia
 quædam rara Curtius, ut suo loco mo-
 net.

Caduceatorem] Legatum, concil-
 liandæ pacis missum; à *caduceo*, quem
 manu gestabat: sicut Fæcialis erat, qui
 bellum derantiabat, *Caduceus* ergò seu
caduceum, Mercurii virga fuisse fertur,
 qua ille ad dissidia & discordias tollen-
 das utebatur. Non immerito itaque
 Mercurio, qui orationis Deus, & Deo-
 rum nuntius habebatur, assignatum est

7 misit, qui denunciaret, *ni dederent, ipsos ultima esse passu-*
 7 *ros.* Illi caduceatorem in turrim, & fitu & opere mul-
 tum editam, perductum; *quanta esset altitudo, intueri ju-*
 bent, *ac nunciare Alexandro, non eadem ipsum & incolas*
astimatione munimenta metiri: se scire inexpugnabiles esse.
 8 *ad ultimum, pro fide morituros.* Ceterum ut circumfidcri
 arcem, & omnia sibi indies arctiora viderunt esse; *sex-*
aginta dierum inducias pacti, ut nisi intra eos auxilium Darius
ipsis misisset, dederent urbem: postquam nihil inde praesi-
 dii mittebatur, ad praestitutam diem permisere se re-
 9 gi. Superveniunt deinde legati Atheniensium, pe-
 tentes, *ut capti apud Granicum amnem redderentur sibi.*
 Ille

caduceum, quod dissidentium animi
 oratione praecipue sedentur. *Caduceum*
 Aegyptii in speciem duorum draconum
 maris & feminae figuraverunt, qui
 parte media sui voluminis, nodo, quem
Aterculeum vocant, sibi allegantur, pri-
 misque partibus reflexi, in modum cir-
 culi oscula jungunt. Hanc virgam Ap-
 ollo dicitur invenisse & Mercurio
 donavisse, Itra vicissim ab illo accepta.

Ni dederent] Simile quid in Mem-
 cenis, in Nauensibus lib. VII. & aliis
 tentavit. Licet autem inferre bellum,
 quam minari gloriosius esse videatur,
 tamen est minus difficile, & magis hu-
 manum, ab ipso quoque Deo prae-
 ceptum, tentare prius spontaneam dedi-
 tionem, quam vim adhibere. Unde
 haec ducum solent esse tentamenta in
 obsidione urbis; primo blandis promif-
 sis, deinde minis & ostentatione peri-
 culorum, obsessos ad deditionem com-
 pellere. Hoc est, secundum prover-
 bium, *aliera manu caduceum, altera ha-*
stem praefere. Si ille rejiciatur, haec
 succedit. Vide Gell. l. 10. c. 27. *Loccen.*

In turrim perductum] Sicut in re-
 bus bellicis, magne prudentiae habetur,
 si inopiam atque infirmitatem tuam
 celes; ita contra quibus fidis, ostentan-
 da sent ad terrorem atque desperatio-
 nem hostium, quo consilio apud Tacit-

tum H. 3. 54. *duces Flaviani argenda*
forma non deerant, captos Vitellii explo-
ratores, circumductosque ut robora victo-
ris exercitus noscerent, remittendo.

Sexaginta dierum, &c.] Solent se-
 pe se dedere obsessi; ita si intra tantum
 temporis auxilia ipsis non advenerint:
 ut observat Genulis de jure belli, 2. 17.
 ubi plura ejus rei exempla.

Darius] Semel monendum, in ple-
 risque manuscriptis legi *Dareus*: quam
 lectionem, eruditiorum plerique probant:
 nec tamen alicui ideo in vitio est,
 nisi breviter pronuntietur media;
 qui error vulgo in aliis etiam talibus,
 verbi gratia, *Alexandria* obtinet: nam
 & illius penultima longa est, cum
 diphthongo enim scribuntur, *Ἀλε-*
ξάνδρεια, Δαρεια &c. *Freinsh.*

Dederent urbem] Est qui legendum
 credit, *arcem*, quod jam antecessisset,
 urbem occupatam fuisse. recipi posset,
 si qui codices adfuerentur.

Superveniunt legati] Arrianus re-
 fert, quod legati Gordius Alexandrum
 convenerint.

Capti] In acie pro Dario contra
 Alexandrum pugnantes arma tulerant.
Arrianus.

Granicum] Afiae minoris fluvius,
 ex Idamonte profluens. *Granicus* Pro-
 lemno.

Ille non hos modo, sed etiam ceteros Græcos restitui suis jussurum respondit, finito Persico bello. Ceterum, Dario immi- 10
nens, quem nondum Euphratem superasse cognove-
rat; undique omnes copias contrahit: totis viribus tanti
belli discrimen aditurus. Phrygia erat, per quam du- 11
cebatur exercitus; pluribus vicis, quam urbibus fre-
quens. Tunc habebat quondam nobilem Midæ re- 12
giam; Gordium nomen est urbi, quam Sangarius amnis
inter-

Ille non hos modo, &c.] Quos vin-
ctos in Macedoniam ad ergastula mise-
rat, quod contra communem Græcorum
sententiam, Græci quum essent, in Græ-
cos pro barbaris arma cepissent. Arrianus
1. 5. 29. quem non intellexit, qui com-
munem Græcorum sententiam interpre-
tatus est. Nam apud Arrianum τῶν ἑθ-
νῶν δόξαν τοῖς Ἕλλησιν, nihil aliud
signant, quam commune Græcorum
decretum de bello Persis inferendo,
quod factum est Corinthi in solenni
totius Græciæ concilio; ut cum multis
aliis ipse Arrianus statim ab initio hi-
storiarum suarum tradidit. Cæterum, captivos
eos omnes liberavit Alexander, infra
4. 8. 12. Arrian. sine lib. 1. Eaque Ar-
rian. 3. 5. 7. τῶν δόγματε τῶν Ἑλλήνων
vocans. Δόγμα est scitum, sententia
lege sancita; inde *Senatusconsulta*
semper appellantur δόγματα apud
Græcos jurisprudentes. *Freinsh.*

Finito Persico bello] Fecit hoc Alexander, ut Græcos in metu & officio contineret, quoad Persicum bellum conficeret, hisce velut obsidibus retentis. *Raderus.*

10 *Nondum Euphratem*] Euphrates in Assyria Babylonem interfluit; & Darius copias ad Babylonem collegit; ut occurreret Alexandro ad Ifflum, trajiciendus erat Euphrates, ultra quem Darius cum exercitu versabatur. *Rad.*

12 *Midæ regiam*] Hic ille Midas est omnium poetarum fabulis decantatus, cui omnia tacta in aurum versa, &c. Huic etiam Epitaphium conscripsit Homerus, quod Gordii cippo

inscriptum fuit: ut videre est apud Raderum. Vide & Reinecci tom. 1. in quo de regno & regibus Phrygum, quæ apud alios auctores sparsim extant, ordine digesta reperies.

Gordium nomen, &c.] Pretium est subijcere Gordii oppidi descriptionem ex Livio, 38. 18. 13. *Id haud magnum quidem oppidum est, sed plus quam mediterraneum, celebre & frequens emporium. Tria maria pari ferme distantia intervallo habet: Hellepontum, Pontum ad Sinopen* (ita legit Freinshemius) & alterius ora littora, qua Cilices maritimi colunt; multarum magnarumque præterea gentium fucus contingit, quarum commercium in eum maxime locum mutui usus contraxere. Tria hic maria nominat, Curtius duo: bene uterque proposito suo serviens. quippe Livius, cum celebre emporium dixisset, nihil prætermisit eorum, quæ fidem ei dicto facerent; atque ita non omnia tantum maria vicina, sed & gentes advocavit: Curtio, qui præter situm nihil hic indicaturus erat, sufficit duo ista maria nominare, quæ ab utroque latere stringentia Asiam, recto fere itinere, medium habent hoc oppidum, quod utique non ad montem Sipylum, sed in Phrygia collocandum esse contra Herwartium rectè disputat Raderus. *Freinshemius.*

Sangarius] Ex Adozeo monte per Phrygiam fluens miscetur ad Bithyniam Tymbreti fluvio. inde major jam geminatis aquis per Bithyniam fertur, & in Propontidem se effundit. *Livius.*

interfluit, pari intervallo Pontico & Cilicio mari di-
 13 stantem. Inter hæc maria angustissimum Asiæ spatium
 esse comperimus, utroque in arctas fauces compellen-
 te terram. Quæ quia continenti adhæret, sed magna
 ex parte cingitur fluctibus, speciem insulæ præbet; ac
 14 nisi tenue discrimen objiceret, maria, quæ nunc divi-
 dit, committeret. Alexander urbe in suam ditionem
 redacta, Jovis templum intrat. Vehiculum, quo Gor-
 dium

De hoc amne multa collegit Stuckius in Periplum Arriani pag. 125.

Interfluit] Freinshemius assentitur Radero, malenti hanc lectionem, quam aliam præterfluit: quum & Mss. auctoritate, & testimonio Strabonis juveretur.

Pari intervallo] Minus recte Herwartus posuit Gordium ad montem Sipylum, haud procul Sardibus & Magnesia. Verius collocabimus Gordium supra Marfyam, & intelligemus esse Gordiucomen seu Gordii castrum, quod Livius Gordiutichos appellat, & à Cleone munitum est, & juliopolis appellata in Phrygia minore, & Asia proprie dicta. Nam occupatis Celanis Alexander recta contendit Gordium, non regressus ad Sipylum vel Sangarium. Porro Γορδία ῥήμη justè medio intervallo abest à tribus maribus, Hellepontico, Euxino & Cilicio. *Raderus.*

Pontico & Cilicio] Recte duo maria nominat; si Hellepontum, unde profectus Alexander, non respexeris. *Rad.*

14 *Intrat*] Si legas *intrans*, quomodo certè infra 3. 12. 15. pro *intra* B. legit *intrans*, rectius omnia cohæreant: sed quia nullus Mss. hic adstipulari proditur, sine auctoritate nihil, nisi evidentissima ratione persuasi, mutabimus, præsertim quum & hæc lectio ferri possit. *Freinsh.*

Gordium] lucem dabit Arrianus, qui notat, Gordium fuisse quendam ex veteribus Phrygibus, hominem tenuis fortunæ, exiguum agrum colentem,

& juga boum duo; quorum altero ad arationem, altero ad vecturam uteretur. Eo aliquando aranti, aquilam in jugo confedissee, ibique in id tempus, usque quo bobus juga demuntur, constitisse. Gordium spectaculo attonitum, Telmiffenses vates communicandæ rei causâ adiiisse, (esse enim Telmiffenses peritissimos prodigiorum interpretes, & vaticinandi scientiam ipsis pariter atque uxoris & liberis ab ortu insitam esse) quumque ad vicum quemdam venisset, juvenulæ cuiquam ad fontem eunti obviam venisse, eique quid sibi evenisset narrasse. Hanc verò quod & ipsa ex vatum progenie esset, ut ipsorum oppidum reperens Jovi regi sacrificaret, jussisse. Gordium contra ut ipsum comitaretur, & sacrificii modum rationemque doceret, eam rogasse. Illum à puella edoctum, conjugem sibi cœpisse, puerumque ex iis procreatum, Midam nomine. Qui quum jam in virum forma virtuteque præstantem evasisset; Phrygas interea gravi inter se seditione laborasse, eosque oraculo monitos fuisse, curram iis regem allaturum esse, qui seditionem tolleret. his vero adhuc hisce de rebus inter se consultantibus, venisse Midam, ipsumque currui insidentem concilium Telmiffensium adiiisse. Illos, vaticinium interpretatos, hunc nimirum esse illum, quem Deus monuerat curru advehendum esse, exemplo Midam regem creasse. Hunc itaque seditionem sedasse, paternumque curram Jovi, pro aquila missa, gratiarum loco in arce suspensum

diū Midæ patrem vectum esse constabat, adspexit, cultu haud sane à vilioribus, vulgatique usu abhorrens. Notabile erat jugum adstrictum compluribus nodis in 15 semetipfos implicatis, & celantibus nexus. Incolis 16 deinde adfirmantibus, *editam esse oraculo sortem; Asiae portiturum, qui inexplicabile vinculum solvisset*: cupido incelsit animo fortis ejus implendæ. Circa regem erat & 17 Phrygum turba, & Macedonum: illa exspectatione suspensa, hæc sollicita ex temeraria regis fiducia. Quippe serie vinculorum ita adstricta, ut unde nexus inciperet, quove se conderet, nec ratione, nec visu percipi posset, solvere adgressus; injecerat curam, ne in omen verteretur inritum inceptum. Ille nequaquam 18 diu luctatus cum latentibus nodis; *nihil, inquit, interest quomodo solvatur*: gladioque ruptis omnibus loris, oraculi

spensum consecrassè. Hactenus Arrianus, cum quo in partibus historiæ hujus non convenit Justinus, quem vide lib. XI, cap. VII.

Midæ patrem] Raderus *patrem*, in omnibus codicibus editis legissè dicit; *Midæ*, in quibusdam desiderari. mavult itaque vel utrumque tollere, vel *patrem* retinere, omisso *Midæ*.

Vulgatiquè usu] Rectè meo judicio Rutgersius scribit, *vulgatiquè usus*.

15 *Jugum*] Alii *vinculum*, quod non damnem: nisi illud potius videatur. nam & Aufonius epist. 23, 48, sic appellat:

*Ocius illa jugi fatalis solvere lora
Pellam potuisse ducem reor, abdita
opertis
Principiis, & utroque caput celantia
nodo.*

Sed & in præfatione Bissulæ, quod est Eidyll. 27, iisdem verbis *fatalis jugi lora* vocat. *Jugum* nominavit & Justinus II, 7. & sane cum mox *vinculi* vocabulo utatur Curtius, verisimile est, ad evitandum repetitionis tædium, alio verbo supra uti maluisse: præsertim, cum ad ipsius rei accuratam descri-

ptionem significantior sit, quam generalis illa vox *vinculi*. Arrianus. 2, I, 17. *Ἐ ζυγῶν τ' ἀμύξις τ' δεσμῶν*, *jugi quod in curru erat nexum*, appellat. Freinsh.

17 *Quippe series vinculorum*] Mirè turbant hic libri & interpretes: sed ipsam Curtii scripturam esse quam exhibemus, haud difficulter consentiet, qui formam orationis ejus familiariter habet cognitam. Juvat infra 3. 5. 14. *Ingentem omnibus incusserat curam tam præceptis temeritatis ejus*. Freinsh.

18 *Nequaquam diu*] Ita malui, quam nequidquam recentium editionum; quod libris, & ingenio Alexandri non æquè convenit. Freinsh.

Gladioque ruptis] Si Aristobulo credendum, non *elussit*, sed solvit & implevit. Major auctorum numerus resectum gladio vinculum & elusum oraculum affirmavit. Arrianus in medio relinquit, satisfactum tamen oraculo dicit: *Quod quidem & tonitrua & fulgura*, inquit, *& nocte excitata satius declararunt; eaque de causa postero die diis sacrificavit; tum ob prodigia edita, tum ob rationem solvendi nodi ostensam.*

19 culi fortem vel elusit, vel implevit. Cum deinde Dari-
rium, ubicumque esset, occupare statuisset; ut à tergo
tuta relinqueret, Amphoterum classi ad oram Helle-
sponti, copiis autem præfecit Hegelochum; Lesbum, &
Chium,

Curtii sententia communis est. quæ & in proverbium abiit, quo præter alios Aufonius etiam locis paulo ante citatis usus est. Vide parcæmiographos. *Aristobolus vero auctor est, Alexandrum exempto paxillo temonis (erat is clavus ligneus per medium temonem trajectus, cui vinculum adstrictum erat) jugum temoni detraxisse, inquit Arrianus 2, 1, & Plutarchus in vita cap. 28. Freinsh.*

19 A tergo] A tergo reliquit Hellepontum & Græcum mare cum minori Asia, à fronte habebat Armeniam, Euphratem & Darium, à latere sinistro Paphlagoniam & Cappadociam, à dextro Ciliciam & Babylonem. *Rad.*

Tuta relinqueret] Inter præcipuas militiæ cautiones hanc quoque observarunt peritissimi duces. Quam mente Antiochus apud Livium 35. 13. Pisdas oppugnaturus, *Antiochum filium misit in Syriam; ad custodiam ultimarum partium regni, ne quid absente se à tergo moveretur.* Vespasianus apud Josephum de bello judaico, caput gentis Hierosolymam aggredi tutum non censet, nisi perdomitis à tergo urbibus. Quam belli gerendi rationem qui spernunt, sapissime quidem in difficultatem comæatuum incidunt, interdum autem & eo procedunt, unde invito hoste regredi nequeant, ut verbis Livii 44, 6. utat: nec raro à ceteris rebus gerendis alienissimo suo tempore revocantur. cui rei providens Alexander apud nostrum 8, 5, 1. *Indiam & inde Oceanum petiturus, ne quid à tergo, quod destinata impedire posset, moveretur; ex omnibus provinciis triginta millia juniorum legi iussit, &c.* Sed an non jubentur imperatores protinus occupare caput hostium? Verum est, si hostes incuria vel impetitia sua casum insidiantibus aperiant: vel aliquis hostium im-

becillitati viribusve suis ita fidat, ut certam sibi victoriam polliceri audeat. Alioquin enim si res non cesserit, non in præsens modo damnum cum ignominia feret; sed ad reliquas etiam res gerendas impedimentum non vulgare sentiet: cum ex mente Agricolaë apud Tacitum nostrum; nemo fere dubitare soleat, *prout prima cessissent, fore universa.* Freinsh.

Amphoterum] Vix est, ut credam Radero, hunc esse, in quem cum fratre Hecatero comparatum, dictum illud Plutarcho in apophth. relatum Philippus jecerit: *Hecaterum (hoc est alterutrum) quidem amphoterum (notat utrumque) esse, Amphoterum autem ude-terum, (hoc est neutrum) quod nimium hebes & ignavus esset; frater ejus ingenio vivido, & ad res gerendas apto. Præterquam enim quod de nostri Amphoteri fratre nihil, quod sciam, legitur; etiam ingenium illud fatuum, quod exprobrat Philippus, in hoc nostro minime reperitum fuisse, evidens argumentum est, quod Alexander optimus fortium virorum æstimator, inter tot egregios duces hunc idoneum duxerit, cui non minimi momenti negotia committeret: quæ prudentia virtuteque sua haud segnius judicio speque Alexandri sustinuit.* Freinsh.

Lesbum, & Chium, &c.] Alexander enim post victoriam ad Granicum, omnem oram maritimam occupaverat; insulasque Lesbum, Chium & Coum in potestate habuerat. Memnon vero Rhodius, à Dario imperator declaratus, bellum decrevit Macedoniæ & Græciæ inferre, adeoque ex Asia in Europam transferre, insulasque prædictas occupare; & per mare Egæum terrorem classe circumtulit. In hoc conatu Memnon cum vesicaretur, decedit.

Chium, & Conpræsidiis hostium liberaturos. His ta- 20
lenta ad belli usum quingenta adtributa: ad Antipa-
trum, & eos qui Græcas urbes tuebantur, sexcenta
missa: ex fœdere naves sociis imperatae, quæ Helle-
ponto præsiderent. Nondum enim Memnonem vita 21
excessisse cognoverat: in quem omnes intenderat cu-
ras; satis gnarus, cuncta in expedito fore, si nihil ab eo
moveretur. Jamque ad urbem Ancyram ventum erat, 22
ubi numero copiarum invito, Paphlagoniam intrat: huic
iuncti erant Eneti, unde quidam Venetos trahere ori-
ginem

dic, & cum illo, quia parem non habebat, Darii regnum rueret cœpit. Igitur ne Memno quicquam moveret, Amphoterum classi ad oram Helleponti præfecit, & copiis Hegelochum, qui insulas occupatas recipere, & in Asiam expeditionem præstarent. De Macedonia propter Antiochum, non erat sollicitus. *Raderus.*

20 *Hu*] His, Amphotero scilicet & Hegelocho. *Talentis*] Talentum commune accipio, quod sexcentis est Philippæis, quingenta respondent trecentis millibus Philippæorum: uti sexcenta, trecentis sexaginta millibus.

Ad belli usum] Nervum belli pecuniam esse non ambigitur, quæ de re multa multorum pulchrè dicta factaq;

Sociis] Socii sunt Græci, Athenienses, Argivi, Atoli, Phocenses, Bœoti, Elæi, Thessali, Plattenses, Thespiones, Orchoeni.

Imperata, quæ &c.] Sic distinxit atque scripsi, volentibus membranarum editio Mscipto Pithæi collata præferre. *imperat æque*. quomodo & Cl. Faucheti MS. Bongarsianorum alter, *imperat æque*: alter exserte, *imperata quæ*. de cuius scripturæ sinceritate non fuit quod dubitarem. *Freinsh.*

21 *Memnonem*] Rhodium illum Darii dacum præstantissimum, quem ob industriam & peritiam rei bellicæ solum verebatur Alexander. Ejus res gestas lege apud Diodorum lib. 17.

cap. 7. Arrian. 2. 1. & sequentibus. Breve vitam ejus epitomen contexit Reineccius tom. III. ubi de ducibus Rhodiis agit. *Freinsh.*

Vita excessisse] Ad Mytilenam morbo extinctum.

Omnes intenderat curas] Modius sine cura, curas in crucem ablegat, corrigique, *omnes intenderat*: sed omnes codices veteres & recentes, etiam MS. retinent: *omnes intenderat curas*; nec scio cur explodatur, quum non minus Latine ac alterum dicatur. Livius, 37. 56. 9. *omissa in presentia pacis mentione, totam curam in belli apparatus intendit*. Cura de Memnone liberatus, quem acceperat occupatis insulis Chio, Lesbos, Mytilene, cum trecentarum navium classe, & ingenti pedum numero, in Macedoniam velle transire. Vide Indicem, *intendere curas*. *Raderus.*

Saris gnarus, &c.] Quæ proclivia sunt, si cum ignavo aut imprudenti Duce hostili nobis res sit, ea, virtus illius ac prudentia, sæpe ardua ac difficilia reddit. Non abs re dictum Floro; *tanti esse exercitum, quanti est imperator*. *Loccenius.*

22 *Ancyram*] Calabriæ urbem. Evenerunt Paphlagonum proceres & Leigilli, qui gentem suam dederunt, quam ille Calæ Phrygum Saurapæ jussit parere. *Raderus.*

Eneti] De his Livius lib. 1. 2. &

23 ginem credunt. omnisque hæc regio paruit regi : datif-
que obfidibus, *tributum, quod ne Persis quidem tulissent, pen-*
24 *dere ne cogerentur*, impetraverunt. Calas huic regioni
præpositus est : ipse, adsumptis qui ex Macedonia nu-
per advenerant, Cappadociam petiit.

CAP.

Strabo lib. 5. & Plinius 6. 2. qui omnes stant à Q. Curtio, Henetorum gentem ex Paphlagonia, duce Antenore, in Italiam profectam, ibi sedes posuisse, & mutata prima littera, pro Henetis Venetos appellatos. Homerus & Mæandrius, Henetos à Leucofryis profectos Trojanis suppetiarum ivisse tradunt; indeque cum Thracibus avectos, sedes posuisse in intimo sinu Adriæ, reliquos qui cum Pylemene erant profecti, resedisse in Cappadocia. Quare omninò in eam sententiam descendo, illa verba, quæ in Curtio sequuntur, non esse ex glossemate adjecta, sed legitima & genuina Curtii, cui subscribunt omnes quos codices vidi. Strabo lib. 4. pag. 134. sentit, Venetos Adriatici maris accolos ortos à Venetis Gallis, Cæsaremque reprehendit, qui horum originem ab istis reperit. Porro, si ab *Aenetis* deducantur *Veneti*, vox efficta est ad eum modum quo ex *δίνω* vinum, ex *ἦρ* ver, &c. deducta sunt: idque more antiquitus Græco, ut observat Dionysius histor. 1. 20. *Solebant enim, inquit, prisca Græci nominibus à vocali incipientibus præponere syllabam*

ov scriptam uno caractere. is erat similia Γ duplici ad rectam lineam duabus obliquis additis, ut Φελήνη, Φάναξ, Φοίνιξ, Φανήρ, & multa similia. Reineccius tamen, in regno Paphlagonico, Enetos seu Henetos deducit ab indigena voce *Honati*, quod sit *discursare*: Venetos à nostro *wenden* à vertendo, nempe sedes, id est, vagando, ut in utraque lingua veniant *νομίδες*. Quæ sane notio non spernenda; multoque mihi potior est, ea, quam Jornandes de rebus Geticis comminiscitur, cui Heneti dicuntur quasi *ἀειετοι*, *laudabiles*. Freinsh.

24 *Calas*] Thessalorum equitum ductor Harpali filius, *Arrian. 1, 5.* postea Phrygiæ & Paphlagonum Satrapa. *Idem 2, 1.* Diodoro 17, 17, est *Κάλλας*.

Qui ex Macedonia &c.] Supplementum exercitus pedites mille, equites sexcenti quinquaginta, ut Arrianus: ut Callisthenes, peditum millia quinque, equites octingenti. *Raderus.*

Cappadociam] Quam totam cis Halim, partem etiam trans flumen occupavit, quibus præfecit Sabictam Satrapam. *Arrianus.*

CAP. II.

Exercitus Persici lustratio. de quo quum Darii iussu Charidemus Atheniensis verum liberumque protulisset iudicium, capite multatus est.

AT Darius, nunciata Memnonis morte haud infecus quam par erat, motus; ommissa omni alia spe, statuit ipse decernere: quippe quæ per duces suos acta erant, cuncta damnabat; ratus, pluribus curam, omnibus abfuisse fortunam. Igitur castris ad Babylonem positis, quo majore animo capefferent bellum, universas vires in conspectum dedit: & circumdato vallo, quod decem millium armatorum multitudinem caperet, Xerxis exemplo, numerum copiarum

Haud secus quam par erat motus] Nobilissimum enim ducem (sic appellatur infra 3. 13. 14.) amiserat; & quem, ut modo, 3. 1. 21. dictum est, solum verebatur Alexander. *Freinsh.*

Omissa omni alia spe] Non reponendum amissa. Sic enim usurpant hoc verbi principes Latini fori, *omittere tristitiam, spem &c.* quamvis disertè Justinus 11. 12. 5. *tum spe pacis amissa.* sed vere ibi legitur *amissa*; quod spem illi pacis Alexander negarat. *Rad.*

Statuit ipse decernere] Quæritur apud studiosos rei bellicæ, utrum conducatur, ut summus Imperator ipse in discrimen belli descendat, an per duces suos id administret? In hanc omnino distinctionem concludendum videtur, quam Alexandri nostri duces infra 9. 6. 14. proponunt. *Obscura bella & ignobiles pugnas nobis deposcimus, temetipsum ad ea serva, quam magnitudinem tuam capiunt, vel exposcunt.* Sic decernere hoc loco, certare significat, dimicare, bellum gerere.

Damnabat] Variam vim hujus verbi Nonius exprimit. Hic idem quod reprehendere valet.

Ratus pluribus curam, &c.] Quamquam ut est in rebus humanis nihil cer-

ti; sed omnia imperscrutabili Dei iudicio reguntur: tamen curâ opus est Duci in rebus fideliter & cautè aggrediendis: fortunâ in iisdem ad exitum bene perducendis. Sic de Inguiomero Tac. 2. *Annal. Tota volitantem acie, fortuna magis, quam virtus deserebat.* Ita hodieque nonnulli, quantum in ipsis, non desunt in bello sibi suisque; sed fortuna deest illis. fortè quod successum à sua prudentia & industria, non à Dei favore expectant. *Loccenius.*

Fortunam] Quæ nec ipsi Dario adfuit: Oportebat enim Asiæ imperium Persis à Macedonibus adimi, quemadmodum Persæ Medis, ac prius Medi Assyriis ademerant. *Arrianus.*

2 Babylonem] Campos Babylonios intellige.

Et circumdato vallo, quod decem millium &c.] Cum in vetustis & imprectis codicibus optimè sic legeretur; non desuere tamen, qui pro decem millium, *decies centenum millium*, non rectè reposuerunt. Ad quid enim tam capax vallum; cum summa totius exercitus fuerit quadringenta, aut summum, ut Arrianus & Plutarchus referunt, sexcenta millia armatorum? Deinde Xerxes, cujus exemplo numerum copiarum

Darius

- 3 piarum iniit. Orto sole ad noctem agmina, sicut de-
 scripta erant; intravere vallum. inde occupaverunt
 emissa Mesopotamiæ campos: equitum peditumque
 propemodum innumerabilis turba, majorem quam pro
 4 numero speciem gerens. Persarum erant centum mil-
 lia: in quibus eques triginta millia implebat. Medi de-
 cem equitum; quinquaginta millia peditum habe-
 5 bant. Barcanorum equitum duo millia fuere; armati bipen-

Darius iniit, cum decies centenum millium multitudinem haberet, in loco Dorisco, qui decem mille hominum capax erat, circumdato vallo, quod decem millium armatorum multitudinem caperet, recensuit copias. Plin. 4. 11. 1. *Tam locus Doriscus X. M. hominum capax. ita Xerxes ibi dinumeravit exercitum.* Aristides tom. 1. Orat. 13. *Quum autem conaretur insolens iste rex, exercitus sui numerum recensere; metiri potius eum quodammodo, quam numerare coactus est; ita ut muro, cujus ambitus decies mille viros caperet, instructo, suos ad mensuram numeraret.* Darius ergo exemplò Xerxis recensuit suas copias circumdato vallo, quod decem millia caperet armatorum. *Freinsh.*

3 *Orto Sole*] Persæ enim nunquam ante ortum solem exercitum moverunt. Vbi sol exortus est, ex aurea phiala Xerxes libans in mare apud solem vota concepit, ne quid sibi adversi contingeret, &c. *Raderus.* Rationem instituti non absurde credas fuisse, quod deum, quem præcipua religione colebant, itinerum actionumque suarum ducem habere vellent. Eo forte tendebat Germanarum matrumfamilias opinio, apud Cæsar. Gall. 1, 50. *non esse suos Germanos superare, si ante novam Lunam pralio contendissent.* Ceterum, non videtur fatis consistere locutio ista, *Orto sole ad noctem*, nisi scribas; *Ab orto sole.* magnitudo enim exercitus, etiam duratione tractuque temporis, quod dinumerando impensum est, exprimitur. *Freinsh.*

Vallum] Non castrorum munimenta; sed vallum Dorisci, nulli rei nisi copiis numerandis, vel potius dimetiendis, effectum.

Mesopotamia] Sic appellatur regio, quæ duobus amnibus Tigri & Euphrate clauditur: prope Babylonem rursùm coëunt, ac in mare Persicum evolvuntur. Ejus incolæ vocantur Arriano, 3. 2. 21. *οἱ ἐν τῷ μέσῳ τῷ ποταμῷ.* Terras Interamnas Mesopotamiam interpretatur Alexander Imp. apud Lamprid. *Freinsh.*

Majorem quam pro numero] Ut plures viderentur, quam essent, licet revera essent permulti.

4 *Persarum &c.*] Sequitur syllabus nationum variarum, quæ in exercitu Darii militaverunt. Et observant hoc historici & poetæ bella descripturi, ut numerum, & gentes, & populos describant. Summam ex partibus collectam accipe: Peditum ducenta quinquaginta millia; equitum mille centum supra sexaginta millia. Arrianus tantum & Plutarchus, sexcenta millia universè tribuit Dario. Est autem non prætereunda observatio descriptionis, ordinis ac seriei, quæ difficultatem parit narranti, nisi modum variandæ orationis teneat. *Raderus.* Persas à Medis distinguit, non quia Medi à Persis diversi, sed quod alio indigiteur nomine. Tota quippe Medorum gens in Persarum potestatem transit, unde apud Græcos Medi pro Persis, & e contra ponuntur. *Blauk.*

5 *Barcanorum*] Sunt qui legant *Bactrianorum*,

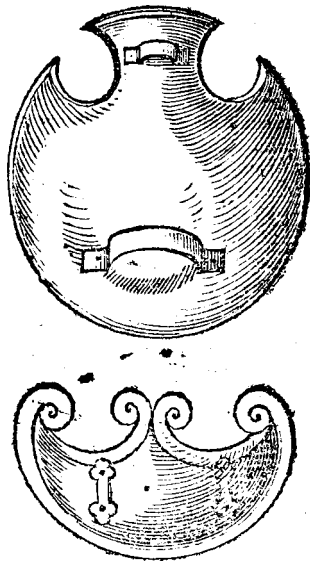
bipennibus, levibusque scutis cetræ maxime speciem reddentibus: peditum decem millia pari armatu sequebantur. Armenii quadraginta millia miserant peditum; 6 additis septem millibus equitum. Hyrcani egregii, ut inter illas gentes, sex millia expleverant, equis militatura. Derbices quadraginta millia peditum armave- 7 rant;

Eriatorum, malè; & refutat ipse Curtius, num. 9. *Baltrianos* (quam tamen ipsam vocem in *Arachosio* mutarunt eadem temeritate) *festinatio prohibebat acciri*. non igitur hi in hac expeditione; sed Barcani *gens Hyrcanis vicina*. Steph. Βαρκάνοι ἐστὶ τῶν Ἰερμανοῖς ὁμοῖοι. Freinsb.

Bipennibus] Bipennis, Nonius id dicit ait, quod ex utraque parte sit acutum. Est forma eadem cum Romana seu Amazonia securi, nisi quod hodie hastilia imitentur longitudine manubrii, & mucrone ultra securim procurrente. *Raderus*.

Levibusque scutis, cetræ maxime speciem reddentibus:] Freinshemius scribendum censet *brevibus*. Scutum autem *πρωτὶ τὸ σκῦτ*, id est, à loro, è quo factum, recte contra Varionem & Isidorum, deducit Lipsius. Differt à clypeis, quia hi *δύοκλοι*, ac scuta longa, ut idem ex Marcelino aliisque probat. Cetræ *ρομβοειδεις* pŕtantur optimi scriptores, & si vera dicunt, falsi sint, oportet, Varro & Nonius Marcellus, qui cetræ circulearem figuram assignant; nisi dicamus, cetrarum formam pro nationum diversitate variam fuisse; sicut in peltis, quæ cetræ haud dissimiles, contingit. *Levia* dicuntur scuta, quia gestati solita è loro ex collo propendula, contra ictus aut tela incidentia: ac ut ad motus concursusque milites essent promptiores. Barcanis equitibus ac peditibus tribuit auctor. Non tamen iis tantum in usu fuere, sed & Afris, Persis, Gallis, Hispanis, imo & Britannis, Tacito teste. *Pelta* pro eodem genere scutorum variis in locis habetur à Livio. *Peltarum* forma ex

marmore ab interna parte ita se habet. Vide Lips. in *analectis ad Milit. Rom.* lib. 3. Dial. 1. *Blanck*.

6 *Armenii*] Admodum populosi: Tauro monte à Mesopotamia dividuntur.

Hyrcani egregii,] Valent equitatu, Xenophon. lib. 1. *παρδειας*: *Hyrcani sunt Assyriis finitimi, natio non illa quidem magna: qua etiam de caussa imperio Assyriorum subiecti erant: sed equastris tamen & tunc fuit habitis, & adhuc habetur.*

7 *Derbices*] In Asia ad Oxum flumen.

rant; pluribus hærebant ferro præfixæ hastæ, quidam lignum igni duraverant. hos quoque duo millia equitum ex eadem gente comitata sunt. A Caspio mari octo millium pedester exercitus venerat; ducenti equites. Cum his erant ignobiles Asiæ gentes: duo millia peditum; equitum duplicem paraverant numerum. His copiis triginta millia Græcorum mercede conducta, egregiæ juventutis, adjecta sunt. Nam Bactrianos, & Sogdianos, & Indos, ceterosque rubri maris accolas, ignota etiam ipsi gentium nomina, festinatio prohibebat acciri. Nec quidquam illi minus, quam multitudo militum defuit. cuius tum universæ adspectu

mèn, qua in mare Hircanum exoneratur, siti. Dercebiis aliis vocantur.

Lignum igni duraverant.] Vfitatum teli genus apud gentes quibus ferri usus incognitus, aut copia rarior. Sic majores nostri apud Tacit. 2, 14. *primam utcumque aciem hastatam* habebant, ceteris *præstita aut brevita* tela erant. Ideo autem oburebant fudes, quod ea res extracto humore, restringit lignum & indurat: unde non minima vis sudibus præstitis: Ideo præfertim in obsidiis urbium frequens eorum fuit usus propugnantis. *Freinsb.*

8 *A Caspio mari*] Rectè Raderus contra Ortelium hoc mare diversum putat à Pontico, cum nihil verius.

Ignobiles Asia] Quamvis pleraque edita volumina hanc scripturam præferant, veteres tamen codices (si Modio creditur; nam mei omnes *Asia* legunt, non *alia*.) *alia* pro Asiæ habent. & verè, meo iudicio; quum omnes, quas hæctenus indigitavit Curtius, fuerint Asiæ gentes, & facilis est unius in alteram literæ migratio. *Raderus.* Tum rectè meo iudicio interpungit hunc locum Modius: *A Caspio mari octo millium pedester exercitus venerat: ducenti equites cum his erant. Ignobiles, &c.*

9 *Mercede conducta,*] Quos Græci *μυδοφόρος* appellant. Ergo Persæ &

reliquæ Asiæ gentes, regibus Persarum subjectæ, nulla mercede aut stipendio militabant, sicut Romani. unde ergò vivebant? Ex præda. Sed audiamus Florum, qui, ubi de bello cum Etruscis, Faliscis, &c. agens, diserte dicit: *Tunc primum hiematum sub pellibus: taxata stipendio hiberna.* Ergo æra in stipendium militibus constituta, qui antea suo ære militabant. Stipendium primo peditibus constitutum est ann. v. c. CCCXLVII. Equitibus CCCL. cum ad Veios infeliciter pugnatum esset. *Blanck.* Vide de Mercenariis multa cognita non injucunda Alexand. Genial. 6: 22. ibique doctiss. commentator.

Nam Bactrianos] Bactriana regio, mille urbibus incluta.

Rubri maris] In hoc mari aquis coëuntibus periit Pharaos. Sed ultimus, ut spectato prius suorum interitum cruciaretur.

Ignota etiam ipsi gentium nomina,] Sic Xenophon. 1. *παιδείας* princip. *ὅν εἶδ' ἂν τὴν ὀνόμα' αἰ ἔχοι τὴν ἐπιπέων.* quarum ne nomina quidem referre quis possit. simile est infra. 7. 3. 5. *gentes, ne finitimis quidem satis notæ.*

10 *Nec quicquam illi minus, &c.*] Justinus de Xerxis apparatu loquens, 2. 10. 21. subjungit. *Huic tanto agmini duræ*

Et admodum lætus, purpuratis solita vanitate spem ejus instantibus; conversus ad Charidemum Atheniensem belli peritum, & ob exilium infestum Alexandro (quippe Athenis jubente eo fuerat expulsus) percontari cœpit; *satisne ei videretur instructus ad obtinendum hostem?* At ille & suæ fortis, & regis superbiæ oblitus; *Verum,* inquit, *& tu forsitan audire nolis; & ego, nisi nunc dixerō, alias nequid-*

dux defuit. Idem lib. xi. refert; Alexandrum viros, Dariū homines in exercitu suo habuisse. Sed ut Vegetius lib. 3. cap. 1. indicat: *præstat eruditos armis, quam numerosos exercitus habere.* cap. 26. *Amplius juvat virtus, quam multitudo.* Non enim turba, sed animi faciunt viros & victores. *Loccenius.*

Purpuratis] Satrapis: sic enim, qui Romanis provinciarum præfides, prætores, proconsules: regni & imperii proceres, duces, principes appellantur. *Raderus.*

Spem ejus instantibus,] Hic morbus plerisque Regum cum regnis perdidit, quum sibi lethale multum ab adulatoribus propinatum, avidi hauriunt. *Rad.*

Ad Charidemum] De hoc Arrianus, 1. 3. 29. *Alexander humaniter ad eorum (Atheniensium) legationem respondens, epistolam ad populum Atheniensem scripsit, qua Demosthenem, Lycurgum, Hyperidem, Charetem, Charidemum, &c. sibi dari postulabat.* Athenienses missa rursus legatione petiverunt, ut ignosceret iis, quos sibi ad supplicium dedi postularat. Ignovit Alexander, solum *Charidemum* voluit eximium esse; quem iussit exulare, qui mox ad Dariū se contulit. male quidam editi *Eudemum* vocant.

Satisne videretur instructus &c.] Huic affinis est inanis Antiochi regis Syriæ factus: qui exercitum in Romano paratum, atque auro argentoque fulgentem, Annibali ostendit, percontatus, *an satis instructus videretur?* cui Annibal Punicè pro ingenio: *Satis,* inquit, *ô Rex, quamvis hostes avarissimi sint.* *Raderus.*

ii Suæ fortis] Quod exule esset, inque Regis superbissimi fide & patrocinio degeret. Itaque Diodorus 17, 30. hanc Charidemi libertatem *ἀναγωγή πρὸς νότον* vocat. Non oblitus hoc est Pompeius, sed velur instantem exitum prævideret, in regiam naviculam transcendens, recitavit Sophocleum istud:

Etenim tyranni quisquis intrat in domum.

Servus sit illi, liber etsi venerit.

Auctor Plutarch. in vita, cap. 129. *Freinsh.*

Verum, inquit, &c.] Hæc prima oratio est Q. Curtii, de qua, ut aliis omnibus quæ sequuntur, ita sentio, ut existimem, nullum esse Currio parem, aut certè neminem illi superiorem. Livius unus est, qui orationis majestate Curtium post se reliquit; acumine ingenii & sententiarum nervis, Curtius illi vel par est, vel etiam superior. *Rad.*

Audire nolis] More *Principum*, quorum *aures ita formatae sunt, ut aspera quæ utilia, nec quicquam nisi jocundum & læsurum, accipiant,* ut ait Tacitus H. 3, 56, 6. quo sensu Juvenalis sat. 4. 86. *quid violentius aure tyranni?* Quo respexisse putem Aristotelem, cum *Calisthenem auditorem suum ad Alexandrum dimittens monuit, ut eum eo aere rarissime, aut quam jucundissime loqueretur.* *Freinsh.* Licet veritas sit odiosa principibus illis, qui magis cupiditati quam rationi obsequuntur: boni tamen veritatem, ut consiliorum & actionum decus optimum admittunt; adulationem ut venenum fugiunt. Agesilaus rex Spartanorum, nemini illo-

rum,

2 *nequidquam confitebor. Hic tanti apparatus exercitus, hæc tot gentium, & totius Orientis excita sedibus suis moles, finitimis potest esse terribilis: nitet purpura auroque, fulget armis & opulentia, quantam qui oculis non subjecere, animis concipere non*
 13 *possunt. Sed Macedonum acies torva sane & inculta, clypeis ha-*
stisque

rum, qui libertate in dicendo utebantur, infensus erat: ab iis verò tanquam ipsis infidiis sibi cavebat, qui mentem astute premerent. ut Xenophon in ejus vita. *Loceenius.*

Nequidquam] Freinshem. legit *nequaquam.* hoc sensu: Monita ista, quæ nunc usui esse possunt, nisi jam proficiantur, post acceptam, quæ, nisi provideretur, immineret, cladem, nihil esse profutura. Sic infra 3. 4. 3. *Arsanes quondam salubre consilium serò exequi statuit.* Ea enim est occasio vis, ut prudentissimorum hominum consulis pondus & effectum, sola, si negligatur, eripiat. *Freinsh.*

12 *Nitet purpura, &c.*] Malim sic cum Modio legere: etiam Raderus autoritate cod. S. Vdaltrici hunc locum ita interpunxit: Sed Blanckardus legit: *nitet purpura, auroque fulget, armis & opulentia, &c.* & sic vulgaram lectionem retinendam censet, cum nulla plane ratio sit, quare loco suo debeat removeri. Non enim errat author, dum dicit, *aurum, armis & opulentia fulgere,* cum Samnitum & Aniochi regis more, Persis quoque aurea arma fuerint, cæterarumque rerum tantus splendor ac apparatus, ut nemo, nisi qui oculis subjeceret, animo concipere posset. Neque verendum est, ut male Freinshemius putat, vocem *aurum* in casu recto positum, ad aciem non posse referri, cum hic de acie sermo sit, ut apparet ex antithesi periodi sequentis.

Armis] Ita constanter omnes editiones, nec de sinceritate scripturæ quisquam dubitat. Non placet tamen ista vox hoc loco, eo quod luxum armorum taxet hic Charidemus, non ipsa. Fulgor enim armorum non laudatus modo in militibus bonis, sed iustus

etiam & exactus. hinc Onofander c. 28. *Videat etiam imperator, ut exercitus armis splendidibus fulgeat.* Et hinc adeo aciem Macedonum commendat ipse hic auctor mox 3, 3. *ab equis virisque, non auro, non discolori veste, sed ferro atque ære fulgentibus.* Præterea hic recensentur *aurum, purpura, opulentia,* quorum in censu quid arma faciant, non intelligo. Suspicio itaque, pro *armis* legendum aut *gemmis,* aut aliud non absumile. Firmat noster infra 3, 3. *vestem auro distinctam habebant, manicatasque tunicas, gemmis etiam adornatas.* *Freinsh.*

Animis concipere &c.] Splendorem exercitus Perfici tantum, tantumque apparatus fuisse; nemo nisi oculus testis, & qui oculis suis obierit, sibi persuadere poterit. Ergo Darî copiam laudantur, aut potius vituperantur, tantum à numero, & cultu corporis & equorum. Macedonum verò phalanx, à corporum robore & horrido cultu, ab armis, usu, & scientia rei militaris, quum dicit tot esse duces, quot milites. Laudat eandem à contemptu opum, vira dura, & aspera. Docetque tandem auro & argento Perfaram, conducendum peregrinum militem ex Græcia, qui Macedonum phalangi obiectus, pari robore possit obsistere. *Raderus.*

13 *Clypeus*] Clypeus optimus Macedonicus censetur ex ære, non admodum cavus, diametrum habens octo palmorum. tum clypeus rotundus, scuta oblonga.

Hastisque] Hasta contus est cum ferro, contus, sine ferro, unde contati, hastati. Hic Sarissas (quæ fiebant ex fraxino, & non breviores erant xiv. cubitis) pro hastis accipe, quibus phalangitæ

Itaque immobiles cuneos, & conferta robora virorum teget. Ipsi phalangem vocant peditum stabile agmen. vir viro, armis arma conferta sunt: ad nutum monentis intenti, sequi signa, ordines servare didicere. Quod imperatur, omnes exaudiunt: 14 obfistere, circumire, discurrere in cornu, mutare pugnam,

non

langitæ usi. Sarrissis stataria phalanx, hastis (quæ non breviores vix cubitis) equites instruebantur. *Raderus.*

Immobiles cuneos] Cum scilicet densantur, ita ut non possit vir in acie se convertere, nisi tota acies & phalanx simul moveatur, unde *conferta robora* vocat. Sensus ergo horum verborum est. Macedonum acies, quam *phalangem* nominat, torva & formidabilis; teget clypeis & hastis robustissimos viros in phalange confertim firmiterque constantes, quia loco & gradu moveri non possunt.

Ad nutum] Signa, quibus miles in acie se jubetur movere, sunt vel *όργανα*, quæ possunt videri, ut vexilla, alites, vestes à contris suspensæ, ducum nutus, qui manibus fiunt, &c. vel *φωνήη*, ut classica, tubæ, cornua. Hoc vero loco nutus nihil est aliud, quam quodlibet leve voluntatis indicium. In hoc quoque sensu vox *nutus* est apud Flo. rum 4. 3. 6. *unius præsidis nutu, quasi anima & mente regi.*

Ordines servare] Non hoc est, quod *Raderus* autumat, cui opponitur *deserere stationem in præsidio, vel locum in acie, aut profugere*, in quorum criminum reos, fustis poena constituta erat. Ordines itaque servare hoc loco est, compositos incedere. iisque qui hoc didicerunt, non opponuntur, qui per metum aut perfidiam stationem suam deserunt; sed qui nondum ad hoc exerciti, per *imperitiam, vagis incurfibus* aut disiectas per cæteras aciem dirigunt: quales plerumque barbarorum.

14 *Exaudiunt*] Hoc est, attento & obediendi animo accipiunt. *Ανεγειν* apud Græcos eandem vim habet.

Obfistere] *Raderus* exponit, densata clypeis phalange simul in hostem vel-

ut una mole incumbere. Sed melius *Freinshemius*, qui *obfistere* interpretatur *consistere*, ut obhærere, obregere, obtorpescere, occanere, quandoque idem valent, quod simplicia à quibus deducuntur. Infra lib. 4, 12. *Alexander cognito pavore exercitus, signum ut consisterent dari jubet.*

Circumire] A primo statu ordinis ad clypeum, sive sinistram; & totidem conversionibus se obvertere ad hastam, sive dextram. *Circuire* etiam pro circumvenire tota Phalange hostem. *Raderus.*

Discurrere in cornu] Codices veteres, quos vidi, omnes hunc locum ita interpungunt: *obfistere, circuire, discurrere, in cornu mutare pugnam.* Tum *discurrere* accipiendum de conversionibus duabus in dextrum latus & sinistram, seriatim, non viritum. Cæterum, cornua erant duo; dextrum, quod & princeps; sinistrum alterum: constabat utrumque è lectissimo milite, eratque robur totius phalangis, adeoque exercitus universi. Cornua firmabantur, cum ex inferioribus ordinibus series aliquot jubebantur transire ad cornua, quorum numerus tum duplicabatur; & hoc duplici fiebat nomine, vel ut hostes circumvenirentur.

Mutare pugnam] Mutatio fit, cum vel singuli viritum à tergo in faciem vertuntur; vel tota acies simul circumagitur; ita tamen ut habitus exercitus sit idem qui ante. Omnis mutatio duplicem habet conversionem, vel cum series ad latus dextrum vel sinistrum vertitur, vel cum à latere in tergum circumagitur. Utraque rursus duplex. vel ab hoste, vel ad hostem. Cum viri tum mutantur, appellatur *μεταβολή*: cum tota acies flectitur, *περιπαρο-*

- 15 non duces magis, quam milites callent. Et ne auri argentique studio teneri putes, adhuc illa disciplina paupertate magistrasterit. fatigatis humus cubile est: cibus quem occupant satiat:
- 16 tempora somni arctiora, quam noctis sunt. Iam Thessali equites,

μῆς. Mutatur autem necessario pugna, cum hostis vel à latere, vel à tergo, vel ex obliquo occurrit, tum enim fit phalanx transversa, recta, vel obliqua. Raderus.

Non duces magis quam &c.] Non abit à Curtio Justin. 11. 6. 4. qui militi Alexandri hoc elogium condidit: *Cum ad tara periculosum bellum exercitum legeret, non juvenes robustos, sed veteranos; plerosque etiam emerita militia, qui cum patre, patrisque militaverant, elegit: ut non tam milites, quam magistros militia electos putares.*

15 *Disciplina paupertate*] Tantum virtutis paupertas adversus insolentes divitias habet. Justin. 20. 5. 3. Vnde juvenal. Sat. 6. vers. 295.

Nullum crimen abest, facinusque libidinibus, ex quo

Paupertas Romana perit.

Et Florus 3. 12. 7.

Opes arque divitia afflixere saculi mores.

Humus cubile est] Quemadmodum & Romanis. Talis enim lectus decet fortem & generosum militem, vel humus, vel gramen collis, vel pellis tauri. *Eliañ.* var. hist. 9. 24. Seneca ad Helviam 10. 3. *maiores nostri, qui sibi manu sua parabant cibum, quibus terra cubile erat.* Id vergente disciplina mutasse queritur Marcellinus 22. 6. *non saxum erat, ut antehac armato cubile, sed pluma, & flexiles lectuli.* Sed idem iste Macedonum exercitus quantum à dura hac virtute recessit post Persica spolia? ostendit ipse Alexander infra 8. 8. 9. *Totum exercitum aspiciat, qui paulo ante nihil præter arma habebat, nunc argenteus cubat lectis.* Freinshemius.

Cibus quem occupant, satiat] Nec milites tantum, sed & ipsum Alexan-

drum. Vnde & regina Carix Ada ferula exquisite confecta ad eum aliquando mittente: *meliores, inquit, obsoniorum fructores habeo, ad prandium antelucanam expeditionem, ad cœnam frugale prandium.* Plutarch. in Apophth. Hæc tamen continentia postea nimis soluta est deliciis. *Loccenius.* Jactatur & altera lectio. *cibus quem occupat parant,* longius à sensu & dictione Curtii. Nam *quem occupant,* id est, quem primum inveniunt, in quem incidunt. Nihil enim ita firmat exercitum ac disciplina sobriæ vitæ, nihil adeo exhaurit robur militis atque luxus & voluptates.

Tempora somni] Idem de Taprobana incolis Plinius 6, 22. *Nulli in diem, aut interdium somnus.*

16 *Iam Thessali equites*] Sequitur elegans Ironia, qua irridet Charidemus funditores & contactos barbarorum; extollitque equitatum Thessalonicum, Acarnenum, & Aetolorum; atque illos his impares esse armis & viribus. Quod Thessali equites magni æstimati fuerint ex actione callidi istius Philippi, indicat Justinus, 9. 6. 8. *Thessaliam non præda cupiditate, sed quod exercitui suo robur Thessalorum equitum ad jungere gestiebat; nihil minus quam bellum metuentem, improvisus expugnat. unumque corpus equitum pedestriumque copiarum in victi exercitus fecit.* Adde Livium 9. 14. 9. Caterum, equitatus Thessalicus omnibus sæculis fuit laudatus. Virtutem Thessalorum infra 5. 11. 14. collaudat Curtius, uti & Plutarch. in Alex. cap. 40. ubi prælium ad Issum descripsit. Thessalia, regio Græciæ, ex una parte Bœotiam, ex altera Macedoniam habens, ad mare inter Peneum amnem & Thermopylas extensa. Inde Thessali-

tes, & Acarnanes, Ætolique, invicta bello manus, fundis credo, & hastis igne duratis repellentur? pari robore opus est. in illa terra, qua hos genuit, auxilia quaerenda sunt: argentum istud atque aurum ad conducendum militem mitte. Erat Da- 17
rio mite ac tractabile ingenium, Nisi suam naturam

Acarnanes] Acarnania, regiuncula pars Epiri est,mersa medio sinu Ambracio. Hinc Acarnanes; quam bellitosi fuerint, vide Liv. xxvi, 25. 7.

Ætolique] Ex Ætolia orti, quæ est Achaia regio, Epiro, Acarnania & Locris finitima.

Fundis] Funda dicta, quod ex ea fundantur lapides. De inventione variant. Communiter Balearibus tribuitur: Materies fundæ triplex. Prima

Melanchræna, quod est spartum, cujus copia in Hispania, estque junci acuti species, arque eo nomine limum & canabin etiam comprehendimus. Altera, pili vel setæ. Tertia, nervi. For-

ma talis: Funiculus in medio lator, ovali forma, & paulatim in strictius abit. At medium & fundum, ut sic dicam, fundæ circinat. Rotabant enim circum caput; & vires ita dabant. Duo fundis missa, Lapides & Glandes: Ad hos lapides, & ut frequentare possent ictum, sacculos pelliceos ferebant iis implendos: Telum alterum *Glandes*, atque eæ è plumbo: Funda *varius gentibus in usu*, quia prompta, iteratu facilis, tum etiam, quia longe & fortiter ferret. Nam sæpe adversum bellatores cassidibus, cataphractis, loricaque munitos, teretes lapides de funda vel fistibalo destinati, sagittis sunt omnibus graviores: cum membris integris lethale tamen vulnus importent, & sine invidia sanguinis, hostis lapidis ictu intereat. Ergo per ipsa arma interfecit, etsi sine sanguine; quia confusio plerumque & contractio ex ictu lapidis. Glans tamen profecto penetrabat. Quod cum ita sit, telum tamen hoc parum honestum habitum, & junioribus aut vilioribus assignatum. Itaque ipsi Romani raro usi, inter Auxilia habebant. *Lipsius*. Funditorem Balearum ex Stewechio hic exhibemus.

Pari robore] Paribus armis, virtis, animis, arte militari.

Argentum istud] Quod in pompam, cultum corporum, armorum splendorem, &c. impendere soles; in mercenarium militem è Græcia evocandum, confer.

17 *Nisi suam naturam &c.*] Naturam suam fortuna corrumpit; quamcunque naturam nacta depravat: in quodcumque, quantumvis sanum sanctumque ac mite ingenium inciderit, violat ac vitiat. Modius pro sua legit etiam: alii suam etiam nat. Acidal.

plerumque fortuna corrumpere. Itaque, veritatis impatiens, hospitem ac supplicem, tunc maxime utilia suadentem, *abstrahi jussit ad capitale supplicium*. Ille ne tum quidem libertatis oblitus, *habeo*, inquit, *paratum mortis meae ultorem : expetet pœnas mei consilii spreto is ipse, contra quem tibi suasi*. Tu quidem licentia regni tam subito mutatus, *documentum eris posteris, HOMINES, cum se permisere fortune, etiam naturam dediscere*. Hæc vociferantem, quibus erat imperatum, jugulant. Sera deinde pœnitentia subiiit regem, ac *vera dixisse confessus, eum sepeliri jussit*.

C A P.

Fortuna corrumpere.] Suppetunt multa Regum & Imperatorum documenta, qui ex bonis naturæ feminibus, in prava declinarunt. Potentia enim impotentiam gignit: ut in Tiberio, Nerone, & aliis videre est.

Veritatis impatiens] Obsequium enim amicos, veritas odium parit.

Hospitem ac supplicem] Emphatica verba: Nam hospitii jus inviolabile habebatur, & in supplicem favere inhumanum. *Freinsb.* Nota præmium salutaria suadentium, non solum tyrannidis, sed etiam affectuum impotentibus, & veritatis impatientibus: ut, pro qua re beneficium reportare fas erat consulentes; pro ea non solum odium, sed & vitæ discrimen incurrant. Exemplo sunt præter Charidemum, Prexaspes apud Cambysem, Joh. Baptista apud Herodem, aliique. Cæterum, ut hos præsens vitæ discrimen à vera dicendo non deterruit; ira nec alios absterrebit, cogitantes, melius esse, ut Augustinus dicebat, pro veritate supplicium pati, quam pro adulatione beneficium recipere. tanti enim constare debuit veritas. *Loccenius.*

Abstrahi jussit ad capitale supplicium] Zona seu baltheo comprehensum, quod est moris Persarum, apparitoribus interficiendum tradidit.

18 *Licentia regni*] Ejusmodi documenta multi dedere, effutius quam ut aut sibi expediret, aut suis: sic Arruntio apud Tacit. 6. 48. 3. *Tiberius post*

tantam rerum experientiam, vi principatus convulsus & mutatus dicitur. Freinsb. Cum tamen in maxima fortuna sit minima licentia, si Salustio credimus: & non minus affectuum atque fortunæ, quam subditorum regem esse oporteat Principem. *Loccenius.*

Naturam dediscere] *Epriscus codicibus legi posse credunt: à natura desciscere.* minime profecto inepte, ac nescio, an non vulgato, non dicam equidem aptius, sed fortius, imo vero & venustius: si rem quidem ipsam, & simul phrasin spectes. A se quippe desciscit, qui se totum alteri perimit. Exit è sua, qui transit in alterius potestatem. Naturam suam exiit, qui induit alienam. Sed hæc eadem consunt interpretatione commoda etiam è vulgato. Nec ausim ipse, nec alii suaserim mutare. *Acidalius.*

19 *Sera deinde pœnitentia*] Quæ ut stolidi, ita nocens & exitiosa est: ideoque viris prudentibus diligentissime præcavenda. Vnde Tacitus 4, 11. *Quis enim mediocri prudentia nedum Tiberius tantis rebus exercitus, inaudito filio exitium offerret, idque sua manu, & nullo ad pœnitendum regressu?*

Sepeliri jussit] Hinc colligas, moris fuisse Persis, ut cadavera punitorum fere insepulta abjicerentur. Sed tamen ea cognatis petentibus non negasse, Augustus l. 10. de vita sua scripsit, ut refert Vlpianus in leg. 1. de cadav. punit. Seneca de Tranquil. animi 14. 4. *Freinsb.*

1. *Thyma-*

C A P. III.

Thymodes Pharnabazo; hic Memnoni succedit. Darii somnium. ejusque varia interpretatio. Pompæ Persarum regum, orto Sole demum procedentium. tum copiarum Alexandri descriptio.

TH Y M O D E S erat, Mentoris filius, impiger juvenis: cui præceptum est à rege; ut omnes peregrinos milites, in quibus plurimum habebat spei, à Pharnabazo acciperet; opera eorum usus in bello: ipsi Pharnabazo tradit imperium, quod ante Memnoni dederat. Anxium de instantibus curis, agitabant etiam per somnum species imminentium rerum: sive illas ægritudo; sive divinatio animi præfagientis accersit. Castra Alexandri magno ignis fulgore conlucere ei visa sunt: & paulo post Alexander adduci ad ipsum in eo vestis habitu, quo ipse fuisset: equo deinde per Babylonem vectus, subito cum ipso equo oculis esse subductus. Ad hæc vates varia interpretatione

1 **Thymodes**] De hoc Thymode seu Thymonda, ejusque patre Menore, nobilissimo duce, vide Reinccii tom. tert. ubi de ducibus Rhodiis agit, & de hac historia Arrianum. 2. 1. 7.

Omnes peregrinos] Græcos mercede conductos, robur exercitus Darii: sic & infra Curtius: *Iamque Græci milites, quos Thymodas à Pharnabazo accepit, præcipua spes & propere modum unica ad Darii pervenerat.* Raderus,

Imperium,] Maritimæ nimirum oræ, cujus Sarrapam Sardibus morari consuevisse Pausanias docet in Laonicis: *Sardes divitiis & apparatu excellant: nam & ei qui imperium maris obtinebat, ea sedes erat constituta; quemadmodum ipsi Regi Susorum urbibus.*

2 **Sive illas &c.**] Somnia alia divina sunt, alia naturalia. Divina alia vera, alia falsa; vera à Deo vel bonis mentibus suggeruntur; falsa & mala à malis genis excitantur. possunt & à

spiritibus impuris subinde vera offerri. Author eodem modo species in somno objectas, vel ad naturam, vel ad divinitatem refert. cum dicit, *sive illas ægritudo animi, sive divinatio animi præfagientis accersit.* Raderus. Multa autem de somniis, eorumque opinionem apud Romanos veteres, collegit Dempsterus ad Rosini antiq. Rom. 22.

3 **Vestis habitu**] Vestis fuit servi regii, cursoris nempe publici, seu veredarii, qualis erat Darius, Artis & Ochi regum. Is autem veredarius dicebatur Persis Angaris & Astandes. Suidas: *Ἀσάνδαι οἱ ἐν Ἀγγαρίᾳ ἑσπεύοντες τὸ φέρον, οἱ δὲ αὐτοῖς Ἄγγαροι τὰ ἰόνόματ' ἑσπεύοντες.* Astanda sunt tabellarii sibi jure succedentes, qui & Angari dicuntur. Sunt autem nomina Persica. Ab Angaris deductæ angariæ, quæ sunt impostæ onerum vehendorum necessitates. Unde angariare vi cogere ad onus subeundum. Raderus.

tione curam distrinxerant: alii *latum id regi somnium esse* dicebant; quod *castra hostium arsisset*, quod *Alexandrum, deposita regia veste, in Persico & vulgari habitu perductum esse* vidisset. Quidam contra augurabantur: quippe *inlustria Macedonum castra visa*, fulgorem Alexandro portendere: quem *regnum Asia occupaturum esse, haud ambigere*; quoniam *in eodem habitu Darius fuisset*, quum *appellatus est rex.*

6 Vetera quoque omina, ut fit, sollicitudo revocaverat: *Darium enim in principio imperii vaginam acinacis Persicam iussisse mutari in eam formam, qua Græci uterentur*; protinusque *Chaldaeos interpretatos; imperium Persarum*

ad

4 *Curam distrinxerant*] Contrariis enim & diversis interpretationibus, regis animum in diversa traxerant, ut ex eo curæ Dario augerentur.

Alii latum id regi &c.] Vel adulatorum; vel etiam quibus probabilis ratio occurrebat. Somnia enim quifque pro ingenio suo explicat: quia ante eventum obscura & abdita. Poterat enim videri felix somnium, quod castra hostium ardere visa; ac proinde hostes perituros, & bello tanquam incendio depastos, exhaustum isi. Sic eodem modo de veste. Raderus.

5 *Fulgorem Alexandro portendere*] Operæ pretium est adnotare locum Dion. 5, 45. *Ex pilis Rom. circa summa verucula emicabant flamma, totisque castris fulgorem, non aliter ac facula, ad multam noctem reddebant, ex hoc ostento colligebant (ut & talium portentorum interpretes affirmabant, & facile qui vis conjicere poterat) citam sibi & splendendam à DEO portendi vihoriam: quandoquidem igni cedunt omnia, & nihil est quod non igni absumat.* Florus de Servio Rege 1, 6. *clarum fore, visa circa caput flamma promiserat.* Sic apud Virg. Æn. 7, 71. cum Lavinia caput arsisset, sequitur:

Fore illustrem fama fatisque canebant.

Occupaturum esse, haud ambigere:] Plerique Mss. cum editione Aldina scribunt, *occupare habuissent haud ambigua rei*: unde Acidalius *ἀναμειβήτως* scribere ait, *occupaturum haud ambiguit.* quæ lectio quamvis ratione non careat, mihi tamen cum Radero vulgata præplacet. Freinsb.

6 *Vetera quoque omina*] Sunt qui legant: *omnia. malè.*

Vaginam acinacis] *Ἰνυδάκη* Herodoto dicitur; quod *ἀκίαιον ἐχὴν ἀκίαιον*, quod aciem habeat celeriter ferientem & penetrantem; Forfan Turcico gladio persimilis fuit, à fine modice reflexus versus aciem, non falcis instar, sed in tergù recurvus. Non longum fuisse ostendit Joseph. antiq. xx, 7. cum latronum ficas cum acinace Persarum componit. Turcæ acinacem sua lingua *Kilitsch*, vocant. Raderus. Sed quomodo figura acinacis mutata fuit in eam formam, qua Græci utebantur, an si vaginam mutavit, & gladium mutatum oportuit? cum sequatur vaginam. Sed si gladium mutasset Darius, non dixisset Curtius, vaginam, sed gladium mutatum, cum potior sit gladius theca & vagina. Videtur tamen modum vaginae cum gladio Persicæ in Græcam mutasse.

Chaldaeos] Sectæ nomen fuit, quæ in gentem excrevit postea, Marcellino teste. Arabes, ut Cl. Golius indicat,

ad eos transiturum, quorum arma esset imitatus. Ceterum ipse & vatum responso quod edebatur in vulgus; & specie quæ per somnum oblata erat, admodum lætus; castra ad Euphratem moveri jubet. Patrio more Persarum traditum est, orto sole demum procedere. die jam illustri, signum è tabernaculo regis buccina dabatur. Super tabernaculum, unde ab omnibus conspici posset,

cat, peculiatiter **الخلد الابين** vocant, qui stellas venerabantur & colebant; vocati etiam fuerunt

بنة والحر انبون الصا

Sabæ & Haranii, quoniam primum templum suum in Haran sive Carris habuere.

Ad eos transiturum] Simile est quod de Andronico Duca narrat Gregoras lib. II. in fine. De capitis tegumento apud superiores Imperatores moris erat, ut aetate proVectiores aulici proceres pileis turbinatis uterentur, serico relictis, pro dignitate cujusque: adolescentibus vero omnes prorsus nudis essent capitibus. Illo vero Imperatore, is mos usque adeo obsolevit, ut omnes simul & adolescentes & senes pileis uterentur, non minus in palatio quam in agris: iisque multiformibus & peregrinis, & quales cuique probabantur: alii Latinis, alii Mysis & Tribalicis, alii Syriis & Phœnicis, suo quisque arbitrati. Eodem more in vestibus etiam ussunt, ut prudentiores novitatem aliquam & destructionem Imperii, & finem institutorum ac morum illis divinarent. Respexit huc Curtius VI, 6. de Alexandro: *vestem Persicam sumpsit, ne omen quidem veritus, quod à victoris insignibus in devicti transfret habitum.*

7 *Vatum responso,*] Intellige Sophistas, Philosophos, Magos, & *παιδῶς* incantatores, *Φαρυγγῶς* veneficos, augures, & arulpicis. Raderus.

Edebatur in vulgus,] Nota hæc ars lætos spurgendi timores, & tristissima quæque premendi; ne, vulgi animi mu-

tabiles, subitis terreantur aut mutentur; sed potius bona spe pleni, promptè atque alacriter iussa obeant. Freinsh.

Euphratem] Mesopotamiam & Syriam à Cilicia distinguit.

8 *Patrio more Persarum*] In vulgatis insertum reperias quod: unde suspicatur Acidalius, sic potius hoc orationis filum tendendum esse. *Castra ad Euphratem movere jubet, patrio more Persarum, quo traditum est, orto Sole demum procedere, die jam illustri. Signum è tabernaculo regis buccina dabatur: super tabernaculum, &c.*

Signum è tabernaculo regis buccina dabatur.] Hoc signum fuit profectio- nis, quod è tabernaculo regis seu prætorio buccina dabatur. *Buccina* non eadem cum tuba; etsi nonnunquam permisceantur. *Tuba*, quæ directæ est, appellatur, *buccina*, quæ in semet æreo cicculo flexitur, Vegetio teste. Germani quoque & Græci diversis nominibus exprimunt. *Buccina*, etiam pro classico ponitur & est lituus, genus buccinæ. Inter cornu & buccinam, olim nullum discrimen; fuit enim babulum cornu, unde & nomen accepit: Est enim instrumentum, quod *babus* canit, aut quod *boves* canit & vocat. Varro tamen *buccinatorem* à vocis similitudine & cantu dictum mavult, quod *bou* bou canat. Raderus.

Super tabernaculum,] In castris Tabernacula opportuno loco collocabantur, tentoriaque figebantur, quibus Duces, militefque, hiberno & æstivo tempore continerentur. Quem admodum autem & his qui ad victum necessaria parabant, ita in castrorum

9 posset, imago Solis crystallo inclusa fulgebat. Ordo autem agminis erat talis. Ignis, quem ipsi *sacrum & æternum* vocabant, argenteis altaribus præferebatur. Magi

ambitu & cancellis sua ac certa tam equitatu, quam peditatu, loca adtributa erant, in quæ equitum peditumque quisque sese reciperet ac conferret. Habuerunt etiam Tabernacula Vestibula sua ac recessus, ut ex hoc libro patet, quorum magnificentiam Regii Sætrapæ æmulabantur.

Imago Solis crystallo inclusa fulgebat.] Sol à Persis pro Solis auctore & numine cultus. Addunt hostiam Solis æquum, propter celeritatem. *Ovid.*

Placat equo Persis radiis Hiperiona cinctum,

Ne detur celeri victima tarda Deo.

Sed quo metallo fuit imago Solis expressa, aut qua gemma lapideve pretioso? Tertullianus in Apolog. suis temporibus in linteo depictum & adoratum ait à Persis. Crediderim, ab regibus in crystallo circumlatum, ex puro auro fuisse expressum, celatum, elaboratum, & expolitum, crystalloque veluti sacello clausum, ut oriente vero Sole, & in crystallum aurumque incidente, accenderetur, & ex repercussu Solis per anaclasmum incensus, alter Sol videretur, oculosque intuentium perstringeret. Aurum enim maxime Solem æmulatur & ignem. Solis imaginem insigni artificio fabricatam coluit Choroës Gazaci, quam cum templo ejus, aliisque insignibus ornamentis delevit Heraclius imperator, ut auctor est Cedrenus. Porro, hanc imaginem, de qua Curtius, non alio fini super Tabernaculum regis collocatam fuisse arbitror, quam ut signum esset vel protectionis, vel pugnae. quamquam enim, ut ait noster, *signum buccina dabatur*, exaudiri ab universo exercitu non poterat, præsertim in tanta hominum multitudine. Ut vel hinc mutuatus videri possit Alexander institutum suum, quod narrat Curtius 5, 2. *Tuba, cum castra*

movere vellet, signum dabat, cujus sonus plerumque tumultuantium fremitu exoriente haud saty exaudiebatur. Ergo periticam, qua undique conspici posset, supra pratorium statuit, ex qua signum eminebat pariter omnibus conspicuum. observabatur igni noctu, fumus interdiu. Sed & aliis gentibus haud dispar consuetudo. Romanis erat tunica coccinea, quæ supra pratorium itidem expandebatur, si Plutarcho credimus in Fabio cap. 26. de qua multa, Lipsius ad Tacit. 1, 39. & de Militia Rom. 4, 12. Freins-hemius.

9 Ordo autem agminis] Confer cum hac descriptione Herodotum Xerxis iter depingentem lib. 7. cap. 40. & c.

Ignis, quem ipsi sacrum & æternum vocabant,] Sacer ille, æternusque ignis, in focus pro Lare familiari adorabatur, ac Rege vita functo extinguebatur. *Diod. Sic. xvii.* Huic dicata Sacratia quædam, quæ *πυρεια & πυρεια* vocantur: quorum custodia Magorum fidei, curæ ac vigilantia credebatur. *Strabo xv.* Suidas *πυρεια* interpretatur *ἱερωτήριον*. Usque adeo autem ignem coluerunt, ut eo nomine quælibet *πυρεια* venerarentur. Hinc factum, quod pyropo, ceu flammis imitanti, honorem exhibuerint. *Strabo xv.* Ab hoc Persarum cultu fluxit mos apud posteriores Imperatores, ut iis ignis præferretur. Huic similis fuit Vestalium ignis apud Romanos, de quibus eximia habet Cl. Lipsius. vide & Brisson. de regno Persar. à princ. lib. 2.

Argenteis altaribus] Altaris bases planæ fuerunt, in medio tamen fortasse cavæ, ubi ignis aleretur. Putare etiam, à lateribus tribus tabulas argenteas crevisse, superne velut in tholum ritu ædiculæ coeuntes, sed ab una parte apertas. *Raderus.*

Magi proximi patrium carmen canebant. Magos tre- 10
centi & sexaginta quinque juvenes sequebantur, puni-
ceis amiculis velati, diebus totius anni pares numero:
quippe Persis quoque in totidem dies descriptus est an-
nus. Currum deinde Jovi sacratum albentes vehebant 11
equi: hos eximia magnitudinis *equus*, quem *Solis* appel-
labant,

Magi] Magi vox à barbaris profes-
ta: Erant enim sacrorum antistites,
regum moderatores, & sapientiæ divi-
næ & humanæ periti habebantur. Inde
sensum cœpit in insaniam vergere, pes-
simisque artibus assignari. Ita cuncti
venefici, incantatores, Theslali, Ario-
li, Aruspices, Chaldæi, Genethliaci,
necromantici, præstigiatores, lamiæ,
sagæ, & hoc genus alii, aliæque pestes
generis humani, Magis accensi, & exe-
crati. *Magorum triplex genus erat. Pri-
mi* fueie sapientiæ magistri, doctissimi
juxta ac plane sobrii ficcique, ut qui
præter farinam & olera nihil ad men-
sam adhiberent. *Alii* Antistites & Sa-
cerdotes, qui in Perside suam sectam
perseverarunt, quos Persæ *Magos* vo-
carunt. *Extremi*, qui malorum genio-
rum ope & opera variis præstigiis ani-
mos mortalium suspenderunt, luse-
runt, sapius etiam anteverterunt, quo-
rum magia malas artes continet. *In-
ventionem Magiæ* Zoroastro Bactriano-
rum regi certatim adscribunt. *Rad.*

10 *Trecenti & sexaginta, &c.*] Ad
numerum dierum per annum recurrentium.
Nec mirum id eos potuisse, quum
essent in siderum disciplina accuratissime
versati. Hodie annus describitur in dies
365. horas sex, quæ quarto quoque anno
diem integrant, qui intercalaris est: momenta
verò quæ supersunt, certis annorum sæculis
etiam horas & dies conficiunt. Unde
rot fastorum & temporum emendationes
nata, nascunturque hodie. *Rad.*

In totidem dies, &c.] Chaldæi,
Persæ, Armenii, Hebræi, Ægyptii, an-
num trecentis sexaginta quinque die-
bus circumscriptum habebant; nisi

quod in illis quinque extremis varia-
rent, quos alii aliis temporibus adde-
bant. Persæ veteres hodieque annum
NEURUZ nuncupant, quod solenne
verni tempus significat, Et hodie illud
nomen NEURUZ non solum apud
Persas plurimum est in ore; sed etiam
apud alias nationes: adeo ut Turcæ an-
num Solarem *Neuruç* vocent: & quum
ætatem alicujus indicare volunt, tot
Neuruç dicunt eum habere, quot annos
natus est. Romani serò admodum ad
Perfarum & reliquorum in Oriente po-
pulorum, rationem temporum accesserunt;
quum ab usque Romuli & Numæ
ævo perturbata annorum, mensium,
dierumque via progredierentur. *Rad.*

11 *Currum*] Perfarum Imp. nun-
quam progrediebantur in publicum, si-
ve ad bellum proficiscerentur, sive ad
sacrificium irent, quin currus Solis &
Jovis præmitterent, & hoc ex Cyri in-
stitutione. *Xenophon.* De his aliisque
ad Persas pertinentibus, quæ ad aucto-
ris nostri explicationem facere vide-
buntur; non est ut quisquam post sum-
mum virum BRISSONIUM quicquam
dicat, qui hæc omnia accuratissime
simul doctissimeque tribus de regio
Perfarum principatu complexus est li-
bris; quem ideo cuivis historiæ Persicæ,
vel etiam Curtianæ studioso, dili-
genter evolvendum esse censeo.

Albentes vehebant equi.] Erant albi
equi in delitiis antiquitati, quem singu-
lari honore tractare volebant, albis
quadrigis excipiebant. unde & reges
maxime hac ambitione capti. Platoni
sapientiæ *antistiti*, inquit Plinius,
*Dionysus tyrannus, alias superbiæ se-
vitiæque natus, vittatam navem mist*

labant, sequebatur. aureæ virgæ, & albæ vestes, re-
 12 gentes equos adornabant. Haud procul erant vehicu-
 la decem, multo auro argentoque cælata. Sequebatur
 13 hæc equitatus duodecim gentium variis armis & mori-
 bus. Proximi ibant quos Persæ *Immortales* vocant, ad
 decem millia. cultus opulentiaë barbaræ non alios ma-
 gis honestabat: illi aureos torques, illi vestem auro
 distinctam habebant, manicatasque tunicas, gemmis
 etiam adornatas. Exiguo intervallo, quos *cognatos regis*
 appel-

obviam: ipse quadrigis albis egredientem
 in littore excepit. Apud præcos Roma-
 nos non nisi Deorum cultui nivei equi
 transcripti. quæ causa fuit, ut Camilli
 albis equis triumphantis gloria clarior
 quam gratior P. Romano fuerit. *Ra-
 derus*. Vide Florum de Tarquinio
 Prisco.

12 *Duodecim gentium*] Supra hos
 censuit cum armis; sed tantum septem
 exercitæ posuit; reliquos in turba ignobi-
 lium gentium coniecit. Persas, Medos,
 Barcanos, Armenios, Hircanos, Der-
 bices, Caspios, Græcos expressit. Ba-
 ctrianos verò & Sogdianos, Indos,
 aliosque præterit. Plinius IV, 10. duo-
 decim gentes numerat ab Alexandro
 devictas, Asiam, Armeniam, Iberiam,
 Albaniam, Cappadociam, Syriam,
 Ægyptum, Taurum, Caucasum, Ba-
 ctrianos, Medos, Persas.

13 *Immortales*] Hos immortales
 per duces suos mori docuit Theodo-
 sius, Theodosii magni nepos: *Hierant*,
 inquit *Herodotus*, *Imperatores omnium*
pedestrium copiarum, præter illa deleta
Persarum decem millia, quibus præerat
Hydarnis filius, qui vocabantur immor-
tales ob hoc, quod si quis eorum aut nece
aut morbo numerum imminueret, alius
sufficietur: nec unquam plures paucio-
resve erant decem millibus. Auctor hor-
 um videtur fuisse Cyrus. Erant robur
 exercitus Persici, selecti ex nobilissimis
 & fortissimis Persarum. *Raderus*. Alii
 sunt apud Herodotum 4, 93. immor-
 tales, Γέταμ nimirum οἱ ἀθανάτι ζον-

tes, ideo sic vocati, quod mori se non
 putent, sed eum qui defunctus est, meare
 ad Zamolxin. *Freinsh*,

Cultus opulentiaë &c.] De his potis-
 simum illa Curtii accipienda sunt su-
 præ: nitet purpura auroque fulget armis
 & opulentia, &c.

Manicatasque tunicas] Vt molli-
 tiem Persarum notaret. Militaribus
 enim viris parum conveniebant manu-
 leatæ tunicae. Eas apud Romanos ve-
 teres habere, flagitium erat, Augustino
 teste. Tunica proprie est vestimentum
 sine manicis, est tamen aliud genus
 cum manicis, cujus species sunt μα-
 χάλιοι, ἀμφιμαχάλιοι & ἐπεθ-
 μαχάλιοι. Amphimachalis est tu-
 nica manicata ingenuorum, ut Plato
 docet, duas manicas habens, quas ho-
 die *Maschulas* vocant. Lege & more
 Persarum quicumque in oculos regum
 incurrebant, manicis manus infere-
 bant, quo rex tutus illos transiret, aut
 in conspectum illorum prodiret. Quod
 usque adeo severe custodiebatur, ut
 morte plecteretur, si quis contra fecis-
 set. Eodem modo debebant & equites
 manus intra caudias & vestes conti-
 nere. *Raderus*.

14 *Cognatos regis appellant*,] Revera
 enim non fuerunt, sed honoris causa
 ita dicti. Vide *Briffon*. lib. 1. pag. 132.
 Cui pag. 71. ubi de convivio cognato-
 rum, quod συσπικνὸν ἄριστον Athenæ-
 us appellat, addendus est locus ejus-
 dem dipnosophistæ 3, 28. Φιλῆτας δ'
 οὐ τοῖς Ἀπείκτοις, ἀπολεία καλεῖ-
 σθαι

appellant, decem & quinque millia hominum. Hæc vero turba muliebriter propemodum culta, luxu magis quam decoris armis conspicua erat. *Doryphori* vocabantur proximum his agmen, soliti vestem excipere regalem. hi currum regis anteibant; quo ipse eminens vehebatur. Utrumque currus latus deorum simulacra ex 16 auro

Δαίπνα ἄρτον, ὃν ὑπὸ τῷ συχενῶν μόνον καὶ ἀναλίσκεσθαι. Philetas in *Atastu Spalea vocari panem tradit, quo soli cognati vescuntur.* quomodo & supra lib. 1. *ζάμβελον σπλήν* nominat, quæ secundum Casaubonum cap. 23. solis Magni Regis generis proprie competebat. Idem ad Athenæum, animadvers. 2, 9. falsum putat, appellationem cognatorum honorariam tantum fuisse, sine ulla rei veritate. De qua re ita sentio, fuisse qui revera regis cognati & essent, & dicerentur: indeque etiam præcipuis honoribus & emolumentis gauderent; ac in horum postea, *σπλήν* & veluti gradum, honoris & virtutis causâ adiectum esse magnum aliorum numerum, qui dicerentur cognati Regis, non essent, atque ita prout quæque occurrunt, vel de his, vel de illis accipienda esse: inter quæ & convivium, & inprimis panem cognatorum ad priores pertinere arbitror. hanc differentiam inculcare videtur ipse Curtius: cum enim hic *cognatos*, honorario vocabulo usurpasset; mox num. 21. subjicit: *dextra lavaque regem ducenti ferme nobilissimi propinquorum comitabantur:* ex quibus etiam fuisse puto decem illos *legatos*, quos *cognatorum principes* appellat infra 4, 11. 1. *Freinsh.*

15 *Doryphori*] Ex his, qui in *Immortalium* numeros relati erant, *Doryphori*, seu hastati, legebantur, qui, quod aurea mala, hastis præfixa, ferrent, *Μηλοφόροι* vocabantur: Non temere autem, aut forte, conscriptos fuisse, verum *ἀεισιδῶν*, Athenæus ait. Hoc quid valeat, explicat Moschopulus *περὶ χροῶν*: *Ἀεισιδῶν ἐκλήρη, ὅταν κτ. τὰς ἀείψας ποιεῖται τὴν ἐκλο-*

γήν. Hi in aula Regis excubabant. Persarum porro Reges, latus tam ab externis quam domesticis hostibus, magno stipatorum satellitumque agmine muniebant, qui *Δορυφόροι* & *Ἀιχμοφόροι* vocabantur. Hujusmodi cohortes ex Persarum potissimum gente conscribebantur. His custodibus etiam Præfectus dabatur. Porro, honori non modico ducebatur, in hujusmodi spiculatorum numeros referri. Ex illis *Δορυφόροις* unus, sella aurea pedibus Regis, è curru descendens, subjiciendæ causâ, regium currum sequi solitus, ut Athenæus lib. xii. docet. Regii autem stipatores, æs non merebant, sed à Rege annonas capiebant, eisque ex Regalis mensæ reliquiis cibaria præstabantur. *Eriussonius.*

Proximum his agmen, &c.] Totumne agmen in regia veste portanda occupatum? Certe enim, cum rex ornatus cultus fuerit, qui xii. millibus talentorum æstimaretur. quæ summam implet septingentes bis centenam millium Philippæorum. *Raderus.*

Currum regis] Augustin. quæst. ex utroque testam. cap. 115. *Regibus Iudaorum mula placuerunt ad sessum: Romanorum autem non mula, sed equi: Persarum vero reges vehiculis feruntur. Nam veteres reges Persarum nec videbantur à populis.*

Ipse eminens] Triumphantis ritus magis quam belligerantis, idque veteri Persarum more.

16 *Deorum simulacra*] Jovem haud dubie innuit & Mithram seu Solem (qui à Persis in antro colebatur) Ormagdam Atimanum seu Plutonem, qui patrii dii erant Persarum, ut ex Græcis

auro argentoque expressa decorabant: distinguebant internitentes gemmæ jugum; ex quo eminebant duo aurea simulacra cubitalia, quorum alterum Nini, alterum Beli gerebat effigiem. inter hæc auream aquilam 17 pinnas extendenti similem sacrauerant. Cultus regis inter

Græcis Latinisque scriptoribus liquet. *Blanckardus.*

Jugum:] In curru nullum jugum agnoscere licet, cum ea equorum iumentorumque collis imponantur, ac juxta extremum temonem imposta alligantur.

Cubitalia,] Quæ intus cava fuerunt, ne præ nimio pondere equos gravarent. *Cubitus* vero sesquipedem explet.

Alterum Nini, alterum Beli] Cum veteres plerique habeant *alterum in, alterum belli,* (ex quo correctores fecerunt, *alterum pacis, alt. b.*) & in auctorem nostrum, & in magnum Scaligerum injuriam me fore credebam, si certissimam ejus emendationem non reciperem. Quamquam, ne quid dissimulem, moveri quis possit eo, quod Arrianus 3, 3. & 7, 3. scribit, Alexandrum, Babylonem ingressum, instaurasse templum Beli, quod Xerxes diruisset. Unde suspicari possis, Persas hæud magnopere honorasse Belum istum, neque perinde Darium ejus effigie curru suum exornari voluisse. Sed dici possit, etiamsi pro Deo forte non habuerit, habuisse tamen pro viro magni & excelsi animi, adeoque pro fundatore imperii, in quod ipsi successerint. Potest & videri Xerxes, etiamsi pro Deo eum coluisset, ira atque indignatione infelicis expeditionis, defectorum conatum à Deo suo poenas exegisse, evertit enim eam ædem, ut Arrianus ait, cum ex Græcia rediisset. Per Ninum ergo Assyriæ, per Belum Babylonis imperium conjunctum innuebant. *Scaliger.* Belus antiquissimus Rex vocatur à Sulpitio Severo. cui consentiunt Hieronymus & Lactantius. Belum arbitror Nimrodum fuisse, quia huic regni principium in

terra Senoar Babylon fuit: ut est Gen. x. 10. De Beli hujus cultu insignis est locus Claudiani in primo de laudibus Stiliconis:

— *Rex ipse micantem*

*Inclinat dextra pateram, secretaq. Felt,
Et vaga testatur volventem sidera
Mithram.*

Vbi de Mithra sive Sole conjungit, quia Belus cum Sole cultus.

Auream aquilam,] Signorum militarium, & insignium regibus primum, & antiquissimum, reor aquilam avium reginam fuisse. Jovem imaginis authorem ferunt, cum illam adhibuit in bello contra Tiranam, inde ad Getes, ab his ad Trojanos, à Trojanis in Latium demum ab Ænea deportatam. Aldrovandus Lipsium secutus, Romanos inventores hujus imaginis & usus constituit. Delcius à Persis Romanos aquilarum usum sumpsisse censet, quod nec Lipsius inficiatur. Quod mihi vero non procul videtur, cum Persæ multis ante Romanos annis aquila sint usi. Xenophon in Cyro minore: *ἡ τὸ βασίλειον σημεῖον ὄρεν ἔφασαν ἀετὸν πύνα χρυσὸν ἐπὶ πέλιτις, ἐπὶ ζύλων ἀνατεταμένον.* *Raderus.*

Cultus regis,] Cum Artaxerxis cultus fuerit XII millium talentorum, credibile Darii luxum non fuisse minorem. Hunc si componas cum Romanorum magnifico apparatu, paupertas potius fuit ac quædam quasi parsimonia. Integre civitates, provinciæ, regiones, vectigales erant mundo muliebri Persicarum reginarum. Sic una civitas redimiculum præbebat, alia in collum, alia in crines quædam suppeditabat. Ita populos habebant universos non solum conscios libidinis, sed etiam ministros. *Raderus.*

Purpur.

inter omnia luxuria notabatur. purpureæ tunicæ medium album intextum erat : pallam auro distinctam 18 aurei accipitres, velut rostris inter se conruerent, adornabant, & zonâ aureâ muliebriter cinctus acinacem suspenderat, cui ex gemma erat vagina. Cidarim Persæ 19 regium capitibus vocabant insigne; hoc cœrulea fascia albo

18 *Purpurea tunica*] Author totius ornatus traditur Cyrus, qui conditor imperii Persici princeps induit *χατῶνα πορφυρῶν*. quem ubique deinceps reges secuti, & ipse quoque Alexander. Fuit hæc tunica regibus in Oriente passim usitata. Hanc tunicam *candyn* vocabant, etsi certo discrimine Regis & Procerum fuerit distinctus. Quod vero Alexander tunicam induerit Persicam, & tamen Candyn respuerit, ostendi, diversum fuisse Candyn & tunicam. Lucianus tamen & Suidas pro eodem habent. *Raderus*.

Medium albo &c.] Hoc est, *πορφυρῶς χατῶν μεσόλευον ἦν*. *Spartus albo pelles*, apud poetam legere est. Ut igitur in veste *τὸ μεσόλευον* dicitur, quum media ejus area albo colore intexta est : ita quoque in lapidibus & quibuscumque aliis rebus. *Salmastius*.

Pallam auro distinctam] Hac extrema veste totum voluit regem, imo etiam proceres regi Cyrus, ut vitia corporis, si quæ essent, regerentur. Quidam pallæ repertricem Semiramidem faciunt, sicut alii Medeam. Auro distincta fuit, gemmata item ac belluata, ut nihil augustius videri poterit. Quadratam format Dionysius, cujus formæ erat pallium Græcorum. Pallii extrinsecus habitus; & ipse quadrangulus, ab utroque laterum regeatus, & cervicibus circumstructus, in sibilæ morsu humeris acquiescens. Authores alii hanc vestem, non pallam, sed Persicam, Barbaricam, Medicam vocant, & muliebrem stolam potius, quam virilem affirmant. *Raderus*.

Accipitres] Quia Darius prior omen

imperii ex accipitribus accepit. *Herodotus* 111, 76.

Adornabant] Adde auro, & signis, etiam gemmas, & nobilissimos lapides.

19 *Cidarim Persæ*] Non reges tantum cydarim gestabant, sed & proceres, imo etiam milites Persæ, hoc discriminitate, ut regis apex esset acutus instar metæ, aut inversi turbinis, reliquorum in frontem flexus curvabatur. Figuram habet crinium in acutum desinentium. Cydari probe munitum fuit caput Persarum, adeo ut & tempora cingerentur. Erant quippe eorum capita admodum debilia, eoque bene munita, & quia bene tecta, fortassis debilia. ex pannis, non lanis & villis coactæ. *Raderus*.

Hoc cœruleum fascia, &c.] Omnia, quæ vidi exemplaria, etiam Mss. habent; hoc *cœrulea fascia albo distincta circumibat*. Modius errorem silentio transmisit vel dissimulavit. Acidalius, ex *cœrulea*, facit *erubea*. alii conjiciunt legend. *hocce rubea*; nam quid est *erubea*, an vox in Latino cognita? cum nec *rubearum* Latina civitate sit donatum. Lippius ad Tacit. 6. 27. 2. vel *coccinia* pro *cœrulea*, vel *cœruleum*, ut referatur ad cidaris insigne, scribi posse existimat. & sic insigne regium tribus coloribus illustre magis eminebat; albo, inquam, rubro, & cœruleo. Jam de Diadematis origine pauca addamus, quod à *Διάδω*, revincio, cingo, redimo. Forma diadematis non fuit nisi fascia candida & tenuis, qua regum frontes cingebantur, qualis in priscorum regum iconibus visitur. Lucian. *Ταυρίαν λευκῶν*, candidam taniam seu fasciam dicit.

20 albo distincta circumibat. Currum decem millia ha-
 21 statorum sequebantur: hastas argento exornatas; spi-
 cula auro præfixa gestabant. | Dextra lævaque regem
 ducenti ferme nobilissimi propinquorum comitaban-
 22 tur. Horum agmen claudebatur triginta millibus pedi-
 tum, quos equi regis quadringenti sequebantur. Inter-
 vallo deinde unius stadii, matrem Darii Syfigambim
 currus vehebat: & in alio erat conjunx. turba femina-
 23 rum reginas comitantium equis vectabatur. Quinde-
 cim inde, quas *armamaxas* appellant, sequebantur. in
 his

dicit. Silius, *vittam albam*. Am-
 mianus, *fasciolam candidam*. Tacit. Li-
 vius: *Regium in signe ac decus*. Freinf-
 hemius.

20 *Hastatorum*] Herodotus vide-
 tur pedites fecisse *αιζμοφόρους*.

Hastas argento exornatas,] Montie-
 rat olim Philippum Apollo:

*Ἀργυρέαις λόγχοισι μάχῃ, καὶ
 πάντα κρατήσεις.*

Hastis argento munitis omnia vinces.
 Sed aliorum dixit hoc oraculum, ut ar-
 gento corrumpere hostium ministros,
 & futurum ut vinceret. *Raderus.*

21 *Propinquorum*] Distinxit Cur-
 tius à cognatis propinquos, ut supra
 monui.

Quos equi regis &c.] Ad omnem
 usum regis parati, in prælio & fuga.

22 *Intervallo deinde &c.*] Ne Ve-
 neris turba cum horrido Martis satelli-
 te miseretur. *Raderus.*

Syfigambim] Sequitur totum Darii
 Gynæceum, mater Regis & Vxor,
 cum aulico famulatu: & nec pellicēs
 quidem CCCLX. defunt, genus ad co-
 sum natum. Cætera Syfigambis femi-
 narum præstantissima, utramque for-
 tunam virili animo tulit. quod infra
 victo Dario, captiva te docebit. *Rad.*

Conjunctæ] Eademque foror.

Turba feminarum] Darius tanta
 cum pompa, tantoque feminarum
 agmine processit, quasi ad nuptias, non
 bellum; thalamum, non campum cum

fuis profecturus esset. Ridiculum est,
 ut dixit Plutarch. in Crasso cap. 64.
 quum priora omnia in exercitu terribi-
 lia sint, equi, hastæ, arcus, scuta, viri:
 posteriora desinere in meretrices. Quis
 hoc turpe & perniciosum: quum iste
 sexus castrâ luxu ac libidine, bellum
 formidine sæpe moretur, ut ex Tacito
 scimus. *Loccenius.*

Reginas] Matrem & uxorem opi-
 tior tantum reginas appellat. Quanvis
 enim legibus Persarum Regi, proceri-
 bus etiam, fas fuerit, non solum quos
 vellent pellices legerè, sed legitimas
 uxores ducere, (uti Cicero in Verrem
 lib. 5. confirmat, & Herodotus lib. 3.
 cap. 88. Dario quatuor uxores fuisse
 narrat,) Dario tamen huic ultimo,
 non nisi unicam fuisse intelligo. *Ra-
 derus.*

23 *Armaxas*] Perficæ mulieres
 & lecticis, & carruchis, quas proprio
 ac speciali nomine Harmamaxas vo-
 cant, vehebantur. Maximus Tyrius
 sermone 34. *Ἡαμαξῆς παρὰ τὴν Μη-
 διχὴν, καὶ τὴν περὶ τὴν βαρβαρικὴν, καὶ
 Ἀρμαμάξῃαν Περσικὴν. mirari ti-
 ram Medicam, & mensam Barbaricam,
 & harmamaxam Persicam.* Xeno-
 phon lib. 3. *παῖδ' ἀνάδ' ἄντες ἐπὶ τῆς
 Ἀρμαμάξῃας σὺν ταῖς γυναῖξιν. ad-
 scendentes in harmamaxas cum uxori-
 bus.* Cujusmodi harmamaxas mulis
 jungi solitas, ex Ctesia fragmentis col-
 ligimus. *Brisson.* lib. 2. pag. 239. Oper-
 cis

his erant liberi regis, & qui educabant eos, spadonum-
que grex, haud sane illis gentibus vilis. Tum regiae pel- 24
lices

tis autem, non patentibus lecticis, gestatas, ita ut haud ullas corporis partes conspiciendas præberent, Diod. xvi. significat. Idem tradit, pretiosis tapetibus, velisque ornatas & constratas fuisse. Ceterum curruum hoc genus ad mulieres, aliofque molles proprie pertinuisse, exinde apparet, quod in omnibus Xenophontis locis, ubi harmamaxarum, ibidem & mulierum est mentio. Harmamaxam sane apparet ita fuisse comparatam, ut molliet in ea vehi liceret. *Freinsh.*

Liberi] Duæ filiæ, Saptina & Dryperis, cum Ocho puero.

Qui educabant eos] Mulieres & spadones. Quamquam illas removeat Plato in Alcib. i. Puer (regius) educatur, non à muliercula quadam nutrice vilis & obscura, sed ab eunuchis iis, qui in aula regia optimi censeantur; quibus, præter reliquam educationis curam, hoc etiam demandatur, uti dent omnem operam, omnique ratione provideant, quo puer quam pulcherrimus evadat, atque adeo componunt atque dirigunt pueri membra: istisque officiis in magno sunt pretio. Dio Chrysostrorus Orat. 31. Persas ait μέγροι πολλῶν τετέφεισθαι ὑπὸ τῶν γυναικῶν & εὐνύχων ἢ πρεσβυτέρων, diu (ad septimum usque annum, ut auctor est Plato in Alcibiade I.) educari à mulieribus & eunuchis. Et pro educabant, alii leg. educabant.

Haud sane illis gentibus vilis.] Tacitus 6, 31. non despectum id (spadonem esse) apud barbaros, ulroque potentiam habet. Cum enim haberentur pro fidelibus, non tantum custodia regis, educatio liberorum, sed exercitus & præfecturæ ipsis mandabantur. quod & posterioribus temporibus apud Christianos etiam principes factitatum est, clarissimo omnium Nartecis exemplo. De Spadonibus vide Brissonium lib. 2. pag. 234. Herodotus 8, 105. apud quos-

dam barbarorum in majori pretio sunt eunuchi, quam integri, propter fidem. Ratio videtur hæc fuisse, quod uxori- bus atque liberis carentes, nec in præfens ita magnos sumptus facere soleant; nec ut patres, teste Apostolo ad Corinth. 2, 12, 14. θησαυροὺς τῶν τέκνων, thesauros colligere liberis studeant. Quo inter alia consilio hodieque eos, qui ex voto cælibatum sectantur, magnis rebus admoveri cernimus: Causa castrandi Medis fuit τευφή, quæ lævitas vultus proferretur, formosioresque diutius permanerent licet Seneca putet id fieri, ut ad longiorem patientiam impudicitia idonei essent. à qua sententia non abit Petronius. *Raderus. Freinsh.*

24 Regia pellices] Gr. παιδακὴ; succuba, pellex. παιδαξ, pupa, pupulus, seu juvenculus & juvencula. Gloss. Cyr. Eustath. interprete, παιδαξ est νεῦ & νέα. & dicit, apud veteres non fuisse ἐφύλασσον ὄνομα, contumeliosam vocem. Si hæc vera sunt: ab ætate vox ad conditionem est translata, quod tali ætate παιδακες & παιδακὴ esse solerent. Antiqui ergo, eam proprie pellicem nominabant, quæ uxorem habenti nubebat, cui generi nullerum etiam pœna constituta est à Numa Pompilio, hac lege: PELLEX ARAM JUNONIS NE TANGITO. SI TANGET, JUNONI CRINIBUS DEMISSIS AGNUM FOEMINAM CÆDITO. A pellicio pellex, quia blandiendo virum ab uxore seducit: est enim pellex, quæ cum eo corpus miscet, qui habet uxorem; sicut concubina, quæ cum cælibe viro sine nuptiis locum tenet uxoris. Nam & hodie gentibus orientalis illis multæ sunt pellices, non proceribus tantum, sed privatis quibusque. quod ipsum veteres apud Persas ita obtinuisse probat Brissonius lib. 2. pag. 238.

lices trecentæ sexaginta vehebantur, & ipsæ regali cultu ornatuque. Post quas pecuniam regis sexcenti muli, & trecenti cameli vehebant; præsidio sagittariorum prosequente. Propinquorum amicorumque conjuges huic agmini proximæ; lixarumque & calonum greges vehebantur. Ultimi erant cum suis quisque du-
 25 cibus qui cogere agmen, leviter armati. Contra si quis aciem Macedonum intueretur, disparacies erat: equis virisque non auro, non discolori veste; sed ferro,
 26 atque ære fulgentibus. Agmen & stare paratum, & sequi: nec turba; nec sarcinis prægrave: intentum ad ducis,

Trecenta sexaginta] Et Plutarchus tradit in Artaxerxe cap. 43, Artaxerxem Persarum regem, quamvis haberet Atossani filiam, quam contra leges duxerat uxorem, aluisse insuper trecentas & sexaginta præcellentissima forma pellices. Dicæarchus lib. 3. vitarum Græciæ, apud Athenarum 13, 1. refert trecentas ac quinquaginta pellices Darium in omnia bella traducere consuevisse. quæ etiam, quoties venatum exhibit, cum eo proficiscebantur. Causam autem hanc in rebus Persicis refert Dion, cur regina apud Persas multarum pellicum copiam perpetitur, quod Rex velut dominus imperat uxori; & idcirco etiam, quia pellices serviunt Reginæ, eamque adorant.

Regali cultu] Nec honoris fuere expertes, quin antequam ex Jonia, aut aliunde apportarentur, XII prius mensibus clam in gynæcæo poliebantur, ungebantur, atque ornabantur. Nullum fere discrimen inter *παρακλιδας* regias & reginas uxores, nisi quod illæ diademate carerent., *Raderus.*

25 *Lixarumque*] Lixa veteribus aqua dicebatur. Lixe militum servi, qui aquam militibus vehebant ad castra, vel ad tentoria. A calonibus differunt, quia lixæ quæstus sui gratia castra sequebantur.

Calonum greges] Xenophon lib. 4. *παιδίας*; Hyrcanii, quod ultimo loco

iter facturi erant, etiam currus suos, & domesticos, ultimos habebant. Nam pleraque nationes Asiatica in expeditionibus, eos quos habent in familia, secum ducunt. & mox: Asiatici cum expeditiones instituunt, sic eas hodieque suscipiunt, ut res maximi pretii secum sumant. Illis ergo custodiendis necessarii calonum greges. Κάλαι Græcis lingua, calones servi qui militibus ligna subministrant. Raderus.

26 *Non auro*] Ita rectius cum melioribus libris; nam alii præferebant non aurea. *Quintiliani institut. cap. 1. post pr. Neque ego arma squalere situ at rubigine velim, sed fulgorem his inesse, qui terreat, qualis est ferri; quo mens simul visusque perstringatur: non qualis auri argenti que imbellis, & potius habenti periculosus. Sic Livius lib. IX. Horridum militem esse debere, non auro argentoque, sed ferro & animis fretum. Ferrum enim & animus fortis adversus hostem; aurum & argentum pro hoste miles gerit, si sit ignavus. Loccen.*

27 *Nec turba, nec sarcinis prægrave;*] Turbam hoc loco capio non de alia quam militum. nam calones, & lixæ, & hujusmodi alia in impedimentis sunt: utriusque igitur excessus inefficax, incommodus, obnoxius confusione & insidiis hostium. vide auctores, quos collegit in Politicis suis Lipsius lib. 5. cap. 8. & imprimis Vegetianus

ducis, non signum modo; sed etiam nutum. & castris locus; & exercitui com meatus suppetebant. Ergo Alexander in acie miles non defuit. Darius tantæ multitudinis rex, loci, in quo pugnavit, angustiis redactus est ad paucitatem, quam in hoste contempserat.

tium de re militari 3, 1. Hinc, ut ait Salust. Catil. cap. 7. *Multis in locis maximas hostium copias populus Rom. parva manu fudit*; Causas ei rei assignare promptum est; omnium autem sufficientissima magni illius Dei exercituum voluntas & arbitrium, cui non est difficile salvare vel in multis, vel in paucis.

28 Alexander in acie miles] Sequi-

tur Epiphonema capitis hujus, & utriusque exercitus comparatio.

Non defuit] Pro loci natura Alexander satis magnum exercitum; Darius minus magnum, quo propter faucium angustias uti non potuit, eoque ad paucos redactus. Quod primum Darii fuit peccatum, quam etiam ea de re monitus, non didicit parere. *Roderius.*

C A P. IV.

Desertas ab Arsane Darii præfecto Cilicia fauces, Alexander opportune occupat.

UNTEREA Alexander Abistamene Cappadocia præposito, Ciliciam petens cum omnibus copiis, regionem, quæ castra Cyri appellatur,

Abistamene Cappadocia] Eam enim aquæ cis Halyni fluvium est, omnem & partem ulterioris occupaverat. nondum tamen perdomita gente, quippe quam in duabus Darii pugnis postea à Persis stetit legimus apud Arrian. 3, 2. & nostrum 4, 12. quin & post prælium Issicum Lydiam recuperare tentavit, infra 4, 1. Et sane non diu in fide atque ditione Alexandri mansisse ostendemus, Deo volente, infra 10, 10. Porro, qui hic Abistamenes legitur Cappadocia Sattapa, eum Arrianus citato loco Σαβίτης appellat. in quibusdam MSS. Curtii, divisa voce est, ab *Histamene*. Aldi editio habet, *Aristamene*. Ex qua variatione colligas, locum non omnino sanum esse, ut vel Arriano potius accedas, cuius de scriptura non ambigitur. Cappadocia, à Cappadoce annue nominata, occasu minorem Ar-

perve-
meniam claudit; à septentrione longo littore in Euxinum expanditur; à meridie angusto excursu Ciliciam attingit, ut ab occasu tursus Galatiam & reliquam Paphlagoniam finit; ab oriente magnam habet Armeniam, juxta Euphratem. *Geographi. Freinsb.*

Ciliciam] A Cilice Phœnice, Agenoris filio, dicta. Ab occasu habet Pamphyliam, ab ortu Syriam, à meridie Ilicum sinum, à septentrione Cappadociam, qua venit Alexander. *Geographi.*

Castra Cyri] Noster Curtius hic abie à mente Arriani 2, 1. 21. qui castra Cyri à Cyro minore dicta ait, Curtius à majore, qui Cræsum cepit. Modius negat sibi liquere, uter recte sentiat. Ego haud dubius pro Arriano steterim, cui Xenophon faver. Nam de Cyri majoris, contra Cræsum euntis,

pervenerat. stativa ibi habuerat Cyrus, quum adver-
 2 sum Cræsum in Lydiam duceret. Aberat ea regio
 quinquaginta stadia ab aditu quo Ciliciam intramus :
 Pylas incolæ dicunt; arctissimas fauces, munimenta, quæ
 3 manu ponimus, naturali situ imitante. Igitur Arfanes,
 qui Ciliciæ præerat, reputans quid initio belli Mem-
 non suavisset; quondam salubre consilium sero exsequi
 statuit: igni ferroque Ciliciam vastat, ut hosti solitudi-
 nem faciat: quicquid usui esse potest, corrumpit; steri-
 le ac nudum solum, quod tueri nequibat, relicturus.
 Sed

castris hisce, vix ulla mentio, nisi cum
 in Pteriam venit, regionem Cappado-
 ciæ, non procul Sinope ad Pontum
 Euxinum sita; qui locus erat munitissi-
 mus. Eodemque loco sua Cyrus maior
 castra metatus est. Sed enim cum Pre-
 ria recedat ad Pontum Euxinum, &
 juxta Sinopen, quæ procul abest ab adi-
 tu Ciliciæ, sita sit, hæc Cyri majoris
 castra huc non pertinebunt, cum hæc
 à Pylis Ciliciæ non amplius quinquag-
 inta stadiis absint, quæ paulo amplius
 sesquimillari efficiunt. Nec lego us-
 quam hic habuisse Cyrum majorem
 stativa: sed de Cyro minore ex Xe-
 nophonte ἀναβάσει. lib. x. res certa est,
 ut omnino concedam in Arriani par-
 tes. Ad hunc plane locum, & castra
 Cyri minoris, venit, ut Arrianus docet,
 Alexander, antequam Pylas seu angus-
 tias exploraret & ingrederetur. Abe-
 rant castra Cyri à portis Ciliciæ, quin-
 quaginta stadia in campo sita, ut monui.
 Strabo lib. 12. emendandus videtur ab
 operarum macula, cum ita scribitur,
 ἐν Κυρίων στρατόπεδον ἀπὸ Τυάνας,
 Et Cyri (Cyri legendum) castra per
 Tyana. Raderus.

Quum adversum Cræsum] De Cræ-
 so, Lydorum rege opulentissimo, à
 Cyro majore capto, copiose Hero-
 dotus, Xenophon, Justinus, & alii tra-
 didere.

In Lydiam duceret] Ita scripsi, ex-
 puncta voce exercitum, ut supervacua:

quam nec Danielis MS. nec duo Pala-
 tini agnoscunt. *Fresnsb,*

2 *Quinquaginta stadia*] Paulo plus
 quam sesquimillare.

Pylas] Cilicia tres memorabiles angus-
 tias habet. Quarum prima adeo ar-
 cta, ut formam portarum referat; unde
 Græcorum Πύλαι. Secunda non pro-
 cul distat ab Issò, qua per Amanis mon-
 tis portas, unde Amanicæ vicinæ, ad-
 itur in Syriam. Tertia circa sinum Issi-
 cum est. *Geographi.*

3 *Memnon*] De hoc, ejusque mo-
 litionibus, & morte, ptolixè narratum
 supra cap. 3. & apud Arrian. 1. 5. 19.

Quondam salubre] Occasio præter-
 ita frustra revocatur. Arfanes enim
 sero executus est consilium, hoste su-
 per caput illorum imminense, ut Arria-
 nus testatur. *Raderus.*

Sero exsequi] Sic sero sapiunt Phryges.
Quicquid usui esse potest] Non so-
 lum hostium, sed & propria sata, si de-
 fendi nequeant, ad famam subiti ad-
 ventus, aut obsessiois hostilis, com-
 burni solent. vel, si tempus permittit,
 ante irruptionem, quicquid in pecore,
 fugibus, vino, & aliis rebus usui esse
 queat obsessis, ex agris in castella aut
 urbem transfertur: ut comneatus pe-
 nuria, vires hosti accendantur; ejusdem
 copia nostræ stabiliantur. Vegetius
 lib. iv. de re milit. cap. vii. *Nihil, quod
 usui proficiat, hostibus relinquendum.*
Loccenius

Sed longe utilius fuit angustias aditus, qui Ciliciam 4
aperit, valido occupare præsidio, jugumque opportu-
ne itineri imminens obtinere; unde inultus subeuntem
aut prohibere, aut opprimere hostem potuisset. Nunc 5
paucis, qui callibus præsiderent, relictis, retro ipse con-
cessit populator terræ, quam à populationibus vindic-
care debuerat. Ergo, qui relictæ erant, proditos se rati,
ne conspectum quidem hostis sustinere voluerunt; cum
vel pauciores locum obtinere potuissent. Namque per- 6
petuo jugo montis asperi ac prærupti Cilicia includi-
tur: quod quum à mari surgat, veluti sinu quodam,
flexuque curvatum, rursus altero cornu in diversum lit-
tus excurrit. Per hoc dorsum, quæ maxime introrsum 7
mari cedit, asperi tres aditus, & per angustia sunt: quorum
uno Cilicia intranda est. campestris eadem qua vergit ad
mare, planiciem ejus crebris distinguentibus rivis: Py-
ramus

4 *Sed longe utilius*] Eventum magis-
trum esse stultorum, Arsanes sensit,
qui sibi plus quam hosti nocuit. *Rad.*

Angustias aditus] Quas si custo-
disset Arsanes, saxis obruere subeuntem
Alexandri militem, ipso Alexandro
teste, poterat.

Jugumque] Tauri montis, quo Cili-
cia clauditur.

Vnde inultus] Nempe à loco supe-
riore, & montis jugo, pugnantes.

5 *Tunc paucis*] Validum præsidium
agnoscit Arrian. 2, 1. nempe loci natu-
ram respiciens, quem, ut noliter ait, vel
pauciores obtinere potuissent. Curtius
paucos intellexit, collatos ad nume-
rum eorum, qui cum Arsane discesse-
rant.

Callibus] Viarum angustias.

Retro ipse concessit] Tartum versus.
ad interiorem Ciliciam.

6 *Namque perpetuo jugo*] Descriptio
Cilicæ.

7 *Tres aditus*] Per Ciliciæ portas,
quæ castra Cyri fuerunt à Septentrione, ut
dictum; & Amanæ pylas, quibus exitur

in Armeniam. Tertium ad Syriæ portas.

Quorum uno] Ex Cappadocia à
Septentrione; nam à Syria & ortu per
pylas Amanicas aditur, qua nempe ve-
nit Darius. *Raderus.*

Campestris] Xenophon: *Hinc*
descendit in campum ingentem, amœ-
num, & irriguum, omnique genere arbo-
rum & vitium plenum. Planities hæc
Pyramo, Savo, & Cydno, fluviis irri-
gatur.

Pyramus] Strabo lib. 12. *per Catao-*
niam Pyramus navigabile flumen decur-
rit, medius in campis scaturiens. & sub-
jicit Strabo: *est autem fossus memorabi-*
lis, per quam aqua pura longo spatio in-
fra terram fertur, ac deinde in superfi-
ciem erumpit. si quis jaculum in fossam
contorqueat, adeo resistit vi aqua, ut
agere mergatur. Multa dein Strabo me-
moranda refert, & concludit: *Per*
montes elapsus Pyramus tantum secum
arena affert à Cataonia, partim à Cilicium
campu, ut oraculum quoque feratur:

Istæc evenient, vasus quo Pyramus
undis.

- 8 ramus & Cydnus inclyti amnes fluunt. Cydnus rior
 spatio aquarum, sed liquore memorabilis: quippe
 leni tractu è fontibus labens, puro solo excipitur.
 nec torrentes incurrunt, qui placide manantis al-
 9 veum turbent. Itaque incorruptus, idemque frigi-
 diffimus, quippe multa riparum amœnitate inum-
 bratus, ubique fontibus suis similis in mare evadit.
 10 Multa in ea regione monumenta, vulgata carminibus,
 vetustas exederat. Monstrabantur urbium sedes,
 Lyrnessi & Thebes; Typhonis quoque specus, &
 Cory-

*Tempore profuso continget littora Cy-
 pri.*

Cydnus] Strabo lib. 14. *Tarson*, in-
 quit, *Cydnus* mediam perfluit juxta
Gymnasium Iuniorum. Ejus ortus non
 procul est, alveum vero per profundam
 vallem illarum, recta in urbem ingreditur.
 Aqua est rapidissima & frigida, quapro-
 pter hominibus ac bestiis auxiliatur, qua
 nervos crassiores habent. Arrianus 2, 1.
Cydnus autem cum ex Tauro monte oria-
 tur, & puro solo excipitur, sit, ut unda
 ejus incorruptissima, simulque frigidissi-
 ma sit. Vitruvius 8, 3. *Cydnus*um poda-
 græ mederi docet, cruribus eo mersis.
 Solinus cap. 38. *Hunc Cydnus*, inquit,
 alii precipitari Tauro; alii derivari ex
 alveo *Choaſpis*. Qui *Choaſpes* ita dulcis
 est, &c Ex illo igitur parente *Cydnus*
 miram trahit suavitatem. Quidquid
 candidum est, *Cydnus* gentili lingua
 Syri dicunt. Dionysius Alexandrinus
 de situ orbis: *Atque huic* (mari *Iſſico*)
multorum fluminum miscetur unda, è
 longinquo orientium, *Pyramique* & *Pi-
 nari* *Cydnique* flexuosi mediam per *Tar-
 sum* euntis. Ex his emendes licet, qui
 duorum fluminum nomina per igno-
 rantiam miscet, *Pyramum* & *Pina-
 rum*, cum diversa fuerint, ut hic discis.
 Stephanus *Cydnon*, *Bithyniæ* flumen
 facit. *Raderis*.

10 *Monumenta*] Quæ sint illa mo-
 numenta, ipse subjicit, quum urbes, &
 sylvas, & specus indigat.

Lyrnessi & Thebes;] Jam pridem de-
 letarum urbium nuda loca, neque ve-
 stigia ulla præter nomina extantia.
 [Turnebus adversar. 13, 15.] Curtius
 secutus est Dionysium Periegetem, qui
 in Cilicia quoque *Lyrnessum* ponit, uti
 Strabo lib. 13. *Lyrnessum* & *Theben*
 in *Pamphylia* extra *Taurum* juxta *Ci-
 liciam*. nec credo, de aliis quam *Ho-
 mericis* urbibus hic esse sermonem.
 quod & apparet ex illis: *vulgata carmi-
 nibus*. Quæ verba efficiunt, ut nec *Sal-
 masio* plenam adhibere fidem audeam.
 quamquam ille ad hunc *Solini* locum
 conetur ostendere, *Curtium* has urbes,
 non ex *Troica* regione *Cilicum*, sed ex
Pamphylia in *Ciliciam* suam transtulisse.
 Nam & in *Pamphylia*, eo nomine
 urbes fuisse, ab iis, quos *Achilles* ex an-
 tiquis *Lyrnesso* *Thebeque* ejecerat, con-
 ditas, auctoritate *Strabonis* asserit. Ce-
 terum hoc loco vetustiores edd. ha-
 bent, *Lyrnessi & Tebesti*, *specus quoque*.
 Mss. fere omnes *Lirnessi & Thebesti*
pontis quoque specus. manifestis veræ le-
 ctionis vestigiis. quam qui primus re-
 stituerit, non reperio. *Freinsb.*

Typhonis quoque specus;] *Typho* Græ-
 cis est procella turbinis. *Plinium* lege.
 Jam ex hoc poetæ gigantem ædificau-
 runt, quem ajunt è terra natum, ἐργε-
 τον ἄνεργον centicipitem, ab *Apolline*
 interfectum, *Ætnæ* à *Jove* subjectum
 expirare ignes. Alii fabulas rursus ad
 naturam referunt, & fabularum anti-
 gnata

Corycium nemus, ubi crocum gignitur: ceteraque in quibus nihil præter famam duraverat. Alexander fau- I I
ces

gmata exponunt, quod in plerisque locis ex terræ spiritibus terramotus gignantur, ignesque erumpant, quibus montes franguntur; & hos esse Encelados Ætæos, hos Briareos, hos Typhæos, hos Typhonas. quæ poëtis & Mythologis relinquo. Strabo lib. 16. specum Typhonis apud Antiochiam quoque ostendi scribit. Est & aliud antrum Corycium in Phocide juxta Par-nassium, apud Herodotum 8, 36. Quin & Erythraei Corycium montem & in eo antrum ostendunt, in quo natam Hero-philen (Sibyllam) dicunt, apud Paus. lib. 10. Apulejus pr. libri de Mundo ostendit, id antrum à multis curiose descriptum fuisse. ipse penetrabilia Coryci vocat. Freinsh.

Corycium] Mela. Non longe hinc Corycos oppidum portu saloque incingitur, angusto terrore continenti adnexum. Supra, specus est nomine Corycius, singulari ingenio, ac supra, quam ut describi facile possit, eximius. Grandi namque hiatu patens, montem littori appositum, & decem stadiorum clivo satis arduum, ex summo statim vertice aperit. Confundit Mela Corycium specum cum Coryco promontorio, quod mari adpositum erat. Vult quippe summum illius promontorii verticem cavatum fuisse in specum, qui & Corycius dicebatur. Aliter Strabo, qui Κάρυκον ἄκραν, & Κάρυκιον ἄντρον aperte distinguit, his verbis: Καὶ Κράμεισσι νῆσῳ ἐ Κάρυκῳ ἄκρῳ, ὑπὲρ ἧς ὄν εἶησι σταδίοις ἐστὶ τὸ Κάρυκιον ἄντρον. Ergo Κάρυκῳ ἄκρῳ ad mare: supra eam, id est, à mari introsum recedens viginti stadiū spatio distat antrum Corycium. Non aliter capere licet hæc verba, ὑπὲρ ἧς ὄν εἶησι σταδίοις ἄντρον Κάρυκιον. Eum specum ibi seorsim describens, ait esse, κελιάδου κυκλοτερῆ, ἔχουσαν ἀεὶ κειμήλιον ὀφρυῶ περὶ ᾧ δὴ, πανταχόθεν ἰκανῶς ὑψιλήν. Quod ut scias esse verissi-

um, addit ibidem Strabo, in eo specu Corycio, specum alterum inferius patere, qui fontem habeat, unde fluvius effunditur, puram & perspicuam aquam vehens. Hunc fluvium statim in cuniculum mergi; ubi aliquantisper subterraneo meatu iverit, in mare exire. longiuscule igitur à mari submotorum oportet fuisse specum istum Corycium, unde amnis ille erumpit. Corycius ergo mons, ἀκρῶν est, promontorium scilicet vel prominentia mari incumbens. At, Corycius specus, convallis est, in rotunditatem satis altè affurgente supercilio cincta undique. Tum viri docti, in verbis illis Melæ, clivum, malè interpretantur descensum: imo ascensus est. Glossæ: clivus, ἀνάβασις. Inde proverbium, ἀδὲρ ἐπὶ κλίβῳ ἐκίβηται, adversus clivum equum agitare; id est, contra ascensum, in quo laborant equi. Ovid.

In clivo noster sæpe laborat equus.

De re ardua ac difficili, quæ enitenda est. Non itaque in ipso monte Coryco, qui in mare prominet, crocum nascitur; sed in illa valle, vel specu, quæ viginti stadiis ab eo monte abest. Curtius vocat Corycium nemus, in quo crocum gignitur. Corycos ergo mons ad mare: at Corycia vallis viginti supra eam stadiis introsum à mari recedit, & Seleuciam accedit. Salmas.

Crocum] Vide auctores modo citatos, & Salmasium ad Solini cap. 38. De Corycio croco etiam Martialis epigr. XXI. 65. II. Sallust. H. I. 4. Iter vortit ad Corycum urbem incultam, pastusque nemore, in quo crocum gignitur. Freinsh.

Ceteraque] Arati nempe poëta monumentum. Id eo referendum, inquit Mela, I, 13. quia ignotum, quam ob causam jacta in id saxa disiliant. Atque alia.

Nihil præter famam] Pulchre Strabo lib. 2. Naturales quidem oportet referre locorum condiciones; cum perman-

ces jugi, quæ Pylæ appellantur, intravit. Contemplatus locorum situs; non alias magis dicitur admiratus esse *felicitatem suam, obrui potuisse vel saxis confitebatur, si fuissent, qui in subeuntes propellerent.* Iter vix quaternos capiebat armatos: dorsum montis imminebat viæ, non angustæ modo, sed plerumque præruptæ, crebris ober-
 rantibus rivis, qui ex radicibus montium manant. Thracas tamen leviter armatos *præcedere jusserat, scrutarique calles, ne occultus hostis in subeuntes erumperet.* Sagittariorum quoque manus occupaverat jugum; intentos arcus habebant, moniti, *non iter ipsos inire, sed prælium.* Hoc modo agmen pervenit ad urbem Tarson, cui tum maxime Persæ subiciebant ignem; ne opulentum oppidum

neant, mutationi obnoxiiis, quæ sunt adscititia. quanquam harum quoque pleraque non sunt prætereunda, quæ aliquanto saltem tempore permansuræ sunt, ac quibus aliquid fama & nobilitatis adhaeret, &c. Tali itaque studio cognoscendæ antiquitatis Alexander tenebatur; ut patet etiam infra 4, 8. quemadmodum & æmulus ejus Germanicus apud Tacitum 2. 54. testatur; *ardebat cupidine veteres locos & fama celebratos noscendi.*

11 *Locorum situs,*] Quem locorum situm, paulo ante ex Xenophonte, Strabone, & aliis descripsimus.

12 *Imminebat viæ,*] Supra: *jugumque oportune itineri imminens, &c.*

Præruptæ] Præcipientes, arduæ, & sæpè intelabentibus rivis abrasæ.

13 *Thracas tamen*] Cautè incedendum est militibus in locis infestis aut suspectis, & præmitti expedit levis armaturæ milites, ad scrutandum, in progressu, & à tergo, dextra lævaque vias; & præcavendum hostiles insidias. *Veget. lib. 3. cap. 6.*

Leviter armatos] Illyrii enim & Thracas raptò vivere affluenti, ad fugam & cursum debebant esse expediti; ad quem usum gravis armatura non serviet at.

Scrutarique calles,] Sic Germanicus apud Tacit. 1. 61. *præmissis Cæcina, ut occulta saluum scrutaretur.* Levis autem armatura ad explorandum ejusmodi loca, semper visa fuit aptissima, cum & impeditis locis facilius se reciperet, & si interceptetur, ad summam rei minus damni esset.

Intentos arcus habebant,] Ira Cæsar apud Suetonium in Julio cap. 65. & Corbulo apud Tacit. 13. *Annal. viâ pariter & pugna componunt exercitum.* Et hoc è re militiæ est, ut, si qua vis hostium ex insidiis erumpat; miles, tam prælio quam itineri accinctus, ad repellendam vim promptus sit, nec subito hostium assultu opprimatur. *Loccen.*

14 *Tarson,*] Tarsus caput Ciliciæ, omnium fere literis monumentisque celebrata, sed hoc uno felicissima, quod orbis doctorem nobis S. Paulum in lucem protulerit, vel potius educarit, Actor. 21, 39. facta parens tanti alumnus. De qua Solinus: *Matrem urbium habet Tarson, quam Danaës proles nobilissima Perseus locavit.* Ammianus 14, 25. *Ciliciam vero, quæ Cydno amne exultat, Tarsus nobilitat, urbs perspicabilis.* (Salmast. ad Solin. legit, *perspicua; nobilis.*) hanc condidisse Perseus memoratur, Iovis filius, & Danaës, vel certe

dum hostis invaderet. At ille Parmenione ad inhibendum incendium cum expedita manu præmissa, postquam barbaros adventu suorum fugatos esse cognovit, urbem à se conservatam intrat.

certe ex Ethiopia profectus, Sandan quidam nomine, vir opulentus & nobilis.

15 *Parmenione*] Hic prima est mentio Parmenionis; primis tamen libris celebratum fuisse, non sinunt dubitare bella Alexandri cum Græcis Thraci-

bus, Illyriis, Triballis & aliis gesta, ut fit ab aliis Historicis. Laudabitur frequenter infra. Fuit proximus à rege dux, & major ipso rege, Nam hoc elogium est de illo infra 7, 2. 33. *Multa sine rege prospere, rex sine illo nihil magna res gesserat.* Raderus.

CAP. V.

Cum in Cydnum Alexander abluendi corporis gratia intempestive descendisset, gravissimo morbo corripitur Rex ipse.

EDIAM Cydnum amnis, de quo paulo ante dictum est, interfluit, & tunc æstas erat, cujus calor non aliam magis quam Ciliciæ oram vapore solis accendit? & diei fervidissimum tempus cœperat. pulvere ac sudore simul perfusum regem invitavit liquor fluminis, ut calidum adhuc corpus ablu-

1 *Mediam Cydnum*] Omnes scriptores & Geographi testantur, Cydno mediam dividi Tarson. Rhemius Palæmon.

Flexilis & Cydnum, dirimit qui flumine Tarson.

Et Dionysius, interprete Avieno:

Cydnum idem media discernit mœnia Tarfi.

Cydnum supra descripsimus, ejusque egelidos liquores, hoc est, frigidissimos esse monuimus. undam tamen affectis & podagricis salutarem, infestam Alexandro *καὶ συμβεβηκός*, ut philosophi loquuntur, quod madens, & toto corpore incensus, in gelidissimum amnem insiliret. De Cydni frigore, & quomodo Alexandro nocuerit, ad medicè disputantem Mercurialem Var. Lect. 4. 2.

Ciliciæ oram] Aperiuuntur causæ, ob quas inæstuat Alexander, regionis in-

genium, tempus anni, & itineris labor, amplius enim quindecim milliaria nostratia nunquam intermissò cursu confecit, ut Tarsum incensam occuparet & servaret. De æstu Ciliciæ Solinus cap. 38. *à Ciliciæ sinibus, Asiaticum litem despicit (Taurus) quantum meridiem videt, sole aestuat.* Properat Alexander à septentrione ad meridiem. Jam, si rota illa pars meridiana calet, quis æstus erit æstate? & quis ipso meridie diei? Quæ omnia conjungit Curtius, cum scribit: *tunc æstas erat, cujus calor, &c. & diei fervidissimum tempus* (quæ vox non placet Modio: Aldus tamen, & Florentinus, & reliqui etiam vetustissimi codices omnes eam servant) *exceperat.* Palatinus piusius habet *tempus cœperat.* reliqui Mss. *tempus exceperat.* ego illam lectionem meliorem arbitror.

ablueret. Itaque veste deposita in conspectu agminis;
decorum quoque futurum ratus, si ostendisset suis levi
ac parabili cultu corporis se esse contentum; descendit
3 in flumen. vixque ingressi subito horrore artus rigere
ceperunt: pallor deinde suffusus est, & totum prope-
4 modum corpus vitalis calor reliquit. Exspiranti simili-
lem ministri manu excipiunt, nec satis compotem men-
tis in tabernaculum deferunt. Ingens sollicitudo, & pe-
5 ne jam luctus, in castris erat. Flentes querebantur in
tanto impetu cursuque rerum, omnis ætatis ac memoria claris-
simum regem, non in acie saltem, non ab hoste dejectum; sed
6 abluentem aqua corpus, ereptum esse & extinctum. Instare
Darium, victorem antequam vidisset hostem. sibi easdem ter-
ras, quas victores peragrassent, repetendas. omnia, aut ipsos, aut
hostes populos. per vastas solitudines, etiamsi nemo insequi
7 velit, euntes, fame atque inopia debellari posse. Quem signum
daturum

2 *Levi ac parabili cultu corporis*] Raderus hæc accepit de vestitu. quod ego fecus puto. nec enim, si talis fuisset cultus, ad eum ostendendum opus esset veste deposita. cultus corporis hic intelligitur, quod alias cura, & curare corpus dicitur. Freinsb. Principis est magis animum, quam corpus curare, ut prudentiam ac fortitudinem, quarum custos est temperantia, ad res arduas excogitandas & exsequendas afferat. Cato solitus est dicere: *Non posse hujusmodi corpus publico fructuosum esse, cuius inter guttur & inguen cuncta subditiōe ventris posita essent.* Loccen.

Descendit in flumen.] Negant tamen natate scivisse, memoraturque apophthegma ejus, quod, cum flumine opposito prohiberetur hostem aggredi, exclamaverit, *ô me pessimum, qui natate non didicerim!*

3 *Subito horrore &c.*] Plutarch. in præcept. sanit. & Hier. Mercurialis lib. 4. Var. Lect. cap. 2. monent, ne quis, dum magnopere calet, frigida la-
vetur: quia tunc corporis meatus, vel

pori magis aperti, ingressum facilem noxio humoris frigori pernuntunt, quo nervi calorque natus non parum offendentur. Loccenius.

4 *In tabernaculum*] Castra intellige, non urbem, licet postea in eam sit relatus, Val. Maximo teste.

Ingens sollicitudo,] Signum amoris. Coluerunt suos maxime reges, Egyptii, Lydi, Parthi, Medi, Macedones, & imprimis Persæ.

5 *In tanto impetu*] Vere M. Tullius de Orat. lib. 3. cap. 2. *O fallacem hominum speciem, fragilemque fortunam, & inanes nostras contentiones, quæ in medio sæpe spacio franguntur & corrunt, & ante in ipso cursu obruntur, quam portum conspiciere potuerunt!*

Non in acie saltem,] Quæ mors viro & rege digna, præ illa obscura & ignobili, ut vocatur mox 3. 5. 10. Senferunt idem Numantini à Scipione circumfessi, orantes prælium, ut tanquam viros occideret. Florus 2, 18. 13.

6 *Easdem terras*] Ciliciam, Cappadociam, Paphlagoniam, Lyciam, Pamphyliam,

*daturum fugientibus? quem aufurum Alexandro succedere? Iam ut ad Hellepontum fuga penetrarent; classem, qua trans- eant, quem preparaturum? Rursus in ipsum regem miseri- cordia versa; illum florem juventæ, illam vim animi; eum- dem regem & commilitonem, divelli à se & abripi, imme- mores sui querebantur. Inter hæc liberius in eam spi- ritus cœperat: adlevabat rex oculos, & paulatim re- deunte animo circumstantes amicos agnoverat. laxa- taque vis morbi ob hoc solum videbatur, quia magni- tudinem mali sentiebat. Animum autem ægritudo 10 corporis urgebat; quippe *Darium quinto die in Ciliciam fore**

phyliam, Lydiam, Phrygiam, totam denique Asiam minorem cum Helle- ponto. *Raderus.*

7 *Fugientibus?*] Adeo omnium fa- lus ab uno Alexandro spiritu pendeat; ut illo ægro se omnes victos putarent, ut nihil aliud spectare, quam fugam, vi- derentur.

Classem qua transcant,] Quam vi- ctis ad Granicum Persis, remisit in Græciam, ficta causa, quod res magno- rum esset sumptuum; revera ut suis omnem ex acie & prælio fugiendi spem adimeret. [alias causas assignat Artianus 1, 6. 31.] Addit Diodo- rus 17, 23. hoc Alexandri consilium etiam posteros esse secutos. Alexan- der autem ipse secutus videtur exem- plum Corcyætorum apud Thucydi- dem 3, 13.

8 *Commilitonem*] Sic ipse se vocat infra 9, 2. & revera erat. quare ipse mox 4, 14. *nec postulare se, ut fortiter capefferent prælium, ni ipse ceteris fortitudinis fuisset exemplum.* Suetonius in Julio cap. LXVII. *Nec milites eos pro concione, sed blandiori nomine commilitones appellabat.*

Et abripi] *Raderus* legendum cen- set, *abrupi*, quod non spernam, si auctoritate libri alicujus nitatur. *Freinsheimius.*

Immemores sui,] Obliti suæ infeli- citatis, & futurarum, quæ motituro

Alexandro augurabantur, ærumnarum, ipsius dolebant & deplorabant vicem regis. *Raderus.*

9 *Liberius in eam*] Intercepta ani- ma sensum eluctari, & ægroto redire mens & sensus cœpit. *Raderus.*

Ob hoc solum] Alii ad hoc solum: Modius utramque illam particulam eliminans, hoc solum, sicut & infra, 4, 1. 30. *hoc ipsum concurrunt.* Mens Cur- tii est: scilicet ex hoc solo visum esse Alexandrum commodius se habere, quod vim morbi sentiret. Ipsum au- tem sensum hujus dicti explicare est ex verbis Senecæ Epist. 6. 1. *Hoc ipsum argumentum est in melius translati ani- mi, quod vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt. Quibusdam agris gratulatio fit, cum se ipsi agros esse senserunt.*

10 *Animum autem ægritudo corporis*] Alii, *animi autem ægritudo corpus.* inter utramque lectionem non multum re- ferre primo aspectu cum Raderis pures; sed, si sollertius expendas, melior est, quam retinimus. nam, quæ Alexan- dri erat conditio, corpus ejus animum affecit, non vicissim: hic enim nullam ante molestiam senserat, quam corpus affligeretur: accepit ergo ægritudinem, non dedit. quomodo apud Livium 1, 31. Hostilio regi longinquo morbo implicito *fracti simul cum corpore sunt spiritus illi feroces.* Alias enim tam ani- mi inestitia corpus, quam hujus in-

- fore nunciabatur. *vinctum ergo se tradi, & tantam victoriam eripi sibi è manibus; obscuraque & ignobili morte in tabernaculo suo extingui se querebatur.* Admissisque amicis pariter & medicis, *in quo me, inquit, articulo rerum mearum fortuna deprehenderit, cernitis. Strepitum hostilium armorum exaudire mihi videor, & qui ultro intuli bellum, jam provocor.*
- 12 *Darius ergo quum tam superbas literas scriberet, fortunam meam in consilio habuit: sed nequidquam, si mihi arbitrio meo*
- 13 *curari licet. Lenta remedia & segnes medicos non expetunt tempora mea. vel mori strenue, quam tarde convalescere mihi melius est. Proinde, si quid opis, si quid artis in medicis est; sciant,*
- 14 *me non tam mortis, quam belli remedium querere. Ingentem*

commodis animam affici posse in confesso est.

In Ciliciam fore] Sic Cicero: *Cum vestros portus, atque eos portus, quibus vitam ac spiritus ducitis, in pradonum fuisse potestatem sciatis.* Sic Plaut. in Amphit. & Bacchid. *Ecquid in mentem est tibi?* Et Terent. in Eunuch. *ubi videt, me esse intantum honorem.*

Obscuraque & ignobili.] Fortes & præclari duces, obscuram & ignobilem ferè mortem duxerunt, quam alibi quam in acie & inter arma, ubi clarus virtuti campus, oppeterent. Cimbri & Celtiberi in acie exultabant, tanquam gloriose & feliciter vita excessuri: lamentabantur in morbo, quasi turpiter & miserabiliter perituri. Valer. Max. 2. 6. 11. *Loccenius.*

11 *Amicis,*] Cratero, Perdicca, Prolo-mato, & aliis.

Medicis;] Quorum princeps fuit Philippus Acarnan.

In quo me, inquit, articulo &c.] In statu & conditione miserabili versantem. Amo certè Curtii orationes, superant meo animo omnes omnium auctorum, sive spectes verum, sive acumen; nec interim linguæ candor & mundities, sine ulla comparatione aut cura deest. *Raderus.*

12 *Tam superbas literas*] Puto in-

telligi, quas ad Satrapas suos scripserat, jubens, ut *insanientem istum Philippi adolescentulum* (sic enim eum per contemptum vocabat) *verberibus puerilibus graviter casum, indutumque post veste purpurea sibi vinctum traderent, navibusque una cura nautis submersis, omnes ejus milites ad ulteriora Maris rubri transportarent.* Freinsh.

Fortunam meam &c.] Infrà: *Ita suam quisque fortunam in consilio habet, cum de aliena deliberat.* Ex statu infelici rerum mearum, & morbi, Darius consilium sibi cepit, & quæ antea decreverat, mutavit. Statuerat ne operiri in Syriæ campis: nunc, ubi ægrum à corpore & animo cognoscit, insequitur & contemnit.

Sed nequidquam,] Sed frustra spem aliquam ex meo morbo concipiet, modo mihi arbitrio meo curari licet.

13 *Expetunt*] Raderus legendum censet, *exspectant.*

Belli remedium] Non quod pacem optet, aut conditiones pacis; sed ut quamprimum convalescat, quo decernere cum Dario possit. Belli ego statim ineundi & committendi vias quæro per valetudinem; aut, si absumpta salus, quam primum moriendi. *Raderus.*

tem omnibus incusserat curam tam præceps temeritas
ejus. ergo pro se quisque precari cœpere; *ne festinatione
periculum auget, sed esset in potestate medentium. inexperta* 15
remedia haud injuria ipsis esse suspecta, quum ad perniciem ejus
etiam à latere ipsius pecunia sollicitaret hostis (quippe Darius 16
mille talenta interfectori Alexandri daturum se pronunciar
jusserat) itaque ne ausurum quidem quemquam arbitra-
tur experiri remedium, quod propter novitatem posset esse su-
spectum.

14 *Præceps temeritas*] Visa amicis temeritas, & præceps consilium; quod tamen eventus docuit, fuisse & necessarium, & felix, ac salutare. nempe etiam in morbis curandis, tam ægros, quam medentes sæpè audaciores fortuna juvat, quæ sæpe omnibus consiliis est potentior. *Raderus.*

In potestate medentium,] Nam ea una artium Imperatoribus quoque imperat, verbis Plinii, 24, 1. Ergo totum hoc Medicorum curæ ac diligentia committeret.

15 *Etiam à latere ipsius*] Familiares, medicos, stipitatores, & quicumque latus regis cingunt, vel à latere ejus nunquam discedunt.

15 *Mille talenta*] Sexcenta millia Philippæorum seu coronatorum, vel octingenta millia florenorum. Vnum talentum est sexcentis Philippæis, sive octingentis florenis.

Arbitratur] Rectius alii arbitrantur. Ego, si quisquam librorum astipularetur, & hoc eliminassem. *Freinsh.*

Propter novitatem] Nec enim ita liberum est Medicis, regum periculo, ut vilium capitum, *experimenta per mortes agere*, ut loquitur Plinius 29, 1. quin sæpius, etiam cum abunde expleverunt officium, ab iratis & superbis regibus, naturæ imperia suo exitio luunt. vide infra x. 4. 12. *Freinshemius.*

C A P. VI.

Rex à fido sapientique medico Philippo, cui à toto exercitu ingentes gratia habentur, pristina valetudini mox restituitur.

RAT inter nobiles medicos è Macedonia regem sequutus Philippus, natione Acarnan, fides admodum regi: puero comes & custos salutis datus, non ut regem modo, sed etiam ut alumnum, eximia caritate diligebat. *Is non præceps se, 2*
sed

1 *Custos salutis*] Non qui armis illum defenderet, sed qui sanitatis ejus curam ageret, & verbis Taciti 6, 50. 5. *Valetudines ejus regebat.* Quales antiquitus, hodieque magnates alere consueverunt. *Freinsh.*

Vt alumnum,] Quem ut nutricius educarat. Virg. *Æneid.* 9. *Alumnum dominum.*

— *caro datus ibat alumno.*

2 *Præceps se,*] Sed cura confectum, effica-

sed strenuum remedium afferre, tantamque vim morbi potione medicata levaturum esse promisit. Nulli promissum ejus placebat, præter ipsum, cujus periculo pollicebatur.

- 3 Omnia quippe facilius, quam moram, perpeti poterat: arma & acies in oculis erant; & victoriam in eo positam esse arbitrabatur, si tantum ante signa stare potuisset: id ipsum, quod post diem tertium medicamentum sumpturus
- 4 esset (ita enim medicus prædixerat) ægre ferens. Inter hæc

efficacissimum, præsentaneum, ac quod confestim juvet.

3 *Omnia quippe facilius, &c.*] Non uno loco noster laudat miram Alexandri celeritatem, quæ ex igneo animi vigore, Magna enim & heroïca ingenia, quod volunt, hoc valde & citò volunt. De Ænea Virgil. Æneid. 12.

Ille avidus pugna, suras incluserat auro,

Hinc atque hinc oditque moras, hastamque coruscant.

Post maturam quidem deliberationem in pacis belli que negotiis multum potest celeritas, quæ longè diffusa quasi conjungit, vel propius admoveret, arduaque superat. quæ, quo minus expectatur, eo magis terret hostem, eique auferit animum & spatium firmandi tuendique sua; nobis virtutem & opportunitatem utendi nostra suppeditat. Hic tamen providentia Ducis opus est, cavendumque ne, ut inutili morâ, rerum agendarum occasio negligitur; ita nimia ac temeraria festinatione præcipitentur ac corumpantur. Vide Lipsii Politic. §. 15. 15. &c. *Loccenius.*

Arma & acies in oculis] Quum Antiochus Scipionis filium captum ad patrem ægrotum ultro remisisset, Scipio ad illos, qui adduxerant: *Renuntiate, inquit, gratias regi me agere, referre gratiam aliam nunc non posse, quam ut suadeam, ne ante in aciem descendat, quam ut in castra rediisse me audierit.* quod etiam fecisse Antiochum, auctoritate viri motum, scribit Livius lib. 37.

Equidem magnanimorum Ducum, corpore ægrotum, animis nihil ægrius est; & nihil minus illis vacat, quam diu in morbo decumbere: quibus gloriosum est, & ad animos militum erigendos fortunamque belli, validum in acie stare; imò stantes potius mori, quam decumbentes. *Loccenius.*

Victoriam in eo positam] Quamquam nec manu, ut solebat, exemplum facere militi, nec voce accedere posset, sola præsentia animaturus. quæ in duce magno, & qui multa virtutis suæ documenta dederit, tantum valet, ut, cum eum modo vident milites hostesque, non ex præsentia cum æstiment, sed totum adesse credant, quantum unquam animo, vigore, consilio, manu fuit. Exemplo sit apud Livium 6, 8. 2. *Camillus jam ad munera corporis senectæ invalidus, quo invadente hostes, nec vis tantum militum movebat excitata præsentia ducis, sed quod Volscorum animis (quippe admiratione & terrore viri, ex antecedentibus ejus gestis, plenis) nihil terribilius erat, quam ipsius Camilli forte oblata species.* Altera causa est in eo, quod alacrius pugnant milites, inspiciente, qui & præmia meritis, & ignavis pœnas irrogare potest, & verbis Annibalis apud Livium 21, 44. *virtutis spectator ac testis.* ideoque pericula minus pavent. nam, ut ait noster infra 4, 15. *ante oculos sui quisque Regis mortem occumbere ducunt egregium.* præsertim, cum & infamia stimulet, ducem in periculo relinquendi. *Freinsheimius.*

hæc à Parmenione, fidissimo purpuratorum, literas accipit, quibus ei denunciabat, *ne salutem suam Philippo committeret. mille talentis à Dario, & spe nuptiarum sororis ejus esse corruptum.* Ingentem animo sollicitudinem literæ incusserant; & quidquid in utramque partem aut metus, aut spes subjecerat, secreta æstimatione pensabat. *Bibere perseverem? ut, si venenum datum fuerit, ne immerito quidem, quidquid acciderit, evenisse videtur? Damnem medici fidem? in tabernaculo ergo me opprimi patiar? At satius est alieno me mori scelere, quam metu meo.* Diu animo in diversa versato, nulli, quid scriptum esset, enunciat: epistolamque, sigillo annuli sui impressam, pulvino, cui incumbebat, subjecit. Inter has cogitationes biduo absumpto, inluxit à medico destinatus dies. & ille cum poculo, in quo medicamentum diluerat, intravit. Quo viso Alexander levato corpore in cubitum, epistolam, à Parmenione missam, sinistra manu tenens, accipit poculum, & haurit interritus; tum *epistolam*

4 *A Parmenione*] Seneca de ira 2, 23. epistolam eam ab Olympiade matre fuisse scriptam prodit, quo loco Lipsius. Plerique omnes *Parmenionis* epistolam, non *matris* produunt. Arrianus 2, 1. Diodorus in hac re silet: at sub idem tempus accusatum à matre Alexandrum Lyncetis facit.

Sororis ejus] Plutarchus filix *Ἰουλιανῆς* scripsit. Sufficiebat Medico & proditori empto soror. *Raderus.*

5 *In utramque partem*] Eleganter infra 6, 6. 27. similem sensum expressit: *Versabat se ad omnes cogitationes, aliud atque aliud (ut solet, ubi prima quæque damnamus) subjiciente animo.*

Secreta æstimatione pensabat.] Elegans fluctuantis animi descriptio, apud Virgil. *Aneid.* iv. vers. 285.

Atque animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc,

In partesque rapit varias, perque omnia versat.

6 *Bibere perseverem?*] Quid? non-

dum cœperat bibere. Perseverare ergo hoc in loco nihil aliud, quam in proposito seu decreto permanere.

Ne immerito] Meritas nec pertinaciæ & temeritatis pœnas dedisse dicent, qui fideliter monentibus non obsequutus fuerim.

In tabernaculo] Val. Maximus Tarfæ ægrum jacuisse scribit.

At satius est,] Vide infra, l. 5. 11. 11.

9 *Levato corpore in cubitum,*] Qui repente erant ex somnio quodam turbulento excitati, erigebantur in cubitum. Homer. *Iliad.* x. versu 80. *ὄρθω δὲ εἰς ἄρ' ἔω' ἀγκῶν.* Emil. Prob. in *Artic.* hos ut venisse vidit, in cubitum nitus. Sic Hercules depingi solitus. Lucian. *Lapithis,* *κείσμεν ἐπ' ἀγκῶν.* οἶον ἤ *Ἡρακλέα χαρῶσιν:* incumbam cubito, qualem Herculem depingunt. Val. Max. de hoc ipso Alex. 5. 1. 1. ext. *quantquam violentia morbi dilabebatur, in cubitum tamen cretus.*

Tum epistolam.] Valer. Max. 3, 8. dif. edit

lam Philippum legere jubeat: nec à vultu legentis movet oculos, ratus, aliquas conscientie notas in ipso ore posse deprehendere. Ille, epistola perlecta, plus indignationis quam pavoris ostendit: projectisque amiculo & literis ante lectum; Rex, inquit, semper quidem spiritus meus ex te pependit, sed nunc vere, arbitror, sacro & venerabili ore trahitur. Crimen parricidii, quod mihi objectum est, tua salus dilucet. servatus à me vitam mihi dederis, oro, quaesoque,

discedit à narratione aliorum, & ab Alexandro, hausto demum poculo, ait, Philippo Parmenionis literas porrectas. *Quas cum (Alexander) legisset, sine ulla cunctatione medicamentum hausit, ac tunc legendas Philippo tradidit.* Arrianus 2, 1. 26. contra legendas ait tradidisse Philippo, & ipsum interea, dum alter legeret, hausisse. Plutarchus in Alex. cap. 30. cum Arriano facit simul & lectam Philippo epistolam, & haustum ab Alexandro poculum.

Conscientia notas] Ovid.

*Heu quam difficile est crimen non prode-
dere vultu.*

Juvenalis 1. vers. 167.

— *ruber auditor, cui frigida mens
est,*

*Criminibus, tacita sudant praeordia
culpa.*

Et Terent. Adelph. 4, 5. 9. *Erubuit:
salva res est.* Pallor in plerisque sequitur majorum scelerum consciis. Horatius Epist. 1, 1.

— *hic murus athenus esto,*

*Nil conscire sibi, nulla pallescere
culpa.*

Raderus. Cicero de Orat. 3. cap. 59. *imago animi vultus est, indices oculi.*

10 *Plus indignationis*] Indignantur infontes, pavent nocentes. Plautus Amphitruone act. 2. Scen. 2. vers. 251.

— *qua non deliquit, decet*

*Audacem esse, & confidenter pro se
& proterve loqui.*

Mala conscientia timidissimum facit, ut nescio quis apud Stobaeum loquitur: *Sibi consciam, licet virum audacissi-*

imum. Timidissimum facit ipsa conscientia. Raderus.

Nunc vere arbitror] Placet Acidalii emendatio: *nunc vere ab isto sacro, &c.* Primum enim rectius scribitur *vere*, quam, ut habent alii, *vero*. Id enim dicit, semper quidem suam incolumitatem annexam fuisse regiae: jam autem demum *vere*, id est, unice, & proprie; ita ut isto sacro ore, non magis regis, quam ipsius Philippi, spiritus atque vita trahatur, quem, si rex perisset, ne quadrigis quidem albis Jupiter supplicio eripere potuisset. *Trahendi* enim verbum hic ad spiritum, seu animam, vel si mavis, aërem, qui hauriendo reciprocatur, pertinet: non, ut Raderus interpretatur, ad haustum medicamenti. hoc enim ineptum fuisset dicere: os tuum perinde spiritum meum trahit, quomodo hanc portionem, quam absorbes. Sed haec est sententia elegantissimi sensus: Vita mea in tua salute posita est, nec os tuum, quo vitalem spiritum trahis, tibi magis quam mihi vitam prorogat: quo clauso, tam mihi, quam tibi necessario moriendū erit. *Freinsh.*

11 *Crimen parricidii*] Parricidium Isid. lib. v. Etymol. cap. xxv. dici putat, quasi parentis caedium. Cicero primo parricidam vocat, qui *parentem* occidit: deinde, lege Pompeja qui *propinquum quemvis*: postremo, ex Numae Pompilii lege, qui *liberum hominem* morti sciens dederit. *Patria* etiam [*imò & principum*] oppressor parricida jure vocatur: quia patria parens uniuscujusque est.

Patere

que, amissoque metu patere medicamentum concipi venis. laxa paulisper animum, quem intempestiva solitudine amici sane fideles, sed moleste seduli turbant. Non securum modo hæc vox, sed etiam lætum regem, ac plenum bonæ spei fecit. Itaque, si dii, inquit, Philippe, tibi permisissent, quo maxime modo animum velles experiri meum; alio profecto voluisses: sed certiozem quam expertus es, ne optasses quidem. hæc epistola accepta, tamen, quod dilueras, bibi. & nunc credo, te non minus pro tua fide, quam pro mea salute esse sollicitum. Hæc eloquutus dextram Philippo offert. Ceterum, tanta vis medicaminis fuit, ut quæ sequuta sunt, criminationem Parmenionis adjuverint. interclusus spiritus arcte meabat. Nec Philippus quidquam inexpertum omisit. ille fomenta corpori admovit; ille torpentem, nunc cibi, nunc vini odore excitavit.

Patere medicamentum] Curæ, præfertim graves, avocant calorem à stomacho in caput, ut suum munus fungi stomachus non possit; nec cibum, aut potionem, phartracumve ullum digerere, & in venas spargere; adeoque *æpensor* redditur medicamentum, & plus nocet quam prodest. *Raderus.*

Amici sane fideles,] Hoc dicit, ne odium in se Parmenionem concitet, viri principis, & ab Alexandro secundi. poterat alioqui retorquere criminationem in ipsum Parmenionem, qui mortem forte Alexandri optet, ut ipse in locum succedere posset.

12 *Sidii,* inquit, *Philippe, tibi permisissent, quo maxime &c.*] Hoc est: si tibi superi fecissent copiam explorandi meum erga te animum, qua tu potissimum ratione velles, voluisses meo animo hac tam periculosa & dubia via salutis, ad animi mei sensa penetrare: Sed profecto modus hic, quo meum erga te animi sensum deprehendisti, unus omnium certissimus fuit, uti nec optare quidem potueris certiozem; cum salutem meam tuæ fidei posthabui, maluique me ultimo periculo offerre,

quam tibi me vitamque meam non credere. *Raderus.*

13 *Dextram*] Quæ ut in deditos supplices, aut fœdus jungentes, fidei, sic alias favoris & benevolentia est testera. ea enim tantum ad eos, qui in fidem, hoc est patrociniū, recipiuntur, attinet. Sic hospites inter se jungunt dextras, ut ex Cicerone pro Deiotaro cap. 3. est colligere.

14 *Arcte meabat,*] Ut solet animam agentium.

Nunc cibi, &c.] Exspirat enim & exhalat id quod in cibo vinoque præstantissimum & subtilissimum est: unde est, quod coquos ajunt odore pasci. Certe Democritus, è philosophorum fenatu non postremus, recens cocti panis odore, toto triduo fugientem animam retinuit. Megasthenes apud Plinium 7, 2. ponit, *ad extremos fines India ab Oriente circa fontem Gangis, Astomorum* (id est, ore carentium) *gentem sine ore, corpore toto hirtam: vestiri frondium lanugine, halitu tantum viventem, & odore, quem naribus trahant. Nullum illis cibum, nullumque potum: tantum radicum florumque varios odores & syl-*
vestrius

15 vit. Atque, ut primum mentis cōpotem esse sensit; modo *matris, sororumque*; modo *tanta victoriæ adpro-*
 16 *pinquantis* admonere non destitit. Ut vero medicamen-
 tum se diffudit in venas, & sensim toto corpore salubri-
 tas percipi potuit; primo animus vigorem suum, deinde
 corpus quoque expectatione maturius recuperavit:
 quippe post tertium diem, quam in hoc statu fuerat, in
 17 conspectum militum venit. Nec avidius ipsum regem,
 quam Philippum intuebatur exercitus: pro se quisque
 dextram ejus amplexi gratiam habebant velut præsentem
 deo. Namque haud facile dictum est, præter ingentem
 illi genti erga reges suos venerationem, quantum hujus
 quoque regis vel admirationi dediti fuerint, vel caritate
 flagra-

vestriū malorum, quæ secum portant longiore itinere, ne desit olfactus: graviore paulo odore haud difficulter exanimari.

15 *Matris, sororumque,*] Quas ille impense amabat. nani infra 10, §. 30. *Olympiada immortalitati consecrare decreverat.* sed in sorores, Cleopatram imprimis, tantum nimia indulgentia fuerat. recte ideo reprehensus à Plutarcho in præceptis Reipublicæ gerendæ, cap. 57. *Freinsh.*

17 *Velut præsentem Deo.*] Veteres omnino medicinarum repertores excultoresque, divorum numero accensuerunt, divinisque honoribus lætarentur, Apollinem inquam, Mercurium, Arabum, Dioscurus, Cadmum, Chironem, Apim, Aesculapium, Podalirium, Machaonem, qui & Homero *Iλ. d. 212. ἰσὺς & φῶς* laudatur, & alios, quod crederent, tam excellentem disciplinam non potuisse humanis ingeniis excogitari. proinde à Luciano Abdicatio appellatur *Deorum doctrina.* Rad.

Præter ingentem &c.] Ingeniis subditis erga reges suos ingenua veneratione, ut apibus erga suum regem; gregi suum ducem est naturalis amor. Alibi eruditus Politicus Atriusus. *Proprium accidens regis, & quantum est ex*

natura rei inseparabile, amari à suis subditu. Loccenius.

Erga reges suos] Tales fuerunt Cappadoces, qui libertate à Romanis donati, negarunt, *vi vere gentem sine rege posse*, referente Iustino 38, 2. 8. Tales omnes ad Orientem populi. unde *Suetus regibus oriens*, Tacito H. 4, 17. immo *omnibus gentibus*, ut M. Tullius pro L. Manilia, cap. 9. ait, *regale nomen magnum & sanctum videtur.* Sed omnes fere gentes superabant Persæ, quibus nomen regis pro numine erat. Apud Briffonium lib. i. late leges, quomodo Deorum honoribus colebantur, eos adeuntes humi prosternebantur, aliaque in hunc modum. Longe autem maximum ejus venerationis argumentum legitur apud Herodotum 8, 118. Cum Xerxes navi, in qua erat, ob multitudinem vectorum laborante, de vita periclitaretur, magnum Persarum, qui cum eo erant, numerum sponte se in mare præcipitasse, ut sua morte vitam regis emerent. quippe *in illis gentibus Regum eximia majestas est.* infra 5, 10. *Freinshemius.*

Venerationem,] Hæc veneratio nascitur ex autoritate, autoritas ex metu & admiratione. Erga Alexandrum accessit etiam caritas militum, *furtim-*

Hagraverint. Jam primum nihil nisi divina ope adgredi 18
videbatur. nam, quum esset præsto ubique fortuna, te-
meritas in gloriam cesserat. Ætas quoque vix tantis 19
matura rebus, sed abunde sufficiens, omnia etiam ejus
opera honestabat. Et quæ leviora haberi solent, ple-
rumque in re militari gratiora vulgo sunt: exercitatio
corporis inter ipsos; cultus habitusque paululum à pri-
vato abhorrens; militaris vigor: queis ille vel ingenii 20
dotibus,

firmissimum regni præsidium. Nec Macedones tantum, sed omnes gentes, bello etiam subactæ, colebant amabantque Alexandrùm, nec vivum tantum, sed mortuum etiam, adeoque sorores propter Alexandrum. *Raderus.*

18 *Nisi divina ope,*] Alii, *sive divina ope*, quod probem, quamquam utrobique idem sensus est.

Præsto ubique fortuna,] *Quam solus mortalium in potestate habuit*, infra 10, §: 35. Sed ex vulgi mente. Vulgo rectius judicat Livius lib. 27. *Nihil iniquius quam ex eventu famam habere.* Nam illa vulgi fama sæpe vanitate nititur, fluxa ac fugax est. at sapientum, qui facta non ex eventu; sed virtute, proposito, & consiliis æstimant, fama ac judicium plus ex solido trahit. *Loccenius.*

Temeritas in gloriam cesserat.] Plautus Pseudolo 2, 3.

— *ut quisque fortuna utitur, Ita præcellit, atque exinde sapere eum omnes dicimus.*

Bene ubi quod consilium discimus accidisse, hominem catum

Eum esse declaramus: stultum autem illum, cui vertit male.

Simili fortuna Marii: omnia non bene consultamodo, verum & casu data, in virtutem trahebantur, teste Sallustio Jug. & Ceriali apud Tacitum H. 5, 21: subito consiliis, sed eventu claro, adèrat fortuna, etiam ubi artes defuissent. Curio apud Cæsar. De bello civ. 2, 31: *quasi non & felicitas rerum gestarum*

exercitus benevolentiam imperatoribus, & res adversa odia conciliant.

19 *Plerumque in re &c.*] Bene se habet hoc, & tot Mss. fide nititur; contra quos hic nec Modii, nec Acidalii conjecturis faveam. Modius omittit duas illas voculas, *in re*: Acidalius illas mutat *in rege*.

Gratiora vulgo sunt;] Cujus favor merito quærendus, quantum bonis artibus potest. Impense tamen prospiciendum est, ut prudentia, quæ sola actiones distinguit, adsit. nam qui absque ea humanitati studere voluerunt, pro charitate popularium contemptum invenere. Hanc Alexandri humanitatem perperam carpi, eique conjurationes, seditionesque, quæ postea extiterunt, frustra adscribi puto: nam ipsa res id evincit. donec enim humanum atque facilem se præbuit, ut pariter *carus ac venerandus esset, effecerat*: postquam in superbiam lapsus est, *immortalitatem affectantem contrariis, quam aut ipsi expediebat, aut regi, averfari sunt.* infra 4, 7. *Freinsh.*

Exercitatio corporis inter ipsos;] Pompejus apud Sallust. Hist. fragm. incert. 4, 46. *cum alacribus saltu, cum velocibus cursu, cum validis veste certabat.* Sic de M. Valerio Corvo Livius 7, 33. *Non alias militi familiarior: dux fuit, omnia inter infimos militum haud gravate munia obeundo. in ludo præterea militari, quum velocitatis viriumque inter se aequales certamina incunt, comiter facili: vincere ac vinci vultu eodem, nec quemquam aspernari patem qui se offerret.*

dotibus, vel animi artibus, ut pariter carus ac venerandus esset, effecerat.

20 *Vel animi artibus,*] Explicet hunc locum ille Livii 26, 19. Fuit enim Scipio non verè tantum virtutibus mira-

bilis, sed arte quoque quadam ab juvenibus in ostentationem earum compositus. & quæ sequuntur.

C A P. VII.

Vegetior factus, Darium aggredi cogitat, Sisinemque Persarum imprudentia delinquentem, occidi jubet.

I **A**T Darius, nuntio de adversa valetudine accepto, celeritate, quantam capere tam grave agmen poterat, ad Euphratem contendit: junctoque eo pontibus, quinque tamen diebus trajecit exercitum, Ciliciam occupare festinans.

2 Jamque Alexander viribus corporis receptis, ad urbem Solos

1 *Celeritate quanta, &c.*] Non expectandum, donec hostis viribus & incrementis potens in venas ac viscera alienæ reipubl. penetraret; nam tunc ferò & difficulter ejicitur. sed celeritate prævertendus, transitus ac progressus ei intercludendus est: ut ipsi, tanquam flumini ab ostio tenuius mananti quam in progressu, ita in principio facilis occurritur, quam si viribus ac successu creverit; aut commoditate loci nobis potior sit. *Loccenius.* Sed Freinshemius consensu Mff. tam Bongarsi, quam Modianorum edd. legendum censet, *quantam capere tam grave, &c.*

Iunctoque eo pontibus,] Cyrus minor cum ex Cilicia Babylonem proficisceretur, ubi ad Euphratem pervenit, reperit latum stadia tria. Non improbabile est, à Dario in Ciliciam movente haud procul ab eo loco, pontibus stratum fuisse. *Raderus.* Xenophon. *2. v. c. 1.* Cyrus transisse Euphratem dicit ad Thapsacum: *Cyrus ad Euphratem fluvium procedit, cujus erat quatuor stadiorum latitudo. Ibidem urbs ampla & locuples erat. cui nomen Thapsacus.*

quod oppidum suo tempore, *Amphipolin* vocatum fuisse, Plinius scribit 5, 21. appellatione haud dubie inde ducta, quod ab utraque fluminis ripa habitaretur. Eodem loci Darius pontem struxit, ut ex Arriano 2, 3. liquet: *ad Thapsacum urbem & Euphratem* (vimirum per pontem suum regressurus) *cum equitatu contendit, ut, quam citissime posset, Euphratem inter se atque Alexandrum medium relinqueret.* Nisi tamen iste pons non ad tempus à Dario structus, sed perpetuo ibi fuit. quod innuere videtur Strabo lib. 16. *juxta Thapsacum antiquus Euphratis pons erat ad Tigris transitum: ubi Alexand. cum exercitu trajecit.* Porro, Arrianus Romanos etiam *per Euphratem quoties necesse fuit, pontem duxisse* asserit 5, 1. ubi & rationem illorum struendis pontibus explicat. addit autem, *quoties necesse fuit.* alias enim ad Zeugma transire sunt soliti, ut Crassus apud Appian. de bell. Parth. *Freins.*

Ciliciam occupare] Ut Alexandrum aditu Syriæ prohiberet, angustiis Ciliciæ veluti cavea inclusum & captum.

2 *Ad urbem Solos*] De Solis urbe passim

Solós pervenerat: cujus potitus, ducentis talentis nomine mulctæ exactis, arci præsidium militum imposuit. Vota deinde pro salute suscepta per ludum atque 3
 ocium reddens, ostendit, quanta fiducia barbaros sperneret. Æsculapio & Minervæ ludos celebravit. Spe- 4
 ctanti

passim scriptores, & antiquior omnibus Herodotus: [apud quem tamen non reperio Solos, præter urbem Cypriam, hoc nomine.] Ego ex Laërtio in *Solone*, ipsius natalem aperiunt: inde *Solon* (à Cræso) *dimissus venit in Ciliciam, & urbem condidit, à se Solos appellatam.* Addit Laërtius, paucos ibi Atheniensium collocatos, eosque sensim patriæ linguæ inter barbaros oblitos cœpisse *σολοικίζειν*. Alii ab aliis barbaris affirmant Atticam linguam ibi depravatam, indeque natum Solæcisimum, qui colonias in omnes prope gentes & posteritatem scholasque deduxit. Solinus & Mela *Solæ* non *Soli* scribunt. Sed nusquam legi Solas, sed Solos. Servo itaque cum Curtio *Solos*, à Soli Solorum. Alexander autem, præmissis ad aditus Ciliciæ extremæ occupandos Parmenione, ipse Tarso profectus primo die Anchialon oppidum à Sardapalo intra unum diem una cum civitate Tarso conditum pervenit, inde Solos. Ita fere *Arrianus*.

Nomine mulctæ] Quia Dario Persique plus favisse videbantur. Captis vero Solis, & præsidio firmatis, circumtulit bellum in montana Ciliciæ, quæ omnia intra vii diem occupavit, Solosque rediit. *Arrianus*.

3 *Vota deinde pro salute*] A milite, vel Alexandro, vel utrisque. & hoc pro more, ut in Romana quoque Imperatorum, & Græca historia passim cognoscas. Votorum antiquissima est origo, ut ex historia sacra patet: eaque in omni necessitate & desiderio concipiebantur:

Quanta fiducia barbaros sperneret] In hoc videri possit imitatus Cleomenem. in cujus vita Plutarch. cap. 15. *Populabundus fines Megalopolitanos ingres-*

sus, &c. exhibitisque quadraginta minarum sumptu ludis, sedit illic ad eos spectandos unum diem: non quo duceretur eo spectaculo, sed ut hostibus quasi insultaret, & quam longè illis esset superior, cumulate illorum demonstraret despicentia.

Æsculapio, & Minervæ] Illi, quod Numen peculiare salutis crederetur; eoque nomine à Romanis, pestilentia laborantibus, Epidaurio accitus est, ut apud Livium sine lib. 10. Val. Max. 1, 8. & alios. Minervam autem præcipue semper Alexander coluit. cui & ante ad Ilium sacrificavit, 1, 4. eique arma sua suspendit: & pollicitus est templum se illustrissimum conditurum. Strabo lib. 13. Et infra 3, 12. aram facrat: quam & 4, 13. propitiat: & 8, 2. victimis cæcis honorat. quod & *Arrianus* notat 4, 4. *Freinsh.*

Ludos celebravit] Æsculapio ludos celebravit, quo vota Tarfi suscepta redderet. Erant hi ludi Gymnici & Mufici, *Arriano* teste. Inter Gymnicos, sive qui nudi se exercebant, erant Pentathli seu quinquertiones & Pancratiastæ: hi pugilatu, & luctu; illi omni genere Gymnico, cursu, saltu, discò, luctu, pugilatu nobiles. Mufici continent theatra, ludos, scenas, comædias & tragædias, saryras, divortia seu exodia, & quidquid denique ad theatrum pertinet. Minervæ ludos theatrales & gymnicos instituit velut bellorum ac sapientiæ simul antistiti. dein quod illa Græcis singulari cultu sacrosancta, semper eisdem favisse canatur ab Homero contra Trojanos. *Raderus*.

4 *Spectanti nuncius latus adfertur Halicarnasso, Persas acie à suis esse superatos:*] Halicarnassus caput Carix, Mausolæi opus. Herodoto, Dionysio,

stanti nuncius lætus adfertur ex Halicarnasso; *Persas acie à suis esse superatos: Myndios quoque, & Caunios, & pleraque tractus ejus suæ facta ditionis.* Igitur edito spectaculo ludicro, castrisque motis, & Pyramo amne ponte juncto, ad urbem Mallon pervenit: inde alteris castris ad oppidum Castabalum. Ibi Parmenio regi occurrit, quem præmiserat ad explorandum iter saltus, per quem ad urbem *Isson* nomine penetrandum erat. Atque ille angustiis

& aliis inclyta miraculis, præsertim Salmaci fonte. Sed quomodo ex Halicarnasso nuncium accepit Alexander, cum urbem multo labore captam à fundamentis exciderit? Urbem evertit, sed non arcès, in quas profugerant hostes: quas tamen ipsas postmodum recepit. *Raderus.* Sed audiamus Arrianum. *Hic Orontobaton Persam (qui Halicarnassi arcem, & Myndum, & Caunum, & Theram & Calliopolim tenebat) à Ptolomæo & Asandro victum cognovit. Accesserat ad victoriam & Cos & Triopium. Hunc (Orontobatem) magno prælio victum perscribent, caesis peditum circiter 700, equitum 50, vivis non infra 1000 captis.*

Myndios] "Εσι καὶ πόλις Καρίας. *Diogenes.* Εἰς Μύνδον ἔλθων, καὶ θεώσαί μιν & μέγας τὰς πύλας, μικρὰν δὲ τὴν πόλιν, "Ανδρὲς Μυῦδιοι, ἔφη, κλείσατε τὰς πύλας, μὴ ἡ πόλις ὑμῶν ἐξέλθῃ. *Laertius.* Quorum oppidum ipse ipse proditionis tentaverat, sed irritò successu. vide Arrian. 1, 7.

Caunios,] *Caunus* oppidum Cariae. *Dicta à Cauno, à Eblide sorore dilecto, sed aversante illam & fugiente, unde nata Paræmia, Caunius amor.* Stephan. Porro, hoc oppidum tam aliis pomis, quam præcipue ficibus nobile fuit. vide Athen. 3, 3. *Quæ conscendenti navim adversus Parthos omen fecere M. Craffo, venales prædicantis voce Caunæ.* Plin. 15, 19. Vbi forte legend. *Caunæas*, ut exprimatür omen *cave ne eam.* Caunum imprimis nobilitavit Protogenes, celeberrimus pictor, qui origi-

nem inde duxit. Plin. 35, 10. Cæterum, plerique libri hoc loco *Canyndios* legunt, unde mihi suspicio est scripsisse Curtium *Cnidios.* Freinsh.

Pleraque tractus ejus] Theram, Calliopolim, Con, Triopium. Arrian.

5 *Mallon*] Vbi *Amphilochus* ut heroi parentavit: quumque cives seditione laborantes offendisset, ea sedata, tributa, quæ Dario regi pendere soliti erant, eis remisit, quod Malli Argivorum coloni essent, ipseque ab Heraclidis Argivis oriundum se perhiberet. Arrian. 2, 1.

Inde alteris castris] Vñcatus historicis loquendi modus, primis, alteris, tertiis, quartis, &c. castris, hoc est, diebus, etsi non continuis semper intelligendum, quum sæpe in castris unum, duos, tres, pluresve dies morarentur. Græci *σπερμας* appellant. *Rad.*

Castabalum.] *Castabala* numero multitudinis scribunt Geographus [Strabo lib. 12.] & Plinius 5, 27. Stephan. *Καστάβαλα πόλις Κιλικίας, ἔ Φοινίκης, ἢ καὶ Περσῶν ἀποκαλεῖτο.* *Castabala* urbs est *Cilicia,* & *Phœnicis,* quæ & *Persasia* vocabatur. Hic aiunt gesta, quæ de Oreste & Pylade feruntur.

6 *Ibi*] Arrianus 2, 1. leviter dissentit, quum adhuc apud *Malos* esset.

Isson] Mirum dictu; Xenophon. 1.1. ἀναβάσις. Diod. Siculus 17, 32. & Melas 1, 13. *Isson* ingentem urbem; Strabo lib. 14. *πολίχνην* oppidulum cum statione appellat. Stephan. autem, *Issur,* inquit, urbs inter *Syriam* & *Ciliciam,* ad quam Alexander Darium vicit, coquis ἀσκήσας

stis ejus occupatis, & præsidio modico relicto, Iffon quoque desertam à barbaris ceperat. Inde progressus, deturbatis, qui interiora montium obsidebant, præditiis cuncta firmavit: occupatoque itinere, sicut paulo ante dictum est, idem & auctor, & nuncius venit. Iffon inde 8 rex copias admovit: ubi consilio habito, *utrumne ultra progrediendum foret; an ibi opperendi essent milites novi, quos ex Macedonia adventare constabat: Parmenio non alium locum prælio aptiorem esse censebat. quippe illic utriusque regis 9 copias numero futuras pares, quum angustia multitudinem non caperent. planittem ipsis camposque esse vitandos, ubi circumiri, ubi ancipiti acie opprimi possent. Timere, ne non virtute hostium, sed lassitudine sua vincerentur. Per fas recentes subinde successuros, si laxius stare potuissent. Facile ratio tam sa- 10 lubris consilii accepta est. itaque inter angustias saltus hostem opperiri statuit. Erat in exercitu regis Sisines Per- 11 fes: quondam à prætore Ægypti missus ad Philippum, donisque & omni honore cultus; exilium patria sede muta-*

dicta est Nicopolis ab illo. Ptolomæus tamen Nicopolim diversam facit ab Iffo, uti revera est. Raderus. Hic Cicero postea castra habuit, se teste. Sic epist. ad Atticum 5, 20. Castra paucos post dies habuimus ea ipsa, qua contra Darium habuerat apud Iffum, Alexander. quem & aras ibidem collocasse discimus ex eodem Cicero epist. fam. 15. Alexander ergo ingressus Iffum, occupatam à Parmenione, cepit de summa rerum consilia in medium ponere; utrumne Syria adeunda, & Dario in apertis occurrendum campis, an potius in Cilicia ad Iffon, & in angustis hostis expectandus. Vbi in sententiam Parmenionis descensum est, hostem in angustis expectandum.

8. Ex Macedonia adventare] Alexandro Ciliciam intrantem advenerunt ex Macedonia supplementi loco peditum 5000, equites 800. Callisthenes apud Polybium.

Parmenio non alium locum] Livius lib. 35. In eo victoriam verti, si & loca opportuna & socii preoccupentur. præfertim, si hostis multitudine & viribus sit superior, ut hic Darius erat. Vnde Onofander cap. 31. Strategici: Imperator si hostium copias multitudine (imprimis equitum) sui fore potiores animadvertat, seligat, si possit, loca ardua & angusta, & montibus adjacencia: dum pugnam, quantum poterit, subterfugiat, donec in opportuna suis rebus loca pervenerit. Vegetius de re milit. 3. 26. Saepe locus amplius prodest, quam virtus, Loecenius.

11. Sisines Perses,] Apud Arrian, 1, 8. memoratur Asifines Persa, de quo quidem aliqua dissimilia narrantur; sunt tamen, quæ persuadeant, eundem videri debere, quem Curtius hic nominat.

Exilium patria sede] Id est, patriam exilio mutavit, vel exilium patriæ præ-

- mutaverat: sequutus deinde in Asiam Alexandrum, in-
 12 ter fideles focios habebatur. Huic epistolam Cretenfis
 miles, obfignatam annulo, cujus signum haud sane no-
 tum erat, tradidit. Nabarzanes prætor Darii miserat
 eam, hortabaturque Sifinem; *ut dignum aliquid nobilitate,
 ac moribus suis ederet: magno id ei apud regem honori fore.*
 13 Has literas Sifines, utpote innoxius, ad Alexandrum
 sæpe deferre tentavit: sed quum tot curis apparatuque
 belli regem videret urgeri; aptius subinde tempus ex-
 spectans, suspicionem initi scelesti consilii præbuit.
 14 Namque epistola, priusquam ei redderetur, in manus
 Alexandri pervenerat, lectamque eam, ignoti annuli
 sigillo impresso, *Sifini dari* jusserat, ad æstimandam fi-
 15 dem barbari. Qui quia per complures dies non adierat
 regem; scelesto consilio eam visus est suppressisse, &
 in agmine à Cretenfisibus, haud dubie jussu regis, occi-
 sus est.

C. A. P.

tulit. Sic Horat. lib. 3. Od. 1. *Cur valle
 permutem Sabina Divitias operosiores.*

12 *Cretenfis miles*] Apius sane ad
 fallendum & mentiendum; ut tota
 gens; quid enim est Græcis κρητίZEIV,
 quam mentiri & fallere. Nota est par-
 cæmia αἰσῆς Κρητι κρητίZEIV, adver-
 sus Cretensem Cretizare, seu mentiri.
 Hic observa, epistolam non ab Nabar-
 zane missam Sifini per Cretensem
 militem; sed ab Alexandro per Cre-
 tensem Sifini redditam. Alexander
 enim prior epistolam acceperat, &
 signatam rursus ignoto signo, reddi
 per Cretensem Sifini curarat. *Ra-
 derus.*

Nabarzanes Prætor Darii] Chiliar-
 cha Darii & Drangarum Satrapes, Bes-
 so parricidii adversus regem Darium
 particeps, donatus tamen vita ab Ale-
 xandro, propter Bagoam puerum, quem
 munus Alexandro attulerat. Diffusus ta-

men ei propter conscientiam malefacto-
 rum in Indiam profugit. *Raderus.*

Ac moribus] Et hic variant Codi-
 ces. Theocrenus scribit; *majoribus suis;*
 & Acidalius, suspitione ductus, ita scri-
 bendum conjecerat. Verum est, *majo-
 ribus* apte jungi *nobilitate*, ut aliquid
 dignum sua nobilitate, dignum majo-
 ribus suis designet, interficiendo Ale-
 xandro, *moribus suis* generosis, audaci-
 bus, & facinoribus & factis olim haud
 imparibus perpetratis. Ego etiam sub-
 dubitarem de vocula *ederet*, num magis
auderet scripserit noster. vox ea fami-
 liaris, si qua alia Tacito nostro. Juve-
 nal. Sat. 1. vers. 73.

*Aude aliquid brevibus Syari & car-
 cere dignum.*
Raderus. Freinsh.

15 *A Cretenfisibus*] Quibus Sitalces
 præfuit. Cretenfes sagittarios in exer-
 citu hoc laudat *Arrianus.*

C A P. VIII.

Darii ante pugnam consilia : cum exercitus Persici consternatio, proxima internecionis presagium.

NAM Græci milites, quos Thymodes à Pharnabazo acceperat; præcipua spes & propemodum unica, ad Darium pervenerant. Hi magno opere suadebant, ut retro abiret, spatiososque Mesopotamiæ campos repeteret. Si id consilium damnaret; at ille divideret saltem copias innumerabiles, neu sub unum fortune ictum totas vires regni cadere pateretur. Minus hoc consilium regi, quam purpuratis ejus displicebat: ancipitem fidem, & mercede venalem proditionem imminere; & dividi non ob aliud copias velle, quam ut ipsi in diversa digressi, si quid commissum esset, traderent Alexandro. Nihil tutius esse, quam circumdatos eos exercitu toto obrui telis, documentum non inultæ

1 Jamque Græci milites,] Triginta millia, ut infra Curtius numerat, robor exercitus Darii.

Thymodes] Mentoris filius, impiger juvenis, Græcus erat, & transfuga ab Alexandro, in Ægypto periit. Arrian.

Præcipua spes,] Conducendos hosce & his pares, antea Charidemus suaserat: Pari robore, inquit, opus est: in illa terra, quæ hos genuit, auxilia quaerenda sunt.

2 Ut retro abiret,] Jam Amyntas apud Arrianum monuerat Darium, ut in Mesopotamiæ campis expectaret Alexandrum. Et persuaserat; sed cunctante in Cilicia Alexandro propter morbum, abductus à sana mente, promovit exercitum Ciliciam versus, ratus, Alexandrum timore percussum non audere progredi. Raderus.

Nec sub unum fortune ictum] Tacitus. Dare in discrimen legiones, haud Imperatorium. Vnde Ludovicus XI. rex Galliæ, nolebat totis viribus dimicare; ne suas Galliæque fortunas in dubium vocaret, ut est apud Cominæ lib. 1.

Horum exemplo præstat in subitam necessitatem & ad tutiorem receptum plura subsidia reservare, quam, ut solent prodigi aleatores, uno jactu totius fortune summam periclitari, & cum universo simul exercitu, ancipiti discrimine pugnare. Sub unum fortune ictum, exponendo nempe totum simul exercitum aleæ dubiæ Martis, & ferali fortune nutui; ut loquitur Apulejus. Laccenius.

3 Ancipitem fidem,] Acidalius legendum censet: Ancipitem fidem, mercede venalem proditionem: dividi non ob aliud, &c. Modius legit, imminui & dividi, &c. Vel hoc sensu Fidem ancipitem (Græcorum) mercede venalem proditionem dividi velle copias Darii; non aliam ob causam, quam ut ipsi à toto exercitu disjuncti, & cum parte copiarum duntaxat conjuncti; si quid sibi creditum aut commissum esset, illud possint tradere Alexandro. Rad.

4 Documentum] Exemplum aut admonitio, quemadmodum Cæsar & Cicero hoc sensu usurpant.

5 *inulta perfidia futuros.* At Darius, ut erat sanctus & mitis, se vero tantum facinus negat esse facturum, ut suam sequutos fidem, suos milites jubeat trucidari. Quem deinde amplius nationum exterarum salutem suam crediturum sibi, si tot
6 *militum sanguine imbuisset manus?* Neminem stolidum consilium, capite luere debere. defuturos enim, qui suaderent, si suafisse periculum esset. Denique, ipsos quotidie ad se vocari in consilium, variasque sententias dicere; nec tamen melioris fidei
7 *haberi, qui prudentius suaserint.* Itaque Gracis nunciari jubet; ipsum quidem benevolentiae illorum gratias agere; ceterum,

§ *Vt erat sanctus*] Id est, innocens, integer, æquus, bonus, & justus. Alia significatione sumitur in Digestis Justinianeis.

Suam sequutos fidem,] Haud minus memorabili exemplo Zuleman rex Arabum in Hispania, quodam suadente, ut auxilia Christiana deleri pateretur, respondit: *In securitate mea fidei advenerunt, & ideo nunquam hoc facinus perpetrabo.* Roderic. Toleran. hist. Arab. cap. 13.

Tot millium] Alii, *tot militum.*

6 *Neminem stolidum consilium*] Thucyd. 3. 7. Ciceron. ad Attic. 16. 8. *Quid debet, qui consilium dat, prestare, præter fidem?* Dion. lib. 52. ubi egregie Mæcenas ad Augustum. *Liberam dandi tibi ex animi sui sententia consilii omnibus potestatem facies, proposita securitate. nam & sicujus tibi sermo probabitur, multum inde utilitatis ad te, & si non placebit, nihil incommodi redibit. quorum consilium sequendum existimatis, eos collauda ac honora. (nam illorum inventus gloriam tibi paries.) quorum vero rejicies, nequaquam eos aut ignominia afficies, aut culpabis, quum ad eorum tibi voluntatem, non successum ejus, sit respiciendum.* Author aulici inculpati cap. 26. monet politicum, ut caveat ancipitium consiliorum esse auctor; quorum adversus exitus culpæ sitaforis, prosperæ fortunæ principis imputatur. Sed si fidelis rectique consilii

conscientiæ sit certus, ejus, quod anceps fuisse demum eventus indicavit, aut fortuna fecit, non jure culpam præstat. Vt enim Demades dicebat, æquum est, eum, qui consilium dat, perinde ut Medicum, non de morbo accusare, se de sanatione ei referre gratiam. *Loccenius.*

Defuturos] Quis enim cum capitis periculo, ut ille Charidemus, id faciat? Verè ergò M. Tullius præcipit, consilia dantibus: *In omnibus consultationibus neque gratiam spectandam, neque odia existimo; sed eam unumquemque dicere sententiam debere, quam ipse optimam censeat.*

Ipsos quotidie ad se vocari] Attende, Princeps, Persarum in consultando assiduitatem, & imitare. Atque utinam tam felices sint reges, ut ex multis, quod optinatum est, possint eligere.

Variasque sententias dicere] Ω βασιλεὺς, μὴ λεχθεσέων μὲν γνώμων ἀντίων ἀπλήησι, σοὶ ἐστὶ τὸ ἀμείνω αἰρέσθων ἐλεῶς. ἀλλὰ δεῖ τῆ εἰρημένη χρῆσθ. λεχθεσέων ἵ ἐστὶ ὡς πρὶ τὸ χρυσὸν τὸ ἀκρῶτον. αὐτῶν μὲν ἑωυτῶν ἔσθ' ἀγαθῶσκοιδν, ἐπειὶ ἴ παρατεῖψων ἀλλὰ χρυσῶ, ἀγαθῶσκοιδν τὸ ἀμείνω. Rex, nisi diversa inter se sententia dicuntur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea, quæ dicta est, uti: at, cum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere; quod per se discerni cum nequeat

rum, si retro ire pergat, haud dubie regnum hostibus traditurum. fama bella stare, & eum, qui recedat, fugere credi. Trabendi vero belli vix ullam esse rationem. tanta enim multitudini, utique quum jam hyems instaret, in regione vasta, & invicem à suis atque hoste vexata, non suffectura alimenta. Ne dividi quidem copias posse servato more majorum, qui universas vires
semper

nequeat, comparatum cum altero, discerni potest. Artabanus apud Herodot.

7 Si retro ire pergat,] Turpe sibi Darius, tantus rex, putabat futurum, si, unde venerat, rediret, quod ipse fugam interpretabatur. (& habebat speciem fugæ.) hostem indè animium sumpturum, suos posituros; se timoris, quod in rege turpissimum est, ipsaque morte dirius, insimulatum iri. Itaque multis, aut mutatio castrorum, aut abitus, aut regressus parum feliciter cessit; ut Livius lib. 22, 23. & 44. narrat. De Pyrrho Justinus 23, 3. Raderus.

Fama bella stare] Famæ serviendum est studiosissime, eademque sæpe negligenda & contemnenda, ne vanis rumoribus turberis. prius affirmat noster, & hic, & aliis locis. Livius accedat 27, 47. Famam bellum conficere, & parva momenta in spem metumque impellere animos. Nec Tacitus dissentit 13, 8. fama in novis cæptis validissima est. & Agr. 18, 5. instandum fama, ac prout prima cessissent, fore universa. Contra tamen sæpe animus adversus rumores firmandus. Livius 22, 39. adversus famam rumoresque hominum si satis firmus steteris. Fama verò, consiliis, virtute & iucessu acquiritur.

Qui recedat, fugere credi,] Facit huc sententia Curionis apud Cæsi. de Bel. Civ. 2. 31. Castrorum mutatio quid habet nisi turpem fugam, & desperationem omnium, & alienationem exercitus. Herod. 1, 14. Bellum relinquere inchoatum, præterquam quod indecorum videtur, etiam periculosum est. Quippe audaciam barbaris inficiemus: neque enim remeandi cupiditate decessisse nos, sed aufugisse metu percussos arbitrabuntur.

Quamvis, ut Fabius apud Livium lib. x. monet, non semper utile sit, uno loco diu sedere exercitum; sed itineribus ac mutatione locorum nobiliorem ac salubriorem esse: tamen famæ interest, ne castrorum & loci mutatio fugæ speciem habere videatur; nec famæ solum, sed etiam fortunæ interest. Qui enim ante congressum ex acie recedit, & suis fiduciam minuit, & inimicis addit audaciam; ut ait Vegetius de re milit. 3. 22. Itaque consilium, & causâ abitus, militi in tempore significanda, ne quid per errorem committatur. Tum etiam expedit postremum agmen firmiter effici, si forte sit insegurus hostis; ut & pontes, per quos iter fit, rescindantur; aut via reddatur impedita, ut inseguendi facultas hosti adimatur. Loccenius.

8 Hyems instaret,] Erant Persæ impatientes frigoris, & ob id hiberno tempore bello abstinebant. Quamquam ista huc propriè non pertineant, ubi saltem de annonæ difficultate, quæ per hyemem multò gravior esse solet, agitur; ut ostendunt sequentia. Freinshemius.

Non suffectura alimenta.] Summa cura Reges Persarum in expeditionem parabant commeatum, cui ἐπιτησίους præfiebant, & pro ratione temporis, quod in bello posituri erant, alimenta parabant. de quo Herodorus & Xenophon copiosi testes tradiderunt, veriti Cambysis casum & imprudentiam ab Herodoro reprehensam, & à Seneca exagitatam. Raderus.

9 Servato more majorum,] Sic enim Cyrus, Darius, Xerxes, maximis copiis collectis, ipsi præsentem neminem abire

10 *semper discrimini bellorum obtulerint. Et hercule terribilem antea regem, & absentia sua ad vanam fiduciam elatum, posteaquam adventare se senserit, cautum pro temerario factum, delituisse inter angustias saltus ritu ignobilium ferarum, quæ strepitu prætereuntium audito, sylvarum latebris se occultuerunt.*
 11 *Iam etiam valetudinis simulatione frustrari suos milites, sed non amplius ipsum esse passurum detrectare certamen. in illo specu, in quem pavidi recessissent, oppressurum esse cunctantes.*
 12 *Hæc magnificentius jactata quam verius. Ceterum, pecunia omni rebusque preciosissimis Damascum Syriæ cum modico præsidio militum missis, reliquas copias in Ciliciam duxit, insequentibus more patrio agmen conjuge & matre. virgines quoque cum parvo filio*

patiebantur, & universas vires in præliis adhibuerunt. Herodot. Xenophon. & alii.

10 *Inter angustias*] Montis Amanni, & portarum Syriæ ad Issum: de quibus mox copiosius.

Ritu ignobilium ferarum,] Tacitus Agric. *Quomodo sylvas saltusque penetrantibus, fortissimum quodque animal robore: pavida & inertia ipso agminis sono pelluntur.*

Se occultuerunt.] Cum Modius legat occultarent. Acidal. occulterint. Bongarf. occultuerint. adhærendum putavi Aldo, quum certe nulli aliarum sit posthabenda. Freinsh.

11 *In illo specu,*] Ita vocat angustias montium, in quas more ferarum se abdidiſſe supra dixit.

Cunctantes.] In Cilicia morantes, & Parium expectantes.

Hæc magnificentius jactata,] Eiusmodi suspensionem amovet ab se Scipio Livii 21, 41. *Non vereor, ne quis me hoc vestri adhortandi causa magnifice loqui existimet, ipsum aliter animo affectum esse.* Solent enim quandoque duces confirmandi militis causa, premere metus suos, & de suis viribus magnifice prædicare. Sic Æneas apud Virgilium 1, 212.

Falsa voce refert, curisq; ingentibus æger

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

Idque est, verbis Senecæ ad Polyb. 24, 5. *quod duces magni faciunt, rebus affectis, ut hilaritatem de industria simulent, & adversas res adumbrata letitia abscondant, ne militum animi, si fractam ducis sui mentem viderint, & ipsi collabuntur.* Freinsh.

12 *Pecunia omni,*] Arrian. 2, 2. verisimilius scribit, *majorem pecunia partem.*

Damascum] Vide infra 3, 12. 27.

In Ciliciam] Cilicia ab occasu habet Pamphylia, ab oru Syriam, à meridie Issicum sinum, à Septentrione Capadociani, qua venit Alexander.

More patrio,] Persæ in exercitum proficiscentes, Conjuges, Liberos, Matres, Pellices, ducere consueverunt, ut hic. quod eorum conspectus animos illis adderet: simulque, quod pro reum carissimarum tutela acris & ardentius dimicarent, Xenophon, Diodorus, Herodotus, observarunt. Neque ab hoc more Germani alieni, Historico teste in Germania. Apud Romanos primitus ita constitutum erat, ne uxores maritos, vel ad bellum, vel ad administrationem provinciæ abeuntes, comitariantur, nisi mariti vellent teneri

filio comitabantur patrem. Forte eadem nocte & Alexander ad fauces, quibus Syria aditur, & Darius ad eum locum, quem *Amanicas Pylas* vocant, pervenit. Nec dubitavere Persæ, quin Issio relicta, quam ceperant, Macedones fugerent. Nam etiam faucii quidam & invalidi, qui agmen non poterant persequi, excepti erant. Quos omnes, instinctu purpuratorum, barbara feritate sævientium, *precisis adustisque manibus circumduci, ut copias suas*

ex delictis uxorum. Vide Briffon. lib. 3. pag. 312.

13 *Ad fauces*,] Cilicia tres habet aditus per angustos. Primus, quo ex Cappadocia Tarsum versus tenditur, qui tam arctus est, ut similitudinem portarum referat. Et de his faucibus & ingressu in Ciliciam, supra 3, 4. sermo est. Alter est, quo ex Cilicia per portas Amani montis in Syriam exitur, haud procul Issio. Tertius, ad portas Syriæ est. Media, post aditum est campestris, per quam Pyramus & Cydnus fluit. Tertiæ pylæ sunt auctoribus nominatæ: pylæ seu portæ Ciliciæ à Septentrione, quibus per angustias venit in campesrem Ciliciam: alteræ ad Amani montis radices, quibus in Syriam aditur, & Cilicia finitur: tertiæ portæ Syriæ seu Ciliciæ sunt extremæ ad sinum Issicum, quem attingunt juxta mare. Ciliciæ ergo portæ, quas Alexander ingressus, suam felicitatem & hostium stultitiam admiratus est; sunt, quibus ex Cappadocia, ut dixi, aditur campestris Cilicia. Amanicæ, quibus exitur in Syriam. Syriæ seu Ciliciæ sunt tertiæ, quibus finitur Cilicia versus orientem, diversæ ab Amanicis. *Raderus.*

14 *Nec dubitavere Persæ*,] Quin & alii istarum partium omnes. De Sannaballe Josephus 11, 8. *Persuasum erat, non ipsi tantum, sed & omnibus Asiaticis, ne primum quidem congressum expectaturos Macedonas.* de Cilicibus Diod. 17, 32. *suis præjudiciis victoriam Barbaris despondent.* Sed sefellit hoc loco Persas conversio Macedonum,

Quam ceperant,] Dubia oratio in verbis, *quam ceperant*: ceperunt Macedones, & ceperunt Persæ: illi prius; hi posterius.

Non poterant] Leve est, sed sinceritatis tamen interest, ut potuerant scribatur. In eadem voce sæpe deinceps itidem erratum: quod indicasse, hic semel suffecerit, ne ubique semper iteremus. *Acidal.*

15 *Precisis adustisque manibus*] Curr. v. 5. 6. *Captivi erant Græci ad IV millia fere, quos Persæ vario suppliciorum modo affecerant, &c.* Porro Persæ pro delictorum modo, pœnas statuebant. Sontibus autem, morti additis, vita non uno modo adimebatur. Itaque summa supplicia erant hæc; Decollatio, Crux, Crematio, vivi hominis sepultura, Pellis detractio, lapidatio. Mediocribus autem delictis leviores pœnæ irrogabantur. Nam vel exiliis fontes multabant, vel aliqua corporis parte mutilabant. Quanta autem hæc sit feritas, expressit Florus 111, 4. ubi de bello Thracio: *Nec aliter cruentissimi hostium quam suis moribus domiti, quippe in captivos igne ferroque servitum est. Sed nihil Barbarus atrocius visum est, quam quod abscissis manibus relicti, vivere supersites pœna sua jubebantur.* Ex Carthaginensis autem speculatoris supplicio apud Livium xx11, 23. non absurde colligas, hanc ordinariam fuisse exploratorum pœnam.

Vi copias suas noscerent,] Ita Valerius Lævinus Cos. cum intra castra sua exploratorem hostium deprehendisset, magnam-

suas noscerent; satisque omnibus spectatis, nunciare qua vidis-
 16 sent regi suo, iussit. Motis ergo castris, superat Pinarum
 amnem, intergis, ut credebat, fugientium hæsurus.
 At illi, quorum amputaverat manus, ad castra Macedo-
 num penetrant, *Darium quam maximo cursu posset, sequi*
 17 nunciantes, Vix fides habebatur. itaque speculatores
 in maritimas regiones præmissos *explorare* jubet, *ipsene*
adesset, an præfectorum aliquis speciem præbuisset universi ve-
 18 *nientis exercitus.* Sed quum speculatores reverterentur,
 procul ingens multitudo conspecta est. ignes deinde
 totis campis conlucere cœperunt, omniaq; velut con-
 tinenti incendio ardere visa: quum incondita multitu-
 19 do, maxime propter jumenta laxius tenderet. Itaque
eo ipso loco metari suos castra iusserat; lætus, quod omni ex-
 petiverat voto, in illis potissimum angustiis decernen-
 dum

magnamque copiarum suarum fidu-
 ciam haberet, circumduci eum iussit,
 terrendique hostis causa exercitus suos
 visendos speculatoribus eorum, quo-
 ties voluissent, patere. Idem olim fe-
 cerat Xerxes Græcis exploratoribus in
 castris deprehensis, ut Herodotus lib. 7.
 cap. 146. refert. *Raderus.* Vide & su-
 præ 3, 1. Pertinet huc Plutarchi De-
 metrius cap. 26. qui Lyfimacho, ex om-
 nibus regibus sibi infestissimo, qui-
 que contra se, ad solvendam Solorum ob-
 sionem, in Ciliciam venerat, oranti, ut
 machinas suas & classem ostenderet,
 concessit.

16 *Pinarum amnem,*] Locum ita
 depingit *Raderus*: Secundum Iffum ex
 monte Pinarus cadebat inter Ægeas &
 Iffum, mareque Cilicium recto cursu
 petebat. Darius ultra Pinarum consti-
 tit, cis Alexander, qui & mare habebat
 à sinistro latere, ut Darius à dextro,
 montem Alexander à dextris, à sini-
 stris Darius. Pinarus medium utrius-
 que exercitum dividebat.

17 *Speciem præbuisset*] Curio apud
 Cæsar. de bell. Civ. 2. 38. errorem cum
 suo legionumque exitio luit, quod Sa-

buram tantum, jubæ præfectum, non
 ipsum etiam jubam adesse crediderat.
 Apud Livium circa fin. lib. 27. dece-
 ptus hoc modo Annibal, cum Nero-
 nem consulem in oppositis sibi castris
 adhuc agere persuasum haberet, sero
 fatum Carthaginis agnovit.

18 *Sed cum speculatores reverteren-*
tur,] *Acidalius* alibi se vidisse dicit; *sed*
quam specul. Et à librario forte omi-
 sa est, particula *ante.* ut valeat, prius-
 quam reverterentur. Vel *reverterentur*
 sumatur, pro, cum in reditu essent, non-
 dum reversi.

19 *Lætus, quod &c.*] Apud Arria-
 num Alexander suos cohortatus; ait,
 Deum pro ipsis pugnare, qui Darium
 impulerit, ut & exercitum ex spacio-
 sissimo campo, in illas angustias addu-
 ceret; ut Macedonibus commodus ad
 explicandam phalangem locus esset;
 hostibus vero tanta multitudo ad pu-
 gnandum inutilis. Plutarchus addit,
 Darium sero intellexisse, Amyntam
 vera monuisse, & mox voluisse erro-
 rem corrigere, & exercitum in Me-
 sopotamiæ campos reducere. *Rade-*
rus.

dum esse. Ceterum, ut solet fieri; quum ultimi discrimi- 20
 minis tempus adventat; in sollicitudinem versa fiducia
 est. Illam ipsam fortunam, qua adspirante res tam pro-
 sperare gesserat, verebatur; nec injuria, ex his quæ tri-
 buisset sibi, quam mutabilis esset, reputabat. *unam su-
 peresse noctem, qua tanti discriminis moraretur eventum.* rur- 21
 sus occurrebat, *majora periculis præmia: & sicut dubium
 esset, an vinceret; ita illud utique certum esse, honeste, & cum
 magna laude moriturum.* Itaq; corpora milites curare jussit, ac 22
 deinde tertia vigilia instructos & armatos esse. ipse in jugum
 editi montis adscendit, multisque conlucentibus faci-
 bus

20 *Vt solet fieri,*] Illud fieri, juxta
 cum Modio existimo esse glossema.
 Pulchre Veget. 3. 12. *Animis penè om-
 nium hominum hoc naturaliter evenit, ut
 trepident, cum ad conflictum venerint.*

Vtrimi discriminis tempus] Onofan-
 der Strateg. cap. 36. *Φόβος & ὕκας-
 ρος οἷο φάλαξιο ἀπορηθῆς, καὶ κατὰ
 φρονήσις ἀκασρ & ἐπιβλῆσι &
 πάλως.* *Tempestivus metus est prudens
 securitas, & intempestivus contemptus
 est temeritas insidias patens.* Vegetius
 lib. 3. cap. xi. monet, quando intat
 publico conflictus, hoc tempus esse,
 quo tanto magis duces debeant esse so-
 liciti, quanto major speratur diligentibus
 gloria; & majus periculum comi-
 tatur ignavos: in quo momento peritiæ
 usus, pugnandi doctrina, & consilium
 dominatur. Quamvis autem Dux se-
 cum multa metuat, tamen coram mi-
 lite plenus omni fiducia apparebit.
Loccenius.

Illam ipsam fortunam,] Nimia for-
 tuna suspecta haberi solet. Florus l. iv.
 2. 79. *De Cæsare: Ante aciem mastior,
 non ex more, sive respectu fragilitatis hu-
 mana; sive nimiam prosperorum suspen-
 sionem habens continuationem: vel eadem
 timens, postquam idem esse ceperat quod
 Pompejus. Quem etiam in sensum ele-
 ganter Plin. 7. 40. Quippe ut alia non
 sint, certe ne lassescat fortuna, metus est.*
Loccenius.

21 *Honeste & cum &c.]* Eadem Da-
 rio mens infra, 5. 8. 15. Ita Saxones à
 Francis oppressi, *in eo conveniunt atque
 persistunt universi, esse potioem mortem
 dedecore, internecionem servitute.* Eo-
 dem tendunt illa Cottæ apud Salust.
*Cui misero, senectæ jam atate, ne mor-
 tem quidem honestam sperare licet.* Per-
 tinet etiam huic querela militum Ale-
 xandri supra 3. 5. 5. ubi vide.

22 *Corpora milites curare jussit,*]
 Non educendus in hostem exercitus,
 nisi auxilio divino votis advocato, &
 corporibus militum modico cibo cura-
 tis; ut felicitus ac expeditius pugnent,
 viresque corporis longiori conflictui
 sufficiant. Sic Martius ad milites apud
 Livium lib. 25. *Ite, Diis bene juvanti-
 bus, corpora curate, ut integri vigentes-
 que eodem animo in castra hostium ir-
 iumpatis, quo vestra tutati estis.* Loccen.

Tertia vigilia] Nox in quatuor vi-
 giliis militiæ dividebatur, singulæ vi-
 giliæ tribus horis ad clepsydram emeu-
 sis desiniebantur. Vegetius 111, 8. *In
 quatuor partes ad clepsydram sunt divi-
 sa vigilia, ut non amplius quam tribus
 horis nocturnis necesse sit vigilare.* Sin-
 gulis vigiliis è singulis centuriis quater-
 ni equites & quaterni pedites excuba-
 bant. Nox incipiebat cum sole occi-
 dente, uti cum eodem nascente dies, &
 in horas xi i, uti dies, dividebatur, lon-
 giores ac breviores, pro ratione anni.

- bus patrio more sacrificium diis præsidibus loci fecit.
- 23 Jamque tertium, sicut præceptum erat, signum tuba miles acceperat. itineri simul paratus & prælio: strenueque jussi procedere, oriente luce pervenerunt ad angustias, quas occupare decreverant. Darium triginta inde stadia abesse præmissi indicabant. tunc consistere agmen jubet; armisque ipse sumptis, aciem ordinabat. Dario adventum hostium pavidi agrestes nunciaverunt, vix credenti occurrere etiam, quos ut fugientes sequebatur. Ergo non mediocris omnium animos formido incessebat: quippe itineri quam prælio aptiores erant, raptinque arma capiebant. sed ipsa festinatio discurrentium,

sive hyemis & æstatis. Tuba vocabat vigiles, cornu seu buccina dimittebat.

Diis præsidibus loci fecit.] Genium loci vocabant, ex Pythagoræ disciplina, qui singulis locis genium præesse docuit. eo factum est, ut qui novam regionem ingrederentur, præsidem & genium loci adorarent.

23 *Tertium signum*] Tertium signum initium dabat tertiæ vigiliæ, ad quam omnes instructos & armatos esse præceperat. Ergo ex castris exercitus omnis media nocte processit, & Dario ad Pinarum amnem occurrit. *Raderus.*

Ad angustias,] Sinus montium & valles intelligit, ex quibus in planum campum, ubi prælium est commissum, descendebatur. Illæ tamen angustiarum spatiosæ erant & laxæ, ut tricenos binos armatorum, uno versu per latum incedentes, caperent; mox plures, ut infra audies. *Raderus.*

Occupare] Ne hostis anteverteret. locus enim in bellis, maximum sæpe momentum adfert victoriæ.

24 *Triginta inde stadia*] Stadium continet passus centum viginti quinque: triginta ergo stadia passus efficient ter mille septingentos quinquaginta.

Pavidi agrestes] Vt solet improvise hostis advenit. nam & illi haud dubie cum ceteris persuasum habebant, Ma-

cedones fugere, ideoque sine metu in agris versabantur. Sic apud Livium 3, 3: *Nec opinata etiam res plus trepidationis fecit, quod nihil minus quam ne visus, ac prope in castris obseffus hostis, memot populationis esset, timeri poterat. agrestesque pavidi incidentes portis non populationem, nec pradonum parvas manus, sed omnia vano augentes timore, exercitus & legiones adesse hostium, & infesto agmine ruere ad urbem clamabant.* Freinshemius.

Occurrere etiam,] Id quidem & ante affirmaverat Anyntas transfuga, *Alexandrum, ubicunque is Darium esse audiret, venturum:* sed noluerat credere Darius, pupuratis solita vanitate spem ejus instantibus. Vide Arrian: 2, 2.

25 *Sed ipsa festinatio &c.*] Hujus festinationis & trepidationis exemplum habes apud Cæsarem, qui in Nervios profectus, ex itinere quoque fuit oppressus. *Cæsari,* inquit, *uno tempore omnia erant agenda. vexillum proponendum, signum tuba dandum, ab opere revocandi milites, qui paullo longius processerant, arcessendi, acies instruenda, milites cohortandi, signum dandum; quarum rerum magnam partem temporis brevitatis, & successus, & incursus hostium impediabat.* *Raderus.*

26 *Discors exercitus, nec*] Tacitus hist. III.

rentium, suosque ad arma vocantium, majorem metum incussit. Alii in jugum montis evaserant; ut hostium agmen inde prospicerent: equos plerique frænabant. discors exercitus, nec ad unum intentus imperium, vario tumultu cuncta turbaverat. Darius initio montis jugum cum parte copiarum occupare statuit, & à fronte, & à tergo circumiturus hostem: à mari quoque, quod dextrum ejus cornu tegebatur, alios objecturus, ut undique urgeret. Præter hæc viginti millia præmissa cum sagittariorum manu, *Pinarum amnem*, qui duo agmina interfluebat, *transire, & objicere sese Macedonum copias jussit*

hist. III. *Furens miles, nullo duce, sibi quisque author.* Idem ibid. *In rebus perditis omnes præcipere, nemo exsequi.*

27 *Darius initio*] Ex Herodiano lib. 3. cap. 12. colligi potest, fuisse planitiem ad mare Cilicium instar stadii cursorii porrectam, in qua utrimque sterit equitatus, trans Pinarum Darii, cis, versus Syriam Alexandri, locumque totum monte Tauro velut theatro clausum. Testatur dicto loco Herodianus, suo tempore adhuc stetit tropæum, seu urbem Alexandriam, in colle sitam, & æneum Alexandri simulacrum. Addit quædam distinctius Callisthenes, spatium illud, in quo decertatum est inter Alexandrum & Darium, à mari usque ad montem, patuisse quatuordecim stadia in latitudinem, & inter castra Alexandri & Darii Pinarum amnem interfluxisse, alta crepidine, spinisque septum. Hæc Callisthenes, comes Alexandri, & spectator loci, quem de intervallo spatii redarguit Polybius 12, 8. non potuisse aciem explicari eo numero, quem ipse posuisset Callisthenes, & hoc geometrica & tactica ratione ostendit. Mare autem linitrum Alexandri cornu, dextrum Darii tegebat: ita ut collecta ex dictis summa, mons cinxerit utramque fere aciem, è cujus regione erat sinus Issi-

cus, & porrectum planumque litrus, ubi maxime eques depugnabat. Pinarus amnis medius utrimque aciem à montibus usque ad mare distinguebat, quem primus cum suis ingressus Alexander Darium est aggressus. *Rad.*

A mari quoque,] Per classem, quam habebat in Issico sinu, ut inde latus finitrum Alexandri incesserent. quod tamen plerique historici tacent, tamen & Curtius hic docet, & Justinus 11, 10. 4. signate post victoriam ait, *Parmenionem ad occupandam Persicam classem missum.* Raderus. Classem autem istam haud valde magnam fuisse, tum aliis ex notis apparet, tum maxime inde, quod Tyrum obsessurus Alexander *procul habuit classem.* infra 4, 2. Denique, in rota illa obsidione, nulla classis mentio est, nisi Cypriæ, & navium, quibus Cleander supplementum advexit.

28 *Viginti millia &c.*] Transisse dicit Arrianus, & quidem plures ante adventum Alexandri ad Pinarum, ut posset secure aciem ordinare, transmissosque postea revocavit. Sic enim Arrianus: *Darius, postquam ei nunciatum est, Alexandrum instructa acie adventare, xxx millibus equitum, & xx millibus expeditorum, Pinarum flumen transiit, ut reliquum exercitum securius instruat.*

serat; si id præstare non possent, retrocedere in montes, & oc-
 29 culte circumire ultimos hostium. Cæterum, destinata sa-
 lubriter O M N I, ratione potentior fortuna discussit:
 quippe alii præ metu imperium exsequi non audebant;
 30 alii frustra exsequebantur: quia, U B I partes labant,
 summa turbatur.

Præstare] Spuria & subjecta vox,
 præter genium Curtii, videtur.

29 *Cæterum, destinata salubriter*] Et
 hinc est, quod consiliis ferè ex eventu
 laus est, aut infamia. Natm, ut ait Thul-
 cydides, 1. 20. 13. *Multa male consul-
 tata feliciter evenerunt, & plura, quæ re-
 Et instituta videbantur, turpiter in con-
 trarium eventum relapsa sunt.* Freinsh.

30 *Vbi partes labant,*] Et hoc effa-
 tum Curtii ut oraculum Delphicum

notandum. In instrumento musico si
 una vel altera chorda sit dissona, tota
 turbatur harmonia: ita in statu milita-
 ri ac civili, si portiores partes inclinent,
 totus tandem ordo turbatur; nisi tem-
 pestiva compositione prævertatur:
 Hinc prisca dixerunt, rempubl. constare
 harmonia, qua dissolura & illam dis-
 solvi. Et harmonia est consensus mem-
 brorum cum capite, partium cum cora-
 pore. *Loccenius.*

C A P. IX:

Vtriusque exercitus membra præcipua & collatio.

1 **A** C I E S autem hoc modo stetit. Nabarzanes
 equitatu dextrum cornu tuebatur; additis fun-
 ditorum, sagittariorumque viginti fere milli-
 2 bus. In eodem Thymodes erat Græcis peditibus merce-
 de conductis, triginta millibus præpositus. hoc erat haud
 dubiû robur exercitus, par Macedonicæ phalangi acies.
 3 In lævo cornu Aristomedes Theffalus viginti millia
 barba-

1 **D**extrum cornu] Peritè & sapien-
 ter acieni disposuit Darius; mo-
 dò tam exercitatum habuisset mili-
 tem, quam habuit numerosum.

2 *In eodem*] Rescriberem in medio;
 sic enim alii locant: nisi putem, ab ipso
 Curtio sic esse, quando nulli codices
 discrepant: quem ego certè in acierum
 descriptione haud accuratum fuisse
 cerno; atque id omninò accidisse ei
 crediderim, quod hujuscemodi rerum
 haud magnoperè peritus esset. Nisi
 forte dicamus, eum ita descripsisse ex

aliquo Græculo, qui hoc modo tradi-
 derit, quod non abludit à ratione:
Freinshemius.

Thymodes] Sic malim quam Thy-
 mondes: qui suprâ sua serat Dario, ut
 rediret in latos Mesopotamiæ campos.
Raderus.

Par Macedonica &c.] Quod acci-
 piendum de virtute militum Græco-
 rum; quum dicit, robur fuisse totius
 exercitus.

3 *Aristomedes*] Phæreus patria. &
 ut *Arrian.* auctor est, & transfuga.

barbarorum peditum habebat. In subsidiis pugnacissimas locaverat gentes. Ipsum regem in eodem cornu 4 dimicaturum tria millia delectorum equitum, adsueta corporis custodiæ; & pedestris acies quadraginta millia sequebantur. Hyrcani deinde, Medique equites: 5 his proximi cæterarum gentium, dextra lævaque dispositi. Hoc agmen, sicut dictum est, instructum, sex millia jaculatorum funditorumque antecedeabant. Quid- 6 quid in illis angustiis adiri poterat, impleverant copiæ; cornuaque hinc à jugo, illinc à mari stabant: uxorem matremque regis, & alium feminarum gregem in medium agmen acceperant. Alexander phalangem, qua 7 nihil

In subsidiis] Optima ratio est, & ad victoriam plurimum confert, ut lectissimos de peditibus & equitibus, cum vicariis, comitibus, tribunisq; vacantiibus, habeat post aciem in subsidiis præparatos, alios circa cornua, alios circa medium, ut, sicubi hostis vehementius insistit, ne rumpatur acies, provolent subito, & suppleant loca, additaque virtute, inimicorum audaciam frangant. *Vegetius*. Addit Lacedæmonios inventores, alios populos imitatores, docetque, ad omnem usum prælii necessaria esse subsidia.

4 *Ipsam Regem*] Hunc locum Brisson. ita citat: *Ipsam Regem dimicaturum*; omissis verbis intermediis *in eodem cornu*. quod forte fecerit, quia proposito, cui advocabatur locus, non serviebant. forte etiam vitium iis inesse credidit. certe enim, cum in neutro cornuum, sed in media acie pugnare consueverint Persæ reges, Darius hic, antiqui moris observantissimus, ut supra 3, 8. 9. vidimus, non alibi collocandus erat. Dici tamen possit, non semper mediam aciem expresse nominari, sed totam in duas partes, seu cornua quandoque dividi. Tamen ob exercitus hujus magnitudinem, & moris inculcandi causa, distinctius hæc erant proponenda. Atque ita fecit *Auzan.* 2,

2. 23. qui & morem eum, & narratorem ejus inculcat: *Darius medium aciei tenebat, Persarum regum in exercitus ordinatione veteri more observato*. Eam itaque consuetudinem non attēdisse *Currium*, aut alios auctores sectatum esse credam. quamquam, ut eum conformarem reliquis, aliquando tentarim legere; *eodem curru*, nempe quos supra velturi scripserat: in ea pugna quippe *Darius curvu sublimis eminebat*, ut dicit noster infra 3, 11. 12. sed tamen in posteriori pugna iterum lævum cornu tenuisse Darium, *Curt.* 4, 14. 8. scribit: hic quoque contradicente *Arriano* 3, 2. qui ex ipsa aciei descriptione post pugnam reperta, tradit in medio sterisse. *Freinsb.* Vel *in eodem cornu*, scil. lævo, quod dextro Alexandri erat objectum: ita ut rex contra regem esset dimicaturus.

Adsueta corporis custodia] De hac regum Persarum custodia, copiosè *Brissonius* de regno Persarum.

7 *Alexander phalangem*] Ex *Appiani* libro de bellis Syriacis optime cognosci potest phalangis Macedoniæ in campo stantis ordo & facies. sic enim ille de Antiochi phalange contra *Cn. Domitium*. *Robur erat phalanx XVI M. Macedonum ornata ex instituta regum prætorum Alexandri Philippique.*

nihil apud Macedonas validius erat, in fronte constituit. dextrum cornu Nicanor Parmenionis filius tuebatur: huic proximi stabant Cœnos, & Perdicas, & Meleager, & Ptolemæus, & Amyntas, sui quisque
 8 agminis duces. in lævo, quod ad mare pertinebat, Craterus & Parmenio erant; sed Craterus Parmenioni parere iussus. Equites ab utroque cornu locati: dextrum Macedones Thessalis adjunctis; lævum Peloponneses tuebantur. Ante hanc aciem posuerat funditorum manum, sagittariis admixtis. Thraces quoque & Cretenfes ante agmen ibant, & ipsi leviter ar-
 9 mati. At iis, qui præmissi à Dario jugum montis insederant, Agrianos opposuit ex Græcia nuper advectos. Parmenioni autem præceperat, *ut quantum posset, agmen ad mare extenderet; quo longius abesset montibus quos occupaverant barbari.* At illi neque obstare venientibus, nec circumire prætergressos ausi; funditorum maxime ad-
 10 spectu profugerant territi: eaque res tutum Alexandro agminis latus, quod ne superne incessetur timuerat, præstitit. Triginta & duo armatorum ordines ibant; neque enim latius extendi aciem patiebantur angustia. paulatim deinde se laxare sinus montium, &
 12 majus

Hac mediâ acies fuit in decem partes divisa. earum singula in fronte quinquagenos armatos habebant: à fronte introrsus, in duos & triginta ordines patebant acies (in singularum partium lateribus duo & viginti.) phalanx muri speciem præ se ferebat, elephantia inter partes eminentibus, tanquam turribus. Raderus.

8 Equites ab utroque] Idem noster lib. iv. Duo cornua divisa erant peditem, in utrumque latus equite circumdato. De acie equestris ordinatione, fufius Herman. Hugo, lib. xv. de militia equestri cap. v. & vi.

10 Agrianos] Gens Pæonia inter Hænum & Rhodopen.

12 Triginta & duo armatorum] Arrian. 2. 2. *Quandiu magna erat viarum angustia, angustam etiam aciem dusebat: ubi vero laxare se sinus montium cœperunt, (sic apposite verbis Curtianis uritur eruditissimus interpres, sed sequentia potius ita vertam) explicuit subinde cornu, alium atque alium ordinem armatorum in phalangem adducens.* Porro ordines hoc loco intelligendi sunt à fronte ad tergum. series enim quælibet, in quantumcumque longitudinem porrigatur, *ordo* dicitur: atque ita triginta duo ordines capiendi sunt, totidem viri, qui in prima fronte acie simul progrediebantur. quos deinde cæteri seriatim ita subsequiebantur, ut ordines.

majus spatium aperire cœperant; ita ut non pedes solum pluribus ordinibus incedere, sed etiam à lateribus circumfundi posset equitatus.

ordines in profundum consistant ex quingentis militibus, siquidem phalangem XVI M. computemus. Vide Lipsii Milit. Rom. 4, 8. Cæterum, Glareanus hoc loco legit: *Duo & triginta*, ob

rationem quam promptissimus infra 3, 11. 29. ad verba *triginta omnino & duo.*

Equitatus] Qui jam ante ab utroque cornu locatus, propter angustias locum nondum occupaverat.

C A P. X.

Alexandri oratio ad milites.

TAM in conspectu, sed extra teli jactum utraque acies erat; quum priores Persæ inconditum & truem sustulere clamorem. Redditur & à Macedonibus major, exercitus impar numero, sed jugis montium vastisque saltibus repercussus: quippe semper circumjecta nemora petræque, quantamcumque

Clamorem] Hic edebatur in ipsa imminente jam conjunctione & conflictu, incitatio pariter animi & virium, atque hostilis terror. Nam hos habebat fines. Itaque ante, & cum eminus, silentium vastum erat; incurfus & impetus duntaxat cum clamore factus. Vetus hercle hoc institutum, & Romuli ævo usitatum. clamor est, qui ipso fervore certaminum à tenui susurro exoriens, paulatimque adolescens, ritu extollitur fluctuum caustibus illisorum. Nec solum clamore usi Romani, sed strepitu etiam & concussionem armorum. Quod ipsum usurpabant etiam nondum vicino hoste, & dum duci in eum vellent. Hic clamor tanti apud eos æstimatus, ut ex eo dijudicarent de eventu pugnae; nam momentum habet ea res etiam à naturalibus causis. Quippe duo sensus in nobis, per quos timor maxime in animum penetrat, Oculi & Aures: alterutrum igitur illorum qui turbat, næ ille victoriae suæ multum confert. Clamore jam olim & alia usages, idque Panæ inventore, unde,

Terrores Panici, proverbium fecerunt: Græcis τὸ ἀλαλάζειν passim tribuitur, aut τὸ πικριάζειν. Duos enim Pæanas norunt Græci. Vnum ante prælium, Marti; Alterum post prælium, Apollini. Illum ἐμδοπηθειον πικριάζειν, Congregationem Pæania, hunc ἐπινικιον πικριάζειν, Victorialem Pæania dixerunt. Videtur cum cantu aut rhythmum quodam fuisse, atque ideo Pæanes dicti. Lipsius. De hoc more vide prolixè differentem Camerar. subsciv. ca. 77. cent. 1. Grut. in Tacit. cap. 12. Brisson. lib. 3.

A Macedonibus major] Diodorus 17, 33. aliter, nec sine ratione: quippe cuncta invertit, & Macedonas prius exclamasse tradit, Persas, ob numerum, validius. Noster autem echus auxilio se tueret, cujus naturam eleganter describunt Raderò citati. Lucretius lib. 4. vers. 571.

Pats solidis adlisa locis, resectis sonderem

Reddit: & interdum frustratur imagine verbi.

cumque accepere vocem, multiplicato sono referunt.
 3 Alexander ante prima signa ibat, idem talem manu suos
 inhibens; ne suspensi, acrius ob nimiam festinationem
 4 concitato spiritu, capefferent bellum. Cumque agmen
 obequitaret, varia oratione, ut cujusque animis aptum
 erat, milites adloquebatur. Macedones, tot bellorum in
 Europa victores, ad subigendam Asiam atque ultima Orientis,
 non ipsius magis, quam suo ductu profecti, inveterata virtutis
 5 admonebantur. Illos terrarum orbis liberatores, emensosque
 olim

Virgil. 4. Georg. vers. 48:

— Vbi concava pulsus

Saxa sonant, vocisque offensa resultat
 imago.

Idem Georg. 3, 45.

Et vox assensu nemorum ingeminata
 remugit.

Ostendit & Aristoteles de anima lib. 2.
 cap. 8. quo pacto fiat Echo.

3 *Manu suos inhibens;*] Sensus est,
 non placuisse Alexandro, properare
 militem, dum adhuc extra teli jactum
 erat, ne, antequam cominus fieret, spi-
 ritus eum deficeret. non quod eum,
 cum in manibus esset pugna, acri im-
 peru cursuque in hostem irruere noller.
 Hoc igitur est quod Alexander cavet:
 simul, ut Arrianus 2, 2. *ne nimia con-
 tentione festinationeque incessus, flu-
 ctuans phalanx dissiparetur.* impetum
 autem illum comittendi cominus
 praelii adeo non inhibuit, ut etiam
 praeceperet. Sic Clearchus, dux Sparta-
 norum (teste Diodoro) suos milites
 primo silentio & sensim incedere ordi-
 navit antequam appropinquarent hos-
 tili: ut sic integras vires ad praelium ad-
 ferrent: propinquantes vero, hostem
 concitato invadere gradu; ut sagit-
 tarum & missilium ictibus minus sub-
 jecti essent, & acrius hostem peterent.
 Ita ob quatuor causas citato cursu mili-
 tes inferebant se hostibus: ut terrorem
 his incurerent: ut pro cursu tela concit-
 atentur: ut ab hostium telis minus
 esset periculi: ut denique citius ad gla-
 dios deveniretur. *Freinsh. Loesen.*

4 *Varia oratione, ut cujusque &c.]*
 Necessarium id Duci, nam in exercitu,
 ex variis gentibus composito, quem-
 que propria causa stimulant. Tacit. 2,
 45. Itaque eo loco Arminius equo con-
 clustrans cuncta, ut quosque advectus
 erat, recuperatam libertatem, &c. in-
 gerebat. Ita Antonius alios pudore &
 probris; multos laude & hortatu, omnes
 spe promissisque accendere, &c. ut quos-
 que accesserat, describitur Tacito H. 3,
 24. Ita Jugurtha apud Salustium, pro
 cujusque ingenio, pollicendo, miran-
 dando, obtestando, alium alio modo
 excitando.

Non ipsius magis, quam suo ductu]
 Ambiguam orationem declinavit in
 vocibus ipsius & suo, ita ut ipsius referat-
 ur ad Alexandrum, suo ad ipsos mili-
 tes, hoc intellectu: Macedones tam
 prompte ad expeditionem Asiaticam
 & Persicam profectos, ut sua & ipso-
 rum potius voluntate profecti sint,
 quam Alexandri impulsu. quo ipso de-
 clarat studium Macedonum bellandi,
 & jam usitatam notamque virtutem:
 qua re sibi conciliavit benevolentiam
 exercitus. adjungit acta & agenda ab
 eisdem. *Raderus.*

5 *Orbis liberatores,]* Mox tamen
 subjicit; omnibus gentibus imposuit
 jugum. nisi tuceas: orbem superba
 Persarum dominatione liberatum, ju-
 sto mitique imperio complexuros esse.
 Ceterum, longe aliud judicium Enno-
 dii fuit, in vita B. Epiphani: *Pellens*
princeps Alexander, quem pacatorem
orbis

olim Herculis & Liberi patris terminos, non Persis modo, sed etiam omnibus gentibus imposituros jugum: Macedonum Bactra & Indos fore. minima esse, quæ nunc intuerentur; sed omnia victoria parari. Non præruptis petris Illyriorum & Thraciæ saxis sterilem laborem fore; spolia totius Orientis offerri. Vix gladio futurum opus; totam aciem suo pavore fluctuantem umbonibus posse propelli. Victor ad hæc Atheniensium Philippus pater invocabatur: domitæque nuper Bœotia; & urbis in ea nobilissimæ ad solum dirutæ, species repræsentabatur animis.

orbis vocavit vana laudatio. Freinsheimius.

Herculis & Liberi patris &c.] De his, ut & Bactris Indisque, sigillatim infra.

6 Non præruptis petris Illyriorum.] Illyria regio Pangæo proxima, ab Illyrio Cadmi filio dicta est. Steph. Illyrici loca quædam prorsus aspera sunt, *καταχύνεται τελείως*. cætera terra fertilis est ac opima, nisi, qua montosa est & Borea tunditur. Strabo. Continebat olim quidquid est à Danubio ad Italiam, usque ad oram Istri; hodie Sclavoniam dicunt. Erat Illyrici nomen prius aliis locis tributum, post in superiorem continentem, & Thracias intra Hæmum & Rhodopen transit. Deinde situm fuit Illyricum inter dictos montes circa Hæmum atque Istrum usque pontum Euxinum. Zonaras. Author eam intelligit, quæ est supra Macedoniam & Thracias, infra Hæmum & Rhodopen, Raderus.

Thraciæ.] Cujus olim caput Bizantium.

Totam aciem &c.] Sic Darius I. IV, de militibus Alexandri: *Obteri mehercule equorum unguibus possunt*. Virium hostilium extenuatio, facere quidem videtur ad minuendum nostris terrorem; sed aberit nimia jactatio, prudentibus suspecta, modestis invisa. Præstat suas & hostium vires rectè æstimare, quam illas plus æquo extollere; has nimis deprimere. Loccen.

Umbonibus.] Umbo est media illa

pars scuti, quæ protuberat & exsertitur cum rotundo tumore. Ideo Umbo, quod Græcis est *ἄμβων*. Vfus, ad averte-ndos vehementiores ictus lapidum & sarissarum, & cujuscumque violenti teli. Eo etiam hostes avertebant; nam in conflictu & pugna cominus utebantur eo ad impulsum. Lipsius. Nonnunquam pro cubiti ansati condylo sumitur. Sic Martialis:

In turbam incideris, cunctos umbone repellet.

7 Philippus pater invocabatur:] Sic Germanicus legitur precatus Drusum patrem, ut se eadem ausum, libens placatusque exemplo ac memoria consiliorum atque operum juvaret. Tacit. 2, 8. Quamquam hic loci vocabulum invocandi non aliter ceperim, quam pro advocare. advocabat eum exemplo, res ejus gestas memorando, usitatissimo ejusmodi hortationum loco, à majorum præclare factis, maxime, si qua recentia sunt, animos nilitum existimulando. Freinsb.

Domitæque nuper Bœotia,] In prælio contra Bœotos Alexander alterum cornu duxit, cum annum XVIIII ageret, Olymp. ex ann. III. Hæc pugna ad Choronzam pugnata est. Rad.

Ad solum diruta,] Thebas intelligit. Causa everisionis fuit, quod ab Alexandro defecissent, & Macedonicum præsidium ejicere statuissent, totamque Græciam ad defectionem sollicitarent. Raderus. Thebæ ab Alexandro instauratæ in gratiam Clytemachi

animis. jam Granicum amnem; jam tot urbes, aut expugnatas, aut in fidem acceptas; omniaque, quæ post tergum erant, 8 strata, & pedibus ipsorum subjecta memorabat. Quum adierat Græcos; admonebat ab iis gentibus illata Græciæ bella Dariiprius, deinde Xerxis insolentia, aquam ipsam terramque postulantium: ut neque fontium haustum, nec 9 solitos cibos relinquerent. Dein deum templa ruina & ignibus

athletæ. Τητες. Alii à Cassandro instauratas putant. Pausanias.

Granicum amnem;] De hoc amne supra dictum.

8 Aquam ipsam terramque postulantium] Nobilis hic locus, & diversis Criticorum argutiis indigne habitus. Cum enim Modius nescio quo in codice reperisset *postcentium*, eam lectionem arripuit: sed de tributo pro aqua & terra solvendo interpretatus est, quem eo nomine recte reprehendens alius, fervore disputationis eo prolabitur, ut veram quoque sententiam pervertat, & retento *populantium*, ridicule exponat de fluviis, quos ab exercitu Xerxis siccatos esse prodiderunt. Persarum reges, quibus populis bellum indicebant, aut à quibus aliàs volebant tradi sibi rerum omnium potestatem, ab iis per legatos terram & aquam postcebant. Id nempe *συμβολικῶς*. cum eo se argumento dominos vellent omnium, quæ terra marique tenerentur. Et hoc igitur & illam quoque quasi darent, accipere se imperium ultrò significabant: qui negarent, ab iis mox vi & bello reperebant. Fortissimum autem argumentum est in ipso more atque historia. Haud enim dubium est, quin de more Persico terram & aquam perendi senserit Alexandro atque Curtius. quapropter verissimam esse scripturam, quam Florentina aliæque edd. & jam nostra, proferunt. Vide, quæ de isto more Persarum notavit Briffon. lib. 3. cui adde ex Aristidis Panath. præter locos à Briffonio citatos, eum quoque, quo tradit, Xerxem iterum Salaminem ad Athenienses misisse, aquam & ter-

ram, ut antea, petiitum. Hæc igitur est insolentia, quæ non tantum Alexandro indigna, sed Atheniensibus atque Spartanis adeo intoleranda visa est, ut potius jus gentium violandum, quam istam superbiam perferendam putarent. Per aquæ autem & terræ petitionem, absolutam tantum dedicationem significabant, tanquam rerum ad humanam vitam maxime necessariorum. quod pulche indicat Taxiles apud Plur. Alex. cap. 103. *Quum neque aquam nobis ademptum, neque victum necessarium veneris, pro quibus solis necesse habent homines sani decertare.* Freinsb.

Vi neque fontium haustum, &c.] De Turcis quoque circumfertur & illud: Qua Othomannicus aliquis, transit; ibi neque folia, neque gramen provenire, quod Christianos propius experiri (ut minæ belli videntur) Deus benignè prohibeat. Sed Curtius ad Persicum morem de dedicationis signis respicit, ut viri docti volunt; etsi alii aliter. *Loccen.*

9 Templarum ruinis] Non desunt, qui Xerxi templa Græcorum incendisse ajunt, quod à Judæis veram religionem edoctus, ex præcepto divino Deut. 7. 5. id sibi faciendum putaret. Sed constat ex Pausania in Arcad. & Val. Max. l. 2. cap. 10. ebt. 1. eum statuas Deorum non, ut ibi jubetur, confregisse; sed potius in Persidem deportasse. Cicero de leg. 2, 10. persuasum à Magis ait, Græcos criminantibus, *quod parietibus includerent Deos, quibus omnia deberent esse patentia.* Strabo lib. 14. omnia templa à Xerxe, quocunque adisset, incensa fuisse scribit, præter Ephesium Dianæ: quibus addunt alii & Delium.

Freinsb.

bus esse deleta: urbes eorum expugnatas: fœdera humani divini- que juris violata referebat. Illyrios vero & Thracas, raptim vivere aduetos, aciem hostium auro purpuraque fulgentem intueri jubebat; prædam, non arma gestantem. Irent, & imbellibus feminis aurum viri eriperent. aspera montium suorum juga, nudosque calles, & perpetuo rigentes gelu, ditibus Persarum campis agrisque mutarent.

Freinshemius. Contrà fas belli credebant etiam ethnici cultiores, militem manus sacris & delubris haud abstinere. Et Florus lib. 3. cap. 5. *Tum quidem domus, templa & ara, humana omnia atque divina jura violata sunt.* quid hic, qui Christiani esse volunt, cogitabunt? Sed Persas templa delevissè, vult Asconius Ded. ad 3. Verrin. Cic. quia non solum hostes erant, utpote barbari, verum etiam more gentis suæ nulla diis in terris templa condenda esse credebant; præsertim quum uni Soli, quem venerarentur, vix mundus ipse sufficeret. *Loccenius.*

Esse deleta:] Modius ex vestigiis membranarum suarum edidit, *Dedita deis templa.* legendum *dedicata.* Ruergerf.

Fœdera humani divini que] Divini autem juris fœdera violarunt, cum templa diripuerunt. *Raderus.*

Rapto vivere aduetos] Idem affirmat Strabo l. 7. *Ἀγχι τῶν ἀρειότητων τῶν εἰς τὸ πρῶτον, καὶ τὸ λεγόμενον ἔθνη,* quod eam homines sævi, & latrociniis de-

ditati tenebant. De Illyriorum rapinis, & bello inde cum Romanis exorto, Florus 2, 5. & late Polyb. à princ. l. 2. In Strabonis loco legam, καὶ τὸ λεγόμενον ἔθνη.

Prædam, non arma gestantem] Livius 9, 17. de hoc Alexandro: *Darium mulierum ac spadonum agmen trahentem, inter purpuram atque aurum, enervatum fortuna suæ apparatibus, prædam verius quam hostem, nihil aliud quam bene ausus vana contemnere, incruentus devicit.* De aureis atque argenteis armis, vide, si tanti sunt, quæ notavi ad Florum 1, 16. 7.

10 Nudosque calles,] Sic maltui cum aliquot libris; quam cum aliis collegit cum modò de montibus præcesserit; & hoc vocabulum aptissimum sit huic loco. *Freinsb.*

Ditibus] *Mitibus* scriptum se Acidalius reperisse affirmat, quod asperis jugum montibus non malè respondet. Sed nec alterum respuendum. *Ditibus* ergò pro divitibus. *Raderus.*

C A P. XI.

Fugna cruenta, in qua 10000 peditum ac 10000 equitum Persarum occumbunt: reliquis fuis fugatisque.

AM ad teli jactum pervenerant; quum Persarum equites ferociter in lævum cornu hostium inveci sunt. Quippe Darius equestri

Jam ad teli jactum] Tam prope utraque acies accesserat, & tanto intervallo ab se mutuo aberat, ut alteram altera sagittis, plumbeis glau-

ditibus. & missilibus posset contingere ac impetere. Vegetium 2, 23. audi. *Sagittarii & funditores scopas, hoc est, fruticum vel graminum fascies, pro signa*

equeſtri prælio decernere optabat, phalangem Macedonici exercitus robur eſſe conjectans. Jamque etiam
 2 dextrum Alexandri cornu circumibatur. Quod tibi
 Macedo conſpexit: duabus alis equitum *adjugum montis* juſſis *ſuſſiſtere*, cæteros in medium belli diſcrimen
 3 ſtrenue transfert. Subductis deinde ex acie Theſſalis equitibus, præfectum eorum *occulte circumire tergum ſuorum* jubet, *Parmenionique conjungi*, & quod is imperaſſet,
 4 *impigre exſequi*. Jamque ipſi in medium Perſarum undique circumfuſi egregie ſe tuebantur; ſed conſerti, & quaſi

proponebant, ita ut ſexcentos pedes remanerentur à ſigno, ut ſagittis vel certe lapidibus ex fuſtibalò deſtinatis ſignum tangerent.

Equeſtri prælio] Qua parte virium maxime fidebat. Perſæ enim, ut & ſucceſſores ipſorum Parthi, rei equeſtris peritiſſimi ſemper ſunt habiti. nec mirum: nam pæne à pueritia, in equos aſcendere, in equis ſedere, equos ſte-tere, iis vehi, ex equis pugnare, jaculari, ſagittasque mittere, diſcebant. *Briſſon. lib. 3. pag. 299.*

Conjectans.] Non quod neſciret robur phalangis, ſed quod phalangem in dextro cornu cum Alexandro eſſe, ut erat, conjectaret. equitatus enim præmiſſus proſpectum impediabat. Nec enim ipſe adhuc expertus erat. ſcire quidem ex aliorum relatu potuit. Vnde Acidalius tentabat legere, *robur detrectans.* ſed ipſe Acidalius vidit hanc conjecturam ſuam non nimis fido tibi- cine niſi. *Freinſh.*

Jamque etiam dextrum Alexandri cornu] Saris conſuſe prælia ſua narrat Curtius, adeoque in hac re longe prætulit Arrianum. quem non intelligo quomodo noſtro hic conciliet Raderus. Et ſi quis putat injuriam fieri Curtio, interpretetur mihi, quid ſibi velit, quod dextro Alexandri cornu ab hoſtibus fere circumvento, duabus alis equitum ad jugum montis juſſis conſiſtere, cæteros in medium belli diſcri-

men transfert. Jam primum Alexandri dextrum cornu montibus tegebatur, ergo ab eo latere circumiri non potuit: ſuper eſt, ut factum ſit ab altero. ſed ne id quidem potuit, niſi Parmenione, qui agmen ad mare extendere ob hoc ipſum juſſus erat, jam circumdato. nihil autem tale hic legitur. Reliqua latius exequitur Freinſhemius, quæ brevitatibus ergo omiſi.

2 *Duabus alis*] Socii dicebantur *Ala*, ſeu *Carnua*, quia plurimum ut alæ in avibus, corpus illud legionum tegebant focii: hinc *Ala dextra*, & *ſiniſtra*. Habebat *Ala* Equites & Pedites, *Equites* numero duplo: quia late focii per oppida & agros ſparſi, eoque facilius habere iis equos & tolerare: at Romani, nec cenſu multi, nimis equites tunc erant, & in una urbe haud tam commode habebant. Erant ergo 600. *Lipſ.*

Cæteros] Equites Theſſalos & alios.

4 *Jamque ipſi in medium*] Video Curtium hic voluiſſe dicere non de Theſſalis equitibus, nec enim ii miſſilibus pugnaverunt; ſed de ipſo Alexandro. clarum hoc ex hoc capite: *Macedones*, ut circa Regem erant. *Jamque*, dum ad Parmenionem abeunt equites, ipſe, *Alexander*, in medium Perſ. und. circumfuſus, egr. ſe tuebatur.

Conſerti] Hoc jam ad utroſque exercitus pertinet, ut oſtendunt ſequentia, non ad Perſicum tantum, quod volebant alii. *Lipſius.*

quasi cohærentes, tela vibrare non poterant : simul erant emissa, in eosdem concurrentia implicabantur, levique & vano ictu pauca in hostem, plura in humum innoxia cadebant. ergo cominus pugnam coacti conferere, gladios impigre stringunt. Tum vero multum sanguinis fufum est. duæ quippe acies ita cohærebant, ut armis arma pulsarent; mucrones in ora dirigerent. Non timido, non ignavo cessare tum licuit: conlato pede, quasi singuli inter se dimicarent, in eodem vestigio stabant, donec vincendo locum sibi facerent. Tum demum ergo promovebant gradum, quum hostem prostraverant. At illos novus excipiebat adversarius fatigatus: nec vulnerati, ut aliàs solent, acie poterant excedere, quum hostis instaret à fronte, à tergo sui urgerent. Alexander non ducis magis, quam militis munera ex-
7
sequebatur; opimum decus cælo rege expetens. quip-

pe

Vibrare non poterant:] Quod spatium non esset contra adversarium tendendi, vibrare non poterant Macedones, inquam, circumfusi à Persis, & inter se conferti & densati. Cæsar. lib. 1. de bello Gallico: *ut spatium pila in hostes conjiciendi non daretur. Re-jectis pilis cominus gladiis pugnatum est.* Raderus.

Simul] Pro simulac,

In eosdem] Falsum hoc. non enim potuerunt in eosdem incidere, quæ mutuo occurfu intercepta, *plura in humum innoxia cadebant.* Modius & ex eo Raderus *in eodem* scribunt: quomodo olim etiam mihi videbatur, priusquam eos vidissem, præferbam tamen, *in idem*, sed neque huic neque illi lectioni quisquam codicum adstipulari. *Lipsius.*

5 Acies ita cohærebant,] Sic Curtius suprâ, 3. 2. 13. *Vir viro, armis arma conferta sunt.* Sic & Virgil.

— hæret pede pes, densusque viro vir.

Mucrones in ora dirigerent.] Hæc nullo alio aspectu posuit Curtius, nisi ad ostendendam propinquitatem pu-

gnantium. Aliàs enim videri possit aluluisse ad præceptum Cæsar's, *Miles faciem feri.* Flor. 4. 2. 50.

Non ignavo cessare] Cogebantur ergo acriter pugnare, quia spes fugiendi illis erepta erat. Sic necessitas ignaviam acuebat, & desperatio fugæ, spem adferebat.

7 Alexander non ducis magis, quam militis] Nam juvenis iste suopecte ingenio præliorum avidus erat, nec tantum ex auspicio ductuque suo, quam opere manuum gloriam venabatur: nec in eo suorum magis utilitatem, quam suam cupiditatem sequebatur. Clarum id ex eo, quod ducibus suis respondit, in Mallis prope occisus, infrâ 9, 6. 17. Ergo hunc præcipue versum Homeri laudavit; *Il. 7. v. 179.*

Idem Rex bonus, & bellator strenuus idem.

Nec sane indigna Rege ea laus est; sed prudentia requiritur, ut in omnibus, quæ definiat, virtutis ostendendæ modum tempusque commonstret. *Lipsius.*

Opimum decus] Spolia opima Romani moris alludit: de quibus ad Flo-

pe Darius curru sublimis eminebat; & suis ad se tuendum, & hostibus ad incessendum, ingens incitamentum. Ergo frater ejus Oxathres, quum Alexandrum instare ei cerneret, equites, quibus præerat, ante ipsum currum regis objecit: armis & robore corporis multum super cæteros eminens; animo vero & pietate in paucissimis. illo utique prælio clarus, alios improvide instantes prostravit, alios in fugam avertit. At Macedones, ut circa regem erant, mutua adhortatione firmati, cum ipso in equitum agmen inrumpunt. Tum vero similis ruinæ strages erat. Circa currum Darii jacebant nobilissimi duces, ante oculos regis egregia morte defuncti, omnes in ora proni, sicut dimicantes procubuerant, adverso corpore vulneribus acceptis. Inter hos Atizyes, & Rheomithres, & Sabaces prætor Ægypti,

rum 1, 1. 11. diximus, Cæterum, Drusus Alexandro huic similem se præbuit, quem Sueton. Claudio 1, 11. scribit: *Ex hoste super victorias, opima quoque spolia captasse, summoque sapientis discrimine duces Germanorum tota acie insectatum.*

Curru sublimis eminebat;] Vide Brisson. lib. 1. pag. 83. f. quamquam Arrian. & quidem vero similis, dicat, eum postea fugæ tantum causa currum conscendisse. nisi tamen concilies ex Diodoro 17, 34. fuisse in curru, eumque quatentibus equis, alio conscenso fugisse. Alexander autem eques pugnam iniit.

Ingens incitamentum.] Præsentia Principis est anima exercitus. Alexander supra, in eo positam victoriam arbitrabatur, si tantum ante signa stare potuisset. *Raderus.*

8 *Oxathres*] Sæpius hic Oxathres infra recurret, cum inter captivos ab Alexandro electus, & inter amicos & cultodes corporis adhibitus fuit; eique Bellus fratris proditor & percussor est ad supplicium deditus. *Raderus.*

In paucissimis] Hic loquendi modus propè singularis est Curtio; *in pau-*

cis bonus, fortis, &c. ut qui paucos vel paucissimos habeat pares.

9 *Similis ruina strages erat.*] Macedones, ut fulmina belli sternerant omnia. hoc impetu fundamenta victoriæ jecit Alexander. *Raderus.*

Omnes in ora proni,] Vide Flori caput 1. lib. 4. in fine, & lib. 1. cap. 18. sic Arrian. fin. lib. 2. de Gazenisibus: *ἀπέθανον πάντες αὐτῶ μαχηόμενοι, ὡς ἐκείνοι ἐπέχθησαν:* eo ipso loco quo quisque constiterat, vitam pugnans amisit. *Adversa porro vulnera honesta, averfa pudenda.* Hoc argumento est, militem ad mortem usque fortiter pugnasse, si adverso, non adverso corpore vulneribus acceptis occubuerit. L. Sici-nius in historia Rom. laudatur, quod cum centies & vicies acie concertasset, octo hostium ex provocatione interfecisset, quinque & quadraginta vulnera pectore exceperit, tergo nullum, Francorum ille Bajardus dicere solitus est. Milites generosi esse, seu ster, seu cadat, hostem adversum spectare semper. *Loccenius.*

10 *Atizyes, & Rheomithres, & Sabaces*] Arrian. 2, 2. Ἀτζίζης & Ρηομίθης & Σαβάκης

Ægypti, magnorum exercituum præfecti, noscitantur: circa eos cumulata erat peditum equitumque obscurior turba. Macedonum quoque non quidem multum, sed promptissimi tamen cæsi sunt: inter quos Alexandri dextrum femur leviter mucrone perfrictum est. Jamque qui Darium vehebant equi, confossi hastis & dolore efferati, jugum quaterere, & regem curru excutere cœperant; quum ille, veritus ne vivus veniret in hostium potestatem, desiluit, & in equum, qui ad hoc sequebatur,

Ῥεομιθῆνης κ' Ἀπιζύης. Diod. 17. 34. Ἀπιζύης κ' Ῥεομιθῆνης, κ' ὁ τ' Ἀιζύης Σατραπίης Τασιδάκης. Supra tamen eodem libro cap. 21. scribitur Ἀποξύης. Fuerunt autem hi iidem Satrapæ, qui primo prælio ad Granicum contra Alexandrum contendunt, ut adjicit Arrianus, qui etiam 1, 1. Atizyem Phrygiæ satrapam fuisse tradit, Rheomithris nomen nescio an corruptum dicam apud Xenophontem, ubi quidam est Leomithres ἀναβάσι. lib. 8. Sabaces de quo infra 4, 1. nonnullis codicibus est *Sataces*, aut *Sathaces*. Cæterum, quod in multis edicionibus pro Rheomithre *Trountem* reperio, facit ut suspicer, aliud ibi nomen latere, & forte legendum esse *Orontem*.

Non quidem multi, sed promptissimi] Arrianus xx nominat, interque eos Ptolomæum Seleucocatem. Ita solet Cæsar. de bell. Civil. 3. 97. In eo prælio non amplius cc milites desideravit; sed centuriones fortes viros, circiter xxx amisit. Interfectus est etiam fortissimè pugnans Crastinus. Et plerumque accidit in cruentis præliis optimos virorum desiderari. Sic Tacit. Hist. 4. 25. 5. promptissimos pratorianorum equitum interfecere. Pertinet huc proverbium, Timidi matrem non flere.

Alexandri dextrum] Infra 3, 12. quippe summa cutis in femore perfricta. Chares apud Plutarch. in vita cap. 33. auctor est, Alexandrum à Dario vulneratum esse, vulnere tamen non gravi. Sed Alexander in Epistola ad Antipa-

trum, læsum & perfrictum telo femur in prælio scribit, auctorem tacet. Accipe ipsa Alexandri verba: Σωτήρη δέ μοι (Φησί) καὶ αὐτὸς ἐγχετο δάτω πλῆρη ἐἰς τὴν μέσσην, ἀλλ' ἐδὲν ἄτοπον ἔτε περὶ αὐτὸν ἔργον, ἐκ τὸ πλῆρης ἀπήντησεν. Coniicit, inquit, mihi pugione sauciari in femore adactò, sed unde nulla pernicies aut illico, aut postea secuta est. Chares ait, duos reges manus inter se conferuisse, sed hoc mihi ἄπιστον, quod Darius tam propinquum Alexandrum non expectarit, à quo nisi preempto non abiisset Alexander. Verisimilius ergo ab incerto equite per ingruentem impetum perfrictum esse. quod non obscure docet Diodor. 17. 34. Accidit, inquit, & ipsum Alexandrum, cum se magna vi hostium in illum infunderet, in femore vulnerari. Raderus.

11 Jugum quaterere,] Sequitur miserabilis fuga Darii, & Regem secundi exercitus. Equi enim vulnerari jugum excutere cervicibus, regem currum conabantur, quare coactus ipse Darius præter morem Perfarum & dignitatem regiam habenas arripere, & coercere impetum equorum, quoad alia quadrigæ adducerentur, quibus periculum evaderet. Vti est apud Diodor. 17, 34.

In equum] Arrian. 2, 2. αὐτὸς ἵππον ἐπιβάς ἐφύλαξε, conscensa equo fugit. sed vox illa communis patiebatur, ut feminino genere exponeretur, conscensa equa fugit. ἵππον ἀνέβη θήλυ, ait Ælian. Histor. animal. 6, 48.

equata

quebatur, imponitur: insignibus quoque imperii, ne
 12 fugam proderent, indecore abjectis. Tum vero cæteri
 dissipantur metu; & qua cuique patebat ad fugam via,
 erumpunt, arma jacentes, quæ paulo ante ad tutelam
 corporum fumpserant: adeo pavor etiam auxilia for-
 13 midabat. Instabat fugientibus eques, à Parmenione
 missus, & forte in id cornu omnes fuga abstulerat. At
 in dextro Persæ Thessalos equites vehementer urge-
 14 bant. jamque una ala ipso impetu proculcata erat:
 quum Thessali strenue circumactis equis dilapsi, rursus
 in

*equam conscendit, qua, quod relicti me-
 moriam pulli recordaretur, quanto maxi-
 mo potuit studio & celeritate, cum ipsum
 predicatur ex periculis eripuisse. Ut hinc
 vel apud Curtium tentari possit; in
 equam, qua ad hoc sequebatur, præser-
 vum, cum & posteriora hæc verba in-
 nuant, fuisse aliquid non vulgare aut
 consuetum in eo jumento. Nostri quid-
 em moribus haud decorum habetur
 equa vehi: minus etiam Hibernicis.
 Freinshemius.*

*Insignibus quoque imperii] Tacitus
 H. 1, 81. Magistratus projectis insigni-
 bus, &c. latebras perivere. Dio. lib. 45.
 de Asinio Pollione: quo facilius in fu-
 ga lateret, paludamentum abjecerat.
 Xiphilinus simile quid de Trajano nar-
 rat, sed non fugæ causâ factum: quam-
 equam vestem regiam deposuerat, ne ex
 ea agnosceretur, tamen vix vulnera effu-
 git. Addi potest & Tigranis exem-
 plum, qui à Lucillo superatus, cum
 fugeret, insignia regia filio suo lachry-
 mans tradidit.*

*12 Tum vero cæteri dissipantur] Ita
 solet fieri, ut Vegetius ait: Necessè est
 ad fugam parati sint, qui ducem suum
 sentiunt desperare. Sic infra §. 13, 18.
 Barbari ducibus destituti, qua quemque
 aut spes ducebat, aut pavor, dissipa-
 bantur.*

*Ad tutelam corporum] Salust. Cat.
 cap. 58. in fuga salutem sperare, quum
 arma, que corpus tegitur, ab hostibus*

*averteris, ea vero dementia est. Et in ju-
 gurth. cap. 107. Neminem decet, qui
 manus armavit, ab inermis pedibus au-
 xilium petere: in maximo metu nudum
 & cæcum corpus ad hostes vertere.*

*Auxilia formidabat.] Sed quæ pro-
 sunt in acie pugnantibus; hæc obsunt
 ex acie fugientibus. Plures enim occi-
 dit timor in fuga, quam gladius in pu-
 gna.*

*13 At in dextro Persæ Thessalos] Læ-
 vum cornu Darii versus montem col-
 locatum, jam à dextro Alexandri cor-
 nu propè fufum erat. cum interim Na-
 barzanes equitum præfectus in lævum
 Alexandri cornu, quod propter mare
 stabat, invehens in Thessalos ex dextro
 Alexandri subductos, & cum Parme-
 nione conjunctos gravissimè premebat;
 primam enim alam (ala enim tredecim
 supra centum continebat equites)
 primo congressu obtiverat. Quod ubi
 reliqui veluti fugituri, equos momen-
 to circumegerunt, genusque pugnae
 mutarunt, ut incompositos dissipatos-
 que invaderent; quod illis feliciter ces-
 sit; in ea enim equitatus celeri conver-
 sione, primum hostium vim elidè; &
 mox ultrò invaserunt, pressique ante
 nihilò gravius premere cœperunt. Nec
 tamen ante Persæ cesserunt quam vi-
 derent Daïum in fugam conjectum,
 tum denum qua data via omnes à
 pedibus salutem quaesierunt. Rode-
 rius.*

in prælium redeunt; sparsosque & incompósitos victoriæ fiducia barbaros ingenti cæde prosternunt. Equi 15 pariter equitesque Persarum serie laminarum graves, agmen, quod celeritate maxime constat, ægre moliebantur. quippe in circumagendis equis suis Theffali multos occupaverant. Hac tam prospera pugna nun- 16 ciata, Alexander non ante ausus persequi barbaros, utrim-

14 *Incompósitos victoria fiducia*] Iisdem prope verbis, in re simili, usus Livius 21, 52. *Ii sparsos & incompósitos oneratosque præda plerosque cum inopinantes invassissent, ingentem terrorem eademque ac fugam usque ad castrastationesque hostium fecere.* Ea res multis eripuit victoriam.

15 *Equi pariter*] Veteres editiones ante Modianam sic legebant: *Equi pariter equitesque Persarum, serie laminarum ob id genus grave agmen, quod celeritate maxime constat, ægre moliebantur. quippe in circumagendis equis suis Theffali multos occupaverant.* Lego, *serie laminarum graves, id genus agminis, quod celeritate maxime constat, ægre moliebantur.* quippe in circumagendis equis suis Theffali multos occupaverant. Genus agminis quod celeritate maxime constat, est id, quod Græci μετὰβολὴν vocant, aut certe simile. Est autem usus voce occupo eodem modo, quo Varro apud Nonium: *Quod si Actæon occupasset, & ipse prius suos canes comedisset, & non nugax saltatoribus in teatro feret.* Hoc ergo dicit, Barbaros ferreis tunicis graves suos ægre circumegisse, quod tam expedite faciebant Theffali, ut longe Barbaros anteverterent. *Rutgerfius.*

Serie laminarum graves,] Hamabantur laminæ ferreæ, & ordine inter se connectebantur, totumque & equitem & equum tegebant, sic tamen, ut facile se & equites extendere, brachia movere, hastas vibrare possent. Eum locum apud nos obtinent cataphracti, & olim loricari. Ammianus: *Praxitelis manu polita crederes simiacta, non*

viros, quos laminarum circuli tenues apti corporibus, flexibus ambiebant, ut quocunque artus necessitas commovisset, vestis congrueret junctura congruenter aprata. Equorum & equitum cataphractorum hodie rarior usus apud nos; quia ob pondus laminarum inhábiles equites ad inferendum ictus, & lapsantibus equis ad resurgendum, & faciles captu. Herm. Hugo lib. 2. de milit. equest. cap. 3.

Quippe in circumagendis] Hæc vox quippe Acidalio non sine causa plurimum hic turbare videtur. Et sane, si quid liceat mutare, faciam: *ideoque vel eoque i. c. e. f. T. m. occupaverunt.* Iidem mox pro multis legunt multi, quod haud sane displiceat, si cætera possim constituere. *Freinsb.*

Equis suis] De Persis accipe, non de Theffalis.

Occupaverant.] Quo sensu occupare hic sumatur, vide notulas præcedentes.

16 *Alexander non ante ausus persequi barbaros, utrimque jam victor instare fugientibus*] Hostis non ante persequendus, quam planè depugnatum, & victoria obtenta sit; & cautè persequendus, non sparsim & dissipatis tuis, ne quam accepisti, adversario reddas victoriam; nec nimis acriter: ne pertinacia insequentium irritatus in ipsos convertatur; neve latentibus forte insidiis non satis prospectis habeat fortuna regressum. Israëlita, urbem obsessam, non circumquaque illam cingere sunt soliti, sed spacium relinquere, quo cives elaborerent; ne ex desperatione animos reciperent, & ut humano sanguini parceretur. Schickard. cap. 5. de jur. reg. theor. 18.

- 17 utrimque jam victor instare fugientibus cœpit. Haud amplius regem quam mille equites sequebantur, quum ingens multitudo hostium caderet. sed quis aut in victoria, aut in fuga copias numerat? Agebantur ergo à tam paucis pecorum modo; & idem metus, qui cogebat
- 18 fugere, fugientes morabatur. At Græci, qui in Darii partibus steterant, Amynta duce (prætor hic Alexandri fuit, nunc transfuga.) abrupti à cæteris, haud sane
- 19 fugientibus similes evaserant. Barbari longe diversam fugam intenderunt: alii; qua rectum iter in Persidem ducebat; quidam circumitu rupes, saltusque montium
- 20 occultos petivere; pauci castra Darii. Sed jam illa quoque hostis victor intraverat; omni quidem opulencia ditia. Ingens auri argentique pondus, non belli, sed luxuriæ apparatus, diripuerant milites. quumque plus raperent,

theor. 18. Spartani fusos hostes insequabantur eousque, dum eorum fugâ victoriam suam confirmarent. inde statim se recipiebant: neque generosum, neque Græcæ virtutis esse rati, cedere eos qui victoriam concessissent, ut scribit Plutarchus in vitâ Lycurgi, additque, non honestum hoc solum & magni animi, sed etiam utile fuisse. qui enim cum ipsis prælio contenderent, intelligentes, resistendo se occisum iri, cedentibus parci, fugam quam dimicationem malebant. *Loccen.*

Utrunque] Ab utroque cornu, dextro & lævo.

Haud amplius regem] Alexandrum, qui Dario fugienti imminebat.

17 *Caderet.*] Rectè sic; nam scilicet fugientes cædebantur. Acidalius tamen voluit *cederet.*

Mctus, qui cogebat fugere, fugientes morabatur.] Pulchre mehercule, & ex intima natura. Sic enim fit occulto, nec quo, satis scio, modo. In trepidatione, metu impellimur ad fugam, quam nitentes tamen eodem retinemur. Eleganter hoc idem fere Latinus Pacatus, Theodosii Panegyrico, c. 38.

Vt clausa casibus fera quæstro diu exitu desperatoque consistunt, & præ timore non fugiunt: ita ille ipso quo agitabatur metu alligatus, in oppidum semet Aquileiense præcipitat. Acidalius. *Arrian. 1, 5. quorum agmen eodem loci ubi consistere iussum erat, stupore potius inopinati eventus, quam certa aliqua ratione se continebat.* Freinsh.

18 *Haud sane fugientibus similes*] Quia servatis ordinibus sensim cesserunt, ac Tripolim confugerunt.

20 *Luxuriæ apparatus,*] Erant holcia, crossi, ampullæ, alabastris, ex auro fabrefacta. *Plutarch.* Inter hæc vasa, non fuit scrinium illud, Græcis & Latinis celebratum, in quo Homeri carmina reposuit. De eodem *Plin. 7. 29.* his verbis: *Itaque A. Magnus inter spolia Darii Persarum regis unguentorum scrinio capto, quod erat auro gemmifque ac margaritis pretiosum, varios ejus usus amicis demonstrantibus, (quando tædebat unguenti bellatorem & militia fordidum) imo hercule, inquit, librorum Homeri custodiæ datur, ut pretiosissimum humani animi opus quam maxime diviti opere servetur.*

aperent, passim strata erant itinera vilioribus farcinis, quas in comparatione meliorum avaritia contempserat. Jamque ad feminas perventum erat: quibus, quo cariora ornamenta sunt, violentius detrahebantur: nec corporibus quidem vis ac libido parcebat. Omnia planctu tumultuque, prout cuique fortuna erat, castra repleverant, nec ulla facies mali deerat, quum per omnes ordines ætatesque, victoris crudelitas ac licentia vagaretur. Tunc vero impotentis fortunæ species conspicui potuit: quum ii, qui cum Dario tabernaculum exornaverant, omni luxu & opulentia instructum; eadem illa Alexandro, quasi veteri domino reservabant, namque id solum intactum omiserant milites, ita tradito more, ut victorem victi regis tabernaculo exciperent. Sed omnium oculos animosque in semet converterant captivæ, mater, conjunxque Darii: illa non majestate

In comparatione meliorum] Idem adnotavit Gablman in Mansfeld. militia Hungara, de præda ad Strigonium parata: ex rerum multitudine substo quis optimum melioris spe fastidit: incerto certum vendens. Belle etiam Aventinus lib. 1. ubi de successoribus Alexandri: *Adversus immodicas cupiditates nullus stat terminus, & difficile est eo contentum esse, quod offert occasio: sordent prima, quum majora spectantur.* Freinshenius.

22. *Nec ulla facies mali deerat,*] Ut moris est in expugnationibus urbium, quibus hæc castra similia erant, ob feminas præcipue & pueros quos secum duxerunt Persæ: quorum etsi magna pars Damascus concesserat; necesse tamen fuit, non levem numerum remansisse cum reginis & virginibus regis.

23. *Quasi veteri domino*] Tanquam jam inde à principio ad Alexandrum pertinuisset, hique custodia ejus ab ipso præpositi fuissent. Aldina & Florent. scriptura ponit, *venturo domino.*

Intactum omiserant] Quasi proprie

ad Regem pertinens, cui hoc exitium merito servatur. Verum enim est, non equalia singulis tribuenda; sed præstantissimos quosque magis etiam præ cæteris cum honoribus, tum donis augendos esse. Sic castis Assyriorum captis, Cyropulcherrimum selegciant tabernaculum. Idque nunc quoque solet observari: quomodo Turcis ad Strigonium cæsis, Beglerbegi papilio cessit Mansfeldio. cujus elaboratum opus decem millibus talentorum aestimabatur. Gablman in Mansfeld. milit. Hungara. Vide ea de re differentem ut solet, virum magnum, Hugonem, inquam, Grotium de jure belli 3, 6. Non omittenda sunt quæ hic addit Diodor. 17, 36. *Tum regis ministri, occupato Darii tabernaculo, balneas & mensas, quibus ille usus fuerat, apparabant, accensisque tadis bene multis regem expectabant, ut ab insectatione reversus, omnem Darii apparatus occuparet, Asiaque totius imperium felici hoc augurio capesseret.* Freinsh.

24. *Conjunxque*] Eadem & foror. quod hic notavit Arrianus 2, 1. *Ἡ ἑὴν γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ.* quam-

jestate solum, sed etiam ætate venerabilis; hæc formæ pulchritudine, nec illa quidem forte corrupta. Acceperat in sinum filium nondum sextum ætatis annum egressum, in spem tantæ fortunæ, quantam paulo ante
 25 pater ejus amiserat, genitum. At in gremio anus aviæ jacebant adultæ virgines duæ, non suo tantum, sed etiam illius mœrore confectæ. ingens circa eam nobilium feminarum turba constiterat, laceratis crinibus, abscissaque veste, pristini decoris immemores, *reginas, dominasque*, veris quondam, tunc alienis nominibus in-
 26 vocantes. Illæ suæ calamitatis oblitæ, *utro cornu Darius stetisset; quæ fortuna discriminis fuisset?* requirebant. negabant *se captas, si viveret rex.* sed illum equos subinde
 27 mutantem longius fuga abstulerat. In acie autem cæsa sunt

quamquam illa particula *si* induxerit in errorem interpretes, ut una ex muliere duas facerent: *mater Darii & uxor, soror etiam ac filius, &c.* Sororem enim suam, pulcherrimam mulierum, incesto quidem, sed inde à Cambyse patrio Persis more, uxorem duxerat. Vertendum igitur fuit cum Orofio 3, 16. *Inter captivos casbtorum mater, & uxor eademque soror, & filia duæ Darii fuere.* Ea res exemplo fuit Græcis Ægypti regibus, aliisque, ut & ipsi sorores duce-
 rent. *Freinsb.*

25 *Non suo tantum*] Nam ubi fincerus est amor, haud perinde sua cuivis incommoda, quam amatorum dolent. Expressit hoc elegantissime Martialis. l. 14.

Casta suo gladium cum traderet Arria Pato;

Quem de visceribus traxerat ipsa suis.

Si qua fides vulnus quod feci, non dolet, inquit;

Sed quod tu facies, hoc mihi, Pate, dolet.

Sic Plutarch. Antonio cap. c. de Cleopatra: *suorum pene malorum est illius miseratione oblita.* *Freinsb.*

Circa eam] Putem legendum *circa eas.* & necesse est ob sequentia: *Reginas, dominasque.*

25 *Laceratis crinibus, abscissaque veste,*] More gentis, ut infra sparsum. Secutus idem A. Magnus in Hephæstionis funere. Nam cum dolorem nullo modo ferre posset, extemplo equos omnes & mulos iussit tonderi, & urbium circumjacentium propugnacula dejici evertique, ut Plutarchus docet. Omitto Hebræorum aliorumque populorum ritus. *Raderus.*

26 *Illæ suæ calamitatis oblitæ,*] Tantus amor veneratioque reginarum erat adversus Darium regem suum, ut suæ fortunæ rationem nullam ducerent; tantum de rege sollicitæ.

27 *Cæsa sunt Persarum*] Diodorus 17, 36. numerat peditum 120000. equitum 10000. Arrianus 2, 2. peditum 90000. equitum 10000. univèrse 100000. non amplius. Justinus 11, 9. rursum aliter: *Cæsa sunt peditum unum & sexaginta millia, equitum decem millia: capta quadraginta millia.* Orofius 3, 16. iterum ab omnibus aliis abibit: *ibi tunc, inquit, peditum octoginta millia, equitum x millia cæsa sunt: capta*

sunt Persarum peditum centum millia, decem vero millia interfecta equitum. At ex parte Alexandri quatuor & quingenti faucii fuere; triginta omnino & duo ex peditibus desiderati sunt: equitum centum quinquaginta

autem quadraginta millia. Plutarchus Alex. cap. 33. generatim τὰς ἐνδεκα μυριάδας ponit cæsas, hoc est, super centum & decem millia, sine equitum peditumve discrimine: tanta est varietas scriptorum in unico cæsorum numero. Obiter adnoto, Justinum locum, supra citatum, corruptum videri; nec enim placet illud unum & sexaginta: potius crediderim, in Justino scribendum centum & sexaginta. Freinsh.

At ex parte Alexandri] Historia Miscella 2, 15. Scintorum omnium veterum mos est, ea parte, qua vicerit, occisorum non commendare numerum, ne victoria gloriam maculent damna victoris: nisi forte, cum adeo pauci cadunt, ut admirationem terroremque virtutis augeat paucitas perditorum. sicut in prima congressione Persici belli apud Alexandrum Magnum fuit, cum inter quadringenta ferme millia hostium interfecta, centum viginti equites, & novem tantummodo pedites in ejus exercitu defuisse referuntur. Atque ita Orosius 4, 1. unde hæc exscripta sunt. Sed videlicet manifestus est error in prægrandi illo numero quadringenta millia, quot certe nullo uno prælio, quæ Alexander pugnavit, interierunt: necdum in prima congressione Persici belli, nimirum ad Granicum. Ergo pro quadringentis millibus utique reponenda erunt quadraginta. Sic tamen satis esset memorabilis victoria. E diverso triginta tantum peditibus, equitum supra octoginta quinque cæsis; ut quidem Arrianus 1, 5. scribit: quem eadem opera duplici errore interpretum liberabimus: quos & Lipsium ad Vellei. 1, 11. advertisse postea reperi, cum ibi in hystoriam hæc inquireremus. Sciendum igitur, verba τὰς ἐνδεκάδας non esse reddenda, ex auxiliariibus copiis: sed, si-

ve Vellejum sequaris, ex ipsius turmae sive Plin. 34, 8. ex amicis ejus. Auxiliaries equites Arriano semper sunt vel μετοφόρου, vel ξύμμαχοι. Alios ab his fuisse apparet τὰς ἐταίρους καλεομένους, ut iterum Arrianus Indic. 3, 14. ubi itidem interpretes non recte, & equitatum sociorum VIIII mīllium, pro his; & equites, quos sodales appellant, omnes (nimirum cum hypaspidibus, & omnibus sagittariis, quos tum secum ducebat) ad VIIII mill. hi igitur sunt ex turma regia, quomodo Plinius interpretatur τῶν ἰλην βασιλικῶν, cujus frequentissima apud Arrianum, & exacta mentio.

Triginta omnino & duo] Assentior Modio & Glareano, trecenti legendum pro triginta. Nimis enim ille angustus numerus: neque movere debet ἐπιφώνημα, quod subjunctum, Tantulo impendio ingens victoria stetit. Nam etiam sic impendium satis leve. Acidalius. Velim hic simpliciter legi trecenti, sublato & duo, sic enim respondebit numerus illi Diodori 17, 36. Ex Macedonum peditibus, inquit, trecenti, & 150. equites defuere. In Justino 11, 9. item emendarim, pro peditum 130. peditum 300. Laccenius. Hos sequitur Raderus, cum alii quoque auctores ampliolem occisorum prodant numerum. Negat insuper Glareanus ex Vallâ, triginta & duo Latine dici, sed præponendum esse numerum minorem, adeoque errorem eum ex notis numerorum natum. quæ res suspicionem facit, alio forsitan exemplari usum Sabellicum, propius ad veram lectionem accessisse. sic enim ille in narratione hujus prælii Ennead. 4, 4. Macedonum, quorum fides sit apud autores ipsos, equites centum quinquaginta, pedites duodeciginta desiderati.

quaginta interfecti. tantulo impendio ingens victoria stetit.

Tantulo impendio] Illis tamen, qui ceciderunt, jactura sat magna fuit, qui victoria frui non potuerunt. Ut Fabius Maximus filium consullem, dicentem, paucorum jactura collem posse occupari, interrogavit, an ipse vellet esse de illis paucis. *Raderus*. Memorabilis in eam sententiam est Scipionis vox, *Malle se unum civem servare, quam mille hostes occidere*. Hæc igitur est illa nobilis ad Issum victoria, de cujus tempore disquirat *Raderus*. Diem, inquit, signavit *Ælianus Hist. Var. 2. 25.* octavum Idus Febr. qui sextus est Februarii. Sed meo judicio *Ælianus* non loquitur de pugna ad Issum, sed ultima, qua victus est & omnino debellatus *Darius*. De mense constituamus, quem *Arrianus Μαμακτηελώνα* appellat, & *Suidas* Januarii interpretatur. Sed pugnam mense Januario non commissam, ex illo ostendi potest, quod supra 3, 8. dixerat *Curcius*: *Vtique cum jam hyems instaret*. Januarii non inchoat hyemem, sed prope finit. Et hæc, quæ narrat *Curcius*, circa adultum jam Octobrem contigisse, ubi jam annus in hyemem vergit. *Μαμακτηελών*

enim à turbido jam & hiberno jove, qui *Μαμακτηής* Græcis, hoc est, furore correptus & turbidus, appellatur, quod hyems, ut ait *Lysimachides*, hoc mense & aër turbari incipiat. Intelligamus ergo hic adultum Octobrem jam in hyemem & Novembrem inclinantem, immo Novembrem ipsum, ut meliores auctores sentiunt. Atheniensibus enim ita numerabantur menses à solstitio æstivo: ἐκατομβαιών, μετεγεινιών, βοηδρομιών, πυανεσιών, μαμακτηελών, ποσειδεών, γαμηλιών, ανθητηελών, ελαφρολιών, μανιχών, θερηλιών, σπερροελών. qui hoc ordine respondent mensibus Julianis: Julius, August. Septemb. October, November, December, Januarii, Februarii, Martius, Aprilis, Majus, Junius. Vides, *Μαμακτηελώνα* respondere Novembri, qui certe mensis hie mar. De Anno & Consulibus sequitur. Atque *Alexandri* quidem regni fuit tertius, & tertius ac vigesimus ætatis; Athenis prætor *Nicostrate*, Romæ *Valerio Cæsone*, & *Lucio Papirio Coss.* *Diodo. 17, 29* auctore.

C A P. XII.

Matris & uxoris Darii, nec non aliarumque captivarum luctum; levat Alexander.

1 **R**EX diu *Darium* persequendo fatigatus, posteaquam & nox appetebat, & eum adsequendi spes non erat; in castra paulo ante à suis capta pervenit. *Invitari deinde*

2 *amicos;*

1 **R**ex diu] *Ducenta stadia progressus*
2 flexit iter media nocte in castra versus. *Diodor. 17. 37.* *Ducenta stadia* continent sex milliaria nostratia cum quadrante: ex quo intelligis, quantum tetigit *Darium* *Alexander*, &

cur tam serò ad suos reditavit: in capte enim *Dario* belli finem sperabat *Rad.*

2 *Invitari*] *Diodorus*: *Ministri ergo Alexandri tabernaculum Darii & lavacra cænasque apparabant; crebrisque lampadum ignibus, ingentique pyra ex*
estati

amicos; quibus maxime adsueverat, jussit: quippe summa duntaxat cutis in femore perstricta non prohibebat interesse convivio: quum repente è proximo tabernaculo lugubris clamor, barbaro ululatu planctuque permixtus, epulantes conterruit. Cohors quoque, quæ excubabat ad tabernaculum regis, verita ne majoris motus principium esset, armare se cœperat. Causa 4 pavoris subiti fuit, quod mater uxorque Darii cum captivis mulieribus nobilibus, regem, quem interfectum esse tredebant, ingenti gemitu ejulatuque deflebant. Unus namque è captivis spadonibus, qui forte ante 5 ipsarum tabernaculum steterat, amiculum, quod Darius; sicut paulo ante dictum est, ne cultu proderetur, abjecerat; in manibus ejus qui repertum ferebat, agnovit: ratusque interfecto detractum esse, falsum nuncium mortis ejus attulerat. Hoc mulierum 6 comperto, Alexander fortunæ Darii, & pietati earum inlachrymasse fertur. Ac primo Mithrenem, qui Sardeis prodide-

citatis expectabant Alexandrum, ut à perssequendo Dario reversus, veniret in plenam rerum omnium Darii, velut Asia regni occupandi augurium, possessionem.

Amicos] Hephæstionem nempe, Perdiccam, Parmenionem, Craterum, &c.

3 *Cohors quoque &c.*] Nihil parvum, quod spretum majoris mali causam dare possit, spernendum. Impiis res bellicæ (ut monet Polybius lib. 8.) parvo momento possunt impelli, ut vel hunc, vel contrarium exitum fortiantur. *Loccen.*

5 *Amiculum*] Verior conjectura Horatiæ fuit, paludamentum quod ipsa sponso neverat, in manibus fratris cernentis. vide Livium 1, 26.

6 *Alexander fortuna &c.*] Nec Alexandri æmulus Cæsar, hoc lacrymarum officium in fortuna Pompeii Magni prætermisit. vide Valer. Max. 5. i. Sunt tamen qui negant, Principes; He-

roas, & viros militares decere lacrymas. Vnde & Plato in Homero reprehendit, quod Heroas aliquando flentes induxerit. Et Ennius Iphigenia dixit: *Licet Lacrymare plebi, regi honestè non licet.* Sed his reponimus, an Heroas & reges non etiam inter homines referant; an his solis Stoicos aut ferreos animos tribuant? quod humanitati repugnat. Nam si lacrymæ non sint ignavæ mollitiæ; sed commiserationis ac justii doloris (quales erant hæc Alexandri) & cum modo sint, humanum utique est, & naturale, humanis casibus humaniter affici. Ira Scipio Carthaginis: Marcellus Syracusarum excidio illacrymassè feruntur. *Loccen.*

Mithrenem, qui Sardeis prodiderat,] Arrianus: Ἀνὸς ἢ Σάρδεων ἀποχάρις, καὶ ἀπέχρησεν αὐτῶ ὅσον ἐβδουμήκοντα σαδίης Σάρδεων, ἤγον παρ' αὐτὸν Μιθρήνης τε ὁ φερέσας, καὶ ἡ ἀκροπόλεως τ' ἐν Σάρδεσι,

- prodiderat, peritum Persicæ linguæ, ire ad consolandas eas
 7 jusserat. veritus deinde ne proditor captivarum iram
 doloremque gravaret; Leonnatum ex purpuratis suis
 misit, jussum indicare, falso lamentari eas Darium vivum.
 Ille cum paucis armigeris in tabernaculum, in quo cap-
 tivæ erant, pervenit, missumque à rege se nunciari jubet.
 8 At ii, qui in vestibulo erant, ut armatos conspexere, ra-
 ti actum esse de dominis, in tabernaculum currunt, vo-
 ciferantes, adesse supremam horam, missosque qui occiderent
 9 captas. Itaque, ut quæ nec prohibere possent, nec admit-
 tere audent; nullo responso dato, tacitæ opperieban-
 10 tur victoris arbitrium. Leonnatus expectato diu qui
 se intromitteret, posteaquam nemo producere aude-
 bat; relictis in vestibulo satellitibus, intrat in taberna-
 culum. Ea ipsa res turbaverat feminas, quod inrupif-
 11 se non admittus videbatur. Itaque mater & conjunx
 provolutæ ad pedes, orare cœperunt; ut, priusquam in-
 terfice-

ἡ Σαρδιανῶν οἱ δυνάσται, ἐν-
 διδόντες, οἱ μὲν τὴν πόλιν, ὃ δὲ Μι-
 θρήνης τὴν ἀκρῶν ἔπειτα χεῖμαλα.

Ipse Sardes versus movit, cumq; ab oppido
 Lxx ferme stadiis abesset, obvium ha-
 buit Mithrenem, prasidii, quod in arce
 erat, presectum, primoribus Sardiano-
 rum comitatum: atque hi quidem oppi-
 dum, Mithrenes autem arcem & pecu-
 niã dedunt. Sardes fuit caput Lydiæ, cui
 Cræsus imperavit, nobili monte Imolo
 & flumine χρυσορροῶα Pactolo: Diod.

7 Ne proditor] Nec mirum hoc me-
 tuisse Alexandrum, quando proditores
 etiam iis quos anteponunt, inveniunt,
 ut Tacitus ait I, 58.

Armigeris] Hoc est, armatis. Pro-
 prie tamen armiger est is, qui fert in
 prælio tela domini sui. Dein armiger
 est miles gravis armaturæ apud Sue-
 tonium, Græcis ὀπλίτης. Hoc loco
 utrumque intellectum videtur vox ad-
 mittere. Raderus.

8 Qui in vestibulo erant,] Habe-
 bant regum reginarumque prætoria seu

tabernacula, etiam militiæ suæ vesti-
 bula, in quibus officia aulica ad regum
 imperia excubabant. Plutarchus.

De dominis,] Ministri reginarum
 vivo Leonnato cum satellitio, nuntium
 adferunt mortis, adesse armatos, ex-
 templo moriendum. Semper mens ti-
 mida, deteriora ominatur. Raderus.

10 Procedere] Alii, producere leg.

11 Provolutæ ad pedes,] Hic sup-
 plicandi mos pluribus gentibus com-
 munis. Ejus exempla proferunt Li-
 vius 45, 7. de Paulo & Perseo: sum-
 mittentemque se ad pedes sustulit. Apu-
 lej. lib. 6. non procul à princ. Psyche
 pedes ejus advoluta, & uberi fletu ri-
 gans dea vestigia, humumque verrens
 crinibus suis, &c. Cic. in Orat. ad Pop.
 & Equ. Rom. antequam iret in exi-
 lium. Oro atque obsecro, quibus singul-
 latim sæpe supplex ad pedes jacui, ut
 eum, quem singuli stratum atque abje-
 ctum sublevastis, nunc universi conser-
 vatum velitis. Hinc abjecti non en si-
 gnificationem invenit, pro vili & hu-
 mili.

terficerentur, Darii corpus ipsis patrio more sepelire permitte-
ret : functas supremo in regem officio se impigre morituras.
Leonnatus, & vivere Darium, & ipsas non incolumes modo, 12
sed etiam adparatu pristina fortuna reginas fore. Tum ma-
ter Darii adlevari se passa est. Alexander postera die 13
cum cura sepultis militibus, quorum corpora invene-
rat;

mili. Nam iste habitus extremam haberet submissionem. Unde antiquis etiam Hebrais in usu fuit, in faciem procidere, nempe ad pedes ejus, cui supplicabant, vel quasi ad pedes, cum Dei pacem exorarent. Cæterum, ita procidentes genua eorum, quibus advolebantur complecti solebant. Tacit. 1, 13. cum deprecandi causa palatium introisset, ambulantisque Tiberii genua advoleveretur, prope à militibus interfectum, quia Tib. casu, an manibus ejus impeditus prociderat. Freinsh.

[Patrio more] Et hoc ipsi, beneficio Alexandri, concessum. Dario autem *ταφῶν βασιλευσίν* contigisse, Arrianus III. testis. Persarum utique Reges sua habebant Mausolea seu Regia monumenta, quibus corpora eorum inferri & condi consueverant. Post excessum vero Regum, pro maximi luctus publici argumento, Ignem sacrum aeternumque extingui solitum constat. At quo in loco Conditoria Regum habebantur? Persepolititanam arcem assignat Strabo, licet idem & Arrianus Pasagardis Cyri monumentum fuisse putent. Loculo autem aureo vel arcula aurea, Cyri corpus conditum, iidem opinantur. Strabo in eo *Πύλον χρυσῆν* inventam ait: *Πύλον* autem Suidas *θήκη* interpretatur. Hesychius vero *λάρναξ* exponit. Sed de his ad cap. 1. lib. 10. Cæterum, Persis in more positum fuit, cadavera humi condere, neque immittere cremanda rōgo, quod Ignem inter Deos colerent, & indignum judicarent humanis corporibus pascere Deum. Sicut autem Ægyptii variis aromatibus ac unguentis cadavera condiunt, eaque

domi servant, sic (ut quam maxime mancant diuturna, Persæ cera oblinunt, Cicerone in Tusculanæ aurore, Tumulis vero Regum, Tirulos superaddi, carminaque incidi consuevisse, ex Nini Epitaphio, quod ex Phœnicæ Golophonio exscripsit Athenæus, abunde probatur. Hunc morem Persæ imitati, eodem postea honore Cyrus Darium aliosque Imp. condecorarunt, sicut Strabo docet.

12 *Reginas fore.*] Quippe cum nullæ inimicitia adversus Darium susceptæ, sed omne certamen cum eo de imperio Asia esset, & hoc, ferro cernendum esse, non sibi cum feminis prælium, sed cum viris bellum esse. Arrianus.

13 *Cum cura sepultis militibus,*] Ut edicto hoc benevolentia in suos specimine, omnium animos ad obeunda discrimina alacriores redderet. vid. Diodor. Sic. 17, 21. Infeliciter eum imitatus Philippus ultimus apud Livium 31, 34. qui aliquid & ad charitatem suorum, & ut promptius pro eo periculum adirent, ratus profecturum se, sibi equitum, qui ceciderant in expeditione, sepeliendorum curam habuisset: afferrè eos in castra jussit, ut conspiceretur ab omnibus functis honos. & certe apud Appian. lib. 1. de bell. Civ. Rutillii corpore aliorumque nobilium in urbem ad sepulturam reportato, *Scro decretum fuit, ut postquam defunctorum in bello corpora ibi humarentur, ubicunque cecidissent: ob eorum conspectum reliqui signiores ad militiam fierent. id decretum mox cognitum & hostes imitati sunt.* sed ibi aliæ causæ suberant, quæ Alexandro non erant metuentibus

rat; *Persarum quoque nobilissimis eundem honorem haberi jubet, matrique Darii permitti, quos vellet, patrio more sepeli-*
 14 *ret.* Illa paucos arcta propinquitate conjunctos, *pro habitu presentis fortunæ humari* jussit; *adparatum funerum, quo Persæ suprema officia celebrarent, invidiosum fore existimans,*
 15 *quum victores haud preciose cremarentur.* Jamque justis defunctorum corporibus solutis, præmittit ad captivas, qui nunciarent *ipsum venire*: inhibitaque comitantium
 16 turba, tabernaculum cum Hephæstione intrat. Is longe omnium amicorum carissimus erat regi, cum ipso pariter

igitur ante quoque ad Granicum cæsos cum armis & reliquo cultu sepeliri jussit, ut scribit Arrian. 1, 5. Freinsb.

Persarum quoque] Idem priori quoque pugna fecerat. Arrianus 1, 5. *Persarum etiam duces sepeliri*: ad hæc mercenarios Græcos, qui hostibus merentes, cæsi fuerant. Vide H. Grotium lib. 11. de jure belli ac pacis, cap. 19. parag. 3.

Patrio more] Augustin. Tract. 120. super caput 20 Joannis. *Non mihi videtur Evangelista frustra dicere voluisse, sicut mox est Judæus sepelire: ita quippe (nisi fallor) admonuit, in hujusmodi officis quæ mortuis exhibentur, morem ejusque gentis esse servandum.*

14 *Pro habitu*] Id inculcat Curtius ad laudem prudentiæ simul, modestiæque illius Reginæ; quæ mox quoque 3, 12. dicit: *Et præterita fortune fastigium capio, & presentis jugum pati possum.* Similis moderatio gravissimæ itidem matronæ apud Liv. 26, 49. *quid enim huic fortuna non satis est?*

Quo Persæ] De Persarum apparatu in funeribus, vide Brissonium lib. 2. in fine.

Haud pretiose cremarentur.] Alexander ad Granicum xxv equitibus primo conflictu occumbentibus; statuas ex ære posuit in templo Jovis à Lyfippo factis, reliquos equites Lx. pedites xxx cum armis condi præcepit, parentibus eorum ac liberis vestigialium immunitatem concessit, omniaque quæ corpo-

re præstantur officia, remisit. Non videtur locus aut tempus concessisse, ut idem omnibus fieret ad Isium. Rad. Arrianus tamen *μεγαλοπρεπῶς* sepulta affirmat. Et Diodorus magnificentissimis hostiis Diis ait litatum.

15 *Jamque justis &c.*] Bongars. pro *justis* habet *bustiis*. Merulæ editio voci *solutis* alteram agglutinat *exsequiis*: cum jam tum, ut vereor, aliena vox *solutis*, in textum irrepserit, tanquam umbra vitiosæ *justis*. Nisi fallor, Curtius scripsit; *Jamque ustis defunctorum corporibus, præmittit*, &c. Si quis tamen nimium pro vulgari lectione nitatur, non magno perè repugnem, præsertim, cum ita loqui videam Curtium. infra 4. 12. 2. Freinsb.

Præmittit ad captivas, &c.] Hoc illud est opus Alexandri *πολυβρύλητον*, omnibus aliis factis illius tantò longius anreponendum; quanto illustrior est omnibus victoriis victoria sui ipsius. Aliàs enim alios vicit invictus semper Alexander: hic ipse, se ipso fortior, se ipsum vicit. Vide Freinshemium latius ea de re differentem.

Ipsum venire:] Ita frequenter Curtius, pro *se*. lib. 10. *Illi tentari ipsos rati*: tentari se dixissent alii.

Hephæstione] Hic est ille Hephæstio alter Alexander, tam charus nempe illi, ac ipse sibi erat; in regia cum puero puer versatus, educatus, &c.

pariter educatus; secretorum omnium arbiter: libertatis quoque in admonendo eo non alius jus habebat; quod tamen ita usurpabat, ut magis à rege permissum, quam vindicatum ab eo videretur: & sicut ætate par erat regi; ita corporis habitu præstabat. Ergo reginæ 17 illum regem esse ratæ, suo more veneratæ sunt. inde ex spadonibus captivis, quis Alexander esset monstrantibus, Syfigambis advoluta est pedibus ejus, *ignorationem nunquam antea visi regis excusans.* quam manu adlevans rex, *non errasti, inquit, mater; nam & hic Alexander est.* Equi-

16 *Libertatis jus &c.*] Libertatem dicendi suadendique tutius usurpabit consiliarius, si non usurpet ut rem sui arbitrii, sed à Principe ipsi respectu officii commissam & approbatam, quod ut recte perficiat, duo extrema vitabit; primo, ne loquendi libertatem cum immodestia & intemperantia linguæ conjungat: dein, ne sub specie libertatis adulectur, sed in liberè dicendo honum publicum respiciat, salvâ tamen reverentiâ Principi suo debita. Non sunt contraria (rectè & prudenter ait Hippolytus à Collibus in Consiliario) summâ reverentiâ & observantiâ Principem suum colere, & nullo metu ab officio discedere. *Loccenius.* Hic itaque Hephæstion libertatem monendi temperavit obsequio, & quod rerum omnium primum est, in tempore adhibuit, ut primas obtinuisse videatur inter rarissima exempla eorum, qui ex regia amicitia non speciem tantum, sed vim usque tenere, & ad extremum potentia gratiaque pervigere; quod ne Mæcenati quidem contigit. Quicquid id est, cerre laudatissimus iste modus & integerrimus, gratia potentium utendi, *Freinsh.*

Ita corporis habitu præstabat.] Idem alii tradunt, ut Arrianus 2, 3. & certe infra 6, 5. *habitus ejus haudquaquam rerum fame par* traditur, ut mirer, quid in mente fuerit Solino. cap. 14. scribenti, fuisse *forma supra hominem augu-*

fiore. nisi forte conciliemus; non defuisse Alexandro formæ dignitatem; Hephæstionem tamen aliquanto præstitisse. Sed & reliquis Alexandri amicis idem Justinus 13. tribuit, *Ejus virtutis erant ac venerationis, ut singulas reges putares.* (diceres huc allusum) *quippe ea forma pulchritudo, & proceritas corporis, & virium ac sapientia magnitudo in omnibus fuit, ut qui eos ignoraret, non ex una gente, sed ex toto terrarum orbe electos esse judicaret.* Vide plura infra 6, 5. *Freinsh.*

17 *Venerata*] Dio Chrysofomus Orat. 64. de Fortuna; *Δαρείς ἢ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἀλέξανδρου προσεκύνησε, & τὸ ἀπὸ πρὸς ἐγὼν, Ἡ Φοινικίωνα, Darii mater Alexandrum adoravit, & quod sædus, Hephæstionem,*

Ex spadonibus] Cum enim *Reginas apparatus pristina fortuna fore* sponondisset, reliquit iis spadones, qui inservirent. quorum & supra mentio, & infra 4, 10. *Ex spadonibus qui circa reginam erant.* ubi vide. Quæ verbo adscribo ad firmendam emendationem Arriani 2, 3. *καὶ πῶς ἦ ἀμφὸς αὐτῶν, ἦ Ἀλέξανδρον δεύξας, quidam eorum, qui circa eum erant, Alexandrum monstrans. legendum est enim, ἦ ἀμφὸς αὐτῶν, ut referatur ea vocula ad præcedentia τῶν μητέρου ἢ Δαρείς, quod tamen ex solo Arriano facile quis conjiciat, considerato expresse eum dicere, cum solo Hephæstione intrasse*

- 18 Equidem, si hac continentia animi ad ultimum vitę perseverare potuisset; feliciorẽ fuisse crederem, quam visus est esse, quum Liberi patris imitaretur triumphum, ab Helleſponto usque ad Oceanum omnes gentes victoria emensus. Vicisset profecto superbiam atque iram mala invicta: abstinuisset inter epulas cędibus amicorum: egregiosque bello viros, & tot gentium secum domitores, indicta causa veritus esset occidere.
- 20 Sed nondum fortuna se animo ejus infuderat. itaque orientem eam moderate & prudenter tulit; ad ultimum
- 21 magnitudinem ejus non cepit. Tum quidem ita se gessit, ut omnes ante eum reges & continentia, & clementia vincerentur. Virgines enim regias excellentis formę

regem, ne quis credat, præisse regem (ut moris est, puto in Italia) nonnullos ex familiaribus, inter quos erat Heſtaſtion. Freinsb.

18 *Equidem, si hac continentia*] Fere me initia imperii meliora, sed finis inclinatur, ex effato Taciti. Non verò satis est cępiſſe in bono; perseverandum est. Non est bonus cursor, qui deficit, antequam ad metam perveniat. Loccen.

Ab Helleſponto usque ad Oceanum] Oceanus Indicus intelligendus, ubi Alexander aras posuit, sicut è contra Hercules ad occidentem in Oceano Atlantico, quod Europam Africanamque ab America aliquatenus distinguit, columnas: unde & columnę Herculis appellantur.

19 *Vicisset profecto superbiam*] Alexander aliorum victor, nondum sui erat. Id enim egerat, inquit Seneca Epist. 113. *ut omnia potius haberet in potestate quam affectus.* At ille optimus victor, qui domesticos, & quos intus secum habet hostes, pravos cupiditates vincit. Isocrates oratione ad Nicolem: *Impera tibi ipsi non minus quam ceteris: idque maximè regium putato, si nulli libidinibus servias, sed cupiditates magis in potestate habeas, quam cives tuos.* Loccen. Freinshemius abo-

lendam putat particulam *si*, & ab indocto quopiam inculcatam, faciendo sensui; quę postea Adalium & Raderum frustra torſit.

Cedibus] Clitum vult, Parmenionem, Callisthenem, &c.

20 *Sed nondum fortuna &c.*] Optimus fuit Alexander, nondum secundis rebusmersus.

21 *Ante eum*] Nec tamen sua laude privandus Cyrus, qui Pantheam pulcherrimam mulierem, marito servavit. vide suavissimum Xenoph. *anid.* lib. 5. Tum insignis maxime Scipio memoratur Polybio 10, 18. Vide Marcellinum 24, 16. Alexandrum & Scipionem imitatus est Julianus, auctore Marcellino 24, 16. Laudat & Plinius Alexandri continentiam, propter Campespen Apelli donatam.

Virgines enim Regias] Vulgo *virgines & reginas.* Primus Rutgersius emendandum vidit *regias*, eoque conjunctione expulsa scripsit; *virgines regias.* optime. vulgatum tamen Loccenius tenuit, & explicat *reginas* Darii matrem & conjugem. Omnino Rutgersii correctio proba est. exponitur enim, quomodo omnes Reges continentia vicerit Alexander. Itaque nullę hic matris Darii partes sunt, ut ejus causa

formæ tam sancte habuit, quam si eodem quo ipse parente genitæ forent: Conjugem ejusdem quam nulla ætatis suæ pulchritudine corporis vicit, adeo ipse non violavit, ut summam adhibuerit curam, ne quis captivo corpori inluderet: *Omnem cultum reddi feminis* jussit, nec quidquam ex pristinæ fortunæ magnificentia captivis, præter fiduciam, defuit. Itaque Syfigambis, rex, inquit, *mereris, ut ea præcemur tibi, quæ Dario nostro quondam præcata sumus. & ut video, dignus es, qui tantum regem non felicitate solum, sed etiam equitate superaveris. Tu quidem matrem me, & reginam vocas: sed ego me tuam famulam esse confiteor. & præteritæ fortunæ fastigium capio, & præsentis jugum pati possum: tua interest, quantum in nos licuerit, si id potius clemen-*

causâ vox reginas servari debeat: si enim id voluisset auctor, non separatim conjugem Darii nominasset, postquam exposuit de filiabus. deinde *excellentis formæ*; quod ad matrem Darii vix referas, quam *anum* supra vocavit: & quam si eodem parente genitæ forent, omnia pro hac sententia faciunt. Quibus rationibus addo & Bongarsii auctoritatem, qui in suo codice sic notaverat. *Freinsh.*

23 *Cultum*] Corporis, mundum muliebrem.

Præter fiduciam,] Nesciebat enim, quamdiu hæc Alexandri clementia esset duratura; nihil enim inconstans fortuna, quæ solum constans in levitate sua est. *Raderus.*

24 *Equitate*] Darius Macedonas crudeliter vel mactavit, vel mutilavit, supra 3, 8. 15. at hoc ante prælium Alexander totum ipsius gynæceum sacrosanctum servavit. Darius percussorem mille talentis in Alexandrum immittere conabatur, cum æger Tarsi decumberet, supra 3, 5. 15. hoc nunquam fecit Alexander, qui aperta semper virtute & Marte grassabatur ad gloriam. præterea, ut ex epistola Alexandri ad Darium infra 4, 1. 12. discas, parens Alexandri, Persarum impulsu, ut ipsi

gloriabantur, interfectus est: Græci sollicitati, ut Alexandro bellum inferrent, socios ab Alexandro abalienarent. Equior ergo Alexander Dario. Inulit Dario bellum Alexander: sed majores etiam suos & universam Græciam à priore Dario & Xerxe populatam ultum ivit. Repelli ergo à se bellum, non inferri dixit. *Raderus.*

25 *Ego me famulam tuam esse confiteor.*] Civiliter regia mater scenæ & tempori servit, satis gnara, quid præsentem ejus fortunam deceat. mox tamen, ne quid se indignum loquuta videatur, animum revocat, & utriusque fortunæ se capacem ostendit: & quum nunc sit famula fortunæ & captivitatis necessitate, tamen animo liberam & generosam esse. Quibus nobilis est spiritus, in adversis utiliter modestiam animique generositatem miscet, ut Hortalus apud Tacitum. Seneca:

Fortuna opes auferre, non animum potest. Loccenius.

Et præteritæ fortunæ &c.] Nec secundis antea rebus elata; nec adversis nunc abjecta, præsertim tam clementem dominum experta.

Tua interest, quantum in nos licuerit, si id potius clementia quam saviria vis esse restitutum.] Verè interest victoris, quan-

- 26 *clementia, quam savitia vis esse testatum. Rex bonum animum habere eas iussit. Darii deinde filium collo suo admo- vit. atque nihil ille conspectu tunc primum à se visi conterritus, cervicem ejus manibus amplectitur: motus ergo rex constantia pueri, Hephæstionem intuens, quam vellem, inquit, Darius aliquid ex hac indole hausisset.*
- 27 *Tum tabernaculo egressus, tribus aris in ripa Pinari amnis, Jovi atque Herculi Minervæque sacratis, Sy- riam*

rum ipsi in devotos & captivos licet, si id potius jure humanitatis quam rigore faciat testatum. Moderatio enim & clementia servant fortunam, savitia perdit. *Loquenius.*

26 *Darii filium*] Ochum sexennem, ut auctores tradunt; solus Galterus septennem facit:

Septennem puerum in natum sibi mitis adoptat.

Diodor. 17, 38. signat sexennem affirmat. *Idem.* supra etiam noster 3, 11. *filium nondum sextum ætatis annum egressum.*

Ex hac indole] Genetosioris aliquid spiritus, qui in Ocho puero elucebat.

27 *Tribus aris,*] Errare videntur, qui negant, Macedonas trophæa posuisse. dubito quidem, eos Pausaniæ auctoritate niti, qui libro 9. exserte id scribit, etiam addito hunc, Alexandrum neque de Darii, neque de Indiciis victoriis trophæum ullum erigendum curasse. sed quid si & hunc erroris arguam? id certe malim quam Arrianum 1, 5. quam Plutarchum in vita cap. 26. qui etiam ipsam inscriptionem, & quidem totidem uterque verbis referunt, in parva tantum circumstantia variantes. Idque sequutos fuisse alios ex Macedonibus reges, exemplo est Antiochus, qui trophæum erexit, ubi Indatam Parthorum ducem profligaverat, ut apud Joseph. 13, 16. auctor est Nicolaus Damascenus. Quia & ex Himerio non leve argumentum capio, ipsum etiam

Alexandrum erexisse trophæa. sic enim ille in excerptis apud Phorium Cod. CCXLIII. *Cur ergo non tollo trophæa? (Alexandri nimirum. & Demosthenes ibi loqui fingitur.) cur columnas non evertō? cur inscriptiones non expungo?* Et certe, hæc ipsæ aræ quid aliud sunt, quam superbissima trophæa ut ita ratio quoque Pausaniæ subvertatur, ob quam Macedonibus erecta trophæa neget, ne videlicet perpetua hæc victoriæ exprobratione, hostibus locum secum in gratiam redeundi præcluderent: certe enim, aræ illæ diutius perstitere, quam ulla alterius generis trophæa. Nam & Ciceronis ætate fuerunt post annos fere trecentos, ipse meniit Epist. fam. 15. *castra in radicibus Amari habuimus, apud Aras Alexandri.* Quid autem, quod urbes adeo condidit in victoriarum suarum monumenta? non ea sunt quibusvis trophæis durabiliora & superiora documenta? vide infra ad 9, 3. Nam & hæc victoria potius, de nomine suo condidit urbem, cujus meminit Plin. 5, 27. & Stephanus in *Ἀλεξάνδρεια.* quam Herodian. 3, 12. adhuc suo ævo testatur extitisse. *Freinsb.*

Jovi atque Herculi Minervæque] *Jovi,* ut principi Deorum, & Divum hominumque patri O, M., ut veteres vocabant, & quod maxime faveret & favisset Græcis etiam bello Trojano, Eodemque nomine *Minervæ,* quam præcipue colebant. *Herculi* autem, quod ex Heraclidarum stirpe se profatum sciret. *Racines.*

riam petit; Damascum, ubi regis gaza erat, Parmenio-
ne præmissis.

Damascum,] Hæc Syriæ metropo-
lis, ac velut oraculum Orientis. Syris
Dāmsuc, Arabibus *Sciam* & *Demase*
dicitur, ut observat Drusius. Sita est in
amplissimo campo ad radices Libani
montis, unde nec rhedis, nec vehicu-
lis locus est, sed omnis victus per mu-
los vel camelos infertur. Chrysoroas
ex Libano ortus mediam interfluit.
Eliezerum Abrahami patriarchæ ver-
nam, qui Hebræis *Damaseck* dicitur,
Damasci conditorem faciunt Arabes;
quibus etiam D. Hieronymus consen-
tit. Dicunt tamen, hic antea confedisse

Ἐβραῖς γγ, & locum vocasse
Aram, Golio teste. Ejus arcem ex por-
phyretico lapide à Florentino constru-
ctam hodie videri à quibusdam affir-
matur. *Blanchardus*.

Gaza] Vox hæc Persica est, postea-
que ad alias gentes transit. Habebant
Persæ in singulis provinciis suos the-
sauris, qui *Gaza* dicti. Servius inter-
pretatur *census* & divitias, Hesychius
βασιλεια, *Mela ararium*, Probus &
Curtius sæpe *pecuniam regiam*. A gaza
dicuntur *γαζοφύλακας* & *γαζοφι-
λακῆντες*. *Raderus*.

CAP. XIII.

*Darii gazam immensam, cum ingenti nobilium numero, Parma-
nioni proditoriè Damasci præfectus tradit.*

ATQUE is, quum præcessisse Darii satrapam
comperisset; veritus ne paucitas suorum sper-
neretur, accersere majorem manum statuit.
Sed forte in exploratores ab eo præmissos in-
cidit natione Mardus, qui ad Parmenionem perductus,
literas

Satrapam] Id magistratus nomen
neque Romanum, neque majo-
rum nostrorum, sed ex altero imperio
traditum fuit. *Iustinianus* Nov. xxxi. 2.
Per alterum imperium, innuit Persi-
cum. Vsurpata tamen hæc vox Teren-
tio Plinioque. Satrapæ provinciis præ-
erant, eorumque fidei & curæ com-
mittebantur. Horum utique muneri
& officio incumbere, provincialibus
imperare, eorum utilitatibus prospice-
re; tributa cogere, primisque custodi-
bus stipendia exsolvere: & quicquid
insuper factu opus esset, effectum dare.
Hujusmodi provinciarum Præsides,
Regem de toto provinciarum quas re-
gebant statu, certiozem faciebant: lit-

terisque & per nuncios, ut se res habe-
rent, significabant.

² *Natione Mardus,*] Mardus genti-
le nomen est, non proprium. *ὁ Μάρ-
δης*, inquit, Stephanus, *ἔθνος Ἰερου-
σῶν*, ex Apollodori secundo de terra,
prædones & sagittarii sunt. Strabo
quoque lib. 11. ex Nearcho, Mardos
unam ex quatuor gentibus prædando
vivere consuetis esse finitimos Persis.
Sed hos infra noster Curtius 5, 6. 17.
& 6, 5. 11. copiose describit. Gen-
tem hanc ante Alexandrum nemo
adortus vicerat. Nonnulli codices ha-
bent nomine *Mardus*, non *natione*. Sed
antiquissimus liber, *natione*, melius.
quam scripturam etiam Modius sequi-
tur.

- litteras ad Alexandrum à præfecto Damasci missas tradidit ei; *nec dubitare eum, quin omnem regiam supellectilem*
- 3 *cum pecunia traderet*, adjecit. Parmenio *adservari eo* jussu; litteras aperit: in quæis erat scriptum; *ut mature Alexander aliquem ex ducibus suis mitteret, cum manu exigua*. Itaque re cognita, Mardum datis comitibus ad proditorum rem remittit. Ille è manibus custodientium lapsus,
- 4 Damascum ante lucem intrat. Turbaverat ea res Parmenionis animum insidias timentis; & ignotum iter sine duce non audebat ingredi: felicitati tamen regis sui confusus, *agrestes, qui duces itineris essent, excipi* jussit. quibus celeriter repertis, quarto die ad urbem pervenit:
- 5 jam metuente præfecto, ne sibi fides habita non esset. Igitur quasi parum munimentis oppidi fidens; ante solis ortum *pecuniam regiam, quam gazam* Persæ vocant,

CUM

tur. *Raderus*. Cui cum adstipularentur Bong. & Merula, facile assensus sum: duplici insuper ratione ductus, nam & indignum Curtio videbatur, omisso Satrapæ nomine, nuncii nomen expromere; & reminiscebat, alibi quoque familia peccari: sicut infra 19, 4. *Freinsh.*

Traderet,] Post hoc verbum, veteres libri omnes addunt, *adjecit*: videtur tamen ex ora & glossemate, in codices irrepsisse: quod tamen ex mente Freinshemii textu etiam inseruimus.

3 *Litteras aperit*:] Quamquam ad Regem scriptas: quia tamen à præfecto Damasci missæ erant; cujus recipiendæ cura ipsi commendata fuerat, nec res moram patiebatur, (aliter enim aut munire diligentius urbem eam poterant Persæ, aut gazam avehere) merito litteras aperuit, ut quid sibi agendum esset, inde cognoscere posset. *Freinsh.*

Cum manu exigua.] Non opus futurum amplioribus copiis; ita sua opera provisum esse, ne quis auderet defensionem.

Ad proditorum] Præfectum Damasci, qui mox, ut solet, proditorum pœnas dedit.

Custodientium lapsus.] Mardus fessellit comites, & solus Damascum rediit, ut hoc minus, 1007, proditio observaretur: nam si comitatus advenisset, peregrini suspicionem aliis movissent. Custodes ergo, amisso duce itineris, haud dubie ad Parmenionem regressi, rem exposuerunt. *Raderus*.

4 *Ignotum iter*] Apud Curtium 9, 1. in urbe Sophitis dubitabant Macedones, *deseruisse ne urbem incola, an fraude se occultarent*. Nec injuria. Ita apud Florum 1, 13. *Aderant interim Galli, apertamque Urbem, primo trepidi nequis subesset dolus, mox ubi solitudinem vident, pari clamore & impetu irruunt*. Sic & apud Livium XLIV. *Cof. Marcus Dium urbem à Macedonibus relictam ingressus, vix satis poterat credere, in tantis rebus sine causa relicti, non aliquem subesse dolum*. *Freinsh.*

Felicitati tamen regis sui] Junge his quæ observavimus supra ad 3. 2. 1. *pluribus curam, omnibus abfuisse fortunam*, ubi diximus putari, ministrorum fortunam pendere ex fortuna dominorum, nec imminetio quidem: cum enim omnia horum gesta ad damnum commo-

modumave

eam preciosissimis rerum efferri jubet: fugam simulans; re vera, ut prædam hosti offerret. Multa millia virorum & feminarumque excedentem oppido sequebantur; omnibus miserabilis turba, præter eum; cujus fidei commissa fuerat. quippe quo major proditoris merces foret, objicere hosti parabat gratiorem omni pecunia prædam, nobiles viros, prætorum Darii conjuges, liberofque; præter hos urbium Græcarum legatos: quos Darius velut in arce tutissima, in proditoris reliquerat 7 manibus. *Gangabas* Persæ vocant humeris onera portantes: hi quum frigus tolerare non possent (quippe & procella subito nivem effuderat; & humus rigebat gelu)

modumve Principis pertineant, nemo felix possit esse Princeps, qui infelices ministros habeat.

6 *Quo major proditoris merces foret.* Reputabat enim quod *Abelox* apud Liv: 22, 22: qui *transfugam sine magna rei proditione venientem ad hostes, nihil aliud quam unum vile atque infame corpus esse ratus, id agebat, ut quam maximum emolumentum novis sociis esset.* & apud Cæsarem de bel. Civ. 3, 60. *Roscillus & Agus, Cæsare deserto, conati sunt præseclum equitum C. Volusenum interficere, ut cum munere aliquo perfugisse ad Pompejum viderentur.* atque id appellat Livius 22, 2. *cum mercede magna fallere.* Sic apud Appian. lib. 1. de bell. civil. *Albinovanus ad Syllam transiturus, nobiles quosdam interficit.* *Freinsh.*

Gratiorem omni pecunia prædam Merito. nam & si pecuniæ cupido fuisset, magno pretio captivos illos suis potuissent reddere; & si major utilitas optaretur, per hæc nobilissimorum potentissimorumque hominum pignora eorum fides sollicitari, certe audacia virtusque frangi poterat, metuientium ne in suos vindicaretur, si quid hostibus damni intulissent. Ea mens, in simili fere proditione, ludimagistro *Falcorum* fuit: cum diceret: *Falorios se*

in manus Romanis tradidisse, quando eos pueros, quorum parentes capita ibi rerum sint, in potestatem dediderit. Liv. 5, 27. Infinita ad hanc rem dici posse quis nescit, qui considerat, cujus rei causa obsides imperari soleant? Igitur hæc missa faciamus. sed sequentia me offendunt: *nobiles viros.* at quinam illi? certe infra, cum captivorum istorum nomina tradit, ne unius quidem viri mentionem facit, præter legatos Athenæ, Spartanoiumque; quos tamen hic non intelligi, constat ex eo, quod statim diserte sequitur; *præter hos, urbium Græcarum legatos.* His ita præstruatis, confidenter lego; *nobilium virorum prætorum Darii, &c.* nec est, ut moveamur eo quod infra refertur. *ille cultus eos nobilium virorum:* nec enim sequitur, ipsos adfuisse; imo res tantum suas eo misisse; nemine id dedecus subituro, ut, dum Rex cum hoste decernit, ipse interim muliebri more alibi delitesceret. Vide Herodot. 7, 11. *Freinsh.*

7 *Humus rigebat &c.* Variè legitur hic locus. Deinde etiam abundare tum, videtur, quod addi non solet, nec debet semper. *Adstricta* autem *vestes,* non malè sanè dicuntur: imbibi tamen & altius, quam ut refundere possim; non ad vestes eam vocem referendam, sed ad humum: atque ita ex animi sententiæ

gelu) tum adstrictas vestes, quas cum pecunia portabant auro & purpura insignes, induunt: nullo prohibere auso; quum fortuna regis etiam humilimis in ipsum
 8 licentiam faceret. Præbuere ergo Parmenioni non spernendi agminis speciem: qui intentiore cura suos, quasi ad justum prælium, paucis adhortatus; *equis calca-*
 9 *ria subdere jubet, & acri impetu in hostem inveli.* At illi, qui sub oneribus erant; omiſſis per metum, capeſſunt fugam:

ſententia reſcribo: & *humus rigeat gelu tum adſtriſta: veſtes, quas cum pecunia.* &c. Acidalius.

Adſtriſta veſtes,] Collectas accipe in ſarcinas, ut humeris ferri poſſint.

Auro & purpura] Hæ enim veſtes non ab ipſo tantum Rege, ſed & proceribus ejus geſtabantur: unde *Purpuratorum* nomen. Sane, apud Conſtantinop. Imp. purpuræ uſu interdictum fuit privatis, idque innumeris conſtitutionibus, ut adfirmat l. fin. C. de veſtib. holoberis lib. xi. qua de cauſa etiam in l. 7. C. de excuſat. mun. lib. x. *Purpurarii* dicuntur *inſervire devotioni* Principis. De iſto autem veſtium Perficarum luxu conſule Briſſon. lib. 2. *Freinsh.*

Quum fortuna regis etiam] Licet rebus adverſis ſuperiorum, dignitatis prioris & majeſtatis reverentia ac memoria in animis fidorum bonorumque civium non aboleatur; adverſa tamen autoritatem vulgò minuunt, quam ex fortuna plebs metitur. Hoc Phædrus lib. 1. fab. 21. inſinuat apolo- golo vel fabula leonis ſenis & ægroti; cui per illam occaſionem non ſolum taurus & aper, ſed etiam aſinus impunè inſultat: unde autor addit:

Quicunque amiſit dignitatem priſtinam,

Ignavis etiam jocus eſt in caſu gravi.

Id præter Darium & alios, expertus Jobus cap. 29. & 30. & expertus hoc eſt Regem maximus David, cum Abſalonem fugeret. 2 Sam. 16. Sic & Perſeo

à Rom. victo, *quidam auſi ſunt mediâ ex concione ſucclamare, Abire hinc, ne, qui pauci ſuperſumus, propter vos pereamus.* Factum in Amphipoli, Liv. 44. 45. Principes hinc cogitent, cum omnia incerta, quantoque plus adeptus quiſque, hoc magis in lubrico ſint, ita ſibi inſtituenda eſſe omnia, ut in utraque fortuna, firmum in animis atque fide ſubditorum habeant præſidium. Contraria autem ſententia & exemplum eſt inſtra 3, 13. *Freinsh.*

Humilimis] Abjectiſſimis & viliffimis.

9 *Omiſſis*] Rectè Acidalius auguratur deeſſe vocem *illu.* ſcil. *oneribus.* Elegans Parmenionis ſtrategema recenſet in hoc opere Polyænus lib. 4. nam *cogitans ſe non poſſe conſervare tantam impedimentorum multitudinem, ſi calones barbari ſe fuga traderent, miſiſ ad eos tribus equitum turmis, promulgavit: Quicunque non propriis manibus ſua jumenta apprehenderit, trucidabitur. Hanc promulgationem veriti barbari, ipſi ad jumenta acceſſerunt, & impedimenta transportarunt.* paulum à Curtio diſſentiens, qui illa direpta vult à militibus: nam Arrianus neutrum tradens, magis tamen inclinare videtur ad ſententiam Polyæni, ex cujus verbis præcedentibus deforme mendum tollo. narrat enim nobis, Parmenionem miſſum fuiſſe *Damaſcum ad impedimenta peditum, ἐπὶ τῶν δρόμων ἔτι πεζῶν.* quis non videt auctorem ſcripſiſſe *ἐπὶ Πεζῶν?* ut non ſit exponenda *peditum*, ſed *Perſarum.* *Freinsh.*

fugam: armati, qui eos persequabantur, eodem metu arma jactare, ac nota diverticula petere cœperunt. Præfectus quasi & ipse conterritus simulans, cuncta pavore compleverat. Jacebant totis campis opes regia: illa pecunia stipendio ingenti militum præparata: ille cultus tot nobilium virorum; tot illustrium feminarum: aurea vasa: aurei fræni: tabernacula regali magnificentia ornata: vehicula quoque à suis destituta, ingentis opulentia plena. facies etiam prædantibus tristes, **SI QVA** res avaritiam moraretur. Quippe tot annorum incredibili & fidem excedente fortuna cumulata, tunc alia stirpibus lacerata; alia in cœnum demersa eruebantur: non sufficiebant prædantium ma-

NHS

Persequabantur.] Sic plerique omnes. Modii verò scriptura magis arri- det, legentis *prosequabantur*.

10 Conterritus simulans,] Faveam codicibus, si qui delectant vocem *simulans*, quæ est ipsa expositio verborum, quasi & ipse conterritus. Idem judicium est de voce *ingenti*, quæ stipendio adglutinatur; quam utique non vereor ne Curtius agnoverit. *Freinsh.*

Aurei fræni] Notissimum est, & à Briffon. lib. 1. & lib. 3. traditum, apud Persas multa ejusmodi auro solida fieri consuevisse, insequentibus etiam temporibus. unum tamen hic adnotandum duxi, quod mihi quidem maxime mirum est visum, pugionem totum aureum Comitis Persici, quem occiso ereptum scripsit Cedrenus in anno xvii Heraclii. *Ὅπῳια τὰς Πέρσους Φοισίη ἐπιτηδύειν.* Quibus summo opere Persas studere aiunt. Dio Chrysoft. Orat. 2. ubi dicit, Homerum quoque non probare ejusmodi ornatum in bellis. Id autem istis nationibus aliter placuit. Sed & tunc antiquum obtinent: quomodo & de Turcis constat, & præsertim in prælio Varnensi, *aurea equorum fræna multorum visa, & multis galearum argenti atque gemmarum nitor; ipsas quoque gladiatorum vaginas prægran-*

dés uniones ornabant. Aneas Silvius hist. de Europa cap. 5. *Freinsh.*

11 Vehicula quoque à suis destituta, ingentis opulentia plena.] Mod. Ed. *ingentis opul.* Lego, *Vehicula quoque suis destituta agentibus.* Tantum enim terrorem Barbarorum fuisse vult, ut omnia, etiam vehicula, quibus eorum opes portabantur, reliquerint, id solum agentes, ut seipfos fuga fervare possent. Dixit autem *agentes* pro aurigis: eodem modo, quo Ovidius in Phæthontis fabula, *Non agæt hos currus.* Rurget.

Si qua res avaritiam moraretur.] Avaritiâ nihil nefas, nec ulla commiseratio: itaque, si qua res possit impedire Avaritiam, poterat certè & debet miserabilis facies populi, faminarum, liberorum nobilium, suppellectilis regia per omnes vias sparsæ, lacrymæ, fuga, & hoc genus sexcenta. *Raderus.*

Fidem excedente fortuna] Fortuna hic non idem est quod opes, aut divitiæ; sed quod successus prosper, & perpetua felicitas. Designat magnitudinem opus earum hoc argumento, quod & multis annis, & rebus ex voto fluentibus collecta fuerunt: unde facile quilibet colligat, utique fuisse maximas, *Ereinhemius.*

12. nus prædæ. Jamque etiam ad eos, qui primi fugerant, ventum erat: feminæ pleræque parvos trahentes liberos ibant: inter quas tres fuere virgines, Ochi, qui ante Darium regnaverat, filiæ, olim quidem ex fastigio paterno rerum mutatione detractæ; sed tum forte in
 13 earum crudelius adgravante fortuna. In eodem grege uxor quoque ejusdem Ochi fuit, Oxathrisque (frater hic erat Darii) filia, & conjux Artabazi principis purato-

12 *Femina pleræque*] Præter illas, quæ hic memorantur nobilissimæ, fuerant & aliæ: nam Parmenio ad Alex. scripsit: *captas pellices regias, quæ catterent muscam, trecentas viginti novem.* Extat excerptum ejus epistolæ apud Athenæum lib. 13. *Freinsb.*

Parvos trahentes] Parvuli enim parentum passus æquare non poterant, eoque tracti potius, quam ducti. Virg. *Æn.* 2. 723.

— *dextra se parvus Iulus*

Implicuit, sequiturque patrem non passibus aquis.

Ochi, qui] Tametsi liberi ei complures attribuntur, & conjugem una cum filiabus aliquot capram hic affirmat Curtius; nominantur tamen soli, Arfames, Bisthanes, & Parysatis. Cum Diodorus hoc quoque impugnant, fratres Arfamis, qui jam juvenes essent, ad unum omnes cæsos à Bagoa, dicat. Interim genitam fratribus hisce reor filiam *ὀνώυμυον*, quæ empta Hytaspæ propinquo, cum post visum Darium inter captivos conviviorum ludibrio adhiberetur, pudore formaque Alexandro ad genus ipsius percontandum occasionem præbuisset, dimittitur honorificè, & facultates suas retinere, & redire ad maritum jubetur. Curt. 6, 2. 7. Arfanes successit patri, sed post quadriennium à Bagoa extinguitur. Bisthanes contulit se in fidem Alexandri, & fugam Darii ex Ecbatanis illi nuntiat. Arrianus 3, 4. Parysatis ducitur in matrimonium ab Alex. nuptiis regio luxu Susis celebra-

ris. Arrianus 7, 1. *Reinécéus.* Ochus idem est quod magnus. Fuit hic Ochus, Astuerus, Estheris post repudiatam Vastim marius. *Raderus.*

Ante] Interjuncto Arse seu Arsame.

Olim ex fastigio] Talis est fortunæ rota, ut aliquando summa mutet imis. Ennius lib. 8.

Haudquaquam quemquam semper fortuna secuta est.

Quin & mortalem summum fortuna repente

Reddidit è summo regno ut famul infimus esset.

Famul Ofca linguâ pro famulo Salust. bell. Jugurth. cap. 62. *Gravis casus in servitium ex regno.* Ancipites rerum vices hic timendæ, & fortuna moderate habetida est. *Loccen.*

Sortem crudelius &c.] Jam antea ex regio fastigio detractæ, nunc etiam captivæ. Adeo fortuna, quem semel affligere cœpit, non cessat, donec elidat. *Raderus.*

13 *Vxor Ochi*] Dubium, an Esther hæc fuerit.

Oxathrisque filia,] Amastrice.

Conjux Artabazi] Hanc, ejusque lulum memorat Clearchus Solensis apud Athen. lib. 6: ubi dicit, ei, nec non uxori Mentoris (cujus filiæ hic etiam captæ) fuisse mulieres Climacidas appellatas: ideo, quod illis, à quibus fuerant accersitæ, quidvis adblandientes, & obsequentes, pro scalis offerebant ita seipsas, ut per earum tergum in currum quo veherentur, domina conscendissent, ex eo-

que

puratorum, & filius, cui *Ilioneo* fuit nomen. Pharnaba-
 zi quoque, cui summum imperium maritimæ oræ rex
 dederat, uxor cum filio excepta est: Mentoris filiæ
 tres: ac nobilissimi ducis Memnonis conjux & filius.
 vixque ulla domus purpurati fuit tantæ cladis experts.
 Lacedæmonii quoque & Athenienses societatis fide
 violata Perfæ sequuti; Aristogiton, Dropides &
 Iphicrates, inter Athenienses genere famaque longe
 clarif-

que descenderent. Subjicitque, *hi modis, cum antea mollissime vixissent, dura tandem vitæ sorte consenuisse*, amissis fortunis omnibus in Macedoniam trajectas. Vnde non obscure apparet, de hac femina, deque hac ejus captivitate Clearchum intelligere. Erravit ergo vir doctus ad Athenæum, qui ea referenda putavit ad uxorem Artabazi Armeniæ regis, cujus meminit Plutarchus in Crasso. Non ita judicasset, si meminisset, verba, quæ apud Athenæum eo loco referuntur, esse Clearchi Solensis, qui, ut Alexandri temporibus vixit, quippe Aristotelis discipulus, ita longe prius diem obiit, quam Artabazus ille Armenius nasceretur. *Freinsb.*

14 *Memnonis conjux*] Quam cum liberis pro obsidibus Perfæ transmiserant. Diod. 17, 23. quod prius fecerat Nicostratus Argivus apud Theopomp. lib. 18. histor. quem citat Athenæus lib. 6. Sed conjugi Memnonis nomen fuisse Barfine, pater Artabazus, cujus modo facta mentio, à Plutarcho Alex. cap. 36. traditur: ubi nupsisse dicitur Alexandro. Sed & Justinus 11, 10. tradit, ex Barfine natum ipsi fuisse Herculem, quomodo & noster infra 10, 6. neuter autem patrem ejus commemorat, ut sic æqua videatur futura pugna Plutarcho Arrianoque. nam hic Barfine Darii, non ut ille Arrabazi filiam facit, cum ejus nuptias narrat 7, 1. 18. *Freinshemius.*

15 *Lacedæmonii quoque*] Videtur Curtius in unum confudisse, quæ diverso tempore acciderunt, nam Arrianus,

cui plurimum in hac historia tribuo, ad Damascum captos prodit Græcorum legatos, qui ad Darium ante prælium advenerant. sic ille auctor 2. 3. *Euthyciem Lacedæmonium, Thefaliscum Ismenia Thebanos: Iphicratem autem, Iphicratis filium, copiarum ducem*, (nisi tamen legendum ducis, *εγγληγες*, pro *εγγληγες*) Atheniensem. Iterum 3, 5. 10. post pugnam ad Arbela in Macedonia reperisse Alexandrum *Lacedæmoniorum legatos, qui ad Darium missi fuerant*. hi erant *Callistratidas, Pausippus, Monimus, Anomantus; ac Dropides Atheniensem, quos comprehensos in custodia tradidit*. quæ sane nomina non minimam cognationem habent cum iis, quæ in Curtii codicibus leguntur, quos inde emendare posse autumo: Callicratides, Perisippus, Omajus, Onomastorides, & partim, ubi astipulabantur variæ lectiones, aut ratio firmior, emendavi. Diversis ergo temporibus hi legati capti sunt. *Freinsb.*

Athenienses] Qui fidem societatis violarunt, & absente Alexandro, rebus novis studebant.

Aristogiton,] An ille fuit, in quem Demosthenis duæ extant orationes? ita videtur. *Raderus.*

Iphicrates,] Alii *Eleutherius*. sed plurimi codices vestigia referunt veræ lectionis. quam, auctoritate insuper Arriani nixus, intrepide recepi. Hujus Iphicratis (verba sunt Raderi) pater est ille clarissimus Atheniensis dux, quem certatim laudant omnes scriptores.

Genere famaque] Atque Iphicrates ignobilis

clarissimi: Lacedæmonii, Pausippus & Onomastorides, cum Monimo & Callicratide, ii quoque domi nobiles. 16 Summa pecuniæ signatæ fuit talentorum duo millia & sexaginta;

ignobilis fuit, si genus spectes, cerdone natus, ut Plutarchus tradit. Sunt ergo illa de genere, ad Aristogitonem, & Dropidem referenda: fama, ad Iphicratem. *Raderus.*

Pausippus] Omnino sic rescribendum fuisse credent, qui & Arrianum sic vocare, & hoc nomen Græcum esse, & Curtianus codices eo alludere, considerabunt. eisdem fere de caussis pro *Omaio* scribendum putavi *Monimo*, quo nomine circa eadem tempora fuit & alius Pythionis filius, in quem, Panticam Cypriam formosam, sed petulantem, in uxorem ducturum, nobile Olympiadis apothegma, oculis eum, non animo nec ratione uxorem ducere, apud Athenæum lib. 13. legitur. Certe, facile pro *Monimo* scribi potuit *Onimo*, quod nomen cum *Omaio* eosdem fere literarum ductus habet, adeoque paulo negligentius scriptum, aut alio quo casu obscurata scriptura, facile sic legi potuit. Quin & *Callicratidem* fere eliminabamus, si Græciam tam parum saperet, quam superiora.

Ii quoque domi nobiles.] Domi nobilis est, qui extrapatriam vulgo nobilis non habetur. Nobilis ubique, qui legibus & moribus gentium ubique nobilis habetur, ut qui regibus aut aliquo antiquo sanguine sunt procreati. *Raderus.*

16 *Pecunia signata*] Quoniam pecuniæ signatæ sæpius facit mentionem Curtius, non omiserim, quo notæ genere Persæ nummos signabant, ostendere. Persæ quidem nummis aureis Darii formæ percussis utebantur, qui, quod Darii imaginem insculptam haberent, *Darici* dicti sunt. nam, cum Darius nominis sui memoriam insigni aliquo opere ad posteros transmittere vellet, ex auro purissimo monetam

percussit. *Darici* autem *aurei stateres* erant. Hefychius, *Darici, stateres aurei appellati sunt (ut quidam ajunt) à Dario Persarum Rege.* Persarum etiam nummos sagittarii nota signatos fuisse, & sagittarium dici numisma Persicum, elegans illud Agesilai dictum declarat, quem, cum magistratus Lacedæmoniorum ex Asia revocaret, ferunt, discedentem ad amicos dixisse, *se triginta sagittariorum millibus ex Asia à rege Persarum expelli. hac enim nota erat Persicum numisma.* Tot enim delatis Athenas & Thebas, divisisque inter illos, quorum summa esset in civitatibus auctoritas, bellum in Lacedæmonios totius Græciæ concitarunt, ut Plutarchus in Agesilao cap. 25. & Artaxerxe cap. 31. refert. Herodotus in Thalia stateras quoque Persicos nummos fuisse auctor est. At stater quadratum numisma erat, ut Suidas ait. *Popma.*

Talentorum duo millia & sexaginta;] Alii *sexcenta*: sed illud, præter nostras, etiam Budæus in membranaceo legisse testatur lib. 4. de Assæ. quæ *Raderus*, si talenta Attica intelligantur, ad 156000 philippicorum, si Babylonica, ut fuisse vero simile est ipsi, ad 182000 computat. Mihi tamen Artianus suspicionem facit, longe majorem pecuniam ibi fuisse repertam. scribit enim 2. 2. *Darium majorem pecuniarum partem misisse Damascum.* imo Curtius 3, 8. 12. *pecuniam omnem:* qui idem toto hoc capite magnitudinem ejus mille exaggeravit: adeo, subjungit Arrianus, *ut in exercitu ultra millia talentorum inventa non fuerint.* Scilicet, cum omnia hoc genus corruptioni sint obnoxia, in nullam fere scriptorum partem plus fortunæ licuit, quam in numeros; quod, cum multis aliis, conqueritur Alcibiodes. *Chronologia*

sexaginta ; facti argenti pondus quingenta æquabat. Præterea triginta millia hominum, cum septem millibus jumentorum, dorso onera portantium, capta sunt. Cæterum, dii tantæ fortunæ proditorum sepulturæ ce- 17
leriter debita pœna persequuti sunt. namque unus è consciiis ejus, credo, regis vicem, etiam in illa sorte reveritus, interfecti proditoris caput ad Darium tulit, opportunum solatium prodito : quippe & ultus inimicum erat ; & nondum in omnium animis memoriam majestatis suæ exolevisse cernebat.

Q. C V R-

giæ auctor, his verbis : *Nihil aque facile, vel antiquitas variat, vel scribentium manus impedita depravat.* Facile ergo intelligi potest, majorem multo summam fuisse repertam, ut apud regem prædivitem (vide Brisson. lib. 2. & Budæum lib. 4. de Assæ) & qui ad quingenta hominum millia in exercitu habens, eorum *stipendio hanc pecuniam præparaverat*, ut loquitur Curt. supra 3, 13. nisi quis forte dicat, exteris tantum mercede militasse ; Persis, & qui sub imperio eorum erant, præter victum, nihil fuisse collatum. nam hoc nondum satis mihi comperit, in medium relinquam. *Freinsh.*

Facti argenti] Factum argentum est,

quod neque in massa, neque in lamina, neque in signato, neque in suppellectili, neque in mundo, neque in ornamento insit. *Vlp. lib. xxxiii. ꝑ. leg. 27. §. ult. vide Flor. i. 18. 22.*

17 *Sepulturæ*] Religio fuit, omittere vocem, quam omnes Mss. plurimique impressi retinere dicuntur. ut enim corrupta sit, certe non temere huc invasit, & sananda potius videtur, quam recidenda. ego tamen id præstare non possum, nisi forte cui placeat, quod nec mihi omnino : *Dii tantæ fortunæ proditorum ulturi.* nam *sepulturæ* vocem si quis retinet, non intelligit, plus in ea præmii gratiæque inesse, quam pœnæ.

Q. CURTII RVFI,
DE

R E B U S G E S T I S

ALEXANDRI REGIS MACEDONUM,

L I B E R I V.

C A P. I.

Alexander literis à Dario superbe scriptis regiè respondet. Abolominum Sidoniis regem proficit. Amyntas transfuga miro modo à Persis occiditur. Varia variis locis præfectorum Darii clades.

DARIUS tanti modo exercitus rex, qui triumphantis magis, quam dimicantis more, curru sublimis inierat prælium; per loca, quæ prope immensis agminibus compleverat, jam inania, & ingenti solitudine vasta, fugiebat. Pauci regem sequebantur: nam nec eodem omnes fugam

Darius &c.] Noster supra: Darius curru sublimis eminebat. Auctori consentit Arrianus lib. 11. Diodorus

Siculus lib. XVII. τεθρακπων ζυγον vocat. unde constat, quadrijugum currum fuisse. Cæterum, similis potentia Xerxis, justo Dei judicio eversa, Justino teste num. 13. Erat res spectaculo digna, & æstimatione sortis humana, rerum varietate miranda, in exiguo latentem videre navigio, quem paulo ante vix aquor omne capiebat, carentem etiam omni servorum ministerio, cujus exercitus propter multitudinem terris graves gravant. Florus lib. IV. 2. de Pompejo: Superstes dignitatis suæ vixit, ut cum

majori dedecore per Thessalica Tempore equo fugeret, ut una navicula Lesbos applicaretur, &c.

Triumphantis magis,] Alludit Romanum morem.

Loca, &c. jam inania] Δαρειῶν τὴν μὲν νύκτα ξυὼ ὀλίγῃς τοῖς ἀμφοῦν τὸν ἔφυγε, &c. Darius noctu paucis comitatus fugerat, postridie vero recolligens Persas exterosque, qui ex eo prælio evaserant, quatuor in universum milia habens, ad Thapsacum urbem, & Euphratem contendit, ut quam citissime possent, Euphratem inter se & Alexandrum medium relinqueret. Arrianus lib. 2. Darius vero per Amanicas Py-las egressus est, cum Sytiacas Alexander teneret.

fugam intenderant; & deficientibus equis, cursum eorum, quos rex subinde mutabat, æquare non poterant. Vnchas deinde pervenit, ubi exceperere eum Græcorum 3 quatuor millia: cum quibus ad Euphratem contendit; id demum credens fore ipsius, quod celeritate præripere potuisset. At Alexander Parmenionem, per quem 4 apud Damascum recepta erat præda, iussum eam ipsam, & captivos, diligenti adservare custodia, Syriæ, quam Cælen vocant,

3 Vnchas] Alii libri Vnchas, alii Orchas nominant. Est locus inter Pylas Amanicas & Thapsacum fere medius. bidui itinere abest à Pylis Amanicis, Sochos Arrianus 2, 2. haud dubie appellat. Nam, cum Darii expeditionem in Ciliciam describit, ab Euphrate Sochos pervenisse dicit: *Est is Assyria locus ab angustibus, seu Pylis Assyria, bidui itinere distitus.* Raderus.

Græcorum quatuor millia:] Arrianus 2, 3. Græcos barbarosque hoc numero fuisse in universum tradit.

Id demum credens] Si uspiam, certe in bello sera plerumque, pro nullis sunt. Vnde Martius apud Livium: *Si in occasione momento, cuius prætervolat oportunitas, cunctatus paululum fueris, nequicquam mox amissa queraris.* Et prudenter ea de re ad suos cives disseruit Demosthenes, Philipp. 1. cuius hæc sententia est: *Turpe esse sibi met ipsi fraudi esse, & quæ molesta videntur differendo, pulcras rei gerenda occasiones negligere. ac ne illud quidem in animum demittere eorum esse officium, qui bellum administrant, non res subsequi, sed antecedere: & quemadmodum receptum est, ut exercitum ducat imperator; sic à cordatis viris res ducendas esse, ut, quæ ipsis ex usu esse videntur, gerantur, non ut eventum persequi cogantur.* Itaque, quod occasione ac celeritate præripere potes, hoc tuum crede, quod inutili cunctatione ac securitate differs, id hostium erit. *Loccen.*

4 Parmenionem,] Non Parmenio, sicut Arriano 2, 3. fides habenda, sed Me-

non præfectus est Cælesyriæ, ab Alexandro Cerdimas cognominatus, qui postea defecit ab Alexandro in Thracia, ut noto lib. 6. initio. *Loccenius.* Credo, Currium propter affinitatem istorum nominum aut memoria lapsum, aut forte vitioso exemplari usum, pro ignotiori Menoue scripsisse nobilissimum Parmenionem, quem errorem semel erratum, non mirum est eum tueri infra 4, 5. Certe, diligentiam Arriani tum alibi plurimum tribuo, tum hic ab errore remotiorem esse, persuadeor eo, quod non contentus proprium præfecti nomen exprimere, etiam cognomen addidit. *Freinsb.*

Recepta erat præda,] Recepta pro capta. alioqui recipitur, quod prius est amissum. *Receptam*, non captam dixit, quamquam capi, & recipi, de re una, eademque aliquando dicitur. Sic est in Augusti numis, *Armenia capta*, Armenia recepta. Possis tamen hic interpretari *receptam* pro *acceptam*, quod proditor eam tradidisset, & Parmenio, nomine Alexandri accepisset.

Syria, quam Cælen vocant,] Sytia pluribus distincta nominibus. Pomponius Mela 1, 11. Syria, inquit, late littora tenet, terrasque etiam latius introrsus, aliis aliisque nuncupata nominibus. Nam & Cæle dicitur & Mesopotamia, & Damascene, & Babylonica, & Iudæa, & Sophene. Plin. 5, 12. Syriam terrarum maximam vocat, pluribus distinctam nominibus. Strabo lib. 16. ita describit: *Duo montes sunt, qui Syriam concavam* (hoc enim est Cælesyna) in-

5 vocant, præfecit. Novum imperium Syri, nondum belli cladibus fatis domiti, aspernabantur: sed celeriter subacti obedienter imperata fecerunt. Aradus quoque
6 insula deditur regi. Maritimam tum oram, & pleraque longius etiam à mari recedentia, rex ejus insulæ Strato possidebat: quo in fidem accepto, castra movit ad urbem Marathon. Ibi illi literæ à Dario redduntur: quibus ut superbe scriptis vehementer offensus est. præcipue eum movit, quod Darius sibi regis titulum, nec eundem

etudunt, Libanus & Antilibanus. Cava ergo dicta est, quod quasi quædam amplissima vallis inter duos montes sita sit. Plin. 5, 20. Libanus & Antilibanus olim muro erant conjuncti, ut Cælesyria esse undique clausa. *Rad.*

5 *Novum imperium*] Vide notas ad ista lib. vi. *In novo imperio adhuc jugum rigida cervice subeuntibus, &c.*

Aradus quoque insula] *Arados, etiam in Phœnicie, est parva, & quantum patet tota, oppidum frequens tamen, quia etiam subter aliena tella sedem ponere licet.*

Mela lib. 2. Plin. lib. v. 31. prius Pariam ait dictam: *In Phœnicia*, inquit, *mari est ante Ioppen Paria tota oppidum, in qua objectum bellua Andromadam ferunt.* Alto mari, ut auctor est Mutianus, è fonte dulcis aqua tubo coriis facto usque à vado trahitur. *Raderus.*

6 *Strato*] Non est hic idem cum Stratone Sidoniorum Rege, de quo mox. Singulis enim tum suus rex erat, Arado, Byblos & Sidoni: sed Aradi regem Arrianus 2, 3. non Stratonem, sed Gerostratum, patrem Stratonis, tum absentem fecit. Strato ergo regnum pro patre prorex administrabat. Gerostratus cum Autophradate classis regis Dariæ præfecto. Habuit tamen ratam Gerostratus filii deditonem, & ipse quoque re cognita, desertis Darii partibus, se cum Alexandro conjunxit. *Rad.*

Marathon.] *Μαράθων* Geographo lib. 17. *πόλις ὀρχαία Φοιτικῶν.* Arrianus illam ex adverso Aradi in continente ponit, & *πολὺν μεγάλην*

καὶ Ἀδαίμωνα laudat. De eadem Plinius, lib. v. 20. *Marathos centrum Aradum Antarados.* Stephano est etiam urbs Acanania.

7 *Quibus ut superbe scriptis vehementer offensus est.*] Darius haud dubie fiducia & ostentatione potentiae adhuc incolumis, & supra fastigium atque titulos Alexandri, ut sibi persuadebat, elata, superbas ad Alexandrum scripsit literas; non satis memor, quanto cum heroë, rege & victore ageret: cuius humanitatem quam iram provocare, præsertim in adversis, fatius fuisset. Non quidem degener & abjectus planè fortunæ habitus sermoque, sed nec superbus devicto erga victorem sumendus est; sed præsentī statui, suæque & ejus, quocum ipsi res est, personæ accommodatus. ita æquum illius erga se experietur animum; nisi planè sit tyrannus; aut fortunâ ad vim & ambitionem abuti velit. fastu verò & contumacia magis illum irritabit. *Loccen.*

Regis titulum, nec eundem Alexandri nomini adscripserat.] Ita Cn. Domitius Cleopatram solo nomine, nunquam reginam salutavit; apud Vellejum Cl. Boecleri 2. 84. 3. Sed quum auctoritas sit majestatis fulcrum, apex, & telum rerum gerendarum, non patiuntur Reges & Principes ei aliquid detrahi: facilius maximam jacturam facultatum, quam minimam existimationis ferunt. Illius autem pars etiam in debitis titulis, qui publicæ dignitatis notæ censentur, ut hanc, sic & illos tumentur,

eundem Alexandri nomini adscriperat. Postulabat 8 autem magis quam petebat; *ut accepta pecunia, quantumcumque tota Macedonia caperet, matrem sibi ac conjugem liberoque restitueret: de regno, a quo, si vellet, Marte contendere. Si saniora consilia tandem pati potuisset; contentus patrio, 9 cederet alieni imperii finibus: socius amicusque esset. in ea se fidem & dare paratum & accipere.* Contra Alexander in hunc 10 maxime modum rescripsit: *Rex Alexander Dario. Celes,*

cujus

tuentur, & litteras quibus, illi vel rejiciunt, vel cum protestatione (nisi præjudicium inajorum rerum subfit) accipiunt. Vide & Clapmar. de arcan. rerump. pag. 6. 6. Fuit ergo & olim, & hodie, magna superstitio titulorum: idque est, quod Patres Romani maluerunt communicare plebi consularem potestatem, quam consulum nomen, teste Dionysio, 1. 59. Arrianus verò non meminit hujus rei, cujus mentionem hic facit Curtius; imo contra, 2. 3. Darium scripsisse dicit; *se Regem à Rege ista petere; Alexandrum id tantum moleste tulisse, quod ei parem se face. e videretur. Loccen.*

8 *Postulabat autem magis, quam petebat;*] Minus enim & modestius est petere, quam postulare, quod jus quoddam præ se fert. Postulatur tamen aliquid honeste, postcitur improbe: plus ergo est postcitur, quam postulare, plus postulare, quam petere. Sæpe tamen alterum pro altero usurpatur.

Pecunia] Ardentiorum adhuc erga caritates suas adfectum ostenderunt Armeniæ rex ejusque filius, apud Xenophontem πειδ. 3. quorum ille pro uxore, à Cyro capta, tantum pecuniæ, quantum in potestate esset, daturum se promisit, & tantundem pro liberis; hic autem suam uxorem vel animam pretio redempturus fuit. *Freinsh.*

9 *Fidem & dare*] Vide infra 6, 4. *fidem, quo Persæ modo accipiebant, dare.*

10 *Rex Alexander Dario.*] Majores vestri, Macedoniam, reliquamque Græciam ingressi, dampnis nos affe-

runt, cum ipsi nulla prius à nobis accepissent. Ego Græcorum imperator creatus, Persarum injuriam vindicare volens, in Asiam trajeci, à vobis laesit. Tum etiam Darium percussorem in se immisissit; ergo se vim vi repellere, non inferre. Matrem, uxorem, liberos se redditurum gratis pollicetur, si ipse velit supplex ad se accedere. Monet postremo de titulo regio sibi adscribendo, cum meliore jure possit ipse, quam ille, Rex appellari; cum illius & victor & Rex sit.

Celes] Persuasit mihi omnino Raderus, vocem hanc non de nihilo hic comparere: quod & Glareanus antea senserat, quamquam inidente Modio. *Celes* enim, ut citati à Radero docent, est equus unicus, & equo vehens, quem sellarium vocant. Suidas. *Celes* est equus & eques. Hesychius. *Celes* est equus una freni habena rectus, cursor, hodie sellarius dictus, & singularis: κεληκῶν & κεληκῶν, idem est quod equitare. Phavorinus. cujus verbi mentio apud Homerum Il. o. versu 679. & Odyss. ε. & Eustathius ad dictum Homeri locum. *Nec dubito dicere, à verbo κέλω seu κέλω deduci nomen κέλης, quod equum injugem, seu non junctum jugo sonat.* Latini vocem neglexerunt. Plinius & *celetem* 34, 4. & *celeriζοντας* 34, 8, 30. & 34. dixit. Curtius quoque loco cognominis potuit usurpare. Sed doceo, vocatum Darium *Celetem*, & vicisti. Doceo, fuisse equitem præstantem, & appellatum *ιωπέω*, quod idem est *τω κεληκῶν*. Audi ex Athenæo, Eustathio in

cujus nomen sumpſisti Darius, Gracos, qui oram Helleſſonti tenent, coloniasque Græcorum Ionias, omni clade vaſta-
 I 1 vit: cum magno deinde exercitu mare trajecit, inlato Macedo-
 I 2 nia & Græcia bello. Rurſus rex Xerxes gentis ejuſdem, ad op-
 pugnandos nos cum immanium barbarorum copiis venit: qui
 navali prælio victus, Mardonium tamen reliquit in Græcia; ut
 parentem meum quis ignorat ab iis interfectum eſſe, quos ingentis
 pecuniæ ſpe ſolicitaverant veſtri? impia enim bella ſuſcipi-
 tis, & quum habeatis arma, licitamini hoſtium capita. ſicut tu
 proxime

Odyſſ. 6. hujus Darii Hyſtaſpis F. Epi-
 raphium, Celes, ſeu, eques & ſagittarius
 optimus fui. Lector arbiter eſto. Cui forte
 occurreret, videri potius Celetem di-
 ctum, quod equæ hinnientis auſpicio
 fit creatus rex Perſarum. Haſtenus Ra-
 derus. At, ſi conſecturæ locus eſt, hunc
 ultimum Darium potius hoc nomine
 fuiſſe illuſum ab Alexandro, credide-
 rim, & ſic ſcribi debere: Rex Alex.
 Dario Celeti. Ille, cujus nomen ſumpſi-
 ſti, &c. Vt hac ratione ſuperbiam ei
 ſuam ſimul & prioris conditionis vili-
 tatem improbraret. Darius ita ſciptu-
 rat. Rex Darius Alexandro. Hic of-
 fenſus, ſuo nomini regis titulum non
 additum, ita reſcribendo oſtendit, ſibi
 quidem regis convenire nomen longa
 ferie majorum regibus edito: Dario
 Celetis potius, quippe qui ante regnum
 Aſtandes, id eſt, curſor, ſive veredarius,
 fuiſſet, quod ipſe celetis voce græca ex-
 primete maluit. Eſt & alia conſectura,
 exprobraſſe ei hoc nomine fugam,
 quod deſerto curru, quo ſublumis inie-
 rat prælium, ſolitario equo inſidens
 periculo ſe eripuifſet. Nihil tamen in
 re obſcura, cum ab aliis auctoribus non
 juvemur, adfirmare poſſumus. Freinsh.

Cujus nomen ſumpſiſti] Juſtinus 10,
 3. 5. Herodot. 6. 58.

Gracos,] Hæc & ſequentia copio-
 ſiſſime perſcribuntur ab Herodoto &
 Diodoro. Sed & Juſtinus pluriſima me-
 morat.

11 Cum immanium &c.] Si mei ſit
 arbitrii, faciam, cum immanibus barba-
 rorum copiis. Freinsh.

12 Philippum] Idem Atrian. 2, 3.
 Scilicet conatur Alexander transferre
 paternæ cædis invidiam in Perſas, cum
 ipſe, certe mater Olympias, eo ciimine
 ſuſpecti haberentur. Freinsh. Omnia
 certe alia Juſtinus, Oroſius, alique
 de cæde Philippi narrant, à Pauſania
 nobili adoleſcente, hortatu Hermonatis
 Sophiſtæ, propter ſtuprum ipſi ad
 Attalo illatum, nec à rege punito, in
 apparatu nuptiarum interenipti.

Impia enim bella] Paucis, ſed nervo-
 ſè Ennius: non cauponandum bellum,
 ſed belligerandum. Confer Clapmar.
 de arcan. rerump. 3. 17. & Zevecorium
 in Flori lib. 1. cap. x. circa finem.

Licitamini hoſtium capita.] Discrimen
 adhibendum inter percussores, qui
 fidem expreſſam vel tacitam violant,
 ut ſubditi in regem, milites in eum, cui
 militant, recepti, ut ſupplices aut adve-
 næ aut transfugæ in eos qui receperunt;
 an vero nulla teneantur fide. Poſtremi
 omnino jure agunt, quia hoſtem occi-
 dere ubivis licet, non naturæ tantum,
 ſed & gentium jure. Neque tantum,
 qui hæc faciunt, ſed & qui aliis facien-
 di authores ſunt, jure gentium incul-
 pati habentur. Verum eſt, quod depre-
 henſitales, exquisitis ſuppliciis afficiantur.
 Sed id ideo, quia eodem jure gen-
 tium quidvis in hoſtem licet: gravius
 autem

proxime talentis mille, tanti exercitus rex, percussorem in me emere voluisti. Repello igitur bellum, non infero: & diis quo- 13 que pro meliore stantibus caussa; magnam partem Asia in ditio- nem redegi meam: te ipsum acie vici. Quem etsi nihil à me impetrare oportebat; utpote qui ne belli quidem in me jura ser- vaveris: tamen, si veneris supplex; & matrem, & conjugem, & liberos sine precio recepturum te esse promitto. & vincere & consulere victis scio. Quod si te nobis committere times, dabimus 14 fidem impune venturum. De cetero quum mihi scribes, me- mento non solum regi te; sed etiam tuo scribere. Ad hanc per- 15 feren-

autem aut levius malum statuit quisque pro sua utilitate. At de his, quorum facto perfidia inest, aliter censendum. neque enim ipsi tantum contra jus gentium faciunt, sed & qui eorum utuntur opera. Negabat Eumenes credere, se quenquam ducum sic velle vincere, ut ipse in se pessimum exemplum statueret, Grotius. Ii, qui ad occidendum aliorum operas conducunt, Assassini vocantur, ab Assassinis Phœnicæ gente.

13 *Repello igitur bellum,*] Majoris quidem animi esse videtur, inferre bellum quam repellere: unde Annibal apud Livium, lib. 21. ad suos milites: *Inferimus bellum, infestisque signis descendimus in Italiam, tanto audacius fortiusque pugnaturi, quanto major spes, majorque animus inferentis est, quam vim arcentis.* tamen gloriosius est, & naturæ jure convenientius, vim removere quam facere: nisi ab hoste facta non aliter quam armis vindicari possit, *Loccenius.*

Diis pro meliore &c.] Bonitas causæ fiduciam favoris divini habet; si quis magis Deo quam causâ nitatur. In omni tamen antiquitatis memoria cognoscimus, injusto sæpe appetito bello succubuisse; quod cum cæleste numen permittat, ipsius sanctioribus arcanorum mysteriis nobis ignotis, justis tamen, est adscribendum. *Loccenius. Freinshemius.*

Tamen, si veneris supplex; Postulat

ergo, ut ipse Darius ad se veniat. nec Arrianus aliter tradit. quo magis mirum apud eum 2, 3. scribere Darium: *Φιλίαν ἔλθειν ποιήσαι ἄλ' ὡς ἂν Ἀλέξανδρον,* amicitiam se cum Alexandro initurum venire. non certe ea Dario mens. quippe cum, ut apud Arrian. est, ex æquo cum Alexandro agere velleret; ut apud Currium, etiam ut superior & major; nunquam certe ad cum venisset: quæ nota est reverentiæ atque honoris, potentiori honoratiorique delati. Sic certe accepit ille feroc Ariovistus apud Flor. 3, 10. *quum legati dicerent, Veni ad Casarem: Quis est autem Casar? & si vult, veniat, inquit.* Hodie etiam in eo multum est superstitiosæ cautelle, quoties aut principis viri, aut eorum legati uno loco conveniunt. Cum confidero, non adducor ut credam, ita scripsisse Darium, ut nunc in Arriani scriptis legitur, sed proclivi, & alibi à me notato lapsu transpositas fuisse literas, esseque legendum, *Φιλίαν θέλει ποιήσαι ἄλ' ὡς ἂν Ἀλέξανδρον,* amicitiam cum Alex. jungere velle. Freinshemius. Non opportunus visus est Alexander posse Darium in ordinem cogere; quam si eum, qui se supra Alexandrum extulerat, infra se atque ad pedes provolutum videret; atque ex contemptore deprecatorem faceret: deprecatoris tamen humilitatem gratuita matris, conjugis, & liberorum restitutione solaretur, secundum illud Claudiani de bello Get.

ferendam Therfippus missus. Ipse in Phœnicem deinde descendit: & oppidum Byblon traditum recepit. Inde ad Sidona ventum est, urbem vetustate fama que conditorum inclutam. Regnabat in ea Strato, Darii opibus adjutus;

————— *Ignoscere pulchrum*
Iam misere, pœnaque genus vidisse
precantem. Loccen.

15 *In Phœnicem deinde descendit:*] A Phœnicæ Agenoris filio dicta, prius Rabbothin & Colpites. Duplex est hæc: una, quæ ab Orthosia Berytum usque pertendit: altera post Berytum, quæ Sidonem & Tyrum complectitur.

Geograph.

Byblon] Arrianus, passionibus ait traditum: Βύβλον τε λαμβάνει ὁμολογοῖα ἐν δόθεισιν, absente tamen rege Enylo, qui cum Autophradate Satrapa Darii versabatur.

Ad Sidona ventum est,] De Sidone Justinus lib. xviii. 3. *A piscium ubertate, Sidona appellaverunt: nam piscem Phœnices Sidon vocant.* Licet autem hæc urbs à primogenito Chananæi filio, cui hoc nomen, condita sit; non tamen inde sequitur, erroris Justinum insimulandum, cum utranque verum esse possit. Namque, non conditoribus tantum, sed à præcellentibus qualitatibus nomina sua urbes acquirunt. *Blanck,* Sydon ergò vetustate, amplitudine, nobilitate cum Tyro comparanda: poetis etiam amplius, quam Tyrus celebrata, tum Tyri nusquam meminerit Homæus, Sidonas vero seu Sidonios laudat ab ingenio & artificio, cum πολυδαίδαλως appellat Il. ψ. Quos prolixè laudat Eustathius, cum πολυτέχνως κὴ καλλιτέχνως & χαλκὸβελκῆς τεχνίτης nominat. Addit Strabo peritos Arithmeticæ & Astronomiæ, à ratiocinationibus & nocturna navigatione ducto initio. Moschus philosophus Sidone natus est ante bellum Trojanum, postea & Boëthus & Diodorus floruerunt. Distat Sydon Tyro ducentis stadiis, nostratibus milliariis sex, & stadiis quatuordecim. *Raderus.*

Hoc loco refellendi sunt duo præclarissimi historici, Diodorus inquam, & Plutarchus. Nam Diodorus 15, 47. quæ hic Curtius Sidone accidisse narrat, ad Tyrum transfert: erroris, non ex auctoritate tantum Curtii, quam & Justin. 11, 10, 8. suffulcit, convictus, sed aliis quoque rationibus; quarum haud postrema, quam observavit Loccenius, quod regi Tyriorum Azelmico veniam concesserit Alexander. apud Arrian. 2, 4, 31. maxime tamen urget, quod ex ipsius Diodori historia satis constat, ut & ex dicto Arriani loco, Tyrii, utpote plurimis eorum occidione cæsis, reliquis in servitutum redactis, non opus fuisse rege. Deinde, ridicule facit, qui, cum ista modo scripsisset, extemplo subjicit *Ballonymum* (sic enim quem noster *Abdolominum* vocat) repertum fuisse in horto quodam mercede haurientem. At Plutarchus, qui hæc in Papho accidisse vult, in Orat. de Fort. Alex. 2, 19. *Freinshemius.*

16 *Strato,*] Vsitatum illis regionibus nomen. Et Tyrii Stratonem habuere regem post dominorum cædem. Et supra, Aradi rex Strato vocatur. *Raderus.*

Darii opibus adjutus;] Haber hoc qualemcumque sensum, at, quanto præstantior exhibit, si legas, *Darii opibus additus, & quia, &c.* Quam enim exile hoc & putidum, memorare nobis aliquem Sidonis regem adjutum opibus Darii, quem scimus una cum cæteris imperio Perfarum fuisse subditum? Sed hoc notat Curtius, eum studuisse rebus Darii, ut strueret causam, unde demortus dejectusque regno fuerit, quam eandem assertit Diod. 17, 47. in reliquis omnibus nostro consentiens, nisi quod pro Sydone Tyrum substituit.

adjutus; sed quia deditioem magis popularium, quam sua sponte fecerat, regno visus indignus, Hephæstioniq; permissum, ut, quem eo fastigio Sidones dignissimum arbitrentur, constitueret regem. Erant Hephæstioni hospites 17 clari inter suos juvenes, qui facta ipsis potestate regnandi, negaverunt, quemquam patrio more in id fastigium recipi, nisi regia stirpe ortum. Admiratus Hephæstio magnitudi- 18 nem animi spernentis, quod alii per ignes ferrumque peterent; Vos quidem macti virtute, inquit, estote, qui primi intellexistis, quanto majus esset, regnum fastidire quam accipere. Caterum, date aliquem regie stirpis, qui meminerit, à vobis acceptum habere se regnum. At illi, quum multos im- 19 minere tantæ spei cernerent, singulis amicorum Alexandri, ob nimiam regni cupiditatem, adulantes; statuunt,

substituit. sic igitur ille: rex superior ob amicitiam cum Dario imperio exutus fuerat. Freinsh.

Sed quia &c.] Simili animo Theogenes l. 4. Æthiop. Heliodori ait: Non se laudare posse eam voluntatem, qua metu potentioris coacta esse videatur. Sic apud Appian. de bell. civ. lib. 1. Sylla Nolam necessitate potius quam benevolentia sibi obsequentem prædæ exposuit.

17 Erant Hephæstioni hospites] Hospes est, qui notum, familiarem, aut amicum excipit. Hospites erant sæpe principes civitatum, & magistratus accipiebant, aut reges, aut honestissimos: erantque alii publici, alii privati: privatorum vox tam de excipiente, quam excepto usurpatur. Inde sunt illa: renovare hospitium, id est, amicitiam, & tessera hospitalis, & tesseram frangere, & quæ sunt generis ejusdem.

18 Admiratus &c.] Sic etiam affectus fuit Celerinus, apud Claudianum in epithalamio Palladii:

*Cum sibi post domitas, & Parthica fulmina, Carrhas
Sceptra daret miles, rebusque imponere vellet,
Despexit fremitus, & prætulit otia regno, &c.*

Per ignes ferrumque &c.] Ob conditionem vivendi ut splendidissimam; ita, si sapienter æstimes, longè miseriam, tot ac tanta scelera commissa esse, atque adeo etiamnum committi sentio, ut me, ista reputantem, haud minus stultitiæ nostræ, quam perfidiæ, superbiæ atque immanitatis pigeat. Crudelissima belluarum homo, quis tibi dementiæ scelerumque aut finis est, aut modus; ubi semel cæca regnandi sitis, inane honesti, virtutumq; & pietatis pectus occupavit! Merito igitur laudavit hospites suos vir prudentiss. Hephæstio; digni certè sunt, qui nunc quoque tantæ moderationis præmio encomioque fruantur. Freinsh.

Quanto majus esset, regnum &c.] Illud esse majus hoc, etiam alii auctores censent. Macrobius 1. Saturn. xi. *Duas virtutes, quæ inter nobiles quoque unice data sunt, in uno video fuisse mancipio (Anaxilio Messenæ) imperium regendi peritiam, & imperium continendi magnanimitatem.* Claudianus, d. loco:

— *Magnum delata potestas,
Majorem contempta probat.*
Rite tamen designatus, si potest imperare, & velle debet: ne se publico commodo subtrahat. Loccen.

tuunt, *neminem esse potiozem quam Abdolominum quemdam, longa quidem cognatione stirpi regia adnexum, sed ob inopiam*
 20 *suburbanum hortum exigua colentem stipe. Caussa ei paupertatis, sicut plerisque, probitas erat: intentusque operi diurno, strepitum armorum, qui totam Asiam concuf-*

19 *Abdolominum quemdam,*] Plutarch. de fort. Alex. 2, 19. corruptissime legit *Alynomum*; in historia etiam falsus. nam Paphi regnum accepisse scribit. Curtii tamen scriptura præ cæteris placet: præsertim, cum *Abdella* nomine istis in oris vulgatissimo ita respondeat, ut sane idem videatur, cum additione cujusdam cognominis: fortasse à paupertate ejus orti. nam *ani*, vel *oni*, pauperem & humilem notat. Abdalla idem sonat, quod aliud iis locis usitatum nomen *Obadia*, servum Dei, quod majoribus nostris fuit *Godschat* / Persis *Hodabendes*. Certe, tot codicibus adjutus ausim affirmare, quod quod illud nomen alias fuit, incepisse saltem à litteris *Ab*, ut infinita alia eo in tractu, Abraham, Absalon, Abimelech, Abgarus. nam & hoc nomen ita scribi debere, ad Tacit. 12, 12. tento, quo loco jam legitur *Abbarus*, & in jure Canon. distinct. 15. cap. 3. propius ad veram lectionem *Abbacarus*. proxime autem Dionii lib. 40. *Auzac*. Freinsb.

Longa quidem cognatione] Doctissimus Adversariorum scriptor purat, excidisse hic particulam *haud*, & fuisse, *haud longa q. cogn.* sic apertiozem fore antithesin, & melius intellectum iri, quod Alexander dixerit, infra 4, 1. 22. *habitus fame generis non repugnare.* Mihi vulgata est verissima, & omnia hoc volunt. nam, quod de fama generis dixit Alexander, eo factum est, quod, quamvis per longam cognationem, regie tamen stirpi annexum audiverat; imo hoc longe melius famam nominavit; quæ proprie dicitur de iis, quorum non est memoria, aut certa cognitio. Deinde, non videtur hominem regie stirpi arctius conjunctum, propinquis

suis regnum obtinentibus in sædam adeo paupertatem dilapsurum fuisse, qui, ut certe hujus mores hic describuntur, nullo crimine id meruerit. *Freinshemius.*

20 *Caussa ei paupertatis,*] Non est probitas per se caussa paupertatis, quum aliquot probi fuerint ditissimi, quales Abraham, Josephus, David, alii. Sed, quod Aristoteles de Philosophis dixit, eos raro esse divites, quia esse nolint; aut, quod studium sapientiæ prius & antiquius quam divitiarum habeant. idem de plerisque probis licet affirmare; qui animi bona externis præferunt. Et sterilitate fortunæ sæpe animi bona exercentur, ut alibi locutus est Plinius. *Loccenius.*

Intentusque operi diurno,] Bene ille, qui intentus præclaro operi, in ipso mundi tumultu ac strepitu nullum mentis strepitum sentit. Virgilius in Cilice:

Quis magis optato queat esse beatior
avo;

Quam qui mente procul purâ sensuque
probando,

Non avidas agnovit opes, non tristia
bella,

Nec funesta timet valida certamina
classis.

Seneca: *Sapiens est, quem non tela vibrantia, non arietata inter se arma agminis densi, non urbis impulsæ fragor territat.* Epist. 56. quæ tota de hoc argumento lectu digna est.

Strepitum armorum,] Non exaudierat, hoc est, nihil eo movebatur, tanquam ad se non pertinet. ut enim omnino non audierit, impossibile est. nec enim tanta animi intentione avocabatur, quanta Archimedes intentum lineis suis, negant sensisse captarum Syracusarum

concufferat, non exaudiebat. Subito deinde, de quibus ante dictum est, cum regiae vestis insignibus hortum intrant, quem forte steriles herbas eligens Abdolominus repurgabat. Tunc rege eo salutato, alter ex his; *habitus*, inquit, *hic, quem cernis in meis manibus, cum isto squalore permutandus tibi est. Ablue corpus inluvie, aeternisque sordibus squalidum: cape regis animum, & in eam fortunam, qua dignus es, istam continentiam profer. Et quum in regali solio residebis, vitæ necisque omnium civium dominus, cave obliviscaris hujus status, in quo accipis regnum; immo hercule, propter quem.*

SOMNIO

racusarum strepitum, apud Livium 25, 31. Hunc sensum esse verborum Senecæ Epist. 17. *paupertas expedita est, securata est. Cum classicum cecinit, scit, non se peti*, teste Lipsio, recte vidit Gruteus. *Freinsh.*

22. *Habitus*,] Pro cultu corporis & veste hic accipitur, uti nunquam, quod meminim, apud Ciceronem, sed Livium, Plinium, & alios. *Raderns.*

Aeternisque sordibus] Palmerius scribit *veternoque & sordibus*. Sed inepte ac contra fidem manu typisque descriptorum exemplarium. Nec melius se expedit Acidalius. Retinenda igitur vetus scriptura, quam veram genuinamque judico. Per *aternas sordes* intellige perpetuas assiduasque, quomodo *aternas curas* Manilius, *aterna consilia* Horatius, *aternas rosas* Martialis, &c. pro vitæ perpetua elegantia, appellabunt.

Vitæ necisque] Quod est summæ in cives potestatis. Seneca de Clem. 1, 1. *Ego vitæ necisque gentibus arbiter, qualem quisque sortem, statumque habeat, in manu mea positum est, &c.* & in Thyeste versu 607.

Vos, quibus rector maris atque terra, Ius dedit magnum necis atque vitæ. Hujus testimonium sive insigne, apud Imp. Romanos erat pugio, & gladius. Tacit. III. Hist. *Vitellium, solum a latere pugionem Cæcilio simplici Consuli in concione reddidisse, tanquam Ius vitæ*

& necis. In inauguratione enim Principi pugio tradebatur. Quo nomine Commodus Imp. à militibus salutatus, & circumlatus est per celeberrimos vicos, strictum D. Julii gladium tenens, detrahitum delubro Martis, atque in prima gratulatione porrectum sibi à quodam. Vnde existimo, consuetudinem curiæ mansisse, ut regna per gladium traderentur. *Clapmarus.*

Cave obliviscaris hujus status,] Modeste fecit Gordius, qui plostrum, quo ad regnum fuit evehctus, publicum monumentum prioris fortunæ, in publico Jovis posuit templo. *Supra 3, 2.* Modestus & Agathocles Syracusorum tyrannus, an rex, qui semper vesci è ficitilibus consuevit, ne primæ paupertatis oblivisceretur. Plut. in Apophth. cap. 26. *Quod quidem fati rarum est: ut nimis verum illud Catuli apud Dion. lib. 36. Magni honores immodiceque potestates etiam optimorum hominum animos ad fastum extollunt atque corrumpunt.* Eodem pertinet admonitio mortalitatis, qua olim Romæ triumphantibus à tergo ingerebatur, *Respice post te, hominem esse te memento.* Lib. x. Curtii, Alexander de militibus suis: *Obliviscaris ejus, quem beneficio exuistis meo.* Qui ex humili & obscuro ad majora ritè evehctus est, non obliviscatur Dei, qui ipsum ita extulit; nec sui, qualis ante fuerit, & nunc sit, & inposterum esse debeat: ita constantius magnam

- 23 Somnio similis res Abdolomino videbatur: interdum, *satisne sani essent, qui tam proterve sibi inluderent*, percontabatur. Sed ut contanti squalor ablutus est; & injecta vestis purpura auroque distincta, & fides à jurantibus facta; serio jam rex, iisdem comitantibus, in regiam
- 24 pervenit. Fama, ut solet, strenue tota urbe discurret: aliorum studium; aliorum indignatio eminebat: ditissimus quisque *humilitatem inopiamque ejus* apud amicos
- 25 Alexandri criminabatur. *Admitti eum rex protinus jussit; diuque contemplatus, corporis, inquit, habitus famæ generis non repugnat: sed libet scire, inopiam qua patientia tuleris?* Tum ille, *utinam, inquit, eodem animo regnum pati possim. hæc manus suffecere desiderio meo: nihil habenti nihil defuit.*

Magnæ

magnam fortunam sustinebit. *Loccen.*

23 *Serio jam rex,*] Sequi amicum monentem debuit Modius, qui *serio* (non *sero*) cum hac distinctione volebat, & recte interpretabatur. Hoc apud ipsum vide. Seruum ut factum sit longo sermone, fieri potest: verum & ambiguum; & quid ad rem? Ad rem autem quanto minus, si quid in Suetonio simile? *Acidalius.* *Serio rex*, qui sumpserat jam fidem & auctoritatem regiam, fortunæ obscurandans; ut rectissime explicat Barthius aduersar. 28, 7. nam Raderus illud *serio* conjungit cum præcedenti voce *jurantibus*, haud perinde apte.

24 *Ditissimus quisque &c.*] Ita est, ut Lucretius ait:

Macerat invidia ante oculos illum esse potentem.

præsertim ditiores malè habet, si sibi pauperes præferri videant. Vna enim re superiores, nimirum divitiis, omnni esse volunt: dum divitiis omnia debent, aut parabilia esse putant. *Loccen.*

25 *Sed libet scire, &c.*] Multis commodior est fortuna angusta quam laxa: illa comprimit; hæc diffundit spiritus. Tacitus de Galba: *Major privato visus, dum privatus erat, & omnium consensu capax imperii, nisi im-*

perasset. Athenione, dum pauperem & privatam agebat vitam, nemo blandior & obsequentior fuit: at vocatus ad imperium Atheniensium, omnes sui temporis avaritia & crudelitate superavit, ut Athenæus lib. 5. de eo scribit *Loccenius.*

Hæc manus suffecere] Plutarchus in libello de vitando ære alieno: *Dices, quomodo alas? Hoccine te rogare æquum est, qui habeas manus, pedes, vocem? qui homo sis?* Seneca in fine epist. 20. *Nemo nascitur dives, quisquis exit in lucem, jussus est lacte & pane esse contentus. ab his initium nos regna non capiunt.* Tales fuere præter Abdolominum fenex Corycius apud Virgil. iv. Georg.

— *qui rarum in dumis olus albaque circum*

Lilia, verbenasque premens vescumque papaver,

Regum æquabat opes animis.

Nihil habenti nihil defuit.] Avaro semper deest, tamque eo caret, quod adest, quam quod abest. Omnia possidet, qui nihil petit. Legendum ultimum Ciceronis Paradoxum: *ὁτι μὴ ἔστι ὁ σοφὸς πλεῖστον,* Solum sapientem esse divitem. *Magnum, inquit, vectigal parsimonia est. non esse cupidum, pecunia est: non esse emasem, ve-*

ctigal.

Magnæ indolis specimen ex hoc sermone Abdolomini 26 cepit. Itaque, non *Stratonis* modo *regiam supellectilem adtribui* ei iussit; sed *pleraque etiam ex Persica prada*: regionem quoque urbi adpositam ditioni ejus adjecit. In- 27 terea Amyntas, quem ad Persas ab Alexandro transfugisse diximus; cum quatuor millibus Græcorum, ipsum ex acie persequuntis, fuga Tripolim pervenit. inde in naves militibus impositis Cyprum transmisit: & quum in illo statu rerum id quemque, quod occupasset, habiturum arbitraretur, velut certo jure possessum; Ægyptum petere decrevit: utrique regi hostis, & semper ex ancipiti mutatione temporum pendens. horta-

Etigal. contentum vero suis, maxima, certissimaque divitiis. (Sapientes) satis esse putant quod est, nil appetunt, nulla re egent, nihil sibi deesse sentiunt, nil requirunt. Et apud Senecam poeta: *Is minimo eget mortalis, qui minimum cupit.*

26 Ex hoc sermone] Est enim haud frustra dictum: *Ψυχῆς χαρακτήρ ἐστὶ ἀνθρώπου λόγος*, *Animi character est hominis oratio.* Celebratur & illud Socratis: *loquere ut te videam.* quare diligenter monet Cicero *Offic. 1. 17.* providendum esse, *ne sermo vitium aliquod indicet inesse moribus.* Freinshemius.

27 Amyntas, quem ad Persas ab Alexandro transfugisse diximus,] Dixerat hoc supra lib. III. *At Græci, qui in Darii partibus steterant, Amynta dux,* (prator hic Alexandri fuerat, tunc transfuga) *abrupti a cæteris, haud sane fugientibus similes evaserant.* De Amynta & Thymonda eadem Arrianus, qui tres Amyntas cognomines ponit, Arrabati filium, alterum Andromienis, tertium hunc Antiochi, cujus interitum cum exercitu infra audies. *Raderus.*

Cum quatuor millibus] Arrianus octo millia censet. Diodorus cum Curtio facit, vel potius hic cum illo.

Tripolim pervenit.] In variis regio-

nibus hoc nomine civitates reperiuntur. Est Phœnicis, est Macedoniæ, Perræbea Cariæ, Messeniæ, Arcadiæ, Epiri, & in Ponto, uti Stephanus tradit. Hoc loco de Phœnicis accipienda, qua Amyntas ante Alexandræ adventum pervenit, ut auctor est Diodorus; nomen accepit à colonis ex tribus illuc civitatibus missis, Arado, Tyro, & Sidone. Melas: à tribus oppidis, situgulis inter se stadiis distantibus, Tripolitani nomen inditum. Tripolitani navale Amyntas occupavit, & navibus, quibus uti non poterat, incensis, ne Alexander fugientes posset assequi, sitigit. *Raderus.*

Cyprum transmisit:] Regia insula è regione Cilicii sinus posita.

In illo statu rerum] Simile est illud *Flor. 3, 5. 4. Spem ac fiduciam dabant nostra vitia: quippe quum civilibus bellis disungeremur, invitabat occasio.* Suetonii *Cæs. 35.* de Pharnace, *occasione temporum bellantem.* Proprie autem huc spectat legatorum Romanorum expositatio cum Antiochio apud *Livium 33, 25. 4.*

Semper ex ancipiti] Tale vulgi & levium hominum est ingenium, ut instar fasciarum à vento agitatarum, ad quamcunque fortunæ auram sint mobiles. *Ovid. 1. Trist. eleg. 8.*

28 hortatusque milites ad spem tantæ rei, docet, *Sabacem* prætorem *Ægypti* cecidisse in acie: *Persarum* præsidium & sine duce esse, & *invalidum*: *Ægyptios* semper prætoribus eorum
 29 *inensos*, pro sociis ipsos, non pro hostibus æstimaturos. Omnia experiri necessitas cogebat: quippe Q V M primas spes fortuna

Vtque comes radios per Solis eunibus umbra est:

Cum latet hic pressus nubibus, illa fugit.

Mobile sic sequitur fortuna nomina vulgus,

Quæ simul inducta nube teguntur, abit.

Talis describitur Acedux à Liv. lib. 22. qui cum fortuna mutavit fidem. Talis Varro Pompeii legatus apud Cæsarem lib. 2. bell. civ. qui se movit ad motum fortune. Tales Cerenfes. Liv. lib. 28. de Castulonensib. Cum prosperis rebus socii fuissent, post cæsos cum exercitibus Scipiones, defecerant ad Penos. Loccen.

28 *Sabacem*] Recte animadvertit Glareanus, nomen hoc, licet unius viri (quod tamen confunditur cum alterius nomine, ut mox videbimus) non semel variare in Curtio. nam & hoc & lib. 3. *Sabaces* vocatur, mox vero *Mazaces*, rursus *Astaces*. Sed, ut reddamus verum nomen Prætori, hic & supra 3, 11. 10. recte vocatur *Sabaces*. nam eadem est persona, & quod firmat nostram sententiam, utrobique dicitur in acie cecidisse. Nec aliter Arrianus 2, 2. ubi de pugna ad Issum: cecidit etiam *Sabaces* prætor *Ægypti*. Ibi vides, Arrianum etiam *Σαβάκης* vocare, non vero *Μαζάκης*, ut Glareanus vult. Verum quidem est, ab Arriano 3, 1. *Μαζάκης* (ut recte habet editio Vulcanii) adduci, sed ab hoc diversum, de quo mox. Negat autem Glareanus, Diodorum quoque mentionem facere hujus prætoris, cum tamen ille 17, 34. *Tasacem* licet depravato nomine vocet, ubi æque ac Arrianus cæsos primates *Persarum* in pugna ad Issum refert. Porro, quod Glareanus *Mazacem* illum, de quo Curtius 4, 1. 32. eundem esse,

contendit, cum *Sabace*, non potest; cum *Sabaces* jam obierit, ut dictum, in bello ab Issum. Et, ut nullus dubitationi sit locus, Arrianus 3, 1. tradit, *Mazacem*, ubi certior factus de grandi clade *Darii* ad Issum, ex desperatione se dedidisse *Alexandro*. De qua deditio Curtius 4, 7. 4. agit, ubi pro *Astaces* leg. *Mazaces*. quod etiam vidit J. Gebhardus. Idem Arrianus, ubi de expeditione *Alex.* in *Ægyptum*, Prætorum *Ægypti* *Mazacem*, non *Astacem* appellat. hinc & eod. lib. recte emendat Gebhardus *Μαζάκης* pro *Μαζάκης*. nam *Mazæus* *Babyloniæ* prætor erat, non *Ægypti*. Quod denique addit Glareanus, non potuisse *Darium* tam cito in fuga cæso *Sabaci* alium substituere, hunc quoque scrupulum illi eximet Arrian. ubi dicit 3, 1. *Μαζάκης* ὃν *Δαπέης* ἠγασθηκώς. *Mazaces* à *Dario* constitutus. & Curt. 4, 7. in cujus præsidio *Mazaces* prætor *Darii* relictus. Loccenius. Sciendum est, eandem *Persis* olim fuisse providentiam, quæ hodie omnibus est gentibus, ut nempe summo magistratui substituerint, qui per ejus absentiam videret ne quid Respublice detrimenti caperet. *Freinsh.*

Sine duce esse,] Mentitur esuriens Græculus, qui mox *Mazacem* prætorem occisum sensit.

29 *Quum primas spes &c.*] Sed & spes incerta futuri. ut Maro *Æn.* 8. loquitur. unde non minus illa animum torquere potest, quam præsentium fastidium aut frustratio. Ut ergo animus sit tranquillior, præstat esse præsentibus æquum, ut Ariustippum fuisse Horat. lib. 1. epist. 17. & *Ælianus* Var. hist. lib. 14. cap. 6. testantur, & quæ adfunt boni consulere, nec de castino esse sollicitum, uti *Christus* ipse docet; sed adversus

fortuna destituit; futura præsentibus videntur esse potiora. igitur conclamant, *duceret quo videretur*. Atque ille UTENDVM animis dum spe calerent ratus; ad Pelusii ostium penetrat: simulans à Dario se esse præmissum. Potitus ergo Pelusii Memphim copias promovit: 30 ad cuius famam Ægyptii, vana gens, & novandis quam gerendis aptior rebus, ex suis quisque vicis urbibusque, ad hoc ipsum concurrunt, ad delenda præsidia Persarum. qui territi, tamen spem obtinendi Ægyptum non amiserunt. Sed eos Amyntas prælio superatos, in 31 urbem compellit; castrisque positis, victores ad populandos

adversus quamcunque sortem bene præparatum & munitum pectus gere. *Ille enim ex futuro suspenditur, cui irritum est præsens. Quid autem varietas mutabilitasque casuum perturbabit, si certus sis adversus incerta.* ut Seneca epist. 101. & alibi monet. *Loccen.*

Futura præsentibus] Tacitus H 3, 85. *natura pavoris est, ut omnia metuenti, præsentia maxime displiceant.*

Atque ille utendum animis] Sic infra, hoc lib. autor: *Rex impetu animorum utendum ratus, secunda vigilia castra movit.* lib. VI. *Summa militum alacritate jubentium quocunque vellet duceret; oratio excepta est, nec Rex moratus impetum.* Hoc congruit Cæsaris monito III. de bello civ. *Est quaedam animi incitatio atque alacritas naturaliter innata omnibus, que studio pugna incenditur; hæc non reprimere, sed augere Imperatores debent.* Lucanus lib. 1. de Cæsare:

Cæsar ut acceptum tam prono milite bellum

Fasæque ferre videt; ne quo languore moretur

Fortunam, &c.

Loccenius.

Ad Pelusii ostium] A Cypro enim naviganti versus meridiem, primum ad Ægyptum occurrit Pelusium oppidum, & portus, ubi Nili ostium exoritur in mare, & angulum ex Delta

tertium Pelusiacum efficit. de quo infra ex Callisthione & Strabone prolixè. Pelusium cæde Pompeji Magni nobilitatum est, ut Cæsar lib. 3. de bello civ. notat. *Raderus.*

30 *Memphim*] Caput Ægypti & regia, *Caira* hodie.

Vana gens,] Synesius in encomio calvitii per translationem *αιγυπιακων* pro dolose agere usurpat. Strabo lib. 17. *αυθροπως διαλεμης* vocat, *hominis imbelles*, ad rem gerendam ineptos. Polybius 15, 31. ait esse *hoc Ægyptiis hominibus innatum, ut dum fervent ira, mirum in modum sint crudelès.* Plinio in paneg. appellatur *ventosa & insolens natio.* Philo in Flaccum scribit, esse Ægyptios natura irritabiles, & è minima scintilla fuetos magnas seditiones accendere. Et Vopiscus in Saururnino: *Sunt Ægyptii viri ventosi, furibundi, jactantes, injuriosi, atque adeo vani, liberi, novarum rerum usque ad cantilenas publicas cupientes.* & mox ex epistola Adriani: *Ægyptum totam didici levem, pendulam, ad omnia fama momenta volitantem.* &c: *Genus hominum seditiosissimum.* Ergo Suetonio teste Cæsar. 35. veritus est Cæsar *Ægyptum provinciam facere, ne quandoque violentiorem præsidem nasca, novarum rerum materia esset.*

31 *Sed eos Amyntas prælio superatos,*] Præsidium Persarum accipe Memphi

I impo-

landos agros eduxit: ac velut in medio positis omni-
 32 bus hostium cuncta agebantur. Itaque Mazaces, quam-
 quam infelici prælio suorum animos territos esse cog-
 noverat; tamen *palantes*, & *victoriæ fiducia incautos*
 ostentans, perpulit *ne dubitarent ex urbe erumpere*, & *res*
 33 *amissas recuperare*. Id consilium non ratione prudentius,
 quam eventu felicius fuit: ad unum omnes cum ipso
 duce occisi sunt. Has pœnas Amyntas utrique regi
 dedit; nihilo magis ei ad quem transiugerat fidus, quam
 34 illi quem deseruerat. Darii prætores, qui prælio apud
 Isson superfuerant, cum omni manu, quæ fugientes se-
 quuta erat, adsumpta etiam Cappadocum & Paphlago-
 35 num juventute, Lydiam recuperare tentabant. Anti-
 gonus prætor Alexandri, Lydiæ præerat: qui, quam-
 quam plerosque militum ex præsidiis ad regem dimi-
 ferat; tamen barbaris spretis, in aciem suos eduxit. Ea-
 dem illic quoque fortuna partium fuit: tribus præliis
 alia atque alia regione commissis, Persæ funduntur.
 36 Eodem tempore classis Macedonum ex Græcia accita,
 Aristomenem, qui ad Hellepontioram recuperandam
 à Dario

impositum, cui præfectus erat Mazaces Sabacis vicem prætura fungens.

Velut in metu positus &c.] Ilias hic variarum lectionum occurrit. Aliter editi, aliter membranæ, aliter Modius, aliter Acidalius curat affectum & depositum locum. Freinshemius legendum censet: *Velut in metu positus*. Ea enim causa negligentia, cedere nihil ausuros hostes adverso prælio perculsos. Porro, similem ex Justino locum adnotare non pigeat. Sic enim ille 24, 7. de Gallis: *Gallorum vulgus ex longa inopia, ubi primum vino, ceterisque commeatibus referta rura invenit, non minus abundantia quam victoria lætum, per agros se sparserat; desertisque signis ad occupanda omnia pro victoribus vagabantur.* Freinsh.

32 *Palantes, & victoriæ fiducia*] Res

prosperæ plerunque & tantum non semper negligentiam patiunt. Recte enim Claudianus experientia teste: *Sapius incauta nocuit victoria turba*. Proinde cautione & ordine etiam post victoriam opus est, si eam retinere cupis. Vide Veget. de re milit. lib. 3. cap. 25. & 26. Loccen.

33 *Nihilo magis ei ad quem*] Transfugæ plerunque fidem fugacem ac destuloriam, quales ipsi sunt, habent. Asclepiodorus apud Procopium lib. 1. de bello Gothorum. *Qui inconstabilis est, & inconstantiæ morbo laborat, simul ac timere inceperit; vel suimet amanti-ssimis debitam negaturus est fidem.* Locc.

35 *Lydia*] Artian. 1, 8. *Phrygia*. Poteest utranque obtinuisse.

36 *Classis Macedonum*] Ducibus Amphotero & Hegelocho.

à Dario erat missus, captis ejus aut merfis navibus superat. A Milesiis deinde Pharnabazus præfectus Perficæ classis pecunia exacta, & præsidio in urbem Chium introducto, centum navibus Andrum, & inde Syphnum petiit. eas quoque insulas præsiidiis occupat; pecunia multat. Magnitudo belli, quod ab opulentissimis Europæ Asiæque regibus, in spem totius orbis occupandi gerebatur; Græciæ quoque & Cretæ arma commove-
rat. Agis, Lacedæmoniorum rex, octo millibus Græcorum, qui ex Cilicia profugi domos repetierant, contractis;

37 *Pharnabazus*] De quo supra: *Pharnabazus* quoque, cui summum imperium maritima ora rex dederat, &c. Hic, cum accepisset nuncium de clade Issica, cum duodecim triremibus atque exterorum stipendiariorum mille quingentis Chium repetit, veritus ne audita strage Persarum defectionem molirentur. Milesiis pecuniam in classem Perficam imperavit. Miletus caput Ionum in Caria. *Raderus.*

Centum navibus] *Pharnabazus* autem & *Autophradates* aliquandiu apud Chium moram fecerunt, præsidioque in insula collocato, nonnullis in Con atque Halicarnassum navibus missis, ipsi centum navibus optime ad navigandum instructis Siphnum appellunt. *Arrianus.* Chios autem nobilissima maris Ioniæ insula est. *Idem.*

Andrum,] Ex Cycladibus una, ab Andro Eurymachi F. dicta. Plura Stephanus cum aliis Geographis. Ex hac est Andria Terentii.

Syphnum] Insula in Cretico mari à Siphono Sunii F. prius Merope dicta. Has omnes insulas Pharnabazus cum *Autophradate* occupavit.

38 *Magnitudo belli,*] Perfici inter Alexandrum & Darium, gerebatur eo fine, ut victor simul orbem occuparet, quem spe devoraverat Alexander. *Rad.*

Græcia quoque & Creta] Non quod Cretenses non Græce loquerentur, sed quod Creta Græciæ non esset subjecta,

suisque legibus viveret, quas Minos tulerat. Est insula, non in Aegeo mari, ut Eudoxus censuit, sed ut Strabo docet, inter Cyrenaicam & Græciam sita, longa stadiis minus duobus duomilliaribus supra septuaginta, lata milliaribus septem minus oriente. dicta ἐγκώπολις à civitatibus centum, de quibus copiosè Strabo lib. x. *Rad.*

Arma commoverat.] Græci Cretenses, cum viderent, Alexandrum nisi confecto bello Persico non reversurum, ausi sunt se commovere, nec tamen omnes, immo soli Lacedæmonii, qui in Alexandrum regem nunquam confenserant. *Raderus.*

39 *Agis, Lacedæmoniorum rex,*] Quæras quis iste sit Agis Lacedæmonius: an Eurysthene F. Agefilai frater, quem suis monumentis celebrat singulari libro Xenophon; à quo Agidæ: an ille posterior Agis: an tertius denique interfectus, quem cum Cleomene laudat Plutarchus. Hic Agis inter primum & ultimum medius, an ille, quem cum Gracchis componit Plutarchus? Haud dubie medius hic est inter extremos, ab Antipatro ad Megalopolim cæsus. Nec turbet te, quod apud Arrianum Agefilaus nominetur Agidis frater, & primus ille fratrem habuit, & iste Agefilaum, &c. Vide Arrianum 11, 3.

Ex Cilicia profugi] Ex triginta millibus à Dario mercede conductis, alii Amyntam in Ægyptum secuti erant;

tractis; bellum Antipatro Macedoniae praefecto moliebatur. Cretenfes has aut illas partes fequuti, nunc Spartanorum; nunc Macedonum praefidiis occupabantur. Sed leviora inter illos fuere discrimina; unum certamen, ex quo caetera pendebant, intuente fortuna.

alii in acie ad Iffum ceciderant; alii ad Agidem venerant, qui cum illo plerique perierunt.

Bellum Antipatro Macedoniae praefecto moliebatur.] Praelium inter Antipatrum & Agidem commissum, describitur infra initio libri sexti. Arrianus lib. 2. docet, Agidem ad Autophradaten in Syphnum insulam pervenisse, ibi triginta accepisse talenta, & decem triremes, quas cum Hippia ad Agefilaum miserit, cum mandatis, ut

in Cretam cum illis navigaret, ad res illius insulae constituendas. Diodorus paucis: *In Europa*, inquit, *Agis Lacedaemoniorum rex, receptis octo millibus aere merentium militum, qui ex praelio adverso ad Iffum evaserant, novis rebus in gratiam Darii, animum intendit. A quo naves & pecuniam magnam cum obrinisset, in Cretam transmisit. Vbi urbes complures captas, in Persarum partes traxit* Justinus de eodem Agidis & Antipatri bello narrat, l. 2. ipso initio.

C A P. II.

Tyrus, Alexandrum recipere recusantes, obsidentur.

1 **T**AM tota Syria, jam Phoenice quoque, excepta Tyro, Macedonum erant; habebatque rex castra in continenti, a quo urbem angustum fretum dirimit. Tyrus & claritate, & magnitudine

1 **Tota Syria**] Praeter Palaestinam tamen & Gazam, quae pars Syriae est. Jaddus enim, Hebraeorum id temporis Pontifex, salutaris ab Alexandro per legatos, uti Josephus est auctor, & monitus ut se dederet Macedoni, & quae dependisset antea Dario, illa sibi penderet, auxilia mitteret, conneatum, arma, aliaque quae postulasset, suppeditaret: negavit Pontifex se vivo Dario id praestare posse, quod jurasset, se contra Darium saluum, nunquam arma laturum. Iratus rex juravit, se, occupata Tyro, exercitum Hierosolymis adnotatum, docturumque, adversus quem jusjurandum esset custodiendum. *Raderus.*

Angustum fretum] Quatuor stadia

latum inter urbem & terram. Stadia autem duo & triginta, unum milliare Germanicum faciunt. Est ergo octava pars milliaris, quingenti nempe passus.

2 *Tyrus*] Hodie *Suri* audit, olim Hebraeis & Syris *רור* Sor, Zor, Tfor, & Tzor, *rupes, saxum, angustia*. Pœnis *Sar*, Latinis *Sarra*. Tyrus vero, a Tyra Noachi nepote, Japheti filio, septimo loco nato, qui *Tyrus* dictus, & urbem paulo post diluvium condidit, & a suo nomine cognominem fecit. Tyrus in alto saxo è mari extante fixa, undique mari cincta ac tota insula. Continebat in ambitu passus 2750. Ambitus vero insulae complectebatur 19 millia passuum. Recedebat a continente passus 10. Angustiae freti erant ad orientem urbis.

dine ante omnes urbes Syriæ Phœnicæque memorabilis, facilius societatem Alexandri acceptura videbatur, quam imperium. Coronam igitur auream legati donum adferebant; com meatusque large & hospitaliter ex oppido adduxerant. Ille *dona, ut ab amicis, 3 accipi jussit; benigneque legatos adloquutus, Herculi, quem præcipue Tyrii colerent, sacrificare velle se dixit. Macedonum reges credere, ab illo deo ipsos genus ducere: se vero ut id faceret etiam oraculo monitum.* Legati respondent, *4 esse templum Herculis extra urbem, in eam sedem quam Palaty-*

urbis. Mare circumfusum, procellosum, & latentibus scopulis periculosum, ut ignari locorum adnavigantes, sæpe in ipso portu facerent naufragium. Tempa erant magnifica, & perverusta, Jovis Olympii, Hercules Tyrii dicti, & Attares. Oppugnata ante Alexandrum sæpius & expugnata est Tyrus. Et sane excisa postremo à Turcis est, nihilque jam superest, quam portus de Sur. *Raderus.*

Facilius societatem] Vt suis legibus viveret, sociæ & amica regi esset; cæterum, in omnibus suo arbitrio tanquam libera, nec ullius imperio obnoxia civitas ageret. sicut paulo ante Pisidæ Selgenes, imperata se ut amicos (non ut subditos) succre velle significarunt. Ita lib. 8. *Sisymethron cepit hortari, ut fidem quam vim Macedonum mallet experiri.* Scipio apud Livium lib. 28. ad Oringianos: *Vt amicitiam potius quam vim experirentur Romanorum.* Societas merito præfertur imperio, quod illa relinquit sociis æquale jus, quod vis & imperium sæpe vel admittit vel minuit. Annius Sætinus prætor Latinorum apud Livium lib. 8. *Si factus est, si societas, æquatio juris est.* Loccen.

Coronam igitur auream] Magni ponderis, inquit Justinus, coronam, ut regi, & victori.

3 *Vt ab amicis,*] Ita amicos habuisset, & reliquisset, si portas illi aperuissent; sed punire Tyrios nomen per

Alexandrum, ut ante per Nabuchodonosorem volebat, præsertim propter scelus dominorum à servis occisorum, idololatriam, luxum, superbiam. *Rad.*

Herculi,] Dubitatur tamen quisnam hic Hercules fuerit. nam plures numerabant. Cicero de Natura Deor. 3, 16. *plures tradunt nobis, Antiquissimum, Iove natum, sed antiquissimo irem Iove. Nam Ioves quoque plures in præcis Græcorum literis invenimus. Ex eo igitur & Lyfiso est is Hercules, quem concertavisse cum Apolline de Tripode accepimus. Alter traditur Nilo natus Ægyptius. Tertius est ex Idæis indigetis, cui inferias offerunt. Quartus Iovis & Asteria ex Latona sororis, quem Tyrii maxime colunt, cujus Carthaginem filiam ferunt. Quintus in India, qui Belus dicitur. Sextus hic ex Alcmena, quem Iupiter genuit, sed tertius Iupiter.* Loccenius. Vide & dies geniales Alexand. 2, 14.

Genus ducere:] Ab Hercule, non tamen Tyrio, nisi hic idem cum Argivo fuerit

Oraculo monitum.] Hercules illi per noctem, quæ obsidionem præcessit, dextram porrexit, & in urbem introduxit, ut narrat Artianus lib. 2. De sacrificio tamen nihil ibi, sed eo potuit traxisset Alexander.

4 *Extra urbem,*] Quod libertati suæ periculosum arbitarentur, si Regem armatum intra muros acciperent; forsitan & Darii respectu id declinare

Palatyrum ipsi vocant: ibi regem deo sacrum rite facturum.
 5 Non tenuit iram Alexander, cujus alioquin potens non erat. Itaque vos quidem, inquit, fiducia loci, quod insulam incolitis, pedestrem hunc exercitum spernitis: sed brevi ostendam incontinenti vos esse. proinde sciatis licet, aut intraturum
 6 me urbem; aut oppugnaturum. Cum hoc responso dimissos

maluerunt, ne pendente adhuc bello, si ab eo steteret victoria, indignationem ejus incurrerent. qua mente apud Plutarch. Demetrio cap. 39. Athenienses Demetrium oraverunt, ut urbe abstineret. quod scivisset populus, ne quis ex regibus urbe acciperetur. Mediam itaque gerere se maluit. quæ res plurimis male cessisse multoties adnotatum est. Freinshemius.

Palatyrum] Strabo xvi. *ἡ πύλι Τύρον ἢ παλαιότερα ἐν τριάντην σταδίοις*: Post Tyrum est antiqua Tyrus triginta stadiis distans.

5 *Fiducia loci*,] Quum in parvo quodam castello Græci ab Antigono Rege Macedonum obliderentur, & fiducia loci contempnentes hostem, multa in deformitatem Antigoni jocarentur, & nunc staturam humilem, nunc collisum nasum irriderent: *Gaudeo*, inquit, & aliquid boni spero, si in castris meis Silenum habeo. Cum hos dicaces fame domuisset, captis sic usus est, ut eos, qui militiæ utiles erant, in cohortes describeret, cæteros præconi subjiceret: id quoque negavit se facturum fuisse, nisi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Seneca lib. 3. de ira cap. 21. Itaque fiducia loci & contemptus hostis, incolas & authores plerumque ferit. Corn. Nepos: *Nimia fiducia, magna solet esse calamitati*. Loccen. Tales enim, dum in situ locorum ad arcendam vim hostilem satis sibi putant esse præsidii, libertatem suam ferociter tutari solent: ut contra, quibus ea munimenta non sunt, obedienter imperata facere consueverunt. Inde factum, ut quorum rebellio metuerebatur, ex superioribus lo-

cis in æqua digredi cogentur. Quomodo Augustus perdomita Hispania, fiduciam montium timens, in quos se recipiebant Atlures, castra sua, sed quæ in plano erant, habitare & incolere jussit. Flor. iv. 12. Freinsh.

Quod insulam incolitis,] Insula nomen traxit à Salo, quasi in Salo vel Solo insula, quod mari cincta sit. quicquid enim vel à fluminibus, vel mari eminet, *Insula* proprie dicitur. A similitudine inde maritimarum insularum, etiam in urbibus dicuntur insulæ, domus ab aliis sejunctæ, hoc est, ut Festus docet, quæ non junguntur communibus parietibus cum vicinis, sed circuitu publico, aut privato cinguntur. Ergo in civitate insula dicitur, quicquid viis, aut plateis cinctum est. *Raderus*.

Incontinenti vos esse.] Et hoc egregie ostendit, cum jacta ingenti mole operum in obsidione Tyri, ex insula continentem fecit. unde & Ovid. *Metamorph.* 15, 287.

Fluctibus ambita fuerant Antissa Pharosque.

Et Phænissa Tyros, quarum nunc insula nulla est.

Legitur quoque Pomponium Melam c. 12, & Plinium 5, 19. *Loccenius*. Eo autem confidentius hoc minabatur Alexander, quod & prius jactam ibi molem à Nabuchodonosore fuisse scire poterat, de qua re Hieron. in c. 26. Ezech. lege. Alexandri molem, aliasque similes respexit Florus 2, 2. cum sic scriberet: *Vt quatenus nec mole jungi* (Italiæ Sicilia) *nec pontibus posset, armis belloque jungenda, & ad continentem suum revocanda videretur*. Freinsh.

Aut oppugnaturum.] Quod quidem futurum

fos monere amici cœperunt, ut regem, quem Syria, quem Phœnice recepisset; ipsi quoque urbem intrare pate-
rentur. At illi loco fatis fisi, obsidionem ferre decreve-
runt. Namque urbem à continenti quatuor stadiorum
fretum dividit, Africo maxime objectum, crebros ex
alto fluctus in litus evolvens. Nec accipiendo operi,
quo Macedones continenti insulam jungere parabant,
quidquam magis, quam ille ventus obstabat. quippe
vix leni & tranquillo mari moles agi possunt; Africus
vero prima quæque congesta pulsu inlisa mari subruit:
nec ulla tam firma moles est, quam non exedant undæ
per nexus operum manantes; & ubi acrior flatus existi-
tit,

futurum non putabant Tyrii. nec enim credere poterant, Alexandrum post clarissimam victoriam, cum hostem persequi opportunum esset, omiſsa occasione rerum amplissimarum, ad unius urbis obsidionem hæsurum esse. Quem errorem in Bardane, haud diffimilis ingenii Rege, graviter notat Tacitus II, 8. neque cunctatur quin proximas præfecturas corripiat, solis Seleucensibus dominationem ejus abnuentibus, in quos, ut patris sui quoque defectores, ira magis quam ex usu presenti accensus, implicatur obsidione urbis valida, & munimentis objecti amnis, muroque & comæatibus firmata. Interim Gotarzes Dabarum Hyrcanorumque opibus auctus, bellum renovat. Freinsh.

6 Syria] Præter Palestinam.

Phœnice] Præter Tyrum.

7 Fretum dividit, Africo maxime objectum,] Angustia freti quatuor stadiorum erant, Tyro ab oriente. Africus ventus ab occidente flabat, & recta mare in angustias propellebat, & fluctus decumanos ciebat. Africus porro Græcis ΑΨ dictus, & Vulturno orientali erat objectus. Vulturnus ab oriente hiberno spirabat inter Eurum & Notum, Græcis Ευγγολ. Africus ergo ab occidente hiberno ortus, Vulturnum oppugnabat, uti Virgil. in tem-

pestatis descriptione, cum luctantes inter se ventos committit, Africum contra Eurum & Notum collocat. Æneid. I, 88.

Incubere mari, totumque ex sedibus imis?

Vna Eurisque Notusque ruunt, creberque procellis

Africus, & vastos volvant ad littora fluctus.

[Hunc ultimum versum in animo habuisse videtur Curtius cum ista scriberet.] De ventis hisce plenius cognoscet apud Gellium, item Senec. Natur. quæst. 5. 16. Porro, angustias fuisse ab oriente postea continenti commissas, facile ex Gulielmo seu Willelmo Tyrio discas, Hist. Hierosol. 13, 5. Qui addit, mare vicinum urbi, periculosum ignaris fuisse, propter latentes passim scopulos. Nam & urbs rupi & scopulo maximo imposta est. Rad.

8 Per nexus] Qui huic lectioni anteponunt, vel etiam componunt aliam, per enixus operum, potius delectantur inveniendis quibus paginas impleant, quam conservata puritate textus. Ad minimum advertere debuerant, enixus, ut maxime ita legendum esset, aquæ non tribui, sed operibus: enixus operum; quomodo si Curtium scripsisse

9 tit, summi operis fastigio superfusæ. Præter hanc difficultatem haud minor alia erat; muros turreſque urbis præaltum mare ambiebat: non tormenta, nisi è navibus procul excussa, emitti; non scælæ mœnibus adplicari poterant: præceps in salum murus pedestre interceperat

psisse putant, haud levem injuriam faciunt majoris elegantiaë judicii que historico, Nexus autem operum, quid sint, præter quod candidissime dictum, sponte patet; ipse subinde explicat. mox 4, 2. nondum commissum opus. & 4, 3. clarissime: crebrisque fluctibus compages operis verberata se laxavere; saxaque interfluens (an interluens) unda medium opus rupit. mox. 9. velut quodam nexu continens opus junxerant. Freinshermius,

Summi operis fastigio] Insuavis iteratio operum, & mox operis. Vide ne omittendum posterius, legendumque summo fastigio. Acidal. Nihil tamen temere mutandum in his talibus, nisi certior adsit ratio.

9 Præter hanc difficultatem, &c.] Mendum leve est, eo que non animadversum. Scribendum: non tormento, nisi è navibus procul, excussa mitti, &c. Ex quibus, mitti, jam exhibuit Modius, nec in ea voce Dan. & Pal. 1. collatio ex illis libris quidquam edit differentiaë. Vtrumque autem ratio & usus loquendi flagitat. Infra, hac ipsa in narratione; quum tormento asseres promovissent. lib. 7. Tormenta saluti fùere, quibus in confertos ac temere se offerentes haud frustra excussa sunt tela. lib. 8. Interim ad augendam formidinem & turres admovebantur, & excussa tormentu tela emicabant. Gronovius.

Præaltum mare] Idem dicit Plin, 5, 19. Præalto, inquit, mari septingentis passibus divisa. Sed quam erat altum? Curtius ὑπερθολικώτερον dixit præaltum. Arrianus 2, 4. non nisi tres ulnas, & quidem quæ profundissimum est, altum affirmat, ut Vulcanius interpretatur. Verba Arriani sunt: πρὸς τὴν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἵνα τὸ βαθὺ τῆς ἕλης

ἔλθῃ πρὸς τὴν πόλιν. Vbi urbem attingit, quæ quidem profundissimus trajetus est, tres summum ulnas altum est. Profecto exigua altitudo, in qua superanda, non fuisset septem mensibus Alexandro laborandum. Hesychius ὄργυιαν ἐκτῶσιν ἀμφοτέρων χειρῶν, distensionem ambarum manuum vocat. Herodorus sex pedum facit ὄργυιαν: ita octodecim erit pedum altitudo maris. Nihil haecenus nimis. Plinius 5, 4. ex Theophrasto orgyjam decempeda metitur. Ita fierent tres orgyæ, triginta pedes, tolerabili altitudine maris. Accipiamus ergo hic, mare altum fuisse triginta pedes, ut Curtius speciem veri obtineat, qui præaltum mare ait fuisse ad muros. Ὀργυιὰ ἢ ἀμφοτέρων ἐκτῶσιν. Quam mensuram quatuor cubitis determinarunt, aut quod idem est, sex pedibus. Quantum autem modus à vertice ad calces patet, tantum esse constat inter longissimos digitos utriusque manus expansæ. Hæc extensio & expansio manuum Græce proprie dicitur ὄργυια. Suidas: ὄργυια μῦθις, ἐκτεταμένοις. Inde apud Cresiam in Indicis homines ὄργυια μῦθις qui manus expandunt & extendunt ad aliquod amplectendum. Imperite vero faciunt, qui ὄργυιαν ulnam latine reddunt. Duas habet ulnas homo. videlicet ambabus in ulnis. ut duo brachia, & duo cubita. utriusque ulnæ extensio, ὄργυια est. ulna autem est cubitus. Vlnam tamen hodie dicimus, quæ longe cubito major est. Salmasius.

Præceps in salum murus] Et mœnia fuere alta, & turres. νηὸς τε γὰρ αὐτῆς ἢ πόλεως ἦν, ἔτελεισεν ὑψηλοῖς πύργοις ἀχρῶσι. Insula erat ipsa civitas, altu mœnibus undaqueque cincta. Arrianus.

rat iter : naves nec habebat rex; & si admovisset, pendentes & instabiles missilibus arceri poterant. Inter quæ parva dictu res Tyrriorum fiduciam accendit. ¹⁰ Carthagenensium legati ad celebrandum anniversarium sacrum more patrio tunc venerant : quippe Carthaginem Tyrii condiderunt, semper parentum loco culti. Hortari ergo Pœni cœperunt, *ut obsidionem forti animo paterentur; brevi Carthagine auxilia ventura.* namque ea tempestate magna ex parte Punicis classibus mariæ obsidebantur. Igitur bello decreto, per muros turre- ¹² que tormenta disponunt : arma junioribus dividunt : opificesque, quorum copia urbs abundabat, in officinas distri-

nus. *Et muri recto limite descendebant in altum mare, ut nullus esset per terram aditus ad civitatem mari ambitam.* Murus aggeri objectus, erat altus pedes centum & quinquaginta, ut Arrianus est dimensus, crassus, ut Diodorus 17, 43. (cui tamen alius paulo sensus) cubita quinque, id est, septem pedes & semis, quem mox duplicavit & medium spacium aggere, & lapidibus impleverunt.

¹⁰ *Parva dictu res*] Alii cum negatione; *haud parva*. quam, cum bene omnia considero, puto ab alio intusam. quod ita solent historici adnotare, quando aliqua res non maximi momenti, causam præbet magnis eventibus. Et sane *parva dictu res* erat, quum Carthagenensium legati, non aliam ob causam, quam celebrando annuo sacro, missi erant, ut ob eorum pollicitam gravem obsidionem sustinendam esse arbitrarentur Tyrii. Quid enim aut ad præsens opis in illis erat? & quod à Carthagenensibus ob consanguinitatis memoriam sperabatur, nonne à quibusvis Tyrriorum legatis peti poterat? His rationibus cum accederent etiam codd. nonnulli, inter quos est & ille Danielis, *haud postremæ auctoritatis, expungendum omnino tò haud, ut insititium, credidi.* *Freinsb.*

Anniversarium sacrum] Ad Astartes sive Vraniæ sacra, quæ Dido Phœnissa secum Tyro Byrsam avexerit, aut ad Tyrriorum similitudinem Carthagine à se condita sanciverit atque dedicavit, locum hunc eximium referendum censeo. Quamquam si de factis Herculis (de quibus hujus capituli initio à nobis actum est) Curtii verba malit aliquis accipere, non repugnabo. *Faber semestr.* 3, 2. cujus posteriorem sententiam amplector.

Parentum loco culti.] Ipsique contra servantes mutuum affectum. nam imperante Cambyse, Tyrii expeditionem in Carthagenenses derectaverunt, dicentes esse liberos suos. Herodot. 3, 19. Timæus apud Locros in Græcia vidisse tabulam refert, cujus principium fuerit : *ut parentes erga liberos decet.* *Ὡς πατέρι γονέσι τοῖς τέκνοι.* relatione facta ad Locros qui in Italia sunt. Sic Iliensis à Romanis culti apud Liv. 38, 39. *Iliensibus Rhateum & Gergithum addiderunt, non tam ob reverentia ulla merita quam originum memoria.* Contra, qui eam reverentiam conditoribus suis non exhiberent, impietatis arguebantur.

¹² *Opificesque*] Quorum gloria antiquitus præcelluisse Tyrum; vel constructio templi Hierosol. abunde probat.

distribuunt. Omnia belli adparatu strepunt : ferreæ quoque manus (*Harpagonas* vocant) quas operibus hostium injicerent, corvique, & alia tuendis urbibus ex-
 13 cogitata, præparabantur. Sed quum fornacibus fer-
 rum,

bat. Vide Reg. 3. 5. Sic & coloni eorum Carthaginenses à Romanis obfessi, cum arma tradidissent, pauculos intra dies nova fabricaverunt. Flor. 2. 15. 10. & in primis Appianus in Libycis. *Frens hemitus.*

Ferreæ quoque manus] Ferreas manus cum harpagonibus confundit : alii distinguunt. Livius lib. xxx. harpagonis ita describit : *Postremo asseres ferreo uncò præfixi (harpagones vocant milites) ex Puniciis navibus injici in Romanas capti, quos tum neque ipsos, neque catenas, quibus suspensi injiciebantur, incidere possent. Quætas, quæ sint catenæ ? intelligo ego vincula, seu laminas tenues, per asseres, sive hastilia, contrahere, seu perticas ex omni latere demissas, ne lignum incidi posset, ut hodie videmus in bipennibus, & hastis: nisi dicas, circulos catenarum ultra asseres protraxisse, extremoque uncum adhæsisse.* Stewechius eleganter ferream manum ab Archimede excogitam describit : *In eas, inquit, naves tollendas, desuper murum eminentem ferrea manus firmæ catena illigata, cum injecta prora esset, gravique libramento plumbi revelleret ad solum, suspensa prora, navim in puppim statuebat : dein remissa subito, velut ex muro cadentem navim cum ingenti trepidatione nautarum, ita unda affligebant, ut etiamsi recta recideret, aliquantum aqua reciperet. Ita maritima oppugnatio elusa.*

Corvique] Corvorum diversa fuere genera, diversæ formæ. Hunc Diades invenit, illum Tyrtii, alium Cn. Ovellius. De primo Vitruvius lib. x. c. 19. *Invenit etiam (Diades) corvum demolitorem, (alii depradatorem legunt) quem nonnulli gruem appellant.* C. Duillius adversus classem Carthaginensium 19. *egreg.* seu corvum invenit, prorsus di-

versum ab hoc & Curtiano ; quem Polybius describit. Dissimiles ab his Curtiani, corvi, quos neque Lipsius in Poliorcet. lib. 5. dial. 8. neque Bernardinus Baldus commentario Vitruviano est assecutus, quando eisdem cum Polybianis scripserunt Curtianos, quamque Lipsius cautius mox corrigit sententiam. Vicinior est corvo Curtiano lupus Livianus lib. 28. & Vegetianus, qui jam erexerant ad murum scalas : in alios lupi superne ferrei injecti, ut in periculo essent, ne suspensi in murum traherentur. Vegetius. *In modum forficis dentatum ferrum, quem Lupum vocant.* Hi Curtiani è mœnibus in naves tormento, tanquam balista, emittentur sine milite, & naves lacerabant, & propugnatores intra mœnia trajiciebant. Sic enim infra Curtius : *Namque ad implicanda navigia, qua muros subibant, validis asserebus corvos & ferreas manus illigaverant, ut, cum tormento asseres promovissent, subito laxatis funibus injicerent. Vncti quoque & falces ex iisdem asserebus dependentes, aut propugnatores, aut ipsa navigia lacerabant.* Dio in Severo propius accedit, qui Byzantinos affirmat habuisse inter machinas harpagones, quos emittebant, & reducebant, celeriter. Plane descripsit hos corvos Tacitus 4. *Histor. Præcipuum terrorem intulit suspensum & nutans machinamentum, quo repente demisso, præter suorum ora, singuli, pluresve hostium sublimi rapti, verso pondere intra castræ effundebantur.* Rad.

13 *Sed quum fornacibus*] Recenset omina, quæ excidium urbis præcellerint. Et sane, si advertimus animum, verum esse deprehendimus illud Herodoti 6, 27. *Quoties ingentes sunt eventura calamitates vel civitati vel nationi, solent signa prænunciari.* Inter quæ
 à Curtio

rum, quod excudi oportebat, impositum esset, admotisque follibus ignem flatu accenderent; *sanguinis rivus sub ipsis flammis exstitisse* dicuntur: idque omen in Macedonum metum verterunt Tyrii. Apud Macedonas ¹⁴ quoque, quum forte panem quidam militum frangeret, manantis sanguinis guttas notaverunt. territoque rege, Aristander peritissimus vatum respondit; *si extrinsecus cruor fluxisset, Macedonibus id triste futurum: contra, quum ab interiore parte manaverit, urbi, quam obsidere destinassent, exitium portendere.* Alexander, quum & classem ¹⁵ procul haberet, & longam obsidionem magno sibi ad cætera impedimento videret fore; caduceatores, qui ad pacem eos compellerent, misit: quos Tyrii contra jus gentium occisos præcipitaverunt in altum. atque ille suorum tam indigna nece commotus, urbem obsidere statuit. Sed ante jacienda moles erat, quæ urbem ¹⁶ conti-

à Curtio omissum, quod Alexander per quietem viderit Satyrum alludentem sibi, & post multas ambages in manus venientem. unde Aristander respondit, post aliquantulum laborem, Tyrum in potestatem Alexandri futuram. id enim velle id insomnium, quo representatum erat, *Σάτυρος*. quod nomen si dividas, exit, *Σάτυρος*, tua Tyrus. Meminerunt ejus Plutarchus in Alex. cap. 41. Artemidorus 4, 26. Zonaras. Cedrenus. Qui duo postremi germanum huic somnio imaginatum esse scribunt Imperatorem Constantem, ante pugnam cum Mabia Saraceno: visus enim sibi fuerat venisse Theflilonicam. *Θεσσαλονικην* conjector dividens exponebat. *Θεσσαλονικην*, alteri cede victoriam. Freinsh.

Sanguinis rivus] Ætate nostra, ante cruenta aliquot prælia, aquam in sanguinem non semel in Germania versam scimus. Ad avertenda mala, quæ hujusmodi signis prænuntiantur, deprecatione apud Deum, & serâ pœnitentia opus est. *Loccenius.*

¹⁵ *Quum & classem procul haberet,*] Iterum ostendit futuræ obsidionis difficultatem, propter salum urbis alto mari ambitæ, & classis absentiam, & molem à continenti ad urbem usq; per septingentos, aut certe quingentos pedes perpetuandam, & freti sævientis illic assiduus fluctus & altitudinem. *Rad.*

Tyrii contra jus gentium occisos præcipitaverunt in altum.] Jure gentium sanctum est, ut inviolabiles sint Legati, etiam hostium ipsorum præsidio, atque adeo, ut ne hostes quidem censeantur, qui hostium sunt legati. Illi enim virorum bonorum officio funguntur, & suæ Patriæ negotia procurant. Unde, qui eorum fiducia tabulas violat, Majestatis læsæ, fideique & publicæ auctoritatis prostitutæ fit reus. Cum legatis ratione contendendum est, non vi aut armis, quod injurias ulcisci ipsi non possint. Vid. H. Grorium lib. 11. de jure bel. ac pac. cap. xviii. ubi de Legationum jure.

¹⁶ *Sed ante jacienda moles erat,*] Id quantæ molitionis res fuerit, disci potest

continenti committeret. Ingens ergo animos militum desperatio incessit, cernentium *profundum mare*, quod vix divina ope posset impleri: quæ saxa tam vasta, quas tam proceras arbores posse reperiri? exhauriendas esse regiones, ut illud spatium aggeraretur. & exastuare semper fretum, quoque arctius volutetur inter insulam & continentem, hoc acrius fure-
 17 re. At ille haudquaquam rudis tractandi militares animos, speciem sibi Herculis in somno oblatam esse pronunciat, dextram porrigentis: illo duce, illo aperiente in urbem intrare se visum. Inter hæc, caduceatores interfectos, gentium jura violata, referebat: unam esse urbem, quæ cursum victoris morari causa esset. Ducibus deinde negotium datur, ut suos
 18 quisque castiget: fatisque omnibus stimulis, opus orfus est. Magna vis faxorum ad manum erat, Tyro vetere præbente:

ex conatu Nabuchodonosoris, qui primum aggerem jecit, cum urbem xiii annis arctissima obsidione terra marique premeret. Id quod sanctissimus & verissimus vates Ezech. 29, 18. narrat, cum exponit militum laborem, ex quo affirmat, omnibus defluxisse capillitium, & calvitio deformatos, depilatosque humeros onera portantium. *Raderus.*

17 At ille haudquaquam rudis &c.] Ars tractandi militares animos, & bona spe implendi, in duobus potissimum versatur: primo, certos eos reddere de auxilio & presentia Dei. nam vera in verum Deum fiducia omnem expellit animo timorem. deinde, justitiam causæ illis commendate, & injuriæ illatæ justam ultionem; quæ erectas facit mentes. *Loccenius.*

Herculis] Vnde ita conjectores sunt interpretati, celsuram Alexandro urbem, sed post æruiuosam obsidionem; quod & Herculis omnia opera laboriosa fuissent, *Plutarch.*

18 Ducibus &c.] Id crebrò factum observavi, quoties nimirum Imperatores, postquam milites allocuti erant,

sensissent, esse adhuc aliquid in animis eorum, aut timoris, aut erroris, aut denique contumaciæ. *Freinsb.*

Opus orfus est.] Ipse primus moliri cæpit, manibus etiam ad opus admotis. *Polyanum* lib. 4. *Ἰστορίαι*: Ἀλεξάνδρου ἀκούει: Ἀλέξανδρος τοῖς πολιορκκῶν Τύρον, βελόνην ἔχων τοῖς τεύχεσι τῆς Τυρίων μετὰβαλεῖν, πρῶτον αὐτὸς κύβινον λαθὼν χεῖρα πλάσας ἀεσθήεντα: οἱ Μακεδόνες ὡς εἶδον αὐτὸν ἐγὼν τὸν βασιλεῖα, παρεχθῆμεν τοῖς χλαμύδας ἀπορίψαντες, τὴν χεῖρα Διὸς τήκεν ἡγεῖραν. *Alexander* Tyrum obsidione cincturus, aggeremque mœnibus Tyriorum commissurus, primus ipse cophinum terra factum gestavit. quod ubi Macedones viderunt, ipsum, inquam, regem sumum onus gestantem, projectis chlamydibus, brevi spaciū maris terra complanarunt. Erubuit nempe miles, quem præire decuerat, non sequi imperatorem. Sic apud *Tacit.* 1, 62. *primum extruendo tumulo cespitem Caesar posuit, Justinianus* templum Constantinopoli, & *Murates* aliud *Hadrianopoli* struxerunt, *itaque prima fundamenta jecerunt.*

præbente: materies ex Libano monte ratibus & turribus faciendis vehebatur. Jamque à fundo maris in altitudinem montis opus excreverat, nondum tamen aquæ fastigium æquabat; &, quo longius moles agebatur à litore, hoc magis quidquid ingerebatur præaltum absorbebat mare: quum Tyrii parvis navigiis admotis, per ludibrium exprobabant, *illos armis inclutos, dorso sicut jumenta onera gestare*: interrogabant etiam, *num major Neptuno esset Alexander?* hæc ipsa infectatio alacritatem militum accendit. Jamque paululum moles aquam eminebat, & simul aggeris latitudo crescebat, urbi que admovebatur, quum Tyrii magnitudine molis, cujus incrementum eos ante fefellerat, conspecta, levibus navigiis nondum commissum opus circumire cœperunt: missilibus eos quoque, qui pro opere stabant, incessere. Multis ergo impune vulneratis, quum & remove, & adpellere

Ex Libano] Libanus mons à tergo Sidonis nascens, orientem versus crevit, & ultra Damascum porrectus stadiis mille quingentis, ad Simyram usque & Palmirenam regiones pertinet, omnibus naturæ opibus auctus & cumulat. Quæ altissimus, æternis candidat nivibus, abundat incollis, arbore Cedro, Abiete, Cupressò, Pino, Buxo, Olea, odoriferis aliis, & thuriferis; ut ingentem Solomoni, Hiramò, Alexandro materiã potuerit suppeditare. *Rad.*

Ratibus & turribus] Verius meo animo *ratibus*, quam *cratibus*, tanterti & hæc possent habere locum in obsidionibus: libro tamen 5. dixit, *cratibus ac plureis*, sed hic mare cogita. Rates porro vel pro temere compactis trabibus, & tumultuario navigio, vel longa nave ponuntur; quas à rarefendo dictas Varro lib. 6. docet. Rates schediæ dictæ, de quibus multa Gyraldus, voce *Schedia*. Poterat & *cratibus* esse locus ad municiendum vel turres, vel aggeres struendis vel firmandis. Sed retineo *rates*, quibus opus. *Raderus.*

19 In altitudinem montis] Hoc retinui, quia valde augebat rem, quod dixit supra 4. 2. & mox hæc ipsa periodo, *præaltum mare*. non ad hunc sensum editiones aliæ, *in altitudinem modicam*. Freinsh.

21 Iamque paululum moles aquam eminebat, & simul aggeris latitudo crescebat, urbi que admovebatur,] Missi alii, *ubique*, alii, *admovebantur*: nihil quidem juvantes, sed indicio quod jam olim hic hæsitatum. Etenim, si recte inspicias, nec *moles*, nec *agger*, nec *latitudo* satis commode subaudiri potest in verbo *admovebatur*. Si Curtii elegantiam noris, non dubitabis, scriptum ab eo fuisse: *urbis que admovebatur*. Nam ea, quibus nos appropinquamus aut admovevur, sic nobis admovevi dicuntur. Sic Plinius lib. 12. *arbore fulcamus maria, terrasque admovevemus*. Statius in via Domitiana: *& astuantes septem montibus admovevè Baias*. Vbi plura hujusmodi attulimus. *Urbs admovebatur*, est, contineri & castris propinquior fiebat. *Gronovius.*

adpellere scaphas in expedito effret; ad curam semet
 23 ipsos tuendi ab opere converterant. Igitur rex *munien-*
tibus coria velaque iussit obtendi, ut *extra teli ictum* essent:
 duasque

22 *In expedito effret;*] Promptum
 & expeditum erat Tyriis fugere, si Ma-
 cedones ingruerent; accedere ad ope-
 ras, si defensores abessent, quæ res ope-
 ras convertere ad semet tuendos. *Rad.*

23 *Rex munientibus*] Gronovius in
 litteris ad Berneggerum. *Mss.* alter, *ex*
munientibus, alter, *ex eminentibus*. Scri-
 bendum, *Igitur rex munientibus*. Quam
 emendationem, ut nec dubiam, rece-
 pimur.

Coria velaque] Ballistis, catapultis,
 & toti generi levium telorum unicum
 fere obstaculum & oppositio, *Coria*, *Ci-*
licia, *Vela*. His enim vim excipiebant
 & frangebant, molliter ita suspensis:
 imo & ignita jacula repellebant. In ur-
 be, extra urbem utebantur, quia utrim-
 que scilicet periculum & metus ab
 istis. Tegumenta & vela è caprillis pi-
 lis, *Cilicia* vocabant. Ea iusta & suffi-
 ciente crassitie ac longitudine suspen-
 debant à proceris lignis, & ante se præ-
 tendebant. Ita nec ignita jacula, nec
 alia tela eos attingere poterant, sed in
 ipsis ibi tegumentis sistebant & hære-
 bant. Sed & in alio opere usurpaban-
 tur ne conspici ab hoste possent; tum
 & tela sic eludi. Commodum inven-
 tum, & à nostra hodie militia non
 alienum. Imo vero sistebant etiam la-
 pides Ballistarum. Aqua quoque cen-
 tones aut cilicia, aut coria humecta-
 bant, contra ignes aut ignita, quo mi-
 nus corripent, aut corrumperentur.
 Et proprie huic rei acerum habebant.
Lipsius. Citat autem Lipsius & locum
 Diodor. 17. 45. Περὶ τῆς τοῦ βύρ-
 ρας καὶ διπλοῦς διφθέρας πεφυκωμέ-
 νας καὶ ἀρραπῶντες, εἰς ταύτας ἀ-
 πεδελοντο τὰς ἀπὸ τῶν περὶ τὸ βόλον
 πηλῆας. quem locum olim suspectum
 mihi reddidit interpret, reddendo: *Ad*
hac coria pellesque duplicatas, & fuso
oblitas, consunt. His ballistarum ictus

excipiunt. Non enim reperiebam, quid
 iste fucus ad excipienda tela profuerit
 obfessis. Advertebam igitur, in textu
 vitium esse, & non πεφυκωμώσας scri-
 bi debere, sed πεφωμωμώσας, idque in-
 ventum ad ignem extinguendum perti-
 nuisse. At verbum φωμώσας egregie id
 significat. Præter alia exempla quæ in
 promptu sunt punicum, quod hanc
 etiam correctionem mihi suggessit, ad-
 feram, illud nobile apud Sueton. Tib.

57. 1. *Sava ac lenta natura ne in puero*
quidem latuit: quam Theodorus Gada-
reus rhetorica preceptor & perspexisse
primus & assimilasse aptissime visus est.
Subinde in objurgando appellans eum πη-
λὸν αἰμαδι πεφωμωμώσας. lutum san-
guine maceratum. Freinsh.

Extra teli ictum essent:] Sic vere
 Lipsius poliorc. 5. 9. cujus scripturam
 confirmat Acidalius. cujus verba sub-
 dimus: Nescio an temere discrimi-
 nanda in genere isto locutionis, *ictus*
 & *jaetus teli*. Differre merito videan-
 tur: ac vereor, ne sæpe loco alterius,
 alterum legamus. Etenim vis eorum
 diversa nonnihil, si penitus introspi-
 ciamus. *Extra teli jaectum* est, quo per-
 tingere jaecta nequeunt. *extra ictum*,
 quo perveniunt, sed sine noxa, prohibi-
 bito illapsu aut tactu. Quod si admit-
 titur, hic nempe legendum potius
ictum. Neque enim aberant hi tam
 procul, ut jaci in eos tela non possent.
 ictui saltem eorum obnoxii non erant
 coriis velisque obtentis. Quæ eadem
 ratio infra 5. 3. *Casaque materies crati-*
bis & pluteis faciendus, ut qui turres ad-
moverent, extra teli ictum essent. Con-
 tra mox 4. 3. *Latitudinem quoque ag-*
geri adjecit, ut turres in medio excitata
procul teli ictu abessent. Sic enim edicio
 Modiana exhibet, ubi vulgares haud
 dubie melius *jaectu*. Sensus enim ille
 adjectam aggeri latitudinem tantam,

duasque turres ex capite molis erexit, è quibus in subeuntes scaphas tela ingeri possent. Contra Tyrii navigia procul à conspectu hostium litori adpellunt, expositisque militibus, eos, qui saxa gestabant, obruncant. In Libano quoque Arabum agrestes incompósitos Macedonas adgressi, triginta fere interficiunt, paucioribus captis.

ut excitatæ in medio turres ab extremo aggeris abessent teli jactu, id est, spatio tanto, quo jacta tela pertingere non possent. *Acidalius.*

Duasque turres ex capite molis erexit:]
Καὶ οἱ Μακεδόνες πύργους ἐπέσταν ἑξ ἑωμάλῳ, ὅππερ ἀεὶ κεχωρήκη ἀπέτε ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης, ἐπέθεισαν

δύο, τῶ μηχαναῖς ἐπὶ τοῖς πύργοις. Macedones duas lignear turres aggeri, qua plurimum in mare productus erat, imponunt, machinasque in iis disponunt. Arrianus. Quum enim ad defensionem operis construerentur, facile quis conjiciat, positas fuisse eo loco, unde vis hostilis metuebatur.

CAP. III.

Dubiis belli eventibus Tyri obsidio nobilitatur.

Res Alexandrum dividere copias coegit: & ne segniter adfidere uni urbi videretur, operi Perdiccam Crateronque præfecit; ipse cum expedita manu Arabiam petiit. Inter hæc Tyrii navem magnitudine eximia, faxis arenaque à puppi

Ea res Alexandrum] Hæc periodus utriusque conjungi debebat anterioribus, ut novum caput hinc inciperet: *Inter hæc Tyrii.* Sed ob vitandam confusionem & perturbationem, quæ ex hujuscemodi mutationibus nasci solet, divisionem solitam reliquimus. *Freinsh.*

2 *Navem magnitudine eximia,*] Tyrii contra hujuscemodi quid machinati sunt. Navem hippagogam aridis samentis, aliaque materia, quæ facile ignem concipit, onerant, & malis duobus ad proram erectis, quam latissime possunt, in orbem circumsepunt, ut scisces, facesque quam plurimas capiant. Ad hæc picem & sulphur, flammam accommoda, accumulavit. Præterea ad

utrumque malum binas antennas extenderant, atque ex iis in lebetibus suspendunt, quæcumque aut infusa, aut immissa vehementer flammam augere possent. Dehinc omnia nautica instrumenta in puppim transferunt, ut eorum pondere gravata puppis, proram altius erigat. Dein observato vento, qui aggerem versus spiraret, navem triremibus alligatam, in mare protrahunt. Postquam vero molis turribusque appropinquaverunt, immisso in materiam igne, quanta maxima vi possunt, navem triremibus protrahentes, ad molis caput impellunt. At, qui in navis jam succensa erant remiges, facile enatarunt. Interea ingens incendium turres comprehendit, & antenna fracta,

puppi oneratam, ita ut multum prora emineret, bitumine ac sulphure inlitam remis concitaverunt; & quum magnam vim venti vela quoque concepissent, celeriter
 3 ad molem successit: tunc prora ejus accensa, remiges defiliere in scaphas, quæ ad hoc ipsum præparatæ sequebantur. navis autem igne concepto latius fundere incendium cœpit: quod, priusquam posset occurri, turres & cætera opera in capite molis posita comprehen-
 4 dit. At qui defilierant in parva navigia, faces, & quidquid alendo igni aptum erat, in eadem opera ingerunt. Jamque non modo Macedonum turres, sed etiam summa tabulata conceperant ignem: quum ii, qui in turribus erant, partim haurirentur incendio; partim armis
 5 omissis, in mare semet ipsi immitterent. At Tyrii, qui capere eos, quam interficere mallent; natantium manus stiptibus faxisque lacerabant, donec debilitati,
 6 impune navigiis excipi possent. Nec incendio solum opera consumpta; sed forte eodem die vehementior ventus motum ex profundo mare inlisit in molem, crebrisque fluctibus compages operis verberatæ se laxa-

vere,

fractæ, quæcunque ad augendum incendium præparata erant, effundunt. *Arrianus.* Cassius magno vento & secundo completas onerarias naves tæcta, & picce, & stupa, reliquisque rebus quæ sunt ad incendia, in Pompejanam classem immisit, atque omnes incendit. *Cæsar de bell. civ. 111.*

3 *Navis autem igne concepto*] De navibus incendiariis legi potest præter alios, etiam Olavus Magnus lib. x. rerum Septentr. cap. 12. 13. & fuse etiam Freinshemius in comment. Curtii.

4 *Alendo igni aptum erat,*] Modius expungit *aprum*, cum sufficiant sensui reliquæ voces; & reperit qui consentiant. Sed Acidalii judicium placet Freinshemio, & nos subscribimus.

Summa tabulata] Tecta turrium, ut sub igneo imbri propugnarent Macedones, donec grassante incendio,

projectis hasta, clypeo & armis, se non magis fido committerent mari. Summa tabulata possis accipere pro tecto totius etiam operis, vel operarum, sub quibus molem promovebant, ut aggerem porrigerent. *Raderus.*

5 *Qui capere eos,*] Ad consilia Alexandri exploranda, ad cruciandos, vel permutandos cum captivis, si casus ferret, vel legatis mittendis, si usus esset. nam suos mittere non audebant, qui Alexandri caduceatores crudeliter interfecerant.

6 *Se laxavere,*] Inepte, inquit vere hoc loco ineptus Modius, quasi Curtius non alias ita sit locutus, ut vere observavit Acidalius. & oblitus erat Modius præteriti loci lib. 3 de Alexandro ad Issum regrediente: *Paulatim deinde laxare se sinus montium, & majus spacium aperire cœperunt.* Et hoc genus

vere, saxaque interluens unda medium opus rupit. Prorutis igitur lapidum cumulis, quibus injecta terra 7 sustinebatur; præceps in profundum ruit: tantæque molis vix ulla vestigia invenit Arabia rediens Alexander. Hic, quod in adversis rebus solet fieri, ALIVS in alium culpam referebat; quum omnes verius de sævitia maris queri possent. Rex novi operis molem or- 8 fus, in adversum ventum non latere, sed recta fronte direxit; quod cætera opera; velut sub ipso latentia; tuebatur: latitudinem quoque aggeri adjecit, ut turres in medio erectæ procul teli jactu abessent. Totas au- 9 tem arbores cum ingentibus ramis in altum jaciebant; deinde faxis onerabant; rursus cumulo eorum alias arbores injiciebant: tum humus adgerebatur; superque alia strue saxorum arborumque cumulata, velut quodam

genus loquendi frequentissimum est. *Laxavere* *μαθηλασῶς* rarissimum. Livius tamen lib. xxvi. quem sæpe noster expressit: *Annona haud multum laxaverat.* id est, caritas annonæ parum laxata erat, nihil fere remisserat.

Interluens] Ex duobus lectionibus hæc præplacuit: nam alii *lentius*, *interfluens*.

7 *Arabia rediens*] Post undecimum diem, quam exierat, reversus, quæsierat causam dissoluti aggeris.

Hic, quod in adversis rebus solet &c.] Quis adeo iniquus, inquit Tacit. xiv. Annal. ut sceleri hominum assignet, quod venti & fluctus deliquerunt? Licet autem periculum procellæ ac sævitia maris homines præstare nequeant, tamen ex Sapient. cap. 5. vers. 18. scimus, vim divinam suas etiam creaturas in poenam delictorum humanorum armare. *Loccen.*

8 *Quod cætera opera,*] *Quod* refertur ad vocem *opus*. præcessit enim, *novi operis molem*. at, qui ad hanc ultimam referendum putarunt, pro *quod* scripserunt *ea*; atque reliquâ proinde mutarunt.

Procul teli jactu abessent.] Sic omnino bene: longius enim ita aberant turres in mediò aggeris locatæ; quam fuerant prius à capite molis. Nec hoc vult, ut extra teli jactum omnino essent, sed, quo magis ex longinquo mitterentur, eo imbecilliora acciderent. atque hæc lectio multis modis ventrior est *Modiana, procul teli icu*. Nam si dicas; ob longinquitatem exemptas fuisse telorum icui, eadem ratio pertinebit etiam ad jactum: siu aliam ob causam, nimirum, quodmunitiones essent oppositæ, ut in superiori opere; facile intelligis, nihil huc facere *latitudinem aggeri adjectam*, nec opus fuisse dicere *procul* à telis abfuisse, cum ita protecte, ne ex propinquo quidem lædi poruissent. Quin & telorum appellatione hic non ea accipiendam putem, quæ tormento jaciuntur, sed quæ erant tunc manu. iis enim maxime infestabant munitores, levibus navigiis opus circumcuntes Tyrii. supra 4, 2. *Freinsh.*

9 *Superque*] Sic lego: (nam vulgo, *super quæ.*) & verborum nimium sunt prodigis, ei si probando unum adeo impendam. *Acidalius.* quem sequuntur

dam nexu continens opus junxerant. Nec Tyrii, quid-
 quid ad impediendam molem excogitari poterat, se-
 10 gniter exsequebantur. Præcipuum auxilium erat, qui
 procul hostium conspectu subibant aquam, occultoque
 lapsu ad molem usque penetrabant; falcibus palmites
 arborum eminentium ad se trahentes: quæ ubi sequutæ
 erant, pleraque secum in profundum dabant; tum leva-
 tos onere stipites truncosque arborum haud ægre mo-
 liebantur: deinde totum opus, quod stipitibus fuerat
 11 innixum, fundamento lapsa sequebatur. Ægro animi
 Alexandro, & utrum perseveraret, an abiret, satis incer-
 to, classis Cypro advenit: eodemque tempore Clean-
 der cum Græcis militibus in Asiam nuper advectus.
 Centum & octoginta navium classem in duo dividit

cornua;

fumus, quamquam Radero placeret,
super quam.

Nec Tyrii, quidquid &c.] Nunquam
 humani ingenii vis & divinitas cla-
 rius apparet, atque cum urbes obsi-
 dentur ab ingenioso hoste, & à solerti
 cive defenduntur. Multa furor, plura
 necessitas arma invenit. *Rad.*

10 *Subibant aquam,]* Tantrum potest
 consuetudo, ut etiam homini multa
 liceant in alieno elemento. ut taceantur
 vetera, nunc etiam quorannis sunt, qui,
 dum Veneti duces prisco more sibi de-
 spondent maria, annulum in undas
 conjectum extrahant. Pulchre Mani-
 lius Astronom. 5, 428.

*Illus in ponto jucundum est quarere
 pontum,*

*Corpora qui mergunt undis, ipsumque
 sub antris*

*Nerea, & aquoreas conantur visere
 Nymphas,*

*Exportantque maris prædas, & rapta
 profundo*

*Naufragio, atque imas avidi scrutan-
 tur arenas.*

Cujus rei & Callistratus meminit, in
 lib. 4. §. 1. de lege Rhod. mercatorum
 merces per urinatores extracta sunt. Præ-
 cæteris autem memorabile est, quod

de Cola, cui ob eam rem *pisces* cogno-
 men indiderunt, à Joviano Pontano
 relatum Alexander diet. genial. 2, 21.
 adnotavit, *qui plus in aquis degere, quam
 in terris vititare solebat.* Freinsh.

11 *Cleander]* Arrianus 2, 4. *καὶ
 λαμβάνει Ἀλέξανδρον τὸ Πολεμοκράτης
 ἐκ Πελοποννήσου ἠγὼν τοῦδε,* ubi non recte
 in interpretis doctissimus: *Alexandrum Polemocratis F. ex Peloponneso
 venientem cepit.* nam hoc recte
 de hoste diceretur, non autem de ho-
 mine earundem partium. *καὶ λαμβάνειν*
 hic est *assumere*, quomodo eo
 verbo Curtius utitur supra 4, 1. *assum-
 pta Cappadocum juventute.* Sed credo
 sefellisse hominem doctum, ignoti
 filii Alexandri nomen. Sane enim ita
 scribendum non est apud Arrian. Sed
Κλέανδρον τὸ Πολεμοκράτης, non
 ex hoc tantum Curtii loco, sed ex ipso
 Arrian. 1, 7. *ἐπεμψε ἃ Κλέανδρον
 τὸ Πολεμοκράτης ἐπὶ ξυλλογῇ στρα-
 πωτῶν εἰς Πελοπόννησον.* quod Cur-
 tius statim in principio lib. 111. effert:
*Ad conducendum ex Peloponneso militem
 Cleandro cum pecunia misso.* Idem.

Centum & octoginta] Arrianus 2, 4.
 singillatim singulorum naves exprimit.
 Phœnicum naves 80. Rhodiorum 101
 inter

cornua; lævum Pnytagoras, rex Cypriorum, cum Cratero tuebatur; Alexandrum in dextro quinqueremis regia vehebat. Nec Tyrii, quamquam classem habebant, 12
 aufi navale inire certamen, triremes omnes ante ipsa
 mœnia opposuerunt: quibus rex in vectus ipsas demer-
 sit. Postera die classe ad mœnia admota; undique tor- 13
 mentis, & maxime arietum pulsu muros quatit: quos

Tyrii

inter quas una Peripolus dicta, de qua voce multa Suidas & alii. Ex Solis & Mallo tres, ex Lycia decem. Et Macedonia navis una quinquaginta remorum Protea duce. E Cypro centum & viginti. Plutarchus Alex. cap. 41. triremibus oppugnatam ait Tyron. Rad.

Pnytagoras] Alii libri *Pythagoras*. Arrianus in multitudinis numero, *Cypriorum reges*, dixit. Et erant plures. Plinius novem reges narrat. Pnytagoram etiam Arrianus 2, 4. appellat, à *πνυγός* quod est prudens, & *ἀγορά* forum. *Raderus*. Meminit ejus & Athenæus 4, 19.

12 *Triremes omnes*] Hæc vetus lectio. Modius ita interpolat: *Tres omnino naves*. Confirmatum it suo Mss. & Arriani Diodorice locis. Verum est quidem, tres demersisse naves Alexandrum, plures tamen quam tres ante mœnia positæ fuerunt, ut ex Arriano 2, 4. patet. cujus verba non recte considerasse videtur Modius. Ille sic: *quodque multis triremibus adversas proras ostendentibus aditus obstructus esset, tres, quæ ad extremas fauces posita erant triremes, adversis proris in eas latas, demersit*. Tres in extremo ostio positas demersas fuisse ait, cum plures in ipso portu essent. nec aliter Diodorus. 17, 43. *Loccen*. Ut plene consentiat Græcis Curtius, levi mutatione consequemur, si legamus, *triemes omnes ante ipsa mœnia opposuerunt: tribus rex in vectus, ipsas demersit*.

13 *Maxime arietum pulsu muros quatit*:] Origo *Arietis* vetus, sed parum certa, cum pars ad Græcos, & Epeum, pars ad Tyrios sive Carthaginenses re-

ferant. *Aries* iste non uniformis aut simplex, sed *triplex* fuit. Est *Rudis*, & à prima inventionione, quem manibus la-certisque validi homines sustinent & agunt. Est *Compositus*, qui trabem quoque alteram jungit & statuit, à qua pendulus, vi majore, conatu leviori librat. Hic in plurimo usu, & inter Romanorum opera ex professo Iosephus descripsit. *Est*, inquit, *Ariestabs prægrandis*, quæ malum navis adsimilat. (Imo ex ipsis malis navium interdum lecta & assumpta; genus vero abies vel ornus: longitudo Lxxx pedum. Vitruvius & Græci formant pedum cvi & cxx.) Caput arboris ferro tegitur, & affigitur lamini paulo longius: antro-rus in acumen produciunt, quod *Cornu* Hegepsippus dixit; Græci ἐμβολήν, sive *Rostrum*; iidem communius & κεφαλήν, sive *Caput*, sicut Latini: & fuit interdum trifidum, quadrifidum, in mucrone, ut solent navium rostra. Finis & opus præcipuum *Arietis* fuit, cum grandiores firmioresque lapides, more prisco, muris inderentur, juncturas penetrare ac findere, & lapides emoliri.) *Dependet medius funibus suspensus ex alia trabe* (vel etiam catenis) *velut trutina; quæ trabs tignis utrimque firmis munita est & sulca*. *Repulsus porro magna virorum manu retrosum*, (quantam scilicet admittebat longitudo: sed recens manus manui succedebat, eratque perpetuus is ictus) *iisdemque antrosum statim & cum impetu resistentibus, quatit muros prominulo ferro*. Neque est ulla turris tam valida, aut mœnia tam lata, quæ, ut primas maxime plagas tulerint, sustinere & subsistere

Tyrii raptim obstructis faxis refecerunt; interiorē quoque murum, ut si prior fefellisset, illo se tuerentur, undique orsi. Sed undique vis mali urgebat; moles intra teli jactum erat; clavis mœnia circumibat: terrestri simul navalique elade obruebantur. Quippe binas quadriremes Macedones inter se ita junxerant, ut proræ cohærent; puppes intervallo quantum capere poterant distarent. hoc puppiū intervallum antennis asseribusque validis deligatis, superque eos pontibus stratis, qui militem sustinerent, impleverant: sic instructas quadriremes ad urbem agebant: inde missilia in propugnantes ingerebantur tuto, quia proræ miles tegebatur. Media nox erat, quum classem, sicuti dictum est, paratam, *circumire urbem* jubet: jamque naves urbi undique admovebantur, & Tyrii desperatione torpebant; quum subito spissæ nubes intendere se cœlo, & quidquid lucis internitebat, effusa caligine extinctum est.

subsistere assiduas eas possint. Ideo Diaconus *Exterminatorium instrumentum* dixit: quia is ad motus signum erat perdendæ urbis. uti hodie mos aut lex est, durius in eos consuli, qui tormenta expectarint: sic olim qui arietem.

Interiorē quoque murum, &c.] Diodorus quinque cubitos crassum ait fuisse murum, hoc est, pedes septem cum semisse, postea duplicatum fuisse: *Deliberant*, inquit, *Tyrii mœnia urbis duplicia facere, quod non crederent, quinque cubitorum murum sufficere oppugnationi sustinenda.* Itaque murum altero tanto latum extruere ceperunt; inter quem, & priorem, quod erat intervalli, aggere & lapidibus complebant. De interiorē muro substruendo, si prior cæsus sit, Livius lib. 21. adfert exemplum Saguntinorum; *Saguntini murum interiorē ab nondum capta urbis parte ducunt, utrumque summa vi & muniunt, & propugnant. Sed interiora tuendo, minorem sudies urbem Saguntini faciunt.* Rad.

Vndique orsi.] Mallet Acidalius

omitti vocem *undique*, cum statim redeat: sed, ut supra monui, scriptoribus ea repetitio non insolens est. *Freinfhemius.*

16 *Desperatione torpebant;]* Quod agger jam mœnia contingeret, urbi que peninsula esset ex insula facta, ut turres urbi imminerent: & simul classem parata esset in exitum urbis, ut inopes consilii Tyrii, desperata propè defensione, nullam viderent viam expediendæ salutis. *Raderus.*

Quum subito] Elegantissima tempestatis, vel potius naufragii imminentis descriptio, cujus generis apud poetas haud paucas reperies.

Spissa nubes] Densæ. Nulla tempestas sine piceis nubibus, ex quibus nox, pluvia, venti, fulgetra, & fulmina prorumpunt. Virgil. *Æn.* 1. 92.

Eripiunt subito nubes calumque, diemque.

— Ponto nox incubat atra.

Et,

— inhorruit unda tenebris.

est. Tum inhorrescens mare paulatim levare, deinde 17
 acriori vento concitatum, fluctus ciere, & inter se na-
 vigia collidere. Jamque scindi cœperant, vincula, qui-
 bus connexæ quadriremes erant, ruere tabulata, & cum
 ingenti fragore in profundum secum milites trahere.
 neq; enim conferta navigia ulla ope in turbido regi po- 18
 terant: miles ministeria nautarum; remiges militis offi-
 cia turbabant: & quod in hujusmodi casu accidit, periti
 ignaris parebant. quippe gubernatores, alias imperare
 soliti, tum metu mortis jussa exsequebantur. Tandem
 remis pertinacius everberatum mare, veluti eripienti-
 bus navigia classicis cessit: adpulsaque sunt litori, la-
 cerata pleraque. Iisdem diebus forte Carthaginiensium 19
 legati triginta superveniunt, majus obsessis solatium,
 quam auxilium: quippe *domestico bello Pœnos impediri; nec
 de imperio, sed pro salute dimicare* nunciabant. Syracusani 20
 tunc Africam urebant; & haud procul Carthaginis mu-
 ris locaverant castra. Non tamen defecere animis Ty-
 rii, quamquam ab ingenti spe destituti erant; sed conju-
 ges liberosque devchendos Carthaginem tradiderunt:
 fortius quidquid accideret laturo, si carissimam sui
 partem

19 *Carthaginiensium legati &c.*] So-
 lebant Carthaginienses ex præda, si
 quam bello cepissent, tum ex annuis
 proventibus, Herculi Tyrio decimas
 mittere, ut constat ex Iustino 81, 7. 7.
 & Diodoro 20, 14. Vtrum autem hi
 legati, an magis priores, quorum su-
 pra 4, 2. 10. facta fuit mentio, ejus rei
 causa advenerint, an hi magis, ut
 cognoscetes Tyrrii, nihil in Carthagi-
 ne esse præsidii, suis rebus ipsi consule-
 rent, statuere non possumus, quam-
 quam huc potius inclinemus. *Freins-
 hemius.*

20 *Syracusani*] Hi nunquam le-
 guntur prope Carthaginem castra po-
 suisse, præterquam apud Iustin. 22, 6.
 duce Agathocle. Sed hic Alexandro
 posterior fuit. ut Curtii hic error non

immerito notetur à Reineccio tom. 2,
 ubi de Carthag. Republica, & à Rade-
 ro hoc loco. Fuerunt quidem circa id
 tempus in Africa turbæ, sed Syracusa-
 norum partes ibi nullæ.

Conjuges liberosque &c.] Idem me-
 morat Diodorus, puerorum, fœmina-
 rum & senum magnum numerum Car-
 thaginem devectum esse. *Rad.*

*Fortius quidquid accideret laturo, si
 charissimam sui partem extra communia
 periculi sortem habuissent.*] Tres inpr-
 mis causæ, ob quas, si obsidio alicujus
 loci arctior & diuturnior futura videat-
 ur, imbellis sexus urbe in tempore
 emitti, & ad tutiora loca traduci solet,
 Prima, ut virorum animi in quacun-
 que sorte & evento magis adquiescant, &
 expeditius dimicent, sepositis justæ

partem extra communis periculi fortem habuissent.

21 Quumque unus è civibus concioni indicasset; *oblatam esse per somnum sibi speciem Apollinis*, quem eximia religione colerent, *urbem deserentis; molemque à Macedoni-*

22 *bus jactam in salo, in sylvestrem saltum esse mutatam*: quamquam auctor levis erat, tamen ad deteriora credenda proni metu, aurea catena devinxere simulacrum,

aræque

formidinis causis. Altera, ut in tardiore obsidione, quò minor est numerus comedentium, eò diutius sufficiat commeatus. Tertia, ne sceminae ob imbecillitatem animi ac metum, aut ab hoste forte muneribus corruptæ, indignum quid tentent & lenocinentur animis maritorum, eosque sollicitent ad aliquam perfidiam aut proditorem, aut temerariam & intempestivam deductionem. Vide Veget. 4. 7. Onofand. Strategec. cap. 42. *Loccen.*

21 *Speciem Apollinis*.] De prodigiis urbi exitium portendentibus, supra dictum. Hic verò stulta paganorum superstitione meritò omnibus ridenda proponitur; perinde quasi superum mentes catenis, ut mortalium corpora, possent in custodia retineri. Sed quales cultores, talia numina. Simulacris vincula injiciebant, & vincus credebatur Deus. Apud Sinas idola sæpe jurgiis, sæpe etiam verberibus malè accipiuntur; imò & aquis merguntur, & igni amburuntur, quando voventium nutibus non adducunt. *Raderus.*

Urbem deserentis.] Tacit. H. 5, 13. de obsidione Hierosolymorum: *Expassa repente delubri fores, & audita major humana vox, Excedere deos. simul ingens motus excedentium.* Proditum est antiquis, cum Troja excidio propinqua esset, visos esse deos è suis templis sua exportare simulacra. Sic cum Alexander M. Tyrum obsideret, *Tyriorum multis visus in somniis Apollo est dicere, ad Alexandrum se transire. neque enim sibi cordi esse ea qua in urbe agerentur.* Pline. Alex. cap. 41. *Freinsh.*

22 *Ad deteriora credenda*] Livius

lib. 27. *Metus semper in deteriora inclinat.* Claudianus bello Get.

Sed malus interpret rerum metus omne traherat

Augurium pejore via.

Onofander Strategici cap. 42. *Metus falsus vates esse solet, quæque timentur, ea priusquam fiant facta esse creduntur.* Præstat animum in statione tenere, nec deteriora augurari, nisi res & causæ suadeant, eaque sana mente rectè que consiliis pro virili prævenire. *Loccenius.*

Aurea catena] De hac cæca Ethnicorum superstitione eleganter Augustinus lib. 1. de civit. Dei, cap. 2. *Non homines, inquit, à simulacro, sed simulacrum ab hominibus servabatur: quomodo ergò colebatur, ut patriam custodiret & cives, qua suos non voluit custodire custodes?* Hæc cæcitas nobis incitamento erit, ad gratos animos, uni & vero Deo præstandos pro luce veritatis, nobis, quorum majores in iisdem tenebris quondam hæserunt, divinitus ac gratiosè accensa. *Loccenius.*

Devinxere simulacrum.] Væ sana superstitione, & semet ipsam destruens. Si enim diis suis tantam tribuebant potestatem, quantam Deo tribui fas est; quo sine suscipiebant cum ipsis impari contentionem? sin autem credebant à se in ordinem cogi posse, cur eos divino cultu honorandos esse existimabant? Atque hoc quidem dilemmate adversus gentilium cæcitate Tertullianus, Augustinus, Arnobius, aliique patrum efficacissime sunt usi. Nec enim Tyriorum tantum ea fuit credulitas, sed communis omnium opinio.

aræque Herculis, cujus numini urbem dicaverant, inferuere vinculum; quasi illo deo Apollinem retenturi. Syracusis id simulacrum devexerant Pœni, & in majore locaverant patria: multisque aliis spoliis urbium, à semet captarum, non Carthaginem magis, quam Tyrum ornaverant. Sacrum quoque, quod quidem diis minime cordi esse crediderim, multis sæculis intermissum repetendi

opinio. Sic apud Pausaniam lib. 3. traditur, Spartanos coluisse Martem compeditibus irretitum, quo vinculo proprium sibi ac perpetuum bellorum illud numen haberent. Athenienses Victoriæ simulacro alas adimebant, ne scilicet urbem desereret. Quomodo & apud Romanos, cum Victoriæ alas decussisset fulmen, sic exposuit omen Pompejus:

Roma potens, alii cur stat Victoria lapsis?

Urbem ne valeat deseruisse suam.

Ratio autem vincendi fuit, ut quum esset pignus imperii, perpetuo permaneret, ubi collocare liberat Heliogabalo. *Freinsb.*

Araque Herculis,] Non enim simulacrum ibi Hercules erat, sed ara tantum. Herodot. 2, 44. cum templi Tyrii meminit, nullius simulacri mentionem facit. quod argumentum per se infirmum roboratur ex eo, quod in Hercules Gaditani templo (erat autem eadem ibi religio) nullum simulacrum fuisse dicit Silius 3, 30.

Sed nulla effigies, simulacrave nota deorum.

Alias enim manus potius Hercules, quam aræ vinculum illud inferuissent Tyrii. *Freinsb.*

Urbem dicaverant,] Vtitur in hac significatione verbo *ἀνακεῖν* Arrianus in Bithynicis apud Photium Cod. xciii. ubi scribit, Nicomediam patriam suam Ceteri Proserpinæque sacram esse. Tutelares ejusmodi multi enumerantur in hoc epigrammate ad custodem hortorum.

Dodona est tibi Iupiter sacra,

*Iunoni Samos, & Mycena Diti,
Vnda Tanaros aqorisque Regi,
Pallas Cecropias tuctur arces,
Delphos Pythius ortus umbilicum,
Creten Delia, Cynthiosque colleis,
Faunus Manalon, Arcadumq; Silvas,
Est tutela Rhodos beata Solis,
Gades Herculis, humidumque Tibur.
Cyllene celeri Deo nivosa,
Tardo gratior æstuosa Lemnos.*

*Ennaæ Cererem nurus frequentant,
Raptam Cyzicos ostreosa diuam,
Formosam Venerem Cuidos, Paphosque:*

Mortales tibi Lampfacum sacrarunt.

Eo more superioribus sæculis etiam apud Christianos, passim regnorum, populorum, urbium varii patroni allekti sunt; & adhuc hodie à plerisque magna asseveratione coluntur. *Freinsb.*

Syracusis] Cartago videtur deutilifese, indice Iustino 18, 7. 7. Cæterum, Diodorus 13, 108. simulacrum hoc non Syracusis, nec sane eas unquam à Pœnis captas fuisse memini, sed à *Gelois* abductum scribit. qui ex Timæo subjicit, Tyrum, ubi hæc statua locata fuerat, eadem die horaque ab Alexandro occupatam, qua in eam statuam olim id sacrilegium Carthage commiserunt. quo tempore dux Carthage non Malleus, sed Imilcar fuit. Itaque magis cum Diodoro sentio, quem & Cicero adjuvat in Verrem 4, 33, ubi expugnata Carthagine, Siculis reddita fuisse signa dicit, quæ à Pœnis in urbem suam transferta fuerant. inter quos & *Gelensum* est mentio. & Segestanorum, & Agrigentinarum: nulla autem Syracusarum, quam urbem longe nobilissimam

repetendi auctores quidam erant, ut *ingenuus puer Saturno immolaretur*: quod sacrilegium verius quam sacrum, Carthaginenses à conditoribus traditum, usque ad excidium urbis suæ fecisse dicuntur. ac nisi Seniores obstitissent, quorum consilio cuncta agebantur; humani-
 24 tatem dira superstitione vicisset. Cæterum, efficacior omni arte imminens necessitas, non usitata modo præfida, sed quædam etiam nova admonuit. Namque ad implicanda navigia, quæ muros subibant, validis asserebus, corvos & ferreas manus, cum uncis ac falcibus illigaverant; ut, quum tormento asseres promovissent, subito

haud certe prætermisisset, si hunc ad catalogum pertinuissent. *Freinsh.*

23 *Vt ingenuus puer Saturno immolaretur.*] Carthaginenses certè tam sacrilega sacra coluisse Iustin. testatur. Cum inter cætera mala etiam peste laborarent, quænta sacrorum religione, & scelere pro remedio usi sunt. Quippe homines, ut victimas immolabant, & impuberes (quæ ætas etiam hostium misericordiam provocat) aris admovebant, pacem Deorum sanguine eorum exposcentes, pro quorum vita Dii rogari maxime solent. Subjicit Iustinus ingratas Diis victimas fuisse, magisque irritatos, quam placatos; punitosque Carthaginenses maximis cladibus. Tum & Tyriis persuadere tam impia sacra non potuerunt. Cæterum, non Carthaginenses tantum humanas hostias faciebant; sed Phœnices etiam & Arcades; Romani quoque in Pantheo, Druidæ, Galli, Scythotauri advenas immolabant; tum & aliæ multæ barbaræ gentes: imò & Iudæi, contra decem tabularum legem, pueros vivos igne, ingenti cum supplicio concremabant. *Raderus.*

Carthaginenses.] Plin. 36. 5. dicit, ad Herculis (quod nota. nam alii de Saturno tantum tradunt) statuam Pæni omnibus annis humana sacrificaverunt *vitima*. *Freinsh.*

Vtque ad excidium urbis &c.] Intermissum tamen semel atque iterum,

iusu regum, qui ab ejusmodi immanitate abhorrebant, Darii Persæ, atque Gelonis Syracusani. de quo capienda verba quæ leguntur in *Ὀλυμπιάδων ἀναρχαῖῶν*. *Gelon Syracusarum tyrannus Carthaginensibus magna navali pugna victis, cessare fecit apud eos humanas hostias.* Quin & postea institerunt eidem sacrilegio, ut liquet ex Tertulliano Apol. cap. 8. quo loco scribit Tiberium id vetuisse, crucifixis etiam sacerdotibus: quod alii Claudio tribuunt. Sed animadvertere licet, hos imperatores, quod utrique Tib. Claudio nomen fuerit, sæpe confundi. ut in gemina narratione apud Plin. 30. 1. legitur, Tib. Cæs. sustulisse Druidas: quod à Claudio factum tradit Sueton. in vita 25. Nec est, ut diffusum inter eos auctores imaginemur; aut credamus alterutrum in re recenti & illustri hallucinatum esse. *Freinsh.*

24 *Necessitas.*] Verè Carchædonius: *χεῖρα δίδωσιν καὶ ἀν' ἀμυσσοῦ ἢ σφόν.* *Catum è rudi reddit magistrane cessitas.* Et Euripides in Helena: *Δεινὸν ἀνάγκης ἐδὲν ἰσχυράτερον.* *Gra- vi nihil necessitate firmiss.* Durum ergo telum necessitas, ultima tentat, omnesque ingenii vires explorat. *Rad.*

Validu asseribus.] Non puto hoc nomine venire perticas. quod nec sequentia facile admittant. Diodorus tamen 17. 44. *καρχαδωνίας ἀντένας* vocat

subito laxatis funibus injicerent. Vnci quoque & fal-²⁵
ces ex iisdem asseribus dependentes, aut propugnato-
res, aut ipsa navigia lacerabant. Clypeos vero æneos
multo igne torrebant, quos repletos fervida arena, cœ-
noque decocto, è muris subito devolvebant. nec ulla²⁶
pestis magis timebatur; quippe ubi lorica corpusque
fervens arena penetraverat, nec ulla vi excuti poterat,
& quidquid adtigerat, perurebat: jacentesque arma,
laceratis omnibus, quis protegi poterant, vulneribus
inulti patebant: corvi vero & ferreæ manus tormentis
emissæ plerofque rapiebant.

²⁵ Clypeos] Diodorus 17, 44. Idem
prorsus de clypeis æneis & arena. Mul-
ta præterea effusa passim in urbes oppu-
gnantes, oleum fervens, pix, sulphur,
bitumen, plumbum fluens, ferrum, are-
na, & alia: de quibus Poliorcetico 5.2.

Ignem torrebant,] Nonnunquam
etiam sarragines subiecto igne calcis vel
alterius materiæ pulve repletas, in ho-
stes mirum ascendentes, cum non levi
eorum noxa, solere effundi experientia
testis est. *Loccen.*

²⁶ Corpusque] Acidalius ingeniose:
corpus usque. cum arenam hoc etiam
penetrasse credi non debeat.

Inulti patebant:] Simile Liv. 21.
8. 11. de salarica Saguntinorum: *id*
telum, etiamsi hæssisset in scuto, nec pe-
netrasset in corpus, pavorem faciebat:
quod cum medium accensum mitteretur,
conceptumque ipso motu, multo majorem
ignem ferret, arma omitti cogebat, nu-
dumque militem ad insequentes ictus
præbebat. Freinsh.

CAP. IV.

*Tandem Tyrus, vi capta, maximaque hominum strage corrupta,
luctuoso deformatur incendio.*

IC rex fatigatus, statuerat soluta obsidione
Ægyptum petere. quippe quum Asiam ingen-
ti celeritate percurrisset; circa muros unius
urbis hærebat, tot maximarum rerum oppor-
tunitate

¹ *Hic Rex fatigatus, statuerat solu-*
ta obsidione Ægyptum petere.]
Satius esse non cœpisse, quam semel
cœpta dimisisse Ducem, si in eo fama
ejus periclitetur, statuunt. Perseveran-
tia in omni quidem genere militiæ,
maximè tamen in obsidendis urbibus
necessaria est: quarum plerasque mu-
nitionibus ac naturali situ inexpugna-

biles, fame siti que tempus ipsum vincit
atque expugnat, veluti Appius Clau-
dius differit apud Livium lib. v. Si ve-
rò res factu difficilis ac longi temporis
futura sit; Interea majorum & utilio-
rum rerum occasio ardorque militum
intercidant, nonne tunc præstat prævi-
sis difficultatibus in tempore abuterè
incepto, vel in commodius tempus re-

2 tunitate dimissa. Cæterum, tam discedere intritum,
 quam morari pudebat. Famam quoque, qua plura,
 quam armis, everterat, ratus leviolem fore, si Tyrum,
 quasi testem se posse vinci, reliquisset. Igitur ne quid
 3 inexpertum omitteret; *plures naves admoveri jubet, dele-*
ctosque militum imponi. Et forte bellua inusitata magni-
 tudinis, super ipsos fluctus dorso eminens, ad molem,
 quam Macedones jecerant, ingens corpus adplicuit;
 4 diverberatisque fluctibus adlevans semet, utrimque
 5 confecta est: deinde à capite molis rursus alto se im-
 merfit; ac modo super undas eminens magna sui parte,
 modo superfusis fluctibus condita, haud procul muni-
 mentis urbis emerfit. Utrisque lætus fuit belluæ ad-
 spectus: Macedones *iter jaciendo operi monstrasse eam au-*
guraban-

servare, vel longiorẽ obsidionem pe-
 rito ac fido vicario committere, & mag-
 is necessariatum rerum opportunita-
 tem arripere? Sic Sulpicius apud Li-
 vivium lib. xxvii. Cæcina apud Tacitum
 ii. Histor. fecere. Aliquando, si
 quis simulet abitum, eo hostis credulus
 circumveniri potest, de quo Frontinus
 lib. iii. Strateg. cap. vi. §. 2. & 4. Si
 verò re ipsa sit discessurus, tamen famæ
 causa speciem perseverantis aut mox
 redituri præbebit. Alexander, quum
 nulla spes occupandæ petræ Aorni of-
 ferretur, tamen speciem perseveran-
 tis in obsidione ostendit, lib. vii.
Loccenius.

2 *Se posse vinci,*] In quo quantum
 sit momenti, optime explicat Liv. 23,
 16. de Annibale modico prælio à Mar-
 cello victo: *ingens eo die res, ac nescio*
an maxima illo bello gesta sit (leg. est.)
non vinci enim ab Annibale vincentibus
difficilius fuit, quam postea vincere. Sic
 Plutarchus de ira cohibenda cap. 5.
 scribit: *Thebanos, cum primum Lace-*
dæmonios ante invictos, creditos pepulif-
sent, nullo unquam deinde ab iis victos
esse prælio.

3 *Bellua inusitata magnitudinis,*]

Diodorus, *κῆρ* & *ὄπιον μέγελ*
 ut è verbo videatur expressisse Curtius.
 Solent præcludere hujusmodi feræ ma-
 rinæ secuturis exitiis, ut in Epistolis
 Indicis meminì legere, pro classibus
 natasse, mox in Syrtis impactos. Tem-
 pestatum quoque indices tradunt au-
 ctiores, cum subsiliunt. Sed de ceti
 magnitudine varia prisca tradidere.
 Ælian. de animal. 16, 12. *Cete in mari*
Indico quintupla ad elephantum vel ma-
ximum magnitudine degunt. Nam etiam
costa Ceti ad viginti cubita accedit. La-
brum habet quindecim cubitorum: pin-
nam ad utramque branchiam septem
cubitos longam. Sed hæc magnitudo
 parvitas videri potest, præ illa, quam
 ponit Plinius 2, 3. *balæna quaternaria*
jugerum, prius ducenorum cubitorum.
 Olaus ad Norwegiæ littora balænas
 centum ulnas longas expelli scribit:
 ulna quatuor continet cubitos, cubitus
 sesquipedem: 600 ergo pedum erit ba-
 læna. Petrus Siculus historia de Mani-
 chæis tradit, tam immania cetæ versari
 in aquis, ut procul spectantibus insulæ
 speciem referant. ad quam appellant
 nautæ, ut palos defigant. focum exci-
 tant: donec ignem sentiens bellua se-
 cum

gurabantur; Tyrii, *Neptunum occupati maris vindicem arripuisse belluam, ac molem brevi profecto ruituram.* lætique omine eo ad epulas dilapsi oneravere se vino; quo graves, orto sole navigia conscendunt, redimita coronis floribusque: adeo victoria non omen modo; sed etiam 6 gratulationem præceperant. Forte rex *classem in diversam partem agi* jusserat, *triginta minoribus navigiis relictis in litore;* è quibus Tyrii duobus captis, cætera ingenti terrierant metu: donec suorum clamore audito Alexander, *classem litori,* è quo fremitus acciderat, admovit. Prima à Macedonum navibus quinquere mis velocitate 7 inter cæteras eminens occurrit: quam ut conspexere Tyrii, duæ è diverso in latera ejus in vectæ sunt; in quarum alteram quinquere mis eadem concitata, & ipsa rostro icta est, & illam invicem tenuit. Jamque ea, quæ 8 non

cum omnes profundo mergat. *aspido-chelone* nomen est belluæ. *Rad.*

5 *Arripuisse belluam,*] Acidalius vellet, *arguisse,* ut esset sensus, belluam id significasse, Neptunum maris esse vindicem, & moleri ruituram. Mihi placet *arripuisse,* vel *abripuisse:* eodem enim utrumque recidit. & hanc fuisse Tyriorum mentem. belluam vastæ molis, assimulabant operi Macedonum, hoc & illa ob magnitudinem occupabant mare; ergo quod à capite molis se immerfisset alto belluæ, ipsi etiam aggeri præfagire similem in mare ruinam interpretabantur. & hæcenus ad se trahebant omen Tyrii: reliqua enim, quod *modo super undas, &c. haud procul munimentis urbis emerfit,* ad Macedonum spem pertinebant. *Freinsb.*

Redimita coronis] Tanquam victores ex veteri more.

Præceperant.] Triumphum ante victoriam cecinere, quod est in paræmia *ὡς τὸ νικῆς τὸ ἐγχαίρειον αἰδεῖς.*

6 *In litore,*] Ex adventu Sidonii portus. Tyrus enim duos portus habet, alterum clausum & angustis faucibus obversum Sidoni; alterum apertum

versus Ægyptum. Strabo lib. 16. Tyrii tamen etiam Ægyptium portum in obsidione claustris munierant, ne Macedones irrumperent. Triginta naves Sidonio obversæ erant, reliqua classis in altero portu versus Ægyptum stativa habebat. Ea gratia dixit supra 4, 4. Alexandrum desperatione urbis obtinendæ Ægyptum voluisse petere. *Rad.*

Duobus captis,] Androclis ac Pasigratis. Atrian. 2, 4. qui & deprestarum confictarumque plurimum meminit.

7 *Rostro icta est,*] Prora rostrata Tyriæ navis icta est Macedonica, quæ implicuit Tyriam, seu uncis, seu manibus ferreis, seu ipsis remis. *Rad.*

Invicem tenuit.] Plane geminus huic locus est apud Livium 37, 30. de Rhodia navi, *capta memorabili castriam quum rostro percussisset Sidoniam navem, anchora ictu ipsius exvissa è nave sua, unco dente velut manu ferrea injecta, alligavit alterius proram: inde tumultus injecto quum dirvellere se ab hoste cupientes in hiberent Rhodii, tractum anchoræ & implicatum remis latus alterum detersit: debilitatam ea ipsa qua iBa cohastrat,*

non cohærebat, libero impetu euecta, in aliud quinqueremis latus invehatur; quum opportunitate miratremis è classe Alexandri in eam ipsam, quæ quinqueremi imminebat, tanta vi impulsæ est, ut Tyrius gubernator in mare excuteretur è puppi. Plures deinde Macedonum naves superveniunt, & rex quoque aderat; quum Tyrii inhibentes remis, ægre eyellere navem quæ hærebat, portumque omnia simul navigia repetunt. Confestim rex insequutus, portum quidem intrare non potuit, quum procul è muris missilibus submoveretur; naves autem omnes fere aut demersit, aut cepit. Biduo deinde ad quietem dato militibus, iussisque & classem, & machinas pariter admovere, ut utrimque territis instaret; ipse in altissimam turrem ascendit, ingenti animo, periculo majore. quippe regio insigni & armis fulgentibus conspicuus, unus præcipue telis petebatur. & digna prorsus spectaculo edidit: multos è muris propugnantes hasta transfixit; quosdam etiam cominus gladio clypeoque impulsos præcipitavit: quippe turris, ex qua dimicabat, muris hostium propemodum cohærebat. Jamque crebris arietibus saxorum

compa-

hæserat, navem cepit. Idem casus Dinocratem apud Polyb. 16, 2. implicuit: *Dinocrates cum Octere congressus, ipse quidem vulnus accepit ea parte navis qua extra aquam extabât, quod proram vehementer erexerat, hostilem autem navem læsit qua parte infra aquam est, primum quidem ab hostili nave separari non poterat, quantumvis sæpe cohatus esset remis inhibere.* Raderus. Simile narrat & Lucanus 3, 563. ex emendatione Rutgersii Var. Lect. 1, 12.

Tunc quacunq; ratus tentavit robora Brui,

Idem victasuo, percussa capta cohæsit. Ex quo ipsi loco expressa Curtii verba, quæ tenuit Rutgersius. nam Lucano periculis rem esse pro conperto habet.

Retinui hanc

scripturam, suadente Gronovio. Non placet Acidalii: *innitentes remis.*

10 *Ipsè in altissimam turrem*] Illud Tullii lib. 1. Officior. hic notandum: *Nunquam omnino periculi fuga committendum est, ut imbelles timidique videamur. Sed fugiendum etiam illud, ne offeramus nos periculis sine causa.* Loccenius.

Ingenti animo,] Magis ad animum Alexandri: *ingenti periculo, animo majore.* Major enim ille semper omni periculo: etiam infra 8, 14. *Tandem, inquit, par animo meo periculum video.* Acidalius.

11 *Vnus præcipue*] Quippe in quo occidendo, maximum operæ pretium facturi essent hostes.

12 *Jamque*] Proxima Curio habent

compagne laxata, munimenta defecerant; & classis intraverat portum, & quidam Macedonum in turres hostium desertas evaserant: quum Tyrii, tot simul malis victi, alii supplices in templa confugiunt; alii foribus ædium obseratis occupant liberum mortis arbitrium: nonnulli ruunt in hostem, haud inulti tamen perituri. magna pars summa tectorum obtinebat, saxa, & quid- 13
quid manibus fors dederat, ingredientes subeuntibus. Alexander, *exceptis qui in templa confugerant, omnes interfi-*

bent Arrianus 2, 4. & Diodorus 17, 16. nam Plutarchus Alex. cap. 43. narratunculam memoratu dignam inferit: Alexandrum (quod & Curtius refert) exercitum otio dato refecisse, paucis moenia oppugnare iussis, ne quiescere possent Tyrii. Interea Aristandrum victimis cæsis, insperatisque extis affirmasse, urbem haud dubie illo mense expugnandam, quæ vox irrisu adstantium excepta est, cum ultimus tum mensis dies ageretur, nec appareret spes tam promptæ victoriæ. Alexandrum autem vaticiniis faventem, iussisse ut pro trigesimo mensis die, numeraretur vigesimus octavus, simul muros hostiles acriter oppugnare cœpisse, ita accursu totius exercitus effectum, ut Aristandri vaticinium exitum haberet. Justinus 11, 10. longe abit ab his omnibus, *per proditorem* captam fuisse Tyrum dicens, quod illorum nemo. Sed & Polyænus 4, 3. seorsim à cæteris asserit occupatam. Sed & alterius etiam incogitantia Justinum olim arguit, qui eodem loco addit, *non magno post tempore*, quam scilicet cœpisset oblidio, captos esse Tyrios, cum Curtius mox & Plutarchus Alex. cap. 41. adferant, ipsos septem menses eo in oblidio fuisse consumptos. Freinsh.

Classis intraverat portum,] Vtrumque portum, Ægyptium inquam & Sidonium. Ita enim Arrianus: *οἱ ἄρα ἐπὶ τῶν νεῶν οὐτε Φοίνικες κτ' ἢ λιμένα τῶν πρὸς Αἰγυπτίον (καθ' ὅνπερ ἔφασκεν ἄνθρωποι βίσιον ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ) βίσιον ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ,* κτ'

πὲρ κλείθρα ἀφασάσωτες, ἐκπύοντες ναῦς ἐν τῷ λιμένι, ταῖς ἰδίαις μετὰ ἑαυτοῦ ἐμβάλλοντες, ταῖς ἑαυτῶν γὰρ ἐξωθέντες. Καὶ οἱ Κύπριοι κτ' ἢ ἄλλον λιμένα τῶν Σιδωνίων φέρονται, εἰς τὸν κλείθρον γέγονον, εἰς τὸν δὲ τὸν αὐτῶν πόλιν. At qui in navibus erant, una cum Phœnicibus in portum, quæ Ægyptum spectat, (quem obsederant) impetu facto, clausurisque reulsis, naves in portu confugerunt, in alias remotiores à terra magna vi delati, alias ad ipsam terram allidentes. Cyprii per portum, quæ Sidonem respicit, nullo clausuris septis, sed faucibus angustiis, & navibus obsessum intravisti, statim ex ea parte urbem capiunt.

Foribus adium obseratis] Vt Romæ plebs Gallis urbe potitis apud Liv. 5. 41. Similia legas de Norbanis apud Appian. bellorum civilium libro primo.

Haud inulti] Edd. *haud inulte*. Sed inusitatum opinor est hoc adverbium; & respexit hic quoque, ut sæpe Curtius, Virgilium Æn. 2, 670.

— nunquam omnes hodie moriemur inulti. Freinsh.

13 *In templa*] Alexander cum in Asiam transisset, de hominibus quidem dignas rebus ab iis patrat is pœnas sumpsit; à templis vero deorum prorsus abstinuit: quanquam Persæ circa hanc partem maxime in Græcia deliquerant, ut Polyb. 5, 10. refert. Poppa. Idem ad Mægabzum scripsit de servo, qui in templum confugerat, evocatum ex templo, si possit, caperet; in templo manentem non adferret.

14 *ci, ignemque tectis injici jubet.* His per præcones pronun-
ciatis, nemo tamen armatus opem à diis petere susti-
nuit: pueri virginesque templa compleverant; viri in
15 vestibulo suarum quisque ædium stabant, parata sæ-
vientibus turba. Multis tamen saluti fuere Sidonii, qui
intra Macedonum præsidia erant. hi urbem quidem
inter victores intraverant, sed cognationis cum Tyriis
memores (quippe utramque urbem Agenorem condi-
disse credebant) multos Tyrionum, etiam protegen-
tes, ad sua perduxere navigia: quibus occultatis, Sido-
na

adferret. Plut. Alex. cap. 75. Imitatus auctorem generis sui (sic Plut. de fortuna Alex. 1, 15.) Liberum, quem & ipsum bello apud Ephesum victorem, supplicibus Amazonum, qua aram insederant, ignovisse narrant Ephesii apud Tacit. 3, 61. Freinsh.

Ignemque tectis &c.] Stewechius ad hæc Veget. 4. 25. innumerabilibus declaratur exemplis, sæpe casus ad inter-necionem hostes, qui invaserant civitatem, sic notat: Militibus imprimis feditiosis Romæ id usui venisse, testatur Herodianus 1. 38. hi cum à civibus, qui domibus clausis in tecta & culmina evaserant, lapidibus regulisque desuper incesserentur, terga fugæ mandare coacti sunt. Huic rei facile tamen remedium opponitur; ut videlicet januis, ac ligneis ædificiorum projecturis, quales in urbibus plurimæ visuntur, ignem ilicò admoveas. Appianus lib. 1. bellor. civil. narrat, Syllam, cum urbem hostiliter ingressus, à quibusdam desuper tela emittentibus arceretur, eos hac denuntiatione terruisse, incensurum se domos eorum, ni quiescerent. Freinshemius.

14 *Per præcones*] Solebant callidi imperatores desperationem hostium prævenire, aut frangere talibus præconiis. Ita apud Liv. 26, 12. Flaccus cof. edixit, ut qui civis Campanus ante certam diem transisset, sine fraude esset. Apud Xenophont. lib. 7. *παιδ.* Cyrus

occupata Babylone cohortes equitum per vias passim dimittebat, edicens, ut si quos extra domos invenirent, occiderent: at illis, qui adhuc in adibus essent, per Syriaca lingua peritos denuntiari præconio jussit, ut intus manerent. Quo etiam pertinere nobilem, & variis interpretationibus vexatam Cæsaris vocem, Miles, faciem feri, haud temere quis suspicetur ex Lucano 7, 318. qui sic effert:

————— nec cadere quisquam

Hostis terga velit. —————

quasi diceret, non esse occidendos nisi resistentes: ut resistere desinant, fugiendi potestate concessa. quæ verba sunt Vegetii 4, 25. ad quæ Stewechium vide. Freinsh.

15 *Utramque urbem*] Dissentire videtur Iustinus 18, 3. qui Sidonem prius conditam; & post multos deinde annos (quibus verbis longius tempus complecti solet, quam unius hominis ætas protenditur) à Sidoniis Tyrum, idque ne quod dubium restet, ante annum Trojana cladis. Tamen vel sic de cognatione Tyrionum & Sidoniorum constat. Curtio consentit Cedrenus, Tyrum ab Agenore exstructam fuisse, additq; nomen id indidisse urbi ab uxore Tyro. Cum Stephanus velit à Tyro Phœnicis filio (sic enim Stephanum interpretor) denominatam. Iosephus antiq. 8, 2. & Euseb. num. 744. scribunt, conditam fuisse 240 anno ante templum

na deveci sunt. quindecim millia hoc furto subducta
 savitæ sunt. quantumque sanguinis fufum fit, vel ex
 hoc existimari potest, quod intra munimenta urbis sex
 millia armatorum trucidata sunt. Triste deinde specta-
 culum victoribus ira præbuit regis. duo millia, in qui-
 bus occidendi defecerat rabies, crucibus adfixi per in-
 gens litoris spatium pependerit. Carthaginensium
 legatis pepercit; addita denunciatione belli, quod præsen-
 tium rerum necessitas moraretur. Tyrus septimo mense,
 quam oppugnari cœpta erat, capta est; urbs & vetu-
 state originis, & crebra fortunæ varietate ad memo-
 riam posteritatis insignis. Condita ab Agenore, diu
 mare, non vicinum modo, sed quodcumque classes
 ejus adierunt, ditionis suæ fecit. &, si famæ libet cre-
 dere, hæc gens litteras prima aut docuit, aut didicit.

Colo-

templum Hierosolym. quæ fere media
 esset aras inter Agenorem, & bellum
 Trojanum. *Freinsb.*

Quindecim millia] Hoc neque in
 Arriano, neque in Diodoro scriptum,
 & numerus est ingens. Glareanus 5000.
 putat rescribendum, quamquam & hoc
 nimium videri velit. Sed codices con-
 jurant in 15000. & quam facile hoc in-
 turba, & tanto tumultu, cum naves
 ad manum? *Raderus.*

17 *Triste deinde spectaculum*] Au-
 thor ante suo loco hujus iræ causas re-
 fert; cujus tamen immodicum fuisse
 Alexandrum constat, immemorem
 Philisci moniti; ut magis salutis quam
 pesti hominibus esset. Vide Ælianum
 Var. hist. 14. 11. Lips. lib. 1. de Cruce
 cap. 15. Seneca Troad. vers. 278.

*Regis frenis nequit, Et ira & ardens
 hostis.*

Sed ut Belisarius apud Procopium l. 11.
 dixit: *Indecorum est, cum hostes viceris,
 ira vinci.* Loccen.

Crucibus adfixi] Crucis poena om-
 nium gravissima est habita, &, ut
 D. Augustinus ait, *illa morte pejus nihil
 inter omnia genera mortium.* Herodo-

tus, in Thalia, refert, Darium, cum Ba-
 byloniam cepisset, Babyloniorum quo-
 que procerum tria millia patibulis affi-
 xisse, data cæteris venia urbem inco-
 lendi. Crucis vero supplicium à Con-
 stantino Christi veneratione sublaum
 est; cujus loco Tribonianus sarcam re-
 posuit. *Popma.* Sed Tyrios ab Alexan-
 dro crucifixos prodit Iustinus 18, 3.
ob memoriam veteris cædis, quod scilicet
 orti essent ex servis antiquorum Tyrio-
 rum, qui cæsis dominis temp. sibi attri-
 buerant. crux enim servile supplicium
 est, ut Lactantius 3, 26. firmat his ver-
 bis: *Indignum enim homine libero quàm-
 vis nocente supplicium est visum.* Sic &
 Spartaci reliquias crucifixit Crassus.
Freinsb. Cætera quæ de cruce scire cu-
 pis, vide Salmasium, in epistolis ad
 T. Bartholinum.

19 *Capta est;*] Per prodicionem
 captam putat Iustinus; per stratagemã
 Ælianus; per vim Polyænus. Factum
 hoc Olymp. cxii. an. 1. ætatis Ale-
 xandri xxiii, regni iii.

Diu mare,] Vnde & proverbium
 natum, *Tyria maria.*

Litteras] Cameræ, merito Adamo
 tribuit.

- 20 Coloniae certe ejus pene orbe toto diffusae sunt: Carthago in Africa, in Bœotia Thebæ, Gades ad Oceanum. Credo libero commeantes mari, sapiusque ad eundo cæteris incognitas terras; elegisse sedes juventuti qua tunc abundabant: seu quia crebris motibus terræ, nam hoc quoque traditur; cultores ejus fatigati, nova & externa domicilia armis sibi met quaerere cogebantur. Multis ergo casibus defuncta, & post excidium renata, nunc tamen longa pace cuncta refovente,

tribuit. quem sane tot sæculis rem tam necessariam non invenisse, præsertim cum esset summa prudentia præditus, mihi non fit verisimile. Vnde probo judicium Altiiffiod. Chronici: *liquido ab ipso primo homine exordium literarum cœpisse*. Lipsius ad Tac. 11, 14. citat consentientes Curtio Tacitum, Clementem Stromat. lib. 1. Isidorum, Plin. 7, 56. & Suidam in *Φωνικία*; qui fere Cadmum auctorem nominant, aut certe doctorem, à quo Græci acciperint: alluditque eo idem Plinius 5, 12. Chronicon Stadenfis Abrahamo tribuit inventionem Hebraicarum literarum. *Freinsh.* Vide Hermannum Hugonem Jesuitam, in libello de prima scribendi origine, & rei literariæ antiquitate.

20 Coloniae] Præter has, quas recenset Curtius, memorantur ad Septentrionem Tyros, quam præstringit fluvius Tyras. Ammian. 22, 18. Leptis & Vitica in Africa. Plin. 5, 19. De Africanis Tyriorum coloniis sunt hæc Tertulliani de pallio cap. 1. *Sic & in proximo soror civitatis vestiebat, & scubi alibi in Africa Tyros.* *Freinsh.*

Inventuri] Sallust. Jugurth. *Phœnices, alii multitudinis domi minuende gratia, pars imperii cupidine, sollicitata plebe, & aliis novarum rerum avidis, Hipponem, Hadrumettum, Leptim, aliasque urbes in ora maritima condidere.*

Motibus terræ,] Scribit Strabo l. 16.

Tyrum propter altitudinem ædium maximam labem ex terræ tremoribus accepisse. Et alias Syria obnoxia terræ motibus, uno fere tempore 170000 hominum perdidit: Iustini. 40, 2. Posidonius apud Strabon. lib. 1. urbem hietu terræ moventis haustam in Phœnicæ supra Sidonem sitam, ipsiusque Sidonis ferè bessem interiisse testatur: Aristoteles 2. Meteor. docet, ea loca maxime tremoribus obnoxia, quæ mare fluxile accedunt, aut spongiosa sunt. *Raderus.*

21 *Multis ergo casibus defuncta, &c.]* Colonos in eam deductos à Romanis innuit: quod perspicue ostendit Vlpianus: *Sciendum est, esse quasdam colonias juris Italici, ut est in Syria Phœnicæ, splendidissima Tyriorum colonia, unde mihi origo est, nobilibus regionibus, serie sæculorum antiquissima, armipotens, fœderis, quodcum Romanis percussit, tenuissima. Huic enim Divus Severus, Imperator noster, ob egregiam in reipubl. imperiumque Romanum insignem fidem, jus Italicum dedit. À deducta autem colonia antos suos putabant Tyrii, eaque epocha Fastos suos, & omnes actus legitimos signabant, non aliter ac pleræque aliæ coloniarum.*

Nunc tamen longa] Bongarsius libro suo sic adscripserat: Immo tandem: quomodo legendum quoque videbantur Sebifio:

vente, sub tutela Romanæ mansuetudinis adquisit.

Sub tutela Romana mansuetudinis adquisit. Tyrus jam Strab. & Augusti ævo libertate donata à Romanis & regibus Syriæ. Strabo: *εχ' υπό τῶ βασιλέων δ' ἐκείθησαν αὐτόνομος μόνον, ἀλλὰ υπό τῶ Ρωμαίων, μετὰ ἀναλωσάντες, βεδοαιωσάντων τήν ἐκείνων γνάμην.* Socii ergo & amici pop. Romani fuere: amiserunt tamen libertatem, alioqui pecunia non redimendam; vel certe, ne amitterent, periclitatam. Et hoc est, quod Curtius dicit: Tyrios sub tutela Romanæ man-

fuetudinis (liberos tamen) quievissē. Solet enim sub magnis imperiis aliquanto certior atque fidelior esse securitas: quando mole sua ab exterorum concussionibus facilius defenduntur. Phrafi Curtianæ similis est in Livio 34, 9. 10. de Emporiis: *erant etiam eo tutiores, quod sub umbra Romana amicitia latebant.* Sic ergo & Tyrii sub Rom. à quibus suis legibus utendi potestate, quam & sub regibus retinuerant, impetraverunt. *Freinfhemius.*

CAP. V.

Darii iterata de pace ad Alexandrum submissor legatio. qua repudiata, Græci Alexandrum corona aurea donant: ille autem, per præfectos, multas in potestatem suam redigit provincias.

HISDEM ferme diebus Darii litteræ adlatæ sunt, tandem ut regi scriptæ. Petebat uti filiam suam, Statyræ erat nomen, nuptiis Alexander sibi adjungeret. Dotem fore omnem regionem inter Hellepontum & Halyn amnem sitam; inde Orientem spectan-

Satyræ] Variant in hujus loci scriptura impressi codices: in quibusdam *Sartina*, in aliis, *Satyria*, in nonnullis autem *Statyra* legitur. At ex Plutarcho, & Iustino 12, 10. *Statira* reponendum. Statiram enim majorem natu Darii filiam legitimo sibi copulavit matrimonio Alexander, juniorem Drypetim Hephæstioni uxorem dedit. Arrianus 7, 1. refert, Alexandrum tres uxores duxissē, & majorem natu Darii filiam, quam matrimonio sibi junxit, non Statiram, sed Barsinen vocatam fuisse: & præter hanc aliam Parysacim, ex filiabus Ochi natu miniam: sed & antea Roxanem Oxyatris Bactriæ filiam. Sed Arriano non assentior. nam Barsine Artabazi filia fuit

principis purpuratorum, ex qua Alexander filium suscepit Herculeum; & quo tempore cæteras quoque Persidas distribuit, & amicis in matrimonium collocavit, alteram sororem Apamanæ Ptolemæo, Eumeni Bersinem, ut in Eumene cap. 2. refert Plutarchus. *Popma.*

Inter Hellepontum & Halyn] Herodotus 1, 72. *Imperium Medicum & Lydium determinabat fluvius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, &c. interfuit.* Deinde concludit: *Ita flumen Halys cuncta fere superiora Asia, à mari, quod Cypro objectum est, ad Euxinum usque Pontum dirimit. Est autem totius regionis longitudo quinque dierum itineris viri expediti.*

2 spectantibus terris contentum se fore. Si forte dubitaret quod offerretur accipere : nunquam diu eodem vestigio stare fortunam ; semperque homines , quantamcumque felicitatem habeant , invidiam tamen sentire majorem. Vereri , ne se avium modo , quas naturalis levitas ageret ad sidera , inani ac puerili mentis adfectu efferret. Nihil difficilius esse , quam in illa ætate tantam capere fortunam. Multas se adhuc reliquias habere , nec semper in angustiis posse deprehendi : transeundum esse Alexandro Euphratem , Tigrimque & Araxem , & Hydaspem , magna munimenta regni sui. veniendum in campos , ubi paucitate suorum erubescendum sit. Mediam , Hyrcaniam , Bactra , & Indos Oceani accolæ quando aditurum ? vel Sogdianos & Arachosios , nomine tantum notos , ceterasque gentes ad Caucasam & Tanaim pertinentes ? Senescendum fore tantum terrarum vel sine prælio obeunti. Se vero ad ipsum vocare desineret : namque illius exitio esse venturum. Alexander iis illis , qui literas adtulerant , respondit , Darium sibi aliena promittere : quod totum amiserit , velle partiri. Doti sibi dari Lydiam ,

2 *Nunquam diu eodem &c.*] Ut fortuna sit stabilior , fundum faciat virtus : quam in quadrato lapide pingebat antiquitas , ut ejus stabilitatem notaret ; fortunam in rotundo lapide , vel sphaera , vel rota , ut notum est ; quod secundum illud Tibulli :

Versatur celeri fors levis orbe rota.

Loccen.

3 *Semperque homines , &c.*] Invidia cum felicitate crescit , ut lolium cum segete ; & quo major felicitas , eò acrior invidia. Quòd firmat illud Livii : *Intacta invidia media sunt , ad summa ferme tendit.* Horat. lib. 1. Sat. vi.

Invidia accrevit , privato quæ minor esset.

Nervosè Francisc. Baco ferm. fidel. eth. *Invidia more radiorum Solis in clivo ardentior est , quam in plano.* Idem.

3 *Vereri , ne se avium &c.*] Qui desultoriis ingeniis vanè se efferunt , avibus natura levibus , modo huc , modo

illuc transvolantibus , scitè comparantur. Talis apud Homerum Telemachus , magna temerè moliens , illisque se efferens , quem poëta avi componit , Od. 1.

Ὀπίς δ' ὡς ἀνόπια δέπτετο.

Instar avis liquidus subito discessit in auras.

Boëth. lib. 1v. de consol. philosoph. prof. 3. *Levis ac inconstans studia permutat : Nihil ab avibus distat.* Plerumque juvenis huic vitio affinis est. Inde illud Euripidis Phæniss. p. m. 240. *ἄνω ζειν* , juveniliter se efferre. Et Tacit. 2. Hist. *Juvenes improvidi & faciles inanibus.* Loccen.

Nihil difficilius esse ,] Oportet esse fortem , usu subactum & placidum animum , qui magnæ capax sit fortunæ : cui juvenilis ætas per imperitiam & factum sæpe impar est. Idem. 1. 4

4 *Euphratem , Tigrimque*] Quæ duo flumina Mesopotamiam efficiunt.

Lydiam, Ioniam, Æolidem, Helleſponti oram, victoria ſua præmia. leges autem à victoribus dici; accipi à victis. In utro ſtatu ambo eſſent, ſi ſolus ignoraret, quamprimum Marte decerneret. Se quoque quum tranſiſſet mare, non Ciliciam, aut Ly- 8
diam (quippe tanti belli exiguam hanc eſſe mercedem) ſed Perſepolim caput regni ejus, Bactra deinde, & Ecbatana, ul-
timiq₃ Orientis oram imperio ſuo deſtinatſe. Quocunq₃ ille fugere
potuiſſet, ipſum ſequi poſſe: deſineret terrere fluminibus, quem
ſciret maria tranſiſſe. Reges quidem invicem hæc ſcri- 9
pſerant. Sed Rhodii urbem ſuam portuſque dedebant
Alexandro. Ille Ciliciam Socrati tradiderat: Philota
regioni circa Tyrum juſſo præſidere. Syriam quæ Cæle ad-
pellatur, Andromacho Parmenio tradiderat, bello
quod ſupererat interfuturus. Rex Hephæſtione Phæ- 10
nicis oram claſſe prætervehi juſſo, ad urbem Gazam cum
omnibus copiis venit. Iiſdem fere diebus ſolenne erat 11
Iudicrum Iſthmiorum, quod conventu totius Græciæ
celebra-

7 Leges autem à victoribus dici;] Ita Annibal ad Scipionem apud Livium lib. 30. Eſt ejus qui dat, non qui perit, conditiones dicere pacis. Dat autem victor. Plurima ſimilia loca jam alii notarunt. Loccen.

8 Bactra deinde, & Ecbatana,] Bactranorum princeps civitas. Ecbatana, Regiam Mediæ. Raderus.

9 Rhodii] Adde Oroſ. 3, 17. Quo tempore ſuſpicari licet, eos munera miſiſſe Alexandro, inter quæ fuerit & præioſum illud ἐπιπόρωμα, cujus Plut. in vita cap. 60. meminit. Rex autem viciffim Rhodios armavit atque auxit, ut videte eſt ex Diodoro 20, 82. Nec diu tamen illi in fide: quippe intellecta morte Alexandri, præſidium Macedonum, cujus infra 4, 8. meminit noſter, ejecerunt, ſeque in libertatem vindicarunt. Diodor. 18, 8. Freinſh. Strab. XIV. Rhodiorum urbs ſita eſt in promontorio verſus ortum porrecto. portubus, viis, muris, alioque apparatu tantum alii urbibus præſtat, ut non modo melio-

rem nullam, ſed ne parem quidem ullam ei dicere poſſimus.

Andromacho] Hunc ab ipſo Alexandro præfectum locis illis ſcribit Eufeb. num. MDCLXXXV. Alexander capta Tyro Iudæam invadit, à qua ſavorabiliter exceptus DEO victimas immolavit, Pontificem Templi honoribus plurimis proſequitur, Andromacho locorum cuſtode dimiſſo, quem poſtea Samaritani interficiunt, &c. Quam hiftoriam cum alibi, quam apud Eufebium, non legi diceret Scaliger, apparet, virum ſummum, id temporis hujus loci Curtiani, & item alterius infra 4, 8. non fuiſſe recordatum. Sed & Cedrenus rei meminit: ἡς καὶ ἐπιμελητὴν μὲν τοῖς λοιπαῖν τόπων Ἀνδρόμαχον κριτέτησεν. ὃν ἂν ἀνελόντες οἱ τῶν Σαμαρείων ἰκκῶντες, δικὰς ἔπιον. Cuius Curatorem cum locis vicinijs conſtituit Andromachum: quem interfecerunt Samaritanæ habitantes, pænaſque dederunt.

11 Iſthmiorum,] Ludos Iſthmicos à Siſypho inſtitutos, tradit Plinius, in

celebratur. In eo concilio, ut sunt Græcorum temporaria ingenia, decernunt, ut *duodecim legarentur ad regem, qui ob res pro salute Græciæ ac libertate gestas, coronam auream donum victoriæ ferrent.* Iidem paulo ante incertæ famæ captaverant auram, ut quocumque pendentes animos

cultum Melicertæ pueri à Delphino in Isthmo expositi, & à Sisypho sepulti, atque in ejus memoriam excitata. Theſeum tamen plerique Isthmiorum auctorem prodiderunt, Neptuno, vel Melicertæ, vel Palæmoni factorum. Fuere porro quatuor sacra certamina, Græcis celebrata, quæ tetraſticho comprehendit Archias l. Anthol.

Τέσσαρες εἰσιν αἰῶνες ἀν' Ἐλλάδι.
δι. τέσσαρες ἱερί,

Οἱ δύο μὲν θητηῶν, οἱ δύο δ' αἰθηνάτων.

Ζητὸς, Λητοῖδαο, Παλαίμωνος,
Ἀρχεμύθιο.

Ἄθλα δ' ἑτ' ἕκαστον, μῆλα, σέλινα, πίτυς.

Quatuor in Græcis certamina, quatuor illa

Sacra duo superis, sunt duo sacra viris.

Sunt Iovis hæc, Phæbique, Palæmonis, Archemoriquæ.

Premia sunt olea, pinea, mala, apium.

Utebantur ludis quinque, unde *Pentathlon*, latinis *quinqüertium*, & pentathli quinqüertiones. certabant saltu, cursu, disco, jaculo, & lucta. Vno etiam verbo *περίοδος* vocabatur: quique Pythia, Isthmia, Nemea, Olympia vicisset, *periodon* vicisse dicebatur. Isthmia tempore Herculis ter acta scribit Apollodorus. Isthmia erant trieterica, uti & Nemea, ita ut una Olympiade bis agerentur Isthmia, primo & tertio anno. Vnde Aufonii errorem notabis, qui perinde ac Olympia quinquennialia scripsit. *Raderus.*

Temporaria ingenia,] Cicero pro Flacco cap. 4. *Testimoniorum religionem & fidem nunquam ista natio coluit.*

Euripides ipse de suis Græcis: *Græciæ nihil fidum novit.* *Raderus.*

Duodecim] Diodor. 17, 48. quindecim legatos fuisse scribit. Datum id etiam honori regis, ut multi legarentur: nam inde quoque elucere credunt, quanti quisque à quoque fiat. unde Demetrius offensus fuit, quod Laomedæmonii unum tantum ad se misissent; ejusdem Laconica responsione perstrictus; *Nempe ad unum.* Plutarch. Demetr. cap. 56. Contra Æneas, auctore Virgil. 7, 152.

— delectos ordine ab omni

Centum oratores augusta ad mænia regis

Ire jubet. —

Infra 7, 8. ab Scythis viginti mittuntur: rursus 9, 7. 12. duarum gentium legati centum adeunt Alexandrum, Lycophr. sub fin. *Cassandræ Freinfhemius.*

Coronam auream] Hæc enim sunt munera ac dona, quæ benè rebus gestis Imperatores ab amicis accipere consueverunt. Hirt. de bell. Alex. cap. 7. ubi statim subjicit: *miserat enim Pharnaces coronam auream.* Adde supra 4, 2. 2. & apud Livium 7, 38. 2. *Carthaginenses quoque legatos gratulatum (de victoria Samnitica) Romam misere, cum corona aurea dono.* Ejus rei, præsertim in historia Rom. infinita occurrunt exempla; ut in singulis ferè triumphis ejusmodi coronarum ingens multitudo fuerit translata. cum enim vetus mos fuerit coronandi victores, aurum omnium metallorum præcipuum habebatur, ejusmodi coronæ mittebantur, quibus & à veteri more commendatio, & à materia pretium esset. *Freinfhemius.*

animos tulisset fortuna, sequerentur. Cæterum, non 13 ipse modo rex obibat urbes, imperii jugum adhuc recufantes; sed prætores quoque ipsius, egregii duces; pleraque invaserant. Calas Paphlagoniam, Antigonus Lycaoniam: Balacrus Idarne prætor Darii superato Miletum cepit: Amphoterus & Hegelochus centum 14 sexaginta navium classe infulas inter Achaiam atque Asiam in ditionem Alexandri redegerunt. Tenedon quoque receptum, incolis ultro vocantibus. Statue- 15 rant & Chion occupare: sed Pharnabazus Darii prætor, comprehensis qui res ad Macedones trahebant; rursus Apollonidi & Athanagoræ suarum partium viris, urbem cum modico præsidio militum tradit. Præ- 16 fecti Alexandri in obsidione urbis perseverabant; non tam suis viribus, quam ipsorum qui obsidebantur voluntate.

12 *Animos tulisset fortuna*] Sic multo melius, quam cum aliis, *quocunque pendentes animus tulisset, fortunam sequerentur*. Animi illorum pendebant in incipiti: atque ita comparati erant, ut quocunque verteret fortuna, ut solent mortales, eo ipsi quoque inclinarent. At altera lectio, si bene examines, vana est: *quocunque pendentes animus tulisset*. Si animum sequuturi erant, haud sane pendere poterant: statim enim suscepissent eorum partes quibus amplius faverent: sed Curtius vult, nihil in consilio habuisse præter fortunam partium. *Freinsh.*

13 *Cepit.*] Malim *recepit*. tum quod ita se res habet. prius enim in potestatem redacta, ista omnia defectio aut hostis alienaverat: Arrian. 4, 3. tum etiam quod Curtius non videtur facile diciturus, *capere Paphlagoniam, Lycaoniam, &c.*

14 *Tenedon quoque receptum,*] Sic fecisse dicitur Modius, cum esset, *Tenedon quoque receptam*. & sane vocem *hostium* etiam priscorum quidam omittunt. Possis defendere, *Tenedon*

receptum dici, quomodo illud, *Centaurio invehitur magna*, ut scilicet subaudiatur oppidum. *Freinsh.* Sed nec *Tenedon* nom. casu fero, & intellectum talem vocis *oppidum* sine exemplo esse puto. Repetenda lectio verus. Ex Dan. & Pal. 1. notavit Gruterus: *Tenedon quoque receptaculum, incolis ultro vocantibus, statuerant occupare*. Vbi vides doesse illa, & *Chion*, quæ nec fuerunt in scriptis Modii, nec in editione Gymnici, ut testatur idem Modius. Ea sine dubio interposuerunt recentiores ex Arriani libro tertio; qui ostendit, quæ sequuntur, ad Chium pertinere; & de utraque urbe continenter memorat. Habuerunt etiam editiones illud *receptaculum*, sed cum id solum sine sensu esset, addiderunt, *hostium*. Nos ex scriptura veteri facile restitimus: *Tenedon quoque recepta, Chium, incolis ultro vocantibus, statuerant occupare*. Vides, ut se det res ipsa sine ulla violentia. Ex, *Receptaculum*, fecimus, *recepta Chium*: verba autem illa, *incolis ultro vocantibus*, tam referri bene ad Chion quam ad Tenedon, quæ sequuntur demonstrant. *Gronovius.*

luntate. Nec fefellit opinio. namque inter Apollonidem & duces militum orta feditio, inrumpendi in urbem occasionem dedit. Quumque porta effracta cohors Macedonum intrasset; oppidani, olim consilio proditionis agitato, adgregant se Amphotero & Hegelochi, Perfarumque præsidio cæso, Pharnabazus cum Apollonide & Athanagora victi traduntur. Duodecim triremes cum suo milite ac remige; præter eas triginta naves & piratici lembi, Græcorumque tria milia à Persis mercede conducta. his in supplementum copiarum suarum distributis; piratisque supplicio adfectis: captivos remiges adjecere classi suæ. Forte Aristonicus, Methymnæorum tyrannus, cum piraticis navibus,

16 *Inter Apollonidem & duces*] Non sperno conjecturam Acidalii: *Apollonidem & Athanagoram duces militum*. Vulgatam si retineas, capies, ortam disensionem inter Apollonidem Chium, cui simul cum Athanagora patriæ imperium tradiderat Pharnabazus, & duces præsidiariorum militum, qui nimirum præerant, ut Apollonides popularibus suis. Nam ita sæpe evenit, ut oriatur dissidium inter principes civitatis, & militum præsidiariorum duces. quo pertinet exemplum Palæpolitano- rum apud Liv. 8, 25. & alia similia. Atque hæc opinio verior est. Fallitur Raderus, qui putat, per duces hos militum intelligi Phisimum & Megareum, de quibus Arrian. 3, 1. nam & illi non militum duces, sed popularis defectionis auctores adjutoresque fuerunt. Multo autem gravior error est, quod eodem Aristonicum trahit. quamquam enim Arrianus eum simul cum Chiis istis ad Alexandrum pertractum narret; tamen de his posterioribus tantum intelligit, quod addit de defectione concitata. *Freinsh.*

17 *Pharnabazus*] Hic tamen custodibus elapsus est, ut tradit Arrian. 3, 1.

18 *Triginta naves*] Non abs re est quod nonnullæ add. habet *inanes*, nem-

pe sine milite ac remige. Possis tamen non incommode retinere *naves*, nimirum alterius, haud triremes. Ut exempli causa, apud Diodor. 18, 4. Sunt *naves longe triremibus grandiores*. *Freinshemius.*

Piratici lembi,] Naves piraticæ non unum habuere nomen, aut speciem: Fuere lembi, lemnunculi, celoces, myoparones, Liburnicæ, *ῥολοῖα ληστρική καὶ λησπιδες νῆες*. Cæterum, lembus proprie navicula brevis piscatoria est, Marcello auctore; serviunt tamen apud Livium & Polybium belli quoque usibus. Cyrenenses invenerunt. *Fulgentius: Lembus*, inquit, *navicula genus velocissima*, quam *δρομέδλον* dicimus. *Rad.*

19 *Methymnæorum tyrannus,*] Scylax: *καὶ ταῦτα ἐστὶ νῆσοι Αἰολίης, Λέσβου, ἐ. πόλεις ἔχουσι ἐν αὐτῇ. τὰς δὲ, Μέθυμνον, Ἐρεσσόν, Πύρρον, καὶ Μιτυλήνην λιμνῶν ἔχουσι δύο.* Secundum hæc loca insula est in *Aeolide*, Lesbos quinque oppidâ nobilibus, *Methymna*, *Antissa*, *Eresso*, *Pyrrha*, *Mitylene*; quæ duos habet portus, ut *Pyrrha* unum. *Plinius* lib. 5, cap. 31. *Methymnam* & *Antissam* in Caria ponit, duasque in unam coaluisse. *Mela* lib. 3, cap. 7. in Troade Lesbos, & in ea quinque oppida: *Antissa*; *Pyrrha*, *Eressus*,

bus, ignarus omnium quæ ad Chium acta erant, prima vigilia ad portus claustra successit: interrogatusque à custodibus quis esset? *Aristonicum ad Pharnabazum venire* respondit. Illi *Pharnabazum quidem jam quiescere, & non* 20 *posse tum adiri; ceterum patere socio atque hospiti portum, & postero die Pharnabazi copiam fore* adfirmant. Nec dubitavit Aristonicus primus intrare: sequuti sunt ducem piratici lembi. ac dum adplicant navigia crepidini portus, 21 obicitur à vigilibus claustrum; & qui proximi excubabant, ab iisdem excitantur: nulloque ex his auso repugnare, omnibus catenæ injectæ sunt. Amphotero deinde Hegelochoque traduntur. Hinc Macedones 22 transiere Mitylenem, quam Chares Atheniensis nuper occupatam, duorum millium Persarum præsidio tenebat: sed quum obsidionem tolerare non posset; urbe tradita pactus *ut incolumi abire liceret*, Imbrum petit. deditis Macedones pepercerunt.

Eressus, Cirava, Mitylene. Magnitudine Scalaci septima est: colligit in circuitu stadia centum supra mille.

Prima vigilia] Prima vigilia incipit eum ipsa prima hora noctis ineuntis,

definit tertia. Omnis enim vigilia tribus finitur horis; tota nox duodecim, vigiliis quatuor. *Raderus.*

20 *Crepidini*] Terræ, summo littori, proximo mari.

CAP. VI.

Ad bellum sese accingit Darius. Alexander Gazam expugnat: ejusque præfectum Batim crudeli afficit supplicio.

DARIUS desperata pace quam per literas legatosque impetrari posse crediderat; ad reparandas vires, bellumque impigre renovandum intendit animum. *Duces ergo copiarum Babyloniam convenire; Bessum quoque, Bactrianorum ducem, perquam maximo posset exercitu coactò, descendere ad se* jubet.

Sunt

2 *Duces ergo copiarum Babyloniam convenire; Bessum quoque, Bactrianorum ducem, perquam maximo &c.*] Quum non placeret illud, perquam ma-

ximo posset, recurri ad variantes, ubi τὸ ducem Dan. & Bong. exfulare vidi: Recte: scripserat enim Curtius: *Bellum quoque Bactrianorum P.R. quam maxi-*

3 Sunt autem Bactriani inter illas gentes promptissimi; horridis ingeniis, multumque à Persarum luxu abhorrentibus: fiti haud procul Scytharum bellicosissima gente, & raptò vivere adfuetà: semperque in armis er-
 4 rant. Sed Bessus suspecta perfidia, haud sane æquo animo in secundo se continens gradu, regem terrebat. nam quum regnum adfectaret; proditio, qua sola id ad-
 5 sequi poterat, timebatur. Cæterum Alexander, quam regionem Darius petisset, omni cura vestigans, tamen explorare non poterat: more quodam Persarum, arca-
 na

mo posset, exercitu coactò. Hoc est, prætorum, unde imperiti librarii fecerunt, per. Gronovius.

3 *Sunt autem Bactriani inter illas gentes promptissimi; horridis ingeniis,] Tam horridis, ut senes aut ægros canibus vorandos objiciant, quos κύριους (sic enim legendum, non κύριους) quasi vespillones appellant. Itaque intra Bactra omnia plena humanis ossibus spectabantur. Rad.*

4 *Suspecta perfidia,]* Quærit Glareanus, cur deicendere jussus sit ad Darium suspectus proditionis? quia absens magis timebatur quam præfens, notandus & coercendus, si quid præfens moliretur, quod non poterat fieri in absente, rege tam occupato. *Rad.*

Haud sane æquo animo &c.] Haud æquo animo in secundo se continent gradu, qui supremum affectant. De his cape illud Taciti: *Imperium cupientibus nihil medium inter summa & præcipitia.* Exemplo sint præter Bessum Abfolon, Haman, Sejanus, alii. Barclajus Argenid. lib. 1. p. m. 10. hunc Curtii locum respexisse videtur: *Lycogenes præcis Regibus suæ stirpis authoribus ferrox, nunquam secundi gradus satis patiens fuit.* Sed qui ad majora sibi que negata ascendere pararunt, velut ad Iubricum & præceps enisi non descenderunt, sed deciderunt, & quidem gravi lapsu. nec mirum, quum non sit inferioris membri, capitis eminentiam ex-

tra metas vocationis affectare, aut si stolidè affectet, cum sui capitis periculo id faciet. *Loccen.*

5 *More quodam Persarum,]* Idem Marcellinus 21, 26. *Speculatores & transfugæ subinde venientes repugnantia prodebant: ideo futurorum incerti. quod apud Persas nemo consiliorum est conscius, præter optimates taciturnos & fidos, apud quos Silentii quoque colitur numen.* Nec Romani prodebant, quæ in sanctiore senatu de magnis rebus in medio ponebantur. Pompejus testis est, qui ab hoste captus, & rogatus, quid senatus decrevisset, minimum digittum in præsentem focum iniecit; ut regem doceret, frustra à se arcana senatus exquiri, qui paratus esset totum etiam corpus flammis utere, quam consilia efferre. Certe Valer. Maxim. 2, 2. testatur, tam sancto patrum conscriptorum consilia silentio fuisse custodita, ut multis sæculis nemo senator quicquam enunciarit. Peccatum semel à Q. Fabio Maximo, qui tertium bellum Punicum in senatu decretum P. Crasso nondum senatori in itinere domum rure revertenti significarat, eoque à Coss. vehementer objurgatus est. Laudata fides & silentium Papyrii prætextati matrem fallentis, à Gellio 1, 23. *Raderus.* Par taciturnitas in Hispanis à Iustino lib. 44. laudatur. quæ virtus si unquam utilis, certè tempore belli est: ubi nulla consilia meliora sunt,

na regum mira celantium fide. non metus, non spes 6
 elicit vocem qua prodantur occulta. vetus disciplina
 regum silentium vitæ periculo sanxerat. lingua gravius
 castigatur quam ullum probrum: N E C magnam rem
 sustineri posse credunt ab eo cui tacere grave fit; quod
 homini facillimum voluerit esse natura. Ob hanc cau- 7
 sam Alexander omnium, quæ apud hostem gererentur,
 ignarus, urbem Gazam obsidebat. Præerat ei Betis,
 eximiæ in regem suum fidei; modicoque præsidio mu-
 ros ingentis operis tuebatur. Alexander æstimato lo- 8
 corum

funt, quam quæ ignoraverit hostis, ante-
 quam facias, monente Vegetio. Ignora-
 rata quoque magis terrent, dum minus
 præcaveri possunt. Loccen.

6 Nec magnam rem sustineri] Ita
 puta scripsisse Curtium. Glossa ἢ su-
 stineri fuit olim agi. id cum in textum
 ab imperitis librariis esset relatum,
 ascivit unam litteram ex voce præce-
 dente, unam ex subsequente, & factum
 ita: rem magis sustineri. Importunum
 hic de Magis quod Rurgetius voluit.
 Gronovius.

Ab eo cui] Quomodo enim rem
 magnam sustineat, qui exiguum mem-
 brum linguam continere nequit?

Facillimum] Dissentiant hic à Cur-
 tio, seu potius à Persis, omnes ubique
 sapientes, qui nihil æque arduum ac
 difficile arbitrantur. Certe Pythagoras
 discipulos suos primum docuit *res om-
 nium rerum difficillimas tacere, audire-
 que.* Agell. 1, 9. Homini scilicet sapienti,
 qui linguæ usum in sua potestate habet,
 facile est: sed stolido & dulcedine ser-
 monis nimis capto, eoque sibi aliisque
 promiscuè placere cupienti, difficile.
 Seneca Epist. 105. *Est quadam dulcedo
 sermonis que irrepit & blanditur; & non
 aliter quam ebrietas aut amor secreta pro-
 ducit.* Huc alludit Owenus.

*Inspiciens linguam laxat, sapiensque
 refrenat;*

*Quis minor aut major quam tacuisse
 labor?*

7 Urbem Gazam obsidebat.] Gazam
 nemo melius Arriano oculis subjicit:
 Ἀπέχετ' ἢ ἡ Γάζα τῆς ἡμετέρας θαλάσσης
 ἐκδοσι μάλιστα ἐπιδήξεται, & ἐστὶ ψαμ-
 μώδης καὶ βαθεῖα εἰς αὐτῶν ἢ ἀνο-
 δῶν, καὶ ἡ θαλάσση ἢ καὶ τῶν πόλι-
 τωναλώδης πάσῃ. μεγάλη ἢ πόλις
 ἡ Γάζα λέγεται, καὶ ἐπὶ χείμαλ' ὑψη-
 λῆ ὄρησιν, καὶ τεῖχος ἀνεβέβληται
 αὐτῇ ὄχυρον. ἐχάτη ἢ ἄκειτο ὡς
 ἐπ' Αἰγύπτῃς καὶ Φοινίκῃς ἰόντι ἐπὶ τῆ
 δόρυ ἢ τῆ ἐρήμῃ. Abest Gazæ a mari sta-
 dia summum viginti, & est ad eam ac-
 cessus propter arenae altitudinem difficil-
 limus, & mare juxta urbem limosum
 undique. Urbs ipsa ampla erat, & in
 edito colle sita, validisque mœnibus cin-
 cta. Ultima, è Phœnicie in Ægyptum
 eunti, ad initium solitudinis posita. Non
 ex Ægypto in Phœnicem, ut Causabon-
 nus interpretatur, sed è Phœnicie in
 Ægyptum tendenti. Gazæ prima men-
 tio est Gen. 10. dein sæpius. Judic. 2.
 Iudas cepit Gazam. Hæc est illa Gaza,
 cujus portas Samson tulit in verticem
 montis. Gazæ demum captus idem est,
 & exoculatus.

Betis] Iosepho 11, 8. est Babemes-
 ses. Eunuchum Arrianus vocat.

Modicoque præsidio muros ingentis operis
 tuebatur.] Arrianus mercenarium ex
 Arabia conductum à Bati narrat, qui
 urbi præsidio esset, magnumque nume-
 rum frumenti collectum, ut diuturnæ
 obsidioni sufficeret,

corum situ, *agi cuniculos* jussit; facili ac levi humo acceptante occultum opus: quippe multam arenam vicinum mare evomit: nec saxa cotefque, quæ interpellent specus, obstabant. Igitur ab ea parte, quam oppidani conspiciere non possent, opus orsus; ut à sensu ejus averteret, *turres muris admoveri* jubet. Sed eadem humus admovendis inutilis turribus, desidente sabulo agilitatem rotarum morabatur, & tabulata turrium perfringebat; multique vulnerabantur impune, quum idem recipiendis, qui admovendis turribus labor eos fatigaret. Ergo receptui signo dato, *postero die muros corona*
circum-

8 *Agri cuniculos*] Antiquissimum usum cuniculorum seu subterraneorum fossarum fuisse, constat ex Heronis vetustissimi scriptoris mechanicis, qui primo capite hæc de cuniculis monet. *Opera pretium est autem, eos etiam qui sub terra prope murum aguntur cuniculos occultos, profundosque, juxta fundamenta, & non in terra faciem fieri: ne cum hoc hostes deprehenderint, intus è diversis fodiant, murumque ipsum cum contra perforaverint, eos, qui cuniculum agunt, fumo & aqua perimant.* A cuniculis animalibus didicere mortales terram effodere. Martialis Epigt. 13, 60.

Gaudet in effosio habitare cuniculus antris:

Monstravit tacitas hostibus ille vias.

Vide & Stewechium in Veget. 4, 24.

9 *Vt à sensu ejus averteret,*] Cuniculos enim agentes in urbem vel arcem, solent quasi aliud agendo, specie prælii aut oppugnandi muros, à sensu cuniculorum avertere hostes: ut feliciter citiusque distincta perficiant. *Loccen.*

Turres muris admoveri jubet.] In Aggere Turres, & statim structæ, imò & tunc, cum is nondum perfectus: & tutelæ operis ministrorumque causa imponebantur. Vinæ enim primum factæ, ut sub iis commeari miles & aggerere posset: sub eas (id est, altius quam ex) ipse Agger, & in eo deni-

que Turres. Hæ igitur statim structæ, sed paulo ab urbe longius, & ne tela vitarent aut impedirent. Gallis, Indis, Barbaris ignotæ, & stupori erant, qui divinum quid esse rati. Has forte Appianus vocat *ἑπὶ τοῦ πύργου*, *plicatiles*, quia per partes scilicet tollebantur, ponebantur, reponebantur. Agebantur rotis ad minimum 4. sed & 6. aut 8. etiam subditas, prout turrium modus esset, legimus. Et oportebat sane humum æquabilem densamque huic rei esse. Turres autem triplices, majores, minores, mediæ. *Minores* erant 60 cubitorum in altitudine, basi quadratæ; unumquodque latus 17 cubitorum: 10 rectorum: supremum tectum quintam partem basis habebat. *Majores* autem & harum sesquialteras, 15 rectorum faciebant, in altitudine cubitos 60. Proceritas autem ipsarum tanta fuit, ut non solum muros, sed etiam turres lapideas altitudine superarent. Plura de his qui desideret, adeat Lipsium latius ea de re differentem.

Desidente sabulo,] Arena cedente molibus turrium. At quomodo cuniculos egere in arenis? Arenas altius effodere, donec ad solidam glebam descenderent; quæ tamen ipsa ex arena, sed concreta jam & longo ævo durata constabat. *Raderus.*

10 *Corona*] Oppugnatio est vel subita vel diuturna. Subita est, cum impe-

circumdari iussit. Ortoque sole, priusquam admoveret exercitum; opem deum exposcens, sacrum patrio more faciebat. Forte prætervolans corvus glebam, quam **11** unguibus ferebat, subito amisit; quæ quum regis capiti incidisset, resoluta defluxit: ipsa autem avis in proxima turre confedit. Inlita erat turris bitumine ac sulphure: in qua alis hærentibus, frustra se adlevare conatus à circumstantibus capitur. Digna res visa, de qua vates **12** consulerentur. & erat non intactus ea superstitione mentis. Ergo Aristander, cui maxima fides habebatur, *urbis quidem excidium augurio illo portendi, ceterum, periculum*

petu, nec circumvallatione adhibita incurrunt. Ad hanc rem leviores machinæ adhibitæ. Primum usi *Corona*, ad terrendum aut claudendum, sed & ad distinguendum. Hinc sæpe occurrit, *Corona cingere urbem; Corona capere, expugnare*. Fuit interdum spissâ, i. e. duplex, triplex, aut supra, ut numerus militum, aut magnitudo loci oppugnandi erat. In *Corona* introrsum erant pedites, quorum invadere; extorsum equites, quorum inspectare & tueri. *Lipsius*.

11 *Prætervolans corvus*] *Arrianus* & *Plutarchus* narrant hoc omen; sed *Arrianus* pro *gleba*, lapidem ponit: *Plutarchus* itidem ut *Curtius*, *glebam*, βῶλον vocat.

Bitumine ac sulphure:] *Plutarchus* νερῶν καὶ κερωφάλοις, *nervorum reticulis* seu laqueis irretitam tradit in machina confidentem, quam *Alexander* ad urbem oppugnandam excitarat. Sed cur *bitumine & sulphure*, alimentis ignium, illitam? An ut urbem incenderet? Quomodo turri urbem incenderet, ex qua pugnabant *Macedones*? Illitas alumine lego in aliis historiis turres, ne ignem conciperent. *Ammian.* 20, 29. *Machinas Romanorum Persa exurere vi magna nitebantur, & assidue malleolos, & incendiaria tela torquentes laborabant incassum. ea re, quod humectis scortis & centonibus, erant*

operta materia plures, alia uncta alumine diligenter, ut ignis per eas laboretur. Denique inungendi alumine materias mos inolevit. Hæc primum occurrant de alumine contra bitumen. Sed nescio, an tam viscosum alumen, ut tenere aves possent. Et ea tempestate nondum reor fuisse artificium cognitum. Ut proinde nihil in *Curtio* mutandum putem; præsertim codicibus novis & antiquis in *sulphur & bitumen* conspirantibus. Turrim ergo non ex materia, neque mobilem (nisi tamen obster num. 9. hoc cap.) ut alias, latere costili, aut lapide factam, bitumine & sulphure pro cemento interlitam putarim, tegulasque supremas pice unctas. *Raderus*.

Conatus] *Glareanus* *conata*, quod referenda esset hæc vox ad præcedentem *avis*. *Raderus* parenthesi interposita salvam præstare ait verborum compositionem, hoc modo: *Resoluta defluxit.* (*ipsa autem avis in proxima turre confedit.*) *Illita, &c.* Vix dubito, *Curtium* in animo habuisse corvum, adque id conformasse hoc participium, cuiusmodi multa passim occurrunt scriptorum πρῆξιμα.

12 *Non intactus*] *Quidam* *Mss.* non intacta. legerim non intacta à superstitione mentis.

Urbis quidem excidium] *Ante hac* 3, 3. dixi, solitos fuisse homines istos inter-

- culum esse inquit, ne rex vulnus acciperet. itaque monuit,
 13 ne quid eo die inciperet. Ille quamquam unam urbem sibi,
 quo minus securus Ægyptum intraret, obstare ægre
 ferebat; tamen paruit vati, signumque receptui dedit.
 Hinc animus crevit obsessis: egressique porta receden-
 14 tibus inferunt signa; cunctationem hostium fore suam
 occasionem rati. Sed acrius, quam constantius præ-
 lium inierunt: quippe ut Macedonum signa circumagi
 videre, repente sistunt gradum. Jamque ad regem præ-
 liantium clamor pervenerat; quum denunciati periculi
 haud sane memor, lorica tamen, quam raro indue-
 15 bat, amicis orantibus sumpsit; & ad prima signa perve-
 nit. Quo conspecto Arabs quidam Darii miles, majus
 fortuna sua facinus ausus; clypeo gladium tegens, quasi
 transfuga genibus regis advolvitur. ille *adsurgere suppli-*
 16 *cem, recipique inter suos* iussit. At gladio barbarus strenue
 in dextram translato, cervicem adpetit regis: qui exi-
 gua corporis declinatione evitato ictu, in vanum ma-
 num barbari lapsam amputat gladio, denunciato in il-
 17 lum diem periculo, ut arbitrabatur ipse, defunctus. Sed

ut

interpretari auguria ex similitudine re-
 rum. Hic urbem corvo assimilat Ari-
 stander, qui tacto Alexandro mox cap-
 tus. sic Alexandro ab urbe pericu-
 lum; urbi captivitatem imminere.
Freinshemius.

13 *Vnam urbem &c. obstare*] Erat enim Gaza ultima in Palæstina Ægyptum petentibus.

14 *Loricam*] Plerique militum non habebant loricas hamatas, sed partem æris aut ferri procusam, quæ summum pectus tegetet: nam ima ventris satis scutum muniebat. *Lipsius.*

15 *Arabs quidam*] Betis enim ad tuendam urbem Arabes conduxerat. *Arrianus 2, 2. adde infra 4, 6.*

16 *In vanum manum*] Nec manum amputavit, nec in vanum lapsam, si fide dignus Hegefius Magnes, cujus fragmentum servavit Dionys. *περὶ σω-*

θεσ. ὄνομ. cap. 71. sic enim ille: οὐκ ἔστι πολέμιον εἰς γόνατα συνηκμαφθεῖς, ἔδοξε τῷ Ἰ. Ἀλεξάνδρῳ τὸ ἰκετείας ἐνεκεν περᾶσαι. περὶ μὲν δὲ ἐγγὺς μικρὸν ἐκινδύει τὸ ἐξίφθαι ἐνέγκαντι ὑπὸ τοῦ περιούρου & ἰωρακῆ, ὅς τε γυνέου ἐπὶ τὴν πωληγὴν & κριερωτάτην. ἀλλὰ τὸ μὴ αὐτὸς ἀπώλεσε, καὶ κεφαλῆς τύπων τῆ μαχαίρᾳ. *Vir enim quidam ex hostium numero in genua subsidens, fidem fecit Alexandro supplicandi animo id egisse. Eum ergo admittens propius, vix declinavit gladium, quem transfuga sub ipsa lorica pinnulas intulerat, ut non acciperet lethale vulnus. Sed eum quidem impræta in caput machæra ipse Rex interemit.*

Gladio;] Quem insigni tinctura & levitate habebat, Citicorum regis donum. *Plutarch.*

ut opinor, **I**NEVITABILE est fatum. quippe dum inter primores promptius dimicat, sagitta ictus est: quam per lorica[m] adactam, stantem in humero medicus ejus Philippus evellit. Plurimus deinde sanguis 18 manare cœpit; omnibus territis, quia nunquam tam alte penetrasse telum, lorica obstante, cognoverant. ipse nec oris quidem colore mutato, *supprimi sanguinem, & vulnus obligari* jussit. Diu ante ipsa signa vel dissimu- 19 lato, vel victo dolore perstitit; quum suppressus paulo ante sanguis medicamento, manare latius cœpit: & vulnus quod recens adhuc dolorem non moverat, frigente sanguine intumuit. Linq[ui] deinde animo, & sub- 20 mitti genu cœpit: quem proximi exceptum in castra receperunt. & Betis interfectum ratus urbem ovans victoria repetit. At Alexander nondum percurato vul- 21 nere, aggerem, quo mœnium altitudinem æquaret, exstruxit;

17 *Inevitabile*] *Quæ fato manent, quamvis significata non vitantur.* Tacit.

In humero] Consentit Arrian. 2, 5, nam Plutarch. in Or. 1, 2. de fortuna Alexand. in malleolo pedis, τὸ σφύρῳ, vulneratum fuisse scripsit.

18 *Nunquam tam alte*] Novum & mirum visum Macedonibus, quod per lorica[m] ita adacta sagitta esset, ut in ipso humero extaret, qui nunquam ante cognovissent; illa obstante, tamen adeo alte telum penetrasse. Ex ea vulneris insolentia terrorem animis concipiebant. Sic explosa Modii correctione, locum hunc interpretatur *Acidalius*.

19 *Quod recens*] *Tepens* legit *Acidalius*: nec tamen ego recens damnam, cum utriusque sit eadem vis. *Rad.*

20 *Et submitti genu*] Legendum puto, *subniti*. *Rutgerf.*

Quem proximi] Literula una minus hoc recte. quanquam sic etiam recte. Sed auctor omnino *quum non quem* scripsit. *Acidalius*.

21 *Aggerem*] Fuit terreus quidam, & alia materie mixta, mons & eleva-

tio: quem paulatim versus urbem producebant & attollebant, ut ex alto pugnarent, & *Turres* ibi constituerent, sed & *Tormenta*. Agger vocabatur ab ipsa re: quia aggerebant & cumulabant. E terra, lapide, ligno congeriem struebant: Virgulta etiam & fasces maxime hucusus, sive ad implendum & attollendum, sive ad ligandum. Arbores quoque requirit Agger, non ob virgulta solum, & tenuia ramorum, sed ob ipsos truncos. quia illa in mediam mole[m] stipabant, hos & ad latera applicabant, firmando & coercendo. Struebant enim latera, & cancellatim tignis directis transversisque varie ligabant. Aggeres vulgo alti, & id fere promuris, in quos struebantur. Aggerebant paulatim & promovebant, in fossas ipsas, denique ad muros. Dum id fieret, nihilominus *Turres* in aggere impostæ, quæ administrantes aut operantes tuebantur. Contra Aggeres oppugnati utebantur cuniculo, igne, alio aggere opposito; vel corribus terra aut arena repletis, & in fastigium sic exstructis. *Lipsius*.

- 22 struxit; & pluribus cuniculis muros subruijussit. Oppidani ad pristinum fastigium mœnium novum exstruxere munimentum: sed ne id quidem turres aggeri impostas æquare poterat. itaque interiora quoque urbis in-
- 23 festa telis erant. Ultima pestis urbis fuit cuniculo subrutus murus; per cujus ruinas hostis intravit. Ducebat ipse rex antefignanos; & dum incautius subit, saxo crus
- 24 ejus adfligitur. innixus tamen telo, nondum prioris vulneris obducta cicatrice, inter primores dimicat: ira quoque accensus, quod duo in obsidione urbis ejus ac-
- 25 ceperat vulnera. Betim, egregia edita pugna, multique vulneribus confectum deseruerant sui: nec tamen segnus prælium capeſſebat, lubricis armis suo pariter
- 26 atque hostium sanguine. Sed quum undique *** adducto, insolenti gaudio juvenis elatus, alias virtutis etiam in hoste mirator, *non ut voluisti*, inquit, *morieris Beti: sed quidquid tormentorum in captivum inveniri potest,*
- 27 *passurum esse te cogita.* Ille non interrito modo, sed contumaci quoque vultu intuens regem, nullam ad minas
- 28 ejus reddidit vocem. Tum Alexander; *videtisne obstinatum ad tacendum?* inquit. *num genu posuit? num supplicem*

cem

26 *Insolente gaudio*] Acidalius mutat, *ins. incendio mentis efferatus*, adeo licenter, ut ne sibi quidem probe: ideo mox tentat *insol. odio*. Gaudium enim locum hic habere posse negat: in quo me facile habet adsentientem. Sed nec illa placent, *undique telis circumducto*: & sane totus hic locus clamat se passum aliquid à mala manu. Quod si mihi dicenda sit sententia, sic statuam, ope variarum ex Mss. enotatarum: *Sed cum undique **** (Credo enim deesse quædam, ut multis hujus historiæ locis. Sensus facile expleri potest: unus omnium telis peteretur, ad postremum exhaustis viribus, vivus in potestatem hostium pervenit. quo ad Regem) *adducto, insolenti gaudio juvenis, elatus, alias virtutis etiam in hoste mirator.*

Non ut voluisti, inquit, &c. Et sane sic feci. muret qui volet, dum sciat, me temere nihil statuisse, sed ex codicum sententia. De gaudio addendum est, locum ei utique hic esse, gavissus enim est Alexander vivum sibi adduci, in quo libidinem vindictæ præ arbitrio expleret. Adductus autem fuit à Leonato & Philota, si Hegeſiæ fides est. *Freinshemius.*

Virtutis etiam in hoste] Virtus, quum per se sit æstimanda cujuscunque animo insit, etiam in hoste laudanda est. Hinc Polybius lib. 1. monet, etiam insignia, quæ in hoste, sua laude, quæ in amicis vitiosa, sua reprehensione non esse defraudanda, *Lo:cen.*

28 *Ad tacendum?*] Hegeſias tamen non modo non tacuisse, sed miserabili voce

cem vocem misit? Vincam tamen sibi tunc, & si nihil aliud, certe gemitu interpolabo. Ira deinde vertit in rabiem: jam 29
 tum peregrinos ritus nova subeunte fortuna. Per talos enim spirantis lora trajecta sunt; religatumque ad cur-
 rum traxere circa urbem equi: gloriante rege Achillem,
 à quo genus ipse deduceret, imitatum se esse pœna in hostem ca-
 pienda.

voce veniam petivisse scribit, additis & aliis multis. ob quæ merito deridet eum Dionysius *Ἐπι σιωθῆς. ὄνομα.*

Vincam tamen] Ovid. ad Liv. v. 273. *Adspiciam regum liventia colla cate-
 nis,*

*Duraque per savas vincula nexa
 manus:*

*Et tandem trepidos vultus: inque illa
 ferocum,*

Invitū lacrymas decidere ora genū.

29 *Ira deinde vertit in rabiem:* Ita habet MSta Scheda Colonienfis, vulgo, *iram*, quod minus longe venustum. *Vertit* pro vertitur usurpatum Curtio. *Ira* Rutilius Lupus l. ii. *quum ab ea sententia, quam proposuimus, convertimus ad aliquam personam.* Ita Vetus Editio Basiliensis, quam architectatus est Magnus Erasmus. Priscianus in Periegesi Dionysii:

Marmaride post hos Ægypti ad flumina vertunt.

Ita plurimi scriptores activæ potestatis verba pro passivis ponunt, ut in Apulejum frequentibus exemplis notamus. Cui in cæteris assensus, hoc unum excipio, quod ille viderur. sic intelligere verba Curtii, *ira vertit in rabiem*, ac si diceret, Alexander ira in rabiem vertitur. ut *ira* sit novissimo casu positum. ponitur enim primo, eundemque efficit sensum, quem infra 10, 4. *Sed in rabiem ira pervenerat.* Freinsh.

Per talos] Achilleum supplicium, quo Hectorum affecerat Achilles. Sed Achillem Alexander vicit crudelitate: ille enim mortui talos trajecit, à curru suspendit, & circum mœnia raptavit. hic per adhuc spirantis talos lora traje-

cit; circumque urbem traxit. De Hectore Homerus.

*Ἥρα, καὶ Ἐκτορα δῖον αἰεὶ κεία μή-
 δεῖε ἔργα,*

*Ἀμφότερων μετόπισθε ποδῶν τέ-
 τρηγε τινούτε*

*Ἐς Φυρῶν ἐκ παύσης, βοέως δ'
 ἐξήπτεν ἰμάντας,*

*Ἐκ δὲ Φοργίου δ' ἔδησε, κάρη δ'
 ἔλκεα δ' ἔασεν.*

Virgilius eleganter, ut omnia, expressit:
*In somniū ecce ante oculos mæstissimū
 Hector*

*Visus adesse mihi, largosque effundere
 fletus,*

*Raptatus bigis, ut quondam, aterque
 cruento*

*Pulvere, perque pedes trajectus lora
 tumentes, &c.*

Idem primo An.

*Ter circum Iliacos raptaverat Hector
 muros.* Rad.

Haud infolium, est facta sua majorum exemplis protegere, ad amoliendam invidiam. sic apud Tacit. 2, 53. Athenienses Germanicum excepere *quasitissimis honoribus, vetera suorum facta dictaque præferentes, quo plus dignationis adulatio haberet.* Freinsh.

Achillem, à quo genus] Vellejus 1, 6. 5. Caranus vir generis regii, sextus decimus ab Hercule profectus Argis regnum Macedonia occupavit. à quo M. Alexander cum fuerit septimus decimus: jure materni generis Achille auctore, paterni Hercule gloriatus est. Vide ibi Lipsium. Laccenius. Ita postea Philippus & Perfes ultimi Macedonum reges apud Silium 15, 291.

Hic gente egegius, veterisque ab origine regnā

Æacidum

30 *pienda*. Cecidere Perfarū Arabumq; circa decem millia; nec Macedonibus incruenta victoria fuit. Obsidio certe non tam claritate urbis nobilitata est; quam geminato periculo regis. qui Ægyptum adire festinans, Amyn-
31 tam cum decem triremibus in Macedoniam ad inquisitionem novorum militum misit. Namque præliis etiam secundis adterebantur copiæ; devictarumque gentium militi minor quam domestico fides habebatur.

Acidum sceptrū, proavoque tumebat Achille.

Et Propertium lib. 4. eleg. ult.

Et Persen proavi simulantem pectus Achilli. Rad.

Obiter moneo, in Propertio legendum, *proavo stimulantem pectus Achille*, sensu, quo exponit Scaliger, quomodo apud Iustin. 29, 3. *Philippus studio Alexandri emulationis incensus*. Freinsh.

30 *Decem millia*:] Hegehas *sex millia* trucidata scribit. Idque magis accedat ad *modicum presidium*, de quo Curtius 4, 6. 7.

31 *Devictarum gentium*] Inter quas & Iudæorum, *quibus facta potestate, si qui vellet salvus suis ritibus sequi militiam ejus, multi dederunt nomina*. Ioseph. 11, 8. ubi & de Samaritanis Alexandrum sequentibus. quibus Iudæis etiam Alexandriam à se conditam, quod eorum opera Ægyptum pacaverat, bona ex parte dedit habitandam, ut quidem scribit Iosephus de bello Iud. 2, 21. nam antiquit. 12, 1. sentire videtur, Iudæos Alexandriam à Ptolemæo fuisse deductos. ipse tamen se explicat lib. 2. contra Appionem, ab Alexand. eo primitus deductos, ab ejus successoribus auctos fuisse. Ut ut sit, certe post Gazam occupatam Hierosolymam divertit Alexander. quam historiam cur hic omiserit Curtius, id causæ habuisse Raderus putat, quod post Christi necem, omnium gentium ludibrio ea gens fuerit propinata, Curtius autem cum cæteris, qui supersunt, Alex. histor. scriptoribus, post Christum crucifixum, diruta jam urbe scri-

C A P.
pserint. Quæ quidem res de Curtio adhuc incerta est. & tamen non ab simile videtur, cum odio fœdæ gentis, sic enim externis habebatur, reticuisse narrationem, in qua non potuisset dissimulare honorem sacris eorum ab Alexandro habitum. Sed quoniam semper procliviores esse debemus ad absolvendum, libet credere, tetigisse Curtium ista in amissis: eaque causâ, cum eo ventum erit, suscitare conabimur. Freinsh.

Minor quam] Recentibus enim adhuc victoriis, pro victis potius quam domitis habendi sunt nuper subacti. & fere vivit in mentibus eorum, cum eriptræ libertatis desiderio, odium oppressoris. Et hoc est argumentum, quo nullum fortius urget Alexander, domitionem sperantes milites retenturus, infra 6, 3. &c. & Galgacus apud Tacit. Agric. 32. Quo sensu & Scythæ infra 7, 8 nostrum monent: *Quos viceris, amicos tibi esse cave credas*. Nec sane mirum est, victis non haberi fidem, cum ne mercenariis quidem habenda sit, ut supra ad 3, 2. notavimus. Adde Grut. ad Liv. 25, 33. *Idem*.

Domestico fides habebatur.] Vnde & Alexander in orat. ad milites lib. 1x. Curtii: *Nos Scythæ sequuntur, Bactriana auxilia præsto sunt, Dacæ Sogdianique inter nos militant. Nec tamen illi turbæ confido. Vestras manus intueor, vestram virtutem rerum quas gesturus sum, vadem prædemque habeo*. Minor itaque devicto, præcavendi causâ, quam domestico fides habenda est, ita tamen, ne facile sentiat, sibi parum credi, nec infestior inde evadat. *Loccen.*

CAP. VII.

Profectio, & varia Alexandri quaesita, ad Iovis Hammonis oraculum.

AEGYPTII olim Persarum opibus infensi, **1** QUIPPE avare & superbe imperitatum sibi esse credebant; ad spem adventus ejus erexerant animos: utpote qui Amyntam quoque transfugam, & cum precario imperio venientem, læti recepissent. Igitur ingens multitudo Pelusium, **2** qua intraturus rex videbatur, convenerat. Atque ille septimo die, posteaquam à Gaza copias moverat, in regionem Ægypti, quam nunc *Castra Alexandri* vocant, pervenit.

1 *Avare & superbe*] Scilicet hæc duo sunt, quæ solent avertere subjectorum animos. Nihil enim verius est, quam quod olim in Senatu Romæ dictum Livius 8, 21. refert: *nullum populum aut hominem denique, in ea conditione, cujus eum pœniteat, diutius quam necesse sit mansurum.* De Ægyptiis præter Curtium, Diodor. 17, 49. notat: *quod Persa multa nefaria in sacra eorum commiserant,* (vide Strab. lib. 17. Justin. 1, 9.) *& violenter imperitarant, animo lubente Macedones recepere.* Sic lib. 8. noſter: *Convertit animum ad vindicandas injurias eorum, quibus à pratoribus suis avare ac superbe imperabatur.* Hæc duo vitia, superbia & avaritia, à dominantibus plerumque conjunguntur. Nam primò ex effreni dominatione, superbia: quam ut commodius foveant auctores, manus injiciunt provincialium fortunis. inde avaritia; ex utroque odium subditorum, & tandem pestis auctoribus. *Loccen.*

2 *Castra Alexandri*] Sic quidem impressi omnes: at D. Hieronymus pro *castra Alexandri*, legit *claustra Alexandri*. quam lectionem Isidorus lib. 1x. Originum confirmat. cujus sunt hæc in dictione *Vgnos* verba: *Deinde*

*pernicibus equis Caucaſi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibentia rupe-
perunt, &c.* Popma. Quem decepiſſe videtur Erasmus, qui ad hunc auctorem sic notat: *Castra Alexandri. In Hieronymo legitur claustra Alexandri, & fortasiſi sic hoc loco legendum est.* Sed errant viri docti, confundendo *castra Alexandri*, de quibus hic, & *claustra*, quorum infra ad 6, 4. larga habebitur mentio. Nullum ergo dubium est, quin hic retinendum sit *castra*. Oroſ. 1. 2. *loca, qua accolæ Catabathmon vocant, haud procul à castris Alexand. Magni.* Et ne quis propter vocum Latinarum vicinitatem hic quoque mendum suspicetur, Ptolemæus omnem amputat dubitationem, qui & ipse circum ea loca habet *τῶν Ἀλεξάνδρου παρρηβολῶν*. Ita supra 3, 4. habuimus *regionem, qua castra Cyri appellatur.* Sed & multæ civitates eo nomine fuerunt, quarum certe unus Stephanus numerat quatuor, voce *Χάραξ*, interque eas item unam *Alexandri*. Sic enim ibi legendum. *Χάραξ Ἀλεξάνδρου τὸ πρὸ τοῦ ἐπὶ Κελαινῶν τῷ Φρυγίας, ἔνθα Ἀλέξανδρος ὁ Φιλιππίου ἐστρατεύετο δὲ αὐτῶν.* *Castra Alexandri, regio ad Celanas, ubi Alexander Philippi filius*

3 pervenit. Deinde, pedestribus copiis *Pelusium* petere
 jussis, ipse cum expedita delectorum manu Nilo amne
 vectus est: nec sustinere adventum ejus Persæ; dese-
 4 ctione quoque perterriti. Jamque haud procul Mem-
 phi erat: in cujus præsidio Mazaces prætor Darii reli-
 ctus, Orio amne superato, octingenta talenta Ale-
 xandro, omnemque regiam supellectilem tradidit.

A Mem-

castra habuit. Livius 32, 13. *Rex pri-
 mo die ad Castra Pyrrhi pervenit. locus,
 quem ita vocant, est in Triphylia terra
 Melotidis. an Molottidis, aut Molosidi-
 dis, ut vocat 8, 24. an potius leg. Eli-
 dis, ubi Triphyliam constituit Eustath.
 Lego & Castra Corneliiana in Cæsare de
 bello Civ. 2, 24. haud dubie nominata
 à Scipionum altero. Sic in universa
 Europa plurimæ passim sunt urbes, quæ
 ut originem debent castris, ita & no-
 men receperunt. Freinsh.*

3 *Nilo amne*] Quo tempore credo
 accidisse, aut saltem paulo post, quod
 narrat Lucanus 2, 272.

*Summus Alexander regum quos Mem-
 phis adorat,*

*Invidit Nilo, mistque per ultima
 terra*

*Ethiopum lectos: illos rubicunda
 perusti*

*Zona poli tenuit; Nilum videre calen-
 tem, &c.*

Scilicet origine, cujus pervestigandæ
 gratia missi fuerant, non reperta. Ale-
 xander enim summo studio inquisivit
 in caput ejus amnis. adeo ut Maximus
 Tyrius pr. Serm. 25. prodiderit: *nihil
 consuluisse Hammonem, præterquam de
 Nili fontibus.* Certe ad Olympiadem
 matrem postea scripsit; *existimare se,
 repertos esse.* teste Arrian. 6, 1.

4 *Memphi erat:*] Vbi & ludos edi-
 dit, *cum reliquis diis, tum Apidi.* Ar-
 rian. 3, 1. Sed & in honorem atavi sui
 Persei: coronari jussis victoribus Per-
 sca, quam Perseus Memphi sevisse tra-
 ditur. cum alias laurum amaret, quæ
 Daphnoïdes appellatur, & ab ea Ἀλ-
 ξάνδρος ἢ Φαιῶν. Vide Plin. 15, 13.

& 15, 30. nam alii ad Alex. Paridem
 id referunt. Freinsh.

Mazaces prætor] Editi *Astaces.* su-
 pra 4, 1. 32. Prætor urbis Memphæos
 nominatus est *Mazaces* seu *Mazaces.*
 An *Astaces* fuit totius Ægypti præses,
 Mazaces tantum urbi præfectus? an in-
 terim extinctus est Mazaces? *Raderus.*
 Ego sequutus Loccenium, *Mazaces*
 hoc loco reponendum esse arbitratus
 sum: hoc magis, quod alias etiam edi-
 tiones huc alludere conjiciam, ex eo
 quod Buntingus in Chronologi ad
 Olymp. 112. proposuit: *Alexander
 Magnus descendit in Ægyptum. Fuit
 autem illo tempore præfectus ibi Maç-
 abes, &c.* forte typhothæ errore ex lo-
 culorum vicinia nato, pro *Mazaces.*
 qua in re Freinsh. assentio.

Orio amne superato,] Junii scriptu-
 ra est sine amnis nomine. vetustissi-
 mus codex Augustanus S. Vdalrici, &
 Mss. Constantiensis, nomen præfert,
 quod Modius posuit, *Oron.* Glareani
 editio *Oxio amne* legit. *Raderus.* Sed
 Ortelius in voce *Oron,* vitiosum locum
 esse censet, & sic restituendum: *ocius
 amne superato.* Nilo nempe. de eo
 enim, ait, hic sermo. neque alium
 hoc tractatu ullum esse, quo Memphi ad
 interiora Ægypti navigari possit, om-
 nes Geographiæ periti mecum consi-
 teantur necesse est. *Quia*

Vnicus in terris Ægypti totius amnis,
 teste Lucretio 6, 680. Pro *ocius,*
 qui malit, hocce legat. Hactenus Ortelius.
 Ego ex eadem. ratione cogitabam re-
 scribi posse; *ostio amnis superato.* am-
 nem enim simpliciter vocavit, securus
 nisi de Nilo accipi non posse.

A Memphi eodem flumine vectus, ad interiora Ægypti 5 penetrat, compositisque rebus ita, ut nihil ex patrio Ægyptiorum more mutaret; adire Jovis Hammonis oraculum statuit. Iter expeditis quoque & paucis vix 6 tolerabile

5 *Compositisque rebus*] Persæ tenuerunt Ægyptum annos 112. post Cambysen, usque ad Darium Nothum Artaxerxis filium. Recessit tamen ante à Dario Hystaspis F. Olymp. 73. Sed post quadriennium per Xerxem recepta est Olymp. 74. defecit iterum à Dario Notho anno regni 11. Olymp. 91. anno 3. Receptit Ochus Rex Persarum Olymp. 107. anno 3. pulso inde Nectanebo in Æthiopiam, ut alii, in Macedoniam; unde fabula nata de Olympiade & dracone, quod Nectanebus magicam exercuerit. Sed jam natus erat Alexander Olymp. 106. anno 1. septem annis prius quam Nectanebus ex Ægypto fugerat. Ægyptum Persis extorsit Alexander Olymp. 112. anno 2. Macedones tenuerunt ad Cæsarem Augustum annos 295. Augustus in formam provinciæ redegit. *Raderus.*

Hammonis oraculum statuit.] Vt sic potius scribendum credam, quam Ammonis, facit inter alia & Festi epitoma, quæ serie litterarum concepta, adspirationem inesse voci aperte testatû facit. nec valde moveor, quod vox *ἄμμον*, quod arenam signat, unde nomen deastro factum volunt, adspirationem non agnoscit. Scimus enim, in nominibus haud paucis idem accidisse, postquam aliam in linguam migraverunt. sunt qui ab ejusdem nominis pastore deduxere, ut auctor est Eustath. ad Dionys. v. 212. Herodotus ab Ægyptiaca voce. *Ἄμμον* enim illos vocare, quem Græci *Ἄμμων*. Quod fortassis nonnihil juvet Melanchthonem, Reineccium, & eos quos innuit Boissardus de divinatione. quo loco de Hamnone agit. qui consentaneum esse censent, *Hammonis appellationem fuisse eandem, quæ est Cham.* Quod eo magis accedit ad veri similitudinem, quo certius constat, posteri-

tatem Chami ea loca occupasse; ipsam quoque Cyrenen, nomen habere mere Hebraicum; *fontis* enim *urbe* sonat. nec futurilis esset conjectura, ita appellatam à fonte Solis, ad Hammonis delubrum, qui est in Cyrenaica regione. Chamum autem illum esse Hammonem, etiam hoc argumento dubites, quod Diodor. 3, 68. scribit, Ammonem fuisse regem Libyæ: item quod fabulæ de Saturno, qui patrem castraverit, non temere aliam originem quis assignaverit, quam factum illud Chami, quod refertur Genes. 9, 22. Atque huic opinioni firmamentum ingens accedit ex traditione qualiscunque Berosi lib. 3. qui scribit, Chanum, qui odio haberet patrem, apud quem alios filios post ipsum genitos potiore loco videbat esse, in ebrietate jacentis virilia comprehendisse, & magicis susurris eum effecisse sterilem: quod ipsum, quid aliud est quam Græca fabula, castratum ab Saturno patrem fuisse. scilicet ab hoc ipso Chamo, quem & Saturnum ab Ægyptiis appellatum fuisse, eodem Berosi loco refertur. Nec valde obest, quod hic Hammon, non Saturnus vocetur, sed Iupiter. Nam & inter Ioves Cælo patre editum fuisse, Cicero de natura deor. 3, 21. tradit. Non ignoro tamen, ab eodem Beroso patrem Hammoni tribui Tritonem. sed possit dici, idem nomen commune fuisse diversis. *Freinsb.*

6 *Iter,*] Hoc rerum scriptores, alii que restantur. Præter hos Seneca Nat. quæst. 2, 30, 2. de Cambyse signate narrat, quam male expeditio illi Æthiopica cesserit. quam historiam ex Herodoti 3, 26. descripsit, & quodammodo interpretatus est Justinus 1, 9. compendio: *Ad Hammonis quoque nobilissimum templum expugnandum exer-*

tolerabile ingrediendum erat : terra cœloque aquarum penuria est : steriles arenæ jacent ; quas ubi vapor solis accendit , fervido solo exurente vestigia , intolerabilis æstus existit. luctandumque est , non tantum cum ardore & siccitate regionis ; sed etiam cum tenacissimo sabulo , quod præaltum , & vestigio cedens , ægre mo-
 7 liuntur pedes. Hæc Ægyptii vero majora jactabant. Sed ingens cupido animum stimulabat adeundi Jovem , quem generis sui auctorem , haud contentus mortali fa-
 8 stigio , aut credebat esse , aut credi volebat. Ergo cum iis , quos ducere secum statuerat , secundo amne descendit ad Mareotim paludem. eo legati Cyrenensium dona adtulere ; *pacem , & ut adiret urbes suas* , petentes.

Ille,

citum mittit (Cambyfes.) qui tempestatibus & arenarum molibus oppressus interit.

Terra cœloque] Hoc sumpsit à Salustio , qui in Jugurthino 17 , 5. de Africa ; *Cœlo terraque penuria aquarum.* Popma. Hinc *Libya* , quasi *λειπυρία* *egens pluvia* , ut videtur Varroni apud Servium in Æneid. 1 , 26. Malchus in vita Pythagoræ narrat , Herculem *σελλόμυρον* *eis πλώ Λιβύην τὴν ἀνυδρογν* , *missum in Libyam aqua carentem* , instructum fuisse à Cerere quadam *τροφῆ ἀδύψα* , *nutrimento quodam quod sitim arceret.*

Steriles arena] Lucanus 9 , 382.

Vadimus in campos steriles , exustaque mundi ,

Quanimius Titan , & rara in fontibus undæ.

Sic Gellius 16 , 11. ex Herod. 4 , 173. narrat , Pŷllos illis in arenis periisse , cum arma in Austrum fumerent. Est elegans fabella. *Raderus*. De hac igitur dici potest , quod Poëta quidam de fuitulosa regione :

Ipse parens rerum quondam infelicibus arvis

Aldidit , & multa sterilem damnavit arena.

Sic apud Claudian. de 1v. Conf. Honorii vers. 436. legimus.

— *Libyæ squalentis arenas.*

8 *Ingens cupido*] Callisthenes apud Strab. lib. 17. *Φησὶ τὸ Ἀλέξανδρον φιλοδοξῆσαι μάλιστα ἀνελθεῖν ἐπὶ χερσηέλιον , & Περσέα ἠκαστε πρῶτον ἀναβῆναι & Ἡρακλέα.* narrat *Alexandrum ambitione , qua maxime ardebat , inductum , ad id oraculum contendisse , quod intelligeret , Perſeum & Herculem prius eo ascendisse.* Idem Arrian. 3 , 1. & copiosius Strabone , qui addit , Alexandrum genus etiam à Perſeo & Hercule duxisse. *Raderus.*

9 *Ad Mareotim*] Duo maria locum (designatum pro Alexandria) undique alluunt , alterum à Septentrione , quod Ægyptium dicitur ; alterum à Meridie , quod *Marea* lacus , & *Mareotis* appellatur. Eum Nilus multis fossis , tum è superioribus partibus , tum à lateribus actis , implet. *Strabo* : *Μάρεια πόλις & λίμνη τῆς Ἀλεξανδρείας παρεκκειμένη : ἢ καὶ Μαρῶτις λέγεται , ἀφ' ἧς καὶ Μαρῶτις οἶνός.* *Marea* civitas & lacus est , *Alex.* adjacens , & *Mareotik* dicitur. unde vinum *Mareoticum*. *Stephan.* *πρὸς πόλεωσ.*

Cyrenensium] Diodorus 17 , 49. tum demum narrat occurrisse , cum dimidium

Ille, donis acceptis, amicitiaque conjuncta, destinata exsequi pergit. Ac primo quidem & sequenti die to- 10
lerabilis labor visus: nondum tam vastis nudisque so-
litudinibus aditis; jam tamen sterili & emoriente ter-
ra. Sed ut aperuere se campi alto obruti sabulo; haud 11
secus quam profundum æquor ingressi, terram oculis
requirebant. Nulla arbor, nullum culti soli occurre- 12
bat vestigium. aqua etiam defecerat, quam utribus
cameli devexerant: & in arido solo ac fervido sabulo
nulla erat. Ad hæc sol omnia incenderat, siccaque & 13
adusta erant omnia; quum repente, sive illud deorum
munus, sive casus fuit; obductæ cælo nubes condidere
solem: ingens æstu fatigatis, etiam si aqua deficeret,
auxilium. Enimvero, ut largum quoque imbrem ex- 14
cufferunt procellæ; pro se quisque excipere eum, qui-
dam ob sitim impotentes sui, ore quoque hianti capta-
re cœperunt. Quatriduum per vastas solitudines ab- 15
sumptum est. Jamque haud procul oraculi sede abe-
rant; quum complures corvi agmini occurrunt, modi-

CO

dium itineris jam ad Hammonem con-
fecisset. Arrian. 3, 1. Memphi audi-
ros ait priusquam descenderet ad Ma-
reotim. *Raderus.*

10 *Primo quidem & sequenti die*]
Quæro, quot dierum iter fuerit à Ma-
reotide lacu ad Hammonis templum?
Variant etiam hoc loco auctores. Plin-
nius à Memphi ad Hammonem XII
dierum iter ponit. Diod. 17, 49. inter
arenas Alexandrum ait hæsisse octo
dies, primis quatuor diebus usum aqua
à camelis devecta, reliquis quatuor
cœlesti imbre adjutum, postea ducibus
corvis venisse ad regionem habitatam.
Plutarchus Alexand. c. 47. non distin-
guit iter. Arrianus 3, 1. ex Aristobulo
docet, Alexandrum primis diebus iter
haud procul à mari Parætonio facisse
per regionem non omnino siccam, sta-
diis mille sexcentis, hoc est, quinquaginta
milliaribus Germanicis, quando

triginta duo stadia unum milliare ex
nostratibus conficiunt. Dein Aristobu-
lus affirmat, petiisse Alexandrum Me-
sogabam, ubi Oraculum est Hammo-
nis, per regionem omnino sterilem, sa-
buloque impeditam, & aquæ inopem,
sed cœlestibus aquis effusus recreatum
esse exercitum. Strabo à Parætonio ad
Hammonem numerat stadia MCCC,
milliaria quadraginta cum semisse &
octava. *Raderus.*

12 *Culti soli*] De hac Lybia Clau-
dian. de raptu Proserp.

— *torrida semper*
Solibus, humano nescit mansuescere
cultu.

13 *Sol omnia incenderat,*] Bong.
ora inc. Certe videtur aliquid latere;
vix enim eandem vocem, *omnia*, sta-
tim tam inepte repetivisset.

15 *Complures corvi*] De corvis con-
sentiunt Aristobulus, Callisthenes, Dio-
dorus,

co volatu prima signa antecedentes: & modo humi re-
fidebant, quum lentius agmen incederet; modo se pen-
nis levabant, antecedentium iterque monstrantium ri-
16 tu. Tandem ad sedem consecratam deo ventum est.
Incredibile dictu, inter vastas solitudines sita, undique
ambientibus ramis, vix in densam umbram cadente
sole contacta est: multique fontes dulcibus aquis pas-
17 sim manantibus alunt sylvas. Cœli quoque mira tem-
peries, verno tempori maxime similis, omnes anni par-
18 tes pari salubritate percurrit. Accolæ sedis sunt ab O-
riente proximi Æthiopum: in Meridiem versus Arabes
spectant,

dorus, Plutarchus. Ptolemæus corvos in dracones transformat, quos ait clamore edito agmen præcessisse. Arrianus 3, 1. prodigium quidem aliquod ostensum putat, sed cuiusmodi fuerit, propter scriptorum variantes sententias cunctatur dicere. Raderus. Sic Africam peragente Libero, cum exercitus ejus siti premeretur, arietem ducem sequuti milites, eo ipso loco, quo postea Hammonis delubrum fuit, ingentem aquarum vim reppererunt. Quæ quidem aut fabulosa merito creduntur, aut ex stulta atque nefaria superstitione orta: quod etiam in Christianæ professionis plebecula graviter notat Albertus Aquensis, extremo lib. 1. expeditionis Hierosolym.

16 Undique ambientibus] Alios hic nihil offendi se non miramur. est enim non sane nimis asperum, quod meas tamen aures radit. Lævigabis unius adjectione literulæ, quæ geminanda, geminæ suæ occasione perit: *Incredibile dictu, inter vastas solitudines sita, undique ambientibus rarus, &c. Sita, nempe sedes. Itasu; et vacuum, nisi ita mutet. Acidal. Ego superiora quoque scitibam; Tandem ad sedem d. c. ventum. ea (incredibile dictu) int. v. sol. sita, &c.*

Sylvæ.] Lucanus 9 522.

Esse locis superos, testatur silva per omnem

Sola virens Libyen: nam quicquid pulvere sicco

Separat ardentem tepida Berenicidi Leptim,

Ignorat frondes; solus nemus extulit Hammon

Silvarum fons caussa loco.

18 Accolæ sedis] Non satisfacit (inquit Glareanus) hæc descriptio Geographiæ perito, quamquam eam ego corruptam & mutilam, denique male distinctam puto. Priorum enim versuum sensus de ortu & meridie, ubi distinguendus est, nescitur, Æthiopum, Troglodytarum & Arabum. Sed nec corruptus locus est, & distinctus facilis. Ita ergo interpunge: *Accolæ sedis sunt ab Oriente proximi Æthiopum; in meridiem versi (alii versi) Arabes spectant, (malim spectat, ut referatur ad sedem) (Troglodytis cognomen est:) horum, &c. Raderus.*

Arabes] Qui Homero Ἐπευσοί. Nam certo certius est, qui Homero vocantur Ἐπευσοί, esse ipsissimos eos, quos posterior Græcorum ætas Ἀγυβας vocavit. Rursus vetus poëta apud Galenum, Ladanum ἐν γαίῃ Ἐπευβῶν nasci tradit, qui sunt Arabes. Celebre quippe est Ladanum Arabicum. Salm. Ego potius censeo, primo Arabas dictos qui Arabiæ desertum incolunt: hinc nomen etiam aliis tributum. Quamquam non absurde dixeris,

ſpectant, *Trogodytis* cognomen eſt: quorum regio uſ-
 que ad rubrum mare excurrit. at qua vergit ad Occi- 19
 dentem, alii *Æthiopes* colunt, quos *Scenitas* vocant: à
 Septentrione *Nafamones* ſunt, gens *Syrtica*, navigio-
 rum ſpoliis quaſtuoſa. quippe obſident litora, & æſtu 20
 deſtituta navigia notis ſibi vadis occupant. Incolæ ne-
 moris, quos *Hammonios* vocant, diſperſis tuguriis habi-
 tant: medium nemus pro arce habent, triplici muro
 circumdatum. Prima munitio tyrannorum veterem re- 21
 giam clauſit: in proxima conjuges eorum cum liberis
 & pellicibus habitant; hic quoque dei oraçulum eſt:
 ultima munimenta ſatellitum armigerorumque fedes
 erant. Eſt etiam aliud *Hammonis* nemus: in medio 22
 habet

zis, ſic vocari Arabiam, quaſi collu-
 viem hominum. Quippe etiam *מרי מי-
 ſtio, mixtura*. Voſſius.

Trogodytis] Hos enim etiam Ara-
 bum eſſe partem atque conſanguineos,
 ex Iosepho patet, qui Antiq. 1, 16. ſcrip-
 ſit, Abrahami filios è Cetura occu-
 paſſe Trogodyticam, & Arabiæ felicis
 partem. Raderus ait, hodiè *Abasinas*
 dici; regnum *Barnagas* indigenas nomi-
 nare.

19 *Scenitas*] Quidam libri *Symnos*,
 quos Raderus ait poſſe videri *Simos*,
 quorum mentio apud Diodor. Ego
 vero nullos ibi reperio *Simos*, ſed *Sy-
 men* quandam inſulam, quæ tamen huc
 pertinere non poteſt.

Nafamones] Hunc locum Curtii
 aperiunt nobis verſus Lucani 9, 438.

*Hoc tam ſegne ſolum gratas non exſe-
 rit herbas,*

*Quas Nafamon gens dura legit, qui
 proxima ponto*

*Nudus rura tenet, quem mundi barba-
 ra damnis*

*Syrtis alit; nam littoreis populatur are-
 nis*

*Novit opes: ſic cum toto commercia
 mundo*

Naufragiis Nafamones habent.

21 *Veterem*] Sebiſius malebat *vete-
 rum*.

Dei oraçulum eſt:] Cujus originem
 Nigidius apud Cæſarem Germanicum
 ad Arati arietem, refert ad arietem, qui
 ſubito ex arenis extitit, cum Bacchus
 illac exercitum duceret. Immortali au-
 tem, inquit, honore donatum, (inter
 aſtra nempe Zodiaci ſeu ſigniferi) quod
 cum Liber exercitum in Africam duce-
 ret, & aquæ inopiam pateretur, ſubito
 aries ex arena exiit, & Liberum cum
 ſuo exercitu ad aquam divinitus perdu-
 xit. Hoc factò Liber eum arietem Iovem
 Hammonem appellavit, eique ſa-
 num magnificum fecit, eo in loco, ubi
 reperta eſt aqua; & abeſt ab Alexandria
 itinere dierum novem; locus arenofus,
 & ſerpentum multitudinè plenus, & ab
 arena Ammon eſt nominatus. Ita fere
 quoque apud Hyginum volum. 11. in
 ariete. Diodorus 17, 50. templum ejus
 ab Ægyptio Danao conditum prodidit.
 Idem 3, 73. Hammonem Libyæ regem
 fuiſſe ſcribit. Idem. *Traditur*, inquit,
*Ammon galea in bellis uſus, cujus inſi-
 gne fuit arietis caput. Sunt, qui ipſum
 aſſerunt natura in utroque tempore par-
 vula habuiſſe cornua, propterea filium
 ejus Dionyſum (Bacchum) pari fuiſſe
 aſpectu: poſteriſque traditum, deum hunc
 cornua*

habet fontem, *aquam Solis* vocant: sub lucis ortum tepida manat; medio die, quum vehementissimus est calor, frigida eadem fluit; inclinato in vesperam calefcit; media nocte fervide exæstuat; quoque propius nox vergit ad lucem, multum ex nocturno calore decrefcit; donec sub ipsum diei ortum adfueto tepore languescat.

23 Id quod pro deo colitur, non eandem effigiem habet, quam

cornua gestasse. Idem 1, 13. Suidas à pastore vocatum vult, qui id templum primus erexerit. *Freinsh.*

22 *Aquam solis vocant:*] Forte leg. *fontem quem solis, &c.* præsertim cum ita videam legere Pal. 1. & cæteros quoque scriptores sic vocare. Meminit ejus præter historiæ nostræ scriptores Solinus cap. 27. Plinius 2, 103. qui ex uno hoc fonte duos videtur facere. Scilicet legerat, Hammonis fontem hac natura esse: deinde, apud alium auctorem, hujusmodi fontem esse in Troglodytis, ergo pro duobus habuit, cum non succurreret, hunc, quisquis est, ipsum fontem Hammonis adnumerasse Troglodytis ob viciniam locorum. Quam ob causam Garamantidi regioni eum adnumerare videtur Altisiod. Chronol. ad Africa: *Garamantis regio, ubi est fons, qui friget calore diei, & calet frigore noctis.* Sed & Lucan. 9, 511. Garamantis eum fontem tribuit. Quamquam, quum in oppido *Debris* fuisse Solinus ait, cap. 29. ex Plin. 5, 5. videatur abire ab illa sententia. Hunc enim fontem Solin in hujus nominis oppido fuisse, nemo ex histor. Alexand. scriptoribus dicit. Benjaminus urbem hoc nomine *fons Solis* sive *Ein-Schemes* collocat in Ægypto; quam doctissimus ejus interpretes conjicit esse Heliopolin. Ipse vero rei causam nititur reddere Lucretius 6, 848. Ovid. Met. 15. 309.

— *Medio tua corniger Hammon*

Vnda die gelida est, ortuque obituque calefcit.

23 *Id quod pro deo colitur, non eandem effigiem habet,*] A descriptione loci, transit ad exprimendam formam

Iovis Hammonis, qua colebatur; & sanè multum abit Curtius à pletisque aliis scriptoribus, qui arietina fronte, & ore cornuto, umbilico tenus Hammonem expriment. Curtius lapidem, umbilico simileni, pro Deo cultum affirmat. Pleraque exemplaria, sic hæc verba legunt: *Umbilico maxime similis est. Habitus smaragdo & gemmis coagmentatus.* Franc. Modius cum Palmerio legit: *Umbilico tenus arietis similis est.* Certè, Modii verba speciem veri habent. Sextus Pompejus: *Hammo, inquit, cognominatus, quia in arena putatur inventus, qua Græcè hoc nomine ἀρεινὸς appellatur. Cui cornua affinguntur arietis à genere pecoris, inter quod inventus est.* Græci quoque Ammonem *ἄμμων* nuncupant. Lucratium Placiadem vide ad illa Statii

— *licet aridus Hammon Invideat.*

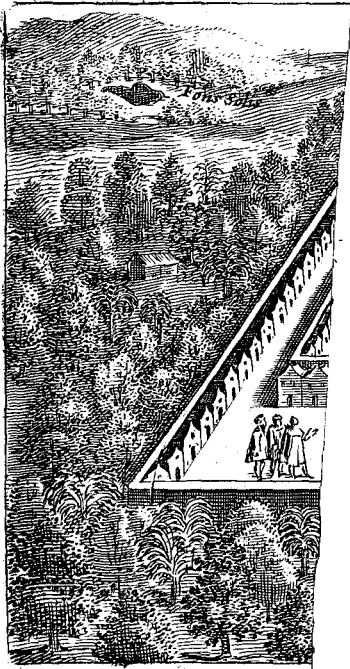
Simulacrum, inquit, ejus adjectis cornibus arietinis confectum est. Ovid.

Medio tua corniger Hammon

Vnda die gelida. —

Servius ideo arietino capite fingi solitum ait, quod ejus essent involuta responsa. Oportuit ergo Modium ad dupplicem Hammonis faciem animum & oculos advertere; alteram, quæ pro icone ipsius habebatur; alteram, quæ pro ipso numine colebatur. Illa specie arietina fuit; hæc umbilici, quem hoc loco delineat Curtius. Mens ergo Curtii: Quod pro Deo colitur, formam habet umbilici, vestis, habitus, non alius, quam materia umbilici est, ex smaragdo & variis gemmis compositus. Vel *umbilico similis est habitus, smaragdo & gemmis coagmentatus.* Hæc interpretatio

quam vulgo diis artifices adcommodaverunt : umbilico maxime similis est habitus, smaragdo & gemmis coagmentatus. Hunc, quum responsum petitur, navigio aurato gestant sacerdotes ; multis argenteis pateris ab utroque navigii latere pendentibus. sequuntur matronæ virginesque patrio more inconditum quoddam carmen canentes, quo *propitiari Iovem* credunt ; ut *certum edat oraculum*. At tum quidem regem propius ad-
euntem

punctio est omnium antiquorum Codicum, quæ refert hunc intellectum verborum: umbilico similis est habitus, seu forma, species, modus, facies ejus, quod pro deo colitur; lapidis, inquam, qui constat ex smaragdo, & aliis gemmis, sed factus in modum umbilici. *Rad.*

Vmbilico &c.] *Vmbilicum* hic interpretor rem aliquam eminentem (ut umbilicus in concharum genere, aut in corpore humano) *meta* instar, *veluti conum, aut quadratum, aut rotundum: quemadmodum voluminibus jam fere absolutis (teste Porphyrio) ornamento & usui apponi solent, atque etiamnum hodie extrinsecus globi dimidiati forma apponuntur. Priscæ enim gentilitatis homines hac infirmi forma non rara deos suos indicasse potius quam effigiâsse, documenta sunt multa. In templo Delphico, ut refert Strabo lib. 6. umbilicus conservabatur fasciis vetatus, ad demonstrandum, quod hic locus in umbilico, hoc est, medio terrarum esset. Eratque, ut Pausanias lib. 10. refert, ex candido marmore. Veneris deæ enim signum, apud Cypri Paphum, auctore Tacito H. 2, 3. continuus erat orbis, latiore initio, tenuem in ambitum, *meta* modo; exsurgens. De eadem fere idem Maximus Tyrius Orat. 38. nisi quod alba Pyramidi similem fuisse dicit. Idem ibidem scribit, Arabes deum suum tetragono lapide significare, & ut Suidas in Θεός Ἀρης habet, nulla figura incisa. qui hoc de Arab. Petraei dicit, quorum hunc deum, Martem ait. Infirmam lapidem facit eundem Minutius Felix. Pessimuntios quoque in Phry-*

gia, lapidem pro matre deorum habuisse, auctor est Livius 29, 11. De Solis five Heliogali figura Herodianus 5, 5. lapis est maximus ab imo rotundus, & sensim fastigiatus propemodum ad coniformam. Herwart, lib. de magnete, inquit: *Nullo negotio ostendam, oraculum Iovis Ammonis nihil aliud fuisse, quam chartam, quam vocant marinam, pyxidi nauticæ, seu magnetica rite junctam. idque hac ratione: Q. Curtius inquit, Vmbilico maxime similis est (ergo chartam marinam & pyxidem nauticam presentavit) habitus smaragdo & gemmis coagmentatus. Quippe linea illa, earumque extremitates, circumferentiam circuli contingentes, qua vel cardines quatuor mundi, vel reliquos octo rhombos principales, vel denique residuos ventos intermedios designabant, alii gemmis & coloribus, ut sit, fuerant insignita. Hunc (Iovem Ammonem) cum responsum petitur, navigio aurato gestant sacerdotes, cum multis argenteis pateris ex utroque navigii latere pendentibus. Cum itaque Jupiter iste Hammon, ut responsum det, navigio fuerit gestandus, quis jam amplius dubitabit, ad rem nauticam pertinere?*

Smaragdo] Circum ea enim loca nascitur. Plin. 37, 5. vide:

24 *Quum responsum petitur,*] Hoc observandum ex Diodoro 17, 50. Herodoto, Homero, & aliis, multa oracula nutu duntaxat esse data à diis paganorum, ut & hoc Ammonis. Tamen Boissardus nonnulla Hammonis oracula refert, tanquam voce reddita: quem adi in oppido de divinatione.

euntem maximus natu è sacerdotibus *filium* appellat; hoc nomen illi parentem Iovem reddere adfirmans. Ille se vero ait, & accipere, & agnoscere; HUMANÆ fortis
 26 oblitus. Consuluit deinde, an totius orbis imperium satis sibi destinaret pater? vates, æque in adulationem composi-
 27 tus, terrarum omnium rectorem fore ostendit. Post hæc in-
 stitit

25 *Filium*] Eustath. narrat, videri nonnullis errorem id antistitis fuisse, qui Græca linguæ non satis peritus, quam Alexandrum blande *παιδὸς υἱὸν* *filium*, appellare vellet, sic dixit, *παιδὸς υἱὸς* *filii Iovis*. Quam tamen opinionem vix sane probabilem, non sequutus est Curtius. ne enim errore lapsus videretur, addit: hoc nomen illi parentem Iovem reddere. Verisimilius Orosius ex Iustino II, II. subornatum ab Alexand. sacerdotem regi volentia respondisse. quod magis adhuc credibile faciunt multa circa ea tempora corrupta: Pythiæ documenta, ut responderet quod cuique corruptorum expetitur esset. Vide Herod. 5, 63.

Accipete,] Cuius rei non unam causam habuisse comperio. primum enim præter iustam animo vanitatem & factum ob res secundas famam ejus rei multum valituram credebatur ad debellandos hostes, ut ipse innuit infra 8, 8. Deinde etiam ignominiam sibi patri incerti, & infamiam adulteræ matris abolere voluit, ut Orosius 3, 16. judicat. Sic enim jam olim natalium suorum dedecora velavisse didicerat omnes ferre eos, qui deorum aliquem patrem sibi mentiebantur. Hanc igitur originem, quacunq; causâ ambitam, variis postea modis ostentavit Alexander. Nam inde est quod, teste Clemente Alexand. in admon. adversus gentes, pulchrum hominis vultum cornu dedecoravit: Inde quod in Ægypto Ammoniam urbem condidit, postea Paratonium vocatam, ut auctor est Strabo lib. 17. Freinsb.

Humana fortis oblitus.] Quamquam vulnèra, venena, mors, illum sæpe suæ

fortis admonuerunt. Pater Alexandri, Philippus, ut nunquam se hominem in tanta felicitate oblivisceretur, quotidie præcepit ephebo, ut mane ingressus Regis conclave, proclamaret: *Philippè, memento te hominem esse*. Quin & ipse Alex. duabus rebus commoveri se dicebat, quo minus fidem haberet his, qui sese deum esse prædicarent, nempe somno & Veneris usu: quod in his degeneraret, plusque solito afficeretur. Plut. de dis. crim. adularor. & amici cap. 53. Idem scribit: *jaculo cruis ictum, multis concurrentibus eorum, qui ipsum sæpenumero solebant deum salutare, dixisse: hoc quidem sanguis est, ut videtis, non ille* (versus est Homeri Iliad. e. v. 340.)

Humor, qui superum manat de corpore divinum,

Quod tamen dictum diversimode refertur.

26 *Vates, æque in adulationem compositus*,] Si recte percipio Curtium, ostendit, alium fuisse maximum natu sacerdotem, qui Alexandrum filium Iovis appellavit, alium hunc vatem, æque ac illum compositum in adulationem. Quod notandum investigando istius pseudohierarchiæ ordini. Freinsb. Quod olim Demosthenes teste Tullio de Pythia à Philippo corrupta dixit, eam *Φιλιππίζειν*, idem de hoc Iovis sacerdote affumes, illum *Ἀλεξάνδριζειν*, id est, munerum causa ad nutum & voluntatem Alexandri loqui. Verum dictum Ciceronis pro Plancio: *Nullum esse (aut videri) officium tam sanctum atque solenne, quod non avaritia comminuere ac violare soleat*. Loçcen.

stitit quærere, *an omnes parentis sui interfectores pœnas dedissent?* Sacerdos parentem ejus negat ullius scelere posse violari: *Philippi autem omnes interfectores luisse supplicia.* ad-²⁸ jecit; *invictum fore, donec excederet ad deos.* Sacrificio deinde factò, dona & sacerdotibus & deo data sunt; permissumque amicis, *ut quoque consulerent Iovem.* Nihil amplius quæfiverunt, quam, *an auctor esset sibi divinis honoribus colendi suum regem?* Hoc quoque acceptum fore Iovi vates respondit; *ut ipsi victorem regem divino honore cole-
rent.* Vere & salubriter æstimanti fidem oraculi vana²⁹ profecto responsa videri potuissent: sed FORTUNA, quos uni sibi credere coëgit, magna ex parte avidos gloriæ magis, quam capaces facit. Iovis igitur filium se³⁰ non solum adpellari passus est; sed etiam jussit: rerum-
que

27 *Posse violari:*] Potuerunt tamen ejusdem fatinæ alii. Nam & Diomedes Venerem vulneravit; apud Homer. *Il.* v. 336. Recenset deinde, Martem ab Oto & Ephialte ligatum; Iunonem ab Hercule, quin & Plutonem, sagitta percussos. Sic apud Pausan. lib. 8. Minerva à Thetide in femore percussa legitur, & alibi similia multa.

Omnes] Sic quidem & Appianus testatur lib. 2. de bello civili in fine. hic quidem fortasse vere: sed falso vates Ammonis. nondum enim eo tempore pœnas dederat Alexand. Lyncestes, quem in Philippi quoque cædem conjurasse cum Pausania pro comperto fuit. Curtius 7, 1.

29 *Fortuna,*] Hæc sententia non alium quam ipsum Alexandrum respicit; ad quem etiam priora referenda: *æstimanti fidem oraculi vana responsa videri potuissent.* nec quicquam apertius. non enim sinit dubitare Curtius, addens, eam *avidos potius gloriæ quam capaces facere,* hoc est, vefanos atque vanos reddere: quo certe pacto quanto avidiores sunt gloriæ, tanto indigniores minusque capaces ejus sunt. Et ta-

men qui sic interpreteretur: Fortunam Alexandri plerisque persuasisse, eum aliquid majus homine habere, quamquam agnoscerent, falsum fuisse oraculum. *Freinsh.*

Quos uni sibi credere coëgit, &c.] Simile & utile monitum Seneca epist. 98. *Nunquam credideris felicem quemquam ex felicitate suspensum. fragilibus inmititur & in diem bonis. Quid ergò, non usui bona fortuna? quis negat? sed ita, si illa ex nobis pendet, non ex illis nos.* Idem de tranquill. anim. *Tutissimum sibi nihil de fortuna fide promittere.* Et epist. 19. *Avida felicitas est, & aliena aviditati exposita. quamdiu tibi satis nihil fuerit, ipse & alius non eris.*

30 *Sed etiam jussit:*] Non quidem statim, sed Persarum regno in suam potestatem redactò. *Ælian.* hist. nat. 2, 19. Vnde ista quæ passim memorantur à scriptoribus. *Gorgum armorum præfectum custodia, re cum Alexandro (qui tum Baccho sacrificaverat in Ecbataniis) communicata, jussisse proclamari, se Alex. Ammonis filium tribus aureorum millibus coronari.* Sic infra 8, 5. ex pacto res ab Agide & Cleone geritur, Rege post aula stant, ut persuaderetur

que gestarum famam, dum augere vult tali appellatione, corrumpit. Et Macedones, adfueti quidem regio imperio, sed majore libertatis umbra, quam cæteræ gentes; immortalitatem adfectantem contumacius, quam aut ipsis expediebat, aut regi, averfati sunt. Sed hæc suo quæque tempori referventur. nunc cætera exsequi pergam.

tur Macedonibus adorandi regis ritus; cum jam *Iovis filium non dici tantum se, sed etiam credi veller.* Verum & tunc temporis Callisthenes, & alias semper, non defuere, qui vecordi ambitioni obviam irent. Sic *Anaxarchus cognomento Eudamonicus, cum aliquando in morbum incidisses Alexander, & ei medicus serbitionem imperaret fieri, videns Anaxarchus: At nostro deo (inquit) in cochlearis serbitione spes sita est?* Non defuerunt tamen vilia capita, qui amentiam hominis, scædissima simul & nefaria adulatione stimulant. Nam, eundem illum Anaxarchum, Satyrus apud Athen. 6, 13. tradit, iter cum Alexandro facientem, cum subito tonnisset, dixisse: *nunquid tu hoc fecisti, à fili Iovis?* Ex ejus successoribus solus Antipater vocare noluit deum, ut auctor est Suidas.

Corrumpit.] Verè judicat Curtius.

quasi diceret, opera Alexandri, si juxta humanæ virtutis modum æstimes, grandia sunt & admirabilia: si quasi à Deo profecta, ut ipse videri voluit, multum de claritudine sua perdunt.

31 *Adfueti quidem regio imperio, &c.]* Lucanus lib. 111. pari modo *libertatis umbram* dixit:

Libertas, inquit, populi, quem regna coërcent,

Libertate perit, cujus servaveris umbram,

Si quicquid jubeare, velis.

Tacitus fin. 1. Annal. *imaginem libertati* vocat. Clapmarius lib. vi. de arcan. imper. cap. 111. *simulacrum democraticum in regno*: ut videatur habere populus libertatem, quam tamen revera non habet. Macedonas tamen majorem libertatis speciem sub regio imperio, quam alias gentes habuisse, Curtius testatur, *Laccen.*

C A P. VIII.

In Ægypto Alexandria condita; variaque Alexandri bellica expeditiones.

ALEXANDER ab Hammone rediens, ut à mari ad Mareotim paludem, haud procul insula Pharo sitam, venit; contemplatus loci natu-

1 *Ab Hammone rediens,]* [Male Cedrenus *ἔτι τῶν ἀπὸ Βραχμανῶν ἀποσποφῶν, à Brachmanibus reversus.* cum ipse paulo ante diversum

scripssisset.] Alexandria ab Alexand. condita. Salianus Annal. Eccles. Tom. 5. tempus ædificatæ Alexandriæ ita disertè explicat; *Annus, inquit, mun-*

naturam, primum in ipsa insula statuerat urbem novam condere. Inde, ut apparuit, magnæ sedis insulam haud 2
capacem; elegit urbi locum ubi nunc est Alexandria, adpellationem trahens ex nomine auctoris. Com-
plexus

di 3722. *sextæ atatis, imperii Persarum* 207. *Darii* 8. *Ieddoæ* 34. *Alexandri* 6. (sexum accipe inchoatum, non finitum) *Olymp.* 112, 2. *Archonte Aristophane.* *Urbis condita* 422. *Coff. M. Claudio Marcello, T. Valerio Potito. ante Christum natum* 330. vide & Scalliger. animadvers. ad Eusebium M. DC. LXXXVI. *Mira hallucinatio apud Vellejum* 1, 14. Fundani & Formiani in civitatem recepti eo ipso anno, quo Alexandria condita est. Ergo condita numero M. DC. XCIX. annorum XXIV. *metachronismo. quod absurdum.* Qui plenam velut panegyrim & laudationem Alexandriæ quærit, apud Marcellin. 22, 40. &c. reperiet, qui *verticem omnium urbium* appellat. *Rad.* Circa hæc tempora papyri usum fuisse reperit Varro tradidit, apud Plin. 13, 11. quod hic referre non visum est alienum, cum, ut Plinius ibi loquitur, *chartæ usu maxime humanitas vita constet & memoria.* Freinsh.

Statuerat] Sed postea mutavit opinionem, monitus somnio, quo Homerum imaginatus est, ostendentem urbi condendæ locum. *Plutarch. Alexand. cap. 45.*

Vrbem novam] Chronicon Alexandrinum duodecim ab eo urbes ex suo nomine conditas recenset: Ex quibus Stephanus præter secundam & octavam, quæ est Troadis, vix ullam agnoscit: præter autem istas duas recenset adhuc sedecim. Norandum, quod ait Salmas. ad Solini cap. 38. Stephanum multas Alexandrias quasi diversas memorare, quæ eadem sunt. Et de Alexandria quidem Ægypti dubitare neminem sinit urbis claritudo. De Troade scrupulum movere Strabo. cum enim Chronicon exserte dicat ab Alexandro conditam; nec dissentiat Stephanus:

Geographus lib. 13. originem ejus Antigono videtur tribuere, ac ab eo Antigoneam Lysiff vocatam, postea Alexandream à Lysiffmacho, in honorem Alexandri. Ego crediderim, ab Alexandro conditam, postea ab Antigono incrementum & nomen accepisse. Et eruditissimus Scholiastes ad Dionys. perieg. v. 254. adnotat, *numerari in historiis Alexandrias supra octodecim.* Inter eas, quarum nullum apud Curtium exstat vestigium, est Alexandria ad Pallacopam in Arabia, de qua Arrian. 7, 4. Alexandropolis. Plin. 6, 25. Heraclea in Matianis. Plin. 6, 16. Alexandria Carmanis. Plin. 6, 23. Smyrna instaurata. Plin. 5, 29. Nicephorium. Plin. 6, 26. Xylenopolis. Plin. 6, 23. & ibid. nescio quod Cadruis oppidum. *Freinsh.*

2 *Locum*] Strabo lib. 17. docet, eo in solo ab antiquis Ægypti regibus constructam fuisse Rhacotin, quæ postea Alexandriæ pars fuerit. quæ verba arguunt, Strabonem haud recte intellectum fuisse à Mario Nigro. Ex eo Strabonis loco colligimus, cur inter hujus urbis nomina legatur apud Stephanum *Ρακώτις.* Apud Cedrenum vitiose legitur *Ρακώσις.* Rectissime igitur conjecerunt Ianus Parrhasius in Claudianum, & Pincianus in Plinium 10, 5. legendum esse, *qui locus antea Rhacotes nominabatur.* Hieronymus in Epitaphio Paulæ scribit, *urbem No postea versam esse in Alexandriam.* & in commentario ad Nahum 3, 8. addit, *Alexandriam semper fuisse metropolim Ægypti sub primo nomine, scilicet No. Freinshemius.*

Ex nomine auctoris.] Fulgosus 8, 15. *Vrbes ab Alexandro nominatae in India, apud Assyrios, Ægyptum atque Asiam, item à Seleuco Seleucia, Antiochia ab Antiocho; Casarea quoque per terrarum orbem*

plexus quidquid loci est inter paludem & mare, octoginta stadiorum muris ambitum destinat; &, qui ædificandæ urbi præessent, relictis, Memphim petit. Cupido, haud injusta quidem, cæterum intempestiva incesserat, non interiora modo Ægypti, sed etiam Æthiopiam invisere. Memnonis Tithonique celebrata regia cognoscendæ vetustatis avidum trahebat pene extra terminos

orbem à Caesaribus condita, quid aliud indicant, nisi immensum fœmæ desiderium? quia sperabant hujusmodi urbium conditores, ea appellatione, additis simul præclare gestis, se æternitati nomina sua consecratos. Suberat tamen & alia Alexandro tot urbium condendarum causa, ut essent veluti frangi domitarum gentium, infra 7, 10.

Urbi præessent,] Ædificandæ urbi præfectum esse tradit Plutarch. *Stasiceratem*, Strabo lib. 17. & Ælianus *Chinocratem*, quamquam apud Strab. legatur *Chromocratem*, alii *Chersimocratem*, ut notavit Xylander. Plinius 4, 10. Dinocratem refert. Adde Amm. Marcellin. 22, 40. & Valer. Max. 1, 4. ext. *Raderus.*

3 Cupido, haud injusta quidem,] Pulchrè Seneca epist. 22. *Nihil esse tentandum, nisi cum apertè poterit tempestiveq; tentari. Sed quum illud tempus diu captatum venerit, exsiliendum. Etiam ex difficillimis salutaris exitus; si nec properemus ante tempus, nec cessemus in tempore.* Loccen.

Æthiopiam invisere.] Æthiopum nomen in antiquissima Geographia latissime sumptum, complectitur omnes australes populos, ut Scytharum, quidquid in Septentrione gentium. Cush five Æthiopia duplex. Africana Ἰθίοπη Ἀγύπτῳ, & Asiatica. Hanc distinctionem Herodotus tradit, describens expeditionem Xerxis, ubi eos distinguit in Orientales & Lybicos. Et sic in scriptura Cush denotat Æthiopiam Asiaticam, quæ complectitur majorem Arabiæ partem inter sinum Persicum & Erythræum. *Horn.* Æthiopes autem

حبشة Abyssini, ira dicti Arabus sunt, quasi ἐπίμιχτοι. حبش enim est promiscue congregare. vel ab Ægyptia voce Ἀνατολις, qua Æthiopum habitationes denotantur, teste Strab. Eorum Imperator hodie dicitur presbyter Ioh. Origo vocis inde, quia à Persis vocatur برشكار خان Præstar Chan, id est, *Mancipiorum Rex.* Siquidem hujus gentis mancipia toto Oriente notissima. *Golius.*

Memnonis] Andreas Schottus hunc locum illustrat, *Hanc Memnonis regiam, in Abydo Ægypti urbe, describunt Strabo lib. 13. Solin. cap. 32. & Plinius 5, 9. In hac regia statuam fuisse Memnonis ait Plinius 36, 7. Colossium facit Strabo. Erat enim ex lapide, eoque solido, coloris nigri. Sedentis hominis formam habuisse, scribunt dictus Pausanias, & Philostratus. Hujus partes superiores, à sede sua divulsas, se vidisse, refert Strabo: quod & Pausanias contestatur, testis & ipse oculatus: reliquamque partem adhuc sedere, videri. Hanc statuam omnes dicti scriptores aiunt quotidie sole exoriente (&, ut ait Philostrat. dum Sol radiis suis statuam tangit) sonum edere, eumque vocaleni, esseque qualem vel cithara, vel lyra edere solerent. Et Callistis scribit, sole huic proximante hilarem, abeunte vero maestum edere sonum. De hac autem vociferante audiamus potius Strabonem, hujus miraculi dignissimum contemplatorem. ipse, cum Ælio Gallo adesset, & cum reliqua multitudine amicorum, ac militum, qui cum eo erant, circiter horam primam sonum*

minos folis. Sed imminens bellum, cujus multo major 4
supererat moles; otioſæ peregrinationi tempora exe-
merat. Itaque Ægypto præfecit Æſchylum Rhodium,
& Peuceſten Macedonem; quatuor millibus militum
in præſidium regionis ejus datis. *clauſtra Nili fluminis*
Polemonem tueri jubet: triginta ad hoc triremes datæ.
Africæ deinde, quæ Ægypto junctæ eſt, præpoſitus 5
Apollonius: vectigalibus ejuſdem Africæ, Ægyptique,
Cleomenes. Ex finitimis urbibus commigrare Ale-
xandriam juffis, novam urbem magna multitudine im-
plevit.

tum audivi, utrum à baſi, ſive à colof-
fo, an vero ab eum circumſtantium
aliquo editus fuerit, non habeo affir-
mare cum propter incertitudinem
cauſæ, quidvis porius credere ſubeat,
quam ex lapidibus ſic compoſitis foni-
tum edi. *Hujus etiam mentio fit à Juve-
nale Sat. 15. 5.*

*Dimidio magica reſonant ubi Memno-
ne chordæ.*

Dimidiuni dicit, uti exiſtimo, quia ejus
pars ſuperior (ut ſupra auditum) à cor-
pore revulſa. quod Cambyſi tribuit Pauſa-
nias, terramotui Strabo. Atque hæte-
nus de hac Memnonis ſtatua, cujus co-
gnoscendæ avidum fuiſſe Alexandrum
inſit Curtius. Hæc & plura Schottus.

4 Polemonem] Duos Polemones
Atrianus Ægypti præſides nominat:
alterum Peluſſi oppidi cuſtodem: al-
terum claſſi præfectum: illum Pellæum
Megaclis filium; hunc Thèramenis.

5 Ejuſdem Africæ,] Illud Africa
gloſſema eſt, ideoque ex mente Rut-
gerſgii delendum.

Cleomenes.] Hunc Juſtinus 13, 4.
11. nominat architectum Alexandriæ.
Pauſanias in Atticis: Cleomenem hunc
poſt Alexandri mortem Ptolemaus La-
gi interfecit, quod Perdicca ſtuderet.
Quamobrem vero Alexander tam
multos præſides Ægypti conſtituerit,
aperit Arrianus 3, 1. *Ægypti*, inquit,
imperium in plures præſides partitus eſſe
dicitur, naturæ regionis admiratus &

munimenta, neque tutum ratus, univer-
ſum Ægypti imperium uni committere.
Quod quidem Alexandri conſilium imi-
tati Romani in tuenda Ægypto mihi
videntur, neminem ſenatorii ordinis, ſed
equeſtris, proconſulem eo mittere ſoliti.
Obſervandum præterea, multos ab Ar-
riano præſides Ægypti indigitari, Cur-
tio prætermiſſos. Raderus.

Ex finitimis] Suspicor fuiſſe: Rex
ſin. alioqui vix habeat ſequens juſſus
unde ſe ſuſtinet.

Commigrare] Id enim ad frequen-
tandas novas urbes inſtituerunt condi-
tores, adeo, ut interdum finitimos non
invitarent tantum ad tranſmigrandum,
commotis immunitatibusquæ propoſi-
tis, ſed etiam vi cogèrent. Antiochus
reſtituta Lyſimachia partim redemit ſer-
vientes Lyſimachiensès: partim fuga
ſparſos per Helleſpontum Cherſonneſum-
que conquiſiit, contraxitque: partim
novos colonos, ſpe commodorum propoſi-
ta, adſcripſit, & omni modo frequen-
avit. Apud Diodor. 20. 111. *Diem &*
Orchomenon Thebas commigrare juſſit
Caffander. Hoc igitur & Alexander fe-
cit. Rem miram narrant Suidas in
Ἀργύλαι, & Chronic. Alexandri-
num, non tamen incredibilena, (ſimi-
les enim *πρωάσεις* Conſtantinopoli,
Neapoli, &c. fuiſſe legimus) inſectas
in flumen ſerpentum imagines Argo
petitas, prohibuiſſe ſerpentes, ne ur-
bem inſectarent. Ibidem & de Iere-
miæ

- 6 plevit. Fama est; quum rex urbis futuris muris polentam, ut Macedonum mos est, destinasset; avium greges advolasse, & polenta esse pastas: quumque id omen pro tristi à plerisque esset acceptum; respondisse vates, magnam illam urbem advenarum frequentiam culturam, multisque eam terris alimenta præbituram. Regem, quum secundo amne deflueret, adsequi cupiens Hector, Parmenionis filius, eximio ætatis flore, in paucis Alexandro carus, parvum navigium conscendit, pluribus, quam capere posset, impositis.
- 8 itaque merfa navis omnes destituit: Hector, diu flumini obluçtatus, quum madens vestis, & adstricti crepidis pedes natare prohiberent, in ripam tamen semianimis evasit; & ut primum fatigatus spiritum laxavit, quem metus & periculum intenderant, nullo adjuvante (quippe

miæ prophetæ cinetibus, Alexandriam illatis, habetur mentio. *Freinsh.*

6 *Vt Macedonum mos est,*] Hoc alibi non reperies. Marcellin. 22, 40. *penuria calcis* id accidisse scribit. Val. Max. 1, 4. *cum cretam non haberet.* Certe Eustath. ad Dionys. v. 254. *differte* scribit, *ex more fuisse, ut creta designaretur ambitus urbis.* Atque id magis credibile est ex communi sensu. si tamen aliter Macedonibus placuisse Curtius reperit, nobis nihil est, quod contra urgeamus. *Idem.*

Destinasset,] Hanc lectionem retinendam censet Gebhardus. Loccenius tamen cum Modio vult; *muros polenta, &c. destinasset:* Ita enim Virgilius *Æn.* 7, 157.

— *ipse humili designat moenia fissa.*
Et *Æn.* 5, 755.

Interea Aneas urbem designat aratro. Nam *designare* proprie est *ἐπιγραφεῖν*, vel *ἐπιγραφεῖν*. Alia tamen est opinio Gronovii, quam ipsius verbis adscribo: Vera lectio est: *cum rex urbis futura muros polenta, &c. destinasset.* *Destinare*, quod fugit Modium, designare est. ut infra. Virgilius *Culice* v. 390.

— *locum capit, hunc & in orbem Destinat.*

Sic Veget. 2, 10. de præfecto castrorum: *ad quem castrorum positio, valli & fissa destinatio pertinebat.* ibi male Liplius, *designatio.* Livius: *ex his ccxxv. qui omnium consensu destinabantur & infandæ cadis, & defectionis auctores.*

Avium greges] Arrianus 3, 1. Ammianus & Strabo de avibus omnino tacent. Cum Curtio plane consentiunt Val. Max. 1, 4. Plutarch. & Stephanus in *Ἀλεξάνδρεια.*

Frequentiam] De advenarum frequentia & opibus conveniunt scriptores prodigio explicato. Diodor. 17, 52. cum in Ægyptum trajecisset, notavit Alexandriæ liberorum hominum capita censa fuisse plus 300000. Vectigalia capta ex Ægypto ultra 6000 talentum; quæ summa efficit 3600000 Philippicorum. Philippicum 20 victoriatum æstimamus. Sed Strabo lib. 17. ex Ciccone docet, vectigal fuisse 12500 talentum; quæ fors excessit ad 7500000. Certe Romam postea Ægyptiæ & Alexandrinæ naves aluere. *Rad*

7 *Pluribus, quam &c.*] Nimis inconsideratè ruentium onere subsidere naves,

(quippe in diverſum evaſerant alii) exanimatus eſt. Rex amiſſi ejus deſiderio vehementer adſiſtus eſt: re-
 pertumque corpus magnifico extulit funere. Oneravit hunc dolorem nunciuſ mortis Andromachi, quem præ-
 fecerat Syriæ: vivum Samaritæ cremaverant. Ad cujuſ. 10
 interitum vindicandum, quanta maxima celeritate po-
 tuit, contendit. advenientique ſunt traditi tanti ſcleris
 auctores. Andromacho deinde Memnona ſubſtituit: 11
 adfectis ſupplicio, qui prætoſem interemerant. Ty-
 rannos, inter eoſ Methymnæorum Ariſtonicum, &
 Chryſolaum, popularibus ſuis tradidit: quoſ illi è mu-
 ris ob injurias tortoſ necaverunt. Athenienſium dein- 12
 de, Rhodiorumque & Chiorum legatoſ audit. Athe-
 nienſeſ victoriã gratulabantur; &, ut captivi Græcorum
 ſuis reſtituerentur, orabant: Rhodii & Chii de præſidio
 quere-

naves, haurique ab undiſ paſſim ob-
 vium eſt. Vide Gell. 10. 26.

9 Samaritæ] Lingua Aſſyriorum
 cuſtodeſ Samaritæ vocant. Sulpitius
 Severuſ. Huic conſentiant Eufebiuſ,
 Epiphaniuſ. Cæterum Samar, ut ob-
 ſervat Druſiuſ, verbum eſt Ebraicum,
 non Aſſyrium. Aſſyrii & Chaldæi pro
 eo Natar uſurpant. Vnde in ea lingua
 cuſtodeſ potiùſ Nataritæ dicerentur.

11 E muris] Hanc lectionem om-
 neſ quoſ vidi codiceſ exhibent. Mo-
 diuſ è ſuo illa, è muris, emanavit. quod
 ego cum omnibus cauriſ nec laudo, nec
 damno. Redundant illa quidem, ut
 nobiſ parent, ſed quid ſi vox alia vel
 deſideretur, vel pro necaverunt, legen-
 dum ſuſpenderunt, vel præcipitaverunt.
 Raderuſ. Forte ſic poſſit: quoſ illi priuſ
 ob injur. &c. quomodo infra 8, 8.
 Reinecciuſ in Tyrannide Leſbia. ubi
 Chryſolai ſtirpem exponit, veterem
 ſcripturam retinet. Forte quid ſimile
 fuerit, quod de Duſme ſeu Pſeudo-
 Muſtapha narant aunaſ Turcorum
 apud Leunclaviuſ; Hadrianopolim ad
 Sultanum Muratem perductum, illiuſ
 juſſu de pinna quadam ad murum urbiſ ſu-

ſpenſum, laqueo vitam finiſſe. Freinſh-
 Quid ſi verba tranſponantur, & levi
 mutatione ſic conſtituas locum: quoſ
 illi ob injurias tortoſ in muris necaverunt.
 Qua ratione tyrannos palam & in con-
 ſpectu civium occiſoſ voluerit Curtiuſ:
 id quod incredibile non eſt. Blanck.

12 Athenienſeſ] Quorũ preceſ ante
 diſtulerat. vide Arrian. fine libri I.
 Nunc autem conceſſit, advectiſ nave
 ſacra legatiſ. Quærenti, quæ ſit illa na-
 viſ? abunde ſatiſfacere poterat. Suidaſ
 & Harpocrat. in περίγυλον. Igitur
 honoris cauſa, forte etiam illud, quod
 jam inaudiverant de Hammone, περί-
 γυλον ipſi ſacram navem miſerunt,
 quæ aliaſ Θεωρίſ dicebatur, quaſi lu-
 diſ factiſ atque ſacrificiis ſerviens.
 Hunc intellẽctum habet, quod Plu-
 tarch. Demetrio cap. 13. tradit, haud
 diu poſtea decreviſſe eoſ, ut, qui ad An-
 tigonum & Demetrium publico nomi-
 ne irent, non legati, ſed Theori diceren-
 tur. & de fortuna Alex. 2, 12. πρέ-
 βειſ πρὸſ αὐτὸν οὐκ ἐπεμπεύον ἀλλὰ
 θεωρίſ αὐτὸſ πόλειſ, καὶ τὸſ ἀπακρίſειſ
 λογιſμοſ πρὸſ τὴν πόλιν. non legatoſ
 ad eum mittebant urbeſ, ſed conſultoreſ
 N
 numiniũ,

querebantur. omnes æqua desiderare visi, impetrave-
 13 runt. Mitylenæis quoque, ob egregiam in partes suas
 fidem & pecuniam, quam in bellum impenderant; ob-
 fides reddidit: & magnam regionem finibus eorum ad-
 14 jecit. Cypriorum quoque regibus, qui à Dario defe-
 cerant ad ipsum; & oppugnanti Tyrum miserant clas-
 15 sem, pro merito honos habitus est. Amphoterus deinde,
 classis præfectus, ad liberandam Cretam missus
 (namque & Persarum, & piratarum armis pleraque
 ejus insulæ obsidebantur) *ante omnia mare à piraticis clas-*
sibus vindicare jussus: quippe obnoxium prædonibus
 16 erat; in bellum utroque rege converso. His composi-
 tis, Herculi Tyrio ex auro crateram, cum triginta pa-
 teris dicavit: imminensque Dario, *iter ad Euphratem*
pronunciari jussit.

numinis, responsumque illius oracula dice-
bantur. Freinsh.

Omnes] Conjunxit Atheniensium
 aliorumque Græcorum legationes, qua-
 si eodem tempore advenissent. at illos
 Arrianus Tyrum venisse scripsit, hos
 Memphim. 3, 1.

Æqua] Alii *ea qua*, & Raderus id
 habet pro genuino. mihi non placeret,
 quod sequitur, *visi*, nisi scribas *æqua*.

15 *A piraticis classibus*] Hac forte
 occasione perductus ad eum est pi-
 rata, cujus liberum cum Rege collo-
 quium vide infra 7. 8. 19.

C A P. IX.

Darius ad Arbela pervenit, eoque invito Alexander Granicum
superat.

AT Darius, quum ab Ægypto divertisse in
 Africam hostem comperisset; dubitaverat,
 utrumne circa Mesopotamiam subsisteret, an
 interiora regni sui peteret: haud dubie po-
 tentior auctor præsens futurus ultimis gentibus impi-
 gre bellum capeffendi, quas ægre per præfectos suos
 molie-

1 *Haud dubie potentior &c.*] Quod
 motus corpori, hoc præsentia
 Ducis militi. Noster lib. x. de Ale-
 xandro: *Tantam sui fiduciam mili-*

tibus fecit, ut illo præsentente nullius ho-
stis arma nec inermes timerint. Plura
 Lipsius Polit. 5. 14. & seqq. *Locce-*
nus.

2 *Bactria-*

moliebatur. Sed ut idoneis auctoribus fama vulgavit, 2
Alexandrum cum omnibus copiis, quamcumque ipse adisset re-
gionem, petiturum: haud ignarus quam cum strenuo res
 esset; *omnia longinquarum gentium auxilia Babyloniam con-*
trahi iussit. Bactriani, Scythæque, & Indi convene-
 rant: nam & cæterarum gentium copiarum partibus simul
 adfuerunt. Cæterum, quum dimidio ferme major esset 3
 exercitus, quam in Cilicia fuerat; multis arma deerant:
 quæ

2 Bactriani,] Lego cum Acidalio vere conjectante: *Bac. Scythæq; & Indi convenerant jam, & cæterarum, &c.* Potest tamen *Iam* puncto separari, & necesse cum seqq. *Iam & cet. gentium copia, &c.* Raderus. Tamen servata veteri scriptura, non incommodè locum explicari sic putem posse. *Bactriani, &c. convenerant. nam & cæterarum gentium,* quæ videlicet primo prælio non interfuerant, supra 3, 2. tum affuerunt partibus, simul cum his, qui prius depugnaverant. Persis videlicet, Medis, Armeniis, Derbicibus, &c. Atque hunc ferme sensum hujus loci existimavisse Bongarsium colligo, ex eo quod codici suo adscriptisse dicitur, pro *cæterarum* videri legendum *exteriorum*. Et firmat id Arrianus 3, 2. *Conjuxerant sese hu etiam Saca ex Scythis oriundi, iis qui Asiam incolunt: non imperio Bessi subiecti, sed Dario confæderati.* Freinshemius.

Scythæque,] Vnde nomen illud fluxerit, incertum. Ex Salmastii sententia, à Getis: unde præposito Σ more Æolum fecerunt Σχύτους. Getæ, Gotthi, Gitæ, Kitæ, Scytæ, unius nominis gens, in multos populos divisa. Denique illi, quibus bellum Cyrus intulit, Scytæ fuerunt inter Tanaim & Iaxartem, supra mare Caspium, quæ Scytia ante CCC annos, Timuri ævo, dicta fuit desertum Kistack & Barca; hodieque *Tataria deserta* dicitur. Qualis illa gens fuerit, & quam egregia armis moribusque, Historia Timuri Arabica ostendit. Itaque illa, *Termini ejus, ad austrum*

mare Hyrcanum & Pontus Euxinus, interjacentesque Circassiorum montes. Ad Orientem Chorasmos, Atrar & Schag-natchabent. Donec per multas gentes in Turquestanam usque & Catajam protensi, cum Sinis, Mogolibus, Catainis, terminos jungant. In Septentrione Hiberia est, & vastæ incultæque regiones. Hinc in occidentem Russia, Bulgaria, Græcum Ottomanicumque Imperium jacet. Gens ipsa moribus, forma, armisque egregia est. Pauca illi urbes sunt. In plaustris per aperta camporum, vagis sedibus, degunt. Tribus eorum plurimæ, lingua, ut Arabum gentes, divisa. Summa omnibus simplicitas & integritas. Fraudes, & aliæ fallendi artes ibi exulant. Cæterum, illa Scytia semper inaccessible & fatalis Regibus Persiæ fuit, adeo ut nunquam ultra Iaxartem vel Tanaim fines imperii sui protulerint.

3 Arma] *Vulgaria arma, sive ad nocendum, sive ad tegendum, erant, Acinaces, Copis, Sagaris, Lorica, Gerra, Pelta, Teia, Iacula, Arcus, Sagittæ, Fundæ. Acinacem supra vidimus. Copis erat gladius falcatus, & leviter curvatus, quo violentius plaga, quam ense, infligebatur. Sagaris iis communis fuit cum Amazonibus. Lorica eorum erat squamis conferta, præcis vero temporibus linea, postea ex ære ferroque cudi cœpit. Hanc ab Ægyptiis mutuati sunt. Præterea Gerra, id est è cratibus contexta scuta, clypeorum vice, gestabant. Crates è vimine texebantur. Ea gerra scutis Romanorum & Gallorum similia, ac plane totum corpus operuisse*

quæ summa cura comparabantur. Equitibus equisque tegumenta erant ex ferreis laminis serie inter se connexis: quis antea præter jacula nihil dederat, scuta gladii-
 4 que adjiciebantur: equorumque domandi greges pedibus distributi sunt, ut major pristino esset equitatus: ingensque, ut crediderat, terror hostium, ducentæ falcate quadrigæ, unicum illarum gentium auxilium fe-
 5 quitæ sunt. Ex summo temone hastæ præfixæ ferro eminebant: utrimque à jugo ternos direxerant gladios: & inter radios rotarum plura spicula eminebant in ad-
 6 versum: aliæ deinde falces summis rotarum orbibus hærebant; & aliæ in terram dimissæ, quidquid obvium
 7 pleverat. Tigri deinde superato, quum audisset, *haud procul*

operuisse ea, ac ad pedes pertinuisse, pertigisseque, Xenophon testis est. Pelta cetræ haud dissimilis erat, de qua supra. *Paltum* jaculum, seu hastile est, diversum à pelta. Arcus & pharetræ sub gerris & scutis ex humero pendent. Cæterum haud imprudens armorum Dario cura erat, quippe experientia docuit, multoties exercitum animis & viribus parem, vel etiam superiorem, cæsum fuisse ab hoste nulla re magis, quam armorum præstantia, præcellente. Exempla præbent Tacit. 2, 21. *Nec minor Germanis animus; sed genere pugna & armorum superabantur.* Polyb. lib. 2.

Tegumenta] Adi Stewechium ad Veget. 3, 23.

4 *Major pristino esset equitatus:*] Ea enim parte virium magis fidebat.

Falcata quadrigæ,] Quarum mentio est primum in literis Iudicum cap. 1. & 4. dein apud Livium 37, 41. Diodorum 17, 58. Vegetium 3, 24. Appianus de bellis Syriacis & Mithridaticis do-

cet, armatas has quadrigas magnam & horrendam stragem edidisse in exercitu. *Raderus.* Optima eorum curruum est descriptio apud Xenoph. lib. 6. *παιδείας.* ubi Cyro inventionem eorum, ut quidem postea à Persis usurpata sunt, tribuit. Vide omnino Brisson. lib. 3. pag. 308. & seqq. Dempsterus ad Rosini antiquit. 10, 10. producit locum ex incerto auctore de Reb. Bellic. ubi iridem describuntur hæ quadrigæ. *Falsiferos currus* appellat Lucret. 3, 746.

5 *Summis rotarum orbibus*] Hoc non promptum est assequi. nam si ea fuit species falcium, quam Stewechius ad Veget. 3, 24. expressit, quomodo poterunt circumagi rotæ? Ergo Curtium hic intelligo, summæ curvaturæ rotæ, ut eam Ovid. Metamorph. 2, 108. appellat, fuisse insertas falces, quæ extra rotam in latera porrectæ nunc sursum spectabant, qua incurvantur; nunc deorsum: sed qui deorsum, ad axem versas, quas sursum, averfas ab axe fuisse. *Raderus.*

procul abesse hostem ; Satropatem equitum præfectum cum mille delectis præmisit. Mazæo prætorifex militia data , quibus transitu amnis arceret. eidem man- 8 datum , *ut regionem , quam Alexander esset aditurus , popularetur atque ureret.* quippe credebat , inopia debellari posse nihil habentem , nisi quod rapiendo occupasset : ipsi autem commeatus alii terra , alii Tigri amne subvehebantur. Jam pervenerat ad Arbela vicum , 9 nobi-

7 *Satropatem*] Nomen hoc varie scribitur ; ego sic malui cum melioribus Mss. præsertim cum videam , aliis etiam auctoribus ita fere scribi. Athenæus *Satrabatem* appellat, Arrian. 7, 1. *Atropatem* vocat, quomodo & Strabo, qui & inde Atropatiam scribit vocatam fuisse , Mediæ partem. Quod autem ex hoc Satrapæ Medi nomine , Curtiani Satropatis appellationem investigo , recte atque ordine facio. nam & iste Medus fuit , teste Arriano 3, 2. *Freinshemius.*

8 *Quippe credebat, inopia debellari*] Qui fame potius quam ferro debellare potest hostem , gloriam servati militis , nec tentatæ temere ancipitis belli fortunæ reportat. Sed & tutior fatigat hostem , & sedendo vincit. Hinc Cæsaris illud dictum : Idem sibi consilium adversus hostem , quod plerisque medicis contra vitia corporum esse , fame potius quam ferro superandi. *Loccen.*

Rapiendo] Livius 22, 40. *Annibal, quamquam parte dimidia auctas hostium copias cernebat, tamen adventu consulum mire gaudere. non solum enim nihil ex raptis in diem commeatibus superabat; sed ne unda raperet quidem, quicquam reliqui erat.*

9 *Arbela*] Locus hic lectori dubius & ambiguus occurrere possit, primum, quod auctor videatur in se pugnare : cum *Arbela modo cis, modo trans Tigrim videatur ponere.* Nam hic Curtius docet, Darium superato Tigri ad Arbela pervenisse : infra autem mox 4, 9. narrat, Alexandrum præter Arbela ad Tigrim

demum *penetrasse.* Sed hoc dicit Curtius : Alexandrum non trajecisse Tigrim eo loco, quo trans Tigrim Arbela sunt, sed Arbela è regione Tigri transfuisse , & vada quæfuisse , per quæ Tigrim trajiceret. Certum est ergo, Ptolemæo , Strabone lib. 16. Arriano 3, 2. ipsoque Curtio testibus , trans Tigrim, Orientem versus , Arbela sita fuisse. Cum enim Darius , omnes ex prælio fugientem Arbela properasse tradant , nec tamen Tigrim trajecisse , sed Lycum & versus Mediam Ecbarana fugisse , dubitari non potest, quin Arbela fuerint trans Tigrim ex Mesopotamia venienti. Alterum est, quod Curtius apud Arbela prælium commissum scribat, & tamen Darius media demum nocte ex fuga Arbela pervenisse affirmet , cum alii plerique omnes , Arrianus 3, 2. Plutarch. & Ptolemæus , prodant, pugnam factam non ad Arbela , sed Gaugamela. Interim Curtius non negat, prælium ad Gaugamela commissum , sed Arbela , tanquam locum celebriorem , & Gaugamelis non longissime , si nostras terras respicias, distantem , nominat. Alioquin ipse Curtius infra narrat , Darius ab Arbelis movisse castra Lycum versus, illoque trajecto ad Boumellum [nos alias edd. sequuti Bumadum scribemus] flumen , quod 80 stadiis inde distat , venisse , atque ibi totis castris decertatum. Id flumen *Bumadum* appellat Arrian. 3, 2. distareque Arbelis ait stadiis 600. h. e. 19. milliariibus, & paulo amplius quadrante. Nec tamen videntur inter se pugnare , cum

nobilem sua clade facturus. hic com meatuum sarcinarumque majore parte deposita, Lycum annem ponte junxit, & per dies quinque, sicut ante Euphratem, **10** trajecit exercitum. Inde octoginta fere stadia progressus, ad alterum annem, *Bumado* nomen est, castra posuit. Opportuna explicandis copiis regio erat, equitabilis & vasta planicies. ne stirpes quidem & brevia virgulta operiunt solum: liberque prospectus oculorum etiam quæ procul recessere, permittitur: Itaque si qua campi eminebant, jussit *aquari, totumque fastigium* **11** *extendi*. Alexandro, qui numerum copiarum ejus, quantum procul conjectari poterant, æstimabant; vix fecerunt fidem, tot millibus cæsis, majores copias esse reparatas. **12** Cæterum omnis periculi, & maxime multitudinis contemptor, undecimis castris pervenit ad Euphratem: quo pontibus juncto *equites primos ire, phalangem sequi* jubet: Mazæo, qui ad inhibendum transitum ejus, cum sex millibus equitum occurrerat; non auso periculum sui facere. **13** Paucis deinde, non ad quietem, sed ad reparandos animos diebus datis militi, strenue hostem insequi cœpit:

Curtius à Lyco 80 stadia numerat ad Boumellum, Arrianus ab Arbelis 600 stadia. Tacit. 12, 13. *Ninos vetustissima sedes Assyria, castellum insigne fama, quod postremo inter Darium & Alexandrum pralio, Persarum illic opes conciderant.* Ergo, ut vides, Tacitus ad Ninum factum prælium dicit, quia non procul inde fuerat commissum. *Rad.* Sed bene notat Lipsius: scribendum, *sedes Assyria, & castellum, &c.* ut intelligantur, non Arbela quidem; nam & ea urbs magna erat; sed *Gaugamela*, quæ sita in Aturia, ubi & Ninus.

Nobilem sua clade] Florus 2, 6. *Can-na ignobilis Apulia vicus: sed magnitudine cladis (Romanæ) emerfit; & 4000. eade parta nobilitas.* Sed cur Arbela vicum nominat Curtius, quæ alii urbem insignem? an hoc argumento

est, eum non *Arbela*, sed potius *Gaugamela* scripsisse, vel intellexisse?

10 *Bumado*] Quidam impressi *Bumello*: alii *Bumado*. quomodo & in Arriano 3, 2. legitur. at Arrian. 6, 2. Ptolemæum & Aristobulum sequutus hunc annem *Bumelum* vocat: quare non multum interest quæ lectio recipiatur. *Popma.*

Equitabilis] Quædam edd. habent *aquabilis*. non recte. *Equitabilis est* *ἐπιπίσιμ*. *Loccen.*

Permittitur:] Modius, *permetitur*, non malè, & ferè inclino, ut sic fuerit; alii vulgarem lectionem fulciunt, inditis vocalis, *ad ea quæ pr. rec. permittitur*. Sed in melioribus & pluribus libris non comparent, *ad ea*. *Freinsh.*

12 *Pontibus juncto*] Confer Arrian, 3, 2, De alia expeditione intelligendum

pit: metuens, ne interiora regni sui peteret, sequendusq; esset per loca omni solitudine atque inopia vasta. Igitur 14 quarto die præter Arbela penetrat ad Tigrim. Tota regio ultra annum recenti fumabat incendio: quippe Mazæus, quæcunque adierat, haud secus quam hostis urebat. Ac primo caligine, quam fumus effuderat, obscurante lucem; insidiarum metu substitit: deinde ut specu- 15 latores præmissi *tuta omnia* nunciaverunt; paucos equitum ad tentandum vadum fluminis præmisit: cujus altitudo primo summa equorum pectora; mox, ut in medium alveum ventum est, cervices quoque æquabat. 16 Nec fane alius ad Orientis plagam tam violentus invenitur; multorum torrentium non aquas solum, sed etiam saxa secum trahens. itaq; à celeritate qua defluit *Tigri* nomen est inditum: quia Persica lingua *Tigrim* sagittam adpellant. Igitur pedes, velut divisus in cornua, 17

circum-

gendum est, quod scribunt nonnulli eum transivisse ad Zeugma, ut Plin. 34, 15. Dio lib. 40.

14 *Quarto die præter*] Mirum hoc de quarto die. Nam Strabo lib. 2. iter ex Eratosthene à Thapsaco seu Euphrate ad Tigrim numerat stadia 1400. quæ nostratia efficiunt milliaria 40. cum triente, sive passuum 255000. *Rad.* Sed notum est de celeritate Alexandri: cujus & alia quamplura exempla tradit Curtius.

Effuderat,] Bongars. haud male conjecit *offuderat*.

16 *Tigri*] Per Armeniam majorem primum fluit, ubi ortum habet, priusquam ad Tauri occursum mergatur in specum & ac subterlabatur. postquam Taurum subterlapsus est, per Assyriam currit, non per Mediæ fines, & Mesopotamiam facit, per Armeniam fluens habet ab oriente Armeniæ regiones, quæ Mediam ad latus habent conterminam. post exitum Tauri Assyriam ab oriente præterfluit. Cæterum, quod Medi sagittam *Tigrim* vocant, & aminis Tigris ita vocatur propter celerita-

tem, non ideo sequitur, per Mediæ fines fluere. Strabo, qui fontes Tigridis ab latere Niphatis australi deducit, Tigrim statim ab exordio nominari intelligit, Plinius, antequam Taurum subtertraheret, etiam dum per Armeniam fluit, ita vocatum innuit. Sic porro vocatus dominantis populi lingua, qui totum eum terrarum tractum, per quem fluit Tigris, tenuere ditione, licet Mediam sic specialiter dictam regionem nusquam intrer Tigris. Hefychius: *Τίγρις, ποταμός Περσῶν*. Sic dici posset & *ποταμός Μήδων*, ut Medi pro Persis passim apud veteres.

17 *Igitur pedes*] Diodor. 17, 55. paulo aliter. *Alexander, ut vehementia undarum obsisteret, manus inter se arcte conferere, totamque corporum molem veluti jugo connexam habere iussit.* Nescio quo auctore Patricius Senensis 3, 4. de regno scripsit, Alexandrum in hoc transitu, cernentem omnibus militibus suis id flumen ingressu esse formidabile, exclamasse: *O me deterrimum, qui nunquam nave didicerim!* Certe nihil tale Curtius: cujus tamen

circumdato equitatu, levatis super capita armis, haud
 18 ægre ad ipsum alveum penetrat. Primus inter pedites
 rex egressus in ripam, vadum militibus manu, quando
 vox exaudiri non poterat; ostendit. sed gradum firma-
 re vix poterant, quum modo saxa lubrica vestigium
 19 fallerent; modo rapidior unda subduceret. Præcipuus
 erat labor eorum, qui humeris onera portabant: quip-
 pe quum semetipsos regere non possent; in rapidos
 gurgites incommodo onere auferebantur. & dum sua
 quisque spolia consequi studet; major inter ipsos,
 quam cum amne orta luctatio est: cumulique sarcina-
 20 rum passim fluitantes plerosque perculerant. Rex mo-
 nere, *ut satis haberent, arma retinere; cætera se redditurum.*
 Sed neque consilium, neque imperium accipi poterat:
 obstrepebat hinc metus; præter hunc, invicem natan-
 tium

verbis ut plurimum ibi Patricius utitur. Plane Zonaras tomo 1. hoc Alex. apopthegma memorat, sed fluvii nomine non edito. At Plut. cap. 102. ad Nysam accidisse tradit. Porro rationem Alexandri, traducendi copias, imitatus videatur Perdicas apud Diodor. 18, 35. non ita felici eventum, quam Demetrius apud Polyæn. 4, 7. qui in Lyci transitu equites, qui robustissimos equos habebant, triplici ordine opposuit fluctibus. *his fracta rapiditas fluminis transitum peditibus faciliorem præbuit.* Cæsar apud Lucan. 1, 220. in transitu Rubiconis:

*Primus in obliquum sinipes opponitur
 amnem*

*Excepturus aquas: molli tum cætera
 rumpit*

*Turba vado fracti faciles jam fluminis
 undas.*

Et ipse Cæsar de bello civ. 1, 64. magno numero jumentorum in flumine (Ibero) supra atque infra constituto, transducit exercitum. pauci ex his militibus ut fluminis abrepti ab equitatu excipiuntur, ac sublevantur. interit tamen nemo. Eodem fere modo Rhodanum trajecit Annibal, apud Liv. 21, secundum

Cœlium, Padum quoque; quod tamen non credit Livius 21, 47.

19 *Dum sua quisque spolia*] Quod in hoc periculo Macedones; idem in hostili fecerunt Pœni, apud Liv. 21, 33. *plusque inter ipsos sibi, quoque tendente* (sic lego) *ut periculo prius evaderet, quam cum hostibus certaminis erat.* Et apud Tac. 1, 65. *ut tali in tempore sibi quisque properus, & lenta adversum imperia aures.* Procop. lib. 2. de bel. Gothic. in fuga Gorthorum ad Arinnum: *vasis raptim collectis tanto cum tumultu atque clamore discesserunt* (lego enim ὄχλον, significantius, & narrationi aptius, quam εἶχον) *ut neque imperium accipere possent, neque quicquam aliud in animo haberent, præter qua ratione quisque primus desertis his castris in ea qua ad Ravennam erant, perveniret.*

20 *Hinc metus;*] Tentat hanc lectionem Acidalius *hinc metus, hinc invicem, &c.* Non tamen insolens est scriptoribus deflectere nonnunquam ab usitatis formulis, quod in Tacito præsertim sæpe est animadvertere. *Freinsh.*

Invicem natantium] Non intelligo, quomo-

tium mutuus clamor. Tandem, qua leniore tractu am- 21
nis aperit vadum, emergere: nec quidquam præter
paucas farcinas desideratum est. Deleri potuit exerci- 22
tus, si quis ausus esset vincere: sed perpetua fortuna
regis avertit inde hostem. Sic Granicum tot millibus
equitum peditumque in ulteriore stantibus ripa supe-
ravit: sic angustiis in Ciliciæ callibus tantam multitu-
dinem hostium. Audaciæ quoque, qua maxime viguit, 23
ratic minui potest; quia nunquam in discrimen venit,
an temere fecisset. Mazæus, qui, si transeuntibus flu-
men supervenisset, haud dubie oppressurus fuit incom-
positos; in ripa demum, & jam perarmatos, adequitare
cœpit.

quomodo hæc duo verba conjunctim explicari possint. plane fuit, *in vicem vocantium*. idque voluit quæ statim sub-
jicit, *mutuus clamor*.

23 *Audaciæ quoque*,] Raderus ex-
plosa Acidalii conjectura, qui sic emen-
dabat, *audaciæ quoque, &c. ratione iniri potest*; retinet, *audaciæ ratio minui potest*, & sic explicat, ut *rationem* pro
causa, *causam* pro culpa accipi velit: ut
tandem fiat, non magnam fuisse Ale-
xandri culpam, in tanto fortunæ obse-
quo temerarios conatus. Sed non ad-
mitto, non utique magis, quam alium
Virum doctum, qui rescribit: *audaciæ ratio iniri potest*. hoc est, inquit, facile
ratiocinari queas, quantæ audaciæ fue-
rit Alexander, cum nunquam dubitavit,
se temere fecisse, licet interdum teme-
ritas interveniret. Sed valde fallor, aut
longe diversus est Curtio animus: quem
olim hac correctiuncula evidentiorum
feci: *audaciæ, &c. admiratio minui potest*. nec sane novum in Mss. exem-
plaribus, nonnunquam antiquitatem
decergere nonnullas literulas, præfer-
tim si temere marginibus hæserint,
quod & Floro 2, 7. vitium oblatum
fuisse existimavi. Sensus igitur est:
Nullo magis quam audaciæ nomine
celebris fuit. Sed ita in potestate ha-
buit fortunam, ut ejus rei admiratio

valde hinc minui possit. Nemo enim
merito audax dicitur, qui nullo peri-
culo, quicquid vult, conficit. Iam au-
tem Alexandro ita successerunt omnia,
ut ex eventu rem æstimantibus, omnia
ejus opera videantur facilia fuisse. Pos-
set tamen eadem forte sententia erui,
nihil mutata lectione pristina, si *ratio-
nem* capias pro calculo, summa, æsti-
matione, notione satis usitata, ut scilicet
de ea detrahatur nonnihil, nec tanta
fuisse videatur hominis audaciæ,
quanta utique apparuisset, si inimicam
etiam fortunam sæpius esset ausus la-
cessere.

Nunquam in discrimen venit,] An-
nibal ad Scipionem apud Liv. lib. xxx.
Quod ad me attinet, jam ætas senem
in patriam revertentem, unde puer
profectus sum, jam secundæ, jam ad-
versæ res ita erudierunt, ut rationem
sequi, quam fortunam malim. Tuam
& adolescentiam, & perpetuam felici-
tatem, ferociora utraque quam quietis
opus est consilii, metuo. **NON TEMERE INCERTA CASUM
REPUTAT, QUEM FORTUNA
NUNQUAM DECEPIT.**
Loccenius.

Perarmatos,] Alii dividunt, *per ar-
matos*. Sed jungenda in unam esse vo-
cem, recte vidit Acidalius. Ego præter-

24 cœpit. Mille admodum equites præmiferat. quorum paucitate Alexander explorata, deinde contempta; præfectum Pæonum equitum Aristona *laxatis habenis in-*
 25 *vehi* iussit. Insignis eo die pugna equitum, & præcipue Aristonis fuit: præfectum equitatus Perfarum Satropatem, directa in gutture hasta transfixit; fugientemque per medios hostes consequutus, ex equo præcipitavit, & obluçtanti caput gladio dempsit: quod relatum magna cum laude ante regis pedes posuit.

ea distinctione, & alterius voculæ divisione, alterius additione, persanabo locum, scribe: *Mazæus, qui* (vocalam hanc agnoscunt merito plerique libri.) *si transcurrentibus flumen supervenisset,* (vide Cæsarem de bello Gall. 2, 20. Livium 21, 5.) *haud dubie oppressurus fuit incompositos, in ripa demum, &*

jam perarmatos, ad equitare cœpit. Quod quia sat certa ratione nititur, in textum recipiendum existimavimus. *Freinsb.*

25 *In gutture*] Similis eventus certaminis singularis, quo Satibarzanes occidit infra 7, 3. forte etiã similis conditio hic fuit, ut nudo capite pugnaverint.

C A P. X.

Milites, ob Luna defectum turbatos, per Ægyptios vates confirmat Alexander: Persas vastatores conjicit in fugam. Darii uxor captiva, mœnore confecta, supremum diem claudit. unde Alexandri lachryma. Darii suspensiones, luctus, & vota.

1 **B** I D U O ibi rex stativa habuit: in proximum
 2 **B** deinde iter pronunciari iussit. Sed prima fere vigilia luna deficiens, primum nitorem sideris sui condidit; deinde sanguinis colore suffuso lumen omne fœdavit: sollicitisque sub ipsum tanti discriminis casum ingens religio, & ex ea formido quædam

1 *Iter*] Vocem hanc merito & Mss. & Editis nonnullis inferi, præter Acidalii Raderique consensum, docebit etiã Curtianæ phraseos observatio.

2 *Luna deficiens,*] Illustrant has lunæ tenebras Cicero de divinatione 1, 33. Plin. 2, 70. Mænil. Astron. 1, 220. Lucret. 5, 746. Arrian. 3, 2. Plutarch. cap. 56. Ptolem. Geograph. 1, 4. *Ανα-*

ρησὴ τῶ Ὀλυμπίουδων. Quos fere explicat Scaliger de emend. temp. lib. 5, & Canon. Isagog. lib. 3. pag. 293. ubi scribit, contigisse hanc defectionem die 20. Septembris. Vide etiã Petavium.

Formido] Hoc factum & apud barbaros, ut narrat Ioannes Rojanus in hæc verba: *Colonus* (sive *Columbus*), *ductor exercitus Ferdinandi regis Hispan. superioribus*

quædam incussa est. Diis invitis in ultimas terras trahi se 3
 querebantur. jam nec flumina posse adiri; nec sidera pristinum præstare fulgorem: vastas terras, deserta omnia occurrere: in unius hominis jactationem tot millium sanguinem impendi. fastidio esse patriam; abdicari Philippum patrem; calumvanis cogitationibus peti. Jam pro seditione res erat; quum 4
 ad omnia interritus, duces principesque militum frequentes adesse prætorio; Ægyptiosque vates, quos cæli ac siderum peritissimos esse credebat, quid sentirent, expromere jubet.

rrioribus annis, quibus novus orbis India Occidentalis detectus est atque exploratus, apud Iamaicam insulam totum exercitum Christianorum ab imminente morte hujus divina disciplina auxilio eripuit. Cum enim universus Hispanorum exercitus in ultimo jam vite periculo esset constitutus, neque Dux à Iamaicensibus alimenta ullo posset modo impetrare, (hac enim ratione sperabant barbari exercitum Christianorum facile sine armis posse expugnari) rectoribus Iamaicensium renuntiari jubet, ni sibi, suisque omnibus, necessaria ad victum subministrant, plurima illis ac suprema mala imminere: In cuius rei testimonium non multo post lunam eos obscuratam esse visuros. quam quidem ipse in Astronomia eximie versatus, jamjam defecturam cognoscebat. Contempserunt quidem primo barbari jussa ducis Christiani, ac minas: At cum ad constitutum ab ipso tempus lunam deficere sensim conspicerent, neque hujus rei causam intelligerent, illius tum verbis primum fidem præbentes, & comæatum Christianis assatim subministrarunt, & ad ipsius ducis, cæterorumque militum pedes provoluti, uti sibi ignoscerent, obnixè efflagitarunt. Rad. Defectu solis percussum etiam fuisse Annibalem, ante ultimum cum Scipione prælium, tradit Zonaras tom. 2. Similique postea causa turbatæ sunt Macedonium mentes, quo tempore Perseus bellum cum pop. Rom. gerebat. Livius 44, 37. Sed causatum ignaros percelli nihil mirum; cum defectum siderum

rum paveant & quadrupedes. Plin. 8, 54.
 3 Diis invitis] Ex sideris luctu putarunt iratos sibi deos. Raderus.

Adiri;] Vane nimium exaggerant, si ita dixerunt, adiri: Neque enim verum: quid enim adire prohibuerit? Sed non id verbi Curtius iis tribuit. à librario affectum querelæ augendæ. Vadari, credo, auctor scripsit, aut transcripsit illud potius, quod ad literas propius. Ad recentem quidem in transiendo Tigri casum respicitur saltem, in quo firmare gradum non potuerant propter & fluminis rapacitatem & saxorum lubricitatem. Acidalius.

Jactationem] Rectè hanc scripturam præferunt Modianæ; unius hominis jactatione. Acidalius & Raderus. At enim, Humanum paucis vivit genus: ut asseverat apud Lucan. 6, 343. Iulius Cæsar. Freinsh.

4 Peritissimos] Ægyptii enim sibi fideralis scientiæ inventionem arrogaverunt. Astronomiæ certe Theutem Plato in Phædro nominat auctorem. Aristoteles Ægyptiis tribuit Mathematicas disciplinas, hoc est, Astrologiam. Pythagoras, Plato, Democritus, alique complures Ægyptum petivere, Astrologiæ & Geometriæ causâ. Plato x, de legibus Ægyptum opportunam affirmat astris considerandis. Idem Pegasus Mirandula propter plana camporum docet. Alii Chaldæis primam siderum cognitionem assignant. Ioseph contra Appion. lib. 1. pr. ab Abrahamo siderum disciplinam Ægyptiis traditam narrat:

5 bet. At illi, qui satis scirent, temporum orbem implere
 destinatas vices: lunamque deficere, quum aut terram
 subiret, aut sole premeretur: rationem quidem ipsis
 6 perceptam non edocent vulgus; cæterum adfirmant,
*solem Græcorum, lunam esse Persarum: quoties illa deficiat,
 ruinam stragemque illis gentibus portendi.* veteraque ex-
 7 *empla percensent Persidis regum, quos adversis diis pugna-*
se, luna ostendisset defectio. Nulla res efficacius multitudi-
 nem regit, quam superstitio: alioqui impotens, sæva,
 muta-

narrat: ab his ad Chaldæos, inde ad
 Græcos profectum. Poëtæ Atlantem
 conditorem fingunt Astrologiæ, eoque
 pingunt humeris cælum sustinere. Cer-
 tum est, ex cælestium literarum doctori-
 bus, & Iosepho, cognitionem fiderum
 ab ipso primum Adam traditam lite-
 ris, à Setho & posteris ad Noë; ab hoc
 eam ad Abrahamum pervenisse, à quo
 ad Aegyptios, ab his ad Chaldæos,
 Phœnicas, Græcos. *Raderus.* Id au-
 tem Alexandrum credo fecisse, non
 quod ipse veræ ejus causæ ignarus esset,
 qui enim posset, Aristotelis discipulus,
 ejusque disciplinis plures per annos im-
 butus? Sed ut militi eo magis exime-
 retur metus, quanto à pluribus, & peri-
 tioribus, ut ipse quidem opinari pote-
 rat, res ea non ominosa judicaretur.
Freinshemius.

5 *Qui satis scirent,*] Qui germanas
 & certas defectionum Solis & lunæ
 causas ex Mathematicorum disciplina
 discere & pernosse desiderat, Ioh. Sa-
 crobosco. evolvat. Non prætereundum,
 quod Arriano 3, 2. traditum Loccemus
 ex hac causa fuisse recte notat: Alexan-
 drum Lunæ, Soli & Terræ fecisse, ut
 nimirum omnes placaret, qui istius de-
 liquii auctores fuisse viderentur.

6 *Solem Græcorum,*] Ex Herodo-
 to 7, 37. apud quem hebescente sole
 Xerxi Vates responderunt, defectionem
 Græcarum urbium significari,
 quod Sol esset præses Græcorum, Luna
 Persarum. Quod autem solis deficientis
 labores Græcis exitium portende-

rint, Lunæ Persis & barbaris, non semper
 usu venit. perinde enim sub defectionibus
 lunæ Græcos fuisse afflictos ac barbaros
 intelligo. ut hoc verum Aegyptiorum
 commentum videri possit ab Alexandro
 fortasse dictatum, ut antea Hammonis
 sacerdotes monuerat, quid sibi vellet
 sciscitanti responderi. *Raderus.*

Lunam esse Persarum:] Nescio an
 probè ex hoc loco conjiciat Vir doctus
 de coron. 9, 18. Persicum diadema lu-
 natum fuisse. Quod enim hic dicitur,
lunam esse Persarum, non sic accipien-
 dum est, ut intelligatur symbolum, aut
 insigne, aut omen.

Veteraque exempla percensent] Anno
 Mundi 3478. obscurata est luna, quo
 anno pugna Marathonia superati sunt
 Persæ.

7 *Superstitio:*] Quomodo hac vulgi
 inclinatione usus sit idem Alexander,
 ostendit Polyæn. 4, 3. cum enim
 ex aruspiciibus cognovisset, deos omnia
 fausta portendere: circumferri hostias
 iussit, & militibus ob oculos demonstra-
 re, ut non solum ex auditione, verum
 etiam ex adspectu spem bonam de periculo
 haberent. Vide Frontin. strateg. 1, 11.
 inter quæ excellit, quod xlv loco pos-
 itum, recitabo, quia ad Alexandrum
 pertinet, & forsitan idem est, cujus &
 Polyænus meminit. Ille igitur sacrifici-
 caturus, inscripsit medicamento aruspici-
 cium manum, quam ille extis erat suppositurus:
 littera significabant, victoriam
 Alexandro dari, quam cum jecur caidum
 rapuisset,

mutabilis; ubi vana religione capta est, melius vatibus, quam ducibus suis paret. Igitur edita in vulgus Ægyptiorum responsa, rursus ad spem & fiduciam erexere torpentes. Rex impetu animorum utendum ratus, secunda vigilia castra movit: dextra Tigrim habebat; à læva montes, quos *Gordæos* vocant. Hoc ingresso iter 9 speculatores, qui præmissi erant, sub lucis ortum, *Darium adventare* nunciaverunt. Instructo igitur milite, & composito agmine, antecedebat. Sed Perfarum exploratores erant mille ferme, qui speciem agminis magni fecerant. quippe ubi explorari vera non possunt, falsa per metum augurantur. His cognitis, rex cum paucis 11 suorum assequutus agmen refugientium ad suos; alios cecidit, alios cepit: equitesque præmisit simul speculatum; simul ut ignem, quo barbari cremaverant vicos, extinguerent. quippe fugientes raptim tectis acervisque 12 frumenti injecerant flammis: quæ quum in summo hæsis-

rapuisset, & à rege militi esset ostensum; auxit animum, tanquam deo spondente victoriam Hinc superstitio verè dicitur Curtio lib. VII. *humanarum mentium ludibrium*. Et, *leves hominum animos superstitione terredi* dixit Marcianus Lc. in lib. 30. de pœnis.

10 *Exploratores*] Mss. Modii, & unus Gruteri, *moratores*. eo nimirum sensu, quo vocem eam ponit Liv. 21, 47. *Prius Placentiam pervenere, quam satis sciret Annibal ab Ticino profectos*: tamen aliquot *moratorum* in citiore ripa segniter ratem solventes cepit. & 21, 48. *quum jam transgressos Trebiam Romanos, metantesque castra conspexissent, paucos moratorum occiderunt circa flumen interceptos*. Quibus locis, *moratores* sunt qui moram neunt, non qui ad morandum hostem relicti sunt. Sic & hoc Curtii loco, quod ex ipsa re claret. Mazæus trans Tigrim erat (supra 4, 9.) relictus, ut totam eam regionem videret, per quam iter futurum erat Alexandro. Ergo à ripa Tigridis ad us-

que interiora, omnia vastabant, & ut quæque corruperant, recedebant. Alexander contra summopere contendebat, ut quanta maxima celeritate posset, superveniret hostibus, priusquam omnia corrumperent. ita accidit, ut reliquis cedentibus, mille isti tardi deprehenderentur ab Alexandro. *Freinsb.*

Augurantur.] Modius ex Mss. docet, scriptum, *falsa per metum augentur*. Codex Augustanus S. Vdalrici: *Quippe ubi vera explorare non possunt, falsa per metum augurantur*. Certè *augurantur* *παθηλικῶς* ego non memini legere. quamvis enim *auguro* apud Ciceronem & alios reperitur, non perinde tamen patiendi figura *auguror* dici deprehendatur. *Rad.* Mihi prope compertum est, fuisse; *falsa per metum figurantur*. Sic infra 7, 1. *Vtinam non inanes quoque species anxio animo figuraret*. Sic apud Cæsarem de bell. Gall. 1, 22. legimus; *Confidium timore perterritum, quod non vidisset, pro viso sibi renunciafse*. Ea enim natura metus, unde *Tacit.* 2,

- 13 hæſſent, ad inferiora nondum penetraverant. Exting-
cto igitur igne, plurimum frumenti repertum eſt: copia
aliarum quoque rerum abundare cœperunt. Ea res ip-
fa militi ad perfequendum hoſtem animum incendit.
quippe urente & populante eo terram, feſtinandum
14 erat, ne incendio cuncta præriperet. In rationem ergo
neceſſitas verſa; quippe Mazæus, qui antea per otium
vicos incenderat; jam fugere contentus, pleraque in-
15 violata hoſti reliquit. Alexander, *haud longius centum
quingenta ſtadiis Darium abeſſe*, compererat. itaque ad
ſatietatem quoque copia commeatum inſtructus, qua-
16 triduo in eodem loco ſubſtitit. Interceptæ deinde Da-
rii literæ ſunt; quibus Græci milites ſolicitabantur, *ut
regem interficerent, aut proderent*: dubitavitque, *an eas pro
concione recitaret?* fatiſ confuſus Græcorum quoque er-
17 ga ſe benevolentia ac fidei. Sed Parmenio deterruit;
non eſſe talibus promiſiſ imbuendas aures militum: patere vel
18 *unius inſidiis regem: nihil nefas eſſe avaritiæ.* Sequutus con-
ſilii auctorem, caſtra movit. Iter facienti ſpado unus
ex captivis, qui Darii uxorem comitabantur, *deſicere*
eam

cit. 2, 24. miracula narrabant, vim tur-
binum, & inauditas volucres, &c. ve-
ra, ſive ex metu credita.

16 *Recitaret?*] Callidum eſt Eume-
nis illud apud Juſt. 14, 1. qui, conje-
ctis in ejus caſtra hujusmodi libellis, *voca-
tis ad concionem militibus perſuaſit, con-
ſictas has à ſe epiſtolas ad experiundos
ſuorum animos eſſe. Hoc factò & in fu-
turum providit, ut ſi quid ſimile accidif-
ſet, non ſe ab hoſte corrumpi, ſed ab duce
tentari arbitrentur.*

17 *Sed Parmenio deterruit;*] Inter-
dum inſidiarum remedium eſt, ſi non
intelligentur. Tacit. Annal. 14, 6. 7.
ad avertendam ulterioris perfidia oc-
caſionem & contagionem. *Loccen.*

Vel unius] Tacit. H. 2. 75. *fluxam
militum fidem, & periculum ex ſingulis.
Quid enim profuturas cohortes alaſque,*

*ſi unus alterque præſenti facinore, para-
tum ex diverſo præmium petat? Facilius
universos impelli, quam ſingulos vitari.*
Eumenes apud Juſtin. 14, 1. *Salutem
ſuam in omnium poteſtate eſſe.*

Avaritiæ.] Adeo ſplendens hoc au-
rum præſtringit oculos. Varro Fragm.
& altè impreſſum omnibus *μὲν δὲν εἰ-
ναι οὐδὲν κέρδι κακόν.* nihil eſſe cum
lucro malum.

18 *Spado*] Liqueſt hiſ verbis, eunu-
chos quoque circa reginas fuiſſe, & in-
fra 4, 10. Idem probatur Eſther. 4, 5.
*Accitoque Athach eunucho quem rex mi-
niſtrum ei dederat.* Eoque reſpexiſſe
videtur Terentius Eunucho 1, 2. cum
ait: *Eunuchum dixi velle te: quia ſola
utuntur hiſ Regina.* Hoſ etiam pellici-
bus & concubinis regis, cuſtodes adhi-
bitos, ſupra oſtendimus.

eam nunciat; & vix spiritum ducere. Itineris continui labore, animique ægritudine fatigata, inter focus & virginum filiarum manus collapsa erat; deinde & extincta. id ipsum nuncians alius supervenit. Et rex haud secus, quam si parentis suæ mors nunciata esset, crebros edidit gemitus: lachrimisque obortis, quales Darius profudisset, in tabernaculum, in quo mater erat Darii, defuncto adfidens corpori, venit. Hic vero renovatus est mœror, ut prostratam humi vidit. recenti malo priorum quoque admonita, receperat in gremium adultas virgines, magna quidem mutui doloris solatia; sed quibus ipsa deberet esse solatio. In conspectu erat nepos parvulus, ob id ipsum miserabilis, quod nondum sentiebat calamitatem, maxima ex parte ad ipsum redundantem. Crederes, Alexandrum inter suas necessitudines flere, & solatia non adhibere, sed quærere. cibo certe abstinuit: omnemque honorem funeri, patrio Perfarum more, servavit: dignus hercule, qui nunc quoque tantum mansuetudinis & continentia ferat fructum. Semel omnino eam viderat, quo die capta est; nec ut ipsam, sed ut Darii matrem videret: eximiam-

19 *Itineris*] Plutarch. cap. 52. & Iust. 11, 12. scribunt, ex partu obiisse. Et post, ut animi ægritudo doloribus partus addita, malum duplicarit. *Loccenius.*

20 *Et Rex haud secus,*] Hoc ipse legatus Darii infia fatetur: *Vultum tuum video, qualis Darii fuit, quum dimitteremur ab eo: & ille tamen uxorem, tu hostem luges.* Hinc videmus, hostilitatem non tollere naturam, & genuinam misericordiam, non causam, sed fortunam spectare, ut cum Seneca loquar. Vide Val. Max. 5, 3. *Loccen.*

23 *Tantum*] Bong. conjiciebat, *tanta*, me consentiente. De re simili est locus Diodor. 17, 38. *Itaque Alexander, etsi hanc vita nostra tempestatem multis ætatis præcessit, justam ta-*

men etiam a posteris, dignamque suis virtutibus predicationem nanciscatur. Et sane cum Tacito 3, 65. *præcipuum historiarum reor, ne virtutes silantur, utque pravus disitis factisque ex posteritate & infamia metus sit.*

24 *Semel omnino*] Meminere hujus historiae A. Gellius 6, 8. & Arhænaeus 13, 8. Cæteras autem captivas ut vidit Alexander specie, & statura eximias, dixit joco, *ὡς εἰσὶν μεζάλαι ἀληθέες ὁμοειπῶν Περσίδες,* *Quam magni oculorum dolores sunt Persides.* Plut. Alex. cap. 36.

Sed ut Darii matrem videret:] Male alii, *viderat*, ut olim vidi, & postea consensu unius atque alterius impressi confirmatus sum. Sic enim & ipse Alexander conciliabitur Curtio. cujus ver-

eximiamque pulchritudinem formæ ejus non libidinis
 25 habuerat incitamentum, sed gloriæ. E spadonibus, qui
 circa reginam erant, Tyriotes, inter trepidationem lu-
 gentium elapsus per eam portam, quæ, quia ab hoste
 averfa erat, levius custodiebatur, ad Darii castra per-
 venit: exceptusque à vigilibus, in tabernaculum regis
 26 perducitur; gemens & veste lacerata. Quem ut con-
 spexit Darius, multiplicitate expectatione commotus, &
 quid potissimum timeret, incertus; *Vultus tuus*, inquit,
nescio quod ingens malum præfert: sed cave miseri hominis au-
ribus parcas. didici enim esse infelix: & sæpe calamitatis solatium

ba Plutarch. cap. 37. refert in hunc sensum. *Ego enim non solum non vidisse inveniar Darii uxorem, aut videre cogitasse: verum nec verba facientes de ejus decore, sustinuisse audire.* Concilia, inquam, visam esse semel, non data opera, sed obiter, quia aderat matri Darii, ad quam visendam Alexander venerat. Quomodo etiam explicanda videntur illa Plutarchi de curiositate cap. 21. *Alexander Darii uxorem, quia formosissima dicebatur, noluit in suum venire conspectum; sed ad matrem ejus anum accedens, videre juvenem & pulchram non sustinuit.* Freinsh.

Eximiamque pulchritudinem] Simile continentia exemplum laudat in Constantino Nazarius paneg. *Nullam matronarum, cui forma emendatior fuit, boni sui piguit, quum sub abstinentissimo Imperatore species luculenta, non incitatrix licentiæ esset, sed pudoris ornatrix.* Et Ammianus Marcellinus Iulianum in hoc Alexandrum & Scipionem imitatum fuisse refert lib. xxiv. *Ex virginibus, autem quæ speciose sunt captæ, ut in Perside, ubi feminarum pulchritudo excellit, nec contrectare aliquam voluit, nec videre. Alexandrum imitatus & Africanum qui hæc declinabant, ne frangerentur cupiditate, qui se invictos à laboribus ubique præstitissent.* Ne verò oculi sint janua illiciti amoris, ratio custos pessulum obdet. P. Syrus. Nil

peccant oculi, si animus oculis imperat. Loccenius.

25 *E Spadonibus*] Variat paulisper Suidas in Ἀλέξανδρῳ. Plut. cap. 52. Tyreon appellat, quem Curtius Tyrioten.

Averfa erat,] Quomodo in Romanis castris decumana. Tacit. 1, 66. *cuncti ruerent ad portas, quarum decumana maxime petebatur, averfa hosti, & fugientibus tutior.* Averfa enim parte eam collocabant, quia omnium erat maxima, & perinde, si vis ingrueret, defensu difficillima. Freinsh.

Levius custodiebatur,] Quasi extra periculum esset. quod ipsum sapius maximum negligentibus periculum creavit. Livius 10, 32. ita Romanorum castra ab Samnitibus oppressa ostendit. *Samnites vix dum certa luce, & eam ipsam premente caligine, ad stationem Romanam, in porta segniter agentem vigilias, perveniunt. Improvisò oppressi, nec animi satis ad resistendum, nec virium fuit. Ab tergo castrorum, decumana porta, impetus factus.* Raderus.

26 *Didici*] Iam pridem didici fortiter esse miser. Ovid.

Sæpe calamitatis solatium est,] Vt, secundum Medicorum regulam, nosse rectè morbum causamque ejus, primus ad sanitatem gradus est: ita calamitatis remedium quoddam est, rectè nosse calamitatem suam. quo sensu Plautus in Trinum-

tiuum est, nosse sortem suam. Num, quod maxime suspicor, & 27 loqui timeo, ludibria meorum nunciaturus es; mihi, & ut credo, 28 ipsis quoque, omni graviora supplicio? Ad hæc Tyriotes, istud quidem procul abest, inquit: quantumcunque enim reginis honor ab iis qui parent haberi potest; tuis à victore servatus est: sed uxor tua paulo ante excessit è vita. Tum vero non 29 gemitus modo, sed etiam ejulatus, totis castris exaudiebantur: nec dubitavit Darius, quin interfecta esset, quia nequisset contumeliam pati. exclamatque amens dolore; quod ego tantum nefas commisi, Alexander? quem tuorum propinquorum necavi, ut hanc vicem sævitie meae reddas? Odisti me, non quidem provocatus: sed finge, justum intulisse te bellum; cum feminis ergo agere debueras? Tyriotes 30 adfirmare per deos patrios, nihil in eam gravius esse consultum:

Trinummo dixit: *Nota mala, res optima.* quia nota magis sanari possunt, & minus angunt animum, quam ignota, metu sæpe deteriorum. unde Virgil.

— *Res animos incognita turbat.*

Scitè Plinius lib. viii. Epist. 17. *Parvulum differt, patiari adversa, an expectes: nisi quod tamen est dolendi modus, non est timendi. Doleas enim quantum scias accidisse, timeas quantum possit accidere.* Loccen.

Nosse sortem suam.] In clade duo moneo, ut Prudenter eam, & Fortiter feras. Prudenter, hoc sensu; ut noris eam ferio, & appendas. Nam quidam è contrario lata omnia sibi fingunt. Tacit. Hist. 3, 54. *Et nuntios cladis occultantes, stulta dissimulatione, remedia potius malorum, quam mala differunt.* Ibid. Quod nulla ratio est ut fiat. Nam primum —

— *clades scire qui refugit suas.*

Gravat timorem. dubia plus torquent mala.

Seneca Agam. v. 419. Sicut contra, *sæpe calamitatis solatium est, nosse sortem suam.* Curtius. Deinde, profecto

Iuers malorum remedium, Ignorantia est.

Seneca Oedip. v. 515. Imo nullum: nec mederi tibi fas, cum nescis. Tu vero agnosce, atque adeo examina & appende. Lipsius.

27 *Mihi,*] Alium longe horum esse sensum quam vulgata distinctio pariat, ostendit mihi amantiſſimus Socer, si sic distinguas, *nunciaturus es: mihi, & ut credo, ipsis quoque, omni graviora supplicio.* Ut istud *mihi*, non pertineat ad præcedentia *nunciaturus es*, sed ad hæc *graviora omni supplicio.* Confirmatur hæc distinctio verbis Diodori 19, 8. *δεινότερον γὰρ γενέσθαι τῆς μὲν ἀνδρῶν καὶ πατέρων εἰρηῆς ἢ τῆς πείσεως, γυναικῶν ὑβρεῖς, καὶ παρθένων αἰσχύνων ἀναλογισσομένων.* Ipsa enim morte acerbiora passutos viros & patres, si uxorum & virginum supra per contumeliam illata considerarent. Freinsh.

29 *Totum castris*] Hoc ego vix concoquam. quomodo statim ejulatus totum castris? dum ejus causa in tabernaculo regis, & ut credibile est, tantum non soli regi, adhuc exponitur. sequitur tamen mox de *submotu arbitrii*, qui forte ejulatum concitaverint. Idem.

Agere] Malim, gerere. Sic mox 4, 11. bellum

tum : *ingemuisse etiam Alexandrum morti, & non parcius*
 31 *flevisse, quam ipse lachrimaretur.* Ob hæc ipsa amantis
 animus in solitudinem suspicionemque revolutus est;
 desiderium captivæ profecto à consuetudine stupri or-
 32 tum esse conjectans. Submotis igitur arbitris, uno dun-
 taxat Tyriote retento, jam non flens, sed suspirans;
videsne in te Tyriote locum mendacio non esse? tormenta jam
hic erunt, sed ne expectaveris per deos; si quid tui tibi regis re-
 33 *verentia est: num, quod & scire expeto, & querere pudet; au-*
sus est & dominus, & juvenis? Ille quæstioni corpus offerre;
 deos testes invocare; caste sancteque habitam esse reginam.
 34 Tandem, ut fides facta est, vera esse quæ adfirmaret
 spado; capite velato diu flevit: manantibusque adhuc
 lachrimis, veste ab ore rejecta, ad cælum manus ten-
 dens;

11. *bellum cum captivis & feminis gere-
 re non soleo.*

31 *Ob hac ipsa*] Sic feci, ex quibus-
 dam editis, conjecturam adjuvantibus
 Berneggerianam, manifesto melius,
 quam alii, qui legunt; *Ob hac ipse ani-*
mus.

32 *Tormenta*] Persas quæstionem
 de reis per tormenta habuisse, testis est
 & Epiphanius lib. 11. contra hærefes
 cap. de Manichæis. *Popma.*

Si quid tibi] Ratio loquendi postu-
 lare videtur: *Si qua tibi tui regis reve-*
rentia est. Quomodo apud Senec. de
 brev. vitæ: *Si quis inferis sensus est.*
 & similia. *Idem.*

34 *Capite velato*] Velabant & ope-
 riabant se veteres parte vestis, vel pro-
 pter facta, vel ob desperatam aliquam
 rem, aut malum. Plaut. Amphitryo-
 ne 5, 1.

Invocat deos immortales, ut sibi auxi-
lium ferant,

Manibus puris, capite aperto.

Seneca Herc. Furente versu 355.

Namque ipsa tristis, vestis obducta ca-
put

Velata, juxta præfides adstat deos.

Popma. Aben Ezra morem fuisse ait,
 ut cui rex irasceretur, ejus statim vul-
 tum ministri obnubarent, quasi, qui
 regem aspiceret, indignus foret. Sed
 mos fuit communis. Cæterum reis in
 crucem agendis capita obnubebantur,
 uti Livius 1, 26. de Horatio docet.
 Ap. Claudius, metuens vitæ, ex judi-
 cio capite velato in propinquam do-
 mum se recepit. Livius 3, 49. Obnu-
 bebantur & novæ nuptæ flammeo: un-
 de & nuptæ dicuntur. Aenea etiam au-
 ctore certis hostiis litaturi capita vela-
 bant. Plutarch. quæst. Rom. cap. 10.
 Hebræi quoque in gravi luctu capita
 velabant. Rex David, cum Absolonis
 arma fugeret, caput obnupst, 2 Sam.
 15. De Susanna quoque apud Dan. 13,
 32. ad tribunal aperta legimus. *Rud.*

Ad cælum manus tendens;] Veteres
 orasse manibus ad cælum sublatis,
 Apulejus in libro de mundo tradit.
Nam habitus, inquit, *orantium hic est,*
ut manibus extensis ad cælum precemur.
 Vnde Virg. Æn. 1. 97.

Ingemit, & duplices tendens ad fide-
ra palmas. *Popma.*

Hinc dicit Apostolus ad Timoth. 1, 2.
levantes puras manus. Et Tertullian. de
 oratione,

dens ; dii patrii , inquit , primum mihi stabilite regnum : deinde , si de me jam transactum est ; precor , ne quis Asia rex sit , quam iste tam justus hostis , tam misericors victor .

oratione cap. 11. *quæ ratio est manibus quidem ablatis spiritu vero sordente orationem obire ? quasi nec ipsis manibus spirituales munditiæ sint necessaria , ut à falsò , &c. ceterisque maculis , quæ spiritus conceptæ manuum opere transiguntur , pura alleventur .* Ambrosius reprehendens Theodosium : *Qui , quæ sò , manus injusta cade & sanguine respersas extendere audes ?* Mos natus ex ipsius naturæ magisterio : cujus instinctu parvuli in-

fantes , in quocunque periculo aut metu , manus ad parentes tendunt , quasi illos apprehensuri , aut petentes , ut arreptis manibus velut extrahantur ex calamitate , quam inciderint . Sed in Curtio olim blandiebatur hæc conjectura , *ad Solem manus tendens* : Nam ille , ut notum , Persarum deus . Sed Curtius , qui mox Darium facit invocare *deos patrios* ; non unum utique Solem . *Freinsh.*

C A P. XI.

Pacem tertio quasitam Darius non impetrat . imo ad deditionem , aut ad bellum , ab Alexandro provocatur .

UT A Q U E quamquam pace frustra bis * petita , omnia in bellum consilia converterat ; victus tamen continentia hostis , ad novas pacis condiciones ferendas decem legatos cognatorum principes misit : quos Alexander consilio advocato , introduci jussit . E quibus maximus natus ; *Darium* , 2 inquit , *ut pacem à te jam hoc tertio peteret , nulla vis subegit : sed justitia & continentia tua expressit . Matrem , conjugem , 3* *liberosque ejus , nisi quod sine illo sunt , captos esse non sensit : pudicitia earum quæ supersunt , curam haud secus quam parens agens , reginas adpellas : speciem pristinae fortunæ retinere pateris . Vultum tuum video , qualis Darii fuit quum dimittere-* 4
mur

1 **V**ictus tamen continentia hostis ,] Virtus & æquitas hostis non raro bella diremit : ut apud Livium 5 , 27 . 11 . Frontinum 4 , 4 . & alios cognosces . singillatim de Camillo apud Plutarch . cap . 19 . Flor . 1 , 12 . 5 . Val . Max . 6 , 5 . 1 . qui Faliscos sibi dedito Magistro proditore conciliavit . *Freinb.*

2 *Nulla vis subegit :*] Rutilius :
Mirigat armatae victrix clementia vires .

Idem in Romanis laudat Quintilianus decl . 3 . *Plura penè moribus quam viribus vicimus ; dum captiva quoque sanctè habebantur , & contumelia etiam hosti aberat .* Quod ergo vis victoris exasperat , hoc benignitas ejus lenit , & multum valet in hostium animis ad pacis consilia flectendis . Vide 2 Reg . 6 , 23 . *Loccenius .*

3 *Agens*] Acidalius malebat , *agens* , ut omnia sint eodem flexu .

mur ab eo : & ille tamen uxorem ; tu hostem luges . Iam in acie stares , nisi cura te sepultura ejus moraretur . Et quid mirum est , si tam ab amico animo pacem petit ? quid opus est armis , in-
5 ter quos odia sublata sunt ? Antea imperio tuo destinabat Halyn amnem , qui Lydiam terminat . Nunc , quidquid inter Helle-
6 sponum & Euphraten est , in dotem filia offert , quam tibi tra-
6 dit : Ochum filium , quem habes , pacis & fidei obsidem retine :
matrem & duas virgines filias redde : pro tribus corporibus tri-
7 ginta millia talentum auri precatur accipias . Nisi moderatio-
nem animi tui notam haberem ; non dicerem hoc esse tempus ,
quo pacem non dare solum , sed etiam occupare deberes . Respice ,
8 quantum post te reliqueris : intuerere , quantum petas ! P E R I C V -

L O S V M

4 Luges .] At Diodor. 17, 54. uxorem Darii vult extinctam post hanc legationem , vel certe inter eam : eoque nullo verbo ejus meminit , dum exponit mandata legatorum .

Quid opus] Videantur hæc translata ex oratione Calliaë apud Xenoph. Hist. Græc. lib. 6. πῶς ἔν σὸν εἰρήσ τὴ ἀπὲ γηνώσκοντες, φίλος μὲν ἄλλοις, ἢ πολεμῖς εἶναι;

6 Triginta millia talentum] Diodorus 17, 54. tria millia, Plutarch. vero cap. 51. 10000 talentum oblata fuisse auctor est, non adjecto , auri vel argenti. Vnde Budæus lib. 4. de Assë, corruptum esse hunc locum putat , aut certe argenti legendum ; non auri, quod nullæ opes eam summam æquare possint. Verum, cum varia genera talentum sint, non ejusdem pretii ; & immensæ fuerint Persarum opes, longa jam ætate cumulatæ, vulgatam lectionem veterum codicum auctoritate confirmatam servavimus. Popma. Leg. tria millia, ut Diodorus habet , quod & probat Glareanus. nam 30000 nimis amplus numerus, licet defendat Popma. Sed & amplior in Valerio Max. 6, 4. ext. decies centum millia. Puto τὸ centum abundare. Decem millia quoque habet Arrianus 3, 5. Loccenius.

7 Non dicerem] Vir doctissimus, mi-

hi que longe amicissimus , expunctum ibat negativam , ego puto necessariam. Idque evidens est ex iis quæ sequuntur. si enim legas dicerem, certe intelligeres, eum non fuisse tam operose dicturum, ut vero facit, per omnem reliquam orationem. Sensum esse credo : Nisi scirem moderationem tuam, nollem verba tecum hac de re facere , quippe constaret, apud animum ambitione & cupidine præcipitem nihil me profecturum. at cum ita moderatus sis, spes est, si monearis & docearis, fortunam non amplius esse tentandam , locum te daturum esse meis adhortationibus. Ideoque loquar apud te, ut hominem moderatum , quod apud alium, qui ita comparatus non esset, non facerem. Retinenda igitur hic est particula non, quam contra obiter inducendam esse moneo apud Hirtium De bello Alex. cap. 70. in his : neque provinciarum publicas injurias condonare iis posse , qui non fuissent in se officiosi. Vult enim dicere , quod apud Iustinum 31, 7. Scipio : privata beneficia à publicis secreta esse. Freinsh.

8 Periculosum est &c.] Sic Apulejus apolog. Immodica divitiæ , velut ingentia & enormia gubernacula facilius mergunt quam regunt. Tum omnibus ad vitæ munia utendis, quicquid aptam moderationem supergraditur , oneri potius quam

LOSVM est prægrare imperium: difficile est continere, quod capere non possis. Videsne, ut navigia, quæ modum excedunt, regi nequeant? Nescio, an Darius ideo tam multa amiserit, 9 quia NIMIÆ opes magna jactura locum faciunt. FACILIVS est quadam vincere, quam tueri: quam hercule expeditius manus nostræ rapiunt, quam continent. Ipsa mors uxoris Darii te admonere potest minus jam misericordiæ tuæ licere, quam licuit. Alexander, legatis excedere tabernaculo jus- IO sis, quid placeret, ad consilium refert. Diu nemo quid sentiret ausus est dicere: incerta regis voluntate. Tan- I I dem Parmenio, ante suavissem, ait, ut captivos apud Damascum redimentibus redderes; ingentem pecuniam potuisse redigi ex iis, qui multi vincti virorum fortium occupaverant manus.

Et

quam usui exuberat. quod Curtius mox ita exprimit: *Nimia opes magna jactura locum faciunt.* Et Phædrus fab. 38. *Magna periclo sunt opes obnoxia.* Loccenius.

9 *Facilius est quadam vincere,*] Themistius in Orat. de pace: Alexandrum magis bellicum Imperatorem, quam Regem fuisse judicat: quum magis de propagando & augendo per arma imperio, quam per pacem finiendo ac rite tuendo cogitatit. Vera autem magnitudo reipubl. consistit, non tam in acquirendo multa, quam in bene conservando & rite administrando acquisita. nec plura affectando, quam continere possis. Loccenius.

Quam tueri:] Lipsius Polit. 4, 9. hunc locum citans scribit *tenere*, ex memoriæ, ut opinor, lapsu. Sed ad sententiam eandem pertinent, quam & Florus firmat. 2, 17. *Plus est provinciam retinere. quam facere.* Causam ejus aliquam ostendunt illa Ovidii de arte 2, 21.

Non minor est virtus, quam quærere, partatueri:

Casus inest illic; hic erit artis opus.

10 *Diu nemo quid sentiret ausus est dicere:*] Ista consilia non possunt non esse obnoxia, quæ voluntas Principis

instar machinæ, in quam sibi lubet partem, movet. Loccen.

Incerta regis voluntate.] Veriti unusquisque, ne à regis sententia dissentiret. Ut Piso apud Tacit. 1, 74. Tiberio rogante, *Quo loco*, inquit, *consequar?* *Si primus, habebō quod sequar: si post omnes, vereor ne imprudens dissentiam.* Sed Diod. 17, 54. propter magnitudinem & momentum propositæ quæstionis ait neminem ausum respondere. Raderus.

11 *Ante suavissem,*] Evidens est, quamquam non omnibus, recte censuisse Budæum de Assè pag. 165. orationem hanc oblique referri à Curtio, ut ostendit indubitabili argumento hoc capite, & vero hic ipse, in voce *potuisset*: legique debere: *Ante suavissem:* & convenienter in seqq. *redderet: consentire: permutet:* Non accedo Acidalio, qui legit, *Et ante.*

Qui multi vincti virorum &c.] Non immerito hic offendunt viri docti. mirum enim, si Curtius ita scripsit. Acidalio alicquando volebat; *simul vincti.* Loccenius, *qui vincti viror. sunt. manus inulti occup.* Raderus putat, duo verba *multi vincti* ex ora libri, ab aliquo explanationis causa notata, in Curtium irrepsisse. Idem tamen cum Acidalio dubitat,

- 12 Et nunc magnopere censerem, ut unam anum, & duas puellas, itinerum agminumque impedimenta, triginta millibus talentis
 13 auri permutes. Opimum regnum occupari posse conditione, non bello: nec quemquam alium inter Istrum & Euphraten possedisse terras ingenti spatio intervalloque discretas. Macedoniam quoque respiceret potius; quam Bactra & Indos intueretur.
 14 Ingrata oratio regi fuit. Itaque, ut finem dicendi fecit; & ego, inquit, pecuniam quam gloriam malle, si Parmenio essem. [Nunc Alexander de paupertate securus sum: & me non
 15 mercatorem memini esse, sed regem.] Nihil quidem habeo venale; sed fortunam meam utique non vendo. Captivos si placet
 16 reddi; honestius dono dabimus, quam precio remitemus. In-

troductis

dubitat, retineri posse vulgatum; quod ibi multi videantur opponi tribus corporibus; de quibus nunc agitur. Ego suspicor, librarios pro *vincti*, quod fortasse non bene expressum erat, putasse scriptum fuisse *multi*. idque deinceps peperisse variam lectionem, quæ postea à describentibus addita sit veræ. Sensus tamen videre facile est, idque sufficit. *Freinsh.*

13 *Opimum regnum occupari &c.*] Sic ratiocinabatur Parmenio: quod tutius & compendio fieri potest, cur per discrimina & ambages quæratue? quod incruentis conditionibus obtinere licet, quid opus est ancipiti bello affectare? Vellejus lib. 2. *Quæ conditionibus sanari possunt, non sunt ferro dijudicanda.* Sed Alexander non erat æqua parte contentus, dum se omnia habiturum confidebat. *Loccenius.*

14 *Et ego, inquit, pecuniam &c.*] Alfonso rex Arragoniæ hoc Alexandri exemplum intuens, ita expressit: *Plurima interdum privatis convenire, quæ regem non decerent. Pecuniam capere Parmenioni licuisse, Alexandro non licuisse.*

Si Parmenio essem.] Hoc inter apophthegmata Alexandri, maximi regum, dictum plane regum à Plutarcho cap. 51. & apophth. cap. 38. Arriano 2, 5. Diod. 17, 54. relatum. *Valet.*

Maximus 6, 4. ext. vocat *vocem*, nobiliter editam: item *vocem* duabus victoriis respondentem, dignamque cui tertia, sicut evenit, tribueretur. Imitatus videri possit Alexander Callicratidam Lacedæmonium, cui cum ex consulariis Cleander quidam diceret, *Ego hoc facerem, si tu essem. & ego, inquit, si tu.* Plutarch. apophth. Lacon. cap. 70. Simile Demosthenis dictum Lucianus in encomio illius refert: *Ego persuaderi mihi paterer, si Archias essem; sed quia sum Demosthenes, ignosce mihi, ò infelix, ad ignaviam non nato.* *Freinsh.*

Me non mercatorem memini esse,] Perseus apud Livium lib. 44. *In tanti nominis regibus (Macedonum) turpem ac sordidam accipienti mercedem esse. Quum Apollonius, rex Tyrionum, Tarsensibus, inopia annonæ, laborantibus frumentum transfussisset, iique pretium pro frumento remisisset, Apollonius, ne deposita regia dignitate, mercatoris magis quam donatoris nomen videretur assumere, pretium, quod acceperat, ejusdem civitatis utilitati redonavit, ut est in ejus historia. Magnanimorum sanè proprium est, famam opibus potiorem habere; sed abjectorum & plebejorum rumorem parvi facere, modò sit quo rumen implant.* *Loccen.*

15 *Honestius dono dabimus,]* *Pyrthus*

troductis deinde legatis ad hunc modum respondit :
 Nunciate Dario, [gratiarum actionem apud hostem superva-
 caneam esse : &] me, quæ fecerim clementer & liberaliter, non
 amicitia ejus tribuisse ; sed naturæ meæ : [nec adversus cala- 17
 mitates ; sed adversus hostium vires contendere.] Bellum cum
 captivis & feminis gerere non soleo. armatus sit oportet, quem
 oderim. Quod si saltem pacem bona fide peteret ; deliberarem 18
 forsitan an darem. verum enim vero, quum modo milites meos
 literis ad proditionem ; modo amicos ad perniciem meam pecu-
 nia sollicitet : ad internecionem mihi persequendus est, non ut
 justus

rhus apud Ennium lib. 6. de captivis
 redimendis :

*Nec mi aurum posco, nec mi pretium
 dederitis,
 Nec cauponantes bellum, sed bellige-
 rantes,
 Ferro, non auro, veitam cernamus
 utreique, &c.
 Dono ducite, doque volentibus cum
 magneis Dis,*

16 *Gratiarum actionem*] Toto hoc capite irreperunt Iustini verba à Glareano & Iunio, aliisque compluribus pro legitimis admista. In Ms. Constantiensis non apparent, & à Modio quoque ut spuria rejecta sunt. verum nisi Iustinus (nam posterior fuit) ex Curtio est ad verbum mutuatus, quod veto simile non est, cum sua ex Trogo acceperit. Nec Gualterus, qui Curtium in carmen (sæpius ipsis quoque Curtii verbis in numerum coactis) transtulit, hæc pro Curtianis agnovit. Ea igitur insititia quo dignosci possint à genuinis, uncis includi curamus. *Raderus. Freinshemius.*

17 *Calamitates,*] Non vult Alexander durus esse in hostem, qua calamitosus est, sed qua superbus & viribus minax. Denique paratus est, ut Virg. Æn. 6. 8; 8.

*Parcere subiectis, & debellare super-
 bos.*

Quem sensum amplectitur, qui olim

caritates legbat : suffragantibus mihi, præter eam rationem, quod *caritatum* nomine venirent utique & adulti liberi, quibus arma in seferentibus haud equidem pepercerit Alexander. præterque omnium codicum consensum ; etiam Livio 42, 8. *Claram victoriam vincendo oppugnantes ; non sciendo in afflictos, fieri.* Istud *calamitates* accipiendum non absolute, sed cum voce sequente *hostium*. Se contendere, non adversus calamitates hostium, sed adversus eorundem vires. Iustinianus plane loquendi modus. nec enim usquam Curtio similis. *Freinsh.*

Bellum cum captivis] Talem animum etiam in Gustavo Magno laudabit posteritas. Si quid enim in Germania insolentius à milite patratum, ipso invito factum. Et sane, quos ipsa natura fecit inermes, hos armis invadere contra naturam & jus belli est. Vnde per præconem edici mos verus est, non occisum iri inermes. Onofand. Strateg. Vide & Grotium de jure belli, *Loccenius.*

Armatus sit oportet,] Livius 5, 27. *Arma habemus non adversus eam atatem, cui etiam capti urbibus parcuritur ; sed adversus armatos.* Item 28, 23. *Iure belli in armatos repugnantesque cædes edebatur.* Tacit. 1, 59. *Non enim se proditione, neque adversus feminas gravidas ; sed palam adversus armatos bellum tractare.*

- 19 *justus hostis; sed ut percussor veneficus. Conditiones vero pacis, quas fertis, si accepero; victorem eum faciunt. Quæ post Euphraten sunt, liberaliter donat: ubi igitur me adfamini? nempe ultra Euphraten sum. summum ergo dotis quam promittit terminum, castra mea transeunt. Hinc me depellite, ut sciam*
- 20 *vestrum esse, quod ceditis. Eadem liberalitate dat mihi filiam suam: nempe quam scio alicui servorum suorum nupturam. multum vero mihi præstat, si me Maꝛæo generam præponit!*
- 21 *Ite, nunciate regi vestro; & quæ amisit, & quæ adhuc habet, præmia esse belli: hoc regente utriusque terminos regni, id quemque habiturum, quod proxime lucis adsignatura fortuna*
- 22 *est. [Et me in Asiam non venisse, ut ab aliis acciperem; sed ut aliis darem. Si secundus, & non par mihi vellet haberi; face-*
rem

18 *Percussor veneficus.*] Inferred a copula, ut percussor, & venef. [Idem ego conjeceram] nisi iterandum potius ipsum ut. Nam diversi veneficus & percussor, & utrumque increpat Darium diversa causa: percussorem, quia milites; veneficum, quia medicos sollicitaret. Ac vide ne pro amicis hic placeat scribendum etiam medicos: de quo non pugnabo tamen. *Acidalius.*

19 *Liberaliter donat:*] Hæc ironice dicta accipe. idemque eorum sensus est cum eo quem expressit Iust. 11, 12. *sua sibi dari.* Athenienses apud Thucyd. 4, 20. negant, Bæotiorum esse agrum, quem ipsi armis obtinerent Atticis. *Freinshemius.*

20 *Eadem liberalitate*] Hinc disce, quam verè & aptè narrat Patric. de Repub. 4.6. *Contempsit Alex. Magnus Darii filiam, quamvis dotem haberet regni partem, & magnum auri pondo, maluitque ducere Barsynem Gracæ litteras optimè eruditam sine dote ulla, quamvis inops esset, regio tamen genere oriunda esse dicebatur.*

Scio] *Acidalius* legit, *scit.*

Servorum] Sic appellat Persicos proceres à re ipsa, quam, licet & alias certani, ex lepida narratione colliges, quæ est apud Victor. de Cæsar. cap. 5. *Le-*

gatus Parthorum ad Neronem, forte inter epulas, aulicis, uti mos est, canentibus, cura sibi citi haristam poposcisset; responso dato liberum esse, adjecerat: sumeret ipse quem vellet è suis, ostentans, qui convivio aderant, quod liber sub imperio nullus haberetur. Idque notum est & hodie de Imperiis ad Orientem: quorum reges subditis utuntur in modum mancipiorum. Quod aliter apud Romanos se habuisse, ostendit Piso apud Tacit. 2, 57. & H. 1, 16. *Galba: Neque enim hic, ut in cæteris gentibus, quæ regnantur, certa dominorum domus, & cæteri servi: sed imperaturus es hominibus, qui nec totam servitutem pati possunt; nec totam libertatem.* *Freinsh.*

21 *Hoc regentem*] Qui enim de regno certant, eorum fines belli fortuna regit.

22 *Ut ab aliis acciperem;*] *Seneca* epist. 53. *cuidam civitati, partem agrorum, & dimidium rerum omnium, promittenti; respondisse refert Alexandrum: Eo proposito veni in Asiam, non ut id acciperem quod dedissetis: sed ut id haberetis, quod reliquissetis.* Pertinet huc Cæsar de bel. Civ. 3, 10. *negans, esse usurum conditionibus pacis eum, qui superior videretur: neque fore æqua parte contentum, qui se omnia habiturum con-*
sideret.

rem forsitan qua petit. ceterum, nec mundus duobus solibus potest regi: nec duo summa regna salvo statu terrarum potest habere. Proinde aut deditioem hodie; aut in crastinum bellum 23 paret: nec aliam sibi quam expertus est, polliceatur fortunam.]

Legati respondent; quum bellum in animo sit, facere eum 24 simpliciter, quod spe pacis non frustraretur. ipsos petere, quamprimum dimittantur ad regem: eum quoque bellum parare debere. Dimissi nunciant, adesse certamen.

CAP.

fideret. Idem apud Nirr. de bell. Hisp. cap. 13. Cordubensibus respondit, se conditiones dare, non accipere, consuevisse. Atque eodem modo Helvetii, de quibus Cæsar bel. Gal. 1, 14.

Duobus solibus] Stultissima comparatio: quam tamen probare videntur non infimi nominis viri. Secuti etiam aliquot tyranni; quorum Suleiman obfessis Viennæ nuntiari iussit: quando unus Deus sit, qui caelestia moderetur: aequum esse, unum caput, unum principem, orbi terrarum imperare: eum sese esse velle, vitamque acerbam habiturum, quoad illos, universamque Christianorum nationem armis subegerit, suaque ditioni parere coegerit. Sed efficere prius debebant homines ambitione amentes; ut quæ saltem Soli est ad orbem terrarum lustrandum fovendumque indefessa & stabilis facilitas, eadem & ipsis foret; quo omnes imperii sui partes pari celeritate & efficacia curare possent. Freinshemius.

24 Facere eum simpliciter, quod spe

pacis non frustraretur.] Insidiatore temporum solent spe pacis adversarium frustrari. Sed Alexander potius citò negat, quod minus placet (qui est ejus candor) quam ut ambiguo responso, aut incerta expectatione pacis diu suspensum teneat Darium. Ita secundum illud P. Syri:

Minus decipitur, cui negatur celeriter. Zevectus in Observat. Politic. ad Flori lib. 111. cap. x. Nunquam magis decipitur hostis, quam cum ob injectam pacis mentionem aut spem primum ardorem remittit. Capti fuisse fraude Philippi Phocenses (apud Iustin lib. 5. cap. 4. & 5.) Deceptus magna Britannia Rex Jacobus, qui non ante decipi se sensit, quam perditus esset Palatinatus. Ego illos prudentes esse judico, qui quod per legatos urgent, vel statim fieri vel statim volunt negari: tempus, quod ad deliberandum petitur, insidiosum plerumque est, & ideo diligenter ante in omnia inquiri oportet, quam id concedatur. Loccenius.

Ad prælium dum Persarum ingens exercitus paratur, Macedones Panico quodam defuncti terrore, arma alacriter capessunt.

1 **N** LLE quidem confestim Mazæum cum tri-
 2 bus millibus equitum, ad itinera, quæ hostis
 3 petiturus erat, occupanda præmisit. Ale-
 4 xander, corpori uxoris ejus justis persolutis, omnique
 graviore comitatu intra eadem munimenta cum modi-
 co præsidio relicto; ad hostem contendit. In duo cor-
 nua diviserat peditem; in utrumque latus equite cir-
 cumdato: impedimenta sequebantur agmen. Præmis-
 sum deinde concitis equitibus Menidam jubet *explora-*

2 **G**raviores comitatu] Non gratis ad-
 ditur, graviores comitatum re-
 lictum; impedimenta leviora secuta, ut
 sequitur. Graviores comitatum in-
 terpretor, qui valde moraturus erat
 agmen. quo numero sunt pecuniæ, &
 quicquid multis jumentis opus haber.
 item captivorum multitudo. eos enim,
 in quibus plurimum erat momenti, ut
 matrem, liberisque Darii, secum duxisse
 ex sequentibus patet. *Freinsh. Rad.*

3 **In utrumque latus]** Pulcherrime
 alter Ms. *utrumque latera equite cir-*
cumdato, Græcismo usitato. Ita scri-
 psisse Curtium putem. Nam illud vul-
 gaturn in *utrumque latus*, nec in Mo-
 dianis, alter nec in alterutro nostrum
 reperitur. *Gronovius*. Dubitabam ta-
 men leviter, legendumne esset, *utrim-*
que alario equite circumdato. Bongar-
 tius sic voluit: *utrimque equite circum-*
dato. bene, si libri patiantur.

4 **Præmissum]** Sic conjunxi quæ
 male hæcenus dividebantur. Vox enim
præmissum rectius responder sequenti
Menidam, quam præcedenti *agmen*.
Freinshemius.

Concitis equitibus] Orantia, ante
 Modianum, exemplaria præferunt
 hanc scripturam: Modius reponit, *cum*
Scythis: sic emendo, inquit, ex eo quod

libri habent concitis. & *Musis gratia*,
cum bene ita emendo. Modiana emen-
 dationi favet Ms. Constantiensis, &
 editio Antverpiensis anno 1546. ante
 Modium vulgata, quæ ad oram habet
cum Scythis. Quid si legas *concitis equis*?
 ut alibi Curtius loquitur. Quid enim
 hic Scythæ equites, cum nullos in exer-
 citu suo Scythas habuerit Alexander?
 Lego ergo hoc loco, *Menidas cum equi-*
tibus. erat enim præfectus equitum:
 vel *concitis equis*. Rad. Posset tamen
 defendi lectio Modiana. nec enim opus
 est, ut *Scytharum* nomine intelligantur
 inde oriundi, sed & qui eo armati
 utuntur. Sicut reperimus equites *Ta-*
rentinos, sic Astrologis *Chaldæi*, recto-
 ribus elephantorum *Indi* nomen dede-
 re. De Scythis expressè *Alianus* tact. 2,
 13. *οἱ ἢ ἴππεων τῶν τοῖς ἄρμασι,*
ἰπποβοῶται λέγονται: τῶν κυρίων ἢ
Σκύθαι. Equites, qui arcu utuntur, equi-
 tes sagittarii dicuntur: à nonnullis *Scy-*
thæ. Inter quos tamen fuisse Curtium
 vix mihi persuadeo; potius, scripsisse,
cum citis equitibus. Sic *Plaur. An-*
phit. 1, 1.

Equites parent citi —————
 quamquam paulo diverso sensu. pro-
 piores Livius 26, 15. *eques citus ab Roma*
venit. Ovid. *Fast. 2, 372*.

re, ubi Darius esset. At ille, quum Mazæus haud procul confedisset, non ausus ultra procedere; nihil aliud, quam *fremittum hominum, hinnitumque equorum exaudisse* nunciat. Mazæus quoque, conspectis procul exploratoribus, in castra se recipit; adventus hostium nuncius. Igitur Darius, qui in patentibus campis decernere optabat; *armari militem* jubet, aciemque disponit. In lævo cornu Bactriani ibant equites, mille admodum; Dahæ totidem: & Arachosii Susique quatuor millia explebant. Hos quinquaginta falcati currus sequebantur. proximus quadrigis erat Bessus, cum octo millibus equitum item Bactrianis. Massagetæ duobus millibus agmen ejus claudebant. Pedites his plurium gentium non mixtas, sed suæ quisque nationis junxerant copias.

Inde cito passu petitur Lucretia.

Idem.

5 *Acie[m]que disponit.*] Descriptionem aciei post pugnam repertam, ex Aristobulo refert Arrian. 3, 2. 21. ubi vide.

6 *Dahæ*] Qui ad sinistram mare Caspium naviganti offeruntur, Nomades sunt, quos hodie *Daas* appellant, Aparni cognominari. Strabo. Plinius de Scythis: *Celeberrimi eorum Sacæ, Massagetæ, Dahæ, Effedomii, Ariacæ.*

Arachosii] Populi Indiæ à civitate Arachosia, quam Semiramis condidit. Arachosia provincia pars Asiæ à Carmania ad Indum flumen porrecta. populi *Arachosii* & *Arachotæ* appellati.

Susique] Secutus Modium in prima Curtii editione, scripsi *Suanique*. Sed dum volvo scriptores, Strabonem, Ptolemæum, Melam, Arrianum, Solinum, & alios, nullos usquam lego *Susianos*. Ego ergo ex Suanis feci *Susianos*, ut ab regione Susia, *Susiani* dicantur, quemadmodum cum Plinio 6, 27. Meia 1, 2. appellat. ita syllaba haud dubie interjecta operarum negligentia extrita est. Hos infra 5, 3. 16. Curtius ipse *Susianos* appellat. Aventinus, Bo-

jaricæ mirus conditor historiæ, occasionem sumpsit fingendi, Suevos Germanos fuisse in exercitu: & ulterius progressus, Bojos & Noricos Alexandro M. bellum indixisse. Ridicule sane, omnium prope nationum historici, trahunt ad suam quique gentem, si qua antiquitatis gloriam conciliare posse videantur, aut notam habere virtutis. Ita hæc una prope superest æmulatio decoris, ut quam nobis haud audeamus tribuere laudem, vel per mendacium majoribus nostris vindicemus. *Freinshemius.*

7 *Massagetæ*] Populi Scythici in Asia ultra mare Caspium, Orientem versus, trans Araxem. Vide Herodot. Strab. Iustin. Diodor.

Pedites] Accipe pro primo casu; ordo est: *Pedites plurium gentium, his (prædictis) junxerant copias, non mixtas, sed quisque suæ nationis.* scilicet copias. Vides, non perinde esse, *non mixtas* quis legat, sive *non immixtas*. quod postremum Modius volebat, merito repugnante Acidalio. Raderus, qui utramque lectionem idem velle putat, vocem *pedites* quarto casu accepisse videtur. *Freinsch.*

Mardis

copias. Perfæ deinde cum Mardis Sogdianisque Ariobarzanes & Orobates ducebant. Illi partibus copiarum; summæ Orfines præerat; à septem Perfis oriundus, ad Cyrum quoque nobilissimum regem originem sui referens. Hos aliæ gentes, ne sociis quidem satis notæ, sequebantur. Post quas quinquaginta quadrigas Phradates magno Caspianorum agmine antecedebat. Indi, cæterique rubri maris accolæ, nomina verius quam auxilia, post currus erant. Claudebatur hoc agmen aliis falcatis curribus quinquaginta: quibus peregrinum militem adjunxerat. Hunc Armenii, quos minores vocant; Armenios Babylonii; utrosque Belitæ, & qui montes Cossæorum incolebant, sequebantur.

Post

Mardis] Populi circa Hyrcanum mare, qui per juga Caucasi sparsi ad Bactros usque progrediuntur. vide lib. v.

Orobates] Hic Arriano 3, 2. 8. est Κοροδοβάτης, sicut *Orfines* Ὀρξίνης, vitiose. nam apud eundem 6, 5. 19. scribitur Ὀρξίνης.

8 *Illi partibus copiarum;*] Merito vapulat ab Acidalio Modius, qui fœde corrupt hunc locum, deceptus à nescio quibus manuscriptis. legit enim *Illis partibus copiarum Orfines præerat.* ut verbo dicam, pessime. Sic apud Procop. 1. Perf. ἀρχοντες ἢ ἄλλοι τε ἡσων, &c. στρατηγὸς ἢ εἰς ἀπεισιν ἢ Φεσῆκῃ. Freinsb.

A septem Perfis] Errat scriptor Explanationum, & nescio, quos sibi *septem regni Satrapas* fingit, per quorum stirpem longa serie ductam ortus *Orfines*, quoad *Cyrum ipsum Persarum primum attingeret.* Quare merito negat, qui illi septem Perfæ fuerint, quemquam prodidisse. Nec enim de talibus Satrapis sentit Curtius, sed de septem Perfis nobilissimo Magicidii facinore decantariis. Ab horum aliquo (potest & à pluribus: quid enim verat, cognatione & affinitate fuisse junctos? & vero fuisse, partim scimus) hunc Orfinem vult originem habuisse; sed & Cyrum

inter majores suos numerasse. cujus forte filiarum aut neptium aliqua cuidam ex Orfinis majoribus denupsit. Atque ut video, idem de hoc loco sensit Popma. Freinsb.

9 *Nomina verius quam auxilia,*] Lipsius Polit. 5, 8. Cui usui quamvis magna equitum peditumque multitudo, signava, imperita, & tantum multitudine? Tuscito, non vires eam habere, sed pondus: Sen. de benef. 6, 31. Et esse impedimentum majus, quam auxiliium. Liv. 9, 19. Græcus ille (Synes. Ep. 79.) scite monuit: Χειρῶν δὲ τῶ πολέμου, ἢ σὺν ὀνομαστῶν πολλῶν: Manibus opus est bello, non multis nominibus. Tolle mihi vana, & in oculis vulgi magna, quoniam in omni conflictu non tam prodest multitudo, quam virtus. Veget. 1, 8. Etiam in multis legionibus pauci sunt, qui prælia profligant. Tacit. 14, 16. Lipsius.

10 *Belitæ,*] De his nulla, quod memini, apud Geographos mentio. Sunt fortasse Cœlesyri. Stephanus Belitanorum quidem mentionem facit, sed ii sunt Lusitani, ut ex Artemidoro liquet.

Cossæorum] Cossæi fere sagittarii sunt, sicut & montanicis finitimi, qui semper latrocinia exercent. παρὰ τὸν ἐνίμ

Post hos ibant Gortuæ, gentes quidem Euboicæ, Me- 11
dos quondam sequuti; sed jam degeneres, & patrii
moris ignari. Adplicuerat his Phrygas & Cataonas.
Parthorum deinde gens, incolentium terras, quas nunc
Parthi Scythia profecti tenent, claudebant agmen. Hæc 12
sinistri cornu acies fuit. Dextrum tenebat natio majoris
Armeniæ, Cadusique, Cappadoces, & Syri, &
Medi. his quoque falcati currus erant quinquaginta.
Summa totius exercitus, equites quadraginta quinque 13
millia:

enim sterilemque regionem incolentes, ex alieno vivere, & quidem prævalere oportet; omnes enim bello student. *Strabo.*

11 *Gentes quidem Euboicæ,*] Malim gentis. Quæ unde sequuta sit Medos, nescio quam causam dubitandi habuerit auctor Explanationum. Apparet enim, sermonem esse de Eubœa Græca insula.

Cataonas.] Populi in minore Asia Cappadocibus proximi; quorum fines Halys interluit. vide *Strab.* xxi. init.

Parthorum] Non satis expedio me ex hoc loco. præsertim illud turbat, quod subijcit: *terras, quas nunc Parthi, Scythia profecti tenent.* quæ vix est ut aliter accipi possit, quam Parthos, qui nunc ibi sunt, post tempora Darii eo venisse. Sed id non patiuntur præcedentia, in quibus & eam gentem, quæ tunc ista loca tenebat, diserte vocat *Parthorum gentem.* & infra 6, 2. eandem proponit sententiam. Quin & certum est; *etiam inter antiquos barbaros genus eorum fuisse: nam nomen Parthorum etiam sub Persico regno gesserant.* quæ fere verba sunt Dionis lib. 40. nec quisquam aliorum, quod meminim, dissentit. Quare videndum, si ita possit constitui sensus verior: *terras, quas nunc Scythia profecti tenent.* Verum quidem est, Parthos etiam ex Scythia deduci, auctoribus Iustini. 41, 1. vide. Sed cum illi sedes jam fixissent, & à conditoribus suis, locis, nomine, & inimicitis diffiderent, orta inter eos

fuisse bella, quorum & Iustin. 41, 1. obiter meminit, per quæ bella haud dubie *Scythia regionem campestem ac fertilem occupaverunt, graves adhuc ætate Curtii accola.* Si verum est quod ille scribit 6, 2. quisquis es,

— *Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti.* Freinsh.

12 *Cadusique,*] Ad sinistram maris Caspii degunt. *Strabo: Majorem partem ora montosa Cadusii tenent fere ad quinque millia stadiorum.* infra: *Hujus regionis cætera sunt opulenta: quod autem ad septentrionem vergit, montosum, asperum, & frigidum est. Ibi degunt Cadusii montani, &c.*

13 *Summa totius*] Demirari satis non possum, quo pacto error in omnia antiquiora exemplaria & edita & inedita irrepsit. fieri enim non potest, ut numerus iste exercitus Dariani, vel ipso Curtio teste, sit justus. 245000 hic censa sunt. In Cilicia 31200 numerati. Ad Arbela seu Gaugamela dimidio fere major exercitus erat, ut Curt. 4, 9. 3. recensuerat, & majores prioribus copias fuisse ostendit. Itaque editio Colton. Allobrogum, equitum numerat 145000, peditum 600000. nullo tamen alio codice Curtiano suffragante. Iustinus 11, 12. 5. narrat, Darii postremum occurrisse cum 100000. equitum, 400000 peditum. Orof. 3, 17. 404000 peditum, 100000 equitum recenset. Diodor. 17, 39. & 53. 200000 equitum, 800000 peditum. Arrian. 3, 2. equitum 40000, peditum 1000000 sub signis habuisse

millia : pedestris acies ducenta millia expleverat. Hoc modo instructi decem stadia procedunt : iussique *subsi-*
 14 *stere*, armati hostem exspectabant. Alexandri exerci-
 tum pavor, cujus causa non suberat, invasit : quippe
 lymphati trepidare cœperunt, omnium pectora occulto
 metu percurrente. Cœli fulgor tempore æstivo arden-
 ti similis internitens, ignis præbuit speciem ; flammæ-
 que ex Darii castris splendere, velut inlati temere præ-
 fidiis,

buisse Darium affirmat. Plutarch. Alex. cap. 54. universum indistincte 1000000 ponit. Cum ergo in 1000000 consentiant, non absque ratione apud Curtium numerum emendes, & tres nobilissimos scriptores sequaris.

14 *Alexandri exercitum pavor, &c.]* Miles Alexandri licet intrepidus adversus hostem ; tamen hic Panico terrore percussus. Hoc est, quod Tacitus xv. Annal. dixit : *Etiā fortes viri subitis terrentur.* Loccenius. Paulo aliter Polyænus 4, 3. hanc historiam enarrat : *Alex. ad fluvium Tigrim prævertere Darium festinabat : Panicum ab extrema acie pervasit universum exercitum. Rex mandavit tubicini, ut securitatis signum promulgaret, & antesignanis militibus, ut ante pedes arma projicerent, atque idem sequentibus se dicerent. Sic omnes ex ordine hoc facientes, causam terroris cognoverunt. Cum Panicum cessasset, milites sublatis armis processerunt.* Ex quo loco discis, pavorem illum subitum Græcis Πανικόν appellari, cujus causam idem Polyænus 1, 2. aperit : *Pan Bacchico exercitui noctu signum dedit, ut maximum & inconditum clamorem tolleret. His vero clamantibus petra sonum exceptum referebant, & cavitatis saltus longe majorum copiarum fremitum hostibus reddebat. Quare metu perterriti, se in fugam coniecerunt. Cum igitur Pan hoc stratagemata usurparit, Echo Pani gratiam, & amicam esse fingimus : atque vanos nocturnosque terrores exercituum Panicos appellamus. Exempla porro copiarum, Panico terrore*

subito sine causa perculsarum, vera non multa proferuntur. Nam quæ literis sacris produntur, divinitus perpetrata sunt, est in Paral. 2, 20. in Iosaphato : de Ammonitis, Moabitis, & aliis populis, qui magnis exercitiis regem Iudæ oppugnatum venerant. Nec Panicus timor fuit, cum Rex Syriæ Bena-dadus Samariam obsedit, territusque est cœlesti curruum, equorum, & exercitus fremitu. Nec cum Romani ex præfidiis fugerunt : cum Hannibal cornibus boum fascis sceni alligavit, & accensos per noctem adversus Romanos egit. Livius 22, 17. Causa enim suberat, saltem in speciem vera, quam præfidiani per tenebras judicare non poterant. *Raderus.* Certe apud Herod. lib. 7. legimus, Πανικόν φόβον incidisse Xerxianis. idem apud Iosephum : *ὡς Πανικὸν δειμῶν καὶ ἀγχοβίης.* id est, ut noster loquitur, lymphatis similes.

Cœli fulgor] Ad quem illa refero Aristotelica in libello de mundo, si is Aristotelis est, tamen satis certo ; quæ sic Apulejus noster vertit : *Horum pleraque jaculari credas, alia labi, stare alia : Iaculatio igitur tunc fieri putatur, cum meatu aeris impulsus generatus ignis celeritatem sui cursumque rapida festinationis ostendit.* De his quidem arduis indubitatum locus interpretandus. *Acid.*

Inlati temere præfidiis ;] Præ hac lectione valide sperno aliorum commenta : hæret enim proxime membranis, & sensum habet commodissimum : Fulgore eo conspecto, Macedones crediderunt,

fidiis, credebant. Quod si perculsis Mazæus; qui præ- 15
 fidebat itineri, supervenisset; ingens clades accipi po-
 tuit. ille segnis in eo quem occupaverat tumulto sedet:
 contentus non laceffi. Alexander, cognito pavore exer- 16
 citus, *signum ut confisterent dari; ipsos arma deponere ac le-
 vare corpora* jubet: admonens, *nullam subiti causam esse ti-
 moris; hostem procul stare.* Tandem compotes sui, pariter 17
 arma & animos recepere: nec quidquam ex præsentibus
 tutius visum est, quam eodem loco castra munire. Po- 18
 stero die Mazæus, qui cum delectis equitum in edito
 colle, ex quo Macedonum prospiciebantur castra, con-
 federat; sive quia *speculari modo* iussus erat, ad Darium
 rediit. Macedones eum ipsum collem quem deseruerat 19
 occupaverunt: nam & tutior planicie erat; & inde acies
 hostium, quæ in campo explicabatur, conspici poterat.
 Sed

derunt, Darii castra in propinquo esse,
 seque in præsidia hostium temere &
 nec opinantes incidisse. quicquid alii
 hoc loco comminiscuntur. Hanc meam
 conjecturam validissime confirmari
 postea vidi Doctissimi Gronovii literis
 ad Amant. Socerum scriptis, ubi sic
 reperi: *Memini, me tentasse apud te lo-
 cum Curtii lib. 4. sed postea devenerunt
 in manus nostras excerpta aliquot Mss.
 Cod. ex quibus ita legendum est, Cræli
 fulgor æ. t. i. i. p. f. flammæque splen-
 dere ex Darii castris velut inlati temere
 præsidii credebant. Eam lectionem
 multis firmant miscella nostra. instar
 omnium sit locus ex Epist. ad Attic. 8,
 15. Neque enim eos solos arbitrabamur
 capi, qui in armatorum manus inci-
 didissent, sed eos nihilo minus, qui re-
 gionibus exclusi, intra præsidia, atque
 intra arma aliena venissent. Ego nunc
 etiam video, plane sic esse in editione
 Aldina. Freinsh.*

16 *Ipsos arma deponere*] Ex chartis
 assumpti vocem, *ante ipsos*, quæ in edi-
 tis deest. Acidalius pro *ante* legendum
 putat *inde*. sed retineo scripturam ex
 scripto, & Polyæno suffragante, qui

hanc historiam 4, 3. attingit & scribit;
 ἔπειτα τὰ ὄπλα αὐτῶν ἤ ποδῶν, *ante
 pedes arma ponere*. Raderus. *Ista lectio
 leviter me movebat, ut dubitarem fuisse,
 ante signanos arma depon.* cum idem
 ille Polyænus hoc quoque nominatim
 tradat. *Freinsh.*

Levare corpora] Ipsa armorum de-
 positione levantur corpora. Quia ta-
 men adhuc mihi displicebat ea verbo-
 rum structio, divinabam, *levari torpo-
 re*. Metu enim torpere dicuntur, qui
 pertimere. *Freinsh.*

Admonens, nullam &c.] Quando
 milites sunt terrore consternati, Dux
 omni studio terroris causas adimet, eo-
 rumque animos bona spe iterum eriget.
 Vide Frontin. lib. 1. Strateg. cap. 12.

19 *Macedones cum ipsum &c.*] Com-
 modus locus vel à nostris occupatur;
 vel ab hoste desertus ideo à nostris re-
 cipitur: ut vel illis contra hostem mu-
 nimento sit, vel hosti non sit receptui.
 Jugurtha montem à Metello desertum
 eodem consilio occupat apud Salustii,
 belli Jugurth. cap. 1.

Tutior planicie erat;] Hoc est, tu-
 tior quam planities. tutiora enim quæ
 in

- 20 Sed caligo, quam circa humidi effuderant montes; universam quidem rei faciem non abstulit: cæterum agminum discrimina atque ordinem prohibuit perspicere. Multitudo inundaverat campos: fremitusque tot mil-
- 21 lium etiam procul stantium aures impleverat. Fluctuari animo rex, & modo suum; modo Parmenionis consilium sera æstinatione perpendere. quippe eo ventum erat, unde recipi exercitus nisi victor, aut sine clade non posset. [Movebat etiam eum multitudo hostium, respectu paucitatis suæ gentis: sed interdum reputabat, quantas res cum hac gente gessisset, quantosque populos fudisset. Itaque, quum spes metum vinceret, periculosius bellum differre ratus, ne desperatio suis cresceret;] dissimulato eo, *mercenarium equitem ex*
- 23 *Pæonia precedere* jubet. Ipse phalangem, sicut antea dictum est, in duo cornua extenderat: utrumque cornu equites tegebant. Jamque nitidior lux, discussa caligine, aciem hostium ostenderat: & Macedones, sive alacritate; sive tædio expectationis, ingentem, pugnantium more, ediderunt clamorem. redditus & à Persis, nemora vallesque circumjectas terribili sono impleverat.
- 24 Nec jam contineri Macedones poterant, quin cursu quoque ad hostem contenderent. Melius adhuc ratus in eodem tumultu castra munire; *vallum jaci* jussit: strenueque opere perfecto, in tabernaculum, ex quo tota acies hostium conspiciebatur, secessit.

C A P.

in arduo sunt, quam jacentia & plana.

22 *Movebat*] Hanc periodum usque ad vocem *dissimulato*, ex Iust. 11, 9. huc fuisse transcriptam, inter omnes constat: etiam Mss. falsum prodentibus: itaque inclusi unciis, ut prius alia.

Dissimulato eo,] Pronomen *eo* non habet unde sustineatur. editi nonnulli substituunt, *dissim. pavore. si diss. me-*

tu legas, eodem retento sensu propius aberis à vestigiis antiquæ lectionis. *Freinshemius.*

Ex Pæonia precedere] Arrian. 3, 2. *Ante Agrianos positi erant equites antecursores & Pæones, quos Aretes atque Aristō ducebant. Univerſis autem præstituti erant equites mercenarii, Menidas duce.*

C A P. XIII.

Consilia de nocturno pralio Parmenionis & Polypercontis Alexander damnat : somnoque refectus , interrito vultu suos ad pugnam accendit.

TUM vero universa futuri * discriminis facies 1 in oculis erat : armis insignibus equi virique splendebant : & , omnia intentiore cura præparari apud hostem , sollicitudo prætorum agmina sua interequitantium ostendebat. ac pleraque 2 inania ; sicut fremitus hominum, equorum hinnitus, armorum internitentium fulgor, sollicitam expectatione mentem turbaverant. Igitur sive dubius animi, sive ut 3 suos experiretur ; consilium adhibet : *quid optimum factu esset*, exquirens. Parmenio, peritissimus inter duces artium belli, furto, non pralio opus esse censebat : *intempesta nocte opprimi posse hostes. discordes moribus ; linguas ; adhuc somno , & improvise periculo territos , quando in nocturna trepidatione coituros ? At interdum primum terribiles occursuras 5 facies Scytharum Bactrianorumque : hirta illis ora , & intonsas comas esse ; præterea eximiam vastorum magnitudinem* corpo-

4 Furto, non pralio] Variat nonnihil in circumstantiis Arriau. 3, 2. quem ipse conferes. Porro, ejusmodi furta non licita tantum & honesta, sed & laude digna probat Lipsius Polit. 5, 17.

Intempesta nocte &c.] Quamvis interdum beneficio noctis à peritis locorum subito possit opprimi hostis, ut Abraham oppressit noctu quatuor reges. Gen. 14. Et Achitophel suadet Absoloni, noctu Davidem, ejusque exercitum defatigatum opprimere. 1 Sam. 17. & hoc consilium bonum vocatur v. 14. extra tamen opportunitatem, præstat de die adoriri hostem, insidiarum hostilium, & confusionis in tenebris vitandorum causa. Adde, quod noctu fortis ab ignavo discerni nequit ; cum

utriusque facinora magis interdum pateant. Vide Scipion. Ammiratum l. iv. disc. 10. Bernegg. quæst. Polit. in Tacit 199. Loccen.

Nocturna trepidatione] Tacit. 4, 48. *tenebra insuper delecta, augendam ad formidinem, cum seqq.*

5 *Terribiles occursuras facies*] De vi terribilis aspectus hostium, operæ erit legisse Cl. Berneggeri Quæst. Polit. 162. Remedium huic rei præscribit Vegetius 3, 12. ut frequenter tutioribus locis Dux ordinet exercitum, unde videre & agnoscere hostem, nec reformidare consuecat. Loccen.

Intonsas comas esse] Plutarch. Crasso, cap. 44. *cum reliqui Parthi, Scythico adhuc more, ad perterrendos hostes comam alevant. Ita Lycurgus Lacedæmo-*

corporum. *vanis & inanibus militem magis quam justis formi-*
 6 *dinis causis moveri.* Deinde tantam multitudinem circumfun-
 di paucioribus posse. non in Cilicia angustiis, & ^{in rebus} *invis callibus;*
 7 *sed in aperta & lata planicie dimicandum fore.* Omnes fer-
 me Parmenioni assentiebant: Polypercon haud dubie in
 8 *eo consilio positam victoriam arbitrabatur.* quem intuens
 rex; namque Parmenionem nuper acrius quam vellet
 increpitum, rursus castigare non sustinebat: *latruncu-*
corum, inquit, *& furum ista solertia est, quam precipitis mi-*
 9 *hi: quippe illorum votum unicum est fallere. Mea vero gloria*
semper aut absentiam Davii; aut angustias locorum; aut fur-
tum noctis obstare non patiar: palam luce adgredi certum est.
 malo

nium cives adfuefecit ad alendam com-
mam, inquiens, ea formosus pulchriores:
deformes terribiliores reddi. Plut. Apo-
 phth. 76.

Vanis & inanibus militem] Sape va-
 na pro veris, maxime in bello, valere.
 Livius 34, 12. Consule Polit. Lipsii 5,
 16. *Communi enim sit vitio natura, ut*
invisis, latitantibus atque incognitis re-
bus magis confidamus, magisque exter-
reamur. Cæsar de bell. Civ. 2, 4.

6 *Circumfundi*] Livius 31, 21. de
 Gallis: *circumvenire à cornibus, & am-*
plecti hostium aciem (quod multitudi-
adversus paucos facila videbatur) con-
tati sunt.

8 *Quam precipitis mihi:*] Gruterus
 citat: *quam præitis*, approbata etiam à
 Mf. Bong. altero lectione. Et sane, id
 verbi non raro simili sensu reperitur.
 ut observavit Buisson. lib. 1. de formu-
 lis. Mihi tamen præplacet Pithæcani
 cod. scriptura, *precipus*. modo enim
 præcessit, Alexandrum noluisse Parme-
 nionem increpare. igitur intuitum
 fuisse Polyperconem. at certe, si plu-
 rali numero fuit usus, non, ut vo-
 luit, pepercisse videatur Parmenioni.
Freinshemius.

9 *Furtum noctis obstare*] Transtulit
 hæc in suum Panegyricum Claudianus
 in VI. Honorii consulum verfu 477.

Ecco virum, taciti nulla qui fraude so-
poris

Ense palam sibi pandit iter, remeatque
cruentus,

Quantum nox tenebris, manifestaque
prælia furtis, &c.

Nec solum inglorium sic vicisse: fed
 etiam sic cecidisse. Statius Theb. 3.
 vers. 160.

— *Sed nec bellorum in luce patenti*
Conspicui fati, æternaque gentibus
ausi,

Quasistis misera vulnus memorabile
matris:

Sed mortem obscuram, miserandaque
funera passi,

Heu quantus furto cruor, & sine laude
jacetis!

Porro, quem hic animum Alexandro,
 Iustin. 11, 6. Dario tribuit, eum affir-
 maffe suis, *occulta consilia victoria furti-*
væ convenire.

Palam luce adgredi] Claudianus de
 bello Gildon.

— *Damnamus luce reperta*
Perfidiam.

Magnanimorum est, aperto Marte, non
 dolo, nisi per occasionem, aggredi hos-
 tem. velut Alexand. lib. 8. Curt. ob-
 scuritatis occasione se suosque superfu-
 dit Poro. Confer Piccart. dec. x. Ob-
 serv. Histor. Polit. cap. 2. Loccen.

malo me fortuna pœniteat; quam victorie pudeat. Ad hæc illud 10
quoque ascendit, vigilias agere barbaros, & in armis stare, ut ne
decipi quidem possint, compertum habeo. itaque ad prælium
vos parate. Sic incitatos ad corpora curanda dimisit.
Darius illud, quod Parmenio suaserat, hostem facturum 11
esse conjectans; frenatos equos stare, magnamque exercitus
partem in armis esse, ac vigilias intentiore cura servari iusse-
rat. ergo ignibus tota ejus castra fulgebant. Ipse cum 12
ducibus propinquisque agmina in armis stantium cir-
cumibat; Solem Mithren, sacrumque & aeternum invocans
ignem, ut illis dignam veteri gloria, majorumque monumentis
fortitudinem inspirarent. Et profecto, si qua divina opis augu- 13
ria humana mente concipi possent; deos stare secum. illos nuper
Macedonum animis subitam incussisse formidinem: adhuc lym-
phatos ferri agique, arma jacentes: expetere præfides Persarum
imperii

Malo me fortuna pœniteat;] Vinci
 satius est, inquit, Salustius, quam ma-
 lo more vincere. quod Nazianzenus
 hoc Græco versu reddidit:

Καλῶς κρησείδω κρείσσον ἢ νικᾶν
 κηκῶς.

Claudianus de bello Gildon.

Nonne mori satius, vita quam ferre
 pudorem.

Camillus apud Plutarchum (in vita
 Camilli) Apud bonos viros habentur
 quædam belli leges; nec tantopere vi-
 ctoria expetenda est, ut non fugienda
 sint officia, quæ per scelus ac malitiam
 offeruntur. Apud Livium lib. v. ita
 Camillus: *Sunt & belli sicut paci jura:*
justeque ea non minus quam fertiter ge-
renda didicimus. Operæ pretium erit
cum his conferre epistolam Consulum
Fabricii & Æmilii ad regem Pyrrhum,
quæ exstat apud Agellium 3, 8. Ejust-
dem animi fuit Alfonsus rex Arragon.
apud Panormitanum, quando dixit:
Decere regem in rejusta in vitam ani-
maum; at re injusta præstare viuis quam
vincere. Regie profectio. Magnum enim
Imperatorem suæ virtutis, non alie-

næ improbitatis fiducia bellum gerere
 oportet. *Loccen.*

10 *Vigilias]* Hoc uno verbo Parmenionis consilium evertit Alexander, quod barbarus vigilaret. affirmat idem Arrianus 3, 2. totam noctem exercitum Darii in armis pervigilem stetit, uti locus nocturnis insidiis nullus esset: eamque rem fatigato per infomnium milite vehementer Dario obfuisse. *Raderus.* Excubitores ac vigiles solebant cantu tempus fallere, cantilenisque, quibus Regis sui justitiam, virtutemque efferebant, noctem infomnem traducere. Ammian. Marcellin. lib. xxiv. *obtruncarunt vigiles omnes, ex usu moris gentici, justitiam felicitatemque Regis sui canoris vocibus extollentes.* Vide etiam Zosimum lib. 111.

Compertum habeo.] Absesse possint hæc, nullo sententiæ damno. Sed quando in longe pluribus reperi, reliqui.

11 *Ignibus tota]* Vigiliam, scilicet. Vide Græter. ad Tacit. 1. 65. apud Romanos invalidi ignes.

13 *Armas jacentes:]* Val. Max. 2, 2. de Scæva, viro fortissimo: *tragula femur trajectus, saxique pondere ora con-*

- 14 imperii deos debitas è vecordibus pœnas. Nec ipsum ducem sanio-
riorem esse. quippe ritu ferarum prædam modo, quam expete-
ret, intuentem; in perniciem, qua ante prædam posita esset, in-
currere. Similis apud Macedones quoque sollicitudo
erat: noctemque, velut in eam certamine edicto, me-
15 tu egerunt. Alexander, non alias magis territus, ad vota
& preces Aristandrum vocari jubet. ille in candida veste
verbenas manu præferens, capite velato præibat pre-
ces regi, Iovem, Minervam Victoriâque propitianti.

Tunc

rufus, galeâ jam ictibus discussa, & scuto
crebris framinibus absumpto, profundo
te credidisti, ac duabus lorici onustus,
inter undas, quas hostili cruore infecerat,
enatasti: visoque imperatore, armis non
amissis, sed bene impensis, cum laudem
mereris, veniam petisti; magnus prælio,
sed major disciplina militaris memoria.

14 Prædam modo,] Præda sæpè ut
rete objecta adversario. vide Piccart.
dec. 10. Observ. Historico-Polit. c. 8.
itaque non prius rapienda, quam hoste
penitus profligato, pugnaque finita: ut
Nestor monet milites Græcos apud
Homerum Iliad. 6. & Hector Troja-
nos Il. 16. Loccen.

Quam expeteret,] Acidalius præ-
positionem abjicit, & peteret, contra
omnium codicum fidem censet: nec
male sentit, quod compositum idem
paullo ante præcesserit. Sed nihil mu-
to, cum & hoc ferri possit. Rad.

15 In candida veste] Solennis mos
Romanis sacra sic peragi. Ovidius Fa-
stor. 1, 79.

Vestibus intactis Tarpeias itur ad arces,
Et populus festo concolor ipse suo est.
Etiam spectaculis irererant candidati.
Martial. Epigram. 4, 2.

Spectabat modo solus inter omnes
Nigris munus Horatius lacernis;
Cum plebs, & minor ordo, maximusq;
Sancto cum duce, candidus sederet.
Apud Græcos quoque plurimus usus al-
bæ vestis. In Panathenæis nefas atra
veste spectare. Raderus.

Verbenas] Sagmina & verbenæ ea-

dem herba. Plin. 22, 1. Non aliunde
sagmina in remediis publicis fuisse, & in
sacris, legationibusque, verbenæ. Certe
utroque nomine idem significatur, hoc est,
gramen ex arce cum sua terra evulsum:
ac semper & legati cum ad hostes, clari-
gatumque mitterentur, id est, res raptas
clare repetitum, unus utique verbenarius
vocabatur. Ad quem Dalecampius Li-
vio 30, 44. Nevio, Servio, Turnebo,
verbenæ non herba privatum genus di-
cuntur, sed rami, virgæ, frondes, omnium
sacrarum arborum, ut lauri, olivæ, myr-
ti: quin etiam herbas ex puro loco decer-
ptas, quibus festis diebus aræ coronantur.
Terent. in And. 4, 4.

Ex ara hinc sume verbenas tibi.
Myrtum apud Menandrum fuisse, ex
quo illa comicus transtulit, constat.
Virgil. Ecl. 8, 65.

Verbenasque adole pingues, & mascula
thura

Verbenas, quasi herbenas dictas volunt,
illasque facile accendi, & flammam con-
cipere ob pinguedinem. Apud Tranquil-
lum in Vespas. 7, 2. in Serapidum templo
verbenæ, coronæ, & panificia fuerunt.
Guilland. Græcis ἱερὸς ὀλίβη, id est,
herba sacra dicitur. verbenacæ. Rad.

Praibat preces regi,] Sic olim con-
jeci, quomodo postea & Acidalium vi-
di coniecisse, & vero Raderum ex M.
edere. qui vere adstruit ex Briffonio de
formulis lib. 1. pag. 61. ubi multa hu-
jus phrasæ exempla, constare, non
aliter legendum esse.

Iovem,] Iovem quod hic addit, in-
solutum.

Tunc quidem sacrificio rite perpetrato, reliquum no- 16
ctis adquieturus in tabernaculum rediit. Sed nec som-
num capere, nec quietem pati poterat. modo è jugo
montis aciem in dextrum Perfarum cornu demittere
agitabat; modo recta fronte concurrere hosti: inter-
dum hæsitare, an potius in lævum torqueret agmen?
tandem gravatum animi anxietate corpus altior som- 17
nus oppressit. Jamque luce orta duces ad accipienda
imperia convenerant; insolito circa prætorium silentio
adtoniti. quippe alias accersere ipsos, & interdum mo- 18
rantes castigare adsueverat: tunc ne ultimo quidem
rerum discrimine excitatum esse mirabantur; & non
somnia quiescere, sed pavore marcere credebant. Non 19
tamen quisquam è custodibus corporis intrare taber-
naculum audebat: & jam tempus instabat; nec miles
injussu ducis, aut arma capere poterat, aut in ordines
ire. Diu Parmenio cunctatus, *cibum ut caperent*, ipse 20
pronunciat. Jamque exire necesse erat: tunc demum
intrat tabernaculum: sæpiusque nomine compellatum,
quin voce non possiet, tactu excitavit. *Multa lux*, in- 21
quit, *est, instructam aciem hostis admovit: tuus miles adhuc*
inermis

solitam. Nam alibi *Minervam* saltem jungit, & *Victoriam*. infra 8, 2. *Victimis Minerva Victoriæque castis*. 8, 11. *Ara in petra locata sunt Minerva Victoriæque*. An ergo Iupiter ex hoc deorum collegio excludendus, alii vidento. *Acidal.*

17 *Altior somnus oppressit.*] Iustinus 11, 12. 1. Sueton. de August. in vita 16, 3. *Sub horam pugna tam arcto repente somno devinctus, ut ad dandum signum ab amicis excitaretur*. Idque evenire post gravissimas curas, quum defessam cogitando mentem sopor oppressit, præter hæc exempla ostendit etiam Otho apud Suet. 11, 2. *Freinsb.*

18 *Alias*] De vigilantia Alexandri singulare est quod narrat Marcell. 16, 6. *Ille namque ænea concha supposita, bra-*

chio extra cubile prætento, pilam tenebat argenteam, ut cum nervorum rigorem sopor laxasset infusus, gestaminis lapsi tinnitus abrumperet somnum.

20 *Ipse pronunciat.*] Multo melius sic vulgati, quam Mod. *cibum ut caperent ipsi, pronunc.* ipse ultro jubet, non expectato amplius Alexandro. *Raderus.* Hic quoque providi ducis munere functus est Parmenio, ut quod è re esset administraretur, nec tamen offenderetur Princeps, qui utique hoc volebat fieri. & absque dubio in eam diem pugnam edixerit. Vide Livium 21, 54. Quantum autem in eo sit, ut corpora militum bene curentur, nec labore vel inedia defatigata exponantur laboribus & discrimini, satis approbavit eventus variorum præliorum. *Freinsb.*

inermis expectat imperium. Vbi est vigor ille animi tui? nempe excitare vigiles soles. Ad hæc Alexander; credisne, me prius somnum capere potuisse, quam exonerarem animum solitudine, qua quietem morabatur? signumque pugna tuba dari jussit. Et quum in eadem admiratione Parmenio perseveraret [quod securus somnum cepisset;] minime, inquit, mirum est. ego enim, quum Darius terras ureret, vicos excideret, alimenta corrumperet, potens mei non eram: nunc vero quid metuam, quum acie decernere paret? Hercule votum meum implevit. Sed hujus quoque consilii ratio postea redditur: vos ite ad copias, quibus quisque præest. ego jam adero, & quid fieri velim, exponam. Raro admodum admonitu amicorum, quum metus discriminis aderat, uti solebat. Tunc quoque munimento corporis sumpto processit ad milites. Haud aliàs tam alacrem viderant regem: & vultu ejus interrito, certam spem victoriæ augurabantur.

23 *Quod securus somnum cepisset;]* Observa cum Acidal. illa verba per glossam irrepsisse in contextum. Sed cum in omnibus exemplaribus apparerent, malui illa parenthesi claudere quam omittere, cum incertum sit irrepsisse, quamvis omnino id factum judicem. *Raderus.*

24 *Quid metuam,]* Tetigit hanc historiam Sidonius Carm. 9, 57. ubi de Dario sic:

*Quicum maxima bella concitasset,
Tota & Persidis undique gregata
Vno constituisset arma campo;
Hoc solum perhibetur affectus,
Dormire ut melius liberet hosti.*

Quod fallor si hætenus ita intellectum est vulgo. *Freinsb.*

25 *Raro admodum admonitu]* Hanc lectionem merito suo traducunt Acidal. & Rad. ut intricatam & vix ferendam: Ille vero multa cum violentia, vix tamen verum Curtii sensum deprehendit, quem credo me assequutum esse ex scriptura Vett. Cod. verbis etiam pro-

xime verum constitutis: *Raro admodum, admonitu magis amicorum, quam metu discriminis, quod adeundum erat, uti solebat munimento corporis. tum quoque sumpto, processit, &c.* quo loco ablativus *sumpto* eadem forma ad præcedentia refertur, quomodo *omissis*, supra 3, 13. *At illi, qui sub oneribus erant, ommissis per metum, capessunt fugam.* *Freinsb.*

Et vultu ejus interrito,] Ita omnes edd. & membranæ. Acidalius contendit, legendum esse; & ex vultu ejus, clarius quidem sic & liquidius. Sed possis ita accipere verba Curtii, ut intelligas: milites, conspecto ejus vultu, victoriam auguratos esse. *Freinsb.* Fiducia militum animis crescit, si ejus notas in vultu Imperatoris conspiciant: si ipse nihil timere videatur. Inde illud in Gnomologia Gruteri; *Virtutis vultus magna pars victoria.* *Ioccen.*

Augurabantur.] Vere Senarius: *Vultus ducis, victoria augur optimus.* Alterius etiam omnis meminit Plut. in vita cap. 54.

tur. Atque ille *prurupto vallo exire copias* jubet, aciemque 26
 disponit. In dextro cornu locati sunt equites, quos
agema adpellant. præerat his Clitus: cui junxit Philo-
 tæ turmas, cæterosque præfectos equitum lateri ejus
 adplicuit. Ultima Meleagri ala stabat: quam phalanx 27
 sequebatur. Post phalangem Argyraspides erant. his
 Nicanor Parmenionis filius præerat. In subsidiis cum 28
 manu sua Cœnos: post eum Orestes Lyncestesque.
 Post illos Polypercon, dux peregrini militis. hujus
 agminis Amyntas princeps erat. Philagus Balacros re-
 gebat,

26 *Prurupto vallo*] Ut simul exire
 versus ordinem possent. res longa fuit,
 si per portarum angustias singuli cogere-
 rentur exire. Raderus.

Aciemque disponit.] Confer Diod.
 17, 57. & Arrian. 3, 2.

28 *Post eum Orestes Lyncestesque.*] Non sunt hæc virorum nomina, sed populorum, qui alias Græca terminatione *Orestæ*, *Lyncestæque* appellantur. Clarum id ex Diod. 17, 57. De ipsis populis vide Strab. lib. 7. Stephanum: in *Δύξ* qui gentile format *Lyncistæ* per *i*. Plin. 4, 10. & Ptolemæum. *Freinshemius*.

Peregrini militis.] Diodor. Polypercon-
 ta Stymphæorum ducem facit. Certe, si qua in alia re, in acierum descriptione non satis fido Curtio, vel librariis ejus.

Hujus agminis] Recte vidit Acidalius, hæc nullo modo cohærere præcedentibus: deinde illud *princeps* novo more accipi pro duce: denique *Amyntas* hic nominari, qui tamen ei prælio non interfuerit. Postremum tamen omnium optime ordinasse videtur Loccenius, cujus verba subjicio: Mirum in modum hic æstuant Acidalius & Modius, incerti quid nominis pro *Amynta* reponant. nam illum plane ex hoc sensu ejiciunt, & in Macedoniam relegant. Acidalius modo *Menidam*, modo *Stymphæos*, modo nescio quem vel quos substituit *Amyntæ*, nullo ta-

men auctore. Mihi pro *Amynta* placet *Simmiæ*, quem *Amyntæ* locum sup-
 plere jubeo usque donec alius sese offerat. Et sic jubet Arrian. 3, 2. *Ab hoc Amyntæ Philippi F.* (agmen.) *Hujus agminis dux erat Simmiæ, quod Amyntas in Macedoniam ad conscribendum militem missus esset.* Miror, quomodo sese adeo torquant Modius & Acidalius, cum hæc plana sint omnia. Confirmat nostram lectionem, quod Polypercontem & Amyntam in uno ordine se invicem subsequentes ponit Arrianus æque ac Curtius. Quamvis hic quoque ferti posset *Amyntas*, si per Modium & Acidalium liceret. Nam cum legatio in Macedoniam ipsi commissâ esset, jam dux factus erat sui agminis, ut colligere est ex Arriano. Cum autem in eo esset ut obiret legationem, transtulit agminis sui præfecturam in Simmiæ. interim nihilominus forte à veteribus Historicis respectu prioris officii in ducum numerum relatus est. Sed malo abesse *Amyntam* in gratiam Acidalii & Modii.

Philagus Balacros] Omnia hæc sunt obscurissima, nec mirum, si palpamus in his tenebris. At cum idem & alii fecerint, quid vetat, ut & nos tentemus si qua eluctari deitur. Nec enim largiar Raderi, justam hæc esse scripturam: nec si quædam membranæ sic servent, reliquas consciscere video. Et Raderus nullam gentem, quod hic

gebat, in societatem nuper adscitos. Hæc dextri cor-
 29 nu facies erat. In lævo, Craterus Peloponnesium
 equites habebat Achæorumque: & Locrensiū, &
 Maleon turmis sibi adjunctis. hos Thessali equites clau-
 debant, Philippo duce. Peditum acies equitatu tege-
 30 batur. frons lævi cornu hæc erat. Sed ne circumiri pos-
 set à multitudine; ultimum agmen valida manu cinxe-
 rat. cornu quoque subsidiis firmavit, non recta fron-
 te; sed à latere positis: ut, si hostis circumvenire aciem
 31 tentasset, parata pugna forent. Hic Agriani erant, qui-
 bus Attalus præerat; adjunctis sagittariis Cretensibus.
 Ultimos ordines avertit à fronte, ut totam aciem orbe
 muniret. Illyrii hic erant: adjuncto milite mercede
 conducto. Thracas quoque simul objecerat leviter ar-
 32 matos, adeoque aciem versatilem posuit, ut, qui ultimi
 stabant, ne circumirentur; verti tamen, & in frontem
 circumagi possent. Itaque non prima quam latera; non
 33 latera munitiora fuere, quam terga. His ita ordinatis,
 præcipit ut, si falcatos currus cum fremitu barbari emitterent;

ipsi

oportuit, ostendit, Balacrorum nomine
 notam. nec quisquam scriptorum eos
 prodit, si Arrianum 3, 2. excipias, men-
 dosum tamen. nam quod ibi legitur
 οἱ Βαλακροὶ ἀκρονύκται, re ipsa sunt
 οἱ Βαλακροὶ ἀκρονύκται, jaculatores
 quos ducebat Balacrus: ii inquam ipsi,
 de quibus mox 3, 3. idem auctor, οἱ
 ξυὼ Βαλακροὶ ἀκρονύκται, jaculato-
 res quibus Balacrus præerat. Erat autem
 iste Balacrus Amyntæ filius, præfectus
 auxiliariis copiis. ἐπὶ τῆς συμμα-
 χίας. hi sunt, quos noster vocat, in so-
 cietatem nuper adscitos, ut me docet
 Arriani. 1, 8. eam præfecturam in Phry-
 gia hæctus est; ut inde suspicio incesse-
 rit, Curtium scripserit, Phrygas Bala-
 crus regebat, in sec. nup. adscitos. Certe
 hominis hoc nomen esse, non nationis,
 vel ex ipso Curtio constat, qui eum
 nominat 4, 5. 13. & 8, 11. 22. Est &
 alius apud Arrian. 2, 3. Balacrus Nica-

noris F. Cilicia satrapa. Freinshemius,
 29 Maleon] Græcaterminatione, pro
 Maliensium. hos enim equitum me-
 ruisse constat ex Diodoro 17, 57.

31 Cretenſibus.] Nam hos sagitta-
 rios optimos fuisse videre est ex aucto-
 ribus, quos citat Tiraquellus ad Ale-
 xandr. Dies Geniales 6, 22.

32 Aciem versatilem] Hujus verbi
 vini ipse Curtius exponit, versatilis
 acies, quæ verti & circumagi potest,
 ubi usus postulet. Atque ea accedit qui-
 dem quam proxime ad ἀμφιστομον.
 de qua copiose Ælian. Tactic. cap. 38.
 Sixrus Arceus ad eundem locum.
 Frontinus 2, 3. de hac ipsa Alexandri
 acie: Alexander ad Arbela, cum hostium
 multitudinem vereretur, aciem in omnem partem
 spectantem ordinavit, ut circumventi,
 undique pugnare possent.

33 Falcatos currus] Romani aliam
 rationem

*ipſi laxatis ordinibus impetum occurrentium ſilentio exciperent: haud dubius ſine noxa tranſcurſuros, ſi nemo ſe oppo-
neret. ſin autem ſine fremitu immiſſent; eos ipſi clamore ter-
rerent; pavidoſque equos telis utrimque ſuffoderent. Qui cor- 34
nibus præerant, extendere ea juſſi, ita ut nec circumveni-
rentur, ſi arctius ſtarent; nec tamen mediam aciem exinani-
rent. Impedimenta cum captivis, inter quos mater li- 35
berique Darii cuſtodiebantur, haud procul acie in edi-
to colle conſtituit; modico præſidio relicto. Lævum
cornu, ſicut alias, Parmenioni tuendum datum: ipſe in
dextro ſtabat. Nondum ad teli jaçtum pervenerant; 36
quum Bion quidam tranſfuga, quanto maximo curſu
potuerat, ad regem pervenit: nunciãns, murices ferreos
in terram defodiſſe Darium, qua hoſtem equites emiſſurum eſſe
crede-*

rationem adverſus falcatoſ eurrus pu-
gnandi habuerunt, ut docet Veget. 3,
24. Front. 2, 3. 17. 18. Macedonas au-
tem primos uſos eſſe, non perſuadet
Ælianus, Raderus. Locum Æliani non
reperio.

34 *Nec tamen*] Ita ut ſinguli mili-
tum latius ſpatium in ſua quiſque ſta-
tione occuparent, ne denſus & a-
ctius comprimerentur & circumveni-
rentur. e. c. miles, qui prius tres pedes
occuparat, ſex occupare juſſus, manen-
te eodem ordine & numero, in latum
& longum, ita fiebat, ut media acies
non exhauriretur, ſed par ubique eſſet
ſpatium, quamvis laxius ſtarent. Ra-
derus.

Mediam] Modius ediderat ul-
timam, ex qua voce conjicit leg. *inti-*
mani Acidalius.

35 *Haud procul acie*] Vulgo ab acie le-
gitur; apud Modium, *haud procul aciem*,
quod Acidalius lapſum operarum cen-
ſet, & acie reſcribit. Pro ſcriptura Mo-
diana, exempla ex Livio lib. 31. Pli-
nio 9, 53. & Curtio ab recentioribus
Grammaticis adſeruntur. ſed testi-
monia ſunt inſtabilia, nullus veterum ita
locutus, nec Præſciãnus annotavit, nec

ullus præſcorum. Dicamus ergo *procul*
acie, non *aciem*. Apud Livium *procul*
muros, reſcribendum *procul muro*, ut
emendatiores codices docent, ut &
apud Plinium *procul Neapoli*, non *Nea-*
polim. Grammatici recentiores etiam
hunc Curtii locum addunt, & men-
dum mendo confirmant. Raderus.

36 *Murices ferreos*] Præter ea, quæ
de muricibus (ſive, ut ibi aliquoties
ſcribitur, neſcio qua cauſa, *rumicibus*)
& tribulis ſparſis, item ſudibus defixi,
Lipſius Poliiorc. 5, 3. & 2, 2. de ſtylis
cæcis: item Rittershuſ. ad iſta Salviani
lib. 6. *exercitus pugnaturi ea loca, per*
qua venturas hoſtium turmas ſciunt, aut
foveis intercidere, aut ſudibus præſigere,
aut tribulis infeſtare dicuntur. & Stew.
ad Veget. 3, 24. tradunt, addi poſſunt
illa Herodoti 8, 28. de Phoceniſibus, qui
juxta urbem Hyampolim, depreſſa in-
genti fiſſa, amphoras illic inanes depoſue-
runt. in quas Theſſalorum equi inci-
dententes, crura friegerunt. Cui ſimile Dio
lib. 40. de Gallis ad Alexiam: *conati*
noctu per munitiones Rom. in urbem per-
venire, magnam detrimentum paſſi ſunt,
in iis enim locis, quæ equitatu accedi poter-
ant, occulſas feſſas Romani duxerant:
defixiſque

credebat : notatumque certo signo locum , ut fraus evitari à suis
 37 posset. Adservari transfuga jussio, duces convocat : expo-
 sitoque quod nunciatum erat, monet; ut regionem mon-
 38 stratam declinent, equitemque periculum edoceant. Cæte-
 rum, hoc tantus exercitus exaudire non poterat; usum
 aurium intercipiente fremitu duorum agminum : sed in
 conspectu omnium duces & proximum quemque in-
 terequitans adloquebatur.

*defixisque in eas stipitibus, superficie te-
 nus texerant, ut aequales reliquo circum-* | *posito solo essent: in eas fissas equi virique
 imprudentes delapsi peribant.* Freinsh.

C A P. XIV.

*Alexandri ad Græcorum, Dariique ad Persarum exercitus, ante
 pugnam, orationes.*

I **H** MENSIS tot terras in spem victoria, de qua dimi-
 candam foret, hoc unum superesse discrimen. Gra-
 nicum hic amnem, Ciliciaque montes, & Syriam
 Ægyptumque præeuntibus raptas, ingentia spei
 2 gloriæque incitamenta, referebat. Reprehensos ex fuga
 Persas pugnaturus, quia fugere non possent. tertium diem jam
 metu exsangues, armis suis oneratos, in eodem vestigio herere.
 nullum desperationis illorum majus indicium esse, quam quod
 urbes, quod agros suos urerent; quidquid non corrupissent, ho-
 stium

2 **R**eprehensos ex fuga] Tac. Agric. 34. quos quos tandem invenisti, non restiterunt, sed deprehensi sunt novissimi. ideo extremo metu corpora defixere in his vestigiis, &c. uter ab utro sumpsit? nec enim, opinor, in idem incidit uterque fortuito: præsertim, cum similitudinem Taciti de feris, noster quoque retulerit supra 3, 8. 10. Porro affine est illud Artian. 1, 5. de mercenariis Persarum ad Granicum: quorum agmen eodem loci ubi consistere jussum erat, stupor potius inopinati eventus, quam certa aliqua ratione se continebat. Freinshemius.

Quod agros suos urerent;] Iust. 11, 6.

Alexander hostem petens milites a populatione Asia prohibuit, arcendum sui rebus præfatus. nec perdenda ea que possessuri venerant. Adde Artian. 3, 4. Nullo enim certiore indicio se prodit obtinendi quæ occupaveris desperatio, quam exactioibus, rapinis, atq; vastitatibus, quæ edi tum solent maxime, ut à festinantibus. Sic apud Plurarch. Demetrius cap. 8. cum alteram Babylonis arcium, duæ enim erant, occupavisset, & præsidio firmasset, militibus permisso ut quantum possent ex agris prædam agerent, confirmavit Seleuco regnum, quod tanquam alienum infestans, videbatur ipsi concedere. Cæterum, Alexandri fa-

Etum

stium esse confesi. Nomina modo vana gentium ignotarum ne 3
extimescerent. neque enim ad belli discrimen pertinere, qui
ab his Scythæ, quive Cadusii adpellentur. Ob id ipsum, quod
ignoti essent, ignobiles esse. nunquam ignorari viros fortes: at 4
imbelles, ex latebris suis erutos, nihil præter nomina adferre.
Macedones virtute adsequutos, ne quis toto orbe locus esset, qui
taleis viros ignoraret. Intuerentur barbarorum inconditum 5
agmen: alium nihil præter jaculum habere; alium funda saxa
librare: paucis justa arma esse. Itaque illinc plures stare: hinc
plures

Atum illud Persarum callide detorquet in alienam interpretationem. ipse enim satis noverat, & modo 4, 13. Parmenioni confessus erat, hac ratione Persas vastatione paucorum reliqua conservaturos esse. Id ipsis consilium initio belli dederat Memnon, approbante Curtio supra 3, 4. Fecerant id ipsum Persæ contra Cyrum minorem, apud Xenoph. ἀναστροφ. 1. Idem.

3 Scythæ,] Nomen id suspectum Acidalio & Radero, quia Scythæ, inveniunt, satis noti fuerant Macedonibus. Sed idem etiam de Cadusiis possit dici, quorum & ipsorum mentio est apud verustiores Alexandro scriptores, siquidem ait nihil interesse, qui ab his (sic rectius, quam Acidalii ex his) Scythæ appellentur. non vult etiam, ipsa nomina esse incognita, sed gentes, quibus ea tribuantur. & quam late patuerit appellatio Scytharum, neminem fugit. ideo præcedit, vana ignotarum gentium nomina. ut nomina ipsa non sint ignota, sed gentes, quibus ea induntur: quæ tamen, quocunque vocabulo appellentur, nihilo meliores sint futuræ. Ipse, inquit, gentes ignotæ sunt, sed appellatur formidolosus nominibus Scytharum atque Cadusiorum. quid hoc ad discrimen belli, quomodo appellentur. num ideo fortiores erunt si his vocentur nominibus, quam si quibusvis aliis? Hæc istorum, ni fallor, mens est. Quod autem hos populos nominat, verissimam ex Arriano 3, 4. causam assigno: quod eo tempore ma-

gna de his gentibus fuit opinio apud Asiaticos, eorumque robur haud dubie multum extulerint Persæ. legimus enim ibi, fuso jam ad Arbela Darii, rumorem increbuisse, Darii Alexandro obviam ire statuisse, denuoque prælii fortunam experiri velle, Scythas enim & Cadusios ei auxilio venire. Idem.

Quod ignoti essent,] Raro nobilissimi in ipsis penetrabilibus stis sunt, ut de se jactant Britanni in Agric. Taciti 30, 5. sed fere cum nomine dominatum quoque prorulerunt. Accidit tamen, in armata quidem virtute perituro, in aliis frequentius, ut alii habeant famam, alii mereantur: & quidam noti magis, quam nobiles sunt, ut loquitur Seneca de benef. 3, 28. Sic in libris antiquæ sapientiæ legitimæ, Iustiniano in §. 17. constitutionum de Confirma. Dig. attestante, multi fuerant & ipsi eruditissimi hominibus incogniti. Idem.

§ Saxa librare:] Inermem multitudinem edoceri Fundis lapides jaculari, Cyrus instituit, Strabone xv. teste. Xenophon πρὸς vii. docet, Funditores, qui soli per se, nulli usui sunt, ita demum juvare, si aliis copiis adjungantur. At Rhodii, qui fundis plumbeas glandes jaculabantur, longius feriebant. Atque ita, ut funditoribus Cretensis Persici superiores erant, ita Rhodiis inferiores. Brissonius. Vide lib. 111. ubi ex Lipsio de funditoribus accurate disseruimus.

Illinc plures stare:] Hæc sic expressit Iustin. 11, 13. Darii majorem turbam

6 plures dimicatueros. Nec postulare se, ut fortiter capesserent pralium, ni ipse ceteris fortitudinis fuisset exemplum. se ante prima signa dimicaturum spondere. pro se, quot cicatrices, totidem

ham hominum esse; virorum sibi. Vbi vide.

6 Fortiter] Omnibus magnis Imp-
res potius quam verba cordi fuere, ut
Scipioni apud Livium 28, 27. & apud
eundem 28, 40. Fabio Maximo. Hinc
ergo maxime solebant hortari suos: ut
& Valerius Cos. apud Liv. 7, 52. *Facta
mea, non dicta vos milites, inquit, sequi
volo: nec disciplinam modo, sed etiam
exemplum a me petere.* & Iulianus apud
Marcellin. 23, 14. *Adero ubique vobis
adjumento numinis sempiterni Impera-
tor, & antesignanus, & conturmalis.*
Qualem quidem hortationem perspi-
cium est altissime penetrare militares
animos. nam etiam in aliis delibera-
tionibus, multo magis in talibus, *ipse
qui suadet considerandus est, adjiciatne
consilio periculum suum.* Mutianus apud
Tacit. H. 2, 76.

*Se ante prima signa dimicaturum
spondere.*] Verbum, *spondere*, sustu-
lit Modius, credo, quia sic visum
est, quando nullam Mss. eorum in no-
tis facit mentionem, In Dan. certe &
Pal. 1. id Grutero repertum. Igitur vir
doctus, cui nec lectio satis placet nec
correctio, illam tamen sic tentat expli-
care, sibi nihil poscere Alexandrum
præter gloriam ex vulueribus. At tu di-
stinctionem muta, & sensus erit opti-
mus: *se ante prima signa dimicaturum.*
*Spondere pro se quot cicatrices, totidem
corporis decora.* Quia se ipsum propo-
suerat militibus fortitudinis exem-
plum, duabus rebus hanc sententiam
confirmat: quod sit ante signa dimica-
turus, & quod gerat in corpore tot ci-
catrices, vades obsidisque ac testes suæ
virtutis. Quale apud Ciceronem fe-
cunda Agraria: *nulli populo Romano
pro me majores mei sponponderunt: mihi
creditum est.* Neque aliter ipse Curtius
lib. 9. *vestras manus intueor: vestram*

*virtutem rerum, quas gesturus sum, va-
dem prademque habeo.* Catilinaria qua-
ta: *Habemus à Cesare sententiam, tan-
quam obsidem perpetua in rempublicam
voluntatu.* Sic etiam *spondent* cicatri-
ces de virtute Alexandri apud milites.
Spondere, inquit, pro se vulnerum,
quæ cominus præliando acceperit, ci-
catrices; quarum quot notæ sunt, toti-
dem in suo corpore decora & vestigia
gloriæ numerari. Gronovius.

Quot cicatrices,] Vulnera averso
corpore & in fuga accepta sunt ignaviæ
notæ, unde Virgilius XI. *Æn. pudenda
vocat:*

— *At non Evandre pudendis*

Vulneribus pulsum adspicies.

Adverso autem corpore vulnera in acie
excepta, sunt notæ virtutis. Vlysses
apud Ovid. 13. *Metam.*

— *Sunt & mihi vulnera cives*

Ipsa pulcra loco —

Sp. Carvilio graviter claudicanti ex vul-
nere ob remp. accepto, & ob id vere-
cundanti in publicum exire, mater ani-
mum addidit his verbis: *Quin prodi-
mi Spuri, quotiescunque gradum facies,
toties tibi tuarum virtutum veniat in
mentem,* ut est apud Ciceronem 2. de
Orat. Legatus quidam Hispanus ad
Imperatorem Turcarum missus, ob ci-
catricem in facie insignem derisus à
Bassa, & interrogatus, desseintne ipsius
domino alii, quos sine cicatricibus vul-
nerumque nævis ad Imperatorem mite-
tere potuisset: *Hominum,* inquit ille,
*abundè nobis est, sed ob eam causam cum
nota hujus vulneris, quod non aversa sed
adversa corporis parte accepi, huc accessi,
ut nostra de vobis ad Naupactum victoria
testimonium ob oculos offerrem. In qua
pugna & tu debuisses interfici, nisi pedi-
bus tibi consulisses.* Kirchnerus de Le-
gato cap. 4. In isto responso simul est
acutum rectorionis exemplum. *Laccen.*

dem corporis decora: scire ipsos, unum pene se præda communis exsortem, in illis colendis ornandisque usurpare victoriæ præmia. Hæc se fortibus viris dicere. si qui dissimiles eorum essent; illa 7 fuisse dicturum: pervenisse eo, unde fugere non possent. tot terrarum spatia emensis; tot omnibus montibusque post tergum objectis; iter in patriam & penates manu esse faciendum. Sic duces, sic proximi militum instincti sunt. Darius in lævo cornu erat; magno suorum agmine, delectis equitum peditumque stipatus: contempseratque paucitatem hostis; vanam aciem esse, extentis cornibus ratus. Cæ- 8 terum, sicut curru eminebat, dextra lævaque ad circumstantium agmina oculos manusque circumferens; Terrarum, inquit, quas Oceanus hinc adluit, illinc claudit Helle- spontus, paulo ante domini, jam non de gloria, sed de salute, & quod saluti præponitis, de libertate pugnandum est. Hic dies 10 imperium, quo nullum amplius vidit ætas, aut constituet; aut finiet. Apud Granicum minima virium parte cum hoste certavimus: in Cilicia victos Syria poterat excipere: magna munimenta regni Tigris atque Euphrates erant. Ventum est eo, unde pulsus ne fugæ quidem locus est. omnia tam diutino bello exhausta post tergum sunt: non incolas suos urbes; non cultores habent terræ. Conjuges quoque & liberi sequuntur hanc aciem: parata hostibus præda, nisi pro carissimis pignoribus corpora opponimus. Quod mearum fuit partium; exercitum, quem pene 12 immensa planities vix caperet, comparavi: equos, arma distribui: commeatus, ne tanta multitudini deessent, providi: locum,

9 Oceanus] Indicus, ad quem demum penetravit Alex. infra 9, 9. quemque hodie navigant quotidie Lusitani & Hispani, Batavi, Britanni, multo longius progressi, quam Alex. qui auream Chersonesum, seu Malacam, Molucas & Japonas, & Sinas, nunquam vel vidit, vel auditione perceperit. Rad. Eodem loco pro domini, malim dominis.

Quod saluti præponitis, de libertate pugnandum est.] Hoc convenit isti Sal-

lustii dicto: Libertatem nemo bonus nisi cum anima simul amittit.

11 Conjuges quoque & liberi] Xenophon *παυδ.* 4. ubi in pugna cum Cræso tradit fuisse intercepta carpenta cum præstantissimis mulieribus, addit: *Nam Asiatici, quum expeditiones instituunt, sic eas hodicque suscipiunt, ut res maximi pretii secum sumant.* Aiunt enim, se pugnandi avidiores esse, quum ex res adsunt, quas sibi carissimas habent. Fortè ex veteri instituto id fecerunt, postquam

- 13 *locum, in quo acies explicari posset, elegi. Cætera in vestra potestate sunt: audete modo vincere; famamque, infirmissimum adversus fortes viros telum, contemnite. Temeritas est, quam adhuc pro virtute timuistis: quæ ubi primum impetum*
- 14 *effudit, velut quadam animalia amisso aculeo torpet. Hi vero campi deprehendere paucitatem, quam Cilicia montes absconderant. videtis ordines raros; cornua extenta; mediam aciem*

vanam

quam Perfarum aciem duce Cyro trepidantem, feminarum interventus restituit. Iustin. 1, 6. Similia de majoribus nostris memorat Tacitus Germ. cap. 7. & 8.

12 *Locum, in quo acies]* Hoc enim vel præcipue ad curam ducis pertinere expertus erat malo suo Darius. Vere Vegetius 3, 13. *Bonum ducem convenit nosse magnam partem victoriæ ipsum locum, in quo dimicandum est, possidere.* Ergo Civilis apud Tacit. H. 5, 17. similiter hortatur suos; *Qua provideri astu ducis oportuerit, providisse: campos madentes, & ipsi ignaros, paludes hostibus noxias, &c.* Adde Florum. & Cæsar. de bell. Gall. 7, 52. *exposuit, quid iniquitas loci posset, quid ipse ad Avaricum sensisset, &c.* de bell. Civ. 3, 73. in quo mendum tollo, certe indico; *quod esset acceptum detrimenti, ejus (fortunæ) juri potius, quam sua culpa debere tribui: locum se tum ad dimicandum dedisse, &c.* Scribam: *locum se aptum (aut tutum) ad dim. legisse.* Freinshemius.

13 *Famamque, infirmissimum]* Magnum quidem famæ in pace belloque momentum est; sed ea, si minus & voto respondeat, non deterrebit à boni publici procuratione, à rectè fortiterque agendo. Sic animatus erat Fabius, qui apud Plutarchum (in v. Fab.) ita de se: *Propter hominum de se opinionem calumnias aut reprehensiones in terrorem venire, id jam non viro, qui tanto sit dignus imperio, convenit; sed qui eorum fervus esse velit, quibuscum malè sentientibus imperare decet.* Vel ut Liv. lib. 44. de ipso testatur, firmi & contantis

animi contra adversum rumorem fuit, nam suum imperium minui per vanitatem populi maluit, quam secunda fama, male rem gerere. *Loccenius.*

Quæ ubi primum impetum] Quem & Germanis tribuunt Tacit. G. 4, 2. Catos tamen excipiens. & Seneca de ira 1, 11. cum Floro 3, 3. & in primis Gallis Livius 10, 28. & ceteri. *Quin & secundum Iustin. 41, 2. Parthi intolerandi forent, si, quantus his impetus est, vis tanta & perseverantia esset.* Idem. *Vt apes & vespæ amisso aculeo torpent; ita temeraria audacia, post effusum primum impetum, Tacit. 3. Hist. Inconsumti impetus cæpta, initiis valida, spatio languescunt.* Livius lib. 38. *Tam usu hoc cognitum est, si primum impetum, quem fervido ingenio & cæcâ ira effundunt, sustineris, fluunt sudore & lassitudine membra, labant arma.* Loccenius.

Amisso aculeo,] Aristoteles de hist. animal. 3, 12. testatur, apiculam si percutiat & infigat aculeum alteri, vel illi evellatur, mori. cui Menander accinit:

Κέντρον γὰρ πῶλη γῆ πέρα κῆλιδι περ
ἐμμεπέεσσι.

Κέντρον δὲ ζῶν τε φέρεϊ θῆνατόν
τε μελίσση.

Alii negant mori, sed torpere, & fucos fieri. Plinium 11, 17. consule. *Raderus.* Atque hanc opinionem, præter Curtium, amplecti videtur Livius 23, 42. eodem simili utens, & hinc absque dubitatione corrigendus: *re ad unum modum iclum vigentem, velut jaculo emisso torpere.* pro jaculo, inquam, scribo aculeo.

vanam & exhaustam. nam ultimi, quos locavit averfos, terga jam præbent. Obteri mehercule equorum unguis possunt; etiamsi nil præter falcatos currus emisero. Et bello vicerimus, si vincimus prælio: nam ne illis quidem ad fugam locus est. hinc Euphrates; illinc Tigris prohibet inclusos. Et quæ antea pro illis erant, in contrarium conversa sunt. Nostrum mobile & expeditum agmen est; illud præda grave. implicatos ergo spoliis nostris trucidabimus: eademque res & causa victoriæ erit, & fructus. Quod si quem è vobis nomen gentis movet; cogitet, Macedonum illic arma esse, non corpora. multum enim sanguinis invicem hausimus; & semper gravior in paucitate jactura est.

Nam

14 *Nam ultimi,*] Oratorium videatur hoc, & imprudenti Curtio excidisse, dum ingenio indulget in oratione fingenda. Sane suspectum ea dubitatio facit, qui Darius scire potuerit de ordinibus averfis. Bonis enim oculis & vix humanis necesse est fuisse, qui cotam aciem visu permetiretur, & ad ultimos ordines ita penetraret, ut discrimina etiam agminum & positus eorum pervideret. Nisi si à transfugis accepisse credemus, quod solum excusando Curtio dici possit. Ita tamen omnia debebant temperari, ut nihil nisi verisimile dicatur: nihil admittatur, quod vel minimam excitare suspensionem queat dubiæ veritatis. *Acidalius.*

15 *Et bello vicerimus, &c.*] Tullius lib. 10. Fam. epist. 10. *In uno prælio omnis fortuna disceptat.* Confer Vegetium de re Milit. lib. 3. cap. 9. &c. Hinc prudentes & cauti belli Duces, nunquam acie, nisi ex magna rei bene gerendæ occasione aut necessitate pugnant; ne summam rerum ad discrimen adducant. quod Trivultius Gallorum in Italico bello Dux, usu se comperisse fateatur apud Guicciardinum lib. 1x. Zevecotius in Flori lib. 1. cap. 13. *Non est quod pugnare festinet, cui clades nocitura plus est, quam victoriæ profutura.* Loccenius.

16 *Implicatos ergo*] Sciendum enim, nimiam impedimentorum multitudi-

nem, necessitatio maxima comitari incommoda. quæ res quia adhuc hodie sine cura habetur, esse potest initium gravissimæ calamitatis. Ideo apud nostrum infra 6, 6. 15. Alexander impedimentis ignem subdidit, quippe futuris moram agminum itinerumque. Noverat enim, patrem suum Philippum, cum præda ex Scythiis redeuntem, à Triballis opportuna loca insidentibus, pene cæsum, certe graviter vulneratum fuisse. Noverat, quid ipsi accidisset supra 4, 9. 19. quando in transitu Tigris, dum sua quisque spolia, amnis impetu provoluta, consequi studet, major inter ipsos quam cum amne orta luctatio est. Noverat, se ipsum, contemnendo sarcinarum damnum, summam rerum tenuisse, supra 4, 19. 7. *magno consilio, ut judicat noster 4, 16. 28. Vide Iust. 9, 3. & Plutarch. de fort. Alex. 1, 13.*

17 *Non corpora.*] Macedones omnes bellis prioribus attritos, præsentem Alexandri militem peregrinum esse, non Macedonicum. *Raderus.*

Et semper gravior in paucitate jactura est.] Quo minores enim quis vires habet, eo gravior est earum jactura. Plin. lib. 6. cap. 8. *Gravis est vel minima jactura; quum reparare quod amisit gravius est.* Ideo Pericles dubiæ pugnae discrimen non facile subivisse fertur: quod arbores excisæ facile renasci possent, interemptoriam verò hominum jactura

- 18 Nam Alexander, quantuscumque ignavis & timidus videri potest; unum animal est: & si quid mihi creditis, temerarium &
 19 vecors; adhuc nostro pavore, quam sua virtute felicius. NIHIL autem potest esse diuturnum, cui non subest ratio. licet felicitas aspirare videatur; tamen AD ultimum temeritati non sufficit. Præterea BREVES & mutabiles vices rerum sunt: & for-
 20 tuna nunquam simpliciter indulget. Forsitan ita diu fata ordina-
 verunt, ut Persarum imperium, quod secundo cursu per du-
 centos triginta annos ad summum fastigium evexerant; magno

motu

jaçtura difficilis esset reparatu. Loccen. Eundem in sensum Dio lib. 40. Galli ob abundantiam suorum ne sentiebant quidem si quos amisissent: contra Romani, quorum & ante numerus non ita magnus fuerat, & tunc subinde idem decre-
 scebat: facile obsidione coercerantur. Idem vult Tacit. H. 4, 28. superante multitudine, & facili damno.

18 Vnum animal est:] Livius 9, 18. de eodem Alex. Quantalibet magnitudo hominis concipiatur animo, unius tamen ea magnitudo hominis erit. Animal per contemptum appellat Darius: sed hircus iste Græcus, arietem Persam in terram dicerem hircavit, si fas; Curtius, arietavit, dixit. Raderus.

Quam sua virtute felicius.] Id inculcare solent callidi Imperatores, ut eo alacrius fortunam denuo tentent victi. Quousque enim nostra culpa cladem nobis accidisse credimus, remedium aut cautelam in posterum itidem in nostra potestate sita esse opinamur. Sic apud Tacit Agric. 32. Nostris illi dissonis ac discordiis clari, vitia hostium in gloriam exercitus sui vertunt. Sic H. 2, 76. 7. Ne Orthonem quidem ducis arte, aut exercitus vi, sed præpropere ipsius desperatione visum. Ergo Agric. 27. Britanni non virtute sed occasione & arte ducis se victos rati, nihil ex arrogantia remittere, quo minus juventutem armerent, &c. Contra ubi confessio imbecillitatis semel expressa est hosti, ut nulla adversarii prærogativa victus, nesciat infortunii sui culpam

in quamvis aliam rem, quam suammet infirmitatem conferre, non cogitabit amplius de resistendo, sed libenter imperata faciet. exemplo Pori, infra 8, 14. Carthaginenses tum demum bona fide pacem oraverunt, postquam Annibal factus in curia est, non pralio modo se, sed bello victum: nec spem salutis alibi quam in pace impetranda esse. Liv. 30, 35.

19 Nihil autem potest esse diuturnum, &c.] Idem effatum Livii: Non semper temeritas est felix: & frans (f. fors) sibi fidem in parvis præstruit, ut cum opera pretium sit, eam mercede magna fallat. Fabius apud eundem lib. 22. de Minutio magistro equitum temere rem aggrediente: Nam celerius quam timui deprehendit fortuna temeritatem. Loccenius.

Mutabiles vices rerum sunt:] Ergo, ut sapienter monet Tiberius apud Tacit. 1, 72. cuncta mortalium incerta, quantoque plus adeptus foret, tanto se magis in lubrico.

20 Per ducentos triginta annos] Non tamen ultra ducentos annos regnum hoc imperium steterit, Dionys. Halicarn. lib. 1. scribit. Curtio consentiens D. Hieron. ad Daniel. cap. ix. continua xiv regum serie regnatum in Perside per cccxxx annos, notat. At Strabo lib. xv. permixtis Persarum Macedonumque temporibus, Imperii illius annos paulo longius profert. Clemens vero Alexandrinus lib. 1. Stromat. accuratius subductis temporum rationibus, summam efficit annorum cccxxv.

motu concuterent magis, quam adfligerent: admonerentque nos fragilitatis humana, CVIVS nimia in prosperis rebus oblivio est. Modo Græcis ultro bellum inferebamus: nunc in sedibus nostris propulsamus inlatum. jactamur invicem varietate fortunæ. Videlicet imperium, quod mutuo adfectamus, una gens non capit. Caterum, etiamsi spes non subesset; necessitas tamen stimulare deberet: ad extrema perventum est. matrem meam; duas filias; Ochum in spem hujus imperii genitum; illos principes; illam subolem regiæ stirpis; duces vestros regum instar, vincetos habet: nisi quod in vobis est, ipse ego majore parte captivus sum. Eripite viscera mea ex vinculis: restituite mihi pignora, pro quibus ipse mori non recuso; parentem, liberos, nam conjugem in illo carcere amisi. Credite, nunc omnes tenere ad vos manus; implorare patrios deos; opem vestram, misericordiam, fidem exposcere: ut servitute; ut compedibus; ut precario victu ipsos liberetis. An creditis æquo animo iis servire, quorum reges esse fastidiunt? Video admoveri hostium aciem: sed quo propius discrimen accedo; hoc minus iis quæ dixi, possum esse contentus. Precor vos per deos patrios; æternumque ignem, qui

In quo & variari inter alios quoque video. Nam D. Augustin. de Civit. DEI 12, 10. annos colligit CCXXXIII. Sulpicius autem Severus lib. 2. sacræ hist. CCL.

Fragilitatis humana, &c.] Lib. VIII. Nunquam erga bona sua satis cauta mortalitas. Plinius sine cap. 7. lib. 7. nat. hist. Is demum profectò vitam æqua lance pensitabis, qui semper fragilitatis humana memor fuerit. Isocrates ad Demonic. Nihil rerum humanarum esse firmum existima. sic fiet, ut nec in rebus secundis latitia exultes, nec in adversis consterneris. Romano Imperatori triumphanti ne insolesceret, vilis conditionis hominem aut servum apponebant, qui illi identidem inculcasset: Homo es, hominem te esse meminervis. Loccen.

22. Regum instar,] Quippe opulentis provinciis cum amplissima potestate præfectos.

23 Omnes] In Bong. fuit; omnes hos. quæ res facit ut sic ab auctore concepta credam ista: restituite mihi pignora, pro q. m. non recuso; parentem, liberos. nam conj. in i. c. amisi. Credite, nunc omnes hos t. &c.

Fastidiunt?] Malim, fastidiant.

24 Æternumque ignem,] Æternum ignem habuerunt passim gentiles, omnes ad imitationem Hebræorum; apud quos ex præscripto divino perpetuus ignis alebatur. Vide eruditissimum opus Cunæi de rep. Hebr. 2, 13. Proxime ad morem Persicum Spartani, quorum Rex in expeditionem proficiscens, primum domi adhuc sacrum Iovi ductori, & adjunctis ei diis facit, ac si litatum illic fuerit, ignifer sive fecialis sublata ab ara igne, ad regionis fines præcedit, ubi Rex Iovi Minervæque rursum sacrificat. Vbi diis hisce litatum ambobus est, tum deinde limites regionis transit. At-

que

que

qui praefertur altaribus; fulgoremque Solis intra fines regni mei orientis; per aeternam memoriam Cyri, qui ademptum Medis Lydisque imperium primus in Persidem intulit: vindicate ab
 25 ultimo dedecore nomen gentemque Persarum. Ite alacres & spe pleni, ut, quam gloriam accepistis à majoribus vestris, posteris relinquatis. In dextris vestris jam libertatem, opem, spem futuri temporis geritis. Effugit mortem, quisquis contempserit:
 26 timidissimum quemque consequitur. Ipse non patrio more solum, sed etiam ut conspici possim, curru vehor: nec recusor, quo minus imitemini me, sive fortitudinis exemplum; sive ignavia fuero.

C A P.

que ab his sacris sublatus ignis praefertur, & nunquam extinguitur, sequenti omni hostiarum genere. Xenoph. in Republ. Lacedaem. Sed & aliis Graecis hunc fuisse morem ex Herodoto 8, 6. tibi persuadere possis. ἐδξ' ἡ μὴδὲ πρὸς Φόρον, τῶν κείνων λόγῳ, ἀκφύρην τε ἀδελφάνεός. quum tamen, ut quidem illi consilium inibant, ne igniferum quidem fuga superesse oporteret. Quid si tamen explices τῶν κείνων λόγῳ, ipsorum verbo? solet enim hic auctor ostentare barbaricorum rituum, verborum, atque adeo proverbiorum notitiam. ut hoc ita adagii vice apud eos iactatum fuerit; ne ignifer quidem evasit de copiis occidione caesis. Nec enim absurdum est conjicere, igniferis istis ob reverentiam numinum parci consuevisse: & propterea quoties ipsi quoque interfecti narrarentur, intellectum, omnes hostes ad internecionem fuisse caesos. Videmus igitur, homines istos, qui ignem praeferebant, πρὸς Φόρον à Graecis fuisse appellatos, sic enim & in adducto Xenophontis loco vocantur. Freinshemius.

In Persidem intulit:] Quia Cyrus Persa, & Persarum armis in constituenda Monarchia usus est. Facile hinc apparet, quae de Ἰν Monarchiis vulgo tradunt, ἀσύσειστα esse & inconcinna. Nam si Persarum secunda Monarchia, quia ad ipsos à Medis & Babylonis summa rerum translata est, praecesserint oportet plures Monarchiae, cum per vices, nunc Assyrii, nunc Babylonii, nunc Medi, rerum potirentur.

25 *Ut, quam gloriam]* Idem inculcaverat suis Xerxes apud Herod. 3, 53. Viri praestantes existatis, neve res habentis gestas à Persis magnas praclarasque dedecoretis. Hoc & in proverbium abuisse discimus ex Polybio 154. φυλάξου, καὶ τὴν πατριῶν, πατέρων δὲ κείνων ἔργα. ut veteri verbo dicitur, majorum exempla tueri. Sic Philippus hortatur suos apud Iust. 30, 4.

In dextris vestris] Sallust. Cat. meminertis, vos divitias, decus, gloriam, praeterea libertatem, atque patriam in dextris vestris portare.

Effugit mortem, quisquis contempserit:] Sallust. Iug. 3. Videre fugientes capi, aut occidi, fortissimum quemque tutissimum. Iterum Cat. 58, 9. semper in praelio his maximum periculum esse, qui maxime timent. Livius 22, 5. quo timoris minus, eo minus ferme periculi esse.

26 *Fortitudinis exemplum,*] Nam utraque acie ipse quoque depugnasse legitur apud nostrum. ex quo Briffon. lib. 3. notat, sua ad tempora respexisse Marcellinum 19, 15. cum sic scriberet: Rex enim ipse Persarum, qui nunquam adesse certaminibus cogitur, his turbinum infortunis percitus, novo & nusquam antea cognito more, praedatorum militum ritu, profluit in confertos.

CAP. XV.

Cruenti ad Arbela pralii descriptio. Victor Alexander Darium victum persequitur.

UNTERIM Alexander, ut & demonstratum ¹ à transfuga insidiarum locum circumiret; & Dario, qui lævum cornu tuebatur, occurreret: agmen *obliquum incedere* jubet. Darius ² quoque eodem suum obvertit; Besso admonito, ut *Masfagetas equites in lævum Alexandri cornu à latere invehi* juberet. Ipse ante se falcatos currus habebat: quos signo ³ dato universos in hostem effudit. ruebant laxatis habenis aurigæ, quo plures nondum satis proviso impetu obtererent. Alios ergo hastæ multum ultra temones ⁴ eminentes; alios ab utroque latere dimissæ falces lacerare. nec sensim Macedones cedebant; sed effusa turbaverant fuga ordines. Mazæus quoque percussis ⁵ metum

¹ *Vt & demonstratum à transfuga]* Sic edidi locum, adjunctus excerptis Bongarf. Codicum: quæ verissima & aptissima est lectio. Pessime omnes alii: *ut est demonstr. à transf. cum insid. &c.*

Lævum cornu tuebatur,] Supra ad 3, 9. notavimus, Persarum ex more regem mediam aciem tenuisse. Quod si lævum cornu hic rex, eo accidit quod Curtius totam aciem non in tres partes, sed duas tantum dispersit, reperit, eum propiorem fuisse lævæ. Possit etiam extra ordinem in id transgressus videri ea causa, quod Alexandrum in dextro pugnaturum esse compererat. Sic contra Vejentem, tanquam acriores hostes, in dextro cornu collocatos, constitit Tullus in sinistro suo, Metio in dextra parte Fidenatibus opposito. Liv. 1, 27. Freinsh.

Agmen obliquum] Polyæn. 4, 3. ἐπὶ ὀβρῶ περιήγῃσεν ἀγλαθεῖν. hoc est, *obliquato in lævæ dextrum*

agmine sequi se jussit: non, ut reddit interpretes: *recta jussit sequi.*

³ *Signo dato]* Persarum usus invenit, quomodo quod solus dux utile judicasset, per signa totus agnosceret & sequeretur exercitus. Brisson. lib. 3. ubi signa ista dividit in vocalia, semivocalia, & muta.

⁴ *Lacerare.]* Arrian. 3, 3. nullum effectum habuisse currus istos asserit: Diodor. 17, 58. fere cum nostro consentit, circa prima signa terrorem atque damnum intulisse, à phalange fuisse elusos, quod ait noster infra 4, 15. 14. Crudele porro fati genus, quod intulerint quibus inciderunt, apud eundem Diodor. & nostrum hic, & mox 4, 15. describitur. Quo pertinet Plurarchi Artaxerxes cap. 8. qui ante suam phalangem Græcæ aciei opposuit falcatorum curruum robustissimum quemque, ut mirum priusquam manus confererentur, vi impetus eorum Græcos ordines dissiparet. Freinsh.

metum incuffit: mille equitibus ad diripienda hostis impedimenta circumvehi juffis: ratus, captivos quoque, qui simul adfervabantur, rupturos vincula, quum fuos adpropinquantes vidiffent. Non fefellerat Parmenionem, qui in lævo cornu erat: prope igitur Polydamanta mittit ad regem, qui & periculum ostenderet; & quid fieri juberet, confuleret. Ille audito Polydamante, abi, nuncia, inquit, Parmenioni, si acie vicerimus, non nostra solum nos recuperaturos; sed omnia, quæ hostium sunt, occupaturos. Proinde non est quod quidquam virium subducatur ex acie: sed ut me & Philippo patre dignum est, contempto sarcinarum damno fortiter dimicet. Interim barbari impedimenta turbaverant; cæsisque plerisque custodum, captivi, vinculis ruptis, quidquid obvium erat, quo armari possent, rapiunt: & adgregati fuorum equitibus Macedonas, accipiti circumventos malo, invadunt. lætique circa Syfigambim, vicisse Darium: ingenti cæde prostratos hostes; ad ultimum etiam impedimentis exutos esse, nunciant. quippe eandem fortunam ubique esse credebant, & victores Perfas ad prædam discurriffe. Syfigambis, hortantibus ca-

ptivis;

5 Mille equitibus] Imo tribus millibus, secundum Diodor. 17, 59. & colligi potest ex nostro infra 4, 15. majorem aliquanto numerum fuisse.

7 Abi, nuncia,] Valde laudat hoc consilium Alexandri Curtius infra 4, 16. 28. Apud Plutarch. cap. 59. vehementer exagitur Parmenio, quod impedimentorum causa turbaretur in conflictu. Rad. Adde Polyæn. 4, 3. Sic apud Liv. 8, 38. in pari causa A. Cornelius Arvina: Sine modo, inquit, sese præda præpediant, &c. & Plutarchi Eumenes cap. 32. suos argyraspidas cordate monet, non in impedimentis, sed in armis esse victoriam. Affine dictum est Catonis apud Plutarch. cap. 19. qui, Celtiberis in auxilium vocatis, cum illi ducenta talenta mercedis nomine poscerent; Romani id aspernarentur: nihil esse mali affirmavit. victoria enim

parta, non de suo, sed de hostilibus boni mercedem eis soluturum. sin secus evenisset, neque qui poscerent superfuturos, neque unde exigent.

8 Philippo patre] Oblitus hic est Curtius, Alexandro non amplius Philippum fuisse patrem; sed Hammonem. Fortiter dimicet.] Eo animo erant Cæsaris milites, de quibus ipse lib. v. belli Gallici: Tanta militum virtus atque animi præsentia fuit, ut cum undique flamma torrerentur, maximaque telorum multitudine premerentur, suaque omnia impedimenta ac omnes fortunas conflagrare intelligerent: sed non modo demigrandi causa de vallo decederet nemo, pene ne respiceret quidem quisquam, ac tum omnes acerrimè fortissimeque pugnarent. Præ impedimentis fortitudo & ex hac decus maximè æstimabuntur. Laccenius.

ptivis, ut *animum à mœrore adlevaret*; in eodem, quo antea fuit, perseveravit. non vox ulla excidit ei: non oris color, vultusve mutatus est: sed sedit immobilis (credo, præcoce gaudio verita fortunam irritare) adeo ut quid mallet, intuentibus fuerit incertum. Inter hæc 12 Amyntas, præfectus equitum Alexandri, cum paucis turmis opem impedimentis laturus advenerat; incertum suone consilio, an regis imperio. sed non sustinuit Cadusiorum Scytharumque impetum: quippe vix tentato certamine effugit ad regem, amissorum impedimentorum testis magis, quam vindex. Jam consilium 13 Alexandri vicerat dolor: & ne cura recuperandi suam militem à prælio averteret; non immerito verebatur. Itaque Areten, ducem hastatorum, quos *Sarissophoros* vocabant, adversus Scythas mittit. Inter hæc currus, qui 14 circa prima signa turbaverant aciem; in phalangem inducti erant. Macedones confirmatis animis in medium agmen accipiunt. Vallo similis acies erat: junxerant 15 hastas; & ab utroque latere temere incurrentium ilia suffodiebant. circumire deinde currus, & propugnatores præcipitare cœperunt. Ingens ruina equorum aurigarumque aciem compleverat. hi territores regere non poterant: equi crebra jactatione cervicum non jugum modo

11 *In eodem,*] Sive ad *animum*, sive ad *mœrorem* referas, dura constructio est. Si nihil excidit, quod magis credo, tentem, *eadem qua antea fuit, perseveravit.*

Credo, præcoce gaudio verita fortunam irritare] Huic responderet ferè illud P. Syri:

Irritare est calamitatem, cum te felicem vocas.

Et illud Senecæ pressius in Thyeste v. 935. & seqq.

Proprium hoc miseris sequitur vitium,

Nunquam rebus credere lætis.

Redeat felix fortuna licet,

Tamen afflictos gaudere piget.
Loccenius.

12 *Amyntas,*] Modius *Menidam* substituit, approbante Acidalio & Raderio. & certe *Menidam* eo in prælio vulneratum fuisse discimus mox 4, 16. sed quando *Amyntam* omnes libri præferunt, nihil hic mutandum censuimus, quippe ex multis, qui tum eo nomine vocati potuerunt, etiamsi unum alterumve huic pugnae non interfuisse probemus, qui excludemus cæteros? *Freinshemius.*

15 *Vallo similis acies erat:*] Sic apud antiquos *Murus* dicebatur pedestris exercitus. Veget. 1, 20.

modo excusserant; sed etiam currus everterant. vulnerati interfectos trahebant: nec consistere territi; nec
 17 progredi debiles poterant. Pauca tamen evasere quadrigæ in ultimam aciem, iis, quibus inciderunt, miserabili morte consumptis. quippe amputata virorum membra humi jacebant; & quia calidis adhuc vulneribus aberat dolor, trunci quoque & debiles arma non omittebant: donec multo sanguine effuso, exanimati
 18 procumberent. Interim Aretes, Scytharum, qui impedimenta diripiebant, duce occiso; gravius terribus instabat. Supervenere deinde missi à Dario Bactriani, pugnaque vertere fortunam. Multi ergo Macedonum primo impetu obruti sunt: plures ad Alexandrum re-
 19 fugerunt. Tum Persæ, clamore sublato, qualem victores solent edere, ferociter in hostem, quasi ubique profligatum, incurrunt. Alexander terribus castigare; adhortari; prælium, quod jam elanguerat; solus accendere: confirmatisque tandem animis, *ire in hostem* jubet.
 20 Rarior acies erat in dextro cornu Persarum, namque inde Bactriani decesserant ad opprimenda impedimenta. itaque Alexander laxatos ordines invadit, & multa
 21 cæde hostium invehitur. At qui in lævo cornu erant Persæ, spe posse eum includi, agmen suum à tergo dimicantis opponunt: ingensque periculum in medio hærens adisset, ni equites Agriani calcaribus subditis circumfusos regi barbaros adorti essent, averfosque cæ-
 22 dendo in se obverti cõegissent. Turbata erat utraque acies.

17 *Trunci quoque &c.*] Viri fortes licet trunci membris, virtute tamen adhuc integri sunt; licet corpore, non tamen animo succumbunt hosti. Præclarum hujus rei exemplum apud Athenienses Cynægirus, apud Romanos Cassius Scæva præbuerunt. vid. Iust. 2, 9. 16. Lipsium lib. 4. Admirand. c. 4. *Loccen.*

19 *Iubet.*] Admodum velim exesse hanc vocem.

20 *Ad opprimenda*] Acidalius legebat, *ad obtinenda*, quod jam alii oppressissent, id est, invalissent. ego mutandi recepta causam hic non video. utique enim hi quoque opprimendis impedimentis abscesserant, cum ii, qui prius id egerant, tenendo proposito impares essent. *opprimere* enim non tantum est invadere, sed etiam effectu conatus potiri. *Freinsb.*

acies. Alexander à fronte, & à tergo, hostem habebat: qui averso ei instabant, ab Agrianis militibus premebantur: Bactriani, impedimentis hostium direptis reversi, ordines suos recuperare non poterant: plura simul abrupta à cæteris agmina, ubicumque alium alii fors miscuerat, dimicabant. Duo reges junctis prope 23 agminibus prælium accendebant. plures Persæ cadebant; par ferme utrimque numerus vulnerabatur: curru Darius, Alexander equo vehebatur: utrumque delecti tuebantur, sui immemores. quippe amisso rege nec volebant salvi esse, nec poterant. ante oculos sui quisque regis mortem occumbere ducebant egregium. maximum tamen periculum adibant, qui maxime tuebantur; quippe sibi quisque cæsi regis expetebat decus. Cæterum, sive ludibrium oculorum, sive vera species 26 fuit; qui circa Alexandrum erant, vidisse se crediderunt, paululum super caput regis placide volantem aquilam, non sonitu armorum, non gemitu morientium

24 *Quippe amisso rege nec volebant salvi esse, &c.*] Sic Craterus ad Alexandrum lib. ix. *Quum tam avide manifestis periculis offeras corpus, oblitus tot civium animas trahere te in casum. quis enim tibi superstes aut optat esse, aut potest?* Ita p̄fici Germani animati erant, quibus infame in omnem vitam ac probrosum, superstites Principi suo ex acie recessisse. Tacitus German. 14, 2. Sueci milites amisso suo rege non prius ex acie recesserunt, quam incomparabilis Herois memorię cruenta hostium clade parentassent; & qui in suorum agmine, non tamen inulti caderent. Laccenius.

Ante oculos] Notavit Herodot. 8, 86. in pugna ad Salaminem barbaros extitisse longe se ipsi præstantiores, Xerxem reformidantes, quod ab eo singuli conspici arbitrabantur. Item ad Thermopylas acriter ab iis pugnatum fuisse scribit Diodor. 12, 7. *dum virtutis inspectorem & restem haberent regem*

ipsum. Monet Imp. Constantius Julianum Cæs. prudentissime, apud Ammian. 15, 21. ut necessitate exigente intersit præliis, turbatos subsidiiis fulcians, modeste increpans desides, verissimus testis adfuturus industriis & ignavis. Apud Sallust. Jug. *qua in parte rex pugna adfuit, ibi aliquamdiu certatum: cæteri omnes ejus milites primo congressu pulsati fugatique.* Livius 31, 37. *eo quoque superiores Macedones erant, quod & rex ipse hortator aderat, &c.*

26 *Sive ludibrium oculorum, &c.*] Quum Annibal ante agmen suum præmisisset boves, accensas stipulas capitibus præferentes, iisque terruisset à longinquo Romanos, Livius illud quoque *ludibrium oculorum* appellat. quale & illud est, quum incensis funiculis, & ex arboribus noctu suspensis, hosti species imminens exercitus terrorque objicitur. quali strategemate nostrates aliquoties feliciter usi sunt. Laccen.

Aquilam,] Seneca Natur. quæst. 2, 32.

tium territam : diuque circa equum Alexandri penden-
 27 ti magis , quam volanti , similis adparuit. Certe vates
 Aristander , alba veste indutus , & dextra præferens lau-
 ream , militibus in pugnam intentis avem monstravit ,
 28 *haud dubium victoria auspicium*. Ingens ergo alacritas ac
 fiducia paulo ante territos , accendit ad pugnam. uti-
 que postquam auriga Darii , qui ante ipsum sedens
 equos regebat , hasta transfixus est. nec aut Persæ , aut
 Macedo-

*Aquila hic honos datus est , ut magna-
 rum rerum faceret auspicia.* Sidonius
 Carm. 2, 127.

*Multos cinxerunt aquila , subitumque
 per orbem*

Luxi venturas simulatrix penna corona.

27 *Monstravit*,] Sciens, gratum id
 Alexandro fore. nam & ipse , cum ab
 aruspiciibus cognovisset , deos omnia frustra
 portendere , circumferri hostias iussit , &
 militibus ob oculos demonstrare , ut non
 solum ex auditione , verum etiam ex ad-
 spectu spem bonam de periculo haberent.
 Polyæn. 4, 3.

28 *Hasta transfixus est*.] Ab ipso
 Alexandro , ut auctor est Diodor. 17, 60.
*Dumque Imperator Imperatorem infesto
 animo petit , misso in Darium jaculo Alex-
 ander , ipsum quidem non contingit , sed
 aurigam illi adstantem feriens proster-
 nit.* Raderus. Memorabile est quod
 repetio in Epitome temporum Græca ,
 quam editioni suæ Eusebianæ subjecit
 Magn. Scaliger in Olymp. 319. Coss.
 Ioanne Scythopolita , & Paulino : *Ἐπι-
 τέχτων τῆ ὑπάτων ἰατρικῆ ἀγορῆς
 ἐτείχισε* (de Anastasio sermo est) *τὸ
 Δωρεχῶν ὄντα τῆ Μεσοποταμίας μέγαν
 πῆνυ καὶ ὄχυνθον . κειμήλιον μέσον τῆ ὀ-
 ρων Ρωμαίων ἐ Περσῶν . καὶ ἐποίησεν
 ἐν αὐτῷ δημόσια λυτρά ἑ . ἐ ἐκκλη-
 σίας , ἐ ἐμβόλους καὶ ὄρια εἰς ἀποθεῖ-
 σιτα , καὶ κιστρῆνας ὑδάτων . τὸ δὲ αὐτὸ
 χωρίον ἀπὸ τῆ το λέγεται κληθῆναι
 Δῶρος ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Μακεδόνος ,
 διότι Δαρείον τῆ βασιλεία Περσῶν ὁ
 αὐτὸς Ἀλέξανδρον ἐκείνους ἐ-*

*κρεσεν ὄθεν καὶ τὸ ὄνομα ἔχει μέγαν
 πῆνυ .* Quæ quia vitis non carent , prius
 ut poterimus emaculata , Latine redde-
 nus. Depravatum autem loci nomen
 est τὸ Δωρεχῶν ὄντα μέγαν πῆνυ . in
 quibus nulla neque constructio est , ne-
 que sensus integer. Crediderim fuisse ;
*τῶ Δῶρος καὶ ὄντα τῆ Μεσοπ . μέγαν
 πῆνυ καὶ ὄχυνθον .* atque sic infra quo-
 que legendum *λέγεται κληθῆναι Δῶ-
 ρος* ; Hoc sensu : *His consulibus ludis
 equestribus editis , muro circumdedit
 (Anastasius) Dura , tumulum Mesopo-
 tamis admodum magnum atque muni-
 tum , situm in limine Romani Persici-
 que imperii . Et construxit ibi balnea pu-
 blica duo , & ecclesias , & horrea servan-
 diis frugibus , & cisternas aquarum . Locus
 autem ille occasione Macedonis Alexan-
 dri vocatus dicitur Dura , quod Darium
 regem Persarum Alexander ibi hasta
 percusserit : unde & nomen loco hasti in
 hac usque tempora . Sic igitur vocatus
 ille locus ab hasta , quæ Græcis effertur
 δόρυ , eo nomine regionem Bosphora-
 nam memorat Procopius *τῆ κισ-
 μῶτων Ἰερσινιανῆ* . quo minus absur-
 dum credas , etiam urbi hinc imposi-
 tam appellationem . Atque hanc ipsam
 suspicor fuisse urbem , cuius apud Poly-
 bium 5, 52. & 66. est mentio , tauquam
 urbis munitæ . quæ posterioribus tem-
 poribus destructa , sub Iuliano deser-
 tum oppidum vocatur à Marcellino 23,
 12. & 24, 2. ubi pro *Duram* & *Doram*
 rescribendum est *Dura* plurali nume-
 ro , si Polybium sequi velimus , cuius
 scriptura hac in parte extra suspicio-
 nem*

Macedones dubitavere, quin ipse rex esset occisus. Lu-
gubri ergo ululatu & incondito clamore gemituque to-
tam fere aciem adhuc æquo Marte pugnantium turba-
vere cognati Darii & armigeri; lævoque cornu in fu-
gam effuso, destituerant currum: quem à dextra parte
stipati in medium agmen receperunt. Dicitur acinace 30
stricto Darius dubitasse, an fugæ dedecus honesta mor-
te vitaret. Sed eminens curru nondum omnem suo-
rum aciem prælio excedentem destituere erubescibat.
Dum inter spem & desperationem hæsitat, sensim Per- 31
sæ cedebant, & laxaverant ordines. Alexander muta-
to equo, quippe plures fatigaverat, resistentium adver-

nem est vitii. adstipulante itidem Zo-
simo, qui idem fere quod Marcellin.
in Iuliano tradit. Eandem enim esse
urbem, quam incertus temporum Epi-
tomator indigitat, præter alia hinc
quoque constat, quod & à Polybio &
cæteris in Orientali Rom. imperii li-
mite collocatur: & quod apparet aliàs
eo in loco urbem fuisse. nec enim ve-
risimile est, nomen id hæsisse loco va-
cuo, & nullo certo monumento insi-
gnito. Non tamen diu substitit hæc
urbs, quippe anno IIX. Iustini junio-
ris, Persa cum Romanis pacis fœdera
rumpunt: & congressione facta Daras
civitatem fortissimam bello superant, &
causa multitudine Romanorum memora-
tam urbem ingressi depopulati sunt.
Quomodo iterum Marcellini Chron.
Ann. 537. In Oriente quoque Ioannes
Scotistis arripens Tyrannidem, ante-
quam adversi quicquam tentaret, Daras
extinctus est. Quod ipsum accidisse re-
fert *ὁ πῶλες Δάρας*. Procop. lib. I.
Persic in fine. Quo libro meminit
etiam, ab Anastasio fuisse constructam.
De eadem ni fallor sentit Eusebius, ubi
scribit, Asiæ regem Demetrium Deme-
trii filium obsedis Antiochum Alexan-
dri, *εἰς Δάρας ἦν & Φυζάνω*. Freinsh.

29 Turbavere] Hunc locum sic in-
terpolar Acidalius: *Lugubri ergo ulula-
tu & inc. cl. g. t. f. a. a. M. p. tur-*

*baverant cognati Darii; & armigeri
lævum tuentes in fugam effusi destitue-
rant currum, quem à dextra parte stipati
in medium agmen receperunt. Quam
emendationem mirè commendat Ra-
derus; quamquam fassus nimis à verbis
Curtii recedere. Mihi ne probabilis
quidem est. Cum & illud turbavere
frustra mutetur, & lectio vulgata, è
Mstorum etiam auctoritate subnixâ,
commodissimum habet sensum, obser-
vata saltem distinctione, quam adhi-
buimus. Freinsh.*

Cognati] Hi enim circa ipsum erant
in lævo cornu. Diodor. 17, 59. & Ar-
tian. 3, 2. Ergo horum fuga lævum
istud cornu destituit currum regis,
quem ideo, qui in dextro stabant, in
medium sui receperunt. hæc enim pars
aciei pugnabat adhuc, ut ex sequenti-
bus clarum est.

30 *Honestâ morte vitaret.*] Iust. II,
14. *Darius cum vinci suos videret, vo-
luit & ipse mori: sed à proximis fugere
compulsus est.* Suetonius Cæs. 36. Cæ-
sarem quoque ultimo prælio in Hispa-
nia de consciscenda sibi nece cogitasse
refert. Multi alii in extremis sæpe pe-
riculis sibi ipsi omnino violentas ma-
nus intulerunt, M. Brutus, Otho, alii,
ut omitram oppida & civitates; castra
tota apud Cæsarem de bell. Gall. 5, 37.
Raderus.

- 32 sa ora fodiebat, fugientium terga. Jamque non pugna; sed cædes erat : cum Darius quoque currum suum in fugam vertit. Hærebat in tergis fugientium victor: sed prospectum oculorum nubes pulveris, quæ ad cælum
- 33 ferebatur, abstulerat. ergo haud secus quam in tenebris errabant; ad sonitum notæ vocis, ut signum, subinde coëuntes. Exaudiebantur tantum strepitus habenarum, quibus equi currum trahentes identidem verberabantur: hæc sola fugientis vestigia excepta sunt.

33 Exaudiebantur tantum] Sic ma- & cum iisdem mox, tantum, & tra-
hiti cum plerisque editionum veterum: hentes.

C A P. XVI.

Parmenio, in discrimine constitutus, Alexandrum retrahit. Tandem integra victoria potiti Macedones, reliquos Persas, multos suorum millibus desideratis, fuga sibi quarere salutem cogunt.

- 1 **A**T in lævo Macedonum cornu, quod Parmenio, sicut ante dictum est, tuebatur; longe alia fortuna utriusque partis res gerebatur, Mazæus, cum omni suorum equitatu vehementer invecus, urgebat Macedonum alas; jamque abundans multitudine aciem circumvehi cœperat; quum Parmenio equites *nunciare jubet Alexandro, in quo discrimine ipsi essent, nisi mature subveniretur; non posse sisti fugam.* Jam multum viæ processerat Rex, imminens fugientium tergis; quum à Parmenione tristis nuncius venit. *refrenare equos jussi, qui vehebantur, agmenque constitit: Frendente Alexandro; eripi sibi victoriam è*
- 4 *manibus; & Darium felicius fugere quam sequi se.* Interim ad Mazæum superati regis fama pervenerat. Itaque, quamquam validior erat; fortuna tamen partium territus,

4 *Fortuna tamen partium territus,]* fuisse. Magis autem id accidere necesse est ipso capite jam cæso aut pulso, Tacit. H. 4, 34. *Credita (an didita) fama per utrumque exercitum vulneratum aut interfectum, immane quantum suu*

Ita Brutum scribit Flor. 4, 7. in Cassio etiam suum animum perdidisse. Livius 1, 25. Curatiorum ultimum victum fratrum ante se strage

tus, percussis languidius instabat. Parmenio ignorabat quidem causam sua sponte pugnae remissae: sed occasione vincendi strenue est usus. Thessalos equites ad se vocari jubet. *Ecquid, inquit, videtis istos, qui ferociter modo instabant, pedem referre, subito pavore perterritos? Nimirum nobis quoque regis nostri fortuna vincit. omnia Persarum caede strata sunt. quid cessatis? an ne fugientibus quidem pares estis?* Vera dicere videbatur, & spes languentes quoque erexerat. subditis calcaribus prouere in hostem. 6 & illi jam non sensim, sed citato gradu recedebant, nec quidquam fugae, nisi quod terga nondum verterant, deerat. Parmenio tamen, ignarus quanam in dextro cornu fortuna regis esset, repressit suos: Mazæus, dato 7 fugae spatio, non recto itinere; sed majore & ob id tutiore circumitu Tigrim superat: & Babylonem cum reliquiis devicti exercitus intrat. Darius paucis fugae comitibus ad Lycum amnem contenderat, quo trajecto dubitavit an solveret pontem, quippe hostem jam adfore nunciabatur. Sed tot millia suorum, quæ nondum ad

suis pavoris, & hostibus alacritatis indidit.

Sua sponte] Omissa cunctando victoria erat. Liv. 7, 24.

5 *Ad se vocari jubet.]* Quid? ad se vocari jubet equitatum? totum, an duces modo? quod si hoc, cur non expressit? immo cur subicit. unde colligas, cum universis esse locutum? At hoc sane quam putidum est, Equites enim in ipso pugnae discrimine constitutos Imperator ad se vocet, hortandi causa? non certe, si sapiat. Si quid video, fuit, *Thessalos equites advectus. Ecquid, inquit, &c.* Tacitus 2, 46. de Arminio: *equo collustrans cuncta, ut quosque advectus erat, recuperatam libertatem, &c.* ingerebat Livius 7, 24. *Conful vulnere alligato, revertens ad prima signa. Quid istus miles? inquit, &c.* Ita scilicet duces militibus in acie stantibus advectos passim legimus, non con-

tra. Sed nimirum ista vox, cum forte legi non posset, imposuit divinaori non optimo, qui cum de vocando aliquid hic esse conjiceret, non gravatus est aliam insuper voculam, *jubet*, iuculare. quæ & ipsa qua jure, qua injuria multa hujus scriptoris loca obsedit. De ipso autem Parmenionis hoc strategemate vide infra ad 4, 16. *Freinfhemius.*

6 *Vera dicere videbatur.]* Tacitus H. 4, 78. *Vera erant. & a tribuni praefectisque eadem ingerebantur.*

8 *An solveret pontem,]* Saepe factum ad praecedendum hostibus aditum, ut portæ civitatum clauderentur, magno interim exclusorum sociorum damno. Livius 25, 15. *Thurini conclauant, instare Pænum: permistosque hostes urbem invasuros, ne prope portas claudant. ita exclusos Roman. prabuere hosti ad eadem.*

ad amnem pervenerant, ponte reciso, prædam hostis
 9 fore videbat. Abeuntem, quum intactum fineret pon-
 tem, dixisse constat, *Malle insequentibus iter dare; quam
 auferre fugientibus.* Ipse ingens spatium fuga emensus,
 10 media fere nocte Arbela pervenit. Quis tot ludibria
 fortunæ, ducum agminumque cædem multiplicem; de-
 victorum fugam; clades nunc singulorum; nunc uni-
 versorum, aut animo adsequi queat, aut complecti?
 Propemodum sæculi res in unum illum diem fortuna
 11 cumulavit. Alii qua brevissimum patebat iter; alii di-
 versos saltus, & ignotos sequentibus calles petebant.
 Eques pedesque confusi sine duce, armatis inermes, in-
 12 tegris debiles implicabantur. Deinde, misericordia in
 metum versa, qui sequi non poterant, inter mutuos ge-
 mitus deserebantur. Sitis præcipue fatigatos & faucios
 perurebat, passimque omnibus rivis prostraverant cor-
 pora, præterfluentem aquam hianti ore captantes.
 13 quam quum diu avidi turbidam hausissent, tendebantur
 extemplo præcordia premente limo; resolutisque &
 torpentibus membris, quum supervenisset hostis, no-
 14 vis vulneribus excitabantur. Quidam, occupatis pro-
 ximis rivis, diverterant longius, ut, quidquid occulti
 humoris usquam manaret, exciperent. nec ulla adeo
 avia & sicca lacuna erat, quæ vestigantium sitim falle-
 ret.

9 *Abeuntem, quum intactum*] Justinus lib. xi. sic enarrat: *Suadentibus deinde quibusdam, ut pons Lyci (pro Cydni) fluminis ad iter hostium impedientibus intercluderetur: non ita se saluti suæ velle consultum ait, ut tot millia sciorum hosti objiciat: debere & alius fugam viam patere, quæ patuerit sibi.* In quo boni Imperatoris officium fecit Darius, qui non solum suam, sed & suorum vitam, quantum in ipso est, servatum ibit. Seneca: *Imperatorium esse alieno sanguini tanquam suo parcere, & scire quem vis debere, homini non esse*

homine prodige utendum. Loccenius.

12 *Misericordia*] Amat hunc sensum Curtius, ideoque sæpius expressit. Fecit & Cæsar de bel. Gal. 7, 26. *plerumque in summo periculo timor misericordiam non recipit.*

Omnibus rivis] Sic malui cum paucis. ita mox. & certe, si omnibus vis fuisset reperire præterfluentem aquam, non ita sitissent.

14 *Avia*] Modius *Avida*: unde Acidalius tentabat *arida*. non ineptè, nec tamen ipse vulgatam lectionem damnat, & ego præfero. *Freinsh.*

ret. E proximis vero itineri vicis fenum ululatus fe- 15
 minarumque exaudiebantur, barbaro ritu *Darium* ad-
 huc *regem* clamantium. Alexander, ut supra dictum est, 16
 inhibito suorum cursu ad Lycum amnem pervenerat.
 ubi ingens multitudo fugientium oneraverat pontem,
 & plerique, quum hostis urgeret, in flumen se præcipi-
 taverant, gravesque armis & prælio ac fuga defatigati
 gurgitibus hauriebantur. Jamque non pons modo fu- 17
 gientes; sed ne annis quidem capiebat, agmina sua
 improvide subinde cumulantes. quippe, ubi intravit
 animos pavor; id solum metuunt, quod primum formi-
 dare cœperunt. Alexander instantibus suis, *impune ab-* 18
euntem hostem sequi permitteret. *hebetia tela esse, & manus*
fatigatas; tantoque cursu corpora exhausta, & præceptis in no-
ctem diei tempus causatus est. Re vera de lævo cornu, 19
 quod adhuc in acie stare credebat, sollicitus, reverti ad
 ferendam opem suis statuit. Jamque signa converte-
 rat; quum equites, à Parmenione missi, illius quoque
 partis

17 *Improvide*] Facilius omnino ex
 vulgatis rescribi *improvida fuga* pote-
 rat, quam *fugæ* ipsum penitus deleri.
 nisi forte, quia *fugientes* jam antecesser-
 rat, hoc repeti noluerunt. *Acidalius*.
 Raderus tamen testatur, lectionem esse
 Mss. suorum *improvide*.

Quippe, ubi intravit] Ita Tacit. iv.
 Annal. *Quidam* regrediebantur ostende-
 bantque se rursus, id ipsum paventes
 quod tenuissent. Haud procul abludit
 Livius 29, 32. *amnis ingens fugientes*
accepit (neque enim cunctanter, ut quos
major metus urgeret, immiserant equos)
raptique gurgite, & in obliquum relati.

18 *Impune abeuntem*] *Acidalius* ex
 vulgatis bene reduxit voculam *impune*
abeuntem. illud non erat necessarium,
 expuncto post verbum *causatus* sub-
 stantivo, omnia unam intra periodum
 redigere. *Freinsh.*

Hebetia tela esse,] Livius 8, 38. *Iam*
virtus vires, jam ferro sua vi decerat. &

22, 59. *nec supersumus pugna, nisi in*
quibus trucidandis & ferrum & vires
hostem defecerunt. Florus 2, 6. *duo ma-*
ximi exercitus casti ad hostium satieta-
tem, donec Annibal diceret militi suo;
Parce ferro. Lucanus 7, 728.

Cæsar ut Hesperio vidit satis arva na-
tare

Sanguine, parcendum ferro, manibus-
que suorum

Iam ratus. ———

19 *De lævo cornu,*] Non avice so-
 lum, sed & prudenter fecisse hinc judi-
 ca Quintium consulem, referente Li-
 vio 3, 70. qui collegæ nunciati iussit:
victorem se jam imminere hostium ca-
stris, nolle irrumpere antequam sciat de-
bellatum & in sinistro cornu esse: si jam
fudisset hostes, conferret ad signa, ut si-
mul omnis exercitus præda potiretur.
 Certe ejus rei neglectus præstantissi-
 mum ducem Iudam, & victoria priva-
 vit, & vita. *Macchab. 1, 2. Freinsh.*

20 partis victoriam nunciat. Sed nullum eo die majus periculum adiit, quam dum copias reducit in castra. Paucium & incompositi sequebantur ovantes victoria. quippe omnes hostes aut in fugam effusos, aut in acie cre-

21 debant cecidisse; quum repente ex adverso adparuit agmen equitum, qui primo inhibuere cursum, deinde Macedonum paucitate conspecta, turmas in obvios

22 concitaverunt. Ante signa rex ibat dissimulato magis periculo, quam spreto: nec defuit ei perpetua in dubiis

23 rebus felicitas. namque præfectum equitatus avidum certaminis, & ob id ipsum incautius in se ruentem, hasta transfixit. quo ex equo lapso, proximum, ac de-

24 de plures eodem telo confodit. Invasere turbatos amici quoque; nec Persæ inulti cadebant: quippe non universæ acies, quam hæ tumultuariæ manus vehementius iniere certamen. Tandem barbari, quum obscura

lucē, fuga tutior videretur esse quam pugna, diversis agminibus abiere. Rex, extraordinario periculo de-

26 functus, incolumes suos ~~restitit~~ in castra. Cecidere Persarum, quorum numerum victores finire potuerunt, millia XL; Macedonum minus quam CCC desi-

27 derati sunt. Cæterum, hanc victoriam rex majore ex parte virtuti quam fortunæ suæ debuit; animo, non ut antea

20 *Periculum adiit,*] Quale adiit & Masaniſſa ex prælio, quo Annibal profligatus est à Scipione. Nam, ut tradit in Punicis Appianus, verus ille belli Imperator, *inter fugiendum conspicatus conglobatos equites Numidas, accurrit, rogavitque ne se desererent: quo impetrato, in persequentes fecit impetum, sperans se eos in fugam versurum, &c.*

23 *Ob id ipsum*] Seneca de ira I, 11. docet, eam nusquam minus utilem, quam adversus hostes, licet vulgo contra videatur: idque multis rationibus & exemplis confirmat, quæ cognita consideraruque dignissima, diligentia

lectoris ex ipso fonte petenda relinquo.

26 *Finire*] *ἴσως inire.* Bongarsius. *Millia XL;*] Si quis rescribat *quadringenta M.* haud difficulter adientiar. sic enim à reliquis scriptoribus, ipsaque rei magnitudine propius abierimus.

Minus quam CCC] Sic in victoria Marii de Cimbris apud Flor. 3, 3. *Millia inde ad sexaginta ceciderunt; hinc trecentis minus.* Et similia quidem exempla multa passim occurrunt, ubi minimo victoris damno, ingentes exercitus conciderunt.

27 *Majore ex parte virtuti quam fortuna sua debuit;*] Plutarchus de fortuna Alexan-

antea, loco vicit. Nam & aciem peritissime instruxit: 28
 & promptissime ipse pugnavit: & magno consilio ja-
 cturam sarcinarum impedimentorumque contempsit,
 quum in ipsa acie summum rei videret esse discrimen:
 dubioque adhuc pugnae eventu pro victore se gessit,
 percussos deinde hostes fudit: fugientes, quod in illo 29
 ardore animi vix credi potest, prudentius quam avidius
 persequutus est. Nam si parte exercitus adhuc in acie 30
 stante, instare cedentibus perseverasset; aut sua culpa
 victus esset: aut aliena virtute vicisset. jam si multitu-
 dinem equitum occurrentium extimuisset; victori aut
 fæde fugiendum, aut miserabiliter cadendum fuit. Ne 31
 duces quidem copiarum sua laude fraudandi sunt; quip-
 pe vulnera, quæ quisque exceptit, indicia virtutis sunt.
 Hephæstionis brachium hasta ictum est: Perdicas, ac 32
 Cœnus, & Menidas, sagittis prope occisi. Et, si vere 33
 aestimare Macedonas, qui tunc erant, volumus: fate-
 bimur,

Alexandri duobus voluminibus ostendit, Alexandrum semper adversa usum fortuna, quam sola virtute ubique superavit, contra, quam multi, non bene, senserunt. Alianus [immo Polyænus 4, 3.] stratagemate Alexandri superatum ait Darium. *Alexander, inquit, cum Dario signa collaturus, præceptum dedit Macedonibus: ubi in Persarum conspectum veneritis, procidentes in genua terram manibus conterite. Vbi vero tuba signum dederit, tum consurgentes strenue & fortiter impetum in hostes facite. Macedones ita fecerunt. Persa formam adorationis conspicati, incitatum ad bellum impetum remisertunt, animisque facti sunt molliores. Darius gloria- batur & gaudebat se absque prælio victoriam obtinere. Macedones ad signum tubæ exilientes vehementi impetu in hostes feruntur, & rupta phalange in fugam convertunt. Raderus. In extremis verbis Polyæni pro τῶν Φάλαγγα ἠέξοντες, rupta phalange, legerim, τῆ Φάλαγγι phalange rumpentes. Mace-*

donibus enim haud dubie phalangem tribuit.

28 *Pro victore se gessit,] Docet Onosander cap. 23. strategici; Vrile esse in ipso consilio Imperatorem fausta & lata militibus inclamare, etsi ea falsa sunt.* Excitantur enim ea ratione animi, & vires pugnantium bona spe geminantur. Fecit id hoc in consilio Parmenio supra 4, 16. Idem narrat Livius 10, 41. de Papirio consule, clamitante inter prima signa, ita ut vox etiam ad hostes accideret: captum Cominium; victorem collegam adesse: anniterentur vincere prius quam gloria alterius exercitus fieret. In primis memorabilis est locus ejusdem auctoris 2, 64. *Romani gradum retulissent, ni salubri mendacio consul (T. Quintius) fugere hostes ab cornu altero clamitans concitasset aciem. impetu facto, dum se putant vincere, vicere.* Adde eundem 3, 61. Freinshemius.

31 *Ne duces]* Arrian. 3, 3. Dio- dor. 17, 61.

256 Q. CVRTII LIB. IV. CAP. XVI.
bimur, & regem talibus ministris; & illos tanto rege
fuisse dignissimos.

Q. CVR-

33 *Et regem*] Æque rotundum il- | *lore.* Virdungus ad illa Taciti Agr. 33.
lud Ciceronis ultima Philippica: di- | *Neque me militum, neque vos ducis pa-*
gnus *Imp. legione, digna legio Impera-* | *nituit.*

Q. CURTII RVFI,
DE
REBUS GESTIS
ALEXANDRI REGIS MACEDONUM,
LIBER V.

CAP. I.

Dario Media fines ingresso, Arbela potitur Alexander, & Babylone. cujus situs, amplitudo, & corrupti mores describuntur.

QUÆ interim ductu imperioque Alexandri 1
vel in Græcia, vel in Illyriis ac Thracia
gesta sunt; si quæque suis temporibus red-
dere voluero; interrumpendæ sunt res
Asiæ. Quas utique ad fugam mortemque 2
Darii universas in conspectu dari; & sicut inter se co-
hærent tempore, ita opere ipso conjungi; haud paulo
aptius videri potest. Igitur ante, quæ prælio apud Ar-
bela conjuncta sunt, ordiar dicere. Darius media fere 3
nocte Arbela pervenit: eodemque magnæ partis ami-
corum

QUÆ interim] Narrata
Curtio à principio li-
bri sexti, nunc majori
ex parte temporis in-
juria deperdita.

2 Haud paulo aptius] Tacit. 12, 40.
Hæc, quamquam à duobus prætoribus
plures per annos gesta, conjunxi, ne divi-
sa haud perinde ad memoriam sui vale-
rent. Item 13, 9. Quæ in alios consules
egressa conjunxi. Sic & Vellejus 1, 14.
agnoscit: quod facilius cujusque rei in

unum contracta species, quam divisa tem-
poribus, oculis animisque inhæreat. Ita-
que Euseb. in Histor. Ecclesiast. pro-
prio merito sperat, gratum fore, quod
aliis *αποσπῆν*, sparsim memorata,
unum in corpus redegerit. Vide & no-
tam nostram ad ista Flori 2, 19. Quæ
et si junctæ inter se sunt omnia atque con-
fusa: tamen quo melius appareant, se-
paratim proferentur, ubi Sifennæ locum
aliter accepi quam oportuit. Freinsb.

3 Media fere nocte] Ingens certe
R spaciūm

corum ejus ac militum fugam fortuna compulerat. 4 quibus convocatis exponit; *haud dubitare se, quin Alexander celeberrimas urbes, agrosque, omni copia rerum abundantes, petiturus esset. prædam opimam paratamque ipsum & 5 milites ejus spectare. Id suis rebus tali in statu saluti fore, quippe se deserta cum expedita manu petiturum. Ultima regni ad 6 huc intacta esse; inde bello vires haud ægre reparaturum. Occuparet sane gazam avidissima gens, & ex longa fame satiaret se auro; mox futura præda sibi; didicisse usu preciosam supellectilem, pellicesque & spadonum agmina nihil aliud fuisse, quam onera & impedimenta. eadem trahentem Alexandrum, quibus 7 antea vicisset, inferiorem fore. Plena omnibus desperationis videbatur oratio; quippe Babylonem urbem opulentissimam dedi cernentibus. jam Susa, jam cætera ornamenta regni, causamque belli victorem occupaturum.*

spacium intra paucas horas emensus, milliaria German. 18. cum triente: 600 quippe stadiis Arbela distant à Gaugamelis, ubi prælium est factum. *Raderus.*

5 *Bello vires haud ægre reparaturum.*] Acidal. malebat; *belli vires, &c. repetiturum*, fretus simili Curtii loco, quem considerabimus, volente Deo, infra 5, 10.

6 *Preciosam supellectilem,*] Metellus Roman. dux, *adjumenta ignavia* appellabat: ideoque castris edicto removit, ut est apud Salust. belli Jugurth. cap. 45.

7 *Babylonem*] Augustinus *Babylon interpretatur confusio. Unde colligitur, gigante illum Nembrod fuisse illius conditorem.* Quidam Babylonis conditorem Ninum faciunt, quem cum Nemrodo confundunt. Sed repugnant tempora. Vixit enim certe Ninus post Nemrodum. Forte conditam à Nemrodo, Ninus postea reparavit. Orosius lib. 2. cap. 7. *Babyloniam à Nembrod gigante fundatam, à Nino vel Semiramide reparatam multi prodidere.* Moïsis verba, unde id colligunt; haben-

tur Genes. x. vers. 10. *Fuitque principium ejus regni Babel, Arech, &c.* id est, urbes regni sive imperii ejus præcipuæ. Loquitur autem de Nemrodo. A turri, ut credo, civitas appellata, aut simul nomen acceperunt à confusione linguarum. Babel, quasi Balbel, id est σύγχυσις. confusio. *πικρά τό ἔστι* confundere. *Drus.* Videtur hæc vox servata ex lingua primitiva. unde in variis linguis, βαβαλιον, balbus, balbille. Græcorum fabulas, qui Babylonis structuram Semiramidi adscribunt, bene refutat ex Beroso Iosephus contra Appionem. *Grotius.*

Susa,] Susa à loci amœnitate & floriditate nomen traxit, quia lingua Persica, *Susum*, lilium significat, teste Athenæo. Stephanus vero *σὺς πύλων*, Susa vocata ait ἀπὸ τῆς κείων, à πολλὰ ἐν τῇ χώρῃ πεφύκει κείων. Sita ad fluvium Choasphem, ac à Dario lautius ædificata, & ædium Regiarum magnificentia adornata. Alioquin enim refragaretur vetustas, quæ à Tithono ejusque filio Meninone Susa condita credidit. unde Herodor. *Μεμνόνειον ἄστρ* vocat. *Briffonius.*

rum. At ille docere pergit; non speciosa dictu, sed usu ne-
cessaria in rebus adversis sequenda esse. Ferro geri bella, non
auro: viris, non urbium tectis. omnia sequi armatos. Sic ma-
jores suos percussos in principio rerum, celeriter pristinam re-
parasse fortunam. Igitur, sive confirmatis eorum animis, 9
sive imperium magis quam consilium sequentibus,
Mediæ fines ingressus est. Paulo post Alexandro tra- 10
duntur Arbela, regia suppellectili, ditique gaza repleta.
quatuor millia talentum fuere: præterea preciosæ ve-
stes:

8 Non speciosa dictu,] Lipsius Po-
lit. 4, 13. vult Principem, alto quidem
splendidoque ingenio: sed tamen (ex
Agric. Tacit. 8, 1.) eruditum utilia ho-
nestis miscere. quod mihi in Stoico
illi enini recte sentiebant, sola honesta
esse utilia. Egregie tamen in viam redit
Lipsius in fine dicti lib. 4. Illud jam
honestum appello, quod unum ita est,
non quæ videntur, ut sunt vere omnia
ὅσα δὴ (verbis Dionys. Longini) ἕχθ
πολλὸ τὸ ἐξωθεν ἀερογενῶδες ἰδμεν.
Non igitur insipienter Cicero Philipp.
2, 15. incolumitati civium primum, &
postea dignitati, quo tempore Pompe-
jus præsentī dignitatī potius, consulebat.
Iustin. 5, 3.

Sed usu necessaria in rebus adversis se-
quenda esse.] Speciosa dictu in rebus
adversis solum ad doloris ostentatio-
nem faciunt, usu necessaria rei patran-
dæ inserviunt. Res autem plus valebunt
quam verba, inquit Pompejus apud Cri-
spum fragm. lib. 2. Hist. Annii Serti-
nus prætor Latinorum apud Livium
lib. 8. Magis ad summam rerum nostra-
rum pertinere arbitror, quid agendum
nobis quam quid loquendum sit. Facile
erit explicatis consiliis accommodare re-
bus verba. Vellejus 2, 110. 3. Tum neces-
saria gloriosius præposita. Turnus apud
Virgil. xi. Æn.

Non replenda est curia verbis.
Loccenius.

Non urbium tectis.] Oblique adludit
probatam Themistocli sententiam, pa-
triam municipes esse, non mœnia; civi-

tatemque non in adificiis, sed in civibus
postam. Iustin. 2, 12. Vt sic intelli-
gas, verum esse quod apud Aristidem
tomo 3. Orat. 2. legitur: Themistoc-
lem comprobasse dictum, quod cum Al-
caus protulisset olim, multi postea usur-
parunt: non lapides, nec ligna, nec fa-
brorum artem civitates efficere; sed ubi
viri sint, qui se ipsos servare norint, ibi-
dem & urbes esse & mœnia.

In principio rerum,] Non bene qui
putat hic esse sermonem de exitio Cy-
ri. item de cladibus Cambyfis, Darii,
Xerxis. hæ enim nec in principio rei
Perficæ acciderunt: illud, quem teti-
git, pristinam fortunam haudquaquam
reparavit. Plane adspicit initia Persa-
rum, cum post victoriam de Medis,
Harpagi transiitione partam, ab Astya-
ge fusi, mulierum contumelia pudefa-
cti, resumpserunt certamen. Vide Ju-
stin. 2, 6. 10. Freinsh.

9 Imperium magis] Consilium se-
jungitur ab imperio. Liv. 1, 29. Nec
imperium illud meum, sed consilium &
imperii simulatio fuit. & lib. 22. Non
imperio modo, sed consilio etiam ac prope
precibus agens.

10 Quatuor millia talentum fuere:]
2400000 aureorum Rhenanorum, pro-
xime ad nostri numismatis mensuram.
Diodor. 17, 64. 3000 talenta habet: id
est, aureos nostrates 1800000. Freinsh.

Preciosa vestes:] Vir Eruditus Ad-
versar. 52, 16. malebat preciosa vis ve-
stis, Cui adsentior, apud auctores sæ-
pius reperiri singulari numero vestem,

ites: totius, ut supra dictum est, exercitus opibus in
 I I illam sedem congestis. Ingruentibus deinde morbis,
 quod odor cadaverum totis jacentium campis vulgave-
 rat, maturius castra movit. Euntibus à parte læva, Ara-
 bia, odorum fertilitate nobilis regio, campestre iter est.

Inter

fed si id sequamur in Curtio, suffecerat
 legi *preciosa vestis*. ut apud Ciceron.
 Philip. 2, 27. *maximus vini numerus
 fuit, permagnum optimi pondus argenti,
 preciosa vestis, multa & lauta supel-
 lex, &c.* Item in Verrem 1, 10. *ar-
 genti, vestisque stragula quod fuerit, cu-
 rasse auferendum.*

Vt supra dictum est,] Nisi me me-
 moria fallit, fefellit Curtium, si tamen
 ab ipso hæc parenthesis. Nihil enim
 tale supra, quod sciam. Immo contra
 majorem sarcinarum commearumque
 partem apud Arbela relictam supra 4,
 9. 9. scripsit. Forte tamen capias de
 alio loco 4, 9. 2. ubi legis, omnes Datii
 copias Babylonem fuisse contractas. ut
 ex ipsa re conjicias, quod expressè non
 est additum, ibi potissimum relicta
 fuisse impedimenta. *Freinsh.*

Odor cadaverum totis jacentium cam-
 pis vulgaverat,] Odor aëtem infecerat,
 haustus aër viscera: ita propagata lues,
 ut solet in pestilitate. Proinde magna
 semper ratio habita est, ut castra à sor-
 didibus essent pura. quod in sacris pagi-
 nis à Domino exercituum Mosi præ-
 ceptum est. Et Vegetius 3, 2. *Si au-
 tumnali aestivoque diutius in iisdem locis
 militum multitudo consistat, ex conta-
 gione aquarum & odoribus ipsius fœditate
 vitiatu haustibus, & aëre corrupto, per-
 niciosissimus nascitur morbus, qui prohi-
 beri non potest aliter, nisi frequenti mu-
 tatione castrorum.* *Raderus.*

I I Euntibus à parte læva,] Sequuti
 sumus pristinam scripturam, qualis nim-
 mirum fuit, priusquam interpolaretur
 à Modio. Est enim locus hic à libratibus
 & criticis varie agitatus. Horum primo
 Glareanum ablego, qui pro *Arabia*,
 substituerat *Aturiam*. Sed enim in ipsa
 Aturia prælium id commissum fuisse,

ipse, quem Glareanus citat, Strabo à
 princ. lib. 16. tradidit. Deinde appo-
 nit: certissima Arabiæ nota, *odorum
 fertilitate nobilis regio*. Nec placet,
 quod alii sejungunt ab invicem hunc
 sensum, *Euntibus campestre iter est*.
 Item quod simpliciter dicto *Euntibus*,
 nec designato loco quo, vel qua eant,
 statui non possit quid lævum dexti-
 ve sit. Taceo jam, quod de itinere novo
 dicatur *uber esse*. Quæ ratio movit Bar-
 thium Advers. 42, 16. ut rescribendum
 crederet, *Eunt. à parte læva Arabiam
 (odorum f. n. r.) campestre iter est. In-
 ter, &c.* quam equidem lectionem
 (nisi mancus sit hic locus) proximam
 esse veram putem, unum obstat, quod
 repugnat locorum situs. In quo tamen
 quid prohibet errasse Curtium? nonne
 erravit & in aliis locorum descriptioni-
 bus? Et certe errori ansam præbere
 potuerit, quod auctores in ipsa Meso-
 potamia collocant Arabum gentem.
 Virum Doctum, qui sic faciebat, *Campe-
 stre iter est int. Tig. & Euphr. Iacenia
 tam uberis, &c.* ut *Iacenia* Curtio sint
αβνιδυα, pascua sive fundi: merito
 non admittit Sebivius. *Freinsh.* Aliter
 Modius, aliter Barthius, cujus emen-
 dationem proximam vero putat Frein-
 hemius, nisi locus sit mancus. Sed nec
 mancus est, & Barthii lectio non ob
 aliud veræ proxima, quam quod mi-
 nus abit à vulgata, quæ vera est. Obscu-
 ritatem parit *αβνιδυα* & interjecta
 laus Arabiæ: cæterum simplex sensus:
 Euntibus, qua nempe duxit Alexander,
 à parte læva, Arabia, & iter campestre
 est. Verbum substantivum pro bis po-
 sito accipiendum. Distinctio forte non-
 nihil juvet: Euntibus à parte læva, Ara-
 bia, odorum fertilitate nobilis regio;
 iter campestre est. *Gronovius.*

Inter Tigrim & Euphratem jacentia tam uberi & pingui solo sunt, ut à pastu repelli pecora dicantur, ne fatietas perimat. Causa fertilitatis est humor, qui ex utroque amne manat, toto fere solo propter venas aquarum resudante. Ipsi amnes ex Armenia montibus profluunt, ac magno deinde aquarum divortio iter, quod cepere, percurreunt. duo millia, & D. stadia emensa sunt, qui amplissimum intervallum circa Armenia montes notaverunt. Idem quum Mediæ & Gordianorum terras fecare cœperunt, paulatim in arctius cœunt,

12 *A pastu repelli pecora dicantur,*] Ridere sane libet, quoties auctores Latini, terræ fecunditatem commendant, quod à pastu pecora repelli dicantur, ne fatietas perimat: quasi pecora per se ipsa nesciant cibi modum, in quantumvis pingui regione. Utinam multi mortales tam probe nosset sibi temperare. Pomponius Mela de Hybernia simile quiddam scripsit: *est adeo luxuriosa herbis, non latis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant: & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta dissiliant.* Glareanus. Adde Iust. 44, 4. de parte, nescio qua, Hispaniæ: *In hac tanta pabuli latitia est, ut nisi abstinentia interpellata sagina fuerit, pecora rumpantur.* In nota ad eum Iustini locum dicitur Curtius idem scripsisse de Arabia: nempe decepit Virum Optimum corruptum, seu mavis correctum à Modio exemplar. Nec enim dubium esse potest, quin id dixerit Curtius de terra interamna, fluminibus Tigri & Euphrate intercepta, quod Arabiæ certe non congruit.

Propter venas] Si hæc communi significatu accipias, aptior certe est lectio Aldinorum & aliorum Vett. Codd. approbante etiam C. Barthio 52, 16. Adversar. per venas. Sed nempe aliud latet. propter hic significat idem quod *juxta* sive *prope*. Sic igitur distinguendum, legendumque: *toto solo propter, venis aquarum resudante.* Freins.

13 *Divortio iter,*] Eodem enim fonte scaturientes postea divortium faciunt, quod nemo potest, nisi qui antea una fuerunt. Divortium est intervallum amnium profluentium. *Salustius.* Inquit Servius ad Æn. 3. *certissimus auctor asserit, Tigrim & Euphratem uno fonte manare in Armenia, qui per diversa euntes longius dividantur. spatio medio relicto multorum millium, qua tamen terra que ab ipsis alluitur, Mesopotamia dicitur.* [Hoc non exstat in Servio, sed Sen. nat. quæst. 7, 8.] Diversis tamen fontibus nasci plerique alii tradidere. Solinus cap. 40. Eustath. ad Dionys. vers. 985. *Fontes autem horum duorum fluminum aiunt inter se distare 1500 stadiis. Rad.*

Duo millia] Ex modo relato Eustathii loco, emendari Curtianum hunc volebat Raderus, ut pro 2500 stadiis 1500 rescriberentur. Sed videntur conciliari posse scriptores hi. cum Eustath. loquatur de distantia fontium, Curtius de divortio ipsorum fluminum, qua longissime invicem discedunt. *Freinsheimius.*

14 *Mediæ & Gordianorum*] Tigris & Euphrates Mediam nusquam attingunt, tantum abest ut fecent. Ergo pro *Mediæ* legam *Armenia*, & pro *Gordianorum*, *Gordianorum*. Neque id temere, siquidem præcipuos in Geographicis viros audire voluerimus. *Glareanus.* Sic equidem credebam animo, recte

coëunt, & quo longius manant, hoc angustius inter
 15 se spatium terræ relinquunt. Vicini maxime sunt his
 campis, quos incolæ *Mesopotamiam* adpellant; mediam
 namque ab utroque latere concludunt. Idem per Ba-
 16 byloniorum fines in Rubrum mare prorumpunt. Ale-
 xander quartis castris ad Mennim urbem peruenit. Ca-
 verna ibi est, ex qua fons ingentem vim bituminis ef-
 fundit, adeo, ut satis constet, Babylonios muros in-
 gentis operis hujus fontis bitumine interlitos esse.

Cæte-

sentire Glareanum, & ipse jam vocem
Media mutaram in *medias terras*, nempe
 Gordyæorum. Sed cum locum dili-
 gentius inspicerem, & revolverem au-
 ctiores, dispiceremque; falli Glareanum
 deprehendi, qui nusquam ab Euphrate
 & Tigri Mediam attingi putat. Dio-
 dorum audiat, qui 2, 11. ita tradit: *Post*
Nilum & Gangem, totius prope Asia no-
bilissimi amnes sunt Euphrates & Ti-
gris, ac fontes suos habent ex Armenia
montibus: distantque à se invicem sta-
dia 1500. Ac per Mediam Paratace-
namque delati, Mesopotamiam ingre-
diuntur. Raderus.

15 Vicini maxime sunt his campis,]
 Ita lege, scribe, doce, non ut Modius,
vicina, nam de omnibus agit, & per-
 perpetuatur oratio, ut vere notavit Acidali-
 us. Raderus. Sed & quod sequitur
campis, perperam mutarunt quidam in
campi. sensus est, amnes hos postquam
 diu in diversum ierint, sensim deinceps
 jungi, sed in Mesopotamiæ campis
 (sextus enim casus est) maxime sibi vi-
 cinos esse: *Tandem* (sic putem mox
 legendum, non *idem*, ut putabant
 Acidal. & Rad. minus etiamnum *Ea-*
dem, ut cæteri) *per Babyl. fines in ru-*
brum mare prorumpere. Freinsh.

Mesopotamiam] Est autem Meso-
 potamia Græcum nomen, quo illi ap-
 pellarunt istam regionem; sive ab ipsis
 incolis vocabulo idem significante vo-
 catam: sive alio quocunque Alexander
 Imp. Latina voce reddidit, apud Lam-
 prid. cap. 56. *Terras Interamnæ.* Fuit

& *Interamna* civitas Italiæ, simili de
 causa sic nominata. Freinsh.

Mediam] *Media* hic adjectionem
 est: ut intelligatur, terra hisce inclusa
 fluminibus. *Glarean.*

16 *Ad Memnim*] Alii *Memnium*,
 Modii editio *Mennin* leg. *Memnonis*
urbem, vel *Memniam* [forte *Memno-*
niam] *urbem*. ut Strabo lib. 17. *Loccen*,
 Strabo tamen in hac orbis parte col-
 locat, ubi tum Alexander egit. Quæ
 causa est cur nec Ortelio adfentiar, le-
 genti, *Memnonium*. Putes autem, ca-
 vernam quam urbi illi tribuit Curtius,
 adscribere Plutarchum cap. 64. *Ecbat-*
anis. Nisi forte ibi legendum *Batani*.
 hoc enim nomine locum juxta Eu-
 phratem adgnoscit Stephanus. quam-
 quam & duplicia *Ecbatana* probat, altera
 Mediæ, quorum hæc quidem huc
 non pertinere constar: de illis etiam
 merito non creditur, cum in Syria col-
 locet. Vide ipsum in *Arsæstava*.
 Interim sciendum est, non de eadem
 utrumque caverna loqui. Plutarchus
 enim de caverna narrat, ubi *naphtha*
 nascatur: Curtius, *ubi bitumen*. non
 idem autem utrumque; præterquam
 quod expresse tradit Plutarch. *naph-*
tham similem esse bitumini. ex eo
 potest intelligi, quod bitumen id ad-
 hibitum fuerit solidandis Babylonio-
 rum mœnibus, ad quod *naphtha*, cujus
 natura est, ut facillime flammâ rapiat,
 ineptissima fuisset. Bitumen autem illud
 non uno certo loco, sed *illius loci passim*
exæstare, Iust. 1, 2. tradit. Freinsh.

Cæterum, Babylonem procedenti Alexandro Ma-
zæus, qui ex acie in urbem eam confugerat; cum adul-
tis liberis supplex occurrit, urbem seque dedens.
Gratus adventus ejus fuit regi, quippe magni ope-
ris futura erat obsidio tam munitæ urbis. Ad hoc vir
illustris, & manu promptus, fama que etiam pro-
ximo prælio celebris, & cæteros ad deditionem sui
incitaturus exemplo videbatur. Igitur hunc quidem
benigne cum liberis excepit: cæterum *quadrato agmi-
ne*, quod ipse ducebat, *velut in aciem irent, ingredi*
suos jubet. Magna pars Babyloniorum constiterat
in muris, avida cognoscendi novum regem: plures
obviam egressi sunt. Inter quos Bagophanes arcis &
regiæ pecuniæ custos, ne studio à Mazæo vinceretur,

totum

17 *In urbem*] Deditam Alexandro
fuisse Babylonem consentiunt Plut.
Alex. cap. 64. Arrian. 3, 3. & Dio-
dor. 17, 64.

Cum adultis liberis] Verustiores; *cum
liberis ejus*, id ejus nuper ejecerunt, quod
noller factum scriptor Adversar. 52, 16.
qui corruptam eam vocem autumat
potius, quam spuriam. Sicque tentat,
cum lib. geminis. Sed pace Viri doctis-
simi, nimis abit hæc lectio à vestigiis
scripturæ, sed & ipsa phrasis est horri-
dula. Ego potius nihil mutem, aut le-
viter: *cum liberis suis*.

18 *Et cæteros ad deditionem sui inci-
taturus exemplo videbatur.*] Non po-
test non esse grata imperatori sponta-
nea deditio munitarum urbium & for-
tium hostium, Vnde & illorum dedi-
tionem primò tentare solent, qua ob-
jecta de minus munitis & infirmis fa-
cile est negotium. Minores enim &
imbecilliores majorum fortunam ple-
rumque sequuntur. Thucydides lib. 2.
de Atheniensibus: *Firmissimos quosque
in suas partes alliciebant: ut valentiorum
inprimis potentia circumcisa, reliquos,
quos postremos reliquerant, oppressu faci-
liores haberent.*

19 *Quadrato agmine,*] Sic fieri so-

ler, ubi metus periculi. Marii quoque
circumspectam diligentiam in itinere
faciendo, commendat Salust. Jugurth.
cap. 45. Livius 24, 35. 7. *agmine ad
omnes casus compositoibat.*

In Muris,] Plinius Panegyri. *Non
etas quenquam, non valetudo, non sexus
retardavit, quo minus oculos insolito spe-
ctaculo impleret. Te parvuli noscere,
ostentare juvenes, mirari senes, &c.*

20 *Et regiæ pecuniæ custos,*] Habe-
bant enim Persarum reges in singulis
provinciis Ararium Ararii que præfe-
ctos. Et ita Curtius, &c. Extat Darii
epistola apud Ioseph. 11, 4. qua sum-
ptus ad templi Hierosolymitani con-
structionem, *ἐν τῷ βασιλικῷ Γαζο-
φυλακίῳ τῶ Φόρων τῶ Σαμαρείας,*
ex regio arario tributorum Samaria,
suppeditari mandat. Sic & Esdræ c. 7.
ab Artaxerxe Edictum ad omnes qui
thesauris suis, trans flumen, præpositi
erant, emissum, ut quidquid ab eis Es-
dras postulasset, illico præstaretur. Pe-
cuniæ ergo, que thesauris inferebantur,
Custodes habebant, qui *Γαζοφύλα-
κες* vocantur à Iosepho & *Γαζοφυ-
λακῆντες* à Diod. Sic. lib. 17. Briston.

Ne studio à Mazæo vinceretur, &c.]
Tacit. 3. Hist. *Devicti novo obsequio ad*

totum iter floribus coronisque constraverat; argenteis altaribus utroque latere dispositis, quæ non thure modo, sed omnibus odoribus cumulaverat. Eum dona sequebantur, greges pecorum equorumque, leones quoque & pardales caveis præferebantur. Magi deinde suo more patrium carmen canentes. Post hos

Chal-

sancta munia ac res: ut animos fidemque probent victori aut probare videantur; & mite imperium experiantur. Salust. bello Ingurth. *Commeatus spe amplior*: quia Numida, sicut plerique in nova deditioe, officia intendunt. Locconius.

Floribus coronisque] Persis mos erat, floribus & odoribus vias, quibus Rex incedebat, sternere. Herodot. 7, 54. de ponte quo Xerxes Hellepontum continenti junxit; *omnis generis odores in pontibus congerentes, ac myrto iter constermentes*. Curtius, &c. Sed & pro lætitiæ publicæ argumento coronis & floribus vias stratas fuisse, Herodot. 8, 99. ostendit. Nam cum nuncius Susæ de captis ab Xerxe Athenis esset allatus: Adeo, inquit, nuncius reliquos ibi Persas affecit, ut vias omnes myrto sternerent, odoresque vicatim incenderent. Brisson. lib. 2. Eundem morem aliis quoque gentibus fuisse apparet ex Casaubono in Sueton. Calig. 13. Porro reperies etiam, viam nonnunquam croco; ut in fragm. Sallustii 2, 2. alias *aurifera arena*, quæ & ab Heliogabalo *scoabe auri atque argenti* fuisse stratum. Freinsheimius.

Argenteis altaribus] Fœdæ sed veteris adulationis morem primus, quod sciam, Lipsius adnotavit ad Tac. H. 2, 70. ex Iustino 24, 3. Valer. Max. Sueton. Calig. 13. Quibus addit Casaubonus Ciceron. in Verrem 4, 35. ex quo probe colligit, honorem eum diis suis primitus habuisse homines, cum imagines eorum transferrentur: postea translatum ad principes ostendit. Animadverti etiam hic & superiore libro, altaria ea fuisse *argentea*, quod non puto

temere factum. nam si precium metalli spectarent, ex auro facerent. forte igitur color hic placuit. ut in equis sacris, atque vestibus.

Thure] Thure enim Persas diis suis sacrificasse ex Sidonii Carm. 2, 88.

Fudit thuricremis carchesia cernuus aris,

& hoc Curtii loco clarum est. quod tamen Brisson. se legisse non meminit, lib. 2. de reg. Persarum. *Savaro.*

21 *Dona*] Apud veteres Persas moris fuit, ut Regem absque munere adiret nullus: ac vel tenuiorum munuscula, & quæcunque pro viribus offerebantur, à Rege summa facilitate & humanitate excipi consueverant. Isque mos apud Parthos post Persas devictos mansit. Regi ergo iter facienti, pro se quisque omnes munera ferebant. Item primitias eorum quæ tellus ferret gigneretque, dono dabant: taliaque Regi Persidem peragranti à singulis, quorum fines pertranfiret, apponebantur. Brissonius.

Leones] Inter regia munera hæc quoque censa. Adnotavit Marcellin. Chron. in anno Chr. 496. *India Anastasio Principi Elephantem, quem Plautus poeta noster Lucam bovem nomine dicit, duosque Camelopardalos pro munere misit.* Feras enim & olim & hodie nimis adamarunt magnates. Philostrat. in Apollon. 2, 23. narrat, Regem Babylonium in hortis aluisse leones, urfos, pantherasque ad venationem. idque moris etiam veteribus Medis fuisse discimus ex Xenophonte *πυθ.* lib. 1. Freinsheim.

22 *Canentes.*] Ut supra 3, 3. Unde colligas, solenne hoc ipsi fuisse in om-

Chaldæi, Babyloniorumque non vates modo, sed etiam artifices cum fidibus sui generis ibant. Laudes ii regum canere soliti: Chaldæi siderum motus & stas temporum vices ostendere. Equites deinde Babylonii, 23 suo atque equorum cultu ad luxuriam magis, quam ad magnificentiam exacto, ultimi ibant. Rex, armatis stipatus, *oppidanorum turbam post ultimos pedites ire iussit*: Ipse cum curru urbem; ac deinde regiam intravit. Postero die supellectilem Darii, & omnem pecuniam recognovit. Cæterum, ipsius urbis pulchritudo ac vetustas, non regis modo, sed etiam omnium oculos in semet haud immerito convertit. Semiramis eam considerat;

ni insigniore pompa. Carmen autem eorum ad decorum laudes pertinuisse arbitror. & quia inter eos jam haberi volebat Alexander, per merum & adulationem ad ipsum quoque transfulerunt. *Idem.*

Chaldæi,] Strabo lib. 16. notat, duplicem intellectum esse hujus nominis. nam & populum esse Babyloniam, sic appellatum; & Scythiam. Quod certum est evenisse ex eo, quod cum essent illi populi deditissimi Astrologiam, in eorum quasi nomen adoptarentur, qui eadem studia tractarent. Idem accidit in aliis, ut *Judæi, Hellenes, sive Græci, Nazoræi, Samaritani, Turcæ, Picardi, Wallenses, &c.* vocentur, qui institutum cuiusque eorum approbant. *Magi,* qui Magorum disciplinam exercent. *Mauri,* qui fuscæ colore sunt. *Ægyptii,* qui variis prætigiis victum expedites passim circulantur. iidem à Gallis etiam *Bohemi Scythæ & Peusini* apud Athen. pro licitoribus, ut notat Salmastius in Solin. cap. 40. pag. 827. ut apud Roman. *Brutii, Helotæ,* pro servis, apud Lacedæm. apud Latin. *Syri, Geta, Sardi. Sannites,* gladiatorum genus. *Tarentini & Scythæ,* equitum. *Atellani* comædorum. Sic est & in animalibus, arborumque fructibus, atque mercimoniis, ut appellentur ab ea

regione, unde prima cuiusque origo in alias transit. *Indos* pro rectoribus elephantorum accipi, fortassis haud cuius notum est. Sic non venit peculiaris aliqua natio, sed selectæ cuiusdam consortium. *Freinsh.*

23 *Ipse cum curru*] More triumphantis supra 4, 1. 1.

Postero die supellectilem] Justin. 11, 14. xxxiv. *continuis diebus prædam recognoscit.* totidem Orof. 3, 17. ponit; alii xl. Curtius mox 5, 1. xxxiv. *dies* in urbe moratum scribit.

24 *Caterum, ipsius urbis*] Philostratus Apollon. 1, 18. *Regia etiam arcæ adoperta fulgent: thalami vero & conclavia virorum porticus atque atria cum argenteis, tum etiam aureis texturis, atque ipso auro tanquam picturis nitent, &c.* Herodotus 1, 178. *κόσμησθαι ἡ πόλις ἐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῶν ἰδίῳ:* ornata est, ut nulla alia urbs quam nos noverimus.

Semiramis] Tres Babylonis conditores nominant tam sacræ, quam profanæ literæ. De Nimrodo testatur Moses Gen. 10, 10. quod initium regni ejus fuerit Babylon. Semiramidem conditricem Babylonis jactitant Hierodot. 1, 184. Diod. 2, 7. Strab. lib. 16. Daniel vero, cap. 4. introducit Nabuchodonosorem gloriantem: *Nonne hæc*

derat; vel, ut plerique credidere, Belus, cujus regia
 25 ostenditur. Murus instructus laterculo coctili, bitumi-
 ne interlitus, spatium xxx & duorum pedum latitudi-
 nem amplectitur: quadrigæ inter se occurrentes sine
 26 periculo commeari dicuntur. Altitudo muri c. cubi-
 torum

hac est Babylon magna, quam edificavi?
 Caterum Berofus Annianus Semira-
 midæ non ascribit nisi ampliationem
 urbis. & Pelerius Nabuchodonosori
 restitutionem. Plerumque enim no-
 men Autoris non solum primo fundatori,
 sed & restauratori & innovatori attri-
 buitur. Tribuit quidem Curtius Baby-
 lonis ædificationem Belo: sed eum à
 Nimrodo non distinguunt Euseb. in
 pr. Chron. Hieron. in cap. 2. Ose. Au-
 gust. de Civ. Dei 16, 17. *Arnisæus*. Sed
 Herodot. 1, 184. inique à Stephano
 reprehensus, rectissime tradit. Babylo-
 niam à multis Assyriorum regibus con-
 ditam fuisse paulatim. Vnde Ammian.
 23, 20. *mœnia quidem urbis à Semira-
 mide constructa fuisse ait: arcem autem
 ab antiquissimo rege Belo.* Freinsh.

Regia] Duæ regis erant, de quibus
 Philostr. 1, 18. Sed longe clarius Dio-
 dorus 2, 8. *Regis etiam duas ex utra-
 que partis regione ad fluvium adifica-
 vit, &c.* Raderus. Templum Beli
 Plin. 6, 26. suo tempore adhuc duras-
 se scribit. Nam à Nabuchodonosoro
 conditum auctor est Berofus lib. 3. à
 Xerxe dirutum Alexander instaurari
 iussit.

25 *Murus instructus laterculo*] Hunc
 inter firmissimos omnis ævi primo lo-
 co nominat Seneca de Constant. Sap. 6,
 6. Nam & inter septem mundi *friv-
 uæ* & secundum obtinebat gradum,
 apud Nicetam. Hyginus fab. CCXXIII.
latero coctio & sulfure vincitum fuisse
 scripsit. fortasse, quia teste Plin. 35, 15.
Sulphuris & bituminis vicina est natura.
 Eustathius ad Dionys. vers. 1005. no-
 vam ex aliorum opinione sententiam
 profert, interprete Raderus; *Babylon
 facta urbs muro aeneo circumdata, ut*

quorundam est sententia, &c. Cæterum,
 quod ad Babylonem attinet, cum urbs
 centum habuerit portas, & fores ahe-
 neæ essent omnes, quales Virgilius de
 Carthaginensis ædis, quam Dido mo-
 liebatur, cardinibus cecinit Æneid, 1,
 450. Ita, reor, à parte mœnium, por-
 tarum, inquam, nonnulli tota mœnia
 ærea dixere. *Raderus*. Eorum senten-
 tia, quæ ænea credidit Babylonis mœ-
 nia, forte exinde nata est, quod cum
 ænea monumenta haberentur pro per-
 ennibus, atque aliqua ære exstructa
 essent, ut templi fores apud Ioseph. de
 bel. Iud. 6, 6. firmissimi quique muri
 ænei sunt appellati. Hinc est illud Ho-
 ratii epist. 1, 1.

— *hic murus aeneus esto,
 Nil conscire sibi.*

De *quadrigis* præter cæteros & Prop-
 pert. 3, 9. Tzetzes Chil. 9, 275. Epigr.
 Græc. 1, 54.

Καὶ κραιναῖς Βαβυλῶν ἐπί-
 δρομον ἀρμεσι τεῖχος,
 Et robustæ Babylonis murus, curvatum
 decursibus aptus.

Latitudinem amplectitur:] Forte in
 lat. amplect. Vt hic sit ordo verborum,
*Murus amplectitur spatium 32. pedum
 in lat. Quomodo fere Livius 37, 31.
 de Phocæa: In sinu maris intimo posita
 hac urbs est, oblonga forma: duum mil-
 lium & quingentorum passuum spatium
 murus amplectitur.* Freinsh.

26 *C. cubitorum eminet*] Alii habe-
 bant *L. cubit.* in quam altitudinem
 cum omnes consentire dicit Raderus,
 refellitur statim ab omnium præcipuo
 Herodot. 1, 178. qui eis altitudinem
 CC. cubitorum regionum tribuit. Sed
 Orosi, 2, 6. CC. cubitos numerat.

torum eminent spatio: turren denis pedibus quam murus altiores sunt. Totius operis ambitus CCCLXVIII stadia complectitur: singulorum stadiorum structuram singulis diebus perfectam esse memoriae proditum est. *Ædificia non sunt admota muris, sed fere spatium unius jugeris absunt. Ac ne totam quidem urbem tectis oc-* 27
cupaverunt; per xc stadia habitatur; nec omnia continua sunt: credo, quia tutius visum est, pluribus locis spargi. cætera ferunt coluntque, ut si externa vis in-

gruat,

Pedibus] Cubitis legebat Briffon. lib. 1. ubi describit hanc Urbem ex auctoritate Strabonis. atque idem etiam tentat apud Plinium 6, 26. CCCLXVIII. stadia. Eundem Briffon. etiam, de ambitu ejus Urbis disceptantem, adi. Tzetzem ex Chil. 9, 275. adscribam: Omnis autem circuitus fuit Babylonis Stadiorum 360 Ctesia. Secundum vero Clitarchum ipsum, & eum qui post Alexandrum, (immo eos qui cum Alex.) & secundum Diod. ipsum Siculum, trecentorum sexaginta & quinque stadiorum. Coccianus autem Casius Dion. scripturis Latinis quadringentorum scripsit hanc stadiorum esse. Herodotus autem historicus in Musis novem, & Philostratus ipse in vita Tyanei, stadiorum octuaginta cum quadringentis. Altitudo quinquaginta passuum, murorum, juxta Ctesiam, alii quinquaginta cubitorum. Videtur autem Ctesias Tzetze veriora describere, quam alii: saltem in iis, que scripsit de Babylone. Trecentorum enim ipse sexaginta stadiorum omnem illius perimetrum esse describit. Alii autem augent plus, &c.

Singulis diebus] Non adsentior Briffonio, hæc verba indicare, numerum stadiorum, dierum, quibus annus constat, numerum æquasse. quasi necessàrio hæc verba vertentem annum arguant & plures paucioresve anno dies cum ratione singuli dici non possint? Certe non hoc adpectu adjecit hæc verba Curtius, sed ut doceret, quanto studio atque ardore operi tum insisterint, qui-

cumque tandem eos muros eduxerunt. Ita Berosus lib. 3. apud Euseb. indicat, opera Nabuchodonosori, quamquam magna & excellentia, intra 15. dies fuisse perfecta. & Livius 28, 45. Scipionem naves fabricantem ita instruisse operi, ut die 45. quam ex silvis detracta materia erat, naves instructa armataque in aquam deducta sint. Scribit tamen Clitarchus apud Diodor. 2, 7. ambitum urbis continuisse CCCLXV. stadia, quod anni dies stadiorum numero æquare studuisset Semiramis. Sed Curtium eo collimasse non putem. A quo valde diversum tradit Tzetzes, non uno die singula stadia fuisse perfecta, & omnia uno anno. Ut celerius opus consummaretur, cuilibet ex amicis stadium, cum impensis ad id necessariis, attribuit, & anni spatio negotium peragere jussit. Idem.

Vnius jugeris] Diodor. 2, 7. Inter domicilia & mœnia via relicta erat duorum jugerum.

27 Habitatur;] Melius ita quam secundum alios habitatur: quamquam id antehabeat Acidalius. Sic & mox in præfenti loqui pergit: Cætera ferunt coluntque.

Tutius] Propter incendia. Tacitus Germ. Vicos locant, non in nostrum morem, connexu & coherentibus adificiis: suam quisque domum spacio circumdat, sive adversus casus ignis remedium, sive inscitia adificandi.

Cætera ferunt coluntque,] Id ab initio sic institutum vult Curtius: postea ampliavit

gruat, obsessis alimenta ex ipsius urbis solo submini-
 28 strentur. Euphrates interfluit, magnæque molis cre-
 pidinibus coercetur. Sed omnium operum magnitudi-
 nem circumveniunt cavernæ ingentes, in altitudinem
 pressæ ad accipiendum impetum fluminis; quod ubi ad-
 posita crepidinis fastigium excessit, urbis tecta corri-
 29 peret, nisi essent specus lacusque, qui exciperent. Co-
 ctili laterculo structi sunt, totum opus bitumine ad-
 stringitur. Pons lapideus, flumini impositus, jungit ur-
 bem. hic quoque inter mirabilia Orientis opera nu-
 meratus est: quippe Euphrates altum limum vehit,
 quo penitus ad fundamenta jacienda egesto, vix suffi-
 30 ciendo operi firmum reperiunt solum. arenæ autem
 subinde

ampliauit occasio. Diodor. 2, 9. *Ba-
 bylonis exigua quadam portio nunc habi-
 tatur, maximaque intra muros pars agro-
 rum cultui est exposita.* Accidit id post
 Seleuciam conditam, à qua valde ex-
 haustam esse Babylonem, hominibus
 illuc commigrantibus, tradit Plinius 6,
 26. & Strabo lib. 16. *Freinsh.*

Obsessu alimenta ex ipsius urbis &c.]
 Quum Cyrius obsidione cingens Baby-
 lionem fame debellare tentasset, quam
 armis desperabat, incolæ ejus obsidio-
 nem lubibriò habebant: quod com-
 meatus major quam in viginti annos
 suppeteret, ut scribunt Herodotus l. 1.
 & lib. 7. *Inst. Cyri.* Quamvis autem
 hic tantus commeatu procul dubio
 non omnis ex solo urbano collectus,
 sed ex aliis locis advectus sit, domesti-
 ci tamen soli fecunditatem, eum non
 parum adjuvisse verisimile est. Sane
 urbi ac republ. quidem admodum uti-
 le est, præsertim tempore belli ac obsi-
 dionis, si intra mænia facta & agris ha-
 beat; amplitudo tamen civitatis spa-
 ciosior æquo, & gentem potius quam
 civitatem referens, se tota commodè
 uti, sibi sufficere, & nota promptaque
 esse nequit. Vnde factum, ut quum
 Babylon à Cyro capta esset, quedam ci-
 vilitatis pars, non nisi post triduum illud

rescisceret, teste Arist. 3. Pol. 3. Simile
 quid Livius de Syraculis à Marcello
 captis scribit lib. 25. *In vasta magni-
 tudinis urbe partium sensus non satis per-
 ringit.* Hinc Plato lib. iv. de Republ.
 & Arist. 7. Polit. 4. & 9. Eth. x. re-
 quirunt in bene constituta civitate, ju-
 stam civium multitudinem, quæ sit ad
 vitæ commoditatem apta, rerum ne-
 cessariorum copia instructa, quæ com-
 modè regi, seipsam noscere, se tota uti,
 & sibi suisque succurrere possit. *Loccen.*

29 *Suffulciendo]* Al. *fulciendo.* ex
 utrisque conjiciebat Bongars. *sufful-
 cendo* non malè: nec tamen præferam
 vulgato. *Freinsh.*

Reperiunt] Non rectè vir doctus *re-
 pererunt*, ut restringat eam rem ad tem-
 pus eorum qui pontem exstruxerunt.
 Sed videlicet fluminis naturam ostendit
 Currius, ut inde augeat admirationem
 operis. Cum Euphratis ea conditio sit,
 ut altissimum limum vehens,
 ubicunque aliquid inædificare velis,
 vix firmum præbeat solum; tamen im-
 mensi operis pontem ibi fecerunt. Hoc
 inquam, miratur, insanam ædificii
 molem in solo non satis fido. Ostendit
 eam fluminis naturam Strabo lib. 16.
 Ad fossas, juxta Euphratem faciendas
*opera multa opus est. Nam cum terra præ-
 fundæ*

subinde cumulatae, & saxis, quibus pons sustinetur ad-
nexas, morantur amnem; qui retentus acrius, quam si
libero cursu mearet, inluditur. Arcem quoque ambitu 31
xx stadia complexam habet. xxx pedes in turrium fun-
damenta demissa sunt: ad Lxxx. summum munimenti
fastigium pervenit. Super arce vulgatum Græcorum 32
fabulis miraculum, pensiles horti sunt; summam muro-
rum altitudinem æquantes, multarumque arborum
umbra, & proceritate amœni. Saxo pilæ, quæ totum 33
onus sustinent, instructæ sunt: super pilas lapide qua-
drato solum stratum est, patiens terræ, quam altam in-
jiciunt; & humoris, quo rigant terras: adeoque validas
arbores

*funda sit, & mollis, ac facile cedat: nul-
lo negotio ab aquis abripitur, & campos
nudat, ac limus fuffas implet, eorumque
ora obstruit, &c.*

31 *XX stadia*] Ambitus autem te-
tragonos, ita ut singula ambitus latera,
tria continerent plethra, hoc est, 300
pedes, adeoque quatuor latera effi-
ciebant pedum 12000. qui numerus
iste 20. stadia explet. unum quippe sta-
dium pedibus 600. definitur, & ple-
thrum unum pedibus 100. sed alii qua-
tuor plethra tñi lateri assignant; ita,
ut 16000 pedum arcis ambitus conti-
neat. Si Curtius 100 pedes stadio tri-
buic, salva res. Nec idem plethron
quod jugerum; illud Græcum 100 pe-
des continet: hoc; qua longum, 240.
qua latum, 120. quod qui non observa-
runt, procul à vero repulsi sunt. *Rad,*
Erant duæ arces. Quarum quæ hic de-
scribitur, non putem fuisse Beli regiam,
sed aliam, à Semiramide vel regum ali-
quo recentiore constructam, immo à
Nabuchodonosore, ut efferre in prom-
ptu est, indicium deferente Iosepho 10,
11. & Beroso lib. 3. apud Euseb. qui &
à Iosepho citatur. *Freinsh.*

32 *Pensiles horti sunt;*] Et hi inter
viri mira à Lacantio habentur, 111,
13. Parebant in singula latera quatuor
jugera: accessus vero montosus erat,

habebatque extrusiones alias ex aliis
aptas, ita ut theatri aspectum referrent:
sub extructis autem ascensibus adifi-
catæ erant testudines, sustinentes totum
viridarii pondus, seque invicem sensim
paululum exsuperantes accessu. Forni-
ci autem supremo, cujus altitudo erat
L. cubitorum, imposita erat suprema
horiorum superficies, ambitui propu-
gnaculorum adæquata. Deinde muri
sumptuose firmati & stabiliti crassitu-
dinem habebant pedum xxi. Egressus
autem quilibet latitudinem habebat x
pedum. Culminaangebantur lapideis
trabibus, longitudine una cum epibolis
pedum xvi. latitudine vero iv. Tabu-
latum autem trabibus impositum, pri-
mo quidem substratum habebat cala-
mum multo bitumine illitum, dein-
cepque laterem coctum duplicem gy-
pso colligatum, tertio superinjectum
erat testum plumbeum, ne aggeris hu-
mor altius penetraret: super hæc agge-
sta erat terræ magna vis, quæ sufficeret
alendis maximarum arborum radici-
bus. Solum autem adæquatum & com-
planatum, plenum erat arborum omnis
generis. Fornices, lumen excipientes,
quod se mutuo excederent, habebant
multas & varias Regum diætas: qua-
rum una supremam superficiem multis
locis incisam habebat, & machinas ad
hautien-

arbores sustinent moles, ut stipites earum VIII cubito-
 rum spatium crassitudine æquent, in L pedum altitudi-
 nem emineant, & frugiferæ sint, ut si terra sua aleren-
 34 tur. Et quum vetustas non opera solum manu facta;
 sed etiam ipsam naturam paulatim exedendo perimat:
 hæc moles, quæ tot arborum radicibus premitur, tan-
 tique nemoris pondere onerata est, inviolata durat.
 quippe xx lati parietes sustinent, undecim pedum in-
 tervallo distantes, ut procul visentibus sylvæ mon-
 35 tibus suis imminere videantur. Syriæ regem, Baby-
 lone regnantem, hoc opus esse molitum, memoriæ
 proditum est, amore conjugis victum: quæ deside-
 rio nemorum sylvarumque in campestribus locis, vi-
 rum compulit amœnitatem naturæ genere hujus ope-
 ris

hauriendas aquas, quibus aquæ magna
 vis ex flumine sursum atcollebatur,
 quod à nemine externo perspici pote-
 rat. *Diodorus*. De hortis pensilibus &
 Strabo.

33 *Arbores*] Sic termi cum veteri-
 bus, construe: *Moles sustinent validas*
arbores: si pro *sustinent*, malis *susti-*
met, me non invito feceris. *Freinsh.*

34 *Et quum vetustas &c.*] Seneca
 epist. 91. 15. *Omnia mortalium opera*
mortalitate damnata sunt, & inter peri-
tura vivimus. Idem eadem epist. *Nihil*
privatim, nihil publice stabile est, tam
hominum, quam urbium fata voluntur.
 Vtilis & necessaria meditatio adversus
 superbiam atq; cupiditatem cæcæ mor-
 talitatis. Adde Florum 1, 12. f. *Freinsh.*

35 *Syriæ regem,*] Iosephus 10, 11.
 & Suidas *Nabuchodonosorem* hortorum
 pensilium faciunt auctorem. Plin. 19, 5.
Cyrum vel *Semiramidem*. cui & Eusta-
 thius in *Semiramide* subscribit. *Rad.*
Syrum etiam *regem*, nomine non edi-
 to, hortorum istorum exstructorem,
 refert Diodorus 2, 10. quem cum Cur-
 tio & Iosepho de Nabuchodonosore
 sentire, credit Rualdus animadvers.
 cap. 17. in vitas Plutarchi, post Bris-

son. lib. 1. de reg. Pers. Quibus au-
 ctoribus ingens accedit momentum ex
 consensu Berosi lib. 3. loco, quem Eu-
 sebius recitat, & Ioseph 10, 11. *Freinsh.*
 Nullus omnino hic obex, si veteres
 consulamus. Hi enim *Syriæ* nomine
 eam quæ Cœle dicitur, & Mesopota-
 miam, & Damascum, & Adiabenen,
 & Babyloniam, & Iudæam, & Sophe-
 nen complexi sunt, ut ex Mela Plinio-
 que manifestum est. *Syriæ* Regem pro
 Assyriæ, ac Assyriæ pro Babylonæ vo-
 cavit, eodem modo quo in aliquot ve-
 teris fœderis locis fit, ut recte advertit
 Scaliger. *Blanck.*

Amore conjugis] *Concubinam* facit
 Diodorus 2, 10. *εις χάριν γυναίχης*
παλλαχῆς in gratiam mulieris concubi-
 nae. Ioseph. 2, 11. circa finem simpli-
 citer *γυναίχη* vocat.

Desiderio nemorum] Celebratos il-
 los pensiles hortos absolvit, eo quod
 uxor educata in Media concupisset
 quandam patriæ suæ similitudinem.
Ioseph.

Amœnitatem naturæ &c.] Alii: *na-*
turæ genium amœnitate hujus operis imi-
tari. Venustius sane; sed in illam lectio-
 nem tot exemplaria conspirant, ut non
 possim,

ris imitari. Diutius in hac urbe quam usquam constitit 36
 rex: nec ullus locus disciplinæ militari magis nocuit.
 Nihil urbis ejus corruptius moribus; nec ad inritandas
 inlicendasque immodicas voluptates instructius. Li- 37
 beros conjugesque cum hospitibus stupro coire, modo
 precium flagitii detur, parentes maritique patiuntur.
 Convivales ludi tota Perfide regibus purpuratisque
 cordi sunt: Babylonii maxime in vinum, & quæ ebrie-
 tatem sequuntur, effusi sunt. Feminarum, convivia in- 38
 euntium, in principio modestus est habitus; dein sum-
 ma quæque amicula exuunt, paulatimque pudorem
 profanant: ad ultimum (honus auribus sit) ima corpo-
 rum velamenta projiciunt. nec meretricum hoc de-
 decus est, sed matronarum virginumque, apud quas comi-

possim, quin genuinam esse arbitret.
Freinshemius.

36 *Disciplina militari*] Notum il-
 lud proverbii vice jactatum apud Flo-
 rum 2, 6. 21. *Capuam Hannibali Can-
 nas fuisse.*

37 *Cum hospitibus*] Tertullianus au-
 tem in Apolog. cap. 39. commune hoc
 facit gentium crimen. *Omnia, inquit,
 indiscreta sunt apud nos, præter uxores.
 In isto consortium solvimus, in quo solo
 ceteri homines consortium exercent, qui
 non amicorum solummodo matrimonia
 usurpant, sed & sua amicis patientissime
 subministrant; ex illa, credo, majorum
 & sapientissimorum disciplina, Græci
 Socrati, & Romani Catoni, qui uxores
 suas amicos communicaverunt, quas in
 matrimonium duxerant liberorum causa
 & alibi creatorum. nescio quidem an
 inuita: quid enim de castitate cura-
 rent, quam mariti tam facile donave-
 rant? O sapientiæ Atticæ, ô Romana
 gravitatis exemplum. Leno Philosophus
 & Censor. Vbi constat, eruditissimum
 scriptorem majori Catoni tribuere,
 quod Lucan. 2, 331. & alii, minori.*

Regibus] Malebat Sebis. *regulis.* Sed
 illud antepono. *Movisillum, credo,*

quod putaret, unum tantum fuisse Per-
 sis regem, non plures simul. Hoc tamen
 nihil obstat, quo minus de pluribus sibi
 subinde succedentibus Curtius accipia-
 tur. Quin & nihil absurditatis habuerit
 interpretari hæc de ævo Curtii, ut com-
 plura alia hoc capite. Ejus igitur ævo,
 quamquam unus cum suprema aucto-
 ritate esset, quem ideo *regem regum* vo-
 catum fuisse apparet, multi tota Perfide
 fuerunt reges: latius sumpto Perfidis
 vocabulo, ut fecit Eusebius, qui omnes
 circumvicinas provincias hac appella-
 tione complectitur. In ea igitur nume-
 rata sunt *regna duodeviginti*, tempore
 Plinii, apud ipsum 6, 25. Et sane sub
 ipso Dario, quantum aberat ut præfecti
 ejus reges dicerentur? Ipse supra 4, 14.
Duces vestros regum instar.

38 *Pudorem*] Apud majores no-
 stros scemina ab illusterrimo scriptore
 Romano honorificentissimum repor-
 tarunt testimonium: *Septa pudicitia
 agunt, nullis spectatorum illecebris,
 nullis conviviolorum irritationibus corru-
 ptæ.* Tac. Germ. 19. 1.

Virginumque,] Nihil video ob stare
 in re manifesta, quin recipiam emen-
 dationem indubitata[m] Cl. Barthii,
 quana

39 comitas habetur vulgati corporis vilitas. Inter hæc
 flagitia exercitus ille domitor Asiæ per xxxiv dies sa-
 ginatus, ad ea quæ sequebantur discrimina haud dubie
 debilius futurus fuit, si hostem habuisset. Cæterum, quo-
 minus damnum sentiret, identidem incremento nova-
 40 batur. Namque Amyntas Andromenis ab Antipatro
 Macedonum peditum sex millia adduxit: D. præterea
 41 ejusdem generis equites. Cum his DC. Thracas, ad-
 junctis peditibus suæ gentis III. millibus, & D. & ex
 Peloponneso mercenarius miles ad IV. millia advene-
 42 rat, cum CCCLXXX equitibus. Idem Amyntas addu-
 xerat L. principum Macedoniæ liberos adultos ad cu-
 stodiam corporis. quippe inter epulas hi sunt regis mi-
 nistri:

quam proposuit Advers. 52, 16. cum an-
 tea legeretur, *virorumq; apud quos, &c.*
 Et ne quem moveat, *virginum* eum
 morem esse non posse, quin statim in-
 dignæ sint hac appellatione; notandum
 est, id verbi non semper integritatem
 adspicere, sed notare tantum puellas
 innuptas. adeo ut Iustin. 1, 3. appelleret
virgines, quas modo *scorta* vocaverat.
 Quin apud Virgil. Eclog. 6, 47. *Virgo*
 appellatur Paliphæ, quamvis nupta
 esset, & jam liberos enixa. quomodo
 & *puella* vocem non raro reperiri, alio
 loco notavimus. *Freinsh.*

Comitas] Minutius Felix Octavio;
Ista enim impudicitia eorum forsitan
sacra sint, apud quos sexus omnis mem-
bris omnibus prostat, apud quos tota im-
puccitia vocatur urbanitas.

40 Namque Amyntas Andromenis ab
 Antipatro &c.] Et Mss. Dan. ac Pal.
 & veteres quædam editiones volunt:
Andromeni. Vidi antiquissimam edi-
 tionem, sine temporis, loci, aut typo-
 graphi designatione, sine supplementis
 vulgaribus, in qua erat: *Andromoni.*
 Ipsum nomen est *Andromoni*, ut *Eu-*
menes, Anaximenes. A talibus ejusmo-
 di genitivos formasse veteres notissi-
 mum est. Neque ex Terentio *Chremi,*
Archonidi, ex Virgilio Achilli, Vlyssi,

Oranti, tantopere memorabo, quam
 ex ipso Cicerone, *Themistocli, Socrati,*
Aristoceli, Theophani, Ariobarzani, ex
 Sallustio & Tacito *Perfi*, omnia eodem
 gignendi casu. Sic Iustinus 1, 7. *nullus*
fortuna Candauli comparantus. Pro
 Candaulis. quod non adsecutus est vir
 doctus, qui corrigit, *fortuna.* Gronov.

Ejusdem generis] Genus hic non fa-
 miliam, aut cognationem sonat, sed
 totam gentem complectitur. Sic apud
 Sallust. Cat. 39, 4. *Lentulus sollicita-*
bat, &c. neque solum civis, sed cujus-
quemodi genus hominum, quod modo bel-
li usui foret.

42 Ad custodiam corporis.] Haud ta-
 men hi miscendi cum aliis Somato-
 phylacibus, Ptolemæo, Leonato, &c.
 Hi enim jam pridem ex illo puerorum
 censu exempti, post magnarum rerum
 experimenta, in virtutis præmium in-
 ter majorum gentium Somatophyla-
 cas, sive corporis custodes, ut Curtius
 vocat, cooptati sunt. Arrian. 6, 5. tra-
 dit, Alexandrum *Peucestam* in corporis
 sui custodem adscripsisse, quem quidem
 jam *Perfidis* satrapam constituere decre-
 verat, sed antequam illi satrapatum de-
 ferret, ne hoc quidem honore fideique tes-
 timonio carere eum voluit, ob eximiam
 ejus operam apud Mallos præstitam.
Fuiss

nistri : iidemque equos ineunti prælium admovent, venantemque comitantur; & vigiliarum vices ante cubiculi fores servant : magnorumque præfectorum, & ducum hæc incrementa sunt & rudimenta. Igitur arci 43
Babyloniæ rex Agathone præsidere iussit, cum DCC Macedonum, trecentisque mercede conductis; prætores, qui regioni Babyloniæ & civitati præessent, Menetem & Apollodorum reliquit. His duo millia peditum

Fuisse autem illi tum temporis septem corporis custodes, Leonatum Antei, Hephæstionem Amyntoris, Lyfimachum Agathoclis, Aristonem Pisæi filium, hos Pellæos: Perdiccam Orontis ex Orestide, Ptolemaum Lagi, & Pythonem Cratea F. Eordenses: Octavum vero is accessisse Peucestam, qui Alexandrum scuto suo protexerat. Vbi vides, in hac classe neminem fuisse præter summos amicorum. Illa autem numerosior corporis custodia, ut functionis plus habebat: ita longissime infra hanc dignitatem erat, immo huius aliarumque similium seminarium, ut vocatur hic, & infra 8, 6. Freinsh.

43 Prætores,] Στρατηγός, ut vocat Diod. 17, 64. qui nimirum præessent militibus: ut Mazæus Satrapa provincialibus. Sic postea sub Imp. Rom. quædam provinciæ simul præsidem, atque ducem habuere. Aliud igitur est hoc loco Prætor, aliud Satrapa. Aliud etiam Πρύτανης, quem male cum Στρατηγῶ confundit Interpres Arriani 3, 3. Vbi refert similiter ordinatas Suis res: Abulite homine Persæ Satrapa Susani relicto, Μαζαροque uno ex sociis præfecto præsidii arcis, & Archelæo Theodori F. constituto. debuerat: Μαζ. uno ex soc. præf. præsidii arcis, & Arch. Th. F. prætoris constituto. Isti præfidiorum præfecti à prætoribus hæud aliter differebant, quam in Galliis hodie arcium atque oppidorum à Rege constituti præfecti, à ducibus totius provinciæ præpositis. Freinsh.

Et civitati præessent,] Nihil absonti

habet hæc lectio: sed nescio quomodo præplacet alia: & Cilicia, sive, ut ex Diod. 17, 64. Bongarsius emendabat, ad Ciliciam. Quid si sic legas, qui regionibus à Babylonia ad Ciliciam præessent. Ex qua abbreviatione usitatissima per facile nasci potuit illud, regioni Babylonia. Sic enim sane Diod. Apollodoro Amphipolita, & Meneti Pellæo, Babylonis & Satrapiarum ad Ciliciam usque administrationem (evidentius, tutelam) commisit. Nec leve argumentum est, quod, tradente Arriano 3, 4. Alexander Theffalis equitibus domum remissis, Meneti per literas mandat, ut quum ad mare pervenerint, navibus in Eubœam transfuehdos curet. Quæ quidem res proprie ad Ciliciam spectat, ad Babyloniæ neutiquam. Legimus quidem supra 4, 5. Ciliciam Socrati traditam: & apud Arrian. 2, 3. Balacrum Nicanoris F. Ciliciæ Satrapam: sed interim multa potuerunt mutari. Potuit & ille Satrapa Ciliciæ manere, sicut alias quoque regiones proprios habuisse Satrapas consentaneum est; illi autem duo majus adhuc quoque in illo tractu imperium habuisse: ut Germanicus apud Tacit. 2, 43. Sed omnem omnino dubitationem præcidit Arrian. 3, 3. ubi disertis verbis ὕπαιχρον sive prætorem Syria, & Cilicia, vocat Menetem. Atque hanc dispositionem etiam successores ejus servasse apparet. Idem.

Menetem] Sic scribit cum Acidalio, à recto Menes. Clarum id ex Græcis, qui de hoc homine scripserunt.

peditum dat cum mille talentis : utrique præceptum,
 44 ut in supplementum milites legerent. Mazæum transfugam
 Satrapia Babylonix donat, Bagophanem, qui arcem
 tradiderat, se sequi iussit : Armenia Mithreni Sardium
 45 proditori data est. Ex pecunia deinde Babylonix Macedonibus equitibus sexcenti denarii tributi; peregrinus eques quingenos accepit : Ducenis pedestrium stipendium mensum est.

Porro, tunc accidisse videri potest quod narrat Plinius 9, 8. de puero, in Iaslo delphino vehi solito, quem postea *Alex. Magnus* Babylone Neptuni sacerdotio præfecit, amorem illum numinis propitii fuisse interpretatus. Quo tempore inter sacerdotes Beli fuit Berofus historicus, ut ex ipsius fragmento constat, quod apud Eusebium legitur.

45 Ex pecunia deinde] Numeravit *Alex.* sub signis equitum 7000. pedirum 40000. quando dimicavit cum Dario. demus ergo, equitum Macedonum fuisse 3500. totidemque peregrinorum. Denarius decem assibus, unde & nomen accepit, permutabatur, hoc est, quatuor tertertiis numis, sive duobus victoriatis, quos barbari *barçios* dicunt. Erit ergo Denarius, ex primo

Romanorum precio, octo cruciferi. Singulis ergo Macedonibus, equo belantibus, cedebant 80 aurei Germani, qui in 3500 ducti, efficiunt 280000. peregrinis 265. quæ in sorte excrescunt ad 17500. summa equitibus data 45500. peditibus singulis viginti quinque aurei, qui in 40000 ducti, summam reddunt 1000000. tota summa equitibus & peditibus data, 1045000 aureorum fuit. Quantum vero auri è gazophylacio Babylonico exhausserit ipse rex, prodidit nemo. *Raderus.*

Stipendium] Non autem stipendium id fuit, sed donum, ut ratio, & Diodor. 17, 64. docent. Accepit igitur hoc loco stipendium Curtius pro voluntaria largitione. an errore & inadvertentia quadam stipendium fecit, quod liberalitas erat? *Freinsh.*

C A P. II.

Militibus premia proponit, ut iis otium excuteret. Susianam urbem ac regum Persia thesauros recipit, & Sysgambin solatur.

1 **H** I S ita compositis, in regionem, quæ *Satrapene*
 2 **H** vocatur, pervenit. fertilis terra, copia rerum,
 & omni comæatu abundans. Itaque diutius
 ibi

1 *Satrapene*] Hanc etsi nec apud Marcianum, &c. nec quenquam alium legam & Glareanus omnino *Sitacnem* (quam regionem plerique omnes laudant, & hic Diodor. 17, 65. pro *Satrapene* ponit) rescribendum

velit : *Satrapenen* tamen apud Polybium & Plutarchum in vita Luculli legi putant, quos *Satrapenes* appellat Plutarchus. cuius locum quem Ortelius laudat, nondum reperi. Polybius lib. 5. *Satrapejos* à *Satrapene* haud ducit.

ibi substitit; ac ne desides otio dimitterent animos, judices dedit, præmiaque proposuit de virtute militari certantibus. Novem, qui fortissimi judicati essent, singulis militum millibus præfuturi erant, *Chiliarchas* vocabant; tum primum in hunc numerum copiis distributis: namque antea quingenariæ cohortes erant; nec fortitu-

bie. Est Mediæ regio, cujus cultores pro Tigraue contra Lucullum propugnarunt. Eadem regio *Siracene*, recentioribus dicitur *Apolloniatis*, ut docet Strabo. De Satrapene nihil: nisi dicas legendum *Sagapenen*. de qua Strabo lib. 16. & est in illa vicinia. Certe, quæ de copia rerum & abundantia commeatu affirmitur à Curtio in Satrapene, eadem de Sitacine Siculus narrat. Vel ergo iidem fuere Satrapeni & Siraceni, vel Curtiana vertenda. *Rad.* Ego puto Diodori auctoritatem hac in re merito magni fieri à Glareano & Freinsh.

2 *Ac ne desides otio dimitterent animos,*] Non diu tenendus exercitus in amœnioribus aliisque locis; aut exercitiis militaribus, fossa ducenda, muniendis locis, aliisque operibus occupandus est: ne desides otio solvat animos, aut ex lasciviâ tumultuetur. Hujus rei pulcrum etiam exemplum præbuit Scipio, dum Carthagine cum suo exercitu moratus est, de quo Livius lib. xxvi. *Primo die legiones in armis quatuor millium spatio decurrerunt, secundo die arma curare & tergere ante tentoria iussit, tertio die sudibus inter se in modum iusta pugna concurrerunt, præpilatisque missilibus jaculati sunt. Quarto die quies data, quinto iterum in armis concursus est. Hunc ordinem laboris quietisque, quoad Carthagine moratus est, servavit. Remigio classici milites tranquillo in altum everti, agilitatem navium simulacris navali pugna experiebatur.* Fructum hujus rei addit: *Hæc extra urbem terra marique corpora simul animosque ad bellum acuebant.* Tacitus de Corbulone xi. *Annal. Ne miles otium exueret, inter Mosam Rbenumque viginti trium*

millium spatio fossam duxit. Contra de Capuana quiete & otio exercitus Annibalis Livius lib. xxiii. *Somnus, vinum, epule, scorta, balneaque Capuana ita enervarunt corpora animosque, ut magis deinde præterita eos victoria, quam presentes tutarentur vires; majusque id peccatum ducis apud peritos rerum militarium haberetur, quam quod non ex Cannensi acie protinus ad urbem Romam duxisset.* Loccenius.

Premiaque proposuit] Multa Agefilai instituta videtur æmulatus hic Alexander, inter quæ & istud. Nam & illum Xenophon, in oratione de laudibus ipsius post initium, tradit proposuisse turmis equestribus præmia, quæcumque ex eis equitandi artem optime teneret: itidemque pedestribus, quæcumque corporibus esset egregie exercitatis. Idem auctor de utroque Cyro tradit, eos præmiis propositis suos excitasse. *Freinsh.* Quod institutum Romani serio imitati.

3 *Novem,*] Sic hercle retinui cuna veteribus, & nota lacunæ quam expressit Aldus mox num. 5. Nihil vidi, quod persuaderet rectius facere, qui otio hic reposerunt. *Freinsh.*

Quingenariæ] Alii male *quinguenariæ*. Nimia enim & insolens fuisset hæc mutatio à quinguenariæ ad millesimos, & numerus ille cohortis nomine vix dignus. reponendum igitur olim videbam, *quingenariæ*, hoc est 500. aut circiter militum, quales & Romanis fuerunt, teste Vegetio 2, 6. Et nunc, quia aliquas editiones sic habere, huncque locum à Lipsio, aliisque Viris doctis, citari videam, merito recepi. *Idem.*

4 fortitudinis præmia gesserant. Ingens militum turba convenerat, egregio inter futura certamini, testis eadem cujusque factorum, & de iudicibus latura sententiam. quippe verone, an falso honos cuique haberetur, igno-
 5 rari non poterat. Primus omnium virtutis causa donatus est Adarchias senior, qui omiffum apud Halicarnasson à junioribus prælium unus maxime accenderat. proximus ei Antigenes visus est: tertium locum Philotas Angeus obtinuit: quartus Amyntæ datus est: post hos Antigonus, & ab eo Lyncestes Amyntas fuit: septimum locum Theodotus: * ultimum obtinuit Hel-
 6 lanicus. In disciplina quoque militaris rei pleraque à majoribus tradita utiliter mutavit. Nam quum ante equites in suam quisque gentem describerentur seorsum à cæteris; exempto nationum discrimine, præfectis, non utique suarum gentium, sed delectis, adtribuit.

Gesserant.] Ante hac legebatur *cesserant*.

4 *Militum turba*] Quam ipsam iudicem fecerat Germanicus in agendo centurionatu. Tacit. 1, 44. vide.

5 *Adarchias*] Hunc Curtius 8, 1. 36. *Athariam* vocat. quare vide an hic etiam ita legendum. *Popma*. De pugna à senioribus instaurata vide Diod. 17, 27. Puto, hominis huius mentionem etiam habet infra 7, 1. ubi *Apharias* legitur. Denique eundem esse, quem Plutarch. de fort. Alex. *Tarriam* appellat. *Freinsh.*

6 *Equites*] De equitibus disertius Arrianus 3, 3. *Κατεσησε ἡ κὲ λόχους δύο ἐν ἐκείνῃ ἰλη, ἔπειθεν ὄντας λόχους ἰππικῆς.* Instituit autem in singulis turmis decurias duas, cum ante nulla essent decuria. Sequitur in Arriano. *Καὶ λοχαγὸς ἐπέσησε τὰς κατ' ἄρτεω ἀρχαίων ἐν τῷ ἐταίρων.* Vulcanius interpretatur: *Ad hoc munus ex sociis eos, qui virtute bellica præstitissent, elegit.* non proprie. melius Facius: *Quarum ductores delegit ex amicorum numero lectis, qui maxime*

virtute præstarent. Veritus tamen transulisset etiam Facius, si *λοχαγὸς decuriones* proprie dixisset. sicut *λόχος* est decuria. *Rad.* Quem tamen verborum nimium tenacem in ipsa re offendisseprehendit. Dum enim *λόχος* & *λοχαγὸς* præcise decurias, & decuriones vult reddi. non animadvertit, se turmas seu potius *alam*, quod est ἰλη, viginti hominum constituere, quam scimus longe fuisse plurimum. nec certe valde honorasset amicos Alexander, si quemque eorum decem equitibus præposuisset. Scio quidem, aliquando *λόχος* denotare decuriam, ubi nimirum res coincidit: sed non semper. Frustratum, si Græcis nominibus æquipollentia apud Romanos quaerimus: cum ipsæ res variaverint. Sufficit, ut quam potest proxime accedentes, ἰλην *alam* vertamus, *λόχος* turmas: *Instituit in singulis aliis turmas duas, cum ante nulla essent turma.* *Freinsh.*

Delectis,] Sic feci, cum bene hic inclinarent alii codd. & præsertim Mss. qui iidem paulo supra *præfectis* maluerunt. Idem observavi fieri in Gallico Nanceii

buit. Tuba, quin castra movere vellet, signum dabat, 7
 cujus sonus plerumque, tumultuantium fremitu exo-
 riente, haud satis exaudiebatur: ergo perticam, quæ
 undique conspici posset, supra prætorium statuit, ex
 qua signum eminebat pariter omnibus conspicuum,
 observabatur ignis noctu, fumus interdiu. Jamque Su- 8
 sa adituro Abulites, regionis ejus præfectus, sive Darii
 jussu, ut Alexandrum præda retineret; sive sponte, fi-
 lium obviam misit, *traditurum se urbem* promittens.
 Benigne juvenem excepit rex, & eo duce ad Choaspen 9
 amnem

Nanceii præsidio, ut nimirum quoties
 stationes atque vigiliæ locabantur, for-
 te ducerentur, qui centuriones cuique
 cohorti præfessent, quo ignaris quos se-
 cum habituri forent, nec conspirare in-
 ter se, aut cum hoste, nec si conspiras-
 sent, exsequi consilia in expedito esset.

7 *Perticam,*] De signis pugnae Li-
 psius de Mil. R. 4, 12. ubi hunc Curtii
 locum adducit. *Nec, inquit, huic rei
 aliud legi, nisi si forte in Curtio de Ale-
 xandro, qui cum tuba sonus haud pariter
 ab omnibus exaudiretur, cum castra mo-
 venda essent, perticam, quæ undique
 conspici posset, supra prætorium sta-
 ruit, ex qua signum eminebat pariter
 omnibus conspicuum. Sed id quale
 fuerit, inquit Lipsius, non dicit.* Imo
 dicit, & statim sequenti versu: *Observabatur ignis noctu, fumus interdiu.* Hoc
 erat ergo signum protectionis: quemad-
 modum Israëlitis, castra moventibus,
 per diem nubes, per noctem ignis præ-
 cedebat, signa à Deo assignata, & nun-
 quam à castris recedentia. Num. 10, 15.
 De signis aliarum gentium, & Romanorum, Lipsius ubertim. *Rad.*

Ignis noctu,] Tum enim latissime
 conspicitur. Igitur, ob evidentem
 usum, consensu receptum hoc signum.
 Vegetius 3, 5. *Si divisa sint copia, per
 noctem flammis, per diem fumo signifi-
 cant sociis, quod aliter non potest nuncia-
 ri.* Frontin. 2, 5. elegans ex hoc more
 Strategea refert: *Arabes, cum esset*

*nota consuetudo eorum, qua de adventu
 hostium interdiu fumo, noctu igne signi-
 ficare instituerant, ut sine intermissione
 ea fierent præceperunt: qui cum cessanti-
 bus luminibus existimarent ignorari ad-
 ventum suum, avidius ingressi, oppressi-
 que sunt.*

8 *Abulites*] Hæc omnia ex Diodo-
 ro 17, 65. non solum expressa; sed
 propemodum etiam translata. ubi *Abu-
 lites* vocatur. ut apud Arrian. 3, 3. 11.
 Hunc tamen postea Alex. cum ex In-
 dis reverteretur, & inopia pabuli labo-
 raret, quod non cum comiteatu neces-
 sario occurrisset, in vincula compegit,
 uti Plutarchus cap. 118. testatur. Ar-
 rianus 7, 1. una cum filio occisum tra-
 dit, quod res Sufianorum male admi-
 nistrassent. *Raderus.*

Filium] *Oxoatham*, ut ex Arriano
 costat. Hunc Alex. Plutarcho cap. 118.
 teste, postea hasta trajecit. Plutarcho
Oxyartes dicitur. *Raderus.*

9 *Choaspen*] Alii male *Hydaspen*.
 Vt & Ortelius notavit. quem non in-
 tellexit *Raderus*, cum scriberet, eum
 dubitare, idemne sit *Hydaspes* & *Choa-
 spes*. sed frustra esse. nunquam enim id
 Ortelio in mentem venit: sed hoc,
 corrigendum esse Curtii locum. Idem
 vitium advertit cortexitque in libris
 Solini cap. 37. *Salmasius* in exercit.
 Plinian. pag. 699. D.

Delicatam,] *Bongarsius* conjicie-
 bat; *regibus dedicatam.* quo sensu re-

- annem pervenit, delicatam, ut fama est, vehementem
 10 aquam. Hic Abulites cum donis regalis opulentia occurrit. Dromades cameli inter dona erant velocitatis
 eximia; XII Elephanti à Dario ex India acciti, non
 jam terror, ut speraverant, Macedonum; sed auxilium:
 11 opes victi ad victorem transferente fortuna. Ut vero
 urbem intravit, incredibilem ex thesauris summam pecuniae
 egeffit. L millia talentum argenti non signati
 12 forma, sed rudi pondere. Multi reges tantas opes longa
 ætate cumulaverant liberis posterisque, ut arbitrabantur,
 quas una hora in externi regis manus intulit.
 13 Confedit deinde in regia fella multo excelsiore, quam
 pro habitu corporis. Itaque pedes cum imum gradum non
 contingerent, unus ex regis pueris mensam subdidit
 14 pedibus. & cum ipadonem, qui Darii fuerat, ingemiscentem
 conspexisset Rex; *causam mœstitiæ* requisivit. Ille indicat,
Darium vœsci in ea solitum: seque sacram ejus mensam ad ludibrium recidentem sine lacrimis conspici non posse.

tento propius scripturam esset regi dicatam. Scimus enim ex Herodoto 1, 188. Strabone lib. 15. Plinio 31, 3. Solino cap. 33. ex eo solo reges Persarum bibere consuevisse. Ea tamen ipsa res argumento fit, non male scribi *delicatam*. nec enim aliter eam aquam delecturos fuisse credibile est. Non prætereundum videtur, quod Plutarch, de exilio cap. 8. de eo Persarum more dubitabundus loquitur. *Freinsh.*

10 *Opes victi*] Livius 45, 27. *Inchoaras in vestibulo columnas, quibus imposituri statuas regis Persæ fuerant, suis statuis victor destinavit.*

11 *L millia talentum*] Totidem Arrianus 3, 3. At Justinus 11, 14. Diodorus 17, 66. & Plutarch. cap. 66. XL millia habent. *Bernegg.* L millia talentum efficiunt tricies millies centena millia Philippæorum, [inmo 3000000. tricies nullies mille Philippæos] hoc est, ut vulgo loquuntur, triginta nulliones. *Rad.*

12 *Quas una hora in externi &c.]* Quam fluxa sunt fortunæ bona, & quam parum illi opum possessioni fidentium, quæ multis annis in usum posteritatis collecta; una hora in externas & alienas manus infert. Idem Deus Regi Israëlitarum prædixit Esaiæ 39, 6. Horat. lib. 2. Epist. 2.

————— *tanquam*
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ,

Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema
Permutet dominos, & cedat in altera jura. Loccenius.

13 *Regia fella*] Ut opere ipso ostenderet, opes Persarum imperiumque se tenere. Notatum aliquid simile in Hist. Misc. 16, 7. de Belisario: *Carthaginem introiit, & ascendens palatium, in Gelimeris folio sedit.* ostentui nimirum, Vandalis nunc imperitare Romanos, & horum principem Iustinianum, *Freinsh.*

posse. Subiit ergo regem verecundia violandi hospitales 15
Deos. Jamque subduci jubebat: cum Philotas; minime
vero hac feceris rex, sed omen quoque accipe; mensam, ex qua
libavit hostis epulas, tuis pedibus esse subjectam. Rex, Persidis 16
fines aditurus, Susa urbem Archelao & præsidium III
millium tradidit: Xenophilo arcis cura mandata est:
Macedonum ætate graves, præsidere arcis custodiæ
jussi. Theaurorum Callicrati tutela permessa: Satra- 17
pia regionis Susiæ restituta Abuliti. Matrem quoque
Darii & liberos in eadem urbe deponit. Ac forte Ma- 18
cedonicas vestes, multamque purpuram, dono ex Ma-
cedonia sibi missam, cum his, quæ eam confecerant,
tradi Sisygambi jussit. Omni namque honore eam, &
filii quoque pietate prosequeretur. Admonerique jussit; 19
ut si cordi quoque vestis esset; conficere eam neptes suas adsuesca-
ceret, donoque doceret dare. ad hanc vocem lachrimæ ob-

ortæ

15 Subiit ergo regem verecundia] Veteribus jus hospitalitatis sanctum erat, eoque violare grande nefas. Inde hospitalitatis commercia sacra mensa Valer. Maximo 4, 2. 3. Senecæ de ira. I, 2. dicta. Iuvenali reverentia mensa. Cotys à Rhefcupore incautus in convivio catenis oneratus, præter alia, hospitalales mensas obtestatur, apud Tacit. 2. Annal. Loccenius.

Hospitales Deos.] Mensæ enim (quæ Persis aureæ & argentæ) diis sacra, quibus statua deorum inferebantur, veluti tutelæ mensarum & convivorum. Martialis de sigillo Herculis in mensa Alexandri Epigr. 9, 44.

Hoc habuit numen Pellæi mensa tyranni,

Qui cito perdomito victor in orbe jacet.

Hospitales Deos vocat, quod velut convivia & hospites ad mensam invitarentur, & in ipsa mensa eorum statua collocarentur. Raderus.

Libavit] Epulas diis libasse Persas, & velut cœnæ primitias iis dedisse, docet Xenophon pr. lib. 7. παρὰ. Cyrus

ita, uti constituerat, delibatis cibis prandebat; & semper ei, qui maxime indigeret, impertiebatur; quumque post libationem precatus esset, tum ipse bibit, tum ceteri, qui aderant, similiter fecerunt. [Non enim interpreti negligenda erant verba ἑταῖρος ἐποίησεν, quæ libationem etiam comprehendunt.] Brissonius.

16 Xenophilo] Hujus & Callicratis nulla, nec apud Arrianum 3, 3. 20. nec Siculum 17, 65. mentio.

Macedonum] Sic malui cum melioribus libris, quam ut exprimerem certum numerum, quem suspicor ab aliis ingeniose magis, quam vere, ex prima vocis istius litera desumptum. Legimus infra quoque, hos in coloniis relinqui solitos. In cæteris etiam hujus pericrii magis vet. Codd. & meum judicium sequutus sum. Freinsb.

18 Hæcque &c.] Sic optimæ Pal. 1. Fæminas enim fuisse consentaneum est: idque mox patebit ex notatis ad 5, 2. 20.

19 Dono doceret dare.] Ne cogitarent, sibi opera sua victum deinceps parandum,

ortæ prodidere animum aspernantis id munus. quippe
 non aliud magis in contumeliam Perfarum feminae ac-
 20 cipiunt, quam admovere lanæ manus. Nunciant qui
 dona tulerant, *tristem esse Sisygambim*; dignaque res ex-
 cufatione & folatio vifa. Ipse ergo pervenit ad eam, &
mater, inquit, hanc vestem, qua indutus sum, sororum non solum
 21 *donum, sed etiam opus vides. nostri decipere me mores. Cave,*
obsecro, in contumeliam accipias ignorationem meam. Que
 22 *tui moris esse cognovi, ut spero, abunde servata sunt. Scio, apud*
vos filium in conspectu matris nefas esse considerare, nisi cum illa
 permisit:

parandum, sed tantum ut tempus com-
 modè exigerent. Raderus.

Non aliud magis in contumeliam]
 Servile enim id munus. Inde quæ in
 ferviutem incidebant, inter cætera vi-
 lia ministeria, hoc quoque memora-
 bant. ut Hætor ad Andromachen,
 Homer. Il. 7. 454. *Quando aliquis*
Achivorum loricatorum Lacrymantem
abduxerit, liberum diem eripiens: &
Argus agens ad alterius telam texeris.
 Et certe, feminam principem juberi co-
 gique manus admovere lanæ, contu-
 meliosum est. Sicque arbitratum, Ly-
 curgum eo munere solviffe mulieres
 suas, idque mandavisse ancillis, tradit
 Xenoph. in pr. de Lacedæm. republ.
 Perfides etiam forte nimio luxu opina-
 tæ sunt, fastigio suo indignum esse, si
 quacunque causa, manus labore occu-
 parent. Sed apud meliores id haudqua-
 quam indecorum fuit, ut mox videbi-
 mus. *Freinsh.* Quasi non magis dece-
 ret hunc sexum colus, acus, & stamen,
 quam varii calamiftri, volsellæ, fuci,
 pigmenta, taxilli, deambulatio, varii
 generis deliciæ, voluptas & otium.
Loccenius.

20 *Pervenit] Malui perrexit. Idem.*
Etiam opus vides.] Salomon Pro-
 verb. c. ult. dum describit operas pro-
 ba mulieris: *Cum lana, inquit, & lino*
occupatur, vestem & stragula ipsa sibi
texit. Manum suam extendit, ut legit
vulgata, ad forria, & digiti ejus appre-

henderunt fusum. Nec dissimilia officia
 eidem ascribit Virgil. *Æn.* 8, 410.

_____ *femina primum,*
Cuitolerare colo vitam, tenuique Mi-
nerva,

Impositum _____

Græcorum Regum filias & uxores non
 abhorruisse telas operosæ Minervæ, ex
 Homeri testimoniis & Penelopes pen-
 so notum est. De Romanorum mori-
 bus testatur Arnob. lib. 2. *Matresfa-*
milias vestra in atris operantur domo-
rum, industrias testificantes suas. Nam
 Lucretiam omnes prædicabant, quod,
 cum ex improvise supervenissent,
 haudquaquam, ut regias nurus, quas in
 convivio luxuque viderant tempus te-
 rentes, sed sera nocte deditam lanæ
 inter lucubrantes ancillas in medio
 ædium sedentem invenerint. Livius 1,
 57. Augustus ad hanc faciem filiam &
 neptes instituit, ut lanificio assueface-
 ret. Suet. in August. 64. Cui soli om-
 nes feminas olim studuisse auctor est
 Plutarch. de clar. mulier. Nec veste
 temere alia, quam domestica usus est
 Augustus, ab uxore, & filia neptibus-
 que confecta. Sueton. Aug. 73. *Armi-*
sæus.

22 *Scio, apud vos filium in conspectu*
matris nefas esse considerare,] Idque reve-
 rentiæ causa. Alias patria potestas in
 liberos apud Persas tyrannica erat,
 Arist. 7. Ethic. 10. Similem apud Ro-
 manos fuisse morem indicant illa Capi-
 colini

permisit: Quotiescumque ad te veni, donec, ut considerem, annueres; restiti. Procumbens venerari me sepe voluisti; inhibui. Dulcissima matri Olympiadi nomen debitum, tibi reddo.

rolini Gordian. cap. 6. Socero suo Annio Severo tantum detulit, ut infamiam ejus quasi filium migrasse se crederet, ut nunquam cum eo lavarit, nunquam illo presente sederit ante præturam: Et Tertulle. de orat. cap. 12. Irreverens esse adfidere sub conspectu, contraque conspectum ejus, quem maxime re-

vereris, ac venereris. Quare non frustra monet Curtius 8, 6. honorem habitum principum liberis, quod licebat sedentibus vesti cum Rege. Pertinet huc, quod eruditissimus Cunæus de Republ. Hebr. 14. probat, sedendi jus in atria sacerdotum soli regi datum, non ipsis sacerdotibus, nec aliis. Freinsh.

CAP. III.

Vxiorum regione superata, Madatem præfectum, ac deditos & captivos, tum libertate tum immunitate donat: Persidemque intrare cogitans, ab Ariobarzane retrocedere cogitur.

MITIGATO animo ejus, rex quartis castris pervenit ad fluvium: Pasitigrim incolæ vocant, oritur in montibus Vxiorum, & per 1 stadia sylvestribus ripis præceps inter saxa devolvitur. Accipiunt deinde eum campi, quos clementiore alveo præterit, jam navium patiens. 2 DC stadia sunt mollioris soli, per quod leni tractu aquarum Perfico mari se insinuat. Alexander, amne superato, cum 3 IX millibus peditum, & Agrianis atque Græcorum mercenariis millibus III, additis millibus Thracum, in

1 **Pasitigrim**] Ne fallare, non est Tigris ille supra descriptus, qui cum Euphrate Mesopotamiam efficit &c. *Raderus*. Vide omnino Salmasium in Solini cap. 37. pag. 701. Vbi tamen, quod pag. 702. eundem fluvium *Choaſpen* veteribus, recentioribus *Eulaum* vocari tradit, contra quis putare possit, ex Daniele 8, 2. unde constat, Susa urbem sitam fuisse ad flumen *Uai*. quod mire congruit cum *Eula* seu *Eulaso* Græcorum. ut monet Schickardus in suo Tarich.

Vxiorum,] Vxiorum duplex genus, alii plana, alii montana colunt: qui in

campis degunt, Perfarum Satrapis parent: qui in montib. libera gens est, & à regibus è Susis in Persidem tendentibus, mercedem exigunt. Vxii cæmpestres statim se Alexandro dediderunt: sed montani miserunt qui dicerent, nunquam se passuros, ipsum angustias penetrare, nisi penderet ipsis, quantum Perfarum reges dependissent. Itaque recta in illos movit Alexander. *Raderus*.

3 *Agrianis*] Hæc satis corrupta sunt in Codicibus. Alii *Sarrianos* addunt, quos ut Agrianorum istorum illegitimum partum, exesse jubeo. reliqua sic

in regionem Vxiorum pervenit. Finitima Susis est, & in primam Persidem excurrit. arctum inter se & Susianos aditum relinquens. Madates erat hujus regionis præfectus, haud sane temporum multorum homo, quippe ultima, pro fide experiri decreverat. Sed periti locorum Alexandrum docent, *occultum iter esse per calles, & aversum ab urbe. si paucos misisset leviter armatos, super 6 capita hostium evasuros.* Cum consilium placuisset, iidem itinerum fuerunt duces. M & D mercede conducti, & Agriani fere M. Tauroni præfecto dati, ac post *solis occasum 7 iter ingredi jussi.* Ipse tertia vigilia castris motis circa lucis ortum superaverat angustias, cæsaque materia cratibus & pluteis faciendis, ut qui turres admoverent,

extra

constituam: atque *Græc. mercenariis militibus, tribus additis millibus Thracum.* Freinsh.

4. *Madates*] Hinc corrigi potest Diodor. 17, 67. in cujus exemplarib. legitur *ἰσὸς Μέρης*, in aliis, *ἰσὸς Μαρδίας*, scribe *ἰσὸς Μαρδίας*. facit hanc correctionem certiore Xenophon, ex cujus *παρ.* lib. 5. conjicere liceat, hoc nomen esse Persicum. Quid autem in aliis auctoribus addatur demarurve huic narratiunculæ, quilibet harum rerum studiosus ex ipsa collatione persicæ deprehendere poterit. Tangit & Strab. lib. 15. *Sunt & alia complures angustia Vxios transeunti juxta Persiam, quas Alexander vi permeavit.* Idem.

Haud sane temporum multorum homo; &c.] Modius auctoribus Mss. sustulerat *τὸ multorum*; neque ullam varietatem à Modiano contextu hic exhibent codices Gruteri. Et elegantissimum esse illud, *homo temporum*, pro eo, qui ex fortuna & tempore pender, & cum eo mutatur, dictumque ut apud Appulejum, *homo morum*, apud Tertullianum, *homojocorum*, apud Aristleam, *ἀνθρώποι βρωτῶν & ποτῶν*, in sacris libris, *ἀνθρώποι τῆ ἀμαρτίας*, satis docuimus, 1. Observ. cap. xxiv. Quod nitor, diligenti Freinshemio,

nisi oblitus est, fastidio fuisse. Vulgatum olim, quod ille post Modium expositum reduxit, sensu caret. *Gronov.*

5. *Super capita hostium*] Quod optimum in tali rerum statu, vel etiam unicum est consilium. Ita visum Xenophonti lib. 4. *ἀναβάσ.* *Multo potius fuerit, aliquam deserti montis partem clam ipsis furtim nos occupare, &c.* Fecitque Alex. cum hic, tum alibi apud Curtium. Ita liberatos exercitus Romanos à Decio primum, mox à Calpurnio, meminimus ad Florum 2, 2. Germanis Cæsar de bel. Gal. 7, 67. Idque observari præcepit Onosander strateg. cap. 7. Freinsh.

7. *Tertia vigilia*] Quæ incipiebat media nocte.

Angustiam,] Quæ ad urbem ferebant.

Cratibus] Hæ in duplici usu: five ut tegerent antelatæ: five ut fossas iis explerent, & mixto aggere quasi per pontes irent. Crates autem, quibus fossas explebant, non fuerunt elaboratæ ad modum stabiliæ, quas in obsidione desigebant; sed leviores: fortasse nec tecto aut lateribus, sed simplici textu vimineo, quem ante se ferebant. Lipsius.

Pluteis] Plutei fuerunt olim è tabulis & assis

extra teli ictum essent, urbem obsidere cœpit. Præru- 8
pta erant omnia, faxis & cotibus impedita. multis er-
go vulneribus depulsi, ut quibus non cum hoste solum,
sed etiam cum loco dimicandum esset, subibant tamen:
quia rex inter primos constiterat, interrogans tot ur- 9
bium victores; *an erubescerent hæere in obsidione castelli
exigui & ignobilis?* simul jam inter hæc eminus peteba-
tur; quum testudine objecta milites, qui ut inde disce-
deret, percellere nequiverant, tuebantur. Tandem 10
Tauron super arcem urbis se cum suo agmine ostendit:
ad cuius conspectum & animi hostium labare; & Ma-
cedones acrius prælium inire cœperunt. Anceps oppi- 11
danos malum urgebat; nec sisti vis hostium poterat.
paucis ad moriendum; pluribus ad fugam animus fuit:
magna pars in arcem concessit. Inde xxx oratoribus
missis ad deprecandum, triste responsum à rege reddi-
tur; *non esse veniæ locum.* Itaque suppliciorum metu per- 12
culsi, ad Sisygambim, Darii matrem, occulto itinere
ignotoque hostibus mittunt, qui peterent, *ut ipsa regem
mitigaret:* haud ignari, parentis eam loco diligere colique-

& Ma-

& asseribus. quod ipsa vox dicit. nam
id *Plutei* Latinis: & distincti erant à
cratibus, & vineis. Postea faciebant
Pluteos è cratibus, corio iumentos. For-
mam describit Vegetius: *Plutei dicun-
tur, qui ad similitudinem apsidis conte-
xuntur è vimine, & ciliciis vel coriis
proteguntur, ternisque rotulis, quarum
una in medio, dua in capitibus apponun-
tur, in quamcumque partem admovean-
tur, more carpenti.* Cedrenus *Lesus* vo-
cat. sub id ævum etiam Spallionæ di-
cæ. Hæc sunt nomina, res eadem, &
finis suffodiendi muros. *Idem.*

9 *Iam inter hæc &c.*] Alii leg. *Si-
mul admonens jam.* ex quo conjecerat
Bonars. *Simul admonens.* Eam vo-
cem omnino sustulerat Modius, Sed
intercedit Acidalius, glossam potius
ista arbitratus, *inter hæc.* Nam inquit,
simul admonens jam, valet, interea dum

admonet etiam, dum milites adhuc in-
stigit. Ego tamen cum Modio vocem
admonens exturbare malim. *Freins-
hemius.*

Testudine] Testudinum plura ge-
nera & formæ. sed præcipua tria, quæ
proprie *Testudines* dicuntur. *Prima* Vi-
truvio *ad congestionem fossarum* quadra-
ta fuit, habens quoquo versus latera
singula pedum xxv. *Alter*a Vitruvio
ad fodiendum comparata, fossoria, ro-
strata, nam frontem habet, sicut angu-
li trigonorum; ut, à muro tela cum in
eam mittuntur, non planis frontibus
excipiat plagas, sed ab lateribus laben-
tes, sine periculoque fodiendos, qui
intus sunt, tueatur. *Tertia* denique
Arietaria, in qua Aries suspenditur.
Lipsius.

Qui, ut &c.] *Sēbis*, legebat, *quem
ut &c.*

- & Madates fororis filiam secum matrimonio junxerat:
- 13 Darium propinqua cognatione contingens. Diu Sisygambis supplicum precibus repugnavit, abnuens, *deprecationem pro illis convenire fortunæ, in qua esset: adjecitque, metuere sese, ne victoris indulgentiam fatigaret. sapius cogitare,*
- 14 *captivam esse se, quam reginam fuisse.* Ad ultimum victa, literis Alexandrum ita deprecata est; *ut ipsam excusaret quod deprecaretur. petere se, ut illis quoque; si minus, sibi ignosceret. pro necessario ac propinquo suo, jam non hoste; sed sup-
plice tantum vitam precari.* Moderationem clementiamque regis, quæ tunc fuit, vel una hæc res possit ostendere, non Madati modo ignovit; sed omnes, & deditos, & captivos libertate atque immunitate donavit: urbem reliquit intactam: agros sine tributo colere permisit,
- 16 A victore Dario plura mater non impetrasset. Uxorium deinde gentem subactam, Susianorum Satrapiaæ contribuit: divisisque cum Parmenione copiis, illum *campestri itinere procedere* jubet; ipse cum expedito agmine jugum montium cepit, quorum perpetuum dorsum in Persidem excurrit. Omni hac regione vastata, tertio die Persidem; quinto angustias, quas illi *Susidas Pylas*

13 *Sapius cogitare, captivam esse se,]* Ita Tacitus 12. Annal. de Mithridate: *Cultu vultuque ad presentem fortunam accommodato.* Si verò non salva dignitatis, tamen virtutis fama cordatis animis erit: qua vel superent vel ferant quamcunque fortem. Ea se erexit Tullius ad Attic. lib. 3. Epist. 5. *Inimici mei mea mihi, non me ipsum ademerunt.* Loccenius.

14 *Ut ipsam]* Qui vim verbi excusaret non perceperunt, sic mutavere: sed rectè se habet vetustior lectio, *ut ipsum:* melius etiam si facias, *id ipsum.* Freinshemius.

15 *Sine tributo]* Contra Arrianus narrat, *tributum annuum impostum, equos centum, jumenta quingenta, pecudum 30000. quod pecunia signata carerent.*

16 *Contribuit:]* Ab uno Satrape interdum plures provinciæ regebantur. Sic Lydiæ Ioniciæque totiusque Phrygiæ eundem Satrapam, Æmylius Prob. in Datame, & Arrian. 1. commemorat. Herodotus quoque 5, 127. Orætem, *νόμον τόντε Φρύγιον κῆ Λύδιον κῆ Ἰωνικόν,* obtinuisse refert. Apud Arrian. 6. Stafanor, *ὁ Ἀρείων, κῆ ὁ Σαζάρων* Satrapes. Ibidem Phrataphernes *Περσῶν κῆ Ἰνδῶν* Satrapes. Sed & Xerxe regnante, unum eundemque *τῆ Συρίας, κῆ Φοινίκης, κῆ Σαμαρείας ἐπιτερον* fuisse, ex Iosepho 11, 8. & Esdra 3, 6. patet. quibus in locis *ἐπιτερον* appellatur, qui alias *Satrapes.* Brisson.

17 *Persidem,]* At quomodo Persidem prius intrare potuit, quam Susidas pylas?

Pylas vocant, intrat. Ariobarzanes has cum xxv millibus peditum occupaverat rupes, abscissas, & undique præruptas, in quarum cacuminibus extra teli jactum barbari stabant, de industria quieti, & paventibus similes; donec in arctissimas fauces penetraret agmen. Quod ubi contemptu sui pergere vident; tum vero in-18 gentis magnitudinis faxa per montium prona devolvunt: quæ incussa sæpius subjacentibus petris majore vi incidebant, nec singulos modo, sed agmina protrebant. Fundis quoque excussi lapides & sagittæ ingere-19 bantur undique. nec id miserrimum fortibus viris erat; sed quod inulti ferarum ritu velut in fovea deprehensi cæderentur. Ira igitur in rabiem versa, eminentia faxa 20 complexi, ut ad hostem perveniant, alius alium levantes,

tes,

pylas? Certe, latet hic ingens vitium aut scriptoris, aut voluminis. Ego magnopere velim exsectis duabus vocibus legere: *Omni hac regione vastata, die quinto (die quinti diceret Agellius) angustias, &c. intravit.* Freinsh.

Pylas] An & sic legendum in Diodoro 17, 68. τῶν Συσιαδῶν ὑπὸ Πύλας πύλας, pro πέτρας?

De industria quieti,] Simulationis hujus multa passim exempla. Livius 29, 34. *Masaniissa ex composito, nunc terrentis, nunc timentis modo, aut ipsis obsequitabat portis, aut cedendo, cum timoris simulati specie audaciam hosti faceret, ad insequendum temere eliciebat.* Proprium id esse Parthorum, notavi ad Flor. 4, 10. Freinsh. Frequens hoc stratagemata, silentio & pavore simulatione hostem securum in insidias pertrahere. de quo plura Frontinus, lib. 1. Strateg. cap. 6. lib. 11. cap. 5.

19 *Nec id miserrimum*] Hic imitatio Sallustii, ut videtur, apud quem Catilina sic milites suos hortatur: *Quod si virtuti vestra fortuna inviderit, cavete inulti animam amittatis; neu capti potius sicut pecora trucidemini, quam virorum more pugnantem, cruentam atque luctuosam victoriam hostibus relinquatis.* Illud

enim honestæ mortis est solatium, non inultum in bello occumbere. Vide Freinsh. in Florum 3, 3. 17. *Loccenius.*

Inulti ferarum ritu] Habent hic quidam libri vocem abundantem, quod *inulti quidem ferarum ritu.* quod non incommodo mutari possit ex Bong. quod *inulti, quod fer. ritu.*

20 *Alius alium levantes,*] Cæsar. de bel. Gal. 7, 47. *L. Fabius, &c. tres suos nactus manipulares, atque ab eis sublevatus, murum adscendit. eos ipse rursus singulos exceptans, in murum extulit.* Xenophon ἀναβῶσα. *Cherisiphi copiam quum tubam audissent, mox sursum via manifesta tendebant, prætoribus cæteris per tramites non tritos, qua quisque forte fortuna pervenerat, pro viribus sursum pergentibus, hastisque se mutuo sublevantibus.* Adjiciemus Livii locum de arce Illiturgitana capta. 28, 20. *Levium corporum homines, & multa exercitatione perniciousum, clavos secum ferros portantes, qua per inæqualiter eminentia rupis poterant, scandunt. Sicubi nimis arduum & leve (sic scrib.) saxum occurrebat, clavos per modica intervalla figentes, quum velut gradus fecissent: primi insequentes extrahentes manu, postremi sublevantes eos qui præ se irent, in summum*

tes, conabantur adscendere: ea ipsa multorum simul manibus correpta & convulsa, in eos, qui commoverant, 21 recidebant. Nec stare ergo, nec niti, nec testudine quidem protegi poterant, quum tantæ molis onera propellerent barbari. Regem non dolor modo, sed etiam pudor temere in illas angustias conjecti exercitus angebat. 22 Inviçtus ad eam diem fuerat, nihil frustra ausus, impune Ciliciæ fauces intraverat: mari quoque novum iter in Pamphyliam aperuerat: tunc hæsitabat deprehensa felicitas; nec aliud remedium erat, quam 23 reverti qua venerat. Itaque signo receptui dato *densatis agminibus, scutisque super capita confertis, retro evadere ex angustiis* jubet. xxx fuere stadia, quæ remensi sunt.

summu evadunt. Quem locum compara cum Curtiano infra 7, 11. *Freinsb.*

21 *Tanta molis*] Quibus etiam in oppugnationibus urbium, non homines modo, sed & machinæ comminuuntur. Vide Lipsii Poliorc. 5, 4.

Pudor] Qui hercle non mirus urit animos generosos: ut aliquando vel mortem præoptent. sic apud Flor. 2, 6. *Paulum puduit.* & 4, 2. *Curioni pudor suavit, ut amissum sua temeritate exercitum, morte sequeretur.*

22 *Ad eam*] Ex Pal. 1, est, quod prætulit vulgato; ante eam diem.

23 *XXX fuere stadia*,] Quid est, quod Siculus 17, 68. unde totus hic locus expressus, *trecenta stadia regressum* dicat? longa locorum intercapedo est trecentorum stadiorum. Trecenta efficiunt 1x milliaria Germanica cum sesquiquadrante; triginta autem non plenum milliarium. Nullum tamen reor mendum intercedere, eo quod Curtius tantum de angustiis loquatur, per quas adunum prope milliaria Alexander ingressus; Siculus vero de toto itinere & loco castris in campo delectis *Raderus.*

C A P. IV.

Captivo quodam iter paucis cognitum aperiente, Persarum exercitum, ipso Ariobarzane occiso, delet Alexander.

1 **T**UM castris undique aperto loco positis, non consultare modo *quid agendum esset*; sed vates quoque adhibere cœpit à superstitione animi. 2 Sed quid tunc prædicere Aristander, cui tum plurimum credebatur ex vatibus, poterat? Itaque damnatis intempestivis sacrificiis, *peritos locorum convocari* jubet. *Per Mediam iter ostendebant tutum apertum-*

2 *Per Mediam iter*] Extremæ demen- *medium iter*, sic enim vulgò legitur, *peritos locorum convocari* interpretantur *regiam popularemque viam*

que; sed rex dimittere milites insepultos erubescerebat: 3
 ita tradito more, ut vix ullum militiæ tam solenne esset
 munus, quam humandi suos. *Captivos ergo, quos nuper 4*
exceperat, vocari jubet; inter quos erat quidam Græcæ
Perficæque linguæ peritus, qui frustra eum in Persidem
montium dorso exercitum ducere adfirmat; sylvestres esse cal-
les, vix singulis pervios: omnia contegi frondibus, implexosque
arborum ramos sylvas committere. Namque Persis ab alte- 5
 ro latere perpetuis montium jugis clauditur, quod in
 longidinem MDC stadia, in latitudinem CLXX procurrit.
 Hoc dorsum à Caucaſo monte ad rubrum mare perti-
 net;

viam per campos, Græcis λεωφόρον. si enim tale iter ea parte patuisset, Alexander cum aperto discrimine, nulla urgente necessitate, nullo temeritatis præmio, impeditos illos arduosque calles eligeret? Quanto æquiores iudicem habuit Bongarsium, qui & veram lectionem divinavit, adjutus Mss. suis, in quibus erat *per medium iter.* quam lect. & alii Mss. fovent. Et sane apertior Persis, qua Medos adspicit. Situm locorum, atque descriptionem, qua mox subjicitur, introspecte. Hinc apud Diodor. 17, 68. periti locorum negant, *alibi patere iter,* ea scilicet parte, qua ingredi cõnatus erat Alex. Vbi igitur ista via regia? *Multorum tamen dierum circuitu intrari posse.* Curtius etiam addidit qua intrari possit, *per Mediam* scilicet. *Freinsb.*

3 *Sed rex dimittere milites insepultos erubescerebat:* Indignum sit, & contra fas naturæ bellique, quum vivi milites terram, in qua steterunt, tam fortiter aut presserint aut defenderint; & occumbentes corporibus suis texerint, si eos mortuos terra iterum honestè non tegat. *Loccenius.*

5 *Persis*] Persidem Strabo quoque lib. 15. descripsit, & post hunc Plin. 6, 27. Solinus cap. 54. Ammianus Marcellin. 21, 18. Sed parum inter se & cum Curtio consentiunt. Quicquid est terrarum & montium inter mare Ca-

spium à Septentrione, & finum Persicum, seu mare rubrum à Meridie, Persidi assignatur. Hodie tractus ille, qui est inter Tigrim, sinum Persicum, mare Indicum, seu rubrum, Indum & Iaxartem & Caspium mare, à Sophis Persiæ regibus possidetur. quam terrarum portionem Agrippa apud Plin. 9, 27. Medis, Parthis, & Persis attribuit. *Raderus.*

MDC stadia,] Longitudo ex Eratosthenis apud Strabon. lib. 15. sententia ad Caspias portas 8000. stadiorum est, milliaria nostratia 250. Reliqua non est supra 2000. stadiorum, nostratia 62. & semis. Longitudo in mediterranea à Sufis Persepolim stadiorum 4200. milliaria nostratia centum & unum supra triginta. Hinc usque ad Carmaniæ fines 1600 stadia, milliaria nostratia 50. Et hanc postremam dimensionem accepit Curtius tantum, qua regio porrigitur in longum. *Idem.*

Hoc dorsum] Ab Occidente ergo ad Orientem per juga & dorsa montium tendamus, Sufis ascendamus, per Persidem transeamus, Carmaniam superemus, Drangianam percurramus, ac tandem in Paropamisum altissimum & asperrimum montem enitamur. qui Ptolemæo Caucasus est, totius Asiæ eminentissimus, glacialis & calvus. de quo infra copiosius. Ad hunc, Larnacem Noachi applicitam ait Goropius

net; quaque deficit mons, aliud munimentum, fretum
 6 objectum est. Planicies deinde sub radicibus montium
 spatiosa procumbit, fertilis terra, multisque vicis atque
 7 urbibus frequens. Araxes annis per hos campos mul-
 torum aquas torrentium evolvit in Medum: Medus à
 mari, & ad Meridiem versus, minor annis eo quem
 accepit, evehitur; gignendæque herbæ non alius est
 8 aptior, quidquid adluit floribus vestiens. Platani quo-
 que & populi contegunt ripas; ita ut procul visentibus
 conti-

in Indo-Scythicis pag. 473. Hanc mon-
 tium catenam intelligit hic, quam dor-
 sum appellat Curtius, per quod post ter-
 rarum inundationem reliquæ humani
 generis in Larnace servatæ paulatim ex
 Oriente & Paropamisso seu ad Babylo-
 nem sunt profectæ, seseque tandem in
 campos demiseræ, & Babylonem con-
 didere. Est enim Caucasus mons Go-
 ropio ex antiquis id docenti tam longe
 extensus, ut Taurum etiam, qui à Pam-
 phylia surgit, ab eodem derivari di-
 cant, & alios quamplurimos montes
 ingentes, qui pro diversitate gentium
 diversas sortiuntur appellationes, quos
 Plin. 5, 26. unius Tauri nomine com-
 plexus est. *Raderus.*

7 *Araxes*] De hoc vide Plutarch.
 de fluminibus cap. 23. Strab. lib. 15.
 Observandum, ab Herodoto 1, 202.
 Araxen nunc Istro majorem, nunc
 etiam minorem dici. Nam Ister Araxe
 haud dubie major est circa ostia, minor
 circa fontes. Mela 3, 5. graphice nobis
 fontes, cursum & ostia Araxis propo-
 nit. Solin. cap. 15. cum Plinio 6, 9.
 fontes Araxis ex Heniochorum mon-
 tibus, brevibus ab Euphrate intervallis
 derivat, atque in Caspium mare exone-
 rat. *Idem.*

In Medum:] Rara Medi fluminis
 apud alios scriptores & geographos
 mentio. Strabo tamen lib. 15. non præ-
 terit, quem Araxe excipi affirmat, non
 Araxen Medo, ut Curtius tradit. Ferri
 à mari, ait Curtius, ad Meridiem: à
 Septentrione ergo & Caspio mari. *Mi-*

nor amnis, inquit, eo quem accipit.
 Araxes enim major. Sed cum à mari in
 Meridiem fluat, quomodo rursus in
 Septentrionem versus in Caspium exo-
 neratur? cum enim Araxen excipiat,
 & Araxes in Caspium delabatur, ubi
 hæret Medus? Strabonem sequamur,
 qui Medum in Araxem decidere docet,
 per quem rursus ad Septentrionem in
 Caspium devehitur. Quæ sequuntur
 apud Curtium de Medo apto ad herbas
 gignendas, &c. omnia rectius Araxi
 adscribuntur. *Raderus.*

A mari,] Alii à *mare.* quomodo
 potuisse dicere Curtium, ostendit Ra-
 derus exemplis Ovidii in Ibin vers. 198.

*Et summum Libyco de mare captas
 aquam.*

Atacini:

*Cingitur Oceano, Libyco mare, flu-
 mine Nilo.*

Et Plauti: *Dicant in mare Communi
 captos.*

Ipse tamen malit legere: *ad mare meri-
 diem versus,* quod Medus in montibus
 Septentrionalibus ortus ad mare Persi-
 cum, quod è regione Caspii est, versus,
 iterumque flexus, in Caspium demum
 delabitur. Habent & Impr. quidam,
ad mare & ad Merid. versus. mihi ta-
 men, Freinshemioque vulgata longe
 videtur potior.

8 *Platani*] A foliorum latitudine sic
 dictæ, amant fontes & fluminum ripas,
 & vina etiam. Vide Plin. lib. 12. cap. 1.

Populi] Et populus aquas fitit, & ri-
 pas amat.

continuata videantur montibus nemora riparum. quippe obumbratus amnis pressio in solum dilabitur alveo; imminentque colles, ipsi quoque frondibus læti, radices eorum humore subeunte. Regio non alia tota Asia salubrior habetur; temperatum cœlum: hinc perpetuum jugum opacum & umbrosum, quod æstus levat: illinc mare adjunctum, quod modico tepore terras fovet. His expositis captivus interrogatus à rege, *auditu ne, an oculis comperta haberet, quæ diceret? pastorem se fuisse, & omnes eos calles percurrisse,* respondit: *bis captum, semel à Persis in Lycia; iterum ab ipso.* Subit animum memoria regis oraculo editæ sortis, quippe consulenti responsum erat, *ducem in Persidem ferentis via Lycium civem fore.* Igitur promissis, quanta & præsens necessitas exigebat, & ipsius fortuna capiebat, oneratum; *armari jubet Macedonum more, & quod bene verteret, monstraret iter; quamvis arduum & præceps, evasurum se esse cum paucis. nisi forte crederet, quo ipse pecoris causa iisset; Alexandrum pro gloria & perpetua laude ire non posse.* Etiam atque etiam docere captivus, *quam difficile iter esset, maxime armatis.* tum rex, *prædem me, inquit, accipe, neminem eorum, qui sequuntur, recusaturum ire qua duces.* Cratero igitur ad custodiam castrorum relicto cum peditibus, quibus adfueverat; & iis copiis, quas Meleager ducebat; & sagittariis equitibus

11 *Lycium civem fore.*] Civem ergo non cognomento *Lycium*, ut perperam putavit vir doctus. Similem historiam, ut fere solent variis accommodari miracula, de Cyro Justin. 1, 6. Somnio monito, ut quem primum postera die obvium habuisset, socium captis assumeret.

12 *Monstraret*] Rectius legas, *monstrare.*

Nisi forte crederet. quo ipse pecoris causa iisset; &c.] Sic Appianus Claudius apud Livium lib. v: ad populum: *Obsecro vos: venandi studium ac voluptas homines per nives ac pruinas in montes*

silvasque rapit. belli necessitatibus eam patientis non adhibebimus, quam vel lusus ac voluptas elicere solet? sed Alexandri:

Ardua per præceps gloria vadit iter. Ita noster de eo lib. 9. *Avaritia gloria & insatiabilis cupido fama nihil invidiam, nihil remotum videri sinebat.* Loccenius.

13 *Eorum,*] Impense placeat eorum, si absint & illa, qui sequuntur.

14 *Et sagittariis equitibus*] Inferitur alicubi, & sagittarius (ducentis) & equitibus. Male. Non tenerant illi genus hoc equitum, non temere quidem alias

- equitibus M. præcepit; ut castrorum specie manente, plures de industria ignes fieri imperet: quo magis barbari crederent, 15 ipsum regem in castris esse. Caterum, si forte Ariobarzanes cognovisset, per callium amfractus eum intrare, & ad occupandum iter suum partem copiarum tentasset opponere; Craterus in eum inlato terrore retineret ad propius periculum conversum agmen: 16 sin autem ipse hostem sefellisset, & saltum occupasset; quum trepidantium barbarorum tumultum exaudisset persequentium regem, id ipsum iter, quo pridie pulsi fuerant, ne dubitaret ingredi: 17 di: quippe vacuum fore, hostibus in semet averfis. Ipse tertia vigilia silenti agmine, ac ne tuba quidem dato signo, pergit ad demonstratum iter callium. tridui alimenta 18 portare militem jusserat leviter armatum. Sed præter invias rupes ac prærupta faxa, vestigium subinde fallentia,

Curtio etiam nominatum. Apud Arrianum frequentius est, qui ἰππικῶν ἡγετῶν vocat, ut lib. 3. Ἀναλαβῶν ἢ τῆς τε ἑτέρης ἰππέας ἢ τῆς ἰππικῶν ἡγετῶν, & τῆς τοξότου. dicit enim, & alios equites, & hos sagittarios five jaculatores, cum peditibus etiam sagittariis assumptos. *Acidalius*. Id genus equitum alii vocant ἰπποβοτότας, ut Hirtius de bell. Afric. cap. 19. *Sagittariis ac funditoribus, hippotoxotisque quamplurimis.*

Plures de industria ignes fieri imperat: quo magis barbari crederent, ipsum regem in castris esse. Idem Demetrius tentavit contra Ionatham 1 Macc. 12. y. 28. 29. Et Darius, ut falleret discessu Scythas, canes atque asinos in castris reliquit: quos cum latrantes rudentesque hostis audiret, remanere Darium credidit, teste Frontino. *Loccen*. Imitatus id est Eumenes apud Plutarch. cap. 28. apud Livium 21, 32. & 22, 42. Hannibal. 36, 10. *Ap. Claudius castra metatus latus quam pro copius, & plures quam quot setis in usum erant, ignes quum accendisset, speciem quam quaesierat, hosti fecit: omnem ibi Romanum exercitum cum rege Philippo esse.*

15 *Craterus in eum inlato &c.*] Scitum stategema de traducendo exercitu per infesta loca: ita ut Dux, per unum locum irruptionem simulans, & eo hostem avocans, per alium transeat. aut pars exercitus velitationibus quibusdam in se convertat agmen hostile: interim major pars per diversa & occulta transeat. vide Frontin. lib. 1. Strategem. cap. 5. Gellium lib. 3. Noct. Attic. cap. 7. *Loccenius*.

16 *Ne dubitaret ingredi:*] Lestionum diversitatem apud Modium vide. Nos ex iis hoc exsculimus, quando pertinaciter libri scripti vocem regem habent, ab ea fontem omnis variationis esse. Hæc corrupta scholiis & additamentis occasionem dedit. Emendanda autem iterum *relegere*. Quod ex animi sententia dico, ac serio, spreis reliquis, ita scribo: *cum trepidantium b. r. exaudisset, relegere id ipsum iter q. p. p. f. ne dubitaret.* Non proprie, non venuste magis potuit: & inficeta præ illo, non *persequi* tantum, vel *ingredi*, sed quidquid aliud excogitare ingeniosi glossographi potuissent. *Acidalius*.

17 *Tridui alimenta*] Nec hoc ni-randum. usufenit, ut 30. dierum, & totius

tia, nix cumulata vento ingredienti fatigabat: quippe velut in foveas delati hauriebantur; & quum à comilitonibus levarentur, trahebant magis adjuvantes, quam sequebantur. Nox quoque, & ignota regio, ac 19
dux, incertum an fatis fidus, multiplicabant metum: *si custodes fefellisset; quasi feras bestias ipsos posse deprehendi. ex unius captivi vel fide, vel anima, pendere & regis salutem, & suam.* Tandem venere in jugum. à dextera iter ad 20
ipsum Ariobarzanem erat: hic Philotam & Cænon cum Amynta & Polyperconte, expeditam habentes manum, reliquit, monitos; *ut quia eques pediti erat mixtus; qua pinguisimum esset solum, & pabuli fertile, sensim procederent:* duces itineris de captivis dati. Ipse cum armi- 21
geris & ala, quam *Agema* appellant, ardua semita, sed longius à stationibus hostium remota; multa cum vexatione processit. Medius erat dies, & fatigatis neces- 22
faria

totius mensis cibaria suis humeris ferre cogerentur. quod plurimum auctoritate confirmat Lipf. Mil. Rom. 5, 2.

18 *Nix cumulata*] Livius 21, 35. de copiis Hannibalis, in Alpium transitu: *Fessus radio tot malorum, nivis etiam casus, occidente jam fidere Vergiliarum, ingentem terrorem adjecit, &c.*

19 *Incertum*] His enim hominibus temere fides habenda non est, qui sæpius vel cum ipsius vitæ discrimine patriæ consulentes, hostem in impedimenta & avia loca perductum, in maximas angustias conjecerunt: qualia exempla multa leguntur. Ita & Dani dultore Saxone *Harvaro* pervenerunt in *difficillima loca, casique sunt ad unum omnes* Krantz. Wandal. 2, 40. Vide & Freinsh. in Flor. 3, 11. 7. 1.

Si custodes fefellisset;] Recte sic legendum vidit Sebittus: nam profecto de duce itineris hic sermo est. Duces itineris, suspecti præsertim, & ignori, asservabantur. quod satis constat, additis sc. custodibus. Quamobrem duo hæc verba conjungi amant, ut apud

Cicer. ad Attic. 10, 20. *custodia, quibus asservor.* Liv. 24, 45. *eum interdum solum custodes sequebantur, nocte clausum asservabant.* Id etiam morum Alexandri fuisse, fatis constat ex Curtio infra 9, 9. *duces socordius asservati profugerant.* Freinsh.

20 *Eques pediti*] Vix hic capio, cum pedites ægerrime ex his locorum tenuis & rupibus eniterentur, quomodo equites fuerint secuti. Videtur Curtius non sine auxesi inivium iter profus inexplicabile reddidisse, præsertim equiti. *Raderus.* Pro Curtio responderi possit, habuisse equos locis asperis inuitritos, quales describuntur Numidæ apud auctores, item Hispani, quorum certe multa millia per Alpes traduxit Hannibal, & ne hoc mireris, etiam elephantos. ut noveris, verum dicere Tacitum 15, 59. *multa experiundo consieri, qua segnibus ardua videantur.* Certe, in Romanis equitibus necessitas & timor id docuit; apud Livium 22, 15. *qui prope invius callibus ad dicitatorem profugerunt.* Freinsh.

- faria quies; quippe tantumdem itineris supererat, quantum emensi erant; sed minus præcipitis atque ardui.
- 23 Itaque refectis cibo somnoque militibus, secunda vigilia surgit, & cætera quidem haud ægre præterit. cæterum, qua se jugum montium paulatim ad planiora demittit, ingens vorago concursu cavata torrentium iter
- 24 ruperat. ad hæc arborum rami alius alio implicati & coeuntes, ut perpetuam objecerant sepem. Desperatio igitur ingens, adeo, ut vix lachrimis abstinerent,
- 25 inceserat. Præcipue obscuritas terrori erat: nam etiam si qua sidera internitebant, continenti si onde tectæ arbores conspiciere prohibebant. ne aurium quidem usus supererat, sylvas quatiente vento; quæ concutientibus ramis majorèm quam pro flatu sonum reddebant.
- 26 Tandem expectata lux omnia, quæ terribiliora nox fecerat, minuit: circumiri brevi spatio poterat eluvies;
- 27 & sibi quisque dux itineris cœperat fieri. Evadunt ergo in editum verticem: ex quo hostium statione conspecta, strenue armati, à tergo se ostendunt nihil tale metuentibus; quorum pauci, qui congregari ausi erant, cæsi sunt.
- 28 Itaque hinc morientium gemitus; hinc ad suos recurrentium miserabilis facies; integros quoque, antea
- 29 quam discrimen experirentur, in fugam avertit. Fremitu deinde in castra, quæ Craterus præerat, inlato; ad occupandas angustias, in quibus pridie hæsitabat, miles
- 30 educitur. simul & Philotas cum Polyperconte Amyntaque

27 *Evadunt ergo in editum verticem:*] Ibi Alexander cippum, seu arcum, seu absidem erexit, in qua viatorem secuturum admonuit de lævo viæ latere sequendo, dextro velut invio vitando. Extat inscriptio in vita S. Marcarii Romani apud Rosweid. lib. 1. vitæ Patrum pag. 226. *Absidem istam fecit Alexander Philippi* [Ego tamen dubito, an eo tempore hujus nomen adscripturus fuerit Alex.] *Macedo Imperator, quando persecutus est Davium, re-*

gem Persarum. Qui terram hanc ingredi voluerit, ad manum sinistram vadat. Ad dexteram enim terra invia & rupibus & angustius est plena. Hanc è Græco translata nemo dubitabit, qui auctores vitæ, non interpretes legerit. *Raderus.*

Strenue armati, à tergo se ostendunt nihil tale metuentibus;] Hic est modus hostem circumeundi, & à tergo invadendi. de quo plura Frontin. lib. 2. *Strateg.* cap. 4.

taque & Cœno diverſum iter ingredi juſſus, alium ter-
 rorem intulit barbaris. Ergo undique Macedonum ar- 31
 mis fulgentibus ancipiti malo oppreſſi, memorabile
 tamen prælium edunt. ut opinor, ignaviam quoque
 neceſſitas acuit; & ſæpe deſperatio ſpei cauſa eſt. Nū- 32
 di complectebantur armatos, & ingenti corporum
 mole ſecum ad terram detrahentes, ipſorum telis ple-
 roſque fodiebant. Ariobarzanes tamen, XL ferme equi- 33
 tibus & quinque millibus peditum ſtipatus, per mediam
 aciem Macedonum cum multo ſuorum atque hoſtium
 ſanguine crupit; Perſepolim urbem caput regionis oc-
 cupare feſtinans. Sed à cuſtodibus urbis excluſus, con- 34
 ſequutis ſtrenue hoſtibus, cum omnibus fugæ comiti-
 bus renovato prælio cecidit, Craterus quoque raptim
 agmine acto ſupervenit.

CAP.

31 *Ignaviam quoque neceſſitas acuit;*]
 Statius 10, 487.

Eſt ubi dat vires nimius timor. —
 Silius 1, 557.

— *clauſos acuunt extrema pericli,*
Et fractis rebus violentior ultima vir-
tus.

Tacitus H. 3, 60. *eſſe adhuc Vitellio vi-*
res acres, ſi deſperaffent. & 12, 31. *illi*
obſeptu effugiū, multa & clara facinora
fecere. Salluſt. Cat. *Neceſſitudo etiam*
timidos fortes facit. Vide Lipſium Po-
 lit. 5, 18. Veget. 3, 21. *ex deſperatione*
eſcicit audacia. Hannibal hinc ſtimu-
 lat ſuos apud Liv. 21, 44. *vobis neceſſe*

eſt fortibus viris eſſe, & omnibus in-
ter victoriam mortemve certa deſpera-
tione abruptis, aut vincere, aut ſi fortuna
dubitabit, in prælio potius, quam in fuga,
mortem oppetere. Seneca de clem. 1, 12.
Acerrima virtus eſt quam ultima neceſ-
ſitas extundit. De Curione Lucanus
 lib. 1v. *Fortis virtute coalta.* In prælio
 Flandrico inter Hiſpanos & Batavos,
 cum Mauritius Princeps naves ſolvi,
 pontem reſcindi juſſiſſet, ut nullum
 eſſet elabendi ſpatium, virtus fortes,
 neceſſitas ignavos proſpere pugnare ſe-
 cit. de quo plura Reidanus in Annales
 Belgic. Loccenius.

Ad Persepolim properans, captivorum Græcorum IV. M. liberat.

- 1 **R**EX eodem loco, quo hostium copias fuderat; castra communivit. Quamquam enim undique fugati hostes victoriam concesserant; tamen præaltæ præcipitesque fossæ, pluribus locis objectæ, abruperant iter: sensimque & caute progrediendum erat; jam non hostium, sed locorum fraude suspecta. Procedenti ei literæ redduntur à Tiridate, custode regiæ pecuniæ, indicantes, eos, qui in urbe essent, audito ejus adventu, diripere velle thesauros; properaret occupare: expeditum iter esse, quamquam Araxes amnis interfluat.
- 2
- 3 Nullam virtutem regis istius magis, quam celeritatem lauda-

1 **L**ocorum fraude suspecta.] Hoc περὶ τοὺς ποταμούς. fraus enim non cadit, nisi in hominem, & humani generis hostes stygios genios: nam cælestes non fallunt. Poterant tamen & loca esse suspecta, ab hostibus ad perniciem aliorum comparata & instructa, cum sæpe in pontibus, silvis, campis, montibus fiunt, quando scrobes fodiuntur, murices & stimuli, tribulique & pali defodiuntur. *Raderus.* Fraudem locis tribuit Curtius, ob fossas præaltas, sive eas ad impedienda itinera hostes effecisset, sive ipsius naturæ impetus, ut supra 5, 4. Simili figura dici solent *infida* loca. ut apud Flor. 3, 4. *infidum glacie flumen.* in Tacito 1, 61. *fallaces campi, &c.* Freinsh.

2 *Occupare:*] Infertæ vulgo binæ voces, *thesauros dimissos*: quas plane infortitas non Modius, non alius mihi persuadebit. Emendo ego: *properaret occupare thesauros dirisimos; expeditum iter esse.* Invitabar & incitabar eum, quod cum iter facile, tum præda esset maxima. *Acidal.* Putarem tamen, contra Acidalium, vulgatam lectionem bene se habere. *Blonck.*

Quamquam Araxes] Valde dubito

de scriptura hujus loci. nec enim ita in levi habendum puto hunc fluvium, ut diceretur *expeditum iter esse, quamquam interfluat amnis*, quem propter copiam aquarum nec nando superare possis, nec vado. Id autem sic fuisse, clarum ex sequentibus. nam Alexander ibi pontem struere necesse habuit. Scripsit omnino Curtius: *expeditum iter esse, quamquam Ar. amnis interfluit.* Hoc est, si inire rationem possit trajiciendi fluminis, cæterum iter in expedito fore. Et sane apparet, Alexandrum non temere ad fluvium procurrentem, ibi substituisse hiantem & circumspicientem, quomodo transiret, sed ante capto consilio, à peritis locorum edoctum, eo animo processisse, ut ad pontem fabricandum vicorum istorum, de quibus Curtius, materia uteretur. Vnde facile intelligitur, fabros etiam aut præmississe, aut secum deduxisse: denique omnia ex præparato fuisse gesta. *Freinsh.*

3 *Celeritatem*] In celeritate itinerum conficiendorum nullum ex omni memoria antiquitatis & posteritatis Alexander habuit parem, præter Iulium Cæsarem, cui plerumque etiam celeritas peperit victoriam. ut verum sit,

laudaverim. relictis enim pedestribus copiis, tota nocte cum equitibus, itineris tanto spatio fatigatis, ad Araxem prima luce pervenit. Vici erant in propinquo; 4 quibus direptis ac dirutis, pontem ex materia eorum, subditis faxis, strenue induxit. Jamque haud procul 5 urbe erant; quum miserabile agmen, inter pauca fortunæ exempla memorandum, regi occurrit. Captivi erant Græci ad quatuor millia fere, quos Persæ vario suppliciorum modo adfecerant. alios pedibus; quosdam 6 mani-

fit, quod Vegetius 5, 1. pro oraculo dixit, *quia in reb. bellicis celeritas amplius solet prodesse, quam virtus.* Cicero in epist. ad Attic. 8, 9. Cæsaris commendat celeritatem, quando dicit, *τέρας illud est incredibili celeritate.* Unde ejus dictum, *Veni, vidi, vici.* Celebrat & Arrianus 3, 4, 7. & 20. incredibilem Alexandri celeritatem. Alianus histor. Var. 10, 4. eandem prædicat: *Alexander Philippi ter quadringenta stadia continuo itinere armatus confecit, & antequam quietem caperet exercitus, cum hostibus congressus eosdem vicit. Quadringenta stadia conficiunt novem nostrarum milliaria fermè cum triente.* Illud *τέρας* seu *ter*, accipe pro diversis temporibus. *Freinsh.*

4 *Pontem*] Hic ad Augusti fere ævum permansit, nisi quod fluminis incrementa valde ruperunt. postea Augustus firmiorem subjecit. *Servius.* Dubitat tamen Sebisius, an eousque durare potuerit, tumultuario tantum opere constructus. Ego plane alium pontem fuisse credo, de quo Virgilius: imo & alium fluvium. Nam de Armenio Araxe Virgilius Servio; Curtius de Persico: quos non pro uno fluvio habendos, etiam Salmasio ad Solinum cap. 1201. placuit, & multis rationibus ostendi potest. *Freinsh.*

5 *Quatuor millia*] Diod. 17, 69. & Iustinus 11, 14. non nisi octingentos recensent. Apud Plurarchum & Arrianum nulla horum mentio. *Rad. Gōringos* numerat & Suidas in 'Αλέξανδρῳ.

6 *Alios pedibus,*] Ita beatos Christi martyres in Cappadocia & Ponto crucibus debilitatos fuisse tradit Euseb. hist. Eccl. 8, 18. & Sozomenus 1, 10. Sic & Andronicus Imp. in Prusænses sæviit, *quorundam pedibus amputatis, nonnullis oculo dextro & pede sinistro mutilatis, aliis contra.* Eam pœnam fervorum fugitivorum Conitantium esse voluit, *ut pede amputato debilitentur.* lib. 3. C. de serv. fugit. alterutro scil. non utroque. id enim fieri prohibuit Iustinianus Nov. 134. cap. 13. Similem in modum scribit Seneca, quendam Persarum regem totius populi nares recidisse in Syria, inde *Rhinocoluram* loci nomen esse lib. 3. de ira cap. 20. In Walachia prisca moris esse ferunt, ut affectati Principatus rei, reciso nare dextro, in perpetuum infamiæ signum notentur; & hac deformitate oris, spes omnis imperii illis præcidatur. *Gotharzes Meherdatem, apud Tacit. x11. Annal. auribus decisis vivere jubet, ostentui clementiæ suæ, & in reo debonestamento.* Tyrannus ille quondam Ruslorum Iohannes Basilides, Cancellario suo ad se vocato, quasi aliquid in aurem dicturus, eandem ipsi ex gratia amputavit. Nam gratiæ apponi voluit, quod non totum caput præcidisset. Sed talem gratiam hosti precari solent homines. *Quin in hostem sic grassari, quod etiam nostræ ætatis memoriæ non ignotum, ferinum esse censetur, & paris vel majoris ultionis aliquando fuit irritamentum. Quid? quod una plagarum*

manibus auribusque amputatis, inultisque barbararum literarum notis, in longum sui ludibrium reservaverant; & quum se quoque alienæ ditionis esse cernerent; volentes regi occurrere non prohibuerant. Inusitata simulachra, non homines videbantur; nec quidquam in illis præter vocem poterat adgnosci. plures igitur lacrimas commovere, quam profuderant ipsi. quippe in tam multiplici variaque fortuna singulorum, intuentibus similes quidem, sed tamen dispares pœnas, quis maxime

plagarum divinarum humanis delictis debita: Ezech. cap. 23. vers. 25. *Ponam zelum meum in te, nasum tuum & aures tuas prœcedent.* Loccen.

Manibus] Diodor. 1, 78. ubi falsariis Aegyptiaca lex utramque manum prœcidi jussit, ut qua quisque corporis parte in legem peccasset, hac ad finem usque irreparabili cum damno & ipse culpam lueret, & alios, pœna hac sua commonescitos, ab id genus facinore deterreret. Plurima etiam alia delicta manuum amputatione coercerantur, ut ex infinitis Historicis patet.

Auribusque] Idem quoque supplicium inter alia pertulisse Christianos Martyres, ex Euseb. hist. Eccles. 8, 24. discimus. Et illi quidem immerito: cæterum justissimo jure Iudæi sub Constantino, quos ille, patriam armis repetentes, hac rebellionis imprefa nota passim dissipavit. De aliis ejusmodi mutilationibus causisque ex quibus irrogabantur, vide præcipue eruditiss. Fabrum semestr. 3, 19.

Inultisque] Mos notandi frontes & inurendi, non Persis tantum & barbaris usurpatus, sed Græcis etiam & Romanis usitatus. Multa nos passim de stigmatis ad Martialem. Lipsius Electorum 2, 15. plurima de eodem argumento. Raderus.

7 *Similes quidem,*] Propter Acidalii conjecturam, etiam Radero probatam, explanandum hic est necessàrio, quid simile distet à pari. Par enim esse dicitur, quod tantundem habet aut vi-

riam, magnitudinis, quamquam alia sit forma aut specie: ut contra simile, quod eandem figuram habet, magnitudine dispari. pura, duobus angulis relictis patet sunt qui triangulum constituunt: quamquam dissimiles. quadrato quadratum simile: quamquam possit esse dispar. Sic itaque, in hac miserorum turba, similis erat omnium pœna, quippe mutilatio: sed tamen dispar: levius enim afflicti erant qui aures putra, quam qui manus, pedesve, aut oculos perdiderant. & quamquam revera erat calamitatis diversitas, tamen tristi hoc spectaculo subito offuso, non liquere poterat intuentibus, quis maxime esset miserabilis in tanta turba miserorum. His igitur sic, ut debent, acceptis, inepte subiceretur: omnes pari supplicio affecti sibi videbantur. quod tamen Acidali. ea adseveratione volebat, ut si hic falleret aut falleretur, nec credere ultra quicquam, nec credi velle pacisceretur. Ego vero potius omnia alia credam. quis enim ferret ita loquentem, in disparibus pœnis pari calamitate affecti sibi videbantur. Deinde, si sic volebat, cur retinuit illud sibi à quo expuncto, illud videbantur rectius retulisset ad præcedens intuentibus. Sed fefellit Virum eruditum & acutum, tum mens Curtii, tum ipsa vis verborum. Vtraque hoc volunt: agmen hoc miserorum ipso conspectu movisse lacrymas procul visentibus. dein, postquam propius suggestum, etiam clamorem, cum sustulisset, mixtum com-

memora-

maxime miserabilis esset, liquere non poterat. Ut vero 8
Iovem illi tandem Græcia ultorem aperuisse oculos concla-
mavere; omnes pari supplicio adfecti sibi videbantur.
Rex absterfis, quas profuderat, lachrimis, bonum habere
animum jubet; visuros urbes suas conjugesque: & castra inde
duo ab urbe stadia communit. Græci exceſſerant vallo, 9
deliberaturi, quid potissimum à rege peterent: quum-
que aliis sedes in Asia rogare, aliis reverti domos placeret;
Euthymon Cymæus ita locutus ad eos fertur. Hi qui 10
modo ad opem petendam ex tenebris & carcere procedere eru-
buimus, ut nunc est, supplicia, (quorum nos pudeat magis an
pœniteat, incertum est) ostentare Græcia velut latum specta-
culum cupimus. At ii optime miseras ferunt, qui abscondunt: 11

NEC

memoratione malorum suorum, & congratulatione vindictæ, sic tetigisse animos audientium, ut non fecus afficerentur, ac si ipsi idem supplicium in suis corporibus pertulissent, Freinsh.

11 *At ii optime miseras ferunt, qui abscondunt:] Seneca Thyeste. v. 318.*

Tacere multis discitur vitæ malis.

Cæcilius apud Gellium 2, 22. *Is demum miser est, qui erumnam suam nequit occultare.* Cicero Philipp. 12. *Vincam, inquit, animum, mihi que imperabo. dolorem justissimum si non potero frangere occultabo.* Sed si quis occultet dolorem, cui non ferendo sit, quid aliud, quam medicinam ejus respicit, & cor suum micore macerat atque tandem conficit? quod est desperantis, & invisam querentis abrumpere lucem, contra divinas & naturæ leges. Quidni ergo præſtet, doloris partem in amici finem exonerare? ut ita divisa farcina fiat levior; aut verbis lacrimisque vel explere quodammodo vel egerere dolorem; quam cor illo tacite exedere. Ovid. lib. v. Trist. el. 1.

At poteras, inquit, melius, mala ferre silendo,

Et tacitu casus dissimulare tuos.

Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur,

Acceptoq, gravi vulnere flere vetas.
Ipse Perilleo Phalaris permisit in are
Edere mugitus, & bovis ore queri, &c.

Est aliud fatale malum per verba levare;

Hoc querulam Progenem Halcyonem, que facit.

Strangulat inclusus dolor atque exarsuat intus:

Cogitur & vires multiplicare suas.

Ita Severus in carm. bucol.

Nam divisa, minus sarcina sit gravis;
At quicquid regitur, sævius incoquit.

— *Prodest sermo doloribus.*

Nonnunquam tamen utile est. dissimulare dolorem: ut si Dux militum causâ simulatâ lætitiâ res adversas regat, donec eis remedium aptum invenerit, velut Æneas apud Pœtam.

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

Interdum etiam potest quis tali dolore premi, quem expromere apud amicos non audet, vel quod suspecta eorum fides; vel quod apud alium prohiber dignitas, apud alium ipsius facti pudor, ut Chremes apud Comicum de se loquitur. Tunc verò tutissimum est Deo aperire, & eum opimum medicum patienter in spe & silentio prætolari.

nec ulla est tam familiaris infelicibus patria, quam solitudo, & status prioris oblivio. Nam qui multum in suorum misericordia ponunt; ignorant, quam celeriter lachrymæ inarescant.

- 12 *Nemo fideliter diligit, quem fastidit, nam & calamitas querula est; & superba felicitas. Ita suam quisque fortunam in consilio habet, quum de aliena deliberat: & nisi mutuo essemus miseri, olim alius alii potuissemus esse fastidio:*
- 13 *Quid mirum est, fortunatos semper parem querere? Obsecro vos, olim vita defuncti, queramus locum, in quo hæc semesa membra obruamus: ubi horribiles cicatrices calet exilium.*

Grati

Quam celeriter lachrymæ inarescant.] Hoc ad Apollonium rhetorem, ut primum authorem refert Tullius lib. 1. de invent. *Commotis animis diutius in con-questione morari non oportebit. quemadmodum enim dixit rhetor Apollonius: Lacryma nihil citius arefcit.* Vid. & x. ad Attic. ep. xvi. Cur autem lacrymæ cito arefcant, causam affert Cl. Vossius lib. 111. Comment. Rhet. cap. vi. §. 4. partim quod lacrymæ sunt falsæ & calidæ: partim quia aliena mala non adeò in pectus descendunt, ut diu durent. Vnde Cicero in Partit. *Cito arefcit lacryma, præsertim in alienis malis.*

12 *Nemo fideliter diligit, &c.]* Par illud lib. x. *Neminem ei satis fidum esse quem metuat.* ubi plura.

Calamitas querula est;] Videatur expressum ex illo Ciceronis lib. 12. ep. 40. ad Attic. Scis, quam sit *φιλία* & *συμφορα*, id est, querula calamitas. Alibi nolter: *Modum verborum tenere misero difficile.* Tullius pro Sulla: *Difficile est tacere quum doleas.* Causa est, quod ex questu quædam doloris levatio speratur, cui addas illud Plinii l. 8. ep. 16. *Est quædam etiam dolendi voluptas: præsertim, si in amici sinu defleas, apud quem lacrymis tuis vel laus sit parata vel venia.* Loccenius.

Superba est felicitas.] Quæ fastidit abjectas voces & humilem querelam, Quæ moleste fert, obtundi se querelis miserorum: in quorum fortuna horret

fragilitatis humanæ speculum, & dedignatur, occurfu eorum tanquam sævomine, interpolari sua gaudia. *Freinsh.*

Ita suam quisque fortunam &c.] Rectè & utiliter quis suæ fortis justus æstimator erit, animoque propriam volvet, quoties alienam cogitat. si enim in utraque, quam incerta & lubrica fuit humana recognoscat, non aliter potest, quin ad modestiam allciatur. Seneca lib. 3. de ira, cap. 26. *Ad rerum humanarum conditionem respiciendum est, ut omnium accidentium æqui iudices simus.* Hoc in captis quatuor Regibus Sesostris; in capto Cræso Cyrus fecit. *Loccenius.*

Et nisi mutuo essemus miseri,] Vulgò in solatii parte solet poni, socios calamitatis nactum esse: quod ita quis non videatur conditione pejor aliis; nec fastidiar illam fortem, quam cum pluribus communem habet: nihilque in eo præcipuè dolendum esse sciat, quod accidit cæteris: Ovid. 15. Metam. Fab. 44.

— *Quoties flenti Thesivus heros*
Siste modum dixit: nec enim fortuna querenda

Sola tua est; smiles aliorum respice casus:

Mitius ista feres.

Verum hic non solum externa calamitatis societas respicienda est, sed imprimis internæ ejus causæ & finis: ita patientius feretur, *Loccenius.*

Grati prorsus conjugibus, quas juvenes duximus, revertemur! Liberi in flore & atatis & rerum adgnoscent, & fratres ergastuli detrimenta? Et quota pars nostri tot obire terras potest? ¹⁴ procul Europa in ultima Orientis relegati, senes, debiles, majore membrorum parte mulctati, tolerabimus scilicet, quæ armatos & victores fatigaverunt. Conjuges deinde, quas captis ¹⁵ fors & necessitas unicum solatium adplicuit, parvosque liberos, trahimus nobiscum, an relinquimus? cum his venientes nemo adgnosceret volent. relinquemus ergo extemplo præsentia pignora, quum incertum sit, an visuri simus ea quæ petimus? Inter hos latendum est, qui nos miseros esse cæperunt. Hæc Euthymon. Contra Theætetus Atheniensis orsus est dicere. ¹⁷ Neminem pium habitu corporis suos æstimaturum; utique sævitia hostis, non natura calamitosos. Dignum esse omni malo, qui erubesceret fortuita: tristem enim de mortalitate ferre sententiam; & desperare misericordiam, quia ipse alteri denegaturus sit. Deos, quod ipsi nunquam ausi optare forent; offerre patriam, conjuges, liberos, & quidquid homines vel vita ¹⁸ æstiment, vel morte redimunt. Quin illi ex hoc carcere erumpent,

¹³ Grati] Reduximus veram lectionem ex Mss. nonnullis. Per ironiam autem hæc dicta, aculeum habent: quod qui non receperunt in gratiis, muraverunt, ingrati. Freinsh.

Et fratres] Hanc & copulam in membranis non esse Modius notat: & videri sibi aliud omnino latens ulcus subesse. Recte suspicatus ille nobis ipsum ulcus magis notum, quod & sanamus levi manu. scribemus: Liberi in flore & atatis & rerum, patres agnoscent ergastuli detrimenta? Quod si copulam obtuleri non pateris, muta in ut: ut patres agnoscent. quomodo Vellei. l. 20. At nunc si quis tanti habiret, vix ut senator agnoscat. Acidalius.

¹⁶ Præsentia pignora,] Male interpretaris, (si cum vulgatis Præsentium retineas) præsentium conjugum; frustra, præsentium nostrum. Omnino

præsentia scribendum. Voce pignorum conjuges hic simul & liberi veniunt. alibi nec hi tantum, sed necessarii quicunque. Acidalius.

¹⁷ Neminem pium &c] Arist. III. Eth. v. Nemo oculis per naturam, morbum, aut vulnus hostile, privato, aliove corporis vitio laboranti probrum objicit, sed misericordia potius commovetur. cui autem ex vinolentia aut alia intemperantia hoc evenerit, is culpatur ab omnibus.

Et desperare misericordiam,] Seneca lib. 2. de Ira, cap. 34. Cogitemus, quotiens ad ignoscendum difficiles erimus, an expediat, omnes nobis inexorabiles esse. quam sæpe veniam qui negavit, petit? quam sæpe pedibus ejus advolutus est, quem a suis repulit? Ipse Spiritus S. Iacobi 2. vers. 13. Judicium absque misericordia minatur illi, qui non præstiterit misericordiam.

perent, alium domi esse cœli haustum; alium lucis ad spectum; mores, sacra, lingua commercium etiam à barbaris expeti; quæ ingenita ipsi omiffuri sint sua sponte; non ob aliud tam calamitosi, quam quod illis carere coacti essent. Se certe rediturum ad penates & in patriam; tantoque beneficio regis usurum: si quos contubernii, liberorumque, quos servitus cœgisset adgnoscerent, amor

19 *Alium domi esse cœli haustum,*] Hoc in lib. 23. Cod. de pœn. ita imitatione expressum est: *Privati auræ communis haustu & lucis aspectu.* Vbi de carcere detentis sermo est. Quamvis solum partium forte asperius, & cœlum non satis clemens alicui contingerit, tamen, secundum proverbium, *Domus cbara, domus optima.* Loccen.

Mores, sacra, lingua &c.] Lib. vi. noster: *Non sacris, non moribus, non lingua commercio nobiscum coherentes, Sactorum, morum, & linguæ commercium, firimum est unionis vinculum,* Vnde Livius lib. 28. non abs re miratur, qui potuerit Annibal, tam procul à patria in Italia, solo hostili, per tredecim annos, tot milites, gente, lingua, moribus, sacris diversos, in officio & quiete continere. *Nescio, inquit Livius, an mirabilior fuerit Annibal adversus, quam secundis rebus. quippe qui cum & in hostium terra per annos tredecim, tam procul ab domo, varia fortuna bellum gereret exercitu non suo civili, sed mixta ex colluvione omnium gentium, quibus non lex, non mos, non lingua communis, alius habitus, alia vestis, alia arma, alii ritus, alia sacra, ita quondam uno vinculo copulaverit eos, ut nulla nec inter ipsos, nec adversus duces seditio extiterit; cum & pecunia sæpe in stipendium, & comæatus in hostium agro deessent. Quis non cogitet, hinc singulari virtute, solertia & moderatione opus fuisse? quas etiam in nostris imperatoribus miramur, dum exercitum, patria, moribus, lingua discretum ita continent.* Loccenius.

A barbaris expeti;] Hoc non intellexit Raderus, ut nuper ex vasis ejus

commentariis didici. Egrege explicat Nicias apud Thucydidem 7, 11. *Quotquot antea pro Atheniensibus, quamvis non essetis, habebamini, & cum obsermonis peritiam, tum ob institutorum imitationem, toti Græciæ summo in pretio eratis.* Et Aristides rhetor in panathenæico: *Tota vestram sapientiam & consuetudinem terra affectat, vestrumque sermonem toti hominum generi communem judicant. Ita factum est, ut per vos orbis totus in unum sermonem consenserit, &c.* Gronovius.

Ingenita ipsi omiffuri sint sua sponte,] Sic legendum videram, fœceroque nunc meo ante hoc novennium Vormatia scripseram, his verbis: *Ingenita hic legendum, non ingentia, ut cuius liquere potest.* & vero nuper Gronovius in eruditis ad fœcerum meum literis, indicato Ignatium Hanneilem voluisse, quæ in Græcia, nati, vel qui ipsi in Græcia nati; subjicit: *Quis dubitabit, hic Curtium scripsisse: quæ ingenita ipsi omiffuri? Quo minus veritus sum suum Curtio tribuere. Notissima hæc phrasis, & usu trita.* Apuleji lib. 9. *ingenita mihi curiositate recreabar.* Arnobius l. 1. *Quisquamne est hominum, &c. cui non sit ingentium, non affixum, imo ipsis pene in genitalibus matris non impressum, non insitum, esse regem ac dominum, cunctorum quacumque sunt moderatorem? sic vetera & ingentia quædam.* Seneca de benef. 5, 16. Hoc ergo loco suadet Theætetus, non esse deserenda patria & ingenita bona, cum etiam barbari, quibus nativa non sunt, ea summopere appetant. Ita noster supra 3, 6. *ingenitam Macedonibus erga reges suos venerationem dixit.* Multo enim flagitiosius est,

amor detineret; relinquerent, quibus nil patria carius est. Pau- 21
 ci hujus sententiæ fuere: cæteros consuetudo, natura
 potentior, vicit. Confenserunt, *petendum esse à rege, ut*
aliquam ipsis adtribueret sedem. Centum ad hoc electi 22
 sunt: quos Alexander ratus, quod ipse præstare cogi-
 tabat, petituros, *jumenta, inquit, adsignari quæ vos vehe-*
rent: & singulis vestrum mille denarium dari jussi. Quum
redieritis in Græciam, præstabo, ne quis statum suum, si hæc ca-
lamitas absit, vestro credat esse meliorem. Illi obortis la- 23
 chrimis terram intuebantur, nec aut erigere vultus; aut
 loqui audebant: tandem rege tristitiæ causam exigente,
 Euthymon familia iis, quæ in consilio dixerat, re-
 spondit. Atque ille non fortunæ solum eorum, sed 24
 etiam pœnitentiæ misertus; *terna millia denarium singulis*
dari

est, deesse bonis, velut ipso successione
 jure ad nos devolutis, quam alienis &
 aliunde petendis. Hinc in omnibus fe-
 re adhortationibus promptissimus lo-
 cus est, à majorum virtutibus quosque
 excitandi. Freinsh.

20 *Detineret;*] Vulgari quidam au-
 ctotes uno verbo, *amor detineret; ha-*
berent, relinquerent. Vnde fortassis
 emendandum: *si q. c. l. q. s. c. a. amor*
detineret, manerent: reliqui irent, qui-
bus nil patria carius est, vel esset. Sed
 fortassis inquam; nec enim certo scio.
Acidalius. Ego potius nihil mutem, *si*
quos, & c. amor detineret, haberent: re-
linquerent, quibus patria, & c. si qui
 amarent tantopere conjuges, liberos,
 haberent sibi, fruerentur: alii, qui pa-
 triam præponerent, relinquerent servi-
 les istas necessitudines. aut si *reliquen-*
di verbum pro dimittere accipis, quæ-
 dam divortii species fecit, ut *habendi*
 verbo usus, solenne illud tangetet: *res*
tuas tibi habe. Freinsh.

21 *Consuetudo, natura potentior,*] Mul-
 ta, quæ naturâ jucunda non sunt, as-
 fucta placent. & consuetum quasi na-
 turæ jam institum sit. Arist. 1. Rhet.
 cap. 10, 11. Est autem consuetudinis
 non solum in bonam, sed etiam malam

partem vis magna. Cicero lib. 1. de LL.
Tantam esse corruptelam mala consuetu-
dinis, ut ab ea tanquam igniculi extin-
guantur à natura dati, exorianturque &
confirmantur vitia contraria. Quod au-
 tem consuetudo sit natura potentior,
 patet etiam in feris, quæ quasi exuta
 feritate mitem naturam induunt erga
 homines, à quibus bene habitæ atque
 educatæ sunt. vide Gellium l. 5. c. 14.
 Solinum cap. 18. Ovidium lib. 1. de
 Ponto el. 4. Ex eadem consuetudine
 fit, ut diversi generis animalia societatem
 quandam inter se jungant. vid.
 Bodin. Theatr. nat. lib. 3. p. m. 307.
 Loccenius.

23 *Terram intuebantur,*] Vi solent,
 quos fortunæ suæ pœniter pudere. Sic
 apud Livium 45, 8. *Perseus terram in-*
tuens, diutacitus flevit.

24 *Pœnitentiæ*] Crediderat enim,
 eos, cum antea reditum in patriam
 mallent, nunc accuratiori fortis suæ
 contemplatione sententiam mutavisse.
 Freinshemius.

Terna millia denarium singulis dari
jussit:] Singulis 300 Philippæos.
 summa 1200000 Philippæorum, sive
 1600000 florenorum. *Raderus.* Insi-
 gnis liberalitatis fuit Alexander. Si fi-

dari iussit: denæ vestes adjectæ sunt; & armenta cum pecoribus ac frumento data: ut coli serique adtributus iis ager posset.

des illi, qui scripsit vetera Scholia in Dionem, habenda est, eo animo fuit, ut si quo die non benefecisset alicui, seipsum reprehendens exclamaret: ΣΗΜΕΡΟΝ ΟΥΚ ΕΒΑΣΙΛΕΥΣΑΜΕΝ: HODIE NON REGNAVIMUS. vid. Morell. in Scholia ad Dionem pag. 13. Inprimis illa beneficentia Alexandri laude digna est, quam exercuit in milites bello mutilatos, usque victum præbuit; ut ho-

dieque à bene constitutis Rebuspubl. tales ex publico ali solent. quod etiam naturalis æquitas suadet, nimirum ut qui pro Republ. ac patria defendenda impenderunt annos suos ac valetudinem, pensionem aliquam jacturæ istius fructumque laborum recipiant. Siracides cap. 26. *Duobus nominibus afficitur tristitia cor meum: Si vir bellator inopia deficit, & viri intelligentes floccifunt.* Loccenius.

C A P. VI.

Opulentissima Persepoli direpta, interiorem Persidis regionem petit, ac Mardorum domat gentem.

I **P**OSTERO die convocatos duces copiarum docet; nullam infestiorum urbem Græcis esse quam regiam veterum Persidis regum. hinc illa immensa agmina infusa: hinc Darium prius; deinde Xerxem Europæ impium intulisse bellum. excidio illius parentandum esse *majori-*

I **P**ostero die] De hac urbe ejusque divitiis & excidio consule Brisson. lib. 1. pag. 47. In ea fuisse columnam eam æneam credo, in qua inscriptum fuerat juxta leges Cyri, quid singulis diebus in prandium cœnamque regis infumendum esset. Vide Polyæn. 4. 3. 32. Admodum appositè huc transtulit Raderus, quod de Troiæ ruinis exclamaverat Poëta Æn. 2, 361.

Quis cladem illius noctis, quis funera fando

Explicit, aut possit lacrymis equare dolorem!

Urbs antiqua ruit multos dominata per annos. Freinsh.

Regiam] Regia in arce sita erat, quæ triplici muro cincta fuit, Diodoro teste. Horum primus immenso sumptu extructus erat, altitudine cubitorum

xvi. exornatus pinnis. Secundus, fabrica priori assimilis, duplo altior erat. Tertii ambitus figura erat quadrilatera: ejus autem murus altitudinem habebat cubitorum LX, duro lapide, & ad perpetuitatem appositissimo, ædificatus. Latera singula æneas habebant portas, quibus valli ænei xx cub. longitudine. Hi quidem ad percellendos spectantium animos, illæ ad firmitatem comparatæ. Qua parte arx ad Orientem spectabat; aberat ab ea iv jugeribus mons, qui *Regius* vocabatur, in quo erant sepulcra Regū. In eadem arce etiam erant Regiæ mansiones complures, extructæ sumptuose: & thesauri ad pecuniarum custodiam accommodatè fabricati.

Parentandum] Sic & Strabo lib. 15. Speciosum hoc dictu, re inane, imo perniciosum fuisse, postmodum agno-

majoribus. Jamque barbari, deserto oppido, qua quem-
que metus agebat, diffugerant; quum rex phalangem
nil contactus inducit. Multas urbes, refertas opulentia
regia, partim expugnaverant; partim in fidem acceperat:
sed urbis hujus divitiarum vicere præterita. In hanc totius
Persidis opes congefserant barbari. aurum argentum-
que cumulatum erat: vestis ingens modus: supellex
non ad usum modo; sed ad ostentationem luxus com-
parata. Itaque inter ipsos victores ferro dimicabatur;
pro hoste erat, qui preciosiorem occupaverat prædam:
& quum omnia, quæ reperiebantur, capere non possent;
jam res non occupabantur, sed æstimabantur. Lacera-
bant regias vestes, ad se quisque partem trahentes: dola-
bris preciosæ artis vasa cædebant: nihil neque intactum
erat, nec integrum ferebatur; abrupta simulachrorum
membra, ut quisque avellerat, trahebat. Neque avaritia
solum, sed etiam crudelitas in capta urbe grassata est:

auro

vit ipse Alexander mox 5, 7. & apud
Plut. cap. 69. *Ceterum neque mihi hoc
prudenter ab Alexandro factum videri
potest, neque ulla de veteribus Persis hac
ratione ultio sumpta fuisse.* Arrian. 3, 4.
Neque enim jam Persarum urbem ex-
cidebat, sed suam: ut prudenter de Sar-
dibus captis Cyro respondiſſe Cæſum
refert Herodot. 1, 88. *Freinsh.*

3 *Opes*] Inter quas etiam fuisse dubi-
tat Freinshemius statuas excellentium
artificum, inductus loco Plin. 34, 8.
*Harmodium & Aristogitonem tyranni-
cidas, quos à Xerxe Persarum rege captos
victa Perside Atheniensibus remisit Ma-
gnus Alexander.* Sic & Carthaginenses
utramque patriam suam captis statuis
exornavisse, supra 4, 3. legimus. Nec
tamen negat, alibi quoque collocare eas
statuas potuisse Xerxem, ut Suis, Ec-
batanis, Persagadis, &c.

Ad usum modo,] Ita Florus 1, 16.
scribit, fuisse Samnitium gentem aureis
& argenteis armis, discolori veste, usque
ad ambitum armatam. & 3, 12. Roma-

nos, Armenios & Britannos, ut non in
usum, ita ad imperii speciem magna no-
mina acquisiſſe.

4 *Itaque inter ipsos &c.*] Quid enim
in animis cupiditate amencibus non
possit avaritia? Notarunt idem & alii.
In occupatione Constantinop. Silvius
Æneas cap. 7. de Europa: præda ipsos
postremo directores in mutuam perni-
ciem agebat, &c. His enim Taciti in
direpta Cremona verbis, H. 3, 33. 3.
securè utitur. Vide Quintil. 9, 3, 50.

Iam res] Ita rectius, quam ut vul-
gò, nam res.

Non occupabantur,] Quod aliàs fieri
solet in ejusmodi direptionibus, ut
proxima quæque invadantur, metu ne
cunctando amittatur opportunitas rap-
iendi, dum cæteri impigre quæ possunt
sibi vindicant. At in tanta rerum co-
pia, cum viderent plus esse prædæ,
quam ut omnis adportari posset, ele-
gerunt preciosiora, dispexeruntque ne
frustra se vilibus sarcinis onerarent.
Ita supra 3, 13. factum. *Freinsh.*

auro argentoque onusti vilia captivorum corpora trucidabant; passimque obvii cædebantur, quos antea precium sui miserabiles fecerat. Multi ergo hostium manus voluntaria morte occupaverunt; preciosissima vestium induti, è muris semetipsos cum conjugibus ac liberis in præceps jactantes. Quidam ignes, quod paulopost facturus hostis videbatur, subjecerant ædibus, ut cum suis vivi cremarentur. Tandem *suis* rex corporibus, & cultu feminarum abstinere jussit. Ingens pecuniæ captivæ modus traditur, prope ut fidem excedat. cæterum, aut de aliis quoque dubitamus; aut credimus, in hujus urbis gaza fuisse c & xx millia talenta: ad quæ vehenda

6 *Vilia captivorum*] Tacit. H. 3, 33, 3. *viles ad prædam, in ludibrium trahebant.*

Precium sui miserabiles fecerat.] Nec enim aliam ob causam miserebantur eorum victores, quam ut ex distractione corporum istorum rem facerent. *Freinshemius.*

8 *Suis*] Acidalius malebat *suos*: quod accusandi casu plerumque cum *jubere* verbo Latini usi sint, si infinitivum, ut loquuntur, aliquem adderent. Sed defendit receptam lectionem Gronovius similibus exemplis Curtii 7, 1. *armigero lanceam ei dare jussit.* (qui tamen locus adhuc dubius est.) & §. 1. Inst. de fideic. hæred. *jussit consulibus auctoritatem suam interponere.*

Corporibus,] Quibus? feminarumne tantum? at quanta hæc inæqualitas, his non corpora tantum salva esse, sed & cultum: vitis ne vitam quidem? at illis certe abunde præstitisse putari poterat, si incolumitatem concessisset meliori sexui negatam. Credo, voluisse abstineri corporibus in univèrsum, præterea feminarum cultu; ut ita cædibus finem imponeret, rapinis modum. Quamquam eum præcipue feminarum etiam pudicitia consuluisset non inficior, in hanc laudem aliàs ambitiosum, ut supra 3, 12. 22. Nam *captivis mulieribus cum ipse abstinet, tum vim*

facientes punivit. Plutarch. pr. de fort. tuna. *Idem.*

9 *C & XX millia talenta:*] Diodorus 16, 57. scribit; *non deesse auctores, qui non minus sacrilegio Phocensium ex templo Delphico abreptum fuisse tradant, quam Alexander in Persarum thesauris postea acquisivit.* Notii adfentior eruditissimo Viro, qui lib. 4. de Asse, *non centum & viginti millia talenta legit, refragante loquendi consuetudine doctorum, sed centum millia & viginti talenta.* Id quidem haud difficulter largiar, *talenta* sic non recte dici. quomodo & Acidalius hic adnotat; & ipse Budæus sub fin. lib. 1. legendum monet *talentum.* Sed nimirum id potius reformandum erat, quam numerus iste tantopere minuendus, ut viginti talenta superent de viginti millibus: hic enim per millena talenta computare videmus Curtium, ut in immensa opulentia; ad quam indicandam præfatione opus sibi putavit. non itaque hic enumerasset singularia talenta, nec certe adjecisset viginti talenta centum millibus, nec plura quidem, ut arbitrator. *Freinsb.* Centum & viginti millia talenta facere nostrorum aureorum, seu scutatorum, seu coronatorum, seu Philippæum (nam hæc vocabula promiscue hac in re usurpantur) *septuagies*

vehenda (namque ad usus belli secum portare decreverat) *jumenta & camelos à Sufis & Babylone contrahi* jussit. Accessere ad hanc pecuniæ summam captis Persagadis 10 sex millia talentorum. Cyrus Persagadam urbem condiderat, quam Alexandro præfectus ejus Gobares tradidit. Rex arcem Persopolis 111 millibus Macedonum 11 præsidio relictis, *Nicarthidem tueri* jubet: Tyridati quoque, qui gazam tradiderat, servatus est honos, quem apud

gies bis milles centena millia, censet Raderus. Immo Freinshemius, *septuagies bis millena millia*, 71000000. Quibus si addas quinquaginta millia talentum, Sufis excepta, fore *centies bis milles centena millia*, rursus Raderus. Iterumque Freinshemius, immo *bis & centies millena millia*, 102000000. Denique sex millibus talentum, quæ efficiunt 3600000, & rapta sunt à Pasargadis, insuper adjectis, conficiunt summam positam *centum & octo millionum*, seu *centies octies millenorum millium Philippæum*, ut alibi reddit Freinshemius. Sic illi. Sed & error calculi est, & summæ parum Latine pronuntiantur. Primam dicerent Romani, *septingenties vicies centena millia*: alteram, *millies & vicies centena millia*. Quibus junctis si insuper addas tricies sexies centena millia, conficiunt Latine enuntiata *millies quinquages sexies centena millia*, 105600000. vulgo, *centum & quinque milliones cum sexcentis millibus aurcorum*. Sic & quingenta millia talentum, quæ Cyrum devicta Asia reportasse testatur Plinius, aurcorum nostrorum non *trecenties millena millia*, sed *ter milles centena millia* numerarent Romani; sive *centies vicies milles sestertium*. I. F. Gronov.

10 *Persagadis*] Sic omnino tenui cum multis & bonis libris; quamquam alij præferant *Pasargadis*: quomodo nomen hoc scribi solitum à Græcis, indubitabili testimonio est Dionysius Alex. versu 1069. sicque reperitur apud Herod. 1. 125. Arrian. 3, 6. Strabon.

lib. 15. & Ptolemæum. quamquam Stephano *Πασαργάδας* sint geminato C. quomodo & Solini nupera editio habet cap. 55. Plin. 6, 26, *Passagardas* appellat, proxime à vera lectione Applan. in Mithridat. *Parsargadas*. Verum enim urbis nomen esse *Parsagada* facile credent, qui Hebraicam linguam à primo saltem limine salutarunt: viam prælucente etymo. nam *Persarum castra* significare, Diotimus ex Anaximene apud Stephanum, & Eustath. ad Dionys. vers. 1069. scribunt. adsignata etiam causa, quod bello Cyri contra Astyagem, ibi Persarum castra fuissent. quod & Strabo lib. 15. confirmat. Ita *Castrosum* nomen multis civitatibus fuisse, supra ad 4, 7. 2. dictum. quibus adde *Characem Spasinis*, apud Plin. 6, 27. *Persagada* igitur, vel *Parsagada*, levi, nec Hebræis etiam inusitata, literarum transpositione, in *Pasargada* transit: quomodo Ciliciæ urbs, quæ Marcellino 14, 25. ab auctoris nomine *Anazarbus* est, in *Anavarzam* mutatur cum alibi, tum in Hist. Hierosol. Willermi Tyrensis 3, 18. *Idem*. Curtius vocat *Pasargadam* urbem: incolas ipsas *τῆς Πασαργάδας*. Non dubium ergo est, huic genti nomen dedisse antiquam urbem *Πασαργάδας* à Cyro conditam, in qua post mortem & ipse conditus sepulcro. lib. 5, 6. 10.

Gobares] Rurgerfius legendum censet, *Chobaros*: ut lib. VII, 4. 8.

11 *Arcem*] Quam describit Diodorus 17, 71. & nos in pr. hujus capituli delineavimus.

apud Dariūm habuerat : magnaue exercitus parte , & impedimentis ibi relictis , Parmenionem Craterumque
 12 præfecit . Ipse cum mille equitibus , peditumque expedita manu , interiorē Perfidis regionem , sub ipsum Vergiliarum fidus , petiit : multisque imbris & prope intolerabili tempestate vexatus , procedere tamen , quo
 13 intenderat , perseveravit . Ventum erat ad iter perperituis oblitum nivibus , quas frigoris vis gelu adstrinxerat . Locorum squalor & solitudines inviæ fatigatum militem terrebant , *humanarum rerum terminos se videre credentem* . Omnia vasta , atque sine ullo humani cultus vestigio adtoniti intuebantur ; & *antequam lux quo-*
 14 *que & cælum ipsos descernerent* , reverti jubebant . Rex castigare territos superfedit : cæterum ipse equo defiliit , pedesque per nivem & concretam glaciem ingredi cæpit . erubuerunt non sequi , primum amici , deinde copiarum duces ; ad ultimum milites . Primusque rex dolabra glaciem perfringens , iter sibi fecit : exemplum
 regis

12 Vergiliarum] Curtius hic de occafu Pleiadum seu Vergiliarum intelligendus : nam quando Sol cum Scorpione adscendit , Taurus cum Plejadibus suis & Suculis descendit , & hyemem inchoat : est enim Taurus Scorpioni oppositus . Plinius 2 , 47 . *Vergiliarum occasus hyemem inchoat , quod tempus in III Idus Novembrii incidere consuevit* . Et cum Curtio mire facit hæc explanatio Vergiliarum occidentium . Quæ enim hic ab Alexandro gesta narrantur , per hyemem facta sequentia mox verba testantur : *multisque imbris , &c* . Raderus . Sic intelligendus geminus Livii locus 21 , 35 . *Festus radio tot malorum , nivis etiam casus , occidente jam fide Vergiliarum , ingentem terrorem adiecit . Per omnia nive opplata , &c* . Freinsh .

14 Rex castigare territos superfedit : cæterum ipse equo defiliit , &c .] Milites aut territi , aut belli itinerisve laboribus fatigati , si forte obmurmurent , non

ideo statim sunt castigandi , ne ad impatentiam planè adigantur , sed exemplo potius & vigore Ducis ad superandas difficultates sunt excitandi . Noster lib . 8 . *Nec ultra res magis saluti fuit , quam quod multiplicato labore sufficientem malis , quibus ipsi cesserant , regem deserere erubescerant* . Confer Onofandrum Strategici capite 42 . § . 2 . ubi ostendit , militum vulgus non adeò potentiorum comminationibus cogi , quam exemplis verecundiam pulsantibus .

Erubuerunt] Vide pulcherrimum cap . 15 . discursuum Gruteri in Taciti verba 14 , 24 . 1 . *Sola ducis patientia mitigabantur , eodem plura quam gregario milite tolerante* .

Dolabra] Hæc distincta à securi , licet forma sit securis , sed unica & simplici acie , parte altera in mucronem acuminata , quæ serviebat maxime muris deruendis , ut securis vallo & lignis cadendis . Eo sensu Corbulo dicebat ,

regis cæteri imitati sunt. Tandem propemodum in vias 15
 sylvas emensi, humani cultus rara vestigia & passim er-
 rantes pecorum greges reperere: & incolæ, qui spar-
 sis tuguriis habitabant, quum se callibus inuis septos
 esse credidissent; ut conspexere hostium agmen, inter-
 fectis, qui comitari fugientes non poterant; devios
 montes, & obsitos nivibus petiverunt. Inde per col- 16
 loquia captivorum paulatim feritate mitigata, tradide-
 re se regi. nec in deditos gravius consultum. Vastatis 17
 deinde agris Persidis, vicisque compluribus reductis in
 potestatem; ventum est in Mardorum gentem bellico-
 sissimam, & multum à cæteris Persis cultu vitæ abhor-
 rentem. Specus in montibus fodiunt, in quos seque ac
 conjuges & liberos condunt: pecorum, aut ferarum
 carne

Hostem dolabra vincendum esse, id est, opere & munitionibus. Lipsius.

15 *Comitari*] Alii *sequi*. quod istius interpretamentum est.

17 *Mardorum*] Recte viderunt viri eruditi pugnam inter hunc locum, & alium infra 6, 5. ubi tradit, Alexandrum cum primum invasisse Mardos. eaque in re assertorem habet Arrian. 3, 5. & Diodor. 17, 77. præsentis autem expeditionis neminem, quod sciam, habet testem. Nec placet, cum Radero, conjectura Glareani, qui alteribi censet legendum *Margi*, cum Margiana longe diversa fuerit à Mardorum terra, situ cultuque, & incolarum moribus. Neque tamen accedo Radero, qui conciliandis his locis, ait, videri sibi duplices fuisse Mardos; cognomines voce; sed, terris longe inter se distemp-
 tos: quod nimirum Suidas, ubi de Mardis agit, duabus sectionibus, utri-
 que nomen præmittit: *Mardi Gens tota latrocinii dedita, &c.* & iterum: *Mardi Gens hominum multitudine abundans, &c.* Sed hoc videlicet indicio est, à diversis auctoribus, sed de una eademque gente, hæc hausisse Suidam. quod vel sexcentis aliis ipsius exemplis

certissime affirmare promptum esset. sic statim sequente pagina, ubi de Marino, idem facit: quo loco qui duos Marinos vellet comminisci, valde falleretur. Nondum ergo defensus est Curtius: nec ego sane reperio, quod pro hoc loco adferam: nisi forte per incuriam uno tempore gesta divisit, diversos auctores sequutus. Potest etiam dici, Mardos devictos postea rebellasse, eaque ratione de novo vinci debuisse. Hoc aliquo modo probatur ex cap. seq. *nuper subactis quos vicerat, novumque imperium aspènantibus, &c.* Blankardus.

Pecorum, aut ferarum carne vescuntur.] Intellige, tantum: non cum pane, ut aratores populi, sic majores nostros victitasse retulit Cæsar de bel. Gall. 6, 22. Sic Polyb. 2, 17. Gallis tribuit τὸ κρεῖσσον φαρμακόν, *carnibus vesci*, tanquam proprium morem: quamquam etiam agriculturæ non expertes ibi faciat, quod mitioribus populis adeo barbarum visum, ut propemodum fame se premi putarent, in quantalibet carniū copia, si decisset panis. Xenophon Ἐπιπέδου. lib. 1. *Iam frumentum milites defecerat, &c. quamob-*

18 carne vescuntur. Ne feminis quidem pro naturæ habi-
tu molliora ingenia sunt: comæ prominent hirtæ: ve-
stis super genua est: funda vinciunt frontem; hoc &
19 ornamentum capitis & telum est. Sed hanc quoque
gentem idem fortunæ impetus domuit. Itaque trigesi-
mo die, posteaquam à Persèpoli profectus erat, eodem
20 rediit. Dona deinde amicis cæterisque pro cuiusque
merito dedit. propemodum omnia, quæ in ea urbe ce-
perat, distributa.

rem se carnibus milites sustentabant.
Tacit. 14, 24. *Ipsè exercitusque, ut nul-
lū ex pralio damnis, ita per inopiam &
labores fatiscabant, carne pecudum pro-
pulsare famem adacti.* Freinsh.

18 Funda] Strabo lib. 3. de Balea-
ribus, *Tres fundas circum caput habent.*
unam longioribus habenis, ad longiores
jectus; alteram brevibus, ad breviores;
tertiam mediis, ad medios. De discrimi-
ne & causa, bene & vere: ambigo, an

de positu. & an non melius Diod. 5,
18. qui disponit *unam circa caput, alte-
ram circa ventrem, tertiam in ipsa ma-
nu?* Commodius hoc videatur, aptius-
que. Et de capite, non novum: cum
etiam Mardis, genti Persicæ, simile
Curtius scribat factitatum. *Funda vin-
ciunt frontem.* Sed funda, non fundis:
& vidi imaginem in columna veteri
Antonini, in qua Balearis capite, &
ventre, & humeris eam gestat. *Lipsius.*

CAP. VII.

*Alexander in convivio, à Thaidè aliisque castrensibus scortis
impulsus, Persarum regiam incendit: deinde persequi Darium
statuit.*

I **C**ÆTERUM ingentia animi bona, illam in-
dolem, qua omnes reges antecessit; illam in
subeundis periculis constantiam; in rebus mo-
liendis efficiendisque velocitatem; in deditis
fidem; in captivis clementiam; in voluptatibus permif-
sis quoque & usitatis temperantiam; haud tolerabili vi-
2 ni cupiditate scævavit. Hoste & æmulo regni reparan-
te

I **C**æterum ingentia animi bona; & c.]
Præter veteres notosque scripto-
res, qui facinus hoc Alexandri narrant
& vituperant, vide Cæli Rhodigi. var.
lect. 14, 15.

*In captivis clementiam; in voluptati-
bus permiffis quoque & usitatis tempe-*

*rantiam;] Veterum dictum: Sapien-
tiam viq̄ obumbrati. Plin. lib. 23. c. 1.
Cyclops vino obrutus, oculo privatur:
ita ebril oculo mentis intellectus? Agno-
vit ipse Muhammedes, quamvis volu-
ptatibus deditissimus, non facile posse
strenuum imperatorem esse, qui simul
fit*

te tum quum maxime bellum; nuper subactis, quos vicerat, novumque imperium aspernantibus; de die inibat convivia, quibus feminae intererant: non quidem quas violari nefas esset; quippe pellices licentius quam decebat cum armato vivere adfuetæ. Ex his una Thais 3 & ipsa temulenta, *maximam apud omnes Græcorum miturum gratiam* adfirmat, *si regiam Persarum jussisset incendi. expectare hoc eos, quorum urbes barbari deleissent.* Ebrio scorto 4 de tanta re ferente sententiam, unus & alter, & ipsi mero

fit strenuus potator. ideo suis militibus vinum dissuasit, in Sureta Baccara. vers. 220. *Loccenius.*

2 De die inibat convivia,] De die convivia, sunt tempestiva: quæ nimirum, ut longius luxui atque voluptatibus ocium esset, temporius inibantur. De his prolixè Lipsius ad Annal. xiv. Taciti, Excursu A. Cæterum, ut de tempestivis conviviis protinus attentionior magno Lipsio; sic est, quod de intempestivis dubitem. sunt enim quæ suadent non opponi tempestivis, ut quomodo illa de die fuerint inita, sic hæc noctu. sed intempestiva capiamus, quæ temporibus, hoc est, rerum publicarum privatarumque statui non conveniunt. Atque hoc malint ipsa duo exempla ex tribus quæ adducit Lipsius. Caligula apud Suet. cap. 45. *Senatum populumque objurgavit edicto, quod Casare præliante intempestiva convivia, &c. celebrarent.* quid enim? non objurgasset, si tempestiva celebravissent? Audis, quo sensu intempestiva vocet, nimirum tempori non congruentia Casare præliante: ergo & cæteras voluptates jungit; *circum & theatra, & amœnos secessus.* Sic & Curt. 6, 2. *intempestiva convivia* objicit Alexandro, quia rebus gerendis, quæ tum urgebant, impedimento futura. Eodem certe loco statim reperit hanc vocem, additis aliis, quæ Lipsianam interpretationem minime omnium patiuntur: ait enim, *quam intempestivis conviviis dies pariter noctesque consumeret.* Vides ergo,

intempestiva convivia tam diei tribui, quæ alia significatione proprie *tempestiva* dicuntur, quam etiam nocti. *Freinshemius.*

Femina] Quod turpe Græcis habitum, ex Æmilii Probi exordio discite: *Quem enim, ait, Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? &c. quod multo fit aliter in Græcia. nam neque in convivium adhibetur, nisi propinquo- rum, &c.* Apud Babylonios id in usu fuisse, supra vidimus. Quos imitari cum voluissent Persæ, ad Macedonum regem Amyntam missi, debitum petulantia suæ præmium requerunt, actu Alexandri interfecti. Vide Justin. 7, 3. Nec enim, ut illi fingebant, Perficum eum fuisse morem, ostendit eo loco Berneggerus. In qua historia Herod. 5, 18. etiam sic introducit loquentem: *Nobis, Persæ, ista consuetudo non est, sed viros à feminis semovendi.* Verum Curtius innuit, Alexandrum Babylonicæ convivia jam celebrare coepisse. Id Verri patrique ejus objicit Cicero Verr. 3, 68. *qui in patriis luxurio sic vixerit, ut nullum unquam pudicum, neque sobrium convivium viderit.* Hujusmodi convivia etiam Augusto cordi fuisse, ex ejus vita apud Sueton. cap. 69. constat. *Idem.*

4 Ebrio scorto de tanta re ferente &c.] Meretrices turpi obsequio amantium animos facile invadunt; quos dum possident, quo volunt traducunt: nec è plebe solum, sed etiam superiores, si illis sint addicti, qui dum alios re-

mero onerati, adfentiunt. rex quoque fuit avidior, quam patientior: *quin igitur ulciscimur Græciam, & urbi faces* 5 *subdimus?* Omnes incaluerant mero: itaque surgunt temulenti ad incendendam urbem; cui armati peperciant. Primus rex ignem regiae injecit; tum convivæ & ministri, pellicesque. Multa cedro ædificata erat regia: quæ celeriter igne concepto, late fudit incendium. 6 Quod ubi exercitus, qui haud procul ab urbe tendebat, conspexit; fortuitum ratus, ad opem ferendam concurrat. 7 Sed ut ad vestibulum regiae ventum est; vident regem ipsum adhuc adgerentem faces. Omissa igitur, quam portaverant, aqua; aridam materiam in incendium 8 jacere cœperunt. Hunc exitum habuit regia totius Orientis, unde tot gentes ante jura petebant: patria tot regum; unicus quondam Græciæ terror; molita

gunt, à solis meretricibus pro lubitu reguntur. Vnde Diogenes dixit: *Scorta regum esse reginas: petere enim quodcumque eis videretur.* Et Lucret. lib. 4. de scorti amore. *Adde quod alterius sub nutu degitur atas.* Loccen.

Subdimus?] Veram lectionem arbitror Pal. 1. *subicimus* pro *subjicimus*: quomodo in Curtianis codd. perpetuo scribi monuerunt, qui eos inspexerunt. *Freinsb.* Non dubito, quin verbum *fuit* ab inepto homine fuerit insertum, & Curtius scripserit: *Rex quoque avidior quam patientior. quin igitur ulciscimur Græciam, & urbi faces subdimus.* In quibus auctor intelligi voluit per artem omissum, *inquit.* Quo nihil frequentius in narrando. Nec video, quare veram lectionem *subjicimus*, quod in uno est codice, potius quam *subdimus* arbitretur *Freinshemius.* Certe & LVI. est, *suisque primum sarcinis face subdita.* I. F. Gronovius.

5 *Peperciant.*] Sic est. nec te moveat quod supra 5, 6. legis: *excidio illius parentandum, esse majoribus.* Non enim tum statim illud sequutum vult intelligi Curtius. Cujus hæc verba esse

potius arbitror, quam Alexandri: qui forte nihil in eum sensum dixit; aut si dixit, fuit id accendendis militum animis, ad contemnenda pericula. quæ in oppugnatione urbis haud immerito suspicari poterant esse subeunda. Sed neque supra 5, 6. ubi dicit, *Perfas ipsos ædibus suis ignem subjicisse, statim intelligendum est, totam urbem perisfisse.* *Freinsb.*

Cedro] *Quæ non sentit cariem nec vetustatem,* Plinio 16, 40. teste, proinde [immo *inopia abietis,* ait Plinius.] classes quoque è cedro in Ægypto & Syria ædificatæ. *Memorable,* inquit Plinius, *& Vtica templum Apollinis, ubi Numidicarum cedrorum trabes durant, ita ut possit æsuere prima urbis ejus origine, annis mille centum octoginta octo.* Ingens est arbor; Diofcoride etiam teste. *Maxima* (Plinii verba sunt) *ea in Cypro traditur ad undecimem Demetrii succisa, centum triginta pedum, crassitudinis vero ad trium hominum complexum.* Salomon etiam, ut est in 3, 5. Regum, multam cedrum ad templi molitionem & laquearia, domumque regiam, adhibuit, ita ut vix nobilior credro materia fuisse

za mille navium classem, & exercitus, quibus Europa inundata est; contabulato mari molibus, perfossisque montibus, in quorum specus fretum immissum est. Ac ne longa quidem ætate, quæ excidium ejus sequuta est, resurrexit. Alias urbes habuere Macedonum reges,

quas

fuisse videatur. *Rad.* Sic in regia Ecbanis universa materia erat è cedro, aut supresso. Polyb. 10, 24.

8 Contabulato mari molibus,] Sueton. Calig. 19, 5. de Bajano sinu ponte juncto: Scio, plerosque existimasse, talem à Cajo pontem excogitatum amulatione Xerxis, qui non sine admiratione aliquanto angustiore Hellepontum contabulaverit. Pete eam historiam ab Herodoto 7, 33.

Perfossisque montibus,] Xerxes Atho Thraciæ montem perfodit, non tam commodioris navigationis ergo, quam jastantiæ gratia, ut conjicit Herod. 7, 24. Quo ex facto ingens postea campus declamationum. Himerius apud Photium Cod. CCXLI. τὸ τε κλεινὸν παρενομεῖν ὄσον δὲ τὸ ῥημόταν, ἀλλ' ὀδὸν τὴν φύσεως ἤρχει. ἐπεὶ θὰ γὰρ θαλάττην μὲν ἤπειρον, δι' ὁρῶν τὴν μέσων ἐναυτικέως θαλάττην μὲν ὅσα γῆ, γῆ τὴν ὅσα θαλάττην γῆ μὲν. quod fragmentum evidenter ad Xerxem spectat: quem dicit non δὲ τὸ ῥημόταν (quod corruptum esse arbitror) sed ab ipsa natura incepisse ostentare insolentiam suam, mari terram imponentem, per medios autem montes navigantem, ut ita mari tanquam terra, terra tanquam mari uteretur. Vide Senecam suasoria secunda. Tangit eam historiam & Marcianus Geographus:

Τὸν Ἄθω τὴν παρενομήσαντα περὶ πόλιν

Ἀκανθός ἐστιν Ἀνδριῶν δὲ τοικία.

Περὶ μὲν δὲ ὁρῶν δὲ δεικνύται τέρμη μὲν

Ἐπιπέδα δὲ οἰοῖται. Ἐξέρξιν τὴν λέγει ὡς τὴν τεμείν.

Atho montem prælegenti maritima civitas occurrit, Acanthus, Andriorum colonia. Iuxta quam ostenditur fossa septem

stadiorum, ubi Xerxes montem secuisse dicitur. Eum montem cum Dinocrates (sic enim potius, quam Strabon) in Alexandri imaginem redigere vellet, ita regem ei respondisse fingit Plut. de fort. Alex. 2, 6. Tu tamen, Atho montem intactum relinque. Satus est, eum esse monumentum petulantia, quam unus in eum rex (Xerxes videlicet) exercuerit. Freinsh.

9 Longa quidem ætate,] Quadringentorum circiter annorum ad Curtium,

Resurrexit.] Maccab. 1, 6. urbs ista vocatur Elymais, quomodo & apud Iosephum 12, 13. nisi forte perinde est, & Elymais idem quod Persopolis, ab Elam, qua voce Persis significabatur. Vt sit, sane permagna apud me in talibus est auctoritas Curtii, quem ex historia nihil temere adfirmare video. & vero eum latuisset instaurationis tam præclaræ urbis, si qua interim fuisset subsecuta? haud sane arbitrer. Itaque, si qua postea hoc nomine urbs fuit, vocabulum potius idem, quam idem solum habuisse crediderim. Nec enim adsentiar Sansovino, qui eam urbem alio nomine adhuc scribit esse caput Persiæ, sic enim lib. 6. *Idem.*

Macedonum] Divinabam, Medorum. ut scilicet simul intelligantur & Persæ. Sic mox de Ecbanis capite Media: Urbem hanc nunc tenent Parthi. Et sane jure quæras, cur hoc loco, ubi de Persopoli sermo est, mentionem faciat urbium, quæ Macedones tenuerint. Si tamen Macedonum retineas, intelliges de successoribus Alexandri, non qui Macedoniam, sed qui has terras tenuerunt, usque ad Arsacis tempora. hoc est, de Nicanore Seleuco, Antiocho Seleuci, Seleuco Antiochi, à quo defecere Parthi. *Idem.*

quas nunc habent Parthi, hujus vestigium non inveniretur, nisi Araxes amnis ostenderet. haud procul incēnibus fluxerat, inde urbem fuisse xx stadiis distantem, **10** credunt magis quam sciunt accolæ. Pudebat Macedones, tam præclaram urbem à comeffabundo rege deletam esse. Itaque res in serium versa est; & imperaverunt sibi, ut crederent, *illo potissimum modo fuisse delendam.* **11** Ipsum, ut primum gravatam ebrietate mentem quies reddidit, pœnituisse constat, & dixisse; *majores pœnas Persas Græcis daturus fuisse, si ipsum in solio regiaque Xerxis* **12** *respicere coacti essent.* Postero die Lycio, itineris, quo Persidem intraverat, duci, xxx talenta dono dedit. Hinc in regionem Mediæ transiit, ubi supplementum novorum militum à Cilicia occurrit. peditum erant quinque millia, equites mille: utrisque Plato Atheniensis præerat. his copiis auctus, Darium persequi statuit.

C A P.

Vestigium.] Sic de Vejis Florus I, 12. *Hoc tunc Vejentes fucere: nunc fuisse quis meminit? qua reliquia? quodve vestigium? Laborat annalium fides, ut Vejios fuisse credamus.* Sic Carthagini solo aratrum inductum esse, à Modestino in lib. 21. quib. modis ususfr. amitt. didicimus. Iosephus de bel. Iud. 7, 1. *ambitum civitatis* (Hierosol.) *ita complanavere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitatum aliquando esse vix crederent.* Idem.

11 *Ut primum gravatam ebrietate*

mentem quies reddidit,] Quamquam, ut Laberius ait:

Homo ebriatus somno sanari solet.

non tamen evaporatis per quietem fumis crapulæ, statim excutitur ægrotudo animi, si quid per ebrietatem commiserit, cujus vera æstimatio potè discussam temulentiam, & pœnitentia subit animum. Scaliger 111. Epidor.

Nostratia carnalia speculari parumper, Ut postridie lacrymas pœnitentiamque. Insania componat, & oscitet dolores.

Loccenius.

CAP. VIII.

Darii, suos ad pugnam hortantis, oratio.

LE jam Ecbatana pervenerat caput Mediæ. 1 urbem hanc nunc tenent Parthi, eaque æstiva agentibus sedes est. Adire deinde Bactra decreverat: sed veritus, ne celeritate Alexandri occuparetur; consilium iterque mutavit. Aberrat ab eo 2 Alexander stadia MD, sed jam nullum intervallum adversus celeritatem ejus satis longum videbatur. Itaque prælio

Ecbatana] Herod. 1, 98. *Deioces* Egitur imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere: ut hoc uno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mænia constituit amplissima & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, &c. Plin. 6, 14. contra: Ecbatana caput Media Seleucus condidit. Ego interpretor prius dirura, postea à Seleuco instaurata. neque dubitandum. Alii Dario Hystaspis F. attribuant. Est & aliud oppidum in Syria huic amplissima civitati cognomine. Herod. 3, 62. *Ἐγχαίρεια τῆς Συρίας*. Est autem nomen compositum. prius membrum monosyllabum est, nomen fortasse proprium. Nam id asserere meum non est. Alterum constanter asserimus Chaldaicum esse, & palatium, sive regiam significare. *בתח* Bethan, aut Baithan. Vnde & illa urbs sine priore membro dicitur *Βαθάβεια*, vel *Βαλᾶβεια*, auctore Stephano. *Βάτρεια* bis legitur apud Isidorum Characeni. Demetrius apud Stephanum. *Agbatana duplicia sunt: alia quidem Media, alia vero Syria.* Diversitas prioris membri *ΑΓ-Βάτρεια*, & *ΕΓ-Βάτρεια*, satis ostendit, vocem esse compositam. Scaliger ad Num. Euseb. MCCCIX. ubi *Deioces Ecbatanam condidit.* Diodor. 2, 13. antiquiorem eam urbem facit Semiramide, & propterea multo magis Dejoce. Historia Iudith.

cap. 1. quendam *Arphaxad* ejus conditorem tradit. Cæterum, pro Ecbatana in Curtianis Codd. aliquot locis scriptum est *Batana* & *Batava*. ut non immerito dubites sic scripsisse Curtium: quando & in aliis auctoribus ita reperiri ex Scaligeri verbis didicimus, eoque modo apud Nonium in *Cercurus* ex Lucillio scriptum fuisse tradit Bapt. Pius Annotat. poster. sylloge 3. c. 130. *Bathanam* & *Babylonem ibo*. quamquam ibi rescribendum omnibus etiam Curtianis locis putaverit *Ecbatana* vel *Ecbatanam*. Freinsh.

Vrbem hanc] Plures Mss. *Vrbs hæc* manifesto indicio, nihil horum esse à Curtio.

Æstiva agentibus] Alii *gentibus*: omiſſis quæ sequuntur, *sedes est*. pro quo Raderus mallet *regibus*, *Acidal. genti*. sed rectum est *agentibus*, ut intelligantur Parthi, non quilibet, sed reges. Cæterum, æstiva ibi habuere, quia Ecbatana Aquiloni obversa, per æstivam frigent, cum in Asia passim vapor solis omnia accendat. Athenæus 12, 2. *Persarum reges Sisy hyemant, æstivarunt in Ecbatanis, in Persæpoli per autumnum morati, Babylone vero anni reliqua parte. Parthorum etiam reges ver traducunt Rhagis, hyemant Babylone, in Hecatompulo, quod ex anno superest, transfigunt.* Hic itaque *Rhagas* pro Ecbatanis nominat.

2 *Stadia MD.*] Quadraginta septem
V 5 (stadia)

3 prælio magis, quam fugæ se præparabat. xxx millia
 4 peditum sequebantur, in quibus Græcorum erant qua-
 tuor millia, fide erga regem ad ultimum invicta. fundi-
 torum quoque & sagittariorum manus quatuor millia
 expleverat, præter hos III millia & CCC equites erant,
 maxime Bactrianorum. Bessus præerat, Bactrianæ ur-
 5 bis regionisque præfectus. Cum hoc agmine Darius
 paulum declinavit via militari, jussis præcedere lixis
 6 impedimentorum custodibus. Consilio deinde advo-
 cato; *si me cum ignavis, inquit, & pluris qualemcumque vi-
 tam honesta morte æstimantibus, fortuna junxisset; tacerem po-
 7 tius, quam frustra verba consumerem. Sed majore, quam vel-
 lem, documento, & virtutem vestram, & fidem expertus; ma-
 gis etiam conniti debeo, ut dignus talibus amicis sim, quam du-
 8 bitare, an vestri similes adhuc sitis. Ex tot millibus, qua sub im-
 perio fuerunt meo, bis me victum, bis fugientem persequuti
 estis. Fides vestra & constantia, ut regem me esse credam, facit.*

Pro-

(stadiis minus quatuor) milliarum Ger-
 manica, Italica centum & octoginta
 septem, eoque amplius.

3 XXX millia peditum] Mihi fide
 hic dignior Arrian. 3, 4. Darium ab
 Ecbaranis fugisse, cum exercitu equitum
 trium millium, peditum sex millium.

4 Funditorum] Peculiaris ista man-
 us, non comprehensa numero 30000
 superiorum. levis nimirum hæc arma-
 tura. Adde infra ad 5, 12. 4. Frein-
 hemius.

5 Impedimentorum custodibus.] Alii
 impedimentorumque: quod scilicet lixis
 ea nolent committi: sed nihil mutan-
 dum puto. Hi enim jumentorum, cur-
 rum, &c. custodes, rectoresque erant,
 nec tamen obstabant, quin ubi res pos-
 sceret, extra ordinem militare præsi-
 dium adderetur. Idem,

Consilio] Ne te fallat Vir Doctus in
 Hist. Fori Rom. 3, 13. qui putat, fuisse
 hic gregarios simul cum illustribus con-
 vocatos, Certe enim non fuerunt. non
 hoc ex sua majestate duxisset Darius.

Et ut hoc parum validum arbitreris,
 ipsam historiam inspice, nullam de cu-
 jusquam gregarii admixtione suspicio-
 nem ibi reperies. nisi id unum, quod
 sequitur: *ex multis millibus, &c.* sed
 ea oratio etiam sibi constat, si ad du-
 ces præsentis, quamquam absentibus
 eorum copiis, referatur. Sane, fraudi
 fuit Erudito Viro lætio alia & deterior
 quorundam codicum: *Concilio*, quod,
 ut ibidem ille ostendit, *ad plebecula te-
 mere coacta turbam fere refertur.* Scio
 tamen, sæpe confundi, seu quod promi-
 scue usurpari solita essent, sive procli-
 vis unius literæ error multis in locis
 observatur ab auctore discrimen su-
 stulit. Idem.

6 *Si me cum ignavis, inquit, & plu-
 ris qualemcumque &c.*] At strenuis ho-
 nesti mors turpi vita potior est, ut A-
 gricola apud Tacit. ait.

7 *Etiam*] Vide legendum ne, *id
 jam.* Acidalus.

8 *Fides vestra & constantia, &c.*]
 Dum constans est subditorum erga re-
 gem

*Proditores & transfuga in urbibus meis regnant: non hercule 9
 qui tanto honore digni habeantur; sed ut præmiis eorum vestri
 sollicitentur animi. meam tamen fortunam quam victoris malui-
 stis sequi; dignissimi, quibus, si ego non possim, dii pro me gratiam
 referant. & me hercule referent. Nulla erit tam surda poste- 10
 ritas, nulla tam ingrata fama; quæ non in cælum vos debitis
 laudibus ferat. Itaque, etiamsi consilium fugæ, à qua multum
 abhorret animus, agitarem; vestratamen virtute fretus, obviam
 issem hosti. Quousque enim in regno exsulabo, & per fines im- 11
 perii mei fugiam externum & advenam regem? quum liceat
 experto belli fortunam, aut reparare quæ amisi; aut honesta
 morte defungi. Nisi forte satius est exspectare victoris arbi- 12
 trium; & Mazæi & Mithrenis exemplo precarium accipere
 regnum nationis unius. ut jam malit ille gloria suæ, quam iræ
 obsequi. Nec dii siverint, ut hoc decus mei capitis aut demere 13
 mihi quisquam aut condonare possit: nec hoc imperium vivus
 amittam, idemque erit regni mei, qui & spiritus, finis. Si hic 14
 animus, si hæc lex nulli non parva libertas est: nemo è vobis fa-
 stidium Macedonum; nemo vultum superbum ferre cogetur.*

Sua

gem suam fides, etiam sua vi nititur regnum. Senec. Trag.

Ferrum tuetur Pricipem. melius fides. Loccenius.

9 Non hercule] Nam proditores etiam iis quos anteponunt, in visis sunt. Tac. 1, 58.

Dignissimi, quibus, si ego non &c.] Seneca lib. 4. de Benef. cap. xi. Ignoto naufrago navem, qui revehatur, & damus & instruimus. Discedit ille vix satis noto salutis auctore, & nunquam amplius in conspectum nostrum reversurus, debitores nobis deos deligat, precaturque ut illi pro se gratiam referant. Ita hodieque solent, qui acceptis beneficiis se referendæ gratiæ impares indicant. Sane, qui verum & unum Deum precatur alicui beneficiorum remuneratorem, ille optimè precatur. Nemo enim sic remunerari potest, atque Deus: à quo & qui dat & qui accipit beneficia, omnia sua habet. Loccenius.

11 In regno] Eadem fortuna Mithridatis fuit, eadem Iugurthæ: quem Florus 3, 1. *finium suorum regni que fugitivum* venuste appellat, quomodo fere Cyprianus lib. 4. de idol. vanit. Iudæos soli & cæli sui profugos. Quo loco male distinguitur. *Dispersi & vagabundi vagantur soli. Et cæli sui profugi per hospitia aliena saltantur.* Freinsh.

13 *Vivus]* Sic apud Sueton. cap. 42. Nero querebatur, se inaudita & incognita pati, qui imperium suum vivus amitteret. Id enim nondum acciderat Romæ: qui enim id tenuerant, non nisi cum spiritu pofuerunt, excepto Sylla, qui sponte abdicavit. reliquis cordi fuit, quam apud Liv. 24, 22. marito Demarata sæpe ingerit, Dionysii tyranni vox: qua pedibus tractum, non insidentem equo, relinquere tyrannidem dixerit debere. quod quidem aliter alii referunt. Freinsh.

14 *Sua*

- Sua cuique dextra aut ultionem tot malorum pariet; aut fi-*
 15 *nem. Equidem quam versabilis fortuna sit, documentum ipse*
sum. nec immerito mitiores vices ejus exspecto. Sed si justa ac
pia bella dii aversantur; fortibus tamen viris licebit honeste
 16 *mori. Per ego vos decora majorum, qui totius Orientis regna*
cum memorabili laude tenuerunt; per illos viros, quibus sti-
pendium Macedonia quondam tulit; per tot navium classes in
Graciam missas; per tot trophæa regum oro & obtestor, ut no-
 17 *bilitate vestra gentisque dignos spiritus capiatis: ut eadem con-*
stantia animorum, qua præterita tolerastis, experiamini, quid-
quid deinde fors tulerit. Me certe in perpetuum aut victoria
egregia nobilitabit, aut pugna.

C A P.

14 *Sua cuique dextra &c.*] Sunt Agricola: apud Tacitum: *Nobis sunt manus & arma: & in his omnia.*

15 *Equidem quam versabilis fortuna sit, &c.*] Inde Livius l. ix. Darium vocat exemplum casuum humanorum. quibus documento fuit, non præfenti fide re fortunæ: quæ etiam summos dignitatum apices à se tenui filo suspendit, & cum ita visum est, vel meruerunt, abruptit. *Loccen.*

16 *Gentisque*] Cujus autem gentis nobilitatem laudat Darius? An Persarum? atqui illos notaverat voce *vestra*. an Macedonum? at quid de horum nobilitate & fortitudine sentiat, cum in aliis orationibus, tum in præcedentibus verbis satis docuit. Lego indubitato: *nobilitate vestra gestisque*. Isocrates ad Philippum. *μεγάλην τὴν δόξαν καὶ πρῆξιον & οὐ καὶ τοῖς πατριώταις καὶ τοῖς υἱοῖς ἡμῶν πεπραγμένους. magnam gloriam decentem & te & majores tuos, resque à vobis gestas.*

Gronovius. Ita supra 3, 7. Sifinem Nabarzanes stimulat, ut *dignum aliquid nobilitate ac moribus suis ederet*. Cæterum, si quis malit retinere *gentisque*, habet quo defendat. *nobilitate vestra*, *gentisque* hoc est, qua privatim quisque ob genus aut facta pollet, quæque gens universa ob imperii magnitudinem atque diuturnitatem celebris est. Hac forma legimus aliquoties in hoc auctore, *se urbemque dedere*, cum tamen incolis deditis, urbs utique dedita intelligeretur. item *se gentemque*; ut non solum princeps gentis suo nomine se dedidisse putetur, sed & se, & simul totam gentem in fidem victoris tradere. Præsertim autem in illa exhortatione magnam vim habet utriusque argumenti conjunctio, ut non à privata tantum virtute, sed & gentis gloria quisque stimuletur. Sic apud Senec. *Trecenti sumus: sed viri; sed armati; sed Lacones*. Ita Livius conjungit viros & Romanos. *Freinsh.*

CAP. IX.

Varia Magnatum sententiæ ac tumultus, ob Nabarzanis, qui cum Besso proditionis societatem inierat, consilium.

HÆC dicente Dario, præsentis periculi species omnium simul corda animosque horrore perstrinxerat, nec aut consilium suppetebat, aut vox; quum Artabazus, vetustissimus amicorum, quem hospitem fuisse Philippi sæpe diximus, Nos vero, inquit; *preciosissima vestium induti, armisque quanto maximo cultu possumus adornati, regem in aciem sequemur: eam quidem mente, victoriam ut speremus: mortem non recusemus.* Ad sensu exceperet cæteri hanc vocem. sed Nabarza-² nes, qui in eodem consilio erat cum Besso, inauditi antea

¹ *Sæpe diximus,]* Ait sæpe dixisse: nec vel semel invenio in hoc & superioribus libris, quos habemus. in amissis primo & secundo an usquam meminerit, quis scire potest? Credere tamen id liceat: at sæpe ibi fecisse, non hoc etiam licet. Igitur, si cui ita videatur, in locum *Sæpe*, reponam *supra*, quod respiciat ad priores duos, aut alterum eorum, & magis secundum, in quo conijcere possumus locum fuisse potius ei mentioni. Si minus aliis hoc videretur, at illos delere penitus jubebo. Infra 6, §. 2. scio idem dici. *Acidalius.* Non tamen impossibile est, duobus istis libris celebram hujus hominis factam fuisse mentionem. erat enim occasio narrandi, quo tempore quæve causa patria pulsus Philippum adjuverit, quæque interim, dum ibi esset, egerit, quomodo deinde redierit. Consentaneum enim est, Curtium utriusque primo libro de prædecessoribus Darii, deque Alexandri patre Philippo, nonnulla, & utriusque extrema tradidisse, ut ad sequentis historiæ planiorem intellectum necessaria narratione præstruerentur. *Freinsh.*

Preciosissima vestium induti,] Xenophonis *anab.* lib. 3. locus huic valde est similis: postquam enim recitasset ultinia verba ex oratione Cleanotis; *ubi fortissimis animis dimicaverimus; quicquid diis visum fuerit, feramus.* subjicit: *Hinc Xenophon surgit, quam elegantissime potuit, ad pugnam ornatus. Existimabat enim, si dii victoriam largirentur, pulcherrimum ornatum victoria convenire: sed moriendum esset, elegantissimo se dignum cultu judicabat; quo ornatus diem in terris extremum clauderet.* Sic & M. Curtium, equo quam poterat maxime exornato insidentem armatum se in specum immisisse, Livius 7, 6. §. tradit. De Cleopatra ad Flor. 4, 11. 11. diximus. Mos exinde fluxit, quod hominum alii crederent, ista sibi apud inferos profutura, (unde apud multos barbaros ea quæ vivis acceptissima erant, in rogum, aut sepulchrum immituntur) aut per invidiam secum asportarent quæ possent, ne inimici iis potirentur. *Idem.*

² *Inauditi antea facinoris societate inrita,]* Simpliciter indicat, istam perfidiam ante ea tempora nunquam in

tea facinoris societate inita, regem suum per milites, quibus ambo præerant, comprehendere & vincere decreverant: ea mente, ut si Alexander ipsos insequutus foret, tradito rege vivo, inirent gratiam victoris, magni profecto cepisse Dariam æstimaturi; sin autem eum effugere potuissent, interfecto Dario, regnum sibi occuparent, bellumque renovarent. Hoc parricidium cum diu voluissent, Nabarzanes aditum nefariæ spei præparans; Scio, me, inquit, sententiam esse dicturum, prima specie haudquaquam auribus tuis gratam. Sed medici quoque graviores morbos asperis remediis curant; & gubernator, ubi naufragium timet, jactura, quidquid servari potest, redimit. Ego tamen, non ut damnum quidem facias, suadeo; sed ut

Persis fuisse auditam, apud quos semper regum eximia majestas, ut infra 5, 10. dicit, fuerat.

Regem suum per milites,] Horrendum est parricidium, beneficia in scelus verti, & sanguini ejus non parci, pro quo sanguis effundendus erat, ut alibi Seneca loquitur. *Loccenius.*

3 Scio, me, inquit, sententiam esse dicturum &c.] Nota hic fœdam adulationis artem in Nabarzane, quam specie libertatis inculpatur, ut ex animo loqui videatur. Hoc est, quod Tacitus dixit: *Malignitari falsa species libertatis inest.* Conf. *Aulic. inculp. cap. 7. §. 2. & seqq. Loccenius.* Secundò opponit religionem & infelicitatem, ad deterrendum Dariam, quo prætextu ambitiosi & improbi, ut videre est in variis historiis, sæpè abuti solent: quippe nil efficacius multitudinem regit. (Curtius supra 4, 10. 7.) & ut ait Iustinus 8, 2. 7. *Iure ille à diis proximus habetur, per quem deorum majestas vindicatur.* Verum hujusmodi homines prætextu cœli, captant terras. Tertiò addit fraudi suæ delinimenta, & spes præclaras in posterum colligit ex adjunctis, si Darius tantisper huic infelicium rerum velut effusio torrenti se subtrahat. Quartò, quod vassæ artis

est, etiam sententiosus est insidiator, quo sincerius loqui videatur, & facilius in errorem inducat. Sed *ἡγουσὸν καλῶν* suspecta prudentibus oratio. Ad summam rem de compacto gerunt perfidiosi, ut in Velabro olearii:

Sic multi, animus quorum atroci junctus malitia est,

Composita dicta ex pectore evolvunt suo,

Qua cum componas dicta factu, discrepant.

Accius in Eumenidib. *Raderus.*

Medici] Plutarch. apophth. de Scipione: *Bonum imperatorem itidem, ut medicum, ad malum curandum ultimo demum loco ferrum adhibere.* Tac. 3, 54. *ne corporis quidem morbos, veteres, & diu auctos, nisi per dura & aspera coercerent.*

Gubernator,] Cyillus; in cap. 16. cap. 1. quaest. 7. *Sicut ii, qui mare navigant, tempestate urgente, navique periclitante anxii, quadam exonerant, ut cætera salva permaneant: ita & nos, cum non habemus salvandorum omnium negotiorum penitus certitudinem, despiciamus ex eis quadam, ne cunctorum patiamur dispendia.* Ex hac causa orta est *Læx Rhodia* de jactu, cujus adhuc in Digestis nonnulla supererant vestigia.

ut te, ac regnum tuum salubri ratione conserves. Diis adversis bellum inimus; & pertinax fortuna Persas urgere non desinit. novis initiis & omnibus opus est. Auspiciis & imperium alii trade interim, qui tamdiu rex adpelletur, donec Asia decedat hostis; victor deinde regnum ubi reddat. Hoc autem brevi futu-
rum ratio promittit. Bactra intacta sunt: Indi & Sagar in tua potestate: tot populi, tot exercitus tot equitum peditumque millia ad renovandum bellum vires paratas habent; ut major belli moles supersit, quam exhausta sit. Quid ruimus belluarum & ritu in perniciem non necessariam? Fortium virorum est, ma-
gis

6 Quid ruimus belluarum ritu &c.] Belluarum est cæco impetu ruere in perniciem, hominum verò fortium, nec occupare nec metuere periculum. Juvenalis Sat. x.

Fortem posce animum mortis terrore carentem

Qui spatium vita extremum inter munera ponat.

Natura, qui ferre queat quoscunque labores: Lucæmus.

Fortium virorum est,] Hæc illa sunt, quibus jugulare Stoicos adversa omnis manus solet: pro quibus scutum habeo equidem quod opponam, nisi religio me vetet. In hanc mentem igitur & Lucan. 7, 105.

fortissimus ille est,

Qui promptus metuenda pati, si cominus instent,

Et differre potest. —————

Illam virgo apud Statium:

Non est, ut putas, virtus, pater,

Timere vitam: sed malis ingentibus

Obstare, nec se vertere, ac retro dare.

Cæsar. de bel. Gal. 7, 77. Animi est ista mollities, non virtus, inopiam paulisper ferre non posse. Qui se ultro morti offerant, facilius reperiuntur, quam qui dolorem patienter ferant. Curtius: Fortium, &c. Biberunt omnes è patera Aristotelis. Cujus hoc scitum in Ethicis 3, 7. mori autem fugienda paupertas, aut amoris, aut molestia causa, id vero non est animi virilis, sed potius vilis

& ignavi. Lipsius ad ista Taciti H 2, 46.

Majore animo tolerari adversa, quam relinqui.

Quo loco defensurus videtur

αὐτοχρησίαν, quam tamen aperte

damnat tota dissertat. xxxii. lib. 3.

manuductionis ad Stoicam Philosoph.

Contra Stoicos tamen hæc etiam in

parte facere videtur ipse Seneca Epist.

78. Aliquando & vivere, fortiter facere est.

& Epist. 104. Qui perseverat mori, delicatus est: Et in primis epist. 24.

In utrumque monendi, &c. sic legenda

arbitror; In utrumque muniendi ac fir-

mandi sumus; & ne nimis amemus vitam,

& ne nimis oderimus. Vere pro se

Iosephus de bel. Iud. 3, 14. Itidem timidus est habendus, qui mori non vult

cum opus est; & qui vult, cum oportet,

&c. Debebant meminisse Stoici

Imperatoris sui jussis in omnibus obsequi.

Sicut igitur non inutilis tantum miles esset, sed & factus; & vero magis

exemplo perniciosus, qui cum maxime in hostem esset pugnandum, in sua viscera ferrum mergeret: ira pro transsuga est quilibet homo, qui quamcumque

stationem, in qua Deus eum collocaverit, injusti summi istius Imperatoris deserit.

Et certe omnia exempla, qui sibi manus intulerunt, profecta sunt ex

quadam animi mollietate, cum officii sui contemptu, quod ab unico illo bono magistro nondum didicerant, aut si didicissent, flagitiose neglexerant. Sed & miseris, qui sero deprehendunt, infirmitis

7 *gis mortem contemnere; quam odisse vitam. Sape tadio laboris*
ad vilitatem sui compelluntur ignavi: At virtus nihil inexper-
tum omittit. Itaque ultimum omnium mors est, ad quam non
8 *pigre ire satis est. Proinde, si Bactra, quod tutissimum recepta-*
culum est, petimus; praefectum regionis ejus Bessum, regem
temporis gratia statuamus. Compositis rebus justo regi tibi si-
9 *duciarium restituet imperium. Haud mirum est, Darium*
non temperasse animo, quamquam tam impiae voci
quantum nefas subesset, latebat. itaque, pessimum, in-
10 *quit, mancipium, reperisti optatum tibi tempus, quo parrici-*
dium aperires! strictoque acinace interfecturus videba-
tur: ni propere Bessus Bactrianique, tristium specie;
11 *cæterum, si perseveraret, vincituri, circumstetissent.*
11 *Nabarzanes interim elapsus, mox & Bessus sequutus,*
copias, quibus præerant, a cætero exercitu secedere jubent;
12 *secretum inituri consilium. Artabazus convenientem*
præsenti fortunæ sententiam orsus, mitigare Darium
temporum identidem admonens cœpit. Ferret equo
animo qualiumcumque, suorum tamen, vel stultitiam, vel erro-
rem. Instare Alexandrum gravem, etiam si omnes præsto
essent: quid futurum, si, persequuti fugam ipsius, alienentur à
13 *rege? Ea re paruit Artabazo; & quamquam movere*
castra statuerat, turbatis tamen omnium animis, eod-
em in loco substetit. sed adtonitus mœstitia simul &
despera-

nitis partibus majora pluraque supplicia
 in immortalis ista morte, ubi nihil præ-
 ter penam vivit, esse deferenda, quo-
 rum effugium alia ulterior mors non
 reperiat. *Freinsh.*

7 *Itaque ultimum*] Acidalius aptius
 credit *Vriqve.* Freinshemius *Itaque*
 mavult, optime coherens præcedenti-
 bus. cui merito assentior: *Virtus ni-*
hil inexpertum omittit, itaque ultimum
omnium mors est. non ergo præcipien-
 da, aut priori loco tentanda quam ea,
 quæ ordine præcedunt. quæ si omnia
 exhausta sunt, tum demum tempus est
 non pigre eo ire.

12. *Suorum tamen,*] Hoc tamen
 omittunt quidam Impressi, & mox
 alieno loco inferciunt: *Instare tamen*
Alexandrum, &c.

13 *Ea re paruit*] Alii leg. *à rege?*
 & *ii agrè paruit.* Haud dubito, quin
 verissime emendaverit Acidalius: *alie-*
nentur. Agre paruit, &c. Sic etiam
 sub fin. hujus cap. *agre à Dario impe-*
travit.

Sed adtonitus mœstitia simul & de-
speratione, &c.] Sed mox *solitudinem,*
quam pro solatio petiverat, pifusus. Se-
 cessus quidem, precum, studiiorum &
 consiliorum causa utilis. Sed animum
 mœrore

desperatione, tabernaculo se inclusit. Ergo in castris, 14
 quæ nullius regebantur imperio, varii animorum motus
 erant; nec in commune, ut antea, consulebatur. Dux 15
 Græcorum militum Patron *armacapere* suos jubet, *pa-
 ratosque esse ad exsequendum imperium*. Persæ secesserant: 16
 Bessus cum Bactrianis erat; tentabatque Persas abdu-
 cere, *Bactra, & intacta regionis opulentiam, simulque que
 manentibus instarent pericula*, ostentans. Persarum om-
 nium eadem fere fuit vox, *nefas esse deserere regem*. Inter 17
 hæc Artabazus omnibus imperatoriis fungebatur offi-
 cii. ille Persarum tabernacula circumire, hortari,
 monere nunc singulos, nunc universos, non ante de-
 stitit, quam satis constaret, imperata facturos. Idem
 ægre à Dario impetravit, *ut cibum caperet, animumque
 regis*.

mœrore affectum sæpe magis turbar,
 quam solatur. vid. Horat. lib. ep. 1, 11.
 Senec. epist. 10, 25, 28, 55. Scaliger 3.
 Epidorp.

*Si prudentia, si ratio, non loca cu-
 ras
 Delent, decet haud joca, sed mutare
 teipsum.* Loccenius.

CAP. X.

*Bessi & Nabarzanis de Dario prodendo aut occidendo nefaria deli-
 beratio; quam miris artibus occultant.*

AT Bessus & Nabarzanes olim agitatedum scelus 1
 exsequi statuunt, regni cupiditate accensi:
 Dario autem incolumi tantas opes sperare
 non poterant. Quippe in illis gentibus regum 2
 eximia majestas est. ad nomen quoque barbari conve-
 niunt; & pristinae veneratio fortunæ sequitur adversam.
 Inflabat impios animos regio cui præerant, armis virif- 3
 que & spatio locorum nulli earum gentium secunda.
 tertiam

2 *Quippe in illis gentibus*] Tetigi-
 mus supra ad 3, 6. 17.

*Et pristina veneratio fortuna sequitur
 adversam.*] Merito fides subditorum
 erga Magistratum in utraque fortuna

eadem erit, si veram subjectionem &
 amorem suo capiti probare velint.
 Nam ut Nazarius in paneg. ait; *quos
 impense amamus, observantia illorum
 integra est, etiamsi fortuna delapsa est.*

- tertiam partem Asiæ tenet: multitudo juniorum, exercitus, quos amiserat Darius, æquabat. Itaque non illum modo; sed etiam Alexandrum spernebant: inde vires imperii repetituri, si regionis potiri contigisset.
- 5 Diu omnibus cogitatis, placuit per milites Bactrianos, ad omne obsequium destinatos, regem comprehendere; mittique nuncium ad Alexandrum, qui indicaret, *6 vivum adservari eum.* si, id quod timebant, prodicionem aspernatus esset; occisuri Dariam, & Bactra cum suarum gentium manu petitori. Cæterum propalam comprehendi Darius non poterat; tot Persarum millibus laturis opem regi: Græcorum quoque fides timebatur.
- 8 Itaque quod non poterant vi, fraude adsequi tentant: pœnitentiam secessionis simulare decreverant, & excusare apud regem consternationem suam. Interim qui Persas sollicitarent mittuntur: hinc spe, hinc metu militares animos versant; *9 ruina rerum illos subdere capita; in perniciem trahi; cum Bactra pateant, exceptura eos donis & opulentia, quantam animis concipere non possint.* Hæc agitantibus Artabazus supervenit, sive regis jussu, sive sua sponte; adfirmans, *10 mitigatum esse Dariam, & eundem illis amicitiam gradum patere apud regem.* Illi lachrimantes nunc purgare se; nunc Artabazum orare, *11 ut causam ipsorum tueretur, 12 precesque perferret.* Sic peracta nocte, sub lucis ortu Nabar-

Sed cum hac dilapsa custodes corporis regii, & non pauci Persæ, tandem perfide dilapsi sunt. *Loccenius.*

4 *Vires imperii repetituri, si regionis potiri contigisset.*] Totius Asiæ, Persidis, Babylonis, Mediæ, & quicquid Dario paruisset, recuperaturi, si Bactrianam regionem occupassent, sibi que parere coëgissent. Vel, inde vires bello accisas instauraturi. *Rud.* Fortè legend. *vires imperii repetituri*, hoc est, vicissim repetituri imperium orbis terrarum; quod jam Alexander occupaverat. hoc enim eorum consilium fuisse,

supra quoque 9, 2. ostendit: cogitabant enim idem, quod sic expressit Lucan. 2, 13.

— *Fors incerta vagatur, Fertque refertque vices.*

9 *Ruina rerum illos*] Similitudine eadem aliter utitur Barclaius lib. 1. *Iussus est nihil movere Gelanorum; sed tanquam a convulsa domus excidio vices subtrahere.* quem locum longè diversum in sensum detorquet in interpretatio Germanica. *Freinsh.*

Donis] Alii leg. *bonis.*

Nabarzanes cum Bactrianis militibus in vestibulo prætorii aderat, titulum solennis officii occulto sceleri præferens. Darius signo ad eundem dato, currum pristino more conscendit. Nabarzanes cæterique parricide pro-¹³ cumbentes humi, quem paulo post in vinculis habituri erant, sustinere venerari, lachrimas etiam pœnitentiæ indices profuderunt, adeo humanis ingeniis parata simulatio est. Preces deinde, suppliciter admotæ, Da-¹⁴ rium, natura simplicem & mitem, non credere modo quæ adfirmabant, sed etiam flere coegerunt. Ac ne¹⁵ tum quidem cogitati sceleris pœnituit, quum intuerentur, qualem & regem & virum fallerent. Ille quidem securus periculi quod instabat, Alexandri manus, quas solas timebat, effugere properabat.

CAP.

¹² Nabarzanes cum Bactrianis militibus in vestibulo prætorii aderat, titulum solennis officii occulto sceleri præferens.] Et paulo post : Nabarzanes cæterique parricide procumbentes humi quem paulo post in vinculo habituri erant, sustinere venerari, lacrymas etiam pœnitentiæ indices profuderunt, adeo humanis ingeniis parata simulatio est. Hæ sunt detestandæ artes perfidorum & insidiatorum, ut solenne officium occulto sceleri prætexant, ficto obsequio, ficta fronte, crocodyli lacrymis eum, cui insidias tendunt, nihil tale expectatum perdant. Sic Abner à Ioab occisus est simulatione blandæ salutationis. Spitamenes ab uxore simulato captus est obsequio apud Curium lib. 8. Dion. circumventus & interfectus est à Calli-

crate simulatione officii. Treveris fuit simulatum obsequium erga Voculam, quò incautiorem opprimerent, apud Tacitum iv. Hist. Verissimum de his Ciceronis effatum i. in Verrem : Nulle sunt occultiores insidiæ, quam quæ latent in simulatione officii aut in aliquo necessitudinis nomine. nam eum qui palam est adversarius, facile cavendo vitare possis. hoc vero occultum, intestinum, domesticum malum non modo non existit, verum etiam opprimit antequam perspicere atque explorare possis. Sedulà itaque hic cautione opus est, ne sub ficta amici persona pessimus obrepat inimicus. Simile de Cæsaris nece Suetonius cap. 82. Assidentem conspiratæ specie officii circumsteterunt.

Insidia proditorum Dario aperiuntur. qui Græcorum præsens iutumque respuit auxilium; paratus perire, si saluum esse nollent sui milites.

- 1 **P**ATRON autem, Græcorum dux, præcepit
 suis, ut arma, quæ in sarcinis antea ferebantur, induerent; ad omne imperium suum parati & intenti.
 2 Ipse currum regis sequebatur, occasione imminens adloquendi eum: quippe Bessi facinus præferat. sed Bessus, id ipsum metuens, custos verius, quam
 3 comes à curru non recedebat. Diu ergo Patron cunctatus, ac sæpius sermone revocato, inter fidem timo-
 4 remque hæsitans, regem intuebatur. qui ut tandem advertit oculos; Bubacem spadonem inter proximos currum sequentem percontari jubet, numquid ipse velit dicere. Patron, se verò, sed remotis arbitraris, loqui velle cum eo respondit.

1 **Patron**] Meminit hujus Arrianus, quamquam *Paronem* pro *Patrone* vocet. Phocensem patria fuisse, idem tradit.

In sarcinis] Tanquam omnibus ad iter potius fugamque, quam ad prælium paratis. Nec enim fere expediebantur, hoc est, ex sarcinis atque tegminibus proferebantur, aptabanturque arma, quam ubi prælium speraretur. De quo more Lipsium in *Analect. ad Milit. Roman. dial. 2.* vide. Sic ergo & alia hujus auctoris loca capienda. ut supra 3, 8. *itineri quam prælio aptiores erant, raptimque arma capiebant.* & de Alexandri militibus in transitu Tigris supra 4, 9. *cumulis sarcinarum passim stuantibus rex monet, ut satis haberent arma retinere:* tanquam quæ & ipsa inter cæteras sarcinas erant. Idque magis etiam intelligitur ex Xenophonis loco lib. 4. *αὐτὰρ αὐτῶν.* Atque hinc ex contrario cognoscitur, quid sit *itineri simul & prælio paratum esse:* nempe armis non in sarcinas colligatis, sed

aptatis corpori, & ad congressum paratis, iter facere. *Freinsb.*

2 *Custos*] Non ut corpus ejus teneretur; sed ne qua elaberetur, quem vel capere, vel mactare cupiebat. *Rad.*

3 *Revocato*] Sic olim legendum conjeceram, & postea expressum vidi in uno Elzeviriano posteriore. nescio, quid sibi velint alii, *sermone revocatus.* at *revocato sermone* est, cum sæpe distitrus toties se repressisset, vocemque jam proclire valentem quasi reprehendisset. *Freinshemius.*

4 *Bubacem*] An è Bubacene natum? multi enim peregrini à patria nomen traxerunt. Est autem Bubacene Asiæ haud procul ab Indis à Polyperconte subacta, ut inf. 8, 5. Curt. docet. *Rad.*

Ipsè] Pal. 1. *ipf.* probe.

Loqui velle cum eo] Acidalius de his quoque verbis dubitat, sed cum sensum habeant, inque omnibus libris reperiantur, & vero si iste mos admitteretur, nihil unquam suspitione vacuum sit futurum; merito ferimus.

dit. Jussusque propius accedere, sine interprete, nam haud 5
rudis Græcæ linguæ Darius erat; Rex, inquit, ex *L mil-*
libus Græcorum supersumus pauci, omnis fortuna tua comites;
& in hoc tuo statu iidem, qui florente te fuimus: quascumque
sedes elegeris, pro patria & domesticis rebus petituri. Secundæ
adversæque res tuæ copulavere nos tecum. Per hanc fidem invi- 6
etam oro & obtestor, in nostris castris tibi tabernaculum statue,
nos corporis tui custodes esse patiaris. Amisimus Græciam; nul-
la Bactra sunt nobis; spes omnis in te, utinam & in cæteris esset.
Plura dici non adinet. custodiam corporis tui externus & alie-
nigena non deposcerem, si crederem alium posse præstare. Bes- 7
fus, quamquam erat Græci sermonis ignarus, tamen
stimulante conscientia indicium profecto Patronem
detulisse credebat: & interpretis Græci relato fermo-
ne exempta dubitatio. Darius autem, quantum ex vul- 8
tu concipi poterat, haud sane territus, percontari Pa-
trona causam consilii, quod afferret, cœpit. Ille non ultra
differendum ratus, Bessus, inquit, & Nabarzanus insidian-
tur

5 *Haud rudis*] En & barbari reges Græcæ discabant. quod hodie miraculum, si quis principum, regum, Cæsarium, Græcæ vel discat, vel sciat, quam tamen linguam Carolus Magnus, omnis Germaniæ & Occidentis imperator, optime percalluit, cum Michaëlis Rangabæ legatos Græcæ perorantes humanissime audivit, & Cuspiniano teste, magnis muneribus profecutus est. Mithridates, rex Ponti, duarum & viginti linguarum idiomata percalluerat, quorū nempe gentibus imperitabat. Romani Cæsares omnes Græcæ norant. Sane Darium Græcæ scivisse haud valde mirandum est, quippe cui cum Græcis, florentissimo tum temporis literis armisq; populo, plurimum erat commercii, quique suo sub imperio nationis ejus linguæq; civitates haberet haud paucas.

Ex L millibus] Persarum copias 30000. Græcorum, mercede conductæ, adjecta sunt, ut supra 3, 9. refert Curtius. posset igitur non injuria cuiquam,

rem attentius consideranti, oboriri suspicio, ut pro *quinquaginta, triginta* legendum crederet. *Popma.* Si tamen omnes ad Granicum, ad Issum, ad Gavgamela colligas, facile *quinquaginta* millia conficias. *Raderus.* Imo multo plura: quando *Leosthenes Græcos conducticios, qui Persis stipendia fecerant, ad quinquaginta prope militum millia in naves impositos, invito etiam Alexandro, in Græciam incolumes reportavit.* Pausanias lib. 8.

7 *Stimulante conscientia indicium*] Mens, malè sibi conscia vel jam perpetrati vel mox perpetrandi sceleris, nunquam est quieta & secura. quod enim secum animo vertat, non tam audet quam timet: ne, vel antequam perpetraretur, notitia & indicio alterius detegatur, vel postquam perpetratum est, pœna comes premat. Vnde Statius 2, Thebaïd.

— *O caca nocentum*
Consilia! ô timidum scelus!

tur tibi, in ultimo discrimine & fortunæ tuæ & vitæ. Hic dies
 9 aut parricidis, aut tibi futurus ultimus. Et Patron quidem
 10 egregiam conservati regis gloriam tulerat. Eludant
 licet, quibus forte ac temere humana negotia volvi agi-
 que persuasum est. Equidem æterna constitutione cre-
 diderim, nexuque causarum latentium, & multo ante
 destinatarum, suum quemque ordinem immutabili lege

percur-

Et 3. Thebaïd.

_____ *scelerisque patrati
 Supplicium exercent cura: tunc plu-
 rima versat*

Pessimus in dubiis augur timor.

8 *Et fortunæ*] Non audio Acidalium, qui es pro & velit: nec in anterioribus potius concipi quam conspici legendum arbitror: cum enim utrumque recte dicatur, unus, puto, librorum consensus est, qui monstrare possit utrum utri præferri debeat.

9 *Tulerat.*] Hoc est, laurus fuerat, si scilicet parvisset Darius. Hujus formulæ in priscis scriptoribus occurrunt exempla. Anianianus 21, 25. *Si per meato flumine nullum qui resisteret invenisset, absque difficultate penetrarat Euphraten.* & 19, 13. *ni obstitisset violentior cursus, in ipsius tentoriis obruncarant.* & 26, 15. *cuncta confuderat, ni gladio perisset ultore.* Livius 34, 29. *difficilior facta oppugnatio erat, ni T. Quintius, &c. supervenisset.* Florus 4, 2. *peractum erat bellum sine sanguine, si Pompejum Brundisii opprimere potuisset. & ceperat. sed, &c.* Tacit. 1, 63. *trudebanturque in paludem, &c. ni Cæsar productas legiones instruxisset.*

10 *Eludant licet,*] Sic plane Liv. 6, 41. *Eludant nunc licet religiones, quod enim, &c.*

Suum quemque ordinem] Merulæ editio: quaque. quam lectionem præfert Acidalius, nimirum quia omnia fato regantur. Freinshemius communem veram putat, ut ad homines, quorum præcipua in hoc theatro scena est, tantum respexerit Curtius. Utraque

lectio legitima est, si ad res, quibus accommodatur, rite referatur. Propius tamen accedo posteriori sententiæ. Blanckardus.

Immutabili lege percurrere.] Hic Curtius vitato defectu, dum negat, forte ac temerè res humanas volvi, incidit in excessum, cum Stoïcis statuendo immutabilem fati necessitatem: cum tamen quoddam *ἄνδεξιόν* ac libertas actionum in rebus externis ac civilibus detur; divina autem providentia tanquam prima causa per medias ac secundas causas agat, & omnia justè ad bonos fines ordinet. Hoc ergo exitium non ex irrevocabili fati lege evenit Dario; quum vel potuisset ordinaria media se fervandi, à Patrone & aliis oblata, complecti: vel si finis imperii ac vitæ violentum manebat Darium, manebat ob antegressâ ejus & populi delicta. Vide hic Rader. & Lips. lib. 1. de Constantia cap. 20. *Loccenius.* De Fato vide etiam Lipsium Polit. 1, 4. fati prolixè & accurare differentem. Auctoribus ibi relatis compara Marcellin 23, 11. *Posthabito tamen suavitate cautissimo* (non secus atque Darius Curtianus) *fidentiùs ultra tendebat: quoniam nulla vis humana vel virtus meruisse unquam potuit, ut quod præscripsit fatali ordo, non fiat.* Aurel. Victor. in Numeriano: *Arduum fatalia devertere: eoque futuri notio superflua.* Senecam suavor III. *Hoc Cestius diligenter divisit. dixit enim, deos rebus humanis non interponere arbitrium suum: si interponant, voluntatem eorum ab homine non intelligi: ut intelligatur, non posse fata revocari. Si non sint facta, sacra profutura:*

ra:

percurrere. Darius certe respondit; *quamquam sibi Graecorum militum fides nota sit; nunquam tamen à popularibus suis recessurum. difficilius sibi esse damnare, quam decipi. quicquid fors tulisset, inter suos perpeti malle, quam transfugam fieri. Sero se perire, si saluum esse sui milites nollent.* Patronus desperata salute regis, ad eos, quibus præerat, rediit; omnia pro fide experiri paratus.

ra: si sint, non posse mutari. ex Homer. Od. 3. v. 147.

Ὅυ γδ τ' αἰψά θεῶν ἰστέπει) νόθ' αἰὲν ἐόντων.

Non etenim diuum mens vertitur a teinorum.

II A popularibus] Neque id sine ratione: nam eo facto maximopere eos offendisset: & ut seq. cap. loquitur, parricidio exonsationem obtulisset. Nam quanta cum invidia res ista conjuncta fuerit, satis apparet ex eo, quod infra 6, 4, 3. Nabarzanes non aliud magis prætexit facinoræ. Sic & Macedones infra 10, 4, 5. nihil molestius tulerunt, quam regem custodes corporis ex Persis delegisse. Sertorium multi, qui cum eo fugerant, Romani, postea deseruerunt, hac præcipue causa, quod is custodes à Celtiberiis undique acciverat, & Romanis à corpore amotus, eorum loco exteris se crediderat. Non enim milites æquo animo perferre poterant, se infidelitatis ab eo argui. Appian. lib. 1. civil. Freinshemius.

Sero se perire.] Similiter Scipio apud

Livium 28, 27. Equidem si totum exercitum meum mortem mihi optare crederem, heic statim ante oculos vestros morerem, &c. ad quem locum nos ex Isoncrate, Cicerone, Seneca, Plutarcho, Cassio, aliisque plura. Gruterus ad ista Sueton. Calig. 56. sponte se periturum, se & illis mors dignus videretur. Tiberius, qui inter initia imperii, quoties casus ira tulisset, precari solitus est tantum sibi vita & imperii tempus, quantum reipubl. conducirer: postea quoque accusato Lentulo, quasi vita principis infidias strueret; vita se jam dignum amplius negavit, ubi Lentulus quoque ipsi infensus esset. Dio lib. 57. Gelon comperita conjuratione armatus in concionem ascendit; mox exutis armis, dedere se, vitamque suam universis dixit; occiderent, si ira videretur. *Alian. hist. Var. 13, 37.*

Milites] Possent quidem abesse hæc vocula, sed cum in omnibus libris compareat, nec lædat sententiam, aut struendam verborum, quis spuriam cum Acidalio pronunciet?

C A P. XII.

Bessus Darium factis verbis & lacrymis delusum comprehendit; aureisque vincitum compeditibus, in sordido vehiculo ad Alexandrum deduci curat.

T Bessus occidendi protinus regis impetum conceperat. sed veritus ne gratiam Alexandri, ni vivum eum tradidisset, inire non posset;

1 Conceperat.] An ceperat? quomodo & alibi non semel legi-

tur. Putaverim utrumque constare, Blanchardus.

set; dilato in proximam noctem sceleris consilio, agere gratias incipit, quod perfidi hominis insidias, jam Alexandri opes spectantis, prudenter cauteque vitasset. donum eum hosti laturum fuisse regis caput. nec mirari, hominem mercede conductum omnia habere venalia: sine pignore; sine lare; terrarum orbis exsulem; ancipitem hostem; ad nutum licentium circumferri. Purganti deinde se, deosque patrios testes fidei sua invocanti, Darius vultu adfentiebat; haud dubius quin vera deferrentur à Græcis; sed eo rerum ventum erat, ut tam periculosum esset non credere suis; quam decipi. xxx millia erant, quorum inclinata in scelus levitas timebatur; iv millia Patron habebat: quibus si credidisset salutem suam, damnata popularium fide, parricidio excusationem videbat offerri. Itaque præoptabat immerito, quam jure violari. Bessio tamen insidiarum consilium purganti respondit; *Alexandri sibi non minus justitiam, quam virtutem esse perspectam. Falli eos, qui proditionis*

Agere gratias incipit,] Et hic perfidæ simulationis exemplum in Bessio occurrit, suum flagitium aliis objectare. ut loquitur Tacitus 2. Hist. de quo plura exempla notavit Muretus, lib. 1. Var. Lect. cap. 12. & sic,

Quum magna mala superest audacia causa,

Creditur a multis fiducia.

ut loquitur Juvenalis Sat. 3. *Loccen.*

3 *Sed eo rerum ventum erat, &c.*] Tunc est tam periculosum non credere suis quam decipi, quum re quidem suspecta, sed uondum manifesta, diffidens animos suspectatorum magis à se avertere, & sceleri occasionem alicujus excusationis aperire potest. Livius lib. III. *Multi & varii timores. inter ceteros eminebat terror servilis, ne suus cuique domi hostis esset, cui nec credere, nec non credendo, ne infestior fieret, fidem abrogare, sat ututum erat.* Seneca lib. 2. de ira cap. 23. *Plurimum mali credulitas facit. Sæpe ne audiendum quidem est; quoniam in quibusdam rebus satius*

est decipi, quam diffidere. Verum ubi manifesta perfidæ quorundam extant argumenta & certa indicia, tamen adhuc diffidere velle, infelicis est simplicitatis & stoliditatis. quæ etiam Dario fraudi fuit & malo, sed pessimis autoribus. Vide cl. Bœcleri Characteres Politicos Vellejanos, eruditæ prudentiæ scriptum. cap. 11. §. 29. 30. *Loccen.*

4 *XXX millia erant,*] Totus igitur exercitus erat, ne Græcis quidem exclusis, 1, 8. 3. Quid si rescribamus *tria millia*, ut de Bactrianis intelligatur. nam ceteros innocentes fuisse, sequentia probant. *Sebisus.* Cui ne adfentiar, facit quod tota ista argumentatio concideret, qua Darii Curtius ostendit noluisse paucorum societatem amplecti, multo pluribus neglectis offensisque. Quod autem triginta potius millia, quam triginta tria & trecentos nominavit (ad eum enim numerum superiori loco relata ratio consurgit) more consueto auctorum fecit, qui rotundo numero uti gaudent. Græcis

tionis ab eo præmium expectent: violata fidei neminem acriorem fore vindicem ultoremque. Jamque nox adpetebat, 6
 quum Persæ more solito armis positis ad necessaria ex proximo vico ferenda discurrunt. At Bactriani, ut imperatum erat à Bessò, armati stabant. Inter hæc Darius Artabazum acciri jubet; expositisque, quæ Patron detulerat, haud dubitare Artabazus quin transeundum esset in castra Græcorum. Persas quoque periculo vulgato sequuturos. Destinatus forti suæ, & jam nullius salubris consilii 8
 patiens, unicam in illa fortuna opem Artabazum ultimum illum visurus amplectitur; perfususque mutuis lachrimis, inherentem sibi avelli jubet: capite deinde velato, ne inter gemitus digredientem velut à rege intueretur; in

cis autem exceptis, tamen adhuc triginta millia barbarorum fuisse, & supra ad 5, 8. ostendimus, & hoc etiam loco adjuti evidenter confirmare possumus.

Freinshemius.

5 *Violata fidei neminem acriorem fore vindicem ultoremque.*] Quod Alexander re ipsa præstitit, dum Bessum fratri Darii plectendum dedit, & cruci affigi jussit. de quo plura ad lib. vii. *Loccenius.*

6 *More solito*] Nec Parthis patrium, aut consuetum fuisse, noctu pugnare, Plutarchus in Crasso cap. 57. tradit. Cujus locum huic nostro comparat Bisslon. lib. 3. de regno Pers.

8 *Perfususque*] Rurigerius legendum censet, *profususque.*

Velut à rege] Alii *velut à rogo.* Quæ ego apta non negem plane, neque eo minus à nasutulo aliquo interpolata constanter ausim affirmare. De rogo sit aliquid; atque ipse scio, quid dici, qui interpretari, qui defendi possit. Verum enimverò Curtius aliter scripsit, ac vera lectio non diu quaesita, feliciter inventa nobis. Nam vel quovis sacramento contenderim rescribendum: *vel à rege.* Hæc Curtii mens, hic Darii adfectus, qui abeuntem amicum nec à rogo sustinebat intueri. Sic

Radero probante *Acidalius.* Fatuum illud, *velut à rege;* nec magis profecto falsum, *vel à rege,* quo juveniliter se effert *Acidalius.* Unica & vera lectio est à libris Modii: *velut à rogo:* quam ille frustra traducit. & miror, potuisse in partes *Raderum* trahere. De *Artabazo* loquitur digrediente ab *Dario:* quomodo? non tanquam à rege, ne quidem ut à vivo, sed velut à funere aut rogo vel busto, inter gemitus aut lacrimas. Ex ritu antiquis usitato. *Tibullus:* *Et fleat effusus ante sepulcra comis.* *Petronius,* cum lacrimarum ubertim manantium & aniculæ fetu confusa mentionem fecisset: *Quid vos in cellam meam tanquam ante recens bustum venistis? utique die feriarum, quo etiam lugentes vident.* Hoc non est aliquid, quod dici, qui interpretari, qui defendi possit: sed hic est solus & verus *Curtii* sensus. Nam *Darius* velavit caput, more etiam inter antiquos usitato, de rebus suis desperantium & quasi fortunæ se dederunt, ne intueretur amicum discendentem inter gemitus & lacrimas, sive omnis & religionis causa, sive quod turpe judicaret cum *Tito,* quemquam, nedum tam fidum ac probatum, à sermone principis tristem discedere. *I. F. Gronovius.*

- 9 in humum pronum corpus abjecit. Tum vero custodiae ejus adsueta, quos regis salutem vel periculo vitæ tueri oportebat, dilapsi sunt; cum armatis, quos jam adventare credebant, haud rati se futuros pares. Ingens ergo in tabernaculo solitudo erat, paucis spadonibus, quia quo discederent, non habebant, circumstantibus regem. At ille remotis arbitris, diu aliud atque aliud consilium animo volutabat. Jamque solitudinem, quam paulo ante pro solatio petiverat, perofus; *Babacem vocari* jubet. quem intuens, *Ite, inquit, consulite vobis, ad ultimum regi vestro, ut decebat, fide exhibita. ego hic legem fati mei exspecto. forsitan mireris quod vitam non finiam? alieno scelere, quam meo mori malo.*
- 10 Post hanc vocem spado gemitu non modo tabernaculum; sed etiam castra complevit. Inrupere deinde alii, laceratisque vestibus lugubri & barbaro ululatu regem deplorare cœperunt. Perfæ, ad illos clamore perlato, adtoniti metu, nec arma capere, ne in Bactrianos inciderent; nec quiescere audebant, ne impie
- 11 desere-

9 *Armatis,*] Alii auctores: *tum vel cum armat.* forte non frustra ibi inserta vocula; & potest fuisse *tot armatis.*

Non habebant,] Quippe viles apud alios & contempti, quæ inter cæteras causa Cyrum movit, ut ejusmodi homines sibi fidissimos futuros crederet. si Xenophonti in lib. 7. *paud.* fides habenda. *Freinsh.*

10 *Perofus;*] Simile illud Tac. 2, 31. in extrema anxietudine Libonis, *ipfis, quas in novissimam voluptatem adhibuerat, epulis excruciatas.*

11 *Alieno scelere,*] Sic Florus lib. 4. cap. 7. in fin. de Bruto & Cassio, illos in abolitione animarum suarum suo judicio, *alieno scelere* usos scribit. Seneca epist. 70. *Stultitia est timore mortis mori. Venit qui occidat. Exspecta, quid occupas? quare suscipis aliena crudelitate procuracionem.* Ib. Scribonia gravis femina ad Drusum Libonem, se-

cum agitantem, an ipse sibi conscisceret mortem, an exspectaret ab aliena manu: *Quid te delectat alienum negotium agere?* Non solum autem sceleratus, sed etiam nimis sævus in se ipsum est, qui sua manu corpus & animam suam perdit. *Loceen.*

Quam meo] Non audio Acidalium, qui inserta vocula malit, *quam metu meo.* Sane potuisset ita scribere *Curcius*, sed voluisse, quis monstrer? & tamen sic concepta sententia Dario non indigna, ipsa autem structura verborum etiam elegantior, At supra 3, 6. de Alexandro sic locus est, *satius est alieno me mori scelere quam metu meo?* scilicet pro subjete materiae ratione aliter ibi loqui non poterat, quæ hic longe diversa, aliam quoque sententiam postulavit. Sic Carthaginenses apud Flor. 2, 15. *parriam suam malebant hostium manibus, quam suis everti.* *Freinsh.*

deserere regem viderentur. Varius ac dissonus clamor 14
 sine duce ac sine imperio totis castris referebatur.
 Bessio & Nabarzani nunciaverant sui, *regem à semetipso*
interemptum esse. planctus eos deceperat. Itaque cita- 15
 tis equis advolant, sequentibus quos ad ministerium
 sceleris delegerant: & quum tabernaculum intrassent,
quia regem vivere spadones indicabant, *comprehendi vinci-*
rique jusserunt. Rex curru paulo ante vectus, & deo- 16
 rum à suis honoribus cultus, nulla externa ope admota,
 captivus servorum suorum, in sordidum vehiculum pel-
 libus undique contactum imponitur. Pecunia regis, & 17
 supellex, quasi jure belli diripitur, onustique præda, per
 scelus ultimum parata, fugam intendunt, Artabazus 18
 cum iis, qui imperio parebant, Græcisque militibus
 Parthienem petebat, omnia tutiora parricidarum con-
 tuitu ratus. Persæ, promissis Bessi onerati: maxime quia 19
 nemo alius erat, quem sequerentur; conjungere se Ba-
 ctriianis, agmen eorum tertio adsequuti die. Ne tamen 20
 honos regi non haberetur; aureis compedibus Darium
 vinciunt:

16 *Deorum*] Post hanc vocem intrudunt libri *auspiciis*. quod videtur Freinshemio ex inepta glossa marginali, volenti explicare, quid sint deorum honores, in textum irrupisse.

Nulla externa ope admota,] De hujus quoque loci integritate multum dubitat. nec abest multum, quin mutilum pronunciet, &c. Et tamen integer etiam videri locus, si recte capias, possit. *Non admota externa ope*, cuius jam scilicet egebat, à suis plane destitutus. Infra 6. 3. *regem suam etiam externa opis egentem.* Acidalius. Melius tamen illud *nulla externa ope*, cum Berneggero retuletis ad *captivum*. Darius fuit à servis propriis captus, nulla externa ope admota, hoc est, ut servi non juvantur juberentur ab hostibus. *Freinshemius.*

17 *Pecunia*] Strabo lib. 15. de thesauris Alexand. *Nonnulli omnia undi-*

que Ecbatano comportata, dicunt fuisse 6 & LXXX millia talentorum. VIIII millia vero, *quæ cum Dario à Media fugiente exportata, ab iis direpta fuerunt, qui eum necaverunt,* Arrianus 3. Darium Ecbatanis ad VII. M talentum abstulisse scribit. uter horum verius narret, nostra parum interest.

19 *Persæ, promissis Bessi onerati,*] Sceleratis omnia sunt honesta cum pretio, ut Clippus ait.

Nemo alius erat,] Tum enim facile est exercitu, vel regno potiri. vide Tacit. 6, 34. 3. *inanem mox regiam Æeta, vacuosque Colchos repetivit.* Freinsh.

20 *Aureis compedibus Darium vinciunt:*] Dio Chrysostronus oratione ultima, & Iustinus 5, 11. narrat, hujusmodi vinculis oneratos etiam à Cyro Astyagen, ab Artaxerxe Cyrum fratrem. Antonius quoque regem Armeniæ Artavasdem fraude deceptum, *catenis,*

vinciunt : nova ludibria subinde excogitante fortuna. Et ne forte cultu regio posset adgnosci ; fordidis pelli- bus vehiculum intexerant : ignoti jumenta agebant, ne percontantibus in agmine monstrari posset : custodes procul sequebantur.

nis, sed ne quid honori deesset, aureis vinxit. ut Vellejus 2, 82. refert. Popma. Ad hæc fortassis exempla alludens Terullian. de cultu feminarum 1, 6. Apud barbaros quosdam, quia vernaculum est aurum & copiosum, auro vinctos in ergastulis habent, & divitiis malos onerant, tanto locupletiores, quanto nocentiores. Quem locum illustrat alius ex

Heliodori Æthiop, lib. 9. ubi de Theagene. De Dario & Iustinus 11, 15. Sic in Appiani Mithridat. rex ille filium cognominem vocatum ad se vinxit aureis compedibus, nec multo post necavit.

Procul sequebantur.] Eundem nimirum ad finem, ne inde suspicio oriretur, regem eo curru vehi. Freinsb.

C A P. XIII.

Alexander, audito Darii periculo, ad Persarum exercitum contendit. Bessus autem, cum Parricidis aliis arma vultumque metuens victoris, Darium, multis confossum vulneribus, relinquit, fugaque sibi consulere conatur.

- 1 **A**LEXANDER, audito Darium movisse ab Ecbatanis ; omisso itinere, quod patebat in Mediam, fugientem insequi pergit strenue.
- 2 Tabas oppidum est in Parætacene ultima : ibi transfugæ nunciant, precipitem fuga Bactra petere Darium. Certiora deinde cognoscit ex Bagysthene Babylonio, non equidem

1 **P**atebat] Alii petebat. Forsan legend. parabat.

2 **Tabas**] Non ausim adfirmanti Radero credere, vere emendare Glareanum *Ragas*. præterquam enim quod ea Mediæ urbs non *Ragas* nominatur recto casu, sed *Rhaga* ; etiam supra verè fidem non est, aliam ibi fuisse, *Tabas*. nec sane multum ad rem facit, quod Stephanus tres hoc nomine urbes alibi, nullam in Parætacene nominet. Scribit quidem Arrianus 3, 4, 16. Alexand. Rhagas pervenisse, sed in tota ista narratione sapius à Curtio dissidet, ut hunc ex illo corrigere non satis tutum sit, aut integrum. *Freinsb.*

3 **Bagysthene Babylonio,**] Rectum videatur hic cum Radero sequi Arrian. 3, 4, 12. qui Bisthanem hunc appellat, Ochi, qui ante Darium regnaverat, filium. Sed sunt quæ dissuadent, tum, quod modo dixi, perpetuus fere horum auctorum in ista narratione dissensus : tum etiam quod hic additur *Babylonio*, quod cur illi Bisthani tribui debeant, docendum erat. Raderus *Megisthane* edidit : atque ita Modii codices habuisse affirmat. Certe Brissonius lib. 1. *Megistanem Babylonium* hic reperit, atque sic Persarum Parthorumque præcetes purpuratosque interdum appellari, non paucis Græcorum Latinorumque scriptorum

equidem vincitum regem, sed in periculo esse aut mortis, aut vinculorum. Rex ducibus convocatis; maximum, inquit, 4 opus, sed labor brevissimus superest; Darius haud procul destitutus à suis, aut oppressus. In illo corpore posita est victoria nostra: & tanta res celeritatis primum. Omnes pariter concla- 5 mant, paratos ipsos sequi; nec labori, nec periculo parceret. Igitur raptim agmen cursus magis quam itineris modo ducit: ne nocturna quidem quiete diurnum laborem relaxante. Itaque quingenta stadia processit: perven- 6 tumque erat in vicum, in quo Darium Bessus comprehenderat. Ibi Melon Darii interpretis excipitur. cor- 7 pore non potuerat agmen sequi, & deprehensus celeritate regis, transfugam se esse simulabat. Ex hoc acta cognoscit. sed fatigatis necessaria quies erat. Itaque 8 delectis

ptorum locis ostendit. Supra etiam 5, 1. 20. habuimus *Bagophanem Babylonium*, quo & ipso loco dubitabam, an Megistanem legi rectius foret, cum alia edd. *Bagistanem* habeant. Est & *Megistanum* mentio in Syrac. 23, 19. ἀνά μέσον γὰρ Μεγιστάνων σινεδρόσεις. nam inter purpuratos considebit. Item in adjunctis Eusebianis. Μετὰ τὴν πλὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν διαίρωντες τὴν βασιλείαν οἱ Μεγιστῶνες αὐτῶν: Post Alexandri vero finem dividentes imperium proceres ejus. Et aliquanto post: Καὶ εἰσῆλθεν οἱ Μεγιστῶνες Ναβουχοδονόσσορ εἰς τὴν πόλιν. Et ingressi sunt Megistanes Nabuchodonosoris urbem Hierosolyma. Inter Latinos est & Frontinus strategem. 2, 9. in quendam ex Megistanis (Armenii) quos ceperat, animadvertit. Idem.

4 *Superest;*] Hæc ita edidimus volentibus bonis Cod. & egregio sensu. Ipsum quippe Darium vocat maximum opus, & brevissimum laborem, eadem figura, qua infra 7, 5. *Spitamenes eum* (Bessus) tenebat, collo inserta catena, tam barbaris, quam Macedonibus gratum spectaculum. Hic loquendi modus paulo ignotior, corruptit hunc locum, quem

præ manibus habemus: itidem ut alium Livii, quem ad Flor. 4, 2. emaculavimus. Idem.

In illo corpore posita &c.] Imperator supremus cæsus vel captus est maximum cladis suorum & victoriæ hostium momentum: quum pastore cæso grex plerumque dissipetur: Vel ut Virgilius de navi quæ caret gubernatore, loquitur: *Cedit, quoniam spoliata magistro est.* Vide & Gruteri discurs. cap. 10. ad illa Taciti 4, 25. 5. *Non nisi duce interfecto, requiem belli fore.* Loccenius.

5 *Nec labori,*] Forte fuit, *ne labori, neu periculo parceret.*

6 *Vicum,*] Nomen non exprimit Iustinus 11, 15. *in vico Parthorum Thata* vincitum fuisse scribit; non etiam ibi interfectum.

7 *Interpres excipitur.*] Reges, Persici sermonis ignaros Græcos, per interpretem audiebant: atque ita, Syllontis Sannii verba à Dario exaudita Herodorus 3, 140. refert. Themistoclem quoque, ubi primum in Artaxerxis conspectum colloquiumque venit, per interpretem locutum, Plutarch. in Them. cap. 47. scribit. Sic etiam cum

pelegrinis

delectis equitum sex millibus, trecentos, quos *Dimachas* appellat, adjungit: dorso hi graviora arma portabant, cæterum equis vehebantur; quum res locûsque posce-
 9 ret, pedestris acies erat. Hæc agentem Alexandrum
 -adeunt Orsillos & Mythracenes, qui Bessi parricidium
 exosi transfugerant; nunciabantque, *stadia D abesse Per-*
 10 *sas; ipsos brevius iter monstraturos.* Gratus regi adventus
 transfugarum fuit. Itaque prima vespera ducibus iis-
 dem cum expedita equitum manu monstratam viam in-
 greditur; Phalange, *quantum festinare posset; sequi jussa.*
 Ipse quadrato agmine incedens, ita cursum regebat, ut
 primi

peregrinis egisse reges indicat Herod. lib. 3. sermones à Dario, coram Græcis, habitos cum Indis narrans: *Briffon.*

8 *Dimachas*] Alexander maximus Imperatorum invenit, ut apud Sixtum Arcerium pag. 156. not. ad Ælian. Iulius Pollux testatur. cujus hæc verba sunt: *Erat & aliud equitum genus, Dimachæ dicti, ex inventione Alexandri, armorum apparatu instructi leviore, quam qui est peditum gravus armatura, graviore vero, quam qui est equitum: exercitati in utramque, & pedestrem, & equestrem pugnam: ut & in locis equitari aptis equis utantur: & ut ne, si in loca devenirent iniqua, & minus apta, omnino ad pugnandum inepti essent, idemque experirentur, quod Lydiis quandoque accidit. Equum autem apprehendebat, ac custodiebat famulus aliquis, qui in solum eum usum una sequebatur. iste qui ex equo descenderat, confestim inter pedites armatos pugnabat.* Annotavit etiam Arcerius ex Hesychio eisdem dictos ἀμείπρασ, *Dimacha sunt, qui Hamippi dicti, qui quidem interdum pedites, interdum equites pugnare.* Hamippi autem, quasi dicas, *pedes simul & eques.* Non absimiles ab isto genere sunt equites, qui hodie in militia nostra *Dragons* nuncupantur, bombardas gestantes oblongas ex humeris dependentes. *Raderus.* Dimachas istos eo demum tempore instituisse Alexandrum, ex Arriano 3. colli-

gias: *quum intelligeret, non posse pedites se festinanter equitantem sequi, equites circiter quingentos equis desilire jubet, & duces peditum aliosque præstantissimos quosque, ita ut pedites armati erant; equos conscendere.* Quam rem, licet alia de causa imitatus Cæsar de bel. Gall. 1, 42. *commodissimum esse statuit, omnibus equis Gallis equitibus detractis, legionarios eo milites legionis decima, cui quam maxime confidebat, imponeret.* Hamippos autem istos ex equis pugnavisse, ex Isæo; quam inter pedites, ex Thucydide & Xenophonte, Harpocratonis Lexicon norat: additque, à Philochoro eisdem *αεδαγμυς* sive *antecursores* vocari. Valde falsus est Vir doctus in Miscellaneis, qui apud Curtium pro *Dimichas*, ut falso edebatur, dubitavit legere *Dimoiritas*, aut *Diostinitas*: cum hæc ipsa posterior vocula in Marcellino 27, 20. & Capitolini M. Antonino cap. 21. corrupta sit, legendumque pro ea, *Diogmita*, ut ostendit Cl. *Salmasius* ad dictum Capitolini locum. *Freinsh.*

10 *Ipse quadrato*] Vereor ut hæc bene sana sint. Dixit eum cum expeditis equitibus iter ingressum, phalangem sequi jussisse quantum posset: nunc statim subjungit, *ipsum quadrato agmine incessisse.* Quid si fuerit? *sequi jussa quadrato agmine.* Incedens, &c. Phalangem nimirum quadrato agmine se-

primi cōjungi ultimis possent. ccc stadia processerant, quum occurrit Brocubelus Mazæi filius, Syriæ quondam prætor. is quoque transfuga nunciabat, *Bessum haud amplius quam CC stadia abesse. Exercitum, utpote qui nihil præcaveret, incompressum inordinatumque procedere. Hyrcaniam videri petituros. si festinaret sequi, palantibus superventurum. Darium adhuc vivere.* Strenuo alioqui cupiditatem consequendi transfuga injecerat. itaque calcariibus subditis, effuso cursu eunt. Jamque fremitus hostium iter ingredientium exaudiebatur; sed prospectum ademerat pulveris nubes. paulisper ergo inhibuit cursum, donec consideret pulvis. Jamque conspecti à barbaris erant, & abeuntium agmen conspexerant; nequaquam futuri pares, si Besso tantum animi fuisset ad prælium, quantum ad parricidium fuerat. Namque & numero barbari præstabant, & robore: ad hoc refecti cum fatigatis certamen inituri erant. Sed nomen Alexandri, & fama, maximum in bello utique momentum, pavidos in fugam convertit. Bessus, & cæteri facinoris ejus participes, vehiculum Darii adsequuti, cœperunt hortari eum, *ut conscenderet equum, & se hosti fuga eriperet.* Ille deos ultores adesse testatur, & Alexandri fidem implorans,

qui jussit, ut Arrianus monstrat. 3. τῶς ἰάλλας πεζῶς, phalangem nimirum, ἐν ταῖς ἐπιπέδῃ. ubi illud ἐν ταῖς ἀγμῖναι, ex ipsa mente auctoris. Idem.

11 Brocubelus] Alii Proculus, quod Romanum nomen est: at illud & barbaricum; & propius accedens ad id quod ei homini imponit Arrian. 3. An tibelum appellans. Idem.

13 Si Besso tantum animi fuisset ad prælium,] Ad mala facinora proditores & improbi solum strenui sunt. Macrobius lib. 2. Saturn. cap. 1. de Alcibiade. *Tantum fortis fuit ad crimina.* Juvenalis de scortis:

*Fortem animum præstant rebus quas
surpiter audent.* Loccen.

14 Nomen] Sic apud Claudian. de bello Gild. vers. 384. Stilico ad Honorium:

— plus nominis horror

Quam tuus ensis ager. —

Tacit. in Germania: *Expetuntur legionibus, & muneribus ornantur, & ipsa plerumque fama bella profigant.* Loquitur autem de Principibus sive Juridicis, quorum inter alias officium erat *jura per pagos vicosque reddere.* Blanc.

16 Deos ultores] Nihil hac facit aut Arimanes Persarum, aut malus genius, ex Agarhia & Plutarchi Alexand. c. 52. Nam in hoc loco ὁ δαιμόνιον Περσῶν, nihil aliud est, quam pertinax illa fortuna, quæ, Curtii verbis, *Persas urgere non desinebat.* eademque vi est exclamatio

plorans, negat, *se parricidas velle comitari*. Tum vero ira quoque accensi, tela injiciunt in regem; multisque con-
 17 fossum vulneribus relinquunt. Jumenta quoque, ne
 longius profequi possent, convulnerantur; duobus fer-
 18 vis, qui regem comitabantur, occisis. Hoc edito faci-
 nore, ut vestigia fugæ spargerent, Nabarzanes Hyrcania-
 m; Bessus Bactra, paucis equitum comitantibus, pe-
 tebant: barbari ducibus destituti, qua quemque aut spes
 ducebat, aut pavor, dissipabantur: D tantū equites con-
 gregaverant se, incerti adhuc, resistere ne melius esset,
 19 an fugere. Alexander, hostium trepidatione comperta,
 Nicanorem cum equitum parte ad inhibendam fugam
 præmittit: Ipse cum cæteris sequitur. III ferme millia
 resistentium occisa sunt; reliquum agmen more pecudū,
 intactum agebatur, jubente rege, *ut cadibus abstineretur*.
 20 Nemo captivorum erat, qui monstrare Darii vehicu-
 lum posset: singuli, ut quæque prehenderant, scruta-
 bantur;

matio illa Darii, quæ Annibalis, apud Liv. 27, 53. *agnosco fortunam Carthaginū*. *Arimanem* autem quamvis pro principio mali haberent Persæ, forte post Manichæorum insaniam, quæ in illis partibus plurimum polluerat, non tamen sequitur, eum potius vindicem malorum statuisse, quam bonum aliquem deum. Vindicta enim scelerum, cum ex justitia oriatur, ad finem bonum, & mortalitati salutarem, non certe adscriptam fuisse ab hominibus, ratione non omnino destitutis, credibile est, malo genio: quem & ii non per justitiam, tanquam delicta ulcisceretur, sed quod calamitatibus humanis delictaretur, mala immittere credebant, ut *Vejevem* suum Romani, & modo Indi suos *Aygnanos*, quos ideo venerantur, ne noceant. At bonis geniis ultionem tribuerunt omnes gentiles, adeoque istud in ore vulgi erat, Deus, scilicet ille verus & unus, (hoc enim est illud testimonium animæ, de quo Tertullianus librum composuit) ultor erit. Ergo

& ex suis diis, quos pro bonis habebant, Iovi, *Vindici* cognomen Romani indiderunt, *Vltoris*, Marti. Flor. 3, 11. *dii scæderum ultores*. Vide Plut. de Cleomene cap. 73. apophth. Lacon. *Freinth.*

Tela injiciunt in regem;] Perditissimorum hominum perfidiam magis etiam aggravat canis exemplum, qui parricidis istis longe melior, prospectiorem quam illi meretur memoriam. *Nam Darii cum à Besso multis vulneribus confossus esset, & jaceret stratus: omnibus mortuum relinquentibus, canis ab eo educatus solus permansit fidelis, eumque tametsi non amplius ab eo nutritur, eodem affectu observavit, ac si adhuc viveret.* *Alian. hist. anim. 6, 25. Idem.*

18 *Qua quemque*] Flor. 3, 11. *Reliquia infelicitis exercitus, quo quemque rapuit fuga, &c. distracta.*

Incerti adhuc,] Sic bene conjungitur *adhuc*. nam Acidal. jungebat voci *resistere*, vel etiam *melius*: utrumque sensus penitus introspectus renuit.

20 *Singuli,*] *Freiushemius* mavit

bantur; nec tamen ullum vestigium fugæ regis exstabat. Festinantem Alexandrum vix tria millia equitum per- 21
sequuta sunt. at in eos, qui lentius sequebantur, inci-
debant universa fugientium agmina. vix credibile di- 22
ctu, plures captivi, quam qui caperent, erant: adeo
omnem sensum territis fortuna penitus excusserat, ut
nec hostium paucitatem, nec multitudinem suam satis
cernerent. Interim jumenta, quæ Darium vehebant, 23
nullo regente decesserant militari via, & errore delata
per iv stadia, in quadam valle constiterant, æstu, si-
mulque vulneribus fatigata. Haud procul erat fons, ad 24
quem monstratum à peritis Polystratus Macedo siti
maceratus accessit: ac dum galea haustam aquam sor-
bet, tela jumentorum deficientium corporibus infixæ
conspexit. Miratusque confossa potius, quam abacta 25
esse femivivi * * *

*Veteres scripti cufique hic deficiunt. quæ in recentioribus
adtexuntur, ut à genuinis dignosci possint, minori typo subji-
ciemus. Et quamquam alibi nova supplementa suis quaque lo-
cis*

vult singulos, ut quemque prehenderant. Quod si ei accedas, exponendum erit de captivis, ex quibus fescirabantur de Dario rege. Si lectionem veterem præferas, de vehiculis locus intelligendus. Mihi tamen utraque lectio placet, cum suis rationibus hitorix accommodatis suffulciatur. *Blanck.*

22 *Territis*] Plutarchus extremo lib. 1. de fort. Alexand. *Rationes periculo imminente franguntur, atque imaginationibus judicium expellitur, ubi prope adsunt res terribiles. Metus enim non solum memoriam confternat, ut ait Thucydides; sed & institutum animi omne, & laudabilem conatum incitationemque.*

24 *Galea*] Quia militis poculum galea. Tibullus Eleg. VII.

Quod si militibus parces, erit hic quoque miles

Ipsè, levem galea qui sibi potet aquam.

25 *Semivivi*] *Hæc ultima, inquit Modius, hujus libri vox in membranis fuit, nisi quod quæ deesse videbantur à nescio quo, ex Iustino velut supplementum adjecta erant. sed hæc talia satius erit apud ipsos auctores legere, quam Curtio temere aliena, ut pannum purpureo, assue.* Idem finis est in Constantienfi Codice. Nos igitur non vulgare tantum supplementum, sed etiam nostrum, auctoris verbis subjecimus, ne lectorem interrupta hitorix series moreretur: & tamen alio caractere expressimus, addita etiam monitioncula, ne quis amplius existimaret habenda pro Curtianis, quod video retro doctissimis viris accidisse, non quin statim videre potuerint aliena esse, si disquirendum putassent, sed quoniam istidem typis statim textui subnexa erant, festinantes facile fefellerunt.

cis inferenda promiserim: quum ob alias causas; tum etiam in-primis, ne si recepta mutarentur, plus ex ea re confusionis, quam commodi nasceretur; quando etiam versiculi & Index ad recentiora exemplaria responderent: supplementa nostra in calce Curtiani operis separatim proponi, consultius visum est: Inde, qui volet, petat.

- * hominis corpus, cum propius accessisset, in fordido vehiculo pellibus conlecto situm reperit: atque Darium, multis quidem vulneribus confossum, adhuc tamen spirantem, esse cognovit.
- 26 Qui adplicito captivo, quum civem ex voce cognovisset, *id saltem presentis fortuna solatium se habere dixit, quod apud intellecturum loquuturus esset, nec incassum postremas voces emissurus.*
- 27 *Hacque Alexandro perferri jubet: Se nullis in eum meritorum officiis, maximorum autem illi debitorem mori. Agere tamen ei maximas gratias, pro beneficiis in matrem, conjugem, liberosque suos impensis: iis enim vitam, & pristini status reverentiam dignitatemque concessam: sibi autem à cognatis atque amicis, quibus & re-*
- 28 *igna & vitam dederit, illa omnia erepta esse. precari se, ut illi victoritarum omnium imperium contingat. Vitionem sceleris erga se perpetrati, non solum sua, sed exempli, omniumque regum causa,*
- 29 *non negligere, illi quum decorum, tum utile futurum. Jamque deficiens aquam poposcit: quam adlatam postquam bibit, Polystrato, qui eam tulerat: Quisquis es mortalium, inquit, hoc mihi extremum universa calamitatis genus accidit, ut pro tanto in me beneficio dignas tibi grates referre nequeam; at referat Alexander:*
- 30 *Alexandro vero dii, pro ejus summa in meos humanitate ac clementia. Cui hoc fidei regie unicum dextra pignus, pro me dabis.*
- 31 *Hæc dicentem, accepta Polystrati manu, vita destituit. Quibus Alexandro nunciatis, ad corpus demortui perveniens, tam indignam illo fastigio mortem, lachrimis prosequutus est. dempta-*
- que*

29 *Iamque deficiens aquam poposcit:] Cicero lib. v. Tusc. Quæst. Darius in fuga cum aquam turbidam & cadaveribus inquinatam bibisset, negavit unquam se bibisse jucundius, nunquam videlicet striens biberat.*

31 *Lachrimis] Notatum id in aliis quoque, eos illachrimasse victis hostibus. Sic Eumenes cade Crateri nunciata ad vectus ad eum, atque ubi spirantem &*

mentis compotem vidit, equo delapsus illachrymavit, dextramque ei injecit, &c. Plutarchus Eum. cap. 13. Nec alienum est quod de M. Marcello refert Valer. Max. 5, 1. eum captis à se Syraculis fletum cohibere non potuisse: quem si quis ignarus vir (forte viri) aspexisset, alterius victoriam esse credidisset. Atq; idem etiam de Scipione in excidio Carthaginiis proditur.

que sibi chlamyde, corpus illius contexit: atque regio ornatum cultu, ad matrem Syſigambim, patrio regioque more ſepeliendum, atque regis majorum ſuorum tumulis inferendum, miſit.

Q. C. V. R.

Chlamyde,] Idem in Marcello fecit Annibal apud Plutarch. Marc. cap. 53. & Val. Max. 5, 1. ext. *Punicoque* (id eſt puniceo) ſagulo, & corona donatum laurea rogo impoſuit. Vbi obiter reſcribere aurea. ſic enim Plutarchum in libris Valerii, nam ipſum inſpexit, legiſſe, ex Græcis verbis ambiguum eſſe non poteſt, καὶ χρυσεῖν ἐμβάλων σέφανον. Sed de chlamyde, pridem Annibal Æ-

miliū funerans, apud Silium 10, 569.

————— *fulgentia pingui*
Murice, ſuſpirans, inicit velamina,
& auro
Intexam chlamydem. ———

Sic Antonius Brutum honoravit. Plur. Ant. cap. 28. & Bruto cap. 78. Alexandri tumulum Caracallus apud Herod. 4, 15. *Freinsh.*

Q. CVRTII RVFI,

DE

REBUS GESTIS

ALEXANDRI REGIS MACEDONUM,

LIBER VI.

CAP. I.

Pralii inter Lacedæmonios atque Macedones descriptio, & pax ab Alexandro victore Græcis, qui eo absente defecerant, concessa.

PUGNÆ discrimen immisit, obtruncatissime, qui promptius resistebant, magnam partem hostium propulit. Cœperant fugere victores: & donec avidius sequentes in planum deduxere, multi cadebant; sed ut primum locus, in quo stare posset, fuit, æquis viribus dimicatum est. Inter omnes tamen Lacedæmonios rex eminebat, non armorum modo & corporis specie; sed etiam magnitudine animi, quo uno vinci non potuit. Undique nunc cominus, nunc eminus petebatur; diuque arma circumferens, alia tela clypeo excipiebat,

corpore

Pugna] Hanc quoque lacunam explere tentamus. Inierim consulatur Diodor. 17, 48. & 17, 63. Cæterum adfentior Radero, capienda hæc de Agide; qui cum videret suos laborantes & prope jam victos, *immisit se in medium pugna discrimen.* quæ fere verba supra quoque 3, 11. 2. leguntur: *cæteros in medium belli discrimen strenue transfert.* Freinsh.

3 Magnitudine animi] Vnde cum corpus deficeret, & jam de genu pugnaret Agis (ut & Alexander lib. 11.) animus tamen non defecit, qui viros fortes invictos præstat. Ovid.

Omnia deficiunt, animus tamen omnia vincit.

Ille etiam vires corpus habere facit. Furius apud Gellium lib. 18. cap. 11. *virescunt vulnere vires.* Loccen.

4 Circumferens,] Quia ubique expositus periculo. Sic in nocturna pugna, & an-

corpore alia vitabat: donec hasta femora perfoffa plurimo sanguine effuso destituere pugnantem. Ergo clypeo suo exceptum armigeri raptum in castra referebant, jactationem vulnerum haud facile tolerantem. Non tamen omifere Lacedæmonii pugnam; & ut primum sibi quam hosti æquiozem locum capere potuerunt; densatis ordinibus effuse fluentem in se aciem excepere. Non aliud discrimen vehementius fuisse memoriæ proditum est. Duarum nobiliffimarum bello gentium exercitus pari Marte pugnabant. Lacedæmonii vetera; Macedones præfentia decora intuebantur: illi pro libertate; hi pro dominatione pugnabant: Lacedæmoniis dux; Macedonibus locus deerat. Diei quoque unius tam multiplex casus modo spem, modo metum utriusque partis augebat, velut de industria inter fortiffimos viros certamen æquante fortuna. Cæterum angustia loci, in quo hæferat pugna, non patiebantur totis congregari viribus. Spectabant ergo plures, quam inierant prælium, & qui extra teli jactum erant, clamore invicem suos accendebant. Tandem Lacedæmonii acies languescere, lubrica arma sudore vix sustinens;

& ancipiti discrimine. Tacit. H. 4, 29. 3. unde clamor acciderat, circumagere corpora.

6 Effuse fluentem] Sic scribendum esse ipsa res indicat, dein Alcidalii lectio, quam & Raderus approbat.

8 Vetera;] Nam in veteri quoque fama multum roboris. Simillimus huic locus est in Iustino 30, 4. 15. ubi jam & Macedonum gloria consenuerat; Romana vigente: utrinque concitati milites prælio concurrunt, alteri Orientis, alteri Occidentis imperio gloriantes; ferentesque in bellum, alii majorum suorum antiquam & obsoletam gloriam, alii virentem recentibus experimentis virtutis florem.

Libertate;] Tacit. 2, 46. 4. His verbis instinctos exercitus propria quoque

causa stimulant, cum à Cheruscis, Longobardisque pro antiquo decore, aut recenti libertate, & contra, augenda dominationi certaretur. Sed libertas fortiores stimulos habere debet. Philippus apud Iust. 30, 4. 7. tanto furcius hoc bellum quam illa sustinendum; quanto sit libertas imperio cavior,

10 Angustia loci,] Sic apud Senec. suafor. 2. Pompejus Silo. Xerxes multos secum adducit; Thermopyla paucos recipiunt. nihil refert, quantas gentes in nostrum orbem Oriens effuderit, quantumque nationum secum Xerxes trahat, tot ad nos pertinent, quot locus ceperit.

Clamore] Vt fieri solet à spectantibus. Livius 1, 25. clamore, qualis ex insperato faventium esse solet, Romani adjuvant militem suum.

nens; pedem deinde referre cœpit urgente hoste, ac
 12 apertius fugere. Insequebatur dissipatos victor, &
 emensus cursu omne spacium, quod acies Laconum
 13 obtinuerat, ipsum Agim persequebatur. Ille, ut fugam
 suorum, & proximos hostium conspexit, *deponi* se jus-
 sit: expertusque, membra an impetum animi sequi pos-
 14 sent, postquam deficere se sensit, poplitibus semet ex-
 cepit; galeaque strenue sumpta, clypeo protegens cor-
 pus, hastam dextra vibrabat, ultro vocans hostem, *si-*
 15 *quis Jacenti spolia demere auderet.* Nec quisquam fuit, qui
 sustineret cominus congredi, procul missilibus adpete-
 batur, ea ipsa in hostem retorquens: donec lancea nu-
 do pectori infixata est: qua ex vulnere evulsa inclinatum
 ac deficiens caput clypeo paulisper excepit; deinde lin-
 quente spiritu pariter ac sanguine, moribundus in arma
 16 procubuit. Cecidere Lacedæmoniorum v millia, &
 cccclx. ex Macedonibus haud amplius ccc. cæterum
 vix quisquam nisi faucibus revertit in castra. Hæc vi-
 ctoria non Spartam modo, sociosque ejus; sed etiam
 17 omnes, qui fortunam belli spectaverant, fregit. Nec
 fallebat Antipatrum, dissentire ab animis gratulantium
 vultus;

15 Haud amplius CCC.] Edd. aliæ
 cclx.

17 Nec fallebat Antipatrum, dissentire ab animis] Nihil hic deest; ne fallere. Sed Curtius hæc ita stricte proposuit, ut tamen non deessent verba pleno sensui, si cum judicio legantur. Ita sapissime optimi quique scriptores volunt quædam intelligi ex consequentia verborum, quæ ipsi non aperte dixerunt. Sic apud Tacit. 2, 46. *missus Drusus, ut retulimus, pacis firmator.* cum id nullo expresso verbo retulisset, sed ita indicasset, ut lectori rerum simul orationisque non imperito facile intelligi potuerit. Sic apud Liv. 36, 13. *ad recipienda oppida, &c. ierunt. Erant autem hæc Aginium, Ericinum, Gomphi, Silana, Tricca, &c. Inde Pellinæum, &c.*

Vbi supra nominata oppida non expressè quidem scripsit esse recepta, sed tamen ex dictis, & præsertim vocula *Inde*, intelligi voluit. Hic itaque pari modo cum de *gratulantium vultu* loquatur, ipse intelligere per te potes, eos & coram ipso steterisse, & ut ipsum convenirent, profectos esse, idque ex eorum civitatibus & ædibus adeo: sed ista omnia commemorare putidum & puerile foret. Sic in fine hujus capituli non exserte tradit, Lacedæmoniorum Megalopolitanorumque legatos ad Alexandrum profectos fuisse, (quæ etiam causa fuit cur Vir quidam Eruditus putaret ibi quoque aliquid deesse) sed ex omnibus circumstantiis ab attento lectore facile colligi posse, sufficere putavit. *Ereimsh.*

vultus; sed bellum finire cupienti opus erat decipi. & quamquam fortuna rerum placebat; invidiam tamen, quia majores res erant, quam quas præfecti modus caperet, metuebat. quippe Alexander hostes vinci voluerat; Antipatrum vicisse, ne tacitus quidem indignabatur: suæ demptum gloriæ existimans, quidquid cessisset alienæ. Itaque Antipater, qui probe nosset spiritum ejus, non est ausus ipse agere arbitria victoriæ: sed concilium Græcorum, *quid fieri placeret*, consuluit. A quo Lacedæmonii, *nihil aliud quam ut oratores mittere ad regem liceret* precati, veniam defectionis præter auctores impetraverunt. Megalopolitani, quorum urbs erat obfessa à defectione, Achæis & Ætolis cxx talenta dare jussi sunt. Hic fuit exitus belli, quod repente or-

tum,

Opus erat] Eodem modo simulaverunt apud Tacit. 1, 11. *Patres, quibus unus metus si intelligere viderentur.*

Invidiam] Ex hoc aliisque compluribus exemplis demonstrat Gruter. discurs. in Tacit. 33, 8. & seqq. *quam stet in lubrico Dux regius, qui necessario utique subvertatur, si res ei cum principe iniquiore.*

18 *Antipatrum vicisse, ne tacitus quidem indignabatur:*] Antipatri prælium & si felix adeo extenuavit, ut *μυομαχίαν*, murium pugnam, teste Plutarcho, appellaret. Princeps alia victoriæ præmia cæteris communia, sed titulum & decus rerum bene gestarum sibi proprium ac primum esse cupit. Plura ad lib. 11x. Interim inspiciantur Aulicus inculpatus cap. 33. §. 3. 4. 5. 6. & Zevectorius in Flori lib. 1v. cap. 1x.

Sua demptum gloria existimans,] Inde *Perdiccam oderat, quod esset bellicosus: Lyfsmachum, quod imperatoria artus peritus: Seleucum, quod forti animo esset, Antigoni vero liberalitas eum offendebat, & Attali imperatoria dignitas & Ptolemæi prosperitas.* Ælian. hist. var. 12, 16. Turpis nævus in tanto principe; & indicium animi non vere magnanimi.

20 *Mittere ad regem liceret precati,*] Ita postea fere observatum apud Romanos, ut Imperatores ducesque de pace cum hostibus suo arbitrio non agerent, sed annuerent petentibus, ut legatos Romam mittere liceret. Vide Livium x, 5. xxvi, 27. xxxvii, 7. xxxviii, 10. & passim. Freinsh.

Veniam defectionis] Omisi duo verba non gravate, quæ inculcaverat Modius, volente cum libris veteribus Acidalio.

Præter auctores impetraverunt.] Sic fere semper statutum à prudentissimis quibusque. Eximia illa consultatio apud Livium 28, 26, *utrum in auctores tantum seditionis (erant autem hi numero non plus quam quinque & triginta) animadverteretur; an plurium supplicio vindicanda tam fædi exempli defectio magis quam seditio esset? Vicit sententia lenior, ut unde orta culpa esset, ibi pœna consisteret: ad multitudinem castigationem satis esse. Nam si ultra punias, haud fere medicina, sed clades est.* verbis Germanici apud Tacitum 2, 49. 3.

A defectione,] Forte pro *defectione*, hoc est, ut alii legunt *ad defectionis multam*. Si tamen a defectione retineas, recte cum præcedenti obfessa jun-

tum, prius tamen finitum est, quam Darium Alexander apud Arbela superaret.

ges: capiesque, urbem à defectione, id est post defectionem, obsessam fuisse. | Prior tamen expositio forte probabilior ex mente Blanckardi.

C A P. II.

Alexander bello invictus, otio & delitiis frangitur. unde rumor in castris, qui torpentem excitat.

SED ut primum instantibus curis laxatus est animus, militarium rerum quam quietis otii-
que patientior; exceperere eum voluptates: & quem arma Persarum non fregerant, vitia vicerunt. Intempestiva convivium, & perpotandi pervigilandi-
que infana dulcedo, ludique, & greges pellicum, omnia in externum lapsa sunt morem. quem æmulatus quasi potio-
rem suo, ita popularium animos oculosque pariter

Sed ut primum instantibus curis] *Amisso videlicet, cui æmulari consueverat, ut de Atheniensium civitate loquitur Iustinus 6, 9. Mature tamen excussit istum torporem Alexander. Freinshemius.*

Et quem arma Persarum non fregerant,] Ita Seneca de Hannibale hyperbæi Campaniæ fracto: Armis vicit, victus est. epist. 51. Sic solet usuvenire militaribus viris, ut belli negociis affueri, quietis non satis capaces sint; nisi ad eam ferendam se ratione & usu attemperaverint.

Intempestiva convivium,] Eum singulis diebus in cœnam, ad quam vocavit sexagenos, aut summum septuagenos convivas, expendisse centenas minas Ehippus Olynthius tradidit, ut est apud Athenæum lib. 4. Hæ vero efficiunt aureos Vngaricos 848. semuncialem unum, duodenarios quinque, duplos duos, simplum unum. Agricola.

Lapsa sunt] Alii omittunt, sunt: propius, opinor, à vero. Freinshemius etiam altius metuit, & ita potius olim

hæc concepta fuisse suspicatur: quem arma Persarum non fregerant, vicerunt intempestiva convivium, & p. p. i. d. l. e. g. p. o. in externum lapsa morem, &c. Non male profecto, licet alia interpunctio tolerari possit. Blanck.

Quem æmulatus quasi potio-rem suo,] Ex illa superiorum levi & promiscua externi moris æmulatione, spreto patrio more, popularium animorum aversio nasci solet. Tacitus de Parthorum regulo Vonone externa adsciscente: Qui ipsorum moribus aliena, perinde odium pravus & honestus. Ex constanti verò principum observatione domesticorum morum amor civium erga eosdem, ipsis & Principatu, firmius oritur. Plutarchus de Agefilao: Reduxi, inquit, in patriam, mox in oculis fuit civium, ex vita victique suspiciendus. Neque enim, ut plerique omnes imperatores, alius quam profectus erat rediit; vel alienis motus ritibus fastidivit & rejecit domesticos: sed perinde ac illi qui nunquam transiverant Eurotam, patrios colens & amplectens mores;

pariter offendit, ut à plerisque amicorum pro hoste haberetur. Tenaces quippe disciplinæ suæ, solitosque parco ac parabili victu ad implenda naturæ desideria defungi, in peregrina & devictarum gentium mala impulerat. Hinc sæpius comparatæ in caput ejus insidiæ: 4
 secessio militum: & liberior inter mutuas querelas dolor: ipsius deinde nunc suspiciones; quas excitabat inconsultus pavor: cæteraque his similia, quæ deinde dicentur. Igitur quum intempestivis conviviis dies pariter noctesque consumeret; fatietatem epularum ludis interpolabat: non contentus artificum, quos è Græcia excitaverat, turba. quippe captivæ feminarum jubebantur suo ritu canere, inconditum & abhorrens peregrinis auribus carmen. Inter quas unam rex ipse conspicuit mœstio- 6
 rem quam cæteras, & producentibus eam verecunde reluctantem. excellens erat forma,

& for-

mores; non cœnam variavit, non balneum, non uxoris cultum, non ornatum armorum, non supellectilem. *Loccenius.*

5 *Contentus artificum*] Gifanius in observ. in Ling. Lat. *Contentus alicujus rei: pro, re aliqua.* Claud. IC. lib. 37. *Cum quis decedens. §. Nuptura. in fine. de leg. 3. Quoniam in his expressit, ut contentus esset partis dimidia dotis. Sic Curtius, Contentus artificum. ubi vulgo tamen contra vet. lib. addunt, opera.* Hætenus Gifanius. qui si ita in Mss. reperit, mirum à nullo alio unquam hætenus animadversum fuisse. Sane in omnibus quos vidi, aut de quibus relatum mihi est, vel *turba* adjectum est, vel *turba*, nullibi, quod sciam, omiſſa ista voce. Ego quidem in his talibus memini diffidere. Ejusdem generis esse arbitror quod infra 9, 4. volunt scripsisse Curtium, *majora omnium. In oculis duo majora omnium navigia submersa sunt. Qui terribilissimum auctorem tam horridi sermonis reum faciunt, næ illis aut judicium deest, aut voluntas vere de antiquorum genis sentiendi.*

Sed de eo loco infra pluribus. *Freinsb.*

E Græcia] Livius 45, 32. de Pauli Ænili ludis: *Nam & artificum omnium generis, qui ludicram artem faciebant, ex toto orbe terrarum multitudo, & athletarum, & nobilium eorum, convenit; & legationes cum victimis: & quidquid aliud deorum hominumque causa fieri magnis ludis in Græcia solet.* Ibi enim ejusmodi hominum maxima erat copia, quia ibi ludicras quoque artes exercere honestum erat. Auctor de Causs. corruptæ Eloq.

Feminarum jubeantur] Lubenter cum lib. Bong. exesse jubeam hanc vocem. nam video inde receptam fuisse, quod in aliquibus scripserant *turba* pro *turba*. quam vocem proinde non ad *artifices* referendam putarunt, sed ad *captivas*: & cum à *turbis captivis* non admodum suave carmen expectarent delicati homines, restrinxerunt eum chorum adjectione voculæ, ad feminas. *Freinshemius.*

6 *Verecunde reluctantem.*] Sic de Aspasia ad cœnam Cyri inter alias mulieres *introduceta*, Plutarch. Artaxerxe

& formam pudor honestabat; dejectis in terram oculis,
 & quantum licebat, ore velato, suspicionem præbuit
 regi, nobiliorem esse, quam ut inter convivales ludos
 7 deberet ostendi. Ergo interrogata *quanam esset? neptem*
se Ochi, qui nuper regnasset in Persis, filio ejus genitam esse, re-
 spondit; *uxorem Histaspis fuisse.* propinquus hic Darii fue-
 8 rat, magni, & ipse exercitus prætor. Adhuc in animo re-
 gis tenues reliquæ pristini moris hærebant. itaque for-
 tunam regia stirpe genitæ, & tam celebre nomen reve-
 ritus; *non dimitti modo captivam, sed etiam restitui ei suas opes*
jussit: virum quoque requiri, ut reperto conjugem redderet.
 9 Postero autem die præcepit Hephæstioni, *ut omnes ca-*
ptivos in regiam juberet adduci. ubi singulorum nobilitate spectata, secrevit à vulgo, quorum eminebat ge-
 nus. Decem hi fuerunt; inter quos repertus est Oxa-
 thres Darii frater, non illius fortuna, quam indo-
 10 le animi sui clarior. Sex & viginti millia talentum
 proxi-

cap. 42. *parantibus adducere ipsam cubiculariis: Væ ei, inquit, mihi qui ad-
 xovovet manus.* Additque, Cyrum inde
 eriam indolem mulieris perspexisse at-
 que æstimasse.

Et formam pudor honestabat.] Virginalis ac matronalis verecundia etiam deformes ornat, formosas elegantiores reddit. Alianus lib. 13. Var. hist. cap. 1.
 π δὲ ἕτως ἀπράϊου γένος ἄνθρ, ὡς πρὸν καλὸν τὸ ἀρσσωπον αἰδέϊ-
 οῦ πεπαιδευμένης παρθένος; *Qui flos tam pulcher autem legans inveniri potest, quam vultus virginis ad verecundiam compositus?* Virgilius xi. Æn. de Lavinia virgine.

— *Oculos dejecta decoros.* Loccen.

Nobiliorem esse,] Quo majore vituperio dignus scelestus ille Nero, qui, natus in urbe Severa, ubi istarum artium studium infamia sequebatur, non solum ipse cecinit, saltavit, aurigavit, sed & nobilium familiarum proferos, egestate venales in scenam deduxit. Tacit. 14, 14. *Frœnsch.*

7 *Filio ejus*] Vide supra ad 3, 13. 12.

8 *Fortunam regia stirpe genitæ, &c.*] Verè regium est, reges ac principes regio sanguine ortis, sed fastigio dejectis, vel ob similitudinem sanguinis ac pristinae fortunæ; vel quod rerum vicissitudinem in consilio habent, succurrere. Cicero pro lege Manilia. *Hoc jam ferè sic fieri solere accepimus, ut Regum afflicta fortuna, facile multorum opes alliciant ad misericordiam, maxime eorum qui aut reges sunt, aut in regno vivunt: quod regale nomen iis magnum & sanctum videtur.* Loccen.

10 *Viginti millia talentum*] Acdalium huic & sequentem numerum transpositos fuisse judicat, & omnino cohærere vult de Oxathris & Oxydatis fortuna narrationem. quem plane secutus est Raderus. Aldus totum eum versum aut non reperit in libris suis; aut si reperit, pro spurio habuit: omisit enim. Hoc quidem patet, etiam ita ut illi volunt transpositum, non admodum concinnum esse aut congruum at-
 tecedentem

proxima præda redacta erant: è quibus duodecim millia in congiarium militum absumpta sunt. par huic pecuniæ summa, custodum fraude subtracta est. Oxydates erat 11 nobilis Perses, qui à Dario capitali supplicio destinatus, cohibebatur in vinculis; huic liberato satrapeam Mediæ adtribuit: fratremque Darii recepit in cohortem amicorum, omni vetustæ claritatis honore servato. Hinc in 12 Parthienem perventum est, tunc ignobilem gentem; nunc caput omnium, qui post Euphratem & Tigrim amnes siti, rubro mari terminantur. Scythæ regionem 13 campestem ac fertilem occupaverunt; graves adhuc accolæ. sedes habent & in Europa, & in Asia: qui su-
per

tecedentibus & sequentibus verbis. Sane de Oxydates fortuna diu ante tradidit Arrian. 3, 4. cum adhuc viveret Darius. Et si hæc non refecimus ad vivum, tamen vitiosus adhuc esse videtur. apparet enim, totam eam pecuniæ vim, ex Curtii sententia, iam fuisse alienatam acque exhaustam. ea ratio ut constet, aut pro XXVI. legendum est XXIV. aut XLII. pro XII. Freinsb.

Proxima præda redacta] Nam præda non pro militum lubitu diripienda est, sed ad totam civitatem, aut ad regem, cujus auspiciis bellum geritur, pertinet. Nisi quod leviora nonnulla, & alia aliis etiam de causis militi permittuntur, qua de re præclare, ut solet, disserterem vide Grotium de jure belli 3, 6. & deinceps.

Congiarium] Quintilianus: *Congiarium, commune nomen est liberalitatis, atque mensuræ.* Male Vir doctus existimat, congiarium semper esse munus imperatorium, quo donabatur populus, ut ex hoc Curtii loco manifestum. Non tamen diffiteor, apud Plinium Secundum, immo & Tacitum sic accipi. Blanckardus.

Custodum fraude] Diodorus 17, 74. *A gazarum custodibus IIX. M. talentum acceperat. Præter hæc in militem distributa, cum ornamentis & peculis,*

XIII millia talentum efficiebant. Summa autem furto sublatorum, & per vim abfractionum, longe amplior censebatur.

11 *In vinculis;*] Seneca ep. 91. *sæpe majori fortuna locum fecit injuria.* Porro de carceribus Perfarum Brisson. lib. 2.

12 *Caput*] Iustinus 41, 1. 1. *velut divisione orbis cum Romanis facta, imperium Orientis eis assignavit: Tacit. 2. 60. Parthis vim, Romanis potentiam tribuit. Ut mirari Livii 9, 18. stomachum libeat, repertos ex Græcis qui Parthorum contra nomen Rom. gloria faverint. Nec ambigam, hos Græcos Strabonem imitatum lib. 11. ubi Parthos tantum possidere terrarum, tot gentibus dominari affirmat, ut ob imperii magnitudinem, Romanorum potentia quodammodo pares sint.* Reincojus de regno Parthico.

13 *Graves adhuc accolæ.*] De Scythis intellige, qui accolæ tum Parthorum, nec imperio eorum subiecti, & sæpius hostes. Iustinum lib. 41. & 42. & Tacit. 6, 36. 6, 44. &c. inspicere. Proinde jocabatur Acidalius, cum emendandum suspicaretur, *gnavi adhuc agricolæ.* Nec serio rem discepit Raderus, qui accolæ Romanis fuisse tradit Parthos; cum Curtio de Scythis Parthorum accolis sit sermo. Freinsb.

Borysthe-

per Bosphorum colunt, adscribuntur Asiæ; at qui in Europa sunt, à lævo Thraciæ latere ad Borysthenem, atque inde ad Tanaim alium amnem, recta plaga adti-
 14 nent. Tanais Europam & Asiam medius interfluit. nec
 15 dubitatur, quin Scythæ, qui Parthos condidere; non à Bosphoro, sed ex regione Europæ penetraverint. Urbs erat ea tempestate clara Hecatompylos, condita à Græcis: ibi stativa rex habuit commeatibus undique adve-
 ctis. Itaque rumor otiosi militis vitium sine auctore percrebruit; *regem contentum rebus, quas gessisset, in Macedoniam*

Borysthenem,] Tricost sunt qui negant Borysthenem esse, qui hodie Neper, aut Nieper vocatur. Nam de Borysthene ita scribit Periegetes Dionysius.

Vbi Borysthenis fluvii extensa aqua Miscetur Euxino, arietis ante frontem.

(promontorio nomen est.) *Hodie in toto illo tractu nullus magnus fluvius in Euxinum exoneratur è regione Ἐπιπέτρας (frontis arietis) in fine Taurica peninsula, præter Neper. Ergo Neper est Borysthenes. Et Bog, qui in illum illabitur, is est Hypanis: quod & doctis quoque placere video. Scilig. in Euseb. num. MCCCXXII.*

14 *Medius] Indeterminus gentium, hoc est Europæarum atque Thraciarum, appellatur Floro 3, 4.*

*Parthos condidere,] Persas etiam à Scythis conditos Marcellinus 31. tradit. Quod non quidem est impossibile: tamen magis Parthos ab eo, vel auctore certe, quem ibi sequitur, intelligi, credibile est. Et vulgo notum, circum ea tempora Persarum Parthorumque nomina promiscue à Græcis Latinisque fuisse usurpata, sicut etiam aliquanto prius Persarum & Medorum, ex eadem causa. Vide eruditissimas Cl. Salmastii notas in Tertullian. de pallio cap. 2. ubi *Scythæ exuberant Persas*. Et ipse Marcellin. præced. cap. dixerat, Persas vicinos populos *in gentilitatem nominis sui traxisse*. Pteinsh.*

15 *Urbs erat ea tempestate clara Hecatompylos] Vox ipsa Græca est, & è Græcia profectos conditores ostendit. urbem significat, quæ centum habeat portas. Sed Polybius 10, 25, aliam etymi causam adfert: In media Parthia hac urbs sita est: cum autem diverticula viarum ad omnes regiones ibidem cœant, ex eventu ipso centum portarum nomen locus invenit. Strabo lib. 17. à Caspiis portis ad Hecatompylon regiam Parthorum (ita appellat) 1260 stadia auctore Apollodoro numerat, hoc est, 12 stadia supra 39 milliarum Germanica. Raderus. Quod Strabo regiam eam Parthorum vocat, id confirmat lectionem Mill. apud Athen. 12, 2. *Parthorum reges, & c. hyemant Babylonæ*. ubi vulgo lacuna est, *χειμῶνες δὲ ἐν Βαβυλωνί* [... τὸ λοιπὸν δὲ ἐν ἰαυτῆς.] quam optime explent *ἡ Διόγισι δὲ ἐν Ἐκβαμπύλω τὸ λοιπὸν*. in Hecatompylo autem reliquum anni exigunt. Fuit & Thebarum cognomen *Hecatompylos*, à centum portis quas habebant: quod cum hac urbe Parthica non est confundendum. *Idem*.*

*Vitium] Haud dubie vera hæc est scriptura, quam in Cod. Sigebergensi Modio repertam merito vulgatæ præfert Acidal. Raderus etiam ex Constantiensis codice firmat. Sic apud Tacit. 14, 58, *Hac more fama, credentium odio augebantur*.*

doniam protinus redire statuisse. Discurrunt lymphatis si- 16
 miles in tabernacula, & itineri sarcinas aptant: signum
 datum crederes, ut vasa colligerent. Totis castris tu-
 multus hinc contubernales suos requirentium, hinc
 onerantium plaustra, perfertur ad regem. Fecerant si- 17
 dem rumorì temere vulgato Græci milites, redire iussi
 domos, quorum equitibus singulis denariorum sena mil-
 lia dono dederat. Iphis quoque finem militiæ adesse
 credebant. Haud secus quam par erat territus Alexan- 18
 der, qui Indos atque ultima Orientis peragrarè statuis-
 set; præfectos copiarum in prætorium contrahit: obor-
 tisque lachrimis, ex medio gloriæ spatio revocari se, victi
 magis, quam victoris fortunam in patriam relaturum con-
 questus est. nec sibi ignaviam militum obstare, sed deorum 19
 invidiam; qui fortissimis viris subitum patriæ desiderium ad-
 movissent, paulo post in eandem cum majore laude famaue
 rediveris. Tum vero pro se quisque operam suam offerre: 20
 difficilima quæque poscere; polliceri militum quoque ob-
 sequium, si animos eorum leni & apta oratione permulcere vo-
 luisset. Nunquam infractos & abjectos recessisse, quoties ipsius 21
 alacritatem & tanti animi spiritus haurire potuissent. Ita se
 facturum esse respondit. Illi vulgi aures præparent sibi. Sa-
 tisque omnibus, quæ in rem videbantur esse, composi-
 tis;

16 Signum datum] Polybius 6, 38. de Romana disciplina: E castris suis discedunt hunc in modum. Cum primum signum datum est, tabernacula sua detendunt, & sarcinas componunt omnes, &c. Quem ad locum vide Lipsium de Mil. Rom. 5, 12.

17 Sena millia] Diodorus 17, 74. ἑξαμύρια δὲ τῶν ἰππέων ἕκαστον τάλαντον, τὸ δὲ πεζῶν μίαις δέκα. Equitibus singulis talentum dono dedit, peditibus denas minas. Adde Plur. Pompejo cap. 56. Talentum igitur, & sena millia denariorum eandem fortem efficiunt. De peditibus autem racuisse Curtium, cum equites nominasset, mi-

rum mihi fit; & libenter hominum aut temporum injuriam incusam. Frainsk.

20 Apta oratione] Oratio ducum ad milites nihil non perficit. Grut. discurs. ad Tacit. cap. 54. Quare merito Vitellium culpavit Tacit. H. 3, 36. hac etiam de causa, quod alloquio militem non firmaret.

21 Aures præparent sibi.] Sic apud Tacit. 1, 28. 6. in seditione militari: accititur centurio Clemens, & si alii bonis artibus grati in vulgus: ii vigiliis, stationibus, custodiis portarum se inserunt, spem offerunt, metum intendunt, &c. Ioseph. 15, 8. Ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quan-

tis; vocari ad concionem exercitum iussit, apud quem talem orationem habuit.

tum in se erat conando illis animum ad- | ausus est etiam exercitum alloqui, quem
dere. cumque generosiores quosdam in | prius viderat in recentibus cladibus nul-
meliorem spem restituisset: tum demum | lam orationem admittere.

C A P. III.

Hortatoria Alexandri ad milites oratio, ut bellum, in Asia inchoatum, persequantur & absolvant.

Magnitudinem rerum, quas gessimus, milites, intuentibus vobis, minime mirum est, & desiderium quietis, & satietatem gloriae occurrere. Vt omittam Illyrios, Triballos, Bœotiam, Thraciam, Spartam, Achaos, Peloponnesum: quorū alia ductu meo; alia imperio auspicioq; perdomui. ecce orsi bellum ad Hellepontum, Ionas, Aolidem servitio barbariae impotentis exemimus: Cariam, Lydiam, Cappadociam, Phrygiam, Paphlagoniam, Pamphyliam, Pisidas, Ciliciam, Syriam, Phœnicem, Armeniam, Persidem, Medos, Parthienem habemus in potestate. plures provincias complexus sum, quam alii urbes ceperunt. & nescio, an enumeranti mihi, quaedam ipsarum rerum multitudo subduxerit. Itaque si crederem, satis certam esse possessionem terrarum, quas tanta velocitate domuimus; ego vero, milites, ad penates meos, ad parentem, sororesque, & ceteros cives, vel renitentibus vobis erumperem: ut ibi potissimum

2 **A**lia ductu meo,] Sueton. in Augusto 21. Domuit autem partim ductu, partim auspiciis suis, &c. Apud Plin. 3; 20. extat de eodem Augusto verus inscriptio. Quod ejus ductu auspiciisque gentes Alpinae omnes, quae à mari supero ad inferum pertinebant, sub imperium pop. Rom. sunt redacta. Ductu, id est, per se ipsum, auspiciis, quando per legatos bellum agitur, ut notum est. Tamen apud Plautum confunduntur. Sosia enim de hero Amphitruone loquens, Amphitr. 1, 1. qui contra Theleboas militaverat, ait: ut gesserit temp. ductu, imperio, auspicio

suo. & ipse Amphitruo 2, 2. eos auspicio meo, atque ductu, primo cœtu vicimus. Nam vere Creontis Thebani regis auspiciis bellum patrarum fuerat. Pichena. Lipsius, ostendit Currium hoc loquendi genus ad res Græcicas transfuisse à more Romano, quem ipse diligenter explicat in opere de Militia Rom. 2, 12.

4 **Quaedam**] Malim quasdam, nisi intelligas loca vel regna. Lycaoniam certe prætermisit, nisi sub Cappadocia comprehendas, prætermisit & Lyciam, cujus mentio supra 3, 3. Rad. Quasdam etiam hic edidit olim Frobenius.

simumparta vobiscum laude & gloria fruerer; ubi nos uberrima victoria premia exspectant: liberorum, conjugum, parentumque letitia; pax; quies, rerum per virtutem partarum securae possessio. Sed in novo, & (si verum fateri volumus) precario imperio, adhuc jugum ejus rigida cervice subeuntibus barbaris, tempore, milites, opus est, dum mitioribus ingeniis imbuantur, & efferatos mollior consuetudo permulceat. Fruges quoque maturitatem statuto tempore exspectant: adeo etiam illa sensus omnis expertia, tamen sua lege mitescunt. Quid? creditis tot gentes alterius imperio ac nomine adsuetas, non sacris, non moribus, non commercio linguæ nobiscum coherentes; eodem prælio domitas esse, quo victæ sunt? Vestris armis continentur, non suis moribus; & qui præsentibus metuant, in absentia hostes erunt. Cum feris bestias res est, quas captas & inclusas, quia ipsarum natura non potest, longior dies mitigat. Et adhuc sic ago, tamquam omnia subacta sint armis, quæ fuerunt in ditione Darii. Hyrcaniam Nabarzanes occupavit; Bactra non possidet solum parricida Bessus; sed etiam minatur: Sogdiani, Dabæ, Massagetæ, Sacæ, Indi sui juris sunt. Omnes hi, simul terga nostra viderint,

6 Sed in novo, &c.] Ergo illi populi videntur Alexandro jam domiti ut pareant, nondum ut serviant. Quod de Britannis recens subactis Tacit. Agric. 13. Interim experientia testatum postea fecit, gentes illas Asiaticas, utpote servitio fueras, adeo de Alexandri jugo depellendo non cogitasse, ut etiam diu postea, in medio rerum cursu, nullo certo herede, rege mortuo, satrapis ducibusque ejus promptissime paruerint. Multarum itaque gentium spiritus alieni imperii impatientes sunt, at sane non omnium. Sciverunt hoc veteres Galli, quorum Civilis apud Tacit. H. 4. 17. accurate distinguit inter nationes: *Servirent Syria, Asiaque, & sicutus regibus Oriens: multos adhuc in Gallia vivere ante tributa genitos.* Ita Florus lib. IV. cap. 12. de exteris gentibus: *Necdum assuetæ feris servitutis tumida gentium inflatæ*

que cervices ab imposito nuper jugo resiliabant. Quos ergo natura sua nequit, ingenium commodè tractantium, dies & consuetudo mitigabit. Seneca l. III. de ira cap. 17. *Mansuete immanis uera tractanda sunt.*

Preario] Quamquam enim Persarum rex magnis aliquot præliis victus erat; multas tamen nationes habebat id imperium, quarum unaquæque suis viribus bellum contra Macedonas gerere potuisset: itaque recte dicit, precario potius imperio eas teneri, quam vi, si verum fateri oporteat. quamquam enim postea de armis suis subijciat; intelligit tamen, in illis ad obtinendum tantum imperium plus terroris esse; quam virium. *Idem.*

7 Statuto] Numquid melius statos? ut alibi in his libris.

9 Simul terga] Hunc quoque locum occupaverat nullo jure sibi particula;

10 viderint, sequentur. Illi enim ejusdem nationis sunt; non alienigenæ & externi. suis autem quique parent placidius: etiam quum is præest, qui magis timeri potest. Proinde, aut quæ cepimus, omittenda sunt; aut quæ non habemus, occupanda. Sicut in corporibus agris, milites, nihil quod nociturum est, medici relinquunt; sic nos quidquid obstat imperio, recidamus. Parva sæpe scintilla contempta magnum excitavit incendium. Nihil tuto in hoste despicitur: quem spreveris, valentiorē negligentia

la: ut notavit Raderus. item Amst. & Lugd. edd. prætermisam video. aliæ habebant, simul strerga, &c.

10 Suis autem quique parent placidius:] Noster lib. VII. Alienigenam dominum nemo pati vult. Causa est major notitia & reverentia domestici etiam qualiscunque imperii, quam externi & novi. Livius lib. XLII. scribit, Græcos prætulisse rigidum Persei indigenæ imperium, miti Eumenis externi imperio, & inrer alias hanc causam affert: *Seu fama & majestate Macedonum regum praoccupati, ad spernendam originem novi regni.* His paria dixit Aristides Oratione Sicula posteriore: *non jam illos magis oderunt, quam nos metuunt: sicut à nobis inter se sint conciliati. Mallent enim profecto domesticos ac pares, etiamsi nonnihil sit illis concedendum, quam alienos & advenas.* Hinc est cur maximi fieret Annibali Pyrrhus apud Livium 35, 14. *Artem etiam conciliandi sibi homines eam habuisse, ut Italica gentes regis externi, quam populi Rom. tam diu principis in ea terra, imperium esse mallent.*

Timeri] Sensus: etiam asperum & immitem principem, dum indigena sit, tolerari præ externo & alieno, quantumcunque humano & levi. Freinsb.

11 Medici relinquunt;] Haussit ex Hippocrate Epidemion 6, 2. cujus hic est aphorismus: *Quæ relinquuntur in morbis post crisin, recidivas facere consueverunt.* Atque idem & Avicennæ scitum est.

Parva sæpe scintilla contempta &c.]

Cicero Philipp. 5. *Omne malum nascens facile opprimitur: inveteratum, sit plerumque robustius.* Curtiana similitudine utitur & Florus 3, 5. *incendia parum fideliter extincta majore flamma re-viscunt.* Idem proverbium apud Strucidem cap. XII. & alios occurrit. cujus sententiam aliis verbis expressit Latinus Pacatus paneg. *Ex quam parvis veniunt mala (sæpe) principis.*

Nihil tuto in hoste despicitur: &c.] Securitas fugienda. *Nemo celerius opprimitur, quam qui nihil timet; & frequentissimum initium calamitatis, securitas.* Vellej. 2. *Sæpe & contemptus hostis cruentum certamen edidit, & inclyti populi regesque perlevi momento victi sunt.* Livius 21, 43. *Nihil tuto, &c.* Itaque ego ut nihil timendi, sic nihil contemnendi auctor sim. Liv. 25, 18. *Quo magis præceptum illud in omnium animis esse debet. Nihil in bello oportere contemni, nec sine causa dici: Matrem timidi flere non solero.* Probus in Thrayb. *Incredibile est, nimia fiducia quantæ calamitati soleat esse.* Liplius. Sic apud Tacit. 2, 40. *cautissimus imperator in motu servi, nihil spernendum reputabat.* Romani multos ex contemtu sui superarunt. Plinius paneg. *Non utquam nisi ex contemtu imperii nostri factum est ut vinceremus.* Qui enim in alterius contemtu, in sui nimia fiducia &c, quæ inde, securitate versatur; quæ eum præcipitat. Spinæus lib. 2. de tranq. anim. p. m. 62. de Gallis suis: *In nostra natione quæ clade acciderunt, ea maxima ex parte nostra arrogantia summa*

ria facies. Ne Darius quidem hereditarium Persarum accepit 12
 imperium: sed in sedem Cyri, beneficio Bagoæ castrati hominis,
 admissus, ne vos magno labore credatis Bessum vacuum regnum
 occupaturum. Nos vero peccavimus milites, si Darium ob hoc vi- 13
 cimus, ut servo ejus traderemus imperium. qui ultimum ausus
 scelus, regem suum, etiam externæ opis egentem, certe, cui nos
 victores pepercissimus; quasi captivum in vinculis habuit: ad ul-
 timum, ne à nobis conservari posset, occidit. Hunc vos regnare 14
 patiemini? quem equidem cruci adfixum videre festino, omni-
 bus regibus gentibusque fidei, quam violavit, meritas pœnas
 solventem. At hercule, si mox eundem Græcorum urbes, aut 15
 Hellepontum vastare nunciatum erit vobis; quo dolore adscie-
 mini, Bessum premia vestra occupasse victoriæ? Tunc ad repe-
 tendas res festinabitis; tunc arma capietis. Quanto autem præ- 16
 stat territum adhuc & vix mentis suæ compotem opprimere,
 Quatridui nobis iter superest, qui tot proculcavimus nives; tot
 amnes superavimus; tot montium juga transcurrimus. Non
 mare illud, quod exæstuans iter fluctibus occupat, euntes nos
 moratur; non Ciliciæ fauces, & angustia includunt: plana
 omnia & prona sunt. In ipso limine victoriæ stamus. pauci no- 17
 bis fugitivi & domini sui interfectores supersunt. Egregium me
 hercule opus, & inter prima gloria vestra numerandum poste-
 ritati

sent. Nihil enim est quod sapius hostes nobis effecerit superiores, quam eorum contentus, & nimia nostra virtutis confidentia, quæ nos plerumque fefellit & precipites dedit: teste Cotraæ pugna cum Belgis, Piltonica cum Anglis, Iuberolica cum Lusitanis, & Nicopolitana cum Turcis. Pastorius Floti Polon. lib. 3. cap. 5, ubi de adverso prælio Polonorum cum Cruciferis, sub Casimiro relictio, agit, non minus eruditè, ut cetera, quam succinctè: *Hæc omnia ex contentu ferè hostis orta: quum ante præliū quidam flagellis aurigarum fugaturos se jactaverant. Usque adeo nec in bello cuiquam benè cedit arrogantia, & vel minimus hostis tum maximè contemnendus, esse desinit, cum contemnitur.* Loccen.

12 Sedem Cyri,] Quod Plur. l. 2. de fort. Alexand. in Darii precatone. Cyri thronum dixit. Horat. Od. 2, 2. Cyri solum. Curtius Cyri sedem vocat. Briffon.

13 Certe, cui nos victores pepercissimus, &c.] Indignissimum & valdè atrox facinus, eum cui ipsi hostes pepercissent, ab intimo amicorum occidi: quemadmodum Sulpitius queritur Marcello ad Tullium 4. fam. epist. 12. *Cui inimici propter dignitatem pepercerant, inventus est amicus, qui ei mortem afferret.* Idcirco fallax simulataque amicitia nocentior est aperta inimicitia. Loccenius.

17 Prima] Alii; premia. non istud quidem male, sed tamen illi non præ-tulerim.

ritati fameque tradetis, Darii quoque hostis, finito post mortem ejus odio, parricidas esse vos ultos, neminem impium effugisse manus vestras. Hoc perpetrato, quanto creditis Persas obsequentiores fore, quum intellexerint, vos pia bella suscipere; & Bessi sceleri, non nomini suo, irasci?

Darii] Multi & meliores libri: Darii quoque hostem: & sane oritur dubitatio sic fuisse, ommissa voce parricidas, quæ mox sequitur. Freinsb.

Finito post mortem &c.] Salvianus

l. 2. contra avaritiam: Omnis inimicitia morte dissolvitur. Hoc dictis & exemplis variorum auctorum facis illustrant Camerar 1. Horar. subcif. cap. 3. Piccartus observat, dec. 6. c. 6. Laccen.

C A P. IV.

Zioberis miri fluminis descriptio. Alexander Nabarzani per literas salutem quærenti veniam pollicetur. Deinde mari Caspio & Hyrcaniæ proximis, quosdam Darii præfectos recipit in gratiam.

1 **S**UMMA militum alacritate, jubentium, quocumque vellet, duceret, oratio excepta est. nec rex moratus impetum; tertioque per Parthienem die ad fines Hyrcaniæ penetrat; Cratero relicto cum iis copiis, quibus præerat, & ea manu, quam Amyntas ducebat, additis sexcentis equitibus, & totidem sagittariis: ut ab incurfione barbarorum Parthienem tueretur. Erygyjum impedimenta, modico præsidio dato, campestri itinere ducere jubet. Ipse cum phalange & equitatu CL stadia emensus, castra in valle, qua Hyrcaniam adeunt, communit. Nemus præaltis densisque arboribus umbrosus est, pingue vallis solum riganti-

1 Alacritate,] Sequuto effectu, quem supra 6, 2. 20. ei promiserant duces. Ea re nihil non effici posse imperatoribus, ex Crutero cognosces.

2 Ea manu,] Non dubito sic scribendum supra 5, 4. Cratero relicto cum peditibus quos adsueverat, & eis copiis quas Meleager ducebat. Et de hac ipsa re Arrian. 3. Κεῖ τε ἐγὼ ἵ τῶν τε αὐτῶν πείξιν ἐχόντα, καὶ τῶν Ἀμύντης, &c. Craterum cum suo & Amynta agmine,

cum equitibus, &c. Et vero absurdus vulgatorum sensus ex manu, qui vellet sexcentos, seu ut alii codd. habent, sex ista millia equitum, &c. fuisse ex manu quam Amyntas ducebat. quod ita non fuisse constat. Freinsb.

Sexcentis] Ita melius, quam aliorum, sex millibus. Arrianum 3. vide.

3 Erygyjum] Hic à Sabellico Erynead. 4, 5. vitiatos codices sequuto, perpetiam appellatur Phrygius. De aliis Edd. vide in variis.

Imminet.

rigantibus aquis, quæ ex petris imminentibus manant. Ex ipsis radicibus montium Zioberis amnis effunditur, qui tria fere stadia in longitudinem univ-
 4
 5
 6
 7
 8
 rat;

Imminentibus manant.] Ita suprâ 3, 4. 12. *Dorsum montis imminebat via, crebris oberrantibus rivis, qui ex radicibus montium manant.* Sane Gebhardus in Crepund. 3, 23. citans hunc locum, ait: Sic eleganter Curtius, *imminentes petras* dixit. Sunt tamen qui *eminentibus* legant. *Freinsh.*

4 *Zioberis*] Diodoro 17, 75. est *Stibæris*. Στιβήρις. Cujus quidem vocis ductus etiam in Curtiano nomine apparent, quod facilius corrumpi potuit, quam illud Græcum. Certe non longe abludit *Zibetis*, quomodo Boccatum legisse pro Zioberi Raderus ait. Item *Ziobertis* & *Obertis* Manuscriptorum. Cæterum multorum fluminum par natura proceditur, qui se cuniculis condunt vel in partem, vel in totum, de quibus *Georgius Agricola* lib. 111. *de natura eorum qua effluunt ex terra.*

Interpellat,] Constantiensis manu *azaratus Radero* teste exerte haber in-

terpellat, quomodo etiam *Acidalius* legendum putat, non *interpolat*.

6 *Rhidago*] Nec hoc nomen apud alios memini legere. Nam quod nonnulli Rhindacum ex Rhidagone [videtur igitur illud *Rhidago* pro primo casu accipere, quod ego cum Sabellico Enn. 4, 5. pro tertio habebam] faciunt, procul à vero abeunt. Rhindacus enim Stephano est civitas inter Hellepontum & Phrygiam, unde Rhindaceni populi seu cives. Plinio idem nomen est fluvius inter eundem Hellepontum & Phrygiam, (sed hic noster) mille prope parasangis abest ab Helleponto & Phrygia. *Glatæanus Syderin* à Plinio dictum putat, conjectura dubia & incerta. *Raderus.*

7 *Quacumque dimissa essent*] Sic malui, sensu, & nonnullis edit. volentibus, longe melius, quam ut habebant alii: *quicumque dimissi.*

rat; quum literas Nabarzaris, qui Darium cum Besso
interceperat, accipit, quarum sententia hæc erat. *Se*
Dario non fuisse inimicum; immo etiam quæ credidisset utilia
esse suavis: & quia fidele consilium regi dedisset, prope occisum
9 *ab eo. Agitasse Darium, custodiam corporis sui, contra jus fasque,*
peregrino militi tradere, damnata popularium fide, quam per
10 *ducentos & triginta annos inviolatam regibus suis præstitissent.*
Se in præcipiti & lubrico stantem consilium à præsentī necessita-
te repetisse. Darium quoque cum occidisset Bagoan, hac excusa-
tione satis fecisse popularibus, quod infidiantem sibi in-
11 *teremisset. NIHIL esse miseris mortalibus spiritu carius.*

amore

9 *Ducentos & triginta annos*] Hoc
Q. Curtius justissimè & ne minimum
quidem fallente calculo tradidit: cui
etiam adsentitur B. Hieron. ad IX. cap.
Danielis. Atlas Major Mercatoris, in
regno Persico.

10 *Se in præcipiti & lubrico stantem*
consilium à præsentī necessitate] Sic l. 7.
Consilium quod necessitas subjecerat, init.
Hoc Tacitus dixit: *Consilium è re ca-*
pere, quod prudentis esse, quis inficias
cat? Plin. lib. 6. epist. 29. *Necessitati*
parere, pars rationis est. Escovedus apud
Stradam de bello Belg. prudenter: *Non*
semper in consultationibus rationi per-
mittitur eligere. interdum necessitate
circumscribimur: quo tempore qualibet
statio, ceu tempestatem fugientibus pro
portu habenda est. Guicciardinus alibi:
Consilia quæ necessario capiuntur, excu-
sationibus non indigent. Loccen.

Repetisse.] Prorsus (cum Modio) &
ipse malo *repetisse*, præ vulgatorum *re-*
perisse. quod tamen neque ipsum inele-

gans præpositione mutata: consilium
è præsentī necessitate reperisse. id est,
quæsisse & invenisse consilium è re na-
ta, atque ut præsens necessitas subjicie-
bat. *Acidalius.* Excusat autem se à ne-
cessitate quæ summum quibusvis factis
præstare creditur patrociniū. Sic apud
Thucyd. 1, 12. Athenienses: *Nec in-*
vidiosum est, aliquem qui in summum

periculum deducatur, consulere utili-
tatibus suis. Poplicola apud Dionys. 5.
Necessitati impares sunt humani inge-
nii vires: omnesque tum demum de de-
coro dispiciunt, cum jam versantur in
tuto.
Infidiantem] Sic etiam facinus suum
excusavit Tisaphernes, ducibus Græ-
corum cæsis. *Xenophon cive Gæc. l. 2.*
Ratio autem, cur Darius occiso Bagoa
satisfaciendum popularibus putaverit,
est, quod Bagoas potentia & gratia
apud populum plurimum pollebat, tum
etiam ipsi illi Dario imperium dederat:
purgandus igitur erat, ne pro summo
beneficio, necem reddidisse videretur.
atque ex eo factò odium gentis incur-
reret, animum regis subdolum & cru-
delem odiis, & fortasse seditionibus
agitaturæ. *Freinsh.*

11 *Nihil esse miseris mortalibus spi-*
ritu carius.] Amorem ac desiderium
vitæ naturale esse scimus: quia natura
amat sui conservationem, averfatur sui
destructionem. Tullius lib. 1. de L. L.
Mors fugitur quasi dissolutio nature;
vita expetitur, quia nos, in quo nati
sumus, continet. Inprimis qui Christi-
ani sumus, ex verbo Dei non ignorare
debemus, hominem à Deo ad vitam
non mortem creatum esse. Mortem
autem per peccatum in mundum ve-
nisse Rom. 5, 12. Et quum nobis Chri-
stus sit vita, mors lucrum, vita altera
præ hac maximè desiderabilis esse de-
bet,

amore ejus ad ultima esse propulsum. sed ea magis esse sequutum,
 quæ coëgisset necessitas, quam quæ optasset. Incommunica- 12
 litate suam quemque habere fortunam. Si venire se juberet,
 sine metu esse venturum. Non timere, ne fidem datam tantus
 rex violaret: deos à deo falli non solere. Caterum si, cui fidem 13
 daret, videretur indignus, multa exilia patere fugienti: pa-
 triam esse, ubicumque vir fortis sedem elegerit. Nec dubita- 14
 vit Alexander, fidem, quo Persæ modo accipiebant, da-
 re, Inviolatum, si venisset, fore. Quadrato tamen agmine,
 & composito ibat; speculatores subinde præmit-
 tens, qui explorarent loca. levis armatura ducebat 15
 agmen; phalanx eam sequebatur; post pedites erant
 impedimenta. & gens bellicosa, & natura situs diffici-
 lis aditu, curam regis intenderat. Namque perpetua 16
 vallis jacet, usque ad mare Caspium patens. Duo ter-
 ræ ejus velut brachia excurrunt: media flexu modico
 finum

bet, mors verò terribilis esse nequit.
 Locoeniis.

Amore ejus ad ultima esse propulsum.]
 Nimirum spiritus atque vitæ suæ, non
 sane Darii, quod persuadere nobis vult
 Raderus.

*In communi calamitate suam quem-
 que habere fortunam.]* Ut qui in una
 navi eadem bona ac mala plerumque
 communi forte ac discrimine versan-
 tur. Cicero iv. fam. ep. ult. *In magno
 omnes, sed tamen communi periculo
 sumus. quare non debes aut propriam &
 præcipuam postulare, aut communem re-
 cufare.* Vid. Val. Max. l. 7. c. 2. Locoeniis.

13 *Multa exilia patere fugienti: pa-
 triam esse,]* Prosper:

*Non metuo exilium mundus domus
 omnibus una est.*

Plura hujusmodi apud Muretum Var.
 Lect. 2, 3. Locoeniis. Ovid. Fast. 1.

*Omne solum forti patria est, ut pisci-
 bus æquor.*

Πατρὶς γὰρ ἐστὶ παῖς ἰὺ ἀνὰ πρῶτον
 πῆς ὄψι.

Tençteri apud Tacit. H. 4, 64. Quo-

*modo lucem diemque omnibus homini-
 bus, ita omnes terras fortibus viris natu-
 ra aperuit.*

14 *Nec dubitavit Alexander fidem,]*
 Miror Sabellicum Enn. 4, 5. cum Na-
 barzanis litteras verbis Curtianis re-
 citasset, contra manifestam auctoris
 mentem subjicere: *Ad hæc nihil Ma-
 cedo respondit. cum Curtii verba eun-
 dem planè sensum habeant, quem illa
 Virgil. Æn. 3, 610.*

*Ipse pater dextram Anchises haud
 multa moratus,*

*Dat juveni atque animum præsentii
 pignore firmat.*

Quo Persæ modo accipiebant,] Scili-
 cet ut dextram rex daret, aut præsen-
 ti, aut per internuncium. vide Briffon.
 lib. 1. pag. 107.

Quadrato tamen agmine,] Liv. 35,
 3. 2. inde quadrato agmine ad Pisas du-
 xit. Contrà ibid. 35, 1. 4. Superior
 aliis: nam & acie frequenti armatis ad-
 versus longum & peditum turba peco-
 rum agmen, & recenti milite adversus
 fessos longo itinere concurrerat. Quæ
 addenda notatis supra ad 5, 1. 19.

finum faciunt, lunæ maxime similem, quum eminent
 17 cornua nondum totum orbem sydere implente. Cer-
 cetæ, Mosyni, & Chalybes à læva sunt : ab altera par-
 te Leucosyri, & Amazonum campi ; & illos qua vergit
 ad Septentrionem ; hos ad occasum converſa proſpe-
 18 ctat. Mare Caspium dulcius cæteris , ingentis magni-
 tudinis serpentes alit : pisces longe diverſi ab aliis co-
 loris. quidam *Caspium* , quidam *Hyrceanum* adpellant :
 alii sunt qui *Maotim paludem in id cadere* putent : & argu-
 mentum

16 *Luna*] Strabo lib. 11. an de hoc
 fitu locutus? *Sequitur Hyrcania. exin-
 de mare altum jam fit, donec Medicos &
 Armenios attingant montes. Horum
 montium radices in luna formam cur-
 vantur, qua ad mare desinentes, inti-
 mum maris sinum efficiunt.* Sic & Pli-
 nius 6, 13. *ubi cœpit in latitudinem
 pandi, lunatis obliquatur cornibus.*

17 *Mosyni*,] Sic potius quam, *Mos-
 fni*, scribendum, certum est. quantum
 quidem ad priorem syllabam attinet,
 ex Tibullo 4, 1.

*Quaque Hebrus, Tanaisque, Getas
 rigat atque Mosynos.*

A Græcis fere *Mosynæci* dicti sunt,
 quod in turribus habitarent, quæ gen-
 tili lingua *Mosyni* dicerentur. *Freinsh.*
Mosyni etiam habet Carolus Stephan.
 licet *Mosini* teneat Ortelius. *Blanck.*

18 *Pisces*] Valde hic turbant libri:
 planum est fuisse : *serpentes alit, &
 pisces longe diverſi ab aliis coloris.*

Quidam Caspium,] Hæc verba omit-
 tuntur in quibusdam edit. quæ res mo-
 vit Sebifium, ut reliqua quoque delep-
 da opinaretur, præsertim cum crederet,
 Caspium & Hyrcanum mare non pro
 uno eodemque usurpare auctorem, in-
 fra 7, 3. 21. ubi certe manifestam anti-
 thesin instituit inter Caspium & Hyrcanum.
 Sed possit dici, cum ex diversis
 auctoribus ea hausisset, & cum alii Cas-
 pio alii Hyrcano mari eandem rem
 adscriberent, etiam re, ut nomine, se-
 paratos istos sinus, cum ista scriberet,
 credidisse, præsentis loci immemorem.

Sic supra etiam nobis in Mardos dupli-
 cem Alexandri expeditionem ex una
 fecerat. Vel potius cum Mela 3, 5. di-
 cemus, Caspium mare interdum gene-
 raliter sumi, ut & Caspius sinus proprie
 ita dictus, & Hyrcanus, & vero Scy-
 thicus eo nomine comprehendatur:
 interdum primum horum sinuum proprie
 & totius nomine *Caspium* appellari.
 Et hoc verum est. Vt cunque autem ea
 se habeant, illud utique constat, idem
 mare ab aliis Caspium vocatum, ab
 aliis Hyrcanum. Plut. Alex. Sic Ar-
 rian. 7. Corrigendus leviter idem Ar-
 rian. 5, 4. *Indicum sinum cum Persico
 confluere, Hyrcaniam cum Persico sinu
 conjungi.* lege, Ἰνδικὸν Ἰρηνικὸν τῶν
 Ἰνδικῶν : *Hyrceanum* (nempe sinum)
 cum *Indico*. Adde Strab. lib. 11. Qui
 Hyrcanum mare pro Pontico acci-
 piunt, non mihi magis, quam Raderò
 ad 3, 1. 12. & Sebifio persuadent. Cum
 aliis etiam facit Dionys. versu 49. *Cas-
 pio profundum fluentem intronmittit
 mari : Quod etiam Hyrcanum alii
 nuncuparunt.* Zonaras in Alex. barbari
 quidam circa pelagus Hyrcanum, quod
 & Caspium dicitur. Sic & hodie mul-
 tis nominibus vocari ab accolis gen-
 tibus Indicis, apud Ortelium, & in At-
 lante Mercatoris leges. *Freinsh.*

Maotem] Hanc credo fuisse ratio-
 nem, propter quam nonnulli Caspium
 mare cum Pontico confuderint, quod
 viderent Curtium illi tribuere *Maoti-*
dis influxum, quem constat ad Ponti-
 cum spectare : deinde etiam dulcius
 cæteris

mentum adferunt; *aquam, quo dulcior sit quam cætera maria, infuso paludis humore mitescere.* A Septentrio-¹⁹ ne ingens in litus mare incumbit, longeque agit fluctus, & magna parte exæstuans stagnat. idem alio cæli statu recipit in se fretum, eodemque impetu, quo effusum est, relabens, terram naturæ suæ reddit. & quidam credere, non Caspium mare esse; sed

ex

cæteris facere; quod itidem Ponto convenit. Sedenim id ex aliorum opinione se scribere testatur Curtius. Eos autem Macedonas fuisse, cum Alexandro militantes, prodit Strabo lib. 2. qui multa finxerint, quo latius orbem domuisse viderentur; Iaxarti Tanais nomen, Cauçasi Parapaniso intulerint. Idem & Plutarchus arguit, in Alex. De argumento autem, quo illi apud Curtium contendunt, Mæotijn illabi Caspio mari, dulcedine nimirum aquarum, vide prolixè disserentem Stucium in Periplum Ponti Euxini ab Arriano scriptum, ubi de sapore Pontici maris. *Idem.*

19 *Non Caspium*] Dubitatio orta, quod longinqua loca sint, & feris gentibus habitata. Quæ eadem causa confudit veram de *portis Caspiis* narrationem. Quæ quoniam & ipsæ ad res Alexandri pertinent, hoc loco tractari potest. Nam, ut Æn. Silvius cap. 33. de Asia fateatur, *de portis Caspiis multa memoria est. Nemo tamen satis explisset, ubi terrarum existant.* Et sane fallitur Raderus, quod in prolegomenis cap. 8. *perpetuam vallem*, cujus hoc in Curtii capite ter recurrit mentio, pro Caspiis pylis accipit. Primo igitur in Prolemæi tabulis inter Mediam & Parthicam collocantur. Ibidem ponit eas & Strabo lib. 22. & Arrian. 3. cui consentiunt Diognerus & Beton itinerum Alex. mensores apud Plin. 6, 17. circa fin. & Erathostenes apud Strab. lib. 11. Item Plin. 6, 14. Solin. cap. 47. Duris apud Strab. lib. 1. Hi ergo omnes Caspias portas inrer Mediam atque Parthiam constituunt. ubi cum nulli ha-

bitent Caspii, causam nominis non reperio. nisi forte cum Silvio dicas ideo sic vocatas videri, quod per eas nonnullis gentibus transitus sit ad mare Caspium. Quod ipsum etsi veteribus scriptoribus traditum sciam, tamen quomodo accipiam, non dispicio. *Babyloniis enim & Persis*, nam ii nominantur, via alia longe propior & commodior eo est, nisi tabulæ Geographiæ fallunt. Cum autem longa hinc Caspii montes absint, quo loco mare istud maxime ad Occidentem vergit, ibi quoque alias angustias Caspiarum portatum nomine indigitatas reperio. Is enim locus ad prohibendum septentrionalium gentium transitum idoneus est, eoque portis occlusus ab Alexandro traditur. At in prioribus Caspiis pylis, quæ nec ad Septentriones vergunt, si idem tentasset, etiam insanire videretur, qui Parthos Medosque, utrosque ipsius in imperio fitos, inexpugnabili munitione secluderet. Quæ ratio, conjuncta aliis, efficit, ut non dubitem, omnes eos, qui Alexandri claustra in Caspiis pylis nominant, de eo loco accipiendos esse. Abrupta Caspii montis rupes, usque adeo ad mare coarctant iter, ut exesi fluctibus, devoratique in profundum ejus littoris margines, vix duorum stadiorum aditum transeuntibus relinquunt. Ea enim forma Derbenthum in edita montium crepidine situm est, ut duobus ex quadrato lapide muris, ad mare deductis, inferiora ædificia, & navigiorum stationem, tanquam duobus brachiis complectatur, non majore quam trecentorum passuum intervallo. quod

ex India in Hyrcaniam cadere, cujus fastigium, ut
 20 supra dictum est, perpetua valle submittitur. Hinc
 rex xx stadia processit semita propemodum in via,
 cui sylva imminabat, torrentesque & eluvis iter
 morabantur. nullo tamen hoste obvio, penetravit;
 21 tandemque ad ulteriora perventum est. Præter alios
 commeatus, quorum tum copia regio abundabat,
 pomorum quoque ingens modus nascitur, & uber-
 22 rimum gignendis uvis solum est. Frequens arbor fa-
 ciem quercus habet, cujus folia multo melle tinguntur;
 sed nisi folis ortum incolæ occupaverint; vel modico
 23 tepore succus extinguitur. xxx hinc stadia processe-
 rat; quum Phrataphernes ei occurrit, seque & eos, qui
 post Darii mortem profugerant, dedens: quibus be-
 nigne exceptis ad oppidum Arvas pervenit. hic ei Cra-
 24 terus & Erigyus occurrunt. Præfectum Tapurorum
 gentis Phradatem adduxerant. hic quoque in fidem re-
 ceptus,

spacium singulis utrinque ferreis por-
 tis, superstantibusque propugnaculis,
 ita munitur, ut perpetuis custodiis, nisi
 clara luce & explorato littore, viato-
 res nec admittantur, nec recepti intra
 portam, altera prius emittantur, quam
 portorium persolvant. *Schickardus.*
 Hunc esse locum quem *Caspianam viam*
 appellat Tacitus, firmiter mihi persua-
 deo. *Hiberi*, ait 6, 33, *locorum potentes*
Caspia via Sarmatam in Armenios rap-
tim effundunt. Deque eodem iterum
 loqui credo H. 1, 6. *numeri, quos idem*
Nero electos præmissosque ad claustra
Caspianum (scilicet portarum) *& bellum*
quod in Albanos parabat, &c. cum Sue-
 tonio loquens in Nerone 10, 4. atque
 iis, qui in Armenia cum Corbulone res
 gessere, ut constat ex Plin. 6, 13. quam-
 quam hic contendat, non *Caspian* eas
 portas, sed *Caucasicas* dici debuisse. Sa-
 ne turbavit Plinium, quod sciret, alias
 illas *Caspian* portas, quæ à plurimis ve-
 terum ita vocarentur, longe ab iis re-
 gionibus distare; Albaniam autem Cau-

caso connecti noverat. Et sane ab eo
 demum tempore angustias montis Ca-
 spii, *Caspian* portas vocari cœpisse, vi-
 dere videtur: cum ii qui res ibi gerent,
 nomen aliud aptius non invenirent,
 quam ut à Caspio monte *Caspian* di-
 cerent, sicut ab Amano *Amanicas*.
Freinshemius.

Ex India in Hyrcaniam cadere;] Hoc
 putabat & Artian. 5. quamquam 7, 31
 dubie sentiens. Varias veterum eade-
 re sententias necessario omitimus, &
 jam relatæ sunt aliqua supra ad 6, 4.
 Antiquissimam autem Herod. 1, 203.
Hoc mare per sese est, nec cum ullo alio
commiscetur: recentiores approbant.
Idem.

22 *Quercus*] Idem Diodor. 17, 75.
 Forte eo respexit Virg. Ecl. 4.

Et dura quercus sudabunt rosida
mella.

24 *Hic quoque in fidem receptus, &c.*]
 Ita Scipio in Hispaniam tendens, quos-
 cunque potest sibi socios benigne ab-
 sciscit, & provinciales humaniter tra-
 ctat;

ceptus, multis exemplo fuit experiendi clementiam regis. Satrapem deinde Hyrcaniæ dedit Menapim. 25 exul hic regnante Ocho ad Philippum pervenerat: Tapurorum quoque gentem Phradati reddidit.

Stat: hac clementiæ fama sibi plures adjuvit, quam vi & armis, ut legere est apud Livium lib. 21. Idem Scipio Sueticus GUSTAVUS MAGNUS feliciter in Germania expertus est, ut de eo testatur Petr. Baptista Burgus lib. 1. belli Suec. p. m. 69. & addit: *Inter militaria axiomata non spernendum duxerim, reddere sibi amicos illius provincia incolas, in qua bellum gerendum.* Certè clementia victoris est magnes ferrum Martiale trahens, & ipsos armatos exarmans, partesque victoris sponte sequi iubens. *Loccenius.*

25 *Menapim.*] Arrianus 3. *Post hæc Ammynapem Parthum, qui sibi una cum Maçæo (scribe Μαζάκις Maçace) Egyptum tradiderat, Parthorum & Hyrcanorum satrapem constituit. Amynapes Ariano, qui Menapis Curtio. adjectione literæ A, quæ in ejusmodi nominibus est frequentissima. Sic Axuerfes & Amistris alibi vocantur; qui frequentius Xerxes, & Esther. quod me*

docuit Scaliger in Eusebium, Apud Stephanum in *Ἀμαζόνιον Μαζακῶν* pro *Αμαζέο.* apud Strab. & Plin. 6, 14. *Amardi & Mardi,* apud Plin. 6, 7. *Riphai, Arimphai.* Sic *Derceto* aliis *Atergatis* est. Ut propemodum suspicer, illud A, ubi præter rationem additum est, nihil aliud esse quam articulum, qui Hebræis fere est n. & in illas quoque gentes pervenisse videtur, si non eadem scriptura, certe vicino sono. Ejusmodi vitia in Cedreno, & aliis ejusdem conimatis Græcis scriptoribus non pauca corrigi Leuncl. in *Pandect.* Turcic. quæ res opinionem meam haud mediocriter firmat. Contra accidit, ut, qui in uno aut altero ejusmodi vocabulo falsi fuerunt, si moneantur id eo accidisse, quod articulum voci junxerint, deinceps omnia ejusdem soni vocabula suspecta habeant, & interdum etiam radicales literas detrahant. quod accidisse credo in iis, quibus A, quod habebant, violenter ademptum est. *Freinsb.*

C A P. V.

Artabazo summa cum animi benevolentia excepto, Græcis, qui Darium adjuverant, parcit Alexander, & Mardorum gente debellata, Amazonica cujusdam regina petitione satisfacit.

AMQUE rex ultima Hyrcaniæ intraverat, 1 quum Artabazus (quem Dario fidissimum fuisse supra diximus) cum propinquis Darii ac suis liberis modicaque Græcorum militum manu occurrit. Dextram venienti obtulit rex; quippe 2 & hospes Philippi fuerat, quum Ocho regnante exularet; & hospitii pignora in regem suum ad ultimum fides

2 **H**ospes Philippi fuerat,] *Historem pete eæ Diodoro 16, 53.*

Et hospitii pignora in regem suum ad ultimum] Fidei integritas suo regi probata

- 3 fides conservata vincebat. Comiter igitur exceptus, *Tu quidem, inquit, rex perpetua felicitate floreas. ego ceteris latus, hoc uno torqueor, quod precipiti senectute, diu fruitua bonitate non possum.* nonagesimum & quintum annum
- 4 agebat. Novem juvenes, eadem matre geniti, patrem comitabantur: hos Artabazus dextræ regis admovit, precatus *ut tam diu viverent, donec utiles Alexandro essent.*
- 5 Rex pedibus iter plerumque faciebat: tunc *admoventi sibi*

bata, etiam extetorum regum favorem in advertis meretur. Contrà qui suis fides non fuit, suspectus etiam erit aliis. Hinc Cæsar longè pluri fecit eos qui in fide Pompeji perfliterant, quam qui eum deseruerant. illos erga se quoque fidos fore putavit, hos minus, teste Dione lib. 41. *Loccen.*

Fides conservata vincebat.] Hoc est, præpollebat apud Alexandrum, ut ob hospitii memoriam eum amaret, & magis etiam propter fidem in regem suum. Eo magis, quod etiam apud Græcos id usi receptum esset. Vnde Agesilaus ad Pharnabazum, referente Xenoph. lib. 4. *Ἐάνη. Non ignorare te arbitror, etiam Græcis in urbibus hospitiorum necessitudines inter homines contrahi. Nihilominus ubi bellum inter urbes ipsas geri ceptum est, una cum patria quilibet hospitibus bellum facit. Quin etiam si res ita ferat, nonnunquam mutuo se hospites occidunt.* Causam reddit Badius apud Livium 25, 18. *publicis fœderibus ruptis dirempta simul & privata jura esse. ubi iidem pugna hospitibus cum hospite narratur. Freinsh.*

3 *Senectute,*] Similis oratio Berzellai ad Davidem Reg. 2, 16. *Quot sunt dies annorum vita mea, ut ascendam cum rege in Jerusalem? &c.*

Nonagesimum & quintum annum] De macrobiis vide Plin. hist. nat. 7, 48.

4 *Eadem matre*] Artabazo è Mentoris & Memnonis sorore undecim filii, & decem filia prognati fuerant. Diodor. 16, 63. De simili matrimonii fecunditate Ptoleogon; Antigonus narrat, Alexan-

drea mulierem quandam quatuor partibus viginti fetus edidisse, quorum major pars enurrita sit. Eademque in urbe alia mulier quinque infantes una peperit, tres masculos, duas feminas; quos suis sumptibus ali jussit Trajanus imperator. eademque mulier, circumactò exinde anno, tres infantes peperit. Hippostratus in libello de Minoe, Ægyptum perhibet ex una uxore Europa, Nili filia, quinquaginta filios procreasse. Itemque Danaus, ex unica Europa, Nili filia, quinquaginta tulit filias. Hoc postremum pro fabula videtur habuisse Eusebius. eam enim liberorum multitudinem adscribere pellicibus. At de Alexandria muliere quod narratum est, confirmatur & ab Iuliano in lib. 36. de solut. Quem locum opinor respexisse Augustin. cap. 115. quæstion. ex utroque testam. Legitur cautum in quodam juris libello, mulierem aliquando quinque peperisse. Nisi forte magis Gajam in l. 7. de reb. dubiis, qui eam feminam (eandem enim fuisse, verosimile est) ad D. Hadrianum perducitam narrat Freinshemius.

5 *Rex pedibus iter plerumque faciebat:*] Non enim erat ex iis quos usum pedum amisisse cavillatur Plin. Paneg. sed Plutarcho teste, in vita cap. 39. *si iter faceret minus urgens, discebat simul in progrediendo aut jaculari, aut in currum concitatum insilire & desilire.* Sic & ille Rom. Alexander in agmine nonnunquam equo, sapius pedibus anteibat. Sueton. 57. Plinii locum citatum sic constitui posse putamus: *Te ad fidem*

sibi & Artabazo equos iussit; ne ipso ingrediente pedibus, senex equo vehi erubesceret. Deinde ut castra sunt 6 posita; Gracos, quos Artabazus adduxerat, convocari jubet: at illi, nisi Lacedæmonis fides daretur, respondent, se quid agendum ipsis foret, deliberaturos. Legati erant Lacedæmoniorum missi ad Darium, quo victo adplicaverant se Græcis mercede apud Persas militantibus. Rex 8 omnis sponsonum fideique pignoribus, venire eos iussit, fortunam quam ipse dedisset habituros. Diu cunctantes, plerisque consilia variantibus, tandem venturos se pollicentur. At Democrates Atheniensis, qui maxime Macedonum 9 opibus semper obstiterat; venia desperata, gladio se transfigit. cæteri, sicut constituerant, ditioni Alexandri

tollet humus; te communia & confusa privati vestigia. Quod equidem insigne laboris militaris ac tolerantia regiae exemplum fuit, quod etiam imitatus est Trajanus, de quo Plinius in paneg. Per hoc omne spatium cum legiones duceres, seu potius (tanta velocitas erat) raperes, non vehiculum unquam, nec equum respexisti. Isti patientia opponitur *μαλακία* vel mollities illorum, qui nunquam nisi equo vel curtu incedunt: quasi pedum usum amisissent: de qua Aristoteles 7. Eth. 9. Et Seneca epist. 55. Eo nomine Cicero falsè perstringit Verrem 5. Verrin. In labore atque itineribus usque eo se præbebat patientem atque impigrum, ut eum nemo unquam in equo sedentem videret. Nam ut mos fuit Bythynia regibus, *lectica hexaphoro* ferebatur, in qua pulvinus erat perlucidus Melitensis rosa factus. De Fabio Dictatore narrat Plutarchus in ejus vita: Quod primus omnium à Senatu perierit, ut sibi in bello liceret equo vehi; idque antiquitus lege prohibitum erat: ut cum in peditatu maximum exercitus robur poneretur, ei Dux semper in acie adstaret. *Loeceniis*.

6 Lacedæmonis] Vera haud dubie lectio est, quam exhibet optimus Cod.

Dan. nisi fid. Laced. est inopenibus daretur: si leviter emendes, & Sinopenibus. de quibus Arrian. 3. si tamen id recipimus, eliminanda est ex seq. vers. vox Lacedæmoniorum. Freinsh.

8 Quam ipse dedisset] Vide supra ad 4, 11. ubi ait, se in Asiam non venisse, ut ab aliis acciperet, sed ut aliis daret, quibus in verbis excidisse unum puto, ut ab aliis leges acciperet. Idem.

9 Democrates] An Demochares frater Demosthenis? de quo Plutarchus in Demosthenis vita. Nam de Democrate nihil memini legere. Rad. At ille Democrates neque frater fuit Demosthenis, sed ex sorore nepos, ut in Cic. de orat. 2, 23. & Bruto cap. 83. οὗτος Δημόστρεως ἀδελφεὸς ἐστὶν Ἰλιανο hist. var. 3. 7. ex quo capite liquet, eundem esse quem Parrhesiasten vocatum adsumat Seneca de ira 3, 23. Sed & ipse Plutarch. in vita Demosth. c. 9. in libello de decem oratoribus, expresse tradit, sorore ejus genitum fuisse. ubi etiam ait, Antipatro oratori, ab Atheniensi petenti restitisse. Superfuit igitur Alexandro. nam id post mortem regis accidit, ut ex ejusdem libri cap. 7. constat. Immo ex cap. 10. diu postea vixisse. Ergo non potest substitui huic Democrati. Idem.

10 dri se ipsos permittunt. mille & D milites erant. præ-
 ter hos legati ad Darium missi xc. In supplementum
 distributus miles: cæteri remissi domum, præter La-
 11 cedæmonios, quos *tradi in custodiam* iussit. Mardo-
 rum erat gens confinis Hyrcaniæ, cultu vitæ aspera,
 & latrociniiis adsueta. hæc sola nec legatos miserat;
 nec videbatur imperata factura. Itaque rex indigna-
 tus, si una gens posset efficere, ne invictus esset;
 12 impedimentis cum præsidio relictis, invicta manu co-
 mitante procedit. Noctu iter fecerat, & prima luce
 hostis in conspectu erat: tumultus magis quam præ-
 lium fuit. Deturbati ex collibus, quos occupaverant,
 barbari profugiunt; prætinique vici ab incolis deser-
 13 ti capiuntur. Interiora regionis ejus haud sane adire
 sine magna vexatione exercitus poterat. Juga mon-
 tium præaltæ sylvæ, rupesque inviæ sepiunt; ea quæ
 plana sunt, novo munimenti genere impedierant bar-
 14 bari. Arbores densæ sunt ex industria confitæ, quarum
 teneros adhuc ramos manu flectunt, quos intortos rur-
 sus inferunt terræ; inde velut ex alia radice lætiores vi-
 15 rent trunci. hos qua natura fert, adolescere non sinunt;
 quippe alium alii quasi nexu conferunt, qui ubi multa
 fronde vestiti sunt, operiunt terram. itaque occulti
 nexus ramorum velut laquei perpetua sepe iter clu-
 16 dunt. Una ratio erat cædendo aperire saltum: sed hoc
 quoque magni operis. crebri namque nodi duraverant
 stipites,

10 *Mille D. milites erant.*] Sic le-
 gendum, licet reclamant vulgati codi-
 ces fere omnes. Nam Curtius paulo an-
 te 6, 5. refert, Artabazum *cum modica*
Græcorum militum manu Alexandro
 occurrisse; & Arrianus 3. Græcos mer-
 cenarios, qui cum Artabazo erant, cir-
 citer 1500. fuisse ait, qui se ipsos Ale-
 xandro permiserint. *Popma.* Consen-
 tit & Diodor. 17, 76. Hunc etiam nu-
 merum expriment Stockholmianæ &
 Elzevirianæ edd.

Cæteri] Pertinet hæc vox ad lega-
 tos, quos domum remisit, exceptis
 Laced, Arrianum, ubi modo, vide.

11 *Invisita*] Repetita videtur hæc
 vox ex superiore linea: sane aliud hic
 fuit, quod jam non divino, nisi cui pla-
 ceat, *reliqua manu*, quod equidem sen-
 sus videtur requirere. *Freinsh.*

16 *Duraverant*] Vulgo *nodaverant*.
 Sed & hoc, & illud aliorum, *nodave-
 rant*, pariter ineptum. Quis nodos no-
 dare dicat? quid autem ad rem, si nodi
 stipites

stipites, & in se implicati arborum rami suspensis circulis similes, lento vimine frustrabantur ictus. Incolæ 17 autem, ritu ferarum virgulta subire soliti; tum quoque intraverant saltum, occultisque telis hostem lacecebant. Ille venantium modo latibula scrutatus, plerisque confodit: ad ultimum *circumire saltum milites* jubet, *ut si qua pateret, inrumperent*. Sed ignotis locis plerique 18 oberrabant. excepti sunt quidam; inter quos equus regis, *Bucephalam* vocabant: quem Alexander non eodem quo cæteras pecudes animo æstimabat. nam ille nec in dorso insidere suo patiebatur alium; & regem, quum vellet adscendere, sponte sua genua submittens excipiebat, credebaturque sentire quem veheret. Majore 19 ergo

stipites nudarunt? quos tamen illi quomodo nudarunt? Emendo, *duraverant*. Acidalius. Cujus conjecturam optimis libris confirmari videns recepi. Rurigerius dicit delendum esse τὸ *nodi*. & librarium ob sequentis vocis similitudinem importunè iterasse. Sed retinet *nodaverant*.

17 *Venantium*] Tacit. Agric. 37. 5. *Agricola validas & expeditas cohortes indagini modo, & sicubi arctiora erant, partem equitum, dimissis equis, simul ratiore silvas equitem persultare jussit.*

18 *Bucephalam*] Aliæ editiones *Bucephalum* habent. Græcis vel Βυκέφαλος vel Βυκεφάλας. ita Latinis utrumque expressum. De hoc Bucephalo plura in prolusionibus cap. 8. Hic de aliis hoc genus equis eruditus, variasque artes doctis traderem, nisi jam pridem Lipsius epistolarum volumine ad Belgas tertio, epistola LVI. ad contubernales, bene longa, laborem meum occupasset, memorandaque è variis scriptoribus prodidisset, quo lectorem etiam curiosissimum remittimus, ubi de hoc ipso Bucephalo narrat. Sed miror ab ipso hunc Curtii locum non animadvertum. *Raderus*. Vide Plutarch. Alex. cap. 9. Plin. 8, 42. Agell. 5, 2. Strab. lib. 15. Solin. cap. 47.

Plutarch. de Solert. animal. cap. 34. Festum. Etymologicum Græcum, ubi nominis ratio redditur. Arrian. 5. &c. ubi inter alia, non à *Mardis*, ut Curtius, sed ab *Vxiis* exceptum fuisse scribit. Illud notatu dignum, Romæ collein Quirinalem, hodie *montem Caballum* dici: quæ appellatio sub Imp. cæperit, à *duabus statuis marmoreis Alexandri Magni regis Macedonum, equum Bucephalum domantis, quas Alexandria Constantinus Imp. Romam transfulerit atque in medio thermarum à se in Quirinali extructarum collocaverit*, ut Onuphrius & Georgius Fabricius adnotant. Eum etiam in nummis suis exprimi curasse Alexandrum, colligo ex Zamosii analect. Antiquit. Daciæ cap. 11. ubi dicit; *equum habet Alexandri moneta*. Sed & Lazius rer. Græcar. lib. 1. nummi talis effigiem exhibet.

Sentire] Ita de elephanto Martialis Epigr. 1, 16.

Quod pius & simplex elephas te, Cæsar, adorat,

Hic modo qui tauro tam metuendus erat:

Non facit hoc jussus; nulloque docente Magistro,

Crede mihi, numen sentit & ipse tuum.

ergo quam decebat, ira simul ac dolore stimulus, equum vestigari jubet; & per interpretem pronunciari, ni reddidissent, neminem esse victurum. Hac denunciatione
 20 territi, cum cæteris domis equum adducunt. Sed ne sic quidem mitigatus, cadi sylvas jubet, adgestaque humo è
 21 montibus planiciem ramis impeditam exaggerari. Jam aliquantulum altitudinis opus creverat, quum barbari, desperato regionem, quam occupaverant, posse retineri, gentem suam dedidere. ex obsidibus acceptis Phradati tradere eos jussit. Inde quinto die in stativa re-
 22 vertitur. Artabazum deinde, geminato honore, quem Darius habuerat ei, remittit domum. Jam ad urbem Hyrcaniæ, in qua regia Darii fuit, ventum erat. ibi Nabarzanes accepta fide occurrit, dona ingentia ferens.
 inter

Nec illud ejusdem est abs re de spectaculo etiam aliarum ferarum, Epigramm. 1, 149.

Hac clementia non paratur arte :

Sed norunt cui servantur leones.

Dé elephante Poti regis mira narrat Curtius ipse 8, 14. 39. Rad. Plurima ejusmodi observarunt Ælianus in hist. animal. Plutarch. de solertia animal. & alii complures, veteres novique.

20 *Exaggerari.*] Congesta humo exæquari, obiectis ramis qui prius eminentes iter impeditum reddiderant. *Freinshemius.*

21 *Aliquantulum*] Addenda præpositio *in aliquantulum.* supra 4, 2. *in altitudinem montis opus excreverat.* Acidalius.

Tradere] Immo tradipotius, si consuetum loquendi morem attendas. Sed ne id quidem huic loco accommodum. quem enim id jufferit, & cur non potius ipse præsens traderet? mirum, ni scripserit Curt. *Phradati parere eos jussit.* De re vide Arrian. 3. cui hic Satrapa, eo loco, & paulo supra est *Autophradates.* *Freinsh.*

22 *Geminato honore,*] Geminis provinciis præfecit. *Rad.* Quæ explica-

tio nullo certo fundamento nixa, mihi non satisfacit; & tamen non habeo melius dicere. *Freinsh.*

Urbem Hyrcaniæ,] Modus loquendi qualis apud Virgil. Æn. 3, 293.

— *Buthroti ascendimus urbem.*

vulgo, *Buthrotum.* Hyrcania enim non est gentis & provinciæ, ut supra, sed civitatis nomen. Multæ enim regiones communia habent nomina cum suis urbibus primariis. [ut Babylonîa, Bactra, &c.] Proinde Hyrcaniam hanc Prolémarus metropolim appellat in Hyrcania. Arrian. vero 3. eandem suo proprio nomine dictam ait *Zadracarta,* & *Zeudracarta.* *Motis inde castris in Hyrcaniam progressus Zadracarta urbem petit.* Et infra 3, 4. *disertius. Hæ rebus peractis, ad Zeudracarta maximam Hyrcaniæ urbem, ubi regia erat, exercitum duxit.* Eadem ergo urbs & *Zadracarta,* & *Zeudracarta* (nisi codices fallunt) & *Hyrcania* dicta. *Raderus.* Hujus urbis iterata mentio est apud Iustin. 38, 9. De ea igitur capiendus Appian. sine Syrac. de Demetrio: *captus vixit in Phraata regia.* A Scythis *Carizath* dicit, Thevetus apud Ortelium tradit. *Freinshemius.*

inter quæ Bagoas erat specie singulari spado, atque in 23
 ipso flore pueritiæ; cui & Darius fuerat adfuetus, &
 mox Alexander adfuevit: ejusque maxime precibus
 motus Nabarzani ignovit. Erat, ut supra dictum est, 24
 Hyrcaniæ finitima gens Amazonum, circa Thermo-
 doonta amnem Themiscyræ incolentium campos. Re- 25
 ginam habebant Thalestrim, omnibus inter Cauca-
 sum montem & Phasim amnem imperitantem. Hæc
 cupidine visendi regis accensa finibus regni sui exce-
 sit; & quum haud procul abesset, præmisit indicantes,
venisse reginam adeundi ejus, cognoscendique avidam. Proti- 26
 nus facta potestate veniendi, cæteris jussis subsistere,
 ccc feminarum comitata processit. Atque ut primum
 rex in conspectu fuit, equo ipsa defiliit duas lanceas
 dextra præferens. Vestis non toto Amazonum corpo- 27
 re obducitur; nam læva pars ad pectus est nuda, cætera
 deinde

23 *Adfuevit:*] Hunc tamen Plutar-
 chus à scelere hoc excusat. quod tamen
 aliis merito suspectum. Author noster
 lib. x. cap. 1. *Bagoæ spadoni, qui Ale-*
xandrum obsequio corporis devinxerat si-
bi, nullum honorem habuit. Ibidem
 vocatur *scortum regis.* Additur denique
exercuisse potentiam, flagitio & dedecore
quæstam. vide Athenæum. Blanck.

24 *Erat, ut supra dictum est, Hyrcania finitima gens Amazonum, &c.*]
 Male Curtius gentem Amazonum Hyrcaniæ finitimam affirmat. Error ex eo
 originem trahit, ut optime Freinshe-
 mius vidit, quod non procul mari Cas-
 spio (quod etiam Hyrcanum dicitur)
 ab antiquis collocentur eoque, quia
 huic finitima, juxta Hyrcaniam colere
 debere. Themiscyra autem fuit metro-
 polis Amazonum, Strabone in Ponti &
 Amisî civitatis descriptione auctore.
 An vero Amazones fuerint unquam,
 disputare superfedeo. Licet enim de iis
 plurima fabulis involuta sint, non ta-
 men diffitendum, ea originem trahere
 è fonte aliquo veritatis. Vide Goro-
 pium Becanum lib. vii. qui Amazo-

nica inscribitur. & Freinshem. in hanc
 noram. Blanck.

25 *Thalestrim,*] Sive *Minorbeam.*
 nam binominem faciunt Justin. 12, 3.
 & Orofius 3, 18. Straboni lib. 11.
 est *Thalestria.* Ottoni Frisingensi 2, 25.
 corrupte *Alestra.* Cedreno *Thalenta.*
 Freinshemius.

Hæc cupidine visendi regis accensa fi-
nibus regni sui excessit; &c.] Regina
 Arabiæ accendebatur cupidine lauda-
 bili sapientiam Salomonis coram auri-
 bus accipiendi eaque animum fœcun-
 dandi. Hæc verò Thalestris accensa
 fuit turpi cupidine suscipiendæ ex Ale-
 xandro extra matrimonium prolis. Et
 Cleofis Indorum regina concubitu re-
 demit regnum ab Alexandro: unde
scortum regium ab Indis appellata est.
 Justin. 12, 7. 11. Curt. lib. 8. p. m. 275.
 Numquid hodieque non plures excitat
 feminas cupido spectandi formam, de-
 cus & splendorem externum magna-
 tum, (nonnullas etiam libido) quam
 studium & admiratio virtutum?

26 *Duas lanceas*] Sic & apud Virgil.
 Æn. 1, 317. describitur Æneas:

deinde velantur. nec tamen sinus vestis, quem nodo
 28 conligunt, infra genua descendit. Altera papilla inta-
 cta servatur, qua muliebris sexus liberos alant: aduri-
 tur dextra, ut arcus facilius intendant, & tela vibrent.
 29 Interrito vultu regem Thalestris intuebatur, habitum
 ejus haudquaquam rerum famæ parem oculis perlu-
 strans. quippe hominibus barbaris in corporum maje-
 state veneratio est; magnorumque operum non alios
 capaces putant, quam quos eximia specie donare natu-
 30 ra dignata est. Cæterum interrogata, *num aliquid petere*
vellet:

Bina manu lato cuspibus hastilia ferro.

29 *Habitum*] Non respicit ad *venustatem formæ*, sed *dignitatem*, ut distinguit Cicer. offic. 1. quæ non est nisi in iis qui præter reliquam corporis symmetriam, etiam eminenti statura sunt. hos igitur præcipue venerabantur barbari. *eidem* illud *ἀξίον τῆς ὀψιδος*, formam imperio dignam cum Euripide vocare solent. Inde & supra 3, 12. 17. Sygambis, mulier, ut omnia docent, haudquaquam rudis sensus, Hephæstionem pro rege habuit, quod habitu corporis Alexandro præstaret. Apud Romanos *atque Galba* & *irrisui* & *fastidio erat*, assuetis juventæ *Neronis*, & *imperatores forma ac decore corporis* (ut est mos vulgi) *comparantibus*. Tacit. Hist. 1, 7. Contra Ariobarzanes *ob insignem corporis formam*, *volentibus Armeniis præficitur*. apud eundem 2, 4. Nec omisit id in Trajano extollere *Plinius panegy.* *jam firmitas, jam proceritas corporis, jam honor capitæ, & dignitas oris, nonne longe lateque principem ostentant?* Nec in suo rege *Samuel* 2, 10. *Stetitque in medio populi* (Saul,) & *altior fuit universo populo ab humero & sursum*. Et ait *Samuel ad omnem populum*, *Certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni populo*. Recte igitur in politissimo opere de Rep. Hebræor. 1, 14. *Cunæus*, *Curtium tacite reprehendens*, cum locum *Samuelis supra relatam recitasset*.

Quare profecto non jam barbarorum illud duntaxat, sed hominum etiam excultissimum est, majestatem corporis venerari, magnorumque operum illos capaces putare, quos eximia specie natura donavit. Aristotelu, maximi auctoris, scitum est, si qui nascantur tanto alii corpore excellentiores, quanto simulacrum hominum antecellunt deorum imagines, dignos videri reliquos, qui his serviant. De *Pori regis forma* narrabit *Curtius* infra 8, 14, 13. Sæpe tamen falluntur qui ex solo adpectu judicant. *Pulchre Tac. Agric.* *adeo ut plerique quibus magnos viros per ambitionem æstimare mos est, visio adpectoque Agricola, quærenter famam, pauci interpretarentur.* *Freinsh.*

Barbaris in corporum majestate veneratio est; &c.] Nonnunquam quidem natura (vel natura author Deus) magnis mentibus digna corporum domicilia metatur, & ex vultu hominis ac decore membrorum colligi potest, quantos illos cælestes spiritus intravit habitator, ut oratoriè loquitur *Eumenius* in *paneg.* Sed *Deus* etiam quoties ipsi placet, in exili vase ingentes thesauros recondere potest. At barbari de animi præstantia plerumque ex corporis præstantia judicant. unde & hanc in rege eligendo inprimis spectare solent, teste *Aristot.* VII. Polit. cap. XIV, *Dextrè verò judicantes non externa specie, sed dotibus animi maximè æstimant homines.*

vellet: haud dubitavit fateri, ad communicandos cum rege liberos se venisse: dignam, ex qua ipse regni generaret heredes. feminini sexus se retenturam; marem reddituram patri. Alexander, an cum ipso militare vellet? interrogat: 31 & illa, caufata, sine custode regnum reliquisse; petere perseverabat, ne se irritam spei pateretur abire. Acrior ad Venerem feminae cupido quam regis, ut paucos dies subsisteret, perpulit. XIII dies in obsequium desiderii ejus absumpti sunt. Tum illa regnum suum; rex Parthienem petiverunt.

CAP.

30 *Haud dubitavit*] Diversum plane narrat Arrianus, Alexandrum jussisse reginae nunciari, se ad eam generanda prolis causa profecturum.

Reddituram] Ex more Amazonum, si fides Philostrato in fine Heroicorum, & Iornandi de reb. Get. cap. 7. propius vero, quam alii, qui debilitasse eas mares liberos, aut interfecisse tradunt. Cui affine est quod narrat M. Paul. Venetus 3, 37. de duabus insulis inter Soccotheram & Chesmaccoram, quarum incolae Christiani sunt: nam alteram earum a viris, alteram a mulieribus habitari: has nunquam insulam virorum ingredi: illos autem quotannis per tres menses quemvis cum uxore sua degere, dehinc sua in loca reverti. Liberos mares apud matres ad duodecimum usque aetatis annum educari, postea ad patres transmitti. *Idem.*

21 *Caufata,*] Cedrenus tamen ait, Alexandrum eam sociam belli adscivisse.

22 *Acrior ad Venerem femina cupido*] Haec fidem fecit dicto veteri de levibus feminis amore ardentibus, quod est apud interpretem veterem Juvenalis in Sat. 6. *Vna uncia libidinis in masculis, un-*

decim in feminis. quod dictum Tiresiae attribuit Caëlius Rhodiginus lib. 14. Antiq. lect. cap. 14. Confer Scaligerum de Subtilit. exerc. 131, 9.

Quam regis,] *Ob immodicam forte illam vini appetentiam, ad Venerem ideo proclivis non fuit, quoniam, ut explicat Aristoteles in quaestionibus physicis, (quaest. 11. & 32. sect. 3.) hominum ejusmodi genitura in aquam eliquescat.* Hieronymus in Epistolis Theophrastum referre tradit, Alexandrum ad Venerem ignavum fuisse. Cum ergo mater Olympias curasset, &c. Athenæus 10, 10. Cui adde Plutarch. Sympos. 1, 6.

XIII dies] Trogus XXX. scribit: quod tempus ad conceptum deprehendendum magis idoneum fuisse mihi videtur, quam quod Curtius posuit. Sabellic. Enead. 4, 5. Sed hodie etiam apud Iustinum tredecim dies eduntur: & Diosdot. 17, 77. cum Curtio consentit.

Regnum suum;] Placet hic adnotare, quod alibi non reperi, ex Mart. Capellæ lib. 9. de nupt. Philol. *Quid Amazones? nonne ad calamos arma tractabant? quarum una, qua concipiendi studio venerat, cum Alexandrum salutaret, donata tibicine, ut magno munere, gratulata discessit.* Freinsh.

Macedones Alexandri offenduntur moribus. qui ut seditionem averteret, ad bellum Besso inferendum mentem convertit. quod & stratagemata inchoat: ac Satibarzanem, quod defecisset, primum persequitur: Baharos à montibus dispellit: Artacacnam expugnat.

1 **H**ic vero palam cupiditates suas solvit; continentiamque & moderationem, in altissima
 2 **H**ic quoque fortuna eminentia bona, in superbiam
 ac lasciviam vertit. Patrios mores disciplinamque Macedonum regum salubriter temperatam, & civilem habitum, velut leviora magnitudine sua ducens;
 Perficæ

1 **H**ic vero palam cupiditates suas] Concinnant in hanc rem præter proprios hujus historiæ conditores, Athenæus lib. 12. Alexander Asia subjugata Perficæ stola est usus. & mox: Ehippus scribit, Alexandrum sacras etiam vestes in convivio gestasse, nunc quidem Ammonii purpuream, per ambitum divisam, & cornua, tanquam deum: nunc vero Diana, cum curru vectaretur. Sæpius sub extrema veste stolam Perficam ostentasse, ab humeris superne; cum arcu, & sibe: aliquando & indumentum Mercurii: cætera, ferme quotidie chlamydem purpuream, tunicam albo distinctam: causiam, quæ diadema regium sustineret: & amicis ad eum convenientibus, talavia, petasum in capite, in manibus caduceum, nonnunquam leonis pellem, & clavam, ut Herculem. Ioannes Antiochenus in excerptis Valesii: Alexander Macedo extincta Persarum dominatione, atque occiso Dario, mente corruptus ad voluptates corporis declinavit. Nam & Perficam vestem induit, ac decem mille juvenes corporis custodes habuit. ac trecentis pellicibus est usus: adeo ut Macedonici imperii forma in Perficam migrasse videretur. Elian. hist. var. 9, 3. post descriptionem tabernaculi custodumque ejus: neque

quisquam facile ad regem accedere audebat. Magnus enim timor existeret ex eo, quod superbia & fortuna in tyrannidem elatus esset. De tabernaculo ejus barbaricæ opulentiæ, luxu decantatissimo, varii passim: quibus jungi potest Plinius 34, 8. Idem.

Continentiamque & moderationem,] Idem Tullii judicium pro Dejotaro, modestiam & temperantiam nonprivatas solum, sed & regias virtutes esse. Eo verò commendatiores erunt hæc virtutes magnatibus, quo proclivior in maximæ fortunæ abusu ad libidinem ac superbiam lapsus est. Loccen.

2 Civilem habitum,] Vide quæ huc pertinentia veterum monita afferit Iustus Lipsius lib. 2. Civilis Doctrinæ cap. 15. & in Notis ad idem illud caput: ubi etiam ex Synesio addocet, plerosque illos veteres leviter & sine cura seipsum habuisse, non ab apparatu, sed ab animo reges; & introrsum à plebe differentes, extorsum vel gregariis similes visos. Cujus quidem Synesii verbis fidem astuunt, apud Xenophontem, Plutarchum, Cor. Nepotem, & alios, Agefilas, Aristides, Epaminondas & Phocion: apud Q. Curtium Alexander Magnus, antequam in externos descisceret: apud Polybium, Philocæ-

Perficæ regiæ, par deorum potentæ fastigium æmula-
batur. Jacere humi venerabundos pati cœpit: paula-
timque servilibus ministeriis tot victores gentium im-
buere, & captivis pares facere expetebat. Itaque pur-
pureum diadema distinctum albo, quale Darius habue-
rat, capiti circumdedit, vestemque Persicam sumpsit;
ne omen quidem veritus, quod à victoris insignibus in
devicti transfret habitum. & ille se quidem Perfarum
spolia gestare dicebat: sed cum illis quoque mores in-
duerat; superbiamque habitus animi insolentia seque-
batur. Literas quoque, quas in Europam mitteret, ve-
teris

Philopœmen: apud Livium Hieron, ejusque filius Gelon, reges Syracusani: apud Suetonium Augustus; apud Tacitum Vespas. Ac ne longum faciam, tales exinde exstiterere fere optimi Principum, Trajani, Adriani, Antonini, Pertinaces, Severi, Alexandri, &c. *Viridungus.*

3 *Pati cœpit:*] Sic edidi, Veteres sequuntur. quæ verba recentiores sine causâ eliminarunt, cum potius extrema hujus periodi vocula *expetebat*, ejicienda foret. *Freinsh.*

4 *Vestemque Persicam*] Quam eandem fuisse cum Medica, quantum quidem tum temporis regium ornatum contingebat, facile ostendi potest. ut argutari videatur Plutarchus, alias quoque amoris hujus regis nimium deditus, in excusationem ejus adferens, non Medicum vestitum, quod plane barbaricus esset, adscivisse, sed eum cum Persico temperasse, quasi hic minus barbaricus fuerit. Olim certe Persas Medis frugaliores fuisse, in confesso est, sed nemo negat, cum imperio & luxum ad eos transisse. Xenophontem sine Cyropæd. & Strab. lib. 11. circ. fin. vide. Atque hinc est, ut nihil referre putarint auctores, Medicam eam vestem appellarent, an Persicam. Immo Arrianus, acerrimi viri iudicii, interdum *Medicam* vocat, ut 4. Interdum *Persicam*, ut 7. Et *Alianus*; quam hist.

var. 1, 22. *Medicam stolam*, eam 1, 32. *Persicam* appellat. *Freinsh.*

Ne omen quidem veritus,] Sensum hunc attigit & Iustin. 12, 3. *velut in leges eorum quos vicerat, transfret.* Arrian. 4. *Cidarim Persicam, iis quor prælio vicerat ademptam, cum eo ornatum quem ipse olim victor gestare solebat, commutare non erubuit.* Tertullian. de pallio cap. 4. *vicerat Medicam gentem, & victus est Medica veste: triumphalem cataphractam amolitus, in captiva sarabara decepsit.* Pertinet huc Polybii iudicium 9, 10. *Quibus aliqui relictis populi vincitibus institutis, eorum qui vincuntur mores emulatur; sine controversa dici potest, delictum heic versari ejus qui ita faciat: quum præsertim simul illa subeunda sit, qua talia solet comitari, invidia: res una omnium maxime potentatu præditis fugienda.*

5 *Superbiamque habitus animi &c.*] Exemplum in Herode Actor. 12. in Hieronymo Hieronis Syracusanorum regis nepote, de quo Livius lib. 21. *Superbum ejus habitum convenientes sequebantur mores.* Et Tacitus. *Serica vestis viros sedabat. Superbia autem illa non in filo aut lana, non in veste hominis; sed ipso homine sita est: si cum novo & insolenti habitu, ut sæpe fit, novus ac insolens induatur animus, aut hic in illo ostentetur.* *Loccen.*

6 *Literas*] Huius affinis est quod

teris annuli gemma obfignabat: iis, quas in Afiam scriberet, Darii annulus imprimebatur; ut apparet, unum
7 animum duorum non capere fortunam. Amicos vero
& equites, cumque his principes militum, aspernantes
quidem, sed recusare non aulos, Persicis ornauerat ve-
8 stibus. Pellices CCC & LX, totidem quot Darii fue-
rant,

Plut. in Phocione cap. 22. & Ælian. hist. var. 1, 25. narrant, nulli, per Phocionem cum scriberet, τὸ χαίρειν, id est, salutem, apposuisse. Alexand. in diebus Genial. & Antipatrum addit. Simillimum autem, quod, Polyæno 4, 3. teste, si in Macedonibus, aut etiam Græcis iudicium exerceret, mediocre vulgareque forum probat: sibi inter barbaros, splendidum & imperatorium. Item quod cernens Hephæstionem ad institutum suum se accommodantem, Craterum vero patrii insistentem moribus, hoc interprete Græcis & Macedonibus responsabat, illo barbaris. Plutarch. cap. 83. Hujus rei vera causa fuit, quod nondum volebat supra Græcos & Macedonas, libertati aut civili imperio aduetos, tam superbo & dominico verius quam regio fastigio se efferre. Sed ita paulatim, ut loquitur supra, sibi struebat gradum, ut quæ in aliis diu vidissent, postea in se quoque experirentur, non ita haberent pro novo & inaudito more. Populos enim illos, tot per annos civiliter habitos, non audebat ad duriora subito vertere. Sic fere Augustus in provinciis templa sibi decerni passus est: in urbe pertinacissime abstinuit hoc honore. Sueton. Aug. 52. immo & in Italia secundum Dionem lib. 54. abstinuit. Freinsh.

Darii annulus imprimebatur;] Brisson. lib. 1. consule, & Kirchm. de annulis cap. 6. de Philippi sigillo. Plut. cap. 14.

Vnum animum duorum & c.] Par illud Taciti: Vnum imperium, unius animo regendum.

7 Aspernantes] Non tamen omnes, quippe certum est, Peucestam non spre-

vissè. Cæterum valde hic pugnant auctores. Justinus 12, 3. 9. cum nostro consentit, amicos Alexandri Medicas vestes accepisse. Verum Arrianus & Diodorus scribunt, unum omnium Macedonum Peucestam Persicum habitum sumpsisse: & ipsi non nihil inter se diversi. Nam Arrian. extremo lib. 6. scribit, eum collaudatum recepta Medica veste. sic enim potius interpretandum, quam cum aliis mutata. forte in ipso quoque textu μετὰ λαβὼν potius τὴν Μηδικὴν scribendum est, quam μετὰ βαλῶν, nisi forte & hoc eundem sensum reddat, ut Latinorum mutare. Curtius supra 3, 7. exilium patria sede mutaverat. hoc est, relicta patria in exilio remanserat. sic etiam mutare Medicam vestem fortasse recte dixeris, durum tamen certe est. At Diodor. 19, 14. ait dici Alexandrum huic soli ex Macedonibus indulgisse, ut Persicam gestaret stolam. qui si ita scripsit, fallus est. Sed quod hi de solo Peucesta narant, confutat Plut. cap. 83. qui Hephæstionem ea quoque instituta sequutum ait, adjecta insigni veritatis nota. ea de causa Alexandrum ad responsa barbaris danda, illo potissimum interprete usum. Porro etiam diu ante Alexandrum, Pausaniam abjecto popularium & gentilium pallio stolam Persicam induisse; & niox ejus exemplo Alcibiadem, apud Athenæum libro 12. traditur. Aliis etiam Græcis, si legationem apud Regem obirent, solebat dono dari Medica stola. Auctor Ælian. hist. var. 1, 22. Idem.

8 Pellices CCC & LX,] Ad numerum dierum anni: in tot enim dies annum Persæ dividebant. Diodor. 17, 77.

Constr.

rant, regiam implebant; quas spadonum greges, & ipsi muliebria pati adfueti, sequebantur. Hæc luxu & peregrinis infecta moribus veteres Philippi milites, rudis natio ad voluptates, palam averfabantur; totisque castris unus omnium sensus ac sermo erat, *plus amissum victoria, quam bello quæsitum esse. Tum maxime vinci ipsos, dedique alienis moribus & externis: tanta moræ precium, domos quasi in captivo habitu reversuros. pudere jam sui, regem victis quam victoribus similiorem, ex Macedonia imperatore Darii Satrapen factum.* Ille non ignarus, & principes amicorum, & exercitum graviter offendi, gratiam liberalitate donisque recuperare tentabat. sed, opinor, liberis

Concubinas in super, prout Darius consueverat, circumducere secum cæpit: quarum turba dierum numero haud inferior erat. Hic tamen observa, Curtium de annis Persarum inconstanter loqui, aut certe mendum chartas ejus occupasse. nam supra 3, 3. 10. numerat distincte 365 dies, cum dicit: Magos trecenti & sexaginta quinque juvenes sequebantur, puniceis amiculo velati, diebus totius anni pares numero. Hoc capite rursus pellices 360. rotundo numero posuit. Ita quinarium vel neglexit, vel certe sibi ipse non constat. *Raderus.* Scaliger de emend. temp. lib. 3. docet, Persis, Chaldæis, Armeniis, Syris, Hebræis, Egyptiis, unum eundemque annum fuisse, numero dierum parem nostrum. Vnde videretur hoc in loco Curtii vitium esse scripturæ, nisi defendi posset eo, quod tantum numerum pellicum hic indicaverit, nullo ad dies anni respectu habito. Et quamquam hoc Diodorus fecerit, necesse tamen non est idem & in Curtio tradi. Accedit quod & ab aliis, quorum ad lib. 3. habita est mentio; in pellicum numero variant. Ergo nihil hic muto. Quamvis & Reipublicus in regno Macedonico Diodori verba de 365 pellicibus accipiat: cujus verba adpingam. *Concubinas Diodorus Alexandro tribuit 365, in quibus com-*

memorantur: Thais Attica, qua postea nupsit Ptolemao Lagi: Campaspe Larissa, Eliano Pancaæta: qui quidem addit, eam primam fuisse mulierum, cujus commercio Alexander uteretur. Hanc concessit postea Apelli, &c. Plin. 35, 10. vide. Freinsh.

9 *Plus amissum victoria,*] Licet multum lucretis felici bello, plus tamen amittis victoria non recte usurpata. Verè dictum Sallustio de Republ. ordinanda: *Qualicumque modo victoriam composueris, ita alia omnia futura.* Locenius.

11 *Gratiam liberalitate donisque recuperare tentabat.*] Sed Philippus Alexandrum filium eo nomine reprehendit apud Tullium 2. Offic. *Qua te malum, inquit, ratio in istam spem adduxit, ut eos fideles putares fore, quos pecunia corrupisses, & ad amorem tui compulisses: id à charitate præstatur.* Largitio quidem, si absit à suspitione corruptionis, nec sit extorta; & in tempore & cum judicio erga benè meritos exercita, multum quidem valet ad conciliandum animos. sed ne licentiam vulgo cuivis sceleri præbear, severitate disciplinæ temperatam esse oportet. Lucullus in hoc rigidus, in altero nimis remissus, milites in quiete & amore tenere nequivit. Dio lib. 52

- 12 liberis precium servitutis ingratum est. Igitur ne in
 seditionem res verteretur; otium interpellandum erat.
 13 bello; cuius materia opportune alebatur. Namque
 Bessus veste regia sumpta, *Artaxerxen adpellari se* iusse-
 rat; Scythasque & cæteros Tanais accolæ contrahe-
 bat. Hæc Satibarzanes nunciabat: quem receptum in
 14 fidem, regioni, quam antea obtinuerat, præfecit. Et
 quum grave spoliis adparatuque luxuriæ agmen vix
 moveretur; *suas primum, deinde totius exercitus sarcinas,*
 15 *exceptis admodum necessariis, conferri iussit in medium.* Pla-
 nities

Confer Boecler. in Vellejunt pag. 131.
 132. Epitœnius.

Liberis precium servitutis ingratum est.] Sic Arnobius Taciti 2, 9. irridet in Flavio fratre *vilia servitutis premia*: irrisurus quidem haud minus, etiam si majora frater nominasset. Comparavimus olim hunc Curtii locum cum Floro 4, 2. 92. *gravis erat liberis ipsa beneficiorum potentia*, &c. vide ibid. Freinsh. Nobile est solum egregii populi:

Non bene libertas vel toto venditur auro. Idem.

12 *Alebatur.*] Inepte sic edi vidit Sebifius, qui rescribit *habebatur*. Ab eo abit Freinshemius, ac reponit *dabatur*. Ego emendationem utramque non rejicio; propius tamen posteriori accedo. Blanck.

13 *Artaxerxen*] Quod nomen ante eum & Ochus adsumpserat; apud Ctesiam. Consilii rationem aperit Iustin. 10, 3. *Darii nomine, ne quid regia majestati deesset, honoratus.* Sic apud Diodor. in excerptis belli servilis, duo mancipia, alter *Antiochum* se vocari iussit, alter *Tryphonem*. Est enim in care non nihil momenti. adeo ut Regilianum solij occasione nominis ad imperium evectum legamus in Pollianus xxx. tyrannis, loco nono. Freinsh.

14 *Luxuria agmen*] Illustre exemplum apud Ælian. hist. var. 9, 3. *Perdiccam & Craterum deditos arti regi-*

landi, sequebantur stadiales magnitudine diphthera, quibus amplissimum locum comprehendebant in castrametationibus, ut in eo se exercerent: sequebatur etiam eos multæ pulvis per jumenta velibus, qui ad exercitiorum certamina pertinebat. Leonnatum & Menelaum, venandi studio deditos, aulaa centum studiorum sequebantur. Ipsi vero Alexandro tabernaculum erat centum lectorum spaci capax; &c.

Conferri iussit] C. Marius, inquit Frontinus 4, 1. *recidendorum impedimentorum gratia, quibus maxime exercitus agmen oneratur, vasa & cibaria militum in fasciculos aptata furcis imposuit, sub quibus & habile onus, & facilis requies esset: unde & in proverbium tractum est, Muli Mariani.* Philippus etiam pater Alexandri, cum primum exercitum constitueret, vehiculorum usum omnibus interdixit, equitibus non amplius quam singulos calones habere permisit: peditibus autem densis sagulis, qui molas & funes ferrent in astra evadentibus: triginta dierum farinam collo portare imperavit. Alexandri hujus facti meminit & Polyæn. strat. 4, 3. Sic etiam ante Alexandrum Græci à Xenophonte persuasi: *Plaustra tentoriaque cremarunt. Deinde vasa supervacanea cum indigentibus communicant, cetera in ignem abijciunt.* Xenoph. *ἀναστ.* lib. 3. Scipionis imperio ad Numantiam *scorta, calones, sarcinae, nisi ad*

nicies spatiosa erat, in quam vehicula onusta perduxerant. Expectantibus cunctis, quid deinde esset imperaturus; *jumenta jussit abduci; suisque primum sarcinis face subdita, ceteras incendi præcepit.* Flagrabant exurentibus dominis, quæ ut intacta ex urbibus hostium raperent, sæpe flammis restinxerant; nullo sanguinis precium audente deslere, quum regias opes idem ignis exureret. Brevis deinde oratio mitigavit dolorem; habilesque militiæ & ad omnia parati, lætabantur, *sarcinarum potius, quam disciplina fecisse jacturam.* Igitur Bactrianam regionem petebant. Sed Nicanor, Parmenio- nis filius, subita morte correptus, magno desiderio sui adfecerat cunctos. Rex ante omnes inæstus, cupiebat quidem subsistere funeri adfuturus; sed penuria com- meatuum festinare cogebat. Itaque Philotas cum II millibus & DC relictus, ut justa fratri persolveret: ipse contendit ad Bessum. Iter facienti literæ ei adferuntur à finitimis Satraparum; è quibus cognoscit, *Bessum quidem hostili animo occurrere cum exercitu: ceterum Satibarzanem, quem Satrapem Ariorum ipse præfecisset, desessisse ab eo.* Itaque quanquam Bessio imminebat, tamen ad Satibarzanem opprimendum præverti optimum ratus, levem armaturam & equestres copias educit, totaque nocte strenue facto itinere, improvisus hosti super-

perve-

ad usum necessaria, amputantur. Flor. 2, 18. Freinsb.

15 *Suisque primum*] Sic apud Tacit. 1, 67. Cæcina legatorum tribunalumque equos fortissimo cuique bellatori distribuens, *orsus legitur à suis.*

16 *Sanguinis pretium*] Animæ & corporis apud Tacit. 1, 17. *denis in diem astibus animam & corpus astimari.*

17 *Disciplina*] Quæ certè valde laborat in militari otio. sæpius id nostro tactum graviter exprimit Buchananus hist. Scot. lib. 5. ubi de Arcturo. *Fracti voluptatibus Brittones, cum scignis militia munera obirent, nec iidem*

viderentur, qui tot præliis Saxones fuderant, tantumque per otium luxuriosum viderentur ad temeritatem adjecisse, quantum de severitate disciplina detra-xissent, &c.

20 *Satrapem*] Si hæc vox loco suo maneat, pro seque *præfecisset*, simpliciter *fecisset* scribendum judicat Acidalius. Idem quoque pro *Satrapem* non incommode *Satrapia* substituendum opinatur, ac tum verbo *præfecisset* jungendum. Longe melius cum Freinshe- nio legerem, *Satrapem, &c. refecisset*, cum antea Ariorum præfectus fuisset, ut supra in hoc capite dicit. Blanck.

- 22 pervenit. Cujus cognito adventu Satibarzanes cum
 II millibus equitum (nec enim plures subito contrahi
 poterant) Bactra per fugit, cæteri proximos montes
 23 occupaverunt. Prærupta rupes erat, qua spectat Oc-
 cidentem: eadem qua vergit ad Orientem leniore sub-
 missa fastigio, multis arboribus obsita, perennem ha-
 24 bet fontem, ex quo largæ aquæ manant. Circumitus
 ejus xxx & II stadia comprehendit. in vertice herbi-
 dus campus. *In hoc multitudinem imbellem considerare ju-*
bent: ipsi, qua rupes erat, arborum truncos & saxa ob-
 25 *moliantur. XIII millia armata erant. In horum obsi-*
dione Cratero relicto, ipse Satibarzanem sequi festi-
nat. & quia longius eum abesse cognoverat; ad expu-
gnandos eos, qui edita montium occupaverant, redit.
 26 *Ac primo repurgari jubet, quidquid ingredi possent: deinde*

ut

24 *Quarupes erat,] Qua aditus erat ad rupem, vel qua rupes erat, id est, per totam undique rupem, & omnes ejus partes, ut quidem Raderus explicat. Melius Acidalius, nulla munitione opus, ubi rupes ipsa satis arduum munimentum. Contra potius, qua rupes deerat, illic natura deficiente, manu & arte subveniendum fuisse. Sed non ita tamen auctor scripsit. cujus hæc a conjectura nostra non arbitraria, sed certa lectio, qua rupes federat. hoc est, ubi leniore fastigio erat submissa, quomodo paulo ante locutus, in ipsa descriptione. Bongarfio videbatur post vocem rupes aliquid deesse.*

26 *Ingradi possent:] Vir doctus corrigit ingeri, & accipit de saxis & lapidibus, aliis, quæ barbari infubeunt in gerere potuissent, ea removeri repurgarique jussisse Alexandrum. Sed quis repurgatoribus iis securitatem præbuit, ut barbari illi placati & propitii aspicerent se exarmari, neque telis suis in ipsos illos repurgatores uterentur? Rectum haud dubie est ingredi, ut & Raderus bene sentit, nempe, qua via patebat, priusquam ad cautes & rupes acce-*

deretur, repurgari jubet: excindi sylvas, fruteta, senticeta, ut non singuli, sed plures una simul incedere possent. Est ergo hic quidquid pro quousque, vel quacunque positum, aut quacunque (loca scilicet) ingredi possent. Quo exemplo supra 3, 9. quicquid in illis angustiis adiri poterat. Livius 8, 39. quicquid progrediebantur, magis magisque turbatos hostes cernebant. qui hoc quicquid alibi reddit per quoad. 34, 47. Bojorum Ligurumque agros populatum esse quoad progredi silvæ paludesque passæ sint. Iustinus per quatenus. 12, 10. Quatenus aut terrarum solitudines prodire passæ sunt. Non ergo est quod Acidalio accedamus defectum hunc locum habentis. Nam ad illud, quod pro argumento adfert, mox dici, Craterum in obsidione Artacacnæ relicto fuisse, quod ante nullibi sit expressum, jam supra ad 6, 1. 17. respondimus, multa apud auctores proponi tanquam dicta, quæ intelligenda sunt ex consequentibus, disertis verbis non tradita. De repurgando itinere similiter Livius 44, 4. 8. per in via transgressus, præmissis qui repurgarent iter, Artalum & Misagenem, cuius suæ gentis

ut occurrebant in via cotes, præruptæque rupes; irritus labor videbatur obstante natura. Ille, ut erat animi 27
semper obluçantis difficultatibus; quum & progredi arduum, & reverti periculosum esset, versabat se ad omnes cogitationes, aliud atque aliud, ita ut fieri solet ubi prima quæque damnamus, subjiciente animo. hæsitanti, quod ratio non potuit; fortuna consilium subministravit. Vehemens Favonius erat, & multam materiam cæciderat miles, aditum per saxa molitus. hæc 28
vaporem torrida inaruerat. Ergo adgeri alias arbores jubet; & igni dari alimenta: celeriterque stipitibus cumulatis fastigium montis æquatum est. tunc undique ignis 30
injectus cuncta comprehendit. flammam in ora hostium ventus ferebat; fumus ingens velut quadam nube absconderat cælum. sonabant incendio sylvæ, atque ea quoque, quæ non incenderat miles, concepto igne proxima quæque adurebant. Barbari suppliciorum ultimum, si qua intermoreretur ignis, effugere tentabant;

gentis utrumque auxiliaribus, præsidio esse saltum aperientibus jubet. Freinsh.

Inritus labor videbatur obstante natura.] Quædam ignavis fieri non posse videntur, si difficulter fiant; quæ tamen consilio & pertinaci labore tandem vincuntur & perficiuntur. Si verò quid invitâ naturâ tentetur, in tempore destitire præstat, quam irriti laboris ludibrio & impenfarum dispendio temerè moliri. Quidam hinc inanem magnitudinis gloriam captant; ut Caligula, qui nihil tam efficere concupiscebat, quam quod effici posse negaretur; non attento quid publicè expediat.

27 *Versabat se ad omnes cogitationes, aliud atque aliud, &c.*] Hoc est argumentum perplexæ mentis, rursus ac prorsus inire; ut Varro in Satyra Andabæ loquutus est: *Mortales multi rursus ac prorsus meant.* Hoc scite Comicus expressit in Phædria, Eunuchi a. 4. sc. 3. *Dum rus eo, cæpi egomet mecum inter vias, ita ut sit, ubi quid in anixio*

est molestia, aliam rem ex alia cogitare. Et in Pamphilo, Andr. a. 1. sc. 5. *Tot impediunt curæ quæ mecum animum diversim trahunt.* Et mox: *Dum in dubio est animus, paulo momento huc illuc impellitur.* Apud Virgil, Loamedontius heros.

Cuncta videns magna curarum fluctuat æstu,

Atq; animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc,

In partesque rapit varias perque omnia versat.

28 *Inaruerat.* Sebifius malebat inarserat. Materiem aridam concepisse ignem fortuitum: quo viso Alexander putaverit occasionem expugnandæ rupis sibi dari, atque incendio alimenta suggeri jussit. Id mihi jam minus, quam olim, displiceat, reputanti multoties factum narrari, ut spontaneo incendio per nimii ætatis vaporem silvæ conflagraverint. nisi mox sequeretur stipitibus cumulatis ignem demum injectum.

- tabant; sed qua flamma dederat locum, hostis obstabat.
- 32 Varia igitur cæde consumpti sunt. alii in medios ignes; alii in petras præcipitare se; quidam manibus hostium se obtulerunt: pauci semiustulati venire in potestatem. Hinc ad Craterum, qui Artacacna obsidebat, redit. Ille, omnibus præparatis, regis expectabat adventum, captæ urbis titulo, sicut par erat, cedens.
- 34 Igitur Alexander *turres admoveri* jubet; ipsoque ad spectu territi barbari; è muris supinas manus tendentes, orare cœperunt, *iram in Satibarzanem defectionis auctorem reservaret; supplicibus semet dedentibus parceret*. Rex data venia, non obsidionem modo solvit, sed omnia sua incolis

jectum. Sed hercle modo etiam igni dari alimenta iusserat, quod qui potuit, si nullus adhuc ignis fuit excitatus? Idem.

32 *Varia igitur cæde*] Alii legunt *clade*.

33 *Artacacnam*] Variant hic impressi codices. In nonnullis est, *Artacanam*, in aliis *Artacnam*. quam lectionem ut veriolem secuti sumus, cujus & Plinius in Commentatione Indiae lib. vi. cap. xlii. meminit: tamen si Diodorus 17, 78. hanc urbem ejus regionis insignem & situ munitissimam *Chortacana* vocat. Arrian. 3, 5. *Artacoanam*. in qua Regia Areorum erat. *Popma*. Cod. Constantiensis præfert *Artacrana*. apud Strabonem lib. 11. est *Arctacana*. *Articaudnam* putant apud Ptolemæum. *Rad*.

Cedens.] Id postea quoque Agrippæ præceptum fuit; hominis, elogio Velleji 2. *parendi, sed uni, scientissimi*, apud Dion. lib. 49. *Duo hac, eum qui sua ipsius incolumitatis curam gereret, observare; ut negotio præfectus difficultatem rerum ipse amoliretur*, (sic vertit Lips. Polit. 3, 11.) *alterum, ut rei bene gesta nomen iisdem principibus reservaret*. Principes enim suspiciosi sunt, & præterea bellorum decora non ad alium pertinere debere arbitrantur: & case-

ra utcumque facilius dissimulari, ducis boni imperatoriam virtutem esse. Prudens ejus rei idem Agrippa apud Tacit. Agr. 8. *nunquam in suam famam gestis exultavit, ad auctorem & ducem, ut minister, fortunam referebat*. Sic & Iobab ad Davidem, Samuel. 2, 12. Ioseph. 7, 7. exemplo, huic Curtiano simillimo. Idem Germanorum olim mos: principem defendere, tueri, sua quoque fortia *sub agloria ejus assignare*. Tacit. Germ. 14. *Freinsh*. Qui enim fortunam ad imperatorem refert, ut minister, fortunam magis sibi devincit quam imperator. Quippe non manet non nostrum, quod quia nostrum, alteri, qui major & sub quo sumus, liberaliter imputamus. In laudes suas liberalis est, qui eas aliis impendit; & fortunæ suæ tenax, qui eam in auctorem transfundit. *Boxhornius*.

34 *Iram in Satibarzanem defectionis auctorem reservaret*.] Plutarch. Apophth. Rom. cap. 34. *Pompejus cum Mamer- tinis universos constituisset necare, quod sterissent ab adversariis, Sthenis injuste Pompejum agere dixit, qui ob unum fontem, multos innocentes occidere vellet, se solum in culpa esse, qui amicum persuasisset, inimicosque vi adegisset ad fræctionem Marianam*. quo dicto sibi & civitati veniam impetravit.

colis reddidit. Ab hac urbe digressio, supplementum 35
 novorum militum occurrit. Zoilus de equites ex Græ-
 cia adduxerat: III millia ex Illyrico Antipater mise-
 rat. Thessali equites c & xxx cum Philippo erant:
 Ex Lydia II millia, & DC peregrinus miles advene-
 rant: CCC equites gentis ejusdem sequebantur. Hac 36
 manu adjecta Drangas pervenit. bellicosa natio est.
 Satrapes erat Barzaentes, sceleris in regem suum parti-
 ceptus Besso. Is suppliciorum, quæ meruerat, metu pro-
 fugit in Indiam.

35. Ab hac urbe digressio, supplemen-
 tum novorum militum occurrit. } Diffi-
 cilis me hercle locus, & à subtilissimis
 varie agitata. Antequam Alexander
 Attacacnam in suam potestatem rede-
 gisset, ab eaque esset digressus, supple-
 mentum novorum militum occurrit.
 Horum duces præcipui Zoilus & Phi-

lippus erant. Thessali equites cum hoc
 erant, qui pro novis militibus haben-
 tur, quod ab Alexandro Ecbananis in
 maritimam oram remissi de novo mi-
 litie nomen dedissent. Peregrinus miles
 pro pedite habendus, quia alias sic ab
 equitibus discernitur. Blanck. vide Ar-
 riani locum 3, 5. 13.

CAP. VII.

Conjuratorem in Alexandrum Dymnus Nicomacho, hic per Ceba-
 linum fratrem Alexandro detegit. Hinc mors Dymni, qui ipse
 sibi manus infert.

AM nonum diem stativa erant, quum externa I
 vi non interritus modo rex, sed invictus, in-
 testino facinore petebatur. Dymnus modicæ 2
 apud regem auctoritatis & gratiæ, exoleti, cui

Nicomach-

I Non interritus modo] Vulgo, non
 tutus modo. Sed statim se prodit
 ejus lectionis tepor, quamquam Aldi
 judicio bonæ: ideo mutarunt varie.
 Acidal. invertit ordinem, non invictus
 modo, sed tutus. quod quidem melio-
 rem paulo sensum habet, atque à Ra-
 dero receptum est. Idem Acidal. ex
 vet. lectione, non interritus modo, cum
 recenti conjuncta, excudere tentat in-
 tentatus. Sed hoc à scriptura longe
 abit, & longius adhuc à bono sensu.
 Non enim intentatus externa vi fuit.

unde enim tot prælia, vulnera, pericu-
 la? deinde ridicule hæc opponuntur in-
 tentatus & invictus. Quidam Mss. ha-
 bere dicuntur, non territus modo. Sed
 vera lectio est, non interritus modo. Ale-
 xandrum nulla vis externa terruit, nec
 hoc solum, sed etiam ubi ingruisset,
 non vicit. Idem jam petitur domesti-
 cis insidiis, & quod hostes non potue-
 runt, amici moliantur. Ita justa verba
 sensus, & justum ordinem verba con-
 sequuntur. Nam interritum esse, mi-
 nus est, quantum ad hunc locum atti-
 net,

Nicomacho erat nomen, amore flagrabat; obsequio uni
 3 sibi dediti corporis victus. Is, quod ex vultu quoque
 perspici poterat, similis adtonito, remotis arbitris cum
 juvene secessit in templum, *arcana se & silenda adferre*
 4 *præfatus*: suspensumque expectatione per mutuam cari-
 tatem & pignora utriusque animi rogat, ut adfirmet jureju-
 5 rando, quæ commississet, silentio esse tecturum. Et ille ratus,
 nihil, quod etiam cum perjurio detegendum foret, in-
 6 dicaturum, per præsentem deos jurat. Tum Dymnus aper-
 rit, in tertium diem insidias regi comparatas, seque ejus con-
 7 filii fortibus viris & illustribus esse participem. Quibus ju-
 venis

net, quam *invictum*. Multos enim vis
 hostilis etsi non terruit, obruit tamen
 & oppressit. At hunc, quem tantum
 extulerat animi magnitudo, ut pericu-
 lum omne despiceret, tantum fortuna,
 ut nulla vi superaretur, intestinum faci-
 cinus perit. Inducta est hæc compara-
 tio ad duplicem finem: ut videamus,
 nihil in humanis rebus tutum esse, &
 ut huc trahere liceat verba Livii 30, 44.
qui suos hostem non habet, domi invenire:
 deinde ut ipsa facinoris magnitudo
 objiciatur animis, ex præstantia viri,
 contra quem admittebatur. Similis illa
 periodus Ammiani 29. de Valentiniano:
securus interim hostium externorum,
intestinis pene perierat fraudibus.
 Freinshemius.

2 *Victus*.] Melius cum membranis
 Modianis, *vinctus*. Nam ea metaphora
 frequens in amoribus. Sic apud Tacit.
 4, 10. *corrupta ad scelus Livia, Sejanum*
Lygdi quoque spadonis animum
stupro vinxisse. Ovid.

Ipsè ego præda recens factum modo
vulnus habebò,
Et nova captiva vincula mente fe-
ram. Idem.

4 *Pignora utriusque animi*] Vir Doctus
 Advers. 27, 15. suspicatur leg. *pign-*
unius utriusque, an. cui non accedo. Sim-
 plicius est explicare de benevolentia,
 utriusque mutuis officiis testata. sic

mox, ut hoc loco *pignora animi* vo-
 cat, *benevolentia pignus* dixit. Altera
 ejus conjectura probabilior, qua mox
 pro *commississet*, malebat *commissa es-*
sent. Sed tamen vulgatum rectum est:
 & ejusmodi temporum enallage alibi
 quoque in his libris defenditur.

5 *Per præsentem deos*] Nicomachus
 ratus nihil dicturum, quod cum perju-
 rio, seu violato etiam-jurisjurandi sa-
 cramento esset aperiendum, jurat per
præsentem deos, qui in illo templo, ad
 quod deductus erat, colebantur. Non
 est assecutus vim verborum. Glareanus,
 quod ingenue fatetur. Ferebat ita veterum
 consuetudo Macedonum, uti ducti
 ad templum tactis altaribus & simu-
 lacris jurarent, quod erat per præsentem
 deos jurare. Iustini. 24, 2. *Quo perdu-*
cto in sanctissimum Jovis templum ve-
terrime Macedonum religionis, Ptole-
maus, sumptis in manus altaribus, con-
tingens ipsa simulacra & pulvinaria
deorum, inauditis ultimisque execratio-
nibus adjurat, se sincera fide matrimo-
nium sororis petere. Viderur & Ovidius
 de Trist. 2, 53. ad formulam per præ-
 sentem deos jurandi alludere, quamvis
 Augustum alloquatur:

Per mare, per terras, per tertia numi-
na juro.

Per te præsentem conspicuumque
deum. Rad.

venis auditis, *se vero fidem in parricidio dedisse* constanter abnuit, *nec ulla religione, ut scelus tegat, posse constringi.* Dymnus, & amore & metu amens, dextram exoleti 8 complexus, & lachrimans, orare primum, *ut particeps consilii operisque fieret. si id sustinere non posset; attamen ne 9 proderet se, cujus erga ipsum benevolentia prater alia hoc quoque haberet fortissimum pignus, quod caput suum permisisset fidei adhuc inexperta.* Ad ultimum averfari scelus perfe- 10 verantem metu mortis terret: *ab illo capite conjuratos pulcherrimum facinus inchoaturos.* Alias deinde effemina- 11 tum & muliebriter timidum, alias proditorem amatoris adpellans, nunc ingentia promittens, interdumque regnum quoque, verfabat animum tanto facinore procul abhorrentem. Strictum deinde gladium modo illius, 12 modo suo admovens jugulo; supplex idem & infestus expressit tandem, *ut non solum silentium, sed etiam operam polliceretur.* namque abunde constantis animi, & di- 13 gnus, qui pudicus esset, nihil ex pristina voluntate mutaverat. sed, *se captum Dymni amore, simulabat nihil recusare.* Sciscitari inde pergit, *cum quibus tanta rei societatem 14 inisset. plurimum referre, quales viri tam memorabili operi admoturi manus essent.* Ille, & amore & scelere male fanus, 15 simul gratias agit, simul gratulatur; *quod fortissimus juve-*
num

7 *In parricidio*] Acidalius cum Raderio non venustius tantum, sed & rectius scribendum putat, *in parricidio.* Freinshemius vulgatam tuetur. Ego prioribus accedo, licet librorum auctoritate non suffulciatur. Aliquo tamen modo communis lectio subsistit. *Blanchardus.*

Nec ulla religione, &c.] Turpis promissi aut flagitii fides non stringit aut obligat, etiam si juramentum accesserit; quod scelere non debet impleri. Conferatur etiam Aulici inculpati cap. 36. §. 7. & Mynfinger. cent. 2. obs. 78. *Loccenius.* Graviter C. Claudius apud Dionys. 9, 13. *Quod si vos clandestino*

scelere obstrinxistis, fideique mutua deos testes ac vindices adhibuistis, (forsitram enim & tale quidpiam à vobis factum est) cogitate, scelus illud, si servetur, impium esse, ut contra patriam ac cives inquitum: si vero violetur, pium. dii enim ad honesta & iusta, non ad turpia & iniusta pacta adhiberi amant.

9 *Si id sustinere non posset;*] Alii leg. *Si id non sustineret:*

13 *Namque*] Optime hæc vox connectit sequentia superioribus. Respondet enim tacitæ objectioni, aut dubitationi, & explicat, quo consilio silentium & operam sponderit ille, quem toto animo ab eo scelere abhorruisse

- num non dubitasset se jungere Demetrio corporis custodi, Peu-
colao, Nicanori. adjicit his Aphæbetum, Loceum, Dioxenum,
16 Archepolim, & Amyntam. Ab hoc sermone dimissus Ni-
comachus ad fratrem, Cebalino erat nomen, quæ acce-
perat, defert. Placet ipsum subsistere in tabernaculo; ne si
regiam intrasset, non adsuetus adire regem, conjurati proditos
17 se esse resciscerent. Ipse Cebalinus ante vestibulum regiæ,
neque enim propius aditus ei patebat, consistit; ope-
riens aliquem ex prima cohorte amicorum, quo intro-
18 duceretur ad regem. Forte cæteris dimissis, unus Phi-
lotas Parmenionis filius, incertum quam ob causam,
substitit in regia. huic Cebalinus, ore confuso ma-
gnæ perturbationis notas præ se ferens, aperit, quæ ex
fratre compererat; & sine cunctatione nunciari regi jubet.
19 Philotas laudato eo, protinus intrat ad Alexandrum;
multoque invicem de aliis rebus consumpto sermone,
nihil eorum, quæ ex Cebalino cognoverat, nunciat.
20 Sub vesperam eum prodeuntem in vestibulo regiæ ex-
cipit

ruisse dixerat. Nihil ergo deest ante
istam particulam, quod putaverat Ad-
versariorum scriptor. *Freinsh.*

17 *Ex prima cohorte amicorum,]*
Nam plures fuisse amicorum cohortes, &
quasi gradus, aliis scriptorum exem-
plis docet Lipsius ad illa Taciti 6, 9.
quem Druso fratri percarum, in cohort-
tem suam transfulerat. quem vide. Eun-
dem morem Euseb. de vita Const. 4, 1.
respexisse his verbis: Comitum alios in
primo ordine collocavit, alios in secundo,
alios item in tertio, probat Salmasius ad
Pollionis Macrinam, in fine. De eod-
dem Sueton. Tib. cap. 46. tribus classi-
bis factis pro dignitate cujusque, prima
sexcenta sestertia, secunda quadringenta
distribuit, ducenta tertia, quam non
amicorum, sed Græcorum appellabat.
Vbi vide, an rectius sit scrib. sexcenta,
quadringenta, ducena. Ejus gradus ami-
cos τῆς μεγίστης φίλης vocat. Plu-
tarch. Alex. cap. 83. Ab his ergo co-

hortibus nomen diu post invenerunt
cohortalini. de quibus tit. Cod. lib. x1.
quod scilicet in præsidium cohortibus
ministrarent. Est enim ea rerum hu-
manarum mutabilitas, ut & nomina
summæ rerum hominumve tributa,
tractu temporis sensim devolvantur ad
infimos. Nam ut quisque propior cui-
dam dignitati sibi videtur, ita nomen
ejus affectat: & cum hoc à multis fit,
tanquam sede sua emorum usque tran-
sfertur ad viliores. dum ii qui primi id
gesserant, cernentes, fraudi sibi esse, si,
quos ordine antissent, ab iis nomine
non distinguantur, nova subinde voca-
bula excogitant: donec omnibus ex-
haustis tandem redeatur in orbem. At-
que idem in vestitu animadvertas, ut
illustrium pompam imitentur nobiles,
horum plebeji cives: donec illi absti-
neant profanato & vulgato jam cultu,
aliumque inceperint, idem mox passu-
rum. *Freinsh.*

cipit juvenis ; *an mandatum exsequutus foret* requirens. Ille, *non vacasse sermoni suo regem*, caufatus, discessit. Po- 21
 ftero die Cebalinus venienti in regiam præsto est : in-
 trantemque admonet *pridie communicata cum ipso rei*. Ille
curæ sibi esse respondit : ac ne tum quidem regi, quæ au-
 dierat, aperit. Cœperat Cebalino esse suspectus. Ita- 22
 que non ultra interpellandum ratus , nobili juveni, *Me-*
tron erat ei nomen , super armamentarium posito , *quod*
scelus pararetur , indicat. Ille, Cebalino in armamenta- 23
 rio abscondito , protinus regi, corpus forte curanti, *quid*
ei index detulisset , ostendit. Rex, ad comprehendendum 24
 Dymnum missis satellitibus , armamentarium intrat.
 ibi Cebalinus gaudio elatus , *habeo te* , inquit , *incolumem*
ex impiorum manibus ereptum. Percontatus deinde Ale- 25
 xander quæ noscenda erant , ordine cuncta cognoscit.
 Rursusque institit quærere , *quotus dies esset* , *ex quo Nico-*
machus ad eum detulisset indicium ? Atque illo fatente, *jam* 26
tertium esse ; existimans , haud incorrupta fide tanto post
 deferre quæ audierat , *vinciri eum* iussit. Ille clamitare 27
 cœpit, *eodem temporis momento quo audisset* , *ad Philotam de-*
currisse : *ab eo percontaretur*. Rex item quærens, *an Philotam* 28
adisset ? *an institisset ei* , *ut perveniret ad se* ? perseverante
 eo affirmare quæ dixerat ; manus ad cœlum tendens,
 manantibus lachrimis , *hanc sibi à carissimo quondam ami-*
corum relatam gratiam querebatur. Inter hæc Dymnus, 29
 haud ignarus quam ob causam accerferetur à rege ; gla-
 dio,

22 *Metroni erat nomen* ,] Raderus cum Acidalio legit , *Metron* . cum & in Constant. Ms. legatur , *Metron ei* . Idque præferam vulgato , *Metron erat nomen ei* . in quo nulla Curtianæ venustatis in oratione disponenda vestigia. Ita bis hoc ipse capite , *Nicomacho erat nomen* : *Cebalino erat nomen* . Freinsh.

27 *Decurrisse* :] Alii *detulisse* legunt.

28 *Rex item quærens* ,] Forfan *iterum* . Acidalio . Quem sequutus Raderus sic expressit . Sed certe fuit *item*

item , hoc est, *idemidem* , ut nunc maluit scribere . Sæpius enim quæsiit , ut solet , ubi obijcitur animo res inopinata , & minime expectata . *Idemidem* est subinde repetitis vicibus . sic infra 6 , 9 . *Soletis idemidem à me petere* . Firmat emendationem & quod sequitur : *perseverante eo affirmare* . quod arguit , non semel interrogatum fuisse . Freinshemius .

Carissimo] Vt patet ex Plutarcho cap. 16 . & 19 .

30 dio, quo forte erat cinctus, graviter se vulnerat, occur-
 suque satellitum inhibitus, perfertur in regiam. Quem
 intuens rex, quod, inquit, in te Dymne tantum cogitavi ne-
 fas; ut tibi Macedonum regno dignior Philotas me quoque ipso
 videretur? Illum jam defecerat vox. itaque edito gemitu,
 31 vultuque à conspectu regis averso, subinde colla-
 psus exstinguitur. Rex Philota venire in regiam, jussu
 Cebalinus, inquit, ultimum supplicium meritis, si in caput
 meum preparatas insidias biduo texit; hujus criminis reum Phi-
 lotam substituit: ad quem protinus indicium detulisse se adfir-
 32 mat. quo propiore gradu amicitiae me contingis; hoc majus est
 dissimulationis tuae facinus; & ego Cebalino magis, qua Philota
 id convenire fateor. Faventem habes judicem, si quod admitti
 33 non oportuit, saltem negari potest. Ad hoc Philotas haud
 fane trepidus, si animus vultu aestimaretur, Cebalinum
 quidem scorti sermonem ad se detulisse; sed ipsum tam levi au-
 ctori nihil credidisse respondit; veritum ne jurgium inter
 34 amatorem & exoletum, non sine risu aliorum, detulisset. Quum
 Dymnus interemerit se ipsum, qualiacumque erant, non fuisse
 reticenda.

32 Hoc majus est dissimulationis tuae facinus:] Infra in sua orat. ad milites Alexander: *Subest nimirum silentio facinus. Qui conscius est conjurationis, & vel dolo dissimulat, vel negligentia transmittit, quod ad Regis caput spectat, majestatis quoque reus censetur, etiam si ex eo audierit, de cuius fide dubitare queat.* Vnde Isocrates orat. 3. ad Nicoclem ait. Eadem pœna dignos esse supprimentes hujusmodi facinus, qua facinorosos. Quantum enim in illis est, silentio vires conjurationi addunt; quamvis ipsius facti non sint forte participes. Vide lib. 5. §. 6. Cod. ad leg. Jul. Majest. lib. 6. D. de panis, & Elberti Leonini Consilium 89. n. 3. Scip. Gentilis de Conjur. lib. 1. c. 9. §. consciis. Loccenius,

33 Vultu] Seneca Controv. 2, 13. *Magna consilia non bene vultus tegit.*

Levi auctori] Non tamen Philotæ

conveniebat ponderare auctoritatem indicis, sed regi, ad quem illum audita detulisse oportuit. Nam levibus momentis summa veti constat, & vel unius insidiis parere regem. Ergo Claudio apud Suet. 37. *Nulla adeo suspicio, nullus auctor tam levis existit, à quo non mediocri scrupulo injecto ad cavendum (hactenus bene) ulciscendumque compelleretur.* Hæc igitur ad Principem deferenda: cujus prudentiæ est dispicere, quam similitudinem veri habeat indicium. Qua in re laudabilis est Iuliani prudentia, apud Marcellin. 22, 23. A quo delator ejusmodi, qui nuncipem quandam rerum novarum apud Imp. arguebat; *jussus est ut vilis, ardua rei vilem incusans, abiret tacitus & innoxius.* Ereinsh.

34 Non fuisse reticenda. complexusque regem] Valde hic festinantur omnia, defensio, objectorum remotio, preces,

reticenda. complexusque regem, orare cœpit, *ut prateritam vitam potius quam culpam, silentii tamen, non facti ullius, intueretur.* Haud facile dixerim, crediderit ne ei rex, an altius iram suppresserit; dextram reconciliatæ gratiæ pignus obtulit; & *contemptum magis, quam calatum indicium esse videri sibi* dixit.

C A P.

preces, complexus etiam, atque interrim nullæ Alexandri partes. Ego nihil video, quod mutare sententiam cogat, qui olim ante verba, *cum Dymnus*, aliquid intercidisse credidi. Nam quomodocunque interpreteris, non sane cohæret oratio, & omnino non omisit Curtius interferere verba régis. Deinde quid hoc, quod nulla dum impetrata venia in amplexus regis ruit? itane solent supplices, quibus læsæ majestatis crimen intenditur? Si genua complexi fecisset, scirem quid diceret. An hoc, quod dicit, valde dubito, an licuerit etiam *carissimo quondam amicorum.* Ipse quidem infra 6, 10, 11. non regem se amplexum dicit, sed *dextram* ejus. Sane pro Tiridate magni regis fratre, rege ipso, anxie pacifcebantur Parthii apud Tacit. 15, 31. *ne complexu provinciarum obtinentium arceretur.* Severus, teste Spartiano cap. 2. *quum eum quidam municipum suorum Leptitanus, precedentibus fascibus, ut antiquum consubernalem, ipse plebejus, amplexus esset, fustibus eum sub elogio ejusdem praconis cecidit, Legatum P. R. homo plebejus temere amplecti noli.* Tanti amplexus praesidium æstimabatur erga provinciales: immo erga regem exterum. Idne temere licuisset subdito adversus suum regem, eumque Alexandrum, supra mortale fastigium se efferentem, nec jam Philippi, sed Hammonis filium? Ego geminas hic lacunas intercedere suspicor; alteram ante *cum Dymnus*; alteram ante *complexusque.* Idem.

35 *Haud facile dixerim, &c.*] Sed vero est similis, quod altius iram sup-

presserit, dum ut paulo infr. narrat auctor, *non canare modo, sed etiam familiariter colloqui cum eo, quem damnaverat, sustinuit.* Similia de simulato Tibertii affectu erga Libonem majestatis accusarum: *Interim Libonem ornat pratura, convitiis adhibet, non vultu alienatus, non verbis commotior; adeo iram condiderat.* Itam Principes hic suppresserit fuerit, vel quod nolunt statim videri errasse in eo amando, qui nunc odio dignus haberi cœpit. Vel si se prorsus indignum Principis amore fecerit, ante rem non penitus exploratam; vel potentiae amici metum restinctum, innumera adhuc videtur ulciscendi puniendive occasio. *Loccen.*

Videri sibi dixit.] Si tollas illud *sibi*, ex vulgari usu vocem *videri* tranfers ad forensem, quo & usus Curtius tam hic, quam infra 6, 11. *satis quaesitum videri.* *Videri* enim judicis vox est, causa cognita pronunciantis. Clarum id ex Cicer. Academ. quaest. 2. ubi, *qua jurati judices cognovissent, ut ea non esse facta, sed ut videri pronunciarent, à majoribus institutum ait.* Sic apud Festum, *parum cavisse videri pronunciat magistratus, cum de consilii sententia capitum quem condemnaturus est.* Sic intelligendus Cassius apud Tacit. 14, 43. *Pronunciamus ultro, dominum jure casum videri.* lib. 4. C. ad lib. Corn. de Sicar. *eum qui inferenda cadis voluntate praecesserat, jure casum videri.* Plin. 14, 13. *Cn. Domitius judex pronunciavit, mulierem videri plus vini bibisse, quam valetudinis causa.* Vide omnino Cujac. observ. 3, 26. *Idem.*

C A P. VIII.

Amicorum regiorum consilio Philotas, Parmenionis filius, conjurationis autor & particeps creditus, capitur, ac velato capite in regiam abducitur.

ADVOCATO tamen consilio amicorum, cui tum Philotas adhibitus non est, Nicomachum introduci jubet. Is eadem, quæ detulerat ad regem, ordine exposuit. Erat Craterus regi carus in paucis, & eo Philotæ ob æmulationem dignitatis adversus. neque ignorabat, sæpe Alexandri auri- bus nimia jactatione virtutis atque operæ gravem fuisset: & ob ea non quidem sceleris, sed contumaciæ tamen suspectum. Non aliam premendi inimici occasionem aptiorem futuram ratus, odio suo pietatis præferens speciem; *Vtinam, inquit, in principio quoque hujus rei nobiscum deliberasset. Suavissemus, si Philotæ velles ignorare, patereris potius ignorare eum quantum deberet tibi;*

quam

² *In paucis,]* Adeo ut æquipararet eum Hephæstioni, quem quantum dilexerit, satis ostendit Curtius infra 10, 4. hunc *Φιλαλίξανδρον, Alexandri amantem*, Craterum *Φιλοβασίλειά* regis amantem appellans. Plutarch. cap. 83. Diodor. 17, 114. *Idem.*

Philotæ ob æmulationem dignitatis adversus.] Quid frequentius in aula, quam odium ex æmulatione dignitatis? contra eam remedia in Aulico inculpato Pastorii cap. 20. vide.

³ *Jactatione virtutis]* Idem attulit perniciem Silio: de quo Tacit. 4, 18. *Credebant plerique auctam offensionem (Tiberii) ipsius intemperantia, immodicæ jactantia, suum militem in obsequio duravisse, cum alii ad seditionem prolaberentur.* De Philotæ jactantia etiam apud Plutarch. cap. 86. cum apud Damascum recepta esset præda. quo tamen loco Plut. fugit ratio, eodem tempore illud, atque hoc, de quo nunc agi-

mus, accidisse. Iosephus 19. 7. de Sila: *in familiaribus colloquiis molestus erat regi Agrippa, interdum extollens se immodice, & sæpe prioris fortuna adversitates in memoriam revocans, ut ostentaret, quam studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam non labores in ejus gratiam exhaustos memorans, &c.* Idem.

⁴ *Premendi inimici occasionem]* In consilium atrocius merito vocat lib. fin. C. de malef. & mathem. *proprium inimicum sub hujusmodi vindictæ nomine conficere.*

Odio suo pietatis præferens speciem;] Non speciosior ars tegendi odium, quam pietatis & studii erga Principem velum ac prætextus. norum hoc nimis aulis artificium. *Læcen.*

⁵ *Quantum]* Salutem, famam, dignitatem; quæ omnia incolumia præstitisset rex ignorans, si compertam sibi conjurationem dissimulasset. *Erceins-hemius.*

quam usque ad mortis metum adductum, cogeres potius de periculo suo, quam de tuo cogitare beneficio. Ille enim semper insidiari tibi poterit; tu non semper Philotæ poteris ignoscere. Nec est quod existimes, eum, qui tantum facinus ausus est, venia posse mutari. scit eos, qui misericordiam consumpserunt, amplius sperare non posse. At ego, etiam si ipse vel pœnitentia, vel beneficio tuo victus quiescere volet; patrem ejus Parmenionem, tanti ducem exercitus, & inveterata apud milites tuos auctoritate, haud multum infra magnitudinis tuæ fastigium positum, scio non æquo animo salutem filii sui debiturum tibi. QVÆ DAM beneficia odimus. meruisse mortem confiteri pudet. Superest

De periculo suo,] Plutarch. Artaxerxe cap. 3. de fratre ejus Cyro: Non acquiescens illa in provincia, neque indulgentia memor fraternæ, (nam insidiantii pepercera) sed vinculorum, ira consultrice acrius quam ante ad regnum gestivit. Scilicet ingrata res est malitia nacta veniam, ut ait Appianus in Mithridat. de Pharnace, qui obtenta à patre venia, tamen eum ad necem adegit. Sic enim intelligendum, quod ibi legitur: Ac ne insidiæ quidem eum fefellerunt, nisi novissima: tum quoque ultro circumventus periiit. Sensus auctoris non satis expressio. qui hic est: Ac ne insidiæ quidem eum fefellerunt, ne novissima quidem: sed sponte auctorem earum venia profectus, per eas periiit. ἐξ αὐτῆς τῆς ἰσχυρῆς. quæ vox posita videtur pro ignoscere. Hoc enim ab eo factum paulo ante, narraverat, & seq. postulant. statim enim subjicitur ea gnome, *Ingrata res, malitia nacta veniam.* Ergo infra 7, 2. simili fere sensu Amyntam & fratres compellat Alexander: Vos autem, juvenes, malo beneficium mei oblivisci, quam periculi vestri meminisse. Ergo & Cestium, Galbæ fidum, Orho statim inter intimos amicos accepit, non quasi ignosceret, ut ait Tacit. H. 1, 71. Plutarch. etiam Othone cap. 1. sensu eodem quo Curtius, jussisse scribit, ut causa potius oblivisceretur, quam venia meminisset. Idem.

6 Nec est quod existimes, eum, &c.] Noster lib. vii. Nullis meritis perfidia mitigari potest. ubi vide Notas. Sed & operæ erit, ad hunc locum vidisse Cl. Barthium lib. xxv i i. Advers. cap. xv.

7 Parmenionem,] Arrian. 3. scribit, propter eum metum maxime interfectum mox fuisse Parmenionem.

8 Quadam beneficia odimus.] Quod fit præsertim in magnis beneficiis, & quæ gravant capientem. Tacit. 4, 18. Beneficia eo usque lata sunt, dum videntur exsolvi posse: ubi multum antevenerere, pro gratia odium redditur. De iisdem Curtius, &c. Lipsius ad ista Senecæ de benef. 2, 24. Tutius est quosdam offendere, quam demeruisse. argumentum nihil debentium, odio quarunt. Interdum etiam gravis est ipsa beneficiorum potentia, ut ait Florus 4, 2. Evenit ergo quandoque, ut quosdam habeamus infestissimos, non post beneficia tantum; sed propter beneficia. Seneca de benef. 3, 1. Illa beneficia odiosum sunt, quæ habent invidiosam causam, aut in quibus gratia est oneri. Vide Senecam lib. 2. de benefic. cap. 19. lib. 5. cap. 10. Quum Carolus V. Franciscus I. Rege Galliæ capto deliberationem instituisset, an mitioribus an verò durioribus conditionibus cum eo agendum esset, Albæ Dux duriores suavit: quod qui eò redacti sunt, ut eos; beneficio opus ha-

pereſt, ut malit videri injuriam accepiffe, quam vitam. proinde
 9 ſcio, tibi cum illis de ſalute eſſe pugnandum. Satis hoſtium ſu-
 pereſt, ad quos perſequendos ituri ſumus: latus à domeſticis ho-
 10 ſtibus muni. hos ſi ſubmoves, nihil metuo ab externo. Hæc
 Craterus. Nec cæteri dubitabant, quin conjurationis in-
 dicitum ſuppreſſurus non fuiſſet, niſi auctor aut particeps. Quem
 enim pium & bonæ mentis, non amicum modo, ſed ex ultima
 plebe; auditis quæ ad eum delata erant, non protinus ad regem
 11 fuiſſe curſurum? Ne Cebalini quidem exemplo, qui ex fratre
 comperta ipſi nunciaſſet, Parmenionis filium, præfectum equi-
 tatus, omnium arcanorum regis arbitrum? ſimulaſſe etiam non
 vacaſſe ſermoni ſuo regem, ne index alium internuncium qua-
 teret.

buiſſe pudeat, iidem illud ſe accepiffe indignentur. *Loecen.*

9 *Hoſtibus*] Illud *hoſtibus* inutilis gloſſa eſt librarii, qui *domeſticos* non omnes hic cenſeri putabat; recte quidem, ſi acumen in repetitione ex ſuperiori eadem voce petendum animadvertere potuiſſet. *C. Barthius.*

10 *Suppreſſurus*] Rectiſſima præſumptio, quamquam (ut ſunt res hominum) non ubique certa. Reperitur enim, qui nullo malo conſilio preſiſit, ſed ut diligentius rem exploraret. quod de Marcello ſcribit Procopius lib. 3. Gothic. in conjuratione contra Juſtinianum. Sed ibi omnia cum fide prudenter acta, ſimile nihil habent cum Philotæ negotio, cujus ſumma deſenſio eſt, ſe non credidiſſe tam levi auctori. Cur enim ab ipſius incredulitate, cum ſumma negligentia conjuncta (ut jam abſuiſſe dolum largiamur) incolumitas regis pendeat? Certe legi Juliæ olim æquum viſum eſt, in adulterio uxoris diſſimulato puniendum eſſe maritum, cum excuſare ignorantiam ſuam non poteſt, vel adumbrare patientiam prætextu incredibilitatis, ut eſt in lib. 29. de adult. Hoc in privato crimine, ſi cum Majeſtate compares, cujus incolumitati totius rei publ. ſalus innititur. Nullo igitur modo excuſandus eſt Philotas, aut

pro inſonte habendus. Iuriſconſultorum aliqui nulla diſtinctione omnes, qui inſidias in principem reticeant, eadem pœna afficiendos putant, qua ſceleris complices; quando maleficium committitur in perſonam, cujus poteſtati debet eſſe ſubjectus ille qui reſcivit de facinore. Licet autem, pro diverſitate circumſtantiarum, alii atque alii gravius puniendi ſint, merito tamen Imp. in l. Quisquis. §. penult. C. ad L. Jul. Maj. eandem pœnam interminati ſunt conſcius; ut viciffim indicibus impunitatem & præmia.

11 *Nunciaſſet,*] Sola interpunctione lucem reddimus loco parum alias intellectu. Comparationem enim odioſam inſtituit inter quemvis ex vulgo, & Philotam, ea nobilitate, ea apud regem gratia, tot præmiis auctum, tot honoribus: ut appareat, graviſſimum eſſe delictum, quod tamen multiplici nexu regi devinctus, quæ ad caput illius pertinebant, texiſſet: cum alii omnes, quamquam longe minori vinculo adſtricti, pro nefario ſcelere id habituri fuiſſent. Ne Cebalini quidem exemplo (ſic enim cum Mſſ. legendum) motum fuiſſe Parmenionis filium. nam hæc ita cohærent. *fuiſſe curſurum? Ne Ceb. quidem ex, qui ex fr. comp. i. nunciaſſet, Parm. fil. Pr. equ. o. a. regis arbitrum? ſimulaſſe*

reret. Nicomachum, religione quoque deum adstrictum, con- 12
 scientiam suam exonerare properasse: Philotam, consumpto per
 ludum jocumque pene toto die, gravatum esse pauca verba ad
 caput regis pertinentia, tam longo & forsitan supervacuo inse-
 rere sermoni. At enim non credidisse talia deferentibus pueris! 13
 cur igitur extraxisset biduum, tanquam indicio haberet fidem.
 dimittendum fuisse Cebalinum, si delationem ejus damnabat.
 IN SVO quemque periculo magnum animum habere; quum 14
 de salute regis timeretur, credulos esse debere; vana quoque de-
 ferentes admittere. Omnes igitur questionem de eo, ut par- 15
 ticipes sceleris indicare cogeretur, habendam esse decernunt.
 Rex, admonitos, ut consilium silentio premerent, dimittit.
 Pronunciari deinde iter in posterum diem jubet, ne qua no-
 vi initi consilii daretur nota. Invitatus est etiam Philo- 16
 tas ad ultimas ipsi epulas, & non cenare modo, sed
 etiam familiariter conloqui cum eo, quem damnave-
 rat,

semulasse etiam, &c. Confer Tac. 1, 42, Freinshemius.

14 *Quum de salute regis timeretur,]*
 Imitabimur hic liberos de salute paren-
 tum interdum nimis sollicitos: quod
 tamen excusat redundans affectus. Tul-
 lius etiam scorto credit de conjuratio-
 ne Catilinæ, additque orat. 3. in Ca-
 til. *Ego non arbitrabar, in tantis reipub.*
periculis mihi esse nimiam diligentiam
pertimescendam. Laurentius Medices
 prudenter dixit: *Nullam suspicionem su-*
perfluam putandam, qua vita Principa-
tusque salutem respiceret. ita tamen, ut
 suspicio facinoris ad cavendum, facinus
 ipsum ad ulciscendum valeat. secus at-
 que Claudius Imp. qui hic præceps erat.
Nulla adeo suspicio, nullus author tam
levis existit, a quo non mediocri scrupu-
lo injecto, ad cavendum ulciscendumque
compelleretur, ut refert Sueton. Loc-
centius.

16 *Invitatus]* Ne quicquam de mu-
 tato regis animo suspicaretur. Domi-
 tianus *Atrorem summarum* pridie quam
 in crucem ageret, sibi familiariter in

toro assidere jussit, partibus etiam eum
 de cœna dignatus, securumque & hila-
 rem dimisit. Eadem benevolentia signa
 erga Aretinum Clementem inde-
 mnatum exhibuit. Sueton. cap. 11. *Vt*
& Mithridates retrarchas Galatiæ uno
convivio omnes trucidavit, præter tres
qui effugerunt, ut est apud Appianum
in Mithridaticis. Absalomus sanctissi-
 mi regis degener & impius filius per
 speciem convivii Ammonem fratrem
 interemit. *Raderus.* Tiberius, tollere
 constituens *Libonem, ornat prætura,*
convictibus adhibet, non vultu alienatus,
non verbis commotior; adeo iram condi-
derat. Tacit. 2, 28. Idem Afinium sic
 adortus est. *Quum enim is legatus ad*
Tiberium venisset; convivio acceptus,
est: literæque ad senatum simul à Tibe-
rio missæ, quibus eum accusabat. ita res
inexpectata ac inusitata Gallo accidit, ut
eadem die Tiberii conviva esset, cum eo-
que amice compotaret, & in senatu da-
mnaretur: missa etiam ad hoc prætorē,
qui eum vinculum ad supplicium duceret.
 Dio lib. 58.

17 rat, sustinuit. Secunda deinde vigilia, luminibus extin-
ctis, cum paucis in regiam coeunt Hephæstion, & Cra-
terus, & Cœnus, & Erigyus: hi ex amicis; ex armige-
ris autem Perdiccas & Leonnatus. Per hos imperatum,
18 ut, qui ad prætorium excubabant, armati vigilarent. Jam ad
omnes aditus dispositi milites, equites quoque itinera obsi-
dere jussi; ne quis ad Parmenionem, qui tum Mediæ
19 magnisque copiis præerat, occultus evaderet. Attar-
ras autem cum trecentis armatis intraverat regiam:
huic decem satellites traduntur, quorum singulos deni
20 armigeri sequebantur. Ii ad alios conjuratos compre-
hendendos distributi sunt: Attarras, cum trecentis ad
Philotam missus, clausum aditum domus moliebatur,
quingenta juvenum promptissimis stipatus. nam
cæteros cingere undique domum jusserat, ne occulto
21 aditu Philotas posset elabi. Illum, sive securitate ani-
mi, sive fatigatione resolutum, somnus oppresserat;
22 quem Attarras torpentem adhuc occupat. Tandem ei
sopore discusso quum injicerentur catenæ; VICIT,
inquit, bonitatem tuam, rex, inimicorum acerbitas. nec plu-
23 ra loquutum capite velato in regiam adducunt. Postero
die rex edixit, omnes armati coirent. Sex millia fere
militum

19 *Singulos deni*] Primo electi fue-
rant decem, quibus maxime fidebatur,
ii deinde jubebantur singuli denos alios
ex amicis notisque suis adsciscere. Hoc
& alibi factum, fictumve. Nam & Xe-
nophon in Cyropæd. & Livius, & alii
similia exempla habent, quod satis scio.
Est is *mos militaris*, quo vir virum legit,
de quo ad Tacit. H. 1, 18. *Freinsh.*

22 *Vicit*, inquit, *bonitatem tuam*,
rex, &c.] Ita Florus 4, 2. 93. *Clemen-
tiam Cæsaris vicit invidia*. Quod & de
suis inimicis metuens Demosthenes ad
Athenienses ep. 2. scribit. *Μή κωλει-
προν τῶν τῶν ἔχθραν τῆς παρ-
εμῶν χάριτος μὴ καὶ ἡμεῶν*. *Ne com-
mittatur ut istorum odia plus valeant,*
quam vestra benevolentia.

Capite velato] Non ex more quo-
dam, sed ne agnitus, nondum comperta
causa cur comprehensus esset, vulgi cæ-
terorumque consternationem concita-
ret. *Idem.*

23 *Sex millia*] Quid ita? sex mil-
lia tantum habuit sub signis Alexander,
cum paulo ante 6, 6. plures sex millib-
us in supplementum Zoilo duce acce-
perit? Codices nonnulli, quod deterius
est, tantum quinque millia numerant,
& quidem Mss. sed nullum, ut reor,
mendum in numero, nullus error in
scriptura, si recte attendas. Nam quam-
vis præceperit rex, ut omnes armati
convenirent, intelligendi sunt tamen
Macedones potissimum, quorum judi-
cio stabant rei. lege enim Macedonica
judicari

militum venerant: præterea turba lixarum calonumque impleverant regiam. Philotam armigeri agmine suo 24 tegebant, ne ante conspici posset à vulgo, quam rex adloquutus milites esset. De capitalibus rebus vetusto 25 Macedonum modo inquirebat exercitus: in pace erat vulgi. nihil potestas regum valebat; nisi prius valuisset auctoritas. Igitur primum Dymni cadaver infertur, 26 plerisque, quid patrasset, quoye casu extinctus esset, ignaris.

CAP.

judicati sunt, non aliorum Græcorum, nec peregrinorum militum, aut mercede conductorum. Interfuerunt tamen alii, præsertim ex ducibus, non Macedones, ut infra 6, 9. ipse Philotas testatur. Rex ipse Macedones iudicatos affirmat infra 6, 9. eoque rogat Philotam, qua lingua uti velit in dicenda causa. *Raderus.*

25 *De capitalibus rebus vetusto &c.*] Idem suo testimonio firmat Polybius lib. vi. & Cornelius Nepos in vita Eumænis: *Hic qui deseruerant, exercitu (Macedonico) suffragium ferente, capitibus absentes damnantur.* Hinc mixti status regni Macedonici notas colligit Grotius de jure belli & p. 1. 3. 20. *Loccenius.*

In pace, erat vulgi.] Mirum interpretamentum horum verborum est in Radero: Apud Macedonas rex ipse populum seu exercitum foris, plebem domi consulere debebat, in cujus pace, auctoritate, potestate reus erat, donec juberet reum vivere vel mori. At ego sic capiebam, quasi dixisset, *in pace, erat vulgi:* quam tamen voculam pro more suo omisit. *Id,* ea res, nimirum ut iudicaret in capitali causa. *In pace,* dixit, hoc est, tempore pacis, vulgi id

erat. Exemplum ejus apud Probum, Eumene; *Hic, qui desciverant, exercitu suffragium ferente, capitibus absentes damnantur. in his Eumenes.* Idem & Diodor. 18, 37. narrat. *Freinsb.*

Nisi prius valuisset auctoritas.] Cicer. offic. 3. de Regulo, qui captivos negabat reddi debere; *Cujus cum valuisset auctoritas:* hoc est, cum persuasisset patribus ita faciendum. Hujus igitur loci sensus hic est. Rex pro potestate necem reo inferre non poterat, nisi prius populo approbasset sententiam. Sic apud Sulpic. Sever. lib. 2. hist. sacr. hæc opponuntur: potestate regis *suri, ubi auctoritate sua parum valuissent,* Oppositio etiam horum vocabulorum fit à Livio, ubi de Romulo agit. *Evan der tum ea, profugus ex Peloponneso, auctoritate magis quam imperio regebat loca.* Auctoritas vero est eminentia quædam singularis, virtutibus honoribusque adepta, unde dictis factisque plurimum defertur. Apud Ciceronem & Tacitum auctoritas plerumque senatui tribuitur, apud Plinium etiam Principi. Sic & in inscript. Brixiensi: *EX SENATUS CONSULTO, ET EX AUTORITATE CÆSARIS,* *Blanchardus.*

C A P. I X.

De conjuratione, adversus Philotam, expositulatoria Alexandri ad milites oratio. coram quibus Philotas adductus, defensionem parat.

REX deinde in concionem procedit, vultu præferens dolorem animi. Amicorum quoque mœstitia expectationem haud parvam rei fecerat. Diu rex dimisso in terram vultu adtonito stupentique similis stetit. tandem recepto animo; *Pene, inquit, milites, paucorum hominum scelere vobis ereptus sum. Deum providentia & misericordia vivo. Conspetusque vestri venerabilis cogit, ut vehementius parricidis irascerer; quoniam spiritus, immo unus vita mea fructus est, tot fortissimis viris, & de me optime meritis, referre adhuc gratiam posse.* Interrupit orationem militum gemitus, obortæque sunt omnibus lacrimæ. Tum rex, quanto, inquit, *majorem in animis vestris motum excitabo, quum tanti sceleris auctores ostendero: quorum mentionem adhuc reformido; & tamquam salvi esse possint, nominibus abstineo. Sed vincenda est memoria pristinae caritatis, & conjuratio impiorum civium detegenda. Quomodo autem tantum nefas sileam? Parmenio, illa ætate, tot meis, tot parentis mei meritis devinctus, omnium nobis amicorum vetustissimus, ducem tanto sceleri*

Haud parvam rei fecerat.] Sic esse legendum non dubitabis, cum Variarum libellum introspereris. Ego libens etiam præcedens vocabulum mutem, *haud parvæ rei.* Freinsh.

Vestri] Excerpta Var. Lect. Bongarf. norant in Mss. esse *vestri*: adscriptumque est nomen *Gellius*. opinor, Virum illum Clarissimum id adnorasse, quod pro vera haberet eam lectionem, *conspetus vestri*, pro *consp. vester*, & ex Agellio defendere statueret, in cujus Noct. Attic. 20, 6. ejus generis exempla reperiuntur. Atque sic etiam lo-

cum hunc scripsit C. Barth. Advers. 20, 6. apud quem bonos scriptoris hujus Codd. fuisse novimus. Item Rubenius Elector. 1, 33. Ut putem, genuinam esse lectionem, præ illa editionum, *vester*. Ita supra 4, 12. dicere maluit *originem sui* quam *originem suam*. Freinsh.

Spiritus,] Supposititium est, libenterque verbum vicarium ei dem. *supremus*. Ruben. d. l. at Barthius *speratus* legit: ego illud longe præferam, qui sciam, eo ordine sæpe confurgere orationem. Freinsh.

4 Autem] Malo enim. Bongarf. 7 Part.

leri se præbuit. Minister ejus Philotas Peucolaum, & Deme- 5
trium, & hunc Dymnum, cujus corpus adspicitis, caterosque
ejus amentia in caput meum subornavit. Fremitus undique 6
indignantium querentiumque tota concione obstrepe-
bat: qualis solet esse multitudinis, & maxime militaris;
ubi aut studio agitur, aut ira. Nicomachus deinde, & 7
Metron, & Cebalinus producti, quæ quisque detule-
rat, exponunt. Nullius eorum indicio Philotas parti-
ceps sceleris destinabatur. itaque indignatione pressa
vox indicum silentio excepta est. Tum rex, qualis, in- 8
quit, ergo animi vobis videtur, qui hujus rei delatum indicium
ad ipsum suppressit? Quod non fuisse vanum, Dymni exitus de-
clarat. Incertam rem deferens, tormenta non timuit Cebali- 9
nus: Metron ne momentum quidem temporis distulit exonerare
se, ut eo, ubi lavabar, intrumperet. Philotas solus nihil timuit, 10
nihil credidit. ô magni animi virum! Iste, si regis periculo
commoveretur, vultum non mutaret? indicem tantæ rei solici-
tus non audiret? Subest nimirum silentio facinus, & avida 11
spes regni præcipitem animum ad ultimum nefas impulit. Pater
Mediæ

7 Particeps] Ita in Codice Constan-
tienti exaratum est, & Modius legit.
vulgo in particeps. Scriptum cum Aci-
dalis teor, inter participes. Raderus.
Sic mox 6, 9. inter conjuratos. Mss. le-
ctio est in particeps. unde fieri quidem
posset in parte cæpti scel. sed non placet
Freinshemio, ut nec mihi.

9 Metron] Certissimam Acidalii
correctionem sequuti sic edidimus.
quod & Raderus jam fecerat. Omnia
urgent & postulant ita legi: etiam il-
lud, Philotas solus nihil timuit: quod
solus valde tepidum foret, si unum tan-
tum nominasset, qui timuerit. Sed ro-
bustissimum hoc, quod dicitur irrupisse
quidam ad regem, ubi lavabatur, quod
non Cebalino, sed Metroni convenire,
ex ipso Curtio satis perspicue constat.

10 Solus] Invidiose hoc & acerbe.
Caro apud Sallust. Cat. in Cæsarem:
Sic in tanto omnium metu solus non ti-

met, eo magis refert, me mihi atque va-
bis timere.

Nihil timuit,] Cave negationem
tollas, ni sententiam deteriore velis
reddere. Cebalinus rem detulit, etiam
cum periculo tormentorum, per quæ
inquiri poterat, si quid in ejus delatio-
ne suspectum fuisset: quod evincunt
etiam illæ voces, incertam rem deferens.
Nisi enim statim patuissent infidiæ, tor-
queri potuisset, ut cujus ope, consilio,
quibus indicis tantam rem detulisset,
cognosceretur. Freinsh.

Iste,] Veramputo lectionem, quam
& libri præferunt. Iste si regis periculo
commoveretur, &c. Longe certe dete-
rior illa. Iste regis per. cum moneretur.
Hoc enim vult efficere: Philotæ non
esse curæ salutem regis, atque id deinde
trahit in crimen conjurationis.

11 Et avida spes regni præcipitem
animum &c.] Videretur Curtius ante

- Media potest. ipse apud multos copiarum duces meis prepotens*
 12 *viribus, majora, quam capit, spirat. Orbitas quoque mea,*
quod sine liberis, spernitur. Sed errat Philotas. in vobis liberos,
parentes, consanguineos habeo: V O B I S salvis, orbis esse non
 13 *possum.* Epistolam deinde Parmenionis interceptam,
 quam ad filios Nicanorem & Philotam scripserat, re-
 citat; haud sane indicium gravioris consilii præfe-
 14 rentem. Namque summa ejus hæc erat: *primum ve-*
stri curam agite: deinde vestrorum: sic enim quæ destinavi-
 15 *mus, efficiemus.* Adjecitque rex, *sic esse scriptam, ut sive*
ad filios pervenisset; à consociis posset intelligi: sive intercepta
 16 *esset; falleret ignaros.* At enim Dymnus, quum ceteros partici-
 pes sceleris indicaret, Philotam non nominavit! hoc quidem
 illius non innocentia; sed potentia indicium est, quod sic ab iis
 timetur etiam, à quibus prodi potest, ut quum de se fateantur,
 illum tamen celet. Ceterum Philotam ipsius indicat vita.
 17 *Hic Amynta, qui mihi consobrinus fuit, & in Macedonia capiti*

meo

oculos habuisse illud Sallustii. *Natura mortalium avida imperii, & præcepta ad explendam animi libidinem, quæ & multos præcipitavit.*

Meis prepotens viribus,] Hic oblitus Alexander arcani politici præceptois sui: *Communeque regni regisque tutelam esse, non ad unum omnia deferre.* Arist. 5. Polit. II. Laccenius.

Spirat.] Hoc malui, quod calidius est, & avida illi spei magis congruit: lentius erat illud vulgatorum, *sperat.* Freinshemius.

12 *Orbitas]* Nam illa contempta, & injuriæ obnoxia, tanquam nullo vindice. Ut contra liberi *subsidia sunt dominationi*, ut vocantur Tacito 1, 3.

Τὸ γεγονὸς παῖδες, ἐρωμαὶ δὲ ἰμοστοῖ id est, vertente Lipsio; *Munimen aula regii sunt liberi.* Suetonius de Galba 17. *Despectui esse non tam senectam suam, quam orbitatem ratus, Pisonem, &c. filiumque appellans, perduxit in castra.* Et de eodem Tacit. H. 1, 16. *Hæc de causa Nerva, qui propter senectutem mi-*

nime honorabatur, sed contemptus erat, in Capitolium conscendit, ibique magna voce, Quod felix, &c. Trajanum adp-pto. Xiphilin. ex Dione.

Quod sine liberis sum,] Annon hæc est explicati uncule vocis *orbitas?*

In vobis liberos, parentes,] Sic Clearchus ad suos milites: *Vos mihi patriam, vos amicos, vos socios duco; vobiscum, ubicumque fuero, honoratum me fore existimo.* Xenoph. l. 1. ἀναβάσι. Huc alludit Thomas Morus eleganti epigrammate:

Princeps pius nunquam carebit liberis:

Totius est regni pater.

Princeps abundat ergo felicissimus

Tot liberis, quot civibus.

17 *Consobrinus]* Amyntas Perdicæ Maced. regis F. fuit sub tutela Philippi parvi. Filia nuptiis ab eo honoratus, Alexandro successori vitæ insidias parat, cæde ejus regnum ad se retracturus: quibus detectis, & pœnas scelerati conatus luit, & in amicum Philotam Parmenionis F. oculos Regis odium concitavit.

meo impias comparavit insidias, socium se & conscium adjunxit. Hic Attalo, quo graviorem inimicum non habui, sororem suam in matrimonium dedit. Hic, quum scripsissem ei, pro jure 18 tam familiaris usus atque amicitiae, qualis fors edita esset Iovis Hammonis oraculo, sustinuit rescribere mihi: se quidem gratulari, quod in numerum deorum receptus essem: ceterum misereri eorum, quibus vivendum esset sub eo, qui modum hominis excederet. Hæc sunt etiam animi 19 pridem alienati à me & invidentis gloriae meae indicia; quæ quidem

concitatur. Polyænus 8, 59. Justinus, Orosius 3. Curtius pro sororio consobrinum Alexandri vocat, corruptis haud dubie exemplaribus. Reinec. Quod de consobriano apud Curt. dicit, idem & apud Iustin. 12, 6. & Oros. 3, 18. existat. Ergo nullum in scriptura mendum est; sed consobrinus pro patruale ponit; quod à plerisque, & Trebatio, factum testatur Paulus in lib. 10. de gradibus. Fallitur ego & Raderus, qui inde argumentatur, Amyntam Olympiadis sorore, & Arisba rege Molosso-num genitum. Nam Perdiccæ filium diserte facit Polyænus, & ipse Curt. 6, 10. Non autem est Amyntas, qui Dario militavit. nam ille apud Memphim occisus est, alterum Alexander sustulit, ut ex Iustino constat. Ille Antiochi filius fuit, Arrian. 1. hic Perdiccæ. An autem idem sit, qui cum Parmenione & Attalo in Asiam à Philippo præmittitur, apud Iust. 9, 5. & Oros. 3, 14. dubitari potest. Freinsh.

Attalo,] Hujus Attaliforem Philippus pater, expulsa cum filio Olympiade, in matrimonium accepit. Plut. cap. 15. non sororem Attali, sed sororis filiam Cleopatram ductam ait, ita ut Attalus Cleopatræ avunculus fuerit. Odium autem Alexandri in Attalum inde exarsit, uti tradit Plutarchus: In nuptiis Cleopatræ, quam Olympiadi superinduxit, Attalus seu frater, seu patruus, seu avunculus sponse, in epulo nuptiali, cum vino incaluisse, hortat-

tus est Macedones, ut justum à diis ex Philippo & Cleopatra regni exposcerent hæredem & successorem. quo dicto non immerito inflammatus Alexander: Quid, inquit, scelus? nos tibi spurii videmur? simulque cum dicto, craterem, Lapitharum ritu, in os Attali jaculatus est. Qua re incensus ipse Philippus, filium stricto ferro infecutus est, sed felici per iram & vinum casu, pede offenso prolapsus, Alexandro spaciū dedit se subducendi. qui interim in patrem jocosus: Hic, inquit, Macedones parabat ex Europa in Asiam transmittere, qui è lecto in lectum sine lapsu transire non potuit. Indeque cum matre patria excessit, & Olympiadem in Epiro collocavit, ille in Illyricum se contulit, ægre inde à patre etiam vocante reductus. Idem Athenæus 13, 1. Attalus interim cum Parmenione & Amynta in Asiam adversus Persas missus, occiso Philippo, res novas moliri cœpit, & regno tendere insidias. quod non ignorabat Alexander. qui illum submisso cum armatorum manu (immo dolo, non vi, casus est Attalus) Hecataeo in Asia sustulit. Quod destribit Diodorus 17, 5. Idem Attalus, impurissimum monstrum, Pausania juvene ludibrio convivarum objecto, occasionem præbuit Philippi regis occidenti. qui cum vindicare injurias Pausaniæ de Attalo sæpius quæsti negligeret, pro reo ipse reus penas morte luit, ut Iustinus 9, 7. proluxe denarrat. Rad.

quidem milites, quamdiu licuit, in animo meo preſſi. Videbar enim mihi partem viſcerum meorum abrumpere; ſi, in quos tam
 20 magna contuleram, viliores mihi facerem. Sed jam non verba puniendæ ſunt; lingua temeritas pervenit ad gladios. Hos, ſi mihi creditis, Philotas in me acuit. Id ſi ipſe admifit, quo
 21 me conferam milites? cui caput meum credam? Equitatu, optima exercitus parti, principibus nobiliſſimæ juventutis unum præfeci: ſalutem, ſpem, victoriam meam fidei ejus tutelaque

20 *Lingua temeritas*] Quam fere ſemper præcedere Lipſius Polit. 10, 4. notat. Eademque eſt ſententia Caſſii apud Tacit. 14, 44. *Creditiſne ſervum interficiendi domini animum ſumpſiſſe, ut non vox minax excideret? nihil per temeritatem proloqueretur?* Sunt tamen exempla in contrarium, ſed non hujus Ioci. *Freinſh.*

Id ſi ipſe admifit,] Pronomen à præcedenti voce reperi, cætera à Mſſ. Editi, ſi ipſum dimiſero, ſenſu non quidem inepto: ſed qui longius abit à libris. Quem nos elicimus, Antipatri eſt apud Plutarch. Apophthegmat. cap. 50. *occiſum ab Alexandro Parmenionem cum audiſſet, dixit: Si Parmenion inſidiatus eſt Alexandro, cui tandem credendum erit?*

21 *Equitatu,*] In prælio Iſſico, uni verſo equitatu ſociorum Philotas Parmenionis F. præerat. Arrianus 3, 2. qui tamen ἑταίρων dixit, quod interpretes ſociorum. Sed illud ἑταίρων amicorum reddere debuerant, ut in aliis ejusdem auctoris locis jam inter has notas animadverti. Idque vel ex hoc Curtii loco clareſceret, *optima exercitus parti, principibus nobiliſſimæ juventutis.* Vides, de Macedonibus ſentire regem. Ergo & apud Arrianum evidentè diſtinguuntur. cum enim hunc amicorum ἑταίρων equitatum jam in dextro cornu collocave; ſtatim ſocios equites, τὰς ξυμμάχους, poſuit. *Freinſh.*

Vnum] Addit hoc non temere diligentiffimus auctor, ſed quia poſt Philotæ necem duos deinceps rex præpoſuit,

idem conſilium ſequutus, quo & Aegypti adminiſtrationem pluribus credidiſſe ſupra notavimus. Docet hoc unus, quod ſciam, Arrianus 3, 5, 24. *Poſt hæc Alexander equitatu duos ex amicis, Hephæſtionem Amyntorū filium, & Clitum Dropidis præfecit, diviſiſque in duas partes ſociorum copiis (neque enim Philotam volebat tot equitibus, qui alioqui præſtantiffimi totius equitatus & dignitate, & bellica virtute erant, ſolum præſectum eſſe) ad eos pervenit, &c.* Vbi iterum pro ſociorum copiis, amicorum lege; & adverte ſimile Curtianæ obſervationi de eorum dignitate & præſtantia elogiū. Cæterum, quid eſt illud de Philota, quem jam occiſum narraverat? De cone ultra jam quæſtio eſſe poteſt, quotæ copiarum parti præponatur? ὅτι εἰ δὲ Φιλώτων ἂν ἠέξλετο ἕνα ποταμίων ἰσπείων, &c. ἐξηγείσθαι. Vanum eſt, dicere, ne Philotas quidem, dum viveret, totum eum equitatum commiſiſſe: contrarium enim & ipſe Arrianus jam affirmavit, & ad finem Philotæ ſic fuiſſe Curtius indicat. Hoc quoque loco de ea re non cogitare Arrianum, patet, nam Philotæ morte expoſita, tum demum de ſucceſſoribus ejus, & diviſa in duos poteſtate loquitur. Credo ſcripſiſſe; ὅτι εἰ δὲ Φίλων ἂν ἠέξλετο ἕνα, &c. neque enim quemquam amicorum volebat unum tot equitibus, &c. præſectum eſſe. Nimirum Philotæ negotio monitus, nolebat in unius deinceps manu tantam eſſe vim copiarum, ut ſi movere quid vellet, regi poſſit eſſe formidabilis. *Idem.*

teleque commisi. Patrem in idem fastigium, in quo me ipsi 22
posuistis, admovi: Mediam, qua nulla opulentior regio est; tot
civium sociorumque millia imperio ejus ditionique subjeci.
VNDE præsidium petieram, periculum exstitit. Quam se- 23
liciter in acie occidisset, potius hostis præda; quam civis victi-
ma? nunc servatus ex periculis, quæ sola timui, in hac incidi,
quæ timere non debui. Soletis idemtidem à me milites petere, 24
ut salutem meam parcam. Ipsi mihi præstare potestis, quod suade-
tis faciam. ad vestras manus, ad vestra arma confugio: invi-
tis vobis salvus esse nolo; volentibus, non possum, nisi vindicor.
Tum Philotam, religatis post tergum manibus, obsoleto 25
amiculo velatum, jussit induci. facile adparebat, motos
esse tam miserabili habitu, non sine invidia paulo ante
conspicui. Ducem equitatus pridie viderant; sciebant, 26
regis interfuisse convivio. repente non reum modo, sed
etiam damnatum, immo vincitum, intuebantur. Subi- 27
bat animos Parmenionis quoque, tanti ducis, tam clari
civis, fortuna: qui modo duobus filiis, Hectore & Nica-
nore,

22 *Petieram*,] Bong. *petieram in periculo*, auctius: &, opinor, melius.

24 *In vitis vobis salvus esse nolo*;] Ita Nicodes apud Ifocratem p. m. 65. ait: quo ipse tutior fuerit, eo securiores fore subditos. *Loccenius*.

26 *Immo vincitum intuebantur*.] Hoc enim aliquanto amplius est, quam damnatum. Damnati enim demum vinciebantur executionis gratia, si soluti causam dixissent. Vnde intelligas, cur Philotas infra 6, 10. dicat: *vinciti hominis non supervacuum solum, sed etiam invisam defensionem esse, quæ judicem non docere videatur, sed arguere*. quippe qui jam prædamnasset reum. Et Amyntas 7, 1. *sine præjudicio dicimus causam, liberis corporibus*. Sæpe tamen & ex vinculis causam dicebant, præsertim in gravioribus criminibus: & ubi suspicio suberat ne fugeret reus, aut per vim eximeretur. Cæsar de bel. Gal. 1. Helvetii moribus suis *Orgentorigem ex vinculis causam dicere coegerunt*. Quod

quamquam moribus Helvetiorum tribuat, idem tamen & apud Romanos sæpe observatum est. Sane D. Paulum, quamquam civis Romanus esset, ex vinculis causam dixisse, constat ex Act. 26, 29. Item Vibium Serenum ex Tacit. 4, 28. Sueton. Nerone cap. 36. *Conjurati è vinculis triplicium catenarum dixere causam*. Sic l. Cornelia cavebatur, ut occiso domino, *de his, qui ante questionem habitam fugerint, si aperto testamento liberi scripti inveniantur, lege de Sicariis judicium fiat, ita ut ex vinculis causam dicant*. Et lib. 2. de custod. reor. servus capitali crimine postulatus, si non defendatur, ex vinculis causam dicere jubetur. Ex quibus tamen animadvertas, regulatiter non ita fuisse, sed ut soluti responderent. Hinc igitur illa Philotæ vincula, quod jam judicio regis prædemnatus esset: hinc & obsoletum illud amiculum, cui falso aliam causam attribuunt. *Freinfhemius*.

nore, orbatus; cum eo, quem reliquum calamitas fecerat, absens diceret causam. Itaque Amyntas, regis prætor, inclinatum ad misericordiam concionem rursus aspera in Philotam oratione commovit. *Proditos eos esse barbaris: neminem ad conjugem suam, neminem in patriam, & ad parentes fuisse rediturum. velut truncum corpus dempto capite, sine spiritu, sine nomine, aliena terra ludibrium hostis*

28 futuros. Haudquaquam prosper ipsius, Amyntæ oratio grata regi fuit: quod conjugum, quod patriæ admonitos, pigriores ad cætera munia exsequenda fecisset.

30 Tunc Cænus, quamquam Philotæ sororem matrimonio secum conjunxerat; tamen acrius quam quisquam in Philotam invectus est: *parricidam esse regis, patriæ,*

31 *exercitus clamitans: saxumque, quod forte ante pedes jacebat, eripuit, emissurus in eum; ut plerique credere, tormentis subtrahere cupiens. sed rex manum ejus inhibuit,*

28 Amyntas] Si diligenter rem introspicias, satis apparebit, non esse pro eodem habendum, qui infra ab initio lib. 7. causam dicit. Est & alius Amyntas Arrhabæi filius apud Arrian. 1. & 5. ubi de pugna ad Granicum.

29 Haudquaquam prosper ipsius, &c.] Alii leg. *pro spe*, alii *pro re*, alii *prospero*, Elegans character pigri militis, domum magis quam bellum respicientis, depingitur ab elegantissimo Terentio in socio Thrafonis Sanga, quem ita scilicet animat Gnatho, Eunuchi a. 4. sc. 7. G. *Sanga ita uti fortes decet milites, domi focique fac vicissim ut memineris.* Ad quæ Sanga. S. *Iamdudum animus est in patinis.* G. *Frugi es.* Et Vlysses apud Homerum I. 2. de Achivis domuitionem urgentibus; *Eos tanquam pueros tenellos & feminas desiderio redeundi domum flagrare.* Quam cordatè Appius Claudius apud Liv. lib. v. *Si ad ipsum bellum nihil pertineret, ad disciplinam certè plurimum interest, insuescere militem non solum partè victoriæ frui; sed si res etiam lentior sit, pati tedium, & quamvis feræ spei exitum expectare.* &

si non sit æstate perfectum bellum, hyemem operiri: nec, sicut æstivas aves, statim autumno telta ac recessum circumspicere. Loccenius.

31 Tormentis subtrahere] Sive ipsius Philotæ miseratione, sive ne tormentorum cruciatu victus plures, & forte Cænum quoque ipsum nominaret. quomodo apud Tacit. 2. 68. 3. *Remmius evocatus priori custodia regis adpositus, quasi per iram gladio eum transfigit, unde major fides, conscientia sceleris, & metu indicii, mortem Vononi inlatam.* Cujus rei metu constituerunt Imp. pereleganti l. fin. C. de malef. & mathem. ut, *si quisquam clandestinè supplicii etiam manifestum reum maleficæ artus oppresserit: ultimum supplicium non evadat, gemina suspicioni obnoxius, quod aut publicum reum, ne facinorosi socios publicaret, se veritati legum, & debita subtraxerit questionibus aut proprium fortassis inimicum sub hujusmodi vindictæ nomine consilio atrociori consecerit.* Ceterum priori potius suspicioni poterat obnoxius esse Cænus. Ei artificio adfines est, quod in Valerio Pontico vindica-

inhibuit, *dicendi prius causam debere fieri potestatem reo, nec aliter judicari passurum se* adfirmans. Tum dicere iustus 32
 Philotas, sive conscientia sceleris, sive periculi magnitudine amens & adtonitus; non adtollere oculos, non hiscere audebat. Lachrimis deinde manantibus, lin- 33
 quente animo in eum, à quo tenebatur, incubuit: absterfisque amiculo ejus oculis, paulatim recipiens spiritum ac vocem, dicturus videbatur. Jamque rex, in- 34
 tuens eum, *Macedones*, inquit, *de te judicaturi sunt: quero, an patrio sermone sis apud eos usus.* Tum Philotas, *præter* 35
Macedonas, inquit, *plerique adsunt, quos facilius, quæ dicam, percepturos arbitror, si eadem lingua fuero usus, qua tu egisti.*

non

vindicatum ait Tacit. 14, 11. qui & ipse, specie accusandi, reos subtrahebat acriori cognitioni, *quod reos*, ait auctor, *ne apud præfectum urbis arguerentur, ad prætorem detulisset, interim specie legum, mox prævaricando, ultionem elusurus.* Vnde fluxit illa quorundam scriptis tradita cautela, ut vocant: *ultimo supplicio damnatum, graviore aliquo crimine, unde atrocior pœna irrogari debeat, postulare.* Sed ut ad Curtium redeamus, fere consilium, quod Cæno hic tribuitur, apud Dionem lib. 40. cujusdam Romani fuit, qui Crassum occidit, *ne vivus in hostium manus veniret.* Quomodo C. Vertii servus dominum potestati hostium eripuit, ut Seneca de benef. 3, 23. narrat. & alius C. Marium, de quo Valer. Maxim. 6, 8. Sic apud Tacit. H. 3, 65. *obvius è Germanicis miliribus Vitellium infesto ictu, per iram, vel quo maturius ludibriis eximeret. an tribunum appetierit, in incerto fuit.* Freinsh.

Dicendi prius] Si secus fiat, tyrannicum est. Plutarchus pulcre: *Vt in vulnere prius apparet sanguis quam plaga, & ut prius emicat fulgur, quam audiatur tonitru: ita apud tyrannos prius erumpit condemnatio quam probatio, & perit delatus antequam convincatur.* Loccenius.

Causam dicendi] Hoc malui sic

supra 4, 3. *sacrum repetendi.* Freinsh.

34 *Patrio sermone*] De Macedonum lingua Athenæus 3, 33. *Atticos etiam plerosque novi, eo quod cum Macedonibus versati sint & permixti, à Macedonicis vocibus & loquendi proprietate non abhorre.* Strabo quoque, cum subjectas Macedonibus gentes enumerat, plerasque duplici sermone usas scribit, patrio nempe, & Macedonico. Quod vero Lazius de Græcia tradit, partim à vero arbitror, Macedonum & Græcorum linguas tam distinctas fuisse, quam sint hodie Latina & Germanica. Omnes scriptores, qui de dialectis Græcæ linguæ agunt, Macedonicam inter Græcas numerant, nisi quod singulari dialecto, ut Laconica, Bœotica, Sicula, cum reliquis uteretur. Facile tamen concesserim, rudes literarum Macedones elegantem & Atticum sermonem non intellexisse, nec Atticos Macedonum. ut hodie, qui in principum palatiis versantur, ægre Helveticorum, qui in agris duntaxat vixerunt, nusquam unquam emigrarunt, aut peregrinati sunt, voces assequuntur, nec Helvetii Palatinorum. Quemadmodum & vulgaris Græcorum hodierna non parum distat ab erudita, ut ægre se mutuo intelligant: videturque communis Græcorum, ἡ κοινή. Rad. Vide Cl. Salmasium in libro de dialectis Græcorum.

36 non ob aliud credo, quam ut oratio tua intelligi posset à pluribus. Tum rex, ecquid videtis, odio etiam sermonis patrii Philotam teneri? solus quippe fastidit eum dicere. Sed dicat sane utcumque cordi est; dum meminertis, æque illum à nostro more, atque sermone abhorrere. Atque ita concione excessit.

36 *Sermonis patrii*] Cujus usum diligenter retineri, ex dignitate populorum est, ut ostendit Clapmar. de arcana. rerumpubl. 3, 22. De Latinæ linguæ observantia apud Romanos Lips. de recta pronunc. Lat. ling. cap. 3.

Teneri?] Freinshemius putat, veram scripturam aliorum Codd. *Ecqui videtis, adeo etiam sermonis patrii Philotam*

tadere? Certe rotundior est, & omnino melior: ideo recepit. Ut prius fuerit, in variis reperies.

Eum.] Non damno eum, malo tamen eo. *Dicere* est causam agere. Nolebat scilicet agere patrio sermone. Acidalius, approbante Radero. Quin lege fastidit eum, expuncto dicere. Freinshemius.

C A P. X.

Apologetica Philotæ oratio, qua conjurationis accusationem pro lite refellit.

1 **T**UM Philotas, VERBA, inquit, innocenti re-
 2 perire facile est; modum verborum misero tenere dif-
 3 ficile. Itaque inter optimam conscientiam, & iniquissimam fortunam destitutus, ignoro, quomodo & animo meo, & tempori paream. Abest quidem optimus causa meæ iudex: qui cur me ipse audire noluerit, non me hercule excogito; quum illi utrimque cognita causa tam damnare me liceat

1 **M**odum verborum misero tenere difficile.] Tacitus 4, 69. Quando mæsta, ubi semel prorupere, difficilius reticentur. App. in Punic. de Hammone: αἰτε γὰρ συμφορὰὶ ποιεῖσι μακρολόγους, miseria disertos (loquaces) faciunt. Sic apud Thucyd. 3, 9. Platæenses: Hominibus in hanc conditionem redactis, ut necessarium, ita difficilimum est finem loquendi facere, quia cum sine loquendi sinistri vita periclitatur. Synesius epist. 119. εἰδὲν γὰρ ἂν γένοιτο ἢ παθόντων ἢ τὸ εὐκρίτως εἶναι. Nihil enim potest eo esse, qui perpeffus sit, disertius. In eandem sententiam Nazianzenus: εἰδὲν ἢ πῶς εἶναι εὐκρίτως

τερον. Freinsh. Livius lib. 29. Dant animam ad loquendum libere ultima miseria. Vlysses de se apud Ovid. Metamorph. 13, 1.

— Dolor ipse disertum Fecerat.

3 *Utrimque*] Legetim cum Acidalio utique. Possit tamen ferri etiam Modiana scriptura, *utrimque*. hoc sensu; cum illi utrinque ex accusatione & defensione cognita, seu ab accusatoribus & defensoribus agitata causa. Et ita quidem opinatur Raderus, cujus sententiæ accedo, quia utraque lectio fati sibi constat. Aliquanto tamen plus tribuo lectioni Modianæ. Blanck. Alias de Alex. tradit ex Plutarcho Zonaras,

liceat quam absolvere, non cognita vero liberari ab absente non possum, qui à presente damnatus sum. Sed quamquam VIN- 4
CTI hominis non supervacua solum, sed etiam invisa defensio est, quæ judicem non docere videtur, sed arguere; tamen utcumque licet dicere, memet ipse non deseram, nec committam, ut damnatus etiam mea sententia videar. Equidem cujus cri- 5
minis reus sim, non video. inter conjuratos nemo me nominat: de me Nicomachus nihil dixit: Cebalinus plusquam audierat, scire non potuit. Atqui conjurationis caput me fuisse credit rex! 6
potuit ergo Dymnus eum praterire, quem sequebatur? præsertim quum quærenti socios, vel falso fuerim nominandus; quo facilius, qui verebatur, posset impelli. Non enim detecto faci- 7
nore nomen meum prateriit, ut posset videri socio pepercisse; sed Nicomacho, quem taciturnum arcana de semetipso credebat,

confessus,

naras, tomo 2. eum consuevisse, dum accusator diceret, aurem altera manu obstruere, reo se illam servare professum. Cujus hic non fuit memor. Freinshemius.

4 Vincti hominis &c.] Quia odio adversariorum jam prædamnatus erat Philotas. Et fac, illud non fuisse, tamen tantæ existimationis virum inter vincula & lictorum manus versari, non parum ipsi detrahit honoris & famæ. Alligati vinculis sine dedecore in publico comparere non possunt, ait Vlpianus in lib. 10. ex quib. caus. maj. Quantum autem de honestate & auctoritate ejus qui arguitur detractum est, tantum de facultate totius defensionis est diminutum, ut loquitur Tullius lib. 2. de inventionem. Loccenius.

Supervacua solum,] Sera post damnationem innocentia defenso est, ait Quintilianus declamat. 372. Seneca Medea vers. 198. Vox constituto sero decreto venit. & γάρ εστιν ἐν χειρῶ τοῖς ἀτυχῆσιν ἀνπιλογία, Intempestiva enim est miseris verborum contentio, ait Appiani verbis Hanno.

Arguere,] Injustitiæ, si prædamnavit indicta causa, qui innocentiam suam docere potest. Eleganter id transfert ad

eos, qui intemperantiæ luxurique dediti sunt, Chrysof. serm. 1. de non frequentandis theatris, quibus si de virtute loquaris, offenduntur eo sermone, καὶ ῥημάτων ἀπεχθῶς ἀκρίση τὴν ἀεὶ τῶν θεοσύνων, τὴν ἀεὶ σεμνότητι. συνέπι γὰρ ἐστὶ σοὶ διδασκαλία, ἀλλὰ καὶ ἠγροεῖα τὰ λεγόμενα. Verba de temperantia & severitate vitæ averso animo excipies: quæ enim ita dicentur, non docere te videbuntur, sed arguere. Freinsh.

Mea sententia videar.] Quod erat futurum si agnosceret crimen: nam Confessus quodammodo sua sententia damnatur: lib. 1. de confess. Is αὐτοῦ κατὰ κριτὴν est S. Paulo ad Titum 3, 11. Idem.

6 Vel falso] Sic Catilina nominat socios: præterea multos cujusque generis innocios, quo legati animus amplior esset. Sallust. Cat.

Verebatur,] Sic Aldus. quod retineo. Sensus est, eum qui dubitabat, metuebat se jungere. Freinsh.

7 Sed Nicomacho,] Pal. 3. habet, sc Nicomachus. Amst. Nicomacho. Vulgatæ edd. pepercisse. Nicomachus. Acidalii scripturam approbante etiam Freinsh. in textum merito recepi, pro-

- 8 *confessus, aliis nominatis, me unum subtraherat. Quæso commilitones, si Cebalinus me non adisset, nihil me de conjuratis scire voluisset; num hodie dicerem causam nullo me nominante? Dymnus sane & vivat adhuc, & velit mihi parcere. quid ceteri? qui de se confitebuntur, me videlicet subtrahent! MALIGNA est calamitas; & fere noxius quum suo supplicio*
- 10 *crucietur, adquiescit alieno. Tot conscii, ne in equuleum quidem impositi verum fatebuntur? Atqui nemo parcat morituro;*
- 11 *nec cuiquam moriturus ut opinor. Ad verum crimen & ad unum revertendum mihi est. Cur rem delatam ad te tacuisti? cur tam securus audisti? hoc qualecunque est, confesso mihi ubicumque es Alexander, remisisti: dextram tuam amplexus*
- 12 *reconciliati pignus animi, convivio quoque interfui. Si credidisti mihi; absolutus sum: si pepercisti; dimissus. vel iudicium tuum serva. Quid hac proxima nocte, qua digressus sum à mensa tua, feci? quod novum facinus delatum ad te, mutavit animum tuum? gravi sopore adquiescebam, quum me malis indormientem meis inimici vinciendo excitarent. Vnde & parricida*
- 14 *& proditori tam alta quies somni? SCELERATI conscientia*

pter certissimam historiæ necessitatem.

9 *Crucietur,*] *Naturali quodam explorata mentis affectu, morientibus gratissimum est commori.* Seneca Epist. con-
TROV. 9, 6.

10 *Moriturus,*] *Verissime diluit quod supra 6, 9. 16. jaciebatur, meru potentia ejus Philotam à conscii non nominatum. moriturus enim, cum jam ultra nihil pati possit, nullius potentiam curare potest. Ita Caligula sciebat innumerabilia esse, quæ obicere illi nemo, nisi periturus, auderet.* Seneca de ira 3, 19. Sic Virgil. Æn. 4, 604.

Quem metui moritura? —

Certe per amicitiam aliquando accidit, ut conscii celarentur. quomodo in conjuratione contra Claudium, de se Novius confessus, conscios non edidit. Tacit. 11, 22. Apud Liv. 24, 5. Theodorus de se ipso haud cunctanter confessus, conscios celabat. Freinsh.

11 *Revertendum*] Modius cum Acidalio legit prævertendum: Freinshemio mihi que vulgata placet.

Reconciliati] Ioseph. 15, 2. *Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris discesserunt, omni, ut tum videbatur, suspicione sublata.*

13 *Et proditori*] Acidalio conjicit legendum & prodito. Non cadit, ait idem, securitas, & securitas usque ad somnum, & somnum denique tam profundum, non hac, inquam, cadit in parricidam, & parricidam quidem, qui se proditum jam sciat & delatum. Quod si syllabam abjici nolis, inquit Freinshemius, eodem sensu fieri possit, & prodita re.

14 *Scelerati conscientia obstrepente*] Horat.

Leves somnos timor aut cupido

Sordidus aufert.

At somnus innoxia securitatis index, ut ait Val. Max. 8, 1. 13. non tamen certissimus,

scientia obstrepente quum dormire non possint; agitant eos furia, non cogitato modo, sed & consummato parricidio. At mihi securitatem primum innocentia mea; deinde dextra tua obtulerant: non timui, ne plus alienæ crudelitati apud te liceret, quam clementia tuæ. Sed ne te mihi credidisse pœnitent, res ad me 15 deferebatur à puero, qui non testem, non pignus indicii exhibere poterat, impleturus omnes metu, si cepisset audiri.

Amatoris

tissimus, uti addit. Nam obrepere etiam scelerato aliquando potest ex defatigatione, vel induratione animi, aliave causa. *Loccenius.*

Quum dormire non possint;] Eodem modo Cicero pro Roscio cap. 23. docet, Clælii Tarracinenfis filios de cæde patris delatos publico iudicio fuisse absolutos, quod aperto ostio dormientes, in eodem conclavi reperti essent. cui narrationi subjicit hæc verba: *Nolite enim putare, quemadmodum in fabulis sæpenumero videtis; eos qui aliquid impie scelerateque commiserint, agitari & perterreri furiarum tadus ardentibus. sua quemque fraus & suus terror maxime vexat: suum quemque scelus agit, amentiaque afficit; sua maligna cogitationes conscientiaque animi terrent: hæ sunt impiis assidua domesticaque furia, quæ dies noctesq; parentum pœnas a consceleratissimis filiiu repetant.* Idem narrat Val. Max. 8, 1. Nero matrem occisurus infidiis, cum magna trepidatione vigilavit, operiens cæptorum exitum. Sueton. 34. *Raderus.* Cæterum, de argumento somni, quo maxime nititur Philotas, operæ precium esse duxi adscribere quæ notat Gruterus ad ista Livii 1, 51. *Turnum ex somno excitatum circumstunt custodes. Ex somno additum haud sine causa. nam*

Somnus sollicitas desicit ante fores.

Et alioqui:

— *quis alta tuenti Somnus?*

Argumento isti nixa oratio Philotæ, &c. Addatur Plutarch. Brutus c. 18. m. Cæterum, simulari posse hujusmodi securitatem animi; pulchre deduxere Quintilianus senior Declama-

tionem altera. Libaniusque Declamatione 44. Quin imo, curis gravissimis vexatos, tandem arcto somno devinciri, exemplo Alexandri Magni ostendit Curtius 4, 13. Octavii Augusti, Suetonius 16. Othonis, idem 11. Hactenus Gruterus. Similis fere est Demetrii defensio apud Livium 40, 14. *miscria hæc & metus crapulam facile excusserunt, quæ si non intervenissent, infidiatores nos sopiti jaceremus.* Et 40, 15. *E convivio & commestationibus prope semisomnus raptus sum ad causam parricidii dicendam.* Philotam autem gravat suus etiam somnus. Si enim verum esset, magnis cogitationibus vacantem somnum non capere, unde tanto viro parricidii in regem insimulato, etiam si innocens fuisset, tam alta quies? quin gesta revolveret, & quid in futurum condita forte regis ira gignere, quibusque remediis obviam iti posset, expendere. *Freinsb.*

Furia,] Sallustius de Catilina *Animus impurus, dii hominibusque infestus, neque vigiliis, neque quietibus sedari poterat, ita conscientia mentem excitam vastabat, &c.*

Crudelitati] Apud Acidal. verba ista recitantem excusum est *credulitati*: quod ut sæpe factum in his vocibus errore mutatum credidi. Si enim consulto mutasset, indicaturus fuit. Ricinendum ergo *crudelitati*, & est ipsa sententia, quam expressit supra 6, 8. quod & Raderus vidit.

15 *Sed ne te mihi*] Simplicissimus sensus: Ne te pœnitent excusanti tum mihi credidisse, sive ne temere aut frustra credidisse videaris, iterabo hic excusatio-

- 16 *Amatoris & scorti jurgio interponi aures meas credidi infelix; & fidem ejus suspectam habui, quod non ipse deferret, sed fratrem potius subornaret. timui, ne negaret mandasse se Cebalino;*
- 17 *& ego viderer multis amicorum regis fuisse periculi causa.*
- 18 *Sic quoque quum laeserim neminem, inveni, qui mallet perire me, quam incolumem esse. quid inimicitiarum creditis excepturum fuisse, si insontes laceßissem? At enim Dymnus se occidit? num igitur facturum eum divinare potui? minime. Ita quod solum indicio fidem fecit, id me, quum à Cebalino interpellatus sum, movere non poterat. At hercule, si conscius Dymno tanti sceleris fuisset, biduo illo proditos esse nos, dissimulare non debui; Cebalinus ipse tolli de medio nullo negotio potuit. Deinde post delatum indicium, quo periturus eram; cubiculum regis solus intravi, ferro quidem cinctus. cur distuli facinus? an sine Dymno non sum ausus? ille igitur princeps conjurationis fuit. sub illius umbra Philotas latebam, qui regnum Macedonum adfecto. Et quis è vobis corruptus est donis? quem ducem, quem praefectum impensus colui? mihi quidem objicitur, quod societatem patrii sermonis asperner; quod Macedonum mores fastidiam. sic ergo imperio, quod dedignor, immineo. Iam pridem natus ille sermo commercio aliarum gentium exolevit; tam victoribus,*
- quam*

cufationem apud Macedones, ut confiteret & his, merito habitam mihi fidem, nec sine vera causa, quæ audieram, silentio me pressisse. *Acidalius.*

16 *Amatoris]* Ex eodem fonte elevatur *Æbutii* indicium apud Liv. 39, 13. orare cœpit, ne mulieris libertina cum amatore sermonem in rem non seriam modo, sed capitalem etiam verti vellet: terrendi ejus causa, non quod sciret quicquam, ea locutam esse.

21 *Quo periturus eram,]* Alii quid opperiturus, quam lætionem laudat *Acidalius.* Ego cum *Modio* illam malim, quæ *Mss.* firmata, vim etiam ex eo capit, quod supra dixerat, *moriturum nemini parcere.* Indicium ait, delatum est, quo, nisi innocens essem, periturus eram; quid igitur distuli facinus oc-

casione oblata? scilicet quod innocentiae meæ fiderem.

22 *Donis?*] Quod certe solent solenniter, qui res novas moluntur. Id *Pisoni* objectum. Tacitus 3, 13. refert. rerum novarum studio *Pisonem* vulgus militum per licentiam & sociorum injurias eo usque corrupisse, ut parens legionum à deterrimis appellaretur. Sed in primis animosus corruptor fuit *Otho*, de quo *Sueton.* 4. Nullo igitur officii aut ambitionis in quemquam genere omisso, quoties cana principem acciperet, aureos excubanti cohorti viritim dividebat: nec eo minus alium alia via militum demerebatur, &c. & Tacit. H. 1, 24. Denique idem advertes in omnibus, qui plus quam civilia agitabant. *Freinsb.*

23 *Tam victoribus, &c.]* Utilitas peregrin-

quam victis peregrina lingua discenda est. Non me hercule 24
 ista me magis ledunt, quam quod Amyntas, Perdicca filius,
 insidiatus est regi; cum quo quod amicitia fuerit mihi, non re-
 cuso defendere, si fratrem regis non oportuit diligi à nobis. sin 25
 autem IN ILLO fortuna gradu positum etiam venerari ne-
 cesse erat; utrum, quæso, quod non divinavi, reus sum? an impio-
 rum amicis insontibus quoque moriendum est? Quod si æquum
 est, cur tamdiu vivo? si injustum, cur nunc demum occidor?
 At enim scripsi, misereri me eorum, quibus vivendum esset, 26
 sub

peregrinarum linguarum ex commer-
 cio & usu publico satis evidens est.
 non tamen nimio linguarum exoti-
 carum amore fastidimus & contem-
 nemus vernaculam: ne cum eadem
 mores vernaculos ac domesticos sper-
 namus; atque sic nobis accidat, quod
 de Philota ante dixit Alexander: *æque
 illum à patrio more atque sermone ab-
 horrere.* qua de re plura Berneggerus
 quæst. Polit. in Tacitum 195. Piccart.
 dec. 3. cap. 10. Boecler. in Vellejum
 pag. 280. *Loccenius.*

24 *Defendere,*] Satis vexatus est hic
 locus. nam alii negationem tollunt ex
 illis, non oportuit, alii ex prioribus, non
 recuso: frustra. Verissime Rubenius
 elector. 1, 33. *dependere,* literula im-
 mutata, sed longe commodiore sensu.
 Ego paratus sum, inquit, luere hanc
 culpam, & pœnas pendere, si nefas
 amare eum, quem rex amat. Quam
 emendationem nullo merito improbat
 Vir Doctus Adversa. 28, 6. nec enim
 nesciebat vim vocis *defendere* Rube-
 nius, sed propter sequens membrum,
sin autem, locum hunc tueri non pos-
 se animadvertebat. Quapropter etiam
 omnino retinenda si particula: *si fr. re-
 gi non oportuit diligi.* quamquam etiam
 Mll. habeant; sed *fratrem.* Nec cum
 aliis admittam eam notionem verbi *de-
 fendere,* ut sit *pro ea culpa satisfacere, si
 culpa sit.* Idem.

Si fratrem regis] Vt hic locus probe
 intelligatur, removenda necessario sunt
 Raderi errata, quibus multipliciter ob-

securat verum ejus sensum. Vide suo
 loco totam ejus notam. Ergo *fratrem
 matris noverca Cleopatra, avunculum
 Alexandri,* minime dicemus, *si recte
 loquamur.* Verum Attalus nequaquam
 frater regis fuit, sed Amyntas, qui hic
 nomine fratris intelligitur. frater enim
 patruelis fuit. patruelles autem supra
 ad 6, 9. 17. interdum solo fratrum no-
 mine venire notavimus, quo loco de
 Attalo nobis inquisitum est. Quem ne-
 que Curtius hoc loco fratrem regis in-
 telligit, neque adeo Iustinus 9, 7. 3. sed
 Caranum, ut diserte idem auctor 11,
 2. 3. *Emulum quoque imperii Cara-
 num fratrem ex noverca susceptum, in-
 terfici curavit, qui paucis ante regis obi-
 tum diebus à Cleopatra Philippo natus
 erat.* ut mirum sit, confundi cum Attalo,
 à quo nomine, genere, ætate, denique
 aliis omnibus tam erat diversus. Deni-
 que satis elumbis esset argumentatio. si
 frater regis Attalus diligendus fuit; er-
 go & Amyntas consobrinus: præfer-
 tim si perpendas, qua occasione profes-
 ratur. Sic igitur habe, verba ista *regis
 fratrem,* non ad alium quam Amyn-
 tam pertinere, fratrem regis, nempe
 patruelem. *Freinsh.*

25 *Vtrum,*] Ἰσχυροῦ istud. Emendo
 verissime iterum. Respicit ad illud
 prius. Num igitur facturum eum hoc di-
 vinare potui? Acidalius. Si cui tamen
 adhuc placeat vulgata lectio, me ad-
 sentientem haber: nam nescio, quo-
 modo vox sequens, *quæso,* repudiat al-
 teram.

sub eo, qui se Iovis filium crederet! Fides amicitia, veri consilii
 periculosa libertas, vos me decepistis! vos, quae sentiebam, ne
 27 reticerem, impulistis. scripsisse me hac fateor regi, non de rege
 scripsisse. non enim faciebam invidiam, sed pro eo timebam. di-
 28 gnosceret; quam qui praedicatione jaectaret. Sed quoniam ora-
 culi fides certa est; sit deus causa mea testis. retinete me in vin-
 culis, dum consulitur Hammon in arcanum & occultum scelus.
 Interim, qui regem nostrum dignatus est filium, neminem eo-
 29 rum, qui stirpi sua infidiati sunt, latere patietur. Si certiora
 oraculis creditis esse tormenta; ne hanc quidem exhibenda veri-
 30 tatis fidem deprecor. Solent rei capitis adhibere vobis parentes.
 duos fratres ego nuper amisi; patrem nec ostendere possum, nec
 31 invocare audeo: quum & ipse tanti criminis reus sit. Farum
 est

27 *Scripsisse.*] Nihil erat necesse geminare verbum *scripsisse*: quod vulgati posteriore loco venustius omitunt. At sententia duplex potest esse. Ad regem scripsi, non ad alium de rege: quod si factum, invidiam esse factum videri queam. Nunc quia ad ipsum, pro fama scilicet ejus timuisse me & de estimatione fuisse sollicitum apparet. Aliter paulo & multo fortasse verius ita: scripsi regi, sed non regi, nec de rege, sed amico. Id praecedentia videntur: *Fides amicitia, &c.* Acidalius. Prior interpretatio vera est. Illud etiam *scripsisse* recte repeti Raderus placet, & auctoritate Mss. defenditur.

28 *In arcanum*] Freinshemius hanc lectionem suspectam non habet, nisi quod vox *Interim*, quae & Modium offendit, locum suum non digne tueri videatur. Acidalius tamen ejusdem non inelegantem eundem usum & apud alios saepe, & apud Senecam unum frequentissime reperiri affirmat. Illud ei non concesserim supra 4. 13. pro & *vultu ejus interrito, &c.* legend. & *ex vultu ejus interim, &c.*

30 *Adhibere vobis parentes.*] Nihili verbum in hac re, *adhibere*. Mihi liquet, *exhibere* corrigendum: cui re-

spondet, quod hic jam habes, *ostendere*. Sic & 7. 2. in similibus causa: *Iussus est fratres suos exhibere*. Nec in dissimili adeo, quamquam non eadem, supra 6. 10. *pignus indicii exhibere*. Caeterum hic an non adstrictè nimis scriptum, *solent exhibere parentes?* Non hercle vero parentes tantum, sed omnino propinquiore cognatione reum contingentes: & statim subditur de ipsis fratribus. Vnam alteramque voculam puto peritisse, quam conjectura quilibet facile revocavit. *Acidalius*. Hujus priorem emendationem, licet Raderus probatam, non admittit Freinsh. Praesertim cum loca, quae firmatae suae sententiae adducit, de alia longe causa dicant. Posteriorem plane rejicit; nam *parentes* etiam largius pro cognatis propinquisque sumuntur. Exempla autem rei, ex Cic. pro Sylla cap. 31. pro Flacco cap. ult. & pro Sextio cap. ult. Val. Max. 8. 1. (nam illud ex Lipsii Monitis de Eponina huc non pertinet) adducit Raderus.

Duos fratres ego nuper amisi.] Hecotorem in Nilo submersum IV, 21. Nicanorem hoc libro commemoratum.

Patrem] In Media versantem.

est enim tot modo liberorum parentem in unico filio adquiescentem, eo quoque orbari, ni ipse in rogum meum imponitur. Ergo 32
 carissime pater, & propter me morieris, & mecum. Ego tibi
 vitam adimo, ego senectutem tuam exstinguo! Quid enim me
 procreabas infelicem adversantibus diis? an ut hos ex me fru-
 ctus perciperes, qui te manent? Nescio, adolescentia mea mise- 33
 rior sit, an senectus tua: ego in ipso robore atatis eripior; tibi
 carnifex spiritum adimet, quem si fortuna exspectare voluisset,
 natura reposcebat. Admonuit me patris mei mentio, quam ti- 34
 mide & contanter, quæ Cebalinus detulerat ad me, indicare de-
 buerim. Parmenio enim, quum audisset, venenum à Philippo
 medico regi parari, deterrere eum voluit epistola scripta, quo
 minus medicamentum biberet, quod medicus dare constituerat.
 Num creditum est patri meo? num ullam auctoritatem ejus li- 35
 tera habuerunt? Ego ipse, quoties quæ audieram detuli, cum lu-
 dibrio credulitatis repulsus sum. Si & quum indicamus, invi-
 si; & quum tacemus, suspecti sumus; quid facere nos oportet?
 Quumque unus è circumstantium turba exclamasset, 36
BENE MERITIS non insidiari: Philotas recte, in-
 quit, quisquis es dicis. Itaque si insidiatus sum, pœnam non de- 37
 precor; & finem facio dicendi, quoniam ultima verba gravia
 sunt visa auribus vestris. Abducitur deinde ab iis qui cu-
 stodiebant eum.

CAP.

35 *Invisi.*] Freinshemio non displicet conjectura fratris Melchioris *invisi*. quo participio & Tacit. usus 4, 9. *ad vana & toties inrisa revolutus*. Aut si quis participium spernat, fieri possit *inrisui*. quod firmatur fere simili loco Plinii: *Plerisque ultro etiam inrisui sumus, ista commentantes, ac frivoli operis arguimur*. nam ineptam diligentiam contemptus potius sequitur quam simulas. Volunt hoc & præcedentia: *cum ludibrio credulitatis repulsus sum*. Sic supra 6, 8. ait, *veritum ne jurgium inter amatorem & ex-*

oletum non sine risu aliorum detulisset.

37 *Vestris.*] Nondum video, cur vocalam hanc expunctam velint, & generalem hanc sententiam, non ad præsentem concionem restringendam: *ultima verba gravia sunt auribus*. Immo potius grata sunt, si impatientiam auditoris sine molesti sermonis solantur. Respicit Philotas ultima sua verba, quibus succlamatum est. Ego sanè tantum absum, ut libris habentibus hoc pronomen adimi censeam, ut potius addendum putem non habentibus. Freinsh.

C A P. XI.

Concio à quodam Belone accensa, in Philotam surgit. Is paulo post, ut se cruciatibus liberaret, ficta conjurationis circumstantias aperit. cumque aliis, qui accusantur, saxis à Nicomacho obruitur.

1 **E**RAT inter duces manu strenuus Belon quidam, pacis artium & civilis habitus rudis, ventus miles; ab humili ordine ad eum gradum, in quo tunc erat, promotus: qui tacentibus cæteris, stolidam audacia ferox, admonere eos cœpit; quoties quisque diversorium, quæ occupassent, proturbatus esset, ut purgamenta servorum Philotæ reciperentur eo unde commilitones expulisset. Auro argentoque vehicula ejus onusta totis vicis stetit: ac ne in vicina quidem diversorii quemquam commilitonum receptum esse; sed per dispositos, quos ad somnum habebat, omnes procul relegatos, ne femina illa murmurantium inter se silentio verius, quam sono excitaretur. Ludibrio ei fuisse rusticos homines, Phrygasque & Paphlagonas adpellatos: qui non erubesceret, Macedo natus, homines linguæ suæ per interpretem audire. Cur Hammonem consuli vellet? eundem Jovis arguisse mendacium, Alexandrum filium agnoscentis: scilicet

3 **Vicina**] Cum sic haberet Aldus, non potui mutare: est enim hoc huic loco præ cæteris accommodatissimum.

4 **Fuisse rusticos**] Sic recte: quamquam Acidalius mallet, *fuisse se: rustic.* Quo sane facto periret elegantia sensui. Nec quidquam ad rem facit Philippi jocus, qui rusticos esse Macedonas dicebat, & scapham scapham appellabat, in Plutarch. apophth. cap. 31. illud enim ad laudem potius pertinebat. Philotas opprobrii causa aliena vilium & rudium populorum nomina iis indidit. *Idem.*

Per interpretem] Quod quidem majorem dignitatis speciem conciliat magnis potestatibus, in Philota tamen ex-usari non debet, qui id sibi tribueret

apud cives suos, quod ne reges quidem usurpasse apparet ex eo, quod passim tradunt auctores, eos magna libertatis umbra præfuisse, ut Curt. 4, 7. & hunc ipsum Alexandrum comem admodum fuisse supra infraque aliquoties prolixè narrat. Ea igitur res valde aggravat Philotæ superbiam. Non certe superbius fecit Pallas, si Philotam & Macedones compares cum Pallante liberto quidem, sed & ipso præpotente, & ipsius libertis. Tamen apud Tac. 13, 23. *nec tam grata Pallantis innocentia, quam gravis superbia fuit: quippe nominatis libertus ejus, quos conficios haberet, respondit; nihil unquam se domi, nisi nutu aut manu significasse, vel si plura demonstranda essent, scripto usum, ne vocem confociaret.*

licet veritum ne invidiosum esset, quod dii offerrent. Quum in- 6
 fidiaretur capiti regis & amici, non consuluisse eum Iovem: nunc
 ad oraculum mittere, dum pater ejus sollicitaretur, qui præsit in
 Media; & pecunia, cujus custodia commissa sit, perditos homi-
 nes ad societatem sceleris impellat. Ipsos missuros ad oraculum, 7
 non qui Iovem interrogent, quod ex rege cognoverint; sed qui
 gratias agant: qui vota pro incolumitate regis optimi persol-
 vant. Tum vero universa concio accensa est; & à cor- 8
 poris custodibus initium factum, clamantibus, *discer-
 pendum esse parricidam manibus eorum*. Id quidem Philo-
 tas, qui graviora supplicia metueret, haud sane iniquo
 animo audiebat. Rex in concionem reversus, sive ut in 9
 custodia quoque torqueret, sive ut diligentius cuncta
 cognosceret; concilium in posterum diem distulit: &
 quamquam in vesperam inclinabat dies, tamen *amicos
 convocari jubet*. & cæteris quidem placebat, *Macedonum
 more obrui saxis*; Hephæstion autem & Craterus & Cæ- 10
 nus tormentis veritatem exprimendam esse dixerunt: & il-
 li quoque, qui aliud suaserant, in horum sententiam
 transeunt. Consilio ergo dimisso, Hephæstion cum 11
 Cratero & Cæno ad quæstionem de Philota habendam
 consurgunt. Rex Cratero accersito, & sermone 12
 habito, cujus summa non edita est; in intimam diversor-
 rii partem secessit, & remotis arbitris in multam no-
 ctem

6 *Pecunia*,] Quæ sane ingens erat, centum octoginta millia talentum, hoc est, centies octuagesies millies centena millia Philippæorum: Centum & octo milliones. *Raderus*. ex Diod. 17, 80. & lib. 15. Strabonis. Cæterum 108 milliones enunciantur centies octies millia. Sequentia hujus numeri verba constituimus, ut esse dicuntur in Mss.

9 *Rex*] An repeti placet ex præcedenti dictione, *At rex?* profuerit hoc vincienda sententiæ: cujus tamen rei non admodum studiosus est *Currius*.

In vesperam] Simili phrasi utitur

Historicus Ann. 1. Flexo in vesperam die.

10 *Cænus*] Mirum hoc de Cæno, qui modo ipsum tormentis subtrahere volebat, eum jam contra aliorum sententiam suadere quæstionem. Nisi forte hoc voluit ad purgandam suspicionem, quam incurere illo consilio potuisse, supra ad 6, 9. notavi; nescio quid pro illo, à Curtio dici possit. *Freinsh.*

12 *In intimam*] *Plutarch.* cap. 88. narrat, non quidem interfuisse quæstioni, sed exaudivisse foris, velo discretum, quod visum arceret, auditum non adimeret, ut loquitur *Tacit.* 73, 5.

13 item quæstionis expectavit eventum. Tortores in
 conspectu Philotæ omnia crudelitatis instrumenta pro-
 14 ponunt. Et ille ultro, *quid cessatis*, inquit, *regis inimicum,*
interfectorem, consistentem occidere? quid quæstione opus est?
 15 *cogitavi, volui.* Craterus exigere, *ut quæ confiteretur, in*
tormentis quoque diceret. Dum corripitur, dum obligan-
 tur oculi, dum vestis exuitur, *deos patrios, gentium jura,*
 nequidquam apud furdas aures invocabat. Per ultimos
 deinde cruciatus, utpote damnatus, & inimicis in gra-
 16 tiam regis torquentibus laceratur. Ac primo quam-
 quam hinc ignis, illinc verbera, jam non ad quæstio-
 nem, sed ad pœnam ingerebantur; non vocem modo,
 17 sed etiam gemitus habuit in potestate: sed postquam
 intumescens corpus ulceribus, flagellorum ictus nudis
 ossibus incussos ferre non poterat; *si tormentis adhibitori*
modum essent, dicturum se, quæ scire expeterent, pollicetur,
 18 *sed finem quæstioni fore, jurare eos per Alexandri salutem vo-*
 lebat,

13 *In conspectu*] Hoc ita nunc ob-
 servatur, si forte reus apparatu tam
 atroci teritus, tormentorum crucia-
 tus spontanea confessione præveniat.
Freinshemius.

15 *Obligantur oculi,*] Ut feralibus
 istis tenebris magis etiam angeretur, &
 admota crudelitatis tormenta, quanto
 inopinata, vehementius pavefceret.
 Hodie iis, qui gladio percutiuntur, in-
 teguntur oculi, mitiorem ob causam:
 ne scilicet ad spectu carnificis perterriti,
 preces ultimas turbatori mente pro-
 fundant. deinde ne spiculatorem forte
 subducto capite, aut projectis manibus
 frustrentur, vel impediunt. De qua re
 notabilis Bironii historia. Tamen &
 antiquitus id etiam observatum vel ex
 Iosepho de bel. Iud. 7, 14. & Hegesip-
 po 5, 47. constat: *dum percussor mora-*
tur, clausis jam fascicula oculis, sese prori-
puit ad Romanos. Idem.

16 *In potestate*] Ut nec clamaret, nec
 ingemisceret, ut plerique in lib. 1. §. 23,
 de quæstion. Philotas ergo primum sa-

no adhuc & integro corpore fortissime
 & constantissime verbera, faces, &
 cruciatus pertulit; at ubi corpus exul-
 ceratum est, cœpit fateri. His plane
 contraria scripsit Plutarchus Alexand.
 cap. 88. *Inde correptum torserunt assi-*
stentibus quæstioni regis amicis & Ale-
xandro pone obtensam aulaam exaudien-
te. Quo tempore eum dixisse aiunt, cum
miserandis & abjectis vocibus precibus-
que Philotas Hephæstionem compellaret;
adeone mollis tu, Philota, & effemina-
tus tantas res moliebare. Alias cap. 85,
 ut strenuum, ferreum, laborum tole-
 rantem laudarat. Plutarchus. Ne ta-
 men videantur pugnare inter se Curtius
 & Plutarchus, dici potest, primum tor-
 menta fortiter à Philota exantlata,
 dein lacerato & exulcerato corpore ad
 preces descendisse. *Raderus.*

18 *Per Alexandri salutem*] Per ge-
 nium seu τύχην regis aut Cæsaris jura-
 bant veteres pagani; per salutem princi-
 pis, Christiani. ut in Apologet. cap. 32.
 docet Tertullianus, Imperatores Ar-
 cad,

lebat, *removerique tortores*. Et utroque impetrato, Cratero inquit, *dic quid me velis dicere*. Illo indignante, *ludificari eum*, rursusque revocante tortores; *tempus petere cœpit, dum reciperet spiritum, cuncta quæ sciret, indicaturus*. Interim equites, nobilissimus quisque, & ii maxime, 20 qui Parmenionem propinqua cognatione contingebant, postquam Philotam torqueri fama vulgaverat, legem Macedonum veriti, qua cautum erat, ut propinqui eorum, qui regi insidiati erant, cum ipsis necarentur;

cad. & Honor. in *l. si quis major*. 41. C. de transact. *Eos etiam hujus legis vel factura dignos esse jubemus, vel munere, qui nomina nostra placitis inserentes SALUTEM PRINCIPUM confirmationem initarum juraverint esse pactio-*
num. Ita Theodosius minor Euciam conjugem suam adegit, ut per salutem suam juraret, se comedisse pomum. Aula S. cap. 17. *Rad.* De Fudocia narrat Græca temporum Epitome, quam Eusebio conjunxit Scaliger.

20 *Legem*] Sic Athenienses Arthmum, quod aurum corruppendis Græcis ex Persia attulisset, ignominiosum & hostem populi Ath. & sociorum esse jusserunt, *ipsum & genus ejus*. Demosth. & Aristid. Panath. Merito Marcellin. 23, 31. Persarum eas leges, *per quas ob noxam unius propinquitas perit, vocat abominandas*. Vt enim, ad coercendam hominum malitiam pluribus adstrictioribusque vinculis, hanc quoque legem haberi fortassis salubre fuerit, ita eam, si casus incidere, præfacte exequi, extremæ foret injustitiæ. Quod si Deus quid in contrarium olim jussit, scimus id eum fecisse justissimis de causis, etiamsi quænam illæ fuerint, nesciamus. Merito autem laudat Areopagitas Ælian. hist. var. 5, 18. quod gravidas damnatas non punirent, nisi edito partu, *solventes à damnatione innocentem infantem, & eam, quæ commeruerat supplicium, solam morte mulcantes*. quod etiam nostris moribus laudabiliter obtingit. Exsecranda è con-

trario est sententia, quæ *in omnes quæ vel in carceribus tenebantur, vel in exilium acti erant, in omnes eorum cultores & cognatos, capitalis lata est & in libellos relata sub Andronico*, ut testatur Nicetas lib. 2. de imperio illius. Injustum est eos manere pœnas, quorum non sunt peccata, ac iniquus haberetur à Patribus Deus, si damnaret innoxium. Ultra metus progredi non debet, quam reperitur delictum. Infanæ temeritatis vitium est, ob incertum metum ad certissimum exitum propere. Intolerabilis ergo Arcadii & Honorii lex ad Eutyichianum Præfectum Prætorio, ubi filii reorum perduellionis imperatoria lenitate vita conceditur, cum paterno deberent penæ supplicio. An quæso lenitas, concedere vitam, & affligere perpetua egestate? an quæso clementiæ locus, cum vita ipsis supplicia, mors autem solatia largiatur? Nescio, inquit clarissimus Grotius, quis Christianorum ausus sit Imperatoribus hæc dicere. Optime profecto. naturalis enim æquitas in hac causa ita perspicua, ut ab Ethnicis etiam sit observata. Pulchre Cicero lib. iv. de nat. deorum: *Ferretne ulla civitas latorem istiusmodi legis, ut condemnatur filius aut nepos, si pater aut avus deliquissent?*

Vt propinqui eorum, &c.] Hanc legem ut nimis rigidam postea abrogavit Alexander. Vnde author subjungit: *Legem se supplicii conjunctis fontium remittere*. Et lib. 8. ad Hermolauum Alexander. *Qlim istum morem occidendi cum*

tur; alii se interficiunt; alii in devios montes vastasque solitudines fugiunt: ingenti per tota castra terrore diffuso, donec rex, tumultu cognito, *legem se supplicio con-*
 21 *junctis fontium remittere* edixit. Philotas, verone an mendacio liberare se à cruciatu voluerit, anceps conjectura est, quoniam & vera confessis, & falsa dicentibus idem
 22 doloris finis ostenditur. Cæterum, *Pater, inquit, meus Hegelochus quam familiariter usus sit, non ignoratis. Illum dico Hegelochum, qui in acie cecidit: ille omnium malorum nobis*
 23 *causa fuit. Nam quum primum Iovis filium se salutari jussit rex, id indigne ferens ille, hunc igitur regem agnoscimus, inquit, qui Philippum dedignatur patrem? actum est*
 24 *de nobis, si ista perpeti possumus. NON HOMINES solum, sed etiam deos despicit, qui postulat deus credi. Amisimus Alexandrum, amisimus regem: incidimus in superbiam, nec diis, quibus se exæquat, nec ho-*
 25 *minibus, quibus se eximit, tolerabilem. Nostrone sanguine deum fecimus, qui nos fastidiat, qui gravetur mortalium adire concilium? Credite mihi, ET NOS, si*
 26 *viri sumus, à diis adoptabimur. Quis proavum hujus*
 Alexand-

cum scelestis insentes propinquos parentesque solvi. quod etiam justitiæ convenientius est, ut pœna teneat solos delicti auctores. Loccenius.

21 *Et vera confessus, & falsa dicentibus idem doloris finis ostenditur.*] Vlpianus in lib. 1. §. 23. de quæst. Val. Max. lib. 8. cap. 4. & Langlæus lib. 9. Semestr. cap. 1. & 2. plura notarunt de quæstionum & tormentorum lubrico & ancipiti modo: qui etiam effecit, ut in regno Sueciæ illorum non sit usus. *Loccenius.*

25 *Et nos,*] Alludit dictum, quod Alexandro tribuit Plutarch. cap. 49. *Sanctarum quidem esse mortalium Deum communem parentem, sed peculiariter sibi adoptare optimum quemque.*

26 *Proavum hujus Alexandrum,*] Duos hoc nomine Macedoniae reges esset historia, ad quos ista trahi pos-

sint, Alexandrum cognomento Divitem, & alium, Philippi fratrem, hujus Alexandri parvum. De hoc Raderus accipit, & ut omnia rectius quadrent, miram genealogiæ rationem comminiscitur, proavum dici contendens, qui tot ante gradibus regnum tenuisset, quasi contendas; Vespasiani patrem recte dici Virellium, avum Othonem, proavum Galbam. Verum etiam sic opus habet ejecto Ptolemæo Alorite, quod ille non fuerit, ut illi quidem fingere lubet, ex genere Carani. At si genus aspiciendum est, cur à successionebus regum appellationes cognationis trahit? aut si attendenda successio, cur generis requirit propinquitatem? Certe, si nullum aliud esset argumentum, hunc Alexandrum à Currio non indigitari, nisi hoc unum, quod tam male asseritur, sufficere potuisset. Sicut autem patet

Alexandrum, quis deinde Archelaum, quis Perdiccam occisos ultus est? hic quidem interfecto-
 ribus patris ignovit. *Hac Hegelochus dixit supra cœnam: & postera die 27*
prima luce à patre accersor. Tristis erat, & me mœstum vide-
bat. audieramus enim, quæ sollicitudinem incuterent. Itaque 28
ut experiremur, utrumne vinò gravatus effudisset illa, an altio-
re concepta consilio; accersiri eum placuit. Venit: eodemque
sermone ultro repetito adjecit, se sive auderemus duces
esse, proximas à nobis partes vindicaturum; sive deesset
animus, consilium silentio esse tecturum. Parmenioni, 29
vivo adhuc Dario, intempestiva res videbatur; non enim
sibi, sed hosti esse occisuros Alexandrum: Dario vero
sublato præmium regis occisi Asiam, & totum Orien-
tem interfecto-ribus esse cessurum. Adprobatoque consilio,
in hac fides data est & accepta. Quod ad Dymnum pertinet, ni-
hil scio; & hæc confessus intelligo non prodesse mihi, quod prorsus
sceleris

præter id duo satis valida. primum, quod ante cæteros hujus casum ponit, etiam vocula *deinde* innuens, priorem interfectum. alterum, quod posterioris Alexandri mors non neglecta, sed vindicata fuit à fratre Perdicca, qui percussorem ejus Aloriten Ptolêmæum regno simul vitæque privavit, ut apud Diod. 15, 77. legimus. Ergo potius ad Alex. Divitem, qui & Philellen, ista verba pertinere videntur. quem quod *proavum* appellat Curtius, cum esset abavus; nihil mirum aut insolens facit. Inculcandum enim est denno, quod de confusis cognationum vocabulis supra semel iterumque monuimus. Eadem plane videtur esse causa Libanii Declamat. 16. qui eum Alexandrum, quem nostri proavum vocat Curtius, *avum Philippi* appellat, *αεσ'αυου*. hæc enim vox etiam pro ulterioris gradus avis accipi potest. quomodo & Latina apud Juvenal. 8.

De quocunque voles proavum tibi sumito libro.

Archelaum,] De rege Archelao Curtium sentire necesse est, cum hic

exempla eorum referat, qui reges impune occiderunt. De Perdicca nece diversa sentiunt auctores, quos vide in Reincccli regno Macedonico. *Freinsh.*

*Interfecto-ribus] Soli Alexandro Lyncistæ. Iustinus 11, 2. Ante omnia cædis conscio ad tumultum patris occidi jussit, soli Alexandro Lyncistarum fratri pepercit. Et ipse Curtius 4, 7. Philippi autem omnes interfectores luisse supplicia. Iustinus tamen 7, 9. etiam Olympiadem, adeoque ipsum Alexandrum conscium fuisse cædis Philippi testatur, imo Pausaniam percussorem Philippi ab Olympiade fuisse subornatum & immisum in Philippum conscio etiam ipso Alexandro. Quæ omnia Alexander dissimulavit. Rad. Intelligit igitur hic solum Lyncestem Alexandrum, de quo mox 7, 1. Quod autem *interfecto-ribus* de uno plurative dixit, facit ad intendendam vim orationis. Tale est illud apud Tacit. 1, 10. *Interfectos Egnatios, Iulos, &c.* cum unus Egnatius, unus Iulus fuisset interfectus, & alia sexcenta. *Freinsh.**

30 *Prorsus] Alii leg. prioris.*

- 31 *sceleris expers sum. Illi rursus tormentis admotis, quum ipsi quoque hastis os oculosque ejus everberarent; ut*
 32 *hoc quoque crimen confiteretur, expressere. Exigentibus deinde, ut ordinem cogitati sceleris exponeret; quum diu Bactra retentura regem viderentur, timuisse respondit, ne pater LXX natus annos, tanti exercitus dux, tantæ pecunia custos, interim exstingueretur, ipsique, spoliato tantis viribus,*
 33 *occidendi regis causa non esset. Festinasse ergo se, DVM præmium haberet in manibus. Repræsentrasse consilium, cujus patrem fuisse auctorem nisi crederent, tormenta quamquam tole-*
 34 *rare non posset, tamen non recusaret. Illi conlocuti satis quaesitum videri; ad regem revertuntur. qui postero die & quæ confessus erat Philotas recitari; & ipsum, quia ingredi non*

33 *Patrem fuisse auctorem*] Melioribus libris conitanter abest vox *auctorem*. quod suspensionem mihi non inepam, ut puto, parit, esse eam glossema vocis *patrem*, quam non vulgari significatione hic positam, aliquis adpieto receptiore vocabulo exponere voluerit. Sensus igitur est: Totum se consilium *exposuisse*, suum illud esse: nec quemquam alium auctorem ejus nominare posse: nimirum illius ultimi, quo occupare destinaverat patris obitum. At si alios forte conscios aut suggestores ab eo velint exprimere, nec se *patrem* (hoc est auctorem) ejus fuisse credant, non se recusare tormenta. Ea notione Ovidius de Ponto 4, 5.

Quidque parens ego vester agam. —

Græco more. Athenæus princ. operis: *Ἀθηναῖος* ἔφη ὁ τῆς βίβλου πωτῆρ. Maximus Tyrius sermone octavo: *ἀλλὰ εἴτε μανθινική, εἴτε καὶ λεσβία πῖς ἦν ἢ τῷ λόγῳ μήτηρ*. Freinshemius. Freinshemius hic *repræsentrare consilium* interpretatur exponere, & quasi refigurare, in rem præsentem deducere: dein quia libris quibusdam abest τὸ *auctorem*, *patrem consilii* dixisse putat Curtius pro auctore. Ego ut de posteriore valde dubito, an Curtius ita fuerit locuturus, ita priorem illam inter-

pretationem hic non competere scio. *Repræsentrare consilium* est exsequi, in opus & effectum adducere. Cæsar l. 1. Gall. *Itaque se, quod in longiorem diem collaturus esset, repræsentraturum, & proxima nocte de quarta vigilia castra moturum*. Cicero v. famil. *neque exspectare temporis medicinam quam repræsentrare ratione possumus*. Et lib. xvi. *dies promissorum adest, quem etiam repræsentrabo, si advenieris*. i. non exspectabo, sed præveniam, & habebō quasi ille sit, quo aderis. Seneca epist. xci. *Petis à me, ut id quod in diem suum dixeram debere differri, repræsentem*. Sic & *repræsentrare supplicia* apud hunc Curtium. Porro meliores Codd. habent *repræsentrare*, non *repræsentrasse*: atque hæc vera lectio est distinctione mutata: *Festinasse ergo se, dum præmium in manibus haberet, repræsentrare consilium*. hoc est, voluisse properare scelus & exsequi destinata, dum pater viveret. Quæ sequuntur, fortassis non tam ingenium quam librum aliquem meliorem desiderant: verum est enim abesse fere à scriptis τὸ *auctorem*. Duo Grutero visi codices: *cujus patrem non fuisse nisi crederent*. Alius, quem Pal. 1. vocat: *consilium patrem, non fuisse nisi*. Duo præterea: *fuisse nisi cred*. Vide an fuerit:

non poterat, jussit *adferri*. Omnia adgnoscente eodem; 35
 Demetrius, qui proximi sceleris particeps esse argue-
 batur, producitur: multa adfirmatione, animique pari-
 ter constantia, & vultu abnuens, *quidquam sibi in regem*
cogitatum esse, tormenta etiam deposcebat in semetipsum.
 quum Philotas circumlatis oculis incideret in Calin 36
 quendam, haud procul stantem, *propius eum* jussit acce-
 dere. Illo perturbato, & recusante transire ad eum, *pa-*
tieris, inquit, Demetrium mentiri, rursusque me excruciaris?
 Calin vox sanguisque defecerant; & Macedones Philo- 37
 tam inquinare innoxios velle suspicabantur: quia nec
 à Nicómacho, nec ab ipso Philota, quum torqueretur,
 nominatus esset adolescens. qui ut præfectos regis cir-
 cumstantes se vidit, *Demetrium & semetipsum id facinus*
cogitasse confessus est. Omnes ergo à Nicomacho no- 38
 minatos,

fuerit: *consciium patrem non fuisse* (nempe hujus postremæ conjurationis) *nisi crederent, tormenta, quanquam jam tolerare non possent, tamen non recusare.* I. F. Gronovius.

35 *Demetrius,*] Omnia quæ ad hanc conspirationem pertinere videbantur, contraxisse Curtium apparet. Nam Arrianus 3, non eodem loci, quo Philotæ detecta fuerat conjuratio, hoc est apud Zarangæos, sed in Arimaspiis fuisse comprehensum tradit, suffecto in locum ejus Ptolemæo Lagi filio. *Idem.*

36 *Incideret*] Alii *ut incideret.* unde Acidalius, *ut inciderat.* forte pro *incidere* leg. *incidens* arbitratur. *Freinsh.*

37 *Vox sanguisque*] Scilicet claudente noxarum conscientia linguam, ut de Chonodomario loquitur Marcellin. 16, 33. & 17, 25. de Zizai: *amisso vocis officio præ timore.* Quod ipsum attendi juber, sed caute, lib. 10. §. 5. de quæst. *Plurimum quoque in excutienda veritate etiam vox ipsa, & cognitionis subtilis diligentia adfert. nam & ex sermone, & ex eo, qua quis constantia, qua trepidatione quid diceret, quadam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt.*

Aliud exemplum suppeditat Tacit. 15, 66. *Non vox adversum ea Fenio, non silentium, sed verba sua præpediens, & pavoris manifestus, &c.* Adde infra 7, 1. Ita fere *Demetrium Philippi filium, quem pater ad satisfaciendum senatui miserat, turba querelarum confusum repente obticuisse* narrat Iustin. 32, 2.

Demetrium & semetipsum id facinus cogitasse confessus est.] Ex hoc rei judicæ exemplo liquet, etiam cogitationem, sed consilio participatam & actui destinatam, capitis poenam mereri. sic enim hic voce *COGITASSE* usum Curtium, notat Scipio Gentilis ad leg. quifquis C. ad leg. Iul. majest. LIX Majestatis 6. Cod. ad leg. Iul. maj. *Ex eo tempore quo hanc cogitationem subiit, propter cogitationem dignus est poena.* Et Apulejus 4. Florid. *In (hujusmodi) maleficiis etiam cogitata scelera non adhuc perfecta judicantur, cruenta mente, pura manu.* Loccenius.

38 *Omnes ergo à Nicomacho nominatos,*] Adversus molitiones Acidalii, qui arguitur, Curtium hic duplici nomine accusari posse negligentia, quod omnes à Nicomacho nominatos faxis obrutos

minatos; more patrio, dato signo, faxis obruerunt.
 39 Magno non modo salutis, sed etiam vitæ periculo liberatus erat Alexander: quippe Parmenio & Philotas, principes amicorum nisi palam fontes, sine indignatione

obrutos scripserit, quasi aut omnes illi, aut præter eos nemo fuisset punitus; bene ruetur auctorem Raderus: nihil hic esse mutandum, nec pro à *Nicomacho nominatos*, audacissima conjectura legendum à *Macedonibus damnatos*, neque etsi à *Nicom.* non nominatos. Sed & Amyntam, quem à Nicomacho nominatum Acidal. evasisse supplicium putat, non esse eum, cujus statim libro seq. ampla habetur mentio. Deinde hic dici, omnes à *Nic. nominatos*, non propter Calin & Philotam, de quibus jam per se constabat, sed Demetrium & alios cum eo antea nominatos. *Freinfhemius.*

Saxis obruerunt.] *Apud Persas quoque lapidibus obrui interdum nocentes solebant: & ita Bagorasus, ut Ctesias refert, jussu regis lapidibus est obrutus. Idemque passum Pharnaciam Eunuchum, idem Ctesias scribit. Briff. Athenienses etiam Æschylum hac morte damnasse Ælian. hist. var. 5, 19. scribit. Per seditionem militum idem accidit Posthumio, inficianti, quas promiserat, prædas, ut ait Florus 3, 22. apud Livium 4, 50. & postea Q. Pompejo, testibus Valer. Max. 9, 7. Vellejo 2, 20. Liv. epist. 77. Quod autem Curtius hic ait more patrio, ei similis locus est in Marcellino 26, 26. eos qui inter Constantinianos merebant, prisco more militibus dedit occidendos. De lapidatione est & apud Euripidem Oreste vers. 48.*

— *Hac dies autem est dicta,
 In qua ferent sententiam Argivi,
 An oporteat nos mori lapidante saxo,
 An acuto ense feriri collum.*

Cæterum, ut notavit Popma, de supplicio Philotæ dissentitur. nam Diodor. 17, 80. capitali supplicio affectos, generaliter; Arrianus 3. à Macedonibus jaculis confossos narrat. *Freinfhemius.*

39 *Et invidia*] Insignis hæc est correctio Rubenii Elector. cap. 33. *non modo salutis, sed & invidia.* Alexander, inquit, non solum salutis & capitis delictum effugit, sed etiam invidiæ & calumniatum flammam, per confessionem hanc Philotæ. Quod egregie firmiter sequentia, & simillimus iste locus Taciti 15, 73. *Nero, vocato senatu, oratione inter patres habita, edictum apud populum, & collata in libros indicia, confessionesque damnatorum adjunxit. Etenim crebro vulgi rumore lacerabatur, tamquam viros infantes ob invidiam aut metum extinxisset.* Idem nostro ævo factum vidimus. Non enim falso conquirebatur Domitianus apud Suet. 21. *Conditionem principum miserrimam, quibus de conjuratione comperta non crederetur, nisi occisis.* Certissima igitur est emendatio Viri ingeniosissimi: quamquam eam refellere conetur Doctus Adversariorum scriptor lib. 28. cap. 6. defensa vulgari lectione *etiam vitæ.* Ei jam respondimus quærenti, cur post salutem Curtius demum dicat de invidia. Quod autem ipse vitam sic distinguit à salute, ut totius vitæ cursum atque ordinem designare dicat, id vero non magno opere ad rem facit, nec à vita sufficienter distinguit salutem. nam si semel salutis fecisset naufragium, certe jam de eo vitæ tempore atque ordine supervacaneum erat quærere. Post hæc scripta, cum viderem jam in Edit. receptam esse Rubenii correctionem, ego quoque exprimentam putavi. *Idem.*

Philotas,] Hic vero dele vocem *Philotas*, quæ tam manifesta temerariæ glossæ, ut mirum sit haud etiam pridem deprehensam. Curtius quidem si addidisset, non eo quo nunc est loco, sed initio statim posuisset. Sed nec addidit, nec opus fuit, cum in medio, non alium

ne totius exercitus non potuissent damnari. Itaque an- 39
 ceptus quæstio fuit: dum inficiatus est facinus, crudeli-
 ter torqueri videbatur; post confessionem, Philotas ne
 amicorum quidem misericordiam meruit.

Q. C V R-

<p>alium quam Philoram, designari. <i>Acid.</i> Eademque erat Bongarsii sententia, vo- cem eam aut ex glossâ esse, aut lineæ</p>	<p>superiori proximæ interjiciendam. Cui etiam supra eliminandum id nomen videbatur, in his; <i>nec ab ipso Philota.</i></p>
--	--

Q. C V R T I I R V F I,

D E

R E B U S G E S T I S

A L E X A N D R I R E G I S M A C E D O N U M ,

L I B E R V I I .

C A P . I .

Alexander Lyncestem majestatis reum interfici curat. deinde in Amyntam & Simmiam Philota amicos inquirit, qui suam innocentiam gravi oratione tuentur.

PHILOTAM sicut recentibus sceleris ejus vestigiis jure adfectum supplicio censuerant milites; ita POSTQUAM defierat esse quem odissent, invidia in misericordiam vertit. Moverat & claritas juvenis; & patris ejus senectus atque orbitas. Primus Asiam aperuerat regi omnium periculorum ejus particeps; semper alterum

Postquam defierat] Livius pari modo de vulgi animis erga Manlium ob crimen perduellionis saxo Tarpejo dejectum lib. vi. Populum brevi postquam periculum ab eo nullum erat, per se ipsas recordantem virtutes, desiderium ejus tenuit. Cornelius Nepos in Dione: Hujus de morte ut palam factum est, mirabiliter vulgi immutata est voluntas. nam qui virum cum tyrannum vocitarant, eundem liberatorem patriæ, tyrannique expulsorem predicabant. Sic subito misericordia odio successerat, ut eum suo sanguine, si possent, ab Acherunte cuperent redime-

re. Ita vulgus sæpe affectibus est euri-
pus. Loccenius.

Invidia in misericordiam] Affine est illud Livii 29, 22. de Pleminio: jam senescente invidia, mollebat ira.

Vertit.] Editiones aliæ habent *vertitur*. Non male, si ad præsens tempus referatur. Immo sic pari passu cum alia lectione ambularet. Præciterim tamen cum Modio, Manutio, & Freinshemio *vertit*, sicut in textu edimus. Apparet enim, præterito tempore ab authore nostro concepta esse.

3 *Primus*] Philippi patris Alexandri missu. Diod. Siculus 16, 92. Hoc anno Philippus rex summus belli dux à Grecis factus,

rum in acie cornu defenderat: Philippo quoque ante omnes amicus; & ipsi Alexandro tam fidus, ut occidendi Attalum non alio ministro uti mallet. Horum cogitatio subibat exercitum; seditiosæque voces referebantur ad regem. quis ille haud sane motus, satisque prudens, O T I I vitia negotio discuti, edicit, *ut omnes in vestibulo regia præsto adforent.* quos ubi frequentes adesse cognovit; in concionem processit. Haud dubie ex composito Apharias postulare cœpit, *ut Lyncestes Alexander, qui multo antequam Philotas regem voluisset occidere, exhibe-*

fractus, bellum Persicum inchoavit, ac statim Attalum & Parmenionem, cum parte copiarum & mandatis, ut urbes ibi Græcas liberarent, in Asiam præmisit. Adde Iustini. 9, 5. 8. Gemistum lib. 2.

Philippo] Quanti fecerit Parmenionem Philippus, docet in apophthegmatis Plutarch. cap. 29. Philippus Atheniensium laudabat fortunam; qui quotannis decem imperatorum deligendorum copiam haberent: se dicebat intra multos annos unum modo ducem reperisse Parmenionem.

Non alio] Quam Parmenione. Erat enim, qui putat, Philotam hic signari. Cædem autem Attali non Parmenioni, sed Hecataeo adscribit Diodor. 17, 2. Videntur conciliari posse, ut Hecataei opera magis, Parmenionis vero consilio, perpetratum sit facinus. Freinsh.

4 Satisque prudens, otii vitia] Vitia quæ per otium contrahuntur, negotio discutiuntur, ut situs & rubigo instrumentorum usu exercitioque quo in castris quiescentibus maxime opus est, ad otii militaris comites, securitatem, lasciviam ac tumultum repellendum. Vide Senecæ ep. 56. Loccen. Contra militare otium multa collegit Gruterus discurs. ad Tac. cap. 39. quem adi. Cæterum mirum est, eadem hæc verba & apud Senecam legi epist. 56. Nunquam vacat lascivire distrixis: nihilque tam certum est, quam otii vitia negotio discuti. Sic infra 7, 3. noster, nationem ne si-

nitimûs quidem satis notam. at Seneca epist. 59. gentes ne finitimis quidem satis notas. Uter ab altero mutuatus est? an uterque potius ab alio? hoc credam. Revolutus ad otium militum, adscribam insignem locum Cæsar. de bel. Civ. 2. à Grutero prætermisissum: Erant sententia, quæ conandum omnibus modis, castraque Varri oppugnanda censerent; quod huiusmodi (seditiosis) militum consiliis, otium maxime contrarium esse arbitrarentur. Vbi vox consiliis, ultimo casu accipienda. Sensus: Inter hæc militum consilia, nihil magis esse contrarium & noxium rationibus belli, quam otium. Idem.

5 Lyncestes Alexander,] Iust. t. 1. 2. est Alexander Lyncestarum frater. Vide Diodor. 17, 32. Arrian. 1 in quo illa, *ὁ πρῶτος τε ἀφικεῖ τῶν φίλων πρὸς αὐτὸν*, ex Curtio & Iustini. verbi poterant: quod primus amicorum ad se venisset. à quo sensu longe abit illud interpretum: quod inter præcipuos amicos ad se ven. nam vocabulum *πρῶτος* ibi non ad dignitatem referendum, sed temporis ordinem. Ita Regum 2, 19. Semei: *Agnosco enim servus tuus peccatum meum: & idcirco hodie primus veni de omni domo Ioseph, descendique in occursum domini mei regis.* Quo factò veniam à Davide consequutus est: ut contra exempla sunt eorum, qui quod sero gratulatum venerant principibus, offensam illorum incurrerunt. Idem.^h

6 exhiberetur. A duobus indicibus, sicut supra diximus, delatus, tertium jam annum custodiebatur in vinculis, eundem in Philippi quoque eadem conjurasse cum Pausania, pro comperto fuit: sed quia primus Alexandrum Regem salutaverat; supplicio magis quam crimini fuerat exemptus. Tum quoque Antipatri foceri ejus preces justam regis iram morabantur. Cæterum recruduit soporatus dolor, quippe veteris periculi memoriam præsentis cura renovabat. Igitur Alexander ex custodia educitur, jussusque dicere, quam toto triennio meditatus erat defensionem, hæsitans & trepidus pauca ex iis, quæ composuerat, protulit: ad ultimum non memoria solum, sed etiam mens eum destituit.

Nulli

6 *Supplicio magis*] Sic apud Liv. 36, 35. Epirotis responsum datum est, quo veniam impetrasse, non causam probasse videri possent. Sic apud Justinum 32, 1. Demetrius veniam patri, non jure defensionis, sed patrocini pudoris obtinuit, quod ipsius decreto senatus significatum est, ut apparet, non tam absolutum regem, quam donatum filio patrem. Ex contrario Lucretia 1, 58. ego me, etsi peccato absolvo, supplicio non libero. Valde enim differunt probare, & ignoscere: quod merito notat in Planco Vellej. 2, 83. qui clementiam victoris pro sua virtute interpretabatur; dicitur id probatum à Casare, cui ille ignoverat.

7 *Antipatri foceri*] Diodor. 17, 80. propter necessitudinem, qua cum Antigono ipsi intercedebat. At nulla ei cum Antigono fuisse necessitudo memoratur: deinde credibilis est, Antipatri precibus id datum, qui tum per Alexandri absentiam Macedoniæ præpositus erat; quam Antigoni, viri quidem jam tum illustis, sed nondum eo pro-
 vecti, ut suspicari debeamus, ideum ab Alexand. petere ausum. Vide igitur num in Diodoro scribendum. *Ἀντιπαιτρὸς ὁ δὲ ἄντιπαιτρὸν δικαιοσύνη.* Freinshemius.

Soporatus] Satis elegans lectio, sed cui antehabere Freinshemius B. 1. *suppuratus dolor*. Sane eadem translatione Seneca utitur, Epist. 80. *Horum, qui felices vocantur, hilaritas ficta est: aut gravis & suppurata tristitia.*

8 *Toto triennio*] Computavit simul annum currentem, nec dum exactum: quod frequentissime fieri, præsertim in annis imperiorum recensendis, non uno loco ostendit Scaliger ad Eusebium. Sic & Diodor. 17, 80. *τρεῖς ἔτη καὶ τὸ τρίτον ἐν Φυλακῇ παρέμεινον.* At infra 8, 8. per biennium dilatus dicitur, nimirum non computatis mensibus qui excedebant. quamquam non dissimulo, ibi quoque libros nonnullos habere triennium. sic paulo ante. Eadem ratione Tacitus an. 1. *neque Decemviralium potestas ultra biennium.* Quasi dixisset, non pluribus annis, quam duobus. non habita ratione dierum, nec mensium, sed annorum tantum. non valuit tribus annis, ergo non ultra duos. Sic aliquando sæcula enumeramus, nullo adpectu annorum qui supersunt. Ut cum Florus septingentis annis includit vitam Pop. R. ad Augustum usque, cum tamen supersint adhuc IX aut X ann. Freinsh.

Nulli erat dubium, quin TREPIDATIO conscientia⁹ indicium esset, non memoria vitium. itaque ex iis, qui proxime adstiterant, obluctantem adhuc oblivioni lanceis confoderunt. Cujus corpore sublato, rex intro-¹⁰ duci jussit Amyntam & Simmiam: nam Polemon, minimus ex fratribus, quum Philotam torqueri comperisset, profugerat. Omnium Philotæ amicorum hi caris-¹¹ simi fuerant: ad magna & honorata ministeria, illius maxime suffragatione producti: memineratque rex, summo studio ab eo conciliatos sibi. nec dubitabat, hujus quoque ultimi consilii fuisse participes. Igitur olim esse¹² sibi suspectos matris suæ literis, quibus esset admonitus, ut ab his salutem suam tueretur. ceterum se invitum deteriora creden-¹³ tem, nunc manifestis indicibus victum, jussisse vinciri. Nam pri-¹³ die quam detegeretur Philotæ scelus, quin in secreto cum ipso fuissent, non posse dubitari. fratrem vero, qui profugerit, quum Philotæ torqueretur, aperuisse fugæ causam. Nuper præter¹⁴ consue-

9 Trepidatio conscientia⁹ indicium] Tacit. 3. Hist. de T. Ampio Flaviano: Tanquam nimis pavor conscientiam argueret.

10 Profugerat.] Quæ res suspicionem criminis & conscientia⁹ movet. Ideo Senatufconsulti Syllaniani interpretibus placuit, ut qui ante questionem habitam fugerint, si aperta testamento liberi scripti inveniatur, multo durior conditione causam dicant, quam si non fugissent. lib. 25. §. 1. ad SC. Syllan. Confretur enim de omnibus, quisquis se subterfugere iudicium dilationibus putat. cap. nullus. de præsumpt. ubi late Felinus.

11 Amicorum] Considera quomodo Alexander tractaverit Philotæ atque Parmenionis amicos atque familiares: utque Dionis amicos Dionysius, Plauti Nero, Scivani Tiberius torserint atque necaverint, &c. Plutarch. cap. 10. de multitud. amicor. Docens, non temere sapientem illigari debere potentium hominum amicitias,

12 Se invitum deteriora credentem,] Princeps non erit pronus ad deteriora credenda de subditis, nisi isthæc probentur, quo sibi subditos maxime devinciet; nec facile dabit patulas aures calumniatoribus, aut cuius suspicioni. Iacobus Rex in Dono Regio sic hortatur filium suum: Quum hereditarius tyrannorum morbus sit suspicio, exulcerata conscientia⁹ fructus, in alteram partem peccato potius: ne cuiquam crimen suspiciose affingas, qui illius semper antea inscius fuerit atque ignarus. Loccen.

13 Fugæ causam:] Cuius fugæ? suæ ipsius: nec enim de alia hic agitur. at quid hoc est, aperuit fugæ suæ causam fugienda? quis credaturæ sic loqui? Sane, nisi quid aptius comminiscantur alii, ego vocem illam fugæ remittam iis à quibus in initio inquisita est: qua sublata recte se habebunt omnia. Prædie quam detegeretur Philotæ scelus, Amyntam in secreto fuisse: ejus secreti causam, quidque ibi actum sit, aperuisse fratrem Amyntæ qui profugerit,

- consuetudinem, officii specie, amotis longius ceteris, admovisse semetipsum lateri suo, nulla probabili causa: seque mirantem, quod non vice sua, tali fungerentur officio; & ipsa trepidatione eorum perterritum; strenue ad armigeros, qui proximi seque-
- 15 bantur, recessisse. Ad hoc accedere, quod quum Antiphanes, scriba equitum, Amyntæ denunciasset, pridie quam Philotæ scelus deprehensum esset, ut ex suis equis more solito daret iis, qui amisissent suos; superbe respondisse, nisi incepto desisteret, brevi sciturum quis ipse esset. Iam linguæ violentiam, temeritatemque verborum, quæ in semetipsum jacularentur, nihil aliud esse, quam scelesti animi indicem ac testem. quæ si vera essent, idem meruisse eos, quod Philotam; si falsa,
- 17 exigere ipsum ut refellant. Productus deinde Antiphanes, de equis non traditis, & adjectis etiam superbe minis, indicat.
- 18 Tum Amyntas, facta dicendi potestate; si nihil, inquit, interest regis: peto, ut dum dico, vinculis liberer. Rex solvi utrumque jubet: desiderantique Amyntæ, ut habitus quo-
- 19 que redderetur armigeri, lanceam dari iussit. Quam ut læva

compre-

rit, eoque modo palam fecerit, se fratresque suos in eodem cum Philotæ consilio fuisse. Freinsb.

14 Amotis.] Quidam editi, amoris: quæ lectio speciem veritatis habet, ipsam non habet.

15 Respondisse.] Ordo postulat, respondisset. nisi hoc argumento est, initio hujus numeri inculcata esse duo verba spuria: accedere, quod.

16 Iam linguæ violentiam, &c.] Exempla sed detestanda non imitanda, Doeg & Simeis, qui quo animo essent erga Davidem, linguæ virulentia restabantur. Laccenius.

18 Tum Amyntæ,] Sic facti, clare præeuntibus libris: Inde captus (alii, captus) Amyntas. leg. enim indicat. Tum Amynt. quæ particula hic necessaria est. Ita supra 6, 9. 6, 10: Tum Philotas: Tum rex, &c. Idem,

Armigeri,] Alii armigero. quam pro vera lectione habens Gronovius, jungit cum verbo sequente iussit: co-

que firmat lectionem Curt. 5, 6. 8. ut eo loci meminimus. At hic malim armigeri legi, vocemque eam hæere præcedentibus; ut habitus quoque redderetur armigeri, lanceam dari iussit. Quæ levissima distinctiuncula, duarum rerum sciti non indignarum nos admonet: ut suspicemur armigerum fuisse hunc Amyntam: deinde armigerorum insigne, vel, ut hic vocat, habitum, fuisse lanceam. Prius exinde conjicere licet, quod utique constat, honoratoris militiæ virum fuisse hunc Amyntam. Honoratissimos autem omnium fuisse corporis custodes, supra notavimus. inter illos non fuisse hunc Amyntam, ex Arriano, qui custodum nomina prodit, apparere potest. Fuit ergo, ut omnia credere jubent, inter armigeros: quos proximo honore post custodes fuisse vel ex hoc constat, quod sæpe junguntur corporis custodibus. Ergo Perdicas, & Leonnatus; viri egregii, ex armigeris erant tum temporis, ut ex Curtio

comprehendit, evitato eo loco, in quo Alexandri corpus paulo ante jacuerat; *Qualiscumque, inquit, exitus nos manet, rex: confitemur, prosperum eventum tibi debituros; tristiore fortuna imputaturos. Sine præjudicio dicimus causam, liberis corporibus animisque. habitum etiam, quo te comitari solemus, reddidisti. Causam non possumus; fortunam timere desinemus. Te quæso, permittas mihi id primum defendere, quod à te ultimum objectum est. Nos, rex, sermonis adversus majestatem tuam habiti nullius conscii sumus nobis. Dicerem jampridem, vicisse te invidiam, nisi periculum esset, N E A L I A maligne dicta crederes blanda oratione purgari. Cæ- 20 terum etiam si militis tui vel in agmine deficientis & fatigati, 21 vel*

Curtio 6, 8. 17. didicimus. Lanceam autem habitum horum, haud dubie autem & corporis custodum fuisse, ex aliquot hujus auctoris locis claret. Ita supra 6, 11. 31. amici regis Philotæ *os oculosque hastis everberant*; quod de his lanceis intelligo, quæ perpetuo ipsis ad manum. modo 7, 1. 9. Alexandrum Lyncestem. *qui proxime adstiterant, lanceis confuderunt.* quos autem putamus proximos adstitisse, nisi hos, qui haud dubie prodixerunt eum in concionem, ut supra 6, 8. 24. Philotam. reliqui enim milites phalangitæ lanceas non habebant, sed fatissas. Sic apud Persas fuisse ex Herodoto 3, 128. constat: *Darius rex interdicit vobis, ne apud Orætem fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceam deposuerunt.* Fuerunt enim nihil aliud quam Persarum Doryphori, sive satellites. Inde & aliis ducibus, ut Parmenioni infra 7, 2. 28. tribuuntur *armigeri.* Clarissimum autem testimonium subministrat Curt. infra 8, 1. 45. ubi de nece Cliti: *Alexander rapta lancea ex manibus armigeri, &c.* hic est igitur habitus, quo Alexandrum comitari solebat, ut mox dicit. Sic enim, & non *in quo*, legendum esse, ex dictis certum est. Sed qui de veste acceperunt habitum, particulam istam interposuerunt. Sed enim

habitus hic est modus, seu forma, ut in illis Marcellini 17, 29. quem habitum caput porci simplicitas militari appellat. Freinshemius.

20 *Sine præjudicio dicimus causam,]* Omnino sine præjudicio & dicenda & audienda causa est: ne præjudicium corrumpat ipsum iudicium. Augustinus epist. 137. *Potestati sub cuius examine causa pendet, facit injuriam, qui illius iudicium suo vult iudicio prævenire. Loccenius.*

22 *Si militis tui, vel in agmine deficientis & fatigati, }* Hujus rei illustre dedit exemplum Antigonus rex Maced. qui quum noctu quosdam ex militibus suis exaudisset omnia mala imprecari sibi, quod ipsos in difficile iter & inextricabile lutum deduxisset, accessit ad eos qui maxime laborabant, & cum ignorantes à quo adjuvarentur, explicuisset: *Nunc, inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in hac miseria incidistis: ei autem bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit.* apud Senecam lib. 111. de ira cap. 21. De Tiberio Vellejus 2, 114. 3. *Non sequentibus disciplinam, quatenus exemplo non nocebatur, ignovit; admonitio frequens inerat, & castigatio, vindicta rarissima: agebatque medium, plurima dissimulantis, aliqua inhihentis.* Non omnia militum

- vel in acie periclitantis, vel in tabernaculo agri & vulnera curantis, aliqua vox asperior esset accepta; merueramus fortibus factis, ut malle ea tempore nostro imputare, quam animo.
- 23 Quum quid accidit tristius, omnes rei sunt: corporibus nostris, quæ utique non odimus, infestas adinovemus manus; parentes liberis si occurrant, & ingrati & invisi sunt. Quum donis honoramur; quum præmiis onusti revertimur, quis ferre non potest?
- 24 quis illam animorum alacritatem continere? MILITANTIVM nec indignatio, nec letitia moderata est. ad omnes adfectus impetu rapimur. vituperamus, laudamus, miseremur, irascimur, utcunque præsens movit adfectio. Modo Indiam adire & Oceanum libet; modo conjugum & liberorum patriæ-
- 25 que memoria occurrit. Sed has cogitationes, has inter se conloquentium voces, signum tuba datum finit: in suos ordines quisque currimus, & quidquid irarum in tabernaculo conceptum est, in hostium effunditur capita. Utinam Philotas quo-
- 26 que intra verba peccasset. Proinde ad id revertar, propter quod
rei

dicta factaque ad vivum ab imperatore rescanda sunt; nisi ex malitia profecta fuerint; sed aliquid meritis antegressis dandum; quædam temporis causâ diffimulanda sunt. Loccenius.

Accepta;] Etsi nec scripti nec cusi libri aliter, legendum tamen excepta, opinatur Acidalius. Non plane assentitur Freinshemius. Ego veram emendationem judico.

23 Corporibus nostris,] A corporis sui odio abhorret natura. Ita S. Paulus ad Ephes. cap. 5. vers. 29. & δὲ αὐτῷ ὡς ἑαυτῷ ὡς ἑαυτῷ. Nullus unquam suam ipsius carnem odio habuit.

Dans honoramur,] Stewechius in Arnobium lib. 4. corrigit oneramur. quod non placet, ob mox sequentem vocem onusti. Berneggerus.

24 Militantium nec indignatio, &c.] Eodem modo Tacit. 2. Litt. ubi de Valente: *Vulgus utroque in modicum*: dum ad affectus impetu rapimur.

Modo] Sic distinxit Freinshemius,

admonitus ipsa sensus hujus structura, quam & Acidalius animadvertit.

25 Quidquid irarum in tabernaculo conceptum est,] Ita Germanicus ad seditionis milites apud Tacit. 1. Annal. Quos jam pudor & gloria intrat, eluant hanc maculam, irasque civiles in exitium hastibus vertant.

In hostium effunditur capita.] Sic Germanicus post seditionem militarem precatur deos suos; eluant hanc maculam, irasque civiles in exitium hostibus vertant. Tacit. 4, 43.

26 Revertar,] Recte hoc contra Acidalius tueretur Raderus. nam ille hic, & supra 6, 10. praverter legit. Revertendi autem verbum aptius est. reditur enim ad id quod supra jam tractum, at nondum satis pertractatum erat. Praverter autem est, sepositis interim aliis, rem certam exequendam sibi sumere. Sicut in ipso Taciti exemplo, quod pro sua sententia adducit Acidalius, ex 2, 56. praverter ad Armenias, est Armenias prius adire, quam reliqua

rei sumus. Amicitiam, qua nobis cum Philota fuit, adeo non eo inficias, ut expetisse consteat. An vero Parmenionis, quem tibi 27 proximum esse voluisti, filium, omnes pene amicos tuos dignatione vincentem, cultum à nobis esse miraris? Tu hercule, si 28 verum audire vis, rex, hujus nobis periculi causa es. Quis enim alius effecit, ut ad Philotam decurrerent, qui placere vellent tibi? Ab illo traditi ad hunc gradum amicitiae tuae ascendimus. Is apud te fuit, cujus gratiam expetere; & iram timere possemus. Annon propemodum in tua verba, tui omnes te praeeunte 29 juravimus, eosdem nos inimicos amicosque habituros esse,

liqua negotia adgrederetur. ibi enim non poterat dici reverti Garmanicus ad Armin. apud quos nondum fuerat. Sed hic longe diversa res est. & ni has emendationes admittimus verbi reverendi, perierit: quid enim obstat, quin ubicunque repertum alteri cedere cogatur. Freinsb.

Amicitiam, qua nobis cum Philota fuit, &c.] Totà hæc Amyntæ oratio, ut & causa, simillima est illi Terentii apud Tacit. 6, 8. Et membra fauce aliquot sunt, quæ Lipsio videntur hinc translata. Apud principem gratiosos in florenti eorum fortuna offendere, vertente eadem sectari, utrumque periculosum. Senec. epist. 55. Quoties aliquos amicitia Asinii Galli, quoties Sejanii odium, deinde amor merseverat. æque enim offendisse illum, quam amasse periculosum fuit. Thenustoclem etiam innoxium amicitiae cum Pausania usus & missi crebro nuntii ac literæ, in suspicionem proditionis vocaverunt, ut est apud Plutarchum in lib. de utilit. ex inimic. cap. Idem periculum subiere Phocionis amici, teste eodem. Et Cælius propter amicitiam Catilinæ, conficius conjurationis & particeps habitus; à qua tamen eum purgatum it Cicero in orat. pro Cælio. Quamvis autem ex reorum crimine infontibus amicis periculum creari non debeat, quum hi ab illis sint separandi, ut lex 22, C. de pænis loquitur; tamen amici

quoque sedulo cavebunt, ne suspicionem de se talem præbeant, quasi conficii esse, aut consentire videantur crimini amici; quod non absque discrimine futurum esset. Loccen.

29 In tua verba,] Multis millibus hæc melior lectio præiusta quorundam librorum: an non propemodum tuo verberatu: è qua ineptissima tamen affirmare pæne ausim, in hac meliore etiamnum reliquam vocem propemodum, quæ delenda sit & abolenda, nisi mutanda verius, ut pridem rescribatur. Ego deleri malim, cui persuasum, alienam, atque inde natam. Cum primum non intellectum illud esset in tua verba, & corruptum in tuo verberatu, nimium id alicui & indignum visum, verberibus adactos ad juramentum; coque ut mitigaret, eam vocem addidit: qua nunc reparata vera lectio nihil opus. Acidalius.

Juravimus,] Sacramenti militaris formula erat, omnes se pro Imp. casus, quoad vitam profuderint, perlaturos. Huc respexit Arrian. 1, 14. Epiet. Deo quoque vos oportet sacramentum dicere, quale milites Caesari. Illi autem ceptis stipendiis jurant, salutæ Caesaris nihil antiquius sibi fore. Illud utique dissimulare non possum, formulam eam eosdem inimicos amicosque habituros esse, non propriam fuisse sacramentis militatibus. quamquam sic quoque jurasse Lacedæmonios, scripserit Alexand. ab

- esse, quos tu haberes? hoc sacramento pietatis obstricti
 30 *aversaremur scilicet, quem tu omnibus praeferebas. Igitur si hoc
 crimen est; tu paucos innocentes habes: immo hercule neminem.
 Omnes enim Philotæ amici esse voluerunt: sed totidem, quot
 volebant esse, non poterant. ita si à consciis amicos non dividis;
 nec ab amicis quidem separabis illos, qui idem esse voluerunt.*
- 31 *Quod igitur conscientia adfertur indicium? ut opinor, quia
 pridie familiariter & sine arbitris loquutus est nobiscum! At
 ego purgare non possem, si pridie quidquam ex veteri vita ac
 more*

Alexand. 1, 20. quem non alium locum, quam hunc Curtii in animo habuisse putaverim. quo autem modo pro Macedonibus Lacedæmonios aut legerit, aut scripserit, nescio: id scio, duo illa nomina sæpius invicem se pepulisse loco. Curtius autem, quia hic de amicitia sermo erat Amyntæ, paulo violentius ad militare sacramentum traxit verba coëundis fœderibus solennia. Livius 29, 23. *societas inter populum Carthaginensem regemque, data ultro citroque fide, eosdem amicos inimicosque habituros, jurejurando affirmatur.* & 38, 11. *hostes eosdem habeto, quos populus Romanus.* Lentulus in epist. fam. Cicero. 12, 15. *juraverant Rhodii, eosdem hostes se habituros, quos S. P. Q. R.* Xenophon hist. Græc. lib. 2. inter conditiones pacis Athen. cum Lacedæmoniis fuisse refert: *τὸ αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντάς, Λακεδαιμονίοις ἐπεὶ.* Freinsb. Finita conscriptione, Tribuni suæ cujusque legionis milites congregantes, & unum ex omnibus maxime idoneum eligentes, sacramento adigunt: is singula juramenti verba concepit & prævit, alii deinde secuti hoc saltem dicebant, *Iurare se idem.* Et hoc vocabant *Præjuraciones facere*, cum ille præiret, & conceptis verbis ante alios jurantes, dicebant tantum, *Idem in me.* Iurabant autem viritum ut plurimum; an semper, dubium. Lipsius.

Aversaremur] Faber in Comment.

de Magistrat. Rom. qui est in fine lib. 1. Semestr. ira legit: quod & aptius esse putem hoc loco, quamquam nec illud aliorum, *aversaremur*, sensu commodo careat. Sæpe autem invicem commutantur hæc duo verba, & in uno Tacito non unum exemplum reperias. Freinshemius judicium eruditissimi viri, confirmatum uno Mf. Bongarf., sequutus est.

30 *Ita si à consciis*] Magnus Vir [ad Tacit. 6, 8, 2.] tenuiter hic arguitur, & legendum ait: *sed totidem quot volebant esse non poterant. Ita. Sed si à consciis amicos.* & id esse ex Amyntæ mente, quod facile visurum, qui ipse eam habeat. Ego non habuero igitur, qui non video. Et illam tamen habere videor, & hoc certe video, contra prorsus esse. Nihil inquam mutandum. Quid enim verbis sensuque clarior sit & elegantius? Vtriusque utrumque obscuraveris ac fœdaveris particulæ adversantis insertionem, & illa solitaria nescio cujusmodi affirmatione. Valet hic *ita*, ex eo consequitur, inde fit. Amicitia Philotæ si crimen est, pauci tuorum extra crimen, imo nemo, quippe idem in hac causa, fuisse amicum ejus, & esse voluisse. Jam omnes idem esse eodem studio affectarunt. Ita si conscios habes, qui amici, & necesse est eosdem habeas, & qui non amici. Et re, & voluntate amici, iidem; si consci, omnes ergo tui consci.

Acidalium,

more mutassem. nunc vero, si ut omnibus diebus, illo quoque, qui suspectus est, fecimus, **CONSVETUDO** diluet crimen. Sed equos Antiphani non dedimus! & pridie quam Phi- 32
lotas detectus est, hæc mihi cum Antiphane res erat! qui si nos suspectos facere vult, quod illo die equos non dederimus, semetipsum, quod eos desideraverit, purgare non poterit. Anceps enim 33
crimen est inter retinentem & exigentem; nisi quod **MELIOR** est causa suum non tradentis, quam poscentis alienum. Cate- 34
rum, rex, equos decem habui, è quibus Antiphanes octo jam distribu-
buerat iis, qui amiserant suos. Omnino duos ipse habebam: quos quum vellet abducere homo superbissimus, certe iniquissimus, nisi pedes militare vellem, retinere cogebam. Nec inficias 35
eo, liberi hominis animo loquentum esse me cum ignavissimo, & hoc unum militiae suæ usurpante, ut alienos equos pugnaturis distribu-
at. Huc enim malorum ventum est, ut verba mea eodem tempore, & Alexandro excussem, & Antiphani. At hercu- 36
le mater de nobis inimicis tuis scripsit. Utinam **PRVDENTIVS** esset sollicita pro filio, & non inanes quoque species anxio animo figuraret. Quare enim non adscribit metus sui causam? Denique, non ostendit auctorem, quo facto dictore nostro

mota

31 Si ut] Æque bona lectio Mll. Grut. omnium, si sic distinguas: nunc vero sicut omnibus diebus, illo quoque qui suspectus est fecimus. consuetudo diluet crimen.

32 Suspectos] Non sane quasi voluerint equis effugere supplicium, ut explanant; sed quod pro spe magnarum opum, quas, occiso rege, ex amicitia Philotæ habituri essent, jam tum ferocissent, eam enim superbiam pro argumento habebant plusquam civilia cogitantium. Ergo & cum Amyntas regerit crimen, non sane suspectum facere conatur Antiphane, perinde quasi & ipse voluerit indicium effugiendo declinare, quod sane quam perinepte fecisset: sed quod esset ipse, ut mox loquitur, homo superbissimus, certe iniquissimus. Quamquam enim multa ejusmodi prudentes scientesque præte-

rimus, interdum non possumus, quin à Curtii nostri mente manifestam vim defendamus. Freinsh.

33 Melior est causa] Ita leges juris tradunt: In pari causa, potior est conditio possidentis. lib. 95. de R. I.

35 Et Antiphani.] Homini vili, nec cum rege solum meo, sed nec mecum usquam comparando.

36 Inimicus] Forte, ut inim. Bongarf.

Et non inanes quoque species &c.] Seneca epist. 13. Nonnunquam nullis apparentibus signis, quæ mali aliquid pronuncient, animus sibi falsas imagines fingit. quod inprimis in amore ac desiderio ardentis maxime matris erga liberos, deprehendimus. Cicero lib. 2. epist. 24. ad Attic. Non ignoro, quam sit amor ad omnia sollicitus.

- 37 *mota tam trepidas tibi literas scripsit. O miseram conditionem meam, cui forsitan non periculosius est tacere quam dicere. Sed utcumque cessura res est, MALO tibi defensionem meam displicere, quam causam. Adgnosces autem qua dicturus sum; quippe meministi, quum me ad perducendos ex Macedonia milites mitteres, dixisse, te multos juvenes in domo tuæ ma-*
- 38 *tris abscondi. præcepisti igitur mihi, ne quem præter te intuerer; sed detrectantes militiam perducerem ad te. Quod equidem feci, & liberius, quam expediebat mihi, exsequutus sum imperium tuum. Gorgian, Hecateum & Gorga-*
- 39 *tan; quorum bona opera uteris, inde perduxisti. QUID igitur iniquius est, quam me, qui si tibi non paruissem, jure daturus fui pœnas; nunc perire quia parui? Neque enim ulla alia matri tuæ persequendi nos causa est, quam quod utilitatem tuam*
- 40 *muliebri præposuimus gratia. Sex millia Macedonum peditum, & DC equites adduxi, quorum pars sequutura me non erat, si militiam detrectantibus indulgere voluissem. Sequitur ergo, ut quia illa propter hanc causam irascitur nobis; tu mitiges matrem, qui ira ejus nos obtulisti.*

C A P.

37 *Juvenes*] Diodor. 17, 49. Alexander res ad Gazam exsecutus, Amyntam X. navium classe instructum in Macedoniam misit, cum mandato, ut qui inter juvenes eximii haberentur, ad militiam deligeret. Meminit & noster supra 4, 6.

39 *Quia parui?*] Eiusdem argumenti defensio est apud Senec. Epist. Contror. 3, 9. Ergo nihil interest, venenum domino aliquis dederit, an negaverit?

40 *Sex millia*] Nihil tam opportunum corruptionibus, quam notæ numerorum. Quæ hoc loco mire fecerunt editionem Merulæ, alioquin

etiam satis mendosam. Nam ibi ἐπισημασθησιν transferunt in litteras, ut pro VI. M. Macedonum peditum, legatur Vim Mac. ped. non tam inepto sensu, quam falso. Idem casus & alios corruptit auctores, & quod nunc reminiscor. Probum in Eumene extremo: cum ab anno vicesimo (ut supra ostendimus) septem annos Philippo apparuisset; & tredecim apud Alexandrum eundem locum obtinisset, in his uni equitum ala præfuisse. Apparebit enim, simul dixero; legendum, in his (scilicet annis) VI. M. (nempe annos) equitum ala præfuisse. Freinsh.

CAP. II.

Amynta & fratribus in gratiam receptis, Polydamas à rege iussus, in Mediam celeriter profectus, Parmenionem interfici curat. Unde indignatio & seditio. qua tandem extinguitur.

DUM hæc Amyntas agit, forte supervenerunt, 1
 qui fratrem ejus Polemonem, de quo ante di-
 ctum est, fugientem consequuti vinctum re-
 ducebant. Infesta concio vix inhiberi potuit;
 quin protinus suo more saxa in eum jaceret. Atque ille 2
 sane interritus, nihil, inquit, pro me deprecor; modo ne fra-
 trum innocentia fuga imputetur mea. Hæc si defendi non po-
 test, meum crimen sit. horum ob id ipsum melior est causa, quod
 ego, qui profugi, suspectus sum. At hæc eloquuto univer- 3
 sa concio adfensa est. Lachrimæ deinde omnibus ma-
 nare cœperunt, adeo in contrarium repente mutatis; ut
 solum pro eo esset, quod maxime læserat. Juvenis erat 4
 primo ætatis flore pubescens, quem inter equites tor-
 mentis Philotæ conturbatos alienus terror abstulerat.
 Desertum eum à comitibus, & hæsitantem inter rever-
 tendi fugiendique consilium, qui sequuti erant occu-
 paverunt. Is tum flere cœpit, & os suum converbera- 5
 re: mœstus, non suam vicem; sed propter ipsum peri-
 clitantium fratrum. Moveratque jam regem, non con- 6
 cionem modo: sed unus erat implacabilis frater; qui
 terribili

1 **D**um hæc Amyntas agit,] Longe aliter Arrianus 3, 5. 23. Amyntam ipsum, jam absolutum, ad fratrem reducendum esse profectum, eodemque die reduxisse.

2 *Suspectus sum.*] Ergo illi suspecti non debent esse, qui non fugerunt.

3 *Solum*] Ipsum crimen, quod ei intendebarur, fuga nimirum, quæ ut in juvene, cui justus fuisset metus, sic primo ira, sic deinceps per misericordiam accepta est. *Idem.*

5 *Et os suum converberare;*] Quod

ita solitum in dolore notat Cresollus Vacat. Autumn. 2, 2. Sic infra 8, 2. *Laniare deinde os unguibus.* Apud Virg. aliquoties, ut 4, 673. & 12, 871.

Unguibus ora soror fœdans & pectora pugnis.

Et 11, 85.

Pectora nunc fœdans pugnis, nunc unguibus ora.

Mœstus, non suam vicem;] Hoc adscribendum exemplis amoris fraterni. Sallustius: *Quis amicior quam frater fratri?*

terribili vultu intuens eum; Tum, ait, demens, lachrimare debueras, quum equo calcaria subderes, fratrum desertor, & desertorum comes. Miser quo, & unde fugiebas? Effecisti, ut
 7 reus capitis, accusatoris uterer verbis. Ille peccasse se; sed gravius in fratres, quam in semetipsum, fatebatur. Tum vero neque lachrimis, neque adclamationibus, quibus studia sua multitudo profiteretur, temperaverunt. Vna vox erat pari emissa consensu, ut insontibus & fortibus viris parceret. Amici quoque, data misericordiae occasione,
 8 confurgunt, flentesque regem deprecantur. Ille silentio facto, & ipse, inquit, Amyntam mea sententia fratresque ejus absolvo. Vos autem, juvenes, MALO beneficii mei oblivisci, quam periculi vestri meminisse. Eadem fide redite in
 9 gratiam mecum; qua ipse vobiscum revertor. Nisi qua delata essent, excussissem; valde dissimulatio mea suspecta esse potuisset. Sed satius est purgatos esse, quam suspectos. Cogitate, ne
 10 minem absolvi posse, nisi qui dixerit causam. Tu Amynta ignosce fratri tuo. erit hoc simpliciter etiam mihi reconciliati
 animi

6 Tum, ait, demens,] Sic apud Livium 30, 44. Hannibal suos cives castigat de intemptivo fletu: *Vestra ista absurda atque abhorrentes lacrimae sunt. Tunc flere decuit, quum adempta nobis arma, incensa naves, interdictum externis bellis. illo enim vulnerere concidimus.* Simile quid habent illa in Senecae Controv. Epit. 3, 7. *non perdidisti tunc filium, sed tunc extulisti.* Et hoc Syphacis apud Livium 30, 13. *Tunc se insanisse, quum hospitia privata & publica fœdera omnia ex animo eiecisset, &c. cum præcedentibus.*

Accusatoris] Melius forte accusatoris.

8 Vos autem juvenes malo beneficii mei oblivisci, &c.] Sic Craterus apud Curt. lib. VI. *Patereris potius ignorare quantum deberet tibi, quam usque ad mortis metum adductum cogeres potius de periculo suo quam tuo cogitare beneficio.* Videtur expressisse Curtius ex illo Sallustii in bello Jug. *In Republ. multo*

præstat beneficii quam maleficii immo-rem esse. Lœccenius.

9 Suspecta esse potuisset.] Tacitus Hist. II. *ne dissimulans suspectior foret, paucos incusavit.* Cæterum Palmerius & Modius legunt suspectari. quæ vox Raderò mihi que suspecta, neque unquam apud authorem nostrum reperitur. Quare scribendum censet suspecta haberi. Constantiensis codex habet *supputare.* à qua lectione non longe abeunt excerpta Manuscriptorum codicum Frcinshemii, habentium *superare.* *Suppurare* vehementer probat Kloklius.

10 *Mihi reconciliati &c.*] Demior vero quid Iustino & Orofio fuerit in mentem, cum scripsere, ille 12, 6. hic 3, 18. Amyntam consobrinum interfectum, cum interim Alexandrum Lyncestem omitant, cui succidaneam hostiam substituunt Amyntam, cum Amyntas, Curtio & Arriano testibus, fuerit absolutus: Plutarchus & Diodorus nullam Amyntæ faciant mentio-
 niam:

animi tui pignus. Concione deinde dimissa, Polydamanta I I vocari jubet. Longe acceptissimus Parmenioni erat, proximus lateri in acie stare solitus. Et quamquam I 2 conscientia fretus, in regiam venerat; tamen ut iussus est *fratres suos exhibere*, admodum juvenes, & regi ignotos ob ætatem: fiducia in sollicitudinem versa trepidare cœpit, sæpius quæ nocere possent, quam quibus eluderet, reputans. Jam armigeri, quibus imperatum erat, I 3 producerant eos; quum ex sanguem metu Polydamanta

ta

nem: sed huiusmodi labes Iustinus plures contraxit. Rad. Cujus ego potius denitor ἀδελφίαν, deinde inconstantiam, denique securitatem sui alienique iudicii. Amyntam hunc Andromenis confundit aliquoties cum aliis cognominibus: deinde iterum separat: interdum alium à se ipso facit. Quod tamen erant dissimulaturus, nisi ad falsa & toties obruta revolutus, etiam suæ negligentiae dicam impingeret vestitis scriptoribus. Recte enim scripsisse Iustinum & Orosum, ex iis quæ ad Curt. 6, 9. notata sunt, intellectu promptum est. Non enim de hoc Amynta loquebantur, sed de Amynta Perdiccæ: ac ne de hac conspiratione quidem; sed ex rebus longe ante gestis crudelitatis ejus argumenta conquirebant. Freinsb.

12. *Fiducia in sollicitudinem versa trepidare*] Fiducia bonæ causæ in sollicitudinem verti ac trepidare tunc solet, quum quis capitis causam agens vel defendens, reputat sæpe, quid sibi vicibus scilicet rerum humanarum incertis, vel ob iudicem male affectum, vel ob dubium causæ eventum nocere, quam quibus causam suam præsidii tueri & obtinere possit. Tullius eadem sententia in orat. Pro P. Quintio: *Omnes quorum in alterius manu vita posita est, sæpius illud cogitant, quid possit is, cuius in ditione ac potestate sunt, quam quid debeat facere.* Et Quintilianus declam. CCLXVI. *Aliquando reo nocet & ipsa fiducia.*

Eluderet] Mira codicum varietas, & nullus prope consensus. Hadrianus Iunius edidit, *illuderetur*, & ante Iunium Erasmus. Constantiensis Ms. præfert *eluderet*. Modius, aut legendum, inquit, elueret, aut certe, quibus eluderet. nam vulgata illa eluderetur & illuderetur, quicquid Glaveanus cum Husteno suo deliret, ferri non debent. Hoc enim vult dicere Curtius; magis ea aguisse animo Polydamanta, quibus sive dictis, sive factis regem aut lasisset, aut in laesa majestatis suspicionem tenuisset, quam illa quibus hæc dilui & excusari solent. Mihi nec Modianum elueret nec eluderet, nec Erasmanum illuderetur, nec Glaveanianum eluderetur satis placet; sed Acidalianum fideret, quod profus ad rem est. sapius, inquit Curtius, quæ nocere possent, quam quibus fideret, reputans. quæ nocere? familiaritas Philotæ, dicta temere olim vel prolata, & ad regem delata, vel facta quædam, quæ in suspicionem cadere possent præ bona conscientia, qua sola niteretur. & fortasse pro illuderetur legendum erat niteretur, quod nunc occurrit, & proinde ad rem facit ac fideret. Rad. Sed Loccenius coniecerat *eluderet* vel *elaberetur*. Ex omnibus istis lectionibus putat Freinshemius scripsisse Curtium *dilueret*. quod per incuriam transpositis, ut solet, litteris, deinde *iluderet*, *eluderet*, *illuderet* & similia peperit. Similis huic loco Ciceronis sententia pro Quintio cap. 2. *Omnes quorum in alterius manu vita posita*

- ta propius accedere jubet. submotisque omnibus, scelere, inquit, Parmenionis omnes pariter adpetiti sumus, maxime
- 14 ego actu, quos AMICITIÆ specie fefellit. ad quem persequendum puniendumque (vide quantum fidei tuæ credam) te ministro uti statui. obsides, dum hoc peragis, erunt fratres
- 15 tui. Proficiscere in Mediam, & ad præfectos meos literas scriptas manu mea perfer. velocitate opus est, qua celeritatem famæ antecedas. noctu pervenire illuc te volo, postero die, qua
- 16 scripta erunt, exsequi. Ad Parmenionem quoque epistolas feres; unam à me; alteram Philotæ nomine scriptam, signum annuli ejus in mea potestate est. sic pater credens à filio impressum, quum te viderit, nihil metuet. Polydamas, tanto liberatus metu, impensius etiam, quam exigebatur, promittit operam. Conlaudatusque & promissis oneratus, deposita veste quam habebat, Arabica induitur.

Duo

fit a est, sapius illud cogitant, quid possit is cujus in ditione ac potestate, quam quid debeat facere.

13 *Parmenionis*] Non inficiabor, quoties necessitas flagitat, licere principi limen juris ordinarium excedere, & de facto reum capi, & incognita iudicibus causa eum necari jubere, si modo viam ordinariam damnosam esse, vel indubitarum periculum afferre posse, cognoverit. Neque princeps fere ululus est, qui ad hos nonnumquam modos confugere non cogatur. Sic Alexander à Parmenione se tutum præstitit. Sic Tiberius à Sejano. Sic à duce Guisio Henricus III. Galliarum rex. cum in similibus, & cum hujusmodi hominibus, alia consilia capere, arduum sit. Quod reip. temporibus Servilius magister equitum contra Sp. Melium pariter effecit. *Amirat. dissert. polit. 12, 1.*

Actu] Qui ut mihi fidissimus, me sublato, non minus periclitaberis. Solent enim fere in regum cadibus involvi & illi, ex quibus conjurati periculum & ultionem metuunt. Deinde eam ob rationem tu maxime Parmenionis scelere appetitus es, quod in communi

omnium discrimine. quamquam par esset exitum, tua tamen fortuna gravior fuisset futura per amicitiae speciem decepti. *Freinsh.*

14 *Obsides,*] Hoc quidem non satis apte subjicitur tam propinquis illis: *vide quantum fidei tuæ credam.*

15 *Velocitate opus est,*] Tacitus v. *Annal. Sabinum capere festinavit, quo vera seu falsa anteiret.* vid. Boecl. ad *Vellejum 2, 88, 3.*

16 *Signum*] Eodem dolo usus est Annibal annulo Marcelli potitus, non tamen pari successu. *Livium 27, 30.* vide. *Felicius apud Diodor. 16, 53.* annulo *Hermæ Mentor Rhodius. Idem.*

17 *Deposita veste quam habebat,*] Precium est conferre totum hoc negotium cum eo quod prius acciderat, *Arriano descriptum*: ubi Alexandrum Lyncestem, qui tum in parte exercitus Parmenioni credita aberat, comprehendendi rex curavit. *Amphoterum Alexandri quidem filium, Crateri autem fratrem, ad Parmenionem mittit, Pergensibus aliquot, qui itineris duces essent, adjungit. Amphoterus, patrio atque assueti illi regioni habitu assumpto, ne in itinere*

Duo Arabes, quorum interim conjuges ac liberi, vin- 18
 culum fidei obsides, apud regem erant, dati comites.
 Per deserta etiam ob ficitatem loca camelis, undeci-
 ma die, quo destinaverat, perveniunt. Et prius quam 19
 ipsius nunciaretur adventus, rursus Polydamas vestem
 Macedonicam sumit, & in tabernaculum Cleandri
 (prætor hic regius erat) quarta vigilia pervenit. Red- 20
 ditis deinde literis, constituerunt prima luce ad Parme-
 nionem coire. Namque cæteris quoque literas regis
 attulerat. Jam ad eum venturi erant, quum Parme-
 nioni *Polydamanta venisse* nunciaverunt. qui dum lætatur 21
 adventu amici, simulque noscendi, quæ rex ægeret, avi-
 dus (quippe longo intervallo nullam ab eo epistolam
 acceperat) *Polydamanta requiri* jubet. Diversoria regio- 22
 nis illius magnos recessus habent, amœnosque nemori-
 bus manu confitis, ea præcipue regum satraparumque
 voluptas erat. Spatiabatur in nemore Parmenion me- 23
 dius inter duces, quibus erat imperatum literis Regis,
 ut occiderent. Agenda autem rei constituerant tem-
 pus, *quum Parmenion à Polydamante literas traditas legere*
cepisset.

itinere agnosceretur, clam ad Parmenionem pervenit: ac nihil quidem ab Alexandro literarum adfert (nihil enim hac de re literis committendum judicarat) sed verbis mandatu exponit, atque ita Alexander hic capitur, & custodia traditur.

18 *Undecima die,*] Hos aiunt camelis cursorius, (dromedarios appellant) XXX. XLve dierum itinere diebus undecim peracto, rem confecisse. Strabo lib. 15. in descript. Arianæ. Vide Gesnerum & Aldrovandum.

19 *Polydamas*] Abundare censeam nomen Polydamantis, quod addi nihil necesse, cum de alio nemine agatur. Venustior omnino sermo, si deleatur. *Acidalius.*

20 *Namque*] Lestionem hanc ineptam judicat Acidalius, concianam aliam:

Nam cæteri quoque quibus literas regis attulerat, ad eum venturi erant, cum Parm. Mihi contra videtur. Nani hoc cum non recte sic coheret. ut alia omit- tam. Vulgatam sic explico. constituerunt coire ad Parm. omnes simul, non modo Cleander & Polydamas, sed cæteri quoque, Sitalces pura, Mênidas, & alii. nam ad illos etiam habuerat literas Polydamas. Ergo dum eunt, nunciatur Parmenioni Polydamantis adventus. *Freinsh.*

22 *Præcipue*] Quid dubitatus legere præcipua?

23 *Literas traditas legere cepisset.*] Sic Domitianus interficitur apud Suetonium in vita 17. Cassius Longinus apud Hirtium de bel. Alex. sic C. Cæsar Augusti nepos vulneratur apud Florum 4, 12.

- 24 cepisset. Polydamas procul veniens, ut à Parmenione
 conspectus, vultu lætitiæ speciem præferente, ad com-
 plectendum eum cucurrit; mutuaque gratulatione fun-
 cti, Polydamas epistolam ab rege scriptam ei tradidit.
 25 Parmenion vinculum epistolæ solvens, *quidnam rex age-*
ret? requirebat. Ille *ex ipsis literis cogniturum esse* respon-
 26 dit. Quibus Parmenion lectis; Rex, inquit, *expeditio-*
nem parat in Arachosios. Strenuum hominem & nunquam
cessantem! Sed tempus saluti suæ tanta jam parta gloriæ par-
 27 *cere.* Alteram deinde epistolam, Philotæ nomine scri-
 ptam lætus, quod ex vultu notari poterat, legebat.
 Tum ejus latus gladio haurit Cleander, deinde jugu-
 lum

25. *Solvens.*] Explicat hunc locum cap. 4. Infitur. epistoliciæ Lipsius: & uberrime Kirchmannus de annulis c. 7. Vnde locum Plauti Pseud. 1, 1. 40. *Per ceram & linum, literasque interpretes,* contra Mureti conjecturam, *per ceram & lignum,* recte tuetur Rob. Titius Locor. Controv. 14, 14.

27 *Nomine*] Manu non potuit, nisi imitatrice.

Lætus,] An aliquid de arcanis, & ad consilia tecta ambigue de industria insertum, ut exploraretur affectus? *Raderus.*

Tum ejus latus gladio haurit Cleander, &c.] Ne te in errorem inducat Justin. 12, 5. *Parmenion quoque senex, dignitate regi proximus, cum Philotæ filio, de utroque prius quæstionibus habitis, interficitur.* quasi Parmenionem eodem tempore locoque, quibus filium, ipsum quoque pariter tortum interiisse scribat. intellige, mentem ejus breviter ista & proinde obscure complexi hanc esse: Sub idem ferme tempus occisum esse Parmenionem (quem ob dignitatem prius non inavit) cum filio: postquam in utriusque caput quæsitum fuisset: non utroque tamen, sed uno Philotæ tormentis adhibito. *Freinsh.* Solet aliquando conjurationis ac perduellionis crimen absque prævia causæ co-

gnitione & strepitu forensi subito plecti: ut moræ majorisque tumultus periculo occurratur; & illud malum opprimatur, antequam opprimat; sed, si sit manifestum, non dubium crimen. Hic autem in quæstionem non abs re venit, an Parmenio ex noto conjurationis crimine, an vero ex nuda suspitione occisus fuerit ab Alexandro. Hoc certe Historici, non illud asserunt. Alexander quidem apud Curtium 6, 9. 4. dicit: *Parmenionem se duce[m] tanto sceleris præbuisse:* idque probare conatur partim *ex autoritate & potentia* ejus, apud Curt. 6, 9. 11. & 22. partim *ex occultis consiliis, & interceptis literis Parmenionis* ea de re ad filios Nicanorum & Philotam scriptis, apud Curt. 6, 9. 15. Sed quod *authoritatem & potentiam Parmenionis* attinet, quum ipse Alexander eum tantum fecerit, ut ipse fateatur d. loc. *Meis præpotens viribus.* Item: *In idem fastigium, in quo me ipsi posuistis, admovi;* utique hoc sibi tanquam autoritatis illius auctori imputare debuisset; aut si abusus tantæ autoritatis soli Parmenioni sit imputandus; certe nondum manifestum perduellionis, inauditumque damnari fas non erat: quod Hermolaus, apud Curt. 8, 7. 5. Alexandro exprobat: *Parmenio indicta causâ trucidatus est.*
 Quod

lum ferit; cæteri exanimem quoque confodiunt. Et armigeri, qui ad aditum nemoris adstiterant, cognita cæde, cujus causa ignorabatur, in castra perveniunt; & tumultuoso nuncio milites concitant. Illi armati ad nemus, in quo perpetrata cædes erat, coeunt: & ni Polydamas, cæterique ejusdem noxæ participes dedantur; murum circumdatum nemori everfuros denunciant; omniumque sanguine duci parentaturos. Cleander primores eorum intromitti jubet: literasque regis scriptas ad milites recitat, quibus infidia Parmenionis in regem, precesque, ut ipsum vindicarent, continebantur. Igitur cognita regis voluntate, non quidem indignatio; sed tamen seditio compressa est. Dilapsis pluribus pauci remanserunt, qui, saltem ut corpus ipsius sepelire permetterent, precabantur. Diu id negatum est, Cleandri metu, ne offenderet regem. pertinacius deinde precantibus, materiem consternationis

Quod vero *occulta consilia* ferebantur agitalle pater & filius in caput Alexandri, id quoque meris conjecturis, non aliquo certitudinis fundamentis nitebatur. Nam ut Diodorus Siculus lib. 17. p. m. 551. scribit: *Etiamsi tunc non aderat Parmenio, tamen filii opera suas tentare infidias visus est*, vel ut interpres vertit, suspicio erat. Græcus contextus habet. *ὁ δὲ τὰς πεποιθὸς τῶν ἐπιβουλῶν*. Similem in modum Artianus lib. 111. p. m. 72. scribit, adductum fuisse Alexandrum ad sicarios in caput Parmenionis emittendum: sive quod haud VERISIMILE videretur Alexandro, quum Philotas regi infidias seproxisset, Parmenionem patrem consilii ejus ignarum fuisse: sive, ut maxime confcius non esset, periculosum videretur, interfecto filio superesse tantæ autoritatis apud omnes virum. At verisimilia, suspicio & metus criminis non sufficientes ad occidendum cause sunt. Pulcre Iulianus apud Ammianum Marcellinum lib. XXI. *Non esse imperatorium, obliquis stecti indicis ad damnandum capitis hominem*. Tandem

Alexander ex literis Parmenionis ad filios datis argumentum conjurationis ejusdem petebat. Illarum literarum summa hæc erat: *Primum vestri curam agite, deinde vestrorum, sic enim qua destinavimus, faciemus*. Has literas quamvis ita scriptas dixerit Alexander, ut, si ve ad filios pervenissent, à consciis possent intelligi; si ve interceptæ essent; fallerent ignaros, Curtius tamen 6, 9. 14. negat, eas indicium gravius consilii præ se tulisse. Et hoc lib. VII. cap. 2. n. 33. 34. ita de Parmenione præter cætera scribit: *Acer consilio; manu strenuus; carus principibus; vulgo militum acceptior. Hæc impulerint illum ad regni cupiditatem, an tantum suspelctum fecerint, ambigi potest: quia Philotas ultimis cruciatibus victus verane dixerit, qua facta probari non poterant; an falsis tormentorum petierit finem, re quoque recenti cum magis posset liquere, dubitatum est*. Hinc ergo colligere est. Parmenionem non ut manifestum conjurationis, sed ut suspectatum juslu Alexandri occisum fuisse. Vid. etiam Boecler. Charact. Polit. Vell, cap. 5. n. 9.

- tionis subtrahendam ratus, capite deciso truncum hu-
 33 mare permisit. ad regem caput missum est. Hic exitus
 Parmenionis fuit, militiæ domique clari viri. Multa
 sine rege prospere; rex sine illo nihil magnæ rei gesse-
 rat. felicissimo regi & omnia ad fortunæ suæ exigenti
 modum satisfecit. LXX natus annos, juvenis ducis, &
 sæpe etiam gregarii militis munia explevit. acer consi-
 34 lios; manu strenuus; carus principibus; vulgo militum
 acceptior. Hæc impulerint illum ad regni cupidita-
 tem; an tantum suspectum fecerint, ambigi potest.
 quia Philotas ultimis cruciatibus victus verane dixerit,
 quæ facta probari non poterant; an falsis tormentorum
 petierit finem, re quoque recenti cum magis posset li-
 35 quere, dubitatum est. Alexander, quos mortem Par-
 menionis conquestos esse compererat, separandos à
 cætero exercitu ratus; in unam cohortem secrevit, du-
 cemque his Leonidam dedit: & ipsum Parmenioni
 quondam

32 *Caput missum*] Vide quæ Freins-
 hemius notavit in *Florum* 4, 9. 7. h.

33 *Hic exitus*] Seneca *Suaforia* v1.
Quisies magni alicujus mors ab historicis
narrata est, toties fere totius consumma-
tio vita, & quasi funebri laudatio red-
ditur. hoc semel atque iterum à Thucy-
dide factum, idem in paucissimis personis
usurpatum à Sallustio, Livius benignius
omnibus magnis viris præstitit. Sequen-
tes historici multo id effusus fecerunt.
 Thucydides id fecisse videtur in *Peri-*
 cle 2, 12. & 7, 16. in *Nicia*. Sallustiana
 exempla periisse videntur cum histo-
 riis. Tacitum de *Arminio*, vide extre-
 mo *Annali* secundo. Nostri est infra
 etiam 10, 1. 38. *Arriani* 3, 5. *Atque*
hic quidem Dario vitæ exitus fuit, &c.
viro quod ad res bellicas attinet, &c.
Iustini 12, 16. *Decessit Alexander men-*
sem unum, annos tres & triginta natus:
vir supra humanam potentiam magnitu-
dine animi præditus.

Sine rege] Elegans formula. *Co-*
 rippus 1, 144. ad *Iustinum*:

————— *nihil ille peregit,*

Te sine —————

Sidonius Carm. 255.

————— *omnia tecum,*

Te sine multa facit —————

M. Tull. pro Muræna cap. 9. *hic mul-*
tas res & magnas sine Imperatore gesse-
rat, nullam sine hoc Imperator. Simili
 formula in *Thrasylulo*: *primum Pelo-*
ponnesio bello multa hic sine Alcibiade
gessit, ille nullam rem sine hoc. *Sidon.*
iterum Carm. 5, 237.

Nil sine te gessit cum plurima tu sine
illo.

Hæc *Savaro* ad *Sidonium*.

Juvenis] Talis describitur *Pompe-*
jus apud *Plutarch.* cap. 105. *Sicut ju-*
venis exercitationes obibat. Magnum
enim erat ad animos excitandos momen-
tum. Pompejum Magnum videre annos
duode-sexaginta natum in armis certan-
tem peditem, inde in equo, &c.

Explevit.] Sunt qui nobis hic ob-
 trudent, *explicit.*

quondam intima familiaritate conjunctum. Fere iidem ³⁶ erant, quos alioqui rex habuerat invidios. nam quum experiri vellet militum animos; admonuit, *qui literas in Macedoniam ad suos scripisset, iis, quos ipse mittebat, perlaturis cum fide traderet.* Simpliciter ad necessarios suos quisque scripserat, quæ sentiebat: aliis gravis erat; plerisque non ingrata militia. Ita & agentium gratias; & ³⁷ querentium literæ exceptæ sunt. Et qui forte tædium laboris per literas erant questi, *hanc seorsum cohortem à cæteris tendere ignominia causa* jubet: fortitudine ufurus in bello; libertatem linguæ ab auribus credulis remoturus. Et consilium temerarium forsitan (quippe fortissimi

³⁶ Nam quum experiri vellet militum animos;] Hoc est tentare milites, & fama sui frui Ducem, quod de Germanico refert Tacitus, & consilium ex motu animorum fumere.

Ingrata] Defendenda mihi hæc lectio à sententia Viri eruditi, qui putat, falsum hoc esse *plerisque non ingratam fuisse militiam*: idque ostendete tot seditiosas voces totius exercitus. quæ & tandem mundum enavigaturum Regem retraxerint. Dico enim, illa tempora non esse confundenda cum his, de quibus in præfenti sermo est. Ergo nihil hic acutius, ut ille ait, later: nec sentit Curtius, plerisque temporis diurnitate militiæ amorem evanescere cœpisse; multo minus, nihil verius quam legendum, *plerisque non jam grata militia.* Nam receptam lectionem certissime affirmant illa quæ sequuntur: *agentium gratias literæ exceptæ.* qui enim egissent, nisi quibus non ingrata militia? plerisque autem hos fuisse, adverso alterius partis exemplo constat, quos in singularem cohortem contribuit, ignominiaque affecit, nec facturus, nec ausurus, si adeo fuissent multi. Freinsh.

Exceptæ sunt.] Idem, præter Iustin. 12, 5. & Diodor. 17, 31. Polyæn. 4, 3. qui & modum tradit: *Cum tabellarii tres stachmos abessent, revoca-*

tis iis literas resignavit, &c. Simili commento usus est Gaos (sic enim pro Glos legendum ex Diod. 15, 3. & 18. ostendit Casaub.) Persa, apud eandem Polyæn. 7, 29. *Idem.*

³⁷ *Et qui forte tædium laboris*] Non inducerem animum credere Viris doctis hæc verba: *Et qui forte tædium laboris per literas erant questi*, expungenda esse: si perpicerem, qua ratione sensu non turbato ferri possint. *Idem.*

Seorsum] Sic apud Frontin. 4, 1. 17. 18. & 20. idem fecisse leges Ap. Claudium, Otacilium Crassum, & Corbulonem Romanos. De quo postremo & Tacit. 13, 36. Comparari cum hoc facto potest Cæsaris consilium apud Dion. lib. 42. cum legionarios, quos exauctoraverat, suppliciter id petentes iterum reciperet: *ferociores enim & malis facinoribus edendis idoneos, ex Italia secum, ne quid ibi tumultuum concitare possent, abduxit, eosque in Africa aliis aliis occasionibus haud iniquo animo passus est perire. nam & hostibus per eos cladem inferebat, & malis ipse hominibus levabatur.* *Idem.*

Libertatem linguæ ab auribus &c.] Nam ut Tacitus 1. Annal. docet: *Querele, ambigui sermones sunt turbamenta vulgi.*

Et consilium temerarium serstan &c.] Ne contumeliis ad desperationem accendantur

tissimi juvenes contumeliis iritati erant) sicut omnia
 38 alia felicitas regis excepit. nihil illis ad bella prom-
 ptius fuit. incitabat virtutem & ignominia demenda
 cupido; & quia fortiora facta in paucis latere non po-
 terant.

C A P.

cendantur milites, ignominia causa à
 cæteris separari; artis militaris est, in-
 tegros à seditiosis specie honoris aut
 necessitatis segregare, aliove remittere.
 de qua arte Vegetius lib. 111. de re mi-
 lit. cap. 4. & hoc *prudenter consilium*
 ibidem vocat. sed consilium Alexan-
 dri fortuna jovit.

38 *Incitabat virtutem*] Vti qui non
 plane natura fordidos, insignem ali-
 quam maculam vesti aspersam, si po-
 test, tollit; nec plures adhærere facile
 patitur: ita non plane conclamata sa-
 luti nec prorsus improbus sed erectio-
 ris animi homo aliquam ignominia
 labem virtute abstergere, & culpam
 eximio decore emendare studebit. Ser-
 vius Tullius in orat. ad Dictatorem
 causam militum agens apud Liv. lib. 6.
Equidem sicubi loco cessum, si terga data
hosti, si signa fœde amissa, tamen hoc à te
impetrari æquum censerem, ut nos vir-
tute culpam nostram corrigere, & abolere
flagitii memoriam nova gloria patereris.
 Lex militaris Ægyptiorum ordinum
 defertoribus, aut imperatorum jussa
 non exsequentibus, non mortis sed in-
 famia extremæ pœnam decernebat.
 Quod si postea ignominiam strenuitate
 abolevisent, in pristinum statum resti-
 tuebantur. Ita cum ignominiam gra-
 vius morte supplicium faceret Legum-
 lator, simul infamiam pro summo ma-
 lo habendam docere voluit: simul

mortis pœna affectos, nihil vitæ com-
 muni profuturos: honore vero de-
 cto pristini nominis & ingenuitatis
 desiderio plurimum adhuc boni effe-
 cturos censebat, ut refert Diodorus Si-
 culus lib. 1. Servius à Q. Mucio objur-
 gatus, turpe esse patricio & nobili &
 causas oranti jus in quo versatur igno-
 rare, *ea velut contumelia tractus*, ita juri
 civili operam dedit, ut prope centum
 & octoginta libros relinqueret. Pom-
 ponius in lib. 2, §. 44. de orig. jur.

Ignominia] Nam ignominiam plus
 horret fortis, quam necem. Nobile
 hujus paradeigma est apud Agathiam
 lib. 1. de Fulcare: *Cum vero ei etiam sic*
adhuc integrum esset quam facillime fu-
gam capessere, sui que, ut ita faceret, hor-
rentur; & quo pacto, inquit, Narses
linguam sustinuerim, temeritatis me in-
simulantem? Rad. Sic & apud Flor. 4, 2.
 Curioni victo patebat fuga, sed pudor
 suasit, ut amissum sua temeritate exerci-
 tum morte sequeretur. Cæterum etiam
 Cannenses legiones, item captivi à Pyr-
 rho redditi, alii que sic ignominiosi,
 præ cæteris forti fidelique opera temp-
 deinceps ad eluendam probri sui macu-
 lam juverunt, ut à scriptoribus hist.
 Rom. passim traditur. Eamque animi
 affectionem puerilibus etiam ingenis
 insitam ostendit Quintil. 1, 2. *dolor*
victum ad depellendam ignominiam con-
citabat. Freinsh.

CAP. III.

Varios populos sub iugum mittit Alexander, ac XVI diebus cum exercitu Caucasum superat.

His ita compositis, Alexander Arianorum Satrape constituto, iter pronuciari iubet in Agriaspas, quos jam tunc mutato nomine *Euergetas* appellabant; ex quo frigore victusque penuria Cyri exercitum adfectum, tectis & com meatibus iuverant.

Arianorum] Quos hic Arianos Avocat, supra 6, 6. 20. & infra 7, 3. 2. Arios appellat, quibus Satibarzanem prætorem seu Satrapen dederat, qui à Bessò ad Alexand. defecerat, & rursus ab Alexandro ad Bessum, de quo mox infra 7, 3. 2. copiosius. Plinius 6, 23. etiam Arianam regionem nominat, & describit. Ne quid tamen dissimulem, Plinius diversos facit Arianos ab Ariis, quos eosdem facere videtur Curtius. *Parthia*, inquit Plin. 6, 25. *habet abortu Arios, à meridie Carmaniam & Arianos.* Strabo lib. 15. *Eorum quæ propter Indum sunt, partem habent Indi, cum prius essent Persarum: ea Alexander Arianis ademit, & peculiaria oppida constituit.* Idem distinguit Arios ab Arianis. Arianam fuscè describit. Certe Ariani si diversi fuere, non procul tamen ab Ariis coluere, Asiaticæ gentes & Indis proximæ. *Mela Arianam & Arianen vocat cap. 1. Inde proxima est Arianen, deinde Arian, & Gedrosis & Persis ad sinum Persicum.* Solinus etiam cap. 55. *Arios & Arianos vicinos facit, ubi de Parthia loquitur. Raderus.* Qui etiam pro *Arianorum* in Curtio legendum putat *Arianorum*: cui non assentior. De Ariis & Arianis plura & exquisitiora Cl. Salmastius ad Solin. cap. 55.

Satrape] Arsace, ut Arianus 3, 5. 17. auctor est, quem Alexander infra 8, 3. prætorem in Mediam misit, Oxidati successurum. *Raderus.*

Agriaspas,] Immo puto *Agriaspas* vocatos, non *Agriaspas*, ut & apud Curtium, & Arrian. 3. *Ariaspas*, ab urbe Ariaspas, quam in Drangiana locat Ptolemæus. Drangiana autem Arachosia ad orientem vicina. Vibs autem *Ariaspas* sita in confinio Drangiana & Arachosia. Hi sunt Ariaspas, quorum oppidum *Prophthastam* esse tradit Plinius, quam in Drangiana ponit Ptolemæus. *Prophthastam oppidum Ariasparum, Drangæ, Argetæ.* Ita legendum, non *Zariasparum*. Alii *Zariaspa* populi in Bactriana à Ptolemæo ponuntur. *Salmas. in Solin. pag. 1175.* Georgius Alexandrinus apud Aldum legebat *Arimaspas*, videlicet ex Diod. Siculo 17, 81. vel Cedreno. Quomodo & Iustinus scripsit 12, 5. si tam vera est Soceri mei conjectura, quam profecto est similis veræ. Nam quod ibi legitur, *Drancas, Euergetas, Parymas, Parapammenos, &c.* sic reformabat: *Drancas, Euergetas, Arimaspos, Parapam, &c.* Freinsh.

Euergetas] Interpretato nomine Persico sic vocabant Græci, non etiam populares, ne fallare, non magis hercle quam *Mesopotamiam* ita vocaverint incolæ: aut Africæ illi populi se ipsos *Nomades* aut *Numidas* apud Sallust. Jugurth. 18, 4. Persis igitur *Orosangæ* erant illi benefici, ut ex Herod. 8, 85. tradunt Briff. lib. 1. de regno Pers. & Desid. Herald. adversar. 1, 9. ubi multa de regum Persicorum gratitudine in

2 juverant. Quintus dies erat, ut in eam regionem per-
 venerat. cognoscit, *Satibarzanem*, qui ad *Bessum* defece-
 rat, cum equitum manu irrupisse rursus in *Artos*. Itaque
 Caranum, & Erigyjum cum Artabazo & Andronico,
 & sex millibus Græcorum peditum. De equites seque-
 3 bantur. Ipse LX diebus gentem *Evergetarum* ordina-
 vit, magna pecunia ob egregiam in *Cyrum* fidem do-
 4 nata. Relicto deinde, qui iis præesset, *Amenide* (scri-
 ba is *Darii* fuerat.) *Arachosios*, quorum regio ad *Pon-*
ticum mare pertinet, subegit. Ibi exercitum, qui sub
 Parme-

hene meritos. *Evergetarum* & *Cyri*, præter *Alexandriæ* hist. scriptores, etiam *Strabo* lib. 15. meminit.

2 *Caranum*,] Pro *Carano* *Diod.* 17, §1. suggerit *Stasanora*, qui certe notior: est enim cui hi ipsi *Arii* vicinique *Drangæ* post mortem regis obvenerunt. Idque vel eo videtur factum, quod ante iis locis res gessisset, incolique notus esset, vicissimque notos haberet. *Iustinus* tamen 13, 4. *Stasanorem* vocat: Sed *Stasanorem* *Diodor.* etiam 18, 3. & *Strabo* sine lib. 14. ubi & patria ejus proditur, fuit enim *Solius* ex *Cypro*. *Curtium* tamen tuetur *Artabazus* 3, qui & ipse *Caranum* *Erigyjo* conjunxit. *Artabazum* & *Andronicum* *Alexander* antea ad *Græcos* milites, qui post *Darii* cædem se dederant, miserat, ut tradit *Arrian.* 3. Ergo horum etiam hic conjunctim mentionem fecit *Curtius*. *Idem*.

Sequebantur.] Vbi igitur verbum *misit*, aut aliud simile, ex quo tota ista variatio pendeat?

4 *Qui iis præesset*,] Immo *liberos dimisit*, secundum *Arrianum* 3, 5. 25.

Scriba] Principe fere loco apud *Perisarum* regem hoc genus scribarum erat, regemque etiam in castra sequebantur. De quibus *Briffonius* lib. 1, Sic infra 8, 11, est *Alexandri scriba Mullinus*. *Eumenes* quoque *Scriba Alexandri* fuit. in quo notat *Probus*: id officium apud *Græcos* honorificentius

esse, quam apud *Romanos*. nam apud nos, inquit, revera, sicut sunt, mercenarii scriba existimantur. at apud illos è contrario, nemo ad id officium admittitur, nisi honesto loco, & fide, & industria cognita, quod necesse est omnium consiliorum eum esse participem. Vbi *Lambinum* vide. Hos ergo scribas inter amicos regum fuisse etiam ex *Arriano* constat: *Scribam*, ait, præterea exteris adjunxit, *Eugnostum Xenophantis filium*, ex amicis *Freinsh.* Vide lib. 111. cap. 2. pag. 136.

Arachosios, quorum regio ad *Ponticum* mare pertinet, subegit.] Verius ad *Indicum*. quamquam ne sic quidem vere. nam *Gedrosi* in medio. Nisi porius ipsius auctoris error est, quem ex hoc loco & alio, hoc cap. *Glareanus*, & *Ortelius* in *Arachosia*, dubitant *Ponticum* pro *Hyrcano* accipere. quod *Freinshemio* vix credibile videtur tantopere aberrasse auctorem, harum rerum, quod satis constat, non usque adeo imperitum. Quin & illo loco *Indicum* pro *Pontico*, scripsisse potuit, quod cum *Hyrcano* eum conjunxisse, nihil mirum est, quando supra 6, 4. videtur cum aliis credere, mare, quod *Hyrcaniam* alluit, non *Caspium* esse, sed ex *India* in *Hyrcaniam* cadere. Et hæc *Freinshemii* quidem conjectura est: quam tamen non *archabeo Salmasianæ*: *Curtium* fortassis in *Græca* auctore legisse μέγιστον Πόντον περιήκει regionην

Parmenione fuerat, occupavit. sex millia Macedonum erant, & cc nobiles, & quinque millia Græcorum cum equitibus ducentis; haud dubie robur omnium virum regis. Arachosius datus Menon prætor IV millibus pe- 5 ditum, & DC equitibus in præsidium relictis. Ipse rex nationem, ne finitimis quidem fatis notam, quippe nullo commercio volentem mutuos usus, cum exercitu intravit. *Parapamisada* adpellantur, agreste ho- 6 minum genus, & inter barbaros maxime inconditum.

Locorum

regionem Arachotorum. qui de mari Indico intelligebat. Ille Πόντον specialiter appellacione pro mari Pontico accepit. Arrianus sæpe Πόντον vocat Indicum mare. Hæc scripsit ad Solini c. 54. pag. 1176. Infra tamen 7, 4. denuo inculcat suum *mare Ponticum*. ut ea constantia incertam faciat non meam modo conjecturam, sed quicquid de ejus mente dici aut cogitari posse videatur.

Ducentis;] Alii libri *sexcentis*, quod est probabilius.

5 *Menon*] *Μένων* vocat Arrian. 3, 5. 26. Atque ita etiam in Curtio scribendum arbitratus sum, antequam Var. Lect. inspicerem, quas postea deprehendi nullum dubitationi locum relinquere. Nomen id fuit duci Græco in expeditione minoris Cyri apud Xenophontem. Sic & in Strabonis Mss. *Μένων* legi, quo loco nunc *Μένων* edunt, notat Casaub. in lib. 11. ibi sunt & auri metalla in Hyssiratide apud Cambala, ad qua Memnonem cum militibus misit Alexander. quod de hoc Menone intelligo, quod vocabulum solita correctorum temeritate facile in notius illud Memnonis abiit. Est igitur, si recte conjicio, ille ipse *Menon Cerdimas*, quem Syriæ, quam Cælen vocant, præfectum ab Alex. fuisse, supra ad 4, 1. contra Curtium defendimus, ex Arriano 2, 3. At vero Memnon, cui Alexandrum parcendum judicasse Themistius orat. 1x. refert, non est alius, quam ille celeberrimus Rhodius, *Figiniæ*.

Ne finitimis] Eadem fere verba in Sen. epist. 59. legi, supra ad 7, 1. notavimus.

Volentem mutuos usus,] Locutionem hanc quis damnet? ac nescio tamen, *volentem* scripsit Curtius, an non omisissus illa fuit, *mutuos usus*. Sallustius, Tacitus, alique maluissent, scio, apud quos crebrum, *volentem esse alicui rei*. Nec absurda conjectura, si delenda quis ista suspiceretur. Mihi tamen id nemo persuadeat, nec ego ulli velim. Illud credo potius, ac credent facile mecum omnes, pro *volentem, colentem* reponendum. *Acidalius*. Modius vero Novantiq. 8, 7. persuadet sibi Curtium scripsisse nullo commercio *volentem*, omisissis illis, *mutuos usus*. idque multis defendere conatur Palmerius ad Sallust. Jug. 73, 2. *volentia de ambobus acceperant*. Sed ne unum quidem exemplum affert hoc positu *volens commercio est*; sed omnia isto longe diverso, *volenti est commercium*. Ut ita violentæ ejus conjecturæ longe præferat Acidalianam Freinshemius, quamvis Acidalius quoque ipse sentiat, vulgatam lectionem damnari non oportere.

6 *Parapamisada*] Apud Gemistum Plethonem duplici M. scribuntur Περσες, *περσιστάδαι*. Fera gens Gemisti etiam aetate voluit vindictam exigere à Peloponnesis tanquam Græcis, ob illatum sibi à Macedonibus olim bellum. Gemistus Plethq in poster. orat. ad Theodorum principem. *Loccenius*. *Paropanis* vocat Cædrenus: alii aliter.

Inter barbaros] Videtur dicere, ipsi etiam

locorum asperitas, hominum quoque ingenia duraverat. 7 rat. gelidissimum Septentrionis axem ex magna parte spectant; Bactrianis ad Occidentem conjuncti sunt: 8 Meridiana regio ad mare Indicum vergit. Tuguria latere primo struunt, & quia sterilis est terra materiæ, in nudo etiam montis dorso, usque ad summum ædificiorum fastigium eodem laterculo utuntur. Cæterum 9 structura latior ab imo, paulatim incremento operis in arctius cogitur: ad ultimum in carinæ maxime modum coit.

etiam barbaris fuisse pro barbaris, ut de Myfis Flor. 4, 12. *Myfi quam ferè, quam truces fuerint, quam ipsorum etiam barbari barbarorum, horribile dictu est.*

Locorum asperitas hominum quoque ingenia duraverat. Tales sunt hominum mores, qualis est locorum situs ubi degunt. ut præter ipsam experientiam, multis auctorum testimoniiis ostendit Gruterus toto discursu 45. ad illa Taciti Agric. 11. *Positio cæli corporibus habitum dedit.* Eodem modo intelligenda verba Flori 4, 12. 10. *Dalmata plerumque sub silvis agunt: inde in latrocinia promptissimi.* Atque id in delectu militum attendendum, ex vero docet Lipsius Polit. 5, 12. Cæterum in unoquoque ipsius potius natura dotesque, quam patria, spectandæ sunt. Nam in ejusmodi judiciis sapius cum magna arrogantia, junctæ non minor imperitia offensiones non iniquas provocat, quas caute simul & graviter declinat Merula Cosmog. 2, 1. ubi agit *de moribus Europæorum.* Sic Florus lib. 111. cap. 14. *Silvarum & montium situs cum ingenio consentiebat.* Sed recta educatio non parum illam ingeniorum asperitatem mitigare potest.

8 Tuguria] Totum hunc locum, ut passim alios, desumpsit Curtius ex Diosdoro 17, 82.

Latere primo] Laterarias domos constituerunt primi Euryalus & Hyperbius fratres Athenis: antea specus erant pro domibus, si fides Plinio 7, 56. Illud autem primo non bene concoquo. an fuit ab

imo? hoc est, ex ipso fundamento ad summum usque culmen, ut deinde adjicit. Freinsb.

Etiam montis] Et hoc parum liquide. Vnde Bongars. legend. dubitabat etiam montium. Vulcan. ad illa Arriani 3, 6. 2. *Ejus (Caucasi) ab ea parte tum temporis ut plurimum nudum dorsum erat:* in margine notat Curtium ita concipere: *in nudo ejus montis dorso.* Sed cum nullum adhuc montem nominaverit, putat Freinshemius non habere istud pronomen quo referatur. Quin etiam vulgatam lectionem sic exponi posse, ut ostendat totam eam regionem caruisse arboribus, non jacentis solum, sed etiam ipsos montes, in quibus tamen fere lætius proveniunt silvæ. *Idem.*

9 Carina] Nec aliter pleraque in Germania recta, quam in catinæ, aut sepulchri aggesti formam fiunt & clauduntur, latera tamen æquali spacio usque ad tecta surgunt; tecta ipsa carinam inversam imitantur. Raderus. Vnde autem forma ista ædificiorum Numidis familiaris fuerit, docet Sallust. Jugurth. 18, 2. *Ex eo numero (Herculis exercitu) Medi, Persæ, & Armenii navibus in Africam transvecti, proximos mari nostro locos occupavere. Sed Persæ intra Oceanum magis: iique alveos navium inversos, pro tuguriis habuere: &c. Cæterum adhuc ædificia Numidarum agrestium, que mapalia illi vocant, oblonga, incurvis lateribus tecta, quasi navium carinae sunt.* Ut illi navium alveis,

ita

coit. ibi foramine relicto superne lumen accipiunt ad medium. Vites & arbores, si quæ in tanto terræ rigore durare potuerunt, obruunt. Penitus hyeme defossæ latent. quum nive discussa aperiri humus cœpit, cœlo solique redduntur. Cæterum adeo altæ nives premunt terram, gelu & perpetuo penè rigore constrictæ, ut ne avium quidem, feræve ullius vestigium exstet. Obscura cœli verius umbra, quam lux, nocti similis premit terram; vix ut quæ prope sunt conspici possint. In hac tamen omnis humani cultus solitudine destitutus exercitus, quidquid malorum tolerari potest, pertulit; inopiam, frigus, lassitudinem, desperationem. Multos exanimavit rigor insolitus nivis; multorum aduffit pedes: plurimorum oculis præcipue perniciosus fuit. fatigati

ita Scythæ apud Iustin. 2, 2. *plaustris, coriis, imbrum hyemisque causa testis, pro domibus utuntur.* Antiquissimis hominibus specus erant pro domibus, ut putat Plin. 7, 56. & Ovid. Metam. 1, 121.

Ad medium.] Hunc locum, de quo Modius quid statuendum sibi sit, se nescire candide fatetur, distinctiuncula saltem juvat Loccenius, & sic legendum putat: *foramine relicto superne, lumen accipiunt ad medium. Vites, &c.* Diodor. 17, 82. *καὶ ἡ μέσην τῶν ὀρεῶν ἀπολελειμμένης ἀγρυπείας.* in medio foramen luci excipiunda est relictum. ut hodieque in locis quibusdam septentrionalibus videre est. Mox addit Curtius: *Vites & arbores, si quæ in t. t. f. d. potuerunt, obruunt. Penitus hyeme defossæ latent.* vel sic: *obruunt penitus. hyeme d. l.* Ita que non ad medium obruunt vites, ut hyeme plane conspici nequeant, sed penitus defossæ lateant. Diodor. *Vites & arbores aggregata tellure operiunt, &c.* Loccen.

10 *Vites*] Quod etiam fit in toto Mœni tractu & Nicri. Minus autem in Alsàtia, ut notat Colerus ad Alex. dies genial. 4, 7. ubi rem miram, sed tamen, præ illi videtur, certam recenset, ideo

referendam hic quoque: *In citeriori Germania intra Danubium loca esse, in quibus, nisi contra frigora & gelu ac feram sævamque hyemem, vites maxima parte anni sub nivibus humo contactæ jaceant, quum nulla his contra immodica frigora tempestatesque firmitas sit, ut pote in tractu gelidissimo, prorsus algore intereant. Eas demum liquatis nivibus, æstate anni ingruente, & calore cœli, mirifice germinare, & frondes geniculatas emittere, sed vini parum effundere. Interque eas nonnullas, nescio qua cœli temperie, seu occulta & caca origine, vites existere peculiari miraculo, & admirationis præcipua: quæ claviculos & plerumque candicantia folia ex puro auro germinent, & simul coalescant, illosque vidisse (amicum, qui retulerit Alexandro) & manibus atrectasse, &c.*

12 *Tamen*] Mavult Freinsh. tum, quas particulas sæpe vicissim permutati video.

13 *Plurimorum oculis præcipue &c.*] Hujus rei causam discussi in Indice Philologico. Remedio fuit Cyri militibus, ut inter pergendum nigri quid ante oculos gestarent. veluti Xenophon lib. 4. de exped. Cyri scribit, ut enim albedo

tigati quippe in ipso gelu deficientia corpora sternerant; quæ quum moveri desissent, vis frigoris ita adstringebat, ut rursus ad surgendum conniti non possent. A commilitonibus torpentes excitabantur. neque aliud remedium erat, quam ut ingredi cogerentur. Tum demum vitali calore moto, membris aliquis redibat vigor. Si qui tuguria barbarorum adire potuerunt, celeriter refecti sunt. sed tanta caligo erat, ut ædificia nulla alia res quam fumus ostenderet. Illi nunquam ante in terris suis advena viso, quum armatos repente conspicerent; exanimati metu, quidquid in tuguriis erat, adferebant: *ut corporibus ipsorum parceretur* orantes. Rex agmen circumibat pedes, jacentes quosdam erigens, & alios, quum ægre sequerentur, adminiculo corporis sui excipiens. nunc ad prima signa; nunc in medium; nunc in ultimo agmine itineris multiplicato labore aderat. Tandem ad cultiora perventum loca est, commeatuque largo recreatus exercitus:

albedo plus, ita nigredo minus lucis habere umbræque plenior esse statuitur ab Opricis. *Loccen.*

Quippe] Acidali volebat, *fatigati- que in ipso gelu, &c.* Sed istud quippe ostendit quomodo acciderit, quod modo præfatus fuerat.

14 *Ingressi*] Idem apud Xenoph. d. loc. Vnicum pedibus præsidium, si corpus assidue moverent.

15 *Fumus*] In Bactrianis id accidisse refert Ælian. hist. var. 12, 37. ubi milites ipsos vicos ceperunt, ex fumo inhabitari conjicientes, & nivem à furibus auferentes.

17 *Rex agmen circumibat pedes,*] Hoc est quod præcepit Leo Imp. cap. 9. Tactic. sectione 12. *Sin admodum lubrica difficiliaque loca fuerint, tē ipsum oportet primum eo transire, deinde ibi consistere & commorari, donec omnes sine offensione transierint.* Similia legimur de Iuliano, Iphicrate, Corbulone, quæ refert Geut. discurs. cap. 15. ad Tac. 14,

24. *Sola Ducis patientia mitigabantur; eodem plura quam gregario milite tolerant.* Eximium est præceptum, quod Cambysem Cyro tradidisse fingit Xenoph. *anid.* lib. 1. *In rebus agendis, si per astatem gerenda sint, solem Imperator in omnium oculis perpeti supra ceteros debet: per hyemem frigus: quum laborandum est, labores, &c.*

In medium,] Potius alicui sit, in medio. nam cur non eodem flexu addat in ultimum? Mihi ut obscurum, cur hoc noluerit, ita clarum, illud maluisse. Sic & 3, 11. 4. *Itaque ipsi in medium Persarum undique circumfusi egregie se tuebantur.* Et delectatur alias ea forma 6, 5. 26. *ut primum rex in conspectum fuit.* Iterum 3, 5. *in Ciliciam fore.* Quæ nec Ciceroni infrequens. ad Attic. 15, 4. *quo die in Tusculanum essent futurus.* Acidalius.

18 *Loca est,*] Poterat abesse, sed cum libri scripti edisique teneant, quid nos possumus?

citus: simul & qui consequi non potuerant, in illa castra venerunt. Inde agmen processit ad Caucasum¹⁹ montem, cujus dorsum Asiam perpetuo jugo dividit: hinc simul mare, quod Ciliciam subit, illinc Caspium fretum, & amnem Araxem, aliaque regionis Scythiæ

Potuerant,] Ita scribendum Acidalio monenti, ob ipsius rei evidentiam parauimus.

19 *Caucasum*] Omnes opinor terrarum descriptores Caucasum cum Taurum jungunt, & confundunt, Strabo lib. 11. Plin. 5, 27. Ptolemæus, Diodorus, Philostratus, Apollon. 3, 1. Solinus cap. 38. Curtius, Aristobulus, & ex illo Arrianus 3, 6. Mela 1, 15. Eustathius ad Periegetem. Sed nemo accuratius & planius super eo disputat, atque Goropius in Indo-Scythicis pag. 474. qui & ex Plinio rationem nominis & discrimen duorum montium Tauri & Caspasi aperte ostendit, & omnia diserte exponit. cujus hoc loco pro interpretatione Curtii verba apponerem, nisi pluscula essent; quæ tute leges. Rad. Cæterum negant peritissimi auctores, Caucasum Alexandro visum, sed aliis montibus id inditum nomen ab adulatoribus, ob causam, quam Eustathius in Dionys. vers. 1159. refert. Quæ magnam partem hausisse videtur ex Arriano 5, 1. Certe quæ hoc capite, aliisque seqq. scripsit Curtius, dubitare non sinunt, quin per hunc Caucasum, ad quem jam agmen pervenit, intelligendus sit Paropamisus. Idque diserte tradit Arrian. 5, 1. 21. *Taurus, &c. Paropamisus monti committitur, quem Macedones Alexandro militantes Caucasum appellabant, studio (ut fertur) Alexander gestas amplificandi. quasi Caucasum continuat a victoria Alexander superasset. Fieri autem potest ut hic ipse mons cum altero Scytharum Caucasu coeat, quem admodum Taurus cum hoc. atque ego quidem idcirco superius (3, 6. 1.) hunc montem Caucasum vocavi, & deinceps hoc nomine appellabo. Quæ postrema ad evitandam confusionem probe notan-*

da sunt tam Arrianum legenti, quam alios auctores; nam & alios consilio rîsos, & forte hunc ipsum Curtium, licet animadvertere. Cæterum hoc modo non tam auxiliisse eos gloriam Alexandri, quam minuisse, docet Maximus auctor Strabo lib. 11. qui dignus est audiri: *Quæ autem augenda gloria vulgata sunt, (Sic enim vero τὰ κοινὰ τὸ ἐνδοξόν δευρῶνθ' ἐν(α)) etsi in eis consentiant omnes, tamen qui consinxere, adulandi quam veritatis fuerunt studiosiores. Quale est, quod Caucasum in montes Indicos eisque viciniam mare orientale transtulerunt, à montibus qui supra Colchidem & Euxinum mare sita sunt, quos Greci Caucasum nominant, amplius XXX. stadiorum millibus ab India distantes: ibique Prometheus vincitum fabulose tradunt, cum nihil ulterius versus ortum Solis cognovissent, &c.* Atque eadem fere reperit lib. 5. Cæterum ista nominum confusio tam Curtium hoc loco, quam & Ptolemæum, in graves errores induxit: illum ut uni monti adscriberet simul, quæ separatim ad alterutrum pertinent. hunc ut 'Αλεξάνδρου ἡλίας ultra septemtrionalem Caucasum poneret. quas ultra hunc Indicum fuisse ponendas Salmasius ille ad Solini cap. 38. pag. 789. docet. idque etiam ostendunt illa Dionysii versu 1162. *Emodos montes adiit, quorum sub radice volvit orientalis ingens unda Oceani. Vbi duabus columnis positus in finibus terra, exultans ad fluentem rediit Ismeni.* Ex eodem fonte illum quoque Curtii errorem manare, quod ex hoc suo Caspaso orta flumina in Ponticum decidere mare scribit, mox demonstrabimus. Multa etiam de utroque hoc Caspaso disputat in periplum Arriani Stuckius. *Eremitæ*

- 20 Scythiæ deserta spectat. Taurus secundæ magnitudinis mons committitur Caucaſo, à Cappadocia se adtollens Ciliciam præterit, Armeniæque montibus jun-
- 21 gitur. Sic inter se tot juga velut ferie cohærentia perpetuum habent dorsum, ex quo Asiæ omnia fere flumina, alia in Rubrum, alia in Caspium mare, alia in
- 22 Hyrcanum & Ponticum decidunt. XVII dierum spatio Caucaſum superavit exercitus. Rupes in eo x in circumitu stadia complectitur, quatuor in altitudinem excedit, in qua *vincitum Promethea* fuisse antiquitas tradit.
- 23 Condendæ in radicibus montis urbi sedes electa est. VII millibus seniorum Macedonum & præterea militibus,

21 *Et Ponticum*] Supra ad 7, 3. 4. Curtium defendi posse diximus, si emendes & *Indicum*: sed verius est ipsius esse hallucinationem, ex confusione ea orram, quam fecit communicatum Indicis montibus Caucaſi vocabulum. Hoc ut manifestius fiat, consideremus quod modo monuimus, quot res diversis montibus adscribendas uni tribuerit. Primo dicit Alexandrum venisse ad Caucaſum montem, Indicum intelligens: mox, *cujus dorsum Asiam perpetuo jugo dividit*: quod de Indico est falsissimum: de Pontico dubium. ea enim res ab aliis Tauro tribuitur. Ideo in pace Antiochi jubetur rex, *Asia omni, quæ eis Taurum est, decedere*, apud Liv. 37, 45. idem judicium est de sequentibus mox; *sic inter se tot juga*. id de Caucaſo Pontico & Tauro verum est sic connecti, sed de Indico hoc Caucaſo vel Parapamiso, docendum fuerat. Ergo cum de fluminibus ex his montibus exortis verba facit, toto animo ab Indico Caucaſo averſus, Ponticum magis videtur cogitaſſe. Quem iterum in sequentibus amandat, Indicumque recipit, cum eo ipſo tempore 17. *dierum spatio superatum* scribit. Et statim tamen ad verum Caucaſum redit, quando de *Promethei* fabula subjicit. Denique cum *Alexandriam* ibi conditam ait,

iterum de Indico monte intelligendas est. Ergo & quod de Pontico mari scribit, id excipere flumina ex his montibus nascentia, sic capiendum est, ut intelligantur ea, quæ ex Caucaſo proprie ita dicto, continentibusque jugis orta in mare Ponticum influunt. *Idem.*

22 *Promethea*] Quid Prometheus commiserit, ut in crucem ageretur, docent omnes veterum fabulæ. Æschylus tragicus primo dramate *Prometheus* inscripto, Hesiodus in *ἔργα & θεογονία*. Lucian. duob. dialogis, *Prometheus seu Caucaſus*, & *Promethei ac Jovis*. Claudianus in 4. panegyrico consularis Honorii Augusti. Sed præter hos Gorop. novo more, ratione, ingenio, sensu ab omnibus diverſo, fabulam doctissime in Indocyth. explanat, omniaque ad Noam arcæ fabricatorem refert. de Prometheus etiam Salianus Anno Mundi 1557. num. 24. *Raderus*. Porro fabulam Promethei non ad hunc Caucaſum pertinere, jam in superioribus notis explicatum est. Nec tamen nocet addere, verum locum ejus visum ab Arriano, ut ipse testatur in periplo Ponti Euxini 1, 34. Item à Pompejo, cum res iis locis generet. Appianus in Mithrid. & Apollonius apud Philostratum in vita 2, 2. *Freinsb.*

33 *Seniorum*] Unus Mf. *servorum*. quod

bus, quorum opera uti defisset, permiffum, in novam urbem confidere. Hanc quoque *Alexandriam* incolæ adpellaverunt.

quod verum putat Freinsh. nam cur idem bis diceret. Seniores & ii quorum opera uti defisset, nonne iidem sunt? Scribit igitur: *Septem millibus servorum, & Macedonum praterea inutilibus, quorum, &c.* Sic omnino fuit: Duo genera hominum in ea oppida imposuit, servos, & milites inutiles. infra 7, 6. 27. *Incole nove urbi dati captivi, quos reddito precio dominis, liberavit.* De inutilibus militibus, tam Cambyfi ante Alexandrum, quam ipsi, sæpius ita visum est. Sic enim colonia fuit *Cambyfi* (Cambyfis) inter *Nelos* & *Marchadas*, deductis eo agris exercitus. Plin. 9, 29. apud eund. 6, 27. *Charax oppidum conditum est primum ab Alexandro Magno: qui colonis ex urbe regia Durine (qua tum interit) deductis, militumque inutilibus ibi relictis, Alexandriam appellari jufferat.* Hanc ipsam urbem denuo sic auxit colonis, ut tradit Arrian. 4, 4. 12. Idem fecit in Alexandria ad Tanaim: *Urbem, quam condere statuerat, viginti dierum spatio muro civ-*

complexus, eam Græcis mercenariis habitandam dat, & finitimis barbaris, quibus sua sponte eo commigrandi voluntas fuit, nonnullis etiam Macedonibus, qui inepti bello erant. Arrian. 4, 1. Idem observavit in urbe Arabica quam condidit, nam *coloniam eo deduxit ex Græcis mercenariis, voluntariis, & qui aut senectute, aut casu aliquo inepti bello facti erant.* Arrian. 7, 4.

Alexandriam] *Quam deinceps propter errorem supra notatum ex Indicis finibus transfulerunt ad Septentrionalem Caucasum; ut Sanutus in secretis fidel. cruc. 3, 13. ex Haythono. Alexandri oppidum appellat Plin. 6, 17. ex Bione & Diogneto: additque hanc urbem sub ipso Caucaso esse positam: quod de Indico Caucaso, sive Paropamisio capiendum; ut patet ex dictis, & Arriano 3, 6. & 4, 4. De ea sentit Strabo lib. 15. Exalta ibi (in Paropamisadis) hyeme, & urbe condita, habens Indiam superne ad dextram, per summa montium transvit Bactrianam.* Freinsh.

C A P. IV.

Bessus de bello adversus Alexandrum inter epulas consultat, sapientique Cobaris consilio minime acquiescit. Interim rex Bactra pervenit. ubi de Græcorum defectione, Satibarzane singulari certamine occiso, advenit ei nuncius.

At Bessus, Alexandri celeritate perterritus, diis patriis sacrificio rite facto; sicut illis gentibus mos est, cum amicis ducibusque copiarum inter epulas de bello consultabat. Graves mero 2 suas

¹ *Mores est,*] Quem ex aliis quoque auctoribus, puto Herod. 1, 133. Athen. 4, 6. Scholiaste Aristoph. in Equites, ad verba *Ἰνδῶν ἄγειν*. Suida in *Ἰνδῶν πείν*. Maximo Tyrio

Orat. XII. Ammiano 18, 10. Strabone lib. 15. docet Briffon. de regno Pers. lib. 2. Idem majoribus nostris tribuit Tacit. Germ. cap. 22. Illud notandum, quod apud Athenæum 10, 10. Ctesias & Duris

suas vires extollere: hostium nunc temeritatem; nunc pau-
 3 citatem spernere. præcipue Bessus, ferox verbis, & par-
 to per scelus regno superbus, ac vix potens mentis, di-
 4 cere; Socordia Darii crevisse hostium famam. occurrisse enim
 in Ciliciæ angustissimis faucibus; quum retrocedendo posset per-
 ducere incautos in loca naturæ situ invia, tot fluminibus obje-
 ctis, tot montium latebris, inter quas deprehensus hostis, ne fugæ
 5 quidem, nedum resistendi occasionem fuerit habiturus. Sibi
 placere in Sogdianos recedere, Oxum amnem velut murum ob-
 jecturum hosti; dum ex finitimis gentibus valida auxilia con-
 6 currerent. Venturos autem Chorasmos, & Dahas, Sacasque;
 & Indos, & ultra Tanaim amnem colentes Scythas; quorum
 neminem adeo humilem esse, ut humeri ejus non possent Mace-
 7 donis militis verticem æquare. Conclamant temulenti, unam
 hanc sententiam salubrem esse: & Bessus circumferri merum
 largius jubet, debellaturus super mensam Alexandrum.
 8 Erat in eo convivio Cobares, natione Medus, sed
 magicæ

& Duris scribunt: Ex omnibus festis
 diebus eo solo quo Persæ Mithræ sacra fa-
 ciunt regem inebriari. Eum ergo mo-
 rem etiam Curtium hoc loco in animo
 habuisse putem: eoque præmissis de
 sacrificio diis factis, ut ita Bessus, qui
 pro rege se tum gerebat, nihil tum præ-
 ter legem Persarum fecisse videatur.
 Noli ad consuetudinem populi Rom.
 transferre, quod Æmil. Paulus apud
 Liv. 44, 22. queritur: in omnibus cir-
 culis, atque etiam, si diis placet, in con-
 vivis esse, qui exercitus in Macedoniam
 ducant, &c. nec enim de iis loquitur,
 quibus de ratione belli serio deliberan-
 dum erat; sed conditionem ducum mi-
 seratur, quorum consilia gestaque ab
 otiosis &, ut fere solet, impeditis inter
 pocula & mensas reprehendi examina-
 ri que consueverint. Freinsh.

3 Famam.] Acidalius nihil mutat,
 sed, quid si fortunam? inquit. Imo
 utramque lectionem constare putat
 Blanckardus, cum Darii socordia &
 fama & fortuna creverint.

5 Murum] Sic Persæ apud Xenoph.
 ἀνασῶσ. 2. verebantur, ut Græci pon-
 tem transirent, ac in insula manerent, in
 qua ex parte una Tigri fluvio, ex altera
 alveo (fossa) pro munimento uterentur.

7 Et Bessus circumferri merum lar-
 gius jubet, &c.] Hoc est Thraconum
 & ignavorum ingenium, ut inter pocu-
 la tantum fortes sint: promtiores in
 mensa quam acie debellare hostem, ipsi
 jam debellati victique à vino. quales
 & Tyrrheni apud Virgilium xi. Æn.
 ad quos sic Tarchon:

Quo ferrum quidve hæc geritis tela ir-
 rita dextris?

At non in Venerem segnes nocturna-
 que bella,

Aut ubi curva choros indixit tibia
 Bacchi:

Expectare dapes & plena pocula men-
 sa?

Hic amor, hoc studium. —

Sic ille apud Comicum: ubi, adbibit
 plus paulo sua qua narrat facinora?

8 Cobares,] Diomedes Siculus 17, 834
 Bagada.

magicę artis, (si modo ars est, non vanissimi cujusq; ludibrium,) magis professione, quàm scientia celebrer; alioquin moderatus & probus. Is quum præfatus esset; *scire servo utilius parere dicto, quam adferre consilium, quum illos, qui pareant, idem quod ceteros maneat: qui vero suadeant, proprium periculum.*

Bazadaram appellat; qui rem copiosius exponit.

Magica artis,] Multa super magis & magia supra ex *Briffonii* regno Persico allata & disputata, quæ tū apud eundem videbis lib. 2. Hic *Curtius* videtur de Magia superstitiosa, præstigiatrice, & dæmoniaca loqui. Omnis magicæ naturalis, artificialis, & præstigiatricis formas describit doctissimus noster *Delrius* disquis. mag. lib. 1. cap. 2. quem consulēs. *Curtius* de artificiali videtur loqui, cum *artem* appellat. *Rad.* Qui intercedentibus paucissimis lineis, aliter atque aliter de mente *Curtii* pronunciat. quem de magica arte, qualis apud Persas fuerat, sentire, hoc est mixta ex naturali & præstigiatrice, facile quivis intelligat. Nam quod propter vocabulum *artū*, de artificiali sentire putat, nimis leve argumentum est: cum & aliæ species, vel ab uno *Plinio* compluribus locis *artū* nomine appellentur. Vide de ea & *Beroaldi* præfationem in *Afinum* *Apulejanum*. *Freinsb.*

Vanissimi] Idem de ea arte iudicium est *Plinii*, infinitis prope locis: unum ex potioribus abscribam. Sic ergo liberum 30. orditur: *Magicas vanitates Japius quidem antecedentis operis parte, ubicunquē causa locusque poscebant, coarquivimus, detegemusque etiamnum: in paucis tamen digna res est, de qua plura dicantur, vel eo ipso, quod fraudulentissima artium, plurimum in toto terrarum orbe, plurimisque saculis, valuit, &c.* Ipsosque adeo Magos atque circulatores vulgari appellatione *vanos* appellatos, ex verbis *Capitolini* in *M. Antonino* cap. 13. *Vano cuidam, qui diripiendo urbis occasionem cum consiliis requirens, &c.* putat *Heraldus* ad ista *Artobii* lib. 1. *Magiarum artium ludi.*

Sed in *Capitolini* loco aliam lectionem, *Plano* cuidam, ex libris vet. & rationē, præferunt eruditissimi commentatotes. Cæterum artis magicæ ludibrium etiam agnoscit *Propertius* illo versu *Eleg.* 1, 1.

At vos deducta quibus est fallacia Luna.

Vbi *fallaciam* dicit *Lunæ* deductæ; recte sentiens *Magorum* carminibus non ipsam *Lunam* sede sua detrahi, sed mortalium oculos vana specie deludi, ut id fieri arbitrentur. *Freinsb.*

9 *Servo utilius parere dicto, quam adferre consilium,*] Eadem fere sententia in istis *Plauti* *Mil. Glor.* 2, 5.

SC. quid propius fuit,
Quam ut perirem si locutus fuisset
hero! P. A. ergo si sapias,

Musitabis. Plus oportet scire servum,
quam loqui.

M. Terentius apud *Tacitum* vi. *Annal.* ad *Tiberium* Imp. *Tibisummum* rerum iudicium *Dii* dedere, nobis obsequii gloria relicta est. Consilium tamen non tam ex persona quam per se æstimandum, non à quo sed quale sit. *Cato*:

Utile consilium dominus ne despice
servi.

Nullius sensum, si prodest, temseris unquam.

Macrobius 1. *Saturnal.* xi. Non est, quod amicum tantum in foro & in curiâ quaras. si diligenter attenderit, invenies & domi. tu modo vive cum servo clementer. comiter quoque & in sermonem illum, & nonnunquam in necessarium admittē consilium. *Loccen.*

Proprium periculum.] Quæ res efficit, ut dum illud timendo prudentes silent, resp. maximis damnis afficiatur. Eleganter id ostendit *Lycurgus* Orator in princ. contra *Leocratem*, querens;

periculum. poculum ei, quod habebat in manu, tradidit. 10 quo accepto Cobares : *Natura*, inquit, *mortalium hoc quoque nomine prava & sinistra dici potest ; quod in suo quisque ne-*

τὸν ἰδίαν κινδυνεύοντα, ἢ ὑπὲρ τῶν κρινῶν ἀπεχθαιόμενον, & Φιλόπολιν αἰδῶν Φιλοπράγμονα δεκεῖν εἶνα. eum qui suo periculo temeratur, & pro communi bono inimicitias suscipiat, non civitatis, sed negotiorum amantem videri. Quam vulgi opinionem & iniquam, & publice noxiam esse, latius prosequitur. *Idem.*

Poculum ei,] Bessus Cobari tradidit poculum, ut colligitur ex sequentibus: Forte ipsum etiam nomen ejus inserendum: *Bessus poculum ei,* &c. est enim in nonnullis lib. magna hic lacuna. Nescio autem an non interpretandum hoc sit de more, qui & apud Græcos fuit, ut in symposiis audiretur ille, qui haberet calicem. Vnde acutissimus ille locus in Demosthenem apud Plutarch. cap. 35. Cum enim ille, calice insignis cœlaturæ, aliisq; donis ab Harpalo acceptis, male audiret, seque purgare volentem non audiret populus, exurgens quidam false ait: *Non audietis, Athenienses istum, qui calicem habet?* Vbi inter varias lectiones à Stephano subnexas egregium est scholium: *ὅτι γὰρ τοῖς συμποσίοις τῶν κύλικα ἔχοντες ἤδον πρὸς λεγόμενα σκολιὰ.* Nam in comotationibus, qui calicem habebant, caneant scoliam quæ appellantur. Ut nimirum eo quasi insigni totum sodalium agnosceret, cujus esset cantilena, adque eum se obverteret, quem niorem in nonnullis Galliæ locis exacte observari vidi. Sunt autem σκολιὰ, μέλη παρρησία, sive cantionulæ potatoricæ, interdum & amatoricæ, quales inter vinum cani solent. cujus generis sunt pleraque, si non omnia, Anacreontica. Vide eruditissimas Animadvers. Casaub. in Athenæum 15, 14. An igitur & apud Persas talis consuetudo fuerit, an, ut sæpe fieri solet, ab una gente ad aliam transfulerit Curtius, doctorum esto judicium.

10 *Dici*] Antoninus hist. part. 1. tit. 3. cap. 2. §. 14. verba hæc recensens scribit *duci.* quod fieri possit. Illud non perinde, Cobari ea tribui tamquam ad Alexandrum Babylonem contra magorum placitum ingredientem prolata. Illam autem lectionem *dici,* etiam probare videtur Cunnæus, qui sic expressit ista Curtiana in Sardis venalibus, à Mirandula pronunciari faciens. *Freinsh.*

In suo quisq; negotio hebetior est, quam in alieno.] Ideoque recte Sirachides 32, 24. monet: *Fili, sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebit.* & magnus ille Salomon Prov. 3, 7. & 12, 15. *Ne sis sapiens apud te met ipsum.* Nempe, quod à Sophocle scriptum est,

*Rebus in arduis sapienti
Quid consilii capiat, sepe est
Difficile.* — Chokier.

Hic Curtius pulchre aperit causas, cur homines sæpe melius aliis quam sibi ipsis consulere queant; causæ istæ verba sunt affectus, quibus erga nos magis quam alios movemur. Nam in adversis dolor, in secundis lætitia major æquo, & rerum propriarum amor impediunt sana consilia. Sed in alienis animus affectibus solutior ac liberior, etiam rectius in medium consulit. Tullius apud Dionem Cassium lib. xxxviii. *Longe, inquit, aliud est pro aliis verba facere, quam sibi ipsi consulere. Nam quæ pro aliis dicimus, ea cum à recta atque integra ratione proficiantur, utique vim suam obtinent. verum animus, ubi quis eum morbus occupavit, obtunditur, caligineque ei offunditur, ita ut nihil idoneum excogitare possit.* Ille morbus est perturbatio animi. Idem comprobatur Terentius Heaut. a. 3. sc. 1. *Itan' comparatam esse hominum naturam omnium, aliena melius ut videant & judicent quam sua? An eo fit, quia in te nostræ aut gaudio sumus præpediti nimio, aut agriuidine?* Seneca in lib. de tranq. an.

Familia-

gotio hebetior est, quam in alieno. turbida sunt consilia eorum, I I
 qui sibi suadent. obstat metus; aliis cupiditas; nonnunquam na-
 turalis eorum, quæ cogitaveris, amor. nam in te superbia non ca-
 dit. expertus es unumquemque, quod ipse repererit, aut solum
 aut optimum ducere. Magnum onus sustines capite, regium¹²
 insigne. hoc aut moderate perferendum est; aut quod ibaminor,
 in te ruet. consilio, non impetu opus est. Adjicit deinde, quod¹³
 apud

Familiariter domestica aspicimus, & semper iudicio favor officit. Proinde affectus rationis habentis sunt regendi, & in nostro negotio cogitandum quid iudicari essemus, si id esset alterius. Loccenius.

11 Turbida] Quod hic sequebatur vocabulum, facta, cum Bong. Cod. & Radero dispunxi.

Obstat metus;] Affine est quod notat Tacit. 3, 67. in Silano reo: proprio in metu qui exercitum quoque eloquentiam debilitat. Et ex apologia Demetrii locus prolixior apud Livium 40, 15. unde pauca hæc excribam: attonitus repente atque inopinato malo, vix quid objiceretur, intelligere potui: nedum sciam quo modo me tuear. Omisi autem vocem alius, quæ hic præcedebat in quibusdam edd. elegantius enim sic dixit: obstat metus, alius cupiditas; quam si dixisset: alius metus, alius cupid. quales formæ loquendi Taciti dictionem valde commendant peritis & adfueris. Freinshemius.

Cupiditas;] Cupidinem atque iram pessimos consultores vocat Sallust. Jug. 64. & in fine capituli: animo cupienti nihil satis festinat. Quomodo & Claudian. de raptu Proserp. 3, 157.

— nulla ruenti

Mobilitas, tardos queritur non ire jugales, &c.

& Liv. 29, 35. desiderio indigentium auxilii tardius cuncta movebantur: Ita cupido festinationem parit. quo nihil rectis consiliis cogitari possit iniquus. Id sapientissime ex Fabii persona Livius 22, 39. expressit: Omnia non pro-

peranti clara certa que erunt: festinatio impavida est & cæca. Idem.

Quæ cogitaveris,] Quo ingenio Latronem describit Tacit. H. 1, 26. consilii quamvis egregii, quod non ipse afferret, inimicus; & adversus peritos pervicax.

12 Magnum onus sustines capite, regium insigne.] Vide Gruteri discurs. ad Tacit. cap. 5. Summam totius rei complectitur illa ex intima sapientiæ medulla educta sententia Socratica in 1. 1. Platonis, de rep. si ex bonis viris constaret civitas, in ea ita certatim eo civis incumbere ne imperarent, veluti hodie pugnant ut imperent. Verè corona est splendidum onus, cui ferendo non est nisi magnus & æquus animus. Varro lib. rv. de ling. Lat. Onus est iunos qui sustinet temp. Seneca de tranquill. an. c. 5. Debet semper plus esse viriam in latore, quam onere. Necessè est opprimant onera, quæ ferente majora sunt. Horat. lib. 1. epist. 17.

— Hic onus horret.

Vt parvi animi & parvo corpore majus;

Hic subit & perfert. —

Scire Schickardus cap. 4. theor. 12. de jure reg. Hebr. Diadema stultis comparo, quibus ancille aquam in capite gestant. ut enim sub illis subsistere non licet, nisi ab aquarum mole opprimi velint, & tota conspergi: sic regis coronam censeo tale onus esse, quod nisi moderate feratur, ipsum gestantem & quotquot in propinquo sunt, ruinâ suâ graviter ferire queat. Loccenius.

Non impetu] Vellej. 2, 31. Dissuadebant optimates; sed consilia impetu vitæ sunt.

apud Bactrianos vulgo usurpabant: *canem timidum vehementius latrare, quam mordere. altissima quæque flumina minimo sono labi. Quæ inferui, ut qualiscumque inter Barbaros*

13 *Canem timidum vehementius latrare, quam mordere.*] Thraſonum eſt, turgiſis minis dira moliri: at Chremes (Terentianus) ad rem gerendam promptior. Sic & Athenienſes (de quibus Liv. 31, 44.) ad bene dicendum, quam ad graviter agendum accommodatiores fuiſſe leguntur. Nec Ajaci promptum fuit dicere, nec Vlyſſi bellare. Et Lacedæmonii verbis parciffimi, virtute longe præcelluerunt. apud Homerum II. 3, 8. Græci taciti pugnam in-eunt, ſed vim ſpirantes, cum barbari immani clamore accederent. Denique mulieres lingua melius quam viri belligerantur. Eraſmus Adag. 3, 7. Nobile huius diſti Curtiani documentum infra eſt 9, 1. *Nobiles ad venandum canes in ea regione ſunt, latratu abſtinere dicuntur, &c.* Raderus. Pertinet eo nota, quam communi Græcorum inurit Livius 8, 22. *Græci, gens lingua magis ſtrenua, quam factis.* Et hæc de jactantia ante prælium potius accipienda: eorum videlicet, *quorum omnis vis virtuſque in lingua ſita eſt.* ut ait Salluſt. de Rep. ord. Orat. 2. Nam in ipſo prælio clamorem haud parvi momenti ſæpe fuiſſe, ſupra ad 3, 10. annotatum eſt. *Freinsh.* Elegans Bactrianorum adagii & allegoricus ſenſus facile patet: Ignavum verborum minis, quam factis acriorem eſſe. Ita Cicero pro Roſcio de impudentibus ac uſurariis: *Alii veſtrum anſeres ſunt, qui tantummodo clamant, nocere non poſſunt. alii canes qui & latrare & mordere poſſunt.* Richardus Stanihurſtus de ſuis Hibernis lib. 1. Hiſt. *Minas non jactant; latrare nolunt; mordere volunt.* A. Vitellius apud Tacitum XIV. Annal. *Optimum quemque jurgiis laceſſens, & reſpondenti reticens; ut pavida ingenia ſolent.* Iul. Cæſar Scaliger lib. 1. Epidorp. auguſto, qualis ipſe, carmine:

FACERE NON DICERE.

Qualis tener atate juvenulâ catellus,

Cauſa vacuus, murmure baubatur acuto.

Contra vetulus non niſi præſenſa reſignat.

Sic eſt ſtolidus, ſic ſapiens. Ille minatur

Cunctis ſine cauſa, temere, ſemper, ubique.

Sapiens faciet vulnera. poſt facta loquetur.

Altiffima quæque flumina minimo ſono labi.] Hoc Bactrianorum proverbium apud nos quoque pervagatum de illis qui paucorum verborum, ſed reconditæ ſunt ſapientia, aut virtutis. Id Cato lib. IV. diſtich. 22. ſic expreſſit:

Qua flumen placidum eſt, forſan latet altius unda.

Alfonſus Arragoniæ rex aliquando interrogatur, Cur, qui vere ſaperet, taciturnior eſſet; qui minus, loquacior? prudenter reſpondit: *Qui vere ſapit, habet intus unde gaudeat, aliter quippe ejus animus ſapientia: quo pabulo contentus acquieſcit.* Ex diverſo qui minime ſapit, ejus animus quum intus non habeat quidquam unde impleatur gaudeat, foris quatit unde vanâ ſaltem oſtentione ſapere videatur. Confer proverb. *Profundum ſulcum, &c.* Sed ſapientia, qua quis ſibi ſolum domi ſapit, exigua eſt utilitas, niſi per decentem ſermonem atque uſum in alios diffundatur. Strachides cap. 20. v. 32. *Sapientia abſconſa & theſaurus inuiſus, qua utilitas in utriſque?* Cæterum Alfonſus hic non mutum ſapientem intelligit, ſed illum qui in tempore tacere, in tempore loqui poteſt, & elegantibus notis ab inſpiciente garrulo diſcriminat. *Loccen.*

Barbaros potuit esse prudentia, traderetur. In his au- 14
 dientium suspensam dederat expectationem sui. Tum
 consilium aperit, utilius Bessio quam gratius. In vesti-
 bulo, inquit, *regiæ tuæ velocissimus consistit rex. Ante ille*
agmen, quam tu mensam istam movebis. Nunc ab Tanai exer- 15
 citum accerses, & armis flumina oppones. scilicet qua tu fu-
 giturus es, hostis sequi non potest? iter utrique commune est;
 victori tutius. Licet strenuum metum putes esse; velocior tamen
 spes est. Quin validioris occupas gratiam, dedisque te, ut cum- 16
 que cesserit, meliorem fortunam deditus quam hostis habiturus.
 Alienum habes regnum, quo facilius eo careas. incipies forsitan 17
 justus esse rex, quum ipse fecerit, qui tibi & dare potest regnum
 & eripere. Consilium habes fidele, quod diutius exsequi super- 18
 vacuum est. Nobilis equus umbra quoque virgæ regitur: igna-
 vus ne calcari quidem concitari potest. Bessus & ingenio & 19
 multo mero ferox, adeo exarsit, ut vix ab amicis, quo
 minus occideret eum, (nam strinxerat quoque acina-
 cem) contineretur. Certe è convivio profilivit haud-
 quaquam potens mentis: Cobares inter tumultum ela- 20
 psus, ad Alexandrum transfugit. VIIII millia Bactria-
 norum habebat armata Bessus, quæ quamdiu propter
 cæli intemperiem, Indiam potius Macedonas peti-
 turos crediderant, obedienter imperata fecerunt:
 postquam adventare Alexandrum compertum est; in
 suos

14 *Suspensam dederat &c.*] Aci-
 dalis vere emendavit: *In his audien-*
tis (quod est, audiente) *suspenderat ex-*
spectatione sui. cui suffragatur ipse Cur-
 tius 9, 7. eodem modo locutus: *Ea*
ipsa res omnium animos expectatione
suspenderat. Rader. Offenditur tamen
 adhuc illo principio Freinshemius, *In*
his. forte igitur fuit: *Ut his audientis*
susp. exp. sui; um conf. aperit. Aliter
 enim ne quidem probe cohæreant.

Quam tu mensam] *Υπερολικῶς*
 hoc. *Dictum factum.* parcæmia est de re
 dicto citius perfecta, &c. Erasmi adag.
 2, 9. 82, & 3, 6. 85. consule.

15 *Licet strenuum metum putes esse;*]
 Inde illud vulgo notum:

— *pedibus timor addidit alas,*
 ex Virg. *Aneid.* 8, 224. Respexit Eurip-
 pid. in *supp.* *Φόβος μὲ ἀναπτεροῖ.*
 Gebhardus in *Coru. Nep. Themistocl.*
 pag. 74. *Servit Cobares; cum ista dicit,*
causa. Metus profecto ignavorum ac ti-
midorum pedibus celeres addere alas so-
let.

18 *Nobilis equus umbra quoque &c.*]
 Elegans comparatio strenui & ignavi
 cum nobili & degenero equo. Scite
 quoque Horat. lib. 1. ep. 15.

Equi frenato est auris in ore.

21 suos quisque vicos dilapsi, Bessum reliquerunt. Ille cum clientium manu, qui non mutaverant fidem, Oxoanne superato, exustisque navigiis, quibus transierat, ne iisdem hostis uteretur; novas copias in Sogdianis contrahebat. Alexander Caucasum quidem, ut supra dictum est, transierat; sed inopia frumenti prope ad famem ventum erat. Succo ex sesama expresso, haud secus, quam oleo artus perungebant. Sed hujus succi ducenis quadragenis denariis amphoræ singulæ; mellis, denariis trecenis nonagenis; trecenis vini æstimabantur; tritici nihil aut admodum exiguum reperiebatur. *Siros* vocabant barbari: quos ita solerter abscondunt,

21 *Clientium*] Hi erant, qui propius magnanibus devincti, magna beneficia ferè prope fide pensabant, ne in extremis quidem patronos suos deserentes. Ergo olim stante re Romæ, ut quisque oppibus, domo, paratu speciosus per nomen & clientelas inlustrior habebatur. Tacit. 3, 55. Proin apud eundem 13, 37. maxima Tiridatis erat vis in propriis clientelis. Et Pompeji filio graviter inculcatis clientelas à patre relictas. Cato apud Historem de bell. Afr. cap. 22. Nihil ergo miuum, si vicissim pro ipsi omnem lapidem movebant patroni, illustri Cæsaris exemplo, quem ita de se dixisse ex Agellio 5, 13. compertimus: neque clientes sine summa infamia deserere possunt, quibus etiam à propinquis nostræ operæ servæ instituiuntur. Feissh.

22 *Ad famem*] Malo legere prope seditionem ventum, Berneggerus.

23 *Sesama*.] Sesama & Sesamum Latini, Plinius 18, 10. *Sesama* ab Indis venit. Columell. 11, 7. Græcis Σησαμω, apud Theophrast. 8, 5. & Dioscoridem 2, 121. Arabibus *Semsem* aut *Sensira*. Italis *Sesamo*. Hispanis *Iorgilium* & *Alegria*. Gallis *Iugoline*. Vide Matthiæ, ad Dioscorid. 2, 92. Videtur ut est in notis ad illa Petronii melliferos verborum globulos, & omnia dicta fractaque quasi papaveræ & sesamo sparsa.

antiqui dulcissimi operibus, palati gratia sesamum aspersisse. Macedones tamen ab esu Sesami abstinere; sed liquore inde expresso, velut oleo artus inunxere. *Raderus*.

Perungebant.] Ad mitigandum frigus, quod uncta membra commodius ferunt, tum quia oleum habet calorem, quem corpori communicat: tum etiam quod eo oblitis pori facilius excludunt externum frigus. Ea ratione Annibal ad Trebiam micisse Romanos legitur apud Florum 2, 6. *Hostes frigidum & nivalem nocti diem, quum se ignibus prius oleoque fovissent, &c. nostra vobis hyeme vicerunt*. De crebertimo apud veteres olei usu etiam vulgo notissimum. Freinsh.

Amphoræ.] Veniebat ergo amphora una 24. Philippicis numis: ita ut Philippicus 20, victoriatis seu 40, sextertis numis æstimeretur, hoc est, argenteo, qui 80 cruciferis seu 20 baziis, ut vulgo appellantur, constabat. Amphora vulgaris continebat 48 sextarios, qui faciunt hodie 24. mensuras nostrates, Denarius 8. stauruphoris seu cruciferis permutatur: qui 10. olim assibus respondebat, unde & nomen denarii 10. assibus accepit. Qua de re copiose disputavi in commentar. ad Martial. ut & de amphora. *Raderus*.

24 *Siros*.] Fuerant scrobes siberianæ

fcondunt, ut nisi qui defoderunt, invenire non possint. In iis conditæ fruges erant. In quarum penuria milites fluviatili pisce, & herbis sustinebantur. Jamque hæc 25 ipsa alimenta defecerant; quum jumenta, quibus onera portabant, cædere jussi sunt: horum carne dum in Bactrianos perventum, traxere vitam. Bactrianæ ter- 26 ræ multiplex & varia natura est. alibi multa arbor & vitis largos mitesque fructus alit: solum pingue crebri fontes rigant: quæ mitiora sunt, frumento conferuntur, cætera armentorum pabulo cedunt. Magnam 27 deinde partem ejusdem terræ steriles arenæ tenent: squalida siccitate regio non hominem, non frugem alit: quum vero venti à Pontico mari spirant, quidquid sa- buli

ranæ vel speluncæ, vel cryptæ, vel putei, in quibus triticum etiam ad 50 annos poterat incorruptum servari. De Siris Varro de re rust. 1, 57. *Quidam granaria habent sub terris uti speluncas, quas vocant Cειρῆς, ut in Cappadocia ac Thracia.* Vitruvius 6, 8. *Qui autem fructibus rusticis serviunt, in eorum vestibulis stabula, taberna; in adibus cryptæ, horrea, apotheca, cæteraque quæ ad fructus servandos.* Columella 1, 6. *Posunt etiam defossa frumenta servari, sicut transmarinis quibusdam provinciis, ubi puteorum in modum, quos appellant Siros, exhausta humus, editos à se fructus recipit.* Plinius 18, 30. *Servantur in scrobibus, quos Siros vocant, ut in Cappadocia & Thracia, &c.* Varro autor est; sic conditum triticum durare annis quinquaginta, milium vero centum. Observe interim, apud scriptores nunc Latina vocali scribi Siros, nunc Græca Συρος: Suidæ Σιρῶδες duplici ρ & Σειρῶ, Siribus fessa in qua semina conduntur. Etymologus vocem πικρῶ το. τῆς σι- τῆς τῆρῆν deducit, quasi vox sit composita pro σιτηρῶς, à conservandis frumentis ficta & dicta, Raderus. *Conditoria frugum occulta sunt* Marcellino 31, 18. ubi de Thracia loquitur. Quod magis etiam firmet sententiam Casauboni

in Athen. 4, 3. in verba Ἀναξανδρίδα: βολῶν σιρῶν δὲ δεικνύσθησιν. ubi ait: Σιρῶς est fovea in usum granarii vel apotheca cavata. Hesych. etiam πιδῶν interpretatur: quia in doliis præter vinum etiam alia servabant. Siros vocant αὐτῶτες res rusticæ Varro & Columella. Varro hoc amplius, siros in Thracia plurimum fuisse usum scribit. cur igitur hic (in Athenæo) mutemus ubi de re Thracia sermo est? In Vngaria autem vina frumenta que sic recondi usitatissimum esse, ex indigenis regionis comperio. Freinsh.

25 Carne] De hoc itinere Strabo lib. 15. *Via erat nuda arborum, nisi quod rari aderant terebinthi frutices, summa alimenti inopia, ut jumentorum carnibus vescerentur. atque iis crudum propter lignorum penuriam: sed ad hanc cruditatem concoquendum silphii copia præsens auxilio erat.* Silphium autem Latinis lascriptium vocati ex Plinio 19, 3. notum est, & ex eodem 12, 17. longe aliud esse mastichen. Ergo non recte confundit Silvius in hist. de Asia cap. 79. ubi dicit quosdam putare Silphium, id est mastichen alibi non nasci quam in Chio insula. Idem.

27 Venti] Sic fere Plutarch. Alex. cap. 46. Arrianus 3, 1. describit Am-

buli in campis jacet, converrunt. Quod ubi cumulatum est, magnorum collium procul species est, omniaque
 28 pristini itineris vestigia intereunt. Itaque qui transeunt campos, navigantium modo noctu sidera observant, ad quorum cursum iter dirigunt, & propemodum clarior
 29 est noctis umbra, quam lux. ergo interdum in via est regio, quia nec vestigium, quod sequantur, inveniunt; & nitor siderum caligine absconditur. Cæterum si quos ille ventus, qui à mari exoritur, deprehendit, arena
 30 obruit. Sed qua mitior terra est, ingens hominum equorumque multitudo gignitur. [Itaque Bactriani
 31 equites xxx millia expleverant.] Ipsa Bactra, regio-
 nis

monitidem: *Quotiescunque Auster ea in regione spirat, magna vi arena viam obruit, ita ut omnia virum vestigia obducantur, & perinde ut in pelago, quis eundem sit, cerni præ arena non possit. Neque enim signa ulla sive nocte ad viam extant, non collis, non arbor, non certum tumuli, ex quibus viatores itineris rationem colligere ut nauta ex astris, possint. Et de his regionibus 6, 5. Ducis delictis a vento via vestigia, via sese oblitos esse dicebant. Neque enim in arena qua densa aquaque omni ex parte viam obducerat, eam cognosci posse, quod neque arbores juxta viam posita essent, neque firmus aliquis certusque collis extaret: neque ex astris noctu, aut ex sole interdum itineris rationem observarent, &c.*

28 *Sidera observant,*] De locis Arriani proxime adductis dubius sum, an rectius sit huc trahere, ut idem dicat, quod & ratio suadet, & alii auctores probant: nullis aliis viæ signis extantibus, homines ea per loca facientes iter, ut nautas, astris pro ducibus usos. Silius 3, 664.

Errantem campo, & semper media arva videntem,

Sidonius Cynosura regit fidissima nautis.

Jucan. 9, 495.

— *nec sunt discrimina terra*

Villa, nisi aetheria, medio velut equore, flamma.

Sideribus novere vias. —

Plinius 4, 5. de Syrte minori: *Et terra autem siderum observatione ad eam per deserta harenis, perque serpentes iter est. Vbi illa è terra autem, non concòquo, nec tamen cogitandi jam habeo tempus. nisi quod appareat omnia se rectius habitura, si particula prior abjiciatur. Si teneas, legam; Aeterna. Aeterna siderum observatione, hoc est, longa, perpetua, sicut in nostro 4, 1. aeterna sordes. Sed ad alia properamus. Aelianus de histor. an. 7, 48. relictis urbibus (in Africa) quorum situm ex astris forte (quod aiunt) conjiciebat, &c. Sic ergo hi loquuntur, ut Arriani: nulla esse signa, quibus itineris rationem colligere, ut nauta ex astris, possint. Non ergo tandem habebant eadem astra, quæ nauta: aut nauta alio doctore quam necessitate incepterunt astra observare, cum nullum aliud viæ haberent indicium? Quid ergo si tentemus in priori Arriani loco rescribere: *ὡς κὲ οἱ ὀδῶν τεκμαίρονται τῶν πορείων, καὶ θάπερ οἱ ναύται, τοῖς ἀστροῖς.* & in altero: *ὡς ὡς τῶν ἀστρῶν οὐ νυκτὶ ἢ μεθ' ἡμερῶν ὡς τὸ ἥλιον μεμελετησῶν (φίσι τῶν πορείων.* Freinsb.*

29 *Interdum*] Namque dies consuevit, Silius 3, 663.

nīs ejus caput, sita sunt sub monte Parapamisso. Ba-
ctrus annis præterit incēnia. is urbi & regioni dedit
nomen. Hic regi stativa habenti nunciatur ex Græcia 32
Peloponnesium Laconumque defectio. nondum enim victi
erant, quum proficiscerentur tumultus ejus principia
nunciaturi: & alius præfens terror affertur; *Scythas, qui
ultra Tanaim amnem colunt, adventare Besso ferentis opem.*
Eodem tempore, *que in gente Ariorum Caranus & Erigy-
jus gesserant,* perferuntur. Commissum erat prælium 33
inter Macedones Ariosque. Transfuga Satibarzanes
barbaris præerat; qui quum pugnam segnem utrinque
æquis viribus stare vidisset; in primos ordines adequi-
tavit; demptaque galea, inhibitis qui tela jaciebant; si
quis *virium dimicare vellet,* provocavit ad pugnam; *nu-
dum se caput in certamine habiturum.* Non tulit ferociam 34
barbari dux exercitus Erigyjus, gravis quidem ætate;
sed

31 *Caput.*] Propert. 3, 10. de Semi-
ramide: *Iussit & imperio surgere Ba-
ctra caput.*

32 *Nondum*] His verbis se ipsum
explicat Curtius, non de nova defe-
ctione se loqui, sed de bello Spartaño,
quod supra initio libri sexti descripse-
rat. Ejus autem eventum nondum scie-
bat Alexander, sed tantum qui princi-
pia motus ejus nunciarent, per tanta
terrarum spatia demum ad eum perve-
nerunt. Valde igitur falluntur, qui defe-
ctionis ejus causam vel ad Philotæ
supplicium, vel ad edictum quo rex
jubebat exules Græcorum à suis recipi,
putant referendum. nam utrumque hoc
gestum Antipatri de Lacedæmoniis, vi-
ctoria posterior fuit. Nec sane bis cum
Laconibus pugnavit Antipater: ut ex
hoc loco male intellecto, volunt ex-
sculperere. Freinsb.

Erigyjus] Breviter id tangit Arria-
nus 3, 5. quem ab interpretum levi er-
rato liberato. *Artabazum Persam, &
Erigyjum Caranumque unum ex sociis.*
Non hæc est mens Arriano, sed hoc
vult: *Art. Persam, & Erig. Caranum-*

que ex amicis. De eo quod *socios* inter-
pretantur, ubi *amicos* debebant, jam se-
mel atque iterum dictum est. nunc acce-
dit, illa verba *ἑταίρων* non ad unum
Caranum pertinere, sed haud minus
ad Erigyjum. certum hoc, si aliunde
non esset. ex ipsius verbis apud Cur-
tium mox, *quales amicos & milites
Alexander habeat, ostendam.* Freins-
hemius.

34 *Gravis quidem ætate;*] Curtii
verba mihi in mentem revocant paroc-
ciam: *Dares Entellum provocat.* Ex-
plicavit verbum hoc Erasmus Adag. 3,
1. 69. *Memento,* inquit, *Hieronymus*
(in epist. ad Augustinum) *Daretis &
Entelli. Conveniet uti, si quando quis-
piam juvenili temeritate laceffer ali-
quem, non perinde promptum ad susci-
piendum certamen, verum intoleran-
dum, si semel inierit: Qui senum ferme
mos, uti libenter suffugiant negotia, su-
scepta pertinaciter gerant. Sumtum est
ex Aneid. 5, 369. ubi Dares quispiam
viribus fretus & ferox juvenis, ultro pro-
siliens in medium, quemvis ad certamen
provocat, &c.* Radcrus,

sed & animi & corporis robore nulli juvenum postfe-
rendus. Is galea dempta caniciem ostentans; venit, in-
quit, dies, quo aut victoria, aut morte honestissima, quales
35 amicos & milites Alexander habeat, ostendam. Nec plura
eloquutus equum in hostem egit. Crederes impera-
tum, ut acies utræque tela cohiberent. protinus certe
recesserunt dato libero spatio; intenti in eventum, non
duorum modo, sed etiam suæ fortis, quippe alienum
36 discrimen sequuturi. Prior barbarus emisit hastam,
quam Erigyus modica capitis declinatione vitavit. At
ipse infestam sarissam equo calcaribus concito in me-
dio barbari gutture ita fixit, ut per cervicem emereret.
37 Præcipitatus ex equo barbarus adhuc tamen repugna-
bat. Sed ille extractam ex vulnere hastam rursus in os
dirigit. Satibarzanes hastam manu complexus, quo
38 maturius interiret, ictum hostis adjuvit. & barbari du-
ce amisso, quem magis necessitate quam sponte sequu-
ti erant, tunc haud immemores meritorum Alexandri,
39 arma Erigyjo tradunt. Rex his quidem lætus, de Spar-
tanis

Galea dempta] Nescio cur hoc referant ad morem alloquendi regem, de quo infra 9, 3. Non enim hac causa caput nudavit Erigyus, sed accepta barbari conditione, qui sic obtulerat certamen, ostendendæ virtutis causa. quomodo Paul. Warnefrid. de gest. Langobard. 1, 20. Herulos omnino nudos pugnasse scribit, operientes solummodo corporis verecunda. Sed de capite intecto, usitatius, ita spectatus & sacro vir pugnam pro Romanis ciens, ostendenda, ut ferebat, virtutis. apud Tacit. 3, 41. Ita minor Cyrus nudo capite pugnam exspectans constitit. Aitunt ceteros etiam Persas capitibus nudis aleam prelii subire. Xenophon. lib. 1. ἀναδύσσει. Ut ita hic quoque Satibarzanes eam observari consuetudinem, hostique provocantem morem gesserit Erigyus, ne deterior virtute vel periculi metuentior videretur. Frensch.

35 Imperatum,] Nam certe aliter difficile est ab utraque acie id obtinere. quod egregie representavit Barclai Argen. lib. 4. apud quem in duello Raditobanis & Poliarchi agere tandem, nec antea quam sapius iussus, recessit e medijs milibus, Regibusque arenam restituit.

Duorum] Non displicet. Vide tamen num fuerit, ducum?

38 *Necessitate*] Sic apud Liv. 45, 26. Passagione nemo adversus prepotentes viros hiscere audebat. & 29, 3. culpam in auctores belli, Indibilem, ceterosque principes, &c. conferentibus, &c. a quibus videlicet coacti essent. Ammian. 21, 23. de Aquilejensibus: Residui omnes abierunt innoxii, quos in certaminum rabie necessitate egerat, non voluntas. Sic apud Plutarch. Pompejo cap. 17. Sthenes profiteretur se amicis persuasisse, inimicos vi adegisse ad factionem Marianam.

Arma Erigyjo tradunt.] Quod de conditionis

tanis haudquaquam securus, magno tamen animo defectionem eorum tulit; dicens, *non ante ausos consilia nudare, quam ipsum ad fines India pervenisse cognovissent.* Ipse 40 Bessum persequens copias movit: cui Erigyjus spolia barbari, ceu opimum belli decus præferens, occurrit.

ditionis non signum modo, sed pignus. Idem aliquoties reperias apud Livium ut 29, 3. *tradentibusque arma & deditibus sese.* 40, 41. *in deditiorem venerunt, armaque tradiderunt.* 40, 16. *per deditiorem Ligures recipi, & receptis arma adimi.* Per duellum finire arma non probatur, quum ab ancipiti fortuna pendeat, & in præjudicium belli fiat, cujus eventus Deo inprimis committendus est: licet nonnulli probent, si ex publico pacto & communi auctoritate ineatur. Alias in duello verum decus & gloria esse nequit, quum

gloria Dei & mandatis ejus repugnet; veluti de duello respondebat Henticus Borbonius Princeps Condæus. *Loccenius.*

39 *Cognovissent.*] Hoc ita dicentem Curtius facit Alexandrum, non quod revera sic esset; nec enim principio motus sui Lacones cognoscere poterant, ubi futurus esset Alexander, cum ejus rei nuncius ad eum perveniret: sed quia tum primum de defectione diu ante facta audit; tanquam de re nova, & quæ modo accidisset ex communi hominum more pronunciat. *Freinsh.*

CAP. V.

Exercitus Alexandri, siti liberatus. Oxum annem industrie trajicit. Bessus, dolo captus, ad Alexandrum adducitur. à quo & Darii fratri Oxatri crucifigendus traditur.

NIGITUR Bactrianorum regione Artabazo tradita; sarcinas & impedimenta ibi cum præsidio reliquit. Ipse cum expedito agmine loca 1
deserta Sogdianorum intrat, nocturno itinere exercitum ducens. Aquarum, ut ante dictum est, penuria, prius desperatione, quam desiderio bibendi sitim 2
accendit. Per cccc stadia, ne modicus quidem humor existit. Arenas vapor æstivi solis accendit, quæ ubi 3
flagrare cœperunt, haud secus quam continenti incendio cuncta torrentur. Caligo deinde inmodico terræ 4
fervore excitata, lucem tegit: camporumque non alia quam

1 *Sogdianorum*]. Certissimam Glareani emendationem quidni recipiam? Qui enim illi *Sustani*, quos hic legebamus? De Sogdianis autem

sermonem esse, evidentissima nota ostendit in hoc cap. *qua in Sustanis acta erant cognoscit.* ea autem in Sogdianis acta fuisse, extra dubitationem est.

§ Noctur-

5 quam vasti & profundi æquoris species est. Noctur-
 numiter tolerabile videbatur, quia rore & matutino
 frigore corpora levabantur. Cæterum cum ipsa luce
 æstus oritur: omnemque naturalem absorbet humo-
 6 rem ficcitas; ora visceraque penitus uruntur. Itaque
 primum animi; deinde corpora deficere cœperunt. pi-
 7 gebat & consistere & progredi. Pauci à peritis regio-
 nis admoniti præpararant aquam. hæc paulisper re-
 pressit sitim: deinde crescente æstu rursus desiderium
 humoris accensum est. Ergo quidquid vini oleique
 erat, hominibus ingerebatur. tantaque dulcedo bi-
 8 bendi fuit, ut in posterum sitis non timeretur. Graves
 deinde avide hausto humore non sustinere arma; non
 ingredi poterant; & feliciores videbantur, quos aqua
 defecerat, quum ipsi sine modo infusam vomitu coge-
 9 rentur egerere. Anxium regem tantis malis, circum-
 fusi amici *ut meminisset sui*, orabant; *animi sui magnitudi-*
 10 *nem unicum remedium deficientis exercitus esse*: quum ex iis

qui

5 Nocturnum] Sic postea in Gadrois
 plinium itineris noctu confecit. Ar-
 xian. 6, 4. quem cum hoc loco compa-
 rare possis.

Matutino] Causa, cur matutino
 tempore majus sit frigus, quam nocte,
 cum tamen sol sit mane propinquior,
 triplex est. 1. quia tunc majus est tem-
 pus absentia solis, unde magis refrigerata
 est terra? Cum enim sol sui presentia ter-
 ram calefaciat & aerem, absentia certe
 longiore solis, majus frigus exoritur, diu-
 zius autem absuit à vobis sol manq, quam
 media nocte. Licet ergo in auroa rursus
 sol accedat, tamen calorem suum tam cito
 non potest aeri communicare. 2. quia die
 appetente ros & pruina cadit. hac autem
 aëria frigida sunt, & aërem frigidior-
 rem reddunt. 3. quia tunc acrius nobis
 videtur frigus, quod concepti jam sint ci-
 bi, & stomachus mansu vacuus quo au-
 tem inaniore sumus, eo magis persentiscimus
 frigus ambiens. Aristot. sect. 8. pro-
 blem. 17. Forerius.

7 Quidquid vini oleique erat,] Pa-
 rum hoc est. Hoc mirum, quod Cre-
 tentes, dum à Metello obsiderentur,
 sua jumentorumque suorum urina sitim
 torserunt, justius dixerim, quam susten-
 taverunt. Val. Maximus 7, 6. ext. Rad.

Hominibus] Venustius absit: nec est
 forte nisi è glossa. Acidalius.

8 Aqua] Hic quidem non dubium,
 quin additamentum sit aqua. Non enim
 jam aquam, sed vinum & oleum ingur-
 gitant. Dele, & mox infusum etiam
 scribe, ut humorem utrobique capias.
 Ad finem fors fiat, an regerere scriptum
 auctori. Acidalius. Cujus conjectura de
 aqua potior videtur explicatione Rade-
 ri, cui ibi ea vox pro quovis humore
 puratur posita. in seq. fortean fuit, sine
 modo infusa vom. cog. regerere. ut sic
 verbo neutro, omnia quæ prius dixe-
 rat, complecteretur. Freinsh.

9 Animi sui magnitudinem &c.]
 Magnus & erectus Ducis animus defi-
 cientibus militibus animos reddit. Ta-
 citus XIV,

qui præcellerant ad capiendum locum castris, duo occurrunt utribus aquam gestantes, ut filiis suis, quos in eodem agmine esse, & ægre pati sitim non ignorabant, occurrerent: qui quum in regem incidissent; alter ex i iis utre resoluta, vas, quod simul ferebat, implet, porrigens regi. Ille accipit: percontatus quibus aquam portarent, filiis ferre cognoscit. Tunc poculo pleno, sicut 12 oblatum est, reddito; *nec solus*, inquit, *bibere sustineo; nec tam exiguum dividere omnibus possum. Vos currite, & liberis vestris, quod propter illos adtulistis, date.* Tandem ad flu- 13 men Oxum ipse pervenit prima fere vespera. sed exercitus magna pars non potuerat consequi: *in edito monte ignes jubet fieri, ut ii, qui ægre sequebantur, haud procul castris se abesse cognoscerent.* Eos autem, qui primi agmi- 14 nis erant, *mature cibo ac potione firmatos, implere alios utres, alios vasa, quibuscumque aqua possit portari, iussit, ac suis opem ferre.* Sed qui intemperantius hauserant, 15 inter-

citus XIV. Annal. *Ducis patientia mitigat adversa militum.* Vegetius 3, 9. *Desperantibus crescit audacia adhortatione Ducis, & si nihil ipse timere videatur.* Plura alii in hanc sententiam notarunt.

12. *Nec solus*, inquit, *bibere sustineo; &c.*] In toleranda siti primus omnium, quod equidem meminero, prævit exemplo fortissimus Hebræorum rex David. 2. Reg. cap. 2. [imo illa Davidis non sitis, sed libido fuit.] Cato proximus huic, si verus Lucan. 9, 497. quem historicum potius quam poetam egisse veteres (Martial. 14, 194.) censuerunt: qui in ficcis Nasamonum arenis sitibundus, oblata aqua,

Excusit galeam, suffecitque omnibus unda.

quam nemo post respuentem ducem sitivit, adeoque omnibus suffecit. ut & in Alexandri alio simili facto Plutarch. cap. 76. notavit. Ab eodem facto laudatur Theodosius minor, de quo vide Sozomeni interpretem præfat. in lib. 1. hist. Ecclesiast. Non eadem tolerantia

fuit Lyfimachus, sed *apud Getis siti eo redactus, ut se cum toto exercitu in potestatem hostium dederet, postea cum frigidam bibisset, dii boni, inquit, quam ob brevem voluptatem summam amisi felicitatem?* Plutarch. Apophth. cap. 49. & cap. 16. de sanit. tuenda. Catonis exemplum supra ex Lucano citatum, historica fide firmat idem Plur. in Car. cap. 17. Inter cæteras virtutes etiam à sitis tolerantia laudat Annibalem suum Silius 1, 261.

Exercetque sitim, & spectato fonte recedit.

Præclarum exemplum regiæ abstinentiæ, cum militum abstinencia sitisque tolerantia certantis. Regem nolle bibere. omnium militum potu destitutorum sitim domar. vide hic fusè Raderum & Freinshemium. Quor autem hodie cum suis non abstinencia, sed luxu cerrant? *Loccen.*

15 *Sed qui intemperantius hauserant,*] Quum non turbida solum, sed & limpida aqua avidius hausta nocent;

intercluso spiritu extincti sunt: multoque major ho-
 16 rum numerus fuit, quam ullo amiserat prælio. At ille
 thoracem adhuc indutus, nec aut cibo refectus aut po-
 tu; qua veniebat exercitus, constitit. nec ante ad cu-
 randum corpus recessit, quam præterierant, qui agmen
 sequebantur: totamque eam noctem cum magno ani-
 17 mi motu perpetuis vigiliis egit. Nec postero die lætior
 erat, quia nec navigia habebat; nec pons erigi poterat
 circum amnem nudo solo, & materia maxime sterili.
 Consilium igitur, quod unum necessitas subjecerat, init.
 18 utres quamplurimos stramentis refertos dividit. his
 incuban-

ceant, quod præter experientiam etiam
 testatur Florus 4, 10. contra gratior sit,

— *modicis haustibus unda siti,*

velut Rutilius in Itinerario loquitur,
 cura Ducis hoc quoque providendum
 erit; cui ex servato milite non exiguum
 decus & emolumentum. Quomodo
 autem aqua turbida & palustris, si non
 alia adsit, purganda & salubris reddenda
 sit; nimirum ut in dolia infundatur
 & sub aërem exponatur, donec refede-
 rit, postea in alia vasa leviter diffunda-
 tur, relicta feces subsidente; vel ut lau-
 rus in aqua hujusmodi madescat; pluri-
 bus notavit Stewechius ad Veget. 3, 2.

Intercluso spiritu] Causam hujus
 reddunt ἀνικητέως caloris inter-
 rioris, qui primum æstu diffusus, re-
 pente per frigidum humorem & aquam
 copiosius haustum opprimitur & ex-
 tinguitur, non secus ac si ignem infusa
 largius unda suffocet. Galenus de tre-
 more, &c. cap. 15. *Considera mihi sane
 flammam externam, quæ aliquando ino-
 pia materia, unde accendebatur, corrup-
 pitur: aliquando in sole splendido mar-
 cescit: & rursus ab aqua multa extin-
 guitur: aut copia lignorum super ipsam
 congestorum suffocatur.* Plura ex Galeno
 adderem, si res exigeret. Raderus. Sic
 postea in Gadrosis Alexandri militum
 multi, ardore sitique pressi, aquarum co-
 piam nacti, immodico potu interierunt.
 Arrian. 6, 4. Idem etiam evenit M. An-

tonio copias è Media reducente in Ar-
 meniam, ubi post diutinam inopiam
 avide inhiantes cibo potuque milites,
 supra duodecim millia morbo perie-
 runt. Plutarch. Anton. cap. 66. Hoc
 igitur casu edoctus Alexander *deinceps
 nequaquam castra prope stupios locavit,
 sed viginti minimum stadiis remota,* ut
 Arrian. 6, 4. observat. Et aliud etiam
 elegans ejus factum narrat Polyæn.
 strat. 4, 3. quo à bibendo milites ab-
 sterruit, per præconem iussu proclama-
 ri, amnem, præter quem tum ducebat,
 mortiferam aquam habere. *Freinsh.*

18 *Utres*] Unde acceptos? ex pelli-
 bus & papilionibus, sub quibus miles
 in tentoriis degebat, inquit Arrian. 3, 6.
Raderus. Habuerunt etiam sine dubio
 jam confectos plurimos utres, quibus
 aquam, aliaque portaverant, ut in Afri-
 cano itinere, supra 4, 7. Porro de ea ra-
 tione trajiciendorum fluminum mul-
 ta congestere Stewech. ad Veget. 3, 7.
 Casaub. in Sueton. Cæs. 57. & Lipsius
 Poliorcet. 2, 5. Quibus non habeo
 quod addam, præter locum Grego-
 ræ 2, 8. de barbaris nationibus Scytharum
 potentia pulsas: *διφθέγγος ἀνι-
 κήτης αἰθρίας καὶ φθῆνης πεπληρωμέ-
 νους ἢ ἴσπον δρέθησαν.* ubi καὶ φθῆ-
 nos vocat. & Arrianus 5, 2. in eadem
 re utitur, nostro *stramenta* sunt, signi-
 ficantissimo vocabulo, ut testatur Vul-
 canius in præfat. in Arrianum, quam
 etiam

incubantes transnavere amnem: quique primi transierant, in statione erant, dum trajicerent cæteri. Hoc modo sexto demum die in ulteriore ripa totum exercitum exposuit. Jamque ad persequendum Bessum stauerat progredi; quum ea quæ in Sogdianis erant, cognoscit. Spitamenes erat inter omnes amicos præcipuo honore cultus à Besso. sed nullis meritis perfidia mitigari potest. quæ tamen jam minus in eo invisa esse poterat, quia nihil ulli nefastum in Bessum interfectorem regis sui videbatur. Titulus facinoris speciosus præferebatur, *vindicta Darii*; sed fortunam non scelus oderant Bessi. Nam ut Alexandrum Oxum flumen superasse cognovit; Dataphernem & Catenem, quibus à Besso maxima fides habebatur, in societatem rei adsciscit. Illi

etiam vocem inepte in *sarmenta* mutari à quibusdam Casaubonus citato loco judicat. *Freinsh.*

20 Nullis meritis perfidia mitigari potest.] *Occultum*, inquit Val. Max. 9, 6. pr. & *insidiosum malum perfidia*, cujus efficacissima vires sunt, mentiri ac fallere: fructus in admissio scelere consistit, tum certus, cum credulitatem nefariis vinculis circumdedit: tantum incommodi humano generi afferent, quantum salutis bona fides præstat. Inde dubitatum est de Hannibale, majorne an peior vir haberi deberet. Sic lib. VI. Craterus de Philotâ: *Nec est quod exisimes eum qui tantum facinus ausus est, veniâ posse mutari. Scit eos qui misericordiam consumerunt, amplius sperare non posse.* Exempla in Absolone, in Besso lib. VI. Curt. in Bicone lib. IX. authoribus salutis ac dignitatis suæ insidiantibus, ut vere de hujusmodi perfidis dixerit Tacitus: *Plura peccant dum demeremur, quam dum offendimus.* Quod perpendens Ant. Diadumenus ad patrem Macrinum de duce Armeniæ altisque dimissis ita scribit apud Ælium Lampridium: *Non satis mi pater videri in amore nostro tenuisse tuos mores, qui tyrannidis affectat a conficiis reservasti, sperans eos vel amiciores*

tibi futuros, si iis parceres, vel ob antiquam familiaritatem demitrendos: quod nec debuit fieri, nec potuit. Nam primum omnium jam te exulcerati suspitionibus amare non possunt. denique crudeliores inimici sunt, qui obliti veteris familiaritatis se inimicissimis tuis junxerunt. Etenim ut æthiops etiam optimo simegmate & aqua mundissima dealbari non potest: ut cato ferina quæcunque etiam condimenta adhibeas, tamen ferinum quid sapit; ita mali & perfidi quibuscunque beneficiis non solum non meliores, sed & deteriores sæpenumero evadunt. Isocrates orat. ad Demonic. scitè dixit, illis qui de malis bene merentur, idem usuvenire quod iis qui alienos canes pascunt. Nam & hi æque allatrant eos qui dant quam quoslibet: & improbi non minus eos qui bene de ipsis merentur, quam illos, qui eis nocent, lædunt. Elegans etiam in hanc sententiam Sueonum exstat adagium: *Gör wat widd en stat / och bedh tit Gudh / at han touar tigh atdrigh / id est, Benefac homini nequam, & roga Deum, ne ille (nequam) tibi unquam referat gratiam.*

Oderant] Malim oderat cum Acidalio: maxime ob id quod statim sequitur; Nam ut cognovit, &c.

- promptius adeunt, quam rogabantur; adsumptisque octo fortissimis juvenibus, talem dolum intendunt.
- 22 Spitamenes pergit ad Bessum, & remotis arbitris, *comperisse ait se, insidiari ei Dataphernem & Catenem: ut vivum Alexandro traderent agentes, à semet occupatos esse, & vin-*
- 23 *ctos teneri.* Bessus tanto merito, ut credebat, obligatus; partim gratias agit, partim àvidus explendi supplicii
- 24 *adduci eos jubet.* Illi manibus sua sponte religatis, à participibus consilii trahebantur: quos Bessus truci vultu intuens consurgit, manibus non temperaturus. At illi simulatione omissa circumstant eum, & frustra repugnantem vinciunt; direpto ex capite regni insigni, la-
- 25 *cerataque veste, quam spoliis occisi regis induerat.* Ille *deos sui sceleris ultores adesse confessus; adjecit, non Dario iniquos fuisse, quem sic ulciscerentur; sed Alexandro propitios,*
- 26 *cujus victoriam semper etiam hostis adjuvisset.* Multitudo an vindicatura Bessum fuerit, incertum est; nisi illi, qui vixerant, *jussu Alexandri fecisse ipsos* e mentiti, dubios adhuc animi terruissent. In equum impositum Alexan-
- 27 *dro tradituri ducunt.* Inter hæc rex, quibus matura erat missio, electis DCCCC fere, equiti bina talenta dedit; pediti terna denarium millia: monitosque *ut liberos generarent,* remisit domum. Cæteris gratiæ actæ, quod *ad reliqua belli navaturos operam* pollicebantur.
- 28 [Tum Bessus perducitur] Perventum erat in parvulum oppidum, Branchidæ ejus incolæ erant. Mileto quon-

dam

21 *Adeunt,*] Forte *adsunt.* Sebestius.

27 *Eloctis DCCCC fere,*] Modius ita recte. nam & Atrianus 3, 6. *Ὀκλήξας τῶν Μακεδόνων τὰς πρεσβυτέρους,* eligens seniores Macedonum. Locentius. Sic & edd. nonnullæ, quas secuti sumus.

28 *Tum Bessus perducitur*] Bessus ad regem perducitur infra 7, 5. cum jam agmen pervenisset ad Tanaim antem. nulla igitur causa est, cur per hanc glossam interveniat rebus Bran-

chidarum. Qui autem *Tum* in *Cum* mutant; mentem auctoris in alicujus sensum transferunt.

Branchidæ] *Strabo lib. 11. testis:* Circa hæc loca eum etiam Branchidarum urbem excidisse, quos eo Xerxes collocarat, ultro eum à patria secutos, quod pecuniam Dei in Didymis & donaria prodidissent: at Alexandrum sacrilegia eorum & prodicionem abominatum, urbem delevisse. *Callisthenes apud Strab. lib. 17. cum* Apollo Branchidarum

nam jussu Xerxis, quum è Græcia rediret, transferant, & in ea sede constiterant, quia templum, quod Didymeon adpellatur, in gratiam Xerxis violaverant.

Mores

chidarum oraculum deseruisset, ab eo tempore quo templum à Branchidis Xerxem sequentibus spoliatum fuit, & fons defecisset. Et vide *Strab. lib. 14.* Fuerunt autem hi Branchidæ non populus aliquis, aut civitas, sed familia Milesia, cui creditum erat templi illius sacerdotium, Paphii Cinyrabus, apud Tacit. H. 2, 3. ita dicta à Brancho generis auctore. *Strab. lib. 9.* ubi de Delphis, & cæde Pyrrhi: *Hujus Macharei de stirpe postea natum ferunt Branchum, qui templo apud Didyma presuit.* Inde templum hoc Stadius Theb. 8, 198. vocat

— *intranspenetralia Branchi:*

Et Theb. 3, 478.

— *patrioque equalis honori Branchus.*

Plura de eo *Cæll. Rhodig. A. L. 4, 23.* His ergo &, ut facile colligitur, clientibus & servitiis eorum sedem ultra Oxum attribuit Xerxes, quorum posterifereinceps aucti, in parvuli oppidi frequentiam excreverunt. *Freinsb.*

Iussu Xerxis,] Qui idem etiam cæteris Græcis mandavit, ut patria tradita, meliores terras præbiturum sequerentur, Herodotum vide. Item ex Bœotia traduxit nonnullos, de quibus *Diodor. 17, 110.* Ejusmodi translationes gentium plures leguntur. Sic enim *Philippum* Justinus 7, 5. ait *populos & urbes, ut illi vel replenda, vel derelinquenda quæque loca videbantur, ad libidinem suam transtulisse.* quo loco plura ejus generis exempla notavit *amantiff. Socer.* quibus adde *Eusebium de Ocho,* qui Iudæos ita transtulerit: sicut prius eorundem partem *Theglat-phalasar* 4 Reg. 15, 29. & *Herodotum* 5, 15. & *P. ronas.* & 6, 119. de *Dario,* qui *Erythæos.* *Idem.*

Didymeon] Rescribe *Didymæon.* quamvis apud *Strab. lib. 14.* etiam *Ἀπόλων & Διδυμείως* legatur, ab recto *Ἀπόλων Διδυμείως,* *Apollo*

Didymeus. *Becanus Goropius* rursus exoticam adfert *Didymeï* vocis originem, quam *Noacho* attribuit, multaque paginis de *Didymæo,* & *Brancho,* & *Philefio* disputat in *Francicis,* & aliis. *Cæterum,* cur *Apollo, Didymæus* sit appellatus, docet *Macrobius Saturnal. 1, 17.* *Ἀπόλλωνα Διδυμείον* vocant, quod geminam speciem sui numinis præfert ipse, illuminando formandoque lunam. Etenim ex uno fonte lucis, gemino sidere spatia diei & noctis illustrat. Vnde, & *Romani solem* sub nomine & specie *Iani, Didymæi Apollinis* appellatione venerantur. Est mentio hujus *Apollinis* apud *Sozomenum* hist. *Eccl. 1, 7.* *Apulej. lib. 5.* *Lactantium Firmian.* de vera sapient. 4, 13. ubi extat de *Christo* oraculum, quis fuerit. *Raderus.* Nos *Didymeon* scripsimus *Διδυμείον.* qua terminatione finire solent ædificiorum vocabula, à propriis nominibus appellationem habentia, ut ab *Ἀρχιδίους Ἀρχιδείον,* apud *Plin. 5, 17.* sic à *Διδυμείους,* quomodo præter alios & *Origeni* sine lib. 1. contra *Celsum* vocatur, *Διδυμείον.* Id ergo templum, ut vidimus, non uno nomine innotuit. *Plinius* & ex eo *Mela 1, 17.* *Branchidarum* appellationem vetustiorum fuisse scribunt, *Didymæi Apollinis* recentem. *Didymæa limina* vocat *Stadius Theb. 8, 199.* *Lucianus* de eo loquens, contentus est *Branchidas* appellare, post *pr. Pseudomantis.* quomodo & *Herodot. 1, 45.* & 157. quem valde miror de isto sacrilegio, & transectis *Branchidis* tacuisse. Videtur autem locus ubi *Branchidæ* templumque fuerunt, quamquam à sacerdotibus vulgo nominaretur, vero nomine *Didyma* fuisse dictus. Ita certe *Stephanus.* Sed & *Strab. lib. 9.* *templo apud Didyma.* & alibi etiam *Didyma,* ut loci ejus nomen præfert. Imo *Pausanias* lib. 2. disserit ἢ ἐν Διδυμείως

29 Mores patrii nondum exoleverant; sed jam bilingues
 erant, paulatim à domestico externoque fermone de-
 generes. Magno igitur gaudio regem excipiunt, ur-
 bem seque dedentes. Ille Milesios, qui apud ipsum milita-
 30 rent, convocari jubet. Vetus odium Milesii gerebant in
 Branchidarum gentem. Proditis ergo, sive injuria, sive
 originis meminisse mallent; liberum de Branchidis permittit
 31 arbitrium. Variantibus deinde sententiis; seipsum confi-
 deraturum quod optimum factu esset, ostendit. Postero die
 occurrentibus, Branchidas secum procedere jubet. Quum-
 que ad urbem ventum esset; ipse cum expedita manu
 32 portam intrat. Phalanx mœnia oppidi circumire iussa; &
 dato signo diripere urbem proditorum receptaculum, ipsosque ad
 33 unum cadere. Illi inermes passim trucidantur, nec aut
 commercio linguæ, aut supplicum velamentis preci-
 busque inhiberi crudelitas potest. Tandem ut dejice-
 rent, fundamenta murorum ab imo moliantur, ne quod
 urbis

τοῖς Μιλησίων Ἀπόλλωνα à Canacho Sicyonio fabricatum refert: & lib. 5. iterum in Didymis Milesorum aram sanguine victimorum ab Hercule exstructam. Sed & Froben. hoc loco sic edidit: *Didyma*. Ab iis igitur Didymis videtur appellatus fuisse deafter ille *Didymæus*, sive *Didymens*, ut vulgo solebant à loco vocari, ubi colebantur. Magnam autem ejusdignationem postea quoque fuisse constat ex Plin. 6, 16. ubi Demonax, Hercules, Liberi, & Alexandri terminis superatis, aras *Apollini Didymæo statuit*: unde forte conjici possit Demonactis patria. Deinde ex Vlpiano tit. xx. ubi scribit, *Apollinem Didymæum*, cum paucis aliis diis, quibus Scitis aut Principum constitut. id beneficii concessum erat, hæredem posse scribi. Quamquam oraculum illud, cum multis aliis, quæ ibi nominantur, adventu Christi conticuerit, ut refert Nazianzenus in Carm, ad Nemesium sub finem. *Freinsh.*

29 *Militarent*,] Sic rectius quam

militabant: loquitur enim tanquam ex verbis regis, convocare Meletios qui militant mihi: quæ referens aliter vix recte narret, quam: *jussit, ut qui militarent, &c.*

30 *Milesii gerebant*] Ira sine dubio legendum esset, etiam si non addiceret B. 1. ex Ms. codicibus. Sequitur ergo statim. *Huic sive, &c. mallent*, ut sententias sermonem esse de pluribus.

Injuria, sive originis] Quorum illud ad pœnam valebat, hoc ad veniam. Similiter apud Tacit. 2, 58. *Segestes: Tuum erit consultare, utrum prævaleat, quod ex Arminio concepit, an quod ex me genita est.*

31 *Occurrentibus*] Militibus Alexandri Milesiis ad audiendam regis sententiam.

33 *Vt dejicerent*] Hoc pro glossmate habent Acidalius & Raderus; me non offendit: sic enim contruo. *Tandem, ut dejicerent fundamenta murorum, ab imo (ca scilicet) moliantur.* Vt ne fund. quidem urbis superessent, adeoque

urbis vestigium exstaret. Nec mora, lucos quoque sacros non cædunt modo; sed etiam exstirpant: ut vasta solitudo & sterilis humus, excussis etiam radicibus, linqueretur. Quæ si in ipsos prodicionis auctores exco-
 gitata essent; iusta ultio esse, non crudelitas videretur: nunc culpam majorum posterius luere, qui ne viderant quidem Miletum, adeo Xerxi non potuerant prodere. Inde processit ad Tanaim amnem. Quo perductus
 est

adeoque tota solo æquaretur, ex fund. ab imo moluntur. plano, ni fallor, sensu. Freinsh.

34 Lucos quoque sacros non cædunt modo; sed etiam exstirpant:] Tacitus in Germania: Lucos ac nemora veteres consecrant, Deorumque nominibus appellant secretum illud, quod sola reverentia vident. Sic & Plin. XII. 1. Arbores fuerunt numinum templa, priscoque ritu simplicia rura. etiam nunc præcellentem arborem Deo dicant, nec magis auro fulgentia & ebore simulachra, quam lucos. & in ipsis silentia ipsa adoramus. Colebant vero unam sæpe arborem. Qualis illa platanus Theocriti, quæ Helenæ sacra fuit. Tyrius Maximus, Celtas excelsum quercum coluisse, ait, & Iovis nomine sollemniter appellasse. Ad has arbores hostias humanas, quæ plerumque alienigenæ immolari consueverunt. Hosce lucos violare vel subvertere, nefas erat & capitale. Lucanus III. de luco quem Cæsar excindere volebat.

Sed fortes tremuere manus, motique verenda

Majestate loci, si robora sacra ferirent, In sua credebant redivtas membra secures. Blanck.

35 Iusta ultio esse,] Inculat ergo hoc Alexandri factum. Nec sane & qui maxime Alexandrum admirantur & amant, ex quorum numero nos quoque sumus, laudare solent, ait Timo apud Plutarch. cap. 27. de his qui sero à numine puniuntur. ipse tamen velut excusare videretur, quod æquum sit ut bonorum posteris bene esse, sic malorum,

male. Sed ut pœna in malorum posteros iusta esset (& certe esse divinis literis approbatur) non ideo statim quivis eam iuste exigeret. haud magis quam eodem loco Agathocles, *Subsannans Corcyreos quærentes eum ipsorum insulam popularetur, respondit: Quia mehercle majores vestri Ulysses hospitio exceperunt. & Ithacensibus itidem expostulantibus quod milites ipsius eorum oves auferrent: At vester, inquit, rex, cum ad nos venisset, præterea etiam excacavit pastorem.* Ita supra ex Gemisto de Paropamisadibus audivimus, eos post tot sæcula injurias ab Alexandro illatas in Peloponnesiis ulcisci voluisse. Sic etiam ultatissimum est, & in omnibus fere Curtianis concionibus observatum, instigati exercitus in mutuam perniciem commemorandis majorum injurias. at si quæ interini beneficia intervenere, altum de his silentium est, ne forte remittat furor, & vindictæ cupido. Similis ultionis specimen idem Alexander edidit in censa Persarum regia. de quo factum quid alii, quid ipse postea sentierit, supra ad 5, 6. notavimus. Freinsh.

36 Ad Tanaim amnem.] Plin. 6, 16. *Finis amnium eorum ductus ab illa parte terrarum, includente flumine Taxarte, quod Scythæ Silyn vocant: Alexander militesque ejus Tanaim putavere esse, atque idem fere Strabo lib. 11. & Arrianus 3, 6. ubi hunc Alexandri Tanaim alio nomine Orxantem à finitimis barbaris appellari Aristobulus dicit, eumque è Caucaſo oriri: itidem Alexandrinum Caucaſum, hoc est, Paropamisum mon-*

est Bessus non vincētus modo; sed etiam omni velamēto corporis spoliatus. Spitamenes eum tenebat collo inserta catena; tam barbaris, quam Macedonibus gratum spectaculum. Tum Spitamenes, & te, inquit, & Darium reges meos ultus, interfectorem domini sui adduxi, eo modo captum, cujus ipse fecit exemplum. Aperiat ad hoc spectaculum oculos Darius. Existat ab inferis, qui illo supplicio indignus fuit; & hoc solatio dignus est. Alexander multum conlaudato Spitamene conversus ad Bessum, Cujus, inquit; fera rabies occupavit animum tuum, quum regem de te optime meritum prius vincere; deinde occidere sustinuisti? Sed hujus parricidii mercedem falso regis nomine persolvisti. Ibi ille facinus purgare non ausus; regis titulum se usurpare dixit, ut gentem suam tradere ipsi possit: qui si cessasset, alium fuisse regnum occupaturum. At Alexander Oxathrem fratrem Darii, quem inter corporis custodes habebat, propius jussit accedere; tradique Bessum ei, ut cruci adfixum mutilatis

rem, intelliges. *Oreartem* appellabat Plutarch. Alexand. cap. 80. quem pro Tanai Macedones habuerint. Quidam apud Stephaum in *Tάραϊς* *Iaxartem*, alii longius, opinor, à vero discedentes *Acesfnem*. Est vero eundem quem hodie *Rha* vocant, inter alios & Volateranus affirmat lib. 13. Anthropologiæ, ubi de Alexandro agit: & Bonfin., à pr. Hist. Vngar. *Idem*.

Omni velamento corporis spoliatus.] Hoc ad summam Bessi ignominiam & contumeliam factum. Persis enim tanta verecundia est, ut hominem nudum videre capitale sit. *Alexand. Neapol.* 2, 25. Et mirum sane omnibus gentibus tum Christianis, tum paganis infitum à natura pudorem. Moschi nec Christum in cruce, quamvis natura velata, nudum spectare sustinent, quod Posselinus tradit. Milesiæ virgines cum nescio qua phrenesi aut furore correptæ certatim sibi gulam laqueo siangerent, nec ullis suppliciis, aut custodiis ab ea mente deduci possent, tandem decreto

edito, ut post suspendium eodem laqueo unde per publicas civitatis vias ad spectaculum traherentur, pudore deterritæ deinceps ab infami more abstinerent. *Agell.* 15. 10. Tanta cura verecundiæ est, ut à morte etiam summa ejus ratio habeatur. quod in Lucretia, Julio Casare, aliisque [ut Olympiade apud Iustin. 14, 6. ubi Soceri mei nota] est memoriæ proditum. Christus tamen omnis auctor pacienciæ nudus omnino in cruce pependit, quod majorem ignominiam Hebræi nec Hebræis puniendis reis excogitare possent. *Raderus*.

38 *Persolvisti. Ibi*] Nihil proclivius fuerat emendare: *persolvisti tibi. Ille facinus, &c.* Ipse invaso regno, & nomine regis assumpto mercedem sibi eam parricidii persolverat. *Acidal.*

39 *Vsurpare*] Bongarsius malebat *usurpasse*: idque presenti Bessi conditioni videatur aptius.

40 *Vt cruci affixum*] Eventus hic fidem fecit speratæ à Dario vindictæ pœnæque

tilatis auribus naribusque sagittis configerent barbari; adser-
 ventque corpus, ut ne aves quidem contingerent. Oxathres cæ- 41
 tera sibi curæ fore pollicetur. Aves non ab alio, quam à Catene
 posse prohiberi adjicit; eximiam ejus artem cupiens osten-
 dere. namque adeo certo ictu destinata feriebat, ut
 aves quoque exciperet. Nam etsi forsitan sagittandi 42
 tam celebri usu minus admirabilis videri hæc ars pos-
 sit;

pœnæque à Bessò regicida per regem
 Alexandrum expetendæ. Bessius enim.

*Crucem pretium sceleris tulit, haud
 diadema.*

Tum & hoc exemplum fidem facit dic-
 to Taciti: *Sceleris ultor est, quisquis
 successit; sibi munimentum, aliis in ter-
 rorem. Conferatur etiam Clapmarius
 de arcanis rerumpubl. 3, 17.*

Auribus] De aurium mutilatione
 supra pag. 437. dictum. Non autem est
 dubium in hoc tam vario tamque ex-
 quisito Bessi supplicio respexisse Ale-
 xandrum id, quod apud Iustin. 11, 15.
 monuisse scribitur deficiens jam Da-
 rius: *Quod ad ultionem pertineat, jam
 non suam, sed exempli, communemque
 omnium regum esse causam, quam negli-
 gere, illi & indecorum & periculosum
 esse: quippe cum in altero justitiæ ejus,
 in altero etiam utilitatis causa versetur.*
 Vbi Berneggerus. Mutilationem autem
 membrorum etiam in Bessò non probat
 Arrian. 4. 2. barbari moris eam esse
 judicans. *Freinsh.*

Sagittis configerent] Diodor. 17, 83.
 refert, cum in Bessum Oxathres Darii
 frater & consanguinei ejus omnia con-
 tumeliarum & cruciatu generâ exer-
 cuissent, minutatim etiam corpus ejus
 concidisse, & membrorum frustra fun-
 dis in partes varias projecisse. Arrian.
 4, 2. Bessum prius auribus naribusque
 mutilatum, deinde capitali supplicio
 affectum. Plutarchus cap. 78. narrat,
 Bessum reclinatis duabus arboribus
 Alexandri jussum alligatum, ut ad natu-
 ralem statum valido cum impetu rede-
 unde utraque, ille in diversa avellere-
 tur. *Popma.* Hoc supplicii genere lace-

rabant noxios Derbices, nec multum
 ab hoc diversum genus mortis Metii
 Suffetii quadrigis illigati, & in diversa
 actis lacerati. *Raderus.* Diodorum se-
 quitur *Ὀλυμπιάδων ἀναρχαφῆ* sub-
 juncta Eusebio. Plutarchum Sabellicus
 Exemplo 8, 4. ubi notat *Disphendonem
 Græcis vocari id genus supplicii, à dupli-
 ci fundæ excussione.* & Fulgos. 6, 5. De
 Metii supplicio & aliis similibus, di-
 ctum ad Florum 1, 3. Bessi supplicium
 imitatus est Aurelianus in milite, qui
 cum hospitis uxore adulterium com-
 miserat. *Vopiscus* in vita cap. 7. Sic
 etiam sanctos Christi martyres in The-
 baide à sævis & sacrilegis hominibus
 fuisse peremptos tradit Euseb. Histor.
 Eccles. 8, 9. & eo Nicephorus Hist.
 Eccles. 7, 8.

41 Certo ictu] A peritia sagittandi
 laudatur & *Domitianus* apud Suet. 19.
Theodoricus apud Sidon. epistol. 1, 2.
Commodus apud Herodian. *Philostetes*
 apud Homer. Iliad. β. 718. ubi Eu-
 stath. & Dictym Cretenf. princ. lib. 3.
Gratianus apud Auson. in panegyrico,
 Vistorem, & Paul. Diaconum. *Hono-
 rius* apud Claudian. in IV. Consul. ejus,
 vers. 528. *Mopsus Saguntinus* apud Si-
 lium, *Hormisdas* apud Zonoram tom. 3.
 Aliique plurimi quos product *Zwin-
 gerus theatri volum. 2. lib. 5. pag. 393.*

Aves] Intellige volantes, quomodo
 Harpijas interceptisse Hercules fin-
 gitur. Ita Eurytion.

*Plaudentem nigra figit sub nube colum-
 bam.*

apud Virgil. Æn. 5, 516. quod expres-
 sum ex Homero Iliad. 23, 874. *Freinsly.*

42 *Celebri usu*] Apud Persas enim
 publice

fit; tamen ingens visentibus miraculum, magnoque
 43 honori Cateni fuit. Dona deinde omnibus, qui Bes-
 sum adduxerant, data sunt. Cæterum supplicium ejus
 distulit, ut eo loco, in quo Darium ipse occiderat, necaretur.

publice instituta erant jaculandi sagit-
 tandique certamina. Xenophon. lib. 1.
 πειδ. & Herodot. 1, 136. Liberos suos
 à quinto anno incipientes usque ad vicefi-
 mum, tribus tantum instituunt, equita-
 re, arcu sagittas excutere, vera loqui.
 Quod sagittandi studium, ut pleraque
 alia, ex Persarum institutis hausere Par-
 thi, de quibus Justin. 41, 2. Idem.

43 *Eo loco,*] Amabant enim homi-
 nes injuriam passo ita exhibere sola-
 tium. eoque respiciebat Sophocles sub
 fin. Electræ, ubi introducit Ægisthum
 atque Orestem ita verbigerantes:

ÆG. *Quid attinet in domum me duci?*
nam si honestum est,

Quod agitis, cur tenebris opus est?
quin statim interficis?

OR. *Ne impera, sed vade ad eum lo-
 cum ubi interfecisti*

Patrem meum, ut ibidem & tu cadas.

Hæc ex Grutero ad ista Sueton. Gal-
 ba 20. caput Galbæ, eo loco ubi jussu Gal-
 bæ animadversum in patronum fuerat,
 abjecit. Sic enim famulos latrones in his
 locis, ubi grassati sunt, furca figendos,
 compluribus placuit: ut & conspectu de-
 terreantur alii ab iisdem facinoribus, &
 solatio sit cognatis & ad sinibus interem-
 ptorum eodem loco pœna reddita, in quo
 latrones homicidia fecissent. lib. 28. §.
 pen. de pœnis. Idem etiam divinam
 justitiam aliquoties observasse. Nam
 non forte, sed ex decreto Dei vivi, jam
 ante per Prophetam suum enunciato,
 linxerunt canes sanguinem Achabi in lo-
 co hoc in quo linxerunt canes sanguinem
 Nabothi 3. Reg. 21, 19. & 22, 38. Sic
 & Iosephus 13, 19. notat; sangui-
 nem Aristobuli effusus fuisse in loco,
 qui fraterno cuore rubebat. Freias-
 hemius.

C A P. IV.

*Barbarorum & Macedonum benevolentia varias expugnat urbes.
 Sed & Alexandria ad Tanaim condit annem, brevissimoque
 temporis absolvit spatio.*

I **N**TEREA Macedones ad petendum pabulum
 incomposito agmine egressi, à barbaris, qui de
 2 proximis montibus decurrerunt, opprimun-
 tur; pluresque capti sunt quam occisi. barbari
 autem captivos præ se agentes, rursus in montem re-
 cesserunt. xx millia latronum erant. fundis sagittisque
 3 pugnam invadunt. Quos dum obsidet rex, inter prom-
 ptissimos dimicans sagitta ictus est, quæ in medio cruce
 fixa

2 *Viginti millia*] Arrianus sub fin.
 lib. 3. triginta millia numeravit.
 Raderus.

3 *Sagitta ictus est,*] Plutarchus de
 fort. Alexand. 2, 21. hoc vulnus miris
 modis auget. *In Maracandu,* inquit,
 sagitta

fixa reliquerat spiculum. Illum quidem mæsti & ad-
 toniti Macedones in castra referebant: sed nec bar-
 baros fefellit subductus ex acie rex; quippe ex edito
 monte cuncta prospexerant. Itaque postero die mise-
 re legatos ad regem, quos ille *protinus* iussit *admitti*;
 solutisque fasciis magnitudinem vulneris dissimulans,
 crus barbaris ostendit. Illi iussi *considerare* adfirmant non
 Macedonas, quam ipsos fuisse *tristiores* cognito vulnere ipsius:
 cuius si auctorem reperissent, dedituros fuisse. cum diis enim
 pugnare sacrilegos tantum. Caterum se gentem in fidem dede-
 re, superatos virtute illius. Rex fide data, & captivis re-
 ceptis, gentem in deditionem accepit. Castris inde
 motis lectica militari ferebatur, quam pro se quisque
 eques pedesque subire certabant. Equites, cum quibus
 rex praelia inire solitus erat, sui muneris id esse censebant.
 Pedites contra quum saucios commilitones ipsi gestare ad-
 visissent; eripi sibi proprium officium tum potissimum, quum rex
 gestandus esset, querebantur. Rex in tanto utriusque
 partis certamine, & sibi difficilem, & præteritis gra-
 vem electionem futuram ratus; *invicem subire eos* iussit.
 Hinc quarto die ad urbem Maracanda perventum est. 10

LXX Ita-

*Sagittacrus vulneratus, ita ut à tibia ra-
 dio fractum os disfiliret.* In Græco est
 pro Maracandis *cu Μαλλοῖς in Mallis*,
 sed Malli & Oxydracæ procul absunt à
 Maracandis. Malli apud Indos sunt.
 Maracanda regio est Sogdianorum. In-
 terpres ergo verior, quam Plutarchus.
 sed verba auctoris erant ponenda: in
 ora vero notandus error, & Maracan-
 da nominanda. In primo de Fortuna
 cap. 2. gentem *Maracadartas* appellat:
*Apud Maracadartas, inquit, sagitta su-
 ra esse diffracto defunctus sum.* Idem.

5 *Miserè legatos.*] Ab eiusmodi enim
 hominibus legatos admitti posse, hoc
 exemplo probat Paschal. de legat. c. 12.
 additis etiam rationibus.

6 *Cum diis pugnare sacrilegos tan-
 tum.*] Vid. Boëcler. in Vellej. pag. 277.

De *ἑσπεροχίαι* autem vid. 1 Sam. 15,
 vers. 23. 2 Paralip. 13, vers. 12. Hein-
 sius in 1 Epist. Petri cap. 3. Exempla
 passim, in historia sacra & civili, tra-
 gica illorum existant, qui contra stimu-
 lum conati sunt calcitrare, de quibus
 alibi.

8 *Lectica*] De lecticis late Lipsius
 Elect. 1, 14. & Marcell. Donat. in Sue-
 ton. August. cap. 78.

9 *Sibi difficilem,*] Sic Tiberius apud
 Tacit. 2, 36. *Grave moderationi sua tot
 eligere, tot differre.* & 6, 3. *Grave mo-
 derationi sua tot eligere, tot differre.*
 & 6, 4. *quos omitti posse? quos deligi?*

10 *Maracanda*] Regiam Sogdiano-
 rum Arrian. 3, 6. Apud Strab. lib. 11.
 mendose scriptum est *Παροχάρδα*:
 vetus enim codex *Μαροχάρδα* habet,

- LXX stadia murus urbis amplectitur. arx nullo cingitur
 I I muro. Præsidio urbi relicto, proximos vicos depopu-
 latur, atque urit. Legati deinde Abiorum Scytharum
 superveniunt; liberi ex quo decesserat Cyrus; tum im-
 perata facturi. Iustissimos barbarorum constabat: ar-
 mis abstinebant nisi laceffiti. Libertatis modico &
 æquali usu, principibus humiliores pares fecerunt.
 12 Hos benigne adloquutus, ad eos Scythas, qui Euro-
 pam incolunt, Penidam quendam misit ex amicis, qui
 denun-

quamvis nec ipse fatis emendatus, cum
Μαράκανδα, non *Μαράκανθα* le-
 gendum sit. Variat tamen etiam apud
 Arrianum calamus, qui modo *Paraca-*
da (ut 4, 1.) modo 4, 1. *Maracanda*
 scripsit. Plutarchus constanter *Mara-*
canda Rad. In quibusdam Codic. urbs
 hæc *Marupenta* vocatur, quali usum
 fuisse apparet Bonfinium, cum decad. 1.
 lib. 1. rer. Vngar. conscriberet, & Sa-
 bellicum Enead. 4, 5. Vnde videtur
 in Plinii codicibus natus error, quem
 deinde & Soliniani receperint. Plin. 6,
 16. *Ultra Sogdiani, oppidum Panda.*
 Vides enim oppidum præcipuum fuisse
 Maracanda, præsertim post dirutam
 Cyropolim. *Freinsb.*

Nullocingitur muro.] Contenta natu-
 rali loci munitione. Modius tamen
 pro nullo in suis lib. reperit *illinc*, unde
 Acidalius faciebat *illius*, approbante
 Radero.

11 *Abiorum*] Hos cum *iustissimos*
barbarorum vocat Curtius, respexit ad
 Homeri Iliad. 13, 6. sic & Arrian. 4, 1.
quos & Homerus, iustissimos mortatium
appellans, in suo opere laudat. quem cum
 Eustathio videbis, multa enim hic de
 Abiis. Observandum etiam quod recte
 Casaubonus ad Strabon. lib. 7. pag. 112.
 animadvertit, Abios, Arriano, Curtio,
 Ammiano nomen proprium videri,
 non epitheton, quemadmodum etiam
Ἀγάρης, Hesychio teste. Proinde
 interpretem Homeri Latinum, *Abios*
 non recte verisimile arbitror *longævus*,
 quamvis etiam Eustathius in quibus-

dam ita Græcis intellectam vocem
 moneat. Cæterum Latini hos Scythas
 nunc *Abios*, nunc *Avios* appellant, pro-
 pter vicinitatem B. & V. literarum.
 De his Strabo lib. 7. copiose disputat:
 Iustin. 2, 2. eosdem, quamvis communi
 Scytharum nomine comprehensos
 paucis describit. Ex *Loccenio*, & *Rade-*
ro. Glareanus suspicabatur legendum
Albanorum, cum esset scriptum *Aulo-*
rum, (quomodo & Sabellicus legit) ut
 sit i litera in I transeunte, continuata
 cum puncto lineola. Aldus edidit *Al-*
biorum, unde ingeniose Bongarsus *Ob-*
biorum. Ipsi tamen illi viri potius ad
 ulteriorem inquisitionem cogitationes
 suas annotaverant, quam ut penitus ita
 sentire crederentur. *Freinsb.*

12 *Penidam*] Popma legendum pu-
 tat *Menidam*, quem Arrianus & Cur-
 tius unum ex Alexandri amicis & du-
 cibus fuisse tradunt, cuius & Curtius
 libro quarto sæpè meminit. Freinshe-
 mius posteriorem quoque vocem *quen-*
dam deleri debere putat. est enim cor-
 rupta ex nomine ejus prætoris; & pro
 varia lectione adpsecta. quod prope cer-
 to constat ex Aventino lib. 1. qui Cur-
 tiana verba de suis nationibus interpre-
 tatus, ait Alexandrum *misisse ad Ger-*
manos finitimosque quendam *ex amicis*,
qui denunciaret ne Tanaim atque Hi-
strum amnes (nam & hoc addit de suo)
in jusu Regis transfrent, &c. Bonfin.
 lib. 1. Dec. 1. *Penidam* vocat. Sed hic
 idem cur infra 8, 1. *Berdes* vocatur?
 Nec enim de alio ibi potest esse sermo.
 & omnia

denunciaret eis, ne Tanaim amnem regionis injussu regis transirent. eidem mandatum, ut contempleretur locorum situm; & illos quoque Scythas, qui super Bosphoro incolunt, videret. Condendæ urbis sedem super ripam Tanais elegerat; ¹³ claustrum etiam perdomitorum, & quos deinde adire decreverat. Sed consilium distulit Sogdianorum nunciata defectio, quæ Bactrianos quoque traxit. VII millia equi- ¹⁴ tum erant, quorum auctoritatem cæteri sequebantur. Alexander Spitamenem & Catenem, à quibus ei traditus erat Bessus, haud dubius quin eorum opera redigi possent in potestatem, coercendo eos, qui novaverant res, jussit

& omnia probe considerata non permittunt ut mox, pro eidem mandatum, legamus, *Berdi mandatum.* an potius ille locus hinc emendandus?

Ne Tanaim] Fere ubivis amnes quoque cujusque regionis termini. Tac. 1, 9. *Mari Oceano, aut omnibus longinquis septem imperium.* Fit id aut natura, vel mutuo consensu. Hujus meminit Diodor. 11, 83. & 16, 83. Polyb. Excerpt. legat. 1, 4. princ. Tac. 11, 10. & 15, 17. Alterius mentio, apud Herodot. 6, 108. Polyb. 15, 6. Iulianum apostatam in Cæsaribus, ubi fatur Octavianus. Ex quibus intelligimus cur Alexand. Magnus legatum miserit ad Scythas Europæos, qui denunciaret eis ne Taniam, &c. Voluit enim, abstinere terris Macedonum. Hunc ad morem respexit Spartianus in Hadriano cap. 12. *In plurimis locis, in quibus barbari non fluminibus, sed limitibus dividantur; stipitibus magnis, in modum muralis sepiis funditus jactis ac connexis, barbaros separavit.* Alulsi & isti. Plutarch. in vita P. Emilii cap. 7. *Hujus temporis fratres & cognati, nisi regionibus, fluminibus, murorum divortiiis distinxerint communia, & multum inter se spatii interjecerint, non cessant à mutuo contentionibus.* Hæc Gruterus ad ista Livii 1, 3. *Pax ita convenerat, ut Etruscis Latini que fluvius Albulâ, quem nunc Tiberim vocant, finis esset.* Quibus adde Tacit. pr. Germa-

niæ, Senec. præfat. natur. quæst. Florum 4, 12. Arrianum 6, 3.

Bosphoro incolunt,] Bona, & si vis amplius, optima lectio. nec hilo deterior alia tamen: qui super Bosphorum colunt. Sic infra 8, 1. *Scythas super Bosphorum colentes.* Acidalius.

13 Condendæ urbis sedem] Lego: *Condendæ urbi sedem.* s ex sequenti voce ascitum. Sic supra 7, 3. *Condendæ in radicibus montis urbi sedes electa est.* Gronov. Idem Freinsh. anticum. Sane sæpissime accidit ut ex antecedentibus sequentibusve verbis aliqua assuantur. quod profectum credit ex more dictandi.

Elegerat,] Ita recte: quamquam Impressi fere eligeret. patet hoc ex seq. *consilium distulit.* hoc est, urbis condendæ. quæ demum etiam conditur infra 7, 6. At exploratoris, sive ut ipse appellabat, legati mittendi consilium non fuisse dilatum, cum ratio doceret; rum etiam infra 8, 1. evidenter probat. Freinshemius.

Et jam perdomitorum,] Hactenus editi; etiam perdomitorum. Ego sic legendum ex sensu vidi, quomodo & dudum Sebifium monuisse reperio, & diu ante Acidalium.

14 Qui novaverant res,] Non omisit Curtius voculam res, quæ addita in vulgatis infra 10, 8. *Ni occupetur impotens animus, res novaturum.* ipso ibi Modio sic emedante. Sed ita sumus

15 iussit accersiri. At illi defectionis, ad quam coërcendam evocabantur, auctores, vulgaverant famam; *Ba-
 etrianos equites à rege omnes, ut occiderentur accersiri: idque
 imperatum ipsis, non sustinuisse tamen exsequi; ne inexpiabile
 in populares facinus admitterent. Non magis Alexandri savi-
 tiam; quam Bessi parricidium ferre potuisse.* Itaque sua
 sponte iam motos, metu pœnæ haud difficulter conci-
 16 taverunt ad arma. Alexander transfugarum defectione
 comperta, *Craterum obsidere Cyropolim* jubet: ipse
 aliam urbem regionis ejusdem corona capit; signoque,
 ut puberes interficerentur, dato, reliqui in prædam
 cessere victoris: urbs diruta est, ut cæteri cladis exem-
 17 plo continerentur. Memaceni vadida gens obsidionem
 non ut honestiorem modo, sed etiam ut tutiorem ferre
 decreverant. Ad quorum pertinaciam mitigandam rex
 L equites præmisit; *qui clementiam ipsius in deditos, simul-*

que

quidam, quod placuit modo, displicet; quod displicet, mox placet: utcunque se novitatis aut raritatis aliquid specie conamendat. Sæpe phrasi hac usus Curtius, nunquam aliter, nisi ut juncta suo verbo ea ipsa vox legatur. Cæterum nec *τὸ moverant* usque adeo malum: quomodo idem tamen ait flagitiosissime scribi. *Acidalius,*

16 *Cyropolim*] Caput regionis. Alio nomine *Cyreschata* dictam; ut contra Ptolemæum, qui duo nomina duas urbes putaverat, ostendit Salmasius in Solin. pag. 193. *Ælian. hist. anim.* 16, 3. sibi persuadet urbem hæc ab Alexandro restitutam. ait enim, in India nasci avem, quæ ab incolis Cyropoleos aliarumque urbium, quibus ibi colonos Alexander dederit, Græco nomine vocetur *Κερκίων*. Quod autem Indiæ adscribit urbem Sogdianam, seu memoriæ lapsu facit; seu quod Indiæ nomen usque ad eas regiones extendi repererat. *Freinsh.*

Aliam urbem] *Arrian.* 4, 1. septem urbes in Sogdianis ordine expugnatas ait ab Alexandro,

Corona] Lipsii Poliorcet. 1, 4. consule. Apud quem & descriptam in charta ejus imaginem cognosces. Apud Græcos non dissimile est *τὸ σαγνέειν* apud Herodot. l. 6. & Platon. l. 3. de legibus. *urbem quasi sagena & indagine includere*, ut & Herodianus loquitur, *Raderus.* vide pag. 295.

Puberes interficerentur,] His & sequentibus admodum similia sunt ista Sallustii Jug. 91. de Capsa: *oppidum incensum: Numida puberes interfecti, alii omnes venundati: præda militibus divisa, &c.* & hæc Tacit. 13, 39. de Volando castello. *capta exscensu munimenta, omnesque puberes trucidati, &c. imbellis vulgus sub corona venundatum: reliqua præda victoribus cessit.*

Urbs diruta est,] Hoc est Tacito consulare securitati *justa ultione.* Sed vid. Grocium lib. 111. de jure belli & pac. cap. xi. num. 16.

17 *Vt tutiorem*] Eadem ergo mens ipsis, quæ apud Tacit. H. 1, 33. T. Vinnio: *proinde intuta, quæ indecora.*

Præmisit;] Non ut legatos: sed ut præcursores. Sic fere supra 3, 13.

que inexorabilem animum in devictos ostenderent. Illi nec 18
de fide, nec de potentia regis ipsos dubitare respondent; equi-
tesque tendere extra munimenta urbis jubent. Hospitali-
ter deinde exceptos, gravesque epulis & somno, in-
tempesta nocte adorti interfecerunt. Alexander haud 19
secus, quam par erat motus, urbem corona circumde-
dit; munitiorem, quam ut primo impetu capi posset.
Itaque Meleagrum & Perdiccam in obsidionem jungit,
Cyropolim, ut ante dictum est, obsidentes. Statuerat 20
autem parcere urbi conditæ à Cyro: quippe non alium
gentium illarum magis admiratus est, quam huic re-
gem, & Semiramim, in quibus & magnitudinem animi, &
claritatem rerum longe emicuisse credebat. Cæte- 21
rum pertinacia oppidanorum ejus iram accendit. Ita-
que captam urbem diripere jussit delectos Macedones, haud
injuria infestos; & ad Meleagrum & Perdiccam redit.
Sed

19 *Vt ante dictum est,*] Quis non videt merito viros doctos conquiri, dissentaneam & intricatam hanc totam Curtii narrationem esse? quam magis etiam turbat Explanator, dum conatur explicare. Freinshemio probe constat lacunam esse in superioribus. Omnia quidem prona & proclivis erunt si sic expleas: *Itaque Meleagrum & Perdiccam in obsidione ejus relinquit: ipse cum reliquis profectus, Crateri quoque copias suis jungit, Cyropolim (ut ante dictum est) obsidentes.* Similis fere res & oratio infra 8, 10.

20 *Hunc regem,*] Quem etiam primo statim loco nominat Cælius Rhodig. A. L. 22, 20. quo loco præstantissimorum ex veteri memoria regum facta breviter percurrit. Semiramis autem celebratissima quoque fama fuit. Justinum 1, 1. & ibi notatos consule. Hos igitur præcipue veneratus dicitur Alexander, alias quoque virtutis in hoste mirator. A quo ejus ingenio multum abhorret fabula, quam ex Tarich Regum Persicorum recitat Schickhar-

us, *Homay* viduam Longimani mille pyramides exstruxisse, quas deinde *Alex. Macedo*, gloriæ ejus invidens, diruerit. Freinshemius.

21 *Delectos Macedones, haud injuria infestos;*] Variant nonnihil libri scripti: *urbem diripi jussit. Delectos Macedones haud injuria infestos, &c.* ex quibus Acidalius ingeniose: *dir, jussit. Delectos, Memacenis haud injuria infestus, ad Melag. &c. redit.* Si tamen pondus aliquod nostræ conjecturæ, qua supra quæ ibi decantantur supplevimus, vulgata lectio extra vitium est. *Delectos Macedones diripere jussit Cyropolim, haud injuria infestos;* sive ob exantlatos in obsidione labores & pericula; sive ob scelus etiam Memacenorū: fieri enim solet, ut unius oppidi, immo singulorum interdum hominum facinora toti nationi imputentur. rediit autem ipse ad obsidionem Memacenorū, quam urbem supra corona circumdederat; ideoque ad *Meleagrum & Perdiccam,* nempe quos ibi reliquerat. *Idem.*

- 22 Sed non alia urbs fortius obsidionem tulit: quippe & militum promptissimi cecidere; & ipse rex ad ultimum periculum venit. namque cervix ejus saxo ita icta est, ut oculis caligine offusa conlaberetur, ne mentis quidem compos. exercitus certe velut erepto eo inge-
- 23 mit. Sed invictus adversus ea, quæ cæteros terrent, nondum percurato vulnere, acrius obsidioni institit, naturalem celeritatem ira concitante. Cuniculo ergo suffossa mœnia, ingens nudavere spatium; per quod in-
- 24 rupit, victorque urbem dirui jussit. Hinc Menedemum cum III millibus peditum, & DCCC equitibus ad urbem Maracanda misit. Spitamenes transfuga præsidio Macedonum inde dejecto, muris urbis ejus incluserat se: haud oppidanis consilium defectionis adprobantibus. sequi tamen videbantur, quia prohibere non pote-
- 25 rant. Interim Alexander ad Tanaim amnem redit, & quantum soli occupaverant castris, muro circumdedit.

LX sta-

22 Fortius] Desperatione scilicet veniæ, ob admissum facinus, quam ob causam inexpiabile bellum suscepturi, studebant illigare populares magno aliquo scelere, quod quasi vinculum illis foret mansuræ fidei. Vide quæ ad Florentium 1, 9. observavimus. Freinshemius. Sic apud eundem auctorem 4, 12. Germani viginti centurionibus incrematis, hoc velut sacramento sumpserant bellum. Hasdrubal omnes Rom. captivos occidit, ut civis desperata vena hosti alacrius resisterent. Zonar. tom. 2. ex Appiani Punico. Agrippinensibus has conditiones ferunt Germani: Romanos omnes, in finibus vestris, trucidetis, &c. Bona intersectorum, in medium cedant, ne quis oculere quidquam, aut segregare causam suam possit. Tacit. H. 4, 64. Sic Aristides Græcis deserere Spartanos, & Atheniensibus parere volentibus, respondet, orationem ipsorum plenam esse necessitatis & æquitatis, cæterum ad fidei pignus opus esse factò, quod perpetratum sententiam mutare non esset permissu-

rum multitudini. Plut. in Aristide c. 46.

Cervix ejus] Plutarchus de fortuna Alex. 2, 21. in Hyrcania factum dicit, civitatem nullam exprimit: In Hyrcania, inquit, oblaso lapide collo, quo ictu tenebris ob oculos offusis, ad dies multos cæcitatem timuit. Raderus.

23 Urbem dirui jussit] Par & sceleris & calamitatis exemplum est in Dionis lib. 40. Zenodotia civis, accessit Romanis aliquot militibus, quasi se in fidem eorum daturi, eos, quem intra muros accepissent, obruncaverunt: quæ ipsis causâ, ut urbs everteretur, fuit.

25 Muro circumdedit.] Adde Arrian. 4, 1. Iustini. 12, 5. Orof. 3, 18. Plin. 6, 16. Ultra Sogdiani, oppidum Panda, (an Maracanda?) & in ultimis eorum finibus Alexandria, ab Alexandro magno conditum. Aræ ibi sunt ab Hercule ac Libero patre constitutæ, item Cyro & Semiramide atque Alexandro. De istis aris copiosissime simul & suo more eruditissime differentem vide Salmasium ad Solini cap. 38. ubi

EX stadiorum urbis murus fuit, hanc quoque urbem *Alexandriam* appellari iussit. Opus tanta celeritate per-²⁶fectum est, ut decimo septimo die, qua munimenta excitata erant, tecta quoque urbis absolventur. Ingens militum certamen inter ipsos fuerat, ut suum quisque munus (nam divisum erat) primus ostenderet. Inco-²⁷læ novæ urbi dati captivi, quos reddito precio dominis liberavit, quorum posteri nunc quoque nondum apud eos tam longa ætate propter memoriam Alexandri exoleverunt.

CAP.

ubi etiam notat, hanc urbem videti eandem quam Stephanus decimo tertio loco recitat. quem corrigi, ut legatur: *Τεσσακδενότη ἐν Σαλασόνῃ, ἢν παρρηπίε ποταμὸς Ἰαζάρτης.* ut ita eadem esset cum illa quam ex Ptolemæi lib. 3. ad Tanaidis ripam conditam scripsit idem Stephanus, quem hic, & alibi ex una urbe duas facere observat. Scilicet erroris fons fuit geminata locorum appellatio; ut idem circa Tanain acciderit, quod supra de Caucasus notavimus: ut videlicet quod alterutri proprium est, invicem communicent. Boufin. lib. 1. Decad. 1. Urbem Alexandriam eam esse reputat, quam *Exopolim* Ptolemæus appellat.

²⁶ *Militum*] Nam milites, cum adhuc vigeret disciplina, his etiam operibus adinovebant manus. Vide multa de ea re succinctè tradentem Gruterum ad ista Livii 1, 31. *Salubriora militia quam domi corpora* & Lipsii Mil. Roman. 5, 13. *Freinsh.*

Nam divisum erat] Quod utiliter observatum læpius. *Æneas Silv.* cap. 7.

de Europa, ubi de expugnatione Constantinopoleos: Sua cuique legionum murorum pars, ac portarum attributa, ut discretus labor fortes atque ignavos distingueret, & ipsa contentione decoris, militum virtus magis ac magis accendebatur: pari modo & navales focii attributas partes invadere iussi. Quæ verba accepit à Tacito nostro. H. 3, 27. ubi Antonium ea arte usum tradit, in oppugnanda Cremona. Ita fere apud eundem H. 4, 23. *Batavi, Transibennique, quo discreta virtus manifestius spectaretur, sibi quaque gens consistunt.* Sic etiam Acilius consul in obsidione Heracleæ munia partitus est in plures. inde *horum magno certamine intra paucos dies turres arctesque, & alius omnis apparatus oppugnandarum urbium perficitur.* apud Livium 36, 22. & 36, 25. scribit, cum ab Romanis simul & Philippo bellum Æolis esset illatum, *enixe, velut proposito certamine, Romanos Macedonesque diem ac noctem aut in operibus aut in præliis fuisse.* Vide eundem 10, 41. *Idem.*

C A P. VII.

De bello Scythis inferendo Alexander ager ex vulnere cum suis init consilium. Aristander vates regis voluntati extorum accommodat significata. Menedemius à Spitamene per insidias cum duobus & CCC equitibus à Dahis interficitur: quod callide admodum dissimulat Alexander.

- R**EX Scytharum, cujus tum ultra Tanaim imperium erat, ratus eam urbem, quam in ripa amnis Macedones condiderant, suis impositam esse cervicibus; fratrem Cartasim nomine cum magna equitum manu misit ad diruendam eam, proculque amne submovendas Macedonum copias.
- 2 Bactrianos Tanais ab Scythis, quos Europæos vocant,
- 3 dividit. Idem Asiam & Europam finis interfluit. Cæterum Scytharum gens haud procul Thracia sita ab Oriente ad Septentrionem se vertit; Sarmatarumque, ut

Rex Scytharum,] In hoc large falli puto virum alias eruditum & diligentissimum, qui in regno Scythico putat hunc Ateæ, quo cum nimirum Philippus bellavit, fuisse filium. quasi vero tota Scytharum gens, quæ tam late patebat, uni regi paruisset. Curtius caute addit: *cujus tum ultra Tanaim imperium erat*, hoc est, ille ex regibus Scytharum, qui ibi locorum imperabat. Nam Ateas ille immensum quantum ab hoc terrarum tractu remotum imperium tenuit. *Freinsh.*

Ad diruendam eam,] Inde patet juris esse gentium, ne quis impositam suis cervicibus munitionem ferre teneatur: præsertim ubi pacta vel privilegia (de quibus Gailpract. observ. 2. 69.) intercedunt. nam si in privatis servitutibus id excipi potest, ne altius tollere ædes liceat, neve vicini luminibus officere; quanto magis in rebus tam arduis, unde non modica damna, sed urbium civitatumque exitia metuuntur. Interim Alber, Gentil, de ju-

re belli 3, 21. & quos ibi citat, introspece. *Freinsh.*

2 *Tanais*] Imo Iaxartes, ut docet Strabo lib. 11. Asiam autem & Europam medius interfuit Tanais, verus nimirum ille & antiquitus ita vocatus, non hic Alexandrinus. Gemini erroris exempla, ex confusione harum appellationum orti, sæpe jam notavimus: ex quibus & hæc, & si quæ porro occurrent, facile dijudicari poterunt. *Freinshemius.*

Europæos vocant,] Reperimus enim Scythiam duplicem, Asiaticam & Europæam. Legendi de hoc argumento Strabo lib. 2. & 11. Plin. 4, 12. & 17. Solinus cap. 19. Curtius, Iustinus 2, 2. Jornandes de rebus Gothic. cap. 5. Descripsit etiam Europæam accurate Herodotus lib. 4. ubi quidem veteris ei cognomentum apponit. Additur à Romanis scriptoribus tertia cis Isthmum, &c. Reineccius tomo I. in regno Scythico Asiatico à pr. Item tomo II. in regno Scyth. Scyth. Europæo.

ut quidam credidere, non finitima, sed pars est. Recta 4
deinde regionem aliam ultra Istrum jacentem colit:
ultima Asiæ, quæ Bactra sunt, stringit. quæ Septem-
trioni proxima sunt, profundæ inde sylvæ, vastæque
solitudines excipiunt. Rursus quæ ad Tanaim & Ba-
ctra spectant, humano cultu haud disparia sunt. Pri- 5
mus cum hac gente non provisum bellum Alexander
gesturus, quum in conspectu ejus obequitaret hostis,
adhuc

4 *Recta deinde regionem aliam ultra Istrum jacentem colit:*] Omnia hic vitiosa sunt. at unde petemus remedium? à libris nullum est, à conjectura anceps & invalidum. Sed tentemus, quod unum possumus: *Recta deinde regione in aliam ultra Istrum jacentem colit: Ultima Asia qua Bactra sunt, stringit, qua septentrioni proxima sunt. Profundæ inde silvæ, &c.* Hoc dicit, *recta regione* (qua phrasi & alias ut infra 7, 10. 1. utitur) hoc est, perpetuo, & in longum porrecto tractu, colit in aliam gentem, seu cum alia regione, sive in unum continuatur cum illa Scythia quæ ultra Istrum est, cujus in superiori nota obiter injecta est mentio. Prætexitur autem ei parti Asiæ qua Bactra sunt, (sic enim, non qua Bactra sunt, legendum recte vidit Acidalius) quæ, videlicet Bactra, ex omnibus Asiæ partibus proxime accedunt ad septentrionem. *inde*, id est, penitus, & remotius à Bactris silvæ sunt & paludes: contra, quæ Tanaim, sive Iaxartem, & Bactra spectant, coluntur, ferunturque. Alium sensum effecerunt editores variorum codicum, in quibus est: *habitans qua septentrioni proxima sunt. Profundæ inde silvæ, &c.* quem non puto esse similem vero. quippe constat ex contrario, ea maxime loca quæ ad septentrionem vergunt, aspera & cultus expertia deprehendi. Tubingenfis editio, quæ sequitur Merulam, *Alaunos* hic interfert: *Recta deinde regione Alaunum, &c.* quod non omnino spernendum puto. Nam Alauni Scytharum pars fuerunt, ut notum est.

Quæ ad] Al. quæ &c. utrumque omittendum putem, scribendumque; *quæ Tanaim, &c.*

5 *Primus]* Haud immerito dubitavit de hoc loco Raderus. Cui diu super hac re cogitanti, nec variam scripturam ullam ex codicibus inter se conjurantibus reperienti, tandem conjectura succurrit, non improbabilis: *Primus*, inquit, *Alexand. non provisum* ante bellum Scythis fecit. quod id antea non providerat, nec stauerat, sicut contra Darium, Bessum, &c. Sed cum ad Tanaim seu Iaxartem, urbem condere statuisset, & Scythæ obniterentur, coactus est ex improvise movere in Scythas. alii vero reges seu Ægypti, seu Syriæ, seu Medorum & Persarum ex instituto, nec lacestii quidem, Scythis ingentes exercitus infudere. Hactenus Raderus. haud absurde. Freinshemio olim in mentem fuit, legendum esse *primum* adverbialiter, unde hic resulter sensus: Alexander cum nova gente, nec injuria nec beneficio cognita, tum primum bellum, idque ex improvise oblatum, gesturus, amicos convocat. Nec magno opere curat, quod ubique libri *primus* tenent. Profectum enim id antiquitus à quodam sciolo, qui noverat substantivum & adjectivum eodem casu jungi, nec ferebat ita dici *Primus Alexander*, sed *Primus Al.* Eadem causa corrumpendo fuit Livio 36, 25. de Damocrito: *majorum victoribus gaudium traditum fuit.* Scripsit enim Liv. *traditus fuit.* Eadem forma nos ter supra 7, 5. *Spitamenes eum tenebat, &c. gratum spectaculum.*

adhuc æger ex vulnere, præcipue voce deficiens, quam
 & modicus cibus & cervicis extenuabat dolor, *amicos*
 6 *in consilium advocari* jubet. Terrebat eum non hostis,
 sed iniquitas temporis. Bactriani defecerant: Scythæ
 etiam laceſſebant: ipse non inſistere in terra; non equo
 7 vehi, non docere, non hortari suos poterat. Ancipiti
 periculo implicitus, deos quoque incufans, quereba-
 tur, *se jacere segnem, cujus velocitatem nemo antea valuiſſet*
 8 *effugere. vix suos credere non ſimulari valetudinem.* Itaque
 qui post Darium victum ariolos & vates conſulere de-
 fierat; rursus ad ſuperſtitionem, humanarum gentium
 ludibria revolutus, *Aristandrum*, cui credulitatem suam
 addixerat, *explorare eventum rerum ſacrificiis* jubet. Mos
 erat aruſpicibus exta ſine rege ſpectare; & quæ porten-
 9 derentur, referre. Inter hæc Rex, dum fibris pecudum
 explo-

6 *Docere,*] Hoc eſt præcipere quid
 in quoque caſu faciendum eſſet, quod
 non poterat commode fieri, ſi ipſe non
 intereſſet agmini. quandoque enim
 ſubitum conſilium res poſcebat: ut in
 illo Panico tumultu ſupra 4, 12. Non
 igitur audiari, ſi quis hic reſcribât *du-
 cere.* Freinsh.

8 *Rursus ad ſuperſtitionem,*] Idem
 vitium in eo deinceps penitus invaluit,
 teſte Plutarcho cap. 127. poſtquam ejus
 animus ſemel religione obſtrictus fuit.
 etiam leviffima quæque & à communi
 conſuetudine utcunq̄e aliena, in pro-
 digium traxit. itaque ſacrificantium,
 expiantium, vaticinantium, plena eſſe
 regia. *Sic apud Livium* 1, 31. *Hoſti-
 lius*, qui nihil ante ratus eſſet minus
 regium, quam ſacris dederé animum,
 [longinquo morbo implicitus] repen-
 te omnibus magnis parviſque ſuperſti-
 tionibus obnoxius degit, religionibus-
 que etiam populum implet. *Idem in
 ſeſe urbane excuſavit Cleomenes.* Nam
 diuturno vexatus morbo, cum animum
 Iuſtratoribus nonnullis atque ariolis,
 de quibus ante diverſum ſenſerat, ad-
 verteret, miranti factum: Quid, ait,

miraris? non ſum idem qui ante, mu-
 tatus itaque & ſententiam mutavi.
 Plutarch. Lacon. apophth. cap. 75.
 Cæterum etiam lectionem Curtiani
 loci turbant. Sunt enim libri, in qui-
 bus pro *mentium* reperias *gentium*. for-
 ſan utrumque ſpurium eſt; legendum-
 que opinatur Freinshemius, *ad ſuperſti-
 tionum vanarum ludibria revolutus.*

Sine rege ſpectare;] Videntur & Ro-
 manis ſine Imperatore. Inde enim ſre-
 quens phraſis, *exta nunciare*, ut apud
 Sueton. Cæſ. 77. *Haruſpice triſtia &
 corde exta ſacro quodam nunciante.* Ita
 nec auſpiciis intererant, claro pullarii
 exemplo apud Livium 10, 40. qui *au-
 ſpicium mentiri auſus, tripudium ſtoli-
 diſſimum conſuli nunciavit.* Reperias
 tamen ubi ipſi interfuert. Nam &
 Pertinax, ut ſcribit Capitolin. cap. 11.
*cum omen lævum vellet procurare, caput
 extorum non deprehendit.* Sic & apud
 Vejentem ipſum regem exta proſecuiſſe
 colligo ex Livio 5, 21. Sic apud Taci-
 tum H. 4, 53. Helvidius, H. 1, 27. Gal-
 ba; apud Livium 29, 27. Scipio; apud
 Sueton. Auguſt. 1. Octavius, interfu-
 runt extiſpicio. *Freinsh.*

Explorantur eventus latentium rerum, propius ipsum confidere amicos jubet; ne contentione vocis cicatricem infirmam adhuc rumperet. Hephæstion, Craterus, & Erigyus erant cum custodibus in tabernaculum admissi. Discri-
men, inquit, me occupavit meliore hostium, quam meo tempo-
re. Sed necessitas ante rationem est: maxime in bello, quo raro
permittitur tempora eligere. Defecere Bactriani, in quorum
cervicibus stamus; & quantum in nobis animi sit, alieno Marte
experiuntur. Haud dubie si omiserimus Scythas ultro arma in-
ferentes, contempri ad illos, qui defecerunt, revertemur. Si ve-

10

10 Sed necessitas ante rationem est: maxime in bello, &c.] Tempori parendum, Fl. Theodosius Junior usurpare sibi solitus, Repetit noster infra 8,4. 11. eandem suam sententiam. Quæ etiam Clapmar. de arcan. 1, 22. firmat opinionem suam, damnosum & stultum esse, ducibus adimere liberam administrationem belli; iisque præscribere, prælio contendere debeant nec ne, idque illo, vel illo loco aut tempore, eum ratio belli hoc non permittat. Nam ut apud Herod. 7, 49. sapientissime Xerxem monet Aræbanus: *homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominum esse.* Longe autem stultius veteres, qui ob superstitionem, nisi addicentibus auspiciis, pugnare verebantur, pluribus exemplis eorum, qui sic vicerunt: nonnullis & horum qui per ejusmodi ludibria falsæ religionis maximas incurrerunt calamitates. Nam & Flannius, Marcellus, Lucullus, aliique contemptis hoc genus observatiunculis prospere pugnaverunt. & Germani apud Cæsar. de Bel. Gall. 1, 50. insigni clade affecti sunt, quod sibi persuasissent, non esse fas Germanos superare, si ante novam Lunam prælio contendissent. Tamen ut *Macrob. Saturnal.* 1, 16. *notat,* sciendum est, eligendi ad pugnam diem Romanis non fuisse licentiam, si ipsi inferent bellum: at cum exciperent, nullum obtulisse diem, quo minus vel salutem suam,

vel publicam defenderent dignitatem. Quis enim observationi locus, cum eligendi facultas non super sit? Atque idem ferè Iudæis post Macchabæorum monita fuit observatum. De captanda temporis opportunitate sunt etiam Lipsii monita polit. 5, 16. Ex quibus intelligas, quid sibi voverit acerrimus ducum Corbulo apud Tacit. 11, 20: cum Claudii mandata cæpris ejus intercederet; *beatos quondam duces Romanos! Freinsh. Necessitas*] Videtur author ante oculos habuisse præclarum illum Thucydidi locum lib. 1. *Belli progressus non semper certa ratione ac lege fieri, sed ipsum per se in singulis occasionibus oblatum ultra comminisci.* Aurengius ad Carolum VIII. Regem Galliarum apud Guicciardi num lib. 2. Hist. *In omnibus humanis rebus, ac bellicis præsertim, consilia sæpe ex necessitate capienda sunt.* Non itaque certum tempus ac definitus pugnandi modus imperatoribus semper præscribi potest. *Loccenius.*

11 Haud dubie, si omiserimus Scythas,] Acidalius lectionem aliorum codicum amplexus, ita distinguit: *alieno Marte experiuntur, haud dubia fortuna. Si omiserimus, &c.* ut sit sensus, Bactrianos animum Macedonum alieno periculo experiri, neque fortunam belli extrimefcendam habere, qui eam tentent discrimine aliorum. Quæ conjectura & Radero proba videtur, & Freinshemio non improba.

Hh

14 Tropææ

- ro Tanaim transferimus, & ubique invictos esse nos Scytharum
 pernicio ac sanguine ostenderimus; quis dubitabit patere etiam
 13 Europam victoribus? Fallitur; qui terminos gloriae nostrae meti-
 tur spatio, quod transaturi sumus. Unus annis interfluit, quem
 14 si trajicimus, in Europam arma proferimus. Et quanti aesti-
 mandum est, dum Asiam subigimus, in alio quodammodo orbe
 tropaei statuere: & quae tam longo intervallo natura videtur
 15 diremisse, una victoria subito committere? At hercule si paulu-
 lum cessaverimus; in tergis nostris Scythae haerebunt. An soli su-
 mus qui flumina transnare possumus? Multa in nosmetipsos re-
 16 cident, quibus adhuc vicimus. Fortuna, belli artem victos quo-
 que docet. Vt tribus annem trajiciendi exemplum fecimus nu-
 17 per: hoc ut Scythae imitari nesciant, Bactriani docebunt. Prae-
 terea unus gentis hujus adhuc exercitus venit, ceteri expectan-
 tur. Ita bellum vitando alemus; & quod inferre possemus, acci-
 pere

14 Tropaei statuere:] Diodorus Si-
 culus 16, 87. affirmat tropaeum de vi-
 ctis Atheniensibus erectum. & 16, 4.
 de fisis Illyriis. nisi velis Siculum quo-
 que *ἀνύπος* locutum, ut & Herodia-
 num, ubi urbem ad Iffum exstructam,
 tropaeum Alexandri improprie nomi-
 nat. Suffragatur Siculo & Herodiano
 etiam Philostrat. de vita Apollon. l. 2.
 extremo, qui disertissime arcum trium-
 phalem apud Indos ab Alexandro ere-
 ctum, ubi Porum vicit, testatur. Ra-
 derus.

Vna victoria subito committere?]
 Eundem sensum expressit Florus 2, 2.
 in pari animo pop. Romani. Quum vi-
 deret opulentissimam in proximo praedam,
 &c. adeo cupiditate ejus exarsit,
 ut quatenus nec mole jungi, nec ponti-
 bus posteri, armis belloque jungenda, &
 ad continentem suum revocanda vide-
 retur.

16 Fortuna, belli artem victos quoque
 docet.] Quod reputans Lycurgus le-
 gem tulit verantem eisdem hostes sae-
 pius impugnare, ne repugnare affluen-
 tiam, ipsi quoque bellicosi evaderent.
 Plutarch. in Lycurgo cap. 24. & apophth.

Lacon. cap. 90. Itaque inferioribus tem-
 poribus Antalcidas Agesilao vulnerato
 dixit, praecleara cum doctrinae praemia à
 Thebanis reportare, quos invitos exer-
 cuerit, docueritque bellum gerere. Sic
 apud Herodian. 8, 11. Aquilejenses
 magis magisque indies virium atque
 animorum implebantur, assiduitate pu-
 gnandi peritiam pariter audaciamque
 consequuti. Vide Forstnerum ad ista
 Taciti 1, 10. Pompejum imagine pacis
 deceptum. Tacitus v. Hist. A Pompejo
 expugnatis metus atque usus pleraque
 monstrare. Plura Zevecotius in Flori
 lib. 2. cap. 3. & Forstnerus in C. Tacitum
 p. m. 36, 37. eruditus & verè Poli-
 ticus uterque Notis. Si verò consilia ar-
 tesque nostras adversariis cognitae in-
 tellexerimus, dispositionem mutare
 convenit. Veget. de re milit. 3, 26.

17 Ita bellum vitando alemus; &c.]
 Tacit. 3, 41. Tiberius aluit dubitatione
 bellum. Sic & Livii 31, 15. judicio,
 Attalus Rhodii, gaudentes utrumque
 composita cum Philippo pace, &c. bellum
 aluere. Velut olim Maffilienses, de qui-
 bus Florus 4, 2. Misera Maffilia, dum
 cupit pacem, belli metu in bellum incē-
 dit.

pere cogemur. Manifesta est consilii mei ratio: Sed an permis- 18
suri sint Macedones animo uti meo, dubito; quia ex quo hoc vul-
nus accepi, non equo vectus sum, non pedibus ingressus. sed si me 19
sequi vultis, valeo amici. Satis virum est ad toleranda ista.
aut si jam adest vitæ meæ finis, in quo tandem opere melius ex-
stinguar. Hæc quassa adhuc voce subdeficiens, vix pro- 20
ximis exaudientibus dixerat; quum omnes à tam præci-
piti consilio regem detertere cœperunt. Erigyus ma- 21
xime: qui haud sane auctoritate proficiens apud obsti-
natum animum; superstitionem, cujus potens non erat
rex, incutere tentavit; dicendo, deos quoque obstare consi-
lio; magnumque periculum, si flumen transisset, ostendi. In- 22
tranti Erigyjo tabernaculum regis Aristander occurre-
rat, tristitia exta fuisse significans: hæc ex vate comperta
Erigyus nunciabat. Quo inhibito, Alexander, non 23
ira solum, sed etiam pudore confusus, quod superstitio,
quam celaverat, detegebatur; Aristandrum vocari jubet.
Qui ut venit, intuens eum; non rex, inquit, sed privatus 24
sum. sacrificium ut faceres, mandavi. quid eo portenderetur,
cur apud alium, quam apud me professus es? Erigyus arcana
mea & secreta te prodente cognovit. Quem certum me hercule
habeo extorum interprete uti metu suo. Tibi autem quam potest, 25
denun-

dit. Itaque tibi pax magis timetur quam speratur, tutius est, post Deum, in armis iustis præsidium, quibus tamen pax fida quaeratur. *Loccen.*

23 *Pudore*] Videbat enim multoties esse sententiam, quæ & Flamini apud Silium 5, 124.

deforme sub armis

Vana superstitio

24 *Interprete uti*] Sic restituo ex MSS. hæc tamen longe deterius: *Quem certum me herc. habeo extorum interpretem metu suo.* Quod de metu ait, in eo & Claudianum habet assertorem, de bello Getico vers. 262.

Sed malus interpret rerum metus, omne traherat

Augurium pejore via.

Hinc & Onofridi Strategicus cap. 24 monet, *ὅτι ὁ φόβος ψεύδης ἡγέτης ἐστίν*, hoc est, metum falsum esse vident. quod & noster jam attigit supra 4, 10. ubi vera explorari non possunt, *falsa per metum augurantur.* ubi conjecti leg. *figurantur*; quod nec dum displicet. licet enim *augurare* sæpe reperias, ut apud Sidonium epist. 8, 6. in simili argumento, *promptius de aëtionibus longinquis ambigendisque sinistra quæque metus augurat*: tamen ut citato loco recte monet Raderus, *augurari πειθῆται* positum, vix ac ne vix quidem reperias. *Freinsb.*

25 *Quam potest,*] Priora exempla sapientius quam potest. Sed merito *sapientius* proscriptit Modius ex glossæmate

H h 2

infertur;

denuncio, ipse mihi indices, quid ex extis cognoveris; ne possis
 26 inficiari dixisse, quæ dixeris. Ille ex sanguis attonitoque simi-
 milis stabat, per metum etiam voce suppressa: tan-
 demque eodem metu stimulante, ne regis expectatio-
 nem moraretur; magni, inquit, laboris, non inriti discri-
 27 men instare prædixi. nec mea ars, quam benevolentia me per-
 turbat. Infirmitatem valetudinis tuæ video, & quantum in
 uno te sit scio. Vereor ne non præsentis fortunæ tuæ sufficere
 28 possis. Rex iussum confidere felicitati suæ remisit. Sibi enim
 29 ad alia gloriam concedere deos. Consultanti deinde cum
 iisdem,

insertum; hoc vero eleganter, tibi quam
 potest, denuncio. Raderus.

26 Voce suppressa:] Sic apud Tacit.
 Hist. 1, 42. de T. Vinio ambigitur, con-
 sumpsit ne vocem ejus instans metus.

Ne regis] Haud procul abluunt ista
 Taciti nostri 3, 67. sæpe etiam confiten-
 dum erat, ne frustra quæsvisset.

27 Perturbat.] Alii, magis pertur-
 bat. sed potest abesse. & apud Tacitum
 quidem solet. de Curtio ambigerent,
 nisi Modii correctionem, nam eam vo-
 culam primus rejecit, Constantiensis
 quoque M. niti testaretur Raderus;
 Lipliusque inter ejus locutionis exem-
 pla produceret ad Tacitum H. 3, 8. &
 Vechnerus Hellenolox. 1, 5. in quibus
 plurima variorum auctorum testimo-
 nia.

28 Felicitati suæ remisit.] Idem ille
 Alexandri dicta factaque æmulus Cæ-
 sar inculcavit trepido gubernatori, cum
 speculatorio navigio solus Brundisium
 trajiceret; quid times? Cæsarem vehis.
 Flor 4, 2. Lucan. 5, 580.

Sibi enim ad alia gloriam concedere
 deos.] Locus hic Cimmericis tenebris
 involutus, singulari face & luce indi-
 get. Fecit huic obscuriorem Modius
 omisso verbo remisit, quod in antiquis
 exemplaribus legitur, & aliis mutatis.
 Verus scriptura habet: Rex iussum c. f. suæ
 remisit, sibi enim, &c. Potest hic sen-
 sus elici: Rex Aristandrum, remissum
 ad periclitandum, iussum habere bonum

animum, neque ex inspectis extis tri-
 stitia ominari; sibi extra ordinem favere
 deos, & ostenta sacrificiorum negligere,
 studereque felicitati & gloriæ suæ,
 quod alias sæpe factum senserit. Sed
 obstreperit Modius, cui respondentem
 Acidalium audiamus. Modius, inquit,
 pro sua sapientia locum sic ait constituisse:
 Rex iussum conf. f. suæ ait, alia sibi
 ad glor. &c. cui male tamen adhuc esse,
 quoniam pessime fuerit, nec satis dum
 conditum, vel ad publici saporis, vel
 eruditissimorum palatum. Est ita ve-
 ro: sed ad gustum acriorem subtilio-
 remque hominum delicatiorum nos
 eum temperare non possumus, nisi è
 vulgari ac damnata lectione vocem pro
 insipida acerelictam condimenti vicera
 iterum accersamus, tum de nostro su-
 peraddamus aliquid, &c. Vulgo est:
 Rex iussum conf. f. suæ remisit. Sibi
 enim ad alia glor. concedere deos. Revo-
 camus inde verbum remisit, quod ne-
 cessarium. nam remittebat Aristan-
 drum rex ad sacrificium iterandum, si
 perlitari posset. Reliqua leviter muta-
 mus, & sic scribimus: Rex iussum c. f.
 s. remisit: alia sibi ad glor. c. deos. Alta
 & Alexandro digna sententia. quæ
 hæc. etiam alias mala omina & discrimina
 imminencia deos avertisse in glo-
 riæ suæ gratiam. Alias quoque deos
 ipsa fata, ne gloriæ obstiterent suæ,
 immutasse, sive potius flexisse. Sæpe
 jam deos sibi cedere, ne gloriæ suæ cur-
 sua

iusdem, quonam modo flumen transirent? supervenit Aristander, non alias lætiora exta vidisse se adfirmans: utique prioribus longe diversa. tum sollicitudinis causas apparuisse; nunc prorsus egregie litatum esse. Cæterum quæ subinde 30. nunciata sunt regi, continuæ felicitati rerum ejus imposuerant labem. Menedemum, ut supra dictum est, 31 miserat ad obsidendum Spitamenem Bactrianæ defectionis auctorem. Qui comperto hostis adventu, ne muris urbis includeretur; simul fretus excipi posse; qua venturum sciebat, confedit occultus. Sylvestre iter 32 aptum insidiis tegendis erat: ibi Dahas condidit. Equibinos armatos vehunt, quorum invicem singuli repente

sus impediretur. Acquiesco, si non mea interpretationi retentæque veteri lectioni, saltem Acidalii judicio & explanationi. Raderus. Forte commodus etiam oriatur sensus, si legas: *sibi & alia ad gloriam concedere deos.* ergo ne desperet; lætiora quoque exta concessuros.

29 Apparuisse;] Videlicet in extis. alii ediderunt *aperuisse*, quod quidem referre possis ad Aristandrum, sed non sine damno melioris sententiæ.

31 Menedemum,] Ita quidem & supra 7, 6. dixerat, sed longe aliter Arrianus 4, 1. Vbi quidem & Menedemi facit mentionem, sed non ut summi ea in expeditione ducis, Alexander adversus Spitamenem, Andromachum mittit, & Menedemum, ac Caranum, &c. His adjungit Pharnuchem. quæ non tam adduco, ut in quo hi auctores discrepent, indicarem, (id enim, cum per se cuilibet promptum sit cognoscere, supra etiam professus sum non facturum) quam, ut sensum suum restituiam Arriano: quem obscurant illa; *Hic adjungit Pharnuchem.* putes enim tantum adjunctum ut interpretem: nec injuria, nisi evidentissime ostenderet ipse Arrian. infra 4, 1. Pharnuchi summam expeditionis fuisse creditam. Ergo illa verba, *Ἐπιπέλους δὲ ἰωάννης Φάρνης*

ἔχον, valent: *imponit: sive præponit eis Pharnuchem.* Freinsh.

Qua venturum] Sic expressi cum Raderus, cum non Bongarsio tantum & Acidalio, sed aliis etiam ita legendum absque dubitatione videretur.

32 Sylvestre iter aptum insidiis tegendis erat:] Vitale præceptum Vegetii de præcavendis insidiis silvestris itineris lib. 3. cap. 22. *Multi cum ab hoste discedunt, si per silvas ituri sint, præmittunt (speculatores & milites) qui angustia vel abrupta occupent loca: ne ibidem patiantur insidias. Et rursus post se præcisiss arboribus vias claudunt, quas concades vocant, ut adversariis adimant facultatem persequendi.*

Binos armatos vehunt,] Hic locus acceptissimus esse posset his qui pulcherrime de majoribus nostris mereri autumant, si Germaniæ possint accensere, quicquid ubique barbarorum fuit. Nam iste fere mos militiæ etiam inter nos olim obtinuit, ut ad Florum 4, 28. ostendi, eo ipso argumento, contra Magni Viri sententiã, Cæsarianæ de Pompejo victoriæ gloriam Germanis nostris conatus asserere: in quo & faventem habeo Marcellin. 16, 26. Equitibus sparsim pedites miscuere discussores & leves, profecto ratione tuta (antota) poscente. Norant enim, licet pruden-

33 te desiliunt: equestris pugnae ordinem turbant. equo-
 rum velocitati par est hominum pernitas. Hos Spi-
 34 tamenes saltum circumire iustos pariter & à lateribus,
 & à fronte, & à tergo hosti ostendit. Menedemus un-
 dique inclusus, ne numero quidem par, diu tamen re-
 stitit; clamitans *nihil aliud superesse locorum fraude deceptis,*
 35 *quam honesta mortis solatium ex hostium cade.* Ipsum præ-
 valens equus vehebat, quo sæpius in cuneos barbaro-
 rum effusis habenis euectus, magna strage eos fuderat.
 36 Sed quum unum omnes peterent, multis vulneribus
 exsanguis Hypsidem quemdam ex amicis hortatus est,
ut in equum suum adscenderet, & se fuga eriperet. Hæc
 agentem anima defecit, corpusque ex equo defluxit
 37 in terram. Hypsides poterat quidem effugere; sed
 amisso amico mori statuit. una erat cura ne inultus
 occideret. Itaque subditis calcaribus equo in medios
 38 hostes se immisit, & memorabili edita pugna obru-
 tus telis est. Quod ubi videre, qui cædi supererant;
 tumulum paulo quam cætera editiorem capiunt.
 quos Spitamenes fame in deditiõnem subacturus obse-
 39 dit. Cecidere eo prælio peditum 11 millia, 300 equi-
 tes. Quam cladem Alexander solerti consilio textit,

morte

dentem ex equo bellatorem cum clibanario nostro congressum, fræna retinentem & scutum, hasta una manu vibrata, tegminibus ferreis abscondito bellatori nocere non posse: peditem vero inter ipsos discriminum vertices, cum nihil caveri solet, præter id quod occurrit, humi occulte reptantem, latere forato iumentum, incautum rectorum præcipitem agere, levi negotio trucidandum. *Nec omitto in signem Cæsaris locum de B. Gall. 1, 48.* Equitum (*Ariovisto*) millia erant VI. totidem numero pedites velocissimi, ac fortissimi; quos ex omni copia singuli singulos, sua salutis causa, delegerant. cum his in præliis versabantur: ad hos se equites recipiebant; hi, si quid erat du-

rius, concurrerant: si qui, graviore vulnere accepto, equo deciderant, circumfistebant: si quo erat longius prodeundum, aut celerius recipiendum, tanta erat horum exercitatione celeritas, ut ius equorum sublevati cursum adæquarent. Olim tamen apud Romanos idem fere usurpatum Livius 26, 4 tradit: *Freinsh.*

36 *Hæc agentem]* Sive *agentem*, *Acidalius.*

39 *Quam cladem Alexander solerti consilio textit,*] Hoc congruit Cæsaris monito: Vt corporis vulnera, ita exercitus incommoda esse tegenda: ne spem adversariis augeamus. In tempore tamen de remedio cogitandum. *Loccenius.*

Morte

morte denunciata iis, qui ex prælio venerant, si acta vulgassent.

Morte denunciata iis,] Elegans est caput apud Frontin. 2, 7. de dissimulandis adversis. *Raderus*. Merito autem hoc Alexandri consilium laudat Curtius, cum detecta clades metum injectura fuerit militibus; nulli autem rei usui futura. E contrario idem Vitelli

consilium (tantum valet temporis, loci aliarumque rerum diversitas) haud minus merito culpatur Tacit. H. 3, 54. Ergo probe videndum, ea res pluvie damni nobis allatura sit, an commodi, ut pro tempore consilia nostra moderemur. *Freinsb.*

CAP. VIII.

Dum exercitus ad bellum accingitur, Scytharum legati adveniunt, ac de pace prorsus egregiam ad Alexandrum orationem habent.

ÆTERUM quum animo disparem vultum diutius ferre non posset; in tabernaculum super ripam fluminis de industria locatum secessit.

Ibi sine arbitris singula animi consulta pensando, noctem vigiliis extraxit, sæpe pellibus tabernaculi adlevatis, ut conspiceret hostium ignes, è quibus conjectare poterat, quanta hominum multitudo esset. Jamque lux adparebat, quum thoracem indutus procedit ad milites, tum primum post vulnus proxime acceptum. Tanta erat apud eos veneratio regis; ut facile periculi, quod horrebant, cogitationem præsentia ejus excuteret. Læti ergo & manantibus præ gaudio lachrimis, consalutant eum; & quod ante recusaverant bellum, feroces deponunt. Ille *seratibus equitem phalangemque transportaturum esse pronunciat; super utres jubet nare levius armatos.* Plura nec dici res desideravit; nec

³ *Thoracem indutus*] Quem alias tantum in discrimine, nec fere nisi rogatu amicorum sumere solebat, supra 4, 13. at nunc induit ad spem militis intendendam, si videret regem jam laboribus bellicis parem esse. *Freinsb.*

post exilium à plerisque popularium fuisse susceptum tradunt Xenophon *Ææn.* lib. 1. & Justin. 5, 4. Sic de Tib. Cæsare Vellejus lib. 2. *Militum, aspectu ejus, elicitæ gaudio lacrymæ alacritasque & nova quadam salutationis exultatio & contingendi manum cupiditas.*

⁵ *Læti ergo & manantibus præ gaudio lachrimis,*] Pari exultatione Alcibiadem

nec rex dicere per valetudinem potuit. Cæterum tanta alacritate militum rates junctæ sunt, ut in triduum 8 ad XII millia effectæ sint. Jamque ad transeundum omnia aptaverant; quum legati Scytharum xx more gentis per castra equis vecti, *nunciari jubent regi, velle* 9 *ipsum ad eum mandata perferre.* Admissi in tabernaculum, jussique *considerare*, in vultu regis defixerant oculos; credo quia magnitudine corporis animum æstimantibus 10 modicus haudquaquam famæ par videbatur. Scythis autem non ut cæteris barbaris rudis & inconditus sensus est: quidam eorum sapientiam capere dicuntur, 11 *quantamcumque gens capit semper armata.* Sicque loquutos esse apud regem memoriæ proditum est. Abhorrent forsitan moribus nostris & tempora & ingenia cultiora fortitis; sed ut possit oratio eorum sperni, tamen fides nostra non debet, quæ utcumque tradita sunt,

8 *Scytharum*] Hos Germanos fuisse scribit Aventinus lib. 1. *Adfuerunt & Germanorum Orientalium (quos Sarmatas & Scythas scriptores rerum, nos Venedos, ipsi se Sclavos vocant) oratores.*

9 *Modicus*] Veteres una voce auctiores; *modicus animus*, eam statim exturbavit Modius. at melius Acidal, qui correxit legitque *modicus habitus*. quæ vox & alibi in nostro simili narrationi deservit. Nisi forte *modicus* ex Mss. ubi est, *mod. annis, aut animis quamquam, siat, modicus animi, quam fama par videbatur.* hoc est, *mod. animi potius, quam famæ par. modicus animi* sicut apud Tacit. H. 1, 53. *immodicus animi.*

10 *Ut cæteris barbaris*] De qua re insigne testimonium Herodoti 4, 46. quem credo respicit noster: *Pontus Euxinus nationes exhibet omnium imperitissimas, Scythica duntaxat excepta, &c.* & certè quæ tam hic quam in aliis auctoribus de hac gente leguntur, non infimam ingenii sapientiæque vim, præsertim in acutis, & interdum

ænigmaticis eorum aut sermonibus, aut responcionibus, aut etiam factis, ostendunt. *Freinsb.*

11 *Sicque loquutos*] Putes statim incipere orationem Scytharum, sicut & in Aldina editione notatum est. & sane verba hæc id requirerent, at quæ proxime sequuntur haud dubie nullam orationis ejus partem faciunt. Sed mox iterum repetitur, *Anum ita locutum accepimus.* Quæ indicia facile detexissent hujus loci vitium: sed accedunt Mss. in quibus: *Si qua loquutos, &c.* & mox *abhorrent, non abhorrentia.* Videtur itaque legendum: *Si qua loquutos e, a. r. m. proditum est, abhorrent f. r. n. e. t. e. i. c. fortitis; ut possit, &c.* Idem.

Oratio eorum sperni,] Scytharum oratio apud Græcos etiam in proverbium abiit, ut rudis, inculta, & nihil præ se ferens humanitatis. ad id respexit Curtius. Originem hujus referunt, quod Scythæ Dario Persarum regi postulant, ut sibi parerent, nihil aliud responderint, quam *κλειειν*, id est, ploraret. *Popma.*

Quæ utcumque] Vere conjecit Bongartius,

sunt, incorrupta perferemus. Igitur unum ex his maximam natu ita loquutum accepimus. *Si dii habitum corporis tui aviditati animi parem esse voluissent; orbis te non caperet: altera manu Orientem; altera Occidentem contingeres. & hoc adsequutus scire velles, ubi tanti numinis fulgor conderetur. Sic quoque concupiscis, quæ non capis. Ab Europa petis Asiam; ex Asia transis in Europam: deinde si humanum genus omne superaveris; cum sylvis, & nivibus, & fluminibus, feris-*

garius, qui utcumque. Freinshemius etiam omisso verbo substantivo, sic ista concipit; *qui utcumque tradita incorrupta perferemus.* Sic de se Tacit. 15, 53. *Nobis quoquo modo traditum non occultare in animo fuit.*

12 *Si dii habitum*] In his orationibus non facit Curtius, quod in exponendis Iustini Imp. verbis proficitur Simocatta 4, 3. nolle se *dictionis simplicitatem expolire: nec quod minus eleganter prolatum est, in formam aliam commutare: sed nuda ejus verba suis narrationibus intexere.* Quod tamen nec ipsum ubique decet, sed delectu opus est: & utrobique fere peccati solct. *Freinsh.*

Alteram manu Orientem;] In animo habuit fabulam Typhonis, cujus manum altera ad Hesperum usque, & altera ad Orientem pertinebant. Apollodor. lib. 1.

Tanti numinis] Non placet ut *numinis* legas, ut nonpemo putat, quamvis apud Ovidium Trist. 5, 12. legas:

Nominis & fame quondam fulgore traherbar.

Nec Aventini scriptura arridet, qui pro *tanti numinis* posuit *solis*. Bene habet usitata lectio. Sensus est; si totum orbem occupares, quæreres ubi tui numinis gloriam & fulgorem finire & conderes. pro nupine enim se gerebat, & coli passim volebat. & majus numen apparuisset, si totum orbem subegisset. Hermolaus infra 8, 7. *Si quis deorum ante Iovem haberetur, fastidires etiam Iovem.* Rad. Cujus de lectione sententiam probo; de sensu non iteni. Aventinum potius sequor, qui explica-

vit vicario verbo mentem Curtii, quid per tantum numen intelligat. Non enim hercule Alexandrum, nec illi fulgorem suum condi volebat, aut finire, sed sine modo terminoque clarere. Solem ergo innuit, quem & à Scythiis cultum, vel ex Herodoti extremo lib. 1. satis constat. & nisi fallor his verborum involucris Oceanum designant, quem & ipsum studiosa cura lustrare mox cepit Alexander ibi enim condi solem veteres crediderunt. Et de poetis quidem ita notum est, ut nihil æque, nec tamen ipsorum hoc figmentum fuit: sed gentium consensus. Vide quæ notat Liptius ad Tacit. Germ. 45. *Qua etiam mente conscium occidui solis Oceanum* nominat Mamert. paneg. cap. 2. Ut autem Oceano Gaditano occasum solis, ita Indico ortum tribuerunt, qui uterque locus est, ubi tanti numinis fulgor ipsorum opinionæ condebatur. Hic sensus inest illis Alexandri: *pervenimus ad Soli ortum, & Oceanum, nisi obstat ignavia.* Id autem Scythiis absurdum vanumque videbatur, fortassis & impium. nam & Florus 2, 17. ait, Dec. Brutum cadentem in maria solem, obrutumque aquis ignem, non sine quodam sacrilegii metu & horrore deprehendisse. Freinshemius.

13 *Concupiscis, quæ non capis.*] De Parmenione Alexander lib. vi. Curtii: *Majora quam capit spirat.* Infelicitate autem desiderantur, quæ capi nequeunt, felicius, quibus sis ferendo. vide de Antiocho Valer. 4, 1. *Loccen.* Deinde] Cogita an non Denique pro Deinde. Acidalius.

- 14 que bestiis gesturus es bellum. Quid tu, ignoras ARBORES magnas diu crescere; una hora extirpari? Stultus est, qui fructus earum spectat, altitudinem non metitur. Vide ne dum ad cacumen pervenire contendis; cum ipsis ramis, quos comprehen-
- 15 deris decidat. Leo quoque aliquando minimarum avium pabulum fuit: & ferrum rubigo consumit. nihil tam firmum est, cui

14 Arbores magnas diu crescere; una hora extirpari?] Hoc genus similitudines occinit Xerxi patruus Artabanus apud Herodot. 7, 10. Vides ut prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec finit insolescere: parva vero nihil ladit? Vides ut magna semper edificia magnasque arbores hujusmodi fulminum tela percutiunt? Horat. Od. 2.

————— celsa graviore casu
Decidunt turres; feriuntque summos
Fulmina montes.

Exemplo memorabili sit Nabuchodonosor, magnæ arbori comparatus Ezech. 31. Dan. 4. Sed fastigio regio ob fastum dejectus. Lucianus lib. 1. Antholog. in Fortunam.

Οὐ ἴσῳν, ἔ μολάχῳ ἀνεμός ποτε, τίς ἢ μέγιστα:
ἢ ὄρυας, ἢ πλάτεις οἶδε ρομαί
κχ. τοι γενν.

Adspicis ut soleat quercus platanosque proceras,

Non malvam aut juncum sternere ventus humi.

Ita superbi & elati animi, non humiles casibus obnoxii sunt. Scimus picturis procerarum arborum adscriptum à nonnullis: *Noli altum sapere, sed time.* quæ verba ex epistola Pauli ad Roman. cap. xi. vers. 20. deprompta sunt. Hoc superbi sibi dictum putent, ne fastus eos dejiciat, ut ventus ac fulmen altas arbores. *Loccen.*

15 Leo] A leonis, aliorumque animalium robore argumentum sumpsit & minus ille, qui Maximino subindicabat aegre, non esse fidendum roboti, quo ille stolidè ferox erat:

Elephas grandis est, & occiditur:

Leo fortis est, & occiditur:

Tigris fortis est, & occiditur.

Capitolin. in Maxim. cap. 9. Leones autem etiam à culicibus magnopere vexari, qui & mortis causam eis præbeant, testatur Marcell. 18, 17. Freinsh.

Rubigo] Ovid. de Ponto 1, 1,

Roditur ut scabra positum rubigine ferrum:

Eleganter Plinius 34, 14. Obstiter eadem naturæ benignitas, exigentis à ferro pœnas rubigine, eademque providentiâ, nihil in rebus mortalibus facientis quam quod infestissimum mortalitati. & *mox*: A ferro sanguis humanus se ulciscitur. contactum namque eo, celerius subinde rubiginem trahit. *Mirum est, quod idem Plinius 34, 15, refert*: Extare ferream catenam apud Euphratem annem, in urbe quæ Zeugma appellatur, qua Alexander Magnus ibi vinxerat pontem, cujus annulos, qui resecti sunt, rubigine infestari, carentibus ea prioribus.

Nihil tam firmum est,] Non est, quod quis viribus aut robore ferociat. quum natura nihil voluerit esse sine pari. Quin validissimis etiam ab invalidis sæpe periculum esse, exemplum in animalibus brutis habemus, in culicibus & gallo gallinaceo leoni, scarabæo aquilæ, scorpio pisciculo thynnus, ichneumone crocodilo infestis, vide Vossium lib. xv. Theolog. gentil. cap. LIX. & Erasmi Colloquia in Amicitia. Nec in brutis solum, sed etiam hominibus exempla dantur: in Goliatho gigante à Davide prostrato: in Ionathane filio Saulis cum armigero suo viginti hostium cædente; idque vi divina in ultionem insolescentis potentie ac robotis. Ut nunc præteream illos, qui par-

cui periculum non sit etiam ab invalido. Quid nobis tecum est? 16
nunquam terram tuam attigimus. Qui sis, unde venias, licet
ne ignorare in vastis sylvis viventibus? Nec servire ulli possu-
mus; nec imperare desideramus. Dona nobis data sunt, ne Scy-
tharum gentem ignores, jugum bouum, aratrum, & sagitta, &
patera. His utimur & cum amicis, & aduersus inimicos. Fru-
ges amicis damus bouum labore quasitas: Patera cum his vinum
diis

va manu sæpe magnas hostium copias fuderunt. Seneca l. III. de ira c. XXVIII. *Imbecillos valentissimis aliis dolor, alias casus exæquat.* Et cap. XLII. *Quid imbecillitatu obliu ingentia odia suscipimus, & ad frangendum fragiles consurgimus?* Loccenius.

Ab invalido.] Vere enim Seneca de ira 3, 28. *Nihil tam imbecille natum est, ut sine elidentis periculo pereat.* inde à contemptissimis animalibus haud ignobiles populos patriis sedibus fuisse pulsos, notatum est ad Iustin. 15, 2.

15 *Sylvis*] Auentinus lib. I. ubi verba hæc recenset, adjicit *paludibusque*, quod si ex libro quopiam haberet, quod ut sit vereor, non rejicerem.

Nec servire ulli possumus; nec imperare desideramus.] Plinius lib. XVI. nat. hist. cap. I. ubi Scytharum tenuem formam descripsit, addit: *Et hæc gentes si vincantur hodie à populo Romano, servire se dicunt.* Seneca lib. II. de ira cap. XV. *Omnes ista feritate liberae gentes leonum luporumque ritus, ut servire non possunt, ita nec imperare.* Attamen modestioris voti sunt, quam illi quibus non placet libertas nisi cum imperio vel dominatu; de quibus Tacitus lib. IV. Hist. *Pleaque civitates aduersum nos armata spe libertatis, & si exuissent seruitium, cupidine imperitandi.* Confer Aristotelem 7. Polit. 14. Loccen.

17 *Dona nobis data sunt,*] Acidalius legit. *Bona nobis data sunt.* quam conjecturam mirifice commendat Raderus. Nec enim vult dona fuisse data ab his Scythiis Alexandro. quod quidem etiam in animo habuisse apparet Bongarsium, cum conjiceret induci debere

tria verba; ut esset: *Nobis sunt, ne Scytharum gentem ignores:* quod placeat præ illo Paschal. legati cap. 5. putat optionem hic dare Scythas Alexandro, bellum an pacem cum iis habere malit. Sed optime locum explicat Loccenius, cujus verba subjicio: *Male, inquit, excusum, dona à nobis data sunt. Horum donorum originem aperit Herodot. 4, 5. ubi refert, olim cælo in Scythiam demissa, puta ut ancile Romanorum.* Targitai dicunt tres liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxoin, & novissime Collaxain. His regnantibus demissa cælitus in Scythiam regionem ex auro facta, aratrum, jugum, securim, phialam. *Hanc historiam, vel verius fabulam, hic tangit Curtius.*

17 *Aratrum,*] Non displiceat quod hic conjicit Acidalius: *bouum aratorum.* Βῆν αἰ ἐργῆρον vocat & Heliodus.

18 *Vinum*] Id unde acceperint, non immerito quæras. ipsi non colebant vites; commercia non curabant. Credo quod de singulis eorum nationibus vere seu falso creditum fuit, toti deinceps Scytharum nomini temere fuisse assignatum. Ergo de ἀργεῖοσι eorum, quod mero gaviti fuerunt, quæ traduntur, ad eos pertinere putem, qui forte ad Pontum, Græcis urbibus finitimi, à vicinis id habuerint. Quamquam & Bastriana, quæ his Scythiis contermina est, vini mire ferax fuerit. Et notum est quam proclives in hoc vitium ab omni ætate fuerint ad septentrionem vergentes populi: ipso corporum temperamento ad id tantum non cogente. De Scythiis ergo idem memoratur apud Athenæum, ubi & adagit

diu libamus : Inimicos sagitta eminus ; hasta cominus petimus. Sic Syria regem, & postea Persarum, Medorumque superavimus ; patuitque nobis iter usque in Ægyptum. At tu, qui te gloriaris ad latrones persequendos venire, omnium gentium, quas adisti, latro es. Lydiam cepisti : Syriam occupasti ; Persidem tenes ; Bactrianos habes in potestate : Indos petisti : jam etiam ad pecora nostra avaras & instabiles manus porrigis.

QVID

adagii vice jactatum Sparta notat verbum Ἐπιπροσθύσει, *Scythicum in morem bibere*. Notum est quid de Anacharside referat Diog. Laërtius. vide & Erasmi adag. Chil. 2, 3. 17. *Freinsh.*

Syria] *Scythia regem* vulgati codices. Sed quid Scythæ suam regem vicissent ? *Syria* Modius vere reposuit pro *Scythia*. Quis autem hic Syriæ rex fuerit, Ninusne, an prior aliquis, quod eiqdem reor, non constat. Nam à Belo primo Assyriorum rege (quos Latini Syros vocant ; ut est apud Iustit. 1, 2.) usque ad Sardanapalum, unus & quadraginta reges numerantur. Vexori Ægypti rege ab Scythis victo, Asia quoque in potestatem Scytharum fuit per annos admodum mille. *Scalig. in Canon. Isagog.* Ninus tributa Scythis primus negavit. Fuere ergo ante Ninum, quibus Scythæ in Asia imperitarunt. Adversus Vexorim rex Scytharum Tannaus in bellum profectus est. Iust. 2, 3. *Raderus.*

19 *Omnium gentium, quas adisti,*] Satis quidem liberè legatus. Sed secundum illud Augustini de civ. Dei. 4, 4. *Remota justitia quid sunt bella, nisi magna atrocinia ?* Quam justitiam ubicunque neglexit Alexander, fas bellorum asserere nequit. *Loccen.*

Latrones.] Hoc ut de omnibus gentibus ab Alexandro subactis dici forte non conveniat, ita posse de plerisque, pro comperto habeo. Idem Lucani sensus fuit 10, 20. cui *terrarum felix prado* vocatur. idem Senecæ de benef. 1, 13. & epist. 94. Contra quorum auctoritatem, ipsa naturali æquitate subnixam, qui jure belli tucntur Alexandrum ; non

intelligunt, quantum hoc illi cedere debeat : & tamen in hoc quoque ut justum jus sit, honestam aliquam causam requiri, non solam dominandi cupidinem ; quam in Alexandro fuisse summam, inficiari ne quidem ii possunt, qui maxime eum laudant. Pari autem audacia respondit Alexandro, quisquis fuit, pirata : ex quo cum quaesisset : *quo scelere impulsus mare haberet infestum ? eodem, inquit, quo tu orbem terræ.* Cicero de rep. lib. 3. *Eleganter & veraciter* judicio D. Augustini de Civ. 4, 4. *Freinsh.*

Indos petisti :] An? *Indos petis.* Nondum adierat Indos, sed mox aditurus erat. Bactriani enim proximi Indis. *Raderus.* Ne quid mutari patiar, prohibet Curt. infra 7, 11. ubi iterum Indiam jam tum accessam narrat : *India sine latitudine vim frigoris sum perpeffus.* Utrobique tamen per exaggerationem Indiæ nomen propinquis regionibus tribui crediderim. Sic enim & Ariorum terra, & Sogdianorum, Indiæ nomine quandoque intelligitur, ut alibi jam notavimus. Sane enim Curtius nondum Indiæ propriæ sic dictæ meminit, quasi Alexander eam fuerit ingressus : sed quæ de frigore tolerato jactat, aperte referenda sunt ad iter per Parapamisadas, de quo supra 7, 3. *Freinshemius.*

Et instabiles manus porrigis.] Videatur fortasse corrigendum, *avaras & insatiabiles manus* : nisi, quod certe puto, notare utrumque voluerunt, [hoc est, Scythæ in Alexandro notarunt tam avaritiam, quam morem passim in quosvis incurrendi : non enim ait Acidi,

QUID tibi divitiis opus est, quæ te esurire cogunt? Primus 20
 omnium satietate parasti famem; ut quo plura haberes, acrius,
 quæ non habes, cuperes. Non succurrit tibi, quamdiu circum 21
 Bactra hæreas? dum illos subigis, Sogdiani bellare ceperunt.
 bellum tibi ex victoria nascitur. Nam ut major fortiorque sis
 quam quisquam; tamen alienigenam dominum pati nemo vult.
 Transi modo Tanaim: scies quam late pateant; nunquam ta- 22
 men consequeris Scythas. paupertas nostra velocior erit, quam
 exerci-

dal. unam vocem *instabiles* utrumque
 valere, ut putat explanator] & inex-
 pletam, & vagam rapacitatem Alexan-
 dri, qui nullo fine contentus, loco nul-
 lo constans, ex aliis alia subinde inva-
 dat. Atque huc respiciunt eorundem
 superiora illa: *Ab Europa peti Asiã;*
ex Asia transi in Europam. Acidalius.
 Aliorum conjecturas, *intestabiles, in-*
cessabiles, instabiles, vacuas, merito re-
 fuit Raderus.

20 *Vt quo plura haberes, acrius, quæ*
non habes, cuperes.] Eadem mente di-
 xit Claudianus:

— *Semper inops quicumque cupit.*

Genus autem egestatis gravissimum est,
 in divitiis inopem esse, teste Seneca
 epist. 47. Graviter hoc ipsum proponit
 Seneca epist. 119. Post Darium & In-
 dos pauper est Alexander Macedo:
 querit quod suum faciat, scrutatur ma-
 ria ignota, in Oceanum classes mittit
 novas, & ut ita dicam, mundi claustra
 perumpit. Quod naturæ fati est, homi-
 ni non est. Qua tota epistola de ve-
 ris divitiis disputat, verissime dicerem,
 si ibi compareret, quod & in Plato-
 nis aliorumque Philosophorum libris
 D. August. unice desiderabat, **C H R I -**
S T U S. Eædem cogitationes fuerunt
 Æliano de histor. an. 6, 13. cum enim
 narrasset, cervos in colle quodam ad
 Hellepontum, extra illius fines nun-
 quam progredi, subjicit: *Quid ad hæc*
homines? quos sane nunquam ne orbis
quidem terra explere queat. sic enim
 vertit interpres versum Homeri Iliad.
 9, 404. quem adducit Ælianus;

Οὐδ' ὅσα λαίην ἔδδς Ἀφύτο-
 ρ ἔντος ἕσση. Freinsb.

21 *Bellare*] Ad vitandas ejusmodi
 rebelliones, quæ re opus esset, sic apud
 Plut. cap. 134. monuit Alexandrum
 Calanus: Corium in medium conje-
 cit sicum & retorridum, cujus oram
 calcavit. Id uno loco pressum cæteris
 partibus extulit se. Idem circulans un-
 dique & pedibus stringens, in quaque
 parte ostendit evenire, quoad medium
 pedibus occupavit, tunc omnes partes
 quievit.

Alienigenam dominum pati nemo
vult.] Parthi, licet petitem Romæ ac-
 ceptumque regem, quamvis gentis Arsa-
 cidarum, ut externum aspernabantur.
 Tacit. 2, 1. Vide notas ad ista lib. vi.
Suis quisque parer placidius, &c.

22 *Quam late pateant;*] Hunc lo-
 cum velut lacunioſum explet Acidalius:
Scies quam late pateat fuga. Insequere,
nunquam tamen consequeris Scythas.
 Sed cum sententiæ ratio satis absque
 insertis verbis appareat, religio est,
 contra omnium codicum tam chiro-
 graphorum, quam editorum fidem in-
 gerere aliena. Raderus. Sententiæ opi-
 nor, est: si transeas Tanaim, videbis
 quidem quantum terrarum occupent
 Scythæ, nunquam tamen si ipsi nolint,
 eos consequeris, aut reperies. Quam
 rem etiam cum admiratione testatur
 antiquissimus Herodot. 4, 46. De am-
 plitudine autem Scythiæ collegit non-
 nulla Barthius Adverfar. 56, 15.

Paupertas nostra velocior erit,] Hoc
 ante expertus erat Darius in Scythiis, &
 Lyſimæ,

- exercitus tuus; qui prædam tot nationum vehit. Rursus quum
 23 procul abesse nos credes, videbis in tuis castris. eadem velocitate
 & sequimur, & fugimus. Scytharum solitudines Græciæ
 24 etiam proverbis audio eludi. at nos deserta & humano cultu
 vacua, magis quam urbes & opulentos agros sequimur. Proinde
 fortunam tuam præsis manibus tene. Lubrica est, nec invita
 teneri potest. Salubre consilium sequens quam præsens tempus,
 ostendit melius. impone felicitati tuæ frænos, facilius illam re-
 25 ges. Nostri sine pedibus dicunt esse fortunam, quæ manus &

pennas

Lysimachus in Dromichete Getarum rege, de quo præter cæteros Fulgos. lib. v.

23 Proverbis] *Συρθῶν ἐρημία*, pro summis calamitatibus, exitioque, dictum est apud Aristophanem in *Acharnensib. act. 2. scena 6.* Quo loco commentator indicat, proverbium dici solitum de ingenti solitudine, &c. *Vsurpat. & Plutarch. de Stoicis contrariet. cap. 33.* Chrysippus sapientem fœnoris gratia præcipitem dat in Panticapæum, & Scytharum solitudinem. *Erasmus Adag. Chil. ad. 3. §. 94.* Refert & Schottus in prov. è Vaticana biblioth. append. 3, 79. Earum solitudinum conditionem describit Hippocrates lib. de aëre, &c. citatus ab RADERO.

At nos deserta,] *Arrianus* apud *Eustathium* ad *Dionys. Periegeten* v. 675. docet, Scythas olim urbes habitasse, domos incoluisse, terram arasse, vesicæque pane solitos, sed victos à Thracibus mores mutasse, omnibusque diris se devovisse, ubi vel ædes exadificassent, vel aratro terram profcidissent, aut urbes condidissent, aut opes aurumve possedissent. Plostra igitur sibi comparasse, ferinam in cibum adhibuisse, lac porasse. Iumentis duntaxat illis solis ufos quibus veherentur, & quæ terras terris commutantes sequerentur. Indeque dictos *Nomadas*. quasi tu diceres pascuales, seu pastores. *RADERUS.*

24 *Fortunam tuam præsis manibus tene.*] Eadem allegoria *Seneca* epist. 101. *Nihil sibi quisquam de futuro debet pro-*

mittere: id quoque quod tenetur, per manus exit. Et *Hieronymus* in *Esai.* cap. 38. *Nulla res longa mortalium est, omnisque felicitas sæculi dum tenetur, amittitur.* *Loccen.*

Salubre] Totam hanc pericopen miror cur ejecerint. cum sit genuina & germana sine dubio: insuper elegantem contineat sententiam, quam puto juves adhuc, si pro ostendit legas ostendat. Sensus: ex ipso eventu evidentius cognosces, quam salubre fuerit hoc consilium. *Freinsh.*

Impone felicitati tuæ frænos, facilius illam reges.] Multi fortunatorum sibi sibi permittantur, instar indomitæ & quorum sunt rectu difficiles. Itaque aureum Palladis frænum (de quo *Homerus*) i. e. recta ratio adhibeatur, qua possit cohiberi. *Pythagoræ* dictum circumferunt: *Nec equos sine fræno, nec fortunam absque prudentia gubernari posse.* quo forte respexit *Curcius*. Hunc credo locum respexit politissimus *Politianus*, cum illa *Herodiani* 1, 8. *καλεπὸν ἢ μετ᾽ ἧσιν τε καὶ ὄργῃ ἐπιθεινοῦ ἐπιθυμίας ὑπερεχέσσης ἐξέσιος*: ita verteret: *Est autem difficile in maxima licentia moderari sibi, quasi frænos imponere cupiditatibus.* *Loccen.*

25 *Nostri sine pedibus dicunt esse fortunam.*] Multas fortunæ formas, multa ejusdem symbola, figuras, statuas alio atque alio modo effigiatas, nomina & cognomina recenset *Alexander* *Neapol. genial. diæ. 1, 13.* (quem juvabit hoc loco cum *Tiraquello* consultare)

pennas tantum habet; quum manus porrigit, pennas quoque comprehendere non finit. Denique SI DEVS es, tribuere mortalibus beneficia debes; non sua eripere: sin autem homo es; id quod es, semper esse te, cogita. Stultum est eorum meminisse, propter quæ tui oblivisceris. Quibus bellum non intuleris, bonis 27
amicis

lere) & inter alias effigies etiam hanc à Curtio hic expressam. Tiraquellus hoc modo fictam & depictam non nisi ex hoc Curtii loco docet. Alatam quidem & pinnatam apud Euseb. Horat. Od. 3, 29. & fortasse alias cognosces, sed ἀποδὲν nusquam nisi hic. Habes generatim de Fortuna apud Alciatum & ejus scholiasten in symbolo Fortunæ, multa etiam apud Pierium, ut taceam Pausaniam, Plutarchum, & alios. Raderus. Elegans imago Fortunæ. *Sine pedibus picta, quod consistere nequeat, volucrumque ejus levitatem signat: unde & pinnae ei addidit. Dum manus porrigit, pinnas comprehendere non finit, eo Fortunæ lufus adumbratur, quæ se non uni totam, nec simpliciter semper dat. Seneca epist. 82. Non habet fortuna longas manus; neminem occupat, nisi hærentem sibi. Idem epist. 42. de homine inconstanti: Meministi quum quendam affirmates in tua potestate esse, dixisse me volaticum esse & levem, & te non pedem ejus tenere, sed pennam. Mentitus sum: pluma tenebatur, quam remisit & fugit. Loccen.*

26 Si Deus es,] Hornerus:

— Θεοὶ δὲ τῆς ἐαυτῶν.

Curtii locum alluxit Olyvenerus:

Est homo qui locuples inopi nil donat amico;

Qui rapit, hic lupus est; qui dabit, ille Deus.

Tribuere mortalibus beneficia debes.] Id enim maxime divinum est, unde & Dei nomen deduxere veteres à dando, quia omnia commoda hominibus det. Festum vide. Ea de re contra Epicureos graviter & prolixè disputat Seneca post princ. lib. 4. de benef. Ergo sapienter

Pythagoras dicebat, hæc duo divinitus hominibus data esse longe pulcherrima: veritatem amplecti, & beneficii operam dare: & addebat, utrumque cum deorum immortalium operibus comparari posse. Alian. hist. var. 12, 59. Quam deinde sententiam certatim arripuerunt retuleruntque Philo lib. de iudice: Clemens Stromat. lib. 2. Synesius epist. 31. Damaſcius apud Suidam in Ἀρετοβόγῃ. Senec. de benef. 3, 15. Qui dat beneficia, deos imitatur. Cæterum Alexandri beneficentiam cum alii commendant, de quibus forte infr. ad 10, 5. cum & Polyænus 4, 3. ridiculo hoc beneficii genere, quod constituerit omnes non homines sed Alexandros vocare. cuius muneris gratiam haud gravate, puto, fecisset ei Diogenes. Sed hæc beneficentia non proficiebatur ex voluntate juvandi alios; sed tantum ex cupiditate nominis & gloriæ. Absque eo enim esset, non utique spoliaret magnam terrarum orbis partem, ut paucos locupletaret, &c. Freinsb.

Sin autem homo es;] Id in Trajano laudat Plinius paneg. quod unum se ex civibus putarit, nec minus hominem se quam hominibus præesse meminerit. Et Æmilius Probus in Theodosio Imp.

Communis cunctis, hominem sed regna tenere

Se meminit, vincit hinc magis ille homines.

Semper esse te, cogita.] Hoc à patre Philippo Alexander discere poterat, qui ex ephelis uni præcepit, ut quotidie prima luce ad lectum cubicularum adesset, regemque his verbis de hominis mortalitate admoneret: Φίλιππε, ἀνθρώπου εἶ. Philippe, homo es. Ita Ælianus hist. var. 8, 15. Raderus.

amicis poteris uti. nam & FIRMISIMA est inter pares
amicitia; & videntur pares, qui non fecerunt inter se periculum
28 virium. Quos viceris, amicos tibi esse cave credas. inter domi-
num & servum nulla amicitia est, etiam in pace, belli tamen
29 jura servantur. Jurando gratiam Scythas sancire ne credi-
deris. colendo fidem, jurant. Græcorum ista cautio est, qui
acta

27 Firmissima est inter pares amicitia;] Itaque melius est amicos quam servos querere, & tutius volentibus quam coactis imperitare, ut docet Salustius bell. Jug. cap. 102: Vi subacti raro fidi sunt, aut esse metu simulant, nisi eos ita tractes, ut mutati imperii ipsos non poeniteat. Probe Cæsar Pompejum moneri juber de bel. Civ: 3, 10. hoc unum esse tempus de pace agendi, dum sibi uterque consideret, & pares ambo viderentur. Sic apud Florum 4, 10. Expertis invicem Parthis atque Romanis, quum Crassus atque Pacorus utrinque virium mutuarum documenta fecissent; pari rursus reverentia integrata amicitia. Quod alterum genus esse fœderum de tribus, dicit Menippus apud Liv. 34, 56.

Et videntur pares,] Idem Menippus eodem loco: Tertium esse genus, quam qui hostes nunquam fuerint, ad amicitiam sociali fœdere inter se jungendam coeant. eos neque dicere, neque accipere leges; id enim victoris & victi esse.

28 Quos viceris,] Eadem mens illis Tacit. H. 2, 7. victores victosque nunquam solida fide coalescere. Plinius Paneg. 85. Nam qua poterat esse inter eos amicitia, quorum sibi alii domini, alii servi videbantur? Ergo & Moïse apud Polyb. 5, 52. Susiana & Babylonia populus recens à se & inopinata victoria subacti parum fidebat. Adi Gruterum ad illa Liv. 8, 21. Ibi pacem esse fidam, ubi voluntarii pacati sunt. & Alb. Genet. de jure belli 3, 27.

Etiam in pace,] Victi enim victoribus parere coguntur, servi domino, subiecti magistratibus. Nam quæ leges & conditiones victis belli tempore la-

ta dataeque sunt, deinceps perpetrato bello observantur. Raderus.

29 Colendo fidem, jurant.] Vid. Luciano in Toxare. Isocrates orat. ad Demonem. monet; hoc esse bonorum virorum, ut eorum integritas fide dignior, quam jusjurandum esse videatur. Istud nunc multis artificium est, juramento & fidei simulatione fallere homines, & ipsum, si possent, Deum.

Græcorum] Injuratis Scythis plus ait credendum, quam juratissimis & testatissimis Græcis. Quia apud Græcos, ut Buripides in Iphigenia Taurica canit: $\pi\tau\sigma\upsilon\nu$ $\epsilon\delta\delta\epsilon\varsigma$ $\omicron\upsilon\delta\epsilon\nu$ $\epsilon\delta\delta\epsilon\nu$. Nihil fidi novit Græcia. Græcorum vanitatem miris modis exagitat Sat. 3. Juvenalis. Cicero ad Q. Fratrem, epist. 1. Græci fallaces, & leves, & diuturna servitute ad nimiam assentationem eruditi. Virgil. Æn. 2, 106.

Ignari scelerum tantorum; artisque Pelasgæ

Et vers. 152.

— illo dolu instructus & arte Pelasgæ. Raderus.

Græcorum autem tantum mentionem hic facit ex persona Scythæ Curtius, quod illa natio tñm maxime innotescerat Græcis, cumque ea in præsentia res erat. Non tempero adscribere mellitissima Senecæ in hunc morem verba de benef. 3, 15. Utinam nulla stipulatio emptorem venditori obligaret! nec pacta conventaque impressis signis custodirentur! fides potius illa servaret, & æquum colens animus. Sed necessaria optimis pratulerunt, & cogere fidem, quam spectare, malunt, &c. Ergo Scythis natura dedit, quod Græci longa sapientum doctrina, præceptisque philosophorum

consequi

acta consignant, & deos invocant. nos RELIGIONEM in ipsa fide novimus. qui non reverentur homines, fallunt deos. Nec tibi amico opus est, de cujus benevolentia dubites. Ceterum nos & Asia & Europæ custodes habebis: Bactra, nisi dividat Tanais, contingimus: ultra Tanaim usque ad Thraciam colimus; Thracia Macedoniam conjunctam esse fama est. Vtrique imperio tuo finitimos, hostes an amicos velis esse considera. Hæc barbarus.

CAP.

consequi nequiverunt. teste Iustino 2, 2. Græcæ lubricitatis suggestio etiam in illis est apud Plautum Afin. 1, 3.

— *quæque volumus uti,
Græca mercamur fide,*

hoc est, præsentis pecunia opus est: nemo fidem nostram sequitur, non magis quam si Græci essemus. *Freinsb.*

Acta consignant,] Alii facta. unde Bongars. pacta. quæ emendatio firmari possit ex Settecæ verbis modo relatis.

*In ipsa fide novimus.] Quæ nobis, ut dea, religiose colitur. ridiculum ergo putamus, advocatis per jusjurandum diis religionis metu nos adstringere, si ii simus, ut fidei numen possimus contemnere. Sane jurandi parum validum videbatur vinculum Augusto apud Dion. lib. 54. Quæ sponte fiunt, ea etiam citra jusjurandi vinculum observantur. at quæ fiunt ingratis, non, si millies jurata sunt, præstantur. nisi videlicet cum Scythis religionem in ipsa fide noveris. *Freinshemius.**

Qui non reverentur homines, fallunt deos.] Hinc concinnatum illud in Florileg. Ethico. Polit. Gruteri:

Qui pejerat, timet homines, contemnit Deos.

Qui vero non timent Deum, nec etiam reverentur homines, veluti describitur injustus iudex Luc. 18. v. 4. Et vice versa qui non reverentur homines quos

vident, quomodo timebunt Deum, quem non vident? Loccen.

30 *Vtrique imperio tuo finitimos,] Bongarsii, Acidalii, Sebistiquæ conjectura conspirabat in unum, ut utrimque legeretur. Nec sane ineptum hoc esset. sed cum haud minus proba sit vulgata, cui non tueri se possit interdicto uti possideris? Agnovit hoc idem Acidalio, duo posse imperia tribui Alexandro, idque solere probat Raderus veteri epigrammate Parmenionis.*

*Τύραννον Ἀλεξάνδροιο Μακεδόνων
Ἐὐρώπης αἰετῶν,
Ἡπειρώτος κείνης σήμα λέγει ἀριστοτέρων.*

Quisquis aves tumulum Pellæo ponere regi:

Europam atque Asiam ponito pro tumulo.

*& quod Curtio infra 8, 4. Asia Europæque rex dicitur, sed & 9, 6. Victor utriusque regionis à semetipso appellatur. At Iustin. 12, 16. disertissime duo imperia ei assignat. ea die qua natus est, duæ aquilæ tota die perpetes supra culmen domus patris ejus sederunt, omen duplicis imperii, Europa Asiæque præferentes. *Freinsb.* Vicinos amicos habere si potes, securitatis publicæ & commerciorum maxime interest. Contra mala gentis vicina quid periculosus? ut Polybius lib. IV. ait. Et mutuas inter vicinos injurias gravissimorum odiorum causam existere veteres dixerunt. *Loccen.**

*Alexander legatis dimissis Tanaim trajicit: bellum Scythis infert:
& cum victis benigne agit.*

I **C**ONTRA rex fortuna sua & consiliis suorum se
usurum esse respondet. nam & fortunam, cui con-
fidat, & consilium suadentium, ne quid temere &
2 audacter faciat sequenturum. Dimissisque legatis,
in præparatas rates exercitum imposuit. In proris cly-
peatos locaverat; jussos in genua subsidere, quo tutiores
3 essent adversus ictus sagittarum. Post hos qui tormenta in-
tenderent, stabant; & ab utroque latere, & à fronte
circumdati armatis. Reliqui qui post tormenta consti-
terant; remigem lorica indutum scutorum testudine ar-
4 mati protegebant. Idem ordo in illis quoque ratibus,
quæ equitem vehebant, servatus est. major pars à pup-
pe nantes equos loris trahebat. At illos, quos utres
stramento repleti vehebant, objectæ rates tuebantur.
5 Ipse rex cum delectis primus ratem solvit, & in ripam
dirigi jussit. Cui Scythæ admotos ordines equitum in
primo

1 **C**onsiliis suorum.] Legendum olim sic conjeci: quod postea & Rutgerfio Var. Lect. 3, 4. ita visum deprehendi; & jam ante Aventino. sic enim ille locum hunc refert lib. 1. pag. 25. *Quid enim levius aut turpius, quam auctore hoste de summis rebus capere consilium?* judicio Aurunculeii aliorumque apud Cæsar. de bell. Gall. 5, 28. Ita Cæsar Pothino respondet, minime se *Ægyptiorum consilium requirere.* Plutarch. in vita cap. 70. Ergo cum Pal. 1. cum duobus editis ad stipularentur, haud dubitavi scripturam eam recipere. Vulgata tamen lectio ferri possit, si recipias explicationem Acidalii quam seq. statim nota proponimus. *Freinsheimius.*

Et audacter faciat,] Attende ut recte capias. Ne particula non referenda

tibi ad *audacter* pariter, ut ad *temere.* Sensus iste, distributis in sua membra verbis: *Secutorum se & consilium eorum, ne quid temere: & fortunam suam, ut audacter faciat.* Acidalius. Aventinus expressit, *aut audacter,* longe diverso sensu. probo tamen: & quem illi præferam. *Freinsb.*

3 *Et à fronte,]* Quomodo à fronte, ut tela nullum ex armatis circumstantibus læderent? intervalla relinquebant armati, per quæ tela exibant. *Raderus.* Ibidem statim legit Freinsb. *circumdati armatis: reliqui post tormenta constiterant. Remigem, &c.*

4 *Objectæ rates tuebantur.]* Mss. male *objectæ erant rates:* illustri anadiploso exemplo, quale supra ad 7, 6. ex Livio retulimus. notatque Rutgerfius in nostro infra ad 10, 1.

primo ripæ margine opponunt; ut ne adplicari quidem
 terræ rates possent. Cæterum præter hanc speciem ri- 6
 pis præfidentis exercitus, ingens navigantes terror in-
 vaferat: namque cursum gubernatores, quum obliquo
 flumine impellerentur, regere non poterant; vacillan-
 tesque milites, & ne excuterentur solliciti, nautarum
 ministeria turbaverant. Ne tela quidem conati nixu vi- 7
 brare poterant; quum prior standi sine periculo, quam
 hostem incessendi cura esset. Tormenta saluti fuerunt.
 quibus in confertos ac temere se offerentes, haud fru-
 strâ excussa sunt tela. Barbari quoque ingentem vim 8
 sagittarum infudere ratibus. vixque ullum fuit scutum,
 quod non pluribus simul spiculis perforaretur. Jamque 9
 terræ rates adplicabantur, quum acies clypeata confur-
 git, & hastas certo ictu, utpote libero nixu, mittit è
 ratibus. Et ut territos recipientesque equos videre;
 alacres mutua adhortatione in terram defiliere. Tur- 10
 batis acriter pedem inferre cœperunt. Equitum deinde
 turmæ, quæ frænatos habebant equos, perfregere bar-
 barorum aciem. Interim cæteri agmine dimicantium
 tecti aptavere se pugnæ. Ipse rex, quod vigoris, ægro 11
 adhuc corpore, deerat, animi firmitate supplebat. Vox
 adhortantis non poterat audiri, nondum bene obducta
 cicatrice cervicis; sed dimicantem cuncti videbant.
 Itaque ipsi quidem ducum fungebantur officio; aliis- 12
 que alium adhortati, in hostem salutis immemores

ruere

7 *Tormenta*] Quorum subsidio & Corbulo propositum tenuit. Tac. 15, 9. ne ponti (Euphrati) injiciendo impedimentum hostiles turmæ afferrent, (jam enim subjectis campis, magna specie volitabant) naves magnitudine præstantes, & connexas trabibus, ac turribus auctas, agit per amnem, catapultisque & balistis proturbat barbaros, in quos saxa & hastæ longius permeabant, quam ut contrario sagittarum jactu adæquarentur. Sic & Ar-

rian. 4, 1. ait *Scythas fuisse*, longinquo telorum jactu perterritos.

10 *Frænatos habebant*] Multi enim equitum, qui à puppi equos nantes trahabant tardius ad pugnam venerunt. *Rad.* Equestris itaque fuit hæc pugna.

12 *Itaque ipsi quidem ducum fungebantur officio;*] Quippe cum ad tam periculofum bellum exercitum legeret, non juvenes robustos, nec primum florem ætatis, sed veteranos; plerisque etiam emeritæ militiæ, qui cum patre patriis-

13 ruerere ceperunt. Tum vero non ora, non arma, non
 clamorem hostium barbari tolerare potuerunt: omnes-
 que effusis habenis (namque equestris acies erat,) ca-
 pesserunt fugam. quos rex, quamquam vexationem in-
 validi corporis pati non poterat, per LXXX tamen sta-
 14 dia insequi perseveravit. Iamque linquente animo suis
 præcepit, *ut donec lucis aliquid superesset, fugientium tergis*
inhaberent: ipse exhaustis etiam animi viribus, in castra
 15 se recepit, reliquum substitit. Transierant jam Liberi
 patris terminos; quorum monumenta lapides erant
 crebris intervallis dispositi, arboreque proceræ, qua-
 16 rum stipites hedera contexerat. Sed Macedonas ira
 longius provexit: quippe media fere nocte in castra re-
 dierunt, multis interfectis, pluribus captis, equosque
 MDCCC abegere. Ceciderunt autem Macedonum equi-
 17 tes LX, pedites c fere, mille faucii fuerunt. Hæc expe-
 ditio deficientem magna ex parte Asiam fama tam op-
 portunæ victoriæ domuit. Inviçtos Scythas esse credi-
 derant,

patruisque militaverant, elegit, ut non tam milites, quam magistros militiae electos putares. Iustinus 11, 6. Merito ergo commendat eos Charidemus supra 3, 2. Ex quo tempore, jam continua exercitatione, multum etiam adhuc accesserat illorum peritiæ. Sic in prælio cum Nervii, milites *nihil jam Cæsaris imperium spectabant, sed per se, quæ videbantur, administrabant.* ea enim erat eorum, ut paulo supra dixerat, *scientia atque usus, ut superioribus præliis exercitati, quia fieri oporteret, non minus commode ipsi sibi præscribere, quam ab aliis doceri poterant.* Cæsar de bel. Gall. 2, 20. Freinsh.

13 *Equestris acies erat,*] Cujus & in Luciani dialog. mortuorum dial. 12. mentio. ait Alexander: *Scythas homines certe non spernendos, Tanaim (Iaxarten) transiens, magna equitum pugna vici.*

Per LXXX tamen stadia] Plutarch. in Alex. cap. 80. centum numeravit;

de fortuna Alex. 2, 21. centum quinquaginta. adeo incertus vacillavit Plutarchi calamus. nec in notis error observari potuit, integras enim voces posuit. Cæterum 80 stadia efficiunt miliaria nostratia duo & semis: centum vero, tria cum dimidio quadrante: centum denique quinquaginta; quatuor prope cum triente. *Raderus.* Non igitur longius penetravit Scythicas solitudines. Quod causæ fuisse crediderim, cur eum intrasse Scythiam plane negent Iustinus 38, 7. & apud Io. Magnum hist. Gothor. 3, 11. Strabo, & nescio quis Arrianus Campanus. Freinsh.

14 *Reliquum*] Non intelligo quid sibi velit: Annon fuit? *ibique substitit.*

15 *Liberi patris terminos;*] Non illos in India, notos & fama insignes, quos infra 9, 4. necdum transierat; sed alios, quibus expeditionem in Scythas signaverat: quorum si alibi est mentio, nihil iam non succurrit. Freinsh.

derant, quibus fractis nullam gentem Macedonum armis parem fore confitebantur. Itaque Sacæ misere legatos, qui pollicerentur gentem mandata facturam. Moverat eos 18. regis non virtus magis, quam clementia in devictos Scythas: quippe captivos omnes sine pretio remiserat; ut fidem faceret sibi cum ferocissimis gentium de fortitudine, non de ira fuisse certamen. Benigne igitur ex- 19 ceptis Sacarum legatis, comitem Excipinum dedit, admodum juvenem ætatis flore conciliatum sibi; qui quum specie corporis æquaret Hephæstionem, lepore haud sane illi par erat. Ipse Cratero cum majore parte 20 exercitus modicis itineribus sequi jussu, ad Maracanda urbem pervenit; ex qua Spitamenes cognito ejus adventu Bactra perfugerat. Itaque quadriduo Rex longum iti- 21 neris spatium emensus, pervenerat in eum locum, in quo Menedemo duce, 11 millia peditum, & ccc equites amiserat. horum ossa tumulo contegi jussit, & infe- 22 rias more patrio dedit. Jam Craterus cum phalange subsequi jussus, ad regem pervenerat. itaque ut omnes, qui defecerant, pariter belli clade premerentur, copias dividit; urique agros, & interfici puberes jussit.

C A P.

18 Captivos] Imitatus eum hic ut in aliis multis Pyrrhus apud Cicer. de off. 1, 12. & Flor. 1, 18. apud quem & Hannibal 2, 6. quem ea arte plurimos sibi conciliasse, multasque & magnas urbes eorum opera in ditionem rede- gisse, ex lib. 22, 23. & 24. Livii abunde constat. Inspice etiam Gruteri discurs. in Tacit. cap. 25.

19 Illi par erat.] Alii: lepore haud sane virili par non erat. unde fortassis haud ineptus prodeat sensus: par non erat Hephæstioni, quod esset lepore haud sane virili. Hephæstioni pulchra

quidem species erat: sed tamen viriliter decora. Excipino non item. Freinfhemius.

22 Interfici puberes] Occisorum ingens fuit numerus, ut ex lemmate Diodori in alteram partem lib. 17. constat. Ὡς Ἀλέξανδρος ἔδοξάντας τῆς Σογδιανῆς κατεπόλεψε, καὶ κατέσφαξε αὐτῶν πλείους ἢ δώδεκα μυριάδων. Vt Alexander Sogdianos perduelles armis subegerit, & plures quam 120000. interfecerit. Id enim caput ex historia Diodorea petiit. Vide & Arrianum 4, 1.

Sogdianorum nobilium invictus animus. Bessi supplicium. Novo milite auctus Alexandri exercitus.

- 1 **S**OGDIANA regio majori ex parte deserta
est: octingenta fere stadia in latitudinem va-
2 stæ solitudines tenent. Ingens spatium rectæ
regionis est, per quam amnis, *Polytimetum*
vocat incolæ, fertur torrens. Eum ripæ in tenuem al-
veum cogunt; deinde caverna accipit, & sub terram
3 rapit. Cursus absconditi indicium est aquæ meantis
sonus; quum ipsum solum, sub quo tantus amnis fluit,
4 ne modico quidem refudet humore. Ex captivis Sog-
dianorum ad regem xxx nobilissimi, corporum robore
eximio, perducti erant; qui ut per interpretem cogno-
verunt jussu *regis ipsos ad supplicium trahi*, carmen lætan-
tium more canere, tripudiisque & lasciviori corporis
motu gaudium quoddam animi ostentare cœperunt.
5 Admiratus rex tanta magnitudine animi oppetere
mortem,

¶ **O**ctingenta] Aldina editio habet
LXXX. Manuscriptum Pythæi
septuaginta, longe pejus lectione prio-
re. Quomodo enim vastæ solitudines
tenerent tam pauca stadia? Repugnant
etiam vetêres, inter quos Plinius &
Arrianus. Quare omnino cum Glarea-
no rescribo *octingenta*. Et Raderus &
Freinshenius hanc scripturam pro-
bant.

2 *Vocat incola*,] Casaubonus in
lib. 11. Strab. pag. 357. affirmat Stra-
bonem & Curtium dissentire in aucto-
ribus hujus nominis Polytimeti. à Stra-
bone enim Macedonibus adscribi no-
minis impositionem, à Curtio incolis:
quod verum est; sed verum non est il-
los dissentire: Curtius enim non respe-
xit tempus quod Alexandium præces-
sit, sed secutum est. Incertum est enim,
quo nomine vocitatus prius fuerit, po-
tèstia à Græcis Polytimetus appellatus.

quis enim non videt vocem esse Græ-
cam, non barbaram? ab incolis ergo,
ætatem Alexandri secutis, qui plerique
fuere Græci, (sex enim oppida Alexan-
der non procul ea regione condidit, in-
fra 7, 10. Græcis potissimum habitata)
& nomen à Macedonibus fluvio indi-
tum acceperunt, & in posteros propa-
garunt. *Raderus*.

Torrens.] Sic retinuit cum pluribus
Freinshenius, cum nihilo deterius sic
legatur, quam ut est in aliis, *fertur, Tor-
rentem cum*. immo aliquanto propius
ad veram lectionem: quam esse putat,
fertur torrens; cum ripa, &c. ea particu-
la creberime sic utitur hoc ipso cap.
Nec existebat humor, cum in ipso, &c.

4 *XXX nobilissimi*,] Hoc absque
dubio prodidit etiam Diodorus lib. 17.
ut ex argumento ejus libri conjicio.
nam ipsa narratio intercidit. *Freinsh-
hemius*.

mortem, revocari eos iussit; causam tam effusa latitia, quam supplicium ante oculos haberent, requirens. Illi si ab alio occiderentur, tristes morituros fuisse respondet; nunc à tanto rege, victore omnium gentium majoribus suis redditos, honestam mortem, quam fortes viri voto quoque expeterent, carminibus sui moris latitiaque celebrare. Tum rex, quæro itaque, inquit, an vivere velitis non inimici mihi, cujus beneficio victuri estis? Illi nunquam se inimicos ei; sed bello lacefitos, 8 hostes fuisse respondent. SI QVIS ipsos beneficio, quam injuria experiri maluisset; certaturos fuisse, ne vincerentur officio. Interrogantique quo pignore fidem obligaturi essent? 9 vitam quam acciperent, pignori futuram esse dixerunt. reddituros quandoque repetisset. Nec promissum fefellerunt. Nam qui remissi domos jerant, in fide continuere populares: quatuor inter Custodes corporis retenti, nulli Macedonum in regem caritate cesserunt. In Sogdianis 10 Peucolao cum tribus millibus peditum, (neque enim majori præsidio indigebat) relicto; Bactra pervenit. Inde Bessum Ecbatana duci iussit, interfecto Dario pœnas capite persoluturum. Iisdem fere diebus Ptolemæus & Menidas peditum tria millia, & equites mille adduxerunt mercede militaturos. Alexander quoque ex Lycia 12 cum

6 Si ab alio occiderentur,] Ab adversario magno vinci, aliquod cladis solatium esse sivevit. Sic reges Medianitarum Gideonis manu, quam ejus filii cadere malunt, Iudic. 8. Vellejus Paterculus lib. 2. Non esse turpe ab eo vinci quem vincere nefas esset, neque ei inhoneste aliquem summitti, quem fortuna supra omnes extulisset: Epigramma à nonnullis Martiali attributum:

Cedere majori, virtutis fama secunda est.

Illa gravis palma est, quam minor hostis habet. Loccen.

À tanto rege,] Virg. Æn. 10, 829.

Hoc tamen infelix miseram solabere mortem,

Æneæ magni dextra cadit.

9 Quandoque] Forte quandocunque, Sebitius.

10 Peucolao] Ab hoc duce, regio postea nomen accepit, dictaque est Peucolaois, ut est apud Arrianum lib. 4. Raderus. Hinc ergo intelligas, alium fuisse Peucolaum, qui supra 6, 7. inter conjuratos nominatur. Freinsh.

11 Menidas] Menida apud Arrian. 4, 2. nulla hic mentio, sed cuiusdam Melanida, seu Melanida. Menidam Curtius supra laudat.

12 Alexander] Cognominis hic Alexandro regi fortasse ille fuit, de quo Curtius 8, 11. Duces his datifunt Charus & Alexander, quem rex nominis, quod sibi cum eo commune esset, adnominavit.

cum pari numero peditum, & de equitibus venit. Totidem è Syria Asclepiodorum sequebantur: Antipater Græcorum VIII millia in quibus equites erant, miserat. Itaque exercitu aucto, ad ea quæ defectione turbata erant, componenda processit; interfectisque confternationis auctoribus, quarto die ad flumen Oxum perventum est. hic quia limum vehit, turbidus semper & infalubris est potu. Itaque puteos miles cœperat fodere. nec tamen humo alte egesta exsistebat humor; quum in ipso tabernaculo regis conspectus est fons, quem quia tarde notaverant, subito exstuisse finxerunt. rexque ipse credi voluit donum dei id fuisse. Superatis deinde annibus Ocho & Oxo, ad urbem Marginiam perve-

13 *Confternationis auctoribus,*] Defectionis principibus. Arface, Barzane, & aliis. Arrianus 4, 2. Interea ad eum veniunt Phrataphernes Parthorum Satrapa, & Stafanor ad Areos missus, ut Asiacem comprehenderent, quem quidem vinctum adduxerunt, & Barzanem, quem Bessus Parthis Satrapam dederat, ac nonnullos alios, qui tum temporis una cum Besso defecerant.

Raderus. Ego vereor ne fallatur Raderus. nam Curtius, ut puto, de Sogdiana defectione sermo est: iterum enim atque etiam tertio defecerunt, ut ex lemmatibus Diodoreis promptum est cognoscere. Arrianus autem agit de seditione, auctore Satibarzane in Areis concitata. Deinde nihil hic Arrianus de nece illorum, quam expressè tradit Curtius. nec enim necesse est, ut statim interfectos credamus, quos audimus captos. Sic enim hunc ipsum Alexandrum evasit Sandrocottus, postea ad amplissimum imperium proventus, Iustin. 15, 4. quem nescio quis auctor, Strabo ni fallor, prodit, deinde quoties meminisset Alexandri, toto corpore inhorrescere solitum. *Freinsb.*

Oxum, Magnopere falluntur apud Afcia. parerg. juris 12, 4. Grammatici, qui flumen hoc Mesopotamiam la-

ciunt, & interpretantur de eo vexatum Virgilii versum eclog. 1, 67.

Pars Scythiam, & rapidum Creta veniemus Oaxem.

14 *Conspectus est fons,*] Plutarchus in vita cap. 101. scribit, eum fontem fuisse pinguis liquoris, non gustu quicquam ab oleo differentis. Strabo autem lib. 11. refert, Macedones qui in exercitu Alexandri erant, prope Ochum effodientes, olei fontem inveniisse. *Naxus verisimile est,* inquit, *ut nitrosa quadam & aluminosa, & sulphurea & bituminosa terram perfluunt, ita quoque pinguis inveniantur: raritas autem efficit admirationem.* Idem Athen. 2, 2. *Apud alios,* inquit, *sunt fontes, qui pingue nescio quid habent, velut qui in Asia, de quo Alexander scripsit, se olei fontem invenisse.* Tiraquel. ad Alexand. Neapol. 1, 12. Eustathius ad Dionysium, vers. 747. ex Arriano 4, 3. geminos fontes profiluisse tradit, aquæ & olei.

15 *Marginiam*] *Pro Antiachia Margiana habeo, in Margiana regione; & Margiana restituo.* Ortelius. Ego quidem Margiana leg. puto. sicque expressè video Sabellicum in hac historia: sed non sat scio, an recte pro Antiachia habeatur. Curtius enim de hac Margiana loquitur, quasi tum ubi fuerit; at Antio-

pervenit. Circa eam VI oppidis condendis electa sedes est. Duo ad Meridiem versa; quatuor spectantia Orientem, modicis inter se spatiis distabant, ne procul repetendum esset mutuuum auxilium. Hæc omnia 16 sita sunt in editis collibus: tum velut fræni domitarum gentium; nunc originis suæ oblita serviunt, quibus imperaverunt. Et cætera quidem pacaverat rex.

Antiochia postea extructa est, ortumque suum Alexandro debet, si recte capio Plin. 6, 16. Eam igitur Margianam puto tum fuisse caput regionis, ipsique cognominem. ita supra urbem Hyrcaniam habuimus ad 6, 5. Notabile autem est quod lib. 11. tradit Strabo, Antiochum totum eum tractum inclusisse nullo stadionum 1500. *Frensh.*

VI oppidis] Strabo lib. 11. testatur,

octo urbes in Bactriana & Sogdiana ab Alexandro conditas. Justin. 12, 5. In Bactrianis quoque Sogdianisque duodecim urbes condidit, distributis his, quoscunque in exercitu seditiosos habebat. *Rad.* Has etiam intelligere videtur Ælian. hist. anim. 16, 3. Deduxit eas colonias Hephæstion. Arrian. 4, 3. 16 *Originis suæ oblita,*] Gruteri discurs. in Tacit. cap. 35.

CAP. XI.

Petram, urbem amplissimam, situ naturaque loci fere inexpugnabilem, ad deditionem cogit Alexander.

PETRA erat petra, quam Arimazes Sogdianus I cum xxx millibus armatorum obtinebat; alimentis ante congestis, quæ tantæ multitudini vel per biennium suppeterent. Petra in altitudinem xxx eminent stadia, circumitu c & l complectitur. Undique abscissa & abrupta, semita perangusta aditur. In medio altitudinis spatium habet specum, 3 cuius os arctum & obscurum est; paulatim deinde ulteriora panduntur: ultima etiam altos recessus habent, fontes per totum fere specum manant; è quibus conlata aquæ per prona montis flumen emittunt. Rex loci 4 difficultate spectata statuerat inde abire: cupido deinde incessit animo naturam quoque fatigandi.

Prius

Arimazes] Strabo lib. 11. Ferunt etiani, Petras eum admodum altas atque munitas, prodicione interveniente, cepisse: qualis fuit Sisimithæ in

Bactriana, in qua Oxyartes filian habuit Roxanem: & in Sogdiana alia. item Oxi petra, quam alii Ariamaze nominant. Polyæno 4, 3. est Ariomazes.

- 5 Prius tamen quam fortunam obsidionis experiretur, Cophan (Artabazi hic filius erat) misit ad barbaros, qui suaderet, *ut dederent rupem*. Arimazes loco fretus superbe multa respondit. ad ultimum *an Alexander volare possit?* interrogat. Quæ nunciata regi, sic accendere animum, ut adhibitis, cum quibus consultare erat solitus, indicaret *insolentiam barbari, eludentis ipsos, quia pennas non haberent. Se autem proxima nocte effecturum, ut*
- 6 *crederet Macedones etiam volare. Trecentos, inquit, perniciosissimos juvenes ex suis quisque copiis perducite ad me, qui per calles & pene invias rupes domi pecora agere consueverint.*
- 8 Illi præstantes & levitate corporum, & ardore animorum strenue adducunt: quos intuens rex, *vobiscum, inquit, ô juvenes, & mei aequales, urbium invictarum ante munimenta superavi: montium juga perenni nive obruta emensus sum; angustias Ciliciæ intravi: India sine lassitudine vim frigoris sum perpeffus. & mei documenta vobis dedi, & vestri*
- 9 *habeo. Petra, quam videtis, unum aditum habet, quem barbari*

5 *An Alexander volare possit?*] Arrianus 4, 3. à quo paululum diverse narrat Eustath. in Dionys. vers. 747. Alludit eodem Polyænus 4, 3. in descriptione hujus Petræ, *solis volucrum alis perviam prædicans*. Et ut puto, Florus 2, 12: Perses ita Macedoniam suam armis ferroque vallaverat, ut non reliquisset aditum, nisi cælo venturis hostibus videretur. & 4, 12. Noricis animos dabant Alpes atque nives, quo bellum non posset ascendere. Annibal in oratione sua qua milites suos ad invadendam Italiam hortatur apud Livium lib. XXI. *Alpes pervias paucis esse, exercitibus invias? eos ipsos quos cernant legatos, non pennis sublime elatos Alpes transgressos*. Confet Not. lib. 8. ad verba *Inops consilii, &c. Loccen*.

7 *Pecora agere*] Hi enim ad scandenda prærupta erant exercitissimi, & in ignotis quoque montibus investigandæ viæ gnari. Tali duce jam supra 5, 4. Persidem intraverat. qui ibi

ait; pastorem se fuisse, & omnes eos calles percurrisse. Quomodo apud Livium 32, 11. pastor quidam à Charopo principe Epirotarum missus ad T. Quintium, se in eo saltu, qui regis tunc oneratus castris erat, armentum pascere ait: omnes montium eorum anfractus callesque nosse, si secum aliquot mittere velit, non iniquo, nec perdifficili aditu supra caput hostium deducturum. Qui locus eventusque non sine fructu atque delectatione cum hoc comparetur. *Freinsb.*

8 *Et mei documenta*] Quæ res immensum ultro citroque necit animos, & mutuæ confidentiæ implet. Non ignoravit hoc Hannibal apud Liv. 21, 44. Non ego illud parvi æstimo, milites, quod nemo vestrum est, cujus non ante oculos ipse sæpe militare aliquod ediderim facinus, cui non idem ego virtutis spectator ac testis, notata temporibus locisque referte sua possim decora.

bari obfidēt; cætera negligunt: nulla vigilia sunt, nisi quæ castra nostra spectant. invenietis viam, si solerter rimati fueritis aditus ferentis ad cacumen. Nihil tam alte natura constituit, quo virtus non possit eniti. Experiendo quæ cateri desperaverunt, Asiam habemus in potestate. Evadite in cacumen, quod quum ceperitis, candidis velis signum mihi dabit. ego copis admotis hostem in nos à vobis convertam. Premium erit ei qui primus occupaverit verticem, talenta X: uno minus accipiet, qui proximus ei venerit: eademque ad decem homines servabitur portio. Certum autem habeo, vos non tam liberalitatem intueri meam; quam voluntatem. His animis regem audierunt, ut jam cepisse verticem viderentur. Dimissique ferreos cuneos, quos inter faxa defigerent, validosque funes parabant. Rex circumvectus petram, qua minime asper ac præruptus aditus videbatur; secunda vigilia, quod bene verteret, ingredi jubet. Illi alimen-

10 Nihil tam alte natura constituit, quo virtus non possit eniti.] De Nerviiis Cæsar de bello Gall. 2, 27. ubi virtutem eorum exposuisset, addit: ut non nequidquam tantæ virtutis homines iudicari deberent ausos esse transire latissimum flumen, ascendere altissimas ripas, subire iniquissimum locum: quæ facilia ex difficilimis animi magnitudo redegerat. Eumenius ad imitationem (ut videtur) Curtii in paneg. Nihil tam insuperabili vallo natura præclusit, quod non penetret audacia, cui aliqua conandi spes relinquatur. illi est inexpugnabilis murus, quem exstruit fama virtutis. Annibal in modo dicta ad suos oratione: Quid aliud Alpes esse, quam montium altitudines? fingerent altiores Pyrenæis jugis, nullas profecto terras cælum contingere, nec insuperabiles humano generi esse. Et mox 16. Militi quidem armato nihil secum præter instrumenta belli portanti quod invium aut insuperabile esse? Romam orbis terrarum caput petentibus quicquam adeo asperam atque arduum videri, quod inceptum mo-

retur? Tacitus 12. Annal. Cuncta virtute expugnabilia. Loccen.

Experiendo] Theocrit. Idyll. 15, 61:

— Conando Græci Troiam pervenerunt.

Optima filia, conando omnia perficiuntur.

ubi Casaub. notat, sic locutum Herodot. 7, 9. fin. ἔσω δὲ ἐν μηδὲν ὠπειρήσων. αὐτὸ μὲν γὰρ εἶδεν, ἀλλὰ διὰ πείρης πάντων ἀνθρώπων φιλέει γίνεσθαι: Nihil fit quod non experiamur, nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus fieri consueverunt. Hinc Tacitus 15, 59. Multa experiendo confieri, quæ segnis ardua videantur.

12 Ad decem homines] Arrian, 4, 3. scribit, ultimum 300. Daricos accepisse, quod eodem recurrit. Daricus enim duobus Philippæis æstimabatur. vide pag. 231.

Certum autem] Aberat particula, nonnullo sententiæ damno; quam volentibus Mss. restitui.

alimentis in biduum sumptis, gladiis modo atque hastis
 15 armati subire cœperunt. Ac primo pedibus ingressi
 sunt: deinde ut in prærupta perventum est, alii mani-
 bus eminentia saxa complexi levavere semet; alii adje-
 ctis funium laqueis evasere, quum cuneos inter saxa
 defigerent, queis gradus subinde infisterent. diem inter
 16 metum laboremque consumpserunt. Per aspera enixis
 duriora restabant, & crescere altitudo petræ videba-
 tur. illa vero miserabilis erat facies, quum ii, quos in-
 stabilis gradus fefellerat, ex præcipiti devolveren-
 tur. mox eadem in se patienda alieni casus ostendebat
 17 exemplum. Per has tamen difficultates enituntur in
 verticem montis, omnes fatigatione continuati labo-
 ris adfecti; quidam multati parte membrorum, pari-
 18 terque eos & nox & somnus oppressit. Stratis passim
 corporibus in inviis & in asperis saxorum, periculi in-
 stantis obliti in lucem quieverunt: tandemque velut
 ex alto sopore excitati, occultas subjectasque ipsis val-
 les rimantes, ignari in qua parte petræ tanta vis ho-
 stium condita esset: fumum specus infra se ipsos evo-
 19 lutum notaverunt. Ex quo intellectum est, illam ho-
 stium latebram esse. Itaque hastis imposuere, quod
 convenerat signum: totoque è numero duos & xxx
 in

15 *Quum cuneos inter saxa defige-
 rent,*] Quis ita barde loquutum fuisse
 credat Curtium? *cuneos defixerunt, queis
 infisterent gradus.* qua enim notione
 gradus hic accipias, ut non ridiculus
 exeat sensus? Mss. habent; *defigerent
 gradus subinde quis infisterent.* Vnde
 certum est scripsisse Curtium: *quum
 cuneos inter saxa defigerent gradus subin-
 de, quis infisterent.* Nec finit dubitare
 Livius 28, 20. *sic ubi nimis arduum &
 lave saxum occurrebat, clavos per modica
 intervalla figentes, quum velut gradus
 fecissent.* cuneis igitur defixis fecerunt
 gradus, tanquam in scalas quibus infi-
 lterent ipsi. *Freinsh.* Quo genere scan-

dendi exercitatissimus fuit Eurybarus
 fur. quem ferunt dum in carcerem esset
 conjectus, & custodiretur, à suis custo-
 dibus compotantibus solum fuisse, &
 iustum edere specimen suæ solertiæ in
 ædibus conscendendis. primum qui-
 dem hoc recusasse, deinde vero, ipsis
 ipsum recusantem rogantibus, cum hoc
 ipsi ægre persuasissent, tandem circum-
 positis spongiis, & stimulis, vel retina-
 culis ferreis, in parietes cursim ascen-
 disse. Illis autem suspicientibus, & has
 artes admirantibus, ipsum occupasse
 rectum, eoque superato, priusquam illi
 domum circumvissent, de recto desi-
 liisse. *Suidas.*

in adscensu interiisse cognoscunt. Rex non cupidine 20
 magis potiundi loci, quam vicem eorum, quos ad tam
 manifestum periculum miserat, sollicitus: toto die ca-
 cumina montis intuens restitit. noctu demum quum
 obscuritas conspectum oculorum ademisset; ad curan-
 dum corpus recessit. Postero die nondum satis clara 21
 luce primus vela, signum capti verticis, conspexit.
 Sed ne falleretur acies, dubitare cogebat varietas cœli,
 nunc internitente lucis fulgore, nunc condito. Verum
 ut liquidior lux adparuit cœlo, dubitatio exempta est.
 vocatumque Cophan, per quem barbarorum animos 22
 tentaverat, mittit ad eos, qui moneret, *nunc saltem sa-
 lubrius consilium inirent.* sin autem fiducia loci perfeve-
 rarent, *ostendi à tergo* iussit, *qui ceperant verticem.* Cophas 23
 admissus suadere cœpit Arimazi *petram tradere, gratiam
 regis inituro, si tantas res molientem in unius rupis obsidione
 hæere non coëgisset.* Ille ferocius superbiusque quam an-
 tea

21 *Nunc internitente lucis*] Certif-
 sima hæc est lectio ex Mss. Contra illa
 quam vana: *dubitare cogebat varietas
 cœli, internitente lucis fulgore condito.*
 Qui primus hunc locum corruptit, vi-
 debatur sibi, credo, acutule rem pro-
 posuisse: internitente lucis fulgore oculo-
 s fuisse præstrictos, ut cœlum intueri
 non possent, essetque iis pro condito.
 Sed ut largiamur ita fuisse, fatendum
 erit, *varietasem* quam cœlo tribuit
 Curtius, non congruere. At quanto
 melius Mss. *dub. cog. varietas cœli, nunc
 internitente lucis fulgore, nunc condito.*
 Plane vel unus hic locus (sunt autem
 plures hac ope restituti) efficiat, ut per-
 solum mihi credam laboris operæ-
 que, quæ in varias Curtii contuli, præ-
 cium. Ita suaviter depingit nobis rem
 ipsam, nec auditores modo sed spe-
 ctatores facit. Sic enim solet esse cœ-
 li facies, diluculo, crepusculoque,
 unde Latinis *dubia lux* appellatur. Se-
 neca Hippol. 1, 1, sic describit dilucu-
 lum;

— *dum lux dubia est
 Dum signa pedum rosca tellus
 Impressa tenet.* —

Sic apud Ovid. Metam. 11, 597.

— *dubia crepuscula lucis.*

Sed & voci crepusculi eadem inest si-
 gnificatio. Freinsb.

22 *Ostendi à tergo*] Ut inde metus
 ei injiceretur, si videret alios superio-
 rem tenere verticem, quod accidit. Si-
 mile exemplum in Liv. 4, 22. & 32, 12.
 Thucyd. 4, 7. ubi & Thermopylarum
 mentio. Sallust. Jug.

23 *Admissus*] Verissima lectio unius
 ex Mss. *admissus*, nimirum in conspe-
 ctum colloquiumque barbari. sic alibi
 hoc verbi eodem significato in Curtio.
 mox eadem recte legi puto in recentio-
 ribus, *Petram traderet*, non *tradere*.
 consequenter etiam pro *inituro*, legam
initurus. nam & eam vocem haud
 commodam hic esse, vidit etiam Sebi-
 sius, mutavitque *initurum*. non inepte.
 Mihi tamen etiam Mss. favore compe-
 rio. Freinsb.

24 tea loquutus *abire* Cophan jubet. At is prehensum manu Barbarum rogat, *ut secum extra specum prodeat*: quo impetrato juvenes in cacumine ostendit, ejusque superbiam haud immerito inludens, *pennas ait habere milites Alexandri*. Jamque è Macedonum castris signorum concentus & totius exercitus clamor audiebatur. Ea res sicut pleraque belli vana & inania barbaros ad dediti-
 25 onem traxit. quippe occupati metu, paucitatem eorum qui à tergo erant aestimare non poterant. Itaque Cophan (nam trepidantes reliquerat) strenue revocant; & cum eo xxx principes mittunt, qui petram tradant,
 26 & *ut incolumibus abire liceat*, paciscantur. Ille quamquam verebatur ne conspecta juvenum paucitate deturbarent eos barbari; tamen & fortunæ suæ confusus, & Arimazi superbiam infensus, *nullam se conditionem dediti-
 28 onis accipere* respondit. Arimazes desperatis magis quam perditis rebus, cum propinquis nobilissimisque gentis suæ descendit in castra: quos omnes *verberibus adfectos sub ipsis
 29 radicibus petrae crucibus* jussit adfigi. Multitudo deditorum incolis novarum urbium cum pecunia capta dono data est: Artabazus in petrae regionisque, quæ adposita esset ei, tutela relictus.

Q. CUR-

25 *Pleraque belli vana & inania*] Diodorus Siculus lib. xx. *πολλὰ τῶν πολέμων κενὰ*, multa in bello vana. Et tamen *vanis & inanibus saepe miles magis quam justis formidinis causis movetur*, ut Parmenio apud Curt. lib. iv. differit. vid. Clapmar. de arcanis rerum publ. 6, 3. *Loccen*.

27 *Ille, quamquam*] Recte vidit Raderus, pronomen ad Alexandrum pertinere, quem jam adierint isti oratores; nam Acidalio, qui ad Cophen referebat, immerito suspecta fuit hæc lectio.

28 *Verberibus adfectos*] Id enim solitum ante crucem ostendit Lipsius

de Cruce 2, 2. & 3.

Crucibus] Arrianus longe diversa à Curtio tradit; Nihil enim de cruciariis, sed multas ibi multorum uxores & liberos captos, atque inter has etiam Roxanem, quam postea rex duxit in uxorem, Oxyartæ filiam, de qua Strabo lib. 11. Curtius 8, 4. & alii in Syfmithrae Petra, longe alia ab hac, postea capta, prodiderunt. Arrianus omnia fere in unum contulit, & unum chaos confecit. *Raderus*.

29 *Esset ei,*] Melius, quæ *apposita est ei*. Acidalio. Posset tamen & vulgata lectio defendi, eadem ratione qua defensa est supra 7, 5. 29.

Q. CURTII RVFI,
DE
REBUS GESTIS
ALEXANDRI REGIS MACEDONUM,
LIBER VIII.

CAP. I.

Massagetis, Dahis, & Sogdianis subactis, Scythæ sui regis filiam Alexandro conjugem offerunt. qui, leone interfecto, & IV millibus Ferarum in venatione dejectis, Clytum solenni convivio adhibitum, & liberius loquentem, interficit.

ALXANDER majore fama, quam gloria I in ditionem redacta petra; quum propter vagum hostem spargendæ manus essent, in tres partes divisit exercitum. Hephæstionem uni, Cænon alteri duces dederat: ipse cæteris præerat. Sed non eadem mens omnibus barbaris fuit. armis quidam subacti; plures ante certamen imperata fecerunt. quibus eorum qui in defectione perseveraverant, urbes agrosque jussit adtribui. At exules Bactriani cum DCCC equitibus Massagetarum proximos vicos

Alexander] Liber hic Curtii ordine octavus omnium longe nobilissimus, & rerum majestate admirandus, & argumenti varietate jucundissimus, & fortunæ casuumque admirabilitate plane stupendus est. Raderus.

Quum propter vagum hostem spargendæ manus essent, &c.] Vago hosti, ne nos circumveniat, divisit copias diversisque

locis occurrendum. Sic Tacit. de Agricola: Cum interim cognoscit, hostes pluribus agminibus irrupturos, ne superante numero & peritia locorum circumiretur, divisit & ipse in tres partes exercitu incessit. de isto loci adit. quæst. Polit. cl. Berneggeri 198. Conferatur etiam I Sam. 11, 11. & cap. 13, 17. Trivultius apud Guicciardinum: Diversionis, inquit, remedium in bellis valentissimum. Loccenius.

vicos vastaverunt. Ad quos coërcendos Attinas regionis ejus præfectus, CCC equites infidiarum, quæ parabantur, ignarus eduxit. Namque hostis in sylvis, quæ erant forte campo junctæ, armatum militem condidit; paucis propellentibus pecora, ut improvidum ad infidias præda perduceret. Itaque incompósito agmine, solutisque ordinibus, Attinas prædabundus sequebatur; quem prætergressum sylvam, qui in ea confederant, ex improvîso adorti, cum omnibus interemerunt.

6 Celeriter ad Craterum hujus cladis fama perlata est; qui cum omni equitatu supervenit, & Massagetæ quidem jam refugerant; Dahæ mille oppressi sunt: quorum clade totius regionis finita defectio. Alexander quoque Sogdianis rursus subactis, Maracanda repetit. Ibi Berdes, quem ad Scythas super Bosphorum colentes miserat, cum legatis gentis occurrit.

Phrata-

4 Prada] Hanc vocem male à Modio ejectam restituit Acidalius. Sic apud Liv. 2, 50. Fabius pecora prædantibus aliquoties, velut casu incidissent, obviam acta, &c. & apud eundem 28, 33, arte Scipionis Hispani in conspecta procul pecora, velites in Hispanos præda occupatos incurrere. Sic Ibancus cum Græcis infidias eadem ratione collocasset, illis prædam rapientibus inopinatus advenit, & Protostratorem cepit. Nicetas lib. 3. de Alexio. Quibus locis omnibus in simili narratione præda vocabulum comparet. Interdum tamen contrarium evenit, ut ejusmodi infidiatores suis artibus caperentur. Sic apud Frontin. 3, 10. & 6, 7. Viriatus Segobrigensæ, Scordisci Lucullum Heracleæ duarum partium præsidio præpositum (estne leg. suarum: an duar. cohortium?) deceptorum: quos pecora abigere simulantes, fugam deinde mentiti in infidias deduxerunt. Freinsh.

5 Cum omnibus interemerunt.] Aliter paulo Arrianus 4, 3. quem ea causa advoco, ut moneam apud eum legi: ἡ ξὺν ταῖς Πείθωνι ὁ Σωσιπλῆς,

ἐπὶ τῆ βασιλικῆς θραπέας τοῖς ἐν Ζακιάσσοις περὶ γαμείῳ. ubi primo velim τῆ ἐν Ζακιάσσ. Zaria spa enim erant Bactrianæ caput. consentaneum igitur, tam ibi, quam in aliis præcipuis urbibus habuisse Alexandrum suam rem privatam, curatoresque rei dominicæ, ut posteriora sæcula vocaverunt. Idque exemplo regis Pitharum: cujus in omni imperio passim erant πρῶτοι βασιλῆοι, sive mansones regis, Hærod. 5, 52. nam de regiis per provincias spatibus supra ad 5, 8. dictum. Talis igitur ille Pithon fuit: non ergo numerandus in his, qui in valetudinis causa ibi relicti erant; quod fecerunt interpretes: sed credendum, præter eos, ibi fuisse Pithonem, & qui adjicitur, Aristonicum citharcedum, qui quacunque de causa ibi tum morari potuit. Idem.

7 Berdes,] Acidalius hic legit. Penides: Popma Menides ex 7, 6. Sabellicus in Enneadibus retinet Berdes; sed sequentia, Scythas super Bosphorum colentes, falsi damnat, eo quod procul à Bosphoro res tum gererentur. Quam tamen

Phrataphernes quoque, qui Chorasmiis præerat, Mas-
fagetis, & Dahis regionum confinio adjunctus mise-
rat, qui *facturum imperata* pollicerentur. Scythæ pete-
bant, ut *regis sui filiam matrimonio sibi jungeret. si dedigna-*
retur adfinitatem; principes Macedonum cum primoribus sua-
gentis connubio coire pateretur. Ipsam quoque regem venturum
ad eum pollicebantur. Utraque legatione benigne au-
dita, Hephæstionem, & Artabazum opperiens, stativa
habuit; quibus adjunctis, in regionem, quæ adpellatur
Bazaria, pervenit. Barbaræ opulentia in illis locis, in-
haud ulla sunt majora indicia, quam magnis nemo-
ribus saltibusque nobilium ferarum greges clausi.
Spatio-

tamen rationem Freinshemius putat
haud esse magni ponderis, inspecto su-
periori loco 7, 6.

8 *Phrataphernes*] Non recte hic à
quibusdam confunditur cum alio co-
gnomine Hyrcanæ Sacrapa, qui perpetuo
in fide mansit, in quam hic jam-
primum venit. *Freinsb.*

Chorasmiis præerat.] Cur non am-
plectar hanc vocem, ex *Mff.* satis felici-
ter erutam à *Radero*? Nam illi, *Mo-*
diani inquam, & *Constantiensis*, habebant;
qui *Choras præerat Massagetis & Dahis*
regionum confinio adjunctus, &c. Quam
quidem scripturam etiam in ultimo
vocabulo retinui. Sensus: de-
bellatis *Massagetis & Dahis*, finitimus
eorum *Phrataphernes* qui *Chorasmiis*
præerat, misit legatos. Porro firmatur
mentio *Chorasmiiorum* hoc loco etiam
ex *Strabonis* lib. xi. in quo tradit, ad
eos quoque inter istas turbas confugisse
Spitamenem, ut ita illi quoque ejus
causæ illigati, transiturum ad se belli
incendium missa legatione anteverte-
rint. *Idem.*

9 *Regis sui filiam*] De hac loquitur
Plutarchus cap. 181. Hunc autem po-
tius regulum quendam *Scytharum*
fuisse consentaneum est, quam regem:
ut omnia in majus efferentes *Macedo-*
nes vocaverunt. Nam certum est, ma-

ximas illas *Scythicas gentes*, formida-
tasque cunctis majoribus, *Alexandro* quo-
que illi magno, sicut *Pompejus*, *Corne-*
liusque testari sunt, evitatas. *Hist. Misc.*
12, 19.

10 *Vtraque legatione benigne audita,*]
Arrianus lib. iv. refert *Alexandrum*
humaniter respondisse *Legatis Scythi-*
cis, oratione temporis illi accommoda-
ta, præsertim de nuptiis. & quidem
recte: quum fastidiosa ac superba nu-
ptiarum oblatarum rejectio ac repulsa
sæpe fuerit odii gravissimi & tandem
belli causa. Exemplo sint nuptiæ *Cam-*
bysis ab *Amasi Ægyptiorum* rege elusæ
apud *Herodotum* lib. 111. Nuptiæ
Tomyris Scytharum reginæ à *Per-*
sarum rege *Cyto* delusæ apud *Herodo-*
tum lib. 1. *Dionysii Siculorum* regis
nuptiæ à *Rheginis* rejectæ apud *Di-*
dorum lib. 14. ut recentiora exempla
non tangam. *Loccen.*

Bazaria,] Nusquam extra *Curtium*
hanc regionem apud ullum scriptorem
reperio. neque enim est *Bazira* *Arria-*
ni 4, 5. *Raderus.*

11 *Ferarum greges clausi.*] Vide *Brif-*
son. de regno *Perfar.* lib. 1. Apud *Ro-*
manos *Vivaria aprorum, caterorumque*
sylvestrium, primus togati generis in-
venit *Fulvius Lippinus*, qui in *Tarqui-*
*nien*si feris pascere instituit, nec diu imi-

- 12 Spatiosas ad hoc eligunt sylvas, crebris perennium aquarum fontibus amœnas. muris nemora cinguntur,
 13 turreſque habent venantium receptacula. Quatuor continuis ætatibus intactum saltum fuiſſe conſtabat, quem Alexander cum toto exercitu ingreſſus *agitari*
 14 *undique* feras juſſit. Inter quas quum leo magnitudinis raræ ipſum regem in vaſurus incurreret; forte Lyſimachus, qui poſtea regnavit, proximus Alexandro, venabulum objicere feræ cœperat. Quo rex repulſo, & abire juſſo, adjecit, *tam à ſemet uno quam à Lyſimacho leonem interſici*

tatores deſuere L. Lucullus & Q. Hortenſius. Plinius 8, 52. qui tamen 9, 56. eundem appellat Fulv. Hirpinum.

13 Alexander] Nam ſtudioſiſſimus venationis fuit: adeoque *dies totos à prandio in ea abſumpſit*. Plutarch. c. 39. Idque ex more gentis. nam apud Macedonas neminem in cœna accumbere ſolitum qui aprum extra retia non interemiſſet; verum ſedentes cœnaſſe, quoad feram confeſciſſent: ideoque Caſſandrum jam natum annos quinque & triginta, ſedentem cum patre cœnaſſe, quod non dum deſungi eo certamine potuiſſet, quamvis & validus & peritus venator, ex Hegeſandro Athenæus 1, 11. narrat.

14 Qui poſtea regnavit,] Eadem verba infra 9, 5. de Ptolemæo recurunt. utrobique ſuſpecta habet Sebiſius, cui non adſentitur Freinſhemius. cum & aliis ab auctoribus viris illis hic character apponatur. Arrian. 5, 2. Σέλδονος ἡ ἐταίρων, ὁ βασιλεύσας ὕστερον. Plutarchus Alexandro cap. 69. Θάϊς, ἡ Πτολεμαίου ἡ βασιλεύσας ὕστερον ἐταίρα.

Venabulum objicere] Eorum qui pro Regibus ſuis ita objecerunt feris corpora, varii eventus aliquot exempla ſeguntur. Nam referente Conſtantino Porphyrog. in libro περὶ θεμιότητων, themate primo, Polybius ſcripſit Cappadociam habere nomen hominis Perſæ, cui donata fuerit, quod leonem, in venatione in regem irruentem, acina-

ce occupaveſſet. Teribazus duobus leonibus ſic occiſis Artaxerxem exemit discrimini, eoque ſummum inter amicos gradum promeruit. Diodor. 15, 10. Contra Baſilium Macedo Græcorum Imp. cum in venatione à cervo ſublatum, & incifa zona quam cornua comprehenderant, unus ex ſtipatoribus liberaveſſet, ſalutis ſuæ auctorem, ob diſtrictum velut in ſe gladium, capitali affecit ſupplicio. Zonaras. Alexander Hermolaum verberari juſſit, quod aprum quem rex ferire deſtinaverat, occupaveſſet, infra 8, 6. hic Lyſimachum cum indignatione rejecit: ejuſmodi auxilium velut exprobrationem ducens timoris aut infirmitatis. Freinſhemius.

A ſemet uno] Multi nominantur, qui leones occiderint ſoli. Samſon, David, atque nonnulli ex ejus heroibus, item Hercules, neminem latent. Præter hos autem fertur Peredeus quidam Longobardus Conſtantinopoli in ſpectaculo populi coram Imperatore leonem miræ magnitudinis occidiſſe. Paul. Warneſſid de geſtis Longob. 2, 30. Polydamas Scoruſſæus leonem in Olympo monte inermis confeſcit. Pausan. lib. 6. & Suidas. Alcarthous Pelopis F. Cithæronium leonem interemit, ut Megarenſium regis filiz nuptiis potiretur. Pausan. in Atticis. Paris gloriæ ſunt, quod Perdiccas Alexandri comes, in leonæ speluncam auſus ingredi, cum illan-

terfici posse. Lyfimachus enim quondam quum venare-
 tur in Syria, occiderat eximæ magnitudinis feram fo-
 lus: sed lævo humero usque ad ossa laceratus ad ulti-
 mum periculi pervenerat. Id ipsum exprobrans ei rex, 16
 fortius quam loquutus est, fecit. nam feram non exce-
 pit modo; sed etiam uno vulnere occidit. Fabulam, 17
 quæ *objectum leoni à rege Lyfimachum* temere vulgavit, ab
 eo casu, quem supra diximus, ortam esse crediderim.
 Cæterum Macedones quamquam prospero eventu de- 18
 functus erat Alexander, tamen scivere gentis suæ mo-
 re, ne pedes venaretur, aut sine delectis principum
 amicorumque. Ille IV millibus ferarum dejectis, in 19
 eodem saltu cum toto exercitu epulatus est. Inde Ma-
 racanda reditum est: acceptaque ætatis excusatione
 ab Artabazo; provinciam ejus destinat Clito. Hic erat, 20
 qui

illam non reperiret, catulos extrulit.
Ælian. hist. var. 12, 39.

15 *Ad ossa laceratus,*] Vnde Plut.
 in Demetrio cap. 34. *Venerunt ad Lyfi-
 machum aliqui ab Demetrio legati, qui-
 bus ille per otium altis in cruribus &
 brachius suis leoninorum unguum ciza-
 trices offendit, exposuitque suam cum
 leone pugnam, quam ab Alexandro rege
 (vides in hoc differre à nostro) cum illo
 conclusus conseruerat.*

17 *Fabulam,*] Tamen in hac opi-
 nione sunt Iustinus 15, 3. & Plin. 8, 16.
 Valer. Maxim. 9, 3. ext. citati à Popma
 ad h. l. quibus adde Senecam de ira 3,
 17. & de clem. 1, 25. & ibi Lipsium.
 Zamofius in analectis Dacic. pag. 39.
 & Lazius pag. 447. rem firmanum
 Lyfimacheis 1, 5. qui adhuc inveniuntur.
 Pausanias lib 1. ita scribit: *Alexander ira incensus Lyfimachum in ean-
 dem cum leone caveam conjici jussit: sed
 cum ab eo feram exanimatam intellexis-
 set, admiratione virtutem ejus prosecu-
 tus est.* His ad stipulari credas Æmi-
 lium Probum in Lyfimachi vita, si Pa-
 tricium Senens. 1, 11. sequaris: mihi
 quidem vitam Lyfimachi Probo scri-

pram nunquam videre contigit. *Freinshemius.*

18 *Macedones, quamquam prospero
 eventu defunctus erat Alexander;*] Partim
 honoris, ut videtur, partim aver-
 tendi venationis periculi, quantum
 possent, à corpore Regis causa. *Loecen.*

*Aut sine delectis principum amico-
 rumque.*] Restitui locum interposita
 particula dividente. nam Pal. 1. ha-
 bebat; *haud sine.* duplex ergo fuit Ma-
 cedonum scitum. ne pedes venaretur,
 neve sine delectis amicorum. ex vul-
 gata lectione male interpolata nascere-
 tur sensus, prohibuit venari peditem
 sine amicis, equitem venari licuisse.
Freinshemius.

20 *Hic erat,*] Nomini Cliti subjun-
 git hoc *ἠρώσεως*, ut dignosceretur
 ab aliis Clitis ejus coætaneis. Fuit
 enim Clitus Bardylei filius, qui inter
 initia Alexand. desciscit à Macedo-
 nibus, apud Arrian. 1, 2. Fuit & alius
 cognomine candidus, ὁ λευκὸς καλεσ-
 μένος, homo supra modum arrogans
 & elatus, apud Athenæum 12, 9. Ad
 quem fortasse pertinet quod Plutarch.
 de forr. Alex. 2, 12. scribit, paucis

- qui apud Granicum amnem nudo capite regem dimi-
 cantem clypeo suo textit; & Rhofacis manum capiti re-
 gis imminentem gladio amputavit: vetus Philippi mi-
 21 les, multisque bellicis operibus clarus. Hellenice, quæ
 Alexandrum educaverat, foror ejus, haud secus quam
 mater à rege diligebatur. Ob has causas validissimam
 22 imperii partem fidei ejus, tutelæque commisit. jamque
iter parare in posterum jussus, solenni & tempestivo adhi-
 betur convivio. In quo rex quum multo incaluisset
 mero, immodicus æstimator sui, celebrare, quæ gesse-
 rat, cœpit; gravis etiam eorum auribus, qui sentiebant
 23 vera memorari. Silentium tamen habuere seniores,
 donec Philippi res orsus obterere, *nobilem apud Chero-*
neam victoriam sui operis fuisse jactavit; *ademptamque sibi*
 24 *malignitate & invidia patris tanta rei gloriam.* Illum qui-
dem seditione inter Macedones milites, & Græcos mercenarios
ortas; debilitatum vulnere, quod in eâ consternatione acceperat;
jacuisse, non alias quam simulatione mortis tutiorem; se corpus
ejus protexisse clypeo suo, ruentesque in illum sua manu occisos.
 25 *Quæ patrem nunquam æquo animo esse confessum, invitum filio*
debentem salutem suam. Itaque post expeditionem, quam sine
eo fecisset ipse in Illyrios, victorem scripsisse se patri fufos
 fugatos-

Græcorum navibus depressis Neptu-
 num adire voluisse. nam ad Curtianum
 sane non pertinet; qui nec Alexandro
 superfuit; nec ante vel sub eo tam im-
 manis arrogantiz fiduciam aut occa-
 sionem habere potuit. Ad illius autem
 differentiam noster ille Dropidis filius
 videtur dictus *niger* ὁ μέλας, apud
 Diodor. 17, 20. unde sic apud Plutarch.
 in vita Alexand. cap. 26. olim noravi
 legendum, quo loco nunc existat ὁ μέ-
 γας. *Idem.*

Nudo capite] Nempe galea priori
 ictu jam perfracta. Vide Plut. cap. 25.
 Cujus, ut & Arriani Diodorique dissonantias qui cognoscere volet, ab ipsis
 petere poterit.

21 *Hellenice,*] Cliti sororem La-

nice vocat Alianus de var. hist. 12, 261
 quomodo & Arrian. 4, 11. Athenæus
 vero 4, 1. *Lacnicen.* ubi refert, Pro-
 team, ex Proteo filio illo Lacnicæ
 oriundum, quæ Regis Alexandri fuit
 nutrix, fuisse valde bibacem. *Πορμα.*
 Freinshemius ita sentit, Hellenicæ
 fuisse vocatam fortassis à victoria ali-
 qua, quam quidam priorum Macedo-
 niæ regum de Græcis reportaverit. id-
 que nomen postea seu more gentis
 (quod hodie nobis Græcisque etiam
 est usitatissimum) seu quo alio catu,
 capite minutum fuisse. Celebratur &
 ejusdem etymi historicus Hellenicus,
 quem Stephanus de urbibus, alii que
 citant.

25 *In Illyrios,*] Non potest sentire
 Curtius

fugatosque hostes. nec adfuisse unquam Philippum. Laude dignos esse non qui Samothracum initia viserent, quum 26
Asiam uri vastarique oporteret; sed eos, qui magnitudine rerum
fidem antecessissent. Hæc & his similia læti audiere juve- 27
nes: ingrata fenioribus erant, maxime propter Philip-
pium, sub quo diutius vixerant. Tum Clitus, ne ipse 28
quidem satis sobrius, ad eos qui infra ipsum cubabant,
conversus, Euripidis retulit carmen, ita ut sonus magis,
quam sermo exaudiri posset à rege. Quo significaba- 29
tur,

Curtius de bellis post Philippi mortem ab Alexandro contra Illyrios gestis multo minus de ejus profectioe in Illyricum, quo tempore cum patre simultatem exercuit. Nec sane alia ejus repertiuntur ibi gentium bella. Nisi forte capiendum hoc de expeditione in nescio quos Medaros, quibus hærente ad Byzantium Philippo bellum clademque intulit: quanquam id videatur accidisse ante Charonenſe prælium, Curtius autem victos Illyrios dicere post illud. Plutarch. Alexand. cap. 14. vide. *Freinsh.*

26 *Samothracum initia viserent,*] *Fama est, in Samothrace initiatum cum Olympiade Philippum, quum esset ipse tum adolescens, illam circa puellam parentibus orbam amasse, &c.* De eo tempore, opinor, Alexander hic loquitur. Pater enim ipsius ea ætate hæc egerit, qua hic res maximas jam gesserat. *Idem.*

28 *Euripidis retulit carmen,*] Ex Euripide versu 693. Sunt verba Pelei. Cæterum hoc Cliti judicium refutat Gruterus discurs. in Tacit. cap. 1. §. 6. & cap. 32. omnia ex principis fortuna pendere demonstrans. qua de re & supra dictum ad 3, 2. Locum cum Euripidis alluſit (judicio Victorii Var. Lect. 28, 22.) Cicero pro M. Marcello cap. 2. *bellicas laudes solent quidam extenuare verbis, casque detrahere ducibus, communicare cum multis, ne propria sint imperatorum.* Curtius autem Iulianus in Cæsaribus, in examine Alexan-

dri: *Non enim sicut in adificationibus, qua publicis impensis sunt, accidit, quibus aliorum opera & sumptu ad exitum perductis, opus alterius, qui ei præest nomine inscribitur, licet in ejus confectioe minimum laboris impenderit, ita isti aliena egregia facta sibi adscripserunt.* Aperte autem illo ejusdem scripti festivissimo loco, ubi Alexander ait se Malorum urbem diruisse; Minime vero tu beate, inquit Silenus; quippe jacebas quemadmodum Hector ille Homericus, sensim deficiens & animam agens; alii vero pugnabant & vincebant. Nempe nobis ducibus hoc fiebat, inquit Alexander. Qui fieri poterat, inquit Silenus, ut te sequerentur, cum parum abesset quin mortuus esses? Deinde ex Euripide hæc cecinit:

*Male quam postum est in more apud
Græcos,*

Cum exercitus tropæa de hostibus ponit, &c.

Adhæc Dionysius: Desine, inquit, ô patercule, ista loqui, ne te eodem iste, quo Clitum, malo afficiat. Iacobus Nicolaus Loënsis miscel. epiph. 5, 17. sugillat Curtium, quod hunc locum Eurip. male expresserit: sed ille, judicio Popmæ, non animadvertit *Intercipi* hic significare totum capi, ut exponit Donatus in illo Terentii Eunuch. act. 1. Sc. 1.

— *quod nos capere oportet, hæc intercipit.*

vid. pag. 221. & 222. *Idem.*

tur, male instituisse Græcos, quod trophæis regum duntaxat nomina inscriberentur. alieno enim sanguine partam gloriam intercipi. Itaque rex quum suspicaretur malignius habitum esse sermonem, percontari proximos cœpit, quid
 30 ex Clito audissent. Et illis ad silentium obstinatis, Clitus paulatim majore voce *Philippi acta bellaque in Græcia gesta*
 31 commemorat, omnia præsentibus præferens. Hinc inter juniores senesque orta contentio est. Et Rex velut patienter audiret, queis Clitus obterebat laudes ejus, ingen-

29 *Male instituisse Græcos,*] Huc oculum intendit Strada lib. VII. belli Belg. *Inique agi cum militibus, dum omnia transferuntur ad Duces, perinde ac si solis oculis tribuenda sit pugna laus, quod primi designaverint in hoste vulneri locum, præliaribus vero decretoriisque victoriæ manibus nihil debeatur.* Attamen quum Principum auspiciis bella gerantur, ea quoque suo nomini & auctoritati præcipue transcribi, Duces & milites pro instrumentis agnosci, non abs re volunt, Quum Pausanias dux Spartanorum aureo tripodi Apollini dicato nomen suum & victoriæ à Persis reportatæ titulum inscripisset, erasere Spartani, & sua ac sociorum nomina inscripserunt, ut est apud Cornelium Nepotem in Pausaniâ. At modestior Germanicus, qui trophæo Cæsaris titulum inscripsit; de se nihil ad didit, metu invidiæ; an ratus conscientiam facti satis esse. *Loccen.*

Regum nomina inscriberentur.] Regum vocabulo etiam cæteros imperatores intellige. falsum enim, regum tantum non etiam aliorum prætorum nomina trophæis inscribi. Vnicum exemplum adducam, alias etiam observatis dignum. Polybius 2, 2, &c. narrat, cum Ætoli Mydionios obsidione premerent, jamque dies instaret qua novum prætorem creari oporteret, eum qui hæcenus res administrasset petivisse, *ut capta urbe & præda administratio & armorum (trophæi) inscriptio sibi tribueretur*: alios maxime qui

eum honorem peterent, contra nisos, æquum censuisse, ut ejus illud decus foret, quo imperante occupari urbem contingeret: tandem placuisse Ætolis, ut futurus Prætor jus prædæ administranda, & arma inscribendi, cum priora communicaret. Interim desperato subsidio liberati Mydionii, cum Ætolos cum clade rejecissent, trophæumque de iis statuere vellent, cognito eorum consilio, itidem decreverunt, ut & præsentis Ætolorum prætoris nomen exprimerent, & successoris ejus, *Freinshemius.*

31 *Juniores senesque*] Juniores pro Alexandro ejusque rebus gestis pugnant, seniores pro Philippo: quovis ad suam ætatem summam gloriam trahente, & sane non facile dictu fuerit, quorum sententiæ standum putes.

Rex, velut patienter audiret,] Aliorum, etiam majorum facta Principes immodice, præsertim in comperatione ab ipsis gestorum extolli non ferunt. id enim suarum laudum depressionem aut diminutionem interpretantur. *Famianus Strada lib. IV. belli Belgici: Cardinalem Granvellanum Philipp. II. offendisse compertum habeo: dum apud eum Caroli Imp. facinora immodice prædicando, quidve ille in re consimili egerat, identidem admonendo; exigere præsentia videbatur ad superiorum normam, odiosa dominantibus libertate; quæque vel primarios olim viros Philippi Macedonis facta apud Alexandrum filium extollentes affluxit.* *Loccen.*

ingentem iram conceperat. Cæterum quum animo 32
 videretur imperaturus, si finem procaciter orto sermo-
 ni Clitus imponeret, nihil eo remittente magis exasper-
 rabatur. jamque Clitus etiam Parmenionem defende- 33
 re audebat, & Philippi de Atheniensibus victoriam,
 Thebarum præferebat excidio; non vino modo, sed
 etiam animi prava contentione provector. Ad ulti- 34
 mum, *si moriendum*, inquit, *est pro te; Clitus est primus: at*
quum victoria arbitrium agis, præcipuum ferunt præmium, qui
procacissime patris tui memoriæ inludunt. Sogdianam regio- 35
nem mihi adtribuis, toties rebellem, & non modo indomitam,
sed quæ ne subigi quidem possit. mittor ad feras bestias præci-
pitiâ ingenia sortitas. Sed quæ ad me pertinent transeo. Phi- 36
lippi milites spernis, oblitus, nisi hic Atharias senex juniores
pugnam detrectantes revocasset, adhuc nos circa Halicarnassum
hæsuros fuisse. Quo modo ergo Asiam etiam cum istis juniori- 37
bus subjecisti? Verum est, ut opinor, quod avunculum tuum in
Italia

32 *Nihil eo remittente,*] Sic olim legit Acidalius; quo nec viso idem conjecimus: & Raderus expressit. Cæterum assentior Plutarcho cap. 71. de discrim. adulat. & amici: *non tam ebrietatem fecisse, quod ita graviter commotus Cliti objurgatione fuerit Alexander, quam quod multis coram testibus eam usurpavit: si tamen addas quod Curtius hic notat, obstinatam ejus pervicaciam, & continuationem odiosissimæ cantiunculæ. Idem.*

33 *Thebarum præferebat excidio;*] Quod memorant Plutarchus in Alexandro cap. 20. & Demosthenes c. 32. Arrianus 1, 5. Polybius 4, 23. Iustinius 11, 4. Diodorus 17, 9. &c.

34 *Quum victoria arbitrium agis,*] Recepit Freinshemius lectionem Acidalii, quam ex membranis eruit, quæ sic habebant: *At cum victoria arbitrium magis præcipuum fuerunt.* unde Modius fecit: *At victoria majus præmium ferunt, quem deinde secuti sunt editores.*

35 *Mihi adtribuis,*] Ut mos principum, in vivos sibi periculis objectandi. Vide Grut. disc. in Tacit. cap. 35.

36 *Atharias*] Diodorus 17, 27. in genere veteranis hoc tribuit. De nomine Athariæ dictum supra ad 5, 2. est & Attarras supra 6, 8. quem pro eodem hoc nomine habeo. Freinsh.

37 *Avunculum tuum*] Alexandrum Epiri regem intelligit, cui cognomen tum Molosso [hoc est Epirotæ] fuit. Is bellum pop. Romano facturus cum in Italiam transiret, dixit, se quidem ad Romanos, quasi in *ἀνδροπίτην*, Macedonem ire ad Persas, quasi in *ἰωνο-ἡγετίτην*, ut tradit A. Gellius 17, 22. *Popma.* Dictum id Alexandri etiam alludit prior Curtio Livius 9, 19. *Ne ille sape, etiamsi prima prospere evenissent, Persas & Indos, & imbellem Asiam quasisset. & cum feminis sibi bellum fuisse dixisset: quod Epiri regem Alexandrum mortifero vulnere ictum dixisset ferunt, sortem bellorum in Asia gestorum ab hoc ipso juvene cum sua conferen-*

Italia dixisse constat, ipsum in viros incidisse, te in femi-
 38 nas. Nihil ex omnibus inconsulte ac temere actis re-
 gem magis moverat, quam Parinenionis cum honore
 mentio inlata. Dolorem tamen rex pressit, contentus
 39 jussisse *ut convivio excederet*. Nec quidquam aliud adje-
 cit, quam *forsitan eum, si diutius loquutus foret, exprobratu-
 rum sibi fuisse vitam à semetipso datam; hoc enim superbe saepe*
 40 *jactasse*. Atque illum contantem adhuc furgere, qui

tem. Iam dudum enim Græcis inno-
 tuerat homines Asiaticos molles &
 ignavos esse. Ergo apud Lucian. in dia-
 logo 12. mortuor. Hannibal, item dia-
 log. 14. Philippus pater objiciunt Ale-
 xandro facilem ex imbelli genere vi-
 ctoriam. quorum hic etiam Clearchi
 exemplum suggerit, quo duce decem
 millia Græcorum ingentes barbarorum
 copias propulsaverint. quam rem Xe-
 nophon secundo & seqq. libris *à ve-
 Cdo.* narrat. Sed & jam ante ad Ther-
 mopylas Xerxis *agmina palam fece-
 runt, se quidem multos homines esse, at
 paucos viros.* Herod. 7, 210. quod di-
 ctum paucis mutatis ipsi Xerxi tribuit
 Front. strateg. 4, 2. *Feminarum* autem
 vocabulo imbelles & timidos notant,
 quod eas natura his ingeniis corpori-
 busque fecerit. Silius 14, 130. de Sici-
 lis Romano militi occurrentibus:

*Femineum credas maribus concurrere
 vulgum.*

Inde legitur Sesostris Ægypti rex, do-
 mitis longe læreque gentibus, tropæa
 in quibusque finibus erexisse, membris
 matibus insignia, ubi fortiter repugna-
 rum esset; alia femineis. Herod. 2, 102.
 inde contumeliæ causa virorum nomi-
 na frequenter detorta reperiuntur in
 muliebrem terminationem: in qua re
 constituisse Messallini scomma in C. Cæ-
 sare, ut nimirum *Caiam Cæsarem*, pro
Caio vocaverit, haud vana, ni fallor,
 conjectura deprehendi ac Tacit. 6, 5.
 Sic apud Iosephum antiquit. 14, 28.
 Sosius regi Indæorum pro *Antigono*
 vocat *Antigonam*: apud Simocattam
 3, 8. *Freinsb.*

38 *Rex pressit,*] Inclementer abje-
 cerunt voculam *rex*, quam adjungi ver-
 bo sequenti æquius erat, ut *repressit*
 scriberetur. *Acidalius.*

39 *Hoc enim superbe saepe jactasse.*] Ita lib. vi. Curtius de Philota: *Sæpe
 Alexandri auribus nimia jactatione vir-
 tutis atque operæ gravem fuisse.* Iactatio-
 nem superbam virtutis aut beneficio-
 rum in suis ministris ferre pœqueant
 Principes: quod nolunt suorum vir-
 tuti nimium videri debere, dum suæ
 potiora vendicant: quod quantum mi-
 nistris debeant, seipfos, quam mini-
 stros astimare malunt. præter isthæc,
 superba prædicatio meritum admi-
 rationem sui, & fastidium aliorum;
 præsertim si coram Principe fiat, pa-
 rum reverens erga illum obsequium
 præ se ferre videtur. Tacitus iv. Hist.
 de Antonio: *Arrogantiâ sibi accersivit
 offensas, nimius commemorandis qua me-
 ruisset.* De Philippo 2. Strada lib. 111.
 Hist. Belg. Hactenus suorum gratiæ
 tribuisse, dum illi se *consiliorum mini-
 stros, non authores* jactarent. Sane qui
 beneficiis ac faventibus Principibus uti
 volunt, caveant, tumide jactare ope-
 ram illis præstitam; sed quidquid boni
 patrarunt, id tanquam ex officiis Princi-
 pi ac Reip. debitis patratam ad famam
 illorum ac dignitatem publicam refe-
 rant; ipsi patrasse modeste contenti,
 longe plura se debere, quam præstite-
 runt ostendant. Imo præstent potius,
 quia sic præstanda, quam ut videantur.
 ita quo minus ipsi consecantur, eo ma-
 gis ipsos sequetur gloria mercesque vir-
 tutum. *Loccenius.*

proximi ei cubuerant, injectis manibus jurgantes mo-
 nentesque conabantur abducere. Clitus quum abstra- 41
 heretur, ad pristinam violentiam ira quoque adjecta,
*suo pectore tergum illius esse defensum; nunc postquam tanti me-
 riti praterit tempus, etiam memoriam invisam esse proclamat.*
 Attali quoque eadem objiciebat; & ad ultimum Iovis, 42
 quem patrem sibi Alexander adfereret, oraculum elu-
 dens, *veriora se regi, quam patrem ejus respondisse* dicebat.
 Jam tantum iræ conceperat rex, quantum vix sobrius 43
 ferre potuisset. Enimvero mero sensibus victis, ex le-
 cto repente profiluit. Adtoniti amici ne positis qui- 44
 dem, sed abjectis poculis confurgunt, in eventum rei,
 quam tanto impetu acturus esset, intenti. Alexander 45
 rapta lancea ex manibus armigeri, Clitum adhuc eadem
 linguæ intemperantia furentem percutere conatus, à
 Ptolemæo & Perdicca inhibetur. medium complexi & 46
 obluclari perseverantem morabantur: Lyfimachus, &
 Leonnatus etiam lanceam abstulerant. Ille militum 47
 fidem implorans, *comprehendi se à proximis amicorum, quod*
Dario nuper accidisset, exclamat; *signumque tuba dari, ut ad*
regiam armati corrent, jubet. Tum vero Ptolemæus & 48
 Perdiccas genibus advoluti orant, *ne in tam præcipiti ira*
perseveret, spatiumque potius animo det. omnia postero die ju-

sus

41 *Defensum;*] Monet hic locus, ut in hac historia corrigam insignem illum Orolii 3, 18. Clitus cum in convivio fiducia amicitiae regiae, adversus regem, sua opera patri Philippo præponentem, memoriam patris tueretur, ab offenso frustra rege venabulo transfossus, commune convivium motiens cruentavit. Vides in nonnullis diversum abire à Curtio; tum omnia in Alexandri invidiam intendere. Sed ista mitto: illud autem, *ab offenso frustra rege,* ineptum est. fuit *ab offenso.* quod mutavit qui historiam defensi ad Granicum ab Clito regis hic tangi non animadvertibat. *Freinsb.*

48 *Orant, ne in tam præcipiti ira*

perseveret,] Videtur imitatio Livii, qui sic lib. 8., *Orabant, ut rem in posterum diem differret, & ira sua spatium & tempus consilio daret.* Seneca lib. 111. de ira cap. 12. *Maximum remedium ira dilatio est: ut primus ejus fervor relanguescat, & caligo, qua premit mentem, aut resdat, aut minus densa sit.* Et cap. 25. *Si iratus est, demus illi spatium, quo dispicere quid fecit possit; seipse castigabit.* Et passim in istis luculentis libris. *Loccen.*

Spatiumque potius animo det.] Iuvenal. Sat. 6, 222.

Nulla unquam de morte hominis curatio longa est.

K k 5

52 *Hæsta*

- 49 *stius exsequiturum.* Sed clausæ erant aures, obstrepente ira. Itaque impotens animi percurrit in regiæ vestibulum, & vigili excubanti hasta ablata contitit in aditu, quo necesse erat iis, qui simul cœnaverant egredi.
- 50 Abierant cæteri, Clitus ultimus sine lumine exibat. Quem rex, *quis nam esset?* interrogat. Eminebat etiam
- 51 in voce, sceleris, quod parabat atrocitas. & ille jam non suæ, sed regis iræ memor, *Clitum esse, & de convivio*
- 52 *exire* respondit. Hæc dicentis latus hasta transfixit, morientisque sanguine aspersus: *I nunc, inquit, ad Philippum, & Parmenionem, & Attalum.*

52 *Hasta transfixit;*] Orofius 3, 18. *venabulo transfossam* facit, quidam apud Arrian. 4, 2. *hasta*, alii *sarissa*: Seneca de ira 3, 22. *lancea*. Plutarchus cap. 92. *εὐχμὴν* vocat.

Ad Philippum,] Pal. 1. una voce auſtior; *ad Phil. pergere*: forte fuit *ad Philippum regem*. quippe quem præfers Alexandro regi. Illis *i nunc*, &c. respicit Curtius Virgil. 2, 547.

— *referes ergo hæc, & nuntius tibi Pelidæ genitori: illi mea tristitia facta, Degeneremque Neoptoleum narrare memento.*

Affinia sunt Marcelli accusatoria ista in Thraseam apud Tacit. 16, 28. *Non illi consulta hæc, non magistratus, aut Romanam urbem videri. Abrumperet vitam ab ea civitate, cujus caritatem olim, nunc & aspectum exuisset.* Freinsh.

C A P. II.

Sera Alexandri pœnitentia. quam sequuntur bellica expeditiones adversus Bactrianos transfugas & Sysmithren: Philippi item sirenuissimi juvenis, & Erigyji clarissimi ducis, obitus.

1 **M**ALE humanis ingeniis natura consuluit; quod plerumque non futura, sed transacta perpēdimus.

1 **M**ale humanis ingeniis natura consuluit;] Sic Homerus:

Ἐρχθὲν δὲ τε νήπιος ἔγνω.

Rem excors intelligit actam.

Verum consilium non sequatur, sed præcedat factum: ne fiat, quod velles infectum, & quod facilius castigari quam revocari potest. Democrates Philosophus: *πρὸ ἑλδῆσθαι κρείσσον τῶν πράξεων, ἢ μετανοεῖν.* Præstat consilium actiones præcedere, quam pœnitentiam subsequi.

Huic respondet scitum Germanorum proverbium:

— *Thu nichts ohne that!*

So gerewts dir nicht nach der that. Nec minus elegans illud Sueonum vetus:

Ur bütte wara firi war / än äpte suar. Loccen.

Sed transacta perpēdimus.] Gnome insignis. quam eandem, à Menandro expressam ad Tacitum, Taciti Salus notavit,

dimus. Quippe rex postquam ira mente decesserat, etiam ebrietate discussa, magnitudinem facinoris fera æstimatione perspexit. Videbat tunc inmodica libertate abusum, sed alioqui egregium bello virum, & nisi erubesceret fateri, servatorem sui, occisum. Detestabile carnificis ministerium occupaverat rex: verborum licentiam, quæ vino poterat imputari, nefanda cæde ultus.

tavit, dignam cum ipsa Taciti iterum hic notari, ut & Curtii cum iis, & hæc cum Curtii contendantur, lucem à se invicem lucraturæ universæ. Menander, ut Stobæus citat:

Οὐδείς ξυvidεν ἐξαμαρτάνων, ἀπόσπον

Ἀμαρτάνει τὸ μέγιστον, ὅτε οὖν ἂν ἔργα.

Peccando molem nemo peccati videt;
Commisssa demum mente fera respicit.

Tacit. 14, 10. *A Cesare perfecto demum scelere magnitudo ejus intellecta est, &c.* Quid autem, ni Lipsii etiam ipsius adscribam? non hercule venuste minus elatam, & quam sprevisse sane nefas, religio autem mihi vel præterivisse. Ille ibidem: *Currimus ad scelus præcipites, quod sedente impetu, veris mox pretiis æstimamus.* Acidalius.

Rex] Hoc emphatice dictum accipe: rex quom esse, carnificis operam exercuit. *Freinsh.*

2 *Verborum licentiam, qua vino poterat imputari, nefanda cæde ultus.*] Clitus quidem non plane potest ab intemperantiâ linguæ excusari, quæ licet vino aut ebrietati videatur imputanda, tamen quom nosset animum Alexandri hujusmodi libertatis dicendi intolerantiorum; vel modestius loqui, vel parcius bibere, vel in tempore abire potuisset, antequam incaluisset mero, & tam libera effudisset verba. quibus inter pocula abstinendum, præsertim apud Principes, monet Plutarchus in lib. de adulatoris & amici discrimine, ob tres imprimis causas: primo quod serenitati vel hilaritati nubilum non sit obducendum: dein quod Principes

vino madidi sæpe sint procliviores ad iram: tandem quod ignavum sit ac minime generosum, eum qui sobrius loqui non audeat, id in mensa facere. Sed & Alexander verba temulentiae condonare Clyto potuisset; velut ipse tyrannus Pissistratus, in cujus crudelitatem cum ebrius conviva multa dixisset, *Non magis illi se succensere respondit, quam si quis obligatus oculis in se incurrisset*, ut est apud Senecam lib. 111, de Ira cap. 11. Imperatores Theodosius, Arcadius & Honorius peculiari lege constituerunt in tit. Cod. si quis Imp. maled. temulentum obretractorem Principum, non esse pœnæ subjiendum. Plutarchus in lib. *An inter pocula sit philosophandum* notat, à veteribus ideo Baccho Oblivionem ac Ferulam fuisse consecratam: quod non oporteat verborum inter pocula temere jactorum adeo meminisse; aut, si forte erratum, non atrociter castigare. Verum Alexander non remisit, nec leni castigatione contentus fuit, nec vinum vino, sed ferro vindicavit, ut loquitur Themistius orat. 5. dum ab ira & vino se vinci passus est. Seneca de Ira 3, 17. *Hæc barbaris regibus feritas in ira fuit, quos nulla eruditio, nullus literarum cultus imbuerat. dabo tibi ex Aristotelis sinu regem Alexandrum, qui Clytum carissimum sibi & una educatum inter epulas transfudit, & manu quidem sua, parum adulantem, & pigre ex Macedonia ac libero in Persicam servitute transeuntem.* Non alienum fuerit hic commemorare, quod Androcydes sapientia clarus ad Alexandrum scripsit, intemperantiâ ejus cohibens: *Vinum potaturus,*

3 ultus. Manabat toto vestibulo cruor, paulo ante con-
vivæ: vigiles adtoniti & stupentibus similes procul sta-
bant, liberiolemque pœnitentiam solitudo exciebat,
4 Ergo hastam ex corpore jacentis evulsam retorfit in
semet: jamque admovent pectori; quum advolant vi-
giles, & repugnanti è manibus extorquent, adleva-
5 tumque in tabernaculum deferunt. Ille humi prostra-
verat corpus, gemitu ejulatuque miserabili tota per-
sonante regia. Laniare deinde os unguibus, & circum-
stantes rogare, *ne se tanto dedecori superstitem esse pateren-*
6 *tur.* In has preces tota nox exacta est. Scrutantemque
num ira deorum ad tantum nefas actus esset? subit anniversa-
rium sacrificium Libero patri non esse redditum statuto tempo-
re. itaque inter vinum & epulas cæde commissa, iram dei fuisse
manife-

potaturus, Rex memento te bibere sangui-
nem terra. sicut cicuta homini venenum
est, sic cicuta vinum. Hinc quædam edi-
tiones Plinii (apud quem lib. 14. cap. 5.
hoc monitum Androcycdis exstat) ha-
bent. Sed aliæ hoc modo: *Sicut vene-*
num cicuta a vinum est, sic & vinum ci-
cuta homini: Et quidem rectius. Vi-
num, præsertim tepidum, esse antido-
tum cicutæ, aut illam conficere volunt
Medici; quo etiam allusit Pseudo-
Macer in lib. de Herbis, ubi de cicuta agit:

Hac sumta, si quis morti sit proximus,
herba,

Fortè merum tepidum bibat, evadet-
que periculum.

Sed hæc in transursu. redeamus ad
præcepta Androcycdis. *Quibus præce-*
ptis, inquit Plinius d. loco, *Si Alexan-*
der obtemperavisset, profecto amicos in
temulentia non intererisset; profus ut
jure dici possit, neque viribus corporis uti-
lius (scilicet vino, si modus adsit)
neque aliud perniciosius, si modus abst.
Loccenius.

3 *Pœnitentiam*] Quo nomine lau-
dat Alexandrum Arrianus 4, 2. quod
statim maleficii pœnitentia ductus fue-
rit. & 7, 5. id soli ipsi inter veteres
reges tanquam eximium ac genuinum

quiddam adscribit. Plerique enim, ta-
meti alicujus delicti conscii sibi sint,
tuentes id ut recte factum, obtegere
culpam suam putant: inique statuen-
tes, &c.

4 *Ergo hastam*] Scripsit Ianus Gru-
terus ad illum Taciti locum 15, 36.
Facinororum recordatione nunquam timore
vacuus. nobile caput, cui fecit hanc in-
scriptionem: *Conscientia eius pro pœna,*
qui supra pœnam. quem ego locum in-
digeto tantum, quia totus huc facit,
licet eum ipsum Curtii locum à Grute-
ro præteritum miror, cum vel maxime
ad institutum faceret, & interim alia
ex eodem producat.

6 *Anniversarium sacrificium*] Ar-
rianus 4, 2. Diem quendam apud Ma-
cedones Baccho sacrum esse ferunt, at-
que Alexandrum quotannis eo die Bac-
cho sacrificare solitum, tum temporis
neglecto Baccho Dioscuris sacrum fe-
cisse. *Aliam rationem assignat Plu-*
tarch. cap. 21. admissum per temulen-
tiam in Clitum facinus, illamque con-
tra Indos Macedonum ignaviam, quasi
rudem relinquentium expeditionem
suam & gloriam, ad iram & invidiam
retulit Liberi patris: nempe quod pa-
triam ejus, Thebas, evertisset.

manifestam. Cæterum magis eo movebatur, quod om-
nium amicorum animos videbat adtonitos: neminem
cum ipso sociare sermonem postea ausurum. viven-
dum esse in solitudine velut feræ bestiæ, terrenti alias,
alias timenti. Prima deinde luce *tabernaculo corpus*, si-
cut adhuc cruentum erat; iussit *inferri*. Quo posito an-
te ipsum, lachrimis obortis, *hanc*, inquit, *nutrici mea*
gratiam retuli, cuius duo filii apud Miletum pro mea gloria
occubere mortem: hic frater unicum orbitatis solatium à me
inter epulas occisus est. Quo nunc se conseret misera? Omni-
bis ejus unus supersum, quem solum æquis oculis videre non pote-
rit. Et ego servatorum meorum latro, revertar in patriam, ut
ne dextram quidem nutrici, sine memoria calamitatis ejus of-
ferre possim? Et cum finis lachrimis querelisque non
fieret; iussu amicorum corpus ablatum est. rex triduum
jacuit inclusus. quem ut armigeri corporisque custodes
ad moriendum obstinatum esse cognoverunt; universi
in tabernaculum inrumpunt, diuque precibus ipsorum
reluctatum ægre vicerunt, ut cibum caperet. quoque
minus

8 *Duo filii*] Miletum oppugnationem
Arrianus 1, 6. Plutarch. cap. 27. &
Diodorus 17, 22. exponunt, sed nullus
filiorum Hellenices ullam mentionem
fecit, contenti caput rerum, singulari-
bus, quod plerumque fit, neglectis, at-
tigisse. *Raderus*. Meminit tamen ejus
rei, eodem fere quo Curtius modo,
Arrian. 4, 2. nisi quod locum, ubi oc-
cubuerint, non signat.

9 *Servatorum*] Vnum Clitum in-
telligens, pro recepta loquendi consue-
tudine plurali utitur. Sicut plane apud
Arrian. 4, 2. *Φορέα τε & Φίλων* ami-
corum interfectorem se appellat, cum
præter Clitum neminem ex amicis in-
teremisset. Ita Livius 9, 18. *Freinsh.*

12 *Quoque minus cadis pueret,*] Sed
hic cum Papiniano dicendum, Non
tam facile homicidium excusati quam
fieri; licet *Ærodius* lib. v. rerum judi-
catur. tit. 4. pro tempore prudenter id

excusasse Macedonas velit. Verba ejus
hæc sunt: *In iniquo judicio latet æqui-
tatis nonnunquam, & quod damnatione
assequi non possumus, contrario judicio
utile est quandoque experiri. quod Ma-
cedones jure eum casum esse pronuncia-
runt, ideo sapienter inique decretum est,
ut, quod detrimento erat valetudini, mi-
nus impofterum cadis pueret atque pæ-
niteret Alexandrum, quam veluti jure
eis commississe videretur. Nam ut ex ma-
lis nocivis que interdum etiam medici
componunt ac miscent salutaria pharma-
ca, sic quandoque iniquiore jure ad salu-
tem & majorem æquitatem abutimur:
dum utile iusto atque honesto componi-
mus. Præterea qui non possunt puniri aut
interrogari legibus, annon præstat eos le-
nire quoquo modo? Inique igitur Ale-
xander & imprudenter; Macedones sè
inique, attamen prudenter. Hæc ita
quidem speciose dicuntur; verum si ad
verbi*

minus cædis puderet, *jure interfectum Clitum* Macedones decernunt, sepultura quoque prohibitori, ni rex
 13 humari jussisset. Igitur decem diebus maxime ad confirmandum pudorem apud Maracandâ consumptis; cum parte exercitus Hephæstionem in regionem Bactrianam misit, commeatus in hyemem paraturum. Quam
 14 Clito autem destinaverat provinciam, Amyntæ dedit: Ipse Xenippa pervenit. Scythiæ confinis est regio, habitaturque pluribus ac frequentibus vicis, quia ubertas terræ non indigenas modo detinet, sed etiam advenas
 15 invitat. Bactrianorum exulum, qui ab Alexandro defecerant, receptaculum fuerat. sed postquam Regem adventare compertum est; pulsi ab incolis 11 millia fere
 16 re & ducenti congregantur. Omnes equites erant, etiam

verbi divini examen revocentur, non subsistent; quippe ex eo scimus, non esse malum bonum appellandum; nec facienda mala, ut inde sperentur bona.
Loccenius.

Iure interfectum] Præcipuo instinctore Anaxarcho, ut testatur Artianus 4, 2. cujus verba bona fide referentem Popmam non opus erat reprehendi. Dixit enim Anaxarchus, *singi justitiam Iovi asidere, quia quidquid à Iove decernitur, id iuste factum esse censerit debeat. oportere igitur, quæ à magno rege fierent, iusta existimari.* nimirum quia regis potestas atque etiam nomen inprimis tribuebatur Iovi, Anaxarchus alios quoque magnos reges eodem jure censerit æquum putabat. quod vel ex Plutarchi Themist. cap. 48. colligas. nec ulla est suspicio, eum restringi hæc voluisse ad eum tantummodo regem, qui Iovis filius esset. Nec sane pro hac interpretatione unum verbum in Diogenis Anaxarcho. Eodemque modo refertur id apud Plutarcho. cap. 5. ad princip. indoctum. *Anaxarchus Alexandrum consolans ob Cliti cadem animi se angentem, agebat, Ius & Fas Iovi asidere, ut quicquid rex* (nimirum qui-

libet absoluta potestate præditus) agat, *id fas iustumque putetur.* & in Alexand. cap. 93. πάν τὸ πράχθην ὑπὸ τῆς ἡγεμονίας, ἡμεῖς τὸν, quicquid agatur à dominante, iustum esse. Cæterum Curtius infr. 8, 8. à Callisthene revocatum ad vitam Alexandrum scribit, nulla Anaxarchi mentione. quod quomodo concilies, discas ex Plutarcho Alex. cap. 93. nimirum & Anaxandrum quod dictum est modo eum crexisse, & Callisthenem placida & modesta oratione. Idem.

Sepultura prohibitori,] Quasi damnatum & jure occisum. quæ summa apud Græcos ignominia, caruisse sepultura. nam αὐτόχειρος, tyranni, proditores, & hoc infame & execratum genus hominum, sepultura prohibebantur, quod ex variis scriptoribus testatur *Alexander Neapolitanus.*

14 *Xenippa*] Nec ista Xenippa usquam extra Curtium repertienda, ab nullo geographo, scriptore, historico consignata vel expressa. Fides tota penes Curtium est, qui haud dubie ex Græcis auctoribus, qui hodie desiderantur, hæc Xenippa accepta in suo volumine posuit. *Raderus.*

etiam in pace latrociniis adsueta. tum ferocia ingenia non bellum modo; sed etiam veniæ desperatio effera-
 verat. Itaque ex improvise adorti Amyntam prætorem Alexandri, diu anceps prælium fecerant. Ad ultimum ¹⁷ DCC suorum amissis, quorum CCC hostis cœpit; dedere terga victoribus: haud sane inulti, quippe LXXX Macedonum interfecerunt, præterque eos CCC & L faucii facti sunt. Veniam tamen etiam post alteram defectio-¹⁸ nem impetraverunt. His in fidem acceptis in regio-¹⁹ nem, quam Naura adpellant, rex cum toto exercitu venit. Satrapes erat Syfmithres duobus ex sua matre filiis genitis: quippe apud eos parentibus stupro coire cum liberis fas est. II millibus armatis popularibus ²⁰ fauces

¹⁸ Veniam tamen etiam post alteram defectiorem impetraverunt.] Hic Alexander magis quid suam clementiam deceret, & quid tempora postulerent, quam quid illi promeriti essent, attendit. Simile quid Ovidius lib. 2. Trist. de Augusto.

Tu veniam parti superata saepe disti,

Non concessurus quam tibi victor erat.

Conferatur etiam Suetonius in vita Augusti cap. 21. Maximilianus I. Imp. quærenti cuidam cur Morinos male de se meritos & rebelles non male multaret perderetque? heroice & clementissime respondit: *Quoniam parcendum his est, ut rursus victis sepius queam ignoscere.* Pudentis hic monitum Theodoti apud Thucydidem lib. 111. observandum: Potius antevertere oportere, & sic tractare atque observare liberos homines, ne in cogitationem defectio- nis veniant, quam deficientes severe punire. *Loccenius.*

¹⁹ Naura] Apud Arrianum 4, 3. est Nautaca, statim post Spitamenis cædem. Apud alios quidem nihil prorsus de hoc nomine. *Glareanus.* At ego apud Arrianum in Erythræi maris periplo lego hanc vocem: *Deinde Naura*

& Tyndis prima seu maxima Limyrica provincia emporia. Tyndis autem est Ptolemæo civitas & fluvius intra Gangem in India, sicut & Naura regio Arriano videtur intra Gangem, ut magno- pere dubitem, utrum hic non sit potius cum Glareano Nautaca legendum, de quo loco etiam Arrianus infra, non certe multum à Baëtris & Maracanda remoto. Favet etiam huic scripturæ codex Constantiensis. Ms. qui Nauta habet pro Nautaca; ultima credo syllaba amissa vel omissa. Sed Nautacas aliam provinciam apud Siculum 17. & Arrianum reperio. Arrianus autem 4, 4. hanc Petram ejusque dominum communi nomine Chorienem appellat. Hunc Chorienem Strabo lib. 11. cum Curtio Syfmithrem vocat. *Rad.*

Quippe apud eos parentibus] A quo tamen reverentia sanguinis & lex naturæ eos detertere debuissent: nisi prava educatione & malo more ita corrupti fuissent. vid. Grot. de jure bell. e. p. 2, 5. 12. *Loccenius.*

Coire cum liberis fas est.] Infandum scelus, & per quod jure gentium incestus committitur. I. fin. de R. N. sed viderit ibi Paulus, quid appellet jus gentium. Ecce enim, quod nos merito quidem abhorremus, probabatur *Ara-
bibus,*

fauces regionis, qua in arctissimum cogitur, valido munimento seferant. Præterfluebat torrens amnis; tergo petra claudebat: hanc manu perviam incolæ fe-
 21 cerant. Sed aditus specus accipit lucem; interiora nisi inlato lumine obscura sunt. perpetuus cuniculus iter
 22 præbet in campos, ignotum nisi indigenis. At Alexander quamquam angustias naturali situ munitas ac validas, manu barbari tuebantur; tamen arietibus ad-
 motis munimenta, quæ manu adjuncta erant, concussit, fundisque & sagittis propugnantium plerosque de-
 23 jecit: quos ubi dispersos fugavit, ruinas munimento- rum supergressus ad petram admovit exercitum. Cæ-
 terum interveniebat fluvius coeuntibus aquis ex superiore fastigio in vallem; magnique operis videbatur
 24 tam vastam voragine[m] explere. Cædi tamen arbores & saxa congeri jussit. ingensque barbaros pavor rudes ad talia opera concusserat, excitatam mole[m] subito cer-
 25 nentes. Itaque rex ad deditio[n]em metu posse compelli

bibus, Persis, Assyriis, Parthis, Medis, Egyptiis, Phrygiis, Galatis, Æthiopiis, Indis, Scotis, Hibernis, Naxæ regionis incolis, Nomadibus. ut ex variis auctoribus ostendit Tiraquellus leg. Connub. 7, 30. 32. 33. & Alexandri dies Genial. 1, 24. Quibus accedunt haud pauci ex incolis terrarum recens teperarum. Eo respicit Ovidianum illud Metamorph. 10, 331.

— gentes tamen esse feruntur,
 In quibus & nato genitrix, & nata
 parenti
 Iungitur. —

Orosius 1, 4. à Semiramide hunc morem introductum ait. Theodoretus contra Græcos Grat. 9. de legib. ait, Perfas ex Zaradæ cufusdam instituto matribus misceri. Apud Laërtium, Pyrho, hac consuetudine & aliis similibus demonstratur, idem aliis bonum, aliis malum putari. Quomodo & Probus Æmilius proemio; non eadem om-

nibus esse honesta atque turpia, sed omnia majorum institutis judicari. Eodemque sensu Artabanus in Plutarach. Themist. cap. 46. Summus gentilium philosophus Ethicor. 1, 3. *Τὰ καλά κ' ἐπὶ ἀγαθὰ ποσῶντιν ἔχοντα ἀγαθοῦν, ὥστε δοκεῖ νόμῳ μόνον εἶναι, φύσιν ἢ μὴ.* Quorsum hæc? ut nempe constet, certos indubitatosque bonorum & malorum fines constituere non esse naturæ, sed gratiæ. Freinsh.

20 *Tergo Petra claudebat:*] Fauces regionis à fronte præterfluens torrens, à tergo Petra objecta, muniebat. hæc vera lectio, quam frustra impugnant alii.

22 *Ac validas,*] Consensum librorum secutus ita restitui: fecerant alii, *munitas valida manu barb. tuebantur.* non male, nisi quod Curtio suum abstulerunt sensum qui æque bonus. *angustias munitas, ac validas, barbari manu tuebantur.* manu dixit, id est vi & armis.

pelliratus, Oxarten misit nationis ejusdem, sed ditio-
nis suæ, qui suaderet duci, *ut traderet petram*. Interim 26
ad augendam formidinem, & turrets admovebantur; &
excussa tormentis tela emicabant. Itaque verticem pe-
træ omni alio præfidio damnato petiverunt. At Oxar- 27
tes trepidum diffidentemque rebus suis Syfimithrem
cœpit hortari, *ut fidem, quam vim Macedonum mallet ex-
periri; neu moraretur festinationem victoris exercitus, in In-
diam tendentis: cui quisquis semet offerret, in suum caput alie-
nam cladem esse versurum*. Et ipse quidem Syfimithres 28
deditionem adnuebat: cæterum mater eademque con-
jux morituram se ante denunciens, quam in ullius ve-
niret potestatem; barbari animum ad honestiora quam
tutiora converterat: pudebatque libertatis majus esse
apud feminas, quam apud viros pretium. Itaque di- 29
misso internuncio pacis, obsidionem ferre decreverat.
Sed quum hostis vires suasque pensaret; rursus mulie-
bris consilii, quod præceptis magis quam necessarium esse
credebat,

25 Oxarten] Hoc nomen multis
modis scribitur: nec enim puto diver-
sa esse omnia ista, sed unum, Oxartes,
Oxathres, Oxyartes. ut apud hunc aut
illum auctorem, solenni in barbaris
nominibus dubitatione, varie reperias.
Interim unum illud nomen pluribus
fuisse commune, non nego.

26 Ad augendam formidinem,] Sæ-
pius usurpatum, ut suadentes vim etiam
ostentent: *misisti precibus minisque*, ut
apud Livium 4, 25. quod epist. 7. Plato
vocat *δεισέως μεμυγυδίας ἀνείγ-
ησις*. Fecit idem Alexander supra 7, 11.
unde magis clareat, recte me emendasse
in Tacito 15, 27. *Simul ut consilio ver-
torem adjiceret, Megistanes Armenios
qui primi à nobis defecerant, pellit sedi-
bus, &c.*

27 *Vt fidem, quam vim Macedonum
mallet experiri;*] Vid. notas ad illa
lib. 1v. *Facilius societatem Alexandri,
quam imperium acceptura videbatur.*
Loccenius.

28 *Pudebatque, libertatis majus esse
apud feminas, &c.*] Ita Demosthenes
orat. 22. funeb. de occisis Athenien-
sibus ad Cheronæam in bello contra
Philippum: *Audierant Leontida Leoco-
ras etiam à Poetis celebrari, quod se vi-
ctimas civibus pro patriâ obtulissent. cum
igitur earum mulierum tanta fuisset for-
titudo (ὄτε εἰ ἐν γυναικῶν καίνας
τοιαύτων ἔργον ἀνδρείων) nefas esse
putabant, se qui viri essent illis deteriores
videri*. Herodotus lib. 9. p. m. 552.
scribit apud Persas summo probro da-
tum, audire muliere ignaviolem. nec,
ut credo, probro vacat apud alias gen-
tes. Loccenius.

29 *Muliebris consilii, quod præceptis
magis quam necessarium esse credebat,*]
Tacitus xv. Annal. *Muliebre consilium
plerumque deterius*: vid. & Aristot. 1.
Pol. 13. Interdum tamen rem acu tan-
gunt, & ex femineo pectore mascula
ac prudentia consilia promunt: quia
Deus etiam in impotentiore sexu, quo-
ties

30 credebatur, pœnitere eum cœpit. Revocatoque strenue
 Oxarte, *futurum se in regis potestate* respondit; unum
 precatus, *ne voluntatem & consilium matris suæ proderet,*
 31 *quo facilius venia illi quoque impetraretur.* Præmissum igitur
 Oxartem cum matre liberisque & totius cognatio-
 nis grege sequebatur, ne exspectato quidem fidei pi-
 32 gnore quod Oxartes promiserat. Rex equite præmis-
 so, qui *reverti eos* juberet, *opperiri que præsentiam ipsius,*
 supervenit; & victimis Minervæ ac Victoriæ cæsis im-
 perium Syfimithri restituit; spe *majoris etiam provincia*
 33 *facta, si cum fide amicitiam ipsius coluisset.* Duos illi juve-
 nes patre tradente *secum militaturos sequi* jussit. relicta
 deinde phalange ad subigendos, qui defecerant, cum
 34 equite processit. Arduum & impeditum saxis iter pri-
 mo utcumque tolerabant. mox equorum non ungu-
 lis modo adtritibus; sed corporibus etiam fatigatis, sequi
 plerique non poterant, & rarius subinde agmen fie-
 bat, pudorem, ut fere fit, inmodico labore vincen-
 35 te. Rex tamen subinde equos mutans, sine intermis-
 sione fugientes insequabatur. Nobiles juvenes co-
 mitari eum soliti defecerant præter Philippum. Ly-
 simachi erat frater, tum primum adultus, & quod fa-
 36 cile adpareret indolis raræ. Is pedes, incredibile dictu,
 per

ties ipsi placet, potens est. Vid. Ber-
 neggeri *Quæst. Polit.* 44. *Loccen.*

36 *Is pedes,* Justinus 15, 3. de Lyfi-
 macho: In India insectanti regi quos-
 dam palantes hostes, cum à satellitum
 turba equi sui celeritate desertus esset,
 solus ei per immensas harenarum mo-
 les comes cursus fuit. Quod idem antea
 Philippus frater ejus cum facere voluif-
 set, inter manus regis exspiraverat. *Si-
 mile Suet. de Gelba cap. 6.* campestrum
 decursionem scuto moderatus, etiam
 ad essendum Imperatoris per viginti pas-
 suum millia cucurrit. *Capitolinus de
 Maximino cap. 3.* Ad pedes Imperato-
 ris equitantis accessit. Tum volens Se-

verus explorare quantus in currendo
 esset, equum admisit multis circuitio-
 nibus, & cum Imperator laborasset,
 neque ille accurrendo per multa spatia
 defisset, ait ei, quid vis, Threicse?
 numquid delectat luctari post cursum?
 Tum ille, *Quantum libet,* (inquit)
 Imperator. De aliorum mirandis cur-
 sibus vide epist. 59. Lipsii ad Italos &
 Hispanos. Nescio autem an de hac hi-
 storia capiendus Alianus hist. var. 10, 4.
 Alexander tertium quadringentis sta-
 diis continuo itinere confectis, ante-
 quam quietem caperet exercitus, cum
 hostibus confixit, & eos vicit. *tertium*
 reddi illud *796*, quod est in textu, cum
 vocula

per D stadia vectum regem comitatus est; sæpe equum suum offerente Lysimacho, nec tamen ut digrederetur à rege effici potuit, quum lorica indutus arma gestaret. Idem quum peruentum esset in saltum, in quo se bar- 37 bari abdiderant, nobilem edidit pugnam; regemque cominus cum hoste dimicantem protexit. Sed post- 38 quam barbari in fugam effusi deseruere sylvas, animus, qui in ardore pugnae corpus sustentaverat, liquit; subitoque ex omnibus membris profuso sudore, arboris proximæ stipiti se adplicuit. Deinde ne illo quidem 39 adminiculo sustinente, manibus regis exceptus est, inter quas conlapsus extinguitur. Mœstum regem alius 40 haud levis dolor excepit. Erigyus inter claros duces fuerat; quem extinctum esse paulo antequam revertetur in castra, cognovit. utriusque funus omni adparatu atque honore celebratum est.

vocula ter, ubicunque poneretur, ambiguum faceret sensum. Freinsb.

D stadia] Ex variis numeris hic vi-

sus est maxime consentaneus: essent milliaria nostrata sedecim fere, minus triente. Idem:

CAP. III.

Spitamenes uxorem, interfecti mariti caput afferentem, Alexander castris excedere iubet: provincias quasdam à praefectorum suorum iniuriis vindicat.

DAHAS deinde statuerat petere; ibi namque Spitamenum esse cognoverat. Sed hanc quo- que expeditionem ut pleraque alia fortuna indulgendo ei numquam fatigata, pro absente transegit. Spitamenes uxoris immodico amore flagra- bat;

1 **N**unquam fatigata,] Quod alias solenne. Lucanus 2, 727.

lassata triumphis

Desciuit fortuna.

Livius 9, 17. Ut alios reges claros ducesque omittam; magna exempla casuum humanorum: Cyrum, quem maxime Græci laudibus celebrant, quid

nisi longa vita, sicut Magnum modo Pompejum, vertenti præbuit fortunæ? Quod aspexisse videatur Seneca ad Marciam 26, 4. Regesne tibi nominem felicissimos futuros, si maturius illos mors instantibus subtraxisset malis? An Romanos duces, quorum nihil magnitudini deerit, si aliquid avari detraheris? Sic intellige Tacitum 15, 6.

bat; quam ægre fugam, & nova subinde exilia tolerantem, in omne discrimen comitem trahebat. Illa malis fatigata idemtidem muliebres adhibere blanditias; *ut tandem fugam sisteret, victorisq; Alexandri clementiam expertus, placaret quem effugere non posset.* Tres adulti erant liberi ex eo geniti, quos quum pectori patris admovisset, *ut saltem eorum misereri vellet*, orabat; & quo efficaciores essent preces, haud procul erat Alexander. Ille se prodi, non moneri ratus, & formæ profecto fiducia cupere eam quamprimum dedi Alexandro; acinacem strinxit, percussurus uxorem, nisi prohibitus esset fratrum ejus occursum. Cæterum *abire conspectu jubet; addito metu mortis, si se oculis ejus obtulisset*: & ad desiderium levandum noctes inter pellices agere cœpit. Sed penitus hærens amor fastidio præsentium accensus est. itaque rursus uni ei deditus, orare non destitit; *ut tali consilio abstineret, patereturque sortem quamcumque eis fortuna fecisset. sibi mortem deditioe esse leviozem.* At illa purgare se, *quod quæ utilia esse censebat, muliebriter forsitan; sed fida tamen mente suavisset, de cætero futuram in viri potestate.*

8 Spitamenes simulato captus obsequio, de die *convivium adparari* jubet, vinoque & epulis gravis, semisomnus in cubiculum fertur. Quem ut alto & gravi somno sopitum esse sensit uxor, gladium, quem veste occultaverat, stringit, caputque ejus abscissum cruore resperfa,

servo

2 *Comitem trahebat.*] Quomodo Rhadamistus apud Tacitum 12, 51.

6 *Eis fortuna fecisset.*] Vulgo *hinc neutrum* Curtius voluit præ *ipsis*: si tamen hoc saltem voluit, neque omnibus omisissis sic potius scripsit: *quamcumque fortuna fecisset sibi. Mortem ded. esse leviozem.* Neque tamen vel hoc affirmaro. *Acidalius.* De pronominis rejectione adsentitur Freinshemius: de distinctione mutata non item.

8 *Spitamenes simulato captus obsequio,*] Ita Mithridates à Rhadamisto circumventus est simulato obsequio,

apud Tacitum 12. Annal. vid. plura ad illa verba lib. VI. *Nabarçanes, &c. titulum solennis officii occulto sceleri præferens.* Loccenius.

9 *Gladium, quem veste occultaverat, stringit,*] Iudithæ similimum facinus, similinoque modo patratum, nisi quod illa sanctissima heroïs, hostem numinis & patriæ, hæc amantiissimum sui maritum, illa pie, hæc impie interfecerit. *Raderus.* Sic etiam Belides quinquaginta, una excepta Hypermnestra, viros suos occidisse leguntur. Ovid. Epist. Heroid. 14.

seruo suo conscio facinoris tradit. Eodem comitante, 10
 sicut erat cruenta veste, in Macedonum castra per-
 venit, nunciarique Alexandro jubet esse, quæ ex ipsa
 deberet cognoscere. Ille protinus barbaram iussit admitti.
 quam ut adpersam cruore conspexit, ratus ad deplo- 11
 randam contumeliam venisse, dicere quæ vellet, jubet.
 At illa servum, quem stare in vestibulo iusserat, in- 12
 troduci desideravit. qui quia caput Spitamenis veste
 tectum habebat; suspectus scrutantibus, quid occule-
 ret, ostendit. Confuderat oris exsanguis notas pallor, 13
 nec quis esset, nosci satis poterat. Ergo rex certior fa-
 ctus humanum caput adferre eum, tabernaculo excessit,
 percontatusque quid rei sit? illo profitente cognoscit.
 Variæ hinc cogitationes invicem animum diversa agi- 14
 tantem commoverant. meritum ingens in semet esse
 credebat, quod transfuga & proditor, tantis rebus, si
 vixisset, iniekturus moram, interfectus esset: contra
 facinus ingens averfabatur, quum optime meritum de
 ipsa, communium parentem liberorum, per insidias
 interemisset. Vicit tamen gratiam meriti, sceleris atro- 15
 citas, denunciarique iussit, ut excederet castris. neu licen-
 tiæ barbaræ exemplar in Græcorum mores, & mitia ingenia

trans-

15 Exemplar in Græcorum mores, & mitia ingenia, transferret.] Non paucas gentes ex commercio aliarum nationum corruptas legas. In literis sacris habes Israëlitas apud Ægyptios, Babylonios, Tyrios & alios vicinos idololatriam aliasque pessimas artes doctos. Diu Græci Romanique sancte frugaliterque vixere, postea paulatim mores defluxere, paupertasque probro haberi cœpit, luxuriæque peregrinæ invictum malum, ad efformandos animos ab exercitu Asiatico in urbem primum invecitæ, mores infecit: sicut aurum Persicum fugato Mardonio Atheniensium animos labefactavit, & dira tabe infecit. Inde illecebræ libidinum, & rerum secundarum luxus in omnem

licentiam grassati. Plura Alexander ab Alexandro. Plinium 33, 11. & 34, 7. licet consulas, & Livium. 39, 6. Valerium Maximum, Sallustium in exordio belli Catilinarii. [Florum 3, 12.] Herodot. 1, 155. narrat quomodo fortissima gens Lydorum, Persarum consuetudine [imo potius fraude & artibus] penitus fuerit effœminata. Inde factum, ut multæ gentes, quæ cum exteris nationibus nihil habere commercii, mores incorruptos tuerentur. Documentum ex Cæsare accipe qui de bel. Gall. 2, 1. de Belgis similia prodidit. Ab iisdem fere virtutibus celebrat Vspetes Germanos 4, 2. Raderus. De Lacorum ξενηλασίαι seu peregrinorum expulsionem notum.

16 *transferret.* Dahæ Spitamensis cæde comperta Dataphernem defectionis ejus participem, vinctum Alexandro seque dedunt. Ille maxima præsentium curarum parte liberatus, convertit animum ad vindicandas injurias eorum, quibus à prætoribus suis avare ac superbe imperabatur. Ergo Phratapherni Hyrcaniam & Mardos cum Tapuris tradidit, mandavitque, ut Phradatem, cui succedebat, ad se in custodiam mitteret. Arfani Drancarum præfecto substitutus est Stafanor. Arfaces in Mediam missus, ut Oxydates inde discederet, Babyloniam mortuo Mazæo Deditameni subjecta est.

C A P.

16 *Dataphernem*] Sic etiam appellatur supra 7, 5. & Arrian. 3, 6. At hoc loco quidam Mf. *Phrataphernem* legit: quod incertum me fecit, an non supra quoque 8, 1. pari commisso expulsus Dataphernes cesserit Phratapherni. Tamen cum diligentius rem inspicerem, diversos fuisse reperi. hunc de quo hic agitur, Spitamensis individuum socium, qui cum eo Bessum tradidit: illum autem Chorasiorum principem, quem Arrian. 4, 3. *Pharmanem* vocat, *Φαραμανῆν*: quod nomen proxime accedit ad *Pharasmanem*, ex Tacito notum. At *Chorasmius* superiori Curtii loco recte nos in textum admisisse ex citato Arriani capite liquet: itemque ex Orofio 3, 18: *Freinsb.*

17 *Arfani Drangarum*] De homine hoc singulariter monendum, tum de populo. *Arfanes* iste sive *Arfanes*, non est cujus supra 3, 4. mentio. nam ille in prælio ad Issum cecidit. Quam rem frustra occulat mendum in Arrian. 2, 2. ubi *Ἀρσάνης* legitur pro *Ἀρσάνης*. quod cuilibet, qui eum locum cum ejusdem auctoris 1, 5. contulerit, clarebit. Puto autem hic intelligi Artabazi filium Arfanem, de quo Arrian. 3, 5. Certe Artabazo *Bactrianorum regionem* reliquosque vicinos *Sattapatum* Ale-

xander commiserat: Arrian. 4, 3. In iis ergo & Drangæ fuere, quos capularis ille senex interim filio commiserit, dum aliter ea de re constitueret Alexander. Nam de *Cariæ*, quam hic præferunt editiones, aliena res est: multas ob rationes: ex quibus, quod certum est nulli barbaro illas provincias Græciæ proximas unquam ab Alexandro commissas fuisse: deinde in finibus Indiæ agentem quis putet sollicitum fuisse de Carum Sattapia? cum præsertim tam longe abiturus dudum, ut verisimile est, isti rei prospexisset: haberetque ibi ex primariis amicis, quibus ista & aliquanto majora permitteret. Nec sane alia hic provincia nominatur tam longe à locis, ubi Alexander agebat, distita, sed Hyrcania, Mardi, &c. Caresigitur istos, omnibus fere libris volentibus, indicantibusque non obscure quid vellent dicere, expuli. Varias Lectiones vide. Est & aliud quantum pretii argumentum, quod eam Sattapiam Stafanori ait creditam. At Drangarum hunc fuisse prætorem vel ex Iustino 13, 4. patet: si ei jungas nostrum infra 10, 10. ut eo loco explanatius ostendemus, immo ex Arrian. 4, 3. liquido *Stafanorem in Drangas præsidem misit.* Idem.

C A P. IV.

Frigoris nimia vi pene opprimitur exercitus Gabazam aditurus. Alexandri constantia, & erga gregarium militem humanitas, ejusdemque cum Roxane matrimonium.

His compositis tertio mense ex hibernis movit 1
exercitum, regionem, quæ *Gabaza* adpella-
tur, aditurus. Primus dies quietum iter præ- 2
buit: proximus ei nondum quidem procello-
sus & tristis, obscurior tamen pristino, non sine minis
crescentis mali præterit. tertio ab omni parte cœli 3
emicare fulgura, & nunc internitente luce, nunc con-
dita, non oculos modo meantis exercitus, sed etiam
animos terrere ceperunt. Erat prope continuus cœli 4
fragor, & passim cadentium fulminum species viseba-
tur. adtonitisque auribus stupens agmen, nec progred- 5
di, nec consistere audebat. Tum repente imber gran-
dinem incutiens torrentis modo effunditur. ac primo
quidem armis suis tecti exceperant, sed jam nec reti-
nere arma lubricæ & rigentes manus poterant; nec ipsi
destinare, in quam regionem obverterent corpora,
quum undique tempestatis violentia major, quam vi-
tabatur, occurreret. Ergo ordinibus solutis per totum 6
saltum errabundum agmen ferebatur; multique prius
metu, quam labore defatigati, prostraverant humi cor-
pora, quamquam imbrem vis frigoris concreto gelu
adstrinxerat. Alii se stipitibus arborum admoverant. 7
id plurimis & adminiculum & suffugium erat. Nec 8
fallebat

1 *Gabaza*] *Gabazam* reperit Sabel-
lic. nostra excerpta fere *Gabaza*:
Ald. *Babas*. quod proxime accedit ad
Gabas Arriani 4, 3. quas superiori capite
pro *Dabû* repositum ibat Vir Doctus,
me quidem non adficiente. Nec magis
probo quod alii hanc *Gabazam* habent
pro *Nautacis* Arriani & Diodori.

2 Non sine minis crescentis mali præ-

terit.] Probat hanc Modii lectionem
Acidalius: & Freinshemianis etiam le-
ctionum excerptis juvatur. Quamquam
alii omiſſa voce *minis*, addant aliam
damno, quam perperam alii junxerunt
alteri. quidam tamen repetita vocula
sine, non malefecerunt: non sine minis
crescentis mali, sine damno præterit.
quod tamen vereor ut sit ex libris.

fallebat ipsos morti locum eligere, cum immobiles vitalis calor linqueret: sed grata erat pigritia corporum fatigatis; nec recusabant exstingui quiescendo. quippe non vehemens modo, sed etiam pertinax vis mali insistebat; lucemque naturale solatium præter tempestatem haud disparem nocti, sylvarum quoque umbra superpreslerat. Rex unus tanti mali patiens circumire milites, contrahere dispersos, adlevare prostratos, ostendere procul evolutum ex tuguriis fumum, hortarique
 9 ut proxima quæque suffugia occuparent. Nec ulla res magis salutis fuit, quam quod multiplicato labore sufficientem malis, quibus ipsi cesserant, regem deserere erubescerent. Cæterum efficacior in adversis necessitas, quam ratio, frigoris remedium invenit. dolabris enim sylvas sternere adgressi, passim acervos struesque accenderunt. Continenti incendio ardere crederes saltum, & vix inter flammam agminibus relictum locum, Hic calor stupentia membra commovit, paulatimque spiritus, quam continuerat rigor, meare libere cœpit.
 13 Excepere alios tecta barbarorum, quæ in ultimo saltu abdita necessitas investigaverat: alios castra, quæ in humido quidem, sed jam cœli mitescente sævitia locaverunt. Mille militum, atque lixarum calonumque
 14 pestis illa consumpsit. Memoriae proditum est, quosdam adplicatos arborum truncis, & non solum viventibus, sed & inter se conloquentibus similes esse con-

spectos;

11 *Cæterum efficacior in adversis necessitas,* J Iosephus Scaliger in Iambis Gnonnicis hoc ita expressit:

Ad molendum maximè efficacior

Necessitatis norma, quàm virtutis est. Loccenius.

14 *Memoria proditum est,* J Nihil horum vel Artianus, vel Plutarchus prodidit. Diodorus in 17. libri Indice, indicat eum verbo, quam haud dubie suo loco explicavit, sed locus illè vetustate abolitus nobis lacunam duntaxat

exhibet. Raderus. Idem in nostris terris accidisse Constantiæ anno 1420. atque se vidisse scribit Poggius lib. 1. de Miser. human. hominem temperie frigoris mortuum equo insidentem in publicum hospitium delatum conspeximus, ita stantem ut vivus videretur, Obrigerant membra singula, adeo ut corpus equo in hospitium devehertur. In Moschovia, Tartaria, &c. nihil id novi. De Armenia frigoribus Tacit. 13.

spectos; durante adhuc habitu, in quo mors quemque 15
deprehenderat. Forte Maecio gregarius miles seque
& arma sustentans, tandem in castra pervenerat. Quo
vifo rex, quamquam ipse tunc maxime admoto igne re-
fovebat artus, ex sella sua exsiluit, torpentemque mi-
litem, & vix compotem mentis, demptis armis *in sua*
sede iussit *considerare*. Ille diu nec ubi requiesceret, nec à 16
quo esset exceptus, agnovit. tandem recepto calore
vitali, ut regiam sedem regemque vidit, territus surgit.
quem intuens Alexander, *ecquid intelligis miles*, inquit, 17
quanto meliore sorte, quam Persæ sub rege vivatis? Illis enim
in sella regis consedisse capitale foret; tibi salutis fuit. Postero 18
die convocatis amicis copiarumque ducibus, pronun-
ciari iussit *ipsum omnia, quæ amissa essent, redditurum*. &
promisso fides exstitit, nam Sysimithres multa jumen- 19
ta, & camelorum duo millia adduxit, pecoraque & ar-
menta: quæ distributa pariter militem & damno & fa-
me liberaverunt. Rex *gratiam sibi relatam à Sysimithre* 20
præfatus, sex dierum cocta cibaria ferre milites iussit, Sacas
petens.

15 *Gregarius miles,*] Hoc egregium
Alexandri factum inter Clementia
exempla refert Valerius Max. 5, 1, 11.
ext. & Frontinus 4, 6. 3. Haud omni-
no dissimile est illud Cæsaris apud Sueton.
72. qui C. Oppio comitanti se per
sylvestre iter, correptoque subita valem-
tudine, è divetforiolo quod unum erat,
cesserit, ac ipse humi ac sub divo cu-
buerit.

17 *In sella regis consedisse capitale foret;*] Vide Brissonium de regno Per-
sarum lib. 1. de Romanis Inpp. Spar-
tianus in Severo cap. 1. Sedit & in sella
imperatoria temere à ministro posita,
ignarus quod non liceret. Et *Marcellinus*
Chron. ad ann. Chr. 462. Iacobus
natione Achaius religione Paganus,
medicinæ artis peritia, tam ingenio
quam literatura, claruit. Hic ob me-
dendum Leonem Aug. febre defatiga-
tum, sacrum Palatii cubiculum intra-

vit, statimque regia in sella iuxta to-
rum imperialem posita, sine ullo Au-
gusti nutu confedit, &c. Hoc inter *do-*
minationis arcana refert Clapartarius,
quem vide lib. 111. de arcan. Rerum-
publ. cap. 1x. *Loccenius*.

Tibi salutis fuit.] Hoc Valerius Ma-
ximus egregio, quod meret, elogio or-
nat. 5, 1. & sic concludit: *Quid ergo*
mirum est, si sub eo duce tot annis milita-
re jucundum ducebant, cui gregarii mili-
tis incolumitas proprio fastigio charior
erat? Præter eximiam beneficentiam
& comitatem Alexandri, habemus hic
etiam exemplar boni fideique Ducis, qui
(ut docet Vegetius lib. 111. de re mil.
cap. x.) non tantum pro universo exer-
citu, sed & pro singulis contubernali-
bus debet esse sollicitus. Si quid enim
illis eveniat in bello, & ipsius culpa, &
publica videtur injuria. *Loccen.*

20 *Sacas*] Cur hic vastatas ait ab

- petens. Totam hanc regionem depopulatus, xxx mil-
 21 lia pecorum ex præda Syfimithri dono dat. Inde per-
 venit in regionem, cui *Cohortanus* satrapes nobilis præ-
 erat, qui se regis potestati fideique permisit. Ille im-
 perio ei reddito, haud amplius quam *ut duo ex tribus filiis*
 22 *secum militarent*, exegit. Satrapes etiam eum, qui penes
 ipsum relinquebatur, tradit. Barbara opulentia con-
 vivium,

Alexandro Sacarum terras, cum supra 7, 9. se ipsi per legatos dediderint, misso ad ipsos Excipino? Defecisse illos cum Sogdianis non dubito. *Rad.* In hac expeditione urbem quoque iis in locis condidisse consentaneum est. de quibus Isidorus in *Σταθμῶν* Parthicis: *Inde Sacarum, & prope Alexandria urbs, & prope Alexandropolis urbs.* Salmasium in Solin. pag. 794. consule.

21 *Cohortanus*] Ego jam diu mecum disputo, & Homeri verbis:

— κατὰ φρένα μερμηρίζω,
 (*Studiose in pectore verso*)

quid ita Roxanem Cohortani Satrapæ filiam Q. Curtius faciat, quam alii consensu Oxatris vel Oxyartidis. Verba ejus sunt hæc. *Inde pervenit in regionem cui Cohortanus Satrapa, &c.* Vides ex contextu & serie, palâ appellari Roxanem. Atqui Arrianus cautus & veri diligens historicus ita scribit 4, 3. *Erat Oxyartidis filia virgo jam viro matura, Roxane dicta.* Atque adeo Alexander apud Curtium 10, 3. *Oxatris Persæ filiam mecum in matrimonio junxi.* Iterumque Curtius indicat 9, 8. *Oxatres prætor Bactrianorum non absolutus modo, sed etiam jure amoris, amplioris imperii donatus est finibus.* Vbi Curtius sane quam eleganter *jus amoris* dicit, quia non ex merito promotus, sed ab hoc in filiam affectu. Quid igitur? illum pro Cohortano substituiimus? [ut Aldus fecit] temerarium sit & falsum. Nam quæ hic narrantur non congruunt Oxyarti, qui jam diu in fide regis. Puto hiatum aliquem & defectum esse, & post illa de Cohortano, narrationem fuisse de Oxa-

tris comitate & convivio, cujus causa sive occasio deest. Ponamus igitur *καλέϊστος* notam inter hæc verba: *tradit barbara opulentia.* Nam ut aliter nunc suppetias feram, non est copia. *Rubenius Elector.* 1, 29. Freinshemio *Cohortanus* ille natus videtur ex aliorum *Choriene*. Cæterum Roxanem Oxyartidis filiam iterum appellat Arrianus 7, 1. Strabo lib. 11. In Bactriana, *inquit*, sumptuose admodum hospitio exceptum Alexandrum, cum Roxane Oxyartæ filia nuptias petegisse. *Diodorus* 18, 3. *vocat* Oxyartem Bactrianorum regem, cujus natam Roxanem duxerat Alexander. *Strabo lib. 11.* Petra Sifimithræ in Bactriana, in qua Oxyartes filiam habuit Roxanem. *Arriani priorem locum refert & Suidas in 'Αλέξανδρῳ*. Eamque sententiam sequi videtur Plutarch. de fort. Alex. 1, 17. quem qui erroris arguit, errat: fuit enim Roxane, secundum nonnullos auctores, ipsumque Curtium, mox inter captivas: nam saltasse & cecinisse in convivio, ne Curtius quidem tacuit.

Quam ut duo ex tribus filiis secum militarent, exegit.] Paulo inf. h. lib. *Ex omnibus provinciis XXXX millia juniorum legi jussit & ad se armata perduci, obsides simul habiturus & milites.* Prudens hoc artificium & modus devictos in fide retinendi per traditos obsides, & majorum spirituum juvenes à rebus novandis per expeditionem bellicam avocandi; & simul exercitam selectamque militum & ducum manum ad omnem necessitatem in promptu habendi. *Lossen.*

vivium, quo regem accipiebat, instruxerat. id quum 23
 multa comitate celebraret, *introducitur XXX nobiles virgines*
 iussit. Inter quas erat filia ipsius *Roxane* nomine, exi-
 mia corporis specie & decore habitus in barbaris raro.
 Quæ quamquam inter electas processerat, omnium ta- 24
 men oculos convertit in se; maxime regis, *MINVS*
 jam cupiditatibus suis imperantis inter obsequia fortu-
 næ, contra quam non satis cauta mortalitas est. Itaque 25
 ille, qui uxorem Darii, qui duas filias virgines, quibus
 forma præter Roxanem comparari nulla poterat, haud
 alio animo, quam parentis adspexerat; tunc in amorem
 virgunculæ, si regiæ stirpi compararetur ignobilis, ita
 effusus est, ut diceret *ad stabiliendum regnum pertinere,*
Persas & Macedones connubio jungi: hoc unomodo & pudorem
victus;

24 Oculos convertit in se.] Verus est
 versus Terent. Eunuch. 2, 3. facies
 pulchra:

— ubi ubi est, diu celari non potest.

Heliodorus lib. 2. sive cap. 6. *Pulchritudo neque sub terram occultata latuerit.* Sed de *conversis oculis*, Aristænetus Epist. 2, 2. *simul vidi, simul me forma sauciavit tua. nam ex quo vidi, vertere oculos alio non fuit.* & 2, 21. *Tu solum visis cunctorum oculos rapi.* *αἰρπαῖς τῆς πᾶντων ὀμμοῦ.* Heliodorus 1, 1. Oculos vero ipsius dolor deprimebat, vultus autem virginis ad sese traherat. Plutarchus in vita cap. 36. *ὡς εἰσὶν αἰληδὼνες ὀμμοῦ τῶν αἰ Περσίδες.* *Quam magni oculorum dolores sunt Persides!*

25 Præter Roxanem] An hæc inducenda? Sane Darii uxorem omnes ætatis suæ fœminas supergressam, alii prædicant. Arrianus quidem 4, 3. ei Roxanen haud dubie postponit. Ipse tamen Curtius supra 3, 12. *quam nulla ætatis suæ pulchritudine corporis vicit.* quod quidem adhuc comparationem æqualis formæ patitur: & hunc Curtii locum defendit, *Freinsh.*

Ut diceret, ad stabiliendum regnum pertinere,] Idem repetit lib. 2. Curt, *Proximis amicorum author sui ex captivis, generandi liberos: ut hoc facto fœderis omne discrimen victi & victoris excluderem.* Matrimonium etiam firmioris inter indigenas & advenas amicitiae vinculum esse Claudius apud Tac. xi, Annal. disserit, ostendens peregrinos & indigenas moribus, artibus, *AFFINITATIBUS* misceri. Iacobus magus Britanniae Rex idem consilium dat Filio suo in uniendis Anglis & Scotis: *Sed adverte, ne cogere eos velis, quos ducere possis: in quo temporis & occasionis commoditas tibi captanda est, & opportunitati inscribendum: in quo plurimum juvabit, assidua conversatione & mutuis connubiis incolae cujusque provinciae ita inter se consociare, ut temporis progressu facile in unum coalescant.* Reg. instit. p. m. 184. 185. Turcicus Imperator hoc arcano imperii inter alia utitur, ut Bassas Visitios affinitate sibi obstrictos habeat, Busbequius in Consilio de re militari contra Turcam instituendo p. m. 328. 329. Clapmar. de arcan. rer. pub. lib. vi, cap. xx.

Superbiam

26 *vidis; & superbiam victoribus detrabi posse. Achillem quoque, à quo genus ipse deduceret, cum captiva coisse: Ne inferri nefas*
 27 *arbitraretur, ita matrimonii jure velle jungi.* Insperato gaudio lætus pater sermonem ejus excepit: & rex medio cupiditatis ardore jussit *adferri* patrio more *panem*. hoc erat apud Macedones sanctissimum coëuntium pignus; quem divisum gladio, uterque libabat. Credo

Superbiam victoribus] Si scilicet connubiis & confanguinitate mixti, quos antea pro victis spreverint, inciperent amare ut affines & necessarios. Quod quidem ad stabiliendum regnum pertinere, vere dixit: testaturque Plutarchus cap. 83. magnopere eo facto devinxisse sibi barbarorum animos. in re impari, par dictum Megadori apud Plaut. Aulularia 3, 5.

Nam meo quidem animo, si idem faciant ceteri,

Opulentiores pauperiorum filias

Vt indotatas ducant uxores domum:

Et multo fiat civitas concordior;

Et invidia nos minoræ utamur, quam utimur. Idem.

26 *Ne inferri nefas arbitrarentur,*] Male sollicitatus ab Acidalio locus, paulo melius defenditur. Ille voluerat: *ne in se fore nefas arbitrarentur: & tamen matrimonii jure velle jungi.* haud simpliciter peccato. Melius enim utique; *ne inferri*, dum tamen ad Roxanem non trahas, quasi ei illatum fuisset nefas, si ea concubina usus fuisset Alexander. nam certe ne id quidem parum sibi honorificum duxissent ejus propinqui. Sed ad ipsum & Macedonas respicit: ne arbitrentur in mores & jura ipsorum inferri nefas, eosque contaminari, si captivam duceret; cum idem & Achilles fecisset. In reliquis autem vulgata lectio *ita matr. jure velle jungi*, bene propugnatur. *ita* enim est, eodem modo. Nam & Achilles Briseide captiva non pro concubina & pellice abusus est, sed quemadmodum illi Patroclus deductor promiserat, in legi-

timam uxorem duxerat: quod ex Homero & epitome rerum Troicarum observ. Raderus.

27 *Patrio more panem.*] Cælius Lect. Ant. 28, 15. in re uxoria gentium ritus varios adnotat. Plures Alex. dier. genial. 2. 5. Similem fere morem apud sitos observari scribit Aurelianus ad Tacit. 11, 272. *sub velo stantibus duobus conjugatis panem & vinum à sacerdote benedictum edendum & bibendum dari.* Alium Dalecampius ad Plinium 18, 3. Festo & Boëtio matrimonia contrahebantur farreo libo adhibito, Plinio prelato. Itaque farreum hic libum plures ejusmodi exponunt. Servatur mos ille præferendi libum ante prodeuntes sponsas etiamnum apud rusticos Lugdunenses. *Alium Stuckius Tigurinus Convival. Antiquit. 1, 30. cujus verba:* Panis, postquam sponsus atque sponsa cum suo comitatu è templo post nuptiarum consecrationem ad sponsi aedes pervenerunt, ex ædibus affertur in frusta dissectus, ex quo sponsus primo frustum accipit, ac degustat, deinde illum sponsæ porrigit, quæ & ipsa postquam similiter partem accepit, & degustavit, reliquum panem post tergum rejicit, qui à pueris ac reliquis nuptialis pompæ spectatoribus certatim arripitur. Nullus enim dubito, significare voluisse veteres, rerum communionem, quæ deberet inter conjuges observari, mutuamque fidem; ut monerentur, communicanda sibi, partiendaque invicem omnia commoda, etiam ad usque buccellam panis. *Freinsheimius.*

Credo eos qui gentis mores condiderunt, parco & 28
parabili victu ostendere voluisse jungentibus opes,
quantulo contenti esse deberent. Hoc modo rex Asiæ 29
& Europæ introductam inter convivales ludos matri-
monio sibi adjunxit, è captiva geniturus, qui victori-
bus imperaret. Pudebat amicos super vinum & epu- 30
las focerum ex deditis esse electum: sed post Cliti cæ-
dem libertate sublata; vultu, qui maxime servit, adsen-
tiebantur.

28 Parco & parabili victu ostendere voluisse jungentibus opes,] In eandem sententiam Strabo lib. xv. οἰκίαν εὐερίαν εἶναι, ἥ τις ἂν ἐπισημοῦς ἐλαχίστης δεῖται. Optimam esse domum, quæ quam minimo apparatu indiget. Si hoc ethnicis persuasum, quanto magis Christianis erit, quibus magnas & veras in pietate & animo sua sorte contento promittit divitias S. Paulus. Illi autem minimo egent, qui minimum cupiunt. imo non egent, quia non plus cupiunt, quam sufficit: sufficit autem, quantum necesse est. Qui autem fidum & concors conjugium habent, illis etiam frustum panis & potum aquæ concordia dulcem, suavem ac sapidum reddit. *Loccen.*

30 Vultu, qui maxime servit, adsentiebantur.] Sic apud Tacit. 4. 12. Senatus populusque habitum ac voces dolentum imitatione magis quam libens induebat. Multa huc pertinencia Gruterus discursu 28. in Tacitum: quibus probat, maxime laudari, qui minime merentur. Quod autem dicit vultum maxime servire, testem habet Ciceronem epist. fam. 1. 9. Fronte atque vultu simulatio facillime sustinetur. Quod Paulus Ephes. 6. 6. Coloss. 3. 22. ὁφθαλμοῦ δὲ λῆαν vocat. Philostratus lib. v. de vita Apollonii cap. 12. πλάττειν ὄψιν ἄριστον. Cæsar. lib. i. de bello Gall. Vultum fingere dixit. quod arte, sed mala, possunt adulatores & simulators. *Loccenius.*

CAP. V.

Cogitationibus in bellum Indicum versis, adulatorum fraude, nimia superbia elatus Alexander, Iovis filius vult salvari: quod Calisthenes gravi oratione improbat.

ÆTERTVM Indiam, & inde Oceanum peti- 1
turus, ne quid à tergo, quod destinata impe-
dire posset, moveretur; ex omnibus provin-
ciis XXX millia juniorum legi jussit, & ad se ar-
mata perducì: obsides simul habiturus, & milites.

Crate-

1 Obsides simul habiturus, & mili-
tes.] Callidissimum consilium.
quo & postea usus Hannibal apud Li-

vium 21, 21. in Hispania, conquista-
ribus in civitates missis, quatuor millia
conscripta delecta juvenentis, presidium
eosdem

- 2 Craterum autem ad persequendos Haustanem & Catenam, qui ab ipso defecerant, misit: quorum Haustanes captus est; Catenes in prælio occisus. Polyperson quoque regionem, quæ *Bubacene* adpellatur, in dittonem redegit. Itaque omnibus compositis cogitationes in bellum Indicum vertit. Dives regio habebatur non auro modo, sed gemmis quoque margaritisque, ad luxum magis quam ad magnificentiam exulta. *Clypei militares auro & ebore fulgere* dicebantur: itaque necubi vinceretur, cum cæteris præstaret; scutis argenteas laminas,

eosdem & obsides, duci Carthaginem jubeti. Sic enim interpretatur illa Polybii 3, 33. ἀμνηστίας ἔχοντες καὶ βουθείας ἀμφοτέρωθεν.

2 Craterum] Idem tradit Arrianus 4, 4. Craterum adversus Catanem & Austanem, qui soli ex Paratacenis defecerant. verti debuit: qui soli ex defectoribus in Paratacene (nam & Παράτακηνῶν scribend. pro παρατακ.) supererant. Cæteri enim qui simul defecerant, jam erant domiti, ut ex antecedentibus apud Arrianum constat. Freinshemius.

Bubacene] Hanc regionem nemo præter Curtium laudat. Cogitandum an non dicere voluerit *Paratacene*? Si Arrianum introspicias, videbitur.

3 In bellum Indicum vertit.] Quod jam dudum agitabat animo, supra 8, 2. Et apud Arrian. 4, 3. respondet Pharamani, ducem se comitemque Ponticæ expeditionis fore pollicito; *sibi res Indicas in animo esse.* Freinsh.

4 *Clypei militares auro*] Vett. libri *Pereti vel periti*: an fuit, *periti militare*? ut ipsi homines, auro & ebore fulgere dicerentur, non tantum clypei illorum. nam & alibi quam in clypeis tantum, sic ornatos fuisse contentaneum est. Sic de exercitu Persico supra 3, 10. *fulget auro purpuraque.* Idem.

Itaque necubi vinceretur,] Zeveocius Observat. Polit. in Flori lib. 1. cap. xv. *Aliqui calata auro vel argento*

arma militi concedi volunt; alii nolunt. Priores Casaris se exemplo tuerunt, qui suos habuit tam cultos, ut argento & auro politis armis ornaret, simul & ad speciem, & quo tenaciores eorum in prælio essent, metu damni. Nec alii rationibus commotum fuisse Alexandrum probabile est, ut Indos aggressurus equorum phaleras & militum arma argento insigniret. Author tamen hoc loco & inf. in oratione Alexandri pag. 267. motum imprimis æmulatione, & pompæ certamine ostendit: ut, quum aliis esset victor, hac re non vinceretur à barbaris: simul ut oculos eorum impleret, doceretque Macedonas non auri & argenti cupidus, sed orbem terrarum subacturos venisse. quamvis in d. orat. etiam velificetur causæ suæ Alexander. *Ecce.*

Argenteas laminas,] Hæc verba non advertit Raderus, cum Justin. 12, 7. 6. erroris accessit, quod Argyraspidas demum fecerit Alexander, cum in Indiam moveret. quid enim aliud hic expressissimis verbis Curtius? Ergo hic potius arguendus eras, quod sibi ipsi contraria scriberet, Argyraspidum supra 4, 13. in prælio Arbelitico facta mentione: deceptus, ut conjicere licet, à Diodoro 17, 57. nam Arrianus 3, 2. *ἰσχυροῦ ἀγχιμαχίας, scintatorum agmen;* non ut Diod. *δρυγακτιδίων* appellat. Posset tamen dici Diodorum id habuisse ex antiquo scriptore, temporibus illis κορυβίαι, qui cum istud prælium describere

minas, equis frænos aureos addidit, loricas quoque alias auro, alias argento adornavit. cxx millia armorum erant, quæ regem ad id bellum sequebantur. Jamque omnibus præparatis, quod olim prava mente conceperat, tunc esse maturum, *quoniam modo cælestes honores usurparet*, cæpit agitare. Iovis filium non dici tantum se, sed etiam credi volebat, tamquam perinde, animis imperare posset, ac linguis. Itaque more Perfarum Macedonas venerabundos ipsum salutare proster-

scriberet aliquanto postquam acciderat, nomen illi agmini indiderit, quod tunc habebat, utpote notissimum, non illud quod pugnae tempore habuisset, jam defuere & oblivioni traditum. Ejusmodi ἀεθλήψεως exempla multa passim observantur. De argenteis armis supra dictum ad 3, 13. *Idem.*

CXX millia] Intellige cum triginta millibus istis, quorum à pr. capituli hujus mentio, aliisque barbaris, impedimentorum potius loco, quam militum habitis à Livio 9, 19. Nam si robur exercitus computes, verum reperies quod quidam in Panegyrico Constantino dicto adfirmat, nunquam ultra 40000 militum millia duxisse. cui & dicto loco Livius: & Justin. 11, 6. adfentiuntur. ubi Bongarsii notam vide.

5 *Maturum*] Quod multos in exercitu haberet Perfas, qui ex avita consuetudine adorare eum incipientes, facilius permoturi essent Macedonas, ut exemplum sequerentur, quos alias ad id persuaderi, nullo, vel paucis præeuntibus, arduum videbatur. Post hanc vocem Acidalius inserit *ratus*, exigente sensu: putem tamen potius absorptam fuisse à consimili sono superiori linea: *omnibus præparatis, ratus quod olim, &c.*

Sed etiam credi volebat,] Cum tamen ipse non crederet, nec expresse aunderet jubere, ut crederetur. vide infra 8, 8. & Gruteri discurs. in Tacit. 29. *Quis enim imponat mihi (aut cuius) necessitatem vel credendi quod nolim,*

vel quod velim non credendi? In quibus putari possit cogitasse Tertullianum, qui hoc appellat, *interdicere opinionem divinitatis, ut non liceat mihi colere quem velim, sed cogat colere quem nolum.* Freinsh.

Tamquam perinde, animis imperare posset, ac linguis.] Linguis quidem imperare possunt aliquando reges, ut Tryzus apud Ælian. Var. Hist. 14, 22. non vero animis. Vnde Calanus philosophus ad Alexandrum apud Philonem in lib. *quod omnis probus liber ψυχὰς ἔδυνασται ποιεῖν ἢ μὴ βέλων.* *Animos non coges qua nolunt facere.* Soli Deo in illos imperium. unde 1 Ioh. 3, 10. *μεῖζων τῆς καρδίας ἡμεῶν, major aut potentior corde nostro dicitur.* Et Maximilianus Imp. reſtē dixit: Cæli arcem invadere qui conscientiam imperare conaretur. *Loccen.*

6 *More Perfarum*] De quo exacte Brissonius post pr. libri primi de regno Perfarum. Et post eum Cordova Didascalix cap. 3. Quibus adde Philonem de legat. ad Caium. *Quidam barbaricum adorationis morem in Italiam intulerunt: nativam Romanorum libertatem corrumpentes.* Dio libro 60. de Claudio: *edixit, ne quis eum adoraret, ne quis ipsi sacrificaret.*

Macedonas] Hactenus enim civilis erga hos se gesserat, ut supra ad 6, 6. notatum est. quo alludit Lucianus in voto Samippi, omnino ad exemplum hujus regis expresso; *Barbari me adorent: ego juxta Græcorum legem imperabo:*

prostermentes humi corpora. Non deerat talia concupiscenti pernicioſa adulatio, perpetuum malum REGVM, quorum opes ſæpius aſſentatio, quam hoſtis 7 evertit. Nec Macedonum hæc erat culpa, nemo enim illorum quidquam ex patrio more labare ſuſtinuit; ſed Græcorum, qui profeſſionem honeſtarum artium malis

ἡ ἀδο: vel potius, trajecta vocula: *Ἐλλήνων κτ' νόμον ἄρξω*, *Græcis ſecundum leges imperabo*. Hoc eſt ſecundum fas Græcorum, quibus indigniſſimum ſemper viſum quemquam adorare. Id ergo jam à Macedonibus etiam audebar poſtulare, rem graviſſimam, etiamſi non victores cum eo gentium, ſed ab hoſtibus victi fuiſſent. Sic enim illa Livii 9, 18. capio: *deſideratas humi jacentium adulationes, etiam victis Macedonibus graves, nedum victoribus*. Freinſhemius.

Adulatio,] Alexander meliſto hoc laqueo (ſic enim apud Lærtium appellat Diogenes) captus fuit: nec eſt quod inde ſe extricaffe putemus, cum aut Dinocratis commentum, de monte Atho in ejus effigiem tranſfigurando, reſpueret; aut librum Ariſtobuli, in quo ſingulare ejus cum Poro certamen ſupra veri fidem traderat, in Hydafpem projiceret: ut narrat Lucian. de conſcrib. hiſt. tanquam inſenſus adulationi. Non enim irascebatur aſſentationi, ſed quod nullo artificio mendacium tegens, riſum potius atque contemptum ſibi apud homines, quam admirationem excitatura videretur. Nam in aliis ſane evenit ei quod ejuſmodi hominibus ſolet, ut nimirum illos in præceptis agat exſtinctæ libertas, & fides in obſequium ſervile ſubmiſſa &c. Seneca de Benef. 6, 30. In tantum ut quos Dionyſocolacas nominare ſolebant. Alexandrocolacas (Alexandri aſſentatores) nuncupari palam pateretur. Chares apud Athenæum 12, 9. Quamquam enim in iis hominibus aliud paulo ſignificaret id vocabulum; ipſo tamen noniſi ſono gaviſus videbatur. Freinſh.

Perpetuum malum] Adſentior plane Bernartio his verbis adſtruenti lectio-nem Cod. Mf. apud Statium 11, 257. *Non deſunt regni comites*, hoc eſt adulatores, qui perpetuo hærent regno, non regi, & fortunam potius magnatum, quam ipſum amant, ut inſinuit Germanicus apud Tacit. 3, 71.

Regum quorum opes] Itaque vere Salomon: Meliora inimici vulnera, quam amici oſcula. Loccenius.

Sapius aſſentatio,] Capitolin. in Gordianis cap. 25. *Miſer eſt imperator, apud quem vera reticentur*: Agatharchides apud Photium: *Novi enim ut natu grandior, multarumque rerum experientiam conſecutus, per aſſentationem eos qui excellere dignitate, regnaque ſimul, funditus deleta; Caſſandri, Lyſimachi, & Alexandri, tanta cum fuerint, Medorum, Syrorum, & Perſarum: ut neque generis ſemina reliquerint &c.* Diphilus apud Athenæum 6, 16.

Nam aſſentator imperatores, dynaſtas, amicos,

Ac denique civitates evertit:

Sermone damnoſo brevi tempore oblectans.

7 *Græcorum, qui profeſſionem*] Seneca Spartanus de Athenienſibus verè prædicavit, ipſos quidem ſcire quid rectum eſſet, ſed non facere. Sed, ut verſus Nazianzeni habet:

Ἡ μὴ διδασκεῖν, ἢ διδάσκειν τοῖς ἑσποῖς.

Vel non docendum, vel docendum moribus. Loccenius.

Honeſtarum artium] Philoſophiæ, poëtiæ, oratoriæ. Tales in Romana aula apud Tacit. 14, 16. & Philonem de legatione ad Cajum. Vide Plutar-chum

lis corruerant moribus. Agis quidam Argivus pessimorum carminum post Chærilum conditor, & ex Sicilia Cleo: hic quidem non ingenii solum, sed etiam nationis vitio adulator; & cætera urbium suarum purgantia,

chum de discrimine adulatoris & amici, sapientissimo opere.

8 Agis quidam Argivus,] Sic & apud Arrian. 4, 2. scribitur, & in Plutarcho de discrim. adul. & amici cap. 34. ubi insigne ejus specimen notatur. Nam eum Alexander cuidam scurræ magna daret dona, præ invidia ac dolore exclamavit, *Proh rem absurdissimam! cumque iratus rex se ad eum convertisset, & Quid ais? dixisset. Fateor, inquit, indignari me ac moleste ferre, quod vos Iove genitos omnes video hominibus adulantibus ac ridiculis uti. nam & Hercules Cercopibus quibusdam, & Bacchus Silenis sese oblectavit, & tales apud te in pretio esse manifestum est. Et ibid. cap. 51. nefcio quos Agestias nominat; nam & ibi nostrum hunc alludere videtur: qui in nonnullis Curtii libris etiam Hages scribitur. Nisi forte propius accedat ad Niceisæ nomen; nam & ille inter adultores Alexandri fuit. Athenæus 6. 13. *Freinsh.**

Post Chærilum conditor,] Gyraldus de Poëtis Dial. 3. duos fuisse statuit hoc nomine poëtæ epicos: alium qui LXXV Olympiade floruerit; & hunc qui cum Alexandro circa Olymp. cxxiii. vixerit. Prioris etiam Suidas meminit, non sine eximiis laudibus. At hic de quo Curtius, ab illo & Horatio pro omnium ineptissimo traducitur. Quod quidem contra Scaligeri sententiam (nam unum tantum allerit fuisse Chærilum, summum poëtæ; Horatiique judicium maxime reprehendit, ad Eusebian. num. MDXXXIV.) contraque Mureti Var. Lect. 12, 14. & Cl. Vossii de Historic. Græcis 4, 7. evidentissime ostendit Magni illius Viti, non tam librorum quam eruditionis hæres *D. Heinsius lib. 2. de Satyra Horatiana.*

Cleo:] Mirum est, quicquid à Cleo-

nè Siculo disputatum ait Curtius, hoc totum Anaxarchi Sophistæ Abderitano assignat Arrian. 4, 2. Nec apud Plutarchum ulla Cleonis mentio, & multa Anaxarchi. *Raderus.* De L. Vitellio Suetonius in vita A. Vitellii. Imp. cap. 2. *L. Vitellius miri in adulando ingenii, primus C. Casarem adorari ut Deum instituit.* quæ est pessima corrumpendi Principes via. Nam ut Iuven. sat. 4. ait:

— Nihil est quod credere de se
Non possit, cum laudatur dis aqua
potestas. *Loccenius.*

Nationis vitio adulator:] Ergo Siculi adultores? non memini ab aliis scriptoribus hac laude insignitos. Quod semibarbare locuti sunt, scriptores testantur. Firmicus Astronomic. 1, 1. *acutos*; Cicero in Verrem lib. 1. *genus hominum acutum & suspiciosum dicit*; & de Orat. 2, 54. & in Verrem lib. 6. *Siculos faceros.* Σικυλίους vero apud paræmiographum de vitiis & improbis dicitur. De variarum porro gentium virtutibus & vitiis tractat Alexand. Neapol. 4, 13. Ceterum Siculi multorum sententia pessimi mortalium sunt habiti. Tritum, inquit Taisnierius in Chiromantia sua, est proverbium, inter totius orbis homines, insulares esse pessimos: inter insulares, Siculos: inter Siculos, Catanæos: Catanæ in larga platea pessimos esse cives: inter illius plateæ habitatores, esse pessimos eos, qui domum quandam, quæ pilei gerit insigne, inhabitant. *Facellus de reb. Sicul. 1, 1.* Omnes Insulanæ mali: pessimi autem Siculi.

Et cætera] Eodem enim Plutarchi loco nominatur *Agnon Bagoas, & Demetrius.* Item, *Medius*, de quo infra ad 10, 4. Apud Athenæum 6, 16. *Gergithius.* quo vocabulo librum inscriptis Clearchus Solensis, quod tamen

- gamenta, quæ propinquis etiam maximorumque exercituum ducibus à rege præferebantur. Hi tum cælum illi aperiebant, *Herculemque & Patrem Liberum, & cum*
- 9 *Polluce Castorem novo numini cessuros esse* jactabant. Igitur festo die *domini opulentia convivium exornari* jubet; cui non Macedones modo & Græci principes amicorum, sed etiam nobiles adhiberentur. Cum quibus quum discubisset rex, paulisper epulatus convivio egreditur.
- 10 Cleo sicut præparaverat, sermonem *cum admiratione laudum ejus instituit. merita* deinde percensuit, quibus *uno modo referrî gratia posset, si quem intelligerent deum esse, confiterentur, exigua thuris impensa tanta beneficia pensaturi.*
- 11 *Persas quidem non pie solum, sed etiam prudenter reges suos* inter

non viri nomen videtur fuisse, sed patriæ. *Gergitha* enim urbs Troadis fuit, ut eo loco porto traditur. Apud eundem Athenæum 6, 13. *Dioxippus pugil.* cujus & in Curtio 9, 7. est mentio. nec eximendus ex hoc albo Anaxarchus, de cujus adulatoria consolatione supra ad 8, 2. *Freinsh.*

Quæ propinquis etiam maximorumque exercituum ducibus à rege præferebantur.] Exemplum dicti Taciti: *Quanto quis servitio promptior, opibus & honoribus extolli.* qui tamen incorruptæ libertati & fidei debentur. *Loccen.*

Castorem] Hanc orationem Arrianus 4, 2. adscribit Anaxarcho. Item 4, 2. jam ante in convivio Cliti cæde insignito, idem fert jactatum à nonnullis. A talibus assentationum portentis infatuatus Caligula, primo amulabatur *semidei* quos vocant, *Liberum, Herculem, Castores, Trophonium, Amphiraum, Amphilochem, & similes,* irridens eorum oracula, orgiæque, ad suam collata potentiam. Philo de legat. ad Caium.

Cessuros esse jactabant.] Similis in Cæsarem adulatio Virg. Georg. 1, 34.

— *tibi brachia contrahit ardens*
Scorpius, & cæli juxta plus parte relinquit.

10 *Thuris impensa*] Alios veteres honores hominibus, alios heroibus, alios diis adhibebant. De quibus Gyraldus syntagm. 17. hujus loci memor, etiam ex Arriano ostendit. *Raderus.*

11 *Persas*] De quibus Briffonius post pr. lib. 1. exacte. *Quin* in hanc usque diem Persarum rex pro deo colitur à suis, adpellaturque dominus, qui cælum ac terram fulciat, sustineatque; & aqua, qua ille pedes abluit, religiose, ceu res sacra, ac salutare morborum omnium medicamentum, adservatur. Cluverius German. antiquæ 1, 25. Sed & Æthiopes reges ut deos colunt. Strabo lib. 17. Diodorus 3, 5. de Romanis Imp. notum. Quorum Augustus, princeps introducendi moris ejus, accepisse honores ejusmodi, non quod probaret, sed quia id postularet amplitudo imperii, cui veneratio quedam parabatur his artibus, videatur Philoni de legat. ad Caium. quæ sententia eadem vi est, cum ea quæ mox sequitur. *Ægyptii reges suos mortuos in deos reposuerunt, solum Xerxem vivum adhuc deum appellarunt.* Diodor. lib. 2. Quod idem Romanis usitatum fuisse, suis temporibus adnotat Tacitus extremo annalium quintodecimo. *Freinsh.*

*inter deos colere: majestatem enim imperii, salutis esse tutelam. Nec Herculem quidem & Patrem Liberum prius dicatos deos, quam vicissent secum viventium invidiam. tantundem quoque posteros credere quantum praesens atas spondisset. Quod si ca- 12
teri dubitent; semetipsum, quum rex inisset convivium, prostraturum humi corpus. debere idem facere ceteros, & inprimis sapientia praeditos. ab illis enim cultus in regem esse prodendum exemplum. Haud perplexe in Callisthenem dirigebatur 13
oratio.*

Majestatem enim imperii salutis esse tutelam.] Incidit in partem sensum Plinius 11, 17. ubi de apibus: *Non constat inter auctores, rex nullumne solus habeat aculeum, majestate tantum armatus.* De majestate pulchra Ovidius ab initio quinti Faistorum.

Asidet inde Iovi; Iovis est fidissima custos:

Et praestat sine visceptra tenenda Iovi. Item:

Illam datos fasces commendat, eburque curule,

Illam coronatis alta triumphat equis.

Vide Clapm. arcan. 3, 12. & accuratum Lipsium Polit. 4, 9. Nec omitto ex Brissonio de regno Perf. lib. 1. adscribere, quod Imperatoris Iuliani, qui Eunuchos, Cocos, Tonsores, palatio exegit, factum à plebisque hoc nomine improbatum Socrates hist. Ecclef. 3, 1. tradit. *ὅτι πωρομένη καὶ βασιλικὴ πλεῖστα τοῖς ποταμοῖς ἐγίνοντο καὶ πλεῖστα τοῖς ποταμοῖς ἐγίνοντο βασιλείαν.* id est, ut Calliodor. hist. Tripart. 6, 1. vertit, *quod remoto fastu palatii, contemptibile videretur imperium.* Freinsh. Vegetius lib. 111. de re milit. cap. 10. *Potestas ac vis imperii possessorium fortuna, tutela urbium, salus militum, resp. gloria.* Quod brachium absque dextera, corpus absque vigore animi, hoc imperium est sine autoritate & majestate. *Loccen.*

Nec Herculem quidem & Patrem Liberum prius dicatos deos,] Horat. lib. 2. epist. 1.

— *Diram qui contudit hydram,*

Notaque fatali portenta labore subegit, Comperit invidiam supremo sine demari. *Loccenius.*

Vicissent secum viventium invidiam.] Vere enim vetus Panegyrista: *difficilimum est, invidiam virtute superare.* aut, ut Justin. 1, 2. loquitur, *amplitudine rerum.* nam ut ait Ovid. Amorum 1, 15.

Pascitur in vivis livor, post fata quiescit.

Tunc suus ex merito quemque tuetur honos.

Nempe teste Horatio Carm. 3, 24. 31.

Virtutem incolumem odimus.

Sublatam ex oculis quaerimus invidi.

Ergo apud posteros, cum obretationis invidia decessit, *industria testimonium redditur, ut Iustin. sine praefationis ait.* Soletque fieri, ut cuius, *si inter eos, quos nunquam vidimus, floruisse, non solum libros, sed etiam imagines conquireremus, ejusdem nunc honor praesentis & gratia, quasi satietate languescat.* ut Plinii verbis utar epist. 1, 16. Nam in omni laudis genere, *illustres atque admiranda actiones graves invidias & acres calumnias conflare solent,* Polyb. 1, 36. Verum qui virtutem sectamini, si tamen hac quoque mercede gaudere potestis, ne dubitate, quin, *etiamsi nostra judicium malignitas & invidia tardaverit, verum de nobis dicturi sint posteri nostri.* Auctor de causis corruptae eloq. 23, 6. ut ait Tacit. 4, 35. *Posteritas suum cuique decus rependit.* Idem.

13 *In Callisthenem*] *Quare cum ex hac causa (gravitatis & promptae libertatis)*

- oratio. gravitas viri & prompta libertas invisa erat regi, quasi solus Macedonas paratos ad tale obsequium
 14 moraretur. is tum silentio facto, unum illum intuentibus cæteris; *Si rex, inquit, sermoni tuo adfuisse; nullius profecto vox responsuri tibi desideraretur: ipse enim peteret, ne in peregrinos ritus degenerare se cogeres, neu rebus felicissime*
 15 *gestis invidiam tali adulatione contraheres. Sed quoniam abest, ego tibi pro illo respondeo: NVLLVM esse eundem & diuturnum & præcoccem fructum; cœlestesque honores non dare te regi, sed auferre. Intervallo enim opus est, ut credatur deus,*
 16 *semperque hanc gratiam magnis viris posteri reddunt. Ego autem seram immortalitatem precor regi, ut vita diuturna sit, & aeterna majestas. Hominem consequitur aliquando, numquam*
 17 *comitatur divinitas. Herculem modo & Patrem Liberum consecrata immortalitatis exempla referebas. Credisne illos unius convivii*

ratis) non posset, sub specie insidiarum interfectus est. Quod mali quoque prævidens præceptor ejus Aristoteles, *παρηγορία* sua & fandi libertate ut parcius uteretur ad Regem, vitæ potestatem & necis in acie linguæ portantem, monuit. Diog. Laërtius in Aristotel. Val. Max. 7, 2. 8. ext. Ammianus Marcell. 18. *Loccen.* At Philostratus in Apollonio 7, 2. & 2. interfectum ait, quod uno eodemque die Macedones laudavit, & accusavit. Adde Plutarch. Alex. cap. 95. Unde constat, eo quoque facto, nam & ibi libertatis incautæ specimen dederat, incurrisse regis odium. Forre & illo, quod Athenæus 10, 9. ex pluribus scriptoribus memorat: *Alexandro convivante, cum meri poculum, quod ad eum pervenerat, aspelleret, rogante quodam cur non biberet? respondit: nolle se, dum Alexandri poculum ebiberet, Aesculapio indigere.* Quod etiam Plutarchus de ira cohib. cap. 6. & Sympos. 1, 6. loco nunc mutilo retulit. Freinsh.

14 *Si rex, inquit, sermoni tuo adfuisse;*] Coniunge cum Arriano 4, 2. Cæterum hoc exordio per artem usus

est, ut ipsi etiam regi pudorem faceret ejus rei cupiendæ: non quod ignoraret regis animum, quem homo non stupidus, aut ignarus aulae, sed consilio & animi constantia liber, ex tot indiciis facillime deprehendere poterat. *Idem.*

15 *Et præcoccem fructum;*] Nam cito nata, cito pereunt. sumpta est comparatio ab arboribus præcoccibus, quales sunt amygdalus, nuciperficæ præcoces. de quibus Plinius 15, 14. & 16, 25. & singillatim de pomo nuciperfico: quia non aliud fugacius: *Longissima namque decerpto bidui mora est, cogitque se venundari.* Floret prima omnium amygdala mense Ianuario: Martio vero pomum maturat. Transferuntur hæc in ingenia præcocia, honores præproperos, & hoc genus alia. Quintilianus enim 13, 2. testatur, præcox ingeniorum genus nunquam fere pervenire ad frugem. & Accius apud Gellium 13, 2. ait. *In juvenilibus ingenii itidem sibi placere, ut in pomu immaturis acerbitas ipsa placet; ea enim demum maturæscere, (maturitas enim tempestivam adfert suavitatem) reliqua ante tempus putrescere.* Raderus.

convivii decreto deos factos? prius ab oculis mortalium amolita natura est, quam in cœlum fama perveheret. Scilicet ego & tu, 18 Cleo, deos facimus: à nobis divinitatis suæ auctoritatem accepturus est rex! potentiam tuam experiri libet. fac aliquem regem, si deum potes facere: facilius est imperium dare, quam cœlum. Dii propitii sine invidia, quæ Cleo dixit, audierint, eodemque 19 cursu, quo fluxere res, ire patiantur. nostris moribus velint nos esse contentos. Non pudet patriæ, nec desidero, ad quem modum rex mihi colendus sit, discere. quos equidem VICTORES esse confiteor, si ab illis leges quis vivamus, accipimus. Æquis au- 20 ribus Callisthenes veluti vindex publicæ libertatis audiebatur. expreiserat non ad fensionem modo, sed etiam vocem, seniorum præcipue, quibus gravis erat inveterati moris externa mutatio. Nec quidquam eorum, 21 quæ invicem jactata erant, rex ignorabat; quin post aulæam, quæ lectos obduxerat, itaret. Igitur ad Agin & Cleo-

18 *Scilicet ego & tu Cleo deos*] Sane ridiculum, deum aliquem declarari ab hominibus, ut scilicet excellens potentia opus habeat tam imbecillo auxilio. Quod argumentum præclare urgent omnes isti patres, qui contra factitios deos Christiani cultus veritatem propugnaverunt. Quin & ethnicorum multi satis intellexerunt, quid enim aliud Ælianus hist. var. 2, 19? Alexander Græcis scripsit, ut se deum facerent: satis equidem stulte. neque enim quæ natura ei largita non fuerat, hæc ab hominibus petendo lucri faciebat. Et ibidem *Lacedæmonii*: Quoniam Alexander deus esse vult, esto deus. Apud eundem 5, 12. Pop. Atheniensis Demadi irrogavit multam centum talentorum, quod Alexandrum mortalem & hominem ascripsisset Olympicis. Freinshemius.

Fac aliquem regem, si deum potes facere:] Cicero lib. 2. de natura Deor. Suscepit vita hominum consuetudoque communis, ut beneficiis excellentes viros in cœlum fama ac voluntate tollerent.

Voluntate inquit, non facultate. Operæ pretium erit cum his conferre Sap. cap. 14. v. 15, 16, 17. Ierem. cap. XVI, v. 20. *An facturus esset sibi homo Deos? atque isti non sunt.* vid. & vers. 21. & Berneggeri Quæst. Polit. 45. Loccen.

19 *Discere.*] Olim vidi excidisse aliquid, atque nunc etiam sentio scripsisse Curtium, à *vittis discere.* Quod & Acidalium non fugisse postea vidi, qui supplet à *Persis*, Sicut & Bongarsius in suo cod. notarat. Cæterum ut talia à victis disci revèra absurdum fuerit, ita contra laudabile & usu egregium in suam temp. transferre, quod usquam egregium fuerit, ut loquitur Claudius Imp. apud Tac. 11, 24. Quam rem de civibus suis deprædicat, apud Lucian. in lib. de Gymnasiis, Solon ad Anacharsidem: *Persuasissimum habe, Athenienses sibi nequaquam dedecori ducturos, ab homine peregrino ac barbaro ea perdiscere.* Adde infra ad 8, 3. *Idem.*

21 *Post aulæam,*] De aulæis ejusmodi late Briffon. lib. 2. & Dempsterus in Paralip. ad Rosarii antiq. 5, 10.

- & Cleonem misit, ut sermone finito barbaros tantum quam intrasset, procumbere suo more paterentur: & paulo post quasi potiora quædam egisset, convivium repetit.
- 22 Quem venerantibus Persis; Polypercon, qui cubabat super regem, unum ex iis mento contingentem humum per ludibrium cœpit hortari, ut vehementius id quateret ad terram; elicuitque iram Alexandri, quam olim animo capere non poterat. Itaque rex, Tu autem, inquit, non veneraberis me? An tibi uni digni videmur esse ludibrio? Ille nec regem ludibrio; nec se contemptu dignum esse respondit. Tum detractum eum lecto rex præcipitat in terram. & quum is pronus corruisset; Vides ne, inquit, idem te fecisse, quod in alio paulo ante ridebas? Et tradi eo in custodiam iussu convivium solvit. Polyperconti quidem postea castigato diu, ignovit.

C A P.

Barbaros tantum.] Simile discrimen observaverat supra 6, 6. quod absurdum forè dixerat apud Arrian. 4, 2. Callisthenes: An tibi diversi plane honores sint decernendi: Græcis quidem humanos honores Græcorum more tibi deferentibus: barbaris autem barbarice te colentibus?

22 *Super regem.*] Revocabo paucis in memoriam quæ ad illos Martialis Scazontes edidi Epig. 6, 50.

Medio recumbit imus ille qui lecto.

In cœnaculis Romanorum (imo & Græcorum) ut plurimum tres lecti erant, in quibus discumbebatur ad mensam, unde triclinia sunt appellata; nonnunquam duo tantum, ut apud Plaut. 4, 4. 69. legas *biclinium* à duobus lectis. Porro singuli lecti capiebant binos, ternos, quaternos aut quinos etiam convivas, quanquam apud Romanos quini in uno lecto, raro aut nunquam accubuerint. Inter tres ergo lectos, medius lectus erat honoratissimus, & medius locus in medio lecto omnibus dignior. Tribus accumbentibus in uno lecto, summus dicebatur, qui ad caput lecti cubabat, imus, qui

ad medi & dignissimi pedes. Quando duo tantum, summus dignissimus habebatur. Si quatuor, proximus à summo honoratissimus, imus vero, qui ad tertii pedes jacebat. Hæc ut ne ficta nobis putes, accurate tractant accuratissimus Lipsius lib. 3. antiq. lect. Ciaconius lib. de Triclinio. Stuckius l. 2. convival. cap. 34. Intelligis ergo in lecto triclinari Alexandri medium accubuisse Alexandrum, qui locus erat honoratissimus; super Alexandrum Polypercontem, ut Curtio placet, sive Leonnatum, ut Arriano 4, 2. in imo, seu ad pedes Alexandri alium aliquem ex amicis. quem ego Hephæstionem fuisse, ex Plutarcho Alex. cap. 96. & Arriano disco; cum hoc enim inter epulas familiariter quasi seorsum est locutus. *Rad.* De Hephæstione magnopere dubitat Freinshemius. nam ille certe haudquaquam infra Polypercontem aut Leonnatum accubuisse.

24 *Castigato diu.*] Ægre fero istud diu, & vix absteino interpolare: *Polyp. quidem postea, castigato prius, ignovit.* Tamen diu multumque castigatum ceperis ex vulgato. *Acidalius.*

CAP. VI.

Ex ignominia Hermolao nobili puero illata nascitur in caput Alexandri conjuratio. qua detecta, inter auctores sceleris innocens Callisthenes conjicitur.

IN Callisthenem olim contumaciæ suspectum & pervicacioris iræ fuit. cujus explendæ matura obvenit occasio. Mos erat, ut supra dictum est, principibus Macedonum adultos liberos regibus tradere, ad munia haud multum fervilibus ministeriis abhorrentia. Excubabant servatis noctium vicibus proximi foribus ædis, in qua rex adquiescebat. per hos pellices introducebantur alio aditu, quam quem armati obsidebant. Iidem acceptos ab agasoni-⁴bus equos quum rex adscensurus esset, admovebant; comita-

1 *In Callisthenem*] Hinc orsi sunt novum caput, quod quia receptum est, turbare non sustinimus. Alias enim recte Raderus conjunxit hæc cum prioribus, ita distinguens: Polyperconti quidem postea castigato diu, ignovit: in Callisthenem olim contumaciæ suspectum pervicacioris iræ fuit, &c. Estque par omnino membrorum constitutio, quam reperias in illis Tacit. 1, 13. *In Haterium statim invehus est, Scaurum, cui implacabilis irascebatur, silentio transmisit*, de Tibecio loquitur. *Freinshemius*.

2 *Mos erat*,] Institutus à Philippo, ut præter Arrian. 4, 2. auctor est Ælianus hist. var. 14, 49. Philippus, clarissimorum in Macedonia hominum liberis assumptis, sui curam ministeriumque ipsis imposuit: non per injuriam aut contemptum, sed ut patientes eos laborum, & ad ea quæ fieri opus esset peragenda promptos atque paratos redderet. *At Valer. Max.* 3, 3. 3. Vetusto Macedoniae more regi Alexandro nobilissimi pueri præsto erant. *Quod verum puto: sic enim & noster infra* 8, 8. more patrio & ab antiquis

simis Macedoniae regum usurpato. Sic & hodie pueri nobiles in comitatu & familia procerum, dum ex ephebis excedant, arctissimo famulitio distinentur, quod & Pollet. de foro Rom. 2, 7. notat: unaque morem Romanum, adolescentulos, post prætextam puerilem depositam, dandi in contubernium viris magnis & gravibus. Hæc ergo puerorum cohors delecta erat ex nobilissimis adolescentibus. Alii longe fuere *epigoni*, de quibus ad 10, 4. infra. alii & Βασίλειοι apud Suidam: alii denique *Principes juventutis* supra 6, 9. *Idem*.

3 *Excubabant*] Sic apud Sueton. Galba 10. delegit & equestris ordinis juvenes, qui manente annulorum auctorum usu, *Evocati* appellarentur, excubiasque circa cubiculum suum vice militum agerent. *At Gabde Massinissæ nepoti* petenti custodiæ causa turmam equitum Rom. negavit *Metellus*, quod contumeliosum in eos foret, si equites Romani, satellites Numidæ traderentur. Sallust. Jug.

4 *Agasoniibus*] Equos agentes interpretatur *Festus*.

comitabanturque & venantem, & in præliis: omnibus artibus studiorum liberalium exculti. Præcipuus honor habebatur, quod licebat sedentibus vesci cum rege. castigandi verberibus eos nullius potestas præter ipsum erat. Hæc cohors velut seminarium ducum præfectorumque apud Macedonas fuit. hinc habuere posteri reges, quorum stirpi post multas ætates Romani

5 *Sedentibus vesci cum rege.*] Rex accubabat, & cum rege majores principes & amici, nobiles pueri principum filii sedebant: ut & ii qui feram extraretia nullam adhuc confecerant, ut supra ad 8, 1. 13; demonstratum est. *Rad.* Olim autem sedebant in cœnis heroës, non accumbebant: qui mos, ut inquit *Duris*, Alexandro etiam interdum servabatur. Is enim aliquando quadriugentos duces in sellis aureis & argenteis veste purpurea stratis sedentes ac reclinatos convivio exceperit. Athenæus 1, 14. Philo de Iosepho: Iulsi deinde sedere juxta ætatis ordinem, nondum enim discumbendi mos receptus erat, &c. *Vlpianus apud Athenæum pr. lib. 11.* Idem quod in Macedonicis pueris Alexander, in suis nepotibus observavit Augustus: neque enim cœnavit una, nisi ut in imo lecto absiderent. Suet. 64. Nam & apud Romanos mos habebatur, Principum liberos cum cæteris idem ætatis nobilibus sedentes vesci in aspectu propinquorum, propria & parciore mensa: Tacit. 13, 16. ubi multa Lipsius. Notandum autem quod Val. Max. 2, 1. 2. scribit: Femiuræ cum viris cubantibus sedentes cœnitabant. quæ consuetudo ex hominum convictu ad divina penetravit. nam Iovis epulo ipse in lectulum; Iuno & Minerva in sellas ad cœnam invitantur. Quod genus severitatis ætas nostra diligentius in Capitolio, quam in suis domibus servat, &c. *Isidor. Etymolog. 20, 2.* Apud veteres Rom. usus non erat accumbendi, unde & considerare dicebantur. Postea, ut Varro ait de vita pop. Rom. viri discumbere cœperunt, mulieres sedere: quia turpis

visus est in muliere accubitus. De Laconibus & Cretenibus (quorum institutum majoribus suis hæsisse Varro affirmat) vide Athen. 4, 6. &c. & in primis 4, 10. ubi *Pyrgion lib. 3. Cretensum institutorum: In convivii Cretenfes, ait, hilariter sedentes epulantur.* Idem.

Verberibus eos,] Sic apud Ælian. 14, 49. Philippus Aphetonem flagris cecidit, quod cum sitivisset, acis deserta, digressus ab itinere, ad publicum hospitium divertisset. Nec Acidalium audio; qui volebat: *Cæs. verb. nullijus, nisi potestas per ipsum erat.* Quasi scilicet periculum esset, ne quis sic acciperet, ipsum regem admovere manus debuisset: & quasi non ipse videretur fecisse, quod ipsius jussu alius. Quomodo enim aliter Hermolaus mox apud Callisthenem verberatum se à rege quæretur? quem mox constat tantum jussu ipsius verberatum. Idem.

6 *Hæc cohors velut seminarium*] Livius lib. x. Juniores seniorum gloria succrescere debent. Egregium autem institutum Principum est, selecta ingenia à teneris bene præparari & institui ad pacis bellique artes: ut senibus deficientibus paulatim cum fructu succedere queant. vide Lipsium in Notis ad lib. 3. Polit. cap. 3. *Loccenius.*

Reges,] Nam Cassander Antipatri haud dubie ex hac cohorte fuit.

Post multas ætates] Constat ex regum singulorum, qui Alexandrium secuti sunt in Macedonia, ætatibus, sive annis quibus imperaverunt, non nisi sex & quinquaginta annos supra centum colligi. *Scaliger in Thesuro Euseb.*

Romani opes ademerunt. Igitur Hermolaus puer no-
bilis ex regia cohorte, quum aprum telo occupasset,
quem rex ferire destinaverat; jussu ejus verberibus ad-
fectus est. quam ignominiam ægre ferens, deslere apud
Sostratum cepit. Ex eadem cohorte erat Sostratus, 8
amore ejus ardens. Qui quum laceratum corpus, in
quo deperibat, intueretur, forsitan olim ob aliam quo-
que causam regi infestus; juvenem sua sponte jam mo-
tum, data fide acceptaque perpulit, ut occidendi regem
confi-

*feb. Canon. Isag. lib. 3. pag. 335. ita ut si ætatem pro sæculo accipias, nec duabus quidem totis regnarint, nedum multis. Si ætatem triginta annos inter-
preteris, erant quinque, nec, ipse ut vides, multæ. Si singulorum tempora quibus regno præfuerunt, respicias; erunt quindecim: atque ita multæ videri possunt. Iraque accipiendam hic ætatem suadet res ipsa, & mos loquendi apud Græcos, uti ἡλικίας habes apud Diodorum Siculum, id est ætates, ubi de successione Carani usque ad Alexandrum agit, & ἐνδενκίδεος ἡλικίας, ætates seu generationes ponit. Rad.*

Romani] Vide Florum 242. & ibi citatos.

7 *Hermolaus*] Confer Arrian. 4, 2. 31. Quod autem ob aprum occupatum sic indignatus est rex, affectum nosce qui inest venantibus, ut nempe ægre ferant, gloriam sibi venationis ab alio præcipi. Nota in eam rem est Meleagri fabula. Sed & ex verioribus historiis constat, apud Persas in venatione feram ferire non licuisse, priusquam telum misisset rex. Nam, si fides Plutarcho apophth. cap. 7. Artaxerxes Longimanus primus permittit, in venatione eum qui vellet ac posset, primum conjicere telum. Vetus Xenophon παῖδ. lib. 1. Cyaxarem edicentem facit, ne quis ferret prius, quam Cyrus feriendo satiatus esset: negatque Cyrum id permittere voluisse, quod si verum, jam ante Artaxerxem promissæ licuerit occupare feras. Sic de eodem tam beni-

gno Artaxerxe contrarium plane Plutarcho factum narrat Ctesias: Egressus post hæc aliquando ad venationem rex, à leone invaditur, quem in sublime sese attollentem, jaculo percutiens Megabyzus interficit. Id factum graviter tulit Artaxerxes. quod antequam ipse feram nactus esset, eam Megabyzus confecisset. quare caput ei abscindi imperat. Nisi dicamus, intelligi posse, regem post hoc factum pœnitentia ductum, liberam postea percutiendi potestatem cuivis venanti secum fecisse. Sed & alia Ctesias, auctori ne veteribus quidem valde probato, lis movetur à Diodoro 15, 10. ubi scribit, hunc regem sic à Teribazo servatum, summum homini honorem habuisse: tantum abest ut caput præcidi jussit. Freinshemius.

Quam ignominiam ægre ferens, &c.] Libetis hominibus grave est verberari, præsertim inspectantibus aliis: & in contumeliam. Tacitus 111. Hist. Verberibus fadari liberos homines. Conferatur oratio Catonis de Q. Terentio apud Gellium lib. 10. cap. 3. circa finem, & lib. 16. §. 6. de pœnis lib. 8. §. 2. Cod. de repud. Aristotel. 5. Polit. 10. & 11. ubi inter causas conjunctionis refert. Loccenius.

8 *Amore ejus ardens.]* Ab ejusmodi hominibus multas conspirationes factas notat Plutarchus in Amatorio cap. 24. Aristogeitonis exemplo, qui Pisistratidas nullam aliam ob causam aggressus sit, quam ob amassii injuriam,

- 9 consilium secum iniret. Nec puerili impetu rem exsequuti sunt: quippe solerter legerunt, quos in societatem sceleris adsciscerent; Nicostратum, Antipatrum Asclepiodorumque, & Philotam placuit adsumi. per hos adjecti sunt Anticles, Elaptonius, & Epimenes.
- 10 Cæterum agenda rei haud sane facilis patebat via. opus erat eadem omnes conjuratos nocte excubare, ne ab expertibus consilii impedirentur; forte autem
- 11 tem alius alia nocte excubabat. Itaque in permittendis stationum vicibus; cæteroque apparatu exsequenda rei triginta & duo dies absumpti sunt. Ad-
- 12 rat nox, qua conjurati excubare debebant, mutua fide læti; cujus documentum tot dies fuerant. neminem metus spesve mutaverat: tanta omnibus vel in re-
- 13 gem ira; vel fides inter ipsos fuit. Stabant igitur ad fores ædis ejus, in qua rex vescebatur; ut convivio
- 14 egressum in cubiculum deducerent. Sed fortuna ipsius, simulque epulantium comitas provexit omnes ad largius vinum; ludi etiam convivales extraxere tempus: nunc lætis conjuratis, quod sopitum adgressuri essent; nunc
- foli-

Sic & supra 6, 7. Dymnus conspirationem suam in regem tuto se detegere posse putat amasio suo.

9 *Asclepiodorumque,*] Aldus; *Asclepiodori filium,* Arrianum ut puto, sequutus, quam Curtium.

Per hos] Sic apud Tacitum 14, 40. *Fabianus subdidit testamentum, ascitis Vicio Rufino, & Terentio Lentino equitibus Romanis. Illi Antonium Primum, & Asinium Marcellum sociaverant.*

10 *Ab expertibus*] Tacit. 14, 5. ubi de insidiis in Agrippinam: *nec dissolutio navigii sequebatur, turbatis omnibus, & quod plerique ignari etiam conscios impediabant, &c.*

Alius alia nocte excubabat.] Novem in conjurationis societatem coiere, septima quaque nocte ad eos redibat officium excubandi: tres ergo & sexaginta erant excubitores. *Raderus,*

12 *Omnibus*] Non absre hoc miratur: magis etiam merito Iustin. 10, 1, 6. de conspiratione quinquaginta filiorum in Artaxerxem: *Ostenti prorsus genus, ubi (forte rectius, uti) in tanto populo non solum sociari, verum etiam stuleri parricidium potuit, (an potuerit) ut ex quinquaginta liberis nemo inventus sit, quem aut paterna majestas, (deregno cape,) aut veneratio senis, aut indulgentia patris, à tanta immanitate revocaret.* Ergo & Tyrannicidæ Athenienses apud Thucyd. 6, 9. *cum paucis conjuraverunt, ut res tutius gereretur.* Vnde referente Tacito 15, 59. *Pisoni quidam inculcabant, frustra silentium & fidem in tot consciorum animis & corporibus sperari.* Ipsique hi pueri Curtiani mox, sperare non poterant, in illud tempus (septem dierum) omnibus duraturam fidem. *Freinsh.*

solicitis, *ne in lucem convivium extraheretur.* quippe alios 15
 in stationem oportebat prima luce succedere; ipsorum
 post VII dies reditura vice. nec sperare poterant in il-
 lud tempus omnibus duraturam fidem. Cæterum quum 16
 jam lux adpeteret, & convivium solvitur, & conju-
 rati exceperunt regem, læti occasionem exsequendi
 sceleris admotam; quum mulier adtonitæ, ut credi-
 tum est, mentis, conversari in regia solita, quia instin-
 ctu videbatur futura prædicere; non occurrit modo ab-
 eunti, sed etiam semet objecit: vultuque & oculis mo-
 tum præferens animi, *ut rediret in convivium* monuit; & 17
 ille per ludum, *bene deos suadere* respondit; revocatisque
 amicis in horam diei ferme secundam convivii tempus
 extraxit. Jam alii ex cohorte in stationem successerant, 18
 ante cubiculi fores excubitori; adhuc tamen conjurati
 stabant vice officii sui expleta; adeo pertinax spes est,
 quam humanæ mentes, quam ingentes concupiscentiæ
 devove-

16 *Mulier adtonita.*] Syram fuisse
 prodit Arrianus 4, 2. natione puto,
 non nomine. Feminas autem plerum-
 que fata præcinnuisse passim legitur.
 Tacit. 14, 32. *femina in furore turbata*
adesse exitium canebant. In sacris etiam
 reperiuntur vaticinatæ feminæ, sed
 parcius. Vnde Clemens Stromat. lib. 1.
 satis amplo virorum vatium enarrato
 catalogo, sex tantum feminas subjicit:
 Saram, Rebecam, Mariam, Deboram,
 Oldam, & Annam. Nostri majores
 huic sexui *inesse sanctum aliquid & pro-*
vidum putabant ætate Taciti. ipsum vi-
 de Germ. Notandum quod Zonaras
 narrat tomo tertio: Michaële Rangabe
 imperante, muliercula quædam ex gy-
 næceo imperatorio ad lunares circuitus
 furore percita, ad eum clamitabat,
 Descende, alienis cedito. Id non semel,
 sed sapissime factum, turbavit
 imperatorem: itaque Theodoto, quo
 familiariter utebatur, mulierculæ vo-
 ciferationes exponit. Inter omnia im-
 perii Tacito oblata, fuit & quod summa-

ticus quidam in templo Sylvani tensis
membris exclamavit, Tacita purpura,
Tacita purpura, idque septimo: ut refert
 Vopiscus in Florianio cap. 4. *Idem.*

17 *In horam diei*] Diem alii aliter
 observavere. Babylonii inter duos so-
 lis exortus: Athenienses inter duos
 occasus. Ægyptii & Romani, qui
 diem definivere civilem, à media no-
 cte in mediam: vulgus omne à luce ad
 tenebras; quomodo & Curtius à prima
 luce horam primam numerando, in
 horam diei ferme secundam Alexan-
 drum convivii tempus extraxisse nar-
 rat. *Popma.* Eam Raderus ait intelli-
 gi, quæ apud nos est ante meridiem
 octava. Sed hæc ratio non constat, nisi
 sub æquinoctio: quantoque longius ab
 iis receditur, tanto major ejus depre-
 henditur inæqualitas. *Freinsh.*

18 *Adeo pertinax spes est, quam hu-*
mana mentes, quam ingentes concupi-
scientiæ devoverunt.] Ego legebam:
Adeo p. res (an spes) est, quam humana
mentes ingenti concupiscentiâ devorave-
rant.

- 19 devoverunt. Rex benignius quam alias adloquutus, *discedere eos ad curanda corpora, quoniam tota nocte perstitissent*, jubet. Data sunt singulis quinquaginta festeria, conlaudatisque, *quod etiam aliis tradita vice, tamen excubare perseverassent*. Illi tanta spe destituti domos abeunt: & cæteri quidem expectabant stationis suæ noctem: Epimenes, sive comitate regis, qua ipsum inter conjuratos exceperat, repente mutatus; sive quia ceptis deos obstare credebat; fratri suo Eurylocho, quem antea expertem esse consilii voluerat, quid pararetur, aperit.
- 20 Omnibus Philotæ supplicium in oculis erat. Itaque protinus injicit fratri manum, & in regiam pervenit: excitatisque custodibus corporis *ad salutem regis pertinere, quæ adferret*, adfirmat. Et tempus, quo venerant; & vultus haud sane securi animi index; & mœstitia è duobus alterius, Ptolemæum, ac Leonnatum excubantes ad cubiculi limen excitaverunt: Itaque apertis foribus, & lumine inlato sopitum mero ac somno excitant regem. Ille paulatim mente conlecta, *quid adferrent*, 23 interrogat. Nec contatus Eurylochus, *non ex toto damnum suam aversari deos dixit, quia frater ipsius quamquam impium facinus ausus foret; tamen & pœnitentiam ejus ageret;*

& per

rant. Cicer. in Epist. ad Attic. *Spe devorare hereditatem*. Loccen. Sed Acidalius: *quam humana mentes tam ingenti concup. devorav.* ita tamen ut unice probeat illud Modianum: *Adeo pertinax spes est, quam hum. mentes devoraverunt.* habeatque pro glossemate verba ista, *quam ingentes concupiscentia.* Quod judicium ab Radero, Constantiensis Cod. auctoritate, plane comprobatur. Nec tamen Freinsheimius credit lectionem eam mendo carere: cum spe aliquid devorare non semel legerit, at ipsam spem, neutrquam. Perseverantia quidem in re licita ac honesta laudabilis, sed in re turpi etiam incepisse nefas est, quanto majus perseverasse. nec solum nefas, sed & perni-

ciosum auctori. Val. Max. 7, 2. in fin. *Inutiliter aliquid concupiscere, & in eo perseveranter morari, exitio vicina dulcedo est.* Loccenius.

19 *Quinquaginta festeria,*] Efficiunt mille ducentos quinquaginta Philippæos, sive florenos mille sexcentos sexaginta sex, Vnum in neutro festerium, continet mille festerios: festerius est dimidiatus victoriatas, sive duo cruciferi. *Raderus.*

22 *Alterius;*] Epimenis, qui reus nesciebat quid rex de ipso esset decreturus. *Raderus.*

Excitaverunt.] Potius *excitaverant.* Si tamen ipsa vox sincera. quam cetero (acceptam non trito illo significato, sed quo inferius etiam est 8, 8.

Naso

& per se potissimum profiteretur indicium. in eam ipsam no-
 tem, quæ decederet, insidias comparatas fuisse: auctores sceler-
 sti consilii esse, quos minime crederet rex. Tum Epimenes 24
 cuncta ordine, consciorumque nomina exponit. Cal-
 listhenem non ut participem facinoris nominatum esse
 constabat; sed *solitum puerorum sermonibus vituperantium*
criminantiumque regem faciles aures præbere. Quidam adj- 25
 ciunt, quum Hermolaus apud eum quoque verberatum se à re-
 ge quereretur, dixisse Callisthenem: meminisse debere eos jam
 viros esse. idque an ad consolandam patientiam verberum; an
 ad incitandum juvenum dolorem dictum esset, in ambiguo
 fuisse. Rex animi corporisque sopore discusso, quum 26
 tanti periculi, quod evaserat, imago oculis oberraret;
 Eurylochum 1. talentis & cujusdam Tyridatis opulenti
 bonis donat protinus; fratremque, antequam pro salu-
 te ejus precaretur, restituit. Sceleris autem auctores, 27
 interque eos Callisthenem *vinctos adservari* jubet: qui-
 bus in regiam adductis, toto die & nocte proxima, me-
 ro ac vigiliis gravis, adquievit. Postero autem frequens 28
 consilium adhibuit, cui patres propiniquique eorum, de
 quibus agebatur, intererant; ne de sua quidem salute
 fecuri:

Nolo singulos vestrum excitare) tamen
 ejusdem crebra repetitio suspicionem
 movet. Etenim & vix præcessit, *Exci-*
tatisque custodibus corporis: & statim
 sequitur, *excitant regem.* Acidalius.

23 *Et per se*] Ipsum qui loqueba-
 tur: nam & hoc pertinebat ad excul-
 pandam domum; ut scilicet alter fra-
 trum pœnitentiam ageret; alter non
 innoxius tantum, sed etiam indicii de-
 lator atque minister esset. Reliquum
 sensus distinctione juvenis. *Freinsh.*

24 *Aures præbere.*] Quod æque pe-
 riculosum. Mercurius apud Lucianum
 ad Martem de Iove sinistre opinantem.
Tace, bona verba! Neque enim tutum
est ista vel tibi dicere, vel mihi audire.
 Senecæ de tranquill. animi 12, 6. ap-
 pellatur *teterrimum vitium, auscultatio,*

tio, & publicorum secretarumque inqui-
sitio, & multarum rerum scientia, quæ
nec tuto narrantur, nec tuto audiuntur.

25 *Iam viros esse.*] Auctor est Plu-
 tarchus cap. 97. eos consuluisse Calli-
 sthenem, qua ratione clarissimi possent
 evadere: Callisthenem, si clarissimum
 è medio tollerent, respondisse. Vale-
 rius Max. tamen 8, 14. ext. hoc non
 dictum vel quæsitum vult de inter-
 mendo Alexandro, sed Philippo, nisi
 idem quoque de Alexandro reperitur,
 vel Valerius memoria lapsus fuerit. Il-
 le sic. *Pausaniam Hermocratem per-*
contatum esse, quomodo subito clarus pos-
set evadere, atque is (cum) respondisset:
si illustrem virum aliquem occidisset,
continuo Philippum interfecisset. Loc-
 cenius.

securi : quippe Macedonum more perire debebant, omnium devotis capitibus, qui sanguine contigissent
 29 eos. Rex *introduci conjuratos præter Callisthenem* jussit :
 atque quæ agitaverant, sine cunctatione confessi sunt.
 30 *Increpantibus deinde universis eos; ipse rex, quo suo merito tantum in semet cogitassent facinus?* interrogat.

28 *Qui sanguine*] Vide supra ad 6, 11. 20.

C A P. VII.

Hermolai, Callisthenem justum esse asseverantis, adversus crudellem Alexandri superbiam in vectiva.

1 **S** T V P E N T I B V S cæteris, Herimolaus : Nos
 vero, inquit, quoniam, quasi nescias, quæris; occi-
 dendi te consilium inivimus, quia non ut ingenuis
 imperare cepisti, sed quasi in mancipia dominaris.
 2 Primus ex omnibus pater ipsius Sopolis parricidam
 etiam parentis sui clamitans esse, confurgit; & ad os ma-
 nu objecta, *scelere & malis insanientem, ultra negat au-*
 3 *diendum.* Rex inhibito patre dicere Hermolaum jubet,
 quæ ex magistro didicisset Callisthene. & Hermolaus; Vtor,
 4 inquit, beneficio tuo, & dico quæ nostris malis didici. Quota
 pars Macedonum savitia tua superest? quotusquisque non è vi-
 lissimo sanguine? Attalus & Philotas, & Parmenio, & Lyn-
 cestès Alexander, & Clitus, quantum ad hostes pertinet, vi-
 vunt, stant in acie, te clypeis suis protegunt, & pro gloria tuas
 pro victoria vulnera accipiunt: quibus tu egregiam gratiam
 5 retulisti. Alius mensam tuam sanguine suo adspersit: alius ne
 simplici quidem morte defunctus est. duces exercituum tuorum
 in equuleum impositi, Persis quos vicerant, fuere spectaculo.
 Parmenio indicta causa trucidatus est, per quem Attalum occi-
 6 deras. Invicem enim miserorum uteris manibus ad expetenda
 supplicia:

1 **H**ermolaus:] Similis libertatis
 Hexempla in damnatis moritu-
 risque congeffit Gruterus ad Tacitum
 discurs. 30, 6.

2 *Eriam parentis*] Quia lege Maced.
 omnes propinqui rei occidebantur.
 5 *Ne simplici quidem morte*] De
 simplici morte Indicem consulte.

supplicia: & quos paulo ante ministros cædis habuisti, subito ab aliis jubestrucidari. Obstrepunt subinde cuncti Her- 7
 molao. pater supremum strinxerat ferrum percussurus
 haud dubie, ni inhibitus esset à rege: quippe Hermo-
 laum dicere iussit, petiitque ut causas supplicii audentem
 patienter audirent. Ægre ergo coërcitis, rursus Hermo- 8
 laus: *quam liberaliter, inquit, pueris rudibus ad dicendum
 agere permittis! at Callisthenis vox carcere inclusa est, quia
 solus potest dicere.* Cur enim non produciatur, quum etiam con- 9
 fessi audiuntur? nempe quia LIBERAM vocem innocen-
 tis audire metuis, ac ne vultum quidem pateris. Atqui ni- 10
 hil eum fecisse contendo. sunt hic, qui mecum rem pulcherri-
 mam cogitaverunt: nemo est, qui conscium fuisse nobis Cal-
 listhenem dicat. quum morti olim destinatus sit à iustissi-
 mo & patientissimo rege. Hæc ergo sunt Macedonum premia, 11
 quorum ut supervacuo & sordido abuteris sanguine! At tibi
 XXX millia mulorum captivum aurum vehunt, quum milites
 nihil

6 *Et quos paulo ante ministros cædis habuisti, &c.*] Ministri cædis sæpe ipsi tandem evertuntur aut palam aut clandestinis artibus: dum quasi exprobrantes facinus adspiciuntur; aut metuuntur, qui tam prompti ad ministerium ejus fuerunt. vid. Aulic. inculp. cap. 39. §. 3. 4. 5. *Loccenius.*

7 *Obstrepunt*] Sic apud Tac. 4, 42. 2. *Emilius* è militaribus viris, dum studio probandi cuncta refert; & quamquam inter obstrepentes magna adseveratione nititur, audit Tiberius probra, quæ per occultum lacerabatur.

10 *Rem pulcherrimam cogitaverunt:*] Sic ipse æstimabat. alii contra. Ita Romæ occisus dictator *Cæsar*, alii pessimum, alii pulcherrimum facinus videbatur. Tacitus 1, 8. 7.

11 *XXX millia mulorum captivum aurum vehunt,*] Si ad solam, quæ Persepoli capta est, pecuniam requirebantur mulorum ac camelorum tria millia, ut Diodorus in sexto Alexandri anno supputat; certe etiam hic numerus ali-

quo modo ad veram rationem deduci posse videtur. Si enim omnes summæ Sufis, Ecbatanis, Pasargadis, Arbelis, Babylonæ, & Persepoli inventas computare volumus, tum cogitare non aurum solum, sed & argentum vectum, & preciosa alia, ut lapillos, gemmas ac margaritas: denique, exaggerationem factam ab hoste perituro Hermolao: non parvum adjumentum habebimus ad hunc locum stabilendum. Sed primum Diodori locum in abacum revocemus. *Persepoli* (inquit 17, 71.) *inventæ sunt, auro ad argenti rationem deducto, centum ac viginti millia talentum:* qui numerus per sexcenta ductus, producit summam 72000000. coronatorum. [septuagies bis millena millia: non, ut solenni errore enunciat Explinator; septuagies bis millies centena millia.] Iam quod ad pondus attinet (portabant enim eam pecuniam mulorum ac camelorum tria millia,) in Romanæ libræ besse comprehenduntur septuaginta duo coronati: est autem bes

libræ

- nihil domum præter gratuitas cicatrices relaturi sint. Quæ tamēn omnia tolerare potuimus; antequam nos barbaris dederes,
- 12 & novo more victores sub jugum mitteres. Persarum te vestis & disciplina delectat: patrios mores exosus es. Persarum ergo non Macedonum regem occidere volumus; & te transfugam
- 13 belli jure persequimur. Tu Macedonas voluisti genua tibi ponere, venerarique te ut deum: Tu Philippum patrem averfaris, & siquis deorum ante Iovem haberetur, fastidires etiam Iovem.
- 14 Miraris si liberi homines superbiam tuam ferre non possumus?

Quid

libræ Romanæ dimidium libræ zygofticæ, quæ habet coron. 144. per quos si 7200000 dividantur, erunt libræ zygofticæ 50000. Hæ libræ si per 3000 mulorū dividantur, fingulis mulis evenerit libræ 66. ac superfunt 2000 libræ: quas si addamus, incedent mulorum ac camelorū duo millia, centenis sexagenis septenis: alia millia, centenis sexagenis fenis libris. Nostra quidem ætate equi vehunt ducenas libras: fed fortassis, non in tam longum iter. Sed & vasa ipsa non tam commode, qua pecunia duci potuere: nec omnia in auro erant fortassis, fed & in ebore, argento, aliisque rebus pretiosis: ut non omnino absonum fit veritati, 30000 mulorum aurum captum vehere Alexandro. *Glareanus*. Adstipulatur Curtio Plutarchus de fortuna Alex. 2. aurum ab innumeris circumferendum camelis. *μυελίς* dixit Plutarchus, quod illi innumeros reddiderunt, veriti fortasse, ne dictū nimium aut incredibile foret, decem millia camelorum auro onusta. Sed decem ea millia nondum accederent ad Curtii rationem, si uni camelo duorum mulorum onus deputes. Apud eundem in Alexandro c. 68. Persepoli repertum instrumentum regium & opes decem millibus jugorum mularium, & quinque millibus camelorum egesta. Ecbatanis habebat centies octies millena millia Philippæorum: fed hæc vix sextadecima pars fuerit ejus summæ. Aliunde quidem eum magnam pecuniæ vim habuisse dubitari

non potest, cum Cyrtus olim devicta Asia, hoc est Lydorum atque Socrorum ditionibus, quæ minima portio Persici deinceps imperii fuit, argenti quingenta millia talentorum reportaverit, teste Plinio 33, 3. hoc est recenties millena Philippæorum millia. Sed hæc quoque summa longe ab illa abest quam diximus. *Freinsb.*

12 Patrios mores exosus es.] Firmari hinc possit felix conjectura Boxhornii in Iustini. 12, 4. *A Philippo illum patre tantum degeneravisse, ut etiam patriæ morem ejuraret.* qua etiam de causa hic ab Hermolao perbelle appellatur transfuga. Adstipulatur & Valer. Max. 9, 5. ext. Fastidio Philippi Iovem Hammonem patrem ascivit: tædio motum & cultus Macedonici, vestem & instituta Persica assumpsit: spreto mortali habitu, divinum æmulatus est. nec fuit ei pudori, filium, civem, hominem dissimulare.

Belli jure persequimur.] Transfuga licet, ubicumque inventi fuerint, quasi hostes interficere. l. 3. in fine ad L. Corn. de Sic. etiam torquere: nam pro hoste, non pro milite habentur. l. 7. de re mil. Vide Cujac. observ. 4, 9.

13 Patrem averfari,] Egila duarum urbium unum nomen est, apud quas olim Ammoni & Alexandro ades posite erant, quibus usque ad Iustiniani imperium hostias mactabant indigena. P10cop. serm. 6. de ædific. Iustiniani.

14 Miraris si liberi homines superbiam tuam ferre non possumus?] Livius lib. 1.

Quid speramus ex te, quibus aut insontibus moriendum est; aut quod TRISTIVS morte est, in servitute vivendum? Tu 15 quidem, si emendari potes, multum mihi debes. ex me enim scire cepisti, quod ingenui homines ferre non possunt. De cetero parce, quorum orbam senectutem supplicii ne oneraveris. nos jube duci, ut quod ex tua morte petieramus, consequamur ex nostra. Hæc Hermolaus.

lib. 1. Invisa superbia regia civibus, eam ferre liberi non possunt. Scitè Hanno apud Liv. lib. 23. Superbum esse, est homini aliena libertatis oblii; obnoxium, sua. Loccenius.

Tristius] Falsum hoc apud plerisque: rari quippe sunt quibus ista cordi: aliud sibi reliquum quam tenere libertatem, aut mori ante servitium? Tacit. 2, 5, deprompta ex istis Sallustii Histor. 1, 2. Estne viris reliqui aliud, quam solvere injuriam, aut mori per virtutem?

15 Si emendari potes,] Gruterus ad Tacit. discursi 41. plus amarulentæ subesse putat his verbis, quam prima fronte videatur, & sic exponit, quasi velit Hermolaus quod apud Tacit. 15, 68. Sulpicius Asper ad Neronem: Non aliter tot flagitiis ejus subveniri posse, vel, ut Sueton. Ner. 36. effert: aliter illi non posse nisi morte succurri. Freinshem. tamen non videt quomodo Curtii ver-

ba hanc explicationem patiantur: cum non iri piter Alexandro, ut illi apud Suetonium, quod eum voluisset occidere: sed quod utilibus eum præceptis ad bene imperandum, si ea monitione corrigi posset, intruxisset. ad quam rem utique non morte regis festinata, sed longiore vita opus erat.

Parce,] Deest parentibus, aut tale quid. Bongai. f. suspicabatur legendum: De cetero parce: aliorum orbam sen. supplicii ne oneraveris. Melius Raderus edidit: parce his quorum orbam, &c. si tamen ex libris id supplevit Modius; eum enim ille sequitur. aliis quidem libris abest pronomen. Aspiciatrem Hermolaus morem Macedonum, quo patricidarum propinqui etiam puniebantur. De quo mirifice disputat Grotius de jure belli 2, 21. & sequent.

Quod petieramus,] Libertatem: ut saltem morte liberemur à servitute tua & tyrannide.

CAP. VIII.

Alexandri ad Hermolai in vectivam responsio: conjuratorum item, atque innocentis Callisthenis supplicium.

A rex: Quam falsa sint, inquit, quæ iste tradita 1 à magistro suo dixit; patientia mea ostendet. Con- 2 fessum enim ultimum facinus; tamen ut vos quoque, non solum ipse, audiretis, expressi; non imprudens,

quum

1 A magistro suo] Invidiose sic appellat Callisthenem, quasi auctor ei doctor que patricidii fuisset.

Patientia mea] Si enim essem istis

motibus, quibus me videri istè voluit, jam pridem indicta causa eum occidissent.

2 Ut vos quoque,] Male affectus lo-

quum permissem huic latroni dicere, usurum eum rabie, qua compulsus est, ut me, quem parentis loco colere debet, vellet occidere. Nuper quum procacius se in venatione gessisset; more patrio, & ab antiquissimis Macedonia regibus usurpato, eum castigari iussi. Hoc & oportet fieri, & ut à tutoribus pupilli, à maritis uxores, servis quoque pueros hujus ætatis verberare concedimus. Hæc est savitia in ipsum mea, quam impia cade voluit ulcisci. Nam in ceteros, qui mihi permittunt uti ingenio meo, quam mitis sim, non ignoratis; & commemorare supervacuum est. Hermolao parricidarum supplicia non probari, quum eadem ipse meruerit, minime hercule admiror. nam quum Parmentionem & Philotam laudat, suæ servit causæ. Lyncesten vero Alexandrum bis insidiatum capiti meo à duobus indicibus liberavi: rursus convictum, per biennium tamen distuli: donec vos postularetis, ut tandem debito supplicio scelus lueret. Attalum, ante quam rex essem, hostem meo capiti fuisse meministis. Clitus utinam non coëgisset me sibi irasci. cujus temerariam linguam probra dicentem mihi & vobis diutius tuli, quam ille eadem

cus: omnes istas voces omittunt Ms. at sequentes, non solum ipse. recentiores impressi. Freinsh. legit, ut vos quoque ipsi audiretis. Vulgo non solum ipse. quod de se dicere Alexandrum intelligas.

3 *Ab antiquissimis*] Non ergo cepit illud institutum à Philippo, ut volebat Ælianus supra ad 8, 6. ubi vide.

A tutoribus] Hæc ita concepta fuisset opinatur Freinshemius, Hoc & oportet fieri; & fit: tutoribus pupillos, maritis uxores, servis quoque hujus ætatis pueros verberare concedimus. At Acidalius: & fit à tutoribus pupillis, à maritis uxoris. aut potius, ut idem ait, minori mutatione sic: Hoc & oportet fieri; (dubitat, an & hoc mutandum ferri) & ferunt à tutoribus pupilli, à maritis uxores: servus quoque, &c. Acidalio favet Blanckardus. Tutoribus autem id jus in pupillos apud Romanos quoque fuisse, conjici potest ex definitione

tutelæ, quod fit vis ac potestas in capite libero. Nam tutor non rebus duntaxat, sed etiam moribus pupilli præponitur. l. 12. §. 3. de adminitr. tut. Iuvat & ratio legis unicæ C. de emend. propinquorum.

Uxores.] Ne tamen sine legitimis caussis, neve flagellis aut fustibus id fiat, arg. l. 8. §. 2. C. de repud. & Nov. 117. cap. 14.

Servis] Inprimis pædagogis: exemplum in Plauti Bacchid. 3, 3.

5 *Suæ servit causæ.*] Parricidas enim defendit.

6 *Rursus*] Intellige primum à duobus indicibus nominatum veniam impetrasse: iterum deinde convictum pœnas luisse. Turbat tamen supra 7, t. ibi enim etiam in eisdem cogitationes occidendi regis post veniam relapsum scribit: sed id de duobus indicibus, non ut hic priori, sed posteriori ejus consilio attribuit. Freinsh.

eadem me dicentem tulisset. REGVM ducumque clementia, & non in ipsorum modo, sed etiam in illorum, qui parent, ingenis sita est. Obsequio mitigantur imperia: ubi vero reverentia excessit animis, & summa imis confundimus, vi opus est, ut vim repellamus. Sed quid ego mirer istum crudelitatem mihi objecisse; qui avaritiam exprobrare ausus sit? Nolo singulos vestrum excitare, ne invisam liberalitatem meam faciam, si pudori vestro gravem fecero. Totum exercitum adspicite: qui paulo ante nihil præter arma habebat; nunc argenteis cubat lectis: mensas auro onerant; greges servorum ducunt: spolia de hostibus

8 *Regum ducumque clementia, non in ipsorum modo, sed etiam in illorum, qui parent, &c.]* Extat nobilissimum apophthegma Theopompi apud Plutarch. apophth. Lac. cap. 65. qui interrogatus, quid ita Sparta floretet? quia ne reges recte imperare scirent? Imo, inquit, quia cives parerent. *Laudat in Agricola suo dexteritatem istam Tacitus 42. Donitiani vero natura præceps in iram, & quo obscurior, eo irrevocabilior, moderatione tamen prudentiaque Agricola leuiebatur, quia non contumacia, neque inani jactatione libertatis, famam fatumque provocabat. Expressus hic locus ex Isocrotis Nicole. Μη μόνον τῶς φύσεις αἰτίας νομίζετε, ἔχλειπῶς ἢ πρῶς εἶναι τῶς τυράννων, ἀλλὰ καὶ τὸ πῶς πολεῖται. Non solum ingenia Regum in causa esse, ut difficiles vel mansueti sint crediti, sed etiam mores ac ingenia civium. Et addit: Multi enim jam ob improbitatem civium asperius imperare quam vellet sunt coacti. Alfonso rex Arragoniæ apud Panormitanum eadem mente: Perniciosos esse cives, qui Regum innocentia, bonitate, lenitate abuterentur. Plerumque enim usu venire, ut perveris civium moribus reges præter ingenium asperiore uti imperio cogantur. Contra, eos probos spectatosque cives esse, qui Principis benignum atque humanum ingenium virtute atque prudentia fovrent au-*

gerentque. Conferatur Lipsius Polit. 6. 5. 43. & seqq. Loccenius.

9 *Quid ego mirer,] Arguto genere defensionis vitur. insimulatum se crimine avaritiæ, à quo nemo dubitet, eum esse alienissimum: facile igitur judicari posse, ne ceteris quidem criminacionibus fidem adhibendant. Eodem modo purgare se conatur Nero apud Sueton. 41. cetera convitia aut falsa non alio argumento refellebat, quam quod etiam inscitia tantopere laborata perfectaque a se artu objiceretur: singulos subinde rogans, nossetne quemquam præstantiorem? Freinsh.*

Ne invisam liberalitatem meam faciam,] Gravem nimirum repetendo, & exprobrantis specie. Magdæburga imagine Charitum dona sibi invicem avertio vultu porrigentium, ne viderentur beneficia objectati vel exprobrari, inter alia monumenta quondam habuit, ut memini me apud Krantzium in Saxoniam legisse. Loccen.

Pudori vestro gravem fecero.] Ostentando publice, & velut exprobrando. Inde lex in Chronosolone Luciani: De muneribus quam modestissima simul, & paucissima verba sunt: neque gratæ quicquam in literis quisquam ascribit, nec qua mittuntur laudato. Quod late deducit Seneca de beneficiis.

Argenteis cubat lectis:] Post Alexandrum maximum, quia Asia thesauros arripuit, prorsus exorta est, qua, ut Pind.

10 *hostibus sustinere non possunt. At enim Persæ, quos vicimus; in magno honore sunt apud me! Equidem moderationis meæ certissimum indicium est, quod ne victis quidem superbe impero. Veni enim in Asiam, non ut funditus everterem gentes; nec ut dimidiam partem terrarum solitudinem facerem; sed VI L L O S quoque, quos bello subegissem, victoria meæ non pœnitet. Itaque militant vobiscum, pro imperio vestro sanguinem fundunt, qui superbe habiti rebellassent. NON EST diuturna possessio, in quam gladio inducimur: beneficiorum gratia*

rus inquit, late dominatur opulentia. ait Athenæus 6, 4. cum paulo supra narrasset, adeo rarum antea Græcis usum auri fuisse, ut Philippum Alexandri patrem Duris scripserit, exiguam auream phialam, quam penes se habebat, in lecto cubantem, pulvinari semper subdidisse. Quod tamen non credam nisi ante excultas aurifodinas Macedoniæ, de quibus Diodor. 16, 8. Addam pauca ex Dionis orat. 25. sub finem. Alexander in Asiam ducens exercitum, Macedones ditissimos omnium hominum effecit, simul & pauperrimos: & pariter fortes & pariter infirmos: exulesque & reges eisdem: Agyptum & Babylonem & Susa & Ecbatana imperio addens, Agas vero & Pellam & Dien auferens. Sed mirum est quod de argenteis lectis ait Curtius: & quidem tam vulgatos fuisse, ut toti exercitui tribuantur. Certe de Heliogabalo imperatore rem inusitatam prodere sibi videtur Lampridius cap. 20. Hic solido argento factos habuit lectos & triclinares & cubiculares. Forfan hi solidi argento fuerint, illi militum leviter ornati vel inducti & bracteati. Freinsb.

10 *At enim*] Suspiciatur Freinshemius quædam hujus orationis membra parumper esse luxata. quæ sic in ordinem redigit: *Spolia de hostibus suis sustinere non possunt, & sane plus habemus quam capimus: insatiabilis autem avaritia est, adhuc implere velle, quod jam circumfluit. At enim Persæ, &c. Nam illa intermedia, & sane plus habe-*

mus, &c. infra interveniunt alieno argumento, cum ibi de Persis eorumque moribus imitandis instituta sit tractatio.

Solitudinem facerem;] Camillus apud Liv. 8, 13. ad Patres Romanos: *Pacem vobis, quod ad Latinos atiner, parare in perpetuum vel sæviendo, vel ignoscendo potestis. Vultis crudeliter consulere in deditos victosque? licet delere omne Latium: vastas inde solitudines facere &c. Quod tum prudenter consideravit senatus. At in Taciti Agric. 30, Romanis invidiose objicit Britannus ille, quod, ubi solitudinem fecere, pacem appellent.*

Sed ut illos quoque quos bello subegissem,] Egriegius est ille victoriæ fructus, & constans, ubi nec victorem fidei subactorum, nec devictos imperii victoris pœnitet; veluti Falisci apud Livium lib. 5. dedentes se Romanis fatentur. *Loccenius.*

Non pœniteret.] Theodoricus apud Cassiodor. Var. Epist. 3, 43. *Nobis propositum est, Deo juvante sic vincere, ut subiecti se doleant nostrum dominium tardius acquisisse, Sanctissimum est imperium quo obedientes gaudent, ut ait Liv. 8, 13.*

11 *Non est diuturna possessio,]* Salustius ad Cæsarem de Rep. ord. *Ego cuncta imperia crudelia magis acerba, quam diuturna esse arbitror. quod Chriftiernus 11. tyrannus in his regnis Septentrionalibus satis expertus est, & quidem suo merito. Loccenius.*

sempiterna est. Si habere Asiam, non transire volumus; cum 12
 his communicanda est nostra clementia: horum fides stabile &
 aeternum faciet imperium. Et sane plus habemus, quam capi-
 mus. insatiabilis autem avaritia est, adhuc implere velle, quod
 jam circumfluit. Verum tamen eorum mores in Macedonas 13
 transfundo! In multis enim gentibus esse video, quæ non eru-
 bescimus imitari: NEC ALITER tantum imperium
 apte regi potest, quam ut quadam & tradamus illis; & ab iis-
 dem discamus. Illud pene dignum risu fuit, quod Hermolaus 14
 postulabat à me, ut aversarer Iovem cuius oraculo adgnoscor.
 An etiam quid dii respondeant, in mea potestate est? Obtulit 15
 nomen filii mihi: recipere ipsis rebus, quas agimus, haud alie-
 num

13 In multis enim gentibus esse vi-
 deo,] Imitari quæ alibi præclara, non
 pudori, sed decori & usui est. Isocrates
 or. 2. monet Nicoclem, ut optimo-
 rum ipse sit inventor; quod si per om-
 nia non possit, imitetur ab aliis rectè
 constituta. Varro præter alios libros
 fertur scripsisse de gente populi Romani,
 in quo argumento ostendit, quid à
 quaque gente Romani traxerint per
 imitationem. Loccenius.

Imitari:] Vide supra ad 8, 5. 19. Sic
 à Rom. veteribus, accitis quæ usquam
 egregia, composita duodecim tabula. Ta-
 cit. 3, 27. Præclare Cæsar apud Sallust.
 Catil. 51, 22. Majores nostri, P. C. ne-
 que consilii, neque audacia unquam
 eguere: neque superbia obstabat, quo mi-
 nus alicui instituta, si modo proba erant,
 imitarentur &c. Plaro hac potissimum
 de causa & ipse suscept pergrinationem,
 & civibus suis, non uno loco li-
 bri 12. de leg. commendavit, ut patria
 urbi communicarent, si quid alibi re-
 perissent ei futurum & usui & ornamento.
 Merito autem ab hoc consilio lau-
 dat Alexandrum Plutarch. de fortuna
 ejus 1, 8. quod Aristotelem non esset
 sequutus, qui eum jubebat Græcis se tan-
 quam principem, barbaris ut dominum
 præbere &c. Iudicium Strabonis idem
 est sub finem libri primi, Freinsb.

15 Haud alienum fuit.] Tum oppor-
 tunum ad res gerendas; tum etiam,
 quod tacite innuit, rebus suis haud ma-
 le conveniens. Quomodo Livius præ-
 fat. 7. Ea belli gloria est pop. Romano,
 ut quum suum conditorisque sui paren-
 tem Martem potissimum fetat; tam &
 hoc gentes humanæ patiantur æquo
 animo, quam imperium patiuntur.
 Sic in Luciano apud Minoem: Si vero
 deus hominibus videbar, parcendum
 illis erat: nam rerum magnitudine, ut
 tale aliquid de me crederent, inducti
 sunt. Haud tamen omnino vanam
 istam vanitatem fuisse probari possit
 exemplo quod refertur supra 7, 6. Eas-
 dem fere ob rationes Varro apud Au-
 gustin. de Civ. Dei 3, 4. utile esse civi-
 tatibus dicit, etsi falsum sit, ut se deo-
 rum filios credant. & 4, 31 multa sunt
 vera, quæ non modo vulgo sciri non est
 utile, sed etiam tamenti falsa sunt, ali-
 ter existimare populum expedit. Ergo
 apud eundem Lucianum Diogenes ad
 Alexandrum: Sacerdotum Ammonio-
 rum mendaciam ad res gerendas tibi
 haudquaquam fuit inutile: propterea
 quod vulgus te verebatur metuebatque
 quum deum esse crederet. Sic fere om-
 nes populi referebant originem suam
 ad deorum aliquem, ut primordia ur-
 bium angustiora facerent. Livius proce-

num fuit. Vtinam Indi quoque deum esse me credant. FAMA enim bella constant; & sæpe etiam, quod falso creditum est, ve-
 16 ri vicem obtinuit. An me luxuria indulgentem putatis arma vestra auro argentoque adornasse? Adsuētis nihil vilius hac
 17 videre materia, volui ostendere, Macedonas invictos ca- teris nec auro quidem vinci. Oculos ergo primum, eorum sordida omnia & humilia spectantium capiam; & docebo nos non auri aut argenti cupidos, sed orbem terrarum subacturos venisse. Quam gloriam tu parricida intercipere voluisti, & Macedonas
 18 rege adempto devictis gentibus dedere. At nunc mones me, ut vestris parentibus parcam! Non oportebat quidem vos scire, quid de his statuissem, quo tristiores periretis, si qua vobis parentum memoria & cura est: sed olim istum morem occidendi cum scelestis insontes propinquos parentesque solvi. & profiteor

in

mio. ad quem locum exempla multa Gruterus notat. Atque hæc pro Alexandro ipse aliique dixere, haudquam paria futura contrariis argumentis, si quis ex diverso urgeat. Idem.

Vtinam Indi quoque deum esse me credant.] Huic voto Alexandri respondit eventus. Nam sic inf. scribit Noster: Alexandro India fines ingresso reguli occurrerunt, imperata facturi, illum tertium Iove genitum ad ipsos pervenisse memorantes. Sed æmulationi divinitatis hinc fana ab Alexandro prætexitur; nec humana sorte contentus est, quod etiam ipsi mater Olympias in sua epistola apud Gellium 13, 4. non obscure exprobrat. Inprimis adeatur Augustinus lib. 3. de Civ. Dei cap. 4. & Berneggerus in Iustinum 2, 4. 13. Freinshemii Notæ in Curt. 8. 8. 14. Loccen.

Et sæpe etiam, quod falso creditum est,] Apud vulgum valet non semper quod est, sed etiam quod esse videtur: dum scie in nium ducitur, & opinione plura, quam vero æstimat. vid. cl. Boxhornii Emblemata politica x. 19. & Berneggeri Quæst. Polit. 68. Loccenius.

Veri vicem obtinuit.] Livius 34, 12.

accinit: Sæpe vana pro veris, maxime in bello, valuisse. remque exemplo subiecto tentatam facit. de fama autem supra ad 3, 8. dictum. quibus jungi potest Lipsius polit. 5, 16.

16 Volui ostendere,] Revocavit Acidalius ultimum verbum ex vulgatis editionibus, unde Modius pepulerat; & videre legendum, non videri, docuit, hæsit tamen in explicatione sequentium: Oculos ergo &c. nec mirum. nullus enim inde sanus excat sensus, si pro spectantium non scribas expectantium, nisi tamen & simplex illud hoc significatu capitur, quod pene inducor, ut credam, cum toties hujus loco reperiam. Sensus igitur est: Capiam (tanquam ex insidiis) præstringanque Indorum oculos, qui nihil expectant adventu nostro, quam sordida & humilia omnia, arma ære aut ferro rubiginoso squalentia, nihil opulenti, nihil ornati. Ergo cum hæc species nec opinantibus fuerit objecta, cum alias etiam melius honorificentiusque de nobis opinabuntur; tum quoque deprehendent non auri argenteve inopia vel cupidine, sed per virtutem, & ob gloriam, istam expeditionem nos suscepisse. Freinsh.

in eodem honore futuros omnes eos, in quo fuerunt. Nam tuum 19
 Callisthenem, cui uni vir videris, quia latro es; scio, cur pro-
 duci velis: ut coram his probra, quæ modo in me jecisti, modo
 audisti, illius quoque ore referantur. Quem si Macedo esset, te-
 cum introduxisset; dignissimum te discipulo magistrum: nunc
 Olynthio non idem juris est. Post hæc consilium dimisit, 20
 tradique damnatos hominibus, qui ex eadem cohorte erant, jus-
 sit. Illi ut fidem suam sævitia regi adprobarent, excru-
 ciatos necaverunt. Callisthenes quoque tortus interiit: 21
 initi

19 *Modo audisti,*] Suspecta hæc verba, nec video quomodo tolerentur, nisi non explices de præsentis tempore, sed ita; quæ vicissim apud Callisthenem de me nunc dixisti, nunc ipsum dicentem audivisti: hæc enim probra jam diu magister iste tuus tibi præcinnit. Freinshemius.

Olynthio] Id est, cum Olynthius sit. Odioso autem nomen patriæ ejus inducit; ad exasperandos Macedonum animos, memoria vetustissimæ similitatis, quam ea cum urbe exercuit Macedonia, donec Philippus eam excinderet. qua de re Dio Chrysofost. orat. 25. Philippus Macedonas humiles & infirmos, suoque patre concedente Olynthiis principatum, fortes fecit & bellicosos, & propemodum totius Europæ dominos. Callisthenem autem Olynthium fuisse, & discipulum, ac cognatum Aristotelis, ex Hero consobrino ejus editum, præter Plutarchum in Sylla 72. Alex. 98. & Suidam, Diogenes Laërtius in vita Aristotelis refert. *Popma.*

20 *Hominibus,*] Freinshemius conjicit omnibus: toti cohorti, non parti, vel certis quibusdam. ut nimirum ita vindictam expeterent illatæ in societatem suam infamiam.

Excrucciatos necaverunt.] Arrian. 4. 2. 38. & apud Plutarch. cap. 98. ipse Alexander, more Macedonum saxis obrutos scribunt; quod tamen non impedit, quin ante mortem excrucciat fuerint, exemplo Philotæ supra lib. 6.

extremo. Crudelitas enim illa maxime in usu fuit apud veteres. unde quasi solennis scriptorum formula *excrucciatum necare*. Livius 25, 23. *necati omnes excrucciatii sunt*. Suetonius Aug. 14. *discrucciatum necare*. Cicero pro L. Manil. cap. 5. alia addit augendæ indignitati: *Legatum pop. Romani consularum, vinculis ac verberibus, atque omni supplicio excrucciatum necavit*. Græcis est *σπρωλθέντες* aut *βουωνιζοµενον δποθανείν* tortum mori: ut Plutarcho Phocione cap. 47. Zonaræ tom. 2. *αίτισοµενον δποκείνεν*, prius excrucciatum interficere: de Hannibale & captivis Romanis loquitur.

21 *Tortus interiit:*] Aristobulus apud Arrian. 4. 2. tradit, compedibus vincum in exercitu ductum fuisse, ac postea morbo interitisse; Ptolemæus tortum ac denique suspensum vitam finisse. Justin. 15, 33. singillatim supplicium ejus exponit: Cum Alexander Callisthenem, truncatis crudeliter omnibus membris, abscissisque auribus ac naso labiisque, deforme ac miserandum spectaculum reddidisset, insuper cum cane in cavea clausum, ad metum cæterorum circumferret; tunc Lyfimaachus venenum ei in remedia calamitatum dedit. Seneca pater suaforia 1. præceptorem Alexandri appellat, & lancea trajectum scribit. Philostr. 7, 1. à Macedonibus ait interfectum quod ipsos vituperasset. Diog. Laërtius in vita Aristotelis in cavea circumductum ad spectaculum, morboque pediculari

- initi consilii in caput regis innoxius; sed haudquamquam aulae & adstantium accommodatus ingenio.
- 22 Itaque nullius caedes majorem apud Græcos Alexandro excitavit invidiam, quod præditum optimis moribus artibusque, à quo revocatus ad vitam erat, quum interfecto Clyto mori perseveraret; non tantum occiderit, sed etiam torserit indicta quidem causa,
- 23 quam crudelitatem fera pœnitentia consequuta est.

corruptum, ac demum leoni objectum. Suidas quoque cavea una cum Nearcho inclusum, & phthiriasi absumptum ait. Hanc autem scriptorum de Callisthenis morte diversitatem vitabundus Curtius, consulto videtur usus omnia ista complexo vocabulo, *interiit*. quomodo & Valer. Max. 7, 2. ext. *spiritu carere iussum* scribit, non adjecto, quo supplicii genere. Item 9, 3. ext. *Callisthenem mori iussum*. Seneca Nat. quæst. 6, 23. *occidit Callisthenem*. Quomodo & Orosius 3, 18. & Dio Chrysost. Orat. 64. ubi etiam, peline ut Seneca Rhetor, Alexandri præceptorem appellat Callisthenem. Quid Diodor. de eo scripserit, interiit capitis ejus incertum est. *Freinsh.*

Sed haudquaquam aulae & adstantium accommodatus ingenio. Callisthenes nihil minus quam adulator erat, nec solum liber in dicendo, sed & contumax; aliquando nimis rigidus & intempestive præfactus, modestiæ etiam oblitus: quod ipsi tandem apud Alexandrum exitio fuit. quum si voluisset, inter abruptam contumaciam & deforme obsequium, poruisset medium iter ambitione ac periculis vacuum pergere. Vide Lipsium Politic. 3, 5. 12. & ibi in Notis, & Aulicum inculpatum Pastorii cap. 6. §. 8. 9. Ego de his quoque fufius in Dissertatione de Decoro Orationis. *Loccenius.*

22 *Revocatus ad vitam erat.*] Supra ad 8, 2. 12.

C A P. IX.

Indi, Gangis, Dyardenis, India, ejus incolarum, luxu diffluentium regum, ac sapientum, luculezta descriptio.

- 1 **S**ED ne otium ferendis rumoribus natum aleret, in Indiam movit; semper bello quam
- 2 post victoriam clarior. India tota ferme spectat Orientem, minus in latitudinem, quam recta

1 *Sed ne otium ferendis rumoribus natum aleret,*] Tacitus Germ. *Otiuse armatorum manus facile lascivunt.* Otium ferendis turbidis rumoribus aptum esse Tacitus exemplo quoque Pannonicarum legionum probat. lib. 1. *Annal. Iunius Blasius sine Augusti &*

inibus Tiberii auditis, ob justitiam aut gaudium intermiserat solita munia. Eo principio lascivire miles, discordare, pessimi cujusque sermonibus præbere aures. *Loccenius.*

In Indiam movit;] Plinius 6, 17. *Indiam patefactam esse scribit.* *Alexandris*

recta regione spatiosa. Quæ Austrum accipiunt, in 3
altius terræ fastigium excedunt; plana sunt cætera,
multisque inclitis omnibus Caucaſo monte ortis pla-
cidum per campos iter præbent. Indus gelidior est 4
quam cæteri. aquas vehit à colore maris haud mul-

tum

dri Magni armis. quod & Strabo & Plutarchus aliique memorant.

3 *Quæ Austrum accipiunt,*] Hunc locum capit Glareanus. Ego Curtium nihil hic contra geographiam peccasse existimo, & docere, primum haud ignorandum, quod affirmat, minus in latitudinem, quam recta regione patere, hoc est magis longam quam latam esse, quod verissimum est, si procurrens è septentrione in Austrum spectes promontorium: si inquam diametrum à monte Imaò usque ad promontorium Comorinum, quæ sunt duo extrema Indiae, dimetiare. minimum enim quadringentis inter se leucis distant, ut Iaricus ostendit, quæ Germanica efficiunt milliaria viginti supra trecenta. Iam quod dicit Curtius, *ea quæ Austrum accipiunt, in altius terra fastigium excedere*, hoc est, promontorium Comorinum esse altius terra reliqua Indiae media, quæ plana est, verissimum est. extrema enim utrinque sunt alta, Imaus mons & promontorium Comorinum: cum inter utrumque hunc angulum montes interjaceant continua per Indiam serie, usque ad caput Comorinum. Quod continua serie dicit, hoc est, per totam Indiam extendi montes: accipe latus occidentale totum, quod septentrio stringit, & ab alto alluitur. Atque inde est quod Herodotus in Thalia affirmat, Indiam Austro obnoxiam. *Raderus.* Iuvat etiam illud Arriani in periplo maris Erythraei 3, 28. *Post Barygaram* (Indiae provinciam) statim continens vicina à Borea in Meridianum cardinem flebitur: unde regio illa *Dachinabadis* appellatur. Auster enim illorum lingua *Dachanus* dicitur. Hujus pars superior mediterranea ad Orientem vergens, multas regiones,

deserta, montes ingentes, &c. complectitur.

Caucaſo Nimirum Indico, non Pontico (Vide supra ad 7, 3.) quem & Paropamisum vocant. Ita certe de Indi fonte Plinius 6, 20. *in jugo Caucaſi montis, quod vocatur Paropamisus, adversus solis ortum effusus.* Arrianius 5, 1. *Fontes ejus ex Paropamisus vel Caucaſo monte oriuntur.* Freinsh.

4 *Indus*] Teste Plinio 6, 20. olim ab incolis *Sandus* fuit appellatus, *Sinthum* Ptolemæus inter septem Indi ostia numerat. Verisimile est igitur ostium illud cæu omnium maximum [ab Arriano in periplo maris Erythraei 2, 46.] synecdochice pro toto fluvio fuisse usurpatum. Hodie vulgo ab Indis, atque aliis populis *Indu* appellatur. Eundem Resbutos à Cambajensibus determinantem, atque per mediam Cambajam decurrentem, incolæ ejus regionis, teste Odoardo Barbosa, & *Cerceten*, & *Indes* appellant. Sic enim fluminum nomina pro regionibus per quas fluunt, crebro mutantur, ut de Danubio dictum est. Hunc vero fluvium prius *Mausolum* dictum, postea ab Indo quodam juvene egregio, qui Damasculida regis Oxyalci filia corrupta ad mortem quaesius, in eum se precipitarat, appellatum fuisse, fabulatur ille auctor libelli de fluminibus, quem nonnulli volunt esse Plutarchum. *Stuckius.*

A colore maris] Sed Andreas Corsalius apud Stuckium in universum affirmat: in sua navigatione mare vicinum Indiae lacteo colore sibi apparuisse. Verum Io. Castrius apud Barrium ait, partem tantum ejus maris candidam; aliam rubram; aliam viridem se reperisse. Vide infra. Ceterum Arrianius ci-

5 tum abhorrentes. Ganges amnis ab ortu eximius ad Meridianam regionem decurrit, & magnorum montium juga recto alveo stringit. Inde eum objectæ rupes 6 inclinant ad Orientem. Utque rubro mari accipitur, findens

tato loco ait, Sinthi vel Indi aquas esse candidas: quod quidem consentiat narrationi Curtii, ni adderet, *longo admodum spatio in alto mari, antequam regionem attingas, aquam ex illo fluvio candidam accurrere.* quod notari non posset, si nihil à colore maris differret: si nihil inquam. posset tamen, si aliquantum. Idque vult Curtius. non enim vult plane eundem esse colorem, sed *haud multum abhorrentem.*

5 [Ganges] Satis perplexum me facit hic locus, vitii quidem mihi manifestus, sed quod indicare facilius possim, quam tollere. Nunc singula consideremus. *Ganges*] nihil mirum omnia hic esse obscura, cum de fluvio veteribus & recentioribus nihil dum certi constiterit. Nec nos quoque veritatem rei promittimus, sed Curtii mentem per verborum ejus vestigia scrutamur.

Amnis] Sic diserte Pal. 1.

Ab ortu eximius] Sic quoque Mss. alii, *Ganges omnium ab ortu maximus:* quasi dicat omnium fluviorum esse maximum. quod quidem verum est, sed non illud hic aspexit Curtius; nec enim addidisset *ab ortu*, cum non modo omnium Orientis fluviorum maximus sit habitus, sed in universum omnium. Itaque *ab ortu* hic sonat à fonte, ab origine. Arrianus hunc ipsum Gangem Indic. rerum 1, 11. *περὶ τὴν ἀνατολὴν ἐν τῇ περσῶν* scribit, & eodem sensu Plinius 6, 18. *cum magno fragore ipsius statim fontis erumpere ait.*

Ad Meridianam regionem decurrit,] Sic unus ex editis, quos vidi, Merula: cujus editio est inter verustissimas. Idque verum est, ipsumque Strabonem (quem tamen Glareano vulgatam lectionem non bene concoquenti Raderus opponit) assertorem habet, qui diserte ait: *omnia Indica flumina è*

Causa primo ad meridiem ferri: & quamquam addat, *postea alia ad Orientem flecti, ut Gangem*, nihil tamen obest. Quippe sic quoque non desinit versus meridiem ferri, quamquam in orrum flexus. Vnde & Dionysius versu 1148. Gangeticam regionem *ad austrum* collocat, respectu montium unde fluvii illi oriuntur. Sed ut maxime in Orientem iret Ganges, nondum hoc voluit Curtius dicere, qui eum adhuc à fonte profluentem narrat. neque enim subjungeret: *magnorum montium juga recto alveo stringit.* quæ utique non demum ascendit, quo loco ad Orientem vertitur: sed statim ab ortu suo eximius amnis recto alveo, per declivia paulatim, attamen adhuc magnorum montium juga provolvitur. Multo minus, si Raderi opinio valida foret, debuisset addere Curtius: *Inde eum objectæ rupes inclinant ad Orientem:* Cur enim denuo inclinatum eum narraret, & quidem *inde*, hoc est, ex eo loco; si modo dixisset eo cursu illum ferri? Nimirum ergo vera hæc est hujus loci lectio, cui & per omnia consentit Strabo: *Ganges a montibus descendens, cum in planiciem pervenit, ad Orientem conversus.* Ergo dum juga montium stringit, adhuc in meridiem fertur: *inde* ait Curtius, hoc est explicante Strabone, *cum in planiciem pervenit.* Quæ verba vicissim intelligas ex Curtio, & noviter planiciem eam ita fuisse comparatam, ut à meridie rupibus inclusa, pateret ad Orientem, eoque recta regione ruentis amnis alveum à Meridie ad Orientem obliquaret. Vnde demum insignis lux Plinio 6, 18. qui ait: *cum magno fragore ipsius statim fontis erumpere; defectumque per scopulosa & abrupta, ubi primum mollis planicies contingat, in quodam lacu hospitari, &c.*

6 *Utque rubro mari accipitur,* Nunc ostium

findens ripas, multas arbores cum magna soli parte exforbet. saxis quoque impeditus, crebro reverberatur. 7 ubi mollius solum reperit, stagnat, insulasque molitur.

Acesines

ostium in mare exeuntis enarrat. Sed hic turbant libri, & pro *Utque*, repouunt *Uterque*, cui equidem lectioni & Constantiansem Codicem, & veterem poetam Guaktherum his versibus,

*Totius fluvijus Orientis major, uterque
Turbidus extensis rubrum mare verberat undis,*

suffragari Raderus ait. Qui tamen vere ostendit, eam nullo modo ferri posse: nec enim quæ subjiciuntur, omnia utriusque fluviorum horum, Indo nimirum & Gangi, convenire, præsertim illa: *Acesines eum auget*. Quæro, ait, quem *eum*? Indum, an Gangem, an utrumque? Atque alii tantum in Indum ferri tradunt, solus Curtius à Gange intercipi affirmat, nemo ab utroque, quod ne fieri quidem potest. Sed si Gangem per vocem *eum* accipias, quid est, quod statim subjiciat Curtius: *Ganges decursurum in mare intercipit*, quasi antea de alio esset locutus? Atque non potuit aliter loqui Curtius, nisi dubiam faceret orationem; etenim si dixisset, *decursurum in mare intercipit*, incertum erat an *to qui* ad Acesinem, an ad Gangem referendum esset: expressit ergo Gangem, quamvis eandem per vocem *eum* intellexisset. Atque ita diluitur etiam alter error, qui ex priore membro exiterat, si legeres *uterque*. Neque enim dixit Curtius Indum rubro mari excipi, si legas, *utque*, omnia erunt salva. Hactenus Raderus. Adstruamus recte sic legi: *Utque rubro mari accipitur: Utque* propterea, quod de uno Gange hic sermonem esse, frequentia declarant: *Rubro mari*, quia apud veteres hoc nomine non tantum Arabicus & Persicus sinus, sed & vastum illud & magnum mare Indicum veniebat, ut in admirandis 1, 3, docet Lipsius: licet in hoc falsus, quod Indum atque Gangem in id mare deriya-

re Curtium sensit; quippe *uterque* legendum putavit hoc loco. Rectius Barthol. Bartenus, Amnotat. sylvæ cap. 7, ubi idem illud de mari rubro pluribus etiam scriptorum dictis adstruitur, de uno Gange Curtium interpretatur. vide & Cordouæ didascal. multipl. cap. 49. quamquam dissentire videatur Fullerus Miscellan. sacror. 4, 20. Tamen si ne quid dissimulem, ut extendamus rubri maris appellationem usque eo ubi Indus exoneratur; tamen immensum adhuc superest spatium, ad sinum usque Gangeticum, quod ab aliis præter Curtium rubri maris nomine vocatum fuisse non reperio.

Findens ripas,] Hoc ego de diversis ejus ostiis accipio, non de juncto alveo: de quo rectius dixisset, radens ripas, aut proluens, quam findens, quod insinuatum penitus vult, & ripas plurifariam intercurentem. Tribuit autem ei ostia quinque Ptolemæus Geogr. 7, 1.

Multas] Sic præferunt veteres edd. quod ipsum argumento est supra legendum *utque*: nec enim si legas *uterque*, recte conneckerentur. Quod qui viderunt, contra libros hæc addiderunt conjunctionem, *multasque*.

7 *Saxis quoque impeditus,*] Expósito summatim Gangis decursu, nunc paulo supra aliud reperit, quod ei accidat, nimirum crebro *reverberari*, sive retorqueri in saxa incurrentem, inde tortuosum ire, & objectu frequenti saxorum etiam impetuosiore. nam & hoc videtur velle (supra idem de Euphrate 5, 1.) ex antithesi *mollioris soli*. Ait enim: *Vbi mollius solum reperit, stagnat, insulasque molitur*. Plin. 6, 19. *Insula in Gange est ampla magnitudinis, gentem continens unam Modogaliam nomine*. Restat de Acesine:

8 *Acesines eum auget.* Ganges decursurum in mare intercipit: magnoque motu amnis uterque confliditur. quippe Ganges asperum os influenti objicit; nec re-
 9 percussæ aquæ cedunt. Dyardenes minus celebr auditu est, quia per ultima Indiæ currit: cæterum non crocodilos modo uti Nilus, sed etiam delphines igno-
 10 tasque aliis gentibus belluas alit. Erymanthus crebris flexibus subinde curvatus, ab accolis rigantibus carpitur. ea causa est, cur tenues reliquias jam sine nomine
 11 in mare emittat. Multis præter hos amnibus tota regio dividitur, sed ignobilibus, quia non adeo inter-
 12 fluunt. Cæterum quæ propiora sunt mari, aquilones maxime deurrunt: ii cohibiti jugis montium ad interiora

8 *Acesines eum auget.*] Glareanus haud injuria dubitavit de hoc loco, reponehdumque censuit *Commenses*, vel *Erineses*, quos ex Arriano rer. Ind. 1, 12. constat in Gahgem influere. Contra idem ibid. 2, 13. & hist. Alex. 6, 1. *Acesinem* apud Mallos Indo misceri tradit, cui junge Plin. 6, 20. & Strabon. lib. 15. Imo ipse Curt. infra 9, 4. ita sentire viderur. Verum cum omnia exemplaria sic constanter præferant, auctori potius hoc quicquid est erroris imputandum putem, quam librariis. Certe quod de motu collisorum amnium hic dicit, confluenti Hydaspis & Acesinis congruit, de quo suo loco. *Freinshemius.*

9 *Crocodilos.*] Arrian, rer. Ind. 1, 26. generatim: *India fluvii perinde ac Nilus crocodilos gignunt, & pisces ac balanas ejusdem generis ac Nilus, excepto Hippopotamo; seu equo fluviali. sed & hos gignere Onesicritus tradit.* Idem lib. 15. Strabo narrat, *Raderus.* Eo argumento putavi Alexander se Nili caput reperisse; cum in Indo crocodilos vidisset. Arrian. 6, 1. De Indo etiam Pausanias lib. 4. *Indus & Nilus crocodilos uterque habent: sed Nilus fluviales etiam equos, haud minus illos quidem insensos quam crocodili sunt.*

10 *Erymanthus.*] Alii: *Ethimanthus.* Ethymandrum fluvium per Euergetas labentem ex Arriano 4, 1. hovi: Sed hunc Indiæ non possum magis vindicare quam *Dyriodorin* Plinii 6, 11. qui alias vocabuli sono proxime abesset à Curtiano *Dyardene.* *Freins.*

Ab accolu rigantibus carpitur.] Sic Euphrates *distrahitur in irrigua.* Plinius 6, 26. Quem explicant illa Arriani 7, 2. Multi ex Euphrate alvei derivantur: alii quidem perennes, ex quibus utriusque ripæ accollæ aquam petunt, alii certo tempore fiunt, quam aquæ ad irrigandam terram inopia premuntur. (raro enim iis in locis imbres è celo cadunt.) quo fit ut in aquam non omnino magnam, & vadofam alioqui, Euphrates desinat.

11 *Multis præter hos amnibus tota*] Arrianus rer. Ind. 1, 17. dicit *LVIII in univrsam esse India fluvios omnes navigabiles.* Plinius 6, 17. *Seneca tentata India commentatione sexaginta amnes ejus prodidit.*

12 *Aquilones maxime deurrunt.*] Hic quoque Glareano plus credam quam Curtio; & immane amplius quam defendenti Curtium Rædero: qui Glareani rationem non percipit. Est autem hæc: Mare Indicum ad meridiem vergit,

fiora non penetrant, ita alendis frugibus mitia. Sed adeo in illa plaga mundus statas temporum vices mutat, ut quum alia fervore solis exaestuunt, Indiam nives obruant: rursusque ubi caetera rigent, illic intolerandus aestus existat. nec cur, ulli se naturae causa ingessit. Mare certe quo alluitur, ne colore quidem abhorret à caeteris. ab Erythra Rege inditum est nomen: 14

propter

git, Aquilones à septentrione spirant. qui igitur potest ut loca ad meridiem urantur Aquilonibus, interiora autem hoc est mediterranea Indiae, quae maxime sunt septentrionalia, non urantur? aut quomodo montes illi ventum eum à septentrionalibus Indiae partibus arcent, à meridianis non arcent? Vna tamen occurrit defensio, ut dicamus, interiora non capienda de tota regione, sed tantum de ejus parte in qua Aquilones plurimum pollent, ut ibi quidem juga montium ventis sint aspera, sed interiora, hoc est valles, defensa objectu montium, mitiorem sentiant aërem. quod quidem & alibi accidit, ut inter rigidos montes reperiantur fertiles & opulenta valles. *Freinsh.*

14 *Ab Erythra Rege inditum est nomen:*] Curtii sententiam confirmant Agatharchides apud Strabonem & Ctesiam & Photium pag. 458. qui tres aliorum priscorum opiniones & causas refutat, negatque aquas rubere, neque ullum, vel ex montium, vel arenarum rubentium, vel solis repercussu colorem trahere, sed ab Erythra domino illius maris, *Erythra*, vel *Erythraum* dici. Eandem nominis causam reddidit Stephanus *Ἐρυθραίων*, ab Erythro Heroë appellatum *Erythraum*: quamvis ex Vranii vetustissimi scriptoris mente addat, à montium rubentium, & imbrium, inde in mare decurrentium, colore dici *Erythraum*. Philostratus de Apollon. 3, 15. & Artianus rer. Ind. 6, 19. cum Curtio faciunt: sicut & Xyphilinus in Traiano, & Plinius 6, 23. cum Mela 3, 7. qui tamen non negant colorem. Alphonfus Al-

buquercius se vidisse rubentem aquam, & ab incolis ejus rei causam in arenam rubram, quae noto ex imo mari non admodum profundo misceatur undis, esse relatum, teste I. Barrus Asiae decade 2. lib. 1. cap. 1. ad Emmanuelem regem scripsit: Apud eundem Barrium I. Castrius, qui postea pro rege Indiani obtinuit, testatur, vidisse se maximas rubri coloris maculas in eo mari, sepiusque ex illa aqua cados aliquot extrahi jussisse, reperisseque claram atque pellucidam, nec rubro colore infectam. Vrinatores autem suos è profundo materiam quandam rubram coralio similem protulisse, & aliam sanguine fulvioris cooperatam. Alibi autem ubi virides apparebant fluctus, extraxisse lapides quosdam viridis coloris, ubi vero aquae videbantur albae, candidissimas arenas. Simul arguit mendaciam eos, qui mari talem provenire colorem dixere à litoribus quae rubri essent coloris: se enim ibi locorum nullum ejus coloris neque littus, neque promontorium vidisse, saltem quod relatu dignum esset. Odoardus tamen Barbosia (in summario Regnorum Orient. tom. 1. navigat. Rhamusi) prodit in ejus maris litoribus *Arsnoem versus* (*vulgo Suez*) terram videri rubescere. Imo Becman. de orig. Lat. linguae, in *Erythraum* scribit, sibi retulisse *Ioachimium Frencelium* Cotheno Anhaltinum, se anno 1622. mare hoc rubrum ingressum, arenam rubram in litoribus sparsam ipsum suis manibus oculisque usurpassse. Verum ambagibus omnibus remotis, ipsam rem haecenus incognitam aperuisse videtur Fullerus *Miscel. Sacror.* 4,

- 15 propter quod ignari rubere aquas credunt. Terra lini ferax; inde plerisque sunt vestes. Libri arborum teneri, haud secus quam chartæ literarum notas capiunt.
- 16 Aves ad imitandum humanæ vocis sonum dociles sunt. Animalia inusitata cæteris gentibus, nisi invec̃ta.

Eadem

20. ab Esauo qui & Edom, appellatum fuisse hoc mare, qui potentiam suam hucusque protenderit. *Edom* enim Hebræi rubrum vocant, quem Græci Ἐρυθρὸν vocaverint: eodem modo quo *Cephan Petro*, *Thomam Didymo* sunt interpretati. *Freinsh.*

15 *Terra lini ferax;*] Plinius aliud lini genus Indicum prodidit vivum, Græcis ἄσβεστον dictum, quod igne non exurit, sed splendescit magis quam si lavaretur. Sed de hoc nihil opinor Curtius. *Raderus.* Verum Hierocles apud Stephanum Brachmanas hinc amicit: quod fabulosum puto: & potius credo Plinio, rarissimum inventu id lini genus esse. *Freinsh.*

Libri arborum teneri,] Tam teneri, quam tenerrima nostra charta. nisi quod candor desideretur in his quos ego vidi, sed colores omnis generis tam avide accipiunt & bibunt, quam ulla charta. Ostendunt hoc etiam icones, impressi & libri. Sed de philyris seu libris arborum disputatum est copiosius ad Martialis epigr. 14, 10. *Rad.*

16 *Aves*] Psittacos intelligit, de quibus ad Martialem 14, 72.

Psittacus à vobis aliorum nomina discam.

Hoc didici per me dicere, Caesar ave.

Multa ex scriptoribus allata. Quibus addes quæ Aldrovandus lib. 11. Ornithologiæ tradidit, ubi formas iconibus expressas tredecim lectori spectandas proponit; quatuordecim descripsit. Sed elegantissimum adjecit Carolus Clusius in Auc̃tario exoticorum, cujus iconem ibi expressam miraberis, mihi indigitasse satis. De corvis & picis avibus, vocum quoque humanarum imitatricibus, etiam ad Martialem dictum. *Rad.* De avibus his hodie nemo

dubitat, olim pro fabula id habitum: ut nunc alia quæ vulgo non creduntur, & tamen fortasse vera sunt. In quam rem digna judico verba Stephani, quæ ex præfatione ejus in Ctesiam, ibi legi poterunt. De his avibus accipio, quod apud Indos eas videns Alexander, admiratione earum commotus, in eos qui has occiderent, gravem pœnam constituit. Quamquam Ælianus de hist. var. 5, 21. pavonibus id tribuit. Sed cum, ut ipse ibidem addit, jam ante Alexandrum (prior enim eo fuit Antiphon) pavones Athenis visi fuerint, haud dubium est, quin Alexander, vel in ipsa Græcia, vel certe in Asia priusquam in Indiam transiret, aves eas satis vulgares esse viderit. Vnde crediderim, Ælianum, quæ apud veterem scriptorem de avibus Indicis repererit, propterea quod à pulchritudine eas commendari videret, immemorem psittacis idem convenire, protinus de pavonibus sit interpretatus. Nec sententiæ me falli patitur vetus auctor, qui tradit, Alexandrum ob eam causam aliquem severe punivisse, quod avem humanas voces imitantem in convivio apposuisset. Quod quidem postea Æsopus tragicus apud Plinium 10, 51. & Valer. Max. 9, 1. impune fecit. Apparet enim, si ob formam avibus parcendum judicavit, magis id facturum fuisse ob vocem quam imitantur. Psittacum egregie describit Apulei. in floridis. quem vide. *Freinsh.*

Animalia] Ex inusitatis & Europæ invisis Martichoras est, quam in palatio nostri serenissi. Electoris cum effigie Alexandri M. inspexi, quam ex Ctesia Indicis Ælian. hist. anim. c. 21. & Euseb. in Hieroclem describit. Iarchas tamen rex Indorum in 3, 14. Philostrati

Eadem terra & rhinocerotas alit, non generat. Ele- 17
phantorum major est vis, quam quos in Africa domi-
tant; & viribus magnitudo respondet. Aurum flumi- 18
na vehunt, quæ leni modicoque lapsu segnes ducunt.

Gemas

Iostrati de hac prodigiosa fera rogatus, negavit se quicquam inaudisse. Plinius 8, 21. *Mantichoram*, non *Martichoram* appellat. Meminit & in Bœoticis Pausanias. Cæterum de feris Indicis testatur Philostratus 4, 12. esse & multas & multorum. Breviter Solinus cap. 55. *Sunt illic multa ac mirabiles bestia, &c.* Raderus.

17 *Non generat.*] Quæ ergo terra, inquis, aut regio creat rhinocerotas, si India non generat? Æthiopia, opinor, quod Pausanias in Eliacis & Bœoticis rhinocerotem taurum Æthiopicum appellat. Nam ita Pausanias: *Vidi etiam Æthiopicos tauros, quos ex re ipsa rhinocerotas (quasi tu diceres naricornes) nominant, quod illis è nave extrema cornu prominat, & paulo superius alterum non sane magnum: in capite nullum prorsus habent.* Sed de hac immmani bellua pluribus actum commentario ad spectacula Martialis ep. 8. & 21. Hic pluribus nil opus. effigiem habes apud Gesnerum. Raderus.

Elephantorum] Idem Strabo lib. 16. per Onesicritum testatur. & Diodor. 2, 42. *Elephantes fert Africa*, inquit Plinius 8, 11. *ultra Syrticas solitudines, & in Mauritania, ferunt Æthiopes & Troglodytæ, ut dictum est, sed maximos India, bellantesque cum iis perpetua discordia dracones.* In Taprobane vero *Onesicritus elephantos majores bellicosioresque, quam in India gigni, scripsit* Plin. 6, 22. Curtius communi nomine *Indos*, omnes extra Africam & Æthiopiam natos appellavit. Plura de elephantis ex instituto Plinius 8, 1. usque ad cap. 13. Nos etiam ex variis aliis scriptoribus ad Martial. spectac. epigr. 16. & 18. Plurima de elephantis Indicis Arrianus rer. Ind. 2, 22. ubi de venatione, & mira illorum docilitate.

Rad. Libyos elephantés neque odorem neque barritum ferre Indicorum scribit Polyb. 5, 84. ubi de prælio Ptolemæi & Antiochi.

18 *Aurum flumina vehunt,*] Plinius 33, 4. de auriferis fluminibus: *Aurum, inquit, invenitur in nostro orbe, ut omittamus Indicum, atque à formicis aut gryphibus apud Scythas erutum.* Apud nos tribus modis: fluminum ramentis, ut in Tago Hispaniæ, Pado Italiæ, Hebro Thraciæ, Pactolo Asiæ, Gange Indiæ, &c. addidisset Plinius *Rheno* (Martial. epigr. 10, 7.) *Germaniæ, Istro Pannoniæ.* Sed hic de Indico auro & fontibus & fluminibus agamus. Plin. ult. cap. ult. libri: *Gemmiferi amnes sunt Acesines & Ganges.* Ctesias antiquissimus scriptor in Indicis apud Photium, scripsit de fonte qui quotannis auro humido impletur, ex quo fonte centum urcei ficiles singulis annis hauriuntur, &c. Sed Iarchas rex Indorum apud Philostrat. 3, 14. negat se quidquam de hoc fonte cognovisse. Sed negat Ctesias etiam quod Curtius affirmat, in fluminibus reperiri aurum; ut in Pactolo, sed quod multi & vasti montes illud suppeditent, & gryphes custodiant. Contra Tzetzes Chiliadum 12, 404. Megasthenes apud Arrian. rer. Ind. 3, 33. testantur, aurum apud Indos à formicis, quæ magnitudine vulpes superent, erui. Arrianus rem in medio relinquit: Herodotus 3, 102. affirmat, & copiose explicat. De gryphibus aurum custodientibus, & ab Indis decipi solitis, etiam Ælianus 4, 27. copiose. De formicis etiam Strabo lib. 15. Curtius doctorem ejus rei Megasthenem apud Strab. lib. 15. habere potuit: *flumina auri micæ deferre, ex quibus regi tributum advehat, quod & in Iberia contingit.* Rad.

19 Gemmas margaritasque mare litoribus infundit. neque alia illis major opulentiae causa est: utique postquam vitiorum commercium vulgavere in exteras gentes, quippe aestimantur purgamenta aestuantis freti precio, quod libido constituit. Ingenia hominum sicut

ubique;

19 *Gemmas margaritasque*] De margaritarum natura, nobilitate, precio, loco & patria, plurima Plin. 9, 35. toto capite. De gemmis vero & lapillis idem toto libro 37. sive extremo. Addam de unica gemma è Ctesia Cnidio miraculi loco, quæ magnetis vim habet, non ut ferrum, sed gemmas trahat: *De pantarba gemma*, inquit Photius in excerptis, *scripsit Ctesias, & quomodo septuaginta septem gemmas & lapides preciosos in flumen projectos, quæ omnia erant cujusdam Bactriani insectoris, pantarba retraxerit inter se coherentes*. Arrianus rer. Ind. 2, 4. ex Megasthene docet concham margaritæ marinæ retibus capi solitam. [Idem Aelianus hist. anim. 15, 8. Plinius 9, 35.] Cæterum de preciosis lapidibus scripsit antiquissimus poetarum Orpheus nobilem libellum, qui hodieque legitur. *Raderus*. De margaritis multa, etiam ex Alexandrinæ hist. scriptoribus, Athenæus 3, 13. & 14.

Opulentia causa est:] Miror hoc, quid enim pro iis accipiant, aurum an argentum? at his abundant. pecora, armenta, fruges? ne his quidem indigent. Ego potius mercatorum cum fuisse quæstum puto, qui ab Indis vilium rerum precio gemmas ejusmodi permutare potuerunt. quod & posterioribus sæculis in India Americana factum. cujus incolis etiam accidit, ut pro auro & gemmis *precium mirantes acciperent*, ut ex succino suo olim Germani apud Tacit. Germ. Hodie tamen ibi quoque aurum est in precio. *Freinshemius*.

Vitiorum commercium] Melius hoc, quam quod vulgo legitur, *vicinorum*. Plin. 9, 35. audiamus. Principium ergo culmenque omnium rerum precii

margaritæ tenent. Indicus maxime has mittit Oceanus, inter illas belluas tales tantasque quas diximus, per tot maria venientes, tam longo terrarum tractu, è tantis solis ardoribus: atque Indis quoque in insulas petuntur, & admodum paucas. Fertilissima est Taprobane & Toidis, ut diximus in circuitu mundi: item Perimula, promontorium Indiæ. Ex Iarrico lib. 5. epist. 38. intelliges, ad oram piscariam Indiæ margaritarum causa subinde ex variis terris & gentibus 60000. mercatorum confluere. *Sed & quotquot apud Græcos olim & nunc apud Romanos ditiores sunt, majore adhuc studio emunt margaritam marinam, ita Indorum lingua dicitur. Arrian. rer. Ind. 2, 3. Raderus*. In Plinii verbis obiter nota promontorium illud Indiæ aliis scribi *Perimuda*. ut Aeliano 15, 8. Stuckius, in Arriani periplum maris Erythræi, hodie *Patane Caxaldo* vocati scribit. Vbi multa etiam de margaritis.

Precio, quod libido constituit.] Cleopatraræ unio seu margarita aceto macerata & hausta 700000. aureorum fuit aestimata: volebat alteram aceto fingere, ut precium duplicaret. Plin 9, 35. Considera Tiberii verba apud Tac. 3, 53. *illa femina propria, quis lapidum causa pecunia nostra ad externas aut hostiles gentes transferuntur*. Ita Plinius lib. 9. cap. 35. in fin. *Mater luxuria margaritis pretia fecit*. Et Tertullianus in lib. de habitu mulieb. *Concupiscentia pretia rebus inflammavit, ut se quoque accenderent*. Loccenius.

20 *Ingenia hominum*] *Hominum quoque diversitates sunt, ut locorum*. Marcellin. 23, 30. Vide Floium 3, 2. Tangit aliquam ejus rei causam Iustinus 2, 1. *naturam ad locorum patientiam*

ubique, apud illos locorum quoque situs format. Corpora usque pedes carbaso velant: soleis pedes, 21 capita linteis vinciunt. lapilli ex auribus pendent;

bra-

riam animalia quoque generasse. Regredere ad 7, 3. In institutione autem puerili, non dicam multum momenti, sed pene dixerim, τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν esse positum, mirifice dixit Casaub. p̄f. comment. ad Theophrasti character. cui potius assentior, quam Gentili de legat. 3, 8. contententi non eam esse vim educationi, ut quod natura instum est, velut ingenio terræ, possit vincere. Freinshemius.

21 Corpora] Strabo lib. 15. Et, ut verbo dicam, Indos veste candida, & sindonibus, & carbaso uti. Et idem supra: In cultu corporis contra nimii sunt: nam & aurum gestant, & distincto lapillis ornati utuntur, & sindonas floridas induunt. Carbasus autem est tenuissimæ & delicatissimæ telæ seu lini genus, multum à poetis celebratum. Ctesias dicissimos lino regi affirmat. Raderus. Arrian. de reb. Ind. 3, 1. Linea veste utuntur Indi, ut ait Nearchus, lino ex arboribus facto: qua de re mihi jam dictum est. & hoc quidem linum, aut reliquis omnibus lino candidius est; aut nigri ipsi quum sint, faciunt ut candidius id quam est, esse videatur. Est autem ipsis subucula linea crure medio tenus: amiculum autem partim humeris, partim capiti circumjectum. De carbaso Arrian. peripl. Mar. Erythr. 3, 2. Fertilis est illa regio (Mambari) carbaso, & qua ex illo conficiuntur telarum Indicarum, καὶ πρῶτον vocat Arrianus, pro quo Rhamnusius rescribet καὶ ἑσπερον. sed καὶ πρῶτον scribitur etiam apud Strabonem. In Pausaniæ Atticis καὶ πρῶτον λίνον, ubi de lucerna aurea Mineivæ. Freinsb.

Soleis pedes,] Arrianus. Ind. 3, 2. Calceos ex corio albo gestant, eosque accurate atque eleganter confectos, ita ut altiores variisque coloribus distinctas solcas habeant, quo proceriores esse videantur. Philosophratus 2, 9. calceamenta ex

arborum corticibus facta gestare, monet.

Lapilli ex auribus] Arrianus Ind. 3, 1. inares ex ebore factas Indis suspendit, & has locupletiores, quibus vulgus non utitur, ferunt. Sed de inauribus antiqua res est, uti & de armillis & brachialibus. Nec apud Indos tantum, ubi aurum, lapilli & margaritæ nascuntur, sed in omni fere orbe. de quibus Plinius 9, 35: quem videbis. Reges Persarum etiam inares gestabant: testis Arrianus 6, 5, qui sepulchro Cyri etiam ἐνώτια sive inares illatas inuentorat. Et Procopius libr. 1. de bell. Pers. de Perosa Perfarum rege testatur: Margarita candore & magnitudine eximia & preciosa ex aure dextra pendebat. Quod & Pauthorum genti familiare fuisse, Tertullian. de cultu feminar. cap. 10. tradit. De inauribus Chares apud Athenæum 3, 13. Ex unionibus sunt inares, monilia, & armilla brachiorum, pedumque ornamenta, apud Medos, Persas, & Asiaticos omnes pluris æstimata, quam qua ex auro conficiuntur. De Babylonis Juvenal. Sat. 1, 104.

Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestra

Arguerent, licet ipse negem. —

Afris autem usitatissimum id fuisse Ciceronis scemma ostendit apud Macrobius Saturn. 7, 3. Octavius, qui natus nobilis videbatur, Ciceroni recitanti ait, Non audio qua dicis, ille respondit, Certe solebas bene foratas habere aures. Mulieres antiquæ ex auribus longas inares dependentes habebant. Ælian. hist. var. 1, 18. Viri nequaquam. Quamquam etiam pueros Græcorum inares gestasse scribat Isidorus Orig. 19, 31. sed hoc discriminè, ut puella utraque aure, pueri tantum dextra ferrent. Id nobilitatis insigne fuisse Athenis, docet Apulei. lib. 1. de habit. Doctrinæ Platon. Originem

brachia quoque & lacertos auro colunt, quibus inter
 22 populares aut nobilitas aut opes eminent. Capillum
 pectunt sæpius, quam tondent. mentum semper inton-
 sum est: reliquam oris cutem ad speciem lævitatæ ex-
 23 quant. Regum tamen luxuria, quam ipsi magnificen-
 tiam adpellant, supra omnium gentium vitia. Quum
 rex sane in publico conspici patitur, thuribula argen-
 tea

ginem ejus rei tradit Dio orat. 32. Quum Atheniensibus respondisset Apollo, si vellent bonos viros in civitate provenire, ut optimum quod esset puerorum auribus insererent: illi autem aure perforata, aurum inseruerunt: dei videlicet responso non intellecto. Hoc enim puellas magis decebat, & Lydorum aut Phrygum pueros. De Iudæis clarum ex Exodi. 32, 2. Esajæ 3, 19. & alibi in sacris literis. Freinsb.

Brachia] Armillas gestarunt etiam Medi, ut ex Xenophonte lib. 1. *ἠπιδ.* constat: item Persæ, ex ejusdem lib. 1. *ειναδίο.*

22. Capillum] Indis omnibus promissacæsaries, non sine fuco cærulei, aut crocei coloris. Solinus. Diodor. Sic. 4, 5. scribit, Indorum moris esse per omnem vitam barbam nutrire: huncque morem à Dionysio accepisse, quem barbarum nominaverunt. Strabo lib. 15. scribit, Indos comam & barbam nutrire. Quin & multum posuisse studii in pectendo, testimonio Ovidii Fastor. 3, 465. innotescit, epitheto isto hos insignientis:

Interea Liber depexis crinibus Indos Vincit. —————

Tiraquellus ad Alex. ab Alex. 5, 18. ubi variarum gentium instituta circa capillum & barbam enarrantur.

23. Luxuria, quam ipsi magnificentiam adpellant,] Non solum moribus & usu, sed & ingenio barbaris ac prodigis luxuria magnificentia: titulum mentiri solet. Horatius lib. 1. sat. 2. de Tigellino:

Hunc si percuncteris, avi cur atque parentis

Praclaram ingrata stringat malus ingluvie rem.

Sordidus atque animi parvi quod nolit haberi,

Respondet. —————

Et Meherdates apud Tacitum summam fortunam in luxu ratus. Apud eundem Valens urbanitatis famam per lasciviam petit. Helmoldus de Slavici: *Eo fortio-rem quemque, quo profusorem jactitant.* Sed hoc est vitium amictu virtutis induere, ut speciosius fallat; aut potius induens fallatur. Piso apud Tacitum 1. Hist. *Falluntur quibus luxuria specie liberalitatis imponit.* Loccenius.

Supra omnium gentium] Ælianum audi de animal. 13, 18. In regis ædibus Indiæ, ubi regum maximus illic regna tenentium ætatem degit, quum alia permulta & magnam hominum admittationem, & nullam comparationem habent. quibus cum sane nec Memnonia Susa, neque tota eorum sumptuositas conferri possunt: neque Ecbanatorum magnificentia cum his in comparatione conjungenda est. etenim illa Persici fastus, vanitas, si cum iis comparentur, videri possint. Rad.

In publico] Fuere qui nunquam in publicum prodirent. ut Herodot. 1, 99. de Dejoce Medorum rege prolixè narrat. & Diodor. Siculus 3, 47. de Sabæorum regibus: *Infelix horum conditio est, quatenus nunquam è regia exire illis licet. Si contra egerint, plebis lapidum jactu, jussu veteris oraculi, eos obruit.* Eadem ratio apud Sinas hodie servatur, nisi quod ab Eunuchis & domesticis adeatur. Apud Indos quatuor ob causas prodibat in publicum: cum bellum

tea ministri ferunt; totumque iter, per quod ferri destina-
 navit, odoribus complent. Aurea lectica margaritis 24
 circumpendentibus recubat: distincta sunt auro & pur-
 pura carbasa, quæ indutus est: lecticam sequuntur ar-
 mati corporisque custodes: inter quos ramis aves pen- 25
 dent, quas cantu feriis rebus obstreperere docuerunt.
 Regia auratas columnas habet: totas eas vitis auro cæ- 26
 lata percurrit, aviumque quarum visu maxime gaudent,
 argentæ effigies opera distinguunt. Regia adentibus 27
 patet, quum capillum pectit atque ornat; tunc respon-
 sa

bellum urgeret: cum jus diceret: cum
 sacrum faceret: cum venaretur, ex qui-
 bus Curtius tres duntaxat profert, bel-
 lum, venationes, judicia. De pompa
 vero & publicis solennitatibus ex Cli-
 tarcho & aliis ita Strabo lib. 15. *Inso-*
lennibus pompis multos elephantes mit-
tit auro & argento ornatos, & multas
quadrigas, & boum paria: deinde exer-
citum instructum sequi, & ingentes le-
betes deauratos, & magnos crateras, &
mensas ex Indico are, &c. Rad. Rarus
 autem adpectus in publico, eo pertine-
 bat, ut *enerationis plus inesset.* Ad quæ
 verba Taciti H. 4, 65. Guterus discurs.
 cap. 44. docet melius esse: *Regem om-*
nibus potius patere, quam nemini.

24 *Armati,*] Leviter dubitat Freinf-
 hemius, an scripsit: *armigeri corporisque*
custodes. Hos sane alibi sæpe jungit.

25 *Aves*] Quemadmodum Home-
 rus regium decus & oblectamentum esse
 scribit, frenum & reliquum ornatum
 equi: ita Indorum rex amores & deli-
 cias suas upupam facit. Hanc manibus
 gestat; ea se oblectat; & nativam ejus
 venustatem summa admiratione fre-
 quenter intuens, magnam inde lætiti-
 am voluptatemque capit. *Alian-*
hist. anim. 16, 5. Clitarchus (*apud*
Strabon. lib. 15.) refert, magnis præ-
 ditas frondibus arbores in plaustris
 quaternarum rotarum deportari, & ex
 eis aves mansuetas excuti, quarum ca-
 norissimum dicit orionem, &c.

26 *Auratas columnas habet.*] Qua-
 lis apud Nafonem erat Solis Meta-
 morphi. 2, 1.

Regia Solis erat sublimibus alta co-
lumnis,

Clara micante auro, &c.

27 *Quum capillum pectit atque or-*
nat;] Strabo lib. 15. *Præter exitum*
regis ad bellum, alius est, cum ad jus di-
cedendum exit, per diem totum audiens,
etiamsi hora sit ut corpus curet. id autem
fit strigilum perfrictione: nam simul &
audit, & à tribus frictoribus perfricatur.
 Idem de Vespasiano Sueton. cap. 21.
 Loccenius. *Principes autem iudices suis*
se, variis gentium exemplis probat Dem-
psterus in paralipom. ad Rosin. 9, 31.
 De legationibus cito etiam à Trajano
 expeditis Plinii panegy. *Adeunt sta-*
tim, dimittuntur statim. Tandemque
principis fores exclusa legationum turba
non obsidet. De variis gentium motibus
 in admittendis audiendisque legatis
 vide Gentilem de leg. cap. 19. Capil-
 lum quod attinet, notandum quod
 apud Strabon. lib. 15. legitur; *cum rex*
capillos abluit, magnam festivitatem
celebrari, & maxima dona mitti. Qui
 locus magnopere firmat opinionem
 Casauboni, qui in simili Persarum
 more, forte ab Indis vicinis accepto,
 apud Athenarum 4, 10. ex Herod. 9,
 109. legendum dicit: *Quæ cæna (Ty-*
cta vocata) semet quotannis eo die quo
rex creatus est instituebatur: tunc solum

sa legationibus, tunc jura popularibus reddit. Dem-
 28 ptis soleis, odoribus inlinuntur pedes. Venatus maxi-
 mus labor est, inclusa vivario animalia inter vota can-
 tusque pellicum figere. Binum cubitorum sagittæ sunt,
 quas emittunt, majore nixu quam effectu. quippe te-
 lum, cujus in levitate vis omnis est, inhabili pondere
 29 oneratur. Breviora itinera equo conficit: longior ubi
 expedi-

*rex caput cura abluitur, Persasque
 frenus donat. τῷ κεφαλῇ σμῆται*
 non ut Valla & Dalecampius volebant;
ἡσμεῖται, ornatur caput. Egregius
 scilicet & gnavus rex, qui res tam se-
 rias tam remisit & obiter agit: qui in
 cultu corporis, inter graviora tam oc-
 cupatus fuit. Cum tamen Principi,
 dum publica tractat, nihil præterea sit
 agendum; ne videatur illa præ privatis
 vilia habere: nec perperam agat, quæ
 raptim agit. Pulchrè Dio: *Nihil de-
 reet Imperatorem in transcurso agere. ἔδεν
 αὐτοῦ ἐπιδιδόντα πρῶτῃεν*. Et Ari-
 stoteles 8. Polit. 3. *Omne negotium cum
 labore & contentione agendum, μὴ
 πόνε κῆ σπουδῆς*: & quo majus ne-
 gotium, eo majori cum labore & ani-
 mi contentione. Tullius lib. 4. Acad.
*Quæst. Privatus studiis non debemus
 aliquid de opera publica detrabere*. mul-
 to minus studiis ac rebus otiosis. quod
 qui facit, & seipsum profficit, & alio-
 rum spem ac votum destituit. *Loccen.*

Inlinuntur pedes.] Hic mos ungen-
 di pedes non apud Indos tantum, sed
 Hebræos, Græcos, & Romanos usur-
 patus fuit. Magdalena apud S. Luc 7, 38.
 unguento unxit pedes Christi. Apud
 Rom. in balneis totum etiam corpus,
 in conviviis caput unctum fuit. An-
 tiquos in unguentorum usu fuisse eu-
 riosos & diligentes, hoc est indicio,
 quod privatim unicuique parti corpo-
 ris idonea scirent. Antiphanes in Vi-
 nosis, aut Fosfore. Lavat in aureo
 quodam folio: unguento Ægyptio pe-
 des linit & crura: Phœnicio buccas &
 ubera: Sifymbrino vero utrumque bra-
 chium: Amatacino supercillum & co-

mam: Serpyllino cervicem atque ge-
 nuam. Athenæus 15, 12. Apud Plinium
 13, 3. M. Otho Neroni monstravit pe-
 dum vestigia unguentis tingere. Dio-
 genes apud Laërtium aliquando un-
 guentatis pedibus incessit: quod à capi-
 te odor in ærem dissipetur, à pedibus
 vero in caput recta feratur. In Aulula-
 ria Plauti 3, 5. *Myrobathryarii* sunt, qui
 calceamenta muliebricia, ut bene ole-
 rent, unguentis imbuebant. *Rad.*

28 *Venatus*] Strabo lib. 25. Tertio
 ad venationem (*procedit*:) ubi Bacchi-
 co more maxima mulierum caterva
 circumfunditur, stipatores exterius
 manent; nam via funibus obtexitur:
 quod si quis interius ad mulieres usque
 accedit, interficitur. Præcedunt regem
 tympana & tintinnabula. Cum in locis
 septis venatur, è folio sagittat, assisten-
 tibus ei duabus tribusve mulieribus ar-
 matis. cum in locis non clausis venat-
 ur, sagittat ab elephante. Ceterum
 vivacia ista etiam apud Persicos reges
 fuisse venatus causa, ex Xenophonte,
 Philostrato, Ammiano &c. notat Buis-
 sonius lib. 1. de regno Persarum.

Quam effectu:] Arrianum Ind. 3, 3.
 alia narrantem audi: *Sagittæ utuntur
 trium paulo minus cubitorum, nihilque
 est quod non Indici sagittarii telum pene-
 tret. non scutum, non thorax, aut aliud
 armatura genus, quantumvis validum*.
Rad. Nec omisit armaturam hanc In-
 dicam narrare Strabo lib. 15. Arabibus
 etiam Suidas tribuit *sagittas hominibus
 longitudinem aquantes, dicitque arcum
 intendere non manibus, sed pedibus insi-
 stentes nervo*. quod idem & de Indis
 Arrianus. *Freinsh.*

expeditio est, elephanti vehunt currum; & tantarum belluarum corpora tota contegunt auro. Ac ne quid perditis moribus desit, lecticis aureis pellicum longus ordo sequitur: separatum à reginæ ordine agmen est, æquatque luxuria. Feminæ epulas parant. ab iisdem³⁰ vinum ministratur, cujus omnibus Indis largus est usus. Regem mero somnoque sopitum in cubiculum pellices referunt, patrio carmine noctium invocantes deos. Quis credat inter hæc vitia curam esse sapientiæ? Unum³¹ agreste & horridum genus est, quos sapientes vocant. apud hos occupare fati diem pulchrum; & vivos se cre-³² mari jubent, quibus aut segnis ætas, aut incommoda valitu-

29 *Contegunt auro.*] De distinctione nondum assentior Acidalio, scribenti, *elephanti vehunt currum, &c.* vel, *vehunt curru:* quamquam Radexo placere non dissimulo. *Idem.*

A regina ordine agmen est,] Vulgo aliud *regina.* Forte mirandum fuit: *separatum illud à regina ordine, &c.* Ego non offendo: Pellicum, inquit, agmen separatum est ab ordine reginæ, nihil differens luxu. Quod & Persicorum morum fuit, ut supra 3, 3. vidimus. *Idem.*

30 *Largus est usus.*] Contra, ut Strabo lib. 15. innuit, Indis parcus fuit vini usus. præsertim Regi. nam si qua mulier Regem bene madidum occiderat, hoc præmii ferebat, ut cum illius successore matrimonio jungeretur, succederent vero filii in regnum. De Scythiis vero & Persis Plato lib. 1. de ll. tradit. eos vino præter modum & modestiam uti, ac perfundere vestes, beatum hoc vitæ genus existimantes. Diversa de Turcis Busbequius in Epistolis. *Loccenius.* Verum Chares apud Athenæum 10, 10. ait. Alexandrum in honorem Calani, quoniam Indi bibaces erant, meræ portiois certamen proposuisse. quod & Ælian, hist. var. 2, 41. refert. Et videtur tale quid innuere Plutarch. Alex, cap. 119. ubi Calanus

hortatur Macedonas, ut cum rege perpotare pergant. *Freinsh.*

Patrio carmine] Cujus præcipuum argumentum fuit, ut Rex bonis formis uteretur, & benignus erga subditos ac ἔυρεβλῶ surgeret. lege sis Philostrat. Apollon. 2, 14. *Loccen.*

Noctium invocantes deos.] Indos putata, non Græcos. Nihil ergo huç Erebus, Eumenides, Erinnyes & similia monstra. *Freinsh.*

31 *Quis credat*] Cicero Tuscul. 5, 27. *Quæ Barbaria India vastior aut agrestior? In ea tamen gente primum hi, qui sapientes habentur, &c.*

Sapientes vocant.] Ipsorum lingua *Brachmanes.* de quibus late Strabo lib. 15. Plin. 6, 19. Arrianus 6, 3. & Ind. 2, 12. Diodor. Sic. 2, 40. Vide & Oforium, Suidam, Stephanum, & Plutarchum; Pilonem in lib. de Abrahamo.

32 *Vivos se cremari*] Illustre hujus rei exemplum extat de Calano Indo apud Plutarchum cap. 119. ubi & de alio Indo, Cæsaris comite. Diod. 17, 91. Arrian. 7, 1. Suidam, Ælianum hist. var. 5, 6. De spontaneo autem illo Indorum vivicomburio plura Porphyrius libro 4. de abstinentia animal. Casaub. in Animadvers. ad Athen. 12, 7. Io. Meursius & Kirchman. de Funeribus.

valitudo est: expectatam mortem pro dedecore vitæ
 habent. nec ullus corporibus, quæ senectus solvit, ho-
 nos redditur: inquinari putant ignem, nisi qui spiran-
 33 tes recipit. Illi, qui in urbibus publicis moribus de-
 gunt, siderum motus scite spectare dicuntur, & futura
 prædicere. nec quemquam admoveere leti diem cre-
 34 dunt, cui expectare interrito liceat. Deos putant
 quidquid colere ceperunt; arbores maxime, quas vio-
 35 lare capitale est. Menses in quinos denos descripse-
 36 runt dies. anni plena spatia servant. Lunæ cursu no-
 tant tempora, non ut plerique, quum orbem fidus im-
 plevit; sed quum se curvare cœpit in cornua. Et idcir-

CO

bus. *Laccen.* Apud Strabonem tamen
 lib. 15. *Megasthenes nullum philosophis*
decretum esse de morte sibi consciscenda
affirmat; sed temerarios haberi, qui hoc
in se admittant. Scilicet loquitur de iis
 qui in urbibus habitant. quibus etiam
 idem decretum assignat *Curtius. Freinsh-*
heimius.

33 *Admoveere leti diem credunt,]*
 Mortem sibi consciscere neminem,
 nisi ex imbecillitate animi. *Freinsh.*

34 *Arbores maxime,]* Alexander
 Neapol. 6, 26. videtur legisse, *arb.*
maximas. vitiose. Variis autem genti-
 bus in more fuit arbores colere: qui-
 busdam nuper; aliis necdum omnino
 decessit. In Asiana Sarmatia arbores
 adhuc coli, itidem apud alios penitio-
 ris barbariæ populos, pro comperto
 habetur, vetustissima superstitione,
 quippe antiquitus *hac fuisse numinum*
templa, priscoque ritu simplicia rura
etiam nunc deo præcellentem arborem di-
cant; ait *Plinius* 12, 1. De lucis Ger-
 manorum, Græcorum, & Romano-
 rum commemorare supervacuum est:
 fecit jam *Dempsterus* ad antiq. *Rosi-*
ni 1, 13. *Freinsh.*

35 *Menses in quinos denos descripse-*
runt dies.] Sane verum est breviores
 menses esse, quam aliorum, cum qui-
 nisdénis tantum diebus constant. Sed

quomodo à Luna corniculata, si non
 etiam à plenilunio alternatim? & si
 à plenilunio, quomodo constant ea,
 quæ dicit non ab eo tempore putari,
 cum implevit orbem fidus? quid enim
 aliud est, quam à plenilunio? si quin-
 ideni dies mensi attribuantur, quomo-
 do constanter servabitur ille numerus,
 ut tandem rationes Lunæ non labas-
 cant? siquidem Lunares menses alter-
 nis pleni & cavi. De his rebus ita te-
 mere etiam doctissimi veterum pron-
 unciare solent. Si igitur semper à Lu-
 na corniculata, ergo menses non qui-
 nis diebus, ut perperam scribit auctor
 alioquin facundissimus, sed tricenis &
 undetricenis alternatim constabant.
 E. sane *Ignarius, Patriarcha Antioche-*
nius, scribebat olim mihi, *Indos &*
Sinas annum ad Lunæ cursum descri-
bere, eorumque neomenias putari

الهلال سن وروية id est, *ἀπὸ τῆς*
φάσεως φερχαεῖς. *Scaliger.*

36 *Se curvare cœpit in cornua.]* Ve-
 rum sane, cum Luna curvatur in cor-
 nua, *Indos* menses suos ordiri. Sed in
 cæteris quid velit *Curtius,* cur ego in-
 tellexerim, cum ipse qui scribebat, non
 intelligeret? Videtur tamen innuere
 eos annum suum in 24. menses tribue-
 re solitos. quod facile credo, ut à no-
 vilunio

co breviores habent menses, qui spatium eorum ad hunc lunæ modum dirigunt. Multa & alia traduntur, 37 quibus morari ordinem rerum, haud sane operæ videbatur.

vilunio una neomenia putetur, altera à plenilunio. *Scalig. de emend. temp. l. 2.* ubi plura de anno Indorum *priscorum*. Idem in prolegom. Canonum Itagog. demonstrat errare Curtium, eo quod corniculatam Lunam, quæ Græcè est *μηνοςειδης*, pro dimidiata, *ἀντι τῆς διχοτόμου* acceperit: scribendum ei fuisse, non utique ab orbe completo, sed à dimidiato menses Indorum computari. Varias autem annorum apud antiquos rationes tam ex Alexandro Neapolitano 3, 24. notisque ad eum Tiraquelli, quam præcipue ex dicto Scaligeri ope-

re cognosces.

Modum dirigunt.] Bongarf. conjiciebat *motum*. sicque recensuit Scaliger de emend. temporum. At vulgata lectio satis constat, & Freinshemio mihi que probatur. *Blanck.*

37 *Et alia traduntur,*] Quorum præcipuum, quod marito defuncto, uxores vivæ in rogum ejus infiliant. Quem morem adhuc nostra ætate durare notat Pontanus in hist. Urbis Amstelodam. 2, 24. ubi etiam Propertius & Strabo citantur.

Opera] Alii *opera prætium*.

CAP. X.

Varios India populos, mira felicitate, non tamen sine sanguine, Alexander subjicit.

NIGITUR Alexandro fines Indiæ ingreffo gentium suarum reguli occurrerunt, imperata facturi; illum tertium Iove genitum ad ipsos pervenisse memorantes; Patrem Liberum atque Herculem fama cognitos esse: ipsum coram adesse cernique. Rex benigne exceptos sequi jussit iisdem itinerum ducibus usus. Cæterum quum amplius nemo occurreret; Hephæstionem & Perdiccam cum copiarum parte præmit fit

1 *Fines Indiæ*] India trans Indum incipit, ut Arrian. in Indicis docet. Curtius Indiæ gentis nomine eos etiam gentes complectitur, quæ cis Indum sedes habent, ut sunt Astaceni, Assaceni, Nisæi, Peucelatæ, Turæi. Idem Strabo lib. 15. docet Indum fuisse limitem Indiæ, sed addit post ab Alexandro etiam ea quæ cis Indum sunt, Indis accensa. *Raderus.*

Herculem] De hoc tamen dubitat

Arrian. 4, 5. & alii. Maximus Tyrius orat. 38. ne dubitat quidem. *terram Indorum petiit, qua nunquam, ut dicebant ipsi, exercitum externum præterquam Bacchi & ipsius Alexandri admitterat.*

2 *Hephæstionem*] Sabellicus notat nostrum supra 8, 2. tradidisse, illum ab Alex. in Bactrianam missum, *expeditionis, ait, causa, an præsidii, parum liquet.* At expresse Curtius, *commeatus*

fit ad subigendos, qui averfarentur imperium: juffit-
 que ad flumen Indum procedere, & navigia facere, quis in
 3 ulteriora transportari poffet exercitus. Illi quia plura flumi-
 na superanda erant, fic junxere naves; ut folutæ plau-
 4 ftris vehi poffent, rurfusque conjungi. *Post fe Cratero*
cum phalange juffo fequi, equitatum ac levem armaturam
 eduxit; eofque, qui occurrerant, levi prælio in urbem
 5 proximam compulit. Jam supervenerat Craterus. ita-
 que ut principio terrorem incuteret genti nondum ar-
 ma Macedonum expertæ; præcipit *ne cui parceretur*, mu-
 6 nimentis urbis quam obfidebat, incenfis. Cæterum
 dum obequitabat mœnibus, fagitta ictus eft. Cœpit
 tamen oppidum, & omnibus incolis ejus trucidatis
 7 etiam in tecta favitum eft. Inde domita ignobili gen-
 te, ad Nysam urbem pervenit. Forte castris ante mœ-
 nia ipfa in fylveftri loco pofitis, nocturnum frigus ve-
 hementius quam alias horrore corpora adfecit, oppor-
 8 tunumque remedium ignis oblatum eft. Cæfis quippe
 fylvis flammam excitaverunt: quæ igni alita oppida-
 norum fepulchra comprehendit. vetufta cædro facta
 erant, conceptumque ignem late fudere; donec omnia
 9 folo æquata funt. Et ex urbe primum canum latratus,
 deinde etiam hominum fremitus auditus eft. Tum &
 oppidani hoftem; & Macedones ipfos ad urbem venif-
 fe

in hyemem paraturum. Intelligendum
 igitur, cum mandato ifto perfunctum
 interim ad Alexandrum reveriffè.
 Nam & Arrianus 4, 4. confentit Cur-
 tio. *Freinsh.*

3 *Junxerent naves;*] Vide an non re-
 cius *struxere*, & forte an Curtius fic
 fcripferit. Hoc autem modo etiam
 Annibal Tarentinos naves, verum in-
 tegras, plauftris tranfvehere docuit
 apud Livium 25, 11. Argonautæ fuam
 humeris tranfportarunt. Iulian. 32, 3.
 eorumque exemplo Ifiorum condito-
 res Colclii. Apud Nilum Æthiopes na-

ves fuas *plicatiles humeris tranfporterunt*,
quoties ad caracas ventum eft. Pli-
 nius. 5, 9. *Idem.*

5 *Terrorem incuteret*] *Pro belli ini-*
tiis, dux aut timeretur, aut fpernitur. Gru-
 terus in Tacitum difcurfu octavo, ubi
 vide.

7 *Ignobili gente,*] Non video quo-
 modo hujus regia fit Mazagæ, quam
 urbem Afflacani fuiffe infra 8, 10 tra-
 dit, nec ignobilis gentis, nec dum
 Alexandro aditæ. Arrianus 4, 4. Af-
 pios, Thyæros, & Arfacos tum tem-
 poris expugnatos narçat. *Freinsh.*

se cognoscunt. Jamque Rex eduxerat copias, & mœ- 10
 nia obsidebat; quum hostium, qui discrimen tentave-
 rant, obruti telis sunt. Aliis ergo deditioem; aliis pu-
 gnam experiri placebat; quorum dubitatione cœm-
 perta *circumsideri tantum eos, & abstineri cadibus* jussit.
 tandemque obsidionis malis fatigati dedidere se. *A Li- 11*
bero Patre conditos se esse dicebant; & vera hæc origo erat.
 Sita est sub radicibus montis, quem *Meron* incolæ ad- 12
 pellant. inde Græci mentiendi traxere licentiam, *Iovis*
femine Liberum patrem esse calatum. Rex situ montis co-
 gnito ex incolis, cum toto exercitu, præmissis com-
 meatibus,

11 *A Libero*] Idem Arrianus Indi-
 corum principio. Philostrar. 2, 1. & 4.
 Isidorus 15, 1. Stephanus *ἄξι πόλειον*.
 De Bacchi in Indos expeditione lon-
 gam fabulam conscripsit Nonnus. Go-
 ropius in Indo-Scythicis Liberum il-
 lum Noam fuisse contendit. Ego cum
 Arriano 5, 1. (ubi illi hac de re sermo)
consuerm, ea qua de diis veteres fabulis
suis conscripsere, non esse nimium curiose
investiganda. Idem.

12 *Meron*] Quasi diceret *femur*.
 Vnde nota Græcorum fabula: extincta
 fulminis ictu Semele gravida, Iovem
 imperfectum adhuc infantem femori
 suo insuiffe, donec completis mensi-
 bus Bacchum eniteretur. Arrianum In-
 dic. 1, 2. nec interpretes perceperunt,
 nec Raderus recte exponere visus est:
Mons vero urbi vicinus, ad cujus radi-
cem sita est Nysa, Merus, hoc est femur,
vocatur ob infortunium, quod illi statim
ac natus est accidit. Infortunium, ait
 Raderus, Diodorus Sic. 3, 64. explicat:
 Cum ergo Semele precibus à Iove ex-
 tortisset; ut pari se æque Iunonem ho-
 nore dignaretur, tonitru & fulmine
 armatus ille accessit, quorum vim cum
 puella sufferere non posset, exanimata
 abortum fecit. Infantem vero Iupiter
 confestim exceptum femori insuit, eum-
 que ad justum incrementi tempus enixus
 Nysam Arabiæ deportavit, &c. Sed in-
 duxit eos in errorem quibus vocata

mutatio, quam inconsulto commise-
 runt, quibus fabulam de Baccho his
 genito tangi non suboluerat. Scripsit
 Arrianus: *Τὸ ὄρος, &c. Μηρός κληί-*
ζεται, ἐπὶ τῇ συμφορῇ ἣ πνε ἐξ ἐ-
σσεῖ αὐθις γινόμενον. Mons, &c.
vocatus est Femur, ab eventu qui Bac-
cho accidit, ut iterum nasceretur. αὐ-
θις ergo scribendum, non αὐθις. Non
 enim ex priore partu, si ita vocandus
 est abortus, mons ille nomen accep-
 tit, sed ex sequenti. Ab eo eventu *Δι-*
μόταρ appellatus est Bacchus apud
 Athenæum 2, 2. Qua de causa & *Δι-*
γυρομεδον vocari in Etymologico scri-
 bitur. *Μηροβραφῆ* quoque hinc vo-
 catum fuisse, sive *femori insutum*, Eu-
 stath. ad Dionys. vers. 1159. notat.
 Sic ergo legendum apud Arrianum.
 At ipsam hanc, omnesque reliquas de
 Baccho fabulas ab Oriente in Græciam
 pervenisse, ipsis quoque nominum ar-
 gumentis erudite probat Heinsius à pr.
 Aristarchi sacri. Vbi ait, ex femore Io-
 vis editum nihil aliud significare, quam
 à deo factum: Hebræo loquendi more.
 Fabulam autem illam suo more suavi-
 ter ridet Lucianus in dialogis deorum
 dial. 9. Cæterum eundem montem
 etiam communi cum urbe vocabulo
Nysæ vocaverunt Sidonius epist. 2, 9.
 & quos ibi citat Savaro: quibus adde
 Plinium 8, 39. & Philostrar. 2, 4
Ereinshemius.

meatibus verticem ejus adscendit. Multa hederæ vitif-
 que toto gignitur monte; multæ perennes aquæ ma-
 14 nant. Pomorum quoque varii salubresque succi sunt,
 sua sponte fortuitorum seminum fruges humo nutrien-
 te. Lauri baccæque & multa in illis rupibus agrestis
 15 est sylva. Credo equidem non divino instinctu, sed
 lascivia esse profectos, ut passim hederæ ac vitium folia
 decerperent, redimitique fronde toto nemore similes
 16 Bacchantibus vagarentur. Vocibus ergo tot millium,
 præsidem nemoris ejus deum adorantium, juga montis
 collesque resonabant; quum orta licentia à paucis,
 17 ut fere fit, in omnes se repente vulgasset. Quippe velut
 in

13 *Adscendit.*] Idem Arrian, 5, 1. tradidit, & Justinus 12, 7. Sed negat Philostratus 2, 4. Alex. Macedonem affirmant orgia in monte Nysæ celebrasse: veruntamen qui Nysam incolunt, asserunt, Alexandrum nequaquam montem ascendisse, quanquam id vehementer cuperet, quod esset tum honoris cupidus, tum etiam vetustatis amator. timuisse autem, ne vitibus conspectis Macedones (qui eas longo jam tempore non viderant) domesticarum rerum desiderio caperentur, neve cupiditas vini eos invaderet, jamdiu bibendæ aquæ assuefactos. His de causis Nysam prætergressus, in radicibus montis vota sacraque peregit, &c. Adhuc deinde: se non ignarum eorum quæ de Alexandro proderentur, scriptorum auctoritatem veritati posthabuisse.

Hedera] Quæ nusquam alibi apud Indos nascitur. Arrian, 5, 1. Qui pro argumento id habet Nysæ à Baccho conditæ, cujus insigne est hederæ. Rationem ejus rei forte expiscemur ex Plutarchi Alex. cap. 66. *Harpalo qui regionis Babylonice relictus præfectus fuit, studentis Græcis plantis regiam & ambulationes excolere, cetera responderunt, unam respuit tellus hederam, quam semper corruptum impatientem ejus intemperici, quod hæc frigidis gaudeat, illa*

ferveat. Vtique auctori tradita complectuntur ista Plinii 16, 34. Edera jam dicitur in Asia nasci. negaverat Theophrastus: nec in India, nisi in monte Mero. Quin & Harpalum omni cura laborasse, ut fereret eam in Medis, frustra. Alexandrum vero ob raritatem ita coronato exercitu, victorem ex India rediisse, exemplo Liberi patris. *Freinshemius.*

16 *Quum orta licentia à paucis,*] Quod plures paucioribus impune abire vident, idem strenuè audent. Tacitus 1. *Annal. Audito sine Augusti, multitudo exercitus lascivia sueta, laborum intolerans, implere caterorum rudes animos. Proinde licentiæ repagula in principio sunt ponenda: ne tempore robusta fiat. Loccenius.*

Vt fere fit,] Non enim ibi consistunt exempla, unde caperunt, sed quamlibet in tenuem recepta tramitem, latissime evagandi sibi viam faciunt. Vellei. 2, 3. *Infra mortalibus natura, propere sequi, qua piget inchoare.* Tacit. H. 1. 55.

Se repente vulgasset.] Ms. Dan. in homines serpente. Pal. 1. in hom. serpen. relicto interstitio ad illa usque *Quippe, &c.* Vnde conjicit Freinshemius scripsisse Curtium, resonabant, orta licentia à paucis (ut fere fit) in omnes serpente. *Quippe, &c.* nec revera inepte.

in media pace, per herbas congestamque frondem prostraverant corpora. Et Rex fortuitam licentiam non averfatus, large ad epulas omnibus præbitis, per decem dies Libero Patri operatum habuit exercitum. Quis neget eximiam quoque gloriam sæpius fortunæ, quam virtutis esse beneficium? quippe ne epulantes quidem, & sopitos mero adgredi ausus est hostis, haud secus Bacchantium ululantiumque fremitu perterritus, quam si præliantium clamor esset auditus. Eadem felicitas ab Oceano revertentes temulentos commessantesque inter ora hostium textit. Hinc ad regionem, quæ *Dadala* vocatur, perventum est. 19 Deseruerant incolæ sedes, & in avios sylvestresque montes confugerant. Ergo *Acadera* transit, æque uſta & de-

18 *Gloriam sapius fortuna,*] Lib. x. noster: *Alexandrum plus debuisse fortuna quam virtuti.* ubi fufius *Loccen.*

Quam virtutis esse beneficium?] Sunt enim quidam hoc astro, ut iis ad *amplitudinem, & gloriam, & ad res magnas bene gerendas, divinitus adjuncta Fortuna videatur.* Cicero pro L. Manil. cap. 16. *Homines ad Pompejanum illud elogium, majore fortuna quam sapientia* Sallust. de Rep. orat. 1, 8. *Quibus dormientibus dii omnia conficiunt.* Terent. Adelph. 4, 5. *Reti urbes capiunt:* Probus Timoleonte. *Et in finum iis de cælo Victoria devolat.* Liv. 7, 12. *Quos poëta quoque depinxit Theognis* vers. 161.

Multis mens læva est, sed eisdem numina dexteri;

Quæis male quod cæptum est, vertit & in melius.

Hæc Lipsius Polit. 4, 9. Eleganter etiam Plinius 7, 28. post enumerata plura insignis fortitudinis exempla. *Sunt in his quidem virtutis opera magna, sed majora fortuna.* Apud Tacit. H. 3, 59. *fortuna Flaviani ducibus non minus saepe quam ratio adfuit.* Contra *Inguio merum fortuna magis quam virtus deseruit.* Idem Tacit. 2, 21.

Hostis,] Non quia in gratiam deditioe acceptus, ut explanant; sed quia ob gloriam exercitus Macedonici nihil, etiam contra securos & imparatos, audebat moliri.

19 *Dadala*] *Dadala* Dædalorum, ut Glareanus arbitratur, numero multitudinis, gens & regio nostro Curtio Indica. Iustinus 12, 7. *Dadalos montes* appellat. Ptolemæus 7, 1. *Dadala* facit civitatem Caspiræorum intra Gangem. Stephanus multas hujus nominis civitates enumerat. Hic ergo civitas aut regio est Indiæ cis Indum Curtio: Ptolemæus paulo latius regionem intra Gangem accipit, cui præter Arriani Ind. rer. 1, 4. sententiam etiam populos cis Indum adjungit, *Raderus.*

Deseruerant sedes,] Ea Germanis olim bellandi ratio. Dicemus ad Tacit. 1, 56, *omissis pagis vicisque in silvas disperguntur.*

Acadera] Quidam Impr. *Adaca* Viderentur *Andaca* Arriani 4, 4. Quam tamen urbem hic non desertam à suis, sed deditam scribit.

Vſta] Non credo huic verbo. Non enim incendisse apparet, saltem reliquisse. Scribam ergo *vasta*: quod & tu scribe,

- 20 & destituta incolentium fuga. Itaque rationem belli necessitas mutavit. divisis enim copiis pluribus simul locis arma ostendit; oppressisque, & qui expectave-
- 21 rant hostem, omni clade perdomiti sunt. Ptolemæus plurimas urbes; Alexander maximas cœpit: rursus-
- 22 que, quas distribuerat, copias junxit. Superato deinde Choaspe amne Cœnon in obsidione urbis opulentæ, Beziram incolæ vocant, reliquit. ipse ad Mazagas venit. Nuper Assacano, cujus regnum fuerat, demortuo; regioni urbiq; præerat mater ejus Cleophes.
- 23 Triginta millia peditum tuebantur urbem, non situ solum, sed etiam opere munitam. Nam qua spectat Orientem, cingitur amne torrenti, qui præruptis
- utrim-

scribe, si quid mihi credes. *Acidalius.* Quem sequitur editio Raderi.

20 *Rationem belli necessitas mutavit.*] Vere dictum à Stephano Rege Poloniae, experientia bellica probat: *Pugna locum, aliter in campo eligi, aliter in adium penetrabilibus cogitatione designari.* Pro loco enim, tempore & occasione, belli ratio vel instituenda, vel mutanda est. *Loccen.*

Et qui] Bongarsii Codd. urbi non: unde ille; *oppressisque ubi non expectaverant hostem, &c.* valde probabiliter. At ed. Modii: *& qui non, ejecta voce urbe, quæ aliis hæret.* Ex quo Acidalius. *oppressisque orbe, qui non expect. hostem.* Id est, in circulum, undequaque, ab omnibus partibus. ut supra 4, 13. *totam aciem orbe munire.* Cui simile esset illud Juliani Orat. 1. Cum delectam ex omni exercitu armatorum manum misisses, posteaquam ad hostem eam pervenisse sensisti, tum cum omnibus copiis progressus es, iisque in orbem circumdatis, *κύκλω περιχρών,* de omnibus victoriam reportasti.

22 *Choaspe amne,*] *Choën* vocare videtur Arrianus 4, 4. Eundem esse cum Persico Choaspe nemo mihi facile persuaserit. eaque opinio à Cordoua 121 Didascalia cap. 31. abunde refutatur.

Nec procul adeo absum, ut credam, in Curtio & Strabone lib. 15. *Choën* pro *Choaspen* legendum, verumque nomen audacia correctorum in notius transiisse, quod sexcentis alijs accidit. Strabo *Choaspen* hunc Indicum in *Cophem* exire tradit: *Choën* etiam suum Arrianus haud procul à *Cophe* disjungit. *Freinsh.*

Beziram] Arrian. 4, 5. *Bazira*, non *Beziram* appellat.

Mazagas] Arrianus 4, 5. & Ind. 1, 3. *Massaga* vocat: *Massaca* Siculus Ind. lib. 17. *Μάσσογαι* Strabo lib. 15. maximam Assacenorum, seu Assacanorum, seu Massacanorum urbem. *Raderus.* Animadverto autem plurima hujus regionis urbium vocabula plurative in a terminari: *Dadala*, *Acadera*, *Bezira*, *Massaga*. unde apparet non sponte Curtii *Beziram* & *Mazagas* hic legi. *Freinshemius.*

Cleophes.] Arrianus non parum discrepans, regem *Assacenum* appellat, & ejusdem vocabuli gentem inculcat. Ac tamen & matrem, & uxorem & filiam in Alexandri potestatem venisse dicat, tamen nomina omnium suppressit. Nobis è Iustino *uxorem Cleophidem* esse placet. Quæ cum concubitu suo regnum ab Alexandro redemisset, filium ex eo natum eundem Alexandrum nuncu-

utrimque ripis aditum ad urbem impedit. ad Occiden- 24
 tem, & à Meridie velut de industria rupes præaltas ad-
 molita natura est, infra quas cavernæ & voragines lon-
 ga vetustate in altum cavatæ jacent: quaque desinunt,
 fossa ingentis operis objecta est. xxxv stadia murus 25
 urbem complectitur, cujus inferiora saxo, superiora
 crudo latere sunt structa. Lateri vinculum lapides
 sunt, quos interposuere, ut duriori materiæ fragilis in-
 cumberet, simulque terra humore diluta. Ne tamen 26
 universa consideret; impositæ erant trabes validæ, qui-
 bus injecta tabulata muros & tegebant, & pervios fe-
 cerant. Hæc munimenta contemplantem Alexan- 27
 drum, consilii que incertum, quia nec cavernas nisi ag-
 gere poterat implere, nec tormenta aliter muris ad-
 movere; quidam è muro sagitta percussit. Tum forte 28
 in suram incidit telum: cujus spiculo evulso *ad moveri*
equum jussit; quo vectus ne obligato quidem vulnere,
 haud segnus destinata exsequabatur. Cæterum quum 29
 crus saucium penderet, & cruore siccato frigescentis
 vulnus adgravaret dolorem, dixisse fertur; *se quidem*
Iovis filium dici, sed corporis agri vitia sentire. Non tamen 30
 ante

nuncupavit, postquam successorem re-
 liquit. Legendi Strab. l. 15. Arrian. 4. 5.
 Curtius. Iust. 12. 7. Orofius 3. 19. Qui
 ut præterea inter se discordent, inde
 qui volet, cum repetat, tum conciliet.

Reineccius in regno Indico.

23 *Ripis*] Ex Mss. est. alii *rupibus*,
 inepte.

25 *Urbem*] Conjeceram *urbis* legen-
 dum, ut exiret ea fere phrasis, qua su-
 pr. 5. 1. *Totius operis ambitus cæclviii.*
stadia complectitur. Postea cognovi
 Bongarsio quoque idem visum. Nisi
 forte scriptum fuit xxxv stad. murus,
 quod legerunt; *Triginta quinque stadia*
murus: cum debuissent; *Trig. quinque*
stadiorum murus. Freinsh.

Simulque terra] Clarius, & fort-
 tasse verius ita: *simulque terra humore*

*diluta tandem universa consideret, im-
 posita trabes, &c.*

28 *Tum forte*] Alii, *Cum forte*-
 utrumque ineptum delendumque bene
 judicavit Acidalius.

29 *Frigescentis vulnus*] Dum enim
 caler, abest dolor: ut supra 4. 15. Sta-
 tius 11. 544.

Ille dolens nondum, sed ferri frigore
primo

Territus.

Corporis agri vitia] Plutarch. cap. 50.
Postea sagitta ictus, atque ingenti pres-
sus dolore: Hic, inquit, amici, qui fluit
sanguis est (humanus.)

Non talis diis ut solitus manare bea-
tis.

Versus hic Homericus est Iliad. 5. 340.
 ubi Poëta Venerem caput à Diomede
 vulgus-

ante se recepit in castra, quam cuncta prospexit, & quæ fieri vellet, edixit. Ergo sicut imperatum erat, alii extra urbem tecta demoliebantur, ingentemque vim materiæ faciendo aggeri detrahebant: alii magnarum arborum stipites cumulis ac moles faxorum in cavernas
 31 deiciebant. Jamque agger æquaverat summæ fastigium terræ; itaque turres erigebantur, quæ opera ingenti militum ardore intra nonum diem absoluta sunt. Ad ea visenda rex nondum obducta vulneri cicatrice processit; laudatisque militibus *admoveri machinas* iussit: è quibus ingens vis telorum in propugnatores effusa
 32 est. Præcipue rudes talium operum terrebant mobiles turres, tantasque moles nulla ope quæ cerneretur adductas, deorum numine agi credebant. *pila quoque muralia, & excussas tormentis prægraves hastas* negabant *con-*
 33 *venire mortalibus.* Itaque desperata urbis tutela concessere in arcem. Inde, quia nihil obfessis præter deditio- nem placebat, legati ad regem descenderunt veniam
 34 peturi. Qua impetrata, regina cum magno nobilium feminarum grege aureis pateris vina libantium proces-
 fit.

vulneratam. Idem Plut. de Fort. Alexand. 2, 21. adducit eundem Homerii locum, ubi de eodem vulnere loquitur. *Rad.* Idem in apophtheg. cap. 39. Alexandro dictum hoc tribuit. Sed & Seneca epist. 59. *Omnes jurant me Iovis esse filium, sed vulnus hoc hominem esse me clamat.* Scilicet Seneca & Curtius rem expresserunt, verbis neglectis. Versum autem istum Homericum non ab ipso Alexandro, sed ab Anaxarcho velut exprobrante ementitam divinitatem prolatum Laërtius tradit. Alii Callistheni, vel Dioxippo adscribunt. *Freinshemius.*

30 *Cumulis*] Hoc non intelligo, nisi quis exponat pro cumulatum. quod quidem feram. malim autem hic reperisse, *arborum stipites cum ramis.* ut è simili negotio ad Tyrum supra 4, 3. ac mox 8, 11. *nudos stipites jaci iussit,*

ob causam quæ ibi exponitur. *Idem.* 32 *Deorum numine agi credebant.*] Sic Galli apud Cæs. de bel. Gall. 2, 31. dicebant: *non se existimare Romanos sine deorum ope bellum gerere, qui tanta altitudinis machinationes, tanta celeritate promovere, & ex propinquitate pugnare possent.*

34 *Qua impetrata,*] Diodorus 17, 48. qui ex alta lacuna hic rursus emerfus persequitur historiam, rem hic perfide gestam ab Alexandro memorat, & inustam gloriæ ipsius notam etiam Plutarchus cap. 103. testatur: Arrianus 4, 5. colorem factis inducit, & scelus Alexandri dissimulat. Alexander ergo cum regina pactus illam in gratiam recepit: sed mercenariis militibus, quibus data fide promiserat se incolumes dimissurum, necem attulit. *Raderus.*

fit. Ipsa genibus regis parvo filio admoto, non veniam modo, sed etiam pristinae fortunae impetravit decus. quippe adpellata regina est; & credere quidam, plus forma, quam miserationi datum. Puero quoque certe postea ex ea utcumque genito, Alexandro fuit nomen.

36 Alexandro] Quem & successorem habuit. Iustin. 12, 7. Vnde forsitan nata fabula de Balascia provincia, cujus Reges, qui iure hereditario sibi invicem succedunt ab Alex. Magno originem duxisse feruntur. M. Paul. Venetus 1, 34.

CAP. XI.

Aornus petra & arx inaccessa ab Alexandro oppugnatur, & ab obsessis relicta capitur.

HINC Polypercon ad urbem Oram cum exercitu missus inconditos oppidanos praelio vincit: intra munimenta compulsos sequutus urbem in ditionem redigit. Multa ignobilia oppida deserta à suis, venire in regis potestatem. Quorum incolae armati petram Aornon nomine occupaverunt. Hanc ab Hercule frustra obsessam esse: terra-

1 Oram] Alias oportet esse Oritas apud Arrian. 6, 4. Gadrosis conterminos. de quibus infra 9, 10.

2 Aornon] Petra ἄορνος est Averna, qua non transmittunt aves, aut illico pereunt. Ejusmodi plures variis in regionibus traduntur, Lycophron apud Eustathium circa Adiabenum hujusmodi pestilentem locum esse testatur, os nempe fontis cujusdam avernum & aornum, avibus invium, quod inde pestifer spiritus exhalet, qui statim exanimet, quicquid spirans deprehenderit. Quapropter (inquit Dionysius versu 1151) illum Aornin appellant. loquitur de hac ipsa Curtiana petra. [Non propterea eam sic vocatam ait Dionysius; sed quod sit ardua, Veloces quam vix ingrediuntur aves.] De hujusmodi locis avernis eleganter Lucretius canit 6, 788.

Nunc age, Averna tibi qua sint loca
sunque, lacusque,

Expediam, quali natura praeclita constant.

Principio, quod averna vocantur, nomen id ab re

Impositum est, quia sunt avibus contraria cunctis, &c.

Et princeps poetarum Aeneid. 6, 237. Spelunca alta fuit, vastoque immanis hiatus, &c.

Vnde locum Graeci dixerunt nomine Avernum.

De Cumano lacu loquuntur, cujus etiam Aristoteles ἄετι Ἰαυμασίων ἀκρωμάτων mentionem fecit, quem & ipse ἄορνος ab avibus appellat. quamquam ibi nullam nominis rationem reddit. Sed in eodem libro haud procul ab Eridano de alio loco tradit, cujus aqua calens aves supervolantes dejiciat & enecet. Raderus.

Ab Hercule] Cum Arrianus 4, 5. idem quod alii de Hercule frustra Aornon tentante scripsisset, aliud tamen

3 *terraque motu coactum abſistere* fama vulgaverat. Inopem
 conſilii Alexandrum, quia undique præceps & abrupta
 rupes erat; ſenior quidam peritus locorum cum duobus
 filiis adiit, *ſi præcium operi eſſet, aditum ſe monſtraturum eſſe*
 4 promittens. LXXX talenta conſtituit daturum Alexan-
 der; & altero ex juvenibus obſide retento, ipſum ad
 5 exſequenda, quæ obtulerat, dimiſit. Leviter armatis
 dux datus eſt Mullinus ſcriba regis. Hos enim circum-
 itu, qui fallerent hoſtem in ſummum jugum placebat
 6 evadere. Petra non ut pleræque modicis ac mollibus
 clivis in ſublime faſtigium creſcit; ſed in metæ maxime
 modum erecta eſt: cujus ima ſpatioſiora ſunt, altiora
 in arctius coeunt, ſumma in acutum cacumen exſur-
 7 gunt. Radices ejus Indus amnis ſubit, præaltus utrim-
 que

in Indicis 1, 20. prodidit, ubi affirmat,
 tantum *Macædonicam fuiſſe faſtan-
 tiam*. Strabo lib. 15. ter ab Hercule
 fruſtra tenratam ſcripſit. *Rad.*

Terraque motu] Quasi divinitus im-
 miſſo. ſic apud Xenoph. lib. 3. hiſt.
 Græc. *Exercitum Agis ducens per Acha-
 jam non procul à Lariffa, Eleorum
 agrum eſt ingreſſus. Quumque jam in
 hoſtico eſſet exercitus, ac regio vaſtare-
 tur, terra concuti cæpit. Tum Agis, qui
 divinitus hoc accidiffe prodigii duceret,
 relicto Eleorum agro, diſiſit exercitum.*
 Nec valde abit, quod Hannibale cum
 Romanis ad urbem pugnaturo, tem-
 peſtas interceſſit prælio. Vide Li-
 vium 26, 11.

4 *LXXX talenta*] Glareano ni-
 mium hoc videbatur, eoque reponebat
 octo. nam 80. talenta 48000. Philip-
 pæos efficiunt: nimium ſane, niſi Ale-
 xander fuiſſet, qui promiſerat. Equi-
 dem Diodorus etiam 17, 85. *ingens
 opera præcium promiſſum ait.* Certe no-
 rum eſt, quam & dives, & liberalis fue-
 rit Alexander: ne ſui diſſimilem fuiſ-
 ſe putemus, in negotio unde tanta glo-
 ria ſperaretur. *Freinſhemius.*

5 *Qui fallerent*] Potius *quo fallerent*:
 aut, *qui falleret.*

7 *Indus amnis ſubit,*] Idem Diodo-
 rus 17, 85. Idem quoque Strabo lib. 15.
*cujus radices Indus non procul a fontibus
 bis alluit.* Nec verum eſt quod Glareanus
 ait à Siculo tradi hæc in Bætris
 acta. diſerte ait, in India Aornum ſi-
 tam, & poſt Nyſam expugnatam. Si
 legiſſet Glareanus capita Indicis lib. 17.
 animadvertiſſet, & quæ deſiderantur,
 & illud ſigillatim, *ἑμβολὴ εἰς τὴν
 Ἰνδικήν*, & quæ ſequuntur de Nyſa &
 Maſſacis, de Aorno & Taxili. Nec
 fuit quod negligentia notaret & ride-
 ret auctores, & inter hos Curtium hoc
 loco, qui dixerit Aorni radices ab Indo
 allui, deinde 8, 12. *ſextiſdecimu* de-
 mum *caſtris* Alexandrum expugnata
 Petra ad Indum perveniſſe. Curtius
 enim ſignavit locum Indi quo trajecit,
 illum jam grandem & altum & latum.
 Petra autem Aornos non procul à fon-
 tibus Indi ſita erat, ut docet Strabo.
 Receſſit enim Alexander ruruſus ab In-
 do profeſtus ad Embolima, & angu-
 ſtias cis Indum adhuc ab Eryce cum
 20000. obſeſſas, quem hoſtem noluit
 à tergo relinquere Alexander, ne cis
 Indum occupata & pacata Eryx turba-
 ret & reciperet. Atque inde demum
 ſextiſdecimis caſtris, ſive xv. diè ad
 Indum,

que asperis ripis: ab altera parte voragine eluviesque præruptæ sunt. Nec alia expugnandi patebat via, quam ut replerentur. Ad manum sylva erat, quam rex *ita* 8 *cædi* jussit, ut nudi stipites jacerentur: quippe rami fronde vestiti impedissent ferentes. Ipse primus truncam arborem jecit; clamorque exercitus index alacritatis sequutus est, nullo detrectante munus, quod rex occupasset. Intra septimum diem cavernas expleverant; 9 quum rex sagittarios & Agrianos jubet per ardua niti. juvenesque promptissimos ex sua cohorte xxx delegit. Duces his dati sunt Charus & Alexander; quem rex 10 *nominis, quod sibi cum eo commune esset, admonuit.* Ac pri-

Indum, ubi illum Hephæstion ponte jam facto exspectabat, Alexander pervenit. *Raderus.*

8 *Nudi stipites jacerentur.*] Precium est comparare locum ex 33. lib. Livii, quem agnosco genuinum magni scriptoris istius partum: Vallo & Macedones, & Græci usi sunt, sed usum nec ad commoditatem ferendi, nec ad ipsius munitionis firmamentum aptaverunt. Nam & majores & magis ramosas arbores cædebant, quam quas ferre cum armis miles posset, &c. Romanus læves & bifurcos perosque & trium, aut complurium quatuor ramorum vallos cædit, ut & suspensis ab tergo armis ferat plures apte miles, &c. *In quibus verbis pro* & trium, aut complurium *lege*, vel trium, aut cum plurimum. Polybius 17, 14. unde hæc desumptra, ut plurimâ apud Liv. Παρά τῃ Παλαιῶν δύο κεραιῶν ἢ τρεῖς ἔχουσιν οἱ χόρακός, ὁ τε ἵ πλεῖστος, τε τριῶν. Tales stipites hic ergo parari jussit Alexander, quos & Arrianus 4, 5. χόρακος appellat: *Sub lucem milites singulos centum palos* (Romanis vallos) *cadere jubet*, Freinsh.

Ipse primus truncam arborem jecit;] Perficit Dux laborem militarem, dum tantum inchoat. Nam prinæ imperatoris manui libenter supremam addunt milites, & nefas ducunt non sequi

sic præventem. Alexander Farnesius in obsidione Sichemii comportatis quotquot in exercitu erant ferramentis, atrepto ipse ligone, inuitusque præcipuos qui aderant, copiarum duces, moliri terram primus œcepit. Ac statim facinus æmulatos ingenti alacritate nobilissimos quosque ordinum ductores; tum demum centuriones ac reliqui milites, qui averfari opus initio videbantur, tanta contentione securi sunt, ut ea ipsa nocte, quamvis fatigati diurna pugna, quatuor horarum spatio non modo tumulum portæ obicem depresserint, sed illa eadem aggesta intra opidium terra, munitionem adversus arcem, collocatis in ea tormentis exstruxerint. Unde defensores rei admiratione metuque exanimati se dediderunt, ut facundus ille Strada lib. 9. belli Belg. refert. Verè Sallustius dixit: *Militibus ex æquatus cum imperatore labor volentibus est.* Loccen.

Index alacritatis] Qualis apud Tacitum 3, 46. exercitus Romani. & Livium 3, 62. *ingenti alacritate clamor est sublatas.* Ita Curtius alibi. De clamore in præliis edito supra ad 3, 10.

10 *Quem rex nominis, quod sibi cum eo commune esset, admonuit.*] Non exiguus est virtutis stimulus in generosis animis, nomen ipsi cum excellenti viro commune, vel rei insignioris notari

ino, quia tam manifestum periculum erat; ipsum regem
 I I discrimen subire non placuit: sed ut signum tuba datum
 est; vir audaciæ promptæ conversus ad corporis custo-
 des *sequi se* jubet, primusque invadit in rupem. Nec
 deinde quisquam Macedonum substitit: relictisque
 I 2 stationibus sua sponte regem sequebantur. Multorum
 miserabilis fuit casus, quos ex prærupta rupe lapsos
 annis præterfluens hausit; triste spectaculum etiam
 non periclitantibus: quum vero alieno exitio, quid
 ipsis timendum foret, admonerentur; in metum miseri-
 cordia versa, non extinctos, sed semetipsos deflebant.
 I 3 Et jam eo perventum erat, unde sine pernicie nisi vi-
 ctiores redire non possent; ingentia saxa in subeuntes
 provolventibus barbaris, qui perculsi instabili & lu-
 I 4 brico gradu præcipites recidebant. Evaserant tamen
 Alexander & Charus, quos cum xxx delectis præmise-
 rat rex, & jam pugnare cominus ceperant: sed quum
 superne tela barbari ingererent, sæpius ipsi feriebantur,
 I 5 quam vulnerabant. Ergo Alexander & nominis
 sui, & promissi memor; dum acrius quam cautius di-
 I 6 micat, confossus undique obruitur. Quem ut Charus
 jacentem conspexit, ruere in hostem omnium præter
 ultionem immemor cœpit; multosque hasta, quosdam
 gladio interemit. Sed quum tot unum intercesserent
 I 7 manus, super amici corpus procubuit exanimis. Haud
 secus quam par erat, promptissimorum juvenum cæte-
 rorumque milium interitu commotus rex signum rece-

ptui
 continens, cujus enim personæ vel rei
 nomen participant, ejus facta decora-
 que æmulari student. Hinc Hesiodus:

Πολλάκι κ' ἑὸν ὄνομα ἴερον.

Nomen sepe afficit ipsum.

Inter Stoicorum placita erat, ut unus-
 quisque suo nomine velut officii ad-
 monitore uteretur: qua de re lectu di-
 gna exstat Epicteti dissertatio apud Ar-
 rianum lib. 2. Dissert. cap. 10. Cassio-
 dorus lib. 8. Var. ep. 11. *Cum omni*

*appellatio ad declarandas res videatur
 imposta, nimis absurdum est portare no-
 men alienum; & aliud dici quam possit
 in moribus inveniri. Unde Alexander
 M. incidens in adolescentem sibi cog-
 nominem, sed malis moribus prædi-
 tum, dixisse fertur: Adolescens aut no-
 men muta, aut mores. Loccen.*

I 3 *Qui perculsi instabili*] Imo
 quis perculsi pro, quibus, nimirum
 saxis.

ptui dedit. Saluti fuit, quod sensim & intrepidi se re- 18
 ceperunt; & barbari hostem depulisse contenti, non
 institere cedentibus. Cæterum Alexander quum sta- 19
 tuisset desistere incepto (quippe nulla spes potiundæ
 petræ offerebatur) tamen speciem ostendit in obsidio-
 ne perseverantis. Nam & itinera obsideri iussit; & turres
 admoveri; & fatigatis alios succedere. Cujus pertinacia 20
 cognita, Indi per biduum quidem ac duas noctes, cum
 ostentatione non fiducia modo, sed etiam victoriæ epu-
 lati sunt; tympana suo more pulsantes. tertia vero nocte 21
 tympanorum quidem strepitus desierat audiri: cæte-
 rum ex tota petra faces refulgebant, quas accenderant
 barbari, ut tutior esset ipsis fuga, obscura nocte per in-
 via saxa cursuris. Rex Balacro, qui specularetur, præ- 22
 misso, cognoscit petram fuga Indorum esse desertam. tum
 dato signo, ut universi conclamarent, incompote fu-
 gientibus metum incussit. multique, tamquam adesset 23
 hostis, per lubrica saxa, perque invias cotes præcipita-
 ti occiderunt: plures aliqua membrorum parte mul-
 ctati, ab integris deserti sunt. Rex locorum magis 24
 quam hostium victor, tamen magnæ victoriæ sacrificiis
 & cultu

20 Tympana] Id verisimile est ex
 Dionysio Baccho didicisse, qui apud
 eos regnavit, & usus est in bello tym-
 panis & cymbalis, tuba nondum re-
 perta, ut scribit Diodor. Sic. 3, 10.
 [Adde Polyan. 1, 1.] Strabo autem
 lib. 15. tradit, in India nullam esse ti-
 biam, nec aliud instrumentum musi-
 cum, præter cymbala, tympana & cro-
 tala. Arrianus vero Ind. 1, 19. *Expe-
 ditionis*, inquit, *Dionysii in Indiam*,
*Nysa urbs India non obscurum monimen-
 tum est, tympana præterea & cymbala,*
quibus in præliis Nysæ utuntur. Sed &
 postea tradit vers. 30. *Indos utique us-
 que ad Alexandri in ea loca adventum*
tum cymbalis tympanisque in pugnam ire
solitos. Tiraquellus ad Alex. dies ge-
 nial. 4, 2. Suidas in *Tympana: Indi ha-*

*bebant tympana, quæ bombum quendam
 horribilem emittebant, &c.* Vide Lipsii
 Mil. Rom. 4, 10.

24 Magnæ victoriæ sacrificiis] Pal-
 merius in spicileg. & Modius Victo-
 riam hic pro dea habuerunt: sed recte
 vidit Acidalius non debere, cum sta-
 tim sequatur de dea Victoria. Idem
 commentum eorundem, quo pro *saris-
 fecit*, legebant ex Mss. q. *fecit*, sacrifi-
 candi significatu, reundit eo, quod
 inepte diceretur *facere sacrificiis & cul-
 tu deorum.* Nec ipsis tamen conjectu-
 ram, suo quoque auctori non nimium
 certam visam probo: *magno victor*,
 quasi diceret, victotiam eam Alexan-
 dro magno constituisse, amissis juvenum
 acerrimis. Ego locum integrum esse
 credo, si cum Pal. 1. & quibusd. Edd.

& cultu diis satisfecit. Aræ in Petra locatæ sunt M-
 25 nervæ Victoriæque. Ducibus itineris, quos subire juss-
 rat leviter armatos etsi promissis minora præstiterant,
 precium cum fide redditum est. Petræ regionisque ei
 adjunctæ, Sifocosto tutela permessa.

Iegamus diis : magna victoria sacrificiis
 & cultu diis satisfecit. Habuit diis ho-
 nores, factaque fecit, quæ solebat in
 magnis victoriis *cultum victoria* voca-
 vit tum cæteram magnificentiam in
 ostentanda ea, tum aras de quibus se-
 quitur. *Freinsh.*

Victoriæque.] Idem factum & su-
 pra 8, 2 Ejus deæ imaginem numis quo-
 que expressit, de quibus Lazius lib. r.
 rer. Græcarum.

25 *Sifocosto*] Arriano 4, 5. est *Sifis-
 coptus*. Popma.

C A P. XII.

*Omphis Rex potentissimus se regnumque suum Alexandro permit-
 tit. à quo in integrum restituitur : unde mutua dona regia.*

I **N**DE processit Ecbolima : & quum *angustias
 itineris obsideri XX millibus armatorum ab Eryce
 quodam* comperisset ; gravius agmen exercitus
 Cæno ducendum modicis itineribus tradidit.

2 ipse prægressus cum funditore ac sagittario, deturbatis,
 qui obsederant saltum, sequentibus se copiis viam fecit.

3 Indi sive odio ducis, sive gratiam victoris regis initari,
 Erycem fugientem adorti interemerunt, caputque ejus
 atque arma ad Alexandrum detulerunt. Ille factò im-

4 punitatem dedit ; honorem denegavit exemplo. Hinc
 ad flumen Indum sextifdecumis castris pervenit, om-
 niaque, ut præceperat, ad trajiciendum præparata ab

Hephæ-

1 *Ecbolima.*] Arrianus 4, 5. ante
 Aorni obsidionem *Embolima* (sic
 ipse appellat urbem) venissè Alexan-
 drum scripsit. urbis hujus nomen ex-
 pressit etiam Ptolemæus. *Red.*

Eryce] Diodorus 17, 86. *Aphricen*
 appellat, & fortasse binominis fuit.
Idem.

4 *Ad trajiciendum*] Hæc ex Dio-
 doro 17, 86. Curtius. *Hinc*, inquit, *ad
 Indum progressus, naves quas à triginta*

*remorum usutriacontoros appellant, con-
 structas, & fluvium ponte junctum in-
 venit.* Idem paucis etiam Arrianus 5, 1.
*Vbi ad Indum pervenit, pontem jam ab
 Hephæstione perfectum reperit, multa-
 que minora navigia, duas vero naves tri-
 ginta remorum.* Sed quarit deinde 5, 1.
 quomodo pons ille confectus fuerit:
*Quonam autem modo Alexander Indum
 amnem ponte junxerit, neque Aristobu-
 lus neque Ptolemæus, quos ego maxima
 scintus*

Hephæstione reperit. Regnabat in ea regione Omphis, qui patri quoque fuerat auctor dedendi regnum Alexandro. Et post mortem parentis legatos miserat, qui consulerent eum, *regnare si interim vellet, an privatum operiri ejus adventum.* permissoque ut regnaret, non tamen jus datum usurpare sustinuit. Is benigne quidem exceperat Hephæstionem, gratuitum frumentum copiis ejus admensus: non tamen ei occurrerat, ne fidem ullius nisi regis experiretur. Itaque venienti obviam cum armato exercitu egressus est: elephantum quoque per modica intervalla militum agmini immixti, procul castellorum fecerant speciem. Ac primo Alexander non socium, sed hostem adventare credebat. Jamque & ipse *arma milites capere, & equites discedere in cornua* jussit, paratos ad pugnam. at Indus cognito Macedonum errore, jussis subsistere cæteris, ipse concitat equum, quo vehebatur: idem Alexander quoque fecit, sive hostis, sive amicus occurreret, vel sua virtute, vel illius fide tutus. Coivere, quod ex utriusque vultu posset intelligi, amicis animis: cæterum sine interprete non poterat conferri sermo. itaque adhibito eo, barbarus *occurrisse se dixit cum exercitu, totas imperii vires protinus traditurum; nec expectasse dum per nuncios daretur fides.*

Corpus

secutus sum, scribunt. neque ego certi aliquid affirmare ausim, &c. Rad. Pontis etiam mentionem facit Strabo lib. 15. *ad Indum est alia civitas Peucolaitis, juxta quam Alexander per pontem trajecit exercitum.* Curtius non meminit.

Omphis,] Siculus 17, 86. permutatis duabus primis literis *Mophim* vocat. uter verius, haud discipio. quod ex linguæ cognitione pendet. *Rad.*

Patri] Qui fuit ille Taxiles, quem Diodor 17, 86. scribit hærenti adhuc in Sogdianis Alexandro societatem armorum obrulisse: Arrianus 4, 4. Indiæ fines ingresso cum donis occurrissè. Id autem qua causâ fecerit, in promptu est conjicere. quippe duorum poten-

tissimorum regum armis pressus, ab externo rege prætidium sibi circumspiciebat. *Freinsh.*

§ *Regnare si interim vellet;*] Hoc genus reges *inservientes* vocat Tacit. H. 2, 81. *Ejus nominis (regis) honorem pro magnis erga se regum meritis dare populum Romanum consuevisse,* Livius 13, 11. tradit. Cujus rei multa passim exempla.

8 *Paratos ad pugnam.*] Dudum enim sic assuefecerat suos. Apud Plutar. Appoht. cap. 38. *explicatis jam aciei ordinibus, militum quendam videns amentum hostile aptare, è phalange ut inutilem ejecit, qui tum demum arma pararet, cum iis esset utendum.*

- 10 *Corpus suum & regnum permittere illi, quem sciret gloria militan- tem, nihil magis quam famam timere perfidia.* Læ- tus simplicitate barbari Rex, & dextram fidei suæ pi-
 11 gnus dedit; & regnum restituit. LVI elephanti erant, quos tradidit Alexandro, multaque pecora eximiæ magnitudinis: tauros ad III millia, preciosum in ea regione, acceptumque animis regnantium armentum.
 12 *Quærenti Alexandro plures agricultores haberet an mili- tes? cum duobus regibus bellanti sibi majore militum quam*
 13 *agrestium manu opus esse* respondit. Abifares & Porus erant; sed in Poro eminebat auctoritas. uterque ultra Hydaspem amnem regnabat; & belli fortunam, quif-
 14 quis arma inferret, experiri decreverat. Omphis per- mittente Alexandro, & regium insigne sumpsit, & more gentis suæ nomen quod patris fuerat, *Taxilen* adpel-

10 *Quem sciret gloria militan- tem, nihil magis quam famam timere perfidia.*] Eodem animo Maius apud Salustium: *Se nihil metuere nisi turpem famam.* Qui vero sic affecti sunt, non possunt non ad honesta & fortia exstimulari. Davus apud Comicum de Pamphilo. *Cavit, ne unquam infamia carere sibi esset, ut virum fortem decet.* Loccenius.

11 *LVI elephanti erant,*] Arrianus 4, 4. non tantum Taxili, sed viciniis quoque regulis xxv. elephantos fuisse innuit. postea tamen 5, 1, narrat ab uno Taxile dono missa ad xxx. elephantos. *Freinsh.*

13 *Et Porus;*] Grævi eo tempore inter se contentione dissidebant duo reges, *Porus & Taxiles.* Maximus Tyrius orat. 38.

14 *Quod patris fuerat.*] Potest quidem ferri, & fero: sed si examines acutius, fatebere non sic fuisse loquendum Curtio. si enim de proprio patris ejus nomine accipis, apparet illud non recepisse novum hunc regem: si de communi regum, *Taxile*, non magis patris ejus fuerit, quam avi & proavi, & sic

deinceps. imo nullius eorum fuit, sed ipsius urbis; ut hic propemodum ducam scribere, *quod patria fuerat*, non quin videam illud verbi non admodum hic quadrare: sed quia mihi verisimile fit, Curtium hic tetigisse morem, quo apud nonnullas gentes regibus à præcipuis urbibus inditur nomen. In re plane simili Tacitus 8, 56. *Igitur Germanicus in urbe Artaxata adprobantibus nobilibus, circumfusa multitudine, in sine regium capiti ejus imposuit. ceteri venerantes regem Artaxiam consalutavere; quod illi vocabulum indiderant ex nomine urbis.* Eoque pertinere arbitror, quod multos Armeniæ reges hoc nomine reperimus. Sed & alibi in India hoc usitatum. Apud Prasios utique Strabo lib. 15. notat: *regem præter proprium nomen quod à natalibus habet, de nomine urbis Palibothrum appellari: quem admodum & Sandrococtum. ad quem missus Megasthenes fuit.* Sic ergo & Taxileni ab urbe Taxilis appellatum fuisse quis dubitet: adque id exemplum *Assacenos etiam Musicanosque reges nomen accepisse recte conjicit Reinccius in Indico regno.* *Freinsh.*

Sequente

adpellavere populares, sequente nomine imperium in quemcumque transfiret. Ergo cum per triduum hospi- 15 taliter Alexandrum accepisset, quarto die, & quantum frumenti copiis, quas Hephestion duxerat, præbitum à se esset ostendit; & aureas coronas ipsi amicisque omnibus, præter hæc signati argenti LXXX talenta dono dedit. qua benignitate ejus Alexander mire lætus, & quæ is 16 dederat, remisit; & mille talenta ex præda, quam vehebat, adjecit: multaque convivalia ex auro & argento vasa, plurimum Persicæ vestis, xxx equos ex suis, cum iisdem insignibus, quis adsueverant, quum ipsum veherent. Quæ liberalitas, sicut barbarum obstrinxerat; 17

ita

Sequente nomine imperium] Quibus accenseas Armeniorum *Artaxias* ex antedictis: Farganorum *Achfidis*, & Persarum *Casroes*, ex Elmacino 3, 4. Bavarorum *Caçannos*, ex Ioan. Bohemo de moribus gent. Sic à Turcis Servix Despotas omnes vocatos fuisse *Lazaros*; Constantinopoleos Imperatores *Constantinos*, notat Leunclav. Pandect. hist. Turc. cap. 46. & cap. 51, 54. 68. 73. & 90. D. Basilius tradidit *Abimelech* commune fuisse Palæstinorum regum nomen. Tzetzes Chil. 5, 10. Ionum *Palmis*. Paul. Diac. hist. Langob. 3, 16. & Regino in Chronico Langobardorum *Flavius*. Servius ad Virg. Æn. 6, 529. Albanorum *Murranus*. Gregor. Turon. 4, 24. Hunnorum *Cahanus*, vel *Chaganus*. Qui autem ex eo quod apud Capitolin. cap. 5. Gordiano acclamatum fuit, *novo Scipioni*, procos. Africæ *Scipiones* vocatos fuisse asserunt, haud magis verum dicunt, quam qui Hispanorum Duces *Romulos* diis contenderet ex Floro 2, 17. *Idem*.

15 *Ipsi amicisque omnibus,*] Sic apud Tacitum 2, 57. in convivio Nabathæi regis, *corona aurea magno pondere Cesari & Agrippina, leves Pisoni & ceteris offeruntur*. Quod discrimen hic etiam observatum fuisse puta.

16 *Et mille talenta ex præda,*] Ale-

xander cum Omphi certat beneficiis more regio, iisdemque Omphim superat. Ita Salomon cum Regina Arabiæ muneribus certabat, Illa multum auri & gemmarum ad Regem dono adfert; Rex non solum regia dona reddit, & quæ petit; sed etiam quæ non petit, ultro adjicit. Hoc magnanimitatis, Principum virorum propriæ virtutis, esse docet Aristoteles in Ethic. prolixè beneficia conferre, sed verecunde accipere. Sallustius bello Jug. *Regem armis quam munificentia vinci flagitiosum minus*. Et Sulla apud eundem ait: *Nunquam populum Romanum beneficiis victum esse*. Loccenius.

Adjecit,] *Operam enim dabat, ut omnes homines benevolentia superaret*. Polyæn. 4, 3. *Gloriari quin etiam solebat, à nullo se beneficiis victum*. teste Seneca de benef. 5, 6. Plutarchus cap. 103. narrat, huic ipsi Taxili in primo eorum congressu sua omnia offerenti respondisse: *contendam tecum beneficiis, ne me superes benivolentia*. Ac muneribus acceptis multis (additibi Plut.) *datisque pluribus, denique mille talentum argenti signati ei propinavit*. (ωρεπεν.) *Qua re torst amicos acriter, &c*. Idem Strabo lib. 15. adeo ut Macedones invidia correpti dicerent: *Quasi vero Alexander non habuisset quibus benefaceret, priusquam Indum trajiceret*. Freinsh.

ita amicos ipsius vehementer offendit. E quibus Me-
leager super cœnam largiore vino usus, gratulari se Ale-
18 xandro dixit, quod saltem in India reperisset dignum talentis
mille. Rex haud oblitus quam ægre tulisset, quod Cli-
tum ob linguæ temeritatem occidisset, iram quidem
tenuit, sed dixit; *invidos homines nihil aliud, quam ipso-
rum esse tormenta.*

18 *Invidos homines nihil aliud, &c.]*
Idem testatur Epigrammatographus,
quisquis ille est, anthol. 1, 83.

Ὁ φθὸν ἔστι κίρκισον, ἐχθρὸν δὲ π
κελὸν ἐν αἰτίῳ,
Τῆκε γδ φθονεραῶν ὄμματ' ἐκ
κράδην.

Grande malum livor, tamen est boni-
tatis in ipso

Non nihil, osorum lumina corque vo-
rat.

Forte respexit illud Horatii:

*Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum.* —

Lactantius lib. iv. div. instit. cap. iv.
*Aliis inspirat diabolus invidiam, ut suis
ipso tormentis occupati, nihil aliud cogi-
tent; quam eorum quos oderint, felicitatem.* Quod enim aliis bene est, invidis
male est. Aliorum florens fortuna, est
invidorum spina, qua seipfos pungunt.
Loccenius.

C A P. XIII.

*Porum Regem, Omphis suavis, Alexander ancipiti quidem & sub
initia periculosissimo aggreditur bello.*

1 **P**OSTERO die legati Abisaraæ adiere regem.
omnia ditioni ejus, ita ut mandatum erat, per-
mittebant: firmataque invicem fide remittun-
2 tur ad regem. Porum quoque nominis sui fa-
ma ratus ad deditionem posse compelli; misit ad eum
Cleocharem, qui denunciaret ei, ut stipendium penderet,
& in primo finium suorum aditu occurreret regi. Porus alte-
rum ex his facturum sese respondit; ut intranti regnum suum
3 præsto esset, sed armatus. Jam Hydaspem Alexander supe-
rare decreverat; quum Barzentes defectionis Arachoti-
fiis

1 *Abisarae] Ambisarum* Arrianus 5, 2.
& 5, 3. *Abissarem* alibi. *Abia-
sarem* appellat. *Abisarum* Strabo lib. 15.
Diodorus 17, 90. *Embisarum*. Rad.
Hunc etiam intelligit Arrian. 4, 5,
quamvis ibi legatur *Barisades*, transpo-
situs, ut sæpe & alias, literis. apud Ælian.
de hist. anim. 16, 39. *Aposisares*. Sui-

das Abisarum loci nomen fecit. *Eremsk,
Ditioni ejus,*] Se suaque permitte-
bat Alexandro.

3 *Barzentes,*] Drangarum satrapa &
finitimorum Arachotiorum. Qui ad-
ventante eas in regiones Alexandro
profugit in Indiam, supra 6, 6. inde
solicitanus Arachotios, in qua nemppe
gente

suis auctor vinctus, trigintaque elephantis simul capti
 perducuntur, opportunum adversus Indos auxilium:
 quippe plus in bellis, quam in exercitu spei ac virium
 illis erat. Gamaxusque rex exiguae partis Indorum, qui 4
 Barzenti se conjunxerat, vinctus adductus est. Igitur 5
 transfuga & regulo in custodiam, elephantis autem Ta-
 xili traditis, ad amnem Hydaspem pervenit: in cuius ul-
 teriore ripa Porus confederat, transitu prohibiturus
 hostem. LXXXV elephantos objecerat eximio corpo- 6
 rum robore; ultraque eos currus CCC & peditum XXX
 fere millia, in quibus erant sagittarii, sicuti ante dictum
 est, gravioribus telis, quam ut apte excuti possent.
 Ipsum vehebat elephans super caeteras belluas emi- 7
 nens; armaque auro & argento distincta corpus raræ
 magnitudinis honestabant. par animus robori corpo-
 ris; & quanta inter rudes poterat esse sapientia. Mace- 8
 donas non conspectus hostium solum; sed etiam flu-
 minis, quod transeundum erat, magnitudo terrebat.

qua-

gente multos adhuc haberet clientes & amicos: donec ab Indis comprehensus Alexandroque deditus est. Arrianus 3, 4 quæ diversis temporibus facta distincte prodidit Curtius, conjunxit: Barsaentes vero, qui tum eam regionem obrinebat, [*Drangas puta; ipse Zarangæos vocat*) unus ex iis qui Darium in fuga oppellerant, cognito Alexandri adventu, ad Indos qui cis Indum flumen incolunt, fugit, quem Indi comprehensum ad Alexandrum mittunt. Alexander illum, ob perfidiam qua erga Darium usus fuerat, interfici iussit. *Δροβήσιος πρὸς Ἀλεξάνδρου*, habent Græca: Curtius nihil de ejus interitu tradit. Plutarchus cap 100. videtur velle ipsius Alexandri manu peremptum: *Ex rebellantibus barbaris Orsodatem ipsemet confixit jaculis*. Hunc enim intelligi non quidem affirmo, sed tamen dubito. Scimus enim quantum variationis in ejusmodi barbaris nominibus in scriptorum libris reperiat.

Ipsi quidem Arriano 3, 2. *Barsaentes Arachotorum Satrapa* dicitur. *Freinfhemius*.

8 *Fluminis*,] Hydaspis. Auctor de fluminibus, qui Plutarchus falso inscribitur, cum non nisi etymon, seu fabulam potius de rege se in flumen injiciente exposuisset, ex Dercyllo 3. de montibus refert, montem flumini subiectum appellari elephantem hanc ob causam. Alexandro cum exercitu Indiam invadenti, visum incolis, armis occurrendum esse. Porus vero terrarum illarum regis elephas quo vehebatur, repente cestro percussus tumuluq. Solis conscendit, ibique humana voce usus, Domine rex, inquit, qui genus ab Cægasio ducis, nihil contra Alexandrum molire, est enim Iove natus: & cum dicto occubuit. Quo Porus audito, trepidus ad Alexandri genua accidit, pacemque oravit, qua potius montem à bellua elephantem appellavit, *Raderus*.

quatuor in latitudinem stadia diffusum, profundo al-
 veo, & nusquam vada aperiente, speciem vasti maris
 9 fecerat. Nec pro spatio aquarum late stagnantium
 impetum coërcebat; sed quasi in arctum coëuntibus
 ripis, torrens, & elisus ferebatur: occultaque saxa in-
 10 esse ostendebant pluribus locis undæ repercussæ. Ter-
 ribilior erat facies ripæ, quam equi virique compleve-
 rant. Stabant ingentes vastorum corporum moles, &
 de industria inritatæ horrendo stridore auras fatiga-
 11 bant. Hinc hostis, hinc annis capacia quidem bonæ
 spei pectora, & sæpe se experta, improvise tamen pa-
 vore percusserant. quippe instabiles rates, nec dirigi
 12 ad ripam nec tuto adplicari posse credebant. Erant in
 medio amne insulæ crebræ, in quas & Indi, & Mace-
 dones nantes levatis super capita armis transibant. Ibi
 levia prælia conferebant; & uterque rex parvæ rei dif-
 13 crimine, summæ experiebatur eventum. Cæterum in
 Macedonum exercitu temeritate atque audacia infi-
 gnes fuere Symmachus & Nicanor, nobiles juvenes,
 & perpetua partium felicitate ad spernendum omne
 14 periculum accensi. quis ducibus promptissimi juve-
 num lanceis modo armati transnavere in insulam,
 quam frequens hostis tenebat; multosque Indorum,
 nulla re magis quam audacia armati, interemerunt.
 15 Abire cum gloria poterant, si unquam temeritas felix
 inveniret modum: sed dum supervenientes contemp-
 tim & superbe quoque expectant, circumventi ab iis,

qui

12 *Et uterque rex parvæ rei discrimi-*
ne,] Notum est, solere Duces velitati-
onibus prætentare vires & animos ho-
stium, antequam integro congregian-
tur prælio, vid. Berneggeri Quæst.
Polit. 152. Loccenius.

13 *Et perpetua partium felicitate ad*
spernendum omne periculum accensi.]
Cautior hic Cæsar erat, qui quo sæpius
vicissit, hoc minis experiundos casus
opinabatur: nihilque se tantum adqui-

siturum victoria, quantum auferre ca-
 lamitas possit. *Loccen.*

15 *Inveniret modum:] Vide Gru-*
terum ad ista Livii 30, 30. 19. Inter
pauca felicitatis virtutisque exempla
M. Attilius quondam in hac eadem terra
fuiisset, si victor pacem petentibus, dedis-
set patribus nostris: sed non statuendo
eundem felicitati modum, nec cohibendo
effertem se fortunam, quanto altius
elatus erat, eo fœdus corruit.

qui occulti enataverant, eminus obruti telis sunt. Qui 16
 effugerant hostem, aut impetu amnis ablati sunt; aut
 vorticibus impliciti. eaque pugna multum fiduciam Pori
 erexit cuncta cernentis è ripa. Alexander inops consilii 17
 tandem ad fallendum hostem talem dolum intendit.
 Erat insula in flumine amplior cæteris, sylvestris ea-
 dem & tegendis insidiis apta. fossa quoq; præalta haud
 procul ripa, quam tenebat ipse, non pedites modo, sed
 etiam cum equis viros poterat abscondere. Igitur ut à 18
 custodia hujus opportunitatis oculos hostium avertere-
 ret; Ptolemæum *cum omnibus turmis obequitare* jussit pro-
 cul

17 Alexander inops consilii tandem
 ad fallendum hostem talem dolum inten-
 dit.] Simili dolo elusit olim Orangius
 Albanum, de quo sic refert Strada l. vii.
 belli Belg. Interior Albanus munitis
 qua in limite erant, & quibus præcipue
 timebat oppidis Trajectum ad Mosam
 cum exercitu properavit, ut ex ea urbe
 occurreret Orangii consilii, illumque à
 transmittendo flumine, disposito per
 Mosam ripas milite deterret. Sed vicit
 Orangii sagacitas & confidentia. Inven-
 to enim per equites vado inter Rure-
 mundam ac Trajectum, quam forte Mo-
 sa aqua tum modicus fluebat; arte fortu-
 nam adjuvat in hunc modum. Equita-
 tum qui vim fluminis refringeret, trans-
 versum adstringit, quam late alveus pa-
 tebat (quod in transvehendis per Ligerim
 Sicorimque copiis olim fecerat Iulius
 Cæsar, aliique post illum) simul per ex-
 tenuatum ea ratione retentumque am-
 nem festinare sub vesperam silentio pedi-
 tes jubet: eaque nocte, regis excubiis
 inobservabili celeritate, aut potius in-
 credibili auso deceptis, exercitum incol-
 lumem traduxit. Idque adeo inopinatum
 obvemisè Albano ferunt, ut Barlamon-
 tium renunciantem transisse jam hostes,
 interrogaverit: Num putaret hostium
 aciem phalangem avium esse, qua Mo-
 sum transvolaret. Quod autem notat
 Strada de Iulii Cæsaris facto in trans-
 vehendis per Ligerim Sicorimque

copiis: illud exstat in Commenrar.
 Iul. Cæsaris lib. vii. de bello Gall. p.
 ni. 96. ubi refert se disposito equitatu
 qui vim fluminis refringeret, milites
 per Ligeris vadum ita traduxisse, ut bra-
 chia modo atque humeri ad sustinenda
 arma liberi ab aqua esse possent. Et lib. i.
 de bello civ. p. m. 144. ait se per va-
 dum Sicoris traduxisse incolumem
 exercitum, magno numero jumentor-
 um in flumine supra atque infra con-
 stituto, quæ vim fluminis refringe-
 rent. Confer Freinshemii Commen-
 tarium in Curtium 4, 9, 17. & ibi-
 dem 8, 13, 8. Simili autem arte, qua hic
 Alexander & Orangius, usus etiam
 Augustæ nostræ imperator exercitus,
 strenuus heros Bannerius, quum mo-
 veret in Pomeraniam; & ipsi transitus
 Oderæ fluvii à Cæsarianis effert inter-
 clusus; per vadum inter Custrinum &
 Francofurtum hosti ignotum incolumem
 exercitu evasit, & prudenter elusit ho-
 stis tunc potentioris insidias. qui ja-
 ctabat, se sacco jam inclusum tenere
 Bannerium. hic autem argute respon-
 dit, oblitum esse hostem constringere
 vinculis sacco. qua de re in ipsis An-
 nalibus plura. Loccenius. Quem etiam
 describunt Arrianus 5, 2. Plutarchus
 cap. 104. Polyæn. 4, 3. & Front. 4, 1,
 quo toto capite de transducendo exerci-
 tu per loca hostibus infesta agit.

18 Averteret;] Liv. 38, 33. de Scipione:

cul ab insula, & subinde Indos clamore terrere quasi flumen
 19 transnaturus foret. Per complures dies Ptolemæus id fe-
 cit; eoque consilio Porum quoque agmen suum ei parti,
 20 quam se petere simulabat, coëgit advertere. Jam extra
 conspectum hostis insula erat: Alexander in diversa par-
 te ripæ statui suum tabernaculum jussit, aduetamque comi-
 tati ipsum cohortem ante id tabernaculum stare; & omnem
 adparatum regie magnificentie, hostium oculis de industria
 21 ostendi. Attalum & æqualem sibi, & haud disparem ha-
 bitu oris & corporis, utique cum procul viferetur; ve-
 ste regia exornat, præbiturum speciem ipsum regem
 22 illi ripæ præsidere, nec agitare de transitu. Hujus con-
 sili effectum primo morata tempestas est, mox adju-
 vit; incommoda quoque ad bonos eventus vertente
 23 fortuna. Trajicere annem cum cæteris copiis in re-
 gionem insulæ, de qua ante dictum est, parabat, aver-
 so hoste in eos, qui cum Ptolemæo inferiorem obsede-
 rant ripam; quum procella imbrem vix sub tectis to-
 lerabilem effudit. obrutique milites nimbo in terram
 refuge-

moram pugnandi nullam fecit, ut ipso certamine averteret a conspectu transfuentium per colles equitum. Idem 30, 4. de eodem: ut ab eo quod parabat, in alterius rei curam converteret hostium animos. Hieronis stratagema simile refert Polyænus 1, 29. vide quæ supra notavi 4. 6. 9.

19 Advertere.] Mavuk Freinsheimius obvertere. non male.

21 Veste regia exornat,] Sic Gelon per Pediarchium sagittariorum præfectum, sibi forma & aspectu similem, syrrannica veste indutum, fraudem paravit Himilconi apud Polyæn. strat. 1, 27. Sic apud Diodor. 19, 5. Agathocles, quid animo dux (Acestorides) moliretur, conjectans, e juvenum cœtu statura formaque sibi quam similitimum delegit. Huic armis, equo, vestibusque traditis, ad cadem sui missos astute circumvenit. Quippe succidanca illa hostia relicta,

ipse evasit incolumis. Sicut apud Polyænum 1, 12. ancilla Helenæ cultus heræ induta, vicem illius occubuit. item alia Arfinoës, apud eundem 8, 56. Harmoniæ, apud Val. Max. 3, 2, ext. Servus Panopionis, ibid. 6, 8. quod paulo aliter narrat Dio in Augusto. Freinsb. Simile quid in virandis insidiis Datames tentavit apud Cornel. Nepotem; & plures alii de quibus Freinsheimius in Notis ad Curtium, & Zevecotius in Sueronii Jul. Cæsar. Observ. Polit. cap. 65. qui notat, opportunius in bello adversus hostes, vel ad fallendum insidiantes, vel ad opprimendum securus mutationem ac dissimulationem habitus institui, quam in pace inter subditos à bono & dilecto Principe: qui hoc modo de suorum fide dubitare videatur. cum tamen nemo à suis ignorari velit, nisi qui prodideretur. Loccenius.

refugerunt, navigiis ratibusque desertis. sed tumultuantium fremitus, obstrepentibus ripis, ab hoste non poterat audiri. Deinde momento temporis repressus 24 est imber; ceterum adeo spissæ intendere se nubes, ut conderent lucem, vixque conloquentium inter ipsos facies noscitur. Terruisset alium obducta nox cælo, 25 quum ignoto amne navigandum esset, forsitan hoste eam ipsam ripam, quam cæci atque improvidi, & ex periculo gloriam accersentes petebant, occupante. obscuritatem, quæ cæteros terrebat, suam occasionem 26 ratus, dato signo, ut omnes silentio ascenderent in rates, *eam qua ipse vehebatur, primam jussit expelli.* Vacua 27 erat ab hostibus ripa, quæ petebatur; quippe adhuc Porus Ptolemæum tantum intuebatur. una ergo navi, quam petreæ fluctus inliferat, hærente, cæteræ evadunt; *armaque capere milites, & ire in ordines jussit.*

24 *Spissa intendere se nubes,*] Petronius: Tam spissæ repente tenebræ lucem suppresserant, ut ne proram qui-

dem totam gubernator videret. Vide notata ad 4, 3, 16.

C A P. XIV.

Indorum & Macedonum insignis & cruenta pugna: Pori captivi magnanimitas, & Alexandri Regis clementia.

NAMQUE agmen in cornua divisum ipse ducebat: quum Poro nunciatur *armis virisque ripam obtineri, & rerum adesse discrimen.* Ac primo humani ingenii vitio spei suæ indulgens, Abisarem belli socium, (& ita convenerat,) adventare credebat. Mox liquidiore luce aperiente hostem, 2 quadrigas, & III millia equitum venienti agmini Porus

1 *Amque agmen*] Sequitur ipsius pugnae descriptio, commissæ bidui itinere à Taxilis, si Philostrato 2, 15. credimus.

2 *Centum quadrigas*] Mira hic scriptorum rursus dissensio. aliud Curtius,

Plutarchus c. 105. aliud Aristobulus, aliud Ptolemæus apud Arrianum 5, 2. narrant; quos ipse adhibis. Rad. Adde Polyænum 4, 3, 21. & 22. qui eum quem noster *Hagen fratrem Pori*, videtur appellare *Pittagum nepotem*. Dignus autem

rus objecit. Dux erat copiarum, quas præmiserit, Ha-
 3 ges frater ipsius: summa virium in curribus. fenos vi-
 ros singuli vehebant, duos clypeatos, duos sagittarios
 ab

autem hac in re locus Arriani 5, 2. qui explanetur: præsertim cum nullo modo à nostro instituto alienum id sit futurum. Ait, vel potius Interpretes: *Ptolemaus, cui ego assentior, aliter sentit. Nam & ipse filium à Poro missum fuisse scribit, non autem LX solum currus ducentem. neque enim verisimile est, Porum, quum jam per speculatores certior factus esset, aut ipsum Alexandrum, aut certe partem exercitus Hydasphem transfuisse, filium suum cum sexaginta tantum curribus emississe. qui quidem veluti ad speculandum missi, satis multi etiam, non bene instructi erant, ut nimirum expeditius sese recipere possent: at vero ad arcendum hostes nondum transgressos, aut eum eis jam transgressis confidendum, nequaquam pares erant.* Sensu cum per se ridiculo: tum inprimis ab Arriani mente egregie alieno: *fatis multi*; nam pauciores, puta triginta currus, ad explorandum non erant futuri satis multi, etiam non bene instructi, hoc enim, opinor, magnopere expediebat ad receptum, ut male instructi essent, ut nimirum expeditius sese recipere possent. quasi vero ea potius causa, quam ad arcendum hostem missi forent. Arrianus: *ὅ δὴ ὡς μὲν ἐπὶ κραινακοπήν ἐμπεπόμηναι, πολλά τε καὶ ὄσον δύζωνα ἐς τὴν ἀποχώρησιν ἦν ὡς ἵ εἰς τὸ εἰρῆαι τε τῆς ἐπιπερηκῆτος καὶ πολυερίαν, καὶ τοῖς ἤδη ἐκβεβηκῆσιν ἐπιθεῖσθαι, ἔδραμῆ ἀξιόμοιροι.* Nimirum confutat narrationem eorum qui tradiderunt, Porum audito Macedonum transitu filium suum misisse eum sexaginta admodum curribus. Quod quidem teste Plutarcho cap. 105. ipse Alexander in epistola quadam scripsit. verum Arrianus negat verisimile sibi videri, belli peritum hominem id fuisse commissurum, cum nulla appareret ratio: aut enim explorandi

causa eos miserit, aut pugna: non illud; nec enim tam multos misisset: non hoc; nec enim misisset tam paucos. Verendum ergo fuit: *filium suum cum LX tantum curribus emississe. qui, si ad speculandum missi forent, nimis multi, neque ad receptum expediti fuissent: si ad arcendum, &c.* Habuit nimirum aut habere potuit in animo illud Xenophonis extremo lib. 6. Hist. Græcæ, quod redimendi temporis chartæque causa tantum Latinum adscribo: *Pauci æque aliquid, ac multi, videre possunt: ac si pedem referre necesse sit, multo facilius pauci, quam plures, tum viam idoneam reperire, tum quiete discedere possunt.* At multos adducere, neque tamen hostibus pares, qui non ingens dementia sit? Nec abludivit Tigranis scomma in exercitum Rom. apud Plutarch. Lucullo cap. 57. *Εἰ μὲν ὡς πρὸς ὀύτωι, πολλοὶ πάρεσιν. εἰ δὲ ὡς στρατιῶται, ὀλίγοι.* Siquidem legationis causa venerunt, multi nimis sunt: sin pugnae, nimis pauci. Lubet adnotare, Ptolemaum & Aristobulum citato Arriani loco in hoc consentire, filium Pori missum esse, quod ii sane, quippe viderunt Porum, aut scire potuerunt, aut credere. Quin & duos ejus filios occubuisse ea pugna scripserunt: ad stipulante quoque Diodoro 17, 89. quæ res manifestæ falsitatis convincit nugas Philostrati 2, 10. Porum fuisse admodum adolescentem, quando cum Alexandro pugnavit. Freinsh.

3 In curribus,] De equis, curribus, elephantis Indicis, *Alian. hist. animal. 13, 9.* qui binos tantum epibatas, sive adscensores, singulis curribus tribuit. Quod & Strabo firmat lib. 15. *δύο δὲ εἰσὶν ἐπὶ τῷ ἀρματι ἀναβάταιι ἑκάς ἡνίοχῳ.* currus præter aurigam vectores duos habet. idque magis credam quam ut Curtius narrat. *Idem.*

ab utroque latere dispositos; cæteri aurigæ erant, haud sane inerimes, quippe jacula complura, ubi cominus præliandum erat, omiſſis habenis in hoſtem ingerebant. Cæterum vix ullus uſus hujus auxilii eo die fuit. 4
namque ut ſupra dictum eſt, imber violentius quam alias fuſus campos lubricos, & inequitabiles fecerat: graveſque, & propemodum immobiles currus inlucie & voraginibus hærebant. Contra Alexander expedito ac levi agmine ſtrenue invectus eſt. Scythæ 5
& Dahæ primi omnium invaſere Indos: Perdiccam deinde cum equitibus in dextrum cornu hoſtium 6
emiſit. Jam undique pugna ſe moverat; quum ii, qui currus agebant, illud ultimum auxilium ſuorum rati, effuſis habenis in medium diſcrimen ruere cœperunt. 7
Anceps id malum utriſque erat: nam & Macedonum pedites primo impetu obterebantur; & per lubrica atque invia immiſſi currus excutiebant 8
eos, à quibus regebantur. aliorum turbati equi non in voragines modo lacunaſque, ſed etiam in amnem præcipitavere curricula. Pauci tamen hoſtium tenus exacti penetravere ad Porum acerrime pugnam 9
cientem. Is ut diſſipatos tota acie currus vagari ſine rectoribus vidit; proximis amicorum diſtribuit elephantos. poſt eos poſuerat pedites ac ſagittarios tympana 10
pulſare ſolitos. id pro cantu tubarum Indis erat:

nec

9 Pauci tamen hoſtium tenus exacti penetravere ad Porum &c.] Non expedio me ex verbis: ſenſum teneo. qui utique non ille: paucos ex curribus & aurigis ex hoſtibus elapſos ad Porum propeſſe, ex tota hoſtium acie exactos, ſeu in fugam conjectos. Sed quem ſupr. 4, 15. concepit his verbis: *Pauci tamen evaſere quadriga in ultimam aciem, &c.* Vult ergo; curruum aliquos per interjectam hoſtium aciem penetraviſſe ad Porum. Obſervandum enim duplicem fuiſſe pugnam, majorem illam quæ

mox deſcribetur, & hanc Hagiſ nepotis regii, quem à rege intercluſum habuiſſe Macedones ſignificare videtur auctor. An autem particula *tenus* hoc interpretamentum pariat, ipſe quidem dubito: ſenſum autem alium non eſſe liquido perſpicio. Eſt autem locus hic in aliis Codd. aliter expreſſus. quod quidem argumentum ſolet eſſe corruptionis. Nec ſane placet, quod facit Porum *acerrime pugnam cientem*: deinde poſtea demum *aciem* inſtruentem,

nec strepitu eorum movebantur, olim ad notum sonum
 I I auribus mitigatis. Herculis simulachrum agnini pedi-
 tum præferebatur. id maximum erat bellantibus inci-
 tamentum, & deseruisse gestantes militare flagitium
 12 habebatur. Capitis etiam sanxerant pœnam iis, qui ex
 acie non retulissent: metu, quem ex illo hoste quon-
 dam conceperant, etiam in religionem venerationem-
 que converso. Macedonas non belluarum modo, sed
 13 etiam ipsius regis ad aspectus parumper inhibuit. Belluæ
 dispositæ inter armatos speciem turrium procul fece-
 rant:

10 *Ad notum sonum*] Nam & pri-
 mum captos mitigari scripsit Arrian.
 Ind. 2, 29. *tympanorum ac cymbalorum*
pulsu. Alias enim fere impatiens esse
 solet insueti sonitus hoc animal. qua
 re sæpe etiam consternati, inque fu-
 gam acti leguntur. *Freinsh.*

11 *Hercules*] Hujus rei testem Cur-
 tius vix inveniat ex iis qui hodie legun-
 tur. *Rad. Ernstius* observ. 2, 22. cre-
 dit se reperisse ejus rei indicium Flo-
 rentiæ in hac inscriptione corrupta.
Hercules * Dor *** For ** quam sup-
 plet; *Hercules Indorum Fortitudp.* ipse
 viderit.

Deseruisse] Quomodo & alibi pri-
 mum militiæ vinculum est, religio, &
signorum amor, & deserendi nefas. Vide
 Florum 1, 11.

12 *Pœnam iis qui*] Acidalius male-
 bat capiti etiam sanxerant pœna, si qui
 ex acie, &c. & mox pro etiam in reli-
 gionem, idem, jam in religionem.

Hoste quondam] De Herculis in In-
 dos expeditione nota scriptis antiquo-
 rum fabula. quam cramben non reco-
 quo. tantum minor hodieque apud ito-
 colas durate famam ejus rei. Anno
 MDIX Almeida in fluvium delatus est,
 qui per Cambaje regnum in mare influit,
 Fluvium appellant Maim (antiquo no-
 mine. nam & apud Arrianum periplo
 maris Erythr. 3, 5. ingens est fluvius
 qui Mais dicitur.) Ibi vidit in oppido
 præterito maximum & amplissimum

templum, & campum latissimum, in
 quo erant sepulchra innumerabilia.
 Cum ab incolis sciscitaretur, quid in-
 finita illa mortuorum monumenta de-
 signarent: responderunt illi qui sapien-
 tes existimabantur, antiquissimis re-
 gionis illius scriptis atque monimen-
 tis contineri. Herculem in Indiam
 cum maximo exercitu penetrasse: &
 in eo loco bis cum Rege quodam po-
 tentissimo collatis signis conflixisse, &
 utroque prælio superatum fuisse. Ut
 autem tam præclari facinoris memoria
 sæculis innumerabilibus conservari
 posset, institutum ab antiquis fuisse, ut
 locus ille, in quo milites Herculis ceci-
 derant, religione consecraretur, &
 illa sepulchra inviolata permanerent.
 Hæc quidem illi prædicabant. quibus
 quanta sit habenda fides; liberum sit ei
 qui velit, judicasse. Oforius de reb.
 Emmanuelis lib. 6, 6. In hac autem
 narratione multa insunt, quæ propter
 à Lusitanis potius quam Indis consi-
 etam esse suspicetur Freinshemius.

13 *Speciem turrium*] Eadem simili-
 tudine supra 8, 12. utitur. eadem Dio-
 dorus 17, 87. Arrian. 5, 2. & Polyæn.
 4, 3. Apud Marcellinum 24, 22. Ele-
 phanti gradientium collium specie motu-
 que immanium corporum propinquantibus
 exitium intentabant. In confesso est
 Forum hoc bello elephantis usum.
 Quo argumento Photius ostendit, A-
 gatharchidem lib. 1. de mari rubro
 vel

tant. ipse Porus humanæ magnitudinis propemodum excefferat formam. Magnitudini Pori adjicere videbatur bellua qua vehebatur, tantum inter cæteras emi- nens, quanto aliis ipse præstabat. Itaque Alexander 14 contemplatus & regem & agmen Indorum, tandem, inquit, *par animo meo periculum video. cum bestiis simul, & cum egregiis viris res est.* Intuensque Cænon, quum ego, 15 inquit, Ptolemæo Perdiccaque, & Hephæstione comitatus in lævum boſtium cornu impetum fecero, viderisque me in medio ardore certaminis; ipse dextrum move, & turbatis signa infer.

Tu

vel memoria lapsum fuisse, vel ad Ægyptios tantum reges; aut saltem Alexandri successores respexisse, cum Ptolemæum Philadelphum primum fuisse scriberet, qui elephantorum venationem instituerit. *Freinsb.*

Ipse Porus] Erat enim quinque cubitos altus. Arrianus 5, 2. Diodorus 17, 88. adjicit: *transitudine autem tanta, ut thorax ejus duplo excederet loricam aliorum, qui robore excellerent.* At apud Plutarchum cap. 106. Porum plerique scriptores consentiunt quatuor cubitos palmo excedentem. quem locum merito suspectum habet Raderus, & pro τεσσάρων πήχων reponit πέντε. cum etiam Eustathius ad Dionys. versum 1027. multos Indorum tradat πενταπίχους quinque cubitales reperi- ri: Porum autem excessisse quinque cubitos. Sane majorem quatuor cubitis oporteat fuisse, qui, ut ibidem addit Plutarchus, elephanto suo propor- tione equitis insideret. Philostr. 2, 10. ait fuisse *proceritate corporis tanta, quan- ta, post Trojana tempora, nemo.* Arria- nus peripl. mar. Etythræi 3, 2. ait, in illis regionibus reperiiri *άνδρας υπερ- μεγέθεις τῶ σώματι, viros exceden- tibus modum corporibus præditos.* Cæte- rum de Michridate similia fere notasse credo Sallustium, si extarent quæ juxta hoc fragmentum scripsit: *Michridates corpore ingenti, perinde & armatus.* Id.

Formam] Rutgersius Var. lect. 3, 4.

emendabat *normam*: haud absurde. Potius tamen assentiat Bongarsio, glos- sema hoc esse: ut scilicet divisa voce, *prope modum*, legatur; *magnitudinis prope modum excefferat.* Mōveor etiam nonnihil versu Galteri:

Humanique modum transgressum cor- poris.

Solet enim ille ipsa fere Curtii verba in numeros redigere. Si tamen vulga- tam lectionem teneas, interpretabere *formam*, ut fere accepit Probus in Eu- mene, *multi etiam qui ejus formam cognoscere studebant, qualis esset.* Tac. 2, 39. *forma haud dissimili in dominum erat.* Quid tamen si legas; *magn. prope modum excefferat. formam magnitudini Pori adjiciebat belua, &c.* id est, deco- rem, speciem. si enim legas, ut edi- tur, *magnitudini adjiciebat*, falsa est sententia: quanto enim major est ele- phantus, tantq̄ minorem apparere necesse est qui eo vehitur. dextrum enim suum cornu ipse duxit. *Idem.*

14 *Par animo meo*] Sic fere apud Lu- canum 5, 652.

Credit jam digna pericula Caesar Fatu esse sui.

15 *Ipse dextrum*] Acidalius, pro- bante Radero, legit; *ipse in dextrum move.* Nam Alexander jam in lævum se irruere velle significarat. Negari tamen non potest in describendis aciebus Curtio non nimium esse tribuendum. Certe causam haud unam habuit Gla-

Tu Antigenes, & tu Leonnate, & Tauron invehimini in mediam aciem, & urgebitis frontem. Hasta nostra praelonga & valida non alias magis quam adversus belluas rectoresque earum usui esse poterunt; deturbate eos, qui vehuntur, & ipsas confundite. Anceps genus auxilii est, & in suos atrius furit.

reanus, sin hic dixit auctorem nihil habuisse pensum, quid scriberet. Sunt enim ubi merito quis offendat, quæ Raderus, præter Acidalianam conjecturam, hac quoque ratione submoveret, ut dicat pro Cornum in *lavum cornu in vestrum*, quamquam sic etiam Mss. habeant, legi debere; in *dextrum*. Sed hoc quidem satis violentum est. Qui autem hoc loco, *ipse dextrum move*, Alexandri, non hostium dextrum cornu accipit, sane valde fallitur. Non igitur video, qua causâ Glareano sic insultet Raderus, qui dum errorem ejus detegere facit, inter alia etiam objicit, non distinguere eum duas pugnas, alteram cum Hage, alteram cum ipso Poro. Id quidem haud falso, nisi ipse eandem culpam incurreret: nam aciem Alexandri contra Porum, quam Arrianus 5, 2, describit, referre volens, narrat nobis aliam contra Hagen, quam Arrianus superius num. 20, proposuerat. Polyænus quoque aciem utramque aliquo modo depingit: ubi tamen vix invenies, quo Curtio opem feras.

Antigenes] Vulgo *Antigone*. Sed Antigonus Phrygiæ vicinæque Lydiæ satrapa relictus fuerat, de quo supra 4, 1, ubi locorum etiam res gessit circa prælium Arbeliticum. Atque deinceps ibi mansisse argumento est, quod infra 10, 10, illæ regiones ei decernuntur: quod forte non fuisset factum, nisi jam tum in possessione earum fuisset. Sed & ex Diodoro 18, 23, colligo eum ab eo statim tempore satrapia sua non excessisse. *Antigenes* autem Argyraspidum phalangitarum dux fuit, ut ex Diodoro 18, 62, aliisque locis liquet. Recte igitur sic restitimus. & omnino certum illud est ex Arriano. *Freinshemius*.

In
In mediam aciem,] Modius interpolabat, non in mediam aciem, sed urgebitis frontem. At vetustam lectionem in med. aciem, ommissâ negativâ, & urg. frontem, merito restituit Acidalius. mediam aciem intelligit, quæ inter duo cornua erat disposita: quæ simul etiam frons exercitus instructi dicitur, eadem figura, qua partes à læva dextraque, cornua. Tamen Pal. 8. habet, non inveh. in med. ac. sed urg. frontem. Verum negativam natam putat Freinshemius ex præcedenti voce *Tauron*, collisa cum sequenti *invehimini*, qua demum recepta proclive fuit, & in sed mutare.

16 *Anceps genus auxilii est*,] Ita Livius de falcatis curribus 37, 41. *Eumenes haud ignarus pugna, & quam anceps esset auxilii genus*. Sed elephantos Lucret. 5, 1349. *commune malum* nominat. De hac re Stewechius in Veger. 3, 24. *Illud, inquit*, certe silentio prætereundum non est, sæpe communi partis utriusque periculo productos in campum elephantos. testis mihi Hirtius de bello Africano cap. 27. Plutarchus in Pyrrho cap. 55. Q. Curtius eo quod hæ bestia in suos frequenter se converterent. testis Appianus de bellis Punicis. luculentissimum quoque ejusdem testimonium laudandum puto ex libro de bello Hispaniensi. Unus, inquit, elephantorum gravi percussus saxo de muro caput, furere atque effrenate ferti cepit, inque amicos horrendo clamore furens se conjecit, quemvis obvium trudens ac proterens. similiter & reliqui elephantum, illius clamoribus exterriti, fecerunt. quod quidem sæpe numero solent, cum insaniant, quemvis ut inimicum accipientes, ob quam eorum perfidiam quibusdam commu-
nes

In hostem enim imperio; in suos pavore agitur. Hæc eloquutus concitat equam primus. Jamque, ut destinatum erat, invaserat ordines hostium; quum Cœnus ingenti vi in lævum cornu invehitur. phalanx quoque in mediam Indorum aciem uno impetu prorupit. At Porus, qua equitem invehit senserat, *belluas agi* jussit: sed arduum & pene immobile animal equorum velocitatem æquare non poterat. ne sagittarum quidem ullus erat barbaris usus. quippe longæ & prægraves nisi prius in terra statuerent arcum, haud satis apte & commode imponunt. Tum humo lubrica, & ob id impediendo conatum, molientes ictus, celeritate hostium occupabantur. Ergo spreto regis imperio quod fere fit, (ubi turbatis acrius metus, quam dux imperare cœpit) totidem erant imperatores, quot agmina errabant. alii jungere aciem; alii dividere; stare quidem; & nonnulli circumvehi terga hostium jubebant. nihil in medium confulebatur. Porus tamen cum paucis, quibus metu potior fuerat pudor, conligere dispersos, obvius hosti ire pergit, *elephantosque ante agmen suorum agi* jubet. Magnum belluæ injecere terrorem, insolitusque stridor non equos modo tam pavidum ad omnia animal; sed viros

nes hostes appellati. Arrianus certe 5, 2. ita etiam in hoc prælio usu venisse docet. Idem Siculus 17, 88. narrat, & Curtius ipse mox infra. Plinius 8, 9. *minimo suis stridore terrentur, vulneratique & territi retro semper cedunt, haud minore partium suarum pernicio.* Rad. Adde Florum 1, 18.

In hostem enim imperio;] Hoc Alexander in orat. ad milites lib. 9. Curtii pluribus ostendit, & Livius probat exemplo pugnae inter Marcellum & Annibalem: *Eo magis ruere in suos belluæ, tantoque majorem stragem edere, quam inter hostes ediderunt, quanto acrius pavor consternatos agit, quam insidentis magistri imperio reguntur.* Hermannum Hugonem confer lib. 1. de

milicia equestri capite v. *Loccenius.*

17 *In lævum cornu*] Ex mente Curtii, si non ex calamo, certissimo legendum, *in dextrum*: ita etiam Arrianus 5, 2. *Cœnum ad dextrum cornu mittit.* Raderus.

19 *Imponunt.*] Mss. *Q. imponuntur*, sicut divinaveram, volueramque partem expungi.

23 *Non equos modo tam pavidum ad omnia animal;*] Qui stridorem elephantorum ferre non possunt. Vide quæ notavi ad Florum 1, 18. Quare Cæsar in Africa bellum gerens contra Scipionem & Iubam, qui elephantos habebant. ipse quoque nonnullos ex Italia adduci jussit, non alio fine, nisi ut milites eos ex quotidiano conspectu

24 viros quoque ordinesque turbaverat. Jam fugæ cir-
 cumspiciebant locum paulo ante victores; quum Ale-
 xander Agrianos & Thracas leviter armatos, melio-
 rem concursatione quam eominus militem, emisit in
 25 belluas. Ingentem ii vim telorum injecere & elephan-
 tis, & regentibus eos. phalanx quoque instare con-
 26 stanter territis cœpit. Sed quidam avidius persequuti
 belluas in semet inritavere vulneribus. obruti ergo pe-
 dibus earum, cæteris, ut parcius instarent, fuere docu-
 27 mentum. Præcipue terribilis illa facies erat, quum ma-
 nu arma virosque conripent, & super se regentibus
 28 traderent. Anceps ergo pugna nunc sequentium, nunc
 fugientium elephantos, in multum diei varium certa-
 men extraxit: donec securibus, [id namque genus au-
 29 xilii præparatum erat] pedes amputare cœperunt. *Co-*
pidas vocant gladios leviter curvatos faicibus similes,
 quis adpetebant belluarum manus. nec quidquam in-
 expertum non mortis modo, sed etiam in ipsa morte
 30 novi supplicii timor omittebat. Ergo elephantum vul-
 neribus

metuere desinerent, atque ut *fumenta*
bestiarum odorem, stridorem, speciem,
consuetudine captarum, non reformida-
rent. Hirtius de bello Afr. cap. 72. At-
 que hæc ratio potissimam difficulta-
 tem transeundi Hydaspis objecit Ale-
 xandro, notante Arriano §, 2. solum
 hoc timuisse, ne equi specie & clamore
 belluarum territi rem turbarent. Ibid.
 editum est; *neque enim putabat (Porus)*
quenquam hostium per illa elephantorum
interstitia penetrare ausurum, sed ne
equites quidem, equitum metu. nescio
 an typhothetæ vitio. legendum enim:
equorum metu. Scipio contra Anniba-
 lis elephantos *equitatum Numidarum*
in utroque cornu locavit, assuetum ferre
odorem & aspectum elephantorum. Ita-
lico vero non assueto, talibus postremam
aciem clausit. Appian. de bel. Punicis.
 Quod autem *pavidum ad omnia animal*
 vocat, de insolito tumultu aut specie

interpretare: cujus rei exemplum in
 Livio 10, 28. *Freinsb.* Hoc ita capien-
 dum, quod pavor equorum ex insoli-
 tis, assuetudine dediscendus. vid. Her-
 mann. Hug. lib. 11. de mil. equ. ca-
 put. 111. *Loccenius.*

24 *Agrianos & Thracas*] Hos ut
 equites sagittarios crederet Explana-
 tor, in causa fuit Arrianns §, 2. ut con-
 jicio, qui tradit Alexandrum in Indos
 immisisse mille hippotoxotas. Sed eos
 ex eodem loco *Dam* fuisse crediderim.
 certe Agriani & Thracæ non magis
 equestri rei studere potuerunt, quam
 apud nos Helvetii aut Rheti. *Idem.*

29 *Belluarum manus.*] Proboscides,
 amputatu non ita difficiles, ut bello
 Pyrrhi Tarentino C. Minucius ostendit
 apud Florum 1, 18. & Plinium 8, 7.
 Sic veteranus Cæsaris ab elephanto in
 altum sublatu, proboscidem cecidit.
 Hirt. de bell. Afr. cap. 85.

neribus tandem fatigati suos impetu sternunt, & qui rexerant eos præcipitati in terram, ab ipsis obtrebantur. Itaque pecorum modo magis pavidi, quam infesti, ultra aciem exigebantur; quum Porus destitutus à pluribus, tela multo ante præparata in circumfufos ex elephanto suo cœpit ingerere, multisque eminus vulneratis, expositus ipse ad ictus undique petebatur. Novem jam vulnera hinc tergo, illinc pectore exceperat, multoque sanguine profuso languidis manibus magis elapsa, quam excussa tela mittebat. Nec festignius bellua instincta rabie, nondum faucia invehabatur ordinibus; donec rector belluæ regem conspexit fluentibus membris omiffisque armis vix compotementis. Tum belluam in fugam concitat sequente Alexandro: sed equus ejus multis vulneribus confosus deficiensque procubuit, posito magis rege, quam effuso. itaque dum equum mutat, tardius insequutus est. Interim frater Taxilis regis Indorum præmissus ab Alexandro, monere cœpit Porum, *ne ultima experiri perseveraret, dederetque se victori*. At ille quamquam exhaustæ erant vires, deficiebatque sanguis; tamen ad notam vocem excitatus: *agnosco*, inquit, *Taxilis fratrem imperii regnique sui proditorem*: & telum, quod unum forte non

32 *Novem jam vulnera*] Arrian. 5, 2. non nihil à Curtio divertit: Cum in dextro humero, quem quidem solum in pugna nudum ferebat, vulnus accepisset, (nam à reliquo corpore thorax facile tela propulsabat) ipse alioqui insigni & robore & membrorum convenientia præditus, ut postea ejus conspectus docuit, converso elephante recessit. *Siculus* 17, 88. Porus tandem cum heroice depugnasset, præ multitudine vulnerum ex sanguis animo deficit, & viribus infractis è bellua ad terram delabitur. *Raderus*. Themistius quoque orat. 9. multis vulneribus affectum fuisse tradit. item Iustinus 12, 8.

In Arriani loco est quod obiter mentionem, illa verba *Ἐστὸς ἂν κατὰ τὴν ἰσχυρὴν, καὶ τὴν ἀμυγλίαν* de ipso Poro perperam accipi, reddique, *ipse alioqui insigni & robore, &c.* nam de thorace loquitur auctor: *firmitudinis & operis eximii thorax, ut postea intuitibus apparuit, facile tela propulsabat*. Freinsh.

34 *Equus*] Bucephalus.

36 *Proditorem*:] Sed qui illud in fratrem Taxilis convenerit? in ipsum potius. ergo *proditaris* repono. volentibus etiam Mss. quos postea inpexi. *Freinshemius*.

non effluerat, contorsit in eum, quod per medium
 37 petus penetravit ad tergum. Hoc ultimo virtutis
 opere edito fugere acrius cœpit: sed elephantus quo-
 que, qui multa exceperat tela, deficiebat. itaque sistit
 38 fugam, peditemque sequenti hosti objecit. Jam Ale-
 xander consequutus erat, & pertinacia Pori cognita,
 vetabat *resistentibus parci*. Ergo undique & in pedites,
 & in ipsum Porum tela congesta sunt: quis tandem
 39 gravatus labi ex bellua cœpit. Indus qui elephantum
 regebat, descendere eum ratus, more solito elephan-
 tum *procumbere iussit in genua*; qui ut se submisit, cæteri
 quoque, ita enim instituti erant, demisere corpora in
 terram.

37 *Virtutis opere*] Simili re stylo-
 que Livius 30, 35. *Hoc edito velut ulti-
 mo virtutis opere, Annibal quum Adru-
 Ætum refugisset, &c.* Quod hi ulti-
 mum virtutis opus, id *extremam virtu-
 tem* appellat Stautius; ubi Tydeus,
 — *nec me virtus extrema fefellit.*

39 *Procumbere iussit*] De elephan-
 torum insole, docilitate, &c. habes
 apud Plinium lib. 8. multis à princi-
 pio capitibus, & Lipsium singulari epi-
 stola 50. cent. 1. Sed de Pori elephanto
 ex Plutarcho cap. 106. cognosces, quo-
 modo regi in terram demisso è vulne-
 ribus tela sensim & leniter extraxerit.
 Audi quæ de eodem forte (quem ta-
 men Curtius confossum prodit) tradat
 Philostratus 2, 6. nullo modo præter-
 mittenda, mira sane & memoranda.
 De elephantorum, *inquit*, ætate, &
 quod longissimæ vitæ sint, ab aliis plu-
 ribus scriptum est: veruntamen hi pe-
 nes Taxila urbem omnium urbium,
 quæ apud Indos sunt, maximam, ele-
 phantum invenisse perhibent, quem
 inungebant, & vittis ac myrteis coro-
 nis indigenæ ornabant: asserentes
 unum ex his esse qui pro rege Poro ad-
 versus Alexandrum pugnaverit, quem
 propterea quod in pugna promptissi-
 me versatus esset, Alexander Soli de-
 dicavit. esse autem illi torques aureos

circa dentes, seu potius cornua libeat
 appellare, & in torquibus literas Græ-
 cas insculptas hæc verba referre: *Ale-
 xander Iovis F. Ajacem Soli*. hoc enim
 Ajacis nomen ipse elephanto impo-
 suit, magnum magno nomine exor-
 nans. Conjiunt autem indigenæ an-
 nos quinquaginta supra trecentos, ab
 ea, quam diximus, pugna, ad ea tem-
 pora intercessisse: cum tamen scire
 non possint, quot fuerit natus annos,
 quando pugnae interfuit. *Rad.* Multa
 de elephantis Bulenger. de Venat. Cir-
 ci toto cap. 21. ubi miror inter pluri-
 ma Aliani loca me non reperire cap.
 37. lib. 7. de animal. ubi de Pori ele-
 phanto idem quod Plutarachus tradit,
 adjicitque semet ipsum inclinasse, qua-
 si diceret, sua sponte, non à magistro
 iussum, procubuisse. Sed Curtio pot-
 tius credam. sic enim edocebantur.
 Seneca epist. 85. *elephantum minimus
 Ethiops jubet subsidere in genua*. Vide
 Marci. ad Martial. 1, 17. Idem Ali-
 anus 3, 46. similia fere quæ de Pori ele-
 phanto Curtius, de alio Indico nar-
 rat, qui dominum suum protexerit, &
 labentem promuscæ de sustulerit. *Freinf-
 hemius.*

*Qui ut se submisit, cæteri quo-
 que, &c.*] Sic olim Sybaritarum equi
 cançu tibicinis excitati saltantes (ita
 enim

terram. ea res & Porum, & cæteros victoribus tradidit. Rex *spoliari corpus Pori*, interemptum esse credens, 40
 jussit, & qui detraherent lorica vestemque, concurrere; quum bellua dominum tueri & spoliantes cœpit adpetere, levatumque corpus ejus rursus dorso suo imponere. Ergo telis undique obruitur, confossoque eo in vehiculum Porus imponitur. Quem Rex ut vi- 41
 dit adlevantem oculos, non odio, sed miseratione commotus, *quæ malum*, inquit, *amentia te cœgit rerum mearum cognita fama, belli fortunam experiri; quum Taxiles esset in deditos clementia mea tam propinquum tibi exemplum?*
 At ille *quoniam*, inquit, *percontaris, respondebo ea libertate*, 42
quam interrogando fecisti. Neminem me fortiozem esse censebam. meas enim noveram vires, nondum expertus tuas: fortiozem esse te, belli docuit eventus. Sed ne sic quidem parum felix sum, secundus tibi. Rursus interrogatus *quid ipse vi-* 43
ctorem statuere debere censeret; quod hic, inquit, *dies tibi suadet: quo expertus es, quam caduca felicitas esset.* Plus mo- 44
 nendo profecit, quam si precatus esset. quippe magnitudinem

enim in pace edocti erant) ordines turbarunt, & fessoribus excussis hosti victoriam dederunt. quod documento erit, belluas, quarum usus in bello erit, non orti ludicris, sed militiæ commodis institere. *Locc.n.*

41 *Quæ malum*] Similiter fere Perseum percontatur Æmilius apud Livium 45, 8.

43 *Quid ipse*] Avertet & avertet animus pro ipse, in se rescribere, nisi utrumque simul forsan aliis videatur. *Acidalius.*

Quod hic dies] Plutarchus cap. 106, & de ira cohib. cap. 16. cum Atriano 5, 2. simpliciter tradit, rogatum ab Alexandro Porum respondiſſe *Βουλιζαὼς, regie, seu regaliter*, atque in eo esse omnia, multo elegantior & urbanior est narratio Curtii. *Rad.* Ego Curtio irascor quod interpolaverit responsum Pori à Græcis relatum, quod & credibilis est, & admirandæ majestatis

gravitatisque plenum. Egrege de eo differentem Themistium vide orat. 9.

44 *Monendo profecit, quam si precatus esset.*] Sic apud Val. Max. 3, 8. *Mævius quo vitam constantius contempsit, eo facilius impetravit.* Plutarch. Lucullo cap. 28. *Pomponius, non obscurus vir, saucius captus est, atque ad Mithridateæ vulneribus gravis pertractus. Quem ubi rogavit vex, an, si ipsum conservasset, amicus sibi esset futurus? Sane, inquit, si pacem cum pop. Romano feceris: sin secus, hostis. Cujus rex admiratus virtutem, nihil eum laest.* Eximie Seneca ad Helviam 13, 7. *Qui adversus se visissimos casus casu se extollit, & ea mala quibus alii opprimuntur, evertit, ipse miserias infularum loco habet: quando ita affecti sumus, ut nihil æque magnam apud nos admirationem occupet, quam homo fortiter miser.* De Q. Mucio Scævola notum ex Livio 2, 12.

tudinem animi ejus interritam, ac ne fortuna quidem
 infraſtam, non miſericordia modo, ſed etiam honore
 45 excipere dignatus eſt. ægrum curavit haud ſecus, quam
 ſi pro ipſo pugnaſſet: confirmatum contra ſpem om-
 nium in amicorum numerum recepit: mox donavit
 46 ampliore regno, quam tenuit. Nec fane quidquam in-
 genium ejus ſolidius, aut conſtantius habuit, quam ad-
 mirationem veræ laudis & gloriæ: ſimplicius tamen
 famam æſtimabat in hoſte, quam in cive, quippe à ſuis
 credebat

Non ſuperbum, nec abjeſtum, ſed cor-
 datum & generoſum devicti respon-
 ſum ut forti clementique victori virtu-
 tis argumentum habetur, ita ipſi victo
 prodeſt: dum victor probat ejus ani-
 mum fortunæ parem, & talem eſſe de-
 prehendit, qui non contaminet ejus
 victoriam degenerere ſpiritu. qua de re
 fuſe Scipio Amiratus lib. 12. diſc. 2.
 Loccenius.

45 Mox donavit ampliore regno quam
 tenuit.] Suffragatur Plutarch. cap. 107.
 adjecit liberorum ibi populorum, quos
 ſubegit, regionem, in qua nationes quin-
 decim, urbium non mediocrium quin-
 que millia, & vicos quamplurimos me-
 morant fuiſſe. Arrianus 5, 2. aliam ei
 regionem veteri ampliore adjecit, Ra-
 derus. Habuit Plutarchus in animo,
 quod teſte Plinio 6, 17. Alexandri Ma-
 gni comites in eo tractu India quem ſub-
 egerant, ſcripſerunt quinque millia op-
 pidorum fuiſſe, nullum Cominus, gen-
 tium IX adjecit Strabo l. 15 regionem
 hanc totam ab Alexandro ſubactam, ac
 Poro eſſe traditam. Eſt autem quod in
 utroque corrigendum putem; gentium
 numerum in Plutarcho. nam in novem
 Plinius cum Strabone conſentunt.
 in Plinio, quod non ſatis determinate
 deſcripſerit tractum eum Indiæ, lecto-
 remque in hunc errorem inducat, in
 quo ſortaffis & ipſe fuit, ut putet to-
 tum Indiæ tractum ab Alexandro do-
 mitum intelligi, cum ejus comites
 hunc modo intellexerint, qui inter
 Hydaspem & Hypanim eſt, ut diſerte

tradit Strabo. & juvat Arrianus 5, 3.
 Nam inter Indum & Hydaspem mul-
 tum terrarum ſubegerat, quas Poro non
 tradidit. Freinsh. Hoc Alexandri fa-
 ctum inſigni laudis præconio ornat Se-
 neca lib. 1. de Clement. cap. 21. Si re-
 gnum quoque ſuum tuto relinqui apud
 victum potuit reponique eo unde decide-
 rat, ingenti incremento ſurgit laus ejus,
 qui contentus fuit ex rege victo nihil præ-
 ter gloriam ſumere. Tullius pro Mar-
 cello, animum vincere, iracundiam co-
 hibere, victoriam temperare, adverſa-
 rium nobilitate, ingenio, virtute præ-
 ſtantem non modo extollere jacentem, ſed
 etiam amplificare priſtinam ejus dignita-
 tem, ſimile quid divinitati ſtatuit. Loc-
 cenius.

46 In hoſte,] Habet enim hoc vir-
 tus, ut mirentur eam & hoſtes. Ale-
 xander hic ſupra 4, 6. virtutis in
 hoſte mirator prædicatur. Vibius Virius
 apud Livium 26, 13. & ipſi virtutem
 mirabuntur hoſtes. Cicero in L. Piſo-
 nem cap. 32. Habet hoc virtus, ut viros
 fortei ſpecies & pulchritudo etiam in ho-
 ſte poſita deleat.

Quam in cive;] Hoc animo ferunt
 & Herculem fuiſſe. Apollod. lib. 2.
 Vbi Telamonem prius intraſſe (Trojam)
 videt, ſtriſto in cum enſe vadit: Nam ſi
 meliorem ſe ipſo volebat neminem. De
 Saulis in Davidem invidia ſacræ literæ
 teſtantur; profanæ de Antiochi in Han-
 nibalem, Dionyſii in Dionem, Tiberii
 in Germanicum, Claudii & Neronis
 in Corbulonem, Conſtantii in Julia-
 num, &c.

credebat magnitudinem suam destrui posse; eandem clariorem fore, quo majores fuissent, quos ipse vicisset.

Q. CUR-

num, &c. Alias certe verum est Plutarchi cap. 63. testimonium de Alexandro. *Candidus erga omnem virtutem erat, factorumque ad memoriam custos & fautor honestorum.* Freinsh.

Quo majores fuissent, quos ipse vicisset.] Maximam è victoria Pori laudem sibi quassisse visus est, quem regum & hostium maximum & potentissimum videri voluit, cum dixit sup. num. 14. *Tandem par animo meo periculum video.* Addam huic libro coronidem ex Tacitio Mircondo Persa (Tarich Mircondi Persæ,) cujus de rebus Persarum historia magnopere laudatur, in Hispanum sermonem à Petro Teixeira nobili Lusitano translata, è qua hæc decerpta sunt. Porus (qui Indis For appellatur) primo prælio fusus reparatis viribus viginti diebus cum hoste velitatus est. & cum Macedo videret se viribus Poro impari & victū, ad singulare certamen Indum provocavit: nec Porus duellum detrectavit. In patenti ergo campo paribus armis & animis congressi, cum in medio conflictu ingens ex Pori castris clamor accideret, miratus quid esset, respexit; simulque vulnere ab Alexandro occupatus concidit. In hac historia, quædam vera, quædam fabulosa credi possunt, aut contra reliquorum scriptorum fidem. De secundo nimirum prælio &

viginti dierum velitatione, quam tamen ad ripam Hydaspis ab utroque rege obsessam, & transitum tentatum, possis referre. De duello etiam non caret Teixeira suffragatore. Justin. 12, 8. audi: *Porus sibi regem privatum hostem deposcit. nec Alexander pugnam moram fecit, sed prima congressione vulnerato equo cum præceptis ad terram decidisset, concursu satellitum servatur.* Porus multis vulneribus obrutus capitur. Sed quo tempore, anno, ætate Alexandri hæc perpetrata? Annum & anni tempus signavit Arrianus 5, 2. *Hujusmodi, inquit, exitum habuit pugna Alexandri adversus Porum & Indos trans Hydaspem amnem colentes, Archonte Athenis Hegemone, mense Martio.* At enim sup. idem Arrian. de hoc ipso tempore, quo Hydaspem trajecit, sui immemor, ut videtur, scripsit, fuisse tum *solstitium æstivum.* Itaque auctori hæc concilianda relinquo & remitto. Diodor. 17, 87. nonum hunc impetii annum Alexandri, & nonum & vigesimum ætatis, Chremete archonte Athenis, non Hegemone, ut Arrianus, scripsit. cum Diodoro facit *αναρχοῦ ὀλυμπιάδων. Ω Λ. Ρ Ι Γ. Χρέμης. Ἀλέξανδρος παρὰ δάξαι τὴ Πάρον νικᾷ. Raderus.* Consule Meursium de Archont. Athen. 4, 14.

Q. CVRTII RVFI,

DE

REBUS GESTIS

ALEXANDRI REGIS MACEDONUM,

LIBER IX.

CAP. I.

Devicto Poro, in Indixin penetrat Alexander; variasque gentes & urbes, quarum mores describuntur, sibi subjicit.

ALEXANDER tam memorabili victoria lætus, qua sibi Orientis fines apertos esse censebat, Soli victimis cæsis; milites quoque, quo promptioribus animis reliqua belli munia obirent, pro concione laudatos docuit, quidquid Indis virinum fuisset, illa dimicatione prostratum.

2 *cateram opimam prædam fore, celebratasque opes in ea regione eminere, quam peterent. proinde jam vilia & obsoleta esse spolia de Persis: gemmis margaritisque, & auro atque ebore Macedoniam Græciamque, non suas tantum domos repleturum.*

3 *Avidi milites & pecuniæ & gloriæ; simul quia nunquam adfirmatio ejus fefellerat eos, pollicentur operam: dimissisque*

Soli victimis cæsis; milites quoque,] Cujus beneficio partes Orientis subegisset. Diodor. 17, 89. Eodem pertinet

elephantus Soli consecratus, ut ex Philostr. 2, 6, patet. Apud eundem 2, 15, legimus eum etiam aras, de quibus infra, Soli Indico inscripsisse. Quod fortasse ansam præbuerit fabulosis nar-

rationibus de arbore solis fatidica. Freinshemius.

2 *Cateram*] Freinshemius divinitur: *caterum opimam prædam, cel. op. in ea regione manere, &c. repleturos.*

3 *Nunquam adfirmatio ejus fefellerat eos,*] *Eo sibi maxime devincit suorum animos Princeps; si quod verbis promissit, facto præster; &, ut Pindarus loqui amat, linguam faciat æneam incude non*

missisque cum bona spe, *navigia edificari jubet, ut quum totam Asiam percurrissent, sinem terrarum mare inviseret.* Multa materia navalis in proximis montibus erat; quam 4 cædere adgressi, magnitudinis inusitata reperere serpentes. Rhinocerotes quoque, rarum alibi animal, in 5 iisdem montibus erant. cæterum hoc nomen belluis eis inditum à Græcis: sermonis ejus ignari aliud lingua sua usurpant. Rex duabus urbibus conditis in utraque 6 fluminis, quod superaverat, ripa; copiarum duces coronis & mille aureis singulos donat: cæteris quoque pro portio-

non mentiente. Quotusquisque fidem servabit, si Princeps eam fallat? cujus exemplo facile alii ludent promissis, quod tamen honestis viris indignum, Principe indignissimum est. Isocrates orat. ad Nicoclem docet, Principis esse tanti facere veritatem, ut plus habeatur fidei simplici ejus affirmationi, quam aliorum dejectioni. *Loccen.*

4 *Serpentes.*] *Ad sedecim usque cubitorum longitudinem porrectos.* Diodot. 17, 90. hoc est, quatuor & viginti pedes. Idem [Ælian. hist. an. 17, 2. ex Clitarcho, &] Arrian. Ind. 2, 35. testatur, qui tamen addit etiam multo majores ex Indorum narratione reperiri. Sed quid hæc ad Strabon. lib. 15. qui ex Onesicrito refert, in Abisari regione duos dracones nutritos, quorum alter 80. cubitos, alter 140. longitudine æquaret, qui ducentos decem pedes efficiunt. Adde Plin. 8, 14. Megasthenes scribit, in India serpentes in tantam magnitudinem adoleiscere, ut solidos hauriant cervos taurosq. Metrodorus circa Rhindacum annem in ponto, ut supervolantes, quamvis alte perneciterque, alites haustu raptas absorbeant. Nota est in Punicis bellis ad flumen Bagradam à Regulo Imperatore ballistis tormentisque, ut oppidum aliquod, expugnata serpens 120. pedum longitudinis: pellis ejus maxillæque usque ad bellum Numantinum durare Romæ in templo: [Cur non ad-

didit quo templo. an Capitolino: an rectius apud Obsequentem cap. 29. legitur, *in publico?* Vide & Florum 2, 2.] Polyhistor. cap. 55. de Indicis serpentibus *Enormitas in serpentibus tanta est, ut cervos & animalium alia ad parem molem tota hauriant, &c.* Sed omnium narrationes vincit Maximus Tyrius dissertatione 38. Taxillus Alexandro varia mira ostendit: *in his animal erat maximum Baccho sacrum, cui victimas quotidie Indi mactabant. hoc animal draco erat, qui jugera terra quinque corpore aequaret.* Raderus. De draconibus & elephantis quos illi enecent Plin. 8, 11. & alii. *Freinsh.*

5 *A Græcis:*] A cornu quod è naribus extat. [Ælian. hist. anim. 17, 44.] *Sandabenamet* Indi vocant, ut docet Gesnerus, *Reem* Hebræi, *Karas* Chaldæi nominant, vel *Karasas*: Latini *Bos* vel *Taurus Ethiopicus*. Raderus.

6 *Copiarum duces*] Horatius:

Auro repensus miles acrior redit.

Sed munera ac præmia cum delectu ac judicio, habita ratione non solum personarum; sed & meritum cujusvis, distribuenda sunt. *Loccenius.*

Coronis] Sic etiam postea *Nearchum & Leonatum aureis coronis coronavit.* Arrian. Ind. 7, 13.

Mille aureis] Quos eandem summam conficere scribit Scaliger, quasi supra 8, 6. *quinquaginta sestertia.*

portione , aut gradus , quem in militia obtinebant ;
 7 aut navatæ operæ , honos habitus est. Abifares , qui
 prius quam cum Poro dimicaretur , legatos ad Alexan-
 drum miserat ; rursus alios misit , pollicentes omnia fa-
 cturum quæ imperasset , modo ne cogeretur corpus suum dedere ;
 neque enim aut sine regio imperio victurum : aut regnaturum
 8 esse captivum. Cui Alexander nunciari iussit ; si gravaretur
 ad se venire , ipsum ad eum esse venturum. Hinc Poro amne-
 que

Corpus suum dedere ;] Ita Iugurtha apud Sallust. præter suam liberorumque vitam omnia Metello dedebat. Apud Hirtium de bell. Gall. 8. Comius legatos ad Antonium mittit, sequæ, ibi futurum, ubi præscripserit, & ea facturum, quæ imperaverit, obsidibus datis firmat: unum illud erat (scrib. orat.) ut timori suo concedatur, ne in conspectum veniat cujusquam Romani. Cæterum de Abifare non profequitur Curtius, quid postea acciderit. nec enim si hæc ita fuissent acta, distulisset in eum movere Alexander. Quod cum non evenerit, verior omnino mihi videtur Arriani 5, 4. narratio: Abifatem per legatos excusasse valetudinem, Alexandrum excusationem accepisse. *Freinsb.*

8 *Si gravaretur ad se venire, &c.]* Occursus, honoris vel officii causa debitus, si negligatur, contemptus, superbi vel inimici animi signum haberi solet, ut notum est. Vid. Cicer. 3. fam. epist. 7. Casaubon. ad Suetonii Caligulam pag. 434. 435. & alii. *Loccen.*

Poro amneque] Sic omnes editiones Modianis antiquiores habent, quæ lectio, inquit Modius, ab iis procul dubio manavit, qui amnem etiam hoc nomine in India ignorabant. Sed velim discere ex Modio, apud quem geographum, aut historicum, aut scriptorem, amnem Porum legerit? Ptolemæus quidem Porvaros Indiae populos laudat, sed de ipso flumine Poro nulla apud ipsum vox, nisi dicas Porvaros à Poro amne derivari. In chirographo Constantinensi *Poro amne superato* scriptum

est: quomodo legit etiam in suis Mss. Modius, & edidit. Si Porus amnis non fuit, quæro, quem amnem victo Poro superavit, cum ante conflictum Hydaspem, ad quem castra habebat Porus, trajecisset, Pori autem nulla prius facta sit mentio. Sequor ergo Modium, quoad in meliorem rei cognitionem veniam, *Raderus.* Multa mihi succurrunt, stabiliendo huic loco, vel subvertendo. Possis enim dicere Curtium, reliquam Alexandri expeditionem relaturum, reperisse illa *Poro amneque (Hydaspe) superato*: ut sciretur quo porro fuerit profectus. Sed magis est ut de Acesine transmissio hic agat. Nam inter Hydaspem & Hyaroten, de quo mox, Acesinem esse constat ex Strabone. *Quin* & diserte Arrian, 5, 3. narrat, eum hoc tempore Acesinem transivisse. Fortassis igitur scribendum: *Hinc Poro Acesineque superato.* notandum enim Curtium in his postremis libris valde propeate: quædam magna negotia omnino præternittere; alia leviter attingere. quod hic quoque factum puto, & expeditionem in alcerum Porum, illius magni nepotem, cujus præter Arrianum etiam Strabo meminit, verbo signatam. Eodem enim tempore Acesinem transmisit, istique Poro arma intulit. Arrianum inspice: qui tamen cum Strabone illi Poro regionem intra Hyaroten & Hypasim tribuit. Nec tamen absurdum eum ad Acesinem quoque imperasse. videtur utique vicinus alteri Poro fuisse. *Freinsb. hezzius*

que superato ad interiora Indiæ processit. Sylvæ erant 9
 prope in immensum spatium diffusæ, procerisque &
 in eximiam altitudinem editis arboribus umbrosæ.
 plerique rami instar ingentium stipitum flexi in hu- 10
 mum, rursus, quæ se curvaverant, erigebantur adeo, ut
 species esset non rami resurgentis; sed arboris ex sua
 radice generatæ. Cœli temperies salubris: quippe & 11
 vim solis umbræ levant; & aquæ largæ manant è fon-
 tibus. Cæterum hic quoque serpentium magna vis 12
 erat, squamis fulgorem auri reddentibus; virus haud ul-
 lum magis noxium est: quippe morsum præsens mors
 sequebatur; donec ab incolis remedium oblatum est.
 Hinc per deserta ventum est ad flumen Hydraoten. 13
 junctum

10 Flexi in humum,] Goropius in
 Indoscythicus pag. 485. quoque de his
 arboribus multa & mira, putatque si-
 cum fuisse, sub qua Adam decerpserit
 exitiale sibi & humano generi malum.
 Habes porro harum arborum iconif-
 mum apud Carolum Clusium Exoric.
 lib. 2. ubi hunc quoque Curtii locum
 adducit. Rad. Nescio an intelligat Clu-
 sium noras in Garcie historiam arom-
 tum. Ibi enim proluxe describit arbo-
 ris genus ex narratione Fabricii Mor-
 dentis Salernitatis, qui ei narravit, *in-
 terdum octingentos aut mille viros, quo
 in numero ipse fuisset, unius hujuscemo-
 di arboris umbra tegi: atque affirmabat
 terna etiam hominum milia sub tali ar-
 bore latere posse.* Additque, veteribus
 etiam cognitam arborem, testimonio
 Curtii, Plinii 12, 5. & 7, 2. Strabonis
 lib. 15. Theophrasti de plantis 4, 5.
 Porro ut istæ Indiæ arbores sua spon-
 te tellurem rursus subeunt, sic arte &
 cura effecerunt Hunni, ut arbutis var-
 rie implicantibus frondes, tota eorum
 regio in sepi modum cingeretur. *Mun-
 ster. Cosmogr. 4, 2.* Cujus generis supra
 quoque 6, 5. Mardorum munitio de-
 scribitur. Et illi quidem securitatis
 causa hoc faciebant, alii voluptatis.
 Quam & ipsam lectori non invidiam,

ex amœnissimo loco Vallæ lib. 3. Hist.
 Valentie in Hispania horti non tan-
 tum citris confiti, sed etiam citreis
 patietibus vivente materia conclusi: ut
 dubites horti ne sint, an ædes. Sunt
 enim parietes ex truncis citriorum
 confecti, & tamen frondibus vestiti,
 ut perspici introrsum nequeat, nedum
 intrati. *Videtur iis verbis, ut perspici
 introrsum nequeat, &c. respexisse Cæsa-
 rem de bell. Gall. 2, 17. ubi Nervii te-
 neris arboribus incisus, atque inflexis,
 crebrisque in latitudinem ramis enatis,
 & rubis sentibusque interjectis effece-
 rant, ut, instar muri, hæc sepes munimen-
 ta præberent: quo modo non intrati
 sed ne perspici quidem possent.* Freinsh.

12 Fulgorem auri] Diodor. 17, 90.
 aris. res eodem recidit. Addit deinde
 idem quod Curtius, *ab incolis reme-
 dium veneni accepisse Macedonas.* Illi
 enim, ut tradit Alian. hist. anim. 12, 32.
*quodnam medicamentum cuique serpen-
 tum adversetur, probe tenent. Neminem
 autem Græcorum medicorum remedium
 adversus Indici serpentis venenum re-
 pervisse, Nearchus apud Atrian. Ind.
 2, 35. tradidit. Idem.*

13 Hydraoten.] Hydraoten Airia-
 nus 5, 3. appellat. *Hyarotidem* Geo-
 graph. lib. 15.

junctum erat flumini nemus, opacum arboribus alibi
 inusitatis, agrestiumque pavonum multitudine fre-
 14 quens. Castris inde motis oppidum haud procul posi-
 tum corona capit; obsidibusque acceptis stipendium
 imponit. Ad magnam deinde, ut in ea regione, urbem
 pervenit, non muro solum, sed etiam palude munitam.
 15 Cæterum barbari vehiculis inter se junctis dimicaturi
 occurrerunt: aliis tela; aliis hastæ; aliis secures erant:
 transiliebantq; in vehicula strenuo saltu, quum succur-
 16 rere laborantibus suis vellent. Ac primo insolitum ge-
 nus pugnae Macedonas terruit, quum eminus vulnera-
 rentur: deinde spreto tam incondito auxilio, ab utroque
 latere vehiculis circumfusi repugnantes fodere cepe-
 runt,

Arboribus] Quarum alias præter-
 mitto; unam ex Aristobulo apud Stra-
 bonem adnoto, ut recentioribus com-
 parem. Est autem iste locus aliquan-
 tum corruptus, ut tamen appareat, de-
 scribi eam *magnas siliquas habentem*
fabarum similes denorum digitorum
longitudine, mellis plenas: quas qui ede-
rint, non facile evadant mortem. Con-
 fer Ovied. hist. Ind. lib. 9. qui arborem
 occidentalis Indiarum *Mangle* vocatam
 inter alia sic describit: habet siliquas
 duorum palmorum longitudinis aut
 majores, crassasque Cassiæ solutivæ
 fructui pares, fusci coloris, pulpam me-
 dullæ ossium similem continentes, qua
 Indi aliorum eduliorum inopia ves-
 cuntur. etenim satis amara est. salu-
 brem tamen cibum esse ferunt. Ego
 ejus nihilominus esu in morbum inci-
 di, licet adeo delicati palati non sim,
 &c. Freinsb.

Agrestiam pavonum] Horum ico-
 nismum spectabis apud Vlyssæm Aldro-
 vandum l. 20. Ornithol. Græcis *πῶς*
ἢ ρ ῆ vocatur, Latinis recentioribus
vanellus, Aristoteli *αἰξ*, vulgo *capella*.
Avis est pulchra, columbina magnitu-
dine, cristato capite, ut pavo, in collo
viridi colore & lucente, reliquo corpore
varia, &c. Plura Ornithologus &

Bellonius cognitu sane jucunda: sed
 hæc nobis satis. *Raderus.*

14 *Magnam urbem*] Arrian. 5, 3.
 & Polyæn. 4, 3. *Sangala* vocant.

15 *Barbari vehiculis*] Vetus mos jun-
 ctis vehiculis dimicare. Vegetius de re
 milit. 3, 10. *Omnes barbari carris suis*
in orbem connexis, ad similitudinem ca-
strorum securas à supervenientibus ex-
gunt noctes. Loccenius.

Aliis tela;] Credo leg. ex Mss. *tela*
aliis haste, aliis secures erant. pro quo-
 libet armorum quibus hostis petitur,
 genere *tela* poni, notum est.

16 *Insolitum genus pugnae*] Cæsar
 bell. Gall. 4, 34. *perturbatis nostris no-*
vitæ pugnae. describit autem prælium
 cum Britannorum effedariis. Adde
 Livium 4, 33. in prælio Fidenatum
 cum Romanis. Scilicet *subita conter-*
rent hostes, usitata vilescunt, ut Vege-
 tius 3, 26, ait. Livius 10, 28. *Bis aver-*
tere Gallicum equitatum: iterum lon-
gius evectos, & jam inter media equi-
tum agmina prælium cientes, novum
pugnae conterrunt genus: effedis, carrisque
superstans armatus hostis, ingenti sonitu
equorum rotarumque advenit; & inso-
litus ejus tumultus Romanorum conter-
runt equos, &c.

runt. Et vincula, quis conferta erant, iussit incidere, quo facilius 17
singula circumvenirentur. itaque VIII millibus suorum
amissis in oppidum refugerunt. Postero die scalis un- 18
dique admotis muri occupantur: paucis pernicitas saluti
fuit. qui cognito urbis excidio paludem transnavere, &
in vicina oppida ingentem intulere terrorem; invictum
exercitum, & deorum profecto advenisse memorantes. Ale- 19
xander ad vastandam eam regionem Perdicca cum ex-
pedita manu misso; partem copiarum Eumeni tradit,
ut is quoque barbaros ad deditioem compelleret: ipse
ceteros ad urbem validam, in quam aliarum quoque
confugerant incolæ, duxit. Oppidani missis, qui regem 20
deprecarentur, nihilominus bellum parabant. quippe
orta seditio in diversa consilia diduxerat vulgum: alii
omnia deditioe potiora; quidam nullam opem in ipsis
esse ducebant. Sed dum nihil in commune consulitur, 21
qui deditioe imminebant, apertis portis hostem reci-
piunt. Alexander quamquam belli auctoribus jure po- 23
terat irasci; tamen omnibus venia data, & obsidibus
acceptis, ad proximam deinde urbem castra movit.

Obsides

17 Et vincula,] Raderus inserta
voce legit, *Et rex vincula qua conferta
erant iussit incidere*: nec enim aliter co-
hæreere orationem. probo, nisi quod
ejus vice expungendam credo particu-
lam &, quæ videretur ejus locum occu-
passe. *scdere ceperunt. Rex vincula, &c.*
Et tamen auctores interdum diligen-
tiam hanc connectendi prætermittunt,
evidentia sensus & judicio lectorum
satis confisi. Præbet exemplum ejus
rei Catilina Sallustii cap. penultimo.
Freinshemius.

18 Scalas undique admotis] Arria-
nus 5, 3. paulo copiosius: Indos præ-
lio fusos de fuga cogitasse. Alexandrum
id præsentientem duplici valle oppi-
dum cinxisse, præterquam qua stagnum
obstabat. ea parte erumpentes à Ptole-
mæo qui ibi præsidebat cum clade re-
jectos: cum etiam currus prioris pugna

captos ad impediendam fugam trans-
versos collocasset: *ἡνα πολλα ἐν νυκ-
τι τὰ ἀπορροφ φαίνονται τοῖς φούρα-
σι, quo plures per noctem fugientibus
difficultates apparent.*

19 Partem copiarum] Tracentos equi-
tes. Arrianus 5, 3.

20 Orta seditio in diversa consilia]
Tale seditionis est ingenium:

*Scinditur incertum studia in contra-
ria vulgus.*

Vnde discordia modo *scissa palla*, mo-
do *scissis crinibus* à poetis comparatur.
Loccenius.

21 Dum nihil in commune consuli-
tur,] Exemplum dicti Vegetii: *Civile
odium ad inimicorum perniciem præ-
ceptis, ad utilitatem suam defensionis incau-
tum.* *Loccenius.*

22 Ad proximam deinde urbem castra
movit,] Quam nescio unde expiscatus
sit

- 23 Obsides ducebantur ante agmen. quos quum è muris adgnovissent, utpotè gentis ejusdem, in colloquium convocaverunt. Illi *clementiam regis, simulque vim* commemorando, ad deditiorem eos compulere: cæterasque urbes simili modo deditas in fidem
- 24 accepit. Hinc in regnum Sophitis perventum est. Gens, ut barbari, sapientia excellit, bonisque moribus regitur. Genitos liberos non parentum arbitrio tollunt aluntque; sed eorum quibus spectandi infantium habitum cura mandata est. Si quos insignes aut

fit interpres Polyæni 4, 3. *Patam* fuisse vocatam: nisi forte pro *περίτην πόλιν*, tum legebatur *παίτην* corrupte. Narrat enim, Alexandrîum, Sangalis dirutis, cum favitiæ fama apud barbaros laboraret, eamque amoliri cuperet, aliam deinceps urbem occupasse: cives benigne habuisse: obsidibusque acceptis ad tertiam urbem, ἐπὶ *περίτην πόλιν*, movisse: ante eam obsides ostendisse clementiæ suæ argumentum, eoque illos quoque hostes ad deditiorem compulisse. *Freinsb.*

23 *Simulque vim*] Ita Tacit. 4, 50. *Dini* pro *vectus senectâ, & longo usu vim* atque clementiam Romanam edoctus, ponenda arma, unum adfictis id remedium differebat. Et apud eundem scriptorem 2, 10. Flavius: *magnitudinem Romanam, opes Cæsaris, & victis graves pœnas, in deditiorem venienti paratam clementiam extollit.*

Ad deditiorem eos compulere:] Sic apud Livium 43, 19. Romanis *magno usui Carvilius Spolerinus erat in colloquio, dicendo nihil in ipsos sevitum.* Marcellinus 17, 26. de Iuliano: *Hortante hoc exemplo clementia, advolaverunt regales cum suis omnibus, &c.*

Cæterasque] An cæteras quoque, ut supra ad 8, 13, 3.

24 *Sophitis*] Strab. lib. 15. Diodoro 17, 91. & Arriano 6, 1. est *Σαωπιθης*. Radetio videtur Curtius ad *σοφίαν* respiciens, immutato paulisper nomine,

pro Sopithe Sophiten dixisse. Sed Curtium ejus acuminis capacem fuisse non existimat Freinshemius.

Sapientia excellit,] Cujus specimen habes apud Plutarchi: cap. 112. de decem Gymnosophistis, quibus quaestiones proposuit Alexander. Idem narrat Clemens Alex. lib. 6. Stromatum.

25 *Genitos liberos*] Multa de hoc more & similibus aliarum gentium, imprimis de expositione infantium, Lipsius in epist. ad Belgas 1, 85. Contra *Lex* erat *Thebanorum*, vero judicio Æliani 2, 7. *rectissime & humanissime*, ut illis temporibus, *postea: Ne civi Thebano liceat infantem exponere, neque in solitudinem abjicere, capitis supplicio constituto, &c.*

Insignes] Hoc est, inusitato nature dehonestamento notabiles. ut exponit Gebhard, crepund. 1. 5. ubi locum hunc ita à Modio dicit divine emendatum, firmatque aliis locis, & imprimis illo Suetonii Aug. 38. *Senio vel aliqua corporis labe insignibus.* Glosa: *Insignis* Ἐπίσημο. Sic fere apud Liv. 6, 1. *Allienis dies insignis rei nulli publice privatimque agenda.* Veram etiani hanc videri lectionem, respicâ, & collata aliorum populorum instituta faciunt, Romulus apud Dionys. lib. 1. lege sanxit, nihil quod natum esset occidere ante triennii tempus; nisi aliquid mutilum, aut monstruosum statum à partu esset. *Seneca de ira* 1, 15. porten-

aut aliqua membrorum parte inutiles notaverunt, necari jubent. Nuptiis coeunt, non genere ac nobilitate 26
 conjunctis, sed electa corporum specie; quia eadem
 æstimatur in liberis. Hujus gentis oppidum, cui Ale- 27
 xander admoverat copias, ab ipso Sophite obtineba-
 tur. clausæ erant portæ; sed nulli in muris turribusque
 se armati ostendebant: dubitabantque Macedones,
 deseruissentne urbem incolæ; an fraude se occulerent:
 quum subito patefacta porta, rex Indus cum duobus 28
 adultis filiis occurrit, multum inter omnes barbaros
 eminens corporis specie. Vestis erat auro purpuraque 29
 distincta, quæ etiam crura velabat: aureis soleis in-
 feruerat gemmas: lacerti quoque & brachia mar-
 garitis ornata erant: Pendebant ex auribus insignes 30
 cando-

portentosos fœtus exstinguimus: liberos quoque, si debiles monstrisque ediri sunt, abjicimus. *Alter Seneca Controvers. 33.* Nascuntur quidam aliqua parte corporis multati, infirmi, & in nullam spem idonei: quos parentes sui projiciunt magis, quam exponunt. Aliqui etiam vernulas, aut omine infausito editos, aut corpore invalidos abjiciunt. *Freinsh.*

Aliqua membrorum parte inutiles notaverunt, &c.] Hoc plane barbarum & plus quam brutum: nam bruta si quid ex progenie sua parum prosperum sit, haut abjiciunt vel enecant, sed nihilominus alunt foventque. *Loccenius.*

26 *Electa corporum specie;*] De qua au in conjugio ineundo spectanda sit, late disputat Arnisæus de jure Conub. 3, 7. 7.

28 *Eminens*] Quatuor cubitorum facit Diodor. 17, 91.

29 *Inferuerat gemmas:*] Locum hunc de aureis gemmativæ calcæamentis, similibus exemplis explicant Bullenger. de Imp. Rom. 2, 7. & inprimis Rubenius 2, 14. quibus adde Martial. 12. 49.

Calcatusque tuo sub pede lucet onyx.
 Cyprian. de habitu virg. *sint à compedi-
 bus aureis pedes liberi.* Senec. de benef. 2, 12. *socculum auratum, imo aureum, margaritis distinctum, ostendere eum (Caligulam) voluisse, &c.* Plinius 37, 2. *Cajus Princeps, super omnia muliebricia, socculos induebat è margaritis.* Tertulian. de cultu feminar. 2, 10. *grana nescio qua (margaritas intelligit) quæ plane Parthi peronibus quoque suis bullarum vice inferunt.* *Freinsh.*

30 *Ex auribus*] Plin. 9, 35. de unionibus Cleopatrar: *Gerebat auribus cum maxime singulare illud & vere unicum nature opus.* Ad cujus imitationem apud Horat. Satyr. 2, 3.

Filius Aesopi detraham ex aure Metella,
Scilicet ut decies solidum exsorberet, aceto;

Diluit insignem baccam —
 Hieronym. ad Demetriadem: *ut taceam de inaurium precis candore margaritarum rubri maris profunda testantium, smaragdorum vivore, cerauniorum flammis, hyacinthorum pelago; ad qua ardent & insaniunt studia matronarum.* Inspicere poteris Hieronymi epist. 10. &

candore & magnitudine lapilli. Baculum aureum berylli distinguebant; quo tradito precatus, *ut sospes acciperet*, se liberosque & gentem suam dedit. Nobiles ad venandum canes in ea regione sunt, *latratu abstinere* dicuntur *quum videre feram*, leonibus maxime infesti.

32 Horum vim ut ostenderet Alexandro, in conspectu leonem eximiae magnitudinis iussit emitti, & IV omnino admoventi canes, qui celeriter occupaverunt feram; quum ex iis qui adsueverant talibus ministeriis, unus, canis leoni cum aliis inhærentis crus avellere; & quia

33 non sequebatur, ferro amputare cœpit: nec sic quidem pertinacia victa, rursus aliam partem secare institit; & inde non segnus inhærentem ferro subinde cædebat. Ille in vulnere feræ dentes moribundus quoque infixerat. *tantam in illis animalibus ad venandum cupiditatem*

34 *ingenerasse naturam* memoriæ proditum est. Equidem
plura

de institit. filia ad Lætiam. Cyprian. de hab. virgin. Laërt. in Xenophonte, Lucillium. l. 26. de auro & arg. leg. Petronius: *perunde aures, ut imitemur Arabes*. Vide etiam quæ notavit Dempster. ad antiquit. Rom. Rosini 1, 20.

Candore] Alii colore, sed illud rectum. nam margaritas intelligit, quorum præcipuas inter dotes candor. nec moveare quod lapillos ait. Sic enim Silius describit uniones. De candidissimo unione, quem Iustinianus centum auri libris licitatus est, miram narrationem apud Cedrenum vide. *Freinsheimius*.

Berylli] De his Solinus c. LV. Beryllos in sexangulas formas Indi atterunt, ut hebetem coloris lenitatem angulorum percussu excirent ad vigorem. Beryllorum genus dividitur in speciem multifariam, &c. Vide & Plinium 37. 5. Petrieges versu 1012. etiam in Babylonia ex opHITE lapide nasci canit: ad quem locum plur. Eustathius. *Raderus*.

31 Canes] Ad Geographum lib. 15. Diodor. 17, 92. Ælian. de anim. 8, 1.

optime hæc describentem. Plin. 8, 40. Solin. c. xxv. Vide & Pollucem. 5, 5. Ælian. 4, 19. Ctesiam apud Photium. Plutarch. de solertia animal. cap. 35. ubi *αἰγὸς Ἀλιέξανδρον*, valet, apud Alexandrum. Insigni robore canis Molissorum regi fuit, ex quo Cerberum suum confinxere poetæ, qui Pirithoum laceravit. sive potius Palæphato credendum, Geryonis fuisse. Alyattes Lydus Cimmericos ex Asia exegit canum auxilio, ut in adjunctis ad Eusebium legimus, & in Polyæni stratag. 7, 2. Similia exempla vide apud Lips. in epist. ad Belgas 1, 44. ubi multa egregia de canibus. Canes autem eos Indicosæ cane & tigride nasci Diodor. 17, 92. & Ælian. hist. anim. 8, 1. tradiderunt. Sic ex lupis canes Gallorum generari, Patricius scribit. In provincia Ginguî Cathæis finitima hoc genus canes reperiri testatur Paulus Venetus 2, 49. *ut duo canes & vir sagittarius equo insidens leonem sternant*. *Freinsheimius*.

33 Moribundus] An moribundus? ut apud Flor. *moribunda manus*.

plura transcribo, quam credo : nam nec adfirmare sustineo, de quibus dubito ; nec subducere quæ accepi. Relicto igitur Sophite in suo regno, ad fluvium Hypa- 35
sin processit, Hephæstione, qui diversam regionem subegerat, conjuncto. Phegelas erat gentis proximæ 36
rex, qui popularibus suis *colere agros ut adsueverant*, iussis, Alexandro cum donis occurrit; nihil quod imperaret detrectans.

CAP.

34 *Plura transcribo,*] Dignus animadvertione locus : cui parallelus in Pausania lib. 6. ubi de Oibora : Ea quidem quæ vulgaritè hæc de re Græci, necesse habui commemorare ; credere vero omnia nulla me res cogit. *Sueton. Claud. 1, 15.* Quod equidem magis, ne prætermitterem, retuli, quam quia verum aut verisimile putem. *Sic Tacit. 4, 10,* cum in tradenda morte Diviti, quæ plurimis maximeque fidis auctoribus memorata sunt, *retulisset*, non omittit eorundem temporum rumorem. *Et 2, 50.* ut conquerere fabulosa, & fictis oblectare legentium animos, procul gravitate cæpti operis credit; ita vulgaris traditæque demere fidem non auder.

Nam nec adfirmare sustineo, &c.] Hæc boni ac fidelis Historici nota est, ut in rebus dubiis suspendat assensum potius, quam ut temere quid asserendo peccet in leges historiæ, ipsamque veritatem. vide præter alios eruditos, imprimis Vossium in eximio opere de arte Historica cap. 9. *Loccenius.*

35 *Hypasin]* Ptolemæus, *Plin. 6, 17.* Curtius hoc loco, & Arrianus *Hypasin*

vocant : at Strabo lib. 15. Dionysius Afer, Martianus Capella, Solinus capite 52. & alii, *Hypanim.* *Plin. 4, 12.* jam suo tempore hanc controversiam inter scriptores fuisse tradit, vehementerque eos errasse, qui Hypanim in parte Asiæ prodidere. In India autem supra flumen Hypasin solstitii die medio nullam umbram jaci Onesicritus refert, ut idem Plinius 2, 73. auctor est. *Papma.* Arrianus 5, 4. & Philostratus *Hyphasin* appellant.

36 *Phegelas]* Rurgerf. var. le. 3. 6. 14. in aliis exemplaribus repererat *Phegelis.* Id si verum, inquit, ejus principis nomen est, non video quomodo Curtius Orbili ferulam effugiat iis verbis, *Percontatus igitur Phegela.* A *Phegelis* enim non nisi *Phegelin* & *Phegelida* declinari potest. Freinshemius legit, *Phegel, is erat gentis proximæ rex,* &c. Apud Diodorum quoque 17, 93. quo loco *αι τος] εις τλω Πηγέας δυναστειαν εαβαλων* legitur, *Πηγέλ* legendum est. Quidam tamen Mss. etiam apud Curtium habent *Phegeas;* & seq. cap. in quarto casu *Phegea.* Nec, uti, credendum, facile dixeris.

C A P. II.

Gangaridas & Pharrasios aggressurus, milites, fatigatos & bellum detrectantes, prolixa oratione ad perseverantiam hortatur.

I **B** I D V V M apud eum substitit rex : tertio die
 annem superare decreverat, transitu difficil-
 2 lem, non spatio solum aquarum, sed etiam
 faxis impeditum. Percontatus igitur Phege-
 lam, quæ noscenda erant, XI dierum ultra flumen per va-
 3 stas solitudines iter esse cognoscit: excipere deinde Gangem,
 maximum totius Indiae fluminum: ulteriorem ripam colere gen-
 tes Gangaridas & Pharrasios; eorumque regem esse Aggram-
 mem, XX millibus equitum, ducentisque peditum obsidentem
 4 vias. ad hæc quadrigarum duo millia trahere, & præcipuum
 terrorem elephantos, quos trium millium numerum explere di-
 5 cebat. Incredibilia regi omnia videbantur. igitur Po-
 rum

2 **G**angem,] Atrian. 5, 1. Indus om-
 nium Asiae atque Europa fluvio-
 rum maximus est, præter Gangem. Idem
 Indic. 1, 10. Ex duobus maximis flumi-
 nibus, Gange atque Indo, Megasthenes
 Gangem Indo longe majorem esse scribit.
 Idem sentiunt alii omnes qui Gangis
 mentionem in scriptis suis faciunt. Stra-
 bo lib. 15. Gangem omnium fluminum
 maximum, secundum Indum, tertium
 Ithrum, quartum Nilum, consensu tra-
 di scribit Diodorus 17, 93. latitudinem
 ei stadiorum xxxi. tribuit; profundita-
 tem tantam, ut omnia per Indiam flu-
 mina superet. Plin. 6, 17. Proditur Ale-
 xandrum nullo die minus stadia sexcenta
 navigasse in Indo, nec potuisse ante men-
 ses quinque enavigare, adjectis paucis
 diebus: & tamen minorem Gange esse
 constat. Gangis igitur oblitus erat Ci-
 cero de natura deorum 2. Indum om-
 nium fluminum maximum esse prædi-
 cans. Verum Iosephus à Costa in li-
 bro de novo orbe, ubi Peruanam re-
 gionem describit, Marañonium, Para-
 guayanum, & Magdalenianum flu-
 mina testatur singula majora esse. Nilo

& Gange, quamvis in unum alevum
 collectis. Freinsb.

3 Gangaridas] Hos Periegetes versu
 1144, Gargaridas vocat, Bacchi cultores.
 Strabo lib. 15. Diodor. 17, 93.
 Plutarch. cap. 108. Stephanus Ganda-
 ridas. cum Curtio autem Gangaridas
 appellat Virgil. Georg. 3, 37. Ptole-
 mæus, Vibius Sequester, Plin. 6, 19.
 Solin. cap. 54. Iustin. 12, 8, Oros. 3, 19.
 haud dubie à Gange, cujus accolæ sunt,
 ut docent cum Curtio omnes. Rader.
 Gandaridas defendit Salmasius ad So-
 linum. Hodie Bengalam id regnum
 appellari credit Stuckius in peripl. ma-
 ris Erythræi.

Pharrasios;] Hos Plutarch. cap. 108
 Prasios, Prasidas seu Prasidias Iustin. 12,
 8. Diodor. 17, 93. Tabrasios: Prasios
 Strabo lib. 15. & Solin. cap. 55. nomi-
 nat. qui Palibothra urbem incolunt.
 Rader. Salmasius ad dictum Solini lo-
 cum in Curtio quoque Prasios legen-
 dum censet.

4 Dicebat.] Expungit hanc vocem
 Acidalius, mihi potius innoxia videtur
 quam necessaria.

rum (nam cum eo erat) percontatur, an vera essent, quae dicerentur? Ille vires quidem gentis & regni haud falso iacta-
 6 ri adfirmat; ceterum qui regnaret, non modo ignobilem esse, sed etiam ultima sortis: quippe patrem ejus, tonsorem vix diurno quaestu propulsantem famem, propter habitum haud indecorum, cordi fuisse reginae. ab ea in propiore ejus, qui tum re-
 7 gnasset, amicitiae locum admotum, interfecto eo per insidias, sub specie tutela liberum ejus invasisse regnum; necatisque pueris hunc, qui nunc regnat, generasse, invisum vilemque popularibus, magis paternae fortunae, quam suae memorem. Adfirma-
 8 tio Pori multiplicem animo regis iniecerat curam. hostem belluasque spernebat: situm locorum, & vim fluminum extimescebat: relegatos in ultimum pene re-
 9 rum

6 Patrem ejus tonsorem,] Eam rem non adeo raram videri vult Aen. Sylvius hist. de Europa cap. 6. extremo, ubi exferre clamat: *sape tonsoris filios regio defungi honore vidimus.* Porto de humili loco nati qui clari evaserunt, toto cap. 4. lib. 3. Valer. Maxim. egit. Nos ex Helladio apud Photium Cod. 279. huc propius pertinentia adpingemus. Dionysius filius fuit agafonis, qui Siciliae annis duodequadraginta praefuit. Agathocles figuli filius multos etiam annos Siciliae praefuit. Hermeas castratus & servus cum esset, Atarnae (quae Thraciae civitas est) rex fuit. Porus Indorum rex filius tonsoris. Bradylis carbonarius cum fuisset, Illyricum duxit exercitum. Orthagoras coquus Sicyoniae dominatus est. Vbi facile advertis errorem in nomine regis Indici. *Freinsh.* Ita refert Ioh. Hugo Lincotanus in Itinerario suo cap. xiv. chirurgum quendam, praecipuum e regibus insulae Asiaticae, Zeilan e medio sustulisse sibi imperium summisse, pulsus insigni tyrannide reliquis. Sed tales fortuna elati, non solum tondere, sed etiam deglubere suum gregem deprehensi. *Loccenius.*

7 Sub specie tutela] Qua arte usus Tarquinius Priscus, de quo Liv. 1, 34.

& 1, 40. quem ad locum Gruterus; nihil usquam esse usitatus quam ut tutores regnum invadant pupillorum suorum, mille exemplis demonstrari poterat. quaedam proposuimus ad Epitomen 55. ubi Tryphonis scelus, qui pupillum suum Syriae regem interfecit, proque eo regnum invadit, narratur. Ad eum ergo locum notat exemplum Archelai Macedonis: ex Platonis Gorgia. *Agrammis* ex Curtio: *Agemonis* Corinthii ex Diodoro apud Georgium Monachum. Deinde conatus *Agathoclis*, qui apud Ptolemaeum in summum potentiae gradum ascenderat, ex Polybio 15, 26. & *Alexandri*, qui frater erat Leonis, ex Zonarae tomo tertio. Potest his addi *Antigonus* Macedo, cui & cognomentum *tutoris* mansit, apud Iustinum, 28, 3. *Antiochi Eupatoris* tutores, apud eundem 34, 3. quos tamen crimine liberat Appiani Sytiaca. Quantum his omnibus praeferenda Lycurgi moderatio? qui cum fratri suo *Polybita* Spartanorum regi successisset, regnumque sibi vindicare potuisset, *Charillo* filio ejus, qui natus posthumus fuerat, cum ad aetatem adultam pervenisset, regnum summa fide restituit: ut intelligerent omnes, quanto plus apud bonos pietatis iuxta, quam omnes opes valerent.

- rum humanarum persequi terminum, & eruere arduum videbatur. Rursus avaritia gloriæ & infatiabilis cupido famæ nihil invium, nihil remotum videri sinebat.
- 10 & interdum dubitabat; *an Macedones tot emensi spatia terrarum, in acie & in castris senes facti, per objecta flumina, per tot natura obstantes difficultates sequunturi essent? abundantes onustosque præda, magis parta frui velle, quam acquirenda fatigari.* Non idem sibi & militibus animi esse: se totius orbis imperium mente complexum, adhuc in operum suorum primordio stare: militem labore defatigatum, proximum quemque
- 11 fructum finito tandem periculo expetere. Vicit ergo cupido rationem, & ad concionem vocatis militibus, ad hunc maxime modum differuit. *Non ignoro milites, multa, quæ terrere vos possent, ab incolis India per hos dies de industria esse*
- 12 *jactata: sed non est improvisa vobis mentientium vanitas. Sic Ciliciae fauces, sic Mesopotamiae campos, Tigrim & Euphratem, quorum alterum vado transivimus, alterum ponte; terribilem fecerant Persæ.* *N V N Q V A M* ad liquidum fama per-
- 13 *ducitur: omnia illa tradente majora sunt vero. nostra quoque gloria, quum sit ex solido; plus tamen habet nemnis, quam*
- 14 *operis. Modo quis belluas offerentes mœnium speciem; quis Hy-*
- daspen

11 *Labore defatigatum,*] Labore scilicet octo annorum. Tandiu enim Alexandrum secutus erat. *Loccen.*

14 *Nunquam ad liquidum fama &c.]* Ovid. *Metamorph.* 12, 54.

Mixtaque cum veris passim commenta vagantur,

Millia rumorum, confusaque verba volutant, &c.

Et lib. 9, 138.

— Veris addere falsa Gaudet, & è minimosua per mendacia crescit.

Nam:

Fama, ne tum quidem cum aliquid veri asserit, sine mendacii vitio est.

Tertullian.

Nostra quoque gloria,] Boëtius de consol. *Philos.* *Plures magnum sæpe nomen falsis vulgi opinionibus abstulerunt.*

Nam fama non semper judicii, sæpe affectus, non semper virtutis aut meritum, sæpe fortunæ res est. Vnde *Curcius lib. 8. Quis neget eximiam quoque gloriam sæpius fortuna, quam virtutis beneficium esse? Quod autem hic ait Curcius: Nunquam ad liquidum fama perducitur, &c.* convenit cum illo *Tullii 2. ad Att. ep. 19. Non tantum est in re, quantus sermo est.* Notum illud *Pœtæ de fama:*

Tam fidei pravi que tenax, quam nuncia veri. *Loccenius.*

15 *Mœnium speciem;*] *Sebifius* dubitabat *montium* substituere, propter *Mareellini 24, 22. locum.* ubi *collibus* comparantur. Olim etiam *Bongarsius* id conjecerat, inductus *Codicis Pith.* scriptura, *mentium.* Sed illud nimis tumidum

claspem annem; quis cetera auditu majora quam vero, sustinere posse credebat? Olim hercule fugissemus ex Asia, si nos fabula debellare potuissent. Crediti sine elephantorum greges majores esse, quam usquam armentorum sunt: quum & rarum sit animal; nec facile capiatur; multoque difficilius mitigetur. Atqui eadem vanitas copias peditum equitumque numeravit. 17 nam flumen, quo latius fusum est, hoc placidius stagnat; quippe angustis ripis coercita, & in angustiore alveum elisa torrentes aquas invehunt: contra spatium alvei segnior cursus est. Præ- 18 terea in ripa omne periculum est, ubi adplicantes navigia hostis expectat. Ita quantumcumque flumen intervenit, idem futurum discrimen est evadentium in terram. Sed omnia ista vera 19 esse fingamus. utrumne vos magnitudo belluarum, an multitudo hostium terret? Quod pertinet ad elephantos, præsens habemus exemplum: in suos vehementius, quam in nos incurserunt, tam vasta corpora securibus falcibusque mutilata sum. Quid autem interest totidem sint, quot Porus habuit, an tria 20 millia? quum uno aut altero vulneratis ceteros in fugam declinare

midum esse, recte opinatur Freinsheimius, murisque etiam assimilatis ibidem reperies. *Ceterum Indici elephantum novem cubitorum altitudine, latitudine vero quinque habentur. Ælian. 13, 8.*

Si nos fabula] Sic apud Senec. suavor. 2. Porcius Latro: *Arma nobis fabula excutiant.*

16 *Rarum animal;*] Utique necesse foret rarissimum esse inventu, tandemque in universum extingui, si verum esset quod Plin. 8, 10. Aristotelem ait scribere. *non amplius quam semel gignere; pluresque quam singulos.* Certe nec Aristoteles tam fatuam sententiam prodidit; nec adeo retulit Plinius. legendum ergo, ut innuunt alii Cod. *nec amplius quam singulos semel* (hoc est eadem vice) *gignere: pluresque vivere ducentis annis; & quosdam trecentis.* Eadem fere notio particulæ *semel* est in his quoque Plinii 7, 48. M. Valer. Corvini *selia curuli semel ac vicies se-*

dit. Elephantos autem porro non esse raros in India, tam ex veteribus, quam etiam hodiernis constat. Certe Plin. 6, 19. & 20, Partalidis regi 700. elephantos, Taluctarum 400, Andaris mille, aliis plures aut pauciores tribuit. Præfiorum regi peditum sexcenta millia, equitum triginta millia, elephantorum novem millia, per omnes dies stipendiarii scribit. *Freinsh.*

Nec facile capiatur] Quomodo capiantur, docet Strabo lib. 15, Arrian. Ind. 2, 22. Diodor. 3, 26. Ælian. 8, 10, & 15. Tzetzes Chiliad, 4, 122. Plinius 8, 8.

Difficilius mitigetur] Hoc singulari capite docet Ælianus 10, 10. Plurima super hac re Gesnerus ex antiquis scriptoribus adducit lib. 1, de quadruped. voce de *elephanto*, lit. E. pag. 432. ubi superioribus sequentibusque paginis totam de elephantis, & jucundam sane auditu historiam cognosces. *Raderus.*

21 *nare videamus. inde paucos quoque incommode regunt: congregata vero tot millia ipsa se elidunt, ubi nec stare, nec fugere potuerint: inhabiles vastorum corporum moles. Equidem sic animalia ista contempsi, ut quum haberem, ipse non opposuerim; satis gnarus plus suis, quam hostibus periculi inferre. At enim equi um peditumque multitudo vos commovet! cum paucis enim pugnare soliti estis, & nunc primum inconditam sustinebitis turbam. Testis adversus multitudinem invicti Macedonum roboris Granicus amnis; & Cilicia inundata cruore Persarum; & Arbela, cujus campi devictorum à nobis ossibus strati sunt. Sero hostium legiones numerare cepistis; postquam solitudinem in Asia vincendo fecistis: quum per Hellepontum navigarem, de paucitate nostra cogitandum fuit. nunc nos Scythæ sequuntur; Bactriana auxilia præsto sunt; Dabæ Sogdianique inter nos militant. Nec tamen illi turbæ confido. vestras manus intueor; vestram virtutem rerum, quas gesturus sum, vadem prædemque habeo. quamdiu vobiscum in acie stabo, nec meos nec hostium exercitus numeravero: vos modo animos mihi plenos alacritatis ac fiducia adhibete. Non in limine operum laborumque nostrorum; sed in exitu stamus: pervenimus ad solis ortum & Oceanum, nisi obstat ignavia: inde victores perdomito sine terrarum revertemur in patriam. Nolite, quod pigri agricola faciunt, maturos fructus per inertiam amittere è manibus. Majora sunt periculus præmia; dives eadem, & imbellis est regio. itaque non tam ad gloriam vos ducō, quam ad prædam. digni estis, qui opes, quas illud mare li-*

toribus

21 *Elidunt,*] Freinshemius *elident.* quod & Sebifio visum.

26 *Et oceanum, nisi*] Ita distinguerem: *Oceanum: nisi obstat ignavia, inde victores, &c.* Sebifius. Ego non assentior: nondum enim tum ad Oceanum pervenerat, sed eo ibat: usus est autem præteriti voce *pervenimus*, paulo post futuri significatione, quam ei tribuit vocula *nisi*, ut fere supra 4, 14. *nisi quid in vobis est*, ipse ego majore parte captivus sum: hoc est, ero & permanebo ca-

ptivus majore mei parte, (uxorem, liberos significat) nisi vestra virtute velut pendentem adhuc captivitatem avertatis. Freinsh:

Nolite, quod pigri agricola faciunt,] Per ignaviam res præclaras negligentes, pro fructu cassa reportant vota, ut pigri agricolæ. Scaliger 3. Epidor.

Ignava pigri falcula solam me: et umbram. Loccenius.

27 *Dives eadem, & imbellis*] Idem Gallorum elogium apud Tacit. 11, 12.

toribus invehit, referatis in patriam: digni, qui nihil in exper-
tum, nihil metu omiffum relinquatis. Per vos gloriamque ve- 28
stram, qua humanum fastigium exceditis; perque & mea in vos,
& in me vestra merita, quibus invicti contendimus, oro quaeso-
que, ne humanarum rerum terminos adeuntem alumnium com-
militonemque vestrum, ne dicam regem, deseratis. Cætera 29
vobis imperavi; hoc unum debiturus sum. Et is vos rogo, qui ni-
hil umquam vobis præcepi, quin primus me periculis obtulerim:
qui sæpe aciem clypeo meo texi: ne infregeritis in manibus meis
palmam, qua Herculem Liberumque patrem, si invidia abfue-
rit,

28 Per vos,] Concipi hoc eadem formula debuit, qua similes obtestationes solent: Per ego vos. Ita Modius 4, 14. emendabat: Per ego vos deos patrios, &c. Et multa talia cum alii pridem, tum nuper in elegantissimis suspicionum libris V. Cl. Ian. Gruterus collegit. Acidalius. Ita etiam concipit Cl. Gronovius.

Commilitonemque] Sueton. Cæf. 67. nec milites eos pro concione, sed blandiori nomine commilitones appellabat. Sic apud Tacit. 33, 3. Agricola. Aliorum exempla plura vide apud Brisson. lib. 4. de formulis: rationem apud Clapmar. de arcan. 6, 16. Sacrati commilitones, immo etiam mei consecranei, &c. Maximinus apud Capitolin. in Gordianis cap. 14. ubi appareat consecraneos majus aliquid esse quam commilitones. Non ergo idem, ut putarunt viri docti. ridicule enim ita dixisset Maximinus, nec alia vi, quam si sic; commilitones, immo etiam mei commilitones. Porius suspicor eò sic vocasse, ut revocaret in mentem ipsos se consecrasse fecisseque imperatorem. Freinsb.

29 Qui nihil umquam] Ita Scipio suos hortatur, ut a se sumant exemplum morum ac industriæ. apud Appian. in Punicis. similia exempla reperies apud Fabrum Semestr. 3, 20, & Gruter. diffus. in Tacit. cap. 15. Pertinent huc illa Taciti H. 2, 76. simul ipse qui suadet considerandus est, adjiciat ne consilio peri-

culum suum. istaque Livii 7, 32. debere etiam intueri cuius ductu auspicioque in eunda pugna sit: utrum qui audiendus duntaxat magnificus adhortator sit, verbis tantum ferrox, operum militarium expert; an qui & ipse tela tractare, procedere ante signa, versari media in mole pugna sciat. Quibus in verbis dispice, an pro qui audiendus, reponendum sit, qui audiendi. Idem.

In manibus meis] Paschalius de coronis 6, 20. hoc Curtii, pluribusque aliorum auctorum locis, probat, victores palmas non capite tantum, sed etiam dextra manu prætulisse: quod diserte tradit Pausanias lib. 8.

Herculem Liberumque] Quorum amborum columnæ, expeditionum suarum termini memorantur: in comparatione Liberi & Herculis Epigr. 4, 12. Ἀμφὼν ἢ ἑῶλα στωτέρουρες. ubi certe non Gaditanæ Herculis columnæ intelligi possunt, sed aliæ in India quærri debent. quomodo enim alias conterminæ Bacchicis? Herculem autem ibi quoque monumentum itinerum laborumque suorum erexisse, consentaneum est: & ex Strabonis tertio, tum Solini cap. 52. firmatur. In Strabone: aras pro termino posuit Alexander, imitatus Herculem & Bacchum. Nam illi quoque aris signaverunt expeditionis suæ terminos. vide mox ad 9, 3. Seneca de benef. 7, 3. Alexandrum per Liberi Herculisque vestigia

- 30 rit, *equabo. Date hoc precibus meis, & tandem obstinatum silentium rumpite. Vbi est ille clamor alacritatis vestrae index? ubi ille meorum Macedonum vultus? Non agnosco vos milites; nec agnosci videor à vobis. Surdas jamdudum aures pulso:*
- 31 *aversos animos & infractos excitare conor. Quumque illi in terram demissis capitibus tacere perseverarent; Nescio quid, inquit, imprudens in vos deliqui, quod me ne intueri quidem vultis! in solitudine mihi videor esse. nemo respondet;*
- 32 *nemo saltem negat. Quos alloquor? quid autem postulo? vestram gloriam & magnitudinem vindicamus. Vbi sunt illi, quorum certamen paulo ante vidi contententium, qui potissimum vulnerati regis corpus exciperent? desertus, destitutus sum, hostibus deditus. Sed solus quoque ire perseverabo. objicite me fluminibus & belluis & illis gentibus, quarum nomina horretis. inveniam qui desertum à vobis sequantur: Scythæ Bactrianique erunt mecum; hostes paulo ante,*
- 34 *nunc milites nostri. MORI præstat, quam precario imperatorem esse. ite reduces domos; ite deserto rege ovantes.*

Ego

felix temeritas egit. Longe hinc abest apophthegma quod ei, nescio quam bona fide, tribuit Plutarch. apophth. cap. 41, se omnia sua opera, ne cum uno quidem dicto Herculis conferenda censere. Idne dixisset homo gloria deditus, cujus nec naturam nec modum noverat, Hercules Liberique vestigia sequens, ac ne ibi quidem resistens ubi illa defecerant, ut ait Seneca de benef. 1, 13. Et epist. 94. ultra Oceanum, solemque, indignatur ab Herculis Liberique vestigiis stertere. Declamatores apud Senecam alterum Suasoria I. Intra has terras caelum Hercules meruit. Et: Ultra Liberi patris tropæa constitimus. Solent autem, ut vides, Hercules & Bacchus fere conjungi, quod uterque in iisdem oris longinquam militiam exercuisse feratur. quibus cum Alexander, tum alii qui procul ab domo bella gessere, comparati sunt. Sic apud Plin. 7, 26. de Pompejo: equato non modo Alexandri

Magni rerum fulgore, sed etiam Hercules prope ac Liberi patris. Quod iudicium etiam ex parte fuit Petronii in carn. de bello civ. versu 269. totis similis Tiryntius actis. nam ad Pompejum hæc refert. quapropter versu præcedente pro Magnaque absque ullo dubio legendum est Magnum, nempe Pompejum:

Magnum cum Phæbo soror, & Cyllenia proles

Excipit, ac totis similis Tiryntius actis.

Freinshemius.

34 *Mori præstat, quam precario imperatorem esse.] Tacitus 1. Hist. de Galba: Precarium seni imperium & brevi transiturum. Sed imperium vi sua nixum, & quod non sine & jure regio est nec licenti ventis abripitur, firmitus est. Jucenius.*

Ite deserto rege] Paria sunt illa Ceriali apud Tacit. H. 4, 77. Ite, nuntia-

Ego hic à vobis desperata victoria, aut honesta morti locum inveniam.

ſe Veſpaſiano, vel quod propius eſt, Civili & Claſſico, relictum a vobis in acie | ducem. Cui ſimile Syllæ apophth. relatum à Plutarcho cap. 43.

CAP. III.

Cœnus, militum nomine, Alexandro reſpondet, & paulo poſt morbo exſtinguitur.

NE ſic quidem ulli militum vox exprimi potuit. I exſpectabant ut duces principesque ad regem perferrent, vulneribus & continuo labore militia fatigatos non detrectare munia, ſed ſuſtinere non poſſe. Cæterum illi metu adtoniti in terram ora deſixerant. Ergo primo fremitus ſua ſponte; deinde gemitus quoque oritur: paulatimque liberius dolor erigi cœpit, manantibus lachrimis, adeo ut rex, ira in miſericordiam verſa, ne ipſe quidem, quamquam cuperet, temperare oculis potuerit. Tandem univerſa concione effuſius flente, Cœnus auſus eſt contantibus cæteris, propius tribunal accedere; ſignificans ſe loqui vel-
le. Quem ut videre milites detrahentem galeam capi-
ti

2 Dolor erigi cœpit,] Gebhardus Crepund. 3. 26. mallet egeri, ut Ovid. Triſt. 4, 38.

Expletur lachrymis, egeriturque dolor.

quam rem pluribus exemplis firmat. Vulgatam autem defendit Barthius ad-
vertar. 28, 6. his fere verbis. Cum in Ovidii loco de longo dolore & in ejus ſolacium datis lachrimis ſermo ſit, nulla inter duos ſimilitudo eſt. hic enim locus non egeſtionem aut attenuationem doloris ingerit, ſed libertatem illi datam teſtandi ſe per ſletus. quare penitus nihil mutandum cre-
limus. Liberius non ad copiam, ſed ad libertatem jacentis antea ob timorem mœroris intelligendum eſt. Erigitur ergo penitus cordibus impreſſus dolor,

& hæcenus fremitu obſcuro gemitu-
que conceptus tacito, cum in oculos venit, & metu paulum victo in lachrymas velut ruptis catenis aut vinculis exit.

4 Detrahentem galeam] Poſſevinus de Magno Moſchorum duce Baſilio, ſi rite memini, legato, ſibi conſuecum honorem non exhibenti, pileum clavo adactò juſſit capiti affigi. Raderus. Dra-
culæ Valacho tribuit Bonfinius 3, 10. Obſervatu dignam rem ex Luitpraudi legatione non præteribimus. Cum pileatus equitarem, meque Coroplatos à longe proſpiceret, filio celeriter directo, mihi mandavit, ſus non eſſe, quempiam, ubi Imperator (Conſtantinopolitanus) eſſet, pileatum, ſed teriſtratum, incedere, &c. quod noſtris omnibus nimis turpe

- ti (ita enim regem adloqui mos est) hortari cœpe-
 5 runt, ut causam exercitus ageret. Tum Cœnus: Dii probi-
 beant, inquit, à nobis impias mentes; & profecto prohibent.
 Idem animus est tuis, qui fuit semper, ire quo iusseris, pu-
 gnare, periclitari, sanguine nostro commendare posteritati
 tuum nomen. Proinde si perseveras, inermes quoque & nudi
 & exsanguis, utcumque tibi cordi est, sequimur vel antecedi-
 6 mus. Sed si audire vis non fictas tuorum militum voces, verum
 necessitate ultima expressas; prabe, quæso propitias aures impe-
 rium atque auspiciam tuam constantissime sequentis, & quo-
 7 cumque pergis sequentur. Viciisti rex magnitudine rerum non
 hostes modo, sed etiam milites. quidquid mortalitas capere po-
 terat, implevimus. emensis maria terrasque melius nobis, quam
 incolis omnia nota sunt. pene in ultimo mundi fine consistimus.
 8 In alium orbem paras ire, & Indiam quæris Indis quoque igno-
 tam: inter feras serpentesque degentes eruere ex latebris &
 cubilibus suis expetis, ut plura, quam sol videt, victoriam lustres.
 9 Digna prorsus cogitatio animo tuo; sed altior nostro. virtus
 enim tua semper in incremento erit; nostra vis in fine jam est.
 10 Intuere corpora exsanguia, tot perfossa vulneribus, tot cicatri-
 cibus putria. Iam tela hebetia sunt: jam arma deficiunt. Ve-
 stem

turpe videtur, ipsi soli (de legatis Græcis loquitur) capite aperto Imperatores nostros deosculantur. Antiquum autem exhibendæ venerationis morem fuisse caput alicujus causa nudare, cum res feret, ostenditur ad illa Sallust. Hist. 5, 1. Quibus de causis Sullam in victoria dicitur, equo descendere, sibi uni assurgere de sella, caput aperire solitum. Freinshemius.

5 Tum Cœnus:] Confer cum hac oratione Græcam Arriani 5, 4. & Senecæ Suavor. 1. ab initio.

9 Digna prorsus cogitatio animo tuo;] Satis quidem creverant res & fortuna Alexandri, sed cupiditas gloriæ modum & finem nesciebat. Seneca de tranq. an. cap. x. pulcrum hic dat remedium: Nihil alta spirantes æque ab

his animi fluctibus vindicaverit, quam semper aliquem incrementis terminum figere; nec fortuna arbitrium desinendi dare; sed ipsos & quidem ultro citra extrema consistere. sic & aliqua cupiditates animum acuent, sed finita, non in immensum incertumque producent. Loccenius.

10 Cicatricibus putria.] Acidalius emendat turpia, non equidem male, sed Modiana scriptura æque commoda. Raderus. Rem quod attinet, similitum huic negotium apud Tacit. 1, 34. quo loco veterani quidam pressa manu (Germanici) per speciem osculandi, inseruerunt digitos, ut vacua dentibus ora contingeret: alii curvata senio membra ostendebant. mox: nudant universi corpora, cicatrices ex vulneribus, &c. exprobrant.

stem Persicam induimus, quia domestica subvehi non potest. in
 externum degeneravimus cultum. Quoto cuique lorica est? I I
 quis equum habet? jube quari quam multos servi ipsorum per-
 sequuti sunt; quid cuique super sit ex prada. OMNIVM vi-
 ctōres, omnium inopes sumus. Nec luxuria laboramus, sed bello
 instrumenta belli consumpsimus. Hunc tu pulcherrimum exer- 12
 citum nudum objicies belluis? quarum ut multitudinem au-
 geant de industria barbari, magnum tamen esse numerum
 etiam ex mendacio intelligo. Quod si adhuc penetrare in In- 13
 diam certum est; regio à Meridie minus vasta est. qua subacta
 licebit decurrere in illud mare, quod rebus humanis terminum
 voluit esse natura. Cur circumitu petis gloriam, quæ ad ma- 14
 num posita est? hic quoque occurrit Oceanus. nisi mavis errare,
 pervenimus, quo tua fortuna ducit. Hæc tecum, quam sine te 15
 cum his, loqui malui; non uti inirem circumstantis exercitus
 gratiam; sed ut vocem loquentium potius, quam ut gemitum
 murmurantium audires. Ut finem orationi Cœnus im- 16
 posuit, clamor undique cum ploratu oritur, regem, pa-
 trem, dominum, confusis appellantium vocibus. Jam- 17
 que & alii duces, præcipueque seniores, quis ob æta-
 tem & excusatio honestior erat, & auctoritas major,
 eadem precabantur. Ille nec castigare obstinatos, nec 18
 mitigare poterat iratos. itaque inops consilii defiluit è
 tribunali, claudique regiam jussit, omnibus præter ad-
 ductos, adire prohibitis. Biduum iræ datum est; ter- 19
 tio die processit, erigique XII aras ex quadrato saxo,
 monu-

probrant. Pertinent huc apud Senec. Suasor. 2. à pt. arma non passura manus, lebetataque senio an vulneribus corpora. Adde infra 10, 2. Justin. 12, 8. Freinfhemius.

15 Tecum, quam sine te] Seneca ep. it. 47. sit, ut isti de domino loquantur, quibus coram domino loqui non licet.

19 XII aras] Ingentes instar turrium, Arrian. 5, 4. L. cubitorum, Diodor. 17, 95. Fecit hatum etiam mentionem Geographus in tertio. Plu-

tarch. cap. 109. narrat Prætorum reges, trajecto flumine, posteris temporibus ibi hostias immolasse, Græcoque ritu aras illas Alexandri veneratos esse. Fixæ sunt hæc aræ in tupa, ut Solinus cap. 52. ostendit. & expressè Philostratus lib. 2. extremo, qui alia quidem addit illustria. Raderus. Justinus 12, 10. aras has aliquanto postea statutas innuit, haud dubie falso. Sic autem antiquitus limites fuisse positos nonnullis exemplis ostendit Strabo lib. 3. Ita Solinus

monumentum expeditionis suæ; munimenta quoque castrorum jussit extendi, cubiliaque amplioris formæ, quam pro corporum habitu relinqui; ut speciem omnium auge-
 20 ret, posteritati fallax miraculum præparans. Hinc repetens quæ emensus erat, ad flumen Acesinem locat castra. Ibi forte Cœnus morbo extinctus est. cujus morte ingemuit rex quidem; adjecit tamen, *propter paucos dies longam orationem eum exorsum, tamquam solus*
 21 *Macedoniam visurus esset.* Jam in aqua classis, quam ædificari jusserat, stabat. Inter hæc Memnon ex Thracia in supplementum equitum sex millia, præter eos ab Harpalo

linus cap. 49. Bacchi, Herculis, Semiramidis Cyrique aras apud Pandam in Sogdiana statuit, quos credere possis fuisse terminos *Liberi Parris* Alexandri militi superatos sup. 7, 9. Sed & in ingressu Asiæ duodecim aras statuit Alexander. Justin. 11, 9: *duodecim aras deorum.* nisi forte numerus ad deos pertinet, ut aræ dicatæ fuerint duodecim diis: nempe majoribus, qui *Consentes* dii Latini. Arrian. 1, 4. numero non definito *altaria struxisse ait Iovi descensori, & Minerva & Herculi, ibi unde ex Europa solvit, & in eo Asia loco in quem descendit.* Sed hoc, pro descensu, voti causa fecerat. Aram Druso sitam ejusmodi initium habuisse, certe ab ipso, non ab alio, in illius honorem, exstructam videri, ad Tacit. 2, 7. notavimus. & Lucan. 3, 230.

Qua colitur Ganges, &c.

Hic, ubi Pelæus post Tethyos aquota ductor

Constitit, & magno vinci se fassus ab orbe est.

Ceterum Plinius 6, 25. alias etiam aras Alexandri in promontorio Carmanix collocat. Ptolemæus etiam in Scythia trans Caucasum columnas Alexandri. Sed erroris eum convincit Salmastius ad Solin. pag. 789. ubi prolixè quoque de aris his Alexandri disputatur: quem locum, quia per angustiam temporis re-

legere non possum, apposui quæ ad Curtium mihi observata erant; quamquam vix putem aliquid nos allatuos, quod ille admirabili industria simul & doctrina non præceperit.

Iussit extendi,] Idem Justin. 12, 8. Diodor. 17, 95. Plutarch. cap. 109. Orosius 3, 19. Apud Senec. Suafor. 2. Senecio qui non nisi grandia probabat, *calceos quoque majores sumebat, &c.* invenit cognomen, ut diceretur *Grandio.* Freinsh.

Speciem omnium] Acidalius leviter dubitat reponendum, *hominum*, ex Diodori verbis *ἀπολιπέειν σημεῖα μεγάλων ἀνδρῶν*, relinquere indicia magnorum virorum. Ego putem vulgaram lectionem optime sibi constare, ut vox *omnium*, tam ad cubilia amplioris formæ, quam ad munimenta castrorum referatur. Hoc fieri non posset, si Acidaliana dubitatio locum inveniret. *Blanchardus.*

20 *Cœnus*] Confirmat hoc Arrianus 6, 1. quapropter Scaligerum memoria lapsus fuisse credidi, cum in Iustino 13, 4. pro *Scyno Cœnum* repositum iret. infra tamen 10, 1. Cœni mentio est, sed suspecta: quam examinabimus suo loco. *Freinsh.*

21 *Memnon*] Hunc tamen multo ante descivisse ab Alexandro, scribit Diodorus 17, 62. nisi de alio sentiat.

Pediturus

Harpalo peditum septem millia adduxerat; armaque xxv millia auro & argento cælata pertulerat, quis distributis vetera cremari iussit. Mille navigiis aditus Oceanum, discordes & vetera odia retractantes Porum & Taxilem, Indiæ reges, firmata per adfinitatem gratia reliquit in suis regnis; summo in ædificanda classe amborum studio usus. Oppida quoque duos condidit, quorum alterum Nicæam adpellavit, alterum *Bucephalon*, equi, quem amiserat, memoriæ

ac

Peditum septem millia] Imo plusquam xxx. M. Si credimus Diodoro 17, 95.

22 *Mille navigiis*] Arrianus 6, 1. bis mille navigia numerat, inter quæ triginta remorum naves octoginta. forte etiam quædam duodecim ordinum. quales instituisse Alexandrum Magnum ferunt apud Plin. 7, 56. nisi forte id postea fecerit, cum Babylonem reversus, omnia in luxum magis quam magnificentiam verteret. Ceterum mille navium classem molita quoque dicitur Persæpolis supra 5, 7. Totidem, aut paulo plures, Græcos Trojano bello habuisse ex Homero constat, totidem adversus Germanos comparavit Germanicus apud Tacit. 2, 6, 2, 23. *Freinfhemius*.

23 *Nicæam*] A victoria de Poro reportata dictam. Diodor. 17, 95. Arrian. 5, 3. Strabo lib. 15. Stephanus *Νικαίας πόλεως* octo cognomines Nicæas enumerat. *Rad.* Tale δειγµα τῆς νίκης quo loco pugnatum est primum cum Dario, in Illico sinu excirasse Alexandrum, auctor est Herodianus 3, 12. urbem nimirum, Alexandriam quidem nomine, sed tamen in victoriæ monumentum conditam. Multis autem urbibus ab ejusmodi eventui nomen est inditum. Sic ab Augusto post Astiacam victoriam appellata Nicopolis apud Sueton. 18. Est & in Mæsia *Nicopolis*, quam indicium victoriæ contra Dacos Trajanus condidit, Marcell. 31, 16. teste. Sic à Variana Arminii victo-

ria campum ad oppidulum Hortiam in Westfalia *Winfeldt* appellari Lipsius ad Tacit. 1, 60. adnotat. Nec dubium, cætera quoque loca, saltem pleraque eorum, quæ à victoriæ appellatione quacunquæ lingua nomen trahunt, id ejusmodi origini debere. *Idem*.

Bucephalon] Seu *Bucephalan*, seu *Bucephalea*, seu *Bucephalen*, seu *Bucephaliam*, varie scriptam reperies. Stephanus *Βυκεφαλίων* scribit. Strabo lib. 15. *Βυκεφαλίων*. Porro Bucephalum Onesicritus & Arrian. 5, 31 senio confectum sine vulnere defecisse memorant. Plutarch. cap. 107. ex prælio cum Poro, non extemplo, sed post, ut plerique produunt, sub vulnere curatione: ut Onesicritus est auctor, ob senium labore confectus, nam triginta annorum ætate ait eum defecisse. Mortem ejus tulit Alexander graviter, non aliter existimans quam si familiarum & amicorum amisisset. In memoriam ejus super Hydaspem condidit urbem, quam appellavit Bucephaliam. *Rad.* De Bucephalo vide supra ad 6, 5. De urbe ejus cognomine vide etiam Melam. 2, 47. Plin. 6, 20. Solin. 47. aut ut alii numerant 57. Justin. 12, 8. Vrbs autem ista vocata fuit *Bucephalos* à Curtio. in quo asertorem habet Arrian. peripl. mar. Etythr. 3, 22. ἡ Βυκεφαλίων Ἀλεξάνδρεια. ubi notat, huic quoque urbi nomen fuisse Alexandriæ, sed ad distinctionem aliarum Bucephali cognomen additum, ut utrumque exprimeret, à quo condita fuisset,

24 ac no mini dedicans urbem. *Elephantis* deinde, & *impedimentis terra sequi* iussis, secundo amne defluxit; quadra-

fuisse, & cuius in honorem: quod quidem etiam ex scholiis in Aristophanis *Nubes* vers. 22. firmatur: *πάλαι ἔκειτο Βακεφάλε Ἀλεξάνδρου ἐκίσει, ἐν τῷ Φίον αὐτῷ τῷ δροτῆς χαλαζοῖδον πόλιν.* *Regem defuncto equo duxisse exequias* addit Plinius 6, 42. ubi huius etiam urbis meminit. Quomodo Hadrianus apud Spartian. cap. 20. *Equos & canes sic amavit, ut eis sepulchra constitueret.* Alexandrum etiam canem *Peritam* nomine eodem honore affecisse, urbe quoque cognomine ei condita, Plutarch. cap. 107. narrat. Eum ex Indico genere fuisse, leonibus congredi solitum, centum minis emptum, ex Theopompo refert Iulius Pollux 5, 5. *Freinsh.*

24 *Secundo amne defluxit;*] Hydaspæ, non Acefine. Verum ut hic locus recte percipiatur, paulo longius in hærendum est. Sciendum ergo, Curtium per properantiam confudisse iter Alexandri. Supra *ad flumen Acefinem locat castra.* Ibi forte Cænus, &c. onusit enim dicere, quod Arrianus sine quinti, *Acefine transmissis, ad Hydaspem venisse.* Ibi enim mortuus est Cænus, Arrian. 6, 1. Quod si quis haud satis validum argumentum putet, quia nihil necesse est, Curtium eadem sentire cum Arriano, ex ipso producā argumenta, quæ sententiam meam affirmant. ait: *Iam in aqua classis, quam ædificari iusserat, stabat.* at ubi ædificata classis illa? in proximis Hydaspis fluvio montibus, ipsius indicio, supra 9, 1. quod constat ex hoc cap. quod dicit *in ædificanda classe summo Pori Taxilisque studio usum.* ædificata ergo fuit in Hydaspæ fluvio, qui amboꝝ finibus medius interfluebat. Supplementa quoque variarum nationum, Arriano teste Indic. 3, 15. juxta Hydaspem Alexandro conjunctæ sunt. Sic & *discordes, & vetera odia retractantes* Porum atque Taxilem, *reliquisse in suis regnis* intelligis, non ad

Acefinis fluenta, sed Hydaspis. *Oppida quoque duo quæ condidisse* hic iterum inculcat (oblitus, quod supra 9, 1. de iis tradidisset: & in errorem inductus eo negotio, quod, sicut etiam sine lib. 5. Arrianus tradit, Alexander tum temporis non quidem de novo ista oppida condidit, sed quæ ibi imbres coruperant, instauravit) non in Acefinis, sed Hydaspis ripa fuisse, certissimum est. posita enim sunt juxta locum, in quo cum Poro pugnaverat. Quæ cum omnia certissima sint, hoc accedit imprimis magnum argumentum, quod cap. seq. addit: *Perventum erat in regionem, in qua Hydaspes amnis Acefni committitur.* Quod discrete Arrian. Indic. 3, 15. Ipse inde oram solvens per Hydaspem ad Acefinis & Hydaspis confluentem navigavit. Confirmat hæc omnia Strabo lib. 15. cui in hoc negotio merito plurimum tribuas, non uno loco; sed hoc potissimum: *Sylva ad Emodos montes, ex qua Alexander multam abietem, &c. compingendis navibus in Hydaspem deduxit, ex quibus classem construxit juxta urbes in utraque fluminis ripa a se conditas, ubi eò transmissis Porum vicit, &c.* Idem ex Aristobulo paulo supra: *Postquam in Hydaspem venissent, & Porum superassent, iter ad Hypanim facientes ad orientem, atque inde ad Hydaspem rursus, continue pluisset, &c. & cum navium fabricationi ad Hydaspem immorati essent, & non multis diebus ante Plejadum occasum navigare cœpissent, &c.* Ex quo testimonio multa firmantur: Alexandrum, ab Hydaspæ ad Hypanim itinere factò, per eadem fere loca reversum esse: pluuisse continuo per id tempus: inde fides Arriano de instauratis oppidis: naves in Hydaspæ fuisse confectas: ibi & navigationis initium factum. Quod satis putò confirmatum: quamquam Curtius cum Iustino 12, 9. & auctore suo Diod. 17, 94. (nam eum, ut multis aliis locis,

quadráginta ferme stadia singulis diebus procedens, ut opportunis locis exponi subinde copiarum possent.

locis, ita hic quoque, non secus ac Polybium Livius, interpretatur) Acesinen velit principium navigationis fuisse. Freinshemius.

Quadráginta ferme stadia] Vnde hoc hauserit Curtius, non reperio. nam Diodorus, quem sequi solet, nihil tale. Quadráginta stadia milliari Germanicum unum admodum cum quadrante faciunt. quis credat uno die non majus confectum fuisse spatium, prono alveo? cum praesertim Plin. 6, 17. tradiderit, *Alexandrum nullo die minus stadia sexcenta navigasse in Indo, nec potuisse ante menses quinque enavigare, adjectis paucis diebus.* Quando igitur absolvisset navigationem integram, uno die non plus 40. stadiis promovens, si 600. diurna conficienti unus Indus supra quinque menses absumpsit? Scimus autem ex Aristobulo apud Strabonem, rotum iter ab Hydaspes ad Pattalenam insulam, quam Indus mari jam vicinior efficit, decem mensibus fuisse confectum. cum interim saepe

propter varia bella excensiones expeditionesque essent faciendae. Plutarch. cap. 115. septem modo numerat. Numquid igitur pro quadráginta stadia reponendum in Curtio, *quadráginta?* Certe necesse est, vel ob sequentia, *ut opportunis locis exponi copia possent.* haec enim causa esse solet, ut intendantur itinera; raro etiam ut minuantur: ubi nimirum inter duo loca commodamimis magna est distantia, quae nec facile attingi possit. At si per singula 40. stadia loca opportuna occurrant, nihil opus erat ad earum rationem iter moderari, cum vel dormientibus in ea fuisset incidendum. Haec igitur est celeberrima illa Alexandri navigatio, quam levi brachio tangit Curtius; Arrianus autem à pr. lib. 6. & imprimis Indic. cap. 3. accurate describit. ad cuius meliorem intellectum usui erunt duo loca. quorum alterum supra ad 3, 13. alterum *de equitatu sociorum octo millium*, alibi emaculavimus. *Idem.*

CAP. IV.

Sobis, & aliis expugnatis, regionem Oxydracarum & Mallorum ingreditur. Oratione ad milites habita, Barbaros fugat, eorumque oppidum, contempto Demophoonte Vate, obsidet.

ERVENTVM erat in regionem, in qua Hydaspes amnis Acesini committitur. Hinc de-
2
currit in fines Sobiorum. hi de exercitu Hercu-
lis

1 *Sobiorum,*] Malim cum Strabone lib. 15. & Arriano Indic. 1, 21. *Sibarum.* Diodor. 17, 95. *Ibos* appellat. *Raderus.* In Diodoro sibilus praecedentis vocis ademit eum sequenti. *τὸς ὀνομαζομένους Ἰβος.* animadvertit vitium ad Iustin. 12, 9. Bongarsius. in Iustino *Silei* vocantur, quos idem recte docet *Sibos* intelligi: nam &

Orosius 3, 19. sic appellat. Stephano sunt *Siba.* Reinneccius eisdem esse credit *Surafenos* Arriani Indic. 2, 1. nimirum quod illi praecipue Herculem colere dicantur: sed argumentum hoc nimis leve videtur. coluerunt enim eum & alii Indi, nec tamen omnes fuerunt *Siba.* Pori quidem exercitus Herculis effigiem pro signo sequebatur.

lis majores suos esse commemorant, agros relictos esse; cepisse
 3 sedem, quam ipsi obtinebant. Pelles ferarum pro veste;
 clavæ pro telo erant: multaque etiam quum Græci
 4 mores exolevisent, stirpis ostendebant vestigia. Hic
 exscensione facta CC & L stadia processit, depopulatus-
 que regionem, oppidum caput ejus corona cepit.
 5 XL peditum millia alia gens in ripa fluminum opposue-
 rat, quam amne superato in fugam compulit, inclusos-
 que mœnibus expugnat. puberes interfecti sunt, cæteri
 6 venierunt. Alteram deinde urbem expugnare adortus;
 magna; vi defendentium pulsus, multos Macedonum
 amisit. Sed quum in obsidione perseverasset, oppidani
 desperata

Imo est ex Arriano concludere, plane
 diversos fuisse populos. Sibæ enim ad
 Hydaspem coluisse creduntur; Arrianus
 Surascnos ad Iobarem (Iomanem Plin-
 io 6, 19.) ponit. qui forte *Oxydraca*
 fuerint: qui Orofio 3, 19. *Subagræ*,
 Plinio 12, 6. *Sydraca*, Diod. 17, 98.
Συργασσῶν, etiam Curtianis Mss. 9. 4.
Sudraca. Idem.

2 *Agros relictos esse;*] Alii *agros*
relictos se, vitiose. *majores suos esse de*
exercitu Herculis, se (nimirum qui Ale-
 xandri tempore vivebant) *agros reli-*
ctos (ubi? aut à quo?) *cepisse sedem,*
quam ipsi (qui ipsi? qui loquebantur?
 an majores eorum?) *obtinabant*. Me-
 lius utique aliæ edit. & Mss. *agros reli-*
ctos esse, nimirum majores suos. ad
 quos necessàrio hæc referenda. Quæ
 quidem & Acidalio in mentem venie-
 bant. quare utrumque illud *se* & *esse*
 delendum putabat; *agros relictos cepisse*
sedem. quod & Bongarsio visum. &
 verum puto. quæ & superiori *esse* iti-
 dem eliminato sic concepta hæc fuisse
 primitus: *Hi de exercitu Herculis majo-*
res suos commemorant agros relictos ce-
pisse sedem, &c. Nam si verbo illo uti
 voluisset, non esse magis, quam fuisse
 dixisset. *Agros* etiam in coloniis ejus-
 modi relinquere solitos supra ad 7, 3. ob-
 servatum est. Sic urbem ad Acesinem
 Alexandri jussu conditam, mercenatio-

rum ad militiam ineptis, senio puta, aut
 vulneribus, attribuit Arrian. 5, 4. Pom-
 pejus apud Dion. lib. 36. *urbem eo loco*
quo Mithridatem vicerat, condidit,
quam vulnerati aut atate confecti mili-
tes sui haberent. Idem.

5 *Alia gens*] *Agalassenses* vocat Dio-
 dor. 17, 96. à quibus longe absunt Mal-
 li, qui Hydraoten transgressi ab Al-
 exandro victi expugnatique sunt: apud
 Arrian. 6, 1. nam hæc adhuc ad Hy-
 daspen gesta, quæ Arrianus 6, 1. con-
 cise: *Indos Hydaspis ripam accolentes*
partim deditionem facientes in anxiet-
tiam ac fidem recipiebat (Sibas sive So-
 bios intelligit) *partim ad arma confu-*
gientes (Agalassenses aliosque vicinos
 innuit) *visubigebat*. Porro magna cele-
 ritate in Mallos & *Oxydracas* contende-
 bat, &c. Sed sefellit explanatorem
 Curtius, qui statim subjicit, *Alteram*
deinde urbem, &c. quam historiam cum
 narret Arrian 6, 1. credidit Explana-
 tor debuisse eandem seriem rerum se-
 curum, in proximè præcedentibus ea-
 dem narrare, quæ Curtius ante dicta
 verba, *Alteram deinde, &c.* narrave-
 rat. Sed nimirum nolter cum Diodoro
 hanc alteram urbem supra Mallorum
 regionem positam fuisse volunt, Arria-
 nus in ipsis Mallis.

Fluminum] Quorum enim? Ex Cur-
 tiæ mente, necesse est accipias Acesinem
 & Hy-

desperata salute ignem subjecere tectis, se quoque ac liberos conjugelque incendio cremant. Quod quum 7 ipsi auerent, hostes exstinguerent, nova forma pugnae erat. debebant incolae urbem; hostes defendebant: adeo etiam naturae jura bellum in contrarium mutat. Arx erat oppidi intacta, in qua praesidium dereliquit: 8 ipse navigio circumvectus est arcem. quippe III flumina tota India praeter Gangem maxima munimento arcis adplicant undas. A Septentrione Indus adluit; à meridie Acesines Hydaspis confunditur. Caeterum 9 amnium coitus maritimis similes fluctus movent, multoque ac turbido limo, quod aquarum concursu subinde turbatur, iter qua meant navigia, in tenuem alveum cogitur. Itaque quum crebri 10 fluctus se inveherent, & navium hinc proras, hinc latera pulsarent; subducere nauae coeperunt. sed ministeria eorum hinc metu, hinc praerapida celeritate fluminum

& Hydaspem, jam non seorsim fluentes, sed unum in alveum redactos. Freinshemius.

6 Desperata salute] Diodorus 17, 96. contra. *Oppido per iram* (Alexandri) *inverso, maximam illorum partem comburit.* Arrian. 6, 1. cum Curtio facit. Raderus.

7 Delebant incolae] *Adjuvantibus ignem, qui aliam ad extinguendum opem ferre solent*, ut loquitur Livius 34, 38. de incensis aedificiis in oppugnatione Lacedaemonis, jussu ducis Spartani, ad hostium incursum inhibendum. Cui negotio similis est Iudaeorum dolus, quem de bello Iud. 7, d. refert Iosephus.

Adeo etiam naturae jura bellum in contrarium mutat.] Gronovius in diatribae ad Statii Silv. cap. 61. Naturae vera. *Sic omnes Modii, & duo, quorum nos excerpta habemus. Scioli ex glossa suppulerunt jura.* Verum Acidalius ait nimium nos membranarum tribuere, si contra verum iis nisi sustineamus. Gro-

novius probat *verum* pro aequo saepe poni. quod etiam nonnullis exemplis ostendit Brantius ad illa Caesaris de bell. Gall. 4, 8. *Neque verum esse, quae suos fines tueri non poterint; alienos invadere.* Vtrum eo Curtius hic uti voluerit, ambigo. Nec omittendum est, quod excerpta Pal. 1. & D. quae eadem putamus esse quorum Gronovius mentionem facit, confirmant vulgatam lectionem, *jura*. Hoc Maro 111. Georga paucis sed nervosis verbis exprimit, ubi de belli malis agit:

FAS VERSUM ATQUE NE-
FAS.

vid. Clapmar. de arcan. rerump. lib. 4, cap. L.

8 Quippe III flumina] Vide infra ad num. 15.

10 Hinc metu,] Non constituo, membranarum caetu, an excusorum metu verius: quorum & neutrum fortasse verum. Acidalius. *Caetu* servat Raderus, & explicat de coitu fluminum. Freinshemius metu praefert, id-

11 num occupantur. In oculis duo majora omnium navi-
 gia submersa sunt; leviora quum & ipsa nequirent re-
 gi, in ripam tamen innoxia expulsa sunt. Ipse rex in
 rapidissimos vortices incidit: quibus intorta navis, ob-
 12 liqua, & gubernaculi impatiens agebatur. Jam vestem
 detraxerat corpori, projecturus semet in flumen; ami-
 cique ut exciperent eum, haud procul nabant. adpare-
 batque anceps periculum tam nataturi, quam navigare
 13 perseverantis. Ergo ingenti certamine concitant re-
 mos, quantaque vis humana esse poterat admota est,
 14 ut fluctus, qui se invehebant, everberarentur. Findi
 crederes undas, & retro gurgites cedere. quibus tan-
 dem navis erepta, non tamen ripæ applicabatur, sed in
 proximum vadum inlidunt. Cum amne bellum fuisse
 crederes. ergo aris pro numero fluminum positus, sa-
 15 crificioque facto, xxx stadia processit. Inde ventum
 est

que interpretatur de ipsis nautis in
 periculo trepidantibus, nisi forte de
 metu militum hic fuit, ut sup. 4, 9. &
 inf. 9, 9.

11 *Majora omnium*] Mihi cum Aci-
 dalio & Sebifio potius videtur, factam
 hic verborum transpositionem, legen-
 dumque, *In oculis omnium duo majora*
navigia submersa sunt. tum quod Cur-
 zium hæc magis sapiunt, qui non de-
 lectatur insolentia phrasum, quæ hic
 duplex, & *in oculis*, non adjecto
 & *majora omnium*: tum quod rei veri-
 tas hunc sensum non patitur. *Duas*
longas naves submersas Diodor 17, 97.
 tradit: cui plane consentit Arriani
 narratio 6, 1. si recte perpendas. Fue-
 runt ergo naves illæ ex octoginta tria-
 contoris Arriani 6, 1. qualibet illarum,
 ut consentaneum est, nihil superiores
 magnitudine. *longas* appellat noster
 9, 9. *Freinsb.*

12 *Tam nataturi,*] Sunt qui negent,
 scivisse. Zonaras ex Plutarcho cap. 102.
 & forte hac de causa amici, *ut excipe-*
rent eum, haud procul nabant: sive, ut
 Sebifius volebat, *navigabant.* Cui tamen

non assentitur Freinshemius, cum in
 communi periculo non vacasset ipsis
 suo arbitrio navigare. Ergo de amicis
 qui in eadem nave erant, probe inter-
 pretatur.

15 *Inde ventum*] Iterum nobis oc-
 currit haud parvæ difficultatis nodus.
 Ait Macedonem venisse in regionem
 Mallorum, cum jam reliquisset con-
 fluentes Acefinis & Hydaspis, post ur-
 bem ab incolis crematam, cujus arcem
 tria flumina stringerent; postque peri-
 culum in confluente trium istorum su-
 peratum. Secutus est, ut licet credere,
 Diodorum 17, 97. nisi qua illum non
 cepit. Sed ambos erroris vincit di-
 ligentissimi scriptoris Arriani narra-
 tio 6, 1. cui penes me fides eo firmior,
 quod non, ut alia, vel cum geographo-
 rum sententia, vel secum ipsa pugnat.
 Nam ecce postquam navigationem
 Alexander per Hydaspem orsus est, ac-
 colas utriusque ripæ perdomuit, inter
 quos & Sibas Arrianum innuere, pau-
 lo ante dictum est. Periculum autem
 classis in confluente Acefinis & Hydaspis
 accidisse narrat Arrianus, post quod
 alias

est in regionem Oxydracarum Mallorumque, quos alias bellare inter se solitos tunc periculi societas junxerat. Nonaginta millia juniorum peditum in armis erant; præter hos equitum x millia nongentæque quadrigæ. At Macedones qui omni discrimine jam defunctos se esse crediderant; postquam integrum bellum cum ferocissimis Indiæ gentibus superesse cognoverunt, improvise metu territi, rursus seditiosis vocibus regem increpare ceperunt. *Gangem amnem, & quæ ultra* 17 *essent,*

alias ab Alexandro gentes subactas, donec reparata classe, iter in Mallos persequeretur: in quibus locis urbem illam summa vi defensam per desperationem incenderint incolæ. Quæ quidem nullam plane contradictionem continent. At Curtii narratio de confluenta trium amnium, ne Diodoro quidem consentit. ille enim non ut Curtius tres diversos amnes uno loco jungit, quam insignem observationem nec alii prætermisissent; sed Acefinen cum Hydaspæ, quem jam ille receperat, in Indum effundi. De periculo autem classis uterque falsus videtur. nam si ad Indi confluentes id accidit; non postea demum ad Mallos pervenit. si hoc verum est; in confluentibus Acefinis & Hydaspis Alexandrum periclitatum apparet. Apud Mallos enim Acefines in Indum exit, ut Arrian. Ind. 1, 13. scribit. quia tamen addit in Oxydracis (qui forte *Δαεδαρίης* Dionysio versu 1138.) Acefini Hydaspem misceri, quos populos conterminos fuisse consensu traditur; non adeo longe distare potuerint Acefinis & Hydaspis confluentes, à confluentibus Acefinis & Indi. Eadem confusio causam alii quoque contradictioni dedit: nam infra 9, 8. dicit eum secundo flumine in fines Mallorum pervenisse; postquam hic jam tum idem afferuisset, torque res in eâ regione interim gestas exposuisset. *Freinsh.*

Oxydracarum] Aliis aliter appellati diximus ad 3, 4. 1.

Quos alias bellare inter se solitos] Notum, quos privata separat inimicitia, eos publicum ac commune periculum ex necessitate conjungere. Adi Erasmi adagia in *Syncretismus*. Loccenius.

Periculi societas junxerat.] Notavit id de Hierosolymitanis Tacit. H. 5, 12. in duas factiones civitas discessit, donec propinquantibus Romanis bellum externum concordiam pareret.

X millia,] Alii *Novem* misent. Id cum falsum esse nemo dubitet? Curtio redonandum putavi. quod ipsum scripsisse, etiam si aliorum scriptorum ope non juvaremur, totus hic locus clamat. Diodorus 17, 98, unde hæc desumpta, totidem numerat. & quamquam ad novenarium numerum inclinent alii libri; tamen ex Pal. 1, qui VII. M. habet, Curtium à Diod. non discessisse deprehendi. *Freinsh.*

17 *Gangem amnem,*] Non latuit hujus loci difficultas Glareanum, quippe videbat nec præcedenti Curtii narrationi convenire isthæc posse, nec illis quæ paulo post subjunguntur: *Cessisse illis metuentibus Gangem, &c.* ideo conjecerat legendum: *Gangem amnem & quæ ultra essent coactum transmittere*, ut *coactum* ad Alexandrum referatur. Id valde absurdum visum Radero, qui veram Curtii scripturam certo definire autumat, *Non quidem Gangem amnem & q. v. e. coactos transmittere*. Sed pro Glareano possemus dicere, Radero non veniile in mentem

essent, coactos transmittere; non tamen finisse, sed mutasse bellum. Indomitis gentibus se objectos, ut sanguine suo aperirent
 18 ei Oceanum. Trahi extra sidera & solem, cogique adire, qua mortalium oculis natura subduxerit. Novis idem armis novos hostes existere. Quos ut omnes fundant fugentque quod primum ipsos manere? caliginem, ac tenebras, & perpetuam noctem profundo incubantem; repletum immanium belluarum gregibus fretum: immobiles undas, in quibus emoriens natura
 19 defecerit. Rex non sua, sed militum sollicitudine anxius, concione advocata docet imbelles esse, quos metuant. nihil deinde præter has gentes obstare, quo minus terrarum spatia
 20 emensi ad finem simul mundi laborumque perveniant. Cessisse illis metuentibus Gangem, & multitudinem nationum, qua ultra amnem essent: declinasse iter eo, ubi par gloria, minus
 21 periculum esset. Iam prospicere se Oceanum: jam perflare ad ipsos auram maris, ne inviderent sibi laudem quam peteret. Herculis & Liberi patris terminos transituro illos regi suo, parvo impendio immortalitatem famæ daturos. paterentur se
 22 ex India redire, non fugere. Omnis multitudo, & maxime milita-

transmittere idem interdum esse quod omittere, prætermittere, apud Romanos vis imperii valet, inania transmittuntur, ait Tacit. 15, 31. Ipsi autem conjectura merito suspecta est nimis liberalitatis: nec enim unam modo voculam, ut affirmat, sed duas adjecit. Ergo Glareani conjecturam merito prætulerim. Nisi forte pro Gangem scripsit aut sensit Curtius Indum. Distinctionem etiam mutem: Indum & q. u. s. c. t. n. t. f. s. m. bellum, indomitis gentibus objectos, ut f. f. a. ei Oceanum, trahi extra sidera. &c. Idem.

18 Novis idem armis] Ad sua respiciunt opinor, non hostilia. vide supr. 9, 3. 21.

Caliginem, ac tenebras,] Declamatoria sunt, qualia apud Senec. Suaf. l. Lucan. 5, 4.

Sæva quies pelagi; &c. Loccen. Acidalius Virgil. Æn. 1, 93. respici

putat, illis noctem profundo incubantem. quibus tamen addi vocem mari nihil attinet.

21 Quam peteret.] Melius Acidalius: Ne inviderent sibi laudem, quam peteret, Herc. & Lib. patris terminos transiturus. Ipsos regi suo, &c.

22 Omnis multitudo,] Recte seditiosus populus maris fluctibus, nunc intumescens, nunc residens, a scriptoribus comparatur, sicut Maro fluctus ipsos cum populo tumultuante composuit. Æn. 1, 152.

Ac veluti magno in populo, cum sepe coorta est

Seditio, &c. Raderus.

Nihil tam incertum, nec tam inastimabile est, quam animi multitudinis. Liv. 31, 34. Multitudo omnis, sicut natura maris, per se immobilis est: ut venti & aura cient, aut tranquilli, aut procellosi.

militaris, mobili impetu fertur. ita seditionis non remedia quam principia majora sunt. Non alias tam alacer clamor ab exercitu est redditus, jubentium *duceret diis secundis, & equaret gloria, quos amularetur.* Lætus his adclamationibus ad hostes protinus castra movit. Validissimæ Indorum gentes erant, & bellum impigre parabant; ducemque ex natione Oxydracarum spectatæ virtutis elegerant. Qui sub radicibus montis castra posuit, lateque ignes, ut speciem multitudinis augetet, ostendit; clamore quoque ac sui moris ululatu idemtidem adquiescentes Macedonas frustra terrere conatus. Jam lux adparebat; quum rex fiduciæ ac spei plenus alacres milites *arma capere, & exire in aciem* jubet. Sed metune, an seditione oborta inter ipsos, subito profugerunt barbari. Certe avios montes & impeditos occupaverunt. quorum agmen rex frustra persequutus, impedimenta cepit. Perventum deinde est ad oppidum Oxydracarum, in quod plerique confugerant, haud majore fiducia mœnium, quam armorum. Jam admovebat rex, quum vates monere eum cœpit,

ne

Seditionis non remedia quam principia majora sunt.] Quo vero illa majora, eo citius principiis obstandum: ne incrementa spem medelæ absorbeant, aut eam difficiliorem reddant, qua de re passim Politici. *Loccen.*

24 *Speciem multitudinis*] Simile stratagema Eumenis adnotat Diodorus 19, 37. & scriptores vitæ, cum Polyæno 4. 8. Ignibus accensis speciem auctorum aut manentium castrorum objectam hosti reperies apud Livius. 27, 44. & alibi passim. *Freinsh.*

25 *Sed, metune,*] Aliæ edit. addunt, *sed, non traditur metune,* quod eliminandum censuit Palmerius cum Modio; defendit Acidalius, & sane tolerari potest. Habet quidam, *sed ut traditur,* ex quo Acid. *sed haud traditur.* *Freinshemio* placet, *profugerint.*

26 *Oxydracarum;*] Negat Arrianus 6, 2. Infortunium hoc in Oxydracis Alexandro obtigisse, communis opinio est: quod tamen apud Mallos liberam Indorum gentem, accidit. Nam & urbs Mallorum erat, & à Mallis ictus fuit Alexander. Porro staturant quidem Malli Oxydracis sese conjungere, atque ita prælium inire, sed Alexander itinere perarida & siticulosa loca factò eos præverterat, priusquam aut Malli Oxydracis, aut Oxydracæ Mallis adjumento esse possent. Inter eos qui apud Oxydracas hoc accidisse tradunt, est etiam Lucianus Dial. Mortuor. 14. & Stephanus in *Ὀξυδράκων,* & Pausanias in Atticis. Verum Plutarch. cap. 110. & de fort. Alex. 1, 1. & 2, 29. item Strabo scribunt in Mallis hoc esse gestum. *Freinsh.*

ne committeret, aut certe differret obsidionem. vita ejus peri-
 28 culum ostendi. Rex Demophoonta (is namque vates
 erat) intuens, si quis, inquit, arti tuæ intentum & extra
 spectantem sic interpellet; non dubitem, quin incommodus ac
 29 molestus videri tibi possit. Et quum ille ita prorsus futurum
 respondisset; Censefne, inquit, tantas res, non pecudum fi-
 bras ante oculos habenti, ullum esse majus impedimentum quam
 30 vatem superstitione captum? Nec diutius quam respondit
 moratus, admoveri jubet scalas: contantibusque cæteris
 evadit in murum. Angusta muri corona erat: non
 pinnæ sicut alibi fastigium ejus distinxerant; sed perpe-
 31 tua lorica obducta, transitum sepherat. Itaque rex hæ-
 rebat magis, quam stabat in margine, clypeo undique
 incidentia tela propulsans; nam ubique eminus ex tur-
 32 ribus petebatur. Nec subire milites poterant, quia su-
 perne vi telorum obruebantur. tandem magnitudi-
 nem periculi pudor vicit: quippe cernebant contatio-
 33 ne sua dedi hostibus regem. Sed festinando moraban-
 tur

27 Ne committeret,] Istud committere absolute dictum volebat eruditissimus Vir ad Albinum Capitolini, ut in glossis *Committtere* συμμιθέναι μεθύειν. Sed cum hic sequatur vox *obsidionem*, ad ipsam committendi verbum referri videbatur. Numquid autem scripsit Curtius, *monere cæpit*, (ut) *omitteret*, aut certe *differret obsidionem*. Idem.

29 Censefne, inquit, tantas res, non pecudum fibras,] Magna viri magni molientes & saniores homines in superstitione nihil momenti ponunt; nec eam res arduas morari pariuntur, sed omnia prosperitatis momenta in Deo locant, & animo intrepido: cujus augurium optimum, pugnare pro patria, ut Hector apud Homerum Iliad. M. heroïce responderet, rejiciens augurium: *Aves*, inquit, *minime moror*, sive ad dextram versus orientem volent, sive ad sinistram versus occisum. Nos autem magni Iovis pareamus consilio:

Εἰς οἰωνὸς ἀέρας & ἀμύροσθ' ἑεῖ
 πείτῃς.

Vnum augurium optimum, pugnare pro patria.

quò procul dubio Alexander respexit. Varro non solum otiosos, sed sordidissimos fuisse deos ait, si in jecorum & viscerum sterquilinis sua occulissent consilia, hominibus ab insanis sacerdotibus manifestanda. Loccen.

Non pecudum fibras,] Sensit igitur eo tempore (nam alias & ipse superstitioni deditus fuit) quod apud Ciceron. de divin. 2. Hannibal. Rex enim Prusias, cum Hannibali apud eum exsulanti pugnari placeret: negabat se audere, quod extra prohiberent. An tu, inquit, caruncula vitulinâ maris, quam imperatori veteri credere?

33 Sed festinando morabantur auxiliâ.] Nimia festinatio cunctationis aut remora sæpe causa est: dum præceps & tumultuaria opera sibi impedimento est. Liv. lib. xxvi. de Scipionis militibus oppugna-

tur auxilia. nam dum pro se quisque certat evadere, oneravere scalas; quis non sufficientibus devoluti unicam spem regis sefellerunt. Stabat enim in conspectu tanti exercitus, velut in solitudine destitutus.

oppugnationem novæ Carthaginis agredientibus: *Ceterum tumultus inde major quam vñ videri poterat, dum applicant, dum partem exponunt scalas militesque, dum quacuique proximum est in terram evadere properant: ipsa festina-*

tionem & certamine alii alios impediunt. Lente ergo festinandum. Loccen.

Velut in solitudine] Sic apud Ioseph. de bel. Iud. 7, 6. Romani incendio porticus intercepti, in oculis suorum perierunt.

CAP. V.

Præcipiti saltu in Oxydracarum oppidum se immittens, graviter vulneratur, & fortissimis quibusdam ducibus desideratis, oppidoque post aliquot dies expugnato, sibi suisque restituitur.

UAM QVE lævam, qua clypeum ad ictus circumferebat, lassaverat, clamantibus amicis, ut ad ipsos desiliret, stabantque excepturi; quum ille rem ausus incredibilem atque inauditam, multoque magis ad famam temeritatis, quam gloriæ insignem.

1 Excepturi;] Iosephus de B. I. 7, 6. Enarrat Artorium quendam ita salutem sibi paravisse in clamato Lucio contubernali, ut desilientem exciperet: si faceret, heredem ex assè sibi fore. Lucius ergo eum excepit, sed pondere desilientis, strato lapidibus solo illisus, statim exspiravit.

Quum ille rem ausus incredibilem atque inauditam, &c.] De eximio Cocleis Horatii facti Livius 2, 20. rem ausus plus fama habituram ad posteros, quam facti. Ovidius in epist. Paridis versu 60.

Vera loquar: veri non habitura fides.

Sic enim lego. vulgo vero non hab. fides. Seneca epist. 94. *Dua res plurimum roboris animo dant, fides veri, & fiducia: utramque admonitio facit. Nam & creditur illi, &c.* Sic explicat quid sit fides veri. Ipse Ovid. Fastor. 3, 662.

*— nostras pervenit ad aures
Fama, nec à veri dissidet illa fide.*

Freinsh. Hunc Alexandri impetum ingentis animi vigor & gloriæ ardor suavit, ac fortuna juvit. non tamen in exemplum trahi temere debet. Nam:

*Cæca est temeritas, quæ petit casum
ducem,*

ut Seneca in Agamemnone a. 2. loquitur; & quia cæca, exitio propinqua. Vnde Lucanus in dialogo Philippi & Alexandri *Φιλοτιμύων* Alexandrum vocat. Simile fere exemplum alterius Alexandri nimirum Farnesii, qui (forte nostri Alexandri exemplo incitatus) arepro, cui vibrando adsueverat, prægrandi gladio, in hostilem Turcorum tritemem saltu se projecit; ac furenti similis, circumducto utraq; manu ferro, latam per hostium stragem aperuit militibus suis viam, præda ingentem cum victoria positus. Post finem pu-

- 2 insignem. Namque in urbem hostium plenam præcipiti saltu semetipse immisit; quum vix sperare posset dimicantem certe, & non inultum esse moriturum: quippe antequam adsurgeret, opprimi poterat, & capi
 3 vivus. Sed forte ita libraverat corpus, ut se pedibus exciperet. itaque stans in pugnam; & ne circumiri
 4 posset, fortuna providerat. Vetus arbor, haud procul muro, ramos multa fronde vestitos velut de industria regem protegentes, objecerat: hujus spatioso stipiti corpus, ne circumiri posset, adplicuit; clypeo tela,
 5 quæ ex adverso ingerebantur, excipiens. Nam quum unum

gnæ, inter gratulantium officia ferunt Iohannem Austriacum suscepisse quidem illum singulari benevolentia atque præconio; cum ea tamen exceptione laudasse, quod eventu meliore quam consilio sese in hostes confertos & adhuc validos, dubio regressu, conjecisset, ut refert Strada lib. ix. Præstat itaque ex prudentium judicio cautus dux feroci; qui nec timeat pericula, nec iisdem temere suum caput, unde tot civium salus pendet, objiciat. Tullius 1. offic. *Animus paratus ad periculum, si sua cupiditate, non utilitate communi impellitur, audaciae potius nomen habet, quam fortitudinis.* Id. ib. *Nunquam omnino periculi fuga committendum est, ut imbelles timidi que videamur. sed fugiendum etiam illud, ne offeramus nos periculum sine causa, quo esse nihil potest stultius.* Martialis:

Cauta sit ut virtus, non te temerarius ardor

In medios enses sævaque bella ferat.

Loccenius.

2 Namque] Vox nihili ab ineptis correctoribus intrusa. Sic cohæret oratio, *rem ausus incredibilem, in urbem hostium se immisit.* nec habet illud *quum, quum ille rem ausus, &c.* unde se sustentet, nisi perperam inserta removeas. *Idem.*

Saltu ferat ipse immisit;] Male nar-

rat Orosius 3, 19. *cum murum ascendisset primus, vagam civitatem ratus, solus introrsum desiluit.* Melius tamen auctore suo Iustino 12, 9. *ad urbem eorum ducit. Quam desertam à defensoribus cum de muro, quem primus ceperat, animadvertisset, in urbis planiciem sine ullo satellite desiluit.* Si enim hoc verum, unde illi hostes, qui statim, *cum eum solum conspexissent, undique conurrunt?* Vidit absurditatem Orosius, & lenivit, non sustulit. nec enim credibile est, quicquam evenisse, unde vacuam urbem putare potuisset Alexander. Alexandri factum, quo auctore nescio, sic recenset Fulgos. 3, 2. *cum effractis scalu cum duobus tantum remansisset comitibus, quanquam multis acceptis vulneribus, nunquam de se hostibus dedendo verbum fecit. sed ut erat confossus, à muris saltu ad suos se recepit.* Porro temeritatis eam ob causam arguitur ab amicis apud Arrian. ex Neaicho 6, 2. a Philippo apud Lucian. dial. mortuor. 14, 15. & ab Hegesippo 5, 19. ubi hæc res non incommode exponitur. Notandum etiam, quod Eustathius ad Homer. Iliad. 5, 4. scribit, Indos aspectu desolientis territis recessisse paulisper, ex splendore armorum, non hominem quendam, sed spectrum in eos ferri arbitratos. Quod ex Plutarchi c. 110. desumptum est. *Idem.*

unum procul tot manus peterent; nemo tamen audebat propius accedere: missilia ramis plura, quam clypeo incidebant. Pugnabat pro rege primum celebrati nominis fama: deinde desperatio, magnum ad honeste moriendum incitamentum. Sed quum subinde hostis adflueret, jam ingentem vim telorum exceperat clypeo; jam galeam faxa perfregerant; jam continuo labore gravia genua succiderant. Itaque contemptim & incaute, qui proximi steterant, incurrerunt: è quibus duos gladio ita excepit, ut ante ipsum exanimis procumberent. nec cuiquam deinde propius incessendi eum animus fuit: procul jacula sagittasque mittebant. Ille ad omnes ictus expositus, ægre jam exceptum poplitibus corpus tuebatur; donec Indus duorum cubitorum sagittam (namque Indis, ut antea diximus, hujus magnitudinis sagittæ erant) ita excussit, ut per thoracem paulum super latus dextrum infigeretur. Quo vulnere adflactus, magna vi sanguinis emicante, remisit arma moribundo similis, adeoque resolutus, ut ne ad vellendum quidem telum sufficeret dextra, Itaque ad exspoliandum corpus, qui vulneraverat alacer gaudio adcurrit. quem ut injicere corpori suo manus sensit, credo, ultimi dedecoris indignitate commotus; linquentem revocavit animum, & nudum hostis latus subjecto mucrone hausit. Jacebant circa regem tria corpora procul stupentibus cæteris, ille ut, ante-

5 *Vnum*] Plutarch. cap. 110. *Assistebant ei Peucestas & Limæus* (qui nostro *Timæus*) quasi statim à principio ipsi adfuisent. quod & similis vero. Nam & Arrian. 6, 2. narrat, in eadem scala post Alexandrum statim adscendisse Peucestan, Leonnatumque & Abrean. deinde cæteros festinantes pondere suo rupisse scalas. *Idem.*

Propius accedere:] Ejusmodi pugnae multæ narrantur ab auctoribus. de Agide Spartanò habes supra 6, 1. de Alcibiade apud Plutarch. in extrema vita.

Adde Iosephum Iud. 7, 1. de Sabino.

9 *Hujus magnitudinis sagittæ*] Xenophon *ἀναβάσις*. lib. 4. de Carduchis: Arcus ternum fere cubitum habebant, sagittas binis cubitis longiores. Nervos, emissuri sagittas, vertius inham partem arcus tendebant, pedem sinistrum adplicantes. sagittæ ipsos clypeos & loricas penetrabant.

12 *Procul stupentib. cæteris,*] Statius 9, 538.

Non

- antequam ultimus spiritus deficeret, dimicans jam ex-
 13 stingeretur, clypeo se adlevare conatus est: & post-
 quam ad conitendum nihil supererat virium, dextra
 impendentes ramos complexus, tentabat adfurgere.
 Sed ne sic quidem potens corporis, rursus in genua
 procumbit; manu provocans hostes si quis congredi
 14 auderet. Tandem Peucestas per aliam oppidi partem
 deturbatis propugnatoribus muri vestigia persequens
 15 regi supervenit. quo conspecto Alexander jam non
 vitæ suæ, sed mortis solatium supervenisse ratus, cly-
 peo fatigatum corpus excepit. Subit inde Timæus: &
 paulo post Leonnatus: huic Aristonus supervenit.
 16 Indi quoque quum intra mœnia regem esse comperis-
 sent, omissis cæteris illuc concurrerunt; urgebantque
 protegentes. ex quibus Timæus multis adverso cor-
 pore vulneribus acceptis egregiaque edita pugna ceci-
 17 dit: Peucestas quoque tribus jaculis confossus non se
 tamen scuto, sed regem tuebatur: Leonnatus dum avi-
 de ruentes barbaros submovet, cervice graviter iccta
 18 semianimis procubuit ante regis pedes. Jam & Peu-
 cestas vulneribus fatigatus submiserat clypeum: in
 Aristono

*Non tamen aut ensam, galeamve au-
 dacia cuiquam*

*Tangere, vix credunt oculis, ingentia-
 que horrent*

Funera. —————

14 *Tandem Peucestas*] Hunc omnes
 restantur Alexandro periclitanti adstii-
 tisse. Plutarchus cap. 110. Arrian. 6, 2.
 Diodor. 17, 99. De Leonnato non
 omnes consentiunt, ut nec de Abrea
 Duplario. De Aristono nulla apud alios
 mentio in hoc Alexandri discrimine,
 alioqui inter primos etiam Alexandri
 duces, qui infra 10, 6. de creando rege
 dixit sententiam. *Raderus. Peucestas*
Alexandri Magni servator hinc appella-
 tur Plinio 34, 8. Meminit ejus solius
 in hoc negotio Iulianus in Cæsariibus.
Freinshemius.

15 *Aristonus*] Ἀριστῶνους Πεισωνί-
 Περδωνί. Arrian. 6, 5. ubi inter cor-
 poris custodes numeratur. Apud Sabel-
 licum vitiose *Aristonius*. Diversus ab
 hoc Ariston Pæonum præfectus supra
 4, 9.

16 *Timæus*] Plutarcho cap. 110. est
Limnaeus & orat. de fort. Alex. 2, 29.
Limnaeus.

18 *Submiserat clypeum*:] *Palladis*
Iliacæ scuto interjecto, regem protexerat.
 Arrian. 6, 2. Detraherat id templo Mi-
 nervæ, cum primum in Ilium venisset.
 Arrian. 1, 5. Ceterum festinabundus,
 ut apparet. Sabellicus, ex hoc Curtii
 loco male intellecto, scripsit, *Timæus*
 & *Peucesta cadentibus*, duos reliquos
 graviter vulneratos. Cui tamen eodem
 libro in distributione provinciarum
 post

Aristono spes ultima hærebat. hic quoque graviter
 faucius tantam vim hostium ultra sustinere non pote-
 rat. Inter hæc ad Macedonas *regem cecidisse* fama perla- 19
 ta est. Terruisset alios, quod illos incitavit. namque
 periculi omnis immemores dolabris perfringere mu-
 rum; & qua moliti erant aditum, intrupere in urbem,
 Indosque plures fugientes quam congregari ausos ceci-
 derunt. Non senibus, non feminis, non infantibus par- 20
 citur: quisquis occiderat, ab illo vulneratum regem
 esse credebant. tandemque interneccione hostium ju-
 stæ iræ parentatum est. *Ptolemaum, qui postea regnavit,* 21

huic

post Alexandri mortem Babylonios
 evenisse tradit. Freinsh.

19 Terruisset alios,] Livius 10, 29.
 de P. Decio: *Romani duce amisso, qua
 res terrori aliam esse solet, sistere fu-
 gam, &c.* Nam etiam fama occisi vul-
 nerative ducis, exercitui perniciosa, ut
 Gruterus discurs. in Tacit. cap. 11. plu-
 rimis exemplis ostendit. Apud Chry-
 sostomum *ἡ δὲ πειθερίας* cap. 14. vir-
 ginitatem impugnantes inquirunt: *Ἔ
 σπατηγὲ πεινήθη, πῶσα ἀνδραγαθία
 ἔσπευσε μὲν ἄρα Δαγαρεῖναι τὴν
 Ὀπαζίαν.* Duce cadente inevitabilem
 esse confusionem exercitus. Liv. 29, 34.
*cateros, ducis præcipue terrores cade, ef-
 fuse fugientes, &c.* Silius 4, 102.

*Ductore amisso pedibus se credere Cel-
 ta.*

Apud Marcellin. 16, 29. *cataphracti
 equites viso rectore suo leviter vulnera-
 to, &c. dilapsi quia quisque poterat, pe-
 ditæque calcando cuncta turbassent, &c.*
 Duo etiam exempla Zonaras, in Con-
 stantino Leonis, & Basilio Porphyro-
 genito refert, ubi propter equum ducis
 fortuito elapsus, exercitus occisum
 Imp. ratus fugeret. Hinc ergo occultare
 ducis casum consueverunt viri pruden-
 tes, ut præter eos, quos Gruter.
 §. 11. ejus discurs. adducit, in Brasida
 exemplum est apud Thucyd. 5, 2.
 Huc autem proprie pertinet observatio
 Gruteri in extremo illo capite, *Vix in-*

*venimus vicisse sine duce militem, nisi
 ira & indignatione ita recenti, ut sensum
 mali sui minime aut sentiret, aut per-
 penderet.* Subjicit deinde cum hoc
 Curtiano exemplum C. Attilii ex Poly-
 lib. 2, 28. & Samnitium ducis ex Li-
 vio 9, 22.

20 Non senibus, non feminis, non in-
 fantibus parcutur:] Idem Arrian. 6, 2.
 Livius 28, 30. Tum vero apparuit ab
 ira & ab odio urbem oppugnatam esse:
 nemo capiendi vivos, nemo patienti-
 bus ad direptionem omnibus, prædæ
 memor est: trucidant inermes juxta
 atque armatos, feminas pariter ac vi-
 ros: usque ad infantium cædem ira
 crudelis pervenit. ignem deinde rectis
 injiciunt, ac diruunt quæ incendio ab-
 sumi nequeunt: adeo vestigia quoque
 urbis extinguere, ac delere memo-
 riam hostium sedis, cordi est.

21 Ptolemaum,] In eo autem præ-
 cipue mihi errasse videntur qui Alexan-
 dri res conscripserunt, quod Ptole-
 mæum Lagi F. una cum Alexandro &
 Peucesta scalam conscendisse scribant,
 jacentemque objecto scuto protexisse.
 ideoque Ptolemaum Soterem, id est
 servatorem, à militibus appellatum
 fuisse. quum alioqui Ptolemæus ipse
 scribat se huic pugnae non interfuisse:
 sed eo tempore copiarum ducem ad-
 versus alios barbaros pugnasse. At enim
 Pausanias in Atticis pag. 10. tradit,
 Ptole-

huic pugnae adfuisse, auctor est Clitarchus, & Timagenes. Sed ipse, scilicet gloriae suae non refragatus, abfuisse se, missum in expeditionem memoriae tradidit. Tanta componentium vetusta rerum monumenta, vel securitas; vel par huic vitium, credulitas! Rege in tabernaculum relato, medici lignum hastae corpori infixum, ita ne spiculum moveretur, abscindunt. corpore deinde nudato animadvertunt hamos inesse telo; nec aliter id sine pernicie corporis extrahi posse, quam ut secando vulnus auferent. Caeterum ne secantes profluvium sanguinis occuparet, verebantur; quippe ingens telum adactum erat, & penetrasse in viscera videbatur. Critobulus, inter medicos artis eximia, sed in tanto periculo

Ptolemaeum Alexandro in Oxydracis periclitanti praecunctis regis amicis auxilio fuisse. Rad. Stephanus in *Oxydracis* utramque opinionem tangit.

Non refragatus,] Acidalius exturbat non. ego retinendum iudicem, nisi membranis absit. Non enim opus est, ut ironiam suspicemur, quoties occurrit vocula scilicet: interdum enim est serio valde affirmantis pro certo, semita se habere: ut apud Ciceron. Epist. Famil. 13, 26. *Peto igitur a te, tanto scilicet studio, quanto intelligis debere me petere, &c.* Eadem notio vocis videlicet in corrupto loco Livii 23, 12. *Hosium cepi bina castra, praeda videlicet plena: & commeatum, frumentum & pecuniam date.* Legendum: *praeda videlicet plena & commeatum: frumentum & pec. date.* nec vero historici gravitate ejusmodi ironiae decet. Similis est locus Livii 34, 15. *Cato ipse, haud sane detrectator laudum suarum, multos casus ait, numerum non scribit.* De Catone obiter addo, idem elogium ei tribuere Plutarchum in vita cap. 27. *Freinshemius.*

Tanta componentium] Arrian. 6, 2. de hac ipsa re: *Hec mihi per digressionem dicta sint, ut in tantorum facinorum & casuum expositione posteri plus dili-*

gentia adhibeant. Eadem querela Taciti 3, 19. *Adeo maxima quaque ambigua sunt, dum alii quoquo modo audita pro compertis habent, alii vera in contrarium vertunt: & gliscit utrumque posteritati.* Et 4, 11. *Mihi tradendi arguendique rumoris causa fuit, ut claro sub exemplo falsas auditiones depellerem, &c.* Sic Thucydides 1, 4.

Vel securitas; vel par huic vitium,] In eo securitas & credulitas paria sunt, ut hoc loco innuitur, quum incerta pro compertis sine cura ac delectu accipiuntur & creduntur. *Loccenius.*

25 Critobulus,] Critodemus Arriano 6, 3. Vbi Philippus Acarnan, qui in Cilicia ad Tarsum curaverat Alexandrum? supra 3, 6. an extinctus interit, an clinicam tantum, non vulnerariam professus? alii enim medicorum ophthalmici, alii clinici, alii vulnerarii, raro unus omnes medicinae partes profitebatur aut exercebat, uti nec hoc. Vbi Osthanes? de quo Plin. 30, 1. *Non levem & Alexandri M. temporibus auctoritatem addidit professioni secundus Osthanes, comitatu ejus exornatus, plaque, quod nemo dubitat, orbem terrarum peragravit.* Sed Philippus Acarnan etiam vulnerarius fuit, ut ex 4, 6. apparet. Sed postea extinctum credo, quando

culo territus, manus admovere metuebat, ne in ipsius caput parum prosperæ curationis recideret eventus. Lachrimantem eum, ac metuentem, & solitudine 26 propemodum ex sanguinem rex conspexerat. *Quid, inquit, quodve tempus expectas, & non quamprimum hoc dolore me saltem moriturum liberas? An times ne reus sis, quum insanabile vulnus acceperim?* At Critobulus tandem vel fito, vel dissimulato metu hortari eum cœpit, ut se continendum præberet, dum spiculum evelleret: etiam levem corporis motum noxium fore. Rex quum adfirmasset nihil 28 opus esse iis, qui semet continerent; sicut præceptum erat, sine motu præbuit corpus. Igitur patefacto latius vulnere, & spiculo evulso, ingens vis sanguinis manare cœpit; linquique animo rex, & caligine oculis offusa, veluti moribundus extendi. Quumque profluvium 29 medicamentis frustra inhiherent; clamor simul atque ploratus amicorum oritur, regem exspirasse credentium. Tandem constitit sanguis, paulatimque animum recepit, & circumstantes cœpit agnoscere. Toto eo die ac nocte, quæ sequuta est, armatus exercitus regiam obsedit, confessus omnes unius spiritu vivere.

quando nulla amplius ejus mentio. *Raderus.* De Osthane quod ait, dupliciter fallitur. nec enim eum medicum fuisse dicit Plinius, sed magum: nec de ipso ultima verba Plinii, orbem terrarum peragravit, accipiunda, sed de arte seu professione magiæ. quod sequentia clamant: *Extant itaque & apud Italas gentes vestigia ejus, &c.* Sed ad Critobulum revertimur: ejusque nomen secundum Popmam ex Plin. 7, 37. affirmamus. *Magna & Critobulo fama est extracta Philippi regis oculo sagitta, & citra deformitatem oris curata orbitate luminis.* Philippo id acciderat in obsidio Methonæ apud Diodor. 16, 34. Iustin. 7, 6. Hunc igitur etiam ex paternis medicis secum duxerat Alexander. *Freinsh.*

Ne in ipsius caput parum prosperæ] Sed medico (si suum ex fide fecerit officium) eventus mortalitatis (qui in solius Dei manu est) imputari non debet, ut loquitur Vlpianus in lib. 6, D. de officio præsid. Loccenius.

28 *Sine motu præbuit corpus.] Cicer. Tuscul. quæst. 2, 22. C. Marius, cum secaretur, vetuit se alligari: nec quisquam ante Marium solutus dicitur esse sellus. ubi multa præclara de dolore tolerando, virisque digna.*

30 *Confessus omnes unius spiritu vivere.] Ut capitis spiritus, membrorum est, ita regis, subditorum: qui non prodige habendus est. Aurelius Victor de Iuliano: Audax plus quam imperatorem decet, cui salus propria cum semper ad securitatem omnium, tum maxime*

vere. nec prius recesserunt, quam compertum est, somno paulisper adquiescere. hinc certiore[m] spem salutis ejus in castra retulerunt.

in bello conservanda est. Ea contemplatione nolunt Hebræi regem suum una secum contra Absolonem rebellem exire: quod illis rex instar decem millium esset. Laccenius.

Certiore[m] spem] Sive: certioresse sa-

lutis ejus in castra se retulerunt. Acidalius. Videtur non necessaria mutatio. Castra autem intellige, quæ ad urbem erant, ne confundas cum iis quæ ad confluentes Acefinis & Hydraotis apud Arrianum 6, 2. Ereins.

C A P. VI.

Ab amicis rogatus, ut salutis suæ publicæque parceret, generose respondet, in instituto suo de domando orbe perseverans.

REX septem diebus curato vulnere, nec dum obducta cicatrice, quum audisset convaluisse apud barbaros famam mortis suæ; duobus navigiis junctis, statui in medium undique conspicuum tabernaculum jussit, ex quo se ostenderet perisse credentibus. Conspectusque ab incolis spem hostium falso nuncio conceptam inhibuit. Secundo deinde amne defluxit, aliquantum intervalli à cætera classe præcipiens, ne quies corpori invalido adhuc necessaria pulsu remorum impeditur. Quarto postquam navigare ceperat, dies pervenit in regionem desertam quidem ab incolis; sed frumento & pecoribus abundantem. placuit is locus & ad suam, & ad militum requiem. Mos erat principibus amicorum, & custodibus corporis, excubare ante prætorium, quoties regi adversa valetudo incidisset. hoc tum more quoque servato universi cubiculum ejus intrant. Ille sollicitus, ne quid novi adferrent, quia simul venerant; percontatur, num hostium recens nunciaretur adventus. At Craterus cui mandatum erat, ut amicorum

Famam mortis suæ] Aliter paulo Arrian. 6, 2. Diodor. 17, 99. hanc etiam inter causas numerat seditionis à Græcis concitatæ, quæ seq. cap. exponitur. Idem.

6 At Craterus,] Apud Arrian. 6, 2. Nearchus auctor est, amicos qui eum deducebant, factum ejus reprehendisse, quod se tanto discrimini pro exercitu objecisset: neque enim id ducem, sed militum officium

corum preces perferret ad eum; *Credisne*, inquit, *adventu magis hostium*, ut jam in vallo consisterent: quam cura salutis tuæ, ut nunc est tibi vilis, nos esse sollicitos. *Quantalibet vis omnium gentium conspiret in nos*; impleat armis virisque totum orbem; *classibus maria consternat*; *inustatas belluas inducat*: tu nos præstabis invictos. Sed quis deorum hoc Macedonia columen ac sidus diuturnum fore polliceri potest; quum tam avidè manifestis periculis offeras corpus, oblitus tot civium animas trahere te in casum? *Quis enim tibi superstes aut optat esse, aut potest? eo pervenimus, auspiciū atque imperium sequi: tui*, unde nisi te reduce nulli ad penates suos iter est. *Qui si adhuc de Persidis regno cum Dario dimicares*; etsi nemo vellet, tamen ne admirari quidem posset tam promptè esse te ad omne discrimen audaciæ: nam *VBI P A R I A* sunt periculum, ac præmium, & secundis rebus amplior fructus est; & adversis solatium majus. tuo vero capite ignobilem vicum emi,

quis

officiū esse. Eadem Suidas in *Αλέξανδρῳ*, ex Arriano. Confer similitum locum Lucani 5, 680.

Circumfusa duci flevit, gemituque suorum

Et non ingratis incescit turba querelis: Quo te dure tulit virtus temeraria Caesar? &c.

Vt nunc est tibi vilis,] Acidalius tibi tibi vilis, expungit, putatque sufficere, ut nunc est. probatque simili loco Curtii 5, 5. 10.

8 *Tot civium animas*] Quæ omnes unius spiritu trahuntur. Lucan. 5, 685.

Cum tot in hac anima populorum vita, salusque

Pendeat, & tantum caput hoc sibi fecerit orbis, &c.

10 *De Persidis regno*] Crimen hoc fortunæ facit Plutarchi. de fort. Alex. 2, 28. Fecit in modum cassibus implicatæ, desertus & auxilii inops agebat: non eo redactus, ut Sufis, Babylone, vel Bactris potiretur, aut præclaram de Poro illam victoriam reportaret. nam qui arduas ac gloriosas res gerendas suscipiunt, ab illorum infortunio, si quod

habent, saltem dedecus abest. Vide & quæ sequuntur; est enim prolixus locus.

Ne admirari quidem] Nemo quidem vellet, ut periculis te exponeres: nec tamen, si faceres, miraretur. quippe cogitaret, non iniquum esse, ut magnū ob præmium, magnum etiam periculum susciperetur. Nihil ergo mutandum: nec Acidalio credendum, qui pro *ne admirari*, reponebat *admittere*. Freinshemius.

Vbi paria sunt periculum,] Augustus prælii discrimina adeunda negabat imperatori, nisi cum major emolumentum spes quam damni metus ostenderetur. Nam minima commoda non minimo sectantes discrimine, similes esse ajebat aureo hamo piscantibus, cujus abrupti damno nulla captura pensari posset, ut est apud Suetonium in Augusto cap. xxv. Catull. ep. 63.

— *Amat victoria curam.*

Horat. 1. ep. 1.

Cui sit conditio dulcis sine pulvers palma?

Loccenius.

- quis ferat; non tuorum modo militum, sed ullius etiam gentis
 12 *barbaræ civis, qui tuam magnitudinem novit? Horret animus*
cogitatione rei, quam paulo ante vidimus. Eloqui timeo invicti
corporis spoliis inertissimos manus fuisse injecturos, nisi te inter-
ceptum misericors in nos fortuna servasset. Totidem proditores,
 13 *totidem desertores sumus, quot te non potuimus persequi. Vni-*
versos licet milites ignominia notes; nemo recusabit luere id,
quod ne admitteret, prestare non potuit. Patere nos quaeso alio
 14 *modo esse viles tibi. Quocumque jusseris, ibimus. Obscura bella*
& ignobiles pugnas nobis deposcimus: temetipsum ad ea serva
pericula, quæ magnitudinem tuam capiunt. CITO gloria ob-
solescit in sordidis hostibus: nec quidquam indignius est, quam
 15 *consumi eam, ubi non possit ostendi. Eadem fere Ptolemæus,*
& similia iis cæteri. jamque confusis vocibus eum ora-
bant, ut tandem exsatiata laudi modum faceret, ac salutis suæ,
 16 *id est, publicæ parceret. Grata erat regi pietas amicorum.*
itaque singulos familiaris amplexus considerare jubet.
 17 *altiusque sermone repetito, Vobis quidem, inquit, ò fidis-*
simi piissimique civium atque amicorum, grates ago habeoque,
non solum eo nomine, quod hodie salutem meam vestra præponi-
tis; sed quod à primordiis belli nullum erga me benevolentia pi-
gnus, atq; indicium omisitistis. adeo ut confitendum sit, nunquam
mibi vitam meam fuisse tam caram, quam esse cœpit, ut vobis
 ditu

11 *Novit?] Ante hac norit.*

13 *Ignominia notes;] De poenis militaribus, & ignominiosis dimissionibus copiose ex Polybio Lipsius Mil. Rom. 5, 18. & 19.*

14 *Cito gloria obsolescit in sordidâ hostibus:] Alexandrum adhuc puerum ministri interrogantes, quia pernix erat pedibus, an Olympiis certare curriculo veller: Sane, inquit, si habiturus sim adversarios reges. Heroica & excelsa virtus dignam laudis materiam dignumque se theatrum exigit. hostium ignobilitate laudem deteri credit. Vt quoddam fulminis genus, cera & lana illatis, æs & ferrum validius penetrat.*

Et ut

*In tauros Libyci ruunt leones;
 Non sunt papilionibus molesti.*
 vel ut Claudianus lib. 2. de laud. Stilic. expressit,

— *Alacres audent qui frangere tauros,*

*Transiliunt pradas humiles;
 ita fortiores ac generosiores animi non cum vilibus & ignavis, sed strenuis congedi audent hostibus: ut aptam virtutis corem habeant. C. Valer. Maximini symbolum fuit (quod alias habet authorem Senecam lib. de provid.) *Marcet sine adversario virtus, præsertim digno adversario. Loccen.**

diu frui possim. Caterum non eadem est cogitatio eorum, qui 18
 pro me mori optant, & mea: qui quidem hanc benevolentiam
 vestram virtute meruisse me judico. Vos enim diuturnum fru-
 ctum ex me, forsitan etiam perpetuum percipere cupitis: ego me
 metior non aetatis spatio, sed gloria. Licuit paternis opibus con- 19
 tento intra Macedonia terminos per otium corporis expectare
 obscuram & ignobilem senectutem. Quamquam NEPIGRI
 quidem sibi fata disponunt: sed unicum bonum diuturnam vi-
 tam aestimantes saepe acerba mors occupat. Verum ego, qui non
 annos meos, sed victorias numero; si munera fortunæ bene com-
 puto,

18 Ego me metior non aetatis spatio,
 sed gloria] Non quamdiu, sed quam
 bene vixeris, refert. Pedito:

Quid numeras annos? vixisti maturior
 annis.

Alia senem faciunt: haec numeran-
 da tibi.

Valerius Max. lib. 9. c. 12. Si tempore
 vita bene uti voles, etiam parvum am-
 plissimum facies, numerum annorum
 multitudine operum superando. Alioqui
 qui attinet inertem mora gaudere, si magis
 vitam exigis quam approbas? Sed Ale-
 xandro hic in mente, quod Scipio dixit
 in oratione apud Livium lib. 28.

Tanquam non longius, quam quan-
 tum vita humana spatium est, cupiditas
 gloria se extenderet. Loccen.

19 Licuit paternis opibus contenta]
 Hic quoque secutus est auctorem gene-
 ris Achillem: qui cum fatum suum ex
 matre didicisset, ut vel inglorius ad ex-
 tremam senectutem pervenire posset,
 vel magna gloria compos, sed brevis
 ævi foret, elegit gloriam. Patia Curtia-
 nis his dixit apud Arrian. 5, 4. Quil-
 nam magnum ac memorabile in vita
 egissemus, si desides in Macedonia satis
 habuissemus, laboris expertes domos no-
 stras tueri?

Ne pigri, quidem] Arellius in Sene-
 cæ Suasor. II Erratis, si metuendam
 creditis mortem. Nulli natura in æter-
 num spiritum dedit, statutaque nas-
 centibus in finem vitæ dies est. Imbe-

cilla enim nos materia Deus orfus est,
 quippe minimis succidunt corpora: in-
 denuntiata forte rapimur: sub eodem
 pueritia fato est, eadem juvenus causa
 cadit.

Vnicum bonum diuturnam &c.] Idem
 est quod Seneca dixit cap. 2. de brev.
 vit. Quibusdam nihil quo cursum diri-
 gant placet, sed marcentes oscitantesque
 fata deprehendunt. Loccen.

Non annos meos,] Cestius apud Se-
 nec. Suas. vi. Si ad desiderium popu-
 li respicis. Cicero, quandocumque pe-
 rieris, parum vixisti: si ad res gestas,
 satis vixisti: si ad injurias fortunæ &
 præsentem Reip. statum, nimum diu
 vixisti: si ad memoriam operum tuorum
 semper victurus es. Ad eam
 formam Senec. epist. 78. ait ex Posi-
 donio: unum diem hominum erudito-
 rum plus patere, quam imperiti longissi-
 mam ætatem. Vbi Lipsium & Mure-
 tum consule. Sic etiam Agricola Taciti
 44. Quantum ad gloriam, longissi-
 mum ævum peregit. Mamertinus in
 gratiar. actione cap. 14. Itaque gran-
 devum jam Imperium videbitur his, qui
 non ratione dierum, aut mensum, sed
 operum multitudine, & effectuarum re-
 rum modo Iuliani tempora metientur.
 Idem sensus in his Martial. 10, 53.

Invida quem Lachesis raptum triete-
 ride nona,

Dum numerat palmas, credidit esse
 senem.

- 20 *puto, diu vixi. Orsus à Macedonia imperium, Graciam teneo: Thraciam, & Illyrios subegi: Triballus, Medisque imperito: Asiam qua Helleſponto, qua rubro mari adluitur, poſſideo. jamque haud procul abſum à fine mundi, quem egreſſus, aliam natura*
- 21 *turam, alium orbem aperire mihi ſtatui. Ex Asia in Europa terminos momento unius horæ tranſivi. Victor utriuſque regionis poſt nonum regni mei, poſt vigefimum atque octavum a tatis annum; videor ne vobis in excolenda gloria, cui me uni devovi, poſſe ceſſare? Ego vero non deero, & ubicumque pugnabo, in*
- 22 *theatro terrarum orbis eſſe me credam. Dabo nobilitatem ignobilibus locis: aperiam cunctis gentibus terras, quas natura longe*

20 *Imperium,*] Credo Pal. 1. re-
ctius habere: *Orsus à Macedonia, im-*
perium Gracia teneo. Freinsh.

Medisque] Nulla horum apud ullos
ſcriptores, qui de Alexandro tradidere,
mentio eſt, Radero teſte. Eſſe autem
Thraciæ gentem hoc nomine Macedo-
nia vicinam, ex Stephano & Pto-
lemæo 3, 11. notum. Vide etiam Or-
telium. Verum de his ſermonem eſſe
Curtio non videtur. cur enim poſt to-
tam Thraciam, unius nationis voca-
bulum nominet? Quare potius hic le-
gerim, *Mæſſique* quæ gens vicina Tri-
ballis, & armis viſiſſimè valida: quam-
quam Rad. *Mados* retinendos arbitretur.
Idem.

Quem egreſſus, aliam naturam, alium orbem aperire mihi ſtatui.] Seneca de
benef. 7, 2. *Non ſatis apparebat inopem eſſe, qui extra natura terminos arma proferret?* Sic Romani apud Tacit. Agric. 30. *Poſtquam cuncta vaſtantibus deſuere terra, & mare ſcrutantur.* Videtur autem Curtius alludere ad notam fabulam de pluribus mundis, de qua infra 10, 5. Juvenalis 10, 167.

Vnus Pelleo juveni non ſufficit orbis.
Freinsh. *Quam vana ambitio regis! dum cupiditates ſuas in immenſum emittit, & gloriatur ſe non procul abeſſe à fine mundi; non cogitat ſe probe abeſſe à fine vitæ. dum aliam naturam, alium orbem quærit, ſe domi non*

quærit, nec terminum cupiditati ſuæ: Pulcre Seneca ep. 119. *Nunquam parum eſt, quod ſatis eſt: nunquam multum eſt quod ſatis non eſt.* Poſt *Darium & Indos pauper eſt Alexander Macedo: quærit quod ſuum faciat, ſcrutatur maria ignota, in Oceanum claſſes mittit novas, & ut ita dicam, mundi clauiſtra perſumpit.* Quod natura ſatis eſt, homini non eſt. Loccen.

21 *Vigefimum atque octavum a tatis annum,*] Non ergo convenit Iuſtinus 11, 1. cui *viginti annos natus* regnum orditur. nec Raderus proluſion. cap. 7. qui hoc geſtum in vigefimum nonum Alexandri annum conjicit. Chronologos conſule. *Idem.*

22 *Dabo nobilitatem ignobilibus locis:*] Ariſtippum Dionyſius juſſit in convivio inſimum omnium accumbere. hic Ariſtippus nihil offenſus. Hunc, inquit, locum, ô rex, illuſtrare vis ac honorificum reddere. ſignificans, non locum reddere hominem vilioſum; ſed ex dignitate hominis, honorem addi loco. Veluti Sol etiam obſcura & vilia loca lumine ſuo illuſtrat; ita præclara hominum facta, qua de re plura Freinshem. hic 9, 6, 22. & 4. 99. Loccenius.

Aperiam cunctis] Id quoque præſtitit. Nam ante ejuſ expeditionem India, & quæ circa ſunt, vix ſando Græcis cognita. Plutarchum & Strabonem

ge submoverat. In his operibus exstingui me, si fors ita feret, pulchrum est: ea stirpe sum genitus, V T M V L T A M prius, quam longam vitam debeam optare. Obsecro vos, cogitate nos perve- 23
nisse in terras, quibus femina ob virtutem celeberrimum nomen est. quas urbes Semiramis condidit? quas gentes rededit in potestatem? quanta opera molita est? Nondum feminam æquavimus gloria, & jam nos laudis satietas cœpit? Dii faveant, majora adhuc restant. Sed ita nostra erunt, quæ nondum adtigimus; si 24
N I H I L parvum duxerimus, in quo magna gloria locus est. Vos modo me ab intestina fraude, & domesticorum insidiis præstate securum: belli Martisque discrimen impavidus subibo. Philippus in acie tutior, quam in theatro fuit: hostium manus 25
sæpe vitavit; suorum effugere non valuit. aliorum quoque regum exitus, si reputaveritis, P L U R E S à suis, quam ab hoste interemptos numerabitis. Cæterum quoniam olim rei agitata 26
in animo meo nunc promenda occasio oblata est; mihi maximus laborum, atque operum meorum erit fructus, si Olympias mater immortalitati consecretur, quandocumque excesserit vita. Si licuerit, ipse præstabo hoc: si me præceperit fatum; vos mandasse mementote, Ac tum quidem amicos dimisit: cæterum per complures dies ibi stativa habuit.

CAP.

bonem non uno loco testes ejus rei habes.

24 *Nihil parvum*] Hieronymus ad Lætam, in te dissimili, similem fere sententiam dixit: *Non sunt contemnenda quasi parva, sine quibus magna consistare non possunt.*

25 *Philippus in acie tutior,*] Henricus IV. duo regna protegere potuit à vi & insidiis externorum hostium; ipsum solum ne duo quidem regna contra insidias domesticas. Owenus Regis dictum, *Duo proteggit unus,* sic alludit:

Gallorum rex regna, inquis, duo proteggit unus?

Protexere tuum nec duo regna caput.
Seneca ep. 4. *Recognosce exemplum eo-*

rum qui domesticis insidiis perierunt, aut aperta vi & dolo: & intelliges non pauciores ira servorum cecidisse, quam regum. Loccenius.

In theatro fuit:] Ad ostium ejus cæsus. Diodor. 16, 95. occupatis ejus angustiis à Pausania, ut loquitur Iustinius 9, 6. Freinsb.

Plures à suis,] Saturninus apud Vopiscum cap. 10. *Nescitis, amici, quid mali sit imperare. gladii & tela nostris cervicibus impendent; imminens hastæ undique, undique spicula: ipsi custodes timeantur, ipsi comites formidantur.* Sulpicius Ciceron. epist. ad famil. 4, 12. de nece M. Marcelli. *cui inimici propter dignitatem pepercerant, inventus est amicus, qui ei mortem afferret.*

C A P. VII.

Græcorum quorundam in Bactris defectio repressa. Dum Indorum legatos convivio excipit Alexander, inter Horratham & Dioxippum, qui tandem imparibus armis & duello certant, rixa oritur. Paulo post Dioxippus, inimicorum calumniis ultra modum irritatus, semet ipsum interimit.

- 1 **H**Æc dum in India geruntur, Græci milites in colonias à rege deducti Garabactra, orta inter ipsos seditione, defecerant; non tam Alexandro infensi, quam metu supplicii,
- 2 Quippe occisis quibusdam popularium, qui validiores erant, arma spectare ceperunt; & Bactriana arce, quæ quasi negligentius adserjata erat, occupata, barbaros
- 3 quoque in societatem defectionis impulserant. Athenodorus erat princeps eorum, qui regis quoque nomen adsumperat; non tam imperii cupidine, quam in patriam revertendi cum iis, qui auctoritatem ipsius seque-
- 4 bantur. Huic Bicon quidam nationis ejusdem, sed ob æmulationem infestus, comparavit insidias; invitatumque

1 **C**arabactra,] Ortelius corruptam putat vocem, & circa Bactra legendum existimat. Constantiensis Ms. habet *Garabactra*. Glareanus existimat compositum ex *Cara* & *Bactra*, propter coloniam novam eo deductam. Ortelii tamen conjecturæ favet Raderus, quod Currius ipse addat: *Hæc circa Bactra gesta*. Iuvat etiam Diodor. 17, 99. *Græci per Bactrianam & Sogdianam in colonias distributi, &c.* Bongarsius etiam ita leg. conjecerat.

2 **Popularium,**] Glareanus de Bactrianis interpretatur, Loccenius de Græcis. quod Freinshemius probat, ex verbis *qui validiores erant*. quæ res notat dissensum in eodem hominum genere. accedit, quod illi Bactrianos etiam ad defectionem perpulerunt: at quomodo potuissent, si quibusdam eorum occisis, genti tantam intulissent injuriam?

Quasi] Quid sibi vult in ista re *quasi*? Emendat Acidalius *casu*: pro quo solenni mutatione literarum in antiquioribus libris scriptum erat *quasu*, Recepit in textum Raderus.

4 **Bicon quidam,**] Fortè *Nicon*. aut cum Pal. 1. *Biton*. Græcum enim fuisse, tamen si Glareanus dubitet, omnia probant. *Freinsh.*

Invitatumque] Non ergo duæ erant factiones, alterius Athenodoro princeps, alterius Bicon, ut putabat Raderus: sed Bicon ille sub Athenodoro erat. qui enim aliter ille regis nomen adscisceret, valida adhuc diversa factione? aut qui fideret inimico invitanti? Ceterum exempla quædam hoc modo occisorum reperies supra ad 6, 8. quibus adde insigne illud apud Plutarch. in Demetrio cap. 47. item in Sertorio cap. 44. *Idem.*

que ad epulas per Boxum quendam Macerianum in convivio occidit. Postero die concione advocata 5 Bicon *ultra insidiatum sibi Athenodorum* plerisque persuaserat : sed aliis suspecta fraus erat Biconis ; & 6 paulatim in plures cœpit manare suspicio. Itaque Græci milites arma capiunt, occisuri Biconem, si daretur occasio. ceterum principes eorum, iram multitu- 7 dinis mitigaverunt. Præter spem suam Bicon præfenti periculo ereptus, paulo post insidiatus auctori- bus salutis suæ est : cujus dolo cognito & ipsum com- 8 prehenderunt, & Boxum. Cæterum *Boxum protinus placuit interfici: Biconem etiam per cruciatum necari.* jamque corpori tormenta admovebantur ; quum Græci milites, incertum ob quam causam, lymphatis similes

ad

Macerianum] *Marcianum* putat legendum Glareanus, quod Marciani Medii essent. Omnia exemplaria habent *Maceriani*. unde conjicit Raderus à Macis apud Stephanum dictos Macerianos. At ego non video ut à *Mæceas*, quorum quidem & apud Plinium 6, 23. mentio, fiat *Mæceas* gentile nomen: deinde certum habeo, nullam tam obscuram gentem hic innui. quippe tam ignotum patriæ nomen absque ulla explanatione proferre, perinde fuerat, ac si plane reticuisset. Ceterum nec magni momenti res est, & in sola conjectura posita: nec enim alii scriptores hujus Boxi meminertunt. ergo proclive aberrare à scopo. Non igitur ausim affirmare *Mauritanum* esse legendum, cum nihil habeam, quo id asseram, præter ductum literarum, nisi unum vocabulum Boxi, quod, nisi fallor, Maurusium est. *Freinsb.*

3 *Per cruciatum*] Verumque rectum, sive divisim duabus, sive una voce junctim legas *per cruciatum*. hoc tamen opinor elegantius. Ita supra 4, 9. corripbam *per armatos*: & adducebam familiaria Curtio, *percuratum*, itemque *per sanatum vulnus*. Eadem facie *per cruciatum*, valet, totum ex cruciatum. *Acid.*

Iamque corpori tormenta] Iuvat narrare similitimum fortunæ lusum verbis Polybii 15, 25. de Mæragene: quum nihil eorum quæ dicebantur fateretur, est exurus. & erant jam qui torquendi instrumenta disponderent aptarentque: alii flagra manibus tenentes eum chlamydibus deudebant. Inter hæc accurrit aliquis apparitorum ad Nicostratum, & postquam aliquid ei in aures immurmurasset, quicquid tandem illud esset, festinanter ab eo discessit. Nicostratus abeuntem è vestigio sequitur, tacitus ille quidem, sed femur affidue feriens. Mærageni vero res tunc evenit dictu difficilis & stupenda. Stabant prope ipsum hinc illi qui flagra tantum non ad feriendum jam intendant: inde illi qui instrumenta ad torquendum disponebant & concinabant. Postquam loco excessit Nicostratus, omnes sese invicem inuentes, stupore sunt defixi, reditum Nicostrati præstolantes. Vbi aliquandiu est expectatum, paulatim qui aderant, dilabî cœperunt, & Mæragenes nudus est relictus, qui postea per regiam transiens præter spem suam, nudus ad Macedonum quoddam tentorium regie vicinum devenit.

9 ad arma discurrunt. Quorum fremitu exaudito, qui
torquere Biconem iussi erant, omisere; veriti ne id fa-
10 cere tumultuantium vociferatione prohiberentur. Ille,
sicut nudatus erat, pervenit ad Græcos; & miserabilis
facies supplicio destinati in diversum animos repente
11 mutavit, *dimittique eum* iusserunt. Hoc modo pœna
bis liberatus cum cæteris, qui colonias à rege adtri-
butas reliquerunt, revertit in patriam. Hæc circa Ba-
12 ctra & Scytharum terminos gesta. Interim regem
duarum gentium, de quibus ante dictum est, centum
legati adeunt. Omnes curru vehebantur, eximia ma-
gnitudine corporum, decore habitu, lineæ vestes in-
13 textæ auro, purpuraque distinctæ. *Ei se dedere ipsos, ur-
bes agrosque* referebant, *per tot ætates inviolatam libertatem
illius primum fidei ditionique permissuros. Deos sibi deditio-
nis auctores, non metum; quippe intactis viribus jugum excipere.*
14 Rex consilio habito deditos in fidem accepit; stipendio,
quod Arachosiiis utraque natio pensitabat, imposito,
præterea *II millia & De equites* imperat, & omnia obe-
15 dienter à barbaris facta. Invitatis deinde ad epulas le-
gatis

9 *Iussierant,*] Antehac iusserant.

11 *Revertit in patriam.*] Diodorus 17: 99. contra, omnes post Alexandri mortem concisos affirmat. *Rader.* Exitum eorum narrat Diodor 18, 7. Redierunt tandem etiam multi ex aliis coloniis in patriam, cum quibus forte confudit Curtius quos non oportuit. *Freinsh.*

Scytharum] Est qui reponat *Sogdianorum*, ex Diodoro. Sed nihil opus. Vere enim circa *Scytharum terminos gesta*, quæ in Bactris & Sogdianis acciderunt. Scythis enim hi populi finitimi. *Freinsh.*

12 *Centum legati adeunt.*] Probat hunc numerum Paschal. de Legat. c. 9. ubi multa exempla numerosarum legationum. Verum Gentilis de Legat. cap. 3. monet moderationem temporis convenientem adhibendam esse.

Intextæ auro,] Mss. nihilo deterius, *intexto auro.*

14 *Stipendio, quod Arachosiiis*] Si Malli & Oxydracæ Arachosiorum stipendiarii fuere, quomodo libertatem per tot ætates inviolatam; iactabant? Stipendiarii quidem fuere, sed non servi, nec regem ullum, nec magistratum extra suam gentem agnovere, nec ipsi uni alicui parebant, sed rempub. liberam habuere, suisque legibus vivebant, quamvis Arachosiorum imperium agnoscerent, illisque stipendia penderent, ut Pœni Romanis, qui tamen nullum ex Romanis vel prætorem, vel præsidem provinciæ, vel proconsulem ad excidium usque suum admiserunt. *Raderus.*

15 *Invitatis deinde ad epulas legatis*] Id recte & more factum ostendit Paschal. de Legat. cap. 68.

gatis gentium, regulisque exornari convivium jussit. Centum aurei lecti modicis intervallis positi erant; lectis circumdederat aulae, purpura auroque fulgentia; quidquid aut apud Persas vetere luxu, aut apud Macedonas nova immutatione corruptum erat, confusis utriusque gentis vitiis in illo convivio ostendens. In- 16
tererat epulis Dioxiippus Atheniensis, pugil nobilis, & obeximiam virtutem virium, regi pernotus & gratus. Invidi malignique increpabant per seria & ludum, *saginati corporis sequi inutilem belluam. quum ipsi pralium inirent, oleo madentem preparare ventrem epulis.* Eadem 17
igitur

Aurei lecti] Athenæus 1, 14. Aliquando (Alex.) quadringentos duces in sellis aureis & argenteis, veste purpurea stratis, sedentes ac reclinatos, convivio excepit. Curtius tamen lectis recubuisse hic tradit. Et Athenæum reor de Susianis nuptiis locutum. Raderus. Ejusmodi convivia non reprehendit Plutarchus cum alibi, tum etiam in Non posse suaviter vivi secund. Epicur. cap. 39. Cæterum maximo luxu celebrabantur ejus convivia. Agatharchides Cnidius apud Athen. 4, 14. octavo libro Asiaticorum scribit, cum Alexandrum Philippi filium exciperent amici convivio, quæ bellaria mensis apponi debebant, inaurata (auro bracteata) fuisse, & convivas illis uti qui cuperent, aurum detrahere solitos, & cum ciborum purgamenti abjicere, ut ejus luxus essent ac impensa spectatores amici, famuli vero domini. Freinsh.

Aulæ,] Hoc est tabernaculum, de quo Ælian. hist. var. 9, 2. centum lectorum spatii capax, quinquaginta columnis aureis interstinctum, quibus lectum suffulciebatur. Ipsum vero lectum erat inauratum, & magnifica arte varietateque concinnatum. Athenæo 12, 2. εἰς τὴν ἐργαστήριον.

Nova immutatione] Tolerat Acidalius; ut tamen præferat imitatione, quam hic non possum admittere, jam

enim id consumpsit priore membro, aut apud Persas vetere luxu, subjungiturque confusis utriusque gentis vitiis. at si vetus Persarum luxus tantum adfuisset, cum imitatione Macedonum, unius gentis fuissent vitia, non duarum. nec enim imitari potuissent Macedones, nisi quod jam apud Persas obtinuisset. At nova immutatione etiam ab ipsis quedam reperta vult ostentanda luxuriae, Persis incognita. Denique vocula nova rectius immutationi jungitur, quam imitationi. quamquam ita præferat Pal. 1. Freinsh.

16 *Dioxiippus*] Hunc Athenæus 6, 13. πρὸς Ἰουλίου, quinquertionem, appellat. Ælian. 12, 58. de eodem; *Dioxiippus pugil Olympionices Atheniensis, &c.* Plin. 35, 11. pinxit. Alcimachus *Dioxiippum, qui pancraticum Olympia citra pulveris jactum (quod vocant αἰγιονίτι) vicit.* Raderus. Certamen autem hoc cum milite Macedone narrat etiam Ælian. hist. var. 10, 22. & Diodorus 17, 100.

Et gratus.] Sed tamen Plutarch. asserit, Alexandrum hujusmodi hominibus haud magnopere delectatum fuisse.

Saginati corporis] Doussa Plautin. Explan. 4, 24. f. legit, *Saginatam corporis.* certe Justinus non uno loco, ut 21, 2. 34, 2. 38, 8. *saginatam corporis dixit.*

igitur in convivio Horratus Macedo jam temulentus exprobrare ei cœpit; & postulare, ut si vir esset, postero die secum ferro decerneret: regem tandem vel de sua temeritate, vel de illius ignavia iudicaturum. Et à Dioxippo contemptim militarem eludente ferociam accepta conditio est. Ac postero die rex quum etiam acrius certamen exposcerent, quia deterrere non poterat, destinata exsequi passus est. Ingens hic militum, inter quos erant Græci, qui Dioxippo studebant, convenerat multitudo: Macedo iusta arma sumpserat; æreum clypeum, hastam, quam *sarissam* vocant, læva tenens, dextra lanceam: gladioque cinctus, velut cum pluribus simul dimicaturus. Dioxippus oleo nitens, & coronatus, læva puniceum amiculum, dextra validum nodosumque stipitem præferabat. Ea ipsa res omnium animos expectatione suspenderat: quippe armato congregi nudum, dementia non temeritas videbatur. Igitur Macedo haud dubius eminens interfici posse, lanceam

17 *Horratus Macedo*] Diodorum simul Ælianusque *Corragum* appellant, quod verum hominis nomen fuisse credam. est enim Macedonicum: quo etiam apud Liv. 42, 67. est Eumenis præfectus: quem Macedonem fuisse certum est ex eodem 38, 13. *Freinsh.*

19 *Gladio quoque*] Convenientius *gladio quoque*, nisi istud *que*, valeat *quoque*, ut observare visus sum in Tacito. *Freinshemius.*

20 *Oleo nitens, & coronatus,*] Luctatores, & pancratiastæ potissimum ungebantur, non item pugiles, aut cursores, ut docet Mercurialis de arte gymnast. 1, 8. Faber tamen etiam pugiles ait inunctas gestasse vestes, sed non nisi ad subligaculum aut campestre. vocem vestis refert lib. 2. cap. 2. Agonistici. Nudum certe ait Dioxippum Curtius fuisse, nisi nudum exponas inermem comparatione Horrata. coronatus autem, veluti vel prioribus

olim certaminibus victor, vel quasi certus de futura etiam cum Horrata victoria. De coronis multa Faber in Agonisticis. *Raderus.*

Armato congregi nudum,] Narrat tamen Polydamanta Scotussum Pancratiasten eo fuisse corporis robore simul & agilitate, ut leones interficeret, & cum armatis nudus congregeretur. Eusebius λόγῳ πρώτῳ; Πολυδάμας Σηοτῆος αἰῶ παγκράτιον νικησῆς παρ' Ὀρχῶ τῶ Περσῶν βασιλεῖ γέγωνε μὲν χροῖον λέοντα ἀλαχρωμένῳ, καὶ ἀπίλισμῶ, γυμνὸς πολεμῶν, παμμεγέθης ὑπάρχων καὶ ἀλκιμώτατῳ. lege; λέοντα ἀλαχρωμένῳ, καὶ ἀπίλισμῶν οἰς γυμνὸς πολεμῶν. Sic in catalogo Olympionicarum. Olymp. 103. ὅς ἐσσι Πέρσαις παρῶ Ὀρχῶ γενόμενῳ λέοντι ἀνήρει, καὶ ἀπίλισμῶν οἰς γυμνὸς κρητιγωνίσασθ. Quibus confer Pausaniam lib. 6. *Freinsh.*

lanceam emisit; quam Dioxippus quum exigua corporis declinatione vitasset; antequam ille hastam transferret in dextram, adsiluit, & stipite mediam eam fregit. Amisso utroque telo Macedo, gladium céperat 22 stringere, quem occupatum complexu, pedibus repente subductis Dioxippus arietavit in terram; ereptoque gladio pedem super cervicem jacentis imposuit, stipitem intentans, elisurusque eo victum, ni prohibitus esset à rege. Tristis spectaculi eventus, non Macedonibus modo, sed etiam Alexandro fuit; maxime quia barbari adfuerant: quippe celebratam Macedonum fortitudinem ad ludibrium recidisse verebatur. Hinc 24 ad criminationem invidorum adaper̄tæ sunt aures regis. & post paucos dies inter epulas aureum poculum ex composito subducitur; ministrique, quasi amisissent, quod amoverant, regem adeunt. SÆPE minus est 25 constantiæ in rubore, quam in culpa. conjectum oculorum, quibus ut fur destinabatur, Dioxippus ferre non potuit:

21 *Lanceam emisit*;] Sic apud Homer. Iliad. 3, 355. Dioxippus hoc imprimis callebat, quippe pugil: quorum præcipua ars, *ictum vitare non fuga, sed corporis inclinationibus & flexionibus*. Scalligerum poetæ. 1, 22. & Cælium Antiq. Lect. 13, 30. imprimis autem Fabri Agonisticon, & de arte gymnastica Mercurialem inspice. Idem.

23 *Tristis spectaculi eventus*,] Hoc est molestus & ingratus. Tristior autem re ipsa apud Tacit. H. 2, 68. *duobus militibus, altero legionis quinta, altero è Gallis auxiliariis, per lasciviam ad certamen luctandi accensis, postquam legionarius prociçderat, insultante Gallo, & iis qui ad spectandum convenerant studia diductis; erupere legionarii in perniciem auxiliorum, ac duæ cohortes interfectæ.*

24 *Aureum poculum*] Eodem fere modo furti suspicio impacta Iosephi fratribus: tum Æsopo.

25 *Sæpe minus est constantiæ in rubo-*

re, quam in culpa] Rubor non est constans ac perpetua malæ conscientiæ nota. interdum enim ex subita oritur commotione propter suspicionem in innocentem inopinato jactam, aut ex phantasia subito & vi quadam se inferente; aut ex imbecillitate frontis. Seneca ep. 11. de Fabiano: *Fabianum, cum in Senatum testis esset inductus, erubuisse memini: & hic mire illum pudor decuit. Non accidit hoc ab infirmitate mentis, sed à novitate rei: quæ in exercitatos etsi non concutit, movet, naturalis in hoc facilitate corporis promos. Nam ut quidam boni sanguinû sunt, ita quidam incitati, & mobilis & cito ad os prodeunt.* Non itaque semper ex rubore facti conscientia arguenda est; nisi alia urgentia indicia concurrant. Alias Claudius Imp. convivæ, qui pridie scyphum aureum surripuisse existimabatur, revocato in diem postero calicem fictilem apposuit, teste Suetonio in vita Claudii c. 32. quo tacite hominem

potuit: & quum excessisset convivio, literis conscri-
 26 ptis, quæ regi redderentur, ferro se interemit. Gra-
 viter mortem ejus tulit rex, existimans indignationis
 esse, non pœnitentiæ testem: utique postquam falso
 infimulatum eum, nimium invidorum gaudium osten-
 dit.

hominem indicavit, suspectum magis
 furti quam manifestum. *Loccen.*

26 *Indignationis esse, non pœnitentiæ
 testem:*] Potius indignitate ficti in se
 criminis, quam ulla veri pœnitentiæ
 commotum, necem sibi conscivisse.
 Aliorum explanationem haud admit-

tunt sequentia; *utique postquam falso
 infimulatum, &c.* eo enim cognito
 non mutavit priorem opinionem, sed
 confirmavit. Vtique enim cogitabat
 plus in pectore ingenuo posse indigna-
 tionem, quam in polluto pœnitenti-
 tiam.

C A P. VIII.

*Donis à legatis Indorum acceptis, Sabracas, Musicanos, Praestos,
 aliosque populos debellat: Ptolemao venenata plaga accepta cu-
 rato, ope cujusdam herba, cujus species in somnis Alexandro est
 oblata.*

I **NDORVM** legati dimissi domos, paucis post
 diebus cum donis revertuntur. trecenti erant
 equi, mille triginta currus, quos quadrijugi
 equi ducebant, lineæ vestis aliquantum, mille
 2 scuta Indica, & ferri candidi talenta centum; leonesque
 raræ magnitudinis & tigres, utrumque animal ad man-
 fuetudinem

i **M**ille triginta currus,] Valde mi-
 hi probabilis videtur Acidalii
 conjectura. *CCC. erant currus, quos qua-
 drijugi equi ducebant.* Quæ delevi, ait,
 è glossa puto irrupisse, sed glossa nec
 ipsa incorrupta. Fuerit & huic, & cor-
 ruptioni ejus origo talis. Ad margi-
 nem libri sui computarat aliquis & no-
 tarat numerum equorum, quot con-
 fierent, si quadrijugi traxissent trecen-
 tos curus. Itaque scripserat *Equi mil-
 le CC.* quot omnino existunt è multi-
 plicatione. Mox deinde librariorum
 errore centenarii notæ in denarii, quod
 facile, & passim in aliis sæpissime fa-
 ctum, conversæ, &c. Acidalii conje-

ctura eo videtur fide dignior, quod le-
 ctionem hanc corruptam esse satis ex
 9, 4. supra constat: ubi ambabus hisce
 genibus in universum *nongenti* tan-
 tum currus tribuuntur. *Quingentos* ra-
 men Alexandro misisse tradit Arria-
 nus 6, 3. *Freinsb.*

2 *Ad mansuetudinem*] De domitis
 tigris multa à nobis dicta ex *Aliano*
 & aliis, ad 17. epigramm. *Martial.* lib.
 Spectac.

*Lambere securi dextram consueta ma-
 gistri*

Tigris ab Hyrcano gloria rara jugo.
 De leone dictum etiam Spectac. epigr. 9.
 Et lib. 1. epigr. 105.

fuetudinem domitum: lacertarum quoque ingentium pelles, & dorsa testudinum. Cratero deinde imperat 3 rex, *haud procul amne, per quem erat ipse navigaturus, copias duceret*: eos autem, qui comitari eum solebant, imponit in naves, & in fines Mallorum secundo amne devehitur. Inde Sabracas adiit validam Indiæ gentem, 4 quæ populi, non regum imperio regebatur. sexaginta millia peditum habebant, equitum sex millia, has copias currus quingenti sequebantur. tres duces spectatos virtute bellica elegerant. At qui in agris erant proximi flumini (frequentes autem vicos; maxime in ripa habe-

Lacertarum] In Nyfa Indiæ monte Plin. 8, 39. 4. lacertas ait longitudine 24. pedum reperiri.

Dorsa testudinum.] Concharum, conchyliorum, &c. tanta est varietas, ut prope innumeræ horum sint formæ & discrimina. terga horum & cutes, & testacea operimenta Curtius vocat dorsa, quorum haud dubie ingens numerus est Alexandro collatus, ut regi admirationem moueret. accedebat magnitudo & varietas testarum, de quibus toto lib. 3. copiosissime Vlysiës Aldrovandus de Testaceis; ubi & iconas fere sexcentas testudinum & ostreorum expressit. Tu tantum Plinii 9, 10. locum de Indicis testudinibus inspicias. *Raderus.*

3 *Haud procul amne,*] Indo, ex Curtii sententia, jam Hydaspæ & Acesine aucto, ut supra 9, 4. docuerat. Sed Arrian. 6, 3. (cui facile hic subscribas) per amnem Hydraotem à Mallis navigasse, donec veniret ad confluentem Acesinis & Hydraotis, tum pertexisse donec ad Indi & Acesinis confluentem appelleret. *Raderus.* Res secundum Arrianum ita habet. Hydraotes Acesini miscetur. eo subuectus Alexander locaverat castra: deinde expeditionem in qua ad periculum mortis venit, suscipiens, secundo amne defluxit in Acesinem, qui Mallos alluit, ibi cum ex

vulneribus mortuus crederetur, veritus ne in castris ad Hydraotem tumultus existeret, eo navigavit. Sed hæc interim facta Curtius jam percurrit, aut præterit: persequiturque Alexandri navigationem per Indum flumen, in quo nihil dissentit ab Arriano: nam ille 5, 3. ait Craterum in ripa Indi iussum incedere.

In fines Mallorum] Nam omnia antehac gesta apud Oxydracas Curtius acta docuit, cum, ut monui, alii apud Mallos facta affirmarint. *Raderus.* Rectius tamen scripsisset *per fines.* jam enim supra 9, 4. *in regionem Oxydracarum Mallorumque* pervenisse scripsit. *Freinsp.*

4 *Sabracas*] *Abastanos* Arrian. 6, 3. appellat. *Sambestas* Diodor. 17, 102. qui de his plura. *Raderus.* Nominat quidem eo loco Arrian. *Abastanos*, sed ut potius de alia gente loqui videatur. Bongarsius ad Iustin. 12, 9. non dixit emendandum in Curtio *Sudracas*; minus hunc locum respexit; sed sup. 9, 4. pro *Oxydracis* in suis exemplaribus *Sudracas* cepit. Nam ita multi codices præferunt. lufit ergo operam Vir doctus, qui vel Bongarsium reprehendendum sibi putavit, vel in Curtio aliquid mutandum. Illud enim certum est fieri non debuisse; hoc debuisse, incertum est. *Freinsp.*

habebant) ut videre totum amnem, qua prospici poterat, navigiis constratum, & tot millium arma fulgentia; territi nova facie, deorum exercitum, & alium Liberum patrem, celebre in illis gentibus nomen, adventare credebant. Hinc militum clamor, hinc remorum pulsus, variæque nautarum voces hortantium, pavidas aures impleverant. Ergo universi ad eos, qui in armis erant, currunt, *furere clamitantes, cum diis prælium inturos. navigia non posse numerari, quæ invictos veberent.* tantumque in exercitum suorum intulere terroris, ut legatos mitterent gentem dedituros. His in fidem acceptis, ad alias deinde gentes quarto die pervenit. Nihil plus animi his fuit, quam cæteris fuerat. itaque oppido ibi condito, quod *Alexandriam* adpellari jussierat, fines eorum, qui *Musici* adpellantur intravit. Hic de Teriolte satrape, quem Paropamisadis præfecerat, iisdem arguentibus cognovit: multaque avare ac superbe fecisse convictum interfici jussit. Oxathres prætor Bactrianorum, non absolutus modo, sed etiam jure amplioris

5 *Territi nova facie,*] Quam auxit & velorum versicolorium aspectus. Nam, ut ait Plinius 19. 1. *Tentatum est tingi linum quoque, & vestium insaniam accipere, in Alexandri Magni primum classibus, Indo arane naviganti, cum duces ejus ac præfecti (in) certamine quodam variassent insignia navium: stupueruntque litora situ versicoloria implente.*

8 *Alexandriam*] Testes Siculus 17, 102. & Arrian. 6, 3. Idem Arrian. 6, 3. aliam ab eo conditam scripsit, ad confluentes Indi & Acefinis, quæ huc non pertinere videtur. Hæc enim, ut ille ait, in *Sogdis* fuit exstructa: quos Diodor. 17, 102. *Sodras* videtur appellare. quod notandum, ne quis urbem hanc ex numero earum putet, quæ in *Sogdiana* condidit Alexander, supra 7, 10. *Freinsb.*

Eorum qui Musici] Scilicet fines,

qui *Musici* appellantur. & mox, *Fines Musici* deinde in ditionem redactis. Non enim gentis nomen est *Musicanus*, sed regis. Non inquam *Μουσικων* sunt populi, sed *ὁ ἰσθμὸς Μουσικων* τελευτησιοί *Fines Musici* dixit. quod Arrianus 6, 3. *τῶν Μουσικων ἐπιπρωταρον*: Diodor. 17, 102. *τῶν Μουσικων χωρον*. Strab. lib. 11, simpliciter *τῶν Μουσικων*, & semel etiam *τῶν Μουσικων χωρον*. Ex quibus dubitari non potest, quin duo hæc Curtii loca inscitia correctorum sint contaminata. Quæ res etiam labefactat speciosam Rubenii lectionem; quam mox proponemus. Infra tamen legitur *Rursus Musici* defecerunt. ut hæream an ipsi potius Curtio sit imputandum hoc *παρὰ τὸν αὐτὸν*. Idem.

9 *Teriolte*] Hic *Tiryestes* est Arrian. 6, 3.

10 *Jure amplioris imperii*] Rubenius supra

prioris imperii donatus est. Finibus Musicanis deinde in ditionem redactis, urbi eorum præsidium imposuit. Inde Præstos & ipsam Indiæ gentem perventum est. 11 Oxycanus rex erat, qui se munitæ urbi cum magna manu popularium incluserat. Hanc Alexander tertio die quam ceperat obsidere, expugnavit. Et Oxycanus, 12 quum in arcem confugisset, legatos de conditione ditionis misit ad regem: sed antequam adirent eum, duæ turres cum ingenti fragore prociderant, per quarum ruinas Macedones evasere in arcem; qua capta Oxycanus cum paucis repugnans occiditur. Diruta 13 igitur arce, & omnibus captivis venundatis, Sabei regis fines ingressus est; multisque oppidis in fidem acceptis, validissimam gentis urbem cuniculo cepit. Barbaris 14 simile monstri visum est rudibus militarium operum; quippe in media ferme urbe è terra existebant, nullo suffossi

supra ad 8, 4. locum hunc ita retulit: *jure amoris, amplioris imperii donatus est finibus. Musicanis deinde in ditionem redactis, &c.* Verum sive conjectura hæc est, sive cujus codicis scriptura, adfentiri ei non possum, quia populi isti non dicuntur *Musici*, primo casu plurativi numeri, sed secundo singularis, *Musici* videlicet regis subditi. deinde sane vix placeat istud *jure amoris*, & multo rectius magisque mascule sonat periodus, si cum vulgari distinctione sic concipias. *jure amplioris imperii donatus est.* taceo quod si de jure amoris dicturus fuisset, priori membro, ubi de absolute agitur, potius inferturus fuisset videatur. *Freinsh.*

Præsidium imposuit.] Arce in ejus urbe extrui jussa. Arrianum vide 6, 3.

11 *Oxycanus*] Sic etiam Arriano 6, 3, 13. vocatur. Aliis Curtii editionibus cum Siculo 17, 102. & Strabone lib. 15. *Porticanus.*

12 *Misit ad regem.*] Eodem fere modo Eretria à Quinto capitur, apud Liv. 32, 16.

13 *Diruta igitur arce.*] Sic reposuerunt pro *dirupta*, quæ quidem sæpe scio confundi: hic tamen inclino, ut legatur, *direpta arce.*

Sabi regis] *Sambum* appellat Arrian. 6, 3. Fuit Sambus etiam Indiæ fluvius Arriano Indic. 1, 11. à quo terra & rex fortasse nomen traxerunt. Plura Siculo 17, 102. de rege *Sambo*. Plutarch. cap. 112. *Sabam* appellat. Iustin. 12, 10. *Ambigerum*. Orof. 3, 19. *Ambiram*. Rad. Corruptum hoc nomen apud Strab. lib. 15. *Ad ipsam vero jam Patalenam Musiciani terram dicunt, & Sabuta Sindoniam.* καὶ τῆν Σαβύτην Σινδωνάκιον. ubi eruditissimo interpreti *Sabuta* terra videtur esse quam Diodor. 17, 102. appellat τῆν Χαίρων ἢ ὀναμειζορδύαν Σαμβασίων. Nequicquam. Sed legendum in Strab. καὶ τῆν Σαβύτην, τῆν Σινδωνάκιον. vel ex Arriano 6, 3. τῆν Σινδωνάκιον. ea enim urbs caput erat istius regionis. *Sabum* ergo Strabo vocat hunc, ut Curtius, in quo tamen mox etiam *Samus* est. *Freinsh.*

- 15 suffossi specus ante vestigio facto. *Octoginta millia Indorum in ea regione caesa* Clitarchus est auctor, multosque ca-
 16 ptivos sub corona venisse. Rursus Musicani defecerunt, ad quos opprimendos missus est Pithon, qui captum principem gentis, eundemque defectionis auctorem adduxit ad regem. quo Alexander in crucem sublato, rursus amnem, in quo *classsem exspectare se* iusserat, repetit.
 17 Quarto deinde die secundo amne pervenit ad oppidum, qua iter in regnum erat Sami. Nuper se ille dederat, sed oppidani detrectabant imperium, & clau-
 18 serant portas. Quorum paucitate contempta rex; *quingentos Agrianos mœnia subire* iusserat, & *sensim recedentes elicere extra muros hostem, sequenturum profecto si fugere*
 19 *eos crederet.* Agriani, sicut imperatum erat, laceffitio hoste subito terga vertunt; quos barbari effuse sequentes in alios, inter quos ipse rex erat, incidunt. Renovato ergo prælio ex tribus millibus barbarorum quingenti cæsi sunt, mille capti, cæteri mœnibus urbis in-
 20 clusi. Sed non ut prima specie læta victoria; ita eventu quoque

16 *Pithon.*] Arrian. 6, 3. Πύθωνος vocat. quem supra earum regionum Sarrapam constitutum fuisse dixerat. rectius tamen apud eundem Indic. 3, 11. scribitur *Pithon, Πείθων.* quomodo & aliis appellatur. Aliæ edit. Curt. pessime; *Phyton.*

In crucem sublato,] Arrian. 6, 3. καὶ τῶν κρεμῶσιν κελύει. interpret. *laqueos suspendi jubet.* Verum Lipsius de Cruce cap. 4. vertendum fuisse docet: *crucifigi jubet.*

17 *Oppidum,*] *Harmateliadicum* Diodoro 17, 103.

Qua iter in regnum erat Sami.] Non capio. forte *qua iterum regnum erat Sami.* ut velit, supra etiam, Indum accoluisse Sami, vel Sami, ut antea vocavit. subditos, deinde interjectis, ut fit, aliorum dominiis, hic denuo regnum Sami fuisse. Ita sup. 7, 7. *qua Bactra sunt.* Alii satis audacter mutant:

quod in regno erat Sami. Freinshemius.

18 *Agrianos mœnia subire*] Levis armaturæ equites, sed expeditos, ut hodie Pannonæ seu Ungari sunt, videntur Radero fuisse. Sed mirum si equites iussi sunt mœnia conscendere. hoc enim vox ista, *subire*, norat. sed supra quoque diximus, pedites fuisse Agrianos, quod vel unius Arriani compluribus locis evidentissime probari possit. *Idem.*

20 *Sed non ut prima specie læta victoria;*] Non enim semper

Eodem cursu respondent ultima primis.

Polybius lib. x. Sæpe est cernere eos qui superiores jam videbantur evasisse, mox universo prælio esse victos. alios contra qui per initia offenderant, postmodum mutata rerum facie summæ rei victoriam suâ solertiâ & ex hostium erratis sapiendo præter opinio-

quoque fuit: quippe barbari veneno tinxerant gladios. itaque faucii subinde exspirabant; nec causa tam strenuæ mortis excogitari poterat à medicis, quum etiam leves plagæ insanabiles essent. Barbari autem speraverant incautum & temerarium regem excipi posse. & forte inter promptissimos dimicans intactus evaserat. Præcipue Ptolemæus lævo humero, leviter quidem faucius, sed majore periculo quam vulnere adfectus, regis sollicitudinem in se converterat. Sanguine conjunctus erat, & quidam Philippo genitum esse credebant;

nem omnium consequutos esse. Verissimum idcirco dictum Achabi ad Benhadad Assyriorum regem: *Ne gloriatur accinctus aque ac distinctus.* Loccen.

Quippe barbari veneno tinxerant gladios.] Acriter invehitur Plin. in eos, qui venenis ad hominum exitium abusi sunt, quasi non sat multæ ad interitum hominis viæ sint. nullam feram alieno veneno pugnare. & Ovid. Trist. 3, 10. de Sarmatis seu Getis queritur:

Pars cadit humanis misere confixa sagittis,

Nam volucris ferro tinctile virns inest. Rad.

Adde Orosium 3, 19. ex Iustino 12, 10. Hinc etiam *Toxici* vocabulum ortum, quasi sagittarii veneni, præter Dioscoridem, Paul. Aeginetam, Aërium, &c. à Stephano in ea voce citatos, Festus, ut à Scaligero restitutus est, asserit. Lucan. 8, 303. de Scythis:

Spicula nec solo spargunt fidentia ferro;

Stridula sed multo saturantur tela veneno:

Vulnera parva nocent, fatumque in sanguine summo est.

velut explicans quod dixerat 3, 266.

————— *tinxere sagittas*

Errantes Scythia populii. ———

Adde Alian. 9, 15. Leonis Tactica cap. 18. triemare 108. de Sclavis: *sagittas habent veneno imbutas efficacissimas. Nisi enim, qui plagam accepit, vel*

theriacam bibat, vel aliud aliquod salutare presidium, vel statim plagam omnem præcidat, ne latius serpat, unversum corpus pereat necesse est. Ex Aliano histor. anim. 6, 18. patet. Indos venenatis telis etiam in venatione usos. Idem de Elephantophagis Libycis prodit Agatharchides excerptorum apud Photium cap. 25. *Freinshemius.* Plinius lib. 18. cap. 1. scite: *Geniit terra venena; sed quis invenit illa, præter hominem? Cavere ac refugere alitibus ferisque satis est: atque cum arbore exacuunt limentque cornua elephantii, & saxa rhinoceros, & utroque apri dentium scias, sciuntque ad nocendum se preparare animalia: quod tamen eorum tela sua, excepto homine, venenis tingit? Nos & sagittas unguimus, ac ferro ipso nocentius aliquid damus.* Hoc tamen contra jus gentium cultiorum esse probant Grotrius lib. 3. de jure belli & pac. cap. 4. n. 16. & Alb. Gentilis lib. 2. de jure belli cap. 6. Et generosius est apertis justisque armis, quam venenatis adversus hostem pugnare. Loccen.

22 *Sanguine conjunctus erat,*] Eadem de re Pausanias in Atticis disertius explicans, nomine *Lagi*, re *Philippi filium fuisse* dicit, propterea, quod Arli-noë mater jam è Philippo gravida, Lago tradita esset: qui quidem Lagus & eam ob causam exposuisse Ptolemæum postea videtur, ut narrat Suidas. Contra Iustit. 13, 4. è gregario milite, ab

- 23 bant; certe pellice ejus ortum constabat. Idem corporis custos, promptissimusque bellator; & pacis artibus quam militiæ major & clarior, modico civilique cultu, liberalis imprimis, adituque facilis, nihil ex fastu regio
- 24 adsumperat. Ob hæc regi an popularibus carior esset, dubitari poterat: tum certe primum expertus suorum animos, adeo ut fortunam, in quam postea adscendit, in illo periculo Macedones ominati esse videantur.
- 25 quippe non levior illis Ptolemæi fuit cura, quam regis: qui & prælio & sollicitudine fatigatus cum Ptolemæo
- 26 adsideret, lectum, in quo ipse adquiesceret, jussit inferri. In quem ut se recepit, protinus altior insequutus est somnus. Ex quo excitatus per quietem vidisse se exponit speciem draconis oblatam herbam ferentis ore, quam veneni remedium

dium

Alexandro tantummodo virtutis causa provelctum refert. Libenter iis assentimur, qui à Philippi familia haud alienum censent. Quod totum etsi Theophilus Antiochen. lib. 2. ad maternam profapiam restrinxit, tamen nihil vetat, ut simul in Pausaniæ & Curtii placitis acquiescamus. Estque hinc forte, quod Theocrius Idyll. 17. Alexandrum Magnum & Ptolemæum generis conditores Herculeum & Hyllum habuisse scripsit. Tamesti ipse Ptolemæus Lago patre se genitum credi maluerit: unde & posteri Lagidarum nomen retinuerunt. Reineccius in regno Ægyptio Lagidarum. Hinc apud Propert. 3, 10:

Vna Philippe sanguine adusta nota dicitur Cleopatra. Lagum vero non valde nobilem fuisse, argumento possit esse quod Plutarch. de ira cohibenda cap. 16. narrat: Ptolemæus grammaticum ob incestiam subsannans, interrogabat quæ Peleius fuisse pater? respondit ille, Tu prius dic, quis Lagi fuerit pater. id disterium obscuritatem generis regi exprobrabat. Freinsh.

23 *Et pacis artibus*] Par fere encomium P. Licinii apud Liv. 30, 1. Syllæ apud Sallust. Jugurth. 96. Alian. 12, 16.

Alexandrum Ptolemæo scribit invidisse, fuisseque offensum illius *τοῦ δεξιῶν*. quod de dexteritate ingenii solertiaque potius, quam aut de prosperitate ejus, aut comitate interpreter. Vide etiam quæ notat Gruterus ad illa Livii 1, 34. de Tarquinio Prisco: *fortunam benigno alloquio, comitate invitandi, beneficiisque, quos poterat, sibi conciliando, adjuvabat.*

25 *Quam regis:*] Scio quid velint dicere. Sed si recte examines, nihil opus esse deprehendes. Credo fuisse regi: Cum eo Macedonas certasse in Ptolemæum cura. Cum autem exponat regis sollicitudinem pro Ptolemæo, satis etiam intelligitur, quanta reliquorum fuerit. Idem.

26 *Per quietem vidisse*] Idem Cicero de divin. 2, 66. Strabo lib. 15. Lustrin. 12, 10. Orof. 3, 19. Omnium clarissime Diodor. 17, 103. Raderus. Eundem Alexandrum imaginatum esse Cassandrum poculum venenatum sibi miscentem, tradit Valer. Max. 1, 7. ext. Vide imprimis cap. 46. Tertulliani de anima. ubi inter alia: *Revelantur & honores & ingenia per quietem, præstantur & medela, &c.* Freinshemius.

diu esse monstrasset. colorem quoque herbae referebat, ad- 27
gniturum si quis reperisset adfirmans. ir ventamque dein-
de, quippe à multis erat requisita, vulnere imposuit:
protinusque dolore finito, intra breve spatium cicatrix
quoque obducta est. Barbaros ut prima spes fefelle- 28
rat, se ipsos urbemque dederunt. Hinc in proximam
gentem Pathaliam perventum est. Rex erat Mœris,
qui urbe deserta in montes profugerat. Itaque Ale- 29
xander oppido potitur, agrosque populatur. Magnæ
inde prædæ actæ sunt pecorum armentorumque, ma-
gna vis reperta frumenti. Ducibus deinde sumptis 30
amnis peritis, defluxit ad insulam medio ferme alveo
enatam.

30 Defluxit ad insulam] Distant
Cillulam, [immo Cilluta pluraliter] ut
Arrian. 6, 3. habet, ut Plutarch. c. 175.
Scillustin vel Psilustin. Loccenius. Ego
putabam Cilluta nomen esse insulæ,
quam infr. 9, 9. designat. Compara au-
ctores: videbis Cilluta ne unius quidem
diei itinere ab Oceano abfuisse; cum

hæc ex descriptione Curtii, quadridui
circiter itinere abfuerit. Non vacat
Arriani narrationem cum hac pro-
lixius conferre. nec ostendere, quo-
modo ab ejus mente, præsertim ubi
de Leonnato loquitur, aberrarint in-
terpretes. Monitus lector ipse dispi-
ciat.

CAP. IX.

Cupidine visendi Oceani correptus, non sine periculis propter nau-
tarum imperitiam, tandem voti sui compos redditur.

CUI diutius subsistere coactus, quia duces so- 1
cordius adservati profugerant, misit qui con-
quirent alios; nec repertis, pervicax cupido
inceffit visendi Oceanum, adeundique termi-
nos mundi, sine regionis peritis, flumini ignoto caput
suum,

1 Cupido inceffit visendi Oceanum,]
Inconciinna structura, visendi,
adeundi, & mox, permittere. Nisi alia
desint (forte ista, ut non vereretur sine
regionis peritis, &c.) ausim tentare. ut
flumini ign. c. f. &c. permitteret. vel
potius perv. cupido visendi Oc. ad. 1.
mundi, inceffit, sine reg. per. fl. ign. &c.

permittere. Acidalius. Credit Freins-
hemius excidisse nonnulla verba: aut
fortassis unum in fine sensus. Nam
Mss. quidam omittunt inceffit. quod
sane vix tolerari etiam potest. eo igitur
abjecto videatur leg. pervicax cupi-
do visendi, &c. permittere cogit. aut
quid simile.

- suum, totq; fortissimorum virorum salutem permittere.
- 2 Navigabant ergo omnium per quæ ferebantur ignari. quantum inde abesset mare; quæ gentes colerent; quam placidum amnis os, quam patiens longarū navium esset, anceps & cæca æstimatio augurabatur. VNUM erat temeritatis solatium perpetua felicitas. Jam ecce stadia processerant; quum gubernatores *adgnoscerent ipsos auram maris, & haud procul videri sibi Oceanum abesse*, indicant regi.
- 3 Lætus ille hortari nauicos cepit, *incumberent remis. adesse finem laboris omnibus votis expetitur. Iam nihil gloria deesse; nihil obstare virtuti, sine ullo Martis discrimine; sine sanguine orbem terræ ab illis capi. Ne naturam quidem longius posse procedere. brevi incognita nisi immortalibus esse visuros.*
- 4 Paucos tamen navigio emisit in ripam, qui agrestes vagos exciperent; è quibus certiora nosci posse sperabat. illi scrutati omnia tuguria, tandem latentes reperere.
- 5 Qui interrogati *quam procul abesset mare?* responderunt *nullum ipsos mare ne fama quidem accepisse; ceterum tertio die perveniri posse ad aquam amaram, quæ corrumpet dulcem.* Intellectum est mare destinari ab ignaris naturæ ejus.
- 6 Itaque ingenti alacritate nautici remigant, & proximo quoque die, quo propius spes admovebatur, crescebat ardor animorum. tertio jam die mixtum flumini subibat mare, leni adhuc æstu confundente dispares undas.
- 7 Tum aliam insulam medio anni sitam evecti paulo lentius, quia cursus æstu reverberabatur, adplicant classem;

4 *Ne naturam*] Tacitus Agric. 33. *In ipso terrarum ac naturæ fine.* Ad quæ Viridungus ita notat: *Ridiculum: quasi illuc usque tantum Natura: sed hæ sunt veterum hallucinationes, nescientium Terram esse conditam.*

in Orbem

Vndique surgentem pariter pariter-
que cadentem.

Mann. Astronom. *Leges. si lubet, multa hujusmodi ineptiarum & anilium de-*

lirationum apud Senecam patrem Suas. I. Ipse etiam Alexander apud Curtium Κεγρίων ὄζει, quum suis ingerit, ne Naturam quidem longius posse procedere, &c. Ex eodem fonte sunt & istæ Taciti Agric. 12. *extrema & plana terrarum humili umbra non erigunt tenebras.* Item Germ. 45. *illuc usque tantum natura.* Liv. 28, 39. *Terrarum ultimus finis Oceanus.* Freinsh.

8 *Aliam insulam*] De qua supra ad 9, 8. opinati sumus,

9 *Oceanus*

classē; & ad comēatus petēdos discurrunt, securi casus ejus, qui supervēnit ignaris. Tertia ferme hora 9 erat, quum flata vice Oceanus exaestuans invehī cepit, & retro flumen urgere. quod primo coercitum, deinde vehementius pulsū, majore impetu adversum agebatur, quam torrentia præcipiti alveo incurrunt. Ignota 10 vulgo freti natura erat, monstraque & iræ deum indicia cernere videbantur. Idemtidem intumescere mare, & in campos paulo ante siccos descendere superfusum. Jamque levatis navigiis, & tota classe dispersa, qui ex- 11 positi erant, undique ad naves trepidi & improvise malo adtoniti recurrunt. Sed in tumultu festinatio quo- 12 que tarda est. hi contis navigia adpellebant; hi dum remos aptari prohibebant, confederant. quidam enavi- 13 gare properantes, sed non expectatis, qui simul esse debebant, clauda & inhabilia navigia languide moliebantur: aliæ navium inconsulte ruentes non receperant; pariterque & multitudo, & paucitas festinantes morabatur. Clamor hinc *expectare*, hinc *ire* jubentium, 14 dissonæque voces nusquam idem ac unum tendentium, non oculorum modo usum, sed etiam aurium abstulerant.

9 *Oceanus exaestuans*] Tota prope sapientum, & veterum, & recentium natio, rationes ætus Lunæ impressionibus assignat. Vide etiam Aristot. in Problem. sect. 23. Meteor. lib. 2. summa 1. Ptolem. 2, 12. Plurarch. de placitis Philosophorum. Senec. Natural. quæst. 2, 28. Plin. 2, 97.

10 *Ignota vulgo*] Imo ipsi Alexandro, nec in principe talium noticiam magnopere necessariam esse probat Alb. Gentil. de Legat. cap. 3. Vitalem tamen interdum esse, si absque majoris momenti rerum jactura possit comparari, vel hoc exemplo caret. *Freinsh.*

12 *Festinatio quoque tarda*] Liv. 22, 39. *festinatio improvida est & cæca.* Quæ porro subjicit, iis similia sunt ista Taciti 2, 23, miles pavidus, & casuum

maris ignarus, dum turbat nautas, vel intempestive juvat, officia prudentium corrumpebat. *Livii* 22, 19. ruentibus in naves simul remigibus miliribusque, fugientium magis à terra, quam in pugnam euntium modo. Vix dum omnes conscenderant, quum alii resolvunt oras, aut ancoram vellunt; alii, ne quid teneat, ancoralia incidunt: raptimque omnia præpropere agendo, militum apparatu nautica ministeria impediuntur; trepidatione nautarum capere & aptare arma miles prohibetur.

Hi dum remos aptari] Manifeste vitiosa. quæ traductione unius verbi corrigimus in hunc modum. *hi dum considerent, remos aptari prohibebant.* Acidalius. Ex cujus mente sic etiam edidit Raderus.

- 15 rant. Ne in gubernatoribus quidem quidquam opis erat, quorum nec exaudiri vox à tumultuantibus poterat; nec imperium à territis incompositisque servari.
- 16 Ergo conlidi inter se naves, abstergerique invicem remi, & alii aliorum navigia urgere ceperunt. Crederes non unius exercitus classem vehi, sed duorum navale
- 17 inisse certamen. Incutiebantur puppibus proræ; premebantur à sequentibus, qui antecedentes turbaverant: jurgantium ira perveniebat etiam ad manus.
- 18 Jamque æstus totos circa flumen campos inundaverat, tumulis dumtaxat eminentibus, velut insulis parvis; in quos plerique trepidi omiſſis navigiis enare ceperunt.
- 19 Dispersa classis partim in præalta aqua stabat, qua subfederant valles; partim in vado hærebat, utcumque inæquale terræ fastigium occupaverant undæ: quum
- 20 subito novus, & pristino major terror incutitur. Reciprocare cœpit mare magno tractu aquis in suum fretum

tum

20 *Reciprocare cœpit mare magno tractu aquis in suum fretum*] Adscribam insignem locum Arriani peripl. Elythr. 3, 15. Iuxta Barygazam derepente ipsum profundum, ac quædam continentis partes apparent sicca & arida. quæ paulo ante navigabantur. Ipsa quoque flumina hoc universi maris æstu atque inundatione vehementissima sursum contra naturalem suum cursum feruntur ac rapiuntur. Quam sane ob causam ii, qui sunt hujus ignari, primumque ad emporium illud appellant, magno periculo in navibus, vel subducendis, vel educendis conflantur. Quoniam enim anchoræ propter inundationis nihil quicquam remittentis vim atque impetum navibus retinendis minime pares esse possunt: idcirco ipsæ naves, vi repentina in obliquum sive transversum rapido præcipitique fluxu cursuque abreptæ, atque ad paludes allisæ, si anguntur, minores vero evertuntur. Nonnullæ etiam ubi inundationis tempore ad fossas defle-

xerint, nisi statim trajiciant, æstu subito implentur atque obruuntur. *Quod de fossis ait, intelliges ex his verbis ejusdem loci paulo supra: Flestunt cursum statim ab ipso fluvii ostio per paludes navibus, illis ante commemoratis, deinde remulco eas trahunt per certas quasdam & ordinatas mansiones: & accedente quidem æstu solvunt, recedente autem, in portus quosdam & in Cythrinos se recipiunt. Sunt autem Cythriini loca quædam fluvii profundiora. Hinc forte intelligendus idem de expedit. Alex. 6, 3. ἔνυμφόδυστον αὐτὸ ἐς δὲ ἀίονον, in fossam quandam confugiunt.* Idem Indic. cap. 4, 2. *fossa quinque stadiorum perducta, naves traduxerunt æstu marino accedente.* Sed cur accedente? Diversæ videntur fuisse fossæ: aliæ in transversam ripam actæ portuum instar, ut ibi ab accedente æstu naves tutiores forent; aliæ in altum depressæ, ut eo recedente non destituerentur in sicco. De eodem æstu quædam etiam excerpnimus ex Plinio

tum recurrentibus; reddebatque terras paulo ante profundo falo merfas. Igitur destituta navigia alia præcipitantur in proras; alia in latera procumbunt. Strati erant campi sarcinis, armis, avulsarum tabularum remorumque fragmentis. Miles nec egredi in terram, 21 nec in naves subsistere audebat; idemtidem præsentibus graviora, quæ sequerentur, exspectans. Vix quæ perpetiebantur, videre ipsos credebant, in sicco naufragia, in amni mare. Nec finis malorum. quippe æ- 22 stum paulo post mare relaturum, quo navigia adlevarentur ignari, famem & ultima sibimet ominabantur. belluæ quoque fluctibus destitutæ terribiles vagaban- 23 tur. Jamque nox adpetebat, & regem quoque desperatio salutis ægritudine adfecerat. non tamen invictum animum curæ obruunt, quin tota nocte præsideret in speculis, equitesque præmitteret ad os amnis, ut quum mare rursus exæstulare sensissent, procederent. Navi- 24 gia quoque lacerata refici, & eversa fluctibus, erigi jubet, paratosque esse & intentos, quum rursus mare terras inundasset. Tota ea nocte inter vigiliis adhortationesque con- 25 sumpta, celeriter & equites ingenti cursu refugere; & sequutus est æstus. qui primo aquis leni tractu subeuntibus cœpit levare navigia, mox totis campis inundans etiam impulit classem. plaususque militum nautico- 26 rumque insperatam salutem immodico celebrantium gaudio, litoribus ripisque resonabat. *unde tantum redisset subito mare? quo pridie refugisset? quænam esset ejusdem elementi natura, modo discors, modo imperio temporum obnoxia* mirabundi requirebant. Rex quum ex eo, quod ac- 27 ciderat,

nio 23, 25. Qui navigare in Indos (lege Indo) Alexandri milites, &c. tradidere, &c. Eodem tractu insularum sylvas operit æstus. quanquam altiorem platanis populisque altissimis. &c. Harum minores totas integit mare: maximarum cacumina extant, ad quæ naves

religantur; & cum recessit æstus, ad radices. *Freinsh.*

23 *Procederent.*] Imo *retrocederent*; si de equitibus capis hæc. illud tamen rectum, si de classe & navibus. Sed quia de his sequitur, illud ad equites videbatur referendum.

ciderat, conjectaret post solis ortum statum tempus esse; media nocte, ut æstum occuparet, cum paucis navigiis secundo amne defluxit. Eiectusque os ejus quadringenta stadia processit in mare tandem voti sui compos: præsidibusque maris & locorum diis sacrificio facto, ad classem rediit.

27 *Processit in mare,*] Arrian. 6, 3. Ipse Indi amnis ostia prætergressus in vasto pelago navigavit, exploraturus (ut ipse quidem dicebat) an aliqua regio vicina mari apparet: meo vero judicio præcipue, ut in Oceano qui ultra Indos est navigasse diceretur. *Idem in-*

nuit Curtius, in quo sic scribo: processit in mare, tandem voti sui compos: præsidibusque maris & locorum diis, &c. Distinctio enervaverat sensum, nam illa *voti sui compos* cum sequentibus jungebantur. Quod sæpe fit egregiorum sensuum insigni damno. *Freinsh.*

C A P. X.

Ab Oceano in Arabitarum, Gedrosiorum & Indorum fines revertitur: ubi cum fame & pestilentia luctatur exercitus. deinde liberatur, planeque restituitur. Inde sequutus est probrosus bacchantium lusus, supplicio Aspastis Satrapis cruentatus.

1 **H**INC adversum flumen subiit classis; & altero die adpulsa est haud procul lacu falso, cujus ignota natura plerosque decepit temere ingressos aquam. quippe scabies corpora invasit, & contagium morbi etiam in alios vulgatum est.

2 oleum remedio fuit. Leonnato deinde præmissa ut puteos foderet, qua terrestri itinere ducturus exercitum videbatur, quippe sicca erat regio; ipse cum copiis substitit, vernum tempus expectans. Interim & urbes ple-
rasque

2 **V**t puteos foderet,] Justin. 12, 10. *Vrbes plerasque*] *Et in his una Barce nomine, ut Trogus scribit.* Sabellicus. Justinum 12, 10. vide. Forsitan & Xylenopolis. Plin. 6, 23. Cui forte hinc aliqua lux commodari possit. *Onesicriti & Nearchi navigatio nec nomina habet mansionum, nec spatia. primumque Xylenopolis ab Alexandro condita, unde caperunt exordium. juxta quod flumen, aut ubi fuerit, non satis ex-*

planatur. Credibile enim est fuisse juxta Indum. nam inde cepit illorum navigatio. Arrianus Indic. 4, 1. *Primo itaque die quum è portu solvissent, per fluvium Indum ad amplius quendam alveum appulerunt, &c.* Necessè igitur est, ut ad Indum sita fuerit Xylenopolis, & quidem trecenta circiter stadia à mari, hoc est in ipsa regione, ubi has urbes conditas narrat Curtius. Interim nota, mansionum spatia notari ab Arrianò,

rafque condidit. Nearcho atque Onesicrito nauticæ 3
 rei peritis imperavit, ut validissimas navium deducerent in
 Oceanum, progressique quoad tuto possent, naturam maris no-
 scerent: vel eodem amne, vel Euphrate subire eos posse, quum
 reverti ad se velient. Jamque mitigata hyeme, & navi- 4
 bus, quæ inutiles videbantur, crematis, terra ducebat
 exercitum. Nonis calstris in regionem Arabitarum; 5
 inde totidem diebus in Gedrosiorum regionem per-
 ventum est. Liber hic populus concilio habito dedi-
 dit se; nec quidquam deditis præter commeatus im-
 peratum est. Quinto hinc die venit ad flumen, Arabum 6
 incolæ

riano, quem id accepisse credibile est ex Nearchi & Onesicriti commentariis, in quibus tamen ea comparere negat Plinius. Sed ad Currium revertimur. Quid est, quod ait *urbes plerasque condidit*. An *plerasque* urbium quas uspiam condidit? nux. at earum quæ unquam in ea regione fuerunt? quis ex his verbis hunc exsculpet sensum? Arrianus. 6. 4. narrat nobis, in Pattalis arcem ædificasse, portusque. & navalia, itidem ad lacum quendam haud procul ostiis Indi, alia navalia, portusque, ibi etiam præsidium reliquisse. qui ni fallor ipse locus est, ubi Xylenepolis sita esse debuit: sicut ex horum collatione auctorum ipseprehendes. De quo fortasse Agatharchides excerpt. apud Photium c. 51. sentit: In his (insulis Fortunatis) mercatorias accolarum naves stationem habere videas, plerasque inde profectas, ubi juxta Indum amnem navale instituit Alexander. Crediderim ergo pro *urbes plerasque* legendum, *urbes portusque*. Freinsh.

3 Nearcho atque Onesicrito] Nearchus præfectus erat totius classis, Onesicritus gubernatorum, ut Arrian. Indic. 1. 8. & Plutarch. cap. 115. docent. Rad. De iisdem supra dictum inter scriptores Alexandrinæ historiae. Plinius 6, 22. Onesicritum *classis* Alexandri præfectum vocat. Scilicet ipse sibi

in scriptis suis honorem eum tribuit, sed falsi ab aliis arguitur. Nearchum in Pattalis sepulchrum tradit Philostratus 3, 15. ubi & *classem Alexandri convenisse tradit*. Quod hæud multum aberrat à vero, & aliquomodo pro vero haberi potest. Certius tamen arbitror quod modo de Xylenepoli disputavimus. Idem.

Vel Euphrate] Nam & in Oceanum se exonerat. Raderus.

5 Arabitarum;] Alii Abaritarum, quod non tantum Strabo, Diodor. Arrian. Plin. quanquam leviter dissentientes, falsum ostendunt, sed ipse Curtius mox: flumen Arabum incolæ appellant. à quo denominatos istos Arabitas certissimum est ex Arrian. Indic. 4, 3. ubi Arabium vocatur. Freinshemius.

Gedrosiorum] Ita lege, non Cedrosiorum. est ubique Γ apud Græcos. [vide tamen Diodorum 17, 104.] Gedrosiam describit Marcianus Heracleotes Ponticus in suo periplo I. Gedrosia, inquit, à septentrione Drangiana & Arachosia circumscribitur, ab occasu usque ad mare Carmaniam habet, ab Oriente parte Indiæ, quoad Indum flumen pertinet, usque ad Arachosiam jam dictæ terminos definitur. A meridie Indico Oceano clauditur. Raderus.

incolæ adpellant. Regio deserta & aquarum inops excipit; quam emensus in Horitas transit. ibi majorem exercitus partem Hephæstioni tradidit; levem armaturam cum Ptolemæo Leonnatoque partitus est. Tria simul agmina populabantur Indos; magnæque prædæ actæ sunt: maritimos Ptolemæus; cæteros ipse rex, & ab alia parte Leonnatus urebant. In hac quoque regione urbem condidit, deductique sunt in eam Arachosii, 8 Hinc pervenit ad maritimos Indos. desertam vastamque

6 *Horitas*] Aliis *Noritas* sunt, apud Diodor. 17, 105. *Νεωρίται*. Plutarcho cap. 115. *Ορείται*, ut & Arrian. 6, 4. Strab. & Philostr. 3, 15. Stephano in Alexandria *Νοάριται*. *Noritas* & Sabellicus vocat. Verum Dionysius versu 1096. *Ἄρειαι*: quomodo scribendum ait Eustachius, ad discrimen ζ *Ἄρειων* Euboici populi. ut dubium non sit *Noritas* nihil huc pertinere. Ejus tamen vitii fontem deprehendisse videor, simul cum vero & antiquo hujus gentis nomine. *Horitas* dictos arbitrator. id antique scriptum, *Η Ο Π Ι Τ Α Ι*, ut *H* saltem esset *ἑπίσημον*, & adspiratio, non littera, cujus rei exempla apud Scaliger. in Eusebium. Alii ergo istud *H* cujus usum non intelligebant, facile in proximæ figuræ litteram *N* mutare potuerunt. *Freinshemius*.

7 *Tria simul agmina*] Testatur hoc Geographus: *Copius trifariam divisit, ipse cum exercitus parte per Gedrosiam profectus est, à mari quingentis stadiis, ubi plurimum, iter faciens; ut simul & classis oram commodam pararet. sæpe etiam mari appropinquavit, tametsi id inopes difficile sique & asperas altas habebat. Sæpissime autem sic divisisse exercitum, vel in uno Curtio multa habemus documenta. Idque observat Marcellin. 21, 15. Consilio solerti prævidit: & agminibus distributis, &c. qui diffusi per varia opinionem numeri præberent immensi, formidineque cuncta compleverunt. Idem & Alexander Ma-*

gnus, & deinde alii plures, negotio ita poscente, periti fecere ductores.

*Urbem condidit,] Quam verisimile est fuisse Alexandriam Arianæ, cujus mentio apud Strabon. lib. 11. quæ fortasse est Alexandria condita à Leonnato jussu Alexandri in finibus gentis Ariana, portu salubri. Sic enim apud Plin. 6, 23. legendum videatur, certe situs non abludit. Nec quicquam veter eandem credere, quam Stephanus quintodecimo loco recenset in *Ἀλεξάνδρεια*, in Arachosii, juxta Indiam. Arachosii enim modo distinguebantur ab Arianis, modo sub ipsorum appellatione comprehendebantur. Locuples ejus rei testis Plin. 6, 20. & 21. Firmatur hoc negotium eo, quod Arachosios in illam deductam auctor addit. qui male apud Sabellicum *Amerchosi* leguntur. Nam quod eos Arachosios à Pontico mari secutos Alexandrum Raderus putat, error est ex corrupto Curtii loco 7, 3. natus, ubi pro Pontico mari nos Indicum substituisse, minus minusque pœnitet. Nam etiam sequentia: *Hinc pervenit ad maritimos Indos.* id clare testantur: quippe Ichthyophagis (nam hos intelligit Curtius) Arachosii finitimi. *Freinsh.**

8 *Ad maritimos Indos.]* Omnia ex Diodoro 17, 102. hausisse videtur. De tuguriis etiam Arrian. 6, 4. & Indic. 5, 15. *Iam tuguria ex conchis congestis facta, tecta ex piscium spinis.* De hujus generis tectis è piscium ossibus erectis leges etiam apud Olausum Magnum. *Idem*

que rēgionem late tenent, ac ne cum finitimis quidem ullo commercii jure miscentur. Ipsa solitudo natura quoque immitia efferavit ingenia: prominent ungues nunquam recisi; comæ hirsutæ & intonsæ sunt. tuguria conchis, & cæteris purgamentis maris instruunt. ferarum pellibus tecti, piscibus sole duratis, & majorum quoque belluarum, quas fluctus ejicit, carne vescuntur. Consumptis igitur alimentis Macedones primo inopiam, deinde ad ultimum famem sentire ceperunt, radices palmarum, namque sola ea arbor gignitur, ubique rimantes. Sed quum hæc quoque alimenta deficerant, jumenta cedere adgressi, ne equis quidem abstinebant; & quum cæssent quæ farcinas veherent, spolia de hostibus, propter quæ ultima Orientis peragraverant, cremabant incendio. Famem deinde pestilentia sequuta est: quippe insalubrium ciborum novifucci, ad hoc itineris labor, & ægritudo animi, vulgarent

Idem Arrian. Indic. 4, 18. erant captivi crassis corporibus, capite & unguibus ferinis: siquidem unguibus loco ferri uti dicebantur, piscesque iis discindentes: ligna etiam molliora iis secabant; ad duriora saxis acutis utebantur: ferrum apud eos non erat. Ferarum, aut grandium piscium pellibus sese vestiebant. Raderus. Arriani verba sunt: ἦσαν ἵδη ἀλόνητες τὰ τε ἄλλα σώματα δασύς, καὶ τὰς κεφαλὰς, καὶ τὰς ὀνυχὰς ἠηλωδέες, quæ sic interpretor: erant autem captivi tum reliquo corpore, tum etiam capite hirti: unguibus autem quasi ferinis. Sic sane reddidit Curtius, undeunde acceperit. Prominent ungues nunquam recisi: comæ hirsutæ & intonsæ sunt. De iisdem hominibus multa etiam Strabo, Ælianus, & Agatharchides apud Phōtium cap. 12. &c. Plinius 9, 3. Gedrosi qui Arbin amnem accolunt, Alexandri Magni classium præfecti prodidere in domibus fores maxillis belluarum facere, ossibus tecta consignare, ex quibus multa quadrigenum

cubitorum longitudinis reperta. Freinsh.

11 Radices palmarum,] Strabo lib. 15. Palmarum tamen & fructus, & cerebrum salutis fuit. At Plin. 13. 4. ait, milites Alexandri palmis viridibus strangulatos fuisse. Idemque ante Geographus docuerat: crudæ palmæ multos suffocabant. Arrian, 6, 4. imperatum ait indigenis, ut palmarum dactylos adferrent. Raderus.

12 Ne equis quidem] Iam etiam alia peste vexatos. Nam, ut ait Plin. 12, 8. In Ariana frutex pestilens raphani folio, lauri odore, equos invit ante, pene equitatu orbavit Alexandrum primo introitu; quod & in Gedrosis accidit. Bis vult accidisse. vereor ut ex vero. cur enim primo periculo edocti, non abstinuisent equos? Suspicio reperisse apud alios in Ariana id accidisse; apud alios in Gedrosis. Sed illi de eadem re sentire potuerunt: cum Ariana interdum strictius intelligatur; interdum latissime, quod ex ipso paulo ante asseruimus. Freinsh.

verant morbos; & nec manere sine clade, nec progredi poterant: manentes fames; progressos acrior pesti-
 14 lentia urgebat. Ergo strati erant campi pene pluribus femivivis, quam cadaveribus. Ac ne levius quidem ægri sequi poterant; quippe agmen raptim agebatur, tantum singulis ad spem salutis ipsos proficere creden-
 15 tibus, quantum itineris festinando præriperent. Igitur qui defecerant, notos ignotosque, *ut adlevarentur*, orabant. Sed nec jumenta erant, quibus excipi possent; & miles vix arma portabat, imminentiisque etiam ipsis facies mali ante oculos erat. Ergo sæpius revocati, ne respicere quidem suos sustinebant; misericordia in
 16 formidinem versa. Illi relictæ *deos testes, sacra communia, regisque implorabant operam*: quumque frustra furdas aures fatigarent, in rabiem desperatione versi, *parem suo exitum, similesque ipsis amicos & contubernales* precabantur.
 17 Rex dolore simul ac pudore anxius, quia causa tantæ cladis ipse esset; ad Phrataphernen Parthorum satrapen misit, qui juberet *camelis cocta cibaria adferre*; alios quoque finitimarum regionum præfectos certiores necessitatis suæ fecit. Nec cessatum est ab his. Itaque fame duntaxat vindicatus exercitus, tandem in Gedrosiæ fines perducitur. Omnium rerum sola fertilis regio est, in qua stativa habuit, ut vexatos milites
 19 quiete firmaret. Hic Leonnati literas accipit, *confluxisse ipsum cum octo millibus peditum & quingentis equitibus Horitarum, prospero eventu*. A Cratero quoque nuncius venit,

17 *Pudore anxius,*] Omnia ab Alexandro simulata testibus Arriano 6, 4. & Strabone, existimata sunt, illumque hæc studio superandi Cyri & Semiramidis famam, non ignarum futurorum malorum, aggressum. *Rad.*

Finitimarum regionum] *Drangeæ* & *Arian* nominat Diodor. 17, 105.

18 *Sola fertilis*] An *soli*? Sebifius, Acidalius corrigit *solo fertilis*. quod quanquam edidit Raderus, vix præ-

ferendum puto Sebifiano. Caterum Strabo, & Arrian. 6, 4. non valde fertile solum Gedrosiæ tribuunt: melius tamen quam vicinis Ichthyophagis, Vulgata lectio sequum haberet contrarium illi

— *non omnis fert omnia tellus:*
quem quidem Curtii fuisse non puto. *Frcinsbemi*.

19 *Prospero eventu.*] Confirmat hoc Arrian. 7, 1. & Indic. 4, 12. Nam Dic-

nit, Ozirem & Zariaspem nobiles Persas, defectionem molientes oppressos à se, in vinculis esse. Præposito igitur regi Sibyrtio (namque Menon præfectus ejus nuper interierat morbo) in Carmaniam ipse processit. Aspastes erat satrapes gentis, suspectus res novare voluisse, dum in India rex esset. Quem occurrentem dissimulata ira comiter adloquutus; dum exploraret quæ delata erant, in eodem honore habuit. Quum India profecti, sicut imperatum erat, equorum, jumentorumque jugalium vim ingentem ex omni, quæ sub imperio erat regione misissent; quibus deerant impedimenta, restituit.

Diodor. 17, 105. damnatum accepisse scribit.

Ozinem] Arrian. 6, 5. Ordinem appellat: Alexandro jam Carmaniam ingresso, Craterus ad eum venit, reliquum exercitum & elephantos secum ducens, unaque Ordinem, quem quod defectionem molitus esset, ceperat. De Zariaspæ Satrapa nihil memini apud alios legere, nisi forte sit Baryaxes Medus apud Arrian. 6, 5. affectati regni postulatus, & interfectus. Rad. Videntur dissentire auctores; sed non dissentiunt. Tantum enim abest ut neget Curtius ab ipso Cratere adductos eos Persas, ut ipse quoque expressit id dicat 10, 1. sed intellige primo nuncium misisse; mox ipsum venisse. Freinsh.

20 Sibyrtio] Sisyrtim est Arriano 6, 5. Raderus. Mendum est absque dubio, ut priscum sigma forma parum differens à beta, hujus locum occupaverit. Non enim Diodorus tantum, Justin. 13, 4. & ibi notati Σισύρτιον vocant; sed ipse Arrian. 5, 1. Freinsh.

Menon] Hunc supra 7, 4. innuit primum Arachosiorum, vicinorumque Gedrosorum, ut intelligi datur, prætorum fuisse, ut ab Alexandro subacti sunt. at Arrian. 6, 5. longe aliter: Postquam vero in Gedrosorum regiam pervenit, militibus ibi quietem dedit: Apollophanem, quod nihil eorum qua

imperata ei fuerant, perfecisset, satrapatu deponit, Thoante in ejus locum suscepto: qui quum ex morbo decessisset, Sibyrtius ei successit est datus. Verum ipse Arrian. Indic. 4, 12. Apollophanem in prælio Leonnati cum Oritis casum ait, quæ loca non video quomodo conciliantur, nisi dicas, postquam satrapia privatus fuit, statim ad Leonnatum se contulisse, sponte an jussu regis. Idem.

In Carmaniam] Strabo lib. 15. Dissexagesimo in Gedrosorum regiam à finibus veniens, cum exercitum paululum quiete refecisset, in Carmaniam profectus est.

21 Aspastes] Arrian. 6, 5. de Sibyrtio: Carmaniae satrapa erat, nuper admodum id muneris ab Alexandro consequutus: tum vero Arachotorum & Gedrosorum imperium illi collatum est. Carmaniam vero Tlepolemus Pythophanis filius tenuit. Idem Indic. 6, 17. Collecti undequaque barbari tanta munitaque Carmania loca occupaverant. Nam satrapæ eorum jussu Alexandri interfectus fuerat. Tlepolemus autem qui recens satrapatum inierat, nondum firmum imperium nactus erat. Quæ non modo cura Curtio, sed nec inter se consentiunt.

22 Impedimenta,] An ad imp. restituit equos & jumenta ad impedimenta vehenda, quibus deessent quæ sarcinas veherent, ut dixerat paulo supra.

23 tuit. Arma quoque ad pristinum refecta sunt cultum :
 quippe haud procul à Perside aberant , non pacata mo-
 24 do , sed etiam opulenta. Igitur , ut supra dictum est ,
 æmulatus Patris Liberi non gloriam solum , quam ex
 illis gentibus deportaverat ; sed etiam famam (siye il-
 lud

14 *Æmulatus patris Liberi*] Arrian. 6, 5. negat. Diodor. 17, 106. affirmat: testatur & Plutarch. cap. 116. Bacchi vero seu Liberi patris ex India redeuntis triumphum Siculus 4, 3. paucis hinc verbis spectandum proponit: *Liberum memorant impiis ubique graviter multatis, & benigne habitis ceteris hominibus, ex India in elephantosublimem Thebas rediisse, & quia totum expeditionis intervallum trienne fuerat, Græcos propterea trieteridas celebrasse asserunt. Primum quoque omnium spoliis tanta expeditionis onustum, cum triumpho in patriam esse inveltum.* Raderus. De Alexandro adde Liv. 9, 18. Plutarch. orat. 1, 15. ubi in magna gloria ponit hoc factum. Secus visum Athenæo 12, 9. ubi ex Ephippo narrat alios quoque deos æmulatum esse Alexandrum; Ammonem, Dianam, Mercurium, Herculem. Ibidem etiam de Commodo narratur, Herculem dici voluisse. Quod & ex scriptoribus vitæ constat. Bacchus autem præcipue ad imitandum placuit multis: Mithridatem, Antigonum, C. Marium, M. Antonium in scenam producit Schottus Observ. Hist. 3, 3. Vbi ex Valer. Max. 3, 6. & Plinio 33, 11. notat, Marium post victoriam Cimbricam cantharis potasse, quod in inclyto suo per Asiam triumpho Liber eo poculi genere fuisset usus. Vt mirum sit, in hoc triumpho Plutarchum, cum varia pocula nominaret, cantharos omisisse. Memorabile autem imprimis est, quod in Avito, siye potius *Vario*, Xiphilinus narrat: Genius aliquis, quum se Alexandrum Macedonem esse diceret, haberetque formam ejus, atque omnem ipsius ferret apparatus, profectus ex iis locis quæ ad Istrum sunt, (ubi quemad-

modum extiterit, mihi quidem non constat) Asiam atque Thraciam pertransiit bacchantium more, cum quadringentis hominibus, qui thyrsis ornati erant nervisque, faciebantque injuriam nemini. Huic, ut uno ore asseruerunt omnes qui tum fuerunt in Thracia, diversoria cæteræque res necessariae publice suppeditatae sunt, nec ei contradicere quisquam est ausus aut resistere, non prætor, non miles, non procurator, non præfides provinciarum, sed interdum tanquam in pompa, ut edixerat, Byzantium venit: post inde profectus, appulit, ad regionem Chalcedonenis, ubi de nocte creato quodam sacerdote, obrutoque equo ligneo evanuit. Insignis locus, sed & insigni mendo conspurcatus, ibi: *thyrsis ornati erant nervisque, τύρσος τε καὶ νδύειδας ἐνεσεκιδασμένοι.* Sed *νδύεις* nervus esse non videtur; aut doceatur exemplis: & si maxime foret, quid ad rem? Scribe *θύρσος τε καὶ νεβρίδας, thyrsis & hinulorum pellibus.* Hic enim bacchantium habitus fuit, ipsiusque Bacchi. Dionysius versu 996. *At vero ille hinuli pellem (νεβρίδα) in humeros extendit, Ebrius autem vino implexos quassavit thyrsos.* Vbi Eustathius: *νεβρίδα. ὁ ἐστὶ δερμα νεβρίδα, ἢ πορογνή ἐλάφου, πολυσικλον,* &c. Pappinus Sylvar. 1, 2. Baccho cum thyrsis attribuit

— *flavam maculoso nebrida tergo.*
 & Achillem Baccho comparans Achil-
 lid. 1, 8.

*Vt vero à treti demisit nebrida col-
 lo.*

Sic & Polyæn. 1, 1. Bacchi comitibus *νεβρίδας* tribuit: & alii passim. Admirandi luxus pompam Bacchicam, institutam Alexandriae impetrante Prolemæo,

Iud triumphus fuit ab eo primum institutus, sive Bacchantium Iusus) statuit imitari, animo super humanum fastigium elato. Vicos, per quos iter erat, floribus coronisque sterni iubet: liminibus adium crateras vino repletos, & alia eximia magnitudinis vasa disponi: vehicula deinde constrata, ut plures capere milites possent, in tabernaculorum modum ornari, alia candidis velis, alia veste preciosa. Primi ibant amici & cohors regia, variis redimita floribus coronisque, alibi tubicinum cantus; alibi lyræ sonus audiebatur: item in vehiculis pro copia cujusque adornatis, comessabundus exercitus, armis quæ maxime decora erant circumpendentibus. Ipsum convivasque currus vehebat, crateris aureis ejusdemque materiæ ingentibus poculis prægravis. Hoc modo per dies septem bacchabundum agmen incessit; parta præda si quid victis saltem adversus comessantes animi fuisset: mille hercule, viri modo & sobrii, septem dierum crapula graves in suo triumpho, capere

lemæo, prolixè describit Athen. 5, 7. Freinshemius.

Bacchantium Iusus] Polyænus 1, 1. haud absurde, omnia Bacchi orgia stragemata fuisse asserit.

25 Floribus coronisque] Dicitur supr. ad 5, 1. Ælian. Var. 9, 8. Dionysius junior in Locrensum urbem veniens, &c. proximam civitatis domus occupavit, eaque rosis, serpyllis, aliisque id genus floribus stravit. & cap. 9. Demetrio singulis anni partibus flores recentes substernebantur, ut in ipsis vestigia poneret.

Alia candidis velis,] Quid si legas; ornari candidis velis, aliaque veste preciosa. Vestis nomen late patens, etiam vela ista candida, quæ intellige ex Indica bysso confecta, comprehendit. Freinsb.

26 Coronisque:] Præsertim ex hederæ. Plin. 16, 34. ex Theophrasto scribit, Alexandrum ob raritatem (hederæ in illis partibus) ita coronato exercitu,

victorem ex India rediisse, exemplo Liberi patris.

Tibicinum cantus;] Polycletus apud Athenæum 12, 9. scribit, tibicinas semper & tibicines secutos eum in exercitu, ἀλλήλειδος & ἀύλητις. Etiam in hoc triumpho apud Arrian. 6, 5. legitur καὶ αὐλῆδον. Plut. cap. 116. Circumsonabant omnia loca fistulis, tibis, &c. Freinsb.

27 Parta præda] An parata? quomodo & editi quidam. sic sup. 4, 14. Tacit. H. 1, 6. parata audenti materia. quia tamen illud eundem prope sensum reddit, loco movere non sustinui-mus: præsertim cum & auctoritate nitatur maximi poetæ Virgil. Eclog. 3, 68.

Parta mea Veneri sunt munera: maximique Historici Sallust. Iugurth. 10. utroque verbo sine discrimine utitur: neque auro parare queas, officio & fide pariuntur. Idem.

Septem dierum] Totidem & alii, ut Diodor. 17, 106.

28 capere potuerunt. Sed fortuna, quæ rebus famam præ-
 ciūque constituit; hic quoque militiæ probrum ver-
 tit in gloriam. Et præsens ætas, & posteritas deinde
 mirata est, *per gentes nondum satis domitas incesisse temu-*
lentos, barbaris, quod temeritas erat, fiduciam esse credenti-
 29 *bus.* Hunc adparatum carnifex sequebatur: quippe fa-
 trapes Aspastes, de quo ante dictum est, interfici iustus
 30 est. adeo nec luxuriæ quidquam crudelitas; nec crude-
 litati luxuria obstat.

Q. CVR-

30 Adeo nec luxuriæ quidquam cru-
 delitas;] Cum tyrannus ad commo-
 dum & voluptatē suam omnia refe-
 rat, inde utrumque in illo vitium. Tre-
 bellius Pollio in xxx. Tyrannis. de In-
 genuo viii. *Exstat sane epistola Gal-*
lieni, quam ad Celerem Vetianum scri-
psit, qua ejus nimietas crudelitatis osten-
ditur. quam ego idcirco interposui, ut

omnes intelligerent, hominem luxurio-
sum crudelissimum esse, si necessitas po-
stulet. Corn. Nepos in Timoleonte:
Et manu fortis & belli peritus fuit; &
id quod in tyranno non facile reperitur,
minime libidinosus, non luxuriosus, non
avarus, nullius rei denique cupidus, nisi
singularis perpetuique imperii, ob eamque
crudelis. Loccenius.

Q. CURTII RVFI,
DE
REBUS GESTIS
ALEXANDRI REGIS MACEDONUM,
LIBER X.

CAP. I.

Cleander & alii duces delictorum veniam impetrant, dum nonnulli minus facinorosi puniuntur. Alexandri consilium de Occidentali Europa parte lustranda : liberalitas erga Abisaris filium: & in Orfinem crudelitas.

ISDEM fere diebus Cleander & Sitalces, I
& cum Agathone Heracon superveniunt,
qui Parmenionem jussu regis occiderant;
quinque millia peditum cum equitibus mil-
le. Sed & accusatores eos è provincia, cui 2
præfuerant, sequebantur; nec tot facinora, quot admi-
serant, compensare poterant cædis perquam gratæ
regi ministerio. Quippe quum omnia profana spoliaf- 3
sent; ne sacris quidem abstinuerant: virginesque &
principes feminarum stupra perpessæ, corporum ludib-
ria deslebant. Invisum Macedonum nomen avaritia 4
eorum, ac libido barbaris fecerat. Inter omnes tamen 5
eminebat Cleandri furor, qui nobilem virginem con-
stupratam servo suo pellicem dederat. Plerique ami- 6
corum

5 **C**leandri furor,] Ut eo-
dem nomine, ita haud
multum dispari fortu-
na vitæque exitu fuit
Cleander Commodi li-

bertus. De quo Lamprid. cap. 7. &
Marcellin. 26, 15. Freinsh.

Servo suo pellicem dederat.] Quum
majorem indignioremque injuriam ne
excogitare quidem posset. Graphice

corum Alexandri non tam criminum, quæ palam obiectabantur, atrocitatem; quam memoriam occisi per eos Parmenionis, quod tacitum prodesse reis apud regem poterat, intuebantur: læti recidisse iram in iræ ministros, NEC ULLAM potentiam scelere quæsitam cuiquam esse diuturnam. Rex cognita causa pronunciauit ab accusatoribus unum, & id maximum crimen esse preteritum, desperationem salutis suæ: numquam enim talia ausuros,

describit Iustin. 16, 5. in Clearchi Heraclienfis tyrannide: *Ne quid mali afflicti honestissimis domibus deesset, uxores eorum filiasque nubere servis suis, propofita recusantibus morte. compellit, &c. additque multas huic dedecori mortem antetulisse. Idem.*

6 *Prodesse reis*] Quemadmodum Catum liberavit severiori sententia Tiberius apud Tacit. 4. 31. simili opera sibi præstitæ memor.

Lati, recidisse iram] Vide Tacit. 6, 3. 6, 4. & 6, 10. quo latius acceptum sua exempla in consultores recidisse. Lurcrius:

Circumretit enim vis atque injuria quemque.

Atque unde exorta est, ad eum plerumque revertit.

Historia tam sacra quam profana hujus rei exemplis abundat. Loccen.

Nec ullam potentiam scelere] Livius id probat exemplo Tarquini Superbi, cujus ultimum regnum, quod scelere partum erat. Et veritas constat insigni monito Demosthenis olynth. 2. *ὅταν ἐν πλεονεξίας ἔσται πονηρίας τὴν ἰσχύον, ἢ πρῶτη ἀσθένεια καὶ μικρὸν πλάσμα ἀπαντᾷ ἀνεργασίᾳ καὶ δόλοισιν. ἃ γὰρ ἔστιν, ἃ ἔστιν, ἃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν καὶ ἐπιπορευόντα καὶ ψευδοῦν δύνανται βεβαίως κτήσασθαι.* Si quis per avaritiam & improbitatem fiat potens, primaque occasio & parvum erratum omnia retrahit & dissolvit. Non enim fieri, non fieri potest, viri Athenienses, ut per injurias

& perjuriam & mendacia stabili potentia comparetur. Loccenius.

7 *Maximum crimen esse preteritum, desperationem salutis suæ*] Mercurus ad illa Taciti 2, 50. *Cæsarique connexa adulterio teneretur, ostendit, familiare principibus esse, ut omnia perperam facta ad crimen majestatis trahant. Quamquam hoc loco verissima fuerit vox Alexandri, consentiunt enim scitpotes, famam mortis ejus, ex periculo apud Mallos Oxydracas, spiritus felicis præfatis ejus, ut potestate sua, tanquam rationem non redditori, pro libitu abuterentur. Scipio Gentilis lib. 1. de Conjurat. P. m. 32. 33. notat, etiam de vita Principis inquirere, præsertim per astrologos & mathematicos capitale esse: neque hoc solum, sed etiam de ea dubitare vel desperare, pro crimine majestatis habitum esse; si ea desperatio indicium esset aliquibus patefacta. Hoc ibidem declarat exemplo C. Lurcii Prisci ex lib. 111. Annal. Taciti, mox addit: Alexander Magnus id ipsum pro maximo crimine majestatis habuit, non ex ira vel ebrietate, sed tanquam recepto jure. Sic enim Qu. Curtius lib. x. ait: Rex, cognita causa, pronunciauit, ab accusatoribus unum & id maximum crimen esse preteritum, &c. Nunquam hoc ita Alexander pronunciaisset & causa cognita, nisi lex Macedoniæ de hac specie majestatis fuisset. Crimen auxit ex desperatione salutis regiæ orta violatio dignitatis regiæ, & quod tam vilis illis esset salus & vi ra regiæ, & quod inde accesserat abusus potestatis suæ. Scipio*

ros, qui ipsum ex India sospitem, aut optassent reverti; aut cre-
didissent reversurum. Igitur hos quidem vinxit; DC au- 8
tem militum, qui savitæ eorum ministri fuerant, interfici
iussit. Eodem die sumptum est supplicium de iis quo- 9
que; quos auctores defectionis Persarum Craterus ad-
duxerat. Haud multo post Nearchus & Onesicritus, 10
quos longius in Oceanum procedere iusserat, superveniunt.
Nunciabant autem quædam audita, alia comperta; in- 11
sulam ostio amnis subjectam auro abundare; inopem equorum
esse: singulos equos ab iis, qui ex continenti trajicere auderent,
singulis talentis emi. Plenum esse belluarum mare; æstu secundo 12

eas

apud Livium lib. 28. in orat. ad feditionos milites in præsidia positos, acriter nec semel illis objectat famam mortis sue non acceptam solum temere, sed etiam speratam eoque se non parum violatum ostendit: *Nihil ultra facile creditam mortem meam a vobis V I O L A T V S S. I. M.* Augustus pædagogum ministrosque Caii filii, per occasionem valetudinis mortisque ejus superbe avaræque in provincia grassantes, oneratis gravi pondere cervicibus, præcipitavit in flumen, ut refert Suetonius in vita Augusti cap. 67. Quod autem Sc. Gentilis peculiare hac de re legem Macedonum exstitisse scribit, de hoc dubito: cum nihil tale auctores prodiderint memoriæ. *Loccen.*

8 *Hos quidem vinxit;*] Et, quod apud Curtium deest, Arriano 6, 5. teste occidit. Fallitur enim editor Curtii Allobrox, qui ad osam annotavit: *Dat veniam scelerum auctoribus humana censura, sed vexat & opprimis scelerum ministros.* Non dedit veniam Cleandro, Sisalci, Agathoni, Eraconi Alexander, sed omnes interfecit: *Raderus.* Firmant id reliqui scriptores, licet occisos non nominent. Iustin. 12, 10. Multæ devictæ gentes præfectos suos accusaverunt; quos sine respectu amicitiae, Alexander in conspectu legatorum necari iussit. *Diodor.* 17, 106. Cum multos Sarraparum & ducum per vim &

injuriam potestate abufos cognovisset, meritas illis pœnas irrogavit. *Plutarch.* cap. 118. Sumpsit de ducibus, qui deliquerant supplicium.

10 *Nearchus & Onesicritus,*] *Plin.* 6, 23. *Festos dies ibi (apud Susa) agentem Alexandrum invenerunt septimo mense, postquam digressus ab eis fuerat Pattalus, tertio navigationis. Qui Diodor.* 17, 106. cetera concors; urbem matitimam nomine *Salmunte* vocat. Reliqui; & præsertim *Arrian.* in Indicis; quem proluxe hæc omnia exponentem per te leges, ut solet fieri, varie dissentiant. Qui tamen conciliari non nihil possunt ex eo, quod bis ad Alexandrum pervenit *Nearchus*: semel in *Gedrosis*, iterum *Susis.* *Freinsh.*

11 *Insulam ostio*] De hac *Plin.* 6, 21. *Extra ostium Indi Chryse & Argyre, fertiles metallis ut credo; nam quod aliqui tradidere aureum argenteumque iis solum esse, haud facile crediderim.* *Periegetes* versu 589. plura *Mela* 3, 7. *Ad Tamum insula est Chryse, ad Gangem Argyre, altera aurei soli, (ita veteres tradidere) altera argentei.* *Raderus.*

12. *Plenum esse belluarum mare:*] De his *Strabo* lib. 15. *Diodor* 17, 106. *Plin.* 6, 23. paucis: *Circa has (insulas) hydris marini vicenum cubitorum odnantes, terrere classem.* *Solinus* cap. 55. *Indica maria balanas habent ultra spacia quatuor jugerum, &c.* *Consulendus*

- eas ferri magnarum navium corpora equantes: truci cantu deterritas sequi classem: cum magno equoris strepitu, velut de-*
 13 *mersa navigia, subisse aquas. Cætera incolis crediderant:*
inter quæ rubrum mare non à colore undarum, ut plerique
 14 *credent, sed ab Erythra rege adpellari. Esse haud procul à*
continenti insulam palmis frequentibus consitam, & in medio
 15 *fere nemore columnam eminere, Erythra regis monumentum,*
literis gentis ejus scriptam. Adjiciebant, navigia, quæ lixas
 mercato-

hic Arrian. Indic. cap. 5. De bellis hisce & harum iconibus Rondeletius, & alii. Plurima Gesnerus lib. 4. lit. B. & C. in Balanis & Cetis. Rad. Etiam apud Senec. Saafor. 1. exaggeratur fœda belluarum magnitudo.

Truci cantu] Sebifius malit *tuba cantu*, & quodammodo juvant Arrianus Indic. 5, 18. *quantum capita ferre poterant, acclamasse, tubisque clamasse.* & Strabo lib. 15. *tubis belluas exterruit.* Verum tamen nihil incommodi habet vulgata lectio; sed eo melior est quod non tubam tantum, sed alium quoque clamorem non excludit; quo præter tubam usos Macedonas, ex scriptoribus constat. Quamquam ne clamori quidem cesserint, sed fragori navium obviam venientium. Plin. 9, 3. Sed in mari belluæ circa solstitia maxime visuntur. Tunc illi ruunt turbines, tunc imbres, tunc dejectæ montium jugis procellæ ab imo vertunt maria, pulsatasque ex profundo belluas cum fluctibus volvunt, (*hoc est quod æstu secundo eas ferri dixit Curtius*) & alias tanta thynnorum multitudinem, ut Magni Alexandri classis haud alio modo, quam hostium acie obviam contrarium agmen adversa fronte direxerit: aliter sparsis non erat evadere: non voce, non fonitu, non ictu, sed fragore terrentur, nec nisi ruina turbantur. thynnis tribuit Plinius, si tamen vitio caret locus; quod alii rectius physeteribus. *Freinsh.*

Deterritas sequi classem:] Hoc sine Græcis vix intelligas. Quorum Stra-

bo, *tubis belluas exterruit. Illæ undas subeuntes, navale certamen a puppi minabantur: verum subito cessavere.* Arrian. Ind. 5, 18. *cete exterrita in profundum sese abdidisse: neque multo post ad puppes emerisse.*

14 *Erythra regis monumentum,*] De loci istius nomine non parum discēpat inter auctores. *Orastam* vocat Arrian. Indic. 6, 18. *Ogyris* dicitur Plinio 6, 28. *Melæ* 3, 8. Stephano, & Dionysio τῆς Ἐρυθρίας versu 607. Eratosthenii apud Strabonem lib. 16. *Tyrina*; *Nearcho* apud eundem *Dorastha*: denique Ptolemæo (Ὀυροχθῆα) *Vorochthæ* vel *Borochthæ*: unde fortasse mendosum illud *Dorastha*. Nec de certo compertoque loci positu quicquam habent, quod plane liqueat. Nam *Ogyrin* Nive *Tyrinam* alii paulo longius intra finitibus Persicum collocant: alii eam inde duobus stadiorum millibus in altum mare, Oceanum scilicet, austrum versus submovent, *Καρυγίδος ἐν Ἰσθμῷ Ἀρπῆς*, uti canit Dionysius, *extra Carmania promontorium*: quo, tanquam obice altero, sinus Persicus clauditur. *Fullerus Miscell. Sacror. 4, 20.*

15 *Adjiciebant,*] Incolæ [immo ipsi, *Nearchus & Onesicritus*] adjiciebant, seu referebant inter alia. De hac Insula, in quam lixæ & mercatores trajecerunt, exacte Arrianus rerum Indicarum 5, 20. & *Nosalam* appellatam, Solique sacram fuisse docet, sed fabulosa esse quæ de illa narrantur. *Raderus.* Quod eo loco de *Nearide* quadam addit Arrianus, *fidens facit.*

mercatoresque vexissent, famam auri sequentis gubernatoribus in insulam esse transmissa, nec deinde ab his postea visa. Rex 16 cognoscendi plura cupidine accensus, rursus eosterram legere jubet, donec ad Euphraten adpellerent classem; inde ad- verso amne Babylonem subituros. Ipse animo infinita com- 17 plexus, statuerat omni ad Orientem maritima regione perdomita, ex Syria petere Africam, Carthagini infensus: inde Numidiæ solitudinibus peragratis cursum Gadis dirigere. ibi namque columnam Herculis

facit, eandem insulam hic intelligi, quæ Philostrato 3, 16. Σέληος vocatur: itidemque centum a continente stadiis abesse dicitur. Freinsh.

17 Animo infinita complexus,] De his Alexandri molitionibus paullo fufius Arrian. lib.7. initio. Plutarch. cap. 117. paucissimis: *Instituit Arabiam & Africam ambire, atque per columnas Herculis in mare mediterraneum decurrere.* Raderus. Apud Diodor. 18, 4. hæc aliaque multa ardua atque magnifica in commentariis ejus reperta enarrantur. Belle Lucan. 10, 36.

— Oceano classes inferre parabat
Exteriore mari. non illi flamma nec undæ,

Nec sterilis Libye, nec Syrticus obstitit
Ammon.

Isset in occasus, mundi devexa secutus,

Ambissetque polos, Nilumque à fonte bibisset:

Occurrit suprema dies; naturaque solum

Hunc potuit sinem vesano ponere regi.

Ita Cæsar apud Plutarch. c. 82. instituebat Parthos bello petere. His subjugatis per Hyrcaniam secundum mare Caspium & Caucasum ambire Pontum, atque ita Scythiam invadere, incurfatique quæ Germaniæ circumsecta sunt, ac Germania ipsa, per Galliam regredi in Italiam, atque hunc committere imperii Romani Oceano undique circumscripti orbem.

Similis Pyrrhi vesania apud Plutarch. cap. 29.

Maritima regione] Arabia. Quam nec Persarum, nec Macedonum postea reges, quamvis potentissimi, subigere valuerunt, Diodor. 2, 1. Vide præcipue Arrian. qui unus plura intelligendo huic libro conferet, quam omnes alii. Eustathius ad Dionys. vers. 995. notat, Alexandrum ibi sedem imperii constituere decrevisse. Verum eam non perdomuit, quicquid dicant de thurifera regione, qui apophthegma ejus adnotarunt, Leonidæ magnum thuris modum mittentis, ut ea regione subacta. Plutarch. apophth. cap. 36. Freinshemius.

Carthagini infensus:] Supra 4, 4. Nec ignorabant aut negligebant astutissimi mortalium; sed cum animadvertissent Alexandri ita magnas opes, ut Aphricæ quoque immineret, unum ex civibus virum acrem, nomine Hamilcarem Rhodinum, jusserunt simulato exilio ire ad regem, omnique studio in amicitiam ejus pervenire: qua is potitus, consilia ejus nota civibus suis faciebat. Frontin. 1, 2. Iustin. 21, 6.

Cursum Gadis dirigere.] Quin & venisse, etiam in Britanniam & Orcadas, scripsit Cedrenus, reprehensus eo nomine à Camdeno in Britannia cap. de Britannorum moribus.

Columnas Herculis] Mira de his columnis, sed incerta. nam alii pro columnis promontoria ponunt. alii montes, alii statuas Herculis, alii turres,

18 *ius esse fama vulgaverat. Hispanias deinde, quas Iberiam*
 Græci à flumine Ibero vocabant, adire; & prætervehi
 Alpes, Italiæque oram, unde in Epirum brevis cursus
 19 est. Igitur Mesopotamiæ prætoribus imperavit, *mate-*
ria in Libano monte caesa, de vectaque ad urbem Syria Thapsa-
cum, ingentium carinas navium ponere: septiremes omnes esse
deducique Babylonem. Cypriorum regibus imperatum, ut as
 20 *stuppamque & vela præberent. Hæc agenti Pori & Taxilis*
 regum literæ traduntur, *Abisarem morbo; Philippum præ-*
fectum ipsius ex vulnere interisse, oppressosque qui vulnerassent
 21 *eum. Igitur Philippo substituit Eudæmonem, dux erat*
 22 *Thracum; Abisaris regnum filio ejus adtribuit. Ven-*
 tum est deinde Perfagadas. Perfica est gens, cujus sa-
 23 *barbaros eminens. Genus ducebat à Cyro quondam*
 rege

alii columnas octo cubitorum: alii freti claustra, alii Gades, alii etiam quippiam ultra Gades situm. Nonnulli pro columnis habent Calpen, & Abilam, qui est mons ex adverso Calpæ in Africa, quem Eratosthenes ait situm esse in Metagoniis Numidica gente. Strabo lib. 3. de Gadibus & columnis copiosissime disputat, quem lector ipse, si placuerit, videbit. locus enim est prolixior, quam ut huc transferatur. Interim Mclam 2, 6. Solin. cap. 26. Philostrat. 11, 97. Periegetem, & ad illum Eustathium, Pindarum in Pythiis, Isthmiis & Nemeis inspice. Nam quæ à Strabone & Eustathio ex Pindaro laudantur, hodie non apparent. Raderus. Non temere autem de columnis Herculis mentionem inijcit, sed designans, quod jam aliquoties dixit, Alexandrum cupisse expeditione ultra terminos Bacchi & Herculis progredi: ut de hoc ipso ejus consilio judicet Plutarchus de fort. Rom. cap. 26. Freinsheimius.

18 *Italiæque oram*,] Plutarch. ibidem: Ego vero etiam Alexandri Magni mortem in partē felicitatis Romanæ

pono, nisi magnis successibus & rebus clarissime gettis, insuperabili confidentia & elatione animi, qui stellæ instar ab ortu Solis in occasum transiiebat, ac jam in Italianam fulgorem armorum jaciebat, &c. Liv. autem 2, 17. sentit, si in Italianam transmisisset Alexander, Romanos non fuisse superaturum.

19 *Septiremes omnes esse*,] Ultimam vocem expungit Rurgerf. Var. Lect. 3, 4.

Cypriorum regibus] Ammian. 14, 27. Tanta autem tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium eadem Cyprus, ut nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus, à fundamento ipso carinæ, ad supremos usque carbasos ædificet onerariam navem, omnibusque armamentis instructam mari committat.

20 *Philippum præfectum*] Reor eundem olim Thesalorum equitatu præfuisse ad Arbela, Balacro natum, de quo etiam Diodor. 17, 57. Raderus. Quem erroris conviucit Arrian. 5, 3. *Philippo Machata F. præside illius regionis constituto.*

rege Perfarum : opes & à majoribus traditas habebat; & ipse longa imperii possessione cumulaverat. Is regi 24 cum omnis generis, non ipsi modo ea, sed etiam amicis ejus daturus occurrit. Equorum domiti greges sequebantur, currusque argento & auro adornati, preciosa supellex, & nobiles gemmæ, aurea magni ponderis vasa, vestesque purpureæ, & signati argenti talentum quatuor millia. Cæterum tanta benignitas barbaro causa 25 mortis fuit. nam quum omnes amicos regis donis super ipsorum vota coluisset; Bagoæ spadoni, qui Alexandrum obsequio corporis devinxerat sibi, nullum honorem habuit. admonitusque à quibusdam *quam Alexan-* 26 *dro cordi esset; respondit amicos regis, non scorta se colere: nec moris esse Persis, mares ducere, qui stupro effeminarentur.* His auditis spado potentiam flagitio & dedecore quæ- 27 sitam,

24 *Talentum quatuor millia.*] Vix credibiles opes unius Satrapæ. mox Bagoas rem exaggerans, ut suspicari licet, ait *tria millia talentum condita esse cum Cyro.* Vultque illa ab Orsine sublata; atque hinc hominem prædivitem factum. Quod consideranti utique videbitur falso aucta 4000. talentorum summa. præsertim cum adjiciat multa alia dona preciosissima; veroque simile sit, non omnia largitum esse, sed sibi quædam retinuisse. Regias igitur opes possederit: quod vix concedas, & si concedas, utique non pertendas, eo fuisse deveniturum, ut munificentia Alexandrum supergredederetur. At hujus mille talenta Taxili dono data, quanta non admiratione modo, sed etiam invidia profecuti sunt amici? Vide supra 8, 12. *Freinsh.*

25 *Obsequio corporis*] Quam scelerate deperiret propudium illud hominis, ex Dicæarcho apud Athenæum 13, 8. & Plutarcho cap. 116. constat. Non omnino dissimilis est vesania L. Quintii, qui iridem in scorti sui gratiam nobilem barbarum occidit. Auctor Liv. 39, 42. & Plutarcho. Catone Maj. cap.

32. Sed quid ibi animadverto monstri? De Catone censore lego: *Allegit in senatum collegam & amicum L. Valerium Flaccum.* Quid? ergo Flaccus censor erat, senator non erat? Ne dubita scribere: *Principem senatus legit, &c.* & in textu: *πρωεργραψε μὲν ἐν τῷ Κἀταν τῇ συγκλήτῳ τὸ συναέροντα, &c.* fuerat *πρωεργραψε*, una literula temere inculcata eas excitavit turbas. Correctionis hujus quem meliorem dabo prædem vademque ipso Plutarcho? In Emilio cap. 65. τὸ Ἰ βελῆς *πρωεργραψε μὲν Μάρκον Αἰμιλίον Λέπιδον, ἥδη τετρακίς κερσώιδμον πλὴν πρωεδρίαν.* ubi simul explicatam vides eam phrasin. *Freinsh.*

27 *Spado potentiam flagitio & dedecore quaesitam,*] Ille spado etiam suo firmat exemplo, licet indignissimo, Pisonis effatum apud Tacit. 1. Hist. *Nemo unquam imperium flagitio quaesitum, bonis artibus exercuit.* Et illud Senecæ in Hercule Oeræo v. 637. & seqq.

*Colit hic reges, calcet ut omnes,
Perdat que aliquos, nullumque levet.
Tantum ut noceat, cupit esse potens.*

Loccenius.

fitam, in caput nobilissimi & infontis exercuit. Namque gentis ejusdem levissimos falsis criminibus adstruxit, monitos tum demum ea deferre, quum ipse jussisset. Interim quoties sine arbitris erat, credulas regis aures implebat; dissimulans causam iræ, quo gravior criminantis auctoritas esset. Nondum suspectus erat Orsines, jam tamen vilior. Reus enim in secreto agebatur, latentis periculi ignarus: & importunissimum scortum, ne in stupro quidem & dedecoris patientia fraudis oblitum, quoties amorem regis in se accenderat, Orsinem modo *avaritia*, interdum etiam *defectionis* arguebat. Jam matura erant in perniciem innocentis mendacia, & fatum, cujus inevitabilis fors est, adpetebat. Forte enim *sepulchrum Cyri Alexandri* jussit aperiri,

Adstruxit,] Negat Acidalius verbum *adstruere* reperiri pro subornare, submittere, vel si inveniatur, rectius tamen scribi *instruxit*, existimat. Freinshemius libentius ad crimina verbum struendi refert, si exemplaria patiantur: *Nam per gentis e. l. falsis criminibus structis (monitos tum d. e. d. q. ipse jussisset) interim, &c.* sed nihil asseverare audeat.

28 *Quoties sine arbitris erat,*] Hoc exemplo gratiosorum in aula facilitate Principis abutentium, & pravæ calumniantium artes accurate describuntur. Vel ex ambitione & æmulatione, vel ex honoris & præmiorum non satis æstimato, ut putant, ac præstito sibi debito causas iræ odiique adversus innocentem, & inde calumniæ ansam arripiunt. Seneca de ira, 3, 30. *Inquieta ac stolidia ingenia interdum injurias vocant modica beneficia: in quibus frequentissima, certe acerbissima iracundia materia est.* Dum vero strenue calumniantur, veram iræ suæ odiique causam dissimulant, fictam, speciosam tamen, afferunt: quo gravior sit criminantium auctoritas, & facilius fidem calumniæ inveniant: ea-

que apud credulum Principem, in secreto, absque arbitris, inauditum reum evertant. Inprimis hoc sceleratam artificium olim usurpabatur à spadonibus in aula Principum frequentibus & charis. Ammianus Marcell. lib. XIV. *Galulum virum fortissimum simili fraude in regia Constantini oppressum refert: Spadonum ea tempestate plus habendi cupiditas ultra mortalem modum adulescebat, inter ministeria vitæ secretioris per arcanos susurros nutrimenta fictis criminibus subserentes: qui ponderibus invidiæ gravioris virum fortissimum opprimebant.* Hodie etiam in aula Turcica ferunt à purpuratis eunuchorum, qui Sultano in deliciis, gratiam magnis & crebris muneribus esse mercandam, si incolumi fortuna apud Imperatorem suum stare velint. Alexander Severus hujusmodi tineas ac forices palatii (ita vocabat Licinius) aulae suæ secreto virilibusque ministeriis recte submovebat, nec patulas aures infontes absentesque calumniantibus præbebat, ut notat Ælius Lampridius in ejus vita. *Loccenius.*

30 *Sepulchrum Cyri*] De sepulchro Cyri, quidque in eo repperitum & lectum

riri, in quo erat conditum ejus corpus, cui dare volebat inferias. Auro argentoque repletum esse crediderat, quippe ita fama Persæ vulgaverant; sed præter clypeum ejus putrem, & arcus duos Scythicos, & acinacem, nihil reperit. Cæterum corona aurea imposita amiculo, cui adsueverat ipse, folium, in quo corpus jacebat, velavit; miratus tanti nominis regem, tantis præditum opibus, haud præciosius sepultum esse, quam si fuisset è plebe. Proximus erat lateri spado, qui regem intuens, quid mirum, inquit, est inania sepulcra esse regum, quum satraparum domus aurum inde egestum capere non possint? Quod ad me adinet, ipse hoc bustum antea non videram: sed ex Dario ita accepi tria millia talentum condita esse cum Cyro. Hinc illa benignitas in te; ut quod impune habere non poterat Orsines, donando etiam gratiam iniret. Concitaverat jam animum in iram; quum ii, quibus negocium idem dederat, superveniunt. hinc Bagoas; hinc ab eo subornati, falsis criminibus occupant aures. Antequam accusari se suspicaretur Orsines, in vincula est traditus. Non contentus supplicio infantis spado, ipse morituro manum

stum sit, præter Curtium docent Strabo lib. 15. Arrian. 6, 5. Plut. cap. 118. quos citat & confert Briffonius lib. 1. Forte ex hoc facto nata fabula, Kainan magni regis prioris mundi sepulchrum Alexandro M. in India monstratum fuisse: quod ex Inchasin refert Schickardus in Tarich pag. 25.

31 *Auro argentoque repletum*] Morem fuisse apud varias gentes tumulis inferendi thesauros, ostendit Rosinus antiq. Rom. 6, 31.

32 *Corona aurea,*] Sic etiam Achilles monumentum coronavit, & Hephæstion Patrocli. Alian. hist. var. 12. 7. Eundem postea honorem ipse consecutus ab Augusto. ad Sueton. in vita 18. & Caracalla apud Herod. 4. 15. Freinsh.

35 *Quod impune habere*] *Ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δὲς ἐκφύξει.* Lain-

pridius in Alex. Severo cap. 18. Idem sensus in his Livianis 1, 17. offerendum ultra rati quod amissuri erant. & 6, 17. refracturosque carcerem minabantur o quum remisso, id quod erepturi erant, ex Scto Manlius vinculis liberatur. Pulchra ars & interdum utilis, quæ servare non possis, donasse potius videri, quam perdidisse. Himerius apud Photium, ubi Demosthenem inducit de revocando Æschine consultantem: *Cum utrumque acerbum sit, & editum sponte solvere; & hac sustinere præter voluntatem ex mandato: minus malum existimavi sponte solvere, quam invito tolerare.* Freinsh.

37 *Supplicio infantis spado,*] Arrianus 6, 5. non excusat Orsines innocentiam. Plutarch. cap. 118. à Macedone quodam apertum ait sepulchrum:

num iniecit. *Quem Orsines intuens, audieram, inquit, in Asia olim regnasse feminas; hoc vero novum est, regnare ca-*
 38 *stratum!* Hic fuit exitus nobilissimi Persarum, nec in-
 fontis modo, sed eximie quoque benignitatis in re-
 39 gem. Eodem tempore Phradates regnum adfectasse
 suspectus occiditur. Ceperat esse præceps ad repræ-
 sentanda supplicia; idem ad deteriora credenda.
 40 Scilicet RES SECUNDÆ valent commutare natu-
 ram; & raro quisquam erga bona sua fatis cautus
 est. Idem enim paulo ante Lyncestem Alexandrum
 delatum à duobus indicibus damnare non sustinue-
 41 rat: humiliores quoque reos contra suam volunta-
 tem, quia cæteris videbantur infontes, passus absol-
 42 vi: hostibus victis regna reduxerat. ad ultimum à se-
 metipso

*Hinc, inquit, cum Cyri conditorium aper-
 tum comperisset, interfecit auctorem,
 quamvis Pelleuse esset non ex obscurissi-
 mis, qui id admiserat, Polymachus no-
 mine. Raderus. Apud Strab. culpa con-
 fertur in prædones ignotos.*

Audieram, inquit, in Asia olim]
 Inprimis Semiramis & Amazonas,
 quod etiam Cæsar fatetur apud Suetoni-
 um cap. 22. Præter has etiam alibi
 Reginarum virtute & prudentia insi-
 gnium exempla præbet historia sacra
 in Abigail & Esther, externa in Arthe-
 misia, Sarina, Zenobia & aliis, de qui-
 bus Politici, ubi agunt de gynæcocracia;
 apud Gothos extra patriam in
 Amalafuentha, intra patriam hodie in
 CHRISTINA, Reginarum exem-
 plo. *Loccen.*

Regnasse feminas;] Iunge quæ de
 Amazonibus notata sunt sup. ad 6, 5.
 Addit, *olim regnasse feminas:* at si At-
 riano 1, 7. credimus, Alexandri tem-
 pore usitatum erat in Asia, jam inde à
 Semiramide, ut & virorum uxores re-
 gnarent. Freinsh.

*Hoc vero novum est, regnare castra-
 tum!*] Imo secundum Plin. 13, 3. ni-
 hil novi: *Clarissima omnium palmæ,*

*quas regias appellavere ab honore, quo-
 niam regibus tantum Persidis servaban-
 tur, Babylone nata uno in horto Bagou-
 ita enim vocant spadones; qui apud eos
 etiam regnavere. Intelligit, opinor,
 eum qui Dario regnum dedit sup. 6, 3.
 Non est novum duntaxat, sed & indi-
 gnissimum, semiviros reges esse viro-
 rum, imo ipsorum regum in nonnullis
 exterorum aulis. *Loccen.**

40 *Res secunda &c.]* Vide Cruteri
 discurs. in Tacit. cap. 5.

41 *Regna reduxerat.]* Vulgari ante
 Modium regnare dixerat. Acidalius
 corrigit regnare didicerat: ut sit acerba
 irrissio, in contrarium accipienda. Sum-
 mæ antea moderationis rex, & vere
 rex, victor tandem rex esse didicerat,
 quasi id vero regium, non ex æquo &
 jure agere, sed pro sua aut aliorum li-
 bidine grassari. Addit deinde aliam
 conjecturam regnari didicerat. quasi
 diceret, hostibus victis ipsum victum
 regnatumque fuisse, ut ad scorti ar-
 bitrium alii regna daret, alii ad-
 meret vitam. At hanc correctionem
 respuit Raderus; illam sinceram & ger-
 manam scripturam arbitrat. Freinsh-
 hemius mixatur, Acidalius, quo fuit
 acuminæ,

metipso degeneravit usque adeo, ut adversus libidinem animi, arbitrio scorti aliis regna daret, aliis adimeret vitam. Iisdem fere diebus literas à Cæno accepit de 43 rebus in Europa & Asia gestis, dum ipse Indiam subiguit. Zopyrio Thraciæ præpositus dum expeditionem 44 in Getas faceret, tempestatibus procellisque subito coortis, cum toto exercitu oppressus erat. Qua cognita 45 clade Seuthes Odryfas populares suos ad defectionem compulerat. Amissa propemodum Thracia ne Græcia quidem, *

C A P.

acumine, non vidisse legendum, *hostibus victis regna reddiderat*. Notum de Porō: sed & aliorum exempla suggeret Artianus.

43 *Literas à Cæno accepit de rebus in Europa & Asia gestis,*] Vulgo, *litteras à Cæno accepit*. Ad quod Raderus; A quo Cæno? nonne Cænum 9, 3. extulimus? Dicam quod sentio. Hæc Curtii verba *Iisdem fere diebus, &c.* usque ad illa *Igitur XXX. navibus Sunium, &c.* esse loco mota, & ad initium sexti libri quod ibi desideratur revocanda. Sub illud enim tempus hæc à Zopyrione gesta Iustinus 12, 1. docet. Itaque pro *Cæno*, hic lego *Antipatro*: & pro *India* (*dum ipse Indiam subigit*) *Asia* recipienda: quæ vox in aliis codicibus hic desideratur apud Curtium, scribiturque tantum de re-

bus in Europa gestis, ut *Asia* pro *India* sit reponenda. Hæc certa meo animo conjectura est. *Raderus*. Mihi præter insignem violentiam, nihil habere videtur certi. Ut enim patiamur ex Cæno Antipatrum, ex India Asiam, ex decimo libro sextum fieri, unicūm quo omnia ista quomodocumque niti videntur argumentum, valde lubricum est. Quippe Iustinus multa alio tempore gesta refert, ac Curtius. verbi gratia, cum primum Perfidem subigeret, instituisse eum cum alia Iustinus 12, 4. narrat, tum, ut *pupilli stipendia patrum traherent*: at secundum Curtium 10, 4. diu postea id evenit. Ergo secutus Mss. Editorumque nonnullos importuna duo verba à *Cæno* eliminavi: quo facto tota ratio loci hujus constare potest. *Freinsh.*

Dum turbatum Græcia statum pacare, ex militibus ære alieno liberatis alios remittere domum, alios retinere cogitat, in castris oritur seditio: quam gravi oratione & regia autoritate compefcit.

I * **H**IGITUR triginta navibus Sunium transmittunt, promontorium est Atticæ terræ; unde portum urbis petere decreverant. His cognitis rex Harpalo Atheniensibusque juxta infestus *classẽ parari* jubet; Athenas protinus petiturus. Quod consilium dum agit clam, literæ ei redduntur; *Harpalum intrasse quidem Athenas, pecunia conciliaffe sibi principum animos: mox concilio plebis habito jussum urbe excedere, ad Græcos milites pervenisse, à quibus interceptum & trucidatum à quodam viatore per insidias.* His lætus in Europam trajiciendi consilium omisit: sed *exsules præter eos, qui civili sanguine adpersi erant, recipi ab omnibus Græcorum civitatibus, quis pulsi erant, jussit.* Et Græci haud ausi imperium aspernari, quamquam solvendarum legum id principium esse censebant; bona quoque, quæ

1 Sunium transmittunt,] Accipio de Smercenariis Harpali. De exulibus quidem Græcis haud accipiendum, vel cæcus videat. *Freinsb.*

3 Dum agit clam,] Rectius sic distinguitur, quam in aliis; Quod consilium agit, clam literæ ei redduntur. quid enim attinebat clam literas reddi Alexandro, & quidem ejusmodi literas? Sed nec illud placet: qui non possum credere, Alexandrum in ea magnitudine fortunæ atque gloriæ clam fuisse habiturum quem hostem peteret; etiamsi maxime potuisset, si tamen texit, omnibus aliis præfero scripturam B. 1. Quod consilium clam agitati literæ redduntur. Idem.

A quodam viatore per insidias.] A Thimbrone, uno ex amicis, Diodor. 17,

108. à servis suis, Pausanias lib. 2. qui quidem addit: *Sunt tamen, qui dicant Pausania Macedonis dolo interisse.* Quomodo autem hic exponemus viatore? nonne rectius in *Miss. auctore*? qui forte ad veram scripturam nos ducent: à quibus interceptum Thimbrone quodam auctore per insidias. Idem.

4 Exsules præter eos,] Plutarchus apophth. Lacon. cap. 59. addit eximios etiam Thebanos fuisse. unde Eudamidæ Laconis dictum extat: Cum Olympiis præconio jus fecisset omnibus exulibus, in suam cuique patriam redeundi, præterquam Thebanis: Infortunatum quidem, inquit, præconium, sed vobis ô Thebani, gloriosum: solos enim vos metuit Alexander. *Raderus.*

quæ exstarent, restituere damnatis. Soli Athenienses, 6
 non suæ modo, sed etiam publicæ vindicæ libertatis,
 conlusionem hominum; quia ægre ferebant, non re-
 gio imperio, sed legibus moribusque patriis regi ad-
 ducti prohibuere finibus: OMNIA potius toleraturi, 7
 quam purgamenta quondam urbis suæ, tunc etiam exi-
 lii, admitterent. Alexander senioribus militum in pa- 8
 triam remissis; *tredecim millia peditum, & duo millia equi-
 tum, quæ in Asia retineret, eligi* iussit: existimans modico
 exercitu continere posse Asiam, quia pluribus locis
 præsidia disposuisset; nuperque conditas urbes, quas
 colonis repleffet, res renovare cupientibus obstare.
 Cæterum prius quam fecerneret, quos erat retenturus, 9
 edixit, *ut omnes milites æs alienum profiterentur.* Grave
 plerisque esse compererat: & quamquam ipsorum
 luxu contractum erat, dissolvere tamen ipse decreve-
 rat. Illi tentari ipsos rati, quo facilius ab integris sum- 10
 ptuosos discerneret; prolatando aliquantum extraxe-
 rant temporis. & rex satis gnarus professioni æris pu-
 dorem, non contumaciam obstare; *mensas totis castris po-
 ni*

6 Athenienses,] Ex hac occasione
 nata est Himerii oratio apud Photium,
 in qua Demosthenem inducit de revocan-
 do *Æschine consultantem: vulgato ru-
 more Alexandrum exsules revocaturum.*
 in cuius fine ista ὁ παῖς αὐτῷ Ἰνδοῦ Φή-
 μάς ἀπὸ τῶν αἰνῶν μαχίας φοβέσθαι
 ἔπειτα, interpretor: *rumores ab Indis*
*usque huc perlatos, tanquam arma pu-
 gnasque præsentis metuens.* Freinsh.

8 Senioribus militum in patriam re-
 missis;] Ostendit hic locus, recte me
 coniecisse supr. 7, 5. pro *seniorum* læ-
 gend. *servorum*: Septem enim millibus
 Macedonum quomodo carere potuif-
 set, ut uni coloniarum tot assignaret? Vi-
 des hic post omnia fere bella profligata
 ex toto exercitu dimitti seniores, &
 tamen ex Diodoro 17, 109. & 18, 4.
 constat, eos decem millium numerum

non excessisse: aut si Iustin. 12, 12.
 sequimur, undecim. *Idem.*

Præsidia disposuisset;] Quæ sunt
 fræni domitarum gentium. ad Notas
 Berneggeri in Iustin. 43, 3. 13. *Los-
 cenius.*

Quas colonis repleffet;] Appianus
 lib. 1. Civil. Apud Romanos *colonia*
tanquam præsidia partis bello provinciæ
imponerentur. Vnde opportuno situ
 tres urbes Philippum non contumeliosius,
*quam verius, compedes Græciæ appel-
 lasse* Liv. 32, 37. refert.

10 Professioni æris pudorem] Quæ
 intelligas ex his Senecæ de benef. 2, 7.
*Tiberius Casarrogatus à Nepote M. Al-
 bio pratorio, ut æri alieno succurreret:*
edere illum sibi nomina creditorum iussit.
*Hoc non est donare, sed creditores con-
 vocare.*

Decem

- 11 *ni iussit, & decem millia talentorum proferri.* Tum demum fide facta professi sunt, nec amplius ex tanta pecunia quam centum & triginta talenta superfuere. adeo ille exercitus, tot ditissimarum gentium victor, plus tamen
- 12 *victoriæ, quam prædæ deportavit ex Asia.* Cæterum ut cognitum est, *alios mitti domum, alios retineri;* perpetuam eum regni sedem in Asiam habiturum rati, vecordes & disciplinæ militaris immemores, seditiosis vocibus castra complent, regemque ferocius quam alias adorti, omnes simul *missionem* postulare ceperunt; deformia ora cicatricibus, canitiemque capitum ostentantes.
- 13 *Nec aut præfectorum castigatione, aut verecundia regis deterriti, tumultuoso clamore & militari violentia volentem loqui inhibebant; palam professi*
- 14 *nusquam inde, nisi in patriam vestigium esse moturos.* Tandem silentio facto, magis quia motum esse credebant, quam quia ipsi moveri poterant; quidnam acturus esset,
- 15 *expectabant. Ille quid hæc, inquit, repens consternatio, & tam proeax atque effusa licentia denunciat? Eloqui timeo, palam certe rupistis imperium, & precario rex sum: cui non adloquendi,*

Decem millia talentorum] Iustin. 12, 11. *XX millia.* Diodor. 17, 109. cum Curtio: *Multosque ære alieno obstrictos esse edoctus, id totum uno die X. millibus talentum paulo minus dissolvit.* Quo Diodorus paulo minus addit, hoc Plutarch. cap. 120. & Curtius expresse è decem millibus talentum tantum cxxx. post exsoluta nomina superuisse, testatur. Arrian. 7, 2. dimissis tantum in viaticum tot aut talenta donata, singulis nempe singula. Ergo eum decem millia, ut Diodorus numerat, undecim ut Iustinus, effensè in patriam remissi, & singulis talentum esset oblatum, idem numerus talentorum cum Curtio & Diodoro & Plutarcho est expressus. Sed hic Plutarchus addit singulare quiddam de quodam Antigene Lusco, falsa creditorum nomina pro-

fesso, ut maiorem inde vim pecuniæ auferret. *Raderus.* De Arriani consensu fallitur. Ille enim 7, 1. diserte scribit, largitionem hanc dissolutorum munerum *XXX. talentum fuisse tradidit.* Alia est largitio, de qua loco à *Kadero* citato narrat. *Freinsh.*

12 *Canitiemque capitum ostentantes.*] Nondum enim dimissi erant seniores; sed id cum maxime agebatur, ut dimitterentur. Ipsum auctorem inspicè. *Id.*

13 *Nusquam inde, nisi in patriam vestigium esse moturos.*] Tacitus IV. Hist. *Longa militia fessis patria atque otii cupiditate est.* Lucilius apud Nonium; *Domitionis cupidi imperium regis pæne imminimus.* Respicit autem Græcos domitionem apud Regem pertinaciter urgentes: quum diutius ad Trojam frustra sedere viderentur. *Loccen.*

quendi, non noscendi monendique, aut intuendi vos jus reliquistis. Equidem quum alios dimittere in patriam; alios mecum paulo post deportare statuerim: tam illos adclamantes video, qui abituri sunt, quam hos, cum quibus præmissos subsequi statui. Quid hoc est rei? dispari in causa idem omnium clamor est! pervelim scire, utrum qui discedunt; an qui retinentur, de me querantur. Crederes uno ore omnes sustulisse clamorem; ita pariter ex tota concione responsum est, omnes queri. Tum ille, non hercule, inquit, potest fieri, ut adducar querendi simul omnibus hanc causam esse, quam ostenditis; in qua major pars exercitus non est; utpote quum plures dimiserim, quam retenturus sum. Subest nimis alius malum, quod omnes avertit à me. quando enim regem universus exercitus deseruit? Ne servi quidem uno grege profu-

16 Mecum paulo post deportare] Præ se ferebat enim reditum in patriam agitare, dubium an ex animo: sunt enim complures qui in Asia sedem imperii fuisse constitutum arbitrantur. Illud autem palam testabatur: pertinere eo quod Plutarchus de liber. educand. cap. 34. refert, Græci mandasse, ut purpureas sibi vestes pararent, quippe domum reversum è bello sacrificium de parta è barbaris victoria peracturum. Quod tamen diversim narrat Athenæus 12, 9. Verum ut dixi, Asiam potius habebat in animo, sive Arabiam regni federis habiturus, ut tradit Eustathius ad Dionys. versum 995. ex Strabonis extremo sexto decimo: sive potius Babylonem, ut asserit idem Strabo lib. 15. Idem.

Adclamantes] Oclamantes mavult cum Acidalio Raderus.

17 Dispari in causa idem omnium clamor est.] Vnanimis militum ad seditionem consensus, qui speciem imperii haber, indicium est periculosi motus. quod ipse Alexander fatetur: Subest nimirum aliud malum, quod omnes avertit à me. Sallustius bello Jugurth. Omnes eadem cupere, eadem odisse, ea-

dem metuere, hac inter bonos amicitia, inter malos factio est. Loccen.

Discedunt,] Mss. descendunt, probante Bongarsio. Cujus manum qui descripsit, hoc loco non potuit assequi. Video autem ἀναβάσει Xenophontis allegari: credo quod inde nomen illi historiæ sit, ascensus, quia mediterranea loca altiora sunt mari. Vnde profectio ad mare ἀναβάσει descensus vocatur, à mari ἀναβάσει. Freinsh.

18 Vno ore omnes sustulisse clamorem;] Id militares animos altius conjectantibus præcipuum indicium magni atque implacabilis motus, quod neque disjecti, vel paucorum instinctu, sed pariter ardescerent, pariter filerent, tanta æqualitate & constantia, ut regi crederes. Tacit. 1, 33.

Omnes queri.] Poterat abesse verbum queri relicto Omnes solo. ut apud scriptores Hist. Augustæ. Pollio in Valetiano cap. 1. Quæ quum essent sepius dicta, addiderunt OMNES: atque ita discessum est.

20 Quando enim regem universus exercitus] Hoc esset extremæ perfidiæ. Piso in orat. ad milites apud Tacitum 1. Hist. Legionum seditio adversum duces suos

profugiunt dominos; sed est quidam in illis pudor à ceteris desti-
 21 tutos relinquendi. Verum ego tam furiosa consternationis obli-
 tus remedia insanabilibus conor adhibere. Omnem hercule
 spem, quam ex vobis conceperam damno; nec ut cum militibus
 meis, jam enim esse destitistis, sed ut cum ingratisimis oportet,
 22 agere decrevi. SECUNDIS rebus, quæ circumfluunt vos,
 insanire cepistis: obliti status ejus, quem beneficio exuistis meo.
 digni hercule qui in eodem consenescat; quoniam facilius est
 23 vobis adversam, quam secundam regere fortunam. En tan-
 dem! Illyriorum paulo ante, & Persarum tributariis Asia, &
 tot gentium spolia fastidio sunt. Modo sub Philippo seminudis,
 amicula ex purpura sordent; aurum & argentum oculi ferre
 non possunt: lignea enim vasa desiderant, & ex cratibus scuta;
 24 rubiginemque gladiatorum. Hoc cultu nitentes vos accepi, &
 quingenta talenta æris alieni: quum omnis regia supellex haud
 amplius

suos audita est aliquando. vestra fides
 fama que illæsa ad hunc diem mansit, &
 Nero quoque vos destituit, non vos Nero-
 nem. Loccen.

21 *Esse destitisti,*] Alii *desisti*, aut
desistis. Freinsheimius, expuncto ver-
 bo substantivo, legendum putat, *me*
desististis. sup. 9, 2. *desertus*, *destitu-*
tus sum, *hostibus proditus*.

Cum ingratisimis oportet,] Legas:
cum ingr. operis. Non ultra vobiscum,
 inquit, quasi cum militibus aut inge-
 nuis agere mihi decretum est, neque
 præmia dare aut munera; sed ut vili-
 bus mercenariis, appendere debitam
 modo diu namque vestram merce-
 dem. *Operarum* scilicet vox ignomi-
 niam habet, quadratque in eos, qui vi-
 les & lucello tantum inhiant. *Σύσσιον*
 est huic. *Cic. pro Sextio* cap. 17.
Erat mihi contentio, non cum victore
exercitu, sed cum operis conductis, & ad
diripiendam urbem concitatis. Frein-
 shemius.

22 *Facilius est vobis adversam, &c.*]
 Quod milites facilius adversam quam
 secundam regere possint fortunam, in
 causa sunt labor ac disciplina militaris,

quæ in officio eos continent; prospe-
 ritatis autem abusus, & otium eosdem
 corrumpunt. *Aristot. 7. Polit. 15.* Hinc
Attalus optare solitus: *Malo, me for-*
tuna in castris quam in deliciis habeat.
 Inde etiam quibusdam populis utilius
 bellum pace: vel in pace æque ac in
 bello laboris ac disciplinæ paci con-
 venientium assiduitas necessaria est.
Loccenius.

23 *Illyriorum paulo ante,*] Dio-
 dor. 16, 2. Bello fractus ab Illyriis A-
 myntas vectigalia pendere victoribus
 cogebatur. Hi filium ejus natu mini-
 mum Philippum, obsidis loco acce-
 ptum, Thebanis asservandum tradide-
 runt. *Iustinus* 7, 5. Alexander inter
 prima initia regni, bellum ab Illyriis,
 pacta mercede, & Philippo fratre da-
 to obside, redemit. *Ac de ipso Philip-*
po 7, 6. bella alia interposita pactione
 componit, alia redimit.

Ex cratibus scuta,] Qualia pauper-
 tas & indigentia rerum necessariorum,
 facit. *Lipsum de Mil. Rom.* 3, 2. vi-
 de. cui addes *Frontin.* 1, 7. & *Flor.* 3,
 20. de *Spartaco*.

24 *Quingenta talenta*] Vide *Mu-*
tarch.

amplius quam sexaginta talentorum esset, meorum operum fundamenta. quibus tamen (absit invidia) imperium maxima terrarum partis imposui. Asiæ pertasum est, quæ vos gloria rerum gestarum diu pares fecit? In Europam ire properatis rege deserto, quum pluribus vestrum defuturum viaticum fuerit, ni es alienum luissem. nempe in Asiatica præda. Nec pudet profundo ventre devictarum gentium spolia circumferentes, reverti velle ad liberos conjugesque, quibus pauci præmia victoria potestis ostendere. Nam cæterorum, dum etiam spei vestra obviam istis, arma quoque pignori sunt. Bonis vero militibus ca- 27
riturus sum, pellicum suarum concubinis: quibus hoc solum ex tantis opibus superest, quod impenditur. Proinde fugientibus me pateant limites; faceßite hinc ocyus: ego cum Persis abeuntium terga tutabor. Neminem teneo: liberate oculos meos

ingra-

tarch. cap. 23. & de fort. Alex. 1, 3. sibi ducenta talenta produntur.

25 *Nempe in Asiatica præda*] Sic scilicet hoc dictum fuerit, ut apud Sen. epist. 19. *In aspero & probro accipere*: & apud alios cum idem hoc, tum alia ad eam faciem plura. *Acidalius*. Nam Modius fecerat ex *As. præda*. quæ res induxit alios ut totum hoc pro glossemate haberent: sed non est. ostendit enim, injuria fastidire Asiam, quibus inde tot tantaque fuissent commoda. Habetque illa vocula *nempe* insignem vim inculcandi, cum quadam exprobratione personæ causæve de qua agitur meritum. Apud Liv. 34, 5. Valerius abrogari L. Oppiam suadens, pro matronis: *Iam urbe capta à Gallis, quo redempta urbs est? nempe aurum matronæ consensu omnium in publicum contulerunt*. Freinsh.

26 *Etiam spei vestra*] Non præsentia modo dilapidarunt, sed ne spem quidem, quæ omnis in armis, plura acquirendi sibi reliquerunt; ipsa arma pignori tradentes. Mirum autem hoc sub Alexandro licuisse. Sane Romanis moribus, ipsaque evidenti ratione, id veritum. l. 3. §. 13. de R. M. *Miles, qui in bello arma amisit, vel alienavit,*

capite punitur. Vbi verbum alienandi, quod & in l. 14. §. 1. eo. repetitur, etiam ad pignoris nexum extendi docet l. ult. Cod. de rebus alien. non alien. *Idem*.

27 *Quod impenditur*.] Scilicet venter. *Sebifius*.

Faceßite hinc ocyus: ego cum Persis abeuntium terga tutabor.] Valde pathetica ac severa Alexandri oratio, quæ ferro acius scindit penetraque militum animos. cui par existat Cæsaris oratio ad suos milites, missionem urgentes apud Lucanum lib. v.

Hic fuge, si belli finis placet, ense relicto,

Detegit imbelles animos nil fortiter ausa

Seditio, tantumque fugam meditata juvenus,

Ac duci in victi rebus lassata secundis.

Vadite, meque meis ad bella relinquite satis:

Inveniat hæc arma manus, vobisque repulsis

Tot reddet fortuna viros, quot tela vacabant.

Ecce quot verba, tot fulmina. Conventiæ enim militum mitissimo etiam Duci inrerduum atrociam extorquet verba. Laberius:

28 *ingratisissimi cives. Lati vos excipient parentes, liberique sine vestro rege redeuntēs ! obviam ibunt desertoribus transfugisque ! Triumphabo mehercule de fuga vestra, & ubicumque ero, expetam pœnas; hos, cum quibus me relinquitis, colendo, præferendoque vobis. Iam autem scietis, & QVANTVM*
 30 *sine rege valeat exercitus, & quid opis in me uno sit.* Desiluit deinde frendens de tribunali, & in medium armatorum agmen se immisit; notatos quoque, qui ferocissime oblocuti erant, singulos manu corripuit: nec ausos repugnare, tredecim adservandos custodibus corporis tradidit.

C A P.

Mutat se bonitas irritata injuria.

Loccenius. *Cum Persis*] Nempe de quibus Diodor. 17, 108. & ipse Curtius 10, 3.

29 *Quantum sine rege valeat exercitus,*] Polyæn. 4, 3. Mandavit, ut armati Macedones seorsim à cæteris starent: è regione vero Persæ. Qui cum discessissent: Deligite, inquit, Macedones, ducere quem volueritis. ego vero Persis utar militibus. si viceritis, faciam omnia quæ volueritis: sin victi fueritis, experti vos nihil per vosmet ipsos posse quidem, quietem agite.

30 *Desiluit deinde frendens de tribunali,*] Alexandri factum hoc, non tam animi magnitudini, quamquam & huic, quam prudentiæ adscribo: nec enim aliud supererat vindicandæ majestati, quam neque suadendo neque minando periclitantem conservare poterat, ut ita necessàrio ad ultimum ei præsidium deveniendum, & velut de summa rerum cum militibus suis discernendum fuerit. Hoc ergo, aut similia, non unus ille fecit, sed Cæsar, & Alexander Severus, & Augustus, *Quirites* appellando suos milites, unoque verbo omnes non sine quadam ignominia exauctorando, eandem plane jacentes aleam. Quin & minorum ducum constantia, paucorum pœna, sæpe

tumultuantium agminum repressit audaciam. Vide Tacit. 1, 38. *Puniri enim quandoque possunt, qui cohiberi non possunt.* Idem H. 4, 27. Freinsh.

Notatos quoque, qui ferocissime oblocuti erant, singulos manu corripuit:] Similis constantiæ ac severitatis exemplum refert Tacitus 14. Hist. de Voluca: *Conscendit tribunal mira constantia, prehensumque militem ac vociferantem duci ad supplicium jussit. Et dum mali pavent, optimus quisque jussis parere.* Inf. noster de Perdicca: *Sic animi vultusque constantia terruit milites, ut vix mentis compotes fugerent.* Hoc ex vi majestatis & autoritatis, ultimum præsidium ab audaciâ & animi fiducia petentis: qui dum nihil timet, timetur. Suetonius de militibus Iulii Cæsaris, in vita ejus cap. 69. *Seditionem per decem annos Gallicis bellis nullam omnino moverunt, civilibus aliquas: sed ut celeriter ad officium redierint, nec tam indulgentia ducis, quam auctoritate: Non enim cessit unquam tumultuantibus, atque etiam obviam semper iit.* Confer hic Freinshemium 10, 2. 30. & Boëcleri Charact. Polit. Vellej. 2. 68. Zevectii Observ. Polit. in Suetonii Iul. Cæsarem cap. 69. Loccenius. Raderus ex Acidalio, *notatisque.*

Nec ausos] Forte, *nec ausi.*

C A P. III.

Seditiosis supplicio affectis, totius exercitus dissipat consilia, & Persis credit corporis sui custodiam.

QUIS crederet sævam paulo ante concionem **I** obtorpuisse subito metu, & quum ad supplicium videret trahi nihil ausos graviora quam cæteros * [tam effusam antea licentiam; atque seditiosam militum violentiam ita compressam, ut non modo nullus ex omnibus irruenti regi restiterit; verum etiam cuncti pavore exanimati adtonitis similes, quid de ipsis quoque rex statuendum censeret, suspensa mente expectarent. Itaque *] sive nominis, **3** quod gentes, quæ sub regibus sunt inter deos colunt; sive propria ipsius veneratio; sive fiducia tanta vi exercentis imperium conterruit eos: singulare certe ediderunt patientiæ exemplum; adeoque non sunt accensum supplicio commilitonum, quum sub noctem interfectos esse nossent, ut nihil omiserint, quod singuli magis obedienter ac pie facerent. Nam quum postero **5** die prohibiti aditu venissent, Asiaticis modo militibus admittis, lugubrem totis castris edidere clamorem, denunciantes *se protinus esse morituros, si rex perseveraret irasci.* At ille pervicacis ad omnia quæ agitasset animi, *per-* **6** *grinorum militum concionem advocari* jubet, *Macedonibus intra castra cohibitis*: & quum frequentes coissent, adhibito interprete talem orationem habuit. *Quum ex Eu-* **7** *ropa trajicerem in Asiam, multas nobiles gentes, magnam vim hominum imperio meo me additurum esse sperabam. Nec de-* *ptus*

I *Nihilo ausos graviora*] Sic scribe. De cætero; sublata hic à Modio deinceps recte, quæ pro Curtianis diu se gesserant, etiam post indicium Glareani: nec obest, quin paucula quædam auctoris absint & desint. *Acidal.* Quem sequitur Raderus. sed & Al-

dus illa omisit. Nos ad vitandam confusionem alias orituram non rejecimus, sed ut aliis locis supra, inclusimus vincis.

4 *Obedienter ac pie facerent.*] De Macedonibus sermo est, at de Persis acceptat Briffon.

- 8 ptus sum, quod de his credidi fama. Sed ad illa hoc quoque accessit, quod video fortes viros erga reges suos pietatis invicta.
- 9 Luxu omnia fluere credideram; & NIMIA felicitate mergi in voluptates. at hercule munia militiae hoc animorum corporumque robore æque impigre toleratis; & quum fortes viri sitis,
- 10 non fortitudinem magis, quam fidem colitis. Hoc ego nunc primum profiteor, sed olim scio. Itaque & delectum è vobis juniorum habui; & vos meorum militum corpori immiscui. Idem habitus, eadem arma sunt vobis: obsequium vero & patientia
- 11 imperii longe præstantior est, quam cateris. Ergo ipse Oxathris Persæ filiam mecum in matrimonio junxi, non dedignatus ex
- 12 captiva liberos tollere. Mox deinde quum stirpem generis mei latius propagare cuperem, uxorem Darii filiam duxi; proximiisque

8 Fortes viros erga reges suos pietatis invicta.] Et mox: Cum fortes viri sitis, non fortitudinem magis quam fidem colitis. Tacit. 1. Annal. de Germanis: Quanto quis audacia promptus, tanto magis fidus. Fortis enim honesti & gloriæ causa strenue agit, illam vero contaminat perfidia. Contra ignavi ac vecordes plerumque infidi sunt. Tacitus 14. Annal. Gnavus facilem mutatu gentem, ut segnem ad pericula, ita infidam ad occasiones. Et 4. Hist. Seditiosissimus quisque ignavus. Vnde hæc allocutionis formula olim ad militem: FORTIS ESSET ET FIDUS. vid. cl. Lindembrog. ad 15. lib. Ammiani Marcellini. Sane, post pietatem fortitudo ac fides duæ sunt præcipuæ virtutes militum & bonorum civium, fortitudo adversus hostem, fides erga Principem suum & Rempub. Loccen.

10 Nunc primum profiteor] Alii non nunc primum. sed negationem illam ejiciendam alibi monueram: & jam video monuisse sic Acidaliuni. qui jure miratur aliis id non animadversum. Est autem profecta illa corruptio ab iis, qui sed absque non reperiti nefas existimarent: nec sentient eam esse formam, qua Cic. ad Attic. 12, 4. Occidimus, inquit, occidimus, Attice, jam

pridem nos quidem, sed nunc fatemur. Nec longe abit Demetrius apud Liv. 40, 15. Non hodie me primum frater accusat: sed hodie primum aperte. Cyrus apud Xenoph. lib. 1. *word* Cooptavi vos equidem, amici, non quod nunc primum vos probaverim, sed quod viderim vos inde usque à pueris ea quæ civitas nostra honesta censet, studiose facere. Freinsh.

Delectum è vobis juniorum habui;] Triginta Persarum millia Macedonicis armis disciplinaque institui jussit. Vide Plutarch. cap. 83. Diodor. 17, 108. Arrian. 7, 1. Justin. 12, 12.

Obsequium vero & patientia imperii;] Satis hoc ostendit Brissonius lib. 2. de regno Pers.

12 Darii filiam duxi;] Diodor. 17, 107. Susani profectus Statiram Darii filiam natu majorem sibi matrimonio junxit: minorem vero Drypetim Hephaestioni uxorem tradidit: amicorum etiam nobilissimis novi conjugii auctor fuit, & generosissimas Persarum virgines in matrimonium collocavit. Adde Justin. 12, 10. Plutarch. cap. 120. M. Paul. Venetus 1, 31. contra das eas nuptias scribit in civitate Balac, quam veterum Susa fuisse, ex eo conjiicit Reineccius. Cratero tum temporis Amestrin, Oxathræ fratris Darii filiam

misque amicorum auctor sui ex captivis generandi liberos : ut hoc sacro fœdere omne discrimen victi, & victoris excluderem. Proinde genitos esse vos mihi, non adscitos milites credite. Asia 13 & Europæ unum atque idem regnum est. Macedonum vobis arma do. Inveteravi peregrinam novitatem, & cives mei estis & milites, omnia eundem ducunt colorem. Nec Persis Macedonum morem adumbrare; nec Macedonibus Persas imitari indecorum est. Ejusdem juris esse debent, qui sub eodem rege vi-
cturi sunt.

S V P P L E M E N T V M.

Hac oratione habita, Persis corporis sui custodiam credidit, 15 Persas satellites, Persas adparitores fecit. Per quos cum Macedones qui huic seditioni occasionem dedissent, victi ad supplicia traherentur, unum ex iis auctoritate & ætate gravem, ad Regem ita locutum ferunt,

C A P.

liam in matrimonium dedit; Diodor. 23, 110. quam Amastrinem vocat Arrian 7, 1. ubi de his nuptiis plura. Vide & Aelian. 8, 7. cum Athenæo 12, 9. Depingi eas curarunt Hispani in arcu suo triumphali, quem erexerunt inaugurationi Alberti & Isabellæ principum, initio hujus sæculi, Antuerpiæ. Statuerat etiam *homines multos ex Asia in Europam, & rursus ex Europa in Asiam transferre: ut per connubia etiam necessitudines continentis orbis maximas concordia mutua & cognationis amicitia inter se devinciret.* Diodor. 18, 4.

Ut hoc sacro fœdere omne discrimen victi & victoris excluderem.] Hujus rei satis gnatus, non minus callidus, quam sævus Dux Albanus, in Hollandiæ, ne quidem unius oppidi cives, cum alterius urbis incolis matrimonium contrahere permisit: ut amicitia citius distraherentur. Loccen.

13 *Genitos esse vos mihi,*] Quia nunc

in unam velut gentem coaluimus: gerite vos pro popularibus civibusque meis potius, quam pro extraneis: illorum que numero mihi haberi credite. Nichil huc pertinent liberi Macedonum ex captivis geniti: quos frustra nituntur huc trahere. Freinsb.

14 *Ejusdem juris esse debent,*] Idque concordia firmanda & æquabilitatis causa. Varronis proverbium est: *Idem Accii quod Titii.* Livius lib. vii. de Latinis: *Ne sub eodem jure solum, sed etiam nomine omnes essent.* Loccen.

15 *Hac oratione habita,*] Recte hæc & sequentia, ad ea. *Quousque animo tuo, &c.* omitti Raderus. Est enim manifestum supplementum, quod tamen etiam cum auctore nostro pugnat. ille enim supra ostendit ante concionem hanc interfectos fuisse seditiosos, aut potius contumaces illos: hoc supplementum vero affirmat postea deum id accidisse.

CAP. IV.

Oratio Macedonis militis vinc̄ti. Conjuratio in Alexandrum. qui veneno extinguitur.

1 **Q**VOVS QVE, inquit, animo tuo etiam per supplicia, & quidem externi moris obsequeris? Milites tui, cives tui, incognita causa, captivis suis ducentibus trahuntur ad pœnam! Si mortem meruisse ju-
2 dicas, saltem ministros supplicii muta. Amico animo, si veri patiens fuisset, admoneretur; sed in rabiem ira pervenerat. Itaque rursus (nam parumper, quibus imperatum erat, dubitaverant) *mergi in amnem, sicut vinc̄ti*
3 *erant*, jussit. Nec hoc quidem supplicium seditionem militum movit. Namque copiarum duces atque amicos ejus, manipuli adeunt, petentes, ut si quos adhuc pristina noxa judicaret esse contactos, juberet interfici, offerre se corpora ira, trucidaret.

SUPPLEMENTVM.

4 **P**ostquam vero cognitum est, Persis ducatus datos, Barbaros in varios ordines distributos, atque Macedonica iis imposita nomina,

2 **M**ergi in amnem,] Quod hic externi moris supplicium, idem apud Liv. 1, 51. novum genus lethi vocatur. de Turno Herdonio: ut indicta causa, novo genere lethi, dejectus ad caput aqua Ferentina, crate superne injecta, saxisque congestis, mergeretur. Apud Germanos olim ignavos, & imbelles, & corpore infames, cæno ac palude, injectis in super crate, mergebant. Tacit. Germ. 12. Vnde fortassis manavit hodieque receptus mos, meretrices in amnes mergendi, quem tantopere mirabantur in Concilio Basil. Italici proceres. Sic & Amulius Romulum Remumque spurios in profluentem abjici jussit. Flor. 1. Freinsh.

3 *Offerre se corpora ira, trucidaret.*] Lucanus lib. v. d. loco:

————— *Vicit patientia sevi
Spem ducis, & jugulos, non tantum
præstitit enses.*

Severitatis tamen Ducis modus sit, ne omnis veniæ desperatio rursus effeiet ingenia. Loccenius.

4 *Postquam vero cognitum est,*] Omnia hinc ad finem usque capituli inserta sunt ab alio quodam, qui lacunam hanc sic explevit. absunt ab antiquioribus exemplaribus, & Raderio. Nos, quia historiæ non nihil luci addunt, reliquimus: insignita tamen notis supplementi, uncisque inclusa, ne deinceps fallant viros doctos etiam pro Curtianis.

Persis ducatus datos,] Sic apud Tacit. 1, 41. 5. *seditionos milites nihil æque flexit quam invidia in Treveros;*
 quorum

mina, se vero ignominiose penitus rejectos esse, non jam amplius conceptum animis dolorem perferre potuerunt. Sed concursu in 5 regiam facto, interiori duntaxat retenta tunica, arma ante januam, pœnitentiæ signum, projecerunt, ac præ foribus stantes, intromitti se, sibi que ignosci suppliciter atque flentes orabant, utque rex suppliciiis suis potius saturet se quam contumeliis. ipsos nisi venia impetrata non discessuros. Quæ cum Alexandro nunciata essent, 6 apertis regiæ foribus ad ipsos est egressus. Postquam vero ipsorum ejulatum atque pœnitentiam, nec non miserandum atque afflictum habitum vidisset, diu quoque collachrymatus est. Eaque modestia, ut ipsis ignosceret, obtinuerunt. Eis deinde nunc modeste inculatis, 7 nunc cômiter appellatis, complures bello inutiles exautoravit, magnificentissimeque donatos dimisit. Scribens quoque ad Antipatrum, Macedoniæ præfectum, eis ad spectanda certamina priores in theatro sedes assignari, coronatosq; sedere iussit. Defunctorum quoque liberos pupillos paterna contrahere stipendia voluit. Cratero iis 8 præpo-

quorum fidem suæ præferri indignabantur.

6 *Eaque modestia,*] Hoc responder ingenio Alexandri, quod Zonaras tom. 1. Annal. adversus vim & imperata contumax (*δυσκίνητος*) ad suasiones & modestiam suorum tractabile fuisse scribit. *Loccenius.*

7 *Priores in theatro sedes*] Quo exemplo *Augustus etiam milites à plebe discretos habuit.* apud Sueton. 44. Scalliger poëtic. 1, 21.

Coronatosque sedere] Nam in triumphis non ipse tantum Imp. sed & milites coronati fuerunt.

8 *Defunctorum quoque liberos*] Atheniensibus lex erat, ut liberi eorum qui pro patria cecidissent, publice educarentur. Cujus meminerunt Plato extremo Menexeno: Thucydides 2, 8. & Aristides Panathenaico. Qua in re dignum visum cap. 56. centur. 2. Subciv. Camerarii, quod pene totum exscriberem. Præ ceteris autem Veneri, longissimi temporis recepta observatione, non tam grati, quam liberales & municipi ita erga patres sunt, ut etiam in liberos eorum, ea liberalitas propageretur, qui vel in toga, vel sago, patriæ utilem operam præstiterunt.

Non solum enim stipendia & salaria parentum defunctorum filiis superstitionibus, veluti hæreditario jure, conferuntur: sed etiam filiarum nobiles ex fisco honorifice ditantur, ut studium & cupiditas inserviendi, & etiam moriendi pro patria & rep. spe recompensationis, seu stimulis, exacuatur. Hi ergo proprie dicuntur *epigoni* Iustino 12, 4. Sic etiam vocabantur eorum posteris, qui cum *Adrasto & Polynice Thebas oppugnauerant*: ut notat Diodor. 4, 68. Strabo lib. 7. & Euseb. num. DCCCXXII. Ad horum igitur exemplum *Epigonos* illos vocari voluit Alexander, quasi in perpetuum Macedonica militia stabilita, ut scilicet ætate aut vulneribus fessis captive, subinde à posteris suis, hoc enim sunt *epigoni*, exciperentur. Arrian. autem 7, 1. & 7, 2. appellationem eam restringit ad xxx Perfarum millia Macedonicis artibus instituta. Videntur autem & hi & illi, tanquam in unum corpus coalituri, eodem hoc nomine fuisse vocati. Cæterum *militum bello casorum* uxores pecuniæ distributione consolatus est Michaël Rangebe apud Zonaram. Romanæ leges etiam pupillis ejusmodi varia solatia constituerunt. *Freinsh.*

præposito, quem etiam Antipatri loco, Macedonibus, Thessalis Thracibusque præesse iussit, Antipatrumque cum supplemento titanium in Crateri locum vocavit. Jam pridem quidem Alexandro litteræ, & ab Olympiade matre, & ab Antipatro redditæ erant, ex quibus mutuam inter ipsos similitudinem perceperat. Mater Antipatrum affectati regni insimulabat. Antipater Olympiadem multa præter ipsius decorum gerere scripserat. Itaque evocari se valde iniquo ferens animo, Alexandrum veneno interficere statuit. Peractis his rebus omnibus, Alexander ad Ecbatana Mediæ profectus, regni necessaria disposuit, spectacula denuo & solennes indixit **11** dies. Illis forte diebus Hephæstion, quem Rex unice ac fratris loco diligebat febricitans moritur. Ex quo Alexander incredibili affectus dolore, multa quæ regiam majestatem minime decerent, **12** admisisse dicitur. Miserum quippe medicum, tanquam in curando negligentior fuisset, suspendi iussit. Super amici corpus exanimem

9 *Et ab Olympiade matre,]* Quo tempore accit illud fama celebratissimum, ut nimirum Hephæstione litteras secum inspiciente, annulum quem digito detrahebat, ori ejus imprimeret. Vide Plutarch. Apophth. c. 39. & orat. de fort. Alex. 2, 17. Criminationes autem matris hæssisse in regis animo, argumento est illud ejus apophthegma: cum enim Antipatrum nonnulli commendarent, quod severam integramque vitam degeret, ait, Antipatri quidem exteriora dealbata sunt; iatus vero totus est purpureus. Plutarch. Apophth. c. 39. *Idem.*

Itaque, evocari se,] Præter hanc causam, alia longefortior fuit, metus nimirum ex rege, quem aperit ejus vox apud Plutarch. c. 50. *Si Parmenion insidiatus est Alexandro, cui tandem credendum erit? sin vero, qui agendum est?*

11 *Hephæstion,]* Mortem eam prædixit Pythagoras vates apud Appianum de bell. Civ. lib. 2. Arrian. 7, 3. & Plutarch. c. 124. Mortuus autem est ad Ecbatana. Elian. hist. var. 7, 8.

Vnice ac fratris loco diligebat,] Elian. histor. var. 12, 7. *Alexander Achillem monumentum coronavit, Hephæstionem Patrocli: significans, se ita charum Alexandro esse, ut Patroclus fuisset Achilli.* Testatur & Probus in Eumene. Ale-

xandrum eum semper plurimi fecisse.

Incredibili affectus dolore,] Sen. Epist. 113. *Alexander modo occiso amico (Clito) modo amisso (Hephæstione) jacebat in tenebris: alias scelus, alias desiderium suum mœrens. victor tot regum atq; populorum, ira tristitiaq; succubuit.*

Quæ regiam majestatem] Iust. 12, 12. *contra decus regum ait fecisse.* Adde Plut. cap. 123. & ceteros. Id, opinor, voluit Lucianus in dial. Mortuor, objiciens ex persona Philippi, quod *Hephæstionem plus quam esset satis amarit.* Nam in luctu quoque modus servandus, præsertim imperantibus. Non enim eadem decora principibus viris & imperatori populo, quæ modicis domibus aut civitatibus: ut recte dixit apud Tacit. 3, 6. Tiberius. Ideo Gregoras consolans Andronicum Jun. in obitu matris, hortatur eum, ut potius ceteram Alexandri constantiam, quam hanc in lugendo mollitiem imitaretur. *Freimb.*

12 *Suspendi iussit.]* Plin. 29, 1. hoc non meminit. Ait enim: *Nulla lex, quæ puniat insciam capitalem, nullum exemplum vindictæ, &c.* Sed fortassis suum tantum ævum respicit. Medici nomen fuisse *Glaucias*, ex Arriano 7, 3. discimus. Plut. c. 123. *Glaucum* vocat. Illud autem *suspendi*, de cruce intellige, collatis quæ reperies sup. ad 9, 8.

me ejulans procubuit, vixque inde ab amicis abstractus est. Diem atque noctem luctum continuavit. Aliaque nonnulla feruntur, quæ quidem ego minime credo. Illud tamen verum est, quod Alexander Hephæstioni, tanquam Heroi, sacrificare jussit. In funus atque monumentum ei faciendum, plusquam duodecim millia talentorum impensa sunt. Revertenti Babylonem, Chaldæi vates occurrerunt, monentes ne Babylonem ingrederetur. Professionem

Luctum continuavit.] Rectius, diem atque noctem luctu contin. Sed de his, quando Curtium non habent auctorem solliciti non sumus. Cæterum Polyænus 4, 1. Arrian. 7, 3. & reliqui scribunt, Alexandrum, ad minuendum luctum, Cossæorum terram subegisse. Nimirum *negotia pro solatio* fuisse, ut est apud Tacit. 4, 13. *Idem.*

Alia nonnulla] Qualia enumerat Arrian. 7, 3. &c. Vbi post alia cum Plutarcho cap. 123. & Arriano 7, 8. scribit, inter cætera mœstitiæ signa jussisse, non homines modo, sed equos & mulos etiam tonderi. quod etiam in Mafstii morte Persas fecisse narrat Herodot. 9, 24. & Plutarch. Aristide cap. 29. & in Pelopidæ nece Plutarch. in vita cap. 61. Item jussisse *passim incendi Æsculapii fana.* Arrianus in Epictetum 2, 22. Exprobrasse casam illum Æsculapio apud legatos Epidauriorum Arrian. 7, 3. narrat. *Muros Ecbatanorum arcu evertisse,* Alian. 7, 8.

13 *Sacrificari jussit.*] Describit eam rem, præter auctores hist. Alexandrinæ, Lucianus, in *calumnia non temere credendum*, non minus eleganter, quam copiose: *Apud Alexandrum gravissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephæstiona nollet.* nam posteaquam is vivis excessit, amore victus Alexander, effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam additum voluit, ut mortuus inter deos Hephæstion haberetur. Continuo ei templa civitates pleræque dicarunt, delubra condiderunt, aras, facta, ferias, novo deo sanxerunt. Iusjurandum omnium religiosissimum Hephæstionis nomine fuit. Capitale erat si quis hac parte vel conuateretur, vel neglectim coleret. Hic

eviratus affectus, hæc vesania, fursentatoribus occasione accendi inflammmandique regis. Narrabantur insomnia, visæ Hephæstionis umbræ, prædicabantur illius responsa. Denique acæ & sacra dicata sunt familiari & malorum vindici deo. Proinde cum his Alexander initio mire oblectaretur, tandem ita captus est, ut fident quoque adhiberet, gloriareturque, quod non modo diis genitus esset, sed deos quoque ipse faceret. Quo tempore quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephæstionis divinitas? *Subjicit* deinde de Agathocle Samio memorabile exemplum, ob eam rem valde periclitati. Eandem insaniam insanivit in Antinoe suo Hadrianus, de quo præter alios multos Theodoretus lib. 8. de Martyribus ita: *Hadrianum Imp. Rom. ferunt puerum Antinorum in deos retulisse, temploque illi exstructo, omnibus imperio Rom. subiectis, ut divinis honoribus eum prosequerentur, edixisse.* Tertull. l. 2. ad nationes eam rem acerbe exprobrat gentilibus. *Freinsb.*

In funus] Quod late describit Diodor. 17, 115. ubi itidem 12000 talentum constitisse traditur: adficiente Iustino 12, 12. Nam Plutarch. c. 24. & Arrian 7, 3. rotundiore *myriadis* numero *decem* tantum *millia talentum* numerant: quod precium exacte supputat Georg Agricola lib. 3. de precio veterum *monetarum, Vngaricorum 5090909, duodenarios tres, duplum unum, simplex unum.* Idem.

14 *Ne Babylonem ingrederetur.*] Ex hac historia nata est apud Senec. Suavioria iv. unde multa peti possunt huc facientia. Meminit & Appianus lib. 2. civilium,

- tionem enim ejus per id tempus, vitæ periculum ei portendere.
- 15 Quibus spretis, quo destinaverat ire pergit. Nuntiabatur enim ei, legatos ex diversis terrarum orbis partibus, undique Babylonem confluisse, ejusque adventum exspectare. Adeo totum orbem nominis eis terror invaserat, ut cunctæ gentes, velut destinato sibi
- 16 Regi, adlarentur. Igitur tanquam conventum universi orbis acturus, Babylonem pervenire festinabat. Quo cum venisset, legatos omnes

Vitæ periculum ei portendere.] Quam rem variis etiam omnibus testatum ferunt. Inter quæ Nicephor. Gregor. fin. libri 19. scribit, triremi conscensa à capite excidisse regium capitis tegumentum circa medium fluvium, quod unus aliquis è nautis cito accepit natans, & id manu ferre simul & natare non potis, capiti suo imposuit, enatavit, ad regem attulit. Rex ei, quia regium capitis decus servarat, talentum dedit, sed quia capiti suo imposuerat, hominem capite mulctat. Sed Gregoras fabellam narrat nullo certo auctore, ait Cæs. Bülengerus. Imo Diodor. 17, 116. idem tradidit; & Arrian. 7, 3. ab omnibus fere Alex. historia scriptoribus proditum innuit. Sed & cum manibus Babylonis propinquasset, corvos, inter se dimicantes, coram eo concidisse Zonaras narrat. Somnio quoque præmonitum ferunt, ut à Castandro caveret, Valer. Max. 1, 7. ext. vide. Plura apud ordinarios auctores: quæ quia per se manifesta, raro mememus. Fabulam autem putamus, quæ de arboribus in India fatidicis commentitia Alexandri epistola, alii que nugatores garrunt. *Freinsb.*

Quibus spretis,] Præcipue confirmatus à philosophis, isthæc elevantibus, & contemnenda judicantibus. Diodor. 17, 112. Sic apud Marcellin. 23, 12. Hætrusci aruspices, qui leonem occisum Iuliani mortem portendere significabant, calcabantur, philosophis refragantibus, quorum reverenda tunc erat autoritas, errantium subinde, & in parum cognitis perseverantium diu.

15 Legatos ex] Diodor. 17, 113. explicat causas harum legationum, ut

& Arrian. 7, 3. ubi etiam disquiritur, an & Romani in iis fuerint. Orof. 3, 20. (in quo & ridiculo mendo Hispanus Maurinus. pro Hisp. & Maurus) ex plurima parte Italia venisse tradit: Justin. 12, 13. nonnullas quoque ex Italia. Livius 9, 18. studio extollendi Romani, temere videtur prolapsus ut diceret, Alex. M. ne fama quidem populi R. cognitum fuisse. Quod tamen persuasit Viro Maguo in notis ad Lamprium. Verum ex iis qui de Alexandri rebus gestis scripserunt, Aristus & Asclepiades legatorum Rom. expressam mentionem fecerunt apud Arrianum. Quibus addi potest Clitarchus apud Plin. 3, 5. Hispanos quidem & Gallos Babylonem tum misisse, ait Hist. Miscella 7, 14. ex Orofii 6, 21. loco notabili: ubi cum Alexandri gloria comparat Augustum, itidem longinquis remotissimarum gentium legationibus aditi. Cæterum ut ex istis legationibus, ceteraque frequentia Babylonem tum confluentium immensas opes sibi comparaverit Antimenes Rhodius, apud Aristot. lib. 2. οἰκονομικῶν per scriptum habes. *Freinsb.*

Vt cuncta gentes,] Hæc quoque ex Iustino ad verbum desumpta. Excipiuntur tamen Romani, multorum vindiciis, utique vero Arabes, quamquam vicini. quos ideo bello aggredi meditabatur, quod soli ex omnibus gentibus legatos ad eum non misissent, ut tradit Strabo lib. 16. post pr. & in fine, cum Arriano 7, 4. *Idem.*

16 Legatos omnes benigne susceptos domum remisit.] Quos quo ordine audiverit, enarrat Diodor. 17, 113. Athenæus 12, 9. tradit, in hortu ipsi statutum fuisse aureum solum & lectos argenteis

omnes benigne susceptos domum remisit. Iisdem fere diebus con- 17
vivium apud Theſſalum medicum institutum est, ad quod Rex
quoque cum sodalibus vocatus venit. Ibi nondum Herculis scy- 18
pho epoto, repente, velut telo confixus, ingemuit. Elatus è con-
vivio semianimis, tanto dolore cruciatus est, ut ferrum in reme-
dia posceret. Amici causam morbi, intemperiem ebrietatis, divul- 19
garunt; Re vera autem insidia fuerunt, quarum infamiam succes-
sorum potentia oppressit. Antipater enim præparatum venenum
Cassandro filio, qui cum fratribus Philippo & Jolla Regi mini-
strare solebat, dederat, præmonito eo, ne aliis quam Theſſalo &
fratribus

genteis fultis pedibus, in quibus, sedens cum amicis, legationibus responsa dabat.

17 *Convivium*] Alexander Babylone sedem imperii collocare destinaverat, *videns eam & magnitudine, & rebus cateris excellere*; ut ait Strab. lib. 15. Ibi ergo dum esset, variis oblectamentis animum recreare, opumque magnitudinem ostentare ceperat. Præterea thronum aureum, variæque gemmatum effigiarumque in quo *titulus sequens & Græcis &* (nequid ad fidem deesset) *Latinis literis sculptus inhærebat.*

Ortus & occasus, Aquilo mihi servit & Auster.

Illud constat, ex toto fere orbe varii generis artifices ad eum venisse, & ingentia munera promeruisse. Quo tempore & ridiculum illud accidisse puto, quod Maximus Tyrius narrat dissert. 19. venisse Babylonem Ionem quendam, qui *offulas parvas rotundasque quas in hunc usum fecerat, tam certo ictu in mucronem acus ex distanti loco dirigebat, ut nunquam ab acie ejus aberraret.* Ait venisse *πυρρὸν ἤ μέγαν βασιλέα, Ad magnum regem.* Id non de Persarum rege, sed Alexandro accipiendum apparebit ex Quintiliano 2, 20. ubi idem de hac *μεγαλοπυχίᾳ* mentio habetur. Præcipue autem frequenter per eos dies convivatus est, *centum quotidie minas impendens*, ut apud Athenæum 4, 10. Ephippus scribit. Adde Athen. 12, 9. pag. 537. Tum & instituta *melomachia*, apud eundem 7, 1. *Freinsheimius.*

Theſſalum medicum institutum est,] Lege *Theſſalum medicum.* Μηδῶ & nomen erat homini; Theſſalia patria. Indicavimus hunc errorem jam sup. 3, 13. eoque in nomine locum *Ætiani* emendavimus. Haustus hæc homo, quisquis fuit, ex Iustino 12, 13. ubi mendum hoc pridem sustulit Leopard. emend. 17, 10. m. Larissæum autem fuisse, ut in Arriano correximus, etiam Strabo auctor lib. 11. *Ab Armeno nomen habere Armeniam, affirmant Crisillus Pharsalius, & Medius Larissæus, qui cum Alexandro militarunt.* Eum inprimis fuisse solum cum Alexandro compotare, Plutarchus de animi tranquill. cap. 22. memorat, & de sanitate tuenda cap. 8 ubi idem in quibusdam exemplaribus editur *Medicus.* Etiam Zonaras in hoc nomine corrigendus, qui *Μηδῶν* vocat. Summum adulatorem fuisse testatur Plutarch. de adul. & amici descr. cap. 51. cum quo familiariter ceteroqui versatus, in ultima sibi valetudine tesseri quoque iussit. Idem de fort. Alex. 2, 14. *Μηδῶν* appellat Athenæus 10, 9. ubi & convivium hoc describitur. *Idem.*

18 *Herculis scypho epoto,]* De quo plura Dempsterus in Rosini antiq. 5, 30. ex variis auctoribus. Quibus adde Lipsium ad Senecæ epist. 38. *Alexandrum intemperantia bibendi, & ille Herculanens ac fatalis scyphus condidit.* & Tiraquell. ad Alex. ab Alex. 3, 10. Athen. 10, 9. tradit, poculum, quod ultimum ebibit Alexander, duos congios cepisse,

20 fratribus crederet. Philippus itaque & Jollas, potum Regis prægustare soliti, in aqua frigida venenum habentes, eam prægustatæ potioni Regis supermiserunt. Quarto deinde die, cum milites partim mortuum suspicarentur, idque celari crederent, partim ejus desiderium ferre non possent, mœsti sese in regiam contulerunt, ut sibi Regis videndi copia fieret orantes, atque à custodibus ex mandato Regis intromissi sunt.

20 *In aqua frigida venenum habentes, eam prægustatæ potioni Regis supermiserunt.*] Frustra prægustantur cibus & potus ad mensas regias, si prægustatores gustum malitiæ ac perfidiæ habeant; aut insidiæ domesticæ obrepant, cujus rei Plin. lib. XXI. cap. III. tale exemplum refert: *Apparatu belli Aethiaci gratificationem ipsius regina Antonio timente, nec nisi prægustatos cibos sumente, ferrur scelerata Cleopatra solertia pavore ejus lussisse, extremum coronæ floribus veneno illitum, ipsaque capiti imposta, mox procedente hilaritate invitavit Anto-*

nium ut coronas biberent. Quis ita timeret insidias? Ergo concepta in scyphum incipienti haurire, opposita manu, En ego sum, inquit, illa chare Antoni, quam tu nova prægustantium diligentia caves: adeo mihi, si possum sine te vivere, occasio aut ratio deest? Inde eductum custodia bibere jusit, illico expirantem. Loccen. Sic apud Tacit. 13, 16. *Innoxia adhuc [ac præcalida] & libata gustu potio, traditur Britannico: dein postquam fervore aspernabatur, frigida in aqua assunditur venenum.*

C A P. V.

Dicta & gesta ejus ante obitum. Quantum à suis fuerit desideratus: præcipue vero à Darii matre; qua dolore succumbens, paulo post extincta est. Alexandri elogium.

1 **I** N T V E N T I E V S lachrymæ obortæ præbue-
re speciem jam non regem, sed funus ejus vi-
2 **N** sentis exercitus. Mœror tamen circumstan-
tium lectum eminebat; quos ut rex adspexit,
Invenietis, inquit, quum excessero dignum talibus viris regem?
3 *Incredibile dictu audituque. in eodem habitu corporis,*
in

2 **D**ignum talibus viris regem?] Intererat sensus, non omitti si-
gnum interrogationis, quod omnino
addi debere certum ex Iustino 12, 15.
Ira apud Vellej. Patercul. 2, 14: Livius
Drusus, cum ultimum redderet spiritum,
intuens circumstantium, marentiumque
frequentiam, effudit vocem, convenienti-
simum conscientia sua: *Ecquando, in-
quit, propinqui, amiceque, similem mei*

*civem habebit respublica? Sic apud Sue-
ton. 99. Augustus amicos admissos per-
cunctatus legitur, Ecquid in videretur
mimum vitam commode transigisse?*
Freinshemius.

3: *Incredibile dictu audituque,] Mi-
ratus & Valer. Max. 5, 1. ext. quam-
quam violentia morbi dilabebatur, in
cubitum tamen erectus, dextram omni-
bus, qui eam contingere vellent, porrexit.*
Qui

in quem se composuerat, quum admissurus milites esset, durasse, donec à toto exercitu illo ad ultimum persalutatus est: dimissoque vulgo velut omni vitæ debito liberatus, fatigata membra rejecit. Propiusque adire iustis amicis, nam & vox deficere jam ceperat; detractum anulum digito, Perdiccæ tradidit, adjectis mandatis, ut corpus suum ad Hammonem ferri iuberet. Quærentibus his, cui relinqueret regnum? respondit EI, QVI esset optimus. Caterum providere jam ob id certamen, magnos furenes

Quis autem illam osculari non cuperet, quæ jam fato oppressa, maximi exercitus complexui, humanitate, quam spiritui viridior, suscitavit? Caterum qui ad eum salutandum ingressi erant, transibant, aliaque janua egrediebantur. Lucianus Pseudomant. Eratque è regione janua patefactum aliud ostium ad exeundum: cuiusmodi egrotante Alexandro, Macedonas in Babylone fecisse ferunt: cum illi gravissimo affectu ipsum, obsessa regia, intueri, & supremum alloqui cuperent.

4. Detractum anulum digito, Perdiccæ tradidit;] Consentit Lucian. in dial. Diogenis & Alexandri: Dexippus apud Eusebium: Iustinus, & reliqui. Probus in Eumene: Alexander moriens anulum suum dederat Perdiccæ. ex quo omnes coniecerant, eum regnum ei commendasse, quo ad liberi ejus in suam tutelam pervenissent. Ex hoc actu, & aliis exemplis, observat Kirchman. in Cancellario 4, 2. prius principes tigilli sui custodes ipsos fuisse. Hereditatis autem transmissæ indicium id habitum, ex Valer. Max. 7, 8, 5. 8. & 9. Casaubonus ad Sueton. Aug. 94. tradit, putatque id causæ fuisse, cur Tiberio morienti Cajus anulum adimeret, apud Sueton. 73. Quod nec analogia privati juris caret, ut scilicet ita videretur totius patrimonii jus traditum, quomodo clavibus traditis mercium in horreis conditarum possessio tradita videtur l. 44. de contrah. empr. Ergo Alexandri exemplo Augustus undecimo

consulatu ægrotans, Agrippa anulum porrexit. apud Zonaram. Vide Kirchmann. de annul. cap. 22. Testamentum autem ab Alexandro factum negant, & hæc Lucani 10, 43.

Qui secum invidia, qua totum ceperat orbem,

Abstulit imperium; nulloque herede relicto

Totius fati, lacerandas præbuit urbes. Inf. 10, 10. Freinsb. Non videtur Perdiccæ annuli traditione successor regni Macedonici designatus: quum Alexander quæsitus de successore regni, illud indefinite optimo deferendum responderit; sed custos annuli ac temporarius regni administrator, donec adulescerent Alexandri liberi, constitutus est: quod ex Perdiccæ & Meleagri oratione colligere licet. Præter alios adi quoque Cl. Boxhornii Emblemata Politica, acutæ elegantia plena, inprimis embl. x. Idem quoque liquet ex istis Ælii Spartiani verbis: Multi quidem dicunt, Trajanum in animo id habuisse, ut exemplo Alexandri Macedonis sine certo successore moreretur. quem tamen certum esse reip. expedit. De Optimi vero sensu vid. Betneggeri accuratas in Iustinum Notas, 12, 15. 8. Loccenius.

5. Qui esset optimus.] Non volebat dicere, se heredem constituere, qui maxime dignus imperio foret. sed regnum suum fore in potestate occupantis, fortioris scilicet. Nicol. Loënsis Miscell. Ephel. 5, 18. Vbi ostendit, optimum esse

6 *nebres ludos parari sibi.* Rursus Perdicca interrogante, quando caelestes honores haberi sibi vellet? dixit tum velle, quum ipsi felices essent. Suprema hæc vox fuit regis, & paulo post exstinguitur. Ac primo ploratu lamentifque & planctibus tota regia personabat: mox velut in vasta

αειων, Diodor. 17, 117. & 18. qui nempe bello sit optimus. male autem dignissimum reddidisse Iustinum 12, 15. Loccenius ait, omnes istas voces eodem recidere: nec sane multum interest: nisi quod interpretatione sua Iustinus ostendit se verum ejus vocis sensum non percepisse.

6 *Exstinguitur.*] Dum duodecim annos regnasset, ut docent Machab. 1, 1. S. Hieronymus ad xi. Daniel. Tertulian. contra Iudæos cap. 8. Non plures numerant, nec mensẽ addunt. Addit annis xii. Sicul. 17, 117. menses septem. item Olympiadum descriptio in Olymp. 114. anno primo. Lamprid. in Alexandro cap. 5. eo die decessisse ait, quo Alexander Severus est natus. Arrian. 7, 5. vitæ annos xxxii. menses viii. tribuit. Probus in Eumene. Liv. 9, 19. & 45, 9. annos xiiii. Cic. Philipp. 5, 17. vitæ annos xxxiiii. assignat: quibus Iustin. 12. 16. mensem addit. Eusebius xxxii. dat ætati, duodecim imperio. Clemens Alexandrin. lib. i. xviii. (xii.) Nicephorus Constantinop. dat illi annos vitæ xxxv. vel xxxvi. quod omnino falsum est, inquit Andr. Schoëtus. Habet tamen suffragatorem Taricium Mircondum in Persicis. qui: *Vixit triginta sex annis, regnavit septendecim.* Chronic. Alexandrinum xxxii. annos vitæ quantaxat dedit. [Item Hieronym. in Daniel. cap. 8. & 11.] Salianus ostendit Alexandrum obiisse anno Mundi 3730. Sextæ ætatis 214 Anno imperii Asiæ 7. regni 13. Iaddi pontificis ultimo, Olymp. cxvi. Anno i. Archonte Hegefia, Urbis Conditæ anno 429. Dictatore L. Papyrio Cursore, Mag. Eq. Q. Fabio Max. Rutiliano, & mox

L. Papyrio Crasso sine Coss. Ante Christum natum 323. Cui velut exactissimo Chronologo libenter subscribitur, præsertim cum sententiam multis rationibus & testibus confirmet. Rad. Agell. 17, 21. Alexandri regnum includit annis undecim. Porphyrius apud Euseb. duodecim. cum quo consentit supputatio Clementis in 1. Stromatum, & Hieron. ad cap. 11. Danielis. Buringus computat *vixisse præcise annos 32. menses 10. & dies 22. mortuum 9. die Junii, si annos Iulianos retro cogitemus, die Saturni. Anno Mundi 3645. ab Urbe Cond. 430.* Funccius & Chytræus obitum ejus ponunt ad an. V. C. 428. Bucholcerus & Icroaldus ad an. 429. adsentiente Censorino cap. 21. Sleidanus de quatuor monarch. 409. Nicephori Patriarchæ Chronographia tribuit illi ætatis annos 35. aut secundum alios 36. imperii 18. Plutarch. Sympos. 8, 1. refert, eodem die excessisse, quo & Diogenem. Scalig. de emend. temp. lib. 1. constanter affirmat decessisse Alexandrum feria quinta xxv. Julii. Cæterum *inter omnes* (certè præcipuos) *constat anno vitæ trigesimo tertio eum obiisse.* Salmasius ad Solin. c. 40. ex Iosephi l. 1. adversus Appion. Non igitur immerito Scalig. ad Euseb. mmcclxx. dicit *diem obitus Alexandri*, doctis ignorari cum in tot sententias diversi abeant. ex quibus eligat quisquam maxime probandam putet. Certum est: ut apud Tac. 2, 73. dicitur, obiisse *haud multum triginta annos egressum*: ob quam rem, inter alias, ibi comparatur Germanico. Sed & patrum memoria multi egregii principes, ut est nunc sæculi capus, intra id spatium expiraverunt. Continuat. Sleidani lib. 32. vide. *Freinsh.*

vasta solitudine omnia tristi silentio muta torpebant; ad cogitationes quid deinde futurum esset dolore con-
 verso. Nobiles pueri custodiae corporis ejus adsueta, 8
 nec doloris magnitudinem capere; nec se ipsos intra
 vestibulum regiae retinere potuerunt: vagique & fu-
 rentibus similes totam urbem luctu ac mœrore com-
 plexerant; nullis quæstibus omissis, quos in tali casu
 dolor suggerit. Ergo qui extra regiam adstiterant 9
 Macedones pariter barbarique concurrunt; nec pote-
 rant victi à victoribus in communi dolore discerni.
 Persæ *justissimum ac mitissimum dominum*; Macedones
optimum ac fortissimum regem invocantes, certamen
 quoddam mœroris edebant. Nec mœstorum solum, 10
 sed etiam indignantium voces exaudiebantur; *tam viri-*
dem, & in flore ætatis fortunaque invidia deum ereptum esse.
rebus humanis. Vigor ejus & vultus educentis in prælium
 milites, obsidentis urbes, evadentis in muros, fortes
 viros pro concione donantis occurrebant oculis. Tum 11
 Macedones *divinos honores negasse* ei pœnitebat; *impiosque*
& ingratos fuisse se confitebantur, *quod aures ejus debita ad-*
pellatione fraudassent. Et quum diu nunc in veneratione,
 nunc in desiderio regis hæssissent; in ipsos versa misera-
 tio est. Macedonia profecti ultra Euphraten mediis 12
 hostibus novum imperium aspernantibus destitutos se
 esse cernebant; sine certo regis hærede, sine hærede re-
 gni publicas vires ad se quemque tracturum. Bella 13
 deinde civilia, quæ sequuta sunt, mentibus auguraban-
 tur: *iterum, non de regno Asia, sed de rege, ipsis sanguinem*
esse

10 *Invidia deum,*] Vide Gruterum ad ista Livii 10, 13, 6. *Fortunam ipsam vereri, ne cui deorum nimia jam in se & constantior, quam velint humana res, videatur.*

12 *Sine hærede regni,*] Suffecerat hoc, aut illud, *sine certo regis hærede.* Certe utrumque conjunxisse non videtur Curtius. Esse autem in primis ma-

gnum imperii munimentum, si successor certus sit, omnes norunt. Unde Elisabetham, gravatim de hærede regni agi ferentem, donec exorarent status regni Britannici, ut successorem declararet, non destiterunt. Vide Cambdenum, & Saviliium in dedicar. Chryso- stomi.

esse fundendum; novis vulneribus veteres rumpendas cicatrices.
 14 senes, debiles, modo petita missione à justo rege, nunc moritu-
 15 ros pro potentia forsitan satellitis alicujus ignobilis. Has cogitationes volventibus nox supervenit, terroremque auxit. milites in armis vigilabant: Babylonii alius è muris, alius culmine sui quisque tecti prospectabant,
 16 quasi certiora visuri. nec quisquam lumina audebat accendere, & quia oculorum cessabat usus; fremitus, vocesque auribus captabant: ac plerumque vano metu territi per obscuras semitas, alius alii occurrantes, in-
 17 vicem suspecti & solliciti ferebantur. Persæ comis suo more detonsis, in lugubri veste, cum conjugibus ac liberis, non ut victorem & modo hostem, sed ut gentis suæ justissimum regem vero desiderio lugebant. Adfueti sub rege vivere, non alium, qui imperaret ipsis, dignio-
 18 rem fuisse confitebantur. Nec muris urbis luctus continebatur; sed proximam regionem ab ea, deinde magnam partem Asiæ cis Euphratem tanti mali fama per-
 19 vaserat. Ad Darii quoque matrem celeriter perlata est. abscissa ergo veste, qua induta erat, lugubrem
 20 sumpsit; laceratisque crinibus humi corpus abjecit. Adsidebat ei altera ex neptibus, nuper amissum Hephæstionem, cui nupserat, lugens; propriasque causas doloris in communi mœstitia retractabat. Sed omnium suorum mala Sisygambis una capiebat. Illa suam, illa neptium

15 *Certiora visuri.*] Forte certamina. Sebifius. Non assentior, prospectabant tanquam visuri auditurive certiora de morte regis, quam, ut solet in ejusmodi affectibus, quia non putaverant tam cito adfuturam, jam etiam cum advenisset, vix poterant credere. Freinshemius.

17 *Comis suo more detonsis,*] De hoc more Brisson. de regno Pers. lib. 3. Alexander ab Alex. 3, 7. & ibi Tiraquelus. Vide imprimis Kirchman. de funer. Rom. qui omnem istum apparatus lu-

gubrem fuisse exponit. & quæ observat Gronovius ad Statium Sylv. c. 54. In sacris quoque literis ejus moris exempla & vestigia sunt, Iobi 1, 20. & Esaiæ 15, 2. Confer luctum ob mortem Germanici in Sueton. Calig. 5.

Assueti sub rege vivere,] *Indefuetus regibus oriens* apud Tacit. H. 4, 17. Plutarch. Anton. cap. 13. Orientales vocat *homines servire assuetos, & regnari quærentes.* Vide Flor. 2, 20.

20 *Altera ex neptibus,*] *Atrian.* 7, 1. hanc vocat *Drypetin.*

neptium vicem flebat. Recens dolor etiam præterita revocaverat. crederes modo amissum Darium, & pariter miseræ duorum filiorum exsequias esse ducendas. Flebat mortuos simul vivosque. *Quem enim puellarum acturum esse curam? quem alium futurum Alexandrum? iterum se captas; iterum excidisse regno. qui mortuo Dario ipsas tueretur reperisse; qui post Alexandrum respiceret, utique non reperturas.* Subibat inter hæc animum, octoginta fratres suos eodem die ab Ocho savissimo regum trucidatos, adjectumque stragi tot filiorum patrem: è septem liberis, quos genuisset ipsa, unum superesse: ipsum Darium floruisse paulisper, ut crudelius posset extinguere. Ad ultimum dolori succumbit, obvolutoque capite accidentis genibus suis neptem, nepotemque averfata, cibo pariter abstinuit & luce. quinto, postquam mori statuerat, die extincta. Mægnum profecto Alexandro indulgentiæ in eam; justitiæque in omnes captivos documentum est mors hujus: quæ quum sustinuisset post Darium vivere; Alexandro esse superstes erubuit. Et hercule, juste æstimationibus regem liquet, bona naturæ ejus fuisse; vitia vel fortunæ, vel ætatis. Vis incredibilis animi: laboris

13 *Ocho savissimo regum trucidatos,]* Ochus cognomento Artaxerxes savitia & atrocitate, ut Plut. in vita cap. 49. ait, omnes superavit, qui regiam cognatorum cade & strage principum replevit. Iustin. 10. 3. Ocham sororem, atque eandem socrum, vivam capite defodit, & patrium cum centum & amplius filiis ac nepotibus eodem die interemit. Vide Val. Max. 9, 2. ext. Elian. list. var. 6, 8. Athenæum 4, 10. & Diodor. 16. *Popma.*

Vnum superesse:] Oxathrem scilicet, inter amicos ab Alexandro receptum. *Loccenius.*

24 *Accidentes]* Hoc est, proclidentes ad genua ejus, exorandi scilicet causa, ut ipsorum misetta cibum caperet. *Vulgò adidentes, male.*

Quinto, postquam mori statuerat, die extincta.] Vulgo septimus in die dies, ut criticus, habetur lethalis. Macrobius in Somn. Scipionis, 6. Hoc observatum est, quod sine haustu spiritus ultra horas septem, sine cibo ultra totidem dies vita non durat. Ctesias tamen in Perficis tradit Oebaram decem dierum iusdia se confecisse. *Freinsh.*

26 *Bona natura ejus fuisse; vitia vel fortuna, vel ætatis.]* Aliter Suetonius de Nerone: *Vitia ejus natura fuisse, non ætatis.* Quæ boni femina infant ingenio, studio virtutis, cultu ac industria sunt educenda, quæ vero vel à fortuna vel ætate vitia, ratio ac dies corrigent: imo ratio, antequam dies, ne tempore ac pravo usu invalescant. *Loccenius.*

ris patientia propemodum nimia ; fortitudo non inter reges modo excellens , sed inter illos quoque,
 28 quorum hæc sola virtus fuit : liberalitas sæpe majora tribuentis , quam à diis petuntur : clementia in devictos , tot regna aut reddita , quibus ea dempserat bello , aut dono data : mortis , cuius metus cæteros exanimat , perpetua contemptio : gloriæ laudisque ut iusto major cupido ; ita ut juveni & in tantis
 29 admittenda rebus. jam pietas erga parentes , quorum Olympiada immortalitati consecrare decreverat ; Philippum ultus erat : jam in omnes fere amicos benignitas ; erga milites benevolentia ; consilium par magnitudini animi , & quantam vix poterat ætas ejus capere ,
 30 solertia : modus immodicarum cupiditatum , Veneris intra naturale desiderium usus , nec ulla nisi ex permisso voluptas : ingentes profecto dotes erant. Illa fortuna :

28 *Liberalitas*] Cujus testes Laërtius in Xenocrate : Fulgos. 4, 8. 1. cap. de liberalitate , cuius principatum Alexandro tribuit. Plurarch. apophth. cap. 37.

Clementia in devictos ;] Aliosque , ut insigne exemplum est apud Marcellin. 14, 38.

29 *Gloria laudisque ut iusto major cupido* ,] De qua Val. Max. 8, 14. 1. Qua de causa optavit sibi plures mundos , quos subigeret. Ælian. histor. var. 4, 29.

30 *Olympiada*] Quam charissimam ipsi fuisse , præter alia docet Curtius 3, 6. ubi medicus , ejus nomine sæpius ingestio , vitales ægroti spiritus excitat. quomodo & Fabianus apud Sen. Suasor. I. idoneum locum censet , unde argumentum dissuadendi , ne Oceano se credat , fumatur : *Memento, Alexander, matrem in orbe victo adhuc magis, quam pacato, relinquis.* Item Cestius ibidem. Ejus igitur causa etiam cum patre similitates exercuit. Arrian. 3, 1. omniaque deinceps illius impotenter

facta tulit ; quanquam sentiret esse prægravia. Idem 7, 3. *Freinsb.*

31 *Philippum ultus erat* :] Quæ tamen ultio non tam ex pietate profecta creditur , quam ad suspicionem (nam ipse paternæ necis particeps habebat) diluendam : vel etiam ne cuiquam regem occidisse impune foret. *Idem.*

In omnes fere amicos benignitas ;] Hephæstion apud Photium Cod. exc. de Alexandro rege commemorat , dum Ephesi Palamedem per dolum occisum in tabula spectaret , turbatum animo fuisse , quod illi per fraudem interempto similis esset Aristonicus Alexandri in pilæ lusu socius Tanta nimirum erat Alexandri animi mansuetudo , tantumque amicorum studium. Osculandi ejus jus amicis fuisse , etiam cum deus credi vellet , constat ex Arriano 4, 2. & aliis.

32 *Veneris &c.*] De conjugibus , sed & concubinis Alexandri , vide Reinécium. *Ad insaniam amore puerorum exarsisse* , tradit Athen. lib. 13. pag. 603.

33 *Illæ fortuna* :] Quæ plerumque suam

tunæ: diis æquare se, & cœlestes honores accersere, & talia suadentibus oraculis credere, & dedignantibus venerari ipsum vehementius quam par esset irasci; in externum habitum mutare corporis cultum, imitari devictarum gentium mores, quas ante victoriam spreverat. Nam iracundiam & cupidinem vini sicuti juven- 34 ta inritaverat, ita senectus mitigare potuisset. Faten- 35 dum est tamen, quum plurimum virtuti debuerit, plus debuisse fortunæ; quam solus omnium mortalium in potestate habuit. Quoties illum à morte revocavit? quoties temere in pericula vectum perpetua felicitate protexit? Vitæ quoque finem eundem illi, quem glo- 36 riæ statuit. Expectavere eum fata, dum Oriente perdomito, aditoque Oceano, quidquid mortalitas capiebat, impletet. Huic regi ductique successor quæreba- 37 tur: sed major moles erat, quam ut unus subire eam possit.

suam naturam corrumpit, supr. 3, 2. 17. Tac. H. 1, 15, 5. *felicitate corrumpimur*.

Diis æquare se,] Quapropter Mandanum ex Indicis philosophis *Alexandri nunci ad Iovis filium vocabant* apud Strabon. lib. 15. sed ille nec paruit, & negavit esse filium Iovis. Eadem de causa vituperatur à Dione Chrysof. orat. 64. *Freinsb.*

34 *Cupidinem vini*,] De Alexandri bibacitate, vide Plutarch. *Sympos.* 6, 1. Athenæum 10, 10. *Ælian. hist. var.* 2, 41. *Liv.* 9, 18, 4. &c.

35 *Plus debuisse fortunæ*;] *Paulan.* in *Corinth.* ait, id uivum ex sententia non cessisse, quod Mimantem fodere non potuit. Unde *Nicetas* in *Baldui no: Ne Alexandro quidem ferunt omnia successisse ex sententia.* Verum auctori subscribit *Gentilis de arm. Rom.* 2, 12. ubi exactissime quæstionem hanc pertractat. Contra *Plutarch.* duabus orat. de fortuna Alexandri percontat, virtutem in eo priorem fuisse, quam ei laudem elegantissimis his verbis vindicat & *Apulejus* lib. 1. *Florid.* Solus à con-

dito ævo, quantum hominum memoria extat, inexuperabili imperio orbis auctus fortuna sua major fuit: successit iue ejus amplissimos & provocavit ut strenuus, & æquiparavit ut meritis, & superavit ut melior: solusque sine æmulo clarus. adeo ut nemo ejus audeat vel sperare virtutem, vel optare fortunam. Qui locupletem insuper talem habent *Demosthenem* *epist.* 1. de concordia: *Si quis Alexandrum eo fortunatum putat, quod ei prospere successerunt omnia: is illud reputet, eum agendo & laborando, & audendo, non desidendo fuisse fortunatum.* Invidenda laus *Syllæ* apud *Sallust.* *Jug.* 95. *felicitissimo omnium ante ci vilem victoriam, numquam se per industria fortunæ fuit.* *Freinsb.*

Solus omnium] Immo apud *Vellej.* 2, 35. *Cato semper fortunam in sua potestate habuit.* Sed longe diverso modo. *Alexandro* solebat evenire, quod malebat; *Cato* malebat quod evenerat. *Freinsbemi.*

37 *Quam ut unus subire eam possit.*] De imperio *Rom.* *Tiberius* apud *Ta-*

posset. Itaque nomen quoque ejus & fama rerum in totum propemodum orbem, reges ac regna diffudit; clarissimique sunt habiti, qui etiam minimæ parti tantæ fortunæ adhæserunt.

cit. 1, 11. *Solam Augusti mentem tantæ molis capaceam, &c. Quam difficile sit imperatorem in locum boni principis legere, ostendit dignus notatu locus in Vopisci Aureliano cap. 40.*

Minima parti] Plutarch. de fort. Alex. 2, 12. *Demetrius, cui Alexan-*

drea potentia parvam Fortuna portunculam contulerat, passus est se Carabatem (Iovem Elicium reddit Turneb. ad- vers. 9, 9.) tanquam deum qui in terras descendisset appellari, &c. Vide eundem in Demetrio cap. 20.

C A P. VI.

De successore Alexandri inter Magnates consultatio, & varia sententia.

- I** **C**ÆTERTVM Babylone (inde enim divertit oratio) corporis ejus Custodes, in regiam principes amicorum, ducesque copiarum advocare. sequuta est militum turba, cupientium
 2 scire, in quem Alexandri fortuna esset transfutura. Multi duces frequentia militum exclusi regiam intrare non poterant; quum præco *exceptis, qui nominatim citarentur, adire prohibuit. sed precarium spernebatur imperium.*
 3 Ac primum ejulatus ingens, ploratusque renovatus est: deinde futuri expectatio inhibitis lachrimis silentium fecit. Tunc Perdicca regia sella in conspectum

I **C**æterum] His quæ postea narrantur, ingens haud dubie lumen accenderent decem libri quos de rebus post Alexandrum gestis Arrianus, aut quatuor quos Dexippus conscripsit. Iuvant sic quoque nonnihil à Photio inde excerpta; quem vide Cod. **xxci.** & **xcii.** *Freinsh.*

4 *Regia sella in conspectum vulgi data,*] Eumenem etiam à morte Alexandri aureum solum cum sceptro, corona & armis regis in tribunali collocasse, ubi sub exortum dici daces con-

fessu juxta sellam habito mandata quasi regis acceperint, refert Diodorus lib. 18. 1. & Cornel. Nepos in Eumene. Idem Ptolemæum suasisse, author inf. h. lib. notat. Hæc externa imperii simulacra ad movendum populum, & autoritatem conciliandam non exiguum habent momentum. Horatius lib. 1. sat. 6. de populo:

Qui stupet in titulis & imaginibus.

Hac de re cum Deo plura ad Cornelium Nepotem. *Loccen.*

Diadema

Etum vulgi data, in qua diadema vestisque Alexandri cum armis erant; annulum sibi pridie traditum à rege in eadem sede posuit, quorum adpectu rursus obortæ omnibus lachrimæ, integravere luctum. Et Perdicca, 5 ego quidem, inquit, annulum, quo ille regni atque imperii vires obfignare erat solitus, traditum ab ipso mihi, reddo vobis. Caterum quamquam nulla clades haic, qua adfecti sumus, 6 par ab iratis diis excogitari potest; tamen magnitudinem rerum, quas egit, intuentibus credere licet, tantum virum deos adcommodasse rebus humanis, quarum sorte completa, cito repeterent eum suæ stirpi. Proinde quoniam nihil aliud ex eo 7 supereft, quam quod semper ab immortalitate subducitur, corpori nominique quam primum iusta solvamus; haud obliti, in qua urbe, inter quos simus, quali rege ac præside spoliati. Tractandum est commilitones, cogitandumque, ut victoriam 8 partam inter hos, de quibus parta est, obtinere possimus. Capite opus est. hoc ne uno an pluribus, in vestra potestate est. Illud scire debetis, militarem sine duce turbam corpus esse sine spiritu.

Diadema] Quod primus Macedonum usurpavit, si verus Iustin. 12, 3. Postea duces quoque ejus, sumpto regio nomine, usurparunt. de qua re Plutarch. in Demetrio cap. 20. *Freinsh.*

6 *Adcommodasse rebus humanis,*] Quemadmodum vates de Catone:

Tertius è cælo cecidit Cato. — Et de I. Cæsare Pelignus olor. Ovid. *Metamorph.* 15, 816.

Hic sua complevit, pro quo Cytherea laboras,

Tempora, perfectis quos terris debuit annis,

Vt decus accedat cælo, templisque colatur. Raderus.

Eodem tendit illud Virgillii de Marcello, *Æn.* 6, 869.

Ostendent terris hunc tantum fata. — & usitata acclamatio.

Serus in cælum rede.us. — Horat. *Carm.* 1. 2. *Freinsh.*

7 *Ab immortalitate subducitur,*] Fa-

teor me non intelligere hoc ænigma: nisi quod de corpore capiendum autumo. eum sensum rectius efficias ita, quod semper immortalitati subducitur, quia nempe mors & sepulchrum istud sibi vendicat. Sciebant enim, eos quæ pro diis tum colebantur, fuisse mortuos. *Idem.*

8 *Vt victoriam partam inter hos, de quibus parta est, obtinere possimus.*] Non satis est vicisse, nisi & partam victoriam retinere scias. Quin ex mente Claudiani:

— *Plus est servasse repertum,*

Quam qua sisse novum. Loccen.

Corpus esse sine spiritu.] Maximus *serm.* 9. *Epaminondas cum magnum & pulchrum videret exercitum sine duce, Quanta, inquit, bellua! caput nullum habet.* Vide *Polit.* *Lipfii* 5, 14. Scitum illud sive Demadis, sive Leosthenis dictum. nam utrique tribuit *Plutarch.* in *apophth.* cap. 42. & de *fort. Alex.* 2, 9.

9 spiritu. *Sextus mensis est, ex quo Roxane prægnans est; optamus ut marem enitatur: ejus regnum diis adprobantibus futurum, quando adoleverit. interim à quibus regi velitis destinare.* Hæc Perdicca. Tum Nearchus, Alexandri modo sanguinem, ac stirpem regia majestati convenire neminem
 10 ait posse mirari. Caterum expectari nondum ortum regem,
 11 & qui jam sit præteriri, nec animis Macedonum convenire, nec tempori rerum. Esse è Barsine filium regis, huic diadema
 12 dandum. Nulli placebat oratio. itaque suo more hastis scuta quatientes obstrepere perseverabant. Jamque prope seditionem pervenerant; Nearchus pervicacius tuente sententiam. Tum Ptolemæus, digna prorsus
 13 est soboles, inquit, quæ Macedonum imperet genti Roxanes vel Barsina filius; cujus nomen quoque Europam dicere pige-
 14 bit, majore ex parte captivi. Cur Persas vicerimus, ut stirpi eorum serviamus? quod justis illi reges Darius & Xerxes tot
 millium

de hoc Macedonum exercitu, similem esse Cyclopi excacato.

9 *Roxane prægnans est;*] Consentit his Plut. cap. 130. Justin. 12, 15. Quæ mox peperit filium. cujus nomen quærit Lambinus ad Probi Eumenem, nota 108. putatque, ex Probi Phocione conjici posse, Philippum fuisse appellatum, Trego autem Herculem nominari: At Herculem Justin. 11, 10. ex Barsine filium Alexandri facit. quod agnoscit ipse Lambin. ex Diod. 20, 20. ad illum Probi locum in Phocione, nota 42. ubi verba auctoris: *causam apud Philippum regem verbo, te ipsa quidem apud Polyperi hontem jussus est dicere, inavult acciperé de Philippo Alexandri, ut ei videatur, filio, quam de Atidæo Philippo Alexandri fratre: ad quem tamen non dubie pertinet. Verum autem nomen filio Roxanes fuit Alexander. quod certum est ex Pausaniæ Atticis & Bæoticis, item Dexippo apud Photium & Eusebium. Adde Porphyrium mox ad 10, 6. Diod. 19, 115. Freinsbæmius.*

A quibus regi velitis destinare.] Infantibus enim & pueris regibus tutores & curatores dantur etiam invitis. quod plurius IC. auctoritatibus multisque ex antiquitate exemplis prolixè ostendit Tiraquellus de jure primogenitorum 40, 207. &c.

11 *E Barsine filium regis;*] Is Hercules dictus. Justin. 12, 15. quem postea Cassander occidi jussit. Justin. 15, 2. Diodot. 25, 28. Pausan. in Bæoticis. Corrigitur in ejus mulieris nomine Porphyrius apud Euseb. in regno Macedonico: Κατέλιπε ὁ Ἀλέξανδρος τὴν παῖδα, Ἡρακλῆα τε καὶ Μαργίνης τὴν Φαρναδάξου, Ἀλέξανδρον τε καὶ Πρωξάνης τὴν Ὀξυάξου τὴν Βάκτρων βασιλέως. scribe καὶ Βαρσίνης. quam hic Pharnabazi filiam facit, Plut. c. 36. & Eumene c. 2. Artabazi, Artian. 7, 1. Darii regis. Sed in nomine consentiunt. Freinsb.

14 *Cur Persas vicerimus*] Acutius foret omittere particulam interrogantem; aut si tenere malis, rescribere vicimus.

millium agminibus, tantisque classibus nequidquam petiverunt. Mea sententia hæc est, ut sede Alexandri in regia posita, qui 15 consiliis ejus adhibebantur, coëant, quoties in commune consulto opus fuerit: eoque, quod major pars eorum decreverit, stetur. duces, præfectique copiarum his pareant. Ptolemæo 16 quidam, potiores Perdiccæ adsentiebantur. Tum Ariston orsus est dicere, Alexandrum consultum, cui relinqueret regnum, voluisse optimum deligi. judicatum autem ab ipso optimum Perdiccam, cui annulum tradidisset. Neque enim unum eum adsedisse morienti; sed circumferen- 17 tem oculos, ex turba amicorum delegisse cui traderet. Placere igitur summam imperii ad Perdiccam deferri. Nec dubita- 18 vère, quin vera censeret. itaque universi procedere in medium, Perdiccam, & regis annulum tollere jubebant. Hærebat inter cupiditatem pudoremque, & quo modestius, quod exspectabat, adpeteret, pervicacius oblaturus esse credebat. Itaque contatus, diuque, quid ageret in- 19 certus; ad ultimum tamen recessit, & post eos, qui federant proximi, constitit. At Meleager unus è du- 20 cibus confirmato animo, quem Perdiccæ contatio crexerat, nec dissuaserint, inquit, ut Alexandri fortuna, tantique regni fastigium in istos humeros ruat; homines certe non ferent.

15 *Sede Alexandri in regia posita,*] Si noster ex fide hæc narrat, hinc strategema suum desumpsit Eumenes, cujus hominem prudentissimum, ipsum architectum fuisse libens credebam: ut nempe ab Argyraspidibus receptus, cum satis sciret haud in longum dicto audientes sibi habiturum, nisi arte exprimeret obsequium, quod auctoritate non poterat, in castis suis aureum solum cum diademate & sceptro, armisque quibus Alexander solebat uti, collocari juberet; juxta quod de communibus rebus consilia capientes, non ab Eumene, sed Alexandro regi sibi viderentur. Vide Diodor. 18, 60. Probum & Plutarch. in Eumene cap. 23. & Polyænum 4, 8. *Freinsh.*

18 *Pervicacius oblaturus*] Tacit. 1, 3. Augustus nepotes suos principes juveniturus appellari, destinare consules, specie recusantis flagrantissime cupiverat. Eodem etiam libro Tiberii dissimulata cupiditas traditur. Ibidem 3, 35. Blæsus procos. Africæ nominatus respondit specie recusantis, &c.

20 *Homines certe non ferent.*] Suspectum hoc mihi: neque dum istud plane probò. *in istius humeros ruat hominibus: certe non ferent.* Acidalius. Ego nihil mutandum arbitror, nec eneivandam vim violentissimi sensus; Perdiccam regnare prohibeant dii, & prohibebunt ut auguror. quidquid autem illis laudem decretum sit, id certo mihi constat, homines non passuros.

ferent. Nihil dico de nobilioribus quam hic est, sed de viris
 21 tantum; quibus invitis nihil perpeti necesse est. Nec vero in-
 terest, Roxanes filium, quandoque genitus erit, an Perdiccam
 regem habeatis; quum iste sub tutela specie regnum occupatu-
 rus sit. Itaque nemo ei rex placet, nisi qui nondum natus est:
 & in tanta omnium festinatione, non iusta modo, sed etiam
 necessaria, exactos menses solus expectat, & jam divinat
 22 marem esse conceptum: quem vos dubitatis paratum esse vel
 relinquit, id solum ex iis, qua imperasset, non faciendum esse
 23 censerem. Quin igitur ad diripiendos thesauros discurritis?
 24 harum enim opum regiarum utique populus est heres. Hæc
 eloquutus per medios armatos erupit, & qui abeunti
 viam dederant, ipsum ad pronunçiatam prædam se-
 quebantur.

CAP.

nec jam loquor de nobilioribus quam Perdicca est, quorum quidem maxime refert obviam iri conatibus hominis, sed omnino de aliis cujuscunque conditionis Alexandri commilitonibus: modo viri sint, animosque mares habeant. Ego quidem meique similes, qui servicio mortem anteponimus, compertum habemus, viros fortes nihil invitos perpeti, nec posse cogi, ut quod nolint faciant. Hic illorum verborum sensus est haud dubius. *Freinsh.*

De nobilioribus] Quorum ut dixi maxime interest, vilioribus non subji-
 ci. Tendunt eo verba Augusti apud
 Sen. de clementia 1, 9, ad Cinnam;

*Cedo, si spes tuas solus impedio. Paulus-
 ne, & Fabius Maximus, & Cossi, &
 Servilii ferent, tantumque agmen nobi-
 lium, non inania nomina preferentium,
 sed eorum qui imaginibus suis decori
 sunt? Sed quinam amicorum Alexan-
 dri nobiliores Perdicca? erat enim
 stirpe regia genitus, ut patet ex 10, 7.
 Sed Leonnatus ibidem itidem; & for-
 te proximiori gradu Alexandrum hic
 contigerit. Atridæus autem Alexan-
 dri frater erat, Ptolemæus credeba-
 tur. Quin & Neoptolemus Alexandri
 avunculus adhuc supererat, de quo
 Arrian. sine lib. 2. cujus nullam à Cur-
 tio mentionem fieri miror. Idem.*

C A P. VII.

Aridaus, Philippo genitus, Meleagro promovente, à quibusdam Rex salutatur. Vnde civilis belli semina.

AMQUE armatorum circa Meleagrum fre-
quens globus erat, in seditionem ac discor-
diam versa concione; quum quidam plerif-
que Macedonum ignotus ex infima plebe,
*Quid opus est, inquit, armis, civilique bello habentibus regem,
quem queritis? Aridaus Philippo genitus, Alexandri paulo ante
regis frater, sacrorum, carimoniarumque consors modo, nunc
solus heres, prateritur à vobis. Quo merito suo? quidve fecit,
cur etiam gentium communi jure fraudetur? Si Alexandro si-
mitem queritis, nunquam reperietis; si proximum, hic solus
est. His auditis concio primo silentium velut jussa ha-
buit: conclamant deinde pariter Aridaum vocandum esse,
mortemque meritos, qui concionem sine eo habuissent. Tum
Pithon plenus lachrimarum orditur dicere. Nunc vel
maxime miserabilem esse Alexandrum, qui tam bonorum ci-
vium militumque fructu, & presentia fraudatus esset. Nomen
enim memoriamque regis sui tantum intuentes, ad cetera ca-
ligare*

² *Aridaus Philippo genitus,]* Ex Phi-
linpa Larissæ: quam Ptole-
mæus apud Athenæum 13, 5. saltatri-
cem fuisse refert; at Justin. 13, 2 13, 3.
Larissæum scortum. *Popma.* Adde Plu-
tarch. cap. 130.

Nunc solus heres,] Nam Barsines fi-
lius Hercules, velut captivæ, negli-
gebatur. *Raderus.* Non modo velut
captivæ, nam & Roxane captiva fuit,
sup. 8, 5. & 10, 3. sed quia Barsinen
justæ uxoris locum non habuerat. Porro
militis istius, quisquis ille fuit, sen-
tentia velut datâ opera contradicit
Themistius orat. 12. *Alexandro apud
Babylonem defunctâ, Macedones suc-
cessorem nullum idoneum repererunt: sed
Ptylemao Lagi filio Aridaum stolidum*

*pratulerunt, tanquam pecunias, mortui
fratris loco, superstiti persolverent, non
imperium conferrent, cujus hæres ille
unicus est, qui illud conservare ac tueri
noverit. Quæ sequuntur in Curtio:
prateritur à vobis, in memoriam revo-
cant ista Taciti 3. 18. Mibi quanto plura
recentium, seu veterum revolvo, tanta
magis luctubria mortalium cunctis in ne-
gotiis obversantur. quippe fama, spe; ve-
neratione potius omnes destinabatur im-
perio, quam quem futurum principem
fortuna in occulto tenebat. Etiam pro-
videntiæ id tribuit Sen. de benef. 4, 31.
Interdum solemus dicere: Quid sibi vo-
luit providentiæ, quæ Aridaum regno im-
posuit? Illi putas hoc datum? patri ejus
datum est, & fratri. Freinsh.*

22 §

§ Imperia

5 *ligare eos.* * Haud ambigue in juvenem, cui regnum destinabatur, impensa probra; quæ magis ipsi odium, quam Aridæo contemptum adtulerunt: quippe dum
6 miserentur, etiam favere ceperunt. Igitur non alium se quam eum, qui ad hanc spem genitus esset, regnare passuros pertinaci adclamatione declarant, vocarique Aridæum
7 jubent. Quem Meleager infestus invisusque Perdiccæ strenue perducit in regiam; & milites Philippum consa-
8 lutatum, regem adpellant. Cæterum hæc vulgi erat vox; principum alia sententia. E quibus Pithon consilium Perdiccæ exsequi cepit, tutoresque destinat filio ex Roxane futuro, Perdiccam, & Leonnatum stirpe regia
9 genitos. Adjecit, ut in Europa Craterus & Antipater res administrarent. Tum jusjurandum à singulis exactum
10 futuros in potestate regis geniti Alexandro. Meleager haud injuria metu supplicii territus, cum suis secesserat. Rursus Philippum trahens secum inrupit regiam, clamitans suffragari reipubl. de novo rege paulo ante concepto, robur atatis experirentur; modo stirpem Philippi, & filium, ac fratrem

5 *Impensa probra;*] Malim impensa, hoc est, intenta. Quæ Pithon oblique jecerat, eo tendebat, ut Aridæum probris & contumeliis exagitaret, invisumque popularibus redderet. verum id contra evenit. Signum defectus, quod hic notarant, quæ * magis ipsi, sustuli: nihil enim deest. Idem.

Dum miserentur,] Solet hoc fieri, & plerumque perperam. Est enim etiam misericordia affectus, ut reliqui, cæcus & improvidus, & in deteriora ferri pronus, quoties ratione non regitur. Vide Sen. de Clement. 2, 4. Ergo & in sacris interdicitur Deuter. 10, 13. & 21. Favorem autem ex commiseratione nasci solere certum est. Quo intuitu sic emendandum putabam in Tacit. 14, 58. *magni nominis miseratione reperturum bonos, &c.* Interim Iustin. 37, 2. & ibi citatos vide. Idem.

10 *Suffragari reip.*] Locus sane dif-

ficilis: quem sic restituere conatus Acidalius: *Suffragari reip. de novo rege paulo ante recepto robur atatis: experirentur modo stirpem Philippi, & filium ac fratrem regum duorum: sibi met ipsis potissimum crederent.* quod quidem in textum recepit Raderus. Freinshemius præfert Sebittii conjecturam. *Suffragari* (sic enim habent impressi quidam) *reip. de novo rege paulo ante concepto, robur atatis experirentur: modo st. Ph. e. f. a. fr. r. d. sibi met (semet voluit scribere) ipsis potiorum crederent.* Rectius enim utique robur atatis opponitur regi paulo ante concepto (Roxanes uterum intelligit) quam verbo *suffragari* jungitur. ultima autem invidiæ plena sunt in tutores pueri regis, si tamen puer nasceretur, jacta: quos & mox arguit affectasse nihil ad ipsos pertinens regnum, & supra 10, 6. *sub tutela specie regnum occupaturos esse.*

fratrem regum duorum sibimetipsis potissimum crederent. Nullum profundum mare, nullum vastum fretum & 11 procellosum tantos ciet fluctus; quantos multitudo motus habet. utique si nova & brevi duratura libertate luxuriat. Pauci Perdicæ modo electo; plures Phi- 12 lippo quam speraverat, imperium dabant. Nec velle, nec nolle, quidquam diu poterant; pœnitebatque modo consilii, modo pœnitentiæ ipsius. Ad ultimum tamen instirpem regiam inclinavere studiis. Cesserat 13 ex concione Aridæus principum auctoritate conterritus, & abeunte illo cōticuerat magis, quam languerat militaris favor. Itaque revocatus vestem fratris, eam ipsam, quæ in sella posita fuerat, induitur. Et 14 Meleager thorace sumpto capit arma, novique regis satelles sequitur. Phalanx hastis clypeos quatiens ex-
pleturam

12 *Quam speraverat,] Quem speraverant* legendum contendit Acidalius. Cujus sententiam, ut solet, in textum recepit Raderus.

Pœnitebat pœnitentiæ] Salvianus lib. 5. hac fere loquendi forma de peccatis pœnitentibus: *Quomodo igitur tales istos pœnitentiam se egisse non pœnitent? Qui fortean respexerit ista Tertulliani de pœnitentiâ cap. 5. Ita, qui per delictorum pœnitentiâ instituerat Domino satisficere, diabolo per aliam pœnitentiâ pœnitentiâ satisficiat.* Scilicet hæc non est *μετάνοια ἢ ἀπέσπυμένη* ☉ Apostoli 2 ad Corint. 7, 10. qua non fruuntur, nisi quos erratis cognitis, secundum præscripta Domini dolor mororque & pudor intraverit. Ceterum rebus adversis ita fieri, ut nulli consilio acquiescant homines, pulchre ostendit Viridungus ad Tacitū Agric. 38, 2. *eligere lacebras, ac statim relinquere.* Freinsh.

14 *Novi ut regis satelles]* Mss. delectant conjunctionem, cum sequenti verbo, *minabatur.* probe. Sed si cui vincta potior, tamen hoc de ipso Meleagro capio, eoque jungendum puto

sequenti verbo; *novique regis satelles sequitur. Phalanx, &c. imperii vires remansuras esse.* Quamquam Modius, Acidalio probante; *satelles. Sequitur phalanx, &c.* Sed ut dixi *satelles* hic intelligitur Meleager. nec enim *turbam satellitum*, cujus postea mentio, habuit, priusquam plurimum consensus rex esset declaratus. Itaque vulgatis ante Modium assentior, nisi quod cum illo *τὸ* gaudebant eliminem. *Idem.*

Hastis clypeos quatiens] Morenem sæpe expressit Ammianus, quæ loca observavit doctissimus Lindenbrogius ad auctorem istum 14, 8. *Hastisque feriens scuta; qui habitus iram pugnantium concitat.* ubi alii quoque scriptores citantur. Quibus adde Polyb. 15, 12. *Romani more patrio clamorem tollunt, & gladiis ad scuta concrepant.* Fit autem hoc nimium ad terrorem adversariis incutiendum, ut indicat ex Polybio Livius 28, 29. *Ex preparato simul omnium rerum terror oculis auribus, ne est offusus. Exercitus qui corona concionem incurdederat, gladiis ad scuta concrepit &c.* Quasi pœter & venatoribus elephantorum observati scribitur

pleturam se sanguine illorum, qui adfectaverant nihil ad ipsos
 15 pertinens regnum, minabatur. in eadem domo familiaque
 imperii vires remansuras esse gaudebant; hereditarium im-
 perium stirpem regiam vindicaturam, adsuetos se nomen ipsum
 colere, venerarique, nec quemquam id capere, nisi genitum ut re-
 16 gnaret. Igitur Perdicca territus, conclave in quo Alexandri
 corpus jacebat, adservari jubet. Sexcenti cum ipso erant,
 spectatæ virtutis: Ptolemæus quoque se adjunxerat ei,
 17 puerorumque regiæ cohors. Cæterum haud difficulter
 à tot millibus armatorum claustra perfracta sunt. Et
 rex quoque iruperat stipatus satellitum turba, quo-
 18 rum princeps erat Meleager. Iratusque Perdicca hos,
 qui Alexandri corpus tueri vellent, sevocat; sed qui inru-
 perant, eminus tela in ipsum jaciebant. multisque
 vulneratis, tandem seniores demptis galeis, quo faci-
 lius nosci possent, precari, qui cum Perdicca erant,
 cepere, ut abstinerent bello, regique & pluribus cederent.
 19 Primus Perdicca arma deposuit; ceterique idem fece-
 re. Meleagro deinde suadente ne à corpore Alexandri
 disce-

bit Ælian. hist. anim. 8, 10. Eodem-
 que opere 16. 25. tradit. Perfas: ne stre-
 pitum ejusmodi pavescerent, equos
 suos adsuétude condocescisse; quod
 si fecissent Scythæ fratres, equos eorum
 tertere non potuissent Ajax, & pede-
 stre certamen inire coactos vincere.
 apud Philostratum in Heroicis. Idem.

15 Imperii vires] Vices malim cum
 Acidalio & Freinshemio.

16 Conclave adservari] Mss. observa-
 ri. unde Palmerius obserari. quod ver-
 bum hic optime convenire judicat
 Freinshemius. & firmatur è seq. versu
 claustra perfracta sunt. Et sane facilis
 est verborum illorum permutatio.

Ptolemæus quoque] Eundem etiam
 Pausanias in Articijs affirmat, Alexan-
 dro mortuo, iis qui ad Aridaeum Philip-
 pi F. regnum universum deferebant, re-
 stituisse, regnumque in plures dividendi
 auctorem in primis extitisse.

18 Demptis galeis,] Quod & fecit
 Craterus, in prælio quo occisus est.
 Arrianus apud Photium. Item Sacro-
 vir apud Tacitum, 3, 41.

Qui cum Perdicca erant,] In Græ-
 co auctore, unde hæc transtulit Curtius,
 videtur fuisse, τῶς περὶ Περδικκῶν,
 ut ex toto negotio hic prodiret sensus:
 precari Perdiccam capere, ut abstineret
 bello, regique & pluribus cederet. Prior
 Perdicca cum suis arma deposuit, regique
 idem fecere. Freinsch.

19 Ne à corpore] Raderus, nescio
 quo auctore, negationem expulit:
 voluitque Meleagrum suavisse Perdic-
 cæ ut discederent à corpore Alexandri,
 quos nimirum facilius circumvenirentur,
 quos defuncti regis reverentia hæ-
 tænus texisset. Sed certe præstat ille
 sensus, ne discederent: Sic enim puta-
 bant, se certo loco, velut carceri in-
 cludi, ubi, quando inimicis libuisset,
 injuria

discederent; infidiis locum quæri rati, diversa regiæ parte ad Euphraten fugam intendunt. Equitatus, qui 20 ex nobilissimis juvenum constabat, Perdiccam & Leonnatum frequens sequebatur; placebatque *excedere urbe, & tendere in campos*. Sed Perdicca, ne pedites 21 quidem sequuturos ipsum desperabat: itaque ne abducendo equites abruptisse à cætero exercitu videretur: in urbe subit.

injuriam opportuni forent. Nam de reverentia defuncti regis supervacuum est dicere, quum jam effracta claustra, commissam pugnam, illata vicissim acceptaque vulnera legeris. Deinde credibile magis est, ne à corpore discederent suasisse, ut scilicet tanquam honoris causa defuncto hærent, ut apud

Tacit. 3, 5. nam locum ejusdem 1, 7. huc non trahendum, in notis ad locum istum defendi. *Idem.*

20 *In campos.*] Alii *in campos*. *Et Perd.* Vnde Freinsheimius, *in campo: sed, &c.*

21 *Abruptisse*] Forte *abruptisse se.*

CAP. VIII.

Primarii duces Meleagri artibus occurrunt. Aridæus autem, pacis studiosus, tumultum componere media quadam ratione conatur.

At Meleager regem monere non destitit, *jus imperii Perdicca morte sancendum esse: ni occupetur impotens animus, res novaturum. Meminisse eum quid de rege meruisset, neminem autem ei satis fidum esse, quem metuat.* Rex patiebatur magis, quam 2 adfen-

1 **M**eminisse eum] Perdiccam, falsus est qui hoc eum ad Aridæum refert. sequentia satis id evincunt.

Neminem autem ei satis fidum esse quem metuat.] Curtius lib. v. *Nemo fideliter diligit, quem fastidit.* P. Syrus: *Amor misceri cum timore non potest.* Idem Macrobi. 1. Saturn. xi. *Loccenius.*

2 *Patiebatur magis, quam adfentibatur.*] Non tam consilio, quam ignavia, & imbecillitate animi. ut in ipsum quoque jure expetatur Vitellianum elo-

gium, non jam imperator, sed tantum belli causa erat. Tacit. H. 3, 70. Quantum diversus ab eo frater? qui mori mavult quam precario rex esse, sup. 9, 2. Interdum tamen acres etiam principes multa præter animi sui sententiam pati coguntur. quomodo Tacit. 1, 10. prædit, Augustum multa Antonio, dum interfectores patri ulcisceretur, multa Lepido concessisse. Freinsheim. Vnde Meleager silentium pro imperio habuit. Cicero lib. xi. F. ep. 7. *Voluntas senatus pro auctoritate haberi debet: quum auctoritas impeditur metu.* Ne tamen silentium

adsentiebatur. Itaque Meleager silentium pro imperio habuit, misitque regis nomine, qui Perdiccam accerferent. iisdem mandatum, *ut occiderent, si venire dubitaret.* Perdicca nunciato satellitum adventu, sexdecim omnino pueris regis cohortis comitatus in limine domus suæ constitit; castigatosque & *Meleagri mancipia* idemdem adpellans, sic animi vultusque constantia terruit, ut vix mentis compotes fugerent.

4 Perdicca pueros equos iussit *conscendere*; & cum paucis amicorum ad Leonnatum pervenit; jam firmiore præ-

5 sidio vim propulsaturus, si quis inferret. Postero die indigna res Macedonibus videbatur, Perdiccam ad mortis periculum adductum; & Meleagri temeritatem

6 armis ultum ire decreverant. atque ille seditione provisa, quum regem adisset, interrogare eum cepit, *an*

Perdic-

silentium speciem consensus habeat, & sub eo velo prava admittantur, præstat animi sententiam diserte promere, quam per calliditatem, metum aut ignaviam occultare. vid. Sueton. in Claud. cap. 29. quandoque tamen ea tempora incidunt, ut quæ nec probari debent, nec mutari possunt, tamen pati cogaris: ut Tullius de Planco notat lib. x. ep. 111. *Loccen.*

Silentium pro imperio habuit,] Vulgo *qui tacet consentire videtur.* utique si posset contradicere. Imbecillis autem stulteque verecundi silentii nonnulla exempla, interque ea, hoc ipsum Aridæi, refert Gruterus ad ista Liv. 42, 1. 8. *silentium nimis aut modestum, aut timidum.*

3 *Animi vultusque constantia terruit,*] Non dissimile exemplum est apud Sicul. 19. 51. de Olympiade, ad quam interficiendam cum Cassander ducentos satellites misisset, omnes ejus conspectu & majestate territi refugerunt. Iam de Mario Vellejus 2, 19. ad quem interficiendum missus cum gladio servus publicus, natione Germanus, qui forte (ab) imperatore eo bel-

lo Cimbrico captus erat, ut agnovit Marium, magno ejulatu exprimentî indignationem casus tanti viri, abjecto gladio, profugit è carcere. Scripsere de eodem Mario Val. Max. 2, 10. Plut. in ejus vita c. 65. & Appian. de bell. civilibus. *Rad.* Adde Justin. 32, 1. de Philippoemene: de Pyrrho, Plutarch. in vita cap. 72. de Dario, eundem in Artaxerxe cap. 47.

6 *Seditione provisa,*] Aldini exemplaris lectionem hic sequimur, cui & Mss. favent. at illa vulgaris aliis, Acidalioque maxime displicet. omnia igitur mutarunt, voluntque regem à militibus interrogatum, non à Meleagro. quod quidem ipsis plane absurdum videtur. Ergo ut suam sententiam tuerantur, illud *provisa* mutarunt in *professa*, aliaque fecere, quæ nunc non exequor. Tactum ajo recte scribi: *Atque ille seditione provisa, cum regem adisset, interrogare eum cepit, an Perdiccam comprehendi ipse jussisset? Ille Meleagri instinctu se jussisse respondit.* Totum negotium sic se habuerit. Leonnatus cum equitibus in campos se receperat: at Perdicca, sperans pedites quoque

Perdiccam comprehendi ipse jussisset. ille Meleagri instinctu se jussisse respondit. Cæterum non debere tumultuari eos; Perdiccam enim vivere. Igitur concione dimissa Meleager equitum maxime defectione perterritus, inopsque consilii (quippe in ipsum periculum reciderat, quod inimico paulo ante intenderat) triduum fere consumpsit incerta consiliavolvendo. Et pristina quidem regiae species manebat. nam & legati gentium regem adibant: & copiarum duces aderant: & vestibulum satellites armatique compleverant. Sed ingens sua sponte mœstitia ultimæ desperationis index erat: suspectique invicem non adire propius; non conloqui audebant, secretas cogitationes intra se quoque volventes, & ex comparatione regis novi, desiderium excitabatur amissi. Vbi ille esset, cujus imperium, cujus auspiciis sequuti erant, requirebant. destitutos se inter injestas indomitasque gentes, expeturas tot cladum suarum pœnas, quandocumque oblata esset occasio. His cogitationibus animos exedebant, quum annunciatur equites,

quoque se pellecurum, in urbe substitit. ubi Meleagri insidiis petitus, ad Leonnatum & equites se recipit. Interim percebuerat rumor, Perdiccam jussu Meleagri interemptum esse. Macedones igitur, pedites inquam, indignè ferentes viti tam clari gravem casum, ut est vulgus mutabile subitiis, conceptum paulo ante odium in commiserationem viti vertit, & præ se fert velle necem ejus ulcisci. Eam rem in suam perniciem erupturam prævidens Meleager, adit regem, & militibus coram interrogat, an Perdiccam comprehendi ipse jussisset? sperans, confidente rege, omnem invidiam, omneque periculum posse declinari. Quo fete sine Tiberius apud Tacit. 1, 8. quærit ex Messala, num se mandante eam sententiam dixisset? ad invidiam, inquam, appetitæ dominationis evitandam, si ejus sententiæ alium auctorem,

ipso confidente, posset ostendere. Freinshemius.

9 *Intra se quoque volventes;*] Vel quisque volventes, vel quoque (id est, unoquoque) volvente legendum putat Acidalius.

Ex comparatione regis novi,] Sic apud Suetonium Calig. 6. *auxit gloriam desideriumque defuncti* (Germanici) *ciam atrocitas insequentium temporum.* Platach. extremo Artaxerxe: *Clemens habitus est & popularium amans, præcipue ob filium Ochum, qui sevitia & atrocitate omnes superavit.* Plura forte aliquando ad ista Tac. 14, 51. de Burro: *civitati grande desiderium ejus mansit, per memoriam virtutis, & successorum alterius segenem innocentiam,* (quod apprimè quadrat in Aridæum) *alterius flagrantissima flagitia & adulteria.* Freinsh.

- tes, qui sub Perdicca essent, occupatis circa Babylonem campis,
 12 frumentum, quod in urbem invehebatur, retinuisse. Itaque in-
 opia primum, deinde fames esse cepit; & qui in urbe
 erant, aut reconciliandam gratiam cum Perdicca; aut armis
 13 certandum esse censebant. Fortè ita acciderat, ut qui in
 agris erant, populationem villarum vicorumque veriti,
 confugerent in urbem: oppidani, quum ipsos alimenta
 deficerent, urbe excederent: & utrique generi tutior
 14 aliena sedes, quam sua videretur. Quorum consternationem
 Macedones veriti, in regiam coeunt; quæque ipsorum sententia esset, exponunt. Placebat autem
 legatos ad equites mitti de finienda discordia, armisque
 15 ponendis. Igitur à rege legatur Pafas Theffalus, &
 Amiffas Megalopolitanus, & Perilaus: qui quum
 mandata regis edidissent; non aliter posituros arma equi-
 tes, quam si rex discordiæ auctores dedidisset, tulere respon-
 16 sum. His renunciatis sua sponte milites arma capiunt;
 quorum tumultu è regia Philippus exëitus, Nihil, in-
 quit, seditione est opus. nam inter se certantium præmia,
 17 qui quieverint, occupabunt. Simul mementote rem esse cum
 civibus; quibus spem gratiæ cito abrumpere ad bellum civile
 18 properantium est. Altera legatione an mitigari possint, expe-
 riamur: & credo nondum regis corpore sepulto, ad præstanda
 19 ei justa omnes esse coituros. Quod ad me adinet, reddere hoc
 imperium malo; quam exercere civium sanguine: & si nulla
 alia

12 Fames esse cæpit;] Tentat Acidalius, nec tamen probat, fames ex-cepit.

13 Tutor aliena sedes,] Non omnino dissimile, quod & miratur Tacit. 2, 17. 3. & idem H. 3, 85. 2. Scilicet omnia metuenti præsentia maxime displicent.

16 Nam inter se certantium præmia,] Sallust. lug. 79. ne max victos victoresque defessos alius aggrederetur, per inducias sponsonem faciunt.

17 Civibus; quibus spem gratiæ cito

abrumpere ad bellum civile properantium est.] Tacitus IV. Hist. Plerique interficiendos censebant, turbidos, insidios, sanguine ducum pollutos. Vicit ratio parcendi: ne sublata spe venia, pertinacia accenderentur. Loccen:

18 Altera legatione,] Castiodor. Var. 3. ep. 4. Impatiens sensus est, ad primam legationem protinus arma movere.

19 Reddere hoc imperium malo, quam exercere civium sanguine:] Si hoc ex animo prolatum, est exemplum mœdelli,

alia concordia spes est, oro, quæsoque eligite potiore. Obor- 20
tis deinde lachrimis diadema detrahit capiti; dextram,
qua id tenebat, protendens, ut *si quis se digniorem pro-*
fiteretur, acciperet. Ingentem spem indolis ante eum 21
diem fratris claritate suppressam, ea moderata excita-
vit oratio. itaque cuncti instare ceperunt, *ut qua agi-*
tasset, exsequi vellet. Eisdem rursus legat petitu- 22
ros, ut Meleagrum tertium ducem acciperent. Haud ægre id
impetratum est. nam & abducere Meleagrum Perdic-
ca à rege cupiebat; & unum duobus imparem futurum
esse censebat. Igitur Meleagro cum phalange obviam 23
egressus, Perdicca equitum turmas antecedens oc-
currit. Utrumque agmen mutua salutatione facta coit;
in perpetuum, ut arbitrabantur, concordia & pace
firmata.

CAP.

desti, fidi & quietis publicæ amantis
animi, malle nullum imperium, quam
cruentum. Pari nomine Xiphilius lau-
dat M. Salvium Othonem, quod ne-
gaverit se imperium vitamque tanti
facere, ut belli civilis ullam occasio-
nem daret. Tacitus 111. Hist. Apud sa-
pientes cassâ habentur, quæ neque dari
negæ accipi salva repub. possunt. Loccen.

21 *Fratris claritate suppressam,* Æci-
dalius mavult *suppressæ*: quod Freinshe-
mius probat, præsertim si & sequentia
leviter emendes; *Ingentem spem indolis,*
ante eum diem fr. cl suppressæ, in eo mo-
derata excitavit oratio. Si tamen pro
spem legas speriem, quæ sæpe se invi-
cem loco pellunt, quadrabit *suppres-*
sam.

CAP. IX.

Perdiccas Meleagrum & trecentos fere alios, qui eum sequenti fuerant, dolo opprimit.

I **S**ED jam fatis admovebantur Macedonum
2 genti bella civilia. Nam & infociabile est
regnum; & à pluribus expetebatur. Primum
ergo conlegere vires; deinde disperferunt:
& quum pluribus corpus, quam capiebat, onerassent;
cætera membra deficere ceperunt: quodque imperium
sub uno stare potuisset: dum à pluribus sustinetur, ruit.
Proinde

I **I**nfociabile est regnum; & à pluribus
expetebatur.] Ita Alexander Da-
rio pacem petenti responderet supra 4, 11.
ex Iustino 11, 12. *neque mundum posse
duobus sibi regi, neque orbem summa
duo regna salvo terrarum statu habere.*
Ita Ennius quoque apud Ciceronem
offic. 1, 8. *Nulla sancta societas nec fides
regni est.* Homerus Iliad. 2, 204.

*Ὅνκ ἀζαθὸν πολυκιστρωνίη, εἰς
κιστρωνίη ἔστω.*

Εἰς βασιλείῳ.

Vbi Scholiastes. Hanc causam esse vo-
luit (ut ex Aristotele annotavit Del-
rius) Musæus, cur aquila tres pullos
excludens duos nido deturbet, unum
educet. Seneca in Agamem. vers. 259.

*Nec regna socium ferre, nec tæda
sciunt.*

Lucan. 1, 93.

*Nulla fides regni sociis; omnisque po-
restas*

Impatiens consortis erit. —

Statius Theb. 1, 129.

— & summo dulcius unum

*Stare loco, sociisque comes discordia
regnis.*

Idem suprema docet apud Matth. 12,
25. Veritas: *Omne regnum in se divi-
sum desolabitur. Eleganter etiam Cy-
prianus; unquam regni societas aut cum
fide cæpit, aut sine cruore cæpit? (de-
scrit?)* Hinc illa Ciceronis in Cæsarum

invectio, quam primo de officiis legas.
Raderus. Inde apud Tacitum 13, 17.
Neroni Britannicum opprimenti pleri-
que ignoscebant, antiquas fratrum discor-
dias, & infociabile regnum existiman-
tes. Adde Lips. polit. 2, 2. Clapmar.
arcan. cap. 22. & latissime Tiraquel. de
jure primogen. 4, 13. & seqq. Nihil
minus sociorum patiens est quam torus
& regnum; & ille tamen societatis prin-
cipium, hoc complementum vel incre-
mentum est. *Loccen.*

Conlegere vires;] Mss. *Conlisere.*
quod possis explicare, primo inter se
depugnasse, & commississe communes
vires; mox dispersisse in regna plura.
Freinshemius.

*Quodque imperium sub uno stare po-
tuisset: dum à pluribus sustinetur, ruit.]*
Guil. Barclajus lib. 1. de reg. potestate
p. m. 226. Ferunt qui res Polonorum li-
teris mandarunt, postquam à primo ejus
gentis rege Lecho, & ejus posteritate,
centum & quinquaginta circiter annos
fuisse regnatum, deficiente tandem stir-
pe regia, summam gubernationis publica
ad Duodecim viros vulgo Vayvodas di-
ctos, fuisse delatam. *Qui licet initio
suscepta administrationis specimen ali-
quod egregium procurationis reip. edide-
rant, tamen brevi post muneris sui obli-
ti, cum ambitionis, tum res suas fami-
liares amplificandi studio, ita discordibus*
inter

Proinde jure meritoque populus Romanus salutem se 3
 principi suo debere proficitur, cui noctis, quam pene su-
 premam habuimus, novum sidus inluxit. Hujus her- 4
 cule, non solis ortus, lucem caliganti reddidit mun-
 do; quum sine suo capite discordia membra trepida-
 rent. Quot ille tum exstinxit faces? quot condidit gla- 5
 dios? quantam tempestatem subita serenitate discussit?

Non

inter se animis tempubl. vexabant, ut nisi Populus universus de republ. ad regnum revocanda conventum celeriter indixisset, misera omnium ordinum confusio, bellique civilis funesti exitus subsequuti fuissent. Id enim regno sape, quod alii vix ulli rei accidit, ut, quod imperium scilicet sub uno stare posset, dum a pluribus sustinetur, ruat. Loccen.

3 Proinde jure] Hic est locus, unde potissimum de Curtii nostri ævo conjectura capitur. De qua re cum diversæ doctorum opiniones sint, eam quæ Vespasiani temporibus adscribit, meliorem deprehendisse videor: hoc etiam argumento, quod Augusto posteriorem fuisse constet ex eo, quod plurimis locis Diodorum aperte, non sècus atque Polybium Livius, interpretatus est: priorem autem Trajano conjicio ex iis quæ de mari rubro adfert. omnia ex antiquis petita; cum sub Trajano tamen eo usque pateret imperium, & quædam magis comperta asserti potuissent, ipsiusque principis, aut Romani certe populi, honorifica haberi mentio; quam per optimam occasionem non videatur omissurus fuisse. Cum iis qui sub Augusto vixisse putant, sentit Wolfius rer. memor. centur. 1. & sentire videtur Barchius ad Claudiani Rufin. 1, 275. Verum adversar. 54, 7. non vult esse tam veterem ut plerisque videtur. Ioan. Illic. Pontanus eleganti ad Vossium epistola, tendit de Trajani temporibus hæc interpretari. Verum Rutgersii sententiam (Vespasiano coævum facit) auctoris verbis apprime convenire, ostendit Clarissimum literarum lumen Ger. Vossiu., in eximio illo opere de histori-

cis Græcis & Latinis, Latin. 1, 28. *Frensb.*

Novum sidus inluxit.] Similima hæc Senecæ de Claudio: *Sidus hoc, quod præcipitatum in profundum, ac demerso in tenebras orbi refulsit, semper luceat.* imo dicas ab alterutro desumpta. Lipsius ad Senecæ consol. ad Polyb. cap. 32. Agnoscas in pluribus scriptoribus multa, alia aliis Curtianis componenda. quæ occurrerint, dabo. Florus præfatione 8. *movet lacertos, & præter spem omnium, senectus imperii, quasi reddita juventute, revirescit.* Prudentius lib. 2. contra Symmachum, in profopopœia Romæ:

— *Senium omne renascens*

De posui, vidique meam flavescere rursum

Canicem. —————

Symmachus Epist. 10, 22: *Fecisset ut urbs cana luxuriaret, in primam redunda letitiam, & ver illud quondam vigentis atatis.* Virgil. Georg. 1, 468.

Impiæque æternam timuerunt secula noctem.

Quem versum sublegit Sedulius 2, 244. leviter mutans; *Impia perpetuam, &c.* Cic. pro Placco cap. 40: *O non illa, que pane, æternis huic urbi tenebras attrulisti, &c.* Liv. 6, 17. *Non obversatum esse memoriam nostris illius, que pene ultimum atque æterna nomini Romano fuerit?* Tacit. H. 1, 11. *inchoavere annum sibi ultimum, Reip. prope supremam.* Eumenius paneg. ad Constantium Cæs. cap. 2. *De te igitur mihi, (obiter corrigo, Detig. mihi) Cæsar invicte, hodiernæ gratulationis exordium, divinus ille vestrae majestatis ortus, ipso quo illuxit auspicio versus Australior.* Idem.

Non ergo revirescit solum; sed etiam floret imperium.
 6 Absit modo invidia, excipiet hujus sæculi tempora,
 ejusdem domus utinam perpetua, certe diuturna poste-
 7 ritas. Cæterum ut ad ordinem, à quo me contemplatio
 publicæ felicitatis averterat, redeam; Perdicca unicam
 spem salutis suæ in Meleagri morte deponebat: *vanum*
eundem & insidum, celeriterque res novaturum, & sibi
 8 *maxime infestum occupandum esse.* Sed alta dissimulatione
 consilium premebat; ut opprimeret incautum. Ergo
 clam quosdam ex copiis, quibus præerat, subornavit,
ut quasi ignoraret ipse, conquererentur palam, Meleagrum
 9 *aquatam esse Perdiccæ.* Quorum fermone Meleager ad
 se relato, furens ira, Perdiccæ quæ comperisset, ex-
 ponit. Ille velut nova re exterritus, admirari, queri,
 dolentisque speciem ostentare ei cepit; ad ultimum
 convenit, *ut comprehenderentur tam seditiosa vocis auctores.*
 IO Agit Meleager gratias, amplexusque Perdiccam, *fidem*
 II *ejus in se, ac benevolentiam* conlaudat. Tum communi
 consilio rationem opprimendi noxios ineunt. placet
exercitum patrio more lustrari. & probabilis causa videba-
 tur

5 Certe diuturna posteritas.] Ea dici
 potuere Vespasiano, non parenti mo-
 do, sed jam avo. Sane similis Curtia-
 no isti est locus Sillii Italici. 3, 625. ubi
 Iupiter sic Vespasiani hujus filium
 compellat:

*Tunc, o nate deum, divosque dature,
 beatas*

*Imperio terras patrio rege: tarda sene-
 ctam*

*Hospitia excipient cæli, solioque Qui-
 rinus*

*Concedet, mediumque parens frater-
 que locabunt.*

Siderei juxta radiabunt tempora nati.

Clare Domitianum, non divi modo
 filium appellat; sed etiam duos datu-
 rum ait. Nec aliter Papinius Silv. 1, 1.
 ad eundem Domitianum:

*Salve magnorum proles genitorque
 deorum.*

Item 4, 3.

*Salve dux hominum, & parens deo-
 rum.*

Quare palpus iste Curtii optime con-
 venit Vespasiano; non item Trajano
dicitur. Vossius.

7 Morte deponebat:] Freinshemius
 mavult morte ponebat.

8 Sed alta dissimulatione consilium
 premebat;] Dolus hostium frequens,
 occultam vim premere, donec occasio
 sit proferendi. Ita Polybius de Philip-
 po lib. v. quod dissimulaverit astute
 mentem, donec maturum esset consi-
 lium in insidiatoribus & hostibus op-
 primendis. *Loccen.*

9 Ostentare ei cepit;] Suffecerat
 ostentare, nec dubitat Freinshemius
 quin reliqua sint ab aliena manu. *Mik*
 tamen tenent.

tur præterita discordia. Macedonum reges ita lustrare 12
 soliti erant milites, ut discissæ canis viscera ultimo in
 campo, in quem deducèretur exercitus, ab utraque
 abjicerentur parte: intra id spatium armati omnes sta-
 rent, hinc equites, illinc phalanx. Itaque eo die, quem 13
 huic sacro destinaverant, rex cum equitibus elephan-
 tisque constiterat contra pedites, quis Meleager præ-
 erat. Jam equestre agmen movebatur, & pedites subi- 14
 ta formidine ob recentem discordiam, haud sane pacati
 quidquam expectantes, parumper addubitavere, *an*
in urbem subducerent copias? quippe pro equitibus plani-
 cies

12 *Lustrare soliti erant milites,*] Il-
 lustrat hunc Curtii locum Io. Meursius
 Vir Græce Latineque egregie doctus. in
 Græcia Feriata, voce *Xanthica*, his
 verbis: ΞΑΝΘΙΚΑ *Macedones cele-*
brabant, eratque militum lustratio. He-
 sychius Ξανθικῶν, ἑορτὴ Μακεδόνων,
 Ξανθικῶν μηνός, ἢ Ξανθικῶν ἀ-
 γωνιῶν. ἐστὶ τῆς καθάρσεως τῆς στρατιω-
 τικῆς. Sed corruptus ille locus. Nam
 cur *Xanthici mensis nomen bis commem-*
orat? deinde, quonam mensis die actum
 festum? Rejicio illud posterius Ξανθικῶν,
 a librario oscitante geminatum, & resti-
 tui, Ξανθικῶν μηνός ἢ ἀγωνιῶν. Nem-
 pe ad diem VIII. Xanthici [quem Apri-
 li fere respondere putant.] celebrari id
 festum solitum Hesychius scripserat. De
 lustratione militum, quod subiungit, tunc
 peracta; cam ita describit Liv. 40, 6:
 Forte lustrandi exercitus venit tempus;
 cujus solenne est tale. Caput mediæ ca-
 nis præcitæ & prior pars ad dextram
 cum extis, posterior ad lævam viæ pon-
 nitur: inter hanc divisam hostiam cop-
 iæ armatæ traducuntur præferuntur
 primo agmini arma insignia omnium
 ab ultima origine Macedonia regum,
 deinde rex ipse cum liberis sequitur.
 proxima est regia cohors, custodesque
 corporis: postremum agmen Macedo-
 num cætera multitudo claudie. Mos
 erat, lustrationis sacro peracto, exerci-
 tum decurrere; & divisas bifariam duas

acies concurrere ad simulacrum pugnae,
Et mox 40, 13. in Demetrii Oratione ad
patrem Philippum. Quis dies? quo lu-
 stratus exercitus, quo inter divisam vi-
 ctimam, prælati omnium qui unquam
 fuere Macedonia regum armis regis,
 duo soli, tua regentes latera, pater,
 prævecti sumus, & secutus est Mace-
 donum agmen. De eadem lustratione,
 sed non adeo plene, Curtius, &c. Rade-
 rus.

Ultimo in campo,] Partes illæ præci-
 sæ utrinque in ultimis campi illius,
 in quo lustrabatur exercitus, partibus
 ponebantur. ultimo ergo hic pro extre-
 mis campi partibus accipitur. Raderus.
 Ponebantur in dextro sinistroque la-
 tere, aut quasi margine, campi.

13 *Rex cum equitibus elephantisque*
constiterat contra pedites,] Iam hoc
 erat suspectum phalangi; quod Rex
 contra morem, cum equitatu contra
 pedites in campo staret. nam alias pri-
 mum insignia gentis regumque om-
 nium Macedonia primo equitum
 agmini præferbantur, deinde Rex cum
 regia cohorte & custodibus corporis
 sequebatur. phalanx demum totum
 agmen & pompam claudebant. tum de-
 cursionem & simulacra belli fiebant,
 Raderus.

14 *An in urbem subducerent copias.*]
 Animadvertit Meleager cum sua pha-
 lange non ludicram decursionem, sed
 seriā

- 15 cies erat. Cæterum veriti ne temere commilitonum
fidem damnarent; subſtitere, præparatis ad dimican-
dum animis, ſi quis vim inferret. Jam agmina coibant,
parvumque intervallum erat, quod aciem utramque
16 divideret. Itaque rex cum una ala obequitare pediti-
bus cepit, *discordia auctores*, quos tueri ipſe debebat, in-
ſtinctu Perdicæ *ad ſupplicia* depoſcens: minabaturque
omnes turmas cum elephantis inducturum ſe in recuſantes.
17 Stupebant improvifo malo pedites: nec plus in ipſo
Meleagro erat aut conſilii, aut animi. tutiſſimum ex
præſentibus videbatur, exſpectare potius, quam mo-
18 vere fortunam. Tum Perdicca ut torpentes & obno-
xios vidit; ccc fere, qui Meleagrum erumpentem ex
concione, quæ prima habita eſt poſt mortem Alexan-
dri, ſequuti erant, à cæteris diſcretos, elephantis in
conſpectu totius exercitus objicit; omneſque bellua-
rum pedibus obtriti ſunt, nec prohibente Philippo,
19 nec auctore. adparebatque id modo pro ſuo vindica-
turum, quod adprobaffet eventus. Hoc bellorum ci-
20 vilium Macedonibus & ornen & principium fuit. Me-
leager ſero intellecta fraude Perdicæ, tum quidem,
quia ipſius corpori vis non adferebatur, in agmine
21 quietus ſtetit: at mox, damnata ſpe ſalutis, quum ejus
nomine, quem ipſe fecerat regem, in perniciem ſuam
abuten-

ſeriam pugnam & prælium imminere. proinde ne ab equitatu in parenti campo circumvenirentur & opprimerentur, ad urbem redeundum exiſtimabant. Ne tamen ſeceſſu ſuo cauſam darent Regi, equitibus & Perdicæ; deque illorum fide dubitaſſe viderentur, in campo perſtitere, vim vi répulſuri, ſi quis quid contra illos moliretur. Raderus.

17 *Improvifo malo*] Medios delapſi in noſtes, quos amicos putabant.

Tutiſſimum ex præſentibus videbatur,] Si ſe tibi fortuna ex voto dare nolit, tu te illi decenter accommoda-

bis: ita commodius feres. Scalig. lib. iii. Epidorp.

Ne quare tibi res fieri, ut velis & optes.

Optes potius res tibi velle, quomodo ſunt.

Non illa movebis? nec ea ipſa te movebunt Loccen.

21 *Ejus nomine,*] Rex nomine eſt qui ſape, vim alter obtinet, inquit ſenarius apud Gruterum, quem ex Tacito 6, 43. ſubjicit: *Tum Hicvo pueritiam Tiridatis increpat: neque peneſ Arſacidem imperium, ſed inane nomen apud imbellem externa mollitia, vim in Abdazeſia*

abutentis videret inimicos ; confugit in templum : ac ne loci quidem religione defensus , occiditur.

dageſſi domo. Conſulatur Plin. orat. ad Trajan. cap. 88. *Raderus.* Abutentis editi , pro abutentes , ut in Mſſ. fere ſemper ſcribi comperio : quod hoc loco monuiſſe , in ſimilium etiam patrocinium valere poſtulo. *Freinſh.*

Loci quidem religione defenſus.] Nichil ſacrum aut religioſum impiis & hoſtibus. Sic Virg. Æn. 2, 560. Pyrrhus Priamum.

— altaria ad ipſa trementem

Traxit, &c.

[Adde Xenophont. lib. 6. hiſt. Græc. de Mantineis in templum Dianæ con-

fugientibus.] Modeſte & pie Alexander ſup. 4, 4. victoriâ in Tyriis uſus. De aris & aſylis templorum ſtatuarumque copioſe Alexander Neapol. 3, 20. De confugiis Chriſtianorum etiam jurisconſulti. Alii tamen ſcriptores , Juſtin. Arrian. Diodor. Oſof. negant interfectum , additque Diodorus 18, 3. Lydiæ prætorem factum. *Raderus.* Alii quidem ſcriptores interfectum nec tradunt , nec negant : at Diodorus expreſſe affirmat ſequenti ſtatim capite : itemque Arrianus apud Photium. *Freinſh.*

C A P. X.

Alexandri imperium in partes diuiſum , cuius ſumma Aridaæ tributa : Provincia autem Magnatibus. Deſuncti corpus ab amicis curatum , & tandem Alexandriam Ægypti tranſlatum eſt.

ERDICA perducto in urbem exercitu, confilium principum virorum habuit, in quo imperium ita dividi placuit, ut rex quidem summam ejus obtineret; satrapes Ptolemaus Ægypti & Aphrice

Rex quidem summam ejus obtinet; &c.] Aridaeus toti imperio cum regia potestate, ſive nomine potius, præfectus eſt.

Amyntas Nicolai F. ut conſicio, *Sogdianos* accipit. Juſtin. 13, 4.

Antigenes præficitur *Suſis.*

Antigonus Philippi F. cum *Pamphylia* & *Lycia Phrygiam* obtinere juſſus. Diodorus 18, 2. Poſtea vero toti fere *Aſia* imperavit : ut fere omnes produnt.

Antipater ſub *Alexandro Macedonibus*, *Theſſalis*, *Thracibusque* præfuerat, ſupra 10, 4. Tum exercitus per *Europam* dux conſtituitur. Arrianus lib. 1. apud Phot. Juſtinus *Macedoniam* & *Græ-*

ciam. Diodor. *Macedoniam* cum vicinis populis attributam ei ait: quod eodem recidit. *Dexippus* apud Photium Cod. 82. latius *univerſa Macedoniam* & *Græciam*, *Illyriis* item, & *Triballis*, atque *Agrianis*, omnibusque adeo iis, quibus in continente [*Europæ*] fuerat ab *Alexandro* adhuc ſuperſtitie cum plena & ſumma potestate imperator præfectus.

Arceſſaus ſortitur *Meſopotamiam.*

Archo *Babyloniam.* Diodorus.

Arideus quidam apud Arrian. & Diodor. *Phrygia* ab *Antipatro* præponitur : poſtquam *Alexandri* corpus in *Ægyptum* tranſportafſet.

Atropates *Mediæ* majori præficitur.

Axiarches. Vide *Oxyartes.*

2 *Aphrica gentium, quæ in ditioe erant. Laomedonti Syria cum*

Cassander Antipatri F. in Cariam mittitur.

Cleomenes additur Ptolemæo, qui provinciam Ægypti adsignatam illi traderet.

Clitus Lydiam accepit ab Antipatro.

Craterus Alexandri F. ex Orestide, quæ Macedoniæ pars est. Arrian. Indic. 10, 11. Alexandri iussu in Europam proficiscebatur, Antipatri loco Macedonibus, Thessalis Thracibusque profuturus, sup. 10, 4. hoc interim mortuo, regiæ pecuniæ custos constitutus. Iustin. & cum Antipatro Macedoniam vicinaque regna obtinere iubetur. Arrianus. Curatoris etiam officio, quæque ad regiam pertinent tutelam, mandatis. Dexippus.

Eumenes Hieronymi F. Cardianus, Arrian. Ind. 3, 12. Cappadociam cum Paphlagonia habuit, cum præcepto ut regionem eam usque ad Trapezunta defenderet, & bellum cum Ariarathæ gereret; qui solus detrectabat imperium Macedonum, & Alexandro alibi occupato jus regni retinuerat. Curtius.

Laomedon Mitylenæus Syriam cum Phœnice. Curtius.

Leonnatus Euni F. Pellæus, Arrian. Ind. 3, 12. Phrygiam minorem Hælioponto adjunctam. Curtius.

Lysmachus Agathoclis F. Pellæus, Arrian. Indic. 3, 12. Thraciam adpositasque Thraciæ Ponticæ gentes obtinere iussus. Curtius.

Meleager Neoptolemi F., Arrian. 3, 2. secundum Curtium & Arrian. occisus est ante divisionem factam. quod veritati consonum arbitror: nec enim ante hunc occisum Perdicca tantum potuisset. Non ergo miror de provincia ei tradita dissentire scriptores, cum ei qui non amplius in rebus humanis existabat, nulla fuerit adsignata. Cedrenus ergo cum Eusebianis Paphlagoniam ei tribuit, Diodorus Lydiam, Latino-barbarus Syriam quæ Cæle dicitur, & Phœnicem.

Menander in Lydiam mittitur. vel potius remittitur.

Nearchus Androtimi F. Cretensis, Arrian. Indic. 3, 12. Lyciam, & Pamphyliam sortitur. Iustinus.

Neoptolemus ex Æacidarum gente, Arrian. 2, 5. Carmaniæ præficitur. Dexippus.

Nicanor nominatur apud Iustinum. Cujus tamen Mss. magnopere turbant. Immo Stagnoreum quendam figurare videntur. cui & 41, 5. Parthos ait traditos. Ceterum Nicanori cuidam Cappadociam in altera divisione tribuit. Antipater. Arrianus lib. 9. Diodor. 18, 39. Oropius partem Sogdianæ tenuit. Dexippus.

Oxyartes five Oxathres Alexandri socer Bactrianam. Cedrenus. Paropamisadas. Diodorus.

Perdiccas Orontis F. Macedo ex Orestide, Arrian. Indic. 3, 12. imperium dividens suo arbitratu. Curtius. sibi sumit, ut cum rege esset, copiisque præesset quæ regem sequebantur. hoc est, ut rex esset. Curtius.

Peucestas Alexandri F. Miceæus. Persidis satrapa constitutus ab Alexandro, Arrian. 6, 5. in ea provincia remanet. Diodorus.

Philippus præficitur Drangianæ. Diodorus Philippo Bactrianam & Sogdianam tribuit.

Philoaccipit Illyrios, Iustinus. Mediam dant Cedren. & Eusebiana.

Philotas obtinet, Ciliciam, Curtius. Sed provincia ei haud multo post adimitur. Iustin. 13, 6. ob amicitiam Antigoni, ut conjicio ex Diodoro 18, 62. Ciliciæ autem imponitur

Philozenus, Iustin. ibid. Qui sub Alexandro oræ maritimæ præfectus fuerat. Plutarch. cap. 37.

Phrataphernes sub Dario quoque prætor Hyrcanorum fuerat, Arrian. 3, 2. dedit se Alexandro, apud nostrum 6, 4. à quo in provinciam restituitur, 8, 3.

Piton Agenorus F. Dexippus. Pithon quidam

quidam horum (Pori & Taxilis) finitimis imperavit, exceptis Paropamisadis. Hujus etiam sortem ratam habuit Antipater. *Arrian.* 9.

Pirhon Crætae F. Alcomenus. *Arrian.* *Indic.* 3, 11. *Mediam obtinere iussus.* *Curtius.*

Porus regnum suum retinuit. *Iustinus.*

Ptolemaus Lagi F. Eordensis, *Arrianus* 6, 5. *Satrapiam Ægypti & Africa gentium, quæ in ditione erant.* *Curtius.*

Seleucus Antiochi F., *Iustin.* 15, 4. *Syria & Babylone potitur.* *Cedrenus.* quod quidem *Arrianus & Diod.* 18, 3, docent in posteriori divisione demum accidisse.

Sibyrtius nanciscitur *Arachosiam & Gedrosiam.* *Diodor.*

Stasander *Cyprius* consequitur *Ariam & Drangianam* ab *Antipatro.* *Diod.* *Taxiles* regnum suum retinuit.

Tlepolemus Pytophanis F. Carmaniam. *Alexand.* largiente tenuit. *Arrian.* 6, 5.

Nunc provincias, &c. percurramus. Notandum autem plurimam istarum provinciarum partem brevi in pauca regna celsisse: *Macedoniæ* *Antipatri*, *Asiæ* *Antigoni*, *Ægypti* *Ptolemæi*, *Syriæ* *Seleuci*, *Thraciæ* *Lysimachi*, & *Indiæ* *Sandrocotti*. qui ceteros commilitones suos potentia vitæque multum supergressi feruntur. Igitur

Ægyptus ab *Alexandro* pluribus patribus credita, *Curtius* 4, 8. post mortem ejus tota traditur *Ptolemæo.*

Africa etiam, quoad perdomita erat, eodem tribuitur.

Agriani iussu *Cratero & Antipatro* parere; post mortem *Crateri* cum ceteris *Macedonici* regni accessionibus, in unius *Antipatri* arbitrium concedunt.

Arabia quatenus perdomita fuerat, *Ptolemæo* assignatur. Majorem tamen ejus partem *Seleucus* tenuit, *Appiano* tenet.

Arachosia diu sub *Sibyrtio* fuit, postea accessit etiam imperio *Seleuci.*

Arbelitis regio apud *Diodor.* 18, 39. & *Arrian.* lib. 9. *Amphimacho* traditur; mox cum vicinis regionibus in *Seleuci* potestatem concedit.

Aria Stasanori primum à *Perdicca*; deinde ab *Antipatro Stasandro* subjicitur. Inter utranque divisionem *bienio* minus interfuit.

Armeniam *Tleptolemo* obvenisse *Iustinus* videtur tradere, sive potius *Neoptolemo*, ut in eo nomine disquisitum est nobis. Postea & ipsa concessit in *Seleuci* ditionem. *Appianus.*

Asia minor *Antigono* sepe tota diu paruit. cujus ἐπίσκοπος & curator factus fuerat. *Appian.* fed &

Assyria aliquamdiu.

Babyloniam prius *Archon* habuisse videtur; mox *Seleucus*, qui etiam invasum *Antigono* recuperavit. *Appianus.*

Bactriana *aulterior*, priores præfectos retinuit. Inter quos eminebat *Oxathres*, vel *Oxyartes*, *Alexandri* focer. Ergo totam postea possedisse fertur *Seleucus.*

Cappadocia Eumeni data est vel potius dicta; nam tum in hostium erat potestate. *Probus.* *Ariarathis* nimirum. Quo interfecto, ademptæ provinciæ *Nicanor* quidam præficitur. Postremo *Seleucus* obrinuit.

Caria data *Cassandro*; mox *Eumeni.* *Iustin.* 13, 6. cui illam cum vita extolfit *Antigenus.*

Carmania commissa *Tleptolemo.* videtur mox *Seleuci* imperio accessisse.

Cherronesus *Thraciæ* *Lysimacho* paruit. *Arrianus.*

Cilicia Philotæ primum, mox *Philoxeno* tradita. Ad postremum *Seleucus* ea potitus est.

Drangiana *Philippo* obvenit. plures *Stasanori* tribuunt. Altera divisione *Stasandro* sicut commissa.

Epirus cum *Macedonia* adhuc *Antipatro.*

Gedrosiam *Sibyrtius* habuit.

cum Pamphilia & majore Phrygia obtinere jussus Antigonus:
 2 In Cariam Cassander; Menander in Lydiam misit. Phrygiam
 minorem Helleſponto adjunctam Leonnati provinciam eſſe juſ-
 ſerunt.

Graciam Antipater: dein *Polyper-
 ebon*. Iuſtinus 13, 6. A quo translata in
Cassandrum filium.

Hyrcania Phratapherni manſit. quo
 pulſo aut mortuo adjicitur imperio
Seleuci.

Illyrii cum Macedonia manſerunt
 penes *Antipatrum*.

India major pars ſub *Taxile* & *Poro*
 manſit: adjectis etiam aliis quæ prius
 aon poſſederant.

Iſauria Philota tribuitur, cum *Cili-
 cia*.

Lycaonia Antigono data. *Arrian*. l. 9.
 unaque vicina *Lyca*.

Lydia ceſſit in ditonem *Antigoni*,
 eſſe dicitur *Clito*, quem *Antipater* præfece-
 rat. *Diodor*. 18, 52.

Macedonia demandatur *Cratero* &
Antipatro. penes quem poſt mortem
 illius manet, & in *Cassandrum* tranſ-
 mittitur.

Mediam Atropates rexit. Ideo quam-
 vis *Pithon* Mediæ præficeretur, ipſe
 tamen permiſſu Macedonum, dein
 etiam invitis ipſis, portionem ejus te-
 nuit, quæ ab ipſo vocata fuit *Atropa-
 tia*. *Strabo* lib. 11. Cætera *Seleucus*
 poſtea occupavit, occiſo *Antigoni* Sa-
 trapa *Nicatoris*, ſecundum *Appia-
 num*.

Mefopotamia poſt *Arceſlaum* & *Am-
 phimachum* Satrapam accipit *Blitorem*,
 imponente *Antigono*. Ad poſtremum
Seleuco ſubjicitur.

Palæſtina in *Eufebianis Antigono* tri-
 buitur. At ex *Iosepho* conſtat *Ptolemao*
 paruiſſe, cum vicina *Syriæ* parte. Ejus
 ramen præſidia eſſe ceterat *Antigonus*;
Appian. diuque inter eos, poſtea etiam
 inter *Seleucidæ* *Syriæ* reges, & *Ptole-
 mæos* *Agypti*, de ejus poſſeſſione pu-
 gnatum eſt.

Pamphylia Antigono data, retenta-
 que contra *Eumenem*. *Iuſtin*. 13, 6.

Paphlagonia cum *Cappadocia* eoſ-
 dem dominos habuit.

Paropamiſada commiſſi *Oxyarta*,
 cui videntur à *Sandroctto* fuiſſe erepti.

Parthia Phratapherni tradita erat:
 mox *Philippo*, vel ſecundum *Iuſtin*.
Stagnori mandata; tandem acceſſit *Se-
 leuco*.

Patala traduntur *Poro* *Arrian*. lib. 9.
Perſidem Tripolemo cuidam, (*Tle-
 polemum* videntur velle) potiores *Peu-
 ceſta* tribuunt. Poſtea cum omnibus
 circa regnis *Seleuco* paruit.

Phœnice cum *Syria* & forte *Palæſti-
 na Laomedonti* obvenit.

Phrygiam majorem accepit *Antigo-
 nus*; quæ ad *Helleſpontum* pertinet, *Le-
 onnatus*. *Eumeni* *Perdiccas* poſtea ad-
 jecerat; ſed obtinuit validior *Antigo-
 nus*: cum interim *Leonnatus* occubiſ-
 ſet.

Pontus majori ex parte *Lyſſimacho*
 obtigit. *Eumenes* tamen etiam partem
 ejus acceperat.

Sogdiana *Philippo* prius, vel *Amynta-
 tis*: dein *Staſanori* data fuit. At *Dexi-
 pus Oropium* præficit, ignoratum aliis.
 Ad ultimum *Seleucus* poſſedit.

Suſana poſt *Perdiccæ* finem, in
 præmium navatæ operæ *Antigoni* tra-
 ditur.

Syria Laomedonti fuerat tradita;
 quem *Proſemaus* expulit: viciffim pul-
 ſus ab *Antigono*. poſtea *Seleucus* totam
 obtinuit.

Tapyri, amiſſis ſatrapis ſuis, cum
Parthis & *Hyrcanis* acceſſerunt *Seleu-
 co*. *Appianus*.

Thracia quidem *Lyſſimacho* obvena-
 rat, qui & magnam ejus partem obti-
 nuit: ſuperabant tamen adhuc natio-
 nes regeſque liberi, à quorum *Scutha*
 ipſe captus fuit. *Plut. apoph. c. 49*.

Triballi cum *Macedonia* paruerunt
Antipatro. *Freinſh*.

ferunt. Cappadocia Eumeni cum Paphlagonia cessit. Præceptum est, ut regionem eam usque ad Trapezunta defenderet, bellum cum Arbate gereret. solus hic detrectabat imperium. Python Mediam, Lysimachus Thraciam, adpositaque Thracia Ponticas gentes obtinere jussi. Qui India, quique Bactris & Sogdianis, cæterisque aut Oceani aut rubri maris accolis præerant, quibus quisque finibus habuisset, imperiū etiam jus obtineret. Decretum est, ut Perdicca cum rege esset, copiisque præesset, quæ regem sequebantur. Credidere quidam testamento Alexandri distributas esse provincias; sed famam ejus rei, quamquam ab auctoribus tradita est, vanam fuisse comperimus. Et quidem suas quisque opes 6 divisis imperii partibus tuebantur. quas ipsi fundaverant, si unquam adversus immodicas cupiditates terminus staret. Quippe paulo ante regis ministri, specie imperii alieni procurandi, singuli ingentia invaserant regna; sublatis certaminum causis, quum & omnes ejusdem gentis essent; & à cæteris sui quisque imperii regione 8 discreti. Sed difficile erat eo contentos esse, quod obtulerat occasio: quippe sordent prima quæque, quum majora sperantur. Itaque omnibus expeditius videbatur augere regna; quam fuisset accipere. Septimus dies erat, 9 ex quo corpus regis jacebat in folio; curis omnium ad formam-

8 Sordent prima quæque, quum majora sperantur.] Sed præsentibus recte & modeste utere, sic tranquillius ages. nec majora aliquando deerunt, si tibi sint salutaria; & ad ea vero itinere contendatur. Tullius ad Papyrium Patrum lib. 9. epist. 17. *Tu pro tua sapientia debebis optare optima, cogitare difficilima, ferre quæcumque erunt.* Corbulo ad Tiridatem apud Tacit. 13. *Annal. Possset illi regnum stabile & res incruentus contingere, si ommissa spe longinqua & fera, presentem potiorerque sequeretur.* Loccenius.

9 Septimus dies erat,] *Ælian. hist. var. 12, 64. triginta diebus inhumatum*

jacuisse narrat. Fieri potest, ut neuter fallat. *Raderus.* Qui mox subjicit de corpore in Ægyptum aucto, quasi sentiret Ælianum triginta dies computasse à morte Alexandri, donec Alexandriæ humaretur: sed ex Diod. 18, 28 patet, biennium extractum fuisse, antequam id fieret. Luctum ea super re Olympiadis exponit Ælian. *hist. var. 13, 50.* Apud Lucianum in *Dial. mort.* ait Diogeni: *Etiannum in Babylone jaceo tertium jam diem: porro Ptolemæus ille satelles meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultibus qui nunc instant, pollicetur in Ægyptum deportaturum me.* *Freinsh.*

formandum publicum statum à tam solenni munere
 10 averfis. Et non aliis quam Mesopotamiæ regione fer-
 vidior æstus existit, adeo ut pleraque animalia, quæ
 in nudo solo apprehendit, extinguat; tantus est va-
 por solis & cœli, quo cuncta velut igne torrentur,
 11 Fontes aquarum & rari sunt; & incolentium fraude ce-
 12 lantur: ipsis usus patet; ignotus est advenis. Ut tan-
 dem curare corpus exanimum amicis vacavit; nulla
 tabe, ne minimo quidem livore corruptum videre, qui
 intraverant. vigor quoque, qui constat ex spiritu, non
 13 destituerat vultum. Itaque *Aegyptii, Chaldaique jussi*
corpus suo more curare, primo non sunt ausi admovere
 velut spiranti manus: deinde precati, *ut jus fasque esset*
mortalibus adirectare eum; purgare corpus, repletum-
 que

12 *Nulla tabe,*] Contra Lucianus, in dial. Philippi & Alexandri, facit, *istius cadaver porrectum jacere, turgidum sane, & juxta aliorum corporum morem contactu suo omnia labefactans.* Pro Curtio tamen, & qui alii cum eo sentiunt, sit; quod constat eximia corporis temperie fuisse præditum eum hominem, ut ex ejus ore ac membris omnibus fragrantia mire suavis defluerit, auctore Zonara, ex Plutarchi Sympos. 1, 6. *ita ut tunica fragrantia repleverentur, aromatatum odorem æmulante.* Credibile tamen est, non ita plane neglectum jacuisse, præsertim in tanto æstu. id enim contra omnem morem æque rationem fuisset factum: nec impedire poterant istæ turbæ, quin saltem ad durationem melle perfunderetur. quod etiam ita gestum, non absurde propugnes, adjuvante Statio Sylv. 3, 2.

Duc etiam Arrathios manes, ubi belliger urbis

Conditor Hyblæo perfusus nectare durat.

Fabulam autem illam fuisse sparsam verisimile est, ad eximendam opinionem de veneno regi dato. *Freinsb.*

13 *Aegyptii, Chaldaique*] Morem

Aegyptiorum hunc purgandi cadavera, & odoribus imbuendi, exponit discrete Herodot. 2, 86. Scripsit & Lucianus de hoc more ἄσι πένθος, de luctu. Vsi sunt veteres in condiendis corporibus mortuorum sale, nitro, cedro, asphalto, melle, cera, myrrha, balsamo, gypso, calce. Caput octavum 10, Kirchmanni lib. 1. de funer. Rom. consule. Alexandrum quoque Neap. 3, 7. & Tiraquellum. Raderus.

Attrectare eum;] Quid si legas *deum?* comparat enim quodammodo hic mortales cum diis. *Raderus.* Idem Freinshemio videbatur. eadem antithesis in Justin. 2, 12. *quam nulla sint mortalium adversus deos vires.* & quod illi jus fasque esse precantur eodem tenet, quo Vitelli adulatio apud Dionem lib. 59. qui interrogatus à Cajo, num se vidisset cum Luna congressi, respondet, *ὄμην τοῖς θεοῖς, δεωοτε, μόνοις ἀδμήλως ὁρᾶν ἕξει.* *Solis vobis diis, domine, fas est invicem videre & conspici.* sic ergo & attrectare.

Repletumque est odoribus aureum folium & capiti adjecta fortuna ejus insignia.] Diodor. 18, 26. *cadaveri loculus mallei*

que est odoribus aureum folium, & capiti adjecta fortunæ eius insignia. Veneno necatum esse credidere plerique : filium Antipatri inter ministros Iollam nomine patris jussu dedisse. Sæpe certe audita erat vox Alexandri, Antipatrum regium adfectare fastigium; majoremque esse præfecti opibus, ac titulo Spartana victoria inflatum, omnia à se data adferentem sibi. Credebant etiam Craterum cum veterum militum manu ad interficiendum eum missum. Vim autem veneni, quod in Macedonia gignitur, talem esse constat, ut ferrum quoque exurat, ungu-
14
15
16

mallei ductura ita fabricatus erat, ut probe quadraret, quem usque ad medium aromatis, qua & fragrantiam & durationem cadaveri præberent, referferant. Supra capulum, &c. pergit exponere quod dicit Curtius, capiti adjecta fortuna ejus insignia. Aureum autem fuit hoc folium, ex more Persarum. de quo Briffonius. Sic apud Florum 4, 11. Cleopatra in differto odoribus folio, juxta suum scilicet, collocavit Antonium. Cæterum aureum istud folium diu postea sublegit Ptolemæus Cocces, aut Coccyx, (si recte Strabonem lib. 17. emendavi in prologis T10gi) substituto vitreo. Apud Eustathium in Dionysii vers. 254. idem narratur verbis Strabonis. *Freinsb.*

14 Veneno plerique esse] Ex quibus hodie supersunt Iustin. 12, 14. Ovid. in Ibin vers. 297. Suidas. Plin 30, 16. Vitruvius 8, 3. nonnulli apud Diodor. 17, 118. Plutarch. cap. 129. Tac. 2, 73. Arrian. 7, 5. Bassianus Caracalla apud Dionem. Iornandes de reb. Get. c. 10. Ælian. hist. an. 5, 29. Orof. 3, 20. Plutarch. de invidia cap. 5. Constantinus Manassès. Dio Chrysost. de fortuna orat. 64. ex emendatione Casauboni. Pausanias in Arcadicis dubitat an veneno ex Stygis fonte perierit. Alii morbo ex viroletia contracto decessisse tradunt; ut Ephippus apud Athenæum 10, 9. Probus de regibus. Plutarch. cap. 129. Euseb. de vita Con-

stant. 1, 3. Ælian. hist. var. 3, 23. Solinus. Zonaras. Liv. 8, 3. Arrian. 7, 5. Sen. epist. 83. Statius Sylv. 4, 6. utiam opinionem sequatur his verbis;

Cum traheret letale merum. —
in incerto est.

Iollam nomine patris jussu dedisse.] Idem reperies apud Plutarch. cap. 129. & in Hyperide cap. 4. Arrian. 7, 5. Justin. 12, 14. Orof. 3, 20. Vitruvianus 8, 3. Qui omnes egregie confirmant emendationem Casauboni in Dionis orat. 64. legentis, ὅτι τ' Ἀλέξανδρον (ἀποκτείνει) Ἰόλας καὶ κύλιξ. pro δῆλον καὶ Κίλιξ. Tamen à Casandro poculum illud traditum significant Valer. Max. 1, 7. ext. & Suidas. Diodor. 17, 118. filium Antipati poculum regi tradidisse scribit: nomen haud adjicit.

Antipatrum] Dio Chryf. dicto loco ait de occidendo eo deliberasse Alexandrum. cujus apophthegma relatum est supr. 10, 4.

16 In Macedonia gignitur,] Imo in Arcadia. Locum hunc Curtii diligentissime explicat Nicol. Loënsis epiphyl. 3, 10. Item Leopard. emendat. 4, 8. Vide & Justin. 12, 14. Adde Tzetzem in Lycophronis Alexandrum, Virgil. Æneid. 7. Didymum Homeri interpretem Iliad. 19. Vibium Sequentium citatos à Philandro ad Vitruvium 8, 3. Item Terull. cap. 50. de anima.

Vngulam

- 17 ungułæ jumentu duntaxat patiens. *Stygem* adpellant
fontem, ex quo pestiferum virus emanat. Hoc per
Cassandrum adlatum, traditumque fratri Iolla, & ab eo
18 *suprema regis potioni inditum.* Hæc utcumque sunt tra-
dita, EORVM, quos rumor adsperserat, mox po-
tentia exstinxit. Regnum enim Macedonia Antipa-
19 ter; & Græciam quoque invasit. soboles deinde ex-
cepit; interfectis omnibus quicumque Alexandrum
20 etiam longinqua cognatione contigerant. Cæte-
rum corpus ejus à Prolemæo, cui Ægyptus cesserat;
Memphim; & inde paucis post annis Alexandriam
transla-

Vngulam jumentu duntaxat patiens.]
De hac re vide modo citatos. Hoc modo noto, Aristotelem invidia gravi, quasi ipse Antipatro consilium id dederit, venenique ejus naturam detexerit. Sane & Alexandrum ab eo alienum fuisse, & ab Alexandro ipsum, constare potest ex Plutarch. cap. 98. item de sui laude cap. 19. & de profect. virtut. sent. cap. 10. Ergo Plin. 30, 16. *Vngulas tantum mularum re-
pertas, neque aliam ullam materiam
qua non pervaderetur à veneno Stygis
aque, cum id dandum Alexandro Ma-
gno Antipater mitteret, memoria di-
gnum est, magna Aristotelis infamia
excogitatum.* Adde Plutarch. cap. 129. Arrian. 7, 5. Diodor. 17, 118. Quod quidem utcumque traditum, in sectam Aristotelis post multa sæcula acerbè vindicavit Bassianus Caracalla apud Dionem.

18 *Hac utcumque sunt tradita, &c.]*
Ita supr. h. lib. *Revera insidia fuerunt,
quarum infamiam successorum potentia
oppressit.* Sed frustra potentia metu reguntur ac supprimuntur, quæ Omnipotentis oculos latere ac vindictam effigere nequeunt. Nam:

*Regum timendorum in proprios gre-
ges,*

Reges in ipsos imperium est D E I.
Loccenius.

19 *Interfectis omnibus quicumque]*

Cassander Antipatri interfecit Olympiadem Alexandri matrem, Diodor. 19, 61. Iustin. 4, 6. Eusebius. Pausan. in Atticis. Alexandrum ejus ex Roxane filium, cum ipsa matre, Diodor. 19, 104. Eusebius. Herculeum alterum ejus filium, Pausan. in Bœoticis. Ergo Iustin. 16, 2. ait, *Cassandri domum Alexandro M. stirpis extincta penam luisse.* Raderus.

20 *Corpus ejus]* Pompa qua translatum fuit, exacte describitur à Diodoro 18, 26.

A Prolemæo,] Ælian. hist. var. 12, 64 elegantem fabulam narrat: cum diu jacuisset insepultus Alexander, Aristandrum vatem rem exprobrasse ducibus, adjecto, felicem fore, qui corpus Alexandri in sua provincia haberet. Quo inductum Prolemæum id clam avexisse, decepto etiam Perdicca, qui persecutus eum fuerat. legendum enim, Πτολεμαῖος ὃ τὸ σῶμα ἐξέκλεψε, non, ut vulgo, ἐξήγαγε. Freinshemius.

Memphim,] Pausanias in Atticis. Prolemæus iis Macedonibus, quibus negotium datum erat ut Alexandri cadaver Egas reportarent, ut sibi illud traderent persuasit, acceptumque Macedonico ritu in Memphi condidit. Adde Diodor. 18, 29. Arrian. apud Photium.

Alexandriam] Secus quam voluit Alexander apud Iustin. 13, 4

Nominis

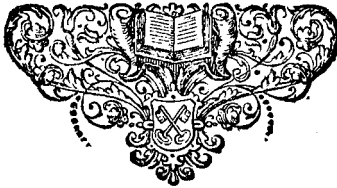

translatum est : omnisque memoriæ ac nomini honos habetur.

Nomini honor habetur.] Varius atque multiplex, præsertim gesta ejus extollendo. de qua se Iulianus orat. 1. haud inepte judicasse videtur; *omina illa & responsa, aut per visum objectas species, de Alexandro vulgata, à poetica licentia non multum recedere.* Ceterum quantus ejus memoriæ sit honor habitus, ex subjectis passim cognosces. *Di- cuntur juvari in omni actu suo, qui Alexandrum expressum vel auro gestitant, vel argento.* idque Macrianorum familiam observasse tradit Pollio in Quietio ex XXX. Tyrannis. Ejus effigie Augustus signavit. Sueton. Aug. 30. Idem ejus sepulchrum curiose in-

spexit; corpusque honore affectit. *Magnus est cognominatus, quod cognomen externorum nulli verius justiusque contigit, judicio Sabellici exemplor. 6, 3.* Creditus est in somnis apparere, & quæ agenda essent præcipere. quam famam commento suo firmavit Eumenes, & Plutarchus cap. 11. de alio insomnio. item Antiochus Soter, qui cum Gallis pugnaturus, militibus hoc somnio audaciam fecit, Alexandrum adstitisse sibi, utque tesseram daret, *ὕπαινεον* jussisse; ita victoria potiturum. Iam æra Alexandri in *Orientis partibus* observata, haud levis honor est.

F I N I S.

LIVIVS IN PRÆFATIONE

HISTORIÆ ROMANÆ

HOC. ILLUD. EST. PRÆCIPUE.
IN. COGNITIONE. RERUM. SA-
LUBRE. AC. FRUGIFERUM. OM-
NIS. TE. EXEMPLI. DOCUMEN-
TA. IN. ILLUSTRIS. POSITA. MO-
NUMENTO. INTUERI. INDE. TI-
BI. TUÆQUE. REIPUBLICÆ.
QUOD. IMITERE. CAPIAS. IN-
DE. FOEDUM. INCEPTU. FOE-
DUM. EXITU. QUOD. VITES.

J. FREINSHEMII
SUPPLEMENTORUM

IN

Q. CURTIUM

LIBER PRIMUS.

ALEXANDRI qui ademptum Persis imperium in Græciam intulit, vitam atque res gestas plurimi Græcorum memoraverunt. Ex quibus plerisque operum suorum spectatores; quosdam etiam socios atque ministros habuit: nonnullos, ut erat avidus mansuræ post mortem gloriæ, ad hoc ipsum evocavit, ut res suas traderent posteritati. Ceterum præter ipsam rerum magnitudinem, innata genti fabularum cupido effecit, ut eorum complures monstris quam vero similiora proderent. fide autem dignissimi videntur Ptolemæus, qui postea regnavit, & Aristobulus. Etenim extincto jam Alexandro sua edentibus metus & adfentationis causæ decesserant, quibus fere narrandarum rerum veritas conrumpi solet: nam Ptolemæum etiam regii nominis dignitatem mendaci historia polluere voluisse, quis crederet? Uterque autem quum multis ad res Alexandri pertinentibus negotiis non interfuerint modo, verum etiam præfuerint; verissima præ aliis tradere potuisse liquet. Quoties igitur consentiunt, ceteris antehabimus: ubi in diversum abeunt, ex copia rerum ea potissimum secrevimus, quæ diligenter inter se composita proxime ad rerum gestarum fidem videbantur accedere. Quod etiam post ætatem Alexandri alios Græcorum sequutos video, quibus aliqua veri cura fuit; & nuper ex Sicilia Diodorum. Nam qui ex Romanis animi ad historiam adplicuerunt, ii patriis rebus contenti, ex

Iustin. 12. 6.

17.

Arian. in præfat.

Quem maxime sequi videtur Curtius.

terna neglectui habuere; quia victoris populi gesta componentibus neque majestas rerum deerat; & plus utilitatis adlatura videbantur in eadem republica degentibus. Quorum studium ut laude dignissimum arbitror; sic extra reprehensionem fore confido, si nostris etiam hominibus ostendam eum regem, qui unus omnium mortalium, intra brevissimum ævi spatium, plurimum terrarum occupavit. quo adpareat, NON FORTE neque temere res humanas ferri; sed plerumque fortunam pro moribus; neque diuturnam esse felicitatem, quæ virtute destituatur. Igitur Alexandrum omnibus ingenii fortunæque dotibus abunde auctum ornatumque fuisse comperio, quibus fatalem tantæ potentia virum oportebat instrui. Genus ab Hercule repetebant Macedonum reges; Olympias Alexandri mater initia suæ gentis ad Achillem referebat. Puero neque incitamenta exemplaque gloriæ; neque virtutis magister aut exercitatio deerant. quippe Philippus pater continuis bellis contemptam ante Macedonum gentem extulit, & coacta in ordinem Græcia, cunctis formidabilem fecit. Denique non solum operum post se gestorum fundamenta posuit; verum etiam quum decederet, Persico bello intentus, delectus habuerat, commeatus, pecuniam, exercitum paraverat; & Parmenionis opera jam Asiam aperuerat. Sed in eo rerum momento subductus est, ut & maxima gerendi belli subsidia filio; & plenam gesti gloriam relinqueret: quadam fortunæ industria, quam unus hic perpetuo obsequentem sibi habuit. Cujus admiratione non postea modo, sed statim ab initio dubitatum est, rectiusne foret, non per Æacidas aut Herculem, sed ab ipso protinus Jove, tanto homini divinæ stirpis originem adferere. Ipse quidem, quum Hammonem Libycum adiret, ejus filium se appellari voluit, ut postea trademus. Ceterum *draconem in cubili matris ejus visum, quem Iupiter induerit, eoque genitum fuisse Alexandrum*, multi crediderunt: *insomniis etiam, vatumque responsis fidem generis factam: & quum Philippus Delphos sciscitatum misisset, oraculo monitum*, ut Hammonem imprimis revereretur. Nec desunt qui *fabulosum id quidem; non tamen adulterium matris falso jactatum* adferant. Quippe *pulsam Ægypti regno Nectanebum, non, ut vulgo arbitrantur, in Æthiopas concessisse; sed quum adversus vim Persicam in Philippo maxime*

Diodo. 17, 1.

Vellei. 1, 6, 6.

Oros. 3, 12.

Arria. 2, 1, 34.

Pausan. lib. 1.

Julian. Cæsar.

Curt. 7, 1, 3.

Curt. 10, 5, 3.

4, 7, 30. Lucia.

dial. mort. Si-

lius lib. 13.

Victor in Ga-

lerio. Dio

Chrysof.

orat. 4. Sidon.

carm. 2. & 9.

Plur. c. 2. Iust.

11, 11. & 12,

16. Solin. c. 14.

xime presidium speraret, in Macedoniam vectum, magis praestigiis inluisse Olympiadi, thorumque hospitium temeravisse. Suspectam quidem exinde Philippo, neque aliam tam intimam divoritii quod inter eos sequutum est, causam, pro comperto postea fuisse. Etiam quo die Philippus Cleopatram domum deduxerat, Attalum sponsa avunculum, Alexandro natalium dedecus exprobrare ausum, ipso quoque roge ex sese genitum negante: denique de Olympiadis adulterio non in nostro solum orbe; sed apud devictas quoque nationes, pertinacem rumorem obtinuisse. Verum velanda ignominia repetitum ex antiquis fabulis de dracone commentum: idem enim olim de Aristomene Messenios, de Aristodama Sicyonios iactavisse. Sane apud majores nostros de Scipione, qui Carthaginem prior adflixit, eadem ferme fama fuit: similisque divinitatis opinionem Romani modo principis ortus habuit. nam de conditore Urbis Romulo quid attinet dicere; quum nulla gens tam vilis reperiat, quae sui generis auctorem non faciat deum, aut deo editum? Ceterum Nectanebi fuga temporibus hisce non congruit: sexennis enim jam erat Alexander, quum ille ab Ocho victus, avitis opibus excideret. Nec ideo minus vanum est, quod de Jove fertur. Ipsa quidem Olympias dempto post mariti necem metu, adseverationem filii Jove se genitum credi volentis inrisisse dicitur, missaque epistola petivisse, ne se nihil tale commeritam, odiis Iunonis obiectare pergeret. Antea enim ipsa maxime fabulam confirmasse creditur; proficiscentemque in Asiam Alexandrum monuisse, ut memor originis digna tanto genitore capefferet. Verum tamen ostentis deum variisque praesagiis inter conceptum editumque partum significatum fuisse, quantus homo nasceretur, consensu traditur. Obsignatam Olympiadis alvum annulo, cujus sculptura leonem praeferebat, per quietem Philippus vidit. Cujus rei memoriam servavit Alexandria, quam in Aegypto conditam, aliquamdiu Leontopolim appellaverit. Nam de Alexandri magnanimitate & robore somnium illud interpretatus erat Aristander peritissimus vatum, qui postea comes ei haesit, sacrisque ejus praefuit. Quae autem nocte Olympias peperit, maximi per Asiam nominis templum Ephesiae Dianae ignis hausit. Intulerat eum cujusdam hominis perditum furor; qui comprehensus tortusque, non alia mente id commi-

Εὐσεβ. λό-
γῶν α. Anton.
Quo Eusing,
2, 25, Cedre-
nus. Glycas.

Iustin. 11, 11,
4.
Texeira Hist.
Pers. 1, 22.

Liv. 26, 19, 6.
Silius lib. 9.
Agell. 7, 1. Va-
let. Max. 1, 2.
2. Quintil. 2, 4.
Sug. August.
c. 97. Livius in
praefat.

Plut. cap. 3.
Agel. 13, 4.
Solin. c. 14.
Plut. cap. 3.

Plutarc. cap. 2.
Ephorus apud
Tertullian. de
anima c. 46.
Stephan. v.
'Αλεξάνδρου
Eustat. ad Pe-
rieget. 254.
Plutarc. cap. 4.
Cicero de di-
vin. 1, 23, & de
nat. deor. 2, 27.
Soli. cap. 43.

Val. Max. 8.
14. Zonaras.
Hier. advers.
Helvidium.

Plutarch. c. 4.

Iust. 12, 16, 6.

Plut. consol.

ad Apoll. c. 9.

& Apophth.

cap. 9.

* Mela 2, 3.

Serv. ad Virg.

Georg. 4. 278.

Antonia.

* Ὀλυμπ.

ειναρησφ.

Bunting.

Chronol. Iac.

Cappel. in hist.

facta & ex.

Plutarch. c. 4.

Demosth. de

coron. Agell.

17, 21. Histor.

Misc. 2, 4.

fisse factus est, quam ut magno aliquo facinore metto-
riam sui diuturnam efficeret. Ergo tam fœdi exempli
cladem non istius tantum ædis damno æstimavere Ma-
gi, qui tum Ephesi degebant; verum pro majoris ruina
prælagio habentes, totam urbem mœstis implevere cla-
moribus: *exortam alicubi facem, cujus incendio, similem*
ob causam, totus olim Oriens conflagraturus esset. Forte
per idem tempus Potidæam Atheniensium coloniam
Philippus subegerat; quum & Olympia quadrigis se vi-
cisse cognovit: & à Parmenione, quem in Illyrios mise-
rat, majoris momenti nuncius venit, *fusus ingenti prælio*
barbaris, Macedonas prospere pugnavisse. Exultanti tam
læto ubique votorum exitu etiam de Olympiadis partu
renunciatum est: nec dubitavere vates, *invictum fore,*
qui inter tot victoriarum palmas nasceretur. Ferunt tot
simul prosperarum rerum cumulo adtonitum regem, &
invidiam Deum veritum, oravisse Nemefin, *ut hoc for-*
tuna obsequium, modica aliqua calamitate ulcisci con-
tenta foret. Proditum etiam est memoriæ, *in oppido**
Pella, duas aquilas in culmine domus, ubi puerum enixa
erat regina, tota die per sedisse. gemini per Europam A-
siamque imperii augurium id fuisse, POST eventum
facile interpretati sunt. *Terram quoque tum movisse,*
magnamque tonitruorum fulminumque vim erupisse
cœlo, auctores habeo. Natus est* autem, ut accuratio-
res tradunt, incipiente Olympiade sexta supra centesi-
mam, prætoze Athenis Elpine, A. D. xii. Kal. Sextil.
quem tum mensum Macedones *Loum* vocabant: quo
tempore pop. Rom. quadringentesimum fere annum
agens, vicinorum bellis exercebatur, & subjugando ter-
rarum orbi quotidianis incrementis præludebat.

C A P. II.

At Philippus auctus filio, de quo propter oblata tot
omina spem amplissimam conceperat, in educatione
curamque ejus omnes cogitationes convertit. Quippe
vir prudens & amans patriæ, NIHIL molitionibus
suis profectum facile sentiebat, si rebus undique motis,
hominem imperitum aut segnem Macedonia post se
relinqueret. suam quoque gloriam haud durabilem fu-
turam, si maximarum rerum instrumenta, quæ tanta in-
dustria parabat, successoris inertia corrupisset. Legun-
tur inter epistolas ejus, venustatis & prudentiæ plenas,
literæ,

Agellius 9, 3.

li teræ, quas tum ad Aristotelem, qui cum Platone exercebatur, Athenas misit, in hunc fere modum scriptæ. *Philippus Aristoteli salutem dicit. Certiorem te facio, filium mihi genitum esse. Nec perinde diis gratiam habeo, quod omnino natus est; quam quod te florente nasci illum contigit. à quo educatum institutumque neque nobis indignum spero evasurum, neque successioni tantarum rerum imparem. Satius enim existimo carere liberis, quam opprobria majorum suorum tollentem, in pœnam genuisse.* Neque fefellit eum opinio. Quippe puer Aristotele doctore diu usus, ad res in ea ætate gerendas insigne præsidium sibi comparavit. Sed hæc postea acciderunt. interim constituti sunt infanti nutritores atque pædagogi, Leonidas Olympiadis propinquus, & Lyfimachus Acarnan. Philippus nationis ejusdem adjectus, qui valetudinem pueri regeret: Hellenicæ (Dro-
Curt. 3, 6, 1.
 pidis erat filia, ex illustrioribus Macedonum feminis) Iust. 12, 6, 10.
 corporis & morum recta temperie probatæ nutriticis Arria. 4, 2, 12.
 munus demandatum est. Hac cura paucos intra annos Curt. 8, 2, 8.
 effectum est, ut jam tum polliceri videretur eum regem, quem postmodum exhibuit. nam & in puerilibus mem-
 bris indomitus eminebat vigor; & eximia iadolis argu-
 menta ætatem longe prævenerant. Excellens nativa Lume. Paneg.
 & genuina venustate corporis, cultum aspernabatur; Constant. cap.
ANXIAM formæ curam feminis convenire dicitans, 17. Aliq. hist.
qua nulla alia dote æque commendarentur: si virtutis var. 12, 14.
potiri contigisset, satis se speciosum fore. Fuit autem quum Arrian 7, 5.
 adolevisset, iusta membrorum proportione conspicuus, 18. Solin. c. 14.
 artubus robustis, probeque compactis: vi tamen, quam Curt. 3, 12, 16.
 specie validior; quippe corporis ejus habitus intra pro- 6, 5, 29.
 cecitatem stetit. Cutem habuit candidam, nisi quod in Solin. c. 14.
 malis, itemque pectore, grato rubore suffundebatur: Plut. c. 5.
 capillum flavum, leniter intortum: nasum aquilinum: Tzetzes. Gly-
 oculos varios, nam lævus glaucus fuisse traditur, altero cas. Ælia. hist.
 nigerimo. Inerat autem ipsis occulta quædam vis, ut var. 12, 14.
 sine veneratione atque horrore quodam intuentium Plut. de adul.
 non adspiceretur. Pernicitate pedum admirabili fuit; & amici dis-
 quam ut magnæ in expeditionibus utilitatis, etiam rex crim. c. 29. &
 non omisit exercere, sæpeque cum velocissimis suorum de animi
 cursu certare visus est: patientia laboris supra fidem exi- tranquill. cap.
 mia; qua sæpe una, difficilimis temporibus, sibi exerci- 20.
 tibusque suis salutem peperit. Exercitationibus crebris, & calidissima corporis temperie, adeo quidquid vitiosi

humoris sub cute conlegi solet, expugnavit; ut suavem ex ore membrisque exhalaret odorem, eoque etiam tunicas quibus uteretur impleret: ob easdem causas, ut quidam putant, ad vinum iramque proclivior. Visuntur adhuc imagines ejus statuæque, summorum artificum opera. ne enim vulgarium sculptorum pictorumve temeritate oris sui honor obsolesceret, studiose cavit; *poenam comminatus, si quis injussu suo conaretur.* Ergo abundante tum artificum copia, volentem unus Apelles pinxit, sculpsit Pyrgoteles, Lyfippus & Polycletus ære duxerunt. *Citatiores gressum Leonida vitium suis se, *ferunt; ex ipsius consuetudine id habuisse Alexandro: quod postea quum enixe vellet, corrigere non potuerit.* Equidem EDUCATIONI plurimum tribui debere non infiteor; ceterum hoc quidem naturæ potius adulescentis, quam adsuetudini depono. etenim in homine velocissimæ mentis, necessum erat, ut ardorem animi, corporis etiam motus sequeretur. Quem adeo non in vitio posuere successores ipsius, ut etiam studiose æmularentur; simul depressiore in lævum collo, obtutum ejus vibrantem, & elatiorem vocem imitati: quum animum non exprimerent. quippe plurimorum ex illis longa vita vix quidquam habuit dignum, quod cum hujus pueritia compararetur. Neque enim quidquam aut loquebatur, aut agebat humiliter: sed dictis factisque par fortunæ suæ, vel etiam supra erat. Nam quum esset laudis avidissimus, non undecumque eam adfectabat, sed optimis quibusque comparari gaudebat: INGLORIAM ex vilibus palmam intelligens, tantoque inferioriorem victoriam; quanto quos vicisset pluris haberentur. Ergo dicentibus, *quoniam cursu plurimum valleret, debere profiteri nomen suum inter eos qui Olympicis ludis certaturi essent, cognominis sibi regis exemplo; magna ea re per Græciam sibi famam comparaturus facerem,* inquit, *si reges haberem adversarios.* Quoties aut præclara aliqua pugna Philippus vicerat, aut oppidum opulentum in potestatem redegerat; lætantibus aliis, ipse haud obscure indolescebat. exceptaque vox est querentis inter æquales; *nihil reliqui facturum patrem sibi ipsique, quum adolevisset.* Quippe deperiturum gloriæ verebatur, quidquid adcessisset opibus; nec tam harum possessione quam istius cupidine movebatur. Somni natura parcissimus, etiam arte vigilantiam ad-

Plut. Sympof. 1, 6.

Apulei 1. Florid.

Horat. epist. 2, 1. Himerius apud Phot. Plin. 7, 37, 6.

35, 10, 25, 37, 1, 7. Cicero epist. fam. 5, 12.

* Hier. ad Lætam. Hincma. epist. 3, 1.

Plut. Pyrrho c. 14. & Alex. c. 5. & de fort. 2, 5. & Pomp. c. 2. Tzetzes

Chil. 8, 209, & 11, 368. Victor in Caracalla.

Hist. Misc. 10, 23.

Plut. c. 6. & de fort. Alex. 1, 13. & Apophth. cap. 36.

Heiod. 5, 22.

Plut. c. 6. & apophth. c. 36. Gregor. lib. 9.

adjuvabat. si quid occurrisset, quod seria meditatione dignum videretur; comprehensâ pila argentea, brachium extra lectum porrigebat, ut in subjectam pelvim Marcell. 16, 6. inlapsa, excitato sonitu, torporem in somnum deficientis discuteret. Deos ab ineunte ætate magnifice coluit.

Sacro quodam ita liberaliter thura flammis intulit, ut Plur. cap. 44. Leonidas vir severus & parvus, profusionem istam non apophth. c. 37. ferens, exclamaret; *sic adolebis, quam regiones subegeris, ubi hæc nascuntur.* Cujus vocis memor, quum postea Plin. 12, 14, 17, thuriferam Arabiam pacaret, multa odorum talenta misit Leonidæ, cum mandatis; *ne posthac in deorum honoribus adstrictior esse vellet, quos intelligeret dona hilariter oblata tam larga manu rependere.* Animi sublimis & magna conaturi documenta mature dedit. Persis ea tempestate Artaxerxes cognomento Ochus præerat.

Eum Artabazus & Menapis satrapæ, Memnonque Rhodius, egregius dux, bello lacefferant; sed potentia regis oppressi, deserta Asia ad Philippum profugerant. His tum Alexander septenni minor mire delectabatur; crebroque de rebus Persicis interrogabat, nihil quidem puerile & sordidum, sed quibus maxime firmamentis Plur. cap. 7, opes regia niterentur? quis armorum usus, qua audacia viris; quanta equis pernicitas esset? quot dierum itinere Macedonia distaret Susis? qua regi merum via, quæque exercitatio corporis, atque opinio virtutis foret? Postea, quum deprecante fratre Memnonis Mentore, cujus sororem in matrimonio Artabazus habebat, cum exulibus in gratiam redisset Ochus, eosque à Philippo repereret; Alexander legatos eximie in tantilla ætate indolis admiratione ita percussit, ut unus eorum in hæc verba prorumperet: *Hic quidem puer Magnus est Rex; noster vero, dives.* Hæc autem quum merito quidem naturæ suæ debere videretur, haud minus institutioni debuit.

Nam pater satis gnarus, quantum Epaminondæ commercium sibi profuisset, quantoque plura eloquentia, quam vi confecisset, summa cura incubuerat, ut à tenera statim ætate liberalium artium studiis probe imbueretur. Igitur Aristotelem, magni nominis philosophum, ingentibus præmiis evocatum perpulit, ut etiam prima literarum elementa puero traderet. Nec abnuvit Vir doctissimus, quum intelligeret, quantum esset à principio recte instrui multis imperaturum; Frustra quæ

contemni; pro parvis sine quibus ad majora profectus non

contemni; pro parvis sine quibus ad majora profectus non

contemni; pro parvis sine quibus ad majora profectus non

contemni; pro parvis sine quibus ad majora profectus non

contemni; pro parvis sine quibus ad majora profectus non

Dexippus
apud Cedre-
num. Plut. c.
70. Athenæus
1, 15. & 19.
Dio orat. 2.
Suidas v.
Ὀρχισ-
μας.

non esset. Variis deinde magistris, ut alius arte excel-
lebar, usus, non modo mentem egregiis implevit disci-
plinis; verum etiam corpus omnis generis exercitatio-
nibus, ad usum bellorum, & patientiam laboris edo-
muit: ne tum quidem vacuus, quum otiosi videretur;
quippe pila, vel saltatione virili, non tam laxabat ani-
mum, quam teris obsequiis membra præparabat.

C A P. I I I.

Laërt. in Arist.
Ὀλυμπ.
ἀναγραφή.
Dionys.
περὶ Δημῶ-
θεν. 85.

Plin. 8, 16, 5.

Athen. 9, 13.

Plin. 8, 22, 15.

Plut. c. 12.
Agell. 20, 4.
Zonaras.

Aristot. c. 1.
Rhetor. de
Alex.

Plut. cap. 13.
Laërt. in Arist.

Postquam deinde ætas & ingenium paulisper adolevit,
jamque superioribus studiis idoneus visus est, revo-
catum, qui tum apud Mitylenæos agebat, Aristotelem
continuo secum habuit, donec post mortem patris re-
rum positus, in Asiam transjiceret. Quo temporis spatio
quicquid à tanto præceptore tradi potuit, perdidit.
Cognoscendæ rerum naturæ tanto avidius incubuit,
quanto pertinaciori spe imperium universi orbis præce-
perat. Cujus indagacionem postea quoque adjuvit, pla-
ne regio & animo, & sumptu. Aristoteli, quo naturas
animalium certius atque perspectius commentari posset,
tota Asia Græciaque parere jussit, quotquot venatu, au-
cupio, piscatuve vitam tolerabant, aut aliquam in ejus-
modi negotiis peritiam adsequuti fuerant. Constat in
ejus operis impensas octingenta talenta philosophum
accepisse. Adeo autem cognitionem illam dilexit, ut in
eam sumptum faceret, curamque impenderet, cujus
fructum visurus non erat. Post centum annos capti sunt
cervi cum torquibus aureis, quos addiderat, ut vel po-
steri cognoscerent, quanta fides habenda foret iis, quæ
de istorum animalium longævitate ferebantur. Subli-
mioribus quoque disciplinis, quas *acroamaticas* appel-
lant, eruditum fuisse, ipsius testatur epistola; qua que-
ritur Aristotelem *dignitatem earum evulgatis præceptis*
profanasse. Et ille excusavit; rescribens, ita libros illos
esse editos; ut haberi possint pro ineditis. nec enim
quemquam sententiam ipsorum magnopere perceptu-
rum esse, nisi quæ iis continerentur, jam antea didicis-
set. Idem, quum Rhetorica ab eo exigeret, sollicitè ve-
tuit, ne aliorum etiam in manus pervenire pateretur. NE-
QUE enim minus honestis artibus, quam potentia cete-
ros præstare cupiebat: indignabaturque communicari
laudem illam cum humilissimis. Medicinæ quoque studio
imbutum ab Aristotele filio medici, ex gente Asclepia-
darum,

darum, fidem ipsius epistolæ faciunt. Eam autem philosophiæ partem, quæ sibi aliisque probe imperare docet, ita coluit, ut magnanimitate, prudentia, temperantia, fortitudine, quam armis & opibus instructior, tantam imperii Plut. c. 13, Perfici molem subruere adgressus censeatur. Ipse quidem prædicavit, *non minus se debere Aristoteli, quam Philippo: huius enim munus fuisse, quod viveret; illius, quod honeste viveret.* Ingenium tamen ardens ambitione, nimia honoris gloriæque prædicatione, quam inter genera bonorum referendam esse Aristoteles sciverat, elatum fuisse, ut non modo imperii prorogandi gratia bella ex bellis fereret, verum etiam deus haberi veller, quidam non immerito credidere. Ceterum non solum imperante Alexandro eximio honore, maximisque muneribus affectus est Aristoteles; sed & vivo adhuc Philippo ingens institutionis suæ precium tulerat: impetrato, ut in ipsius gratiam patria instauraretur. Olynthios Philippus acerrimos hostes expertus fuerat; nam vicini Macedoniæ, & potentia hætenus haud impares, ægerrime tulerant, sub regge bellicoso vastiæque regni opes crescere, ad colis perniciem, aut servitium adlaturas. Ergo quo infensioribus animis certatum est; eo asperior victoria fuit. urbem captam direptamque solo æquavit Philippus; cives venire. in reliqua etiam ditionis eorum oppida sævitum est. Inter quæ Stagiram, unde Aristoteles genus ducebat, par calamitas obruerat. Eam tum regis permisso atque opibus ex integro condidit: restitutæque leges tulit, quibus postmodum usæ est. Ita quam stantem florentemque tot fortium virorum manus ab excidio prohibere non potuerant; eam incensam atque dirutam iunior civis excitavit ingenium. Quanti autem Aristotelem fecerit Philippus, hinc etiam æstimari potest, quod sæpe filium monuit, ut sub tam idoneo magistro sapientiæ gnavam operam daret; ne mox multa committeret, quæ illium causa ipse pudore & pœnitentia angeretur. Igitur postea quoque maximis rebus intentus Alexander, non omisit magistrum venerari; crebroque per literas compellavit hominem, nec disciplinarum modo arcana, sed & morum remedia petiit. Atque ille rescripsit, quibus ipse atque subditorum felicitati consultum opinabatur: *menzinisset, TANTAM ipsi concessam esse potentiam, ut prodesset hominibus, non ut eos læderet. ira quoque, in quam maxime præcipitem novcrat, modum poneret;*

Ethic. 4, 7.

Zamof. analect. antiquit. Dacia c. 11.

Ælia. hist. var. 12, 54. Tzerzes Chif. 7, 140. Dio Chyrsorat. 2. f. Laërt. in Aristot. Plin. 7, 29, 3. Val. Max. 5, 6. 51. ext. Plut. c. 51. adverst. Colotem.

Plutarch. adverst. Colot. c. 50. Laërtius.

Plut. apophth. cap. 33.

Casaub. in Athenæum 14, 22. Proleg. not. in Curt. c. 4. v. Alexand. dii.

Melauct. in Chron. Ælian. hist. var. 12, 54. Rutgerius var. lect. 1, 6.

Plut. c. 13. &
94.

Plut. de prof.
virt. sent. c.
10. & de laude
sui cap. 19.
Plut. cap. 126.

Curt. 10, 10,
26.

Plut. Pericle
c. 2. Gregoras
lib. 9.

Alian. hist.
var. 3, 32.

Dio Chryf.
orat. 2.

Suidas v.
Τιμόθ. Dio
pr. orat. 1.
Erasin. ad. ag.
à Dorio ad
Phrygium.
Plut. de fort.
Alex. 2, 4.

Pausan. lib. 6.
Val. Max. 7, 3,
4. Suidas v.
Αναξιμ.

neque enim irascendum inferioribus : parem autem ipsi esse neminem. Ad postremum tamen animo jam elatior spernere eum cepit : præsertim quum ob Callisthenis exitum infestum sibi, & præter sapientiæ præcepta, etiam vindictæ causa, ambitionem humanum fastigium despicientis, disputationibus exagitare crederet. Certe paulo ante mortem, Cassandro objecta patri suo crimina purgante, exclamasse fertur ; *Aristotelica versutia machinationibus instructum venisse, ut justas aliorum quærelas fallacibus argutiis eluderet.* deinde utrique, si vera quæ deferrentur comperisset, malum mingtum esse : tam vehementi vultu, ut diu post ejus interitum, quum forte Cassander, tum rerum in Græcia potens, imaginem Alexandri Delphis positam intueretur, revocatus in periculi sui memoriam, toto corpore cohorruerit. Quæ res Aristoteli etiam magnæ infamiæ occasio fuit : quippe venenum quo Alexander periisse creditus est, non alterius ingenio equinæ ungulæ inditum, & Babylonem deportatum, rumor suspicatus est. Adamavit & musicam, eique seriam initio operam dedit : donec contumeliosa interrogatione patris, *ecquid puderet tam scite canere?* velut artem suæ majestati indecoram, negligentius tractare cepit. Quo quidem tempore magistro chordam quandam ex artis præscripto pulsare jubenti, *quid autem referat,* inquit, *si hanc pulsavero!* in aliam intendens digitum. At ille, *nihil referre futuri regis, futuri autem citharædi referre,* respondit. Delectatus deinceps est masculo cantu, quum molles fractasque modulationes ut perniciem morum averfaretur. Quo nomine maxime amplexus est Timotheum, artis ejus professione celebrem. Ille enim accommodata ad ingenium illius scientia, modo, quem *Phrygium* appellat, ita aliquando eum rapuit, ut tamquam divino instinctu exardesceret animo, & velut propinquo jam hoste, ad arma capiendâ profliret. Eloquentiæ etiam sub Anaximene Lampfaceno studuit, quæ res postmodum incolumitatem urbi attulit, quum Persarum opibus studentem Alexander diruere constituisset. Conspicatus enim Anaximenem extra mœnia prodeuntem, nec dubitans, quin pro patria deprecatum venisset, *Græcorum deos testatus est, non facturum se quod petisset.* Quo audito calidus ille rogavit, *ut Lampfacum dirueret.* Ille & iurjurandi religione adstrictus, & magis etiam præceptoris olim

olim sui sagacitate delinitus, gratiam delictorum Lam-
 placenis fecit. Comædos ut instituto suo parum con-
 gruentia tractantes, corrupendisque moribus natos
 contempfit. Neglexit & pugiles, quamquam maximi
 tum in Græcia fierent. forte quod otiosos & faginæ ad-
 dictos, valida membra spectaculorum potius ludibriis,
 quam patriæ necessitatibus commodare, non probabat.
 Reliquas artes, etiam quas ipse non attigerat, impense
 fovit. Unde ex toto fere orbe passim ad ipsum conflue-
 bant, quicumque insigni aliqua peritia præcellere sibi vi-
 debantur: eique vel ingenii sui monumenta dedicabant;
 vel exhibitio artis suæ specimine, à munificentissimo re-
 gum, & cujus animo fortuna responderet, immensas
 plerumque divitias consequébantur. Etiam quos procul
 positos præclara eruditio aut virtus commendabat, iis
 ingentia munera ultro largiri consueverat. Igitur tantus
 ea tempestate doctorum atque solertium hominum pro-
 ventus fuit; ut vix ulla ætas bonis artibus copiosior ex-
 stiterit. SOLENT enim ingenia moresque componi ad
 principum mentem; omnisque fere temporum inclina-
 tio regnantium infamia, vel decus est.

Athen. pr. l. 13.
 Dio Chrysoft.
 orat. 2. Plut.
 cap. 6.

Plut. de fort.
 Alex. orat. 2.
 Schoner. c. 1.
 Algebra
 Quintilia. 2,
 20, 5. Vitruv.
 præf. lib. 2.
 Lucian. pro
 imagin.
 Laërt. in Xe-
 nocrate. Plut.
 advers. Colot.
 c. 50. & in
 Phocione c.
 120. & de fort.
 Alex. 1, 14, &
 2, 1. & 4

C A P. IV.

EX veterum monumentis nihil antehabuit Homero;
 quem unum omnem sapientiam, qua imperia con-
 stant, optime complexum esse auctumabat. adeoque eum
 cordi habuit, ut Græco cognomēto *amator Homeri* dice-
 retur. Libros ejus semper secum ferre solitus, etiam quum
 quiesceret, una cum pugione sub cervicali reponebat;
militia suæ viaticum, & institutionem bellicæ virtutis
 appellans. *Achillem* prædicabat *felicem, quod tantum*
virtutis suæ præconem invenisset. Reperto inter Damas-
 cenam prædam materiæ curaque exquisitissimæ scrinio,
 & disquirentibus amicis, *cuinam usui convenientissime*
destinaretur: ipse, *Homero*, inquit, dedicabimus; *ut præ-*
ciosissimum humani ingenii monumentum, elegantissimo
etiam opere servetur. Inde obtinuit, ut emendatissima
 poëtæ editio, quam magna cura comparaverat Alexan-
 der, è *narthecio* vocaretur. quippe scrinium illud, quum
 adhuc Persarum esset, unguentis & odoribus adservan-
 dis servierat. Quidam prospere gestæ rei nuncius,
 quum citato cursu ad eum ferretur, dextramque porri-
 geret, vultu maximæ lætitiæ notas præferente: *Quid*
mibi

Dio Chrysoft.
 tota orat. 2.

Plut. c. 13. &
 de fort. Alex.
 1, 4.

Vopisc. pr.
 Probi. Cicero
 pro Archia
 cap. 10.

Plut. c. 44.

Strabo lib. 13.
 Plinatch. c. 13;
 Plin. 7, 29.

mihî nunciaturus es tanto gaudio dignum, inquit, nisi forsân Homerus revixit! Sed tum eo jam felicitatis pervenerat, ut propemodum exfatiatæ gloriæ nihil deesse putaret, præter idoneum buccinatorem. Crebra autem lectione totum fere edidicit, ut nemo neque promptius eo familiariusque uteretur; neque exactius de eo judicaret. Ex omnibus autem ejus carminibus maxime probabat versum, quo boni simul imperatoris, robustique militis laudes Agamemnoni tribuuntur; eumque præcipuum virtutis incitamentum, & veluti morum suorum magistrum habuit. His itaque disciplinis imbutus, summæ fortunæ vim atque dignitatem egregie tutatus est; superbia & licentia, qua quidam sola principes agunt, abstinuit. Cultu curaque corporis haud multum supra privati modum eminens, virtute potius quam vestium ornatu anteire suos, imperatorium censebat: hilaris, humanus, adsabilis; ut tamen contemptum excluderet: vino deditus; sed citra ebrietatem. nam si otium nactus esset, sermonibus magis quam computatione tempus extrahebat. Voluptates ita contempsit, ut matri curam injiceret, ne plane ad generandum inhabilis esset. Illud imprimis religiose tenuit, ne cujus thorum violaret. Quibus vitæ morumque institutis diu inhæsit; magnumque & memorabilem regem egit: donec impetu quodam, & velut torrente fortunæ convulsus & mutatus, pristinam animi moderationem paulatim exueret. Animi robur cum insigni dexteritate, magna patris & aliorum admiratione ostendit in equo bucephala; nam id nomen bubuli capitis figura insignitus acceperat. Plurimum tum equestri laude pollebat Thessalia; nobiliumque equorum greges multis locis alebantur. Eminebat tamen inter omnes viribus & specie bucephalas, quem Philonicus ex Pharsalia oriundus, maximo in illis regionibus principe dignum existimans, ad Philip-pum adduxerat, sedecim talentis venalem. Quum autem velocitatem equi obsequiumque experturi in campum descendissent; nemo amicorum satellitumque regis tractare eum potuit. quin insurgere in omnes, & conscendere conatos ferocia exterrebat. Iamque pro indomito, & ob feritatem inutiles, relinquebatur; quum suspirans Alexander, *Qualem isti equum perdunt, per molli-tiem animi, & tractandi imperitiam!* Quo sæpius re-perito à patre increpitus, *quod ob negotium, quod emen-*

dare

Læcian. dial.
mort.

Plutarch de
fort. Alex. 1,
13.
Homer.
Iliad. 3, 172.

Curt. 3, 6. 19.

Athen. 10, 10.
Plutarch.
apophth. c. 36.

Scholias.
Aristoph. in
nobib. Plin 8,
42. Justin. 7,
6, 8. Plin. 8,
42. Plut. c. 9.

Adare non posset, majores peritioresque conviciis incesset; ego vero, inquit, emendabo pater, si permiseris. Atque illo subjicient; frustratus autem quam poenam pendes? equi, inquit, precium luam exortoque omnium risu, convenit, ut victor equum patre emente haberet, victus amitteret pecuniam. Tum Alexander comprehensis equi habenis, eum ita statuit, ut in adversos solis radios conversus, umbram suam conspiceri non posset: ea enim antea exterritum acrius ferocissime observaverat. quumque nihilominus æstuarer, jubam demulcens, demissaque sensim clamyde, in sævientem adhuc insilit. Ille parendi insolens cervicem & calces jactare, multaque pervicacia contra frenum niti; denique proripere se conari, & ingenti violentia cursum moliri. Spatiosa & equitabilis p'ianicies suberat, ergo ferocientem exultantemque effusis in collum habenis, adactisque calcaneis cum ingenti clamore in cursum permittit. Ingens deinde camp'i spatium evectus, jam lassatum & consistere volentem impellere non antea destitit, quam exhaustum cursu, & labore domitum, mansuetiorem jam mitioremque reduxisset. Descendentem manantibus gaudio lachrymis complexus est pater; osculoque capiti impresso, *majus imperium sibi circumspicere jussit, nec enim Macedonia regnum tantam indolem capere.* Posthæc * bucephalus quum in ceteros ferociam suam retineret, uni Alexandro mira submissione paruit; multorumque mox laborum atque discriminum socius, in prælio adversus Porum perit. Dignum id argumentum visum est, quo illustrentur opera sua nobilissimi artifices. * duas ex marmore statuas equum domantis ostentant; Praxitelis & Phidixæ certamen. Alexandri eas imagines esse, quamvis ambigi possit, auctores haud obscuri crediderunt.

* Curt. 6 5, 18.
8, 14, 34.
* Blondus l. 1.
Romæ iustauratæ, Merulæ Cosmogr. in regione urbis sexta Ant. Laferus Sequanus formis aeneis excudit. Bern. Gamucci lib. 3. dell' antichità di Roma.
Rosin antiquit. 1, 6.

C A P. V.

His atque talibus ingenii animique experimentis eam apud Philippum existimationem nactus est, ut quum ipse Byzantinos obsidione urgeret, idoneum jam crediderit filium, cui libera cum potestate Macedoniae curam committeret, annos omnino sedecim habentem. Quo comperto Medarorum quidam, Thracia natio, Macedoniae subjecta, opportunum defectioni quam dudum agitabant tempus advenisse rati, consilia nudavere. Sed adolescens ostentandæ virtutis occasione lætus, cum duci-

Plut. cap. 14.

Paul. Diac. de gest. Longobard. 5, 47.

Stephanus v.
Ἀλεξάν-
δρου.

Iustin. 9, 1, 8.

Iustin. 9, 2.
Oros. 3, 13.

Otto Frising.
2, 24. Iohan.
Magnus hist.
Goth. 3, 10.
Æschines
contra Ctesiphontem.

Curt. 8, 1, 24.

ducibus à patre relictis prope in eos movit: victisque & ejectis rebellibus, urbem eorum varii generis convenis habitandam dedit: illi Alexandropolin ex nomine auctoris sui appellavere. Philippus eventum rei gaudens, ceterum sollicitus ne suo arbitrio permissus adolescentis animus, majora viribus cum exitio capesseret; evocavit eum, ut se magistro, ardorem prudentia temperare diceret: & in subigendis Chersonesi oppidis, strenua promptaque opera ejus usus est. Ceterum quum ad Byzantium, validam urbem, hæreret obsidio, civibus egregie pro libertate pugnantibus; *iisque Græci barbarique, quibus incrementa Philippi suspecta erant, certatim auxilio venturi* nunciarentur; desperata victoria, id unum agitabat, quam ratione quam minimo copiarum atque famæ damno ab obsidione discederet. Imperabat eo tempore Getis, Scythico populo, Atheas: qui armis Istriarum pressus, auxilium à Philippo petiverat, spe adoptionis facta, si festis Getarum rebus succurreret. Idem quum hostium imperator decessisset, belli metu liberatus, Macedonas vacuos remisérat, negans *vel ipsorum auxilio, vel adoptione Philippi eguisse; cui adversus hostes satis propriarum virium, & in successionem regni filius esset.* Eam barbari contumeliam ulturum ferens Philippus, omisso Byzantio in Scythiam convertit agmen. Ubi conserto prælio, quum numero superiores Scythæ essent, nec virtutis pœniteret, arte Philippi Macedonibus victoria cessit. Cujus omne precium pecorum equorumque maximi greges, & infirmioris ætatis sexusque captivi fuere: ceteræ prædæ nihil exceptum est. quippe opibus minime studebant Getæ; sed quotidiano victu contenti, paupertatem inter vitæ comoda numerabant. Ceterum quum ex Scythia regrediens, longo impedimentorum agmine, per Triballos iter faceret; illi opportunis locis occupatis transitum negabant, nisi prædæ partem accepturi. Erant in exercitu Philippi mercenarii Græcorum milites, qui & ipsi, quum in discriminis partem venissent, commodorum exfortes haberi moleste ferebant. Inde orta seditione ad manus ventum est: tam acri certamine, ut multis utrimque cadentibus etiam rex sauciaretur; transfosso femore, eodemque vulnere interfecto equo: tanta vis adacti teli, tantaque virtus inferentis ictum fuit. Ibi tum ante omnes profiliuit Alexander, jacentemque clypeo protegens,

inruentium in eum alios occidit, alios avertit in fugam. Ita filii pietate servatus est, abscedentibus qui oppressuri fuerant; eo promptius, quod interfectum crederant: sic ipsi vulneris atrocitati vitam debuisse visus, mortis opinione mortem effugit. præda inter consternationem amissa est. Ceterum ex vulnere claudicare coactus, quum initio eam corporis deformationem ægro animo ferret, memorabili ad posteritatem adolescentis voce monitus est, *non irasci vulnere, cuius opera ad singulos gressus sua virtutis admoneretur*. Satis jam gloriæ potentiæque Philippo quæsitum erat; satis etiam periculorum atque vulnerum pertulerat: si quietem pati posset animus ambitione vecors. Tributarios Illyriorum Macedonas, omnium non vicinorum modo, sed etiam longe dissitiorum dominos effecerat: Triballos subegerat: Thraciam habebat in potestate: multis Græcorum populis imperabat; alios metu, aut largitionibus tenebat obnoxios. Thessalos Daochus, Cineas, Thrasydæus, cum Eudico & Simo Larissæis; Arcades Cercidas, Hieronymus, Eucalpidas; Argivos Myrtis, Teledamus, Mnascas; Elcos Euxitheus, Cleotimus, Aristæchmus, regio jugo subdiderant: Messenios Philiadæ liberi, Neon & Thrasyllochus; Sicyonios Aristratus & Demaratus; Megareses Ptæodoius, Helixus, Perilaus; Eubœenses Hipparchus, Clitarchus, & Sofistratus, suæ quique civitatis principes, conciliabant: Olynthum Euthycrates & Lasthenes prodiderant. Una Spartanorum civitas veteris disciplinæ egregie tenax, & proditionis immunis fuit. Sed quum imperio totius Græciæ immineret, Atheniensium maxime opes morari destinata cernebat. nec deerant in civitate qui res ad ipsum traherent; sed populus, qui omnia poterat, impellente Demosthene contra Macedonum opes nitebatur: crebrisque ut inter potentes vicinos contentionibus, ingenium Philippi callidum, audax, & ob dominationem fidei famæque negligens cognoverat. Maxime urebat regem recens dolor, quod ad Byzantium, Atheniensium opera, spe sua excidisset: qui non modo centum & viginti navium classem obsessis auxilio miserant; sed & Chiis Rhodiisque eadem audendi auctores fuerant. Igitur dum percuratur vulnus in Triballis acceptum, omnia occulte præparabat, quo Athenienses improvisus opprimeret. exercitum retinenti obtentui erant Illyriorum nationes,

Plutarch. de fort. Alex. 1, 13.

Demosth. de corona. Curt. 10, 2, 23.

Demosth. de corona, Pluc. Demosth. cap. 24.

Demosth. de falsa legat. Diodor. 16, 54. Pausan. lib. 7.

Demosth. de corona. Diodor. 16, 78.

quæ

quæ ingenio feroces, & servitutis insuetæ, impositum
 Curt. 8, 1. 25. nuper jugum excutere tentabant. In eos Alexander mis-
 sus, barbaris fufis fugatisque, eam de fortuna atque vir-
 tute sua spem, & reliquis fecit, & ipse concepit, ut jam
 sine patre rebus gerendis se parem existimaret. Hæc per
 biennium gesta. Philippus autem præparatis omnibus,
 quæ olim destinaverat exsequi maturum ratus, exopta-
 tissima occasione oblata, ante initium veris cum exerci-
 tu in Græciam venit: convocatis etiam ex Peloponneso
 Aeschines
 contra Ctesiphontem.
 copiiis sociorum. Quippe Amphictyonum decreto crea-
 tus erat imperator Græcorum, ut insolentiam Locro-
 rum, qui Amphissam incolunt, castigaret: namque Cyr-
 rhæum agrum Apollini dicatum, Amphictyonum aucto-
 ritate contempta, colere perseverabant; ducemque ab
 his creatum, interemptis quibusdam, vulneraverant:
 Erat tum Philippo fœdus cum Atheniensibus, sed pa-
 rum in eo præsidii futurum arbitrabantur, si regi violan-
 dæ fidei merces adfulisset. Igitur legatos ad ipsum mit-
 tunt, petituros *ut pactis stare; aut certe ante ver adul-
 tum nihil hostile moliretur. deliberaturum interea popu-
 lum Atheniensem, quæ ratione controversa, quæ inci-
 derant, componi possent.* Thebas quoque legationem
 decernunt, quæ exposito *communi periculo*, hortaretur
ut simul cum ipsis tutelam Græciæ susciperent. Sed Phi-
 lippus per hospites & amicos, quorum Timolaus, Theo-
 gitonque & Anemœtas plurimum apud cives suos pote-
 rant; Thebanos in amicitia Macedonum continuit. Ra-
 tusque si cum solis Atheniensibus futura res esset, facile
 se superiorem fore, victis ad Amphissam Locris eorum-
 que sociis; in Phocidem raptim ducto agmine, Elateam
 Demosth. de
 corona.
 finibus Thebanorum simul Atheniensiumque imminen-
 tem occupat, impositoque præsidio, velut in belli sedem,
 operibus munit. Ejus rei nunciis noctu Athenas perlatus
 tanta trepidatione urbem implevit; ut quum primo dilu-
 culo populus in concionem venisset, invitante ex more
 præcone, *qui salutare patria consilium haberet, uti dice-
 ret*, nemo surrexerit. Donec Demosthenes congruen-
 tia tempori disserens, persuasit, *ut è vestigio classis ex-
 ercitus educerentur; & legati tum ad ceteros Græcos,
 tum imprimis ad Thebanos mitterentur.* in hanc senten-
 tiam decreto facto, Chares & Lyficles copiarum impe-
 ratores constituti; Demosthenes legationis ad Theba-
 nos princeps ire jussus est. Non sefellerat ea res Macedo-
 nis

Plutarch. De-
 molth. c. 24.

Diodor. 16,
 86.

donis solertiam, satisque prospiciebat, quanta belli moles oritura esset, si inter istos populos fœdus convênisset. Quippe Atheniensium civitas tunc etiam opibus & auctoritate satis pollebat: nec Thebanorum aut potentia contemnenda erat, aut opinio. necdum exoleverat memoria Leuctricæ pugnae, qua principatum Græciæ Lacedæmoniis extorserant. Igitur ut & sociorum confirmaret animos, & diversæ factionis machinationes præverteret; Amyntam & Clearchum Macedonas eo misit; addito, cujus eloquentiæ plurimum fidebat, Pythone Byzantio: quem in concilio Bœcotorum ita loquutum accepimus.

Probus Epaminonda:

Plutarch, Demost. cap. 14
Diod. 16, 86.

C A P. VI.

SI Philippo in Macedonia desidente, Flateam Atheniensis exercitus haberet; neque vobis ullum cum rege fœderis aut amicitia jus esset: tamen dubitare non debeo, quin illius societatem essetis optaturi. quis enim illum tanta potentia, tantisque rebus gestis, civitati fama quam viribus validiori non proponeret? Nunc autem quum illo, qui victricibus copiis velut vestibulum urbis vestra obtinet, socio atque amico utamini; ab Atheniensibus multis veteribus atque novis injuriis affecti sitis; horum amicitiam, neglecto rege, vobis suadere, profecto contumelia est, Thebani. Sed superbissimi mortalium sibi solis ingenium consiliumque superesse autumant; reliquos, & inprimis Bœotos (vobis enim præ ceteris insulant) ineptos & rudes esse, nec quæ utilia honestaque factu sunt, dignoscere. Itaque quo nihilest dementius, id se vobis persuasuros putant, ut ex ipsorum potius arbitrio, quam utilitate vestra hostes atque amicos habeatis; verbis confisi, in quibus omnis ipsorum vis est. Sed VERBA nemo sanus ante facta habuit; præsertim in bello: ubi res manu geritur; linguæ promptitudo supervacanea est. Ut sibi disertis videantur, virtus & fortuna Philippi, tantis suis sociorumque viribus subnixâ plus poterit. Nec enim facile dixerim stolidior an impudentior sit eorum postulatio. Intentatum Atticæ fulmen excipite Thebani: socio atque amico regi bellum cum exitio vestro facite, ut nos in tuto simus: vestros agros, vestra corpora objicite, ne injuriarum suarum vindictam ab Atheniensibus Philippus exigat. Hæcine sunt postulata hominum, qui aut ipsi sano judicio utantur, aut alios uti credant! Qui modo

Iustin. 5, 3, 5.
Plutarch.
Alcibiad. c. 4.

Liv. 21, 20, 1.

nullam premendi vos occasionem pratermiserunt; qui vos contumeliis, injuriis, armis quantum potuerunt persequuti, vestras clades atque pericula felicitatem suam rati sunt: in nunc à vobis petere audent, ut cum ipsis perire malitis, quam cum Philippo vincere. At iste hospes & alumnus vester, educatus in contubernio Epaminonda clarissimi imperatoris, sanctissimi que viri, cum ipsis moribus à tenera aetate caritatem urbis vestra imbibit: vestras & Apollinis injurias Phocensi bello ultus est; quum Athenienses odio vestri sacrilegis auxilia mitterent: iterum communi Amphictyonum decreto exoratus, ejusdem numinis contumeliam in Locros vindicavit; huc quoque profectus est, ut vestris commodis consulere, non abscessurus, donec vos metu amula inimicaque civitatu solverit. Id si ve communibus consiliis viribusque lubet exsequi; non vetat, quo minus in præda verius quam belli societatem veniatis; si ve quiescitis, transitum concedite: ipse communium injuriarum idoneus ultor erit. neque minus ad vos redibit emolumentum victoria: greges, armenta, mancipia qua ex hostibus capientur, maxima ex parte penes vos, ut vicinos, erunt: inde Phocensis belli damna sarcietis. Id magis ex usu vestro sit, an vestros agros uri, vestra oppida expugnari, incendi, diripi, vestras denique res agi ferrique, quod Athenienses optant, expendite. Nam IRACVNDÀ res est suspectus immerito candor, quoque pronior benevolentia fuerit, acrioribus stimulis in vindictam agitur. Ceterum hæc ita refero, non quo vobis ingrætitudinem exprobrem, de qua nihil vereor; nec ut formidinem incutiam, qua nihil opus futurum existimo: sed ut Philippi in vos beneficia, & vicissim in illum vestra cogitantes, admoneamini, EADÈM firma atque perpetua esse fœdera, qua servari utriusque intersit. Quod si majora sunt illius merita, vobis cura erit, ut mutuo in illum animo sitis: ille maximum laborum præmium putat, subvenisse Græciæ, pro cuius salute atque dignitate perpetua cum barbaris bella gerit. Atque utinam illum Atheniensem furor ingenio suo uti passus esset, jam in Asia audiretis arma ipsius esse, qua nunc coercendis improborum motibus, in vitus per Græciam circumferre cogitur. Poterat quidem amicis Atheniensibus uti, nisi huic Demostheni, atque aliis quibusdam, qui imperitam multitudinem, ut expositum ventis mare, orationum suarum aura, quo volunt, impellunt,

Justin. 7, 5, 3,

Plutarch. Demosth. cap. 24. Justin. 8, 1, 11.

Demosth. de corona.

Demosth. de Haloneso. Litteræ Phil. ad Athen. apud Demosth.

pellunt, veltigalem se facere indignum, usque & exemplo foedum existimasset. Quippe si apud illos honestati precium esset, gratuito boni forent. QVIBVS honesta vendere mos est, si eadem flagitii merces detur, utilia à noxiis, re-
 cta ab inhonestis non distinguunt: lucro, non affectu virtutis aut patriæ, neque deorum hominumve reverentia ducuntur. Nolite honesti aliquid aut egregii expectare ab his hominibus: vestris utilitatibus non morventur, qui patriæ tam male consulunt. Implicare vos volunt iisdem calamitatibus, ex quibus modo Macedonum virtute atque fide liberati estis: tantoque majoribus, quanto formidabilior hostis futurus esset Philippus, quam Philomelus, aut Onomarchus fuisse. Nam in PRECARIO imperio etiam boni ducis conatus haud minus civis quam hostes prepediunt: regum iussis nemo intercedit, nemo refragatur: unius arbitrio cuncti reguntur. In quo, quantum in rebus bellicis momentum sit, non ignoratis. Nec jam in uno corpore Macedonibus id presidium est. Philippum etsi fatum auferret, Alexander regenerat. qui jam in adolescenti hac ætate, ea animi ingeniique documenta edidit, ut prope constet, summis imperatoribus parem esse futurum. Contra apud Athenienses pacis bellique arbitrium, quia penes omnes est, velut in medio positum audacissimus quisque ad se trahit; impetu magis quam consilio cuncta aguntur: homines maligni suadent, imperiti decernunt: bellum sumitur animosius, quam geritur: foedera haud minori facilitate quam junxere violant. Nam & cum Philippo foedus ipsis est. quod quam sancte servant, re ipsa declarant. nec enim pro se fidem violasse satis habent; nisi per ipsos latius serpat ista contagio. Vestra autem constantia, Thebani, qua non minus quam rebus fortiter feliciterque gestis magni clarique habemini, non sinit ambigere, quin multis experimentis cognitam regis amicitiam, semper infesta & amulæque civitati prælaturi sitis. Neque vero averruncator malorum Hercules verit, ut quem indigenam civemque deum præcipua religione colitis, ejus sanguinem impio injustoque bello persequamini. Nam ceteros quidem socios, quam amicitia regia non pœniteat, ex ipsis vos malo cognoscere. Hæc Python. Auditi dein sociorum legati, prolixè commendato regis animo, petiverunt, ut ipsum potius Græciæ vindicem, quam perturbatores ejus Athenienses sequerentur.

Demosth. de
 corona.

C A P. VII.

AT Demosthenes facta dicendi potestate, non igno-
 rabam, inquit, istos Philippi mercenarios, neque lau-
 dibus in ipsum; neque in nos conviciis esse temperaturos.
 nam QVI PVDOREM consumpserunt, quid loquantur
 aut faciant parum pensi habent, dum cupitis potiantur.
 Sed illi quidem, si bene vos novi, Thebani, spe sua egregie
 falsi, dignum virtute vestra, Gracorumque moribus
 responsum ad Macedonem referent: vos autem ad ea qua
 nunc agenda sunt, animum diligenter advertite. nam
 vestrorum quoque negotiorum summam nunc agi ipsis re-
 rum argumentis ostendemus, non verborum praestigii,
 quibus isti vereri se dicunt ne capiamini. Sed quando sic
 pro vobis sunt solliciti, ponant metum, nihil faciemus quo
 eloquentiores videamur. malam quandoque causam ad-
 iuvit facundia: VBI NV DAM veritatem spectari di-
 centis interest, verba nemo prudens appendit. Nec de Phi-
 lippo laboramus; sit sane per nos qualem isti fingunt: sit
 etiam pulcher, eloquens, atque adeo in conviviiis etiam
 hilaris. nam & hinc eum commendare quidam; adeo
 inanem vera gloria fatebantur. Ceterum legatos ejus mi-
 ror ea civitati nostra coram vobis objecisse, qua si crimina
 sunt, non magis Atheniensibus, quam Thebanis defendenda
 esse, in confesso est. popularis enim status incom-
 moda exagitant: qua licet non ignoremus utrique, tamen
 regio dominatui merito preferimus. Atqui illi sic loquuti
 sunt, tamquam in circulis & conviviiis Macedonum ad-
 ulatione gratiam quarerent; non apud liberam civita-
 tem officio legatorum fungerentur. Scimus quidem re-
 gum regionumque mancipiorum adversus gentes urbesque
 liberas pertinacia odia; & simpliciter fecerunt isti, qui
 detegunt: sed eo magis adnitendum nobis est, Thebani, ut
 iura legesque nostras tueamur. Et optandum imprimis
 esset, ut qui rempublicam attigerunt, iis unum, idemque
 pulcherrimum certamen foret, quinam rectius civitati
 sua consulere, aut consulta exsequerentur: nemo com-
 munia commoda posthaberet privati; nemo acciperet
 munera; nemo istorum exemplo patriam Philippo prode-
 ret. Verum, Thebani, NVLLI unquam non civitati
 modo; sed etiam homini integra perfecta que felicitas obti-
 git: beatissimus habetur, cujus fortuna minimum ex ad-
 verso trahit. Malos autem nobis ci-ves esse, neminem su-
 git:

git: ne vos quidem caruistis, aut caretis, Thebani: nam sine eo esset, non jam Elatea Philippus libertati nostrae plagas tenderet; sed de regno Macedonia nobiscum decertaret. Habemus tamen & bonos; eosque plures malis, & potiores. Argumentum poscis? liberi sumus: non servimus Philippo, sicut tu Python Byzantios tuos servare voluistis tu autem Daoche, & tu Thrasidae Thessalos regi vendidisti. Thessaliam enim servitute Philippi premi, vide-
Plutarch, cap.
24.

Quippe Gracia civitatem, cum maxime sociam atque foederatam, ille religiosus atque venerabilis adsertor Gracia nec opinantem opprimere adgressus fuerat. Hac est nimirum praclara ipsius prudentia. calliditatem pro ingenio habet: perjurium artem putat: perfidia tamquam virtute vitur. Aut dicat denique quo alio pacto formidabilem illam potentiam nactus est: si Gracos fraudibus, insidiis, proditione non cepit; si barbaros etiam non auro magis quam ferro vicit; si denique cuiquam mortalium aut fidem dare gravatus est, aut datam fallere non sustinuit. Istis tamen ille Gracia vindex, nos perturbatores sumus! Sed quid istos pudeat, qui sua crimina nobis obiectare malunt, quam non admonere vos eorum, quorum ipsi manifesti sunt? Si quis captorum munerum aut proditionis reus esset, illum tuendo, propugnando, legibus & pœnis eripiendo, vestrum negotium ageretis: nunc alios accusando, in vos sententiam dicitis. Quod si ignari, quorsum ea respertineret, id admisistis; prudentiam in vobis requiro: si scientes prudentesque; verecundiam. Pro mea, quique in eadem mecum causa sunt, innocentia suffecerit, quod nos à Philippo nihil accepisse ipsi fatemini. nec enim si quid petivissemus, vacuos abire passus esset liberalissimus rex, ut à vobis quidem predicatur. An qui vos corrupisse opera precium putavit, nobis, etiam petentibus, non largiretur? At Thebanos modo monuistis, ne consilium eorum sequerentur, qui patria male consuluerunt. Ego vero desino adversari illis, Thebani, si ita sentiunt: in ipsorum opinionem transeo; vosque quanto maximo potest opere hortor, oro, obsecro, perque vestram & communem Gracia salutem obtestor, ut hoc ipsorum decretum amplectamini. Id si feceritis, neque pecorum atque armentorum gratia vos ipsos venire patiemini; ne-

Demosth. de coron.

Ὀλυμπ. ἀναρχ.

que ut ergastulis ager vester frequentetur, inter cetera Philippi mancipia Paonibus & Triballis seruietis. Nam isti greges & mancipia intueri vos iubent, egregia seruitutis premia; uxores, liberos, parentes, libertatem, famam, fidem denique & fas Gracorum vilia habere. Hac enim profecto perdidistis, Thebani, nisi fraudi violentiaque Philippi una nobiscum resistitis. Quod si alienis laboribus tutos vos fore persuasum habetis, vereor ne magnopere decipi amini. Etenim (quod abominor) Philippo viatore, cui dubium est, quin neque vos, neque quisquam Gracorum libertatem tueri possitis; (nam in fide Philippi multum reponere, eorum est qui perire velint) ac si nos Victoria respexerit, quid ab hominibus, quos in extrema salutis atque dignitatis discrimine deserueritis, expectandum vobis putetis, considerate. Nam quacumque vobis sententia sederit, Atheniensibus certe omnia experiri, neque libertatem prius quam vitam amittere decretum est. Quamquam etiam viribus non diffidimus: quibus si vestras sociatis, conjuncti utique superiores erimus hosti, cui singuli pares esse possumus. Non ignoramus potentiam ejus Athenienses, quam olim nascentem augetcentemque praevidimus; & si ceteris Gracorum eadem mens fuisset, praecaveramus. Diu enim bellum cum eo gessimus, non de Amphipoli, aut Haloneso, ut plerisque credebatur; sed pro salute & libertate Gracia: donec destituti ab omnibus; à nonnullis etiam oppugnati, pacem necessariam magis quam honestam fecimus. Sed nunc,

Demosth. de
corona. Plut.
Alcib. c. 4.
* Curt. 5, 5, 8.

opinor, praesens arcis nostra Minerva, & Apollo Pythia patrium nobis numen, ceterique Gracorum dii * aperuerunt oculos, & in vindictam a vita libertatis populorum suorum animos excitant. Certe Herculem non sine indignatione verba legatorum audivisse arbitror, Philippo stirpem ab illo deo repetentium. Ille enim agnoscat deus,

Demosth.
Philipp. 4.
Dinarch. contra Demosth.
* Demosth. de coron. Plut.
Demosth. cap. 24.
* Demosth. ad Philippi epistulam.

omnium religionum contemptorem; Gracus, Macedonem, tyrannum, osor, punitor, extirpator tyrannidis! Nullo enim alio argumento clariora sunt Herculis opera. at ille Graciam dominatu premit; quibusdam etiam civitatibus domesticos tyrannos imposuit, Philistidem Oreo, Hipparchum Eretria, Chalcidi Taurosthenem. Ergo jam * Eubœi, Achai, Corinthii, Megareses, Leucadii, Corycrai nobis favent: alii fortunam spectant, * qua hactenus unicum Macedonia potentia vinculum fuit, quo le-

* Inft. 7. 6, 8.

viter abrupto, ultro dilabatur, Quippe Thessali, * unde

Phi.

Philippo robur equitatus est, * nemine unquã diu fovere: * Demosth. Illyrii ceterique Macedoniam adcolentes barbari, quorum adversus Aristocratem, & natura ferox est animus, & indignatione recentis servituti irritatus, si principia belli Philippo sequius evenerint, reliqua pro nobis conficiant. Vos modo nobiscum acriter in hanc curam incumbite: sepositis interim contentionibus, quas inter vicinas urbes saepe levis occasio concitat. odia privata, post rem bene gestam, communis latitia in benivolentiam vertet, aut quum porro insanire vacabit, cum dedecore forte damnoque utrorumque, sed tamen citra exitium resumentur. Neque dolos Philippi timueritis: modo promissis ejus aures ocludite; manus continete à muneribus. SI NIHIL ante libertatem habueritis, calliditas & largitiones frustra erunt. potentiam ut discordia Græcorum extulerunt, ita consensus obruet. Quin & ipse, ut est temerarius, excipi potest: quod si accidat, nihil à ceteris est periculi. nam ipse gloriam atque dominationem; qui sub eo sunt, quietem expetunt. Nisi forte Alexandrum veremini: quoniam isti quidem ita vos contemnunt, ut idoneos putent, quibus etiam pueri nomen formidinem possit incutere.

Demosth.

Olynth. 2.

Plut. c. 19.

C A P. VIII.

Crederes alios repente factos Thebanos, qui modo Regios legatos attente, atque etiam cum adfensu audiverant, adeo in contrarium mutati sunt, ut Philippum hostem judicarent, ni quamprimum suis sociorumque finibus decederet: Macedonicæ factionis homines urbe pellerent: & Atheniensium copias eo recipere. At Philippus inopinata Thebanorum defectione turbatus magis quam territus, insistere destinatis non omisit. Duobus levibus præliis commissis, quum Athenenses successus non pœniteret; tandem utrique ad Charoneam Bœotix oppidum totis viribus confedere. Græcos decora majorum, & cura libertatis accendebant: Philippus egregiis copiis, totque bellorum victoribus fidebat. in se quoque non parum momenti conlocabat, quod imperatoriis artibus ipse præcelleret; Græcorum celebratissimi duces jam decesserant. Theagenes Thebanis præerat, modico militiæ usu, neque satis firmus adversus pecuniam: Atheniensium quoque imperatorum virtutem atque peritiam ipse animo usuque rerum longe anteibat. Sed duorum potentium populorum in unum

Plutarch.

Demosth. cap.

25.

Justin. 9. 4. 8.

Demosth. de

corona.

Diodor. 16.

86.

Dinarch. con-

tra Demosth.

- Strab. li. 9. conversæ vires, quorum auctoritatem Corinthii quoque aliique sequebantur; injecerant curam, minima unius dici parte, de capite fortunisque omnibus dimicatur. Ne Thebanorum quidem principes à pacis consiliis abhorrebant; sed Atheniensium ardor evicit, ut omnes Græciæ spes opeque unius prælii fortunæ permitterentur. Alexander etiam immodicus animi testabatur patrem, ne tantam gloriæ occasionem e manibus elabi sineret: eoque tandem impulsus, primus in hostem impetum fecit. Pugnatum est acriter ambigua diu victoria, donec adolescens, quem cum delectis alteri cornuum præfecerat pater, summa animi viriumque contentione connixus, sacra Thebanorum cohorte, quæ ex optimis constabat, loco mota, victoriæ viam aperuit. Nam & Athenienses sociorum calamitate fracti, æstuque & vulneribus fatigati, non amplius sustinere Macedonum impetum. quippè Philippus æmulatione, & pudore si filio adolescente deterior videretur, gravis intolerandusque incubuerat. Ita de libertate Græciæ ista pugna decretum est. Ceciderunt ex Atheniensibus amplius mille, supra duo millia capti fuere. sociorum quoque multi aut pugnando mortem occubuerunt, aut vivi venerunt in potestatem victoris. Missus posthæc Athenas Alexander *veniam delictorum pacemque Atheniensibus Philippum dare* pronunciauit; *captivos etiam gratis redde;* nec vetare, quin occisum ularentur. quippè rex intentus in Persicum bellum, Græcorum fidem atque studia, clementia & moderatione provocabat. Imperio tamen maris & insularum Athenienses exiit: in Thebanos immitior. quorum subita defectione in summum rerum omnium discrimen se adductum fuisse meminerat; nec judicabat veteribus sociis, post beneficia sua causam fuisse contra ipsum cum Atheniensibus sentiendi. Ergo quum urbem dedidissent; præsidio Macedonum imposito, interfectisque quos maxime invidiosos suspectosque habuerat, aliis solum vertere iussis; reductis suæ factionis exsilibus magistratus & judicia tradidit. Reliquos deinde populos, qui adversus ipsum arma ceperant, eodem victoriæ impetu perdomuit. Nec quisquam tota Græcia præter Spartanos & Arcades dominationis ejus expers mansit: alios armis, alios impari societate imperii suis obnoxios habebat. Igitur conventu totius Græciæ Corinthum indicto, *de bello Persis inferendo* disse-

tuit. *obviam eundum esse barbaris; IMPERIVM orbis immani superbia sibi destinantibus, aut parendum semper; aut mature resistendum esse. Nec enim hoc agi, bellum an pacem habeant Græci; sed utrum in hostiles agros id transferre malint, an domi accipere. Non veteres tantum injurias vindicandas esse; sed præsens dedecus amolendum, ereptis ex Persarum servitute Græcis civitatibus, quæ Asiam incolerent. Commodissime id fieri possedum compositis in Græcia rebus, universas vires in transmarinum bellum convertere liberum esset. DOMESTICÆ etiam quieti ea ratione prospectum iri, amotis occupatisque longinqua militia, qui otiosi discordiis & audacia res turbare consuevissent. Constituerent igitur quo imperatore, quibusque copiis bellum istud administrandum videretur. Non fallebat plerosque quantum è republica peteretur: sed ARMIS amissam libertatem intempestivum videbatur verbis repetere. Nihil ergo dubitatum est, quin faustis adclamationibus Philippus imperator Græcia ad liberandum orbem terrarum in Asiam proficisci juberetur. Descriptæ deinde singulorum opes; & quantum quisque militum frumentique & pecuniæ mitteret, in tabulas relatum est. Ducenta peditum, & quindecim equitum millia promissa fuisse reperio; quum in eo numero neque Macedones, neque parentes Macedonibus barbari censerentur.*

Curt. 3, 19, 5.

Justin. 9, 5, 6.

C A P. IX.

Ceterum, ut SINE mixtura calamitatis nulla in rebus humanis felicitas est, res foris prosperas domestica turba exceperunt. Animum conjugis olim, ut diximus, alieniorem Olympias morositate & adrogantia indices magis magisque avertibat. Inde *repudiatam* nonnulli tradunt: ego in eodem matrimonio manenti Cleopatram superindulam comperio. Nec enim in tanto dedecore dulcissimæ matris, cujus pudor ad ipsum quoque pertineret (nam *ob stupri suspicionem expulsum* addunt) interfuisset novercæ nuptiis. interfuit autem, & demum post contentionem, quæ in eo convivio exarserat, matrem abduxit. Quippe quum avunculus sponsum Attalus, post longam computationem spem male regens, *orandos Macedonibus deos diceret, ut ex nova nupta legitimum regni successorem Philippus tolleret: Alexander in iram alioqui præceps, & tunc injuria irritatio, nos er-*

1, 1, 16. Plut.

cap. 14.

Justin. 9, 5, 9.

Vetio Arriani

3, 1, 14.

Curt. 5, 1, 22.

Plut. c. 15. Ju-

stin. 9, 7, 3.

Athenæus pr.
lib. 13.

Plut. c. 15. &
Apopht. c. 33.

Plut. apophth.
cap. 31.

Cicero de
offic. 2, 15.
Val. Max. 7,
2, 8.
Diodor. 16,
55. Plutarch.
apophth. c. 31.
Demost. de
corona.
Plut. c. 16.

Athenæus pr.
lib. 13. Steph.
v. *petia*.
Alian. hist.
var. 13, 36.
Jornand. de
reb. Get. c. 10.

go. *sceleste, spurii tibi videmur?* inquit: simul calicem, quem forte dextra tenebat, in os illius impexit; ille quoque invicem coniecit poculum. Exorto tumultu, Philippus qui in alio lecto adcubuerat, ejus diei lætitiæ turbari moleste ferens, ense stricto Alexandrum petit: occideratque filium, nisi claudicantem ex vulnere pridem accepto gressum, ira vinumque præpedivissent. Prolapsus amicis subita re exterritis spatium dedit, ut precibus, & utrisque medios interponendo, Alexandrum eriperent. Nec minoris operæ fuit illum exorare, ut salvus esse vellet. multiplici injuria adfectus sibi videbatur; & quamquam *patris regisque nomina, naturaque & gentium decreta* ingererentur, non abstinuit, quin insultans Philippo juberet *intueri Macedonas egregium transmittendi in Asiam belli auctorem, qui ex lecto in lectum transfiliens procidisset*. Inde sibi matricum juxta timens, in Epiro, cui frater Olympiadis præerat, eam reliquit; ipse ad Illyriorum regem profectus est. Postea quoque quum reconciliatore Demarato Corinthio in Macedoniam reversi essent; pervicacis ingenii mulier filium, suo pte ingenio potentia anxium, incitare non destitit, *ut quos posset, humanitate aut pecunia in amicitiam inliceret; & adversus iracundiam patris, etiam adfinitate potentium hominum se muniret*. Sane olim monuerat Philippus, ut adfabilitate sibi conciliaret hominum studia; largitiones autem non usquequaque probaverat: etiam per literas increpito instituto ejus, *quod benivolentiam auderet sperare ab hominibus, quos muneribus corrupisset. FALLI qui regium id putaret, ministri & diribitoris officium esse*. Verum quum ipse *pecunia omnia penetrabilia* jactaret, eaque haud minus sæpe quam armis uteretur, non tam recta præcipiendi studio ita scripsisse visus est, quam metu, ne ab adolescente filio suis artibus oppugnaretur. Idem objurgavit Alexandrum, quod Pexodori filiam, quam Aridæo destinaverat pater, ambivisset. *degenerem, & fortuna, in cuius spem educaretur, indignum appellando, qui Carrem barbarum, barbaroque regi subjectum, socerum optaret*. Sed ipse ut potentiam suam firmaret, nullam condicionem aspernatus erat, quin ex asperrima barbarie Illyrias Geticasque mulieres matrimonio jungeret, quamquam ex aliis etiam uxoribus pellicibusque complures liberos suscepisset. Quod quum Alexandro molestum

lestum

lestum accideret, urbane adolescentem conripuit; hor-
 tatus, *VT MVLTOS imperii amulos habiturus, operam*
daret, quo omnibus melior praestantiorque, non ob Phi-
lippum patrem, sed ex suo merito rerum potiri videretur.
 Quum autem ob has similesque causas crebra inciderent
 jurgia, nec abrupta semel benivolentia fido affectu coa-
 lesceret; ad extrema prolapsi sunt. praecipua Olympiadis
 violentia, in qua contumaciam sexus ingenium vastum
 & vehemens virili scelere in vindictam armabat. Stimu-
 laverat ea fratrem Alexandrum, ut Philippo bellum fa-
 ceret. Id ne alieno tempore excipere cogeretur, callidus
 rex, quamquam viribus plus poterat, firmata per no-
 vam adfinitatem gratia praevénire studuit, desponsa Epi-
 rotæ, Alexandri germana, Cleopatra. Ad istas nuptias
 celebrandas finitimarum gentium reguli, Græcarumque
 civitatum legati frequentes Ægas convenerant. id oppi-
 dum elegerat Philippus, non sine quodam omine eo-
 rum quæ postea accidere: nam ibi Macedonum reges
 sepeliri mos erat. Ferunt etiam Apollinem Delphicum
 de bello Persico consulenti maturum interitum ceci-
 nisse. Sed ambiguum, ut mos oraculis, responsum Phi-
 lippus ad barbarorum exitium blanda interpretatione
 traxerat. Alia quoque præstigia, quæ tum nemo anim-
 adverterat, eventus monstravit. Erat inter custodes
 regii corporis Pausanias quidam, quem in solatium ac-
 ceptæ ab Attalo injuriæ, rex in cum dignitatis gradum
 provexerat. Quippe Pausaniam Attalus mero onustum
 nefariis convivarum ludibriis exposuerat. Hujus ultio-
 nem quum à rege peteret, honorem accepit. Etenim
 Philippus virum spectatæ in bello fortitudinis, ad hoc
 nuper propinqua adfinitate conjunctum punire adeo
 non sustinuit; ut insuper copiarum parti præfectum
 cum Parmenione & Amynta in Asiam præmitteret,
 opera ejus usus in expeditione Persica. Pausaniam
 autem rogatum, *ut ipsi temporibusque reipublica dolorem*
suum condonaret, comitate adloquii & honestiore sti-
 pendio placare conatus est. Sed adolescens majorem
 contumeliæ, quam beneficii rationem habuit: odium-
 que ab auctore injuriæ, in negligentem ejus vindicem
 convertit. Cum iis etiam, quos infensos Attali domui,
 nec Philippo concordēs esse noverat, consilia commu-
 nicasse non præter rationem creditum est; postquam
 ab Olympiade patricide in cruce pendenti coronam
 auream

Jo. Magnus 3,
11.

Plutarch.
apophth. cap.
33.

Justin. 2, 7, 7.

Diodor. 16,
93.

Plin. 4, 10, 3.
Athen. 4, 14.

Tacit. 2, 54, 5,
Pausan. lib. 8,
Arrian. 1, 3,
25.

Diodor. 16,
92 Justin. 23
5, 8.

Plut. cap. 17.

Justin. 9, 7, 10.

Diod. 16, 93.

Justin. 9, 7, 12.

Diod. 17, 2.

Pausan. lib. 8.

Plutarch. c. 17.

auream impositam nemo dubitavit, aliaque facinora perpetrata sunt, ex quibus totius sceleris ordo causæque haud obscure perspicerentur. Dubia adhuc luce theatrum ingens hominum multitudo impleverat, spectatura ludos, qui superiorum dierum spectacula luxu & magnificentia longe superaturi dicebantur. Inter alia quibus divitiis inludere solent opulenti reges, & fortunæ suæ magnitudinem non capientes, duodecim deorum effigies eminebant, in quibus artificum industria cum materiæ dignitate certaverat. Tertiadecima Philippi thesaurum adcefferat; nulla in re ceteris vilior. Id mortalitatis fastidium matura ultio consequuta est: & successu rerum insolentem, seque diis immortalibus æquantem, priusquam indebito honore frueretur, fatum occupavit. Pausanias theatrum intrare volentem observaverat: utque præmissis amicis qui eum deduxerant, relictisque à tergo satellitibus (nam in tanta omnium benivolentia nihil iis opus esse volebat ostendere) solus ingrediebatur; percussor improvisus adfuit, gladioque barbarico, quem sub veste habuerat, latus nihil tale expectantis haurit. Hic fuit exitus maximæ ætatis suæ regum. Macedoniæ regnum magnum ex inopi reddiderat: circumjectam barbariem domuerat: Græciæ imposuerat jugum: tum etiam Persico imperio imminere jam auxilia Græcorum coibant; jam in Asiam transjecerant præmissi ab eo duces; quum in ipso rerum gerendarum articulo, prolixum victoriæ fructum sibi pollicentem vita destituit. Ita MAXIMA quæque in lubrico sunt; & audacissimas spes hominum quilibet ex improvise casus eludit. Olympias comperita morte regis Cleopatram Attali neptem ad suspendium adegit; natum ex ea paucis ante patris necem diebus puerum in ænea pelvi torruit: in clientes etiam propinquosque ejus atrocibus suppliciis sæviit, & occasione vindictæ per muliebrem impotentiam crudelissime usa est.

C A P. X.

Sed Alexander, per cujus absentiam mater ista perpetraverat, tamquam salutare sidus, componendis tantis fluctibus tempestivus adfuit. Quippe erectis in spem libertatis Græcorum animis, quos Philippus oppresserat; & tumultuantibus in vicinia barbaris; ne Macedoniæ

cedoniæ quidem tranquillæ res erant. Artalus haud spernendi exercitus prætor, ambitioso imperio mirum Diodor. 17, 2. sibi favorem apud militum vulgus conciliaverat: principibus Macedonum propinquitate innexus, etiam Philotæ sororem sibi desponderat: neque post tantas utrimque offensas invito infestoque fides haberi poterat. Amyntas, quem fratre Perdicca genitum, data in matrimonium Cyna Philippus generum legerat, ad paterni regni successionem per Alexandri cædem adspirabat. Populi magna pars Olympiadis tyrannidem exosa, alii rerum novarum cupidine, varie in hunc aut illum inclinabant studiis: nec deerant qui *Alexandro Æropi filio restituumdum dicerent fastigium, quod excluso legitimo regni hærede, Amyntas prius, deinde Philippus, vi ac fraude invasissent.* Exercitus quoque variis ex nationibus compositus, ut cuique animus aut spes erat, discordibus consiliis & sermonibus agitabatur. Contra Alexandro novum imperium, ac subito Philippi casu nihil adversus ingruentes motus provisum erat: & quamquam indolis haud pœniteret; ætas spernebatur. Vingtî annorum adolescentem tantæ rerum moli humeros subiecturum; aut si recepisset, parem futurum non arbitrabantur. Etiam nervus gerendarum rerum pecunia defecerat; qua abundantes Persæ in omnem fere Græciam corruptores miserant: & ne quid malis deesset, Macedoniæ maritima * Tusci piratæ deprædabantur. Convocatis amicis, * quum de præsentî rerum statu deliberatio instituta esset, non defuerunt qui censerent, *omissa Græcia cura, quanta posset lenitate deficientes barbaros in officio continendos esse: POSTQUAM intestini motus confedissent, longinqua facilius compositurum.* Verum adolescens insigni animi magnitudine, cauta consilia pro ignavis fastidiebat. *Perpetuo omnium contemptui obnoxium fore, si in principio regni impune se sperni pateretur. AD OMNEM deinceps vitam pertinere, qualem de se opinionem in animis hominum incipiens imperator excitet. Philippi necem kaud magis sibi, quam rebellibus inexpectatam accidisse: trepidantes adhuc, & consilii incertos nullo negotio opprimi posse: per Macedonum cunctationem erigi seditionis auctores; & qui nunc etiam nutarent animis, tumultuantibus accessuros. Ita contra paratos confirmatosque anceps discrimen subeundum: nunc celeritatis magis, quam virium certa.*

Curt. 6, 9, 17.

1, 12, 15.
Plut. de fort.
Alex. 1, 3.
Curt 6, 9, 17.Plut. de fort.
Alex. 1, 3.
Arrian. 1, 3, 6.

Iustin. 11, 1, 1.

Iust. 11, 1, 19.
Arrian. 1, 1, 7.
7, 5, 17. Suidas v.
Ἀλιζαν-
δρῶ.Plutar. de
fort. Alex. 1, 3.
Iustin. 11, 2, 7.
Arrian. 2, 3.
18. Diod. 17, 4.
* Strabo lib. 5.
* Plut. c. 18.
Iustin. 11, 1, 5.

Diod. 17, 2.
Iustin. 11, 1,
10.

Iustin. 11, 1, 8.

Diod. 17, 2, &
5. Curt. 7, 1, 3.

Arrian. 1, 8, 2.
Curt. 7, 1, 6.
Iust. 11, 2, 2.

Plut. cap. 17.

Arrian. 2, 3,
18. Curt. 4, 1,
12.

Diodor. 18, 4.

tertamen esse. QVOD si adversus singulos audaciâ non esset; quid deinde futurum, si metum confesso omnes uno impetu superfunderentur? His deinde congruentia ad populum loquutus, adjecit; effecturum se, ut civis hostesque fateri cogerentur, erepto patre corpus nomenque regis mutatum esse; consilium animumque non desiderari. Eam rerum conversionem nonnullos occasionem tumultuandi putavisse; sed brevi pœnas daturus. Modò Macedones eosdem animos, eosdem lacertos sibi commo- darent, quos tantâ cum ipsorum gloria, tantoque victo- ria fructu, patri suo per tot annos praestitissent. Id quò promptius alacriusque facerent: omnium prater militia vacationem ipsis concedere. Consilium regis fortuna comprobavit. Non segnus quam loquutus fuerat, singula adgressum felicissimus omnium exitus sequutus est. Et Amyntam quidem, patefactis quas ille struxerat insidiis, occupavit: Attalum per Hecatæum & Parmenionem sustulit. Ex iis quos in Philippi necem consensisse rumor arguebat, unum Alexandrum Lyncestem exemit supplicio, quod imperium suscipienti adfuisset, primumque regem salutasset: cæteros occidit. Ea severitate suam salutem in vindicta Philippi muniri credebatur; simul aboleri famam, qua ut conscius paternæ cædis notabatur. Crebræ inter eos discordiæ fidem suspicioni fecerant; & questum injurias Pausaniam ad facinus confirmasse ferèbatur: prolato ex Tragœdia carmine, quò Medea pariter pellici sua, quique eam in matrimonium Iasoni tradidisset, & cujus in manum convenisset, idem exitium minabatur. Verum ipse quum aliquando Darii epistola responderet, invidiam in Persas transferre conatus est; illorum auro percussores Philippo comparatos fuisse. Quoque magis omnem culpæ suspicionem extegeret, postremo vitæ tempore magnificum Philippo templum extruere cogitaverat: id, inter alia in commentariis ejus reperta, successores neglexerunt.

C A P. XI.

Quum autem ad perficienda quæ animo agitabat, maximum in eo momentum positum arbitraretur, ut Græciæ principatum, quem Philippus comparaverat, retineret; raptim exercitu ducto Thessaliam improvisus inrupit. Sustulerant animos Thessalorum quidam, & infessis ad Tempe angustiis iter ex Macedo-
nia

Jonía venienti occludebant. Quippe eas regiones Olympus atque Ossa celebrati montes dirimunt: per quorum convalles Peneus amnis labitur, mira amœnitate solenniâ gentis sacrificia meritis. Lætis utrimque nemoribus obumbratus incedit; multoque cum fremitu ruenti, ex vicinis arboribus avicularum garritus obstrepsit. Angusta semita per quinque fere millia passuum protenditur, vix onusto jumento sufficiens iter præbens: quod adversus quemcumque numerum hominum vel decem armati sepiant. Sed ille qua minime perviæ rupes existimabantur, scalarum in modum exciso montis Ossæ latere, circumitu penetravit; adeoque celeritate sua cunctos exterruit, ut *omnia ei vectigalia reditusque, simul universa gentis imperium, quibus id legibus Philippus habuisset*, nullo jam repugnante decernerentur. Phthiam, quæ generis sui auctorem Achillem protulisset, immunem esse jussit. eumque heroem expeditionis adversus Persas socium atque commilitonem eligere se dixit. Ex Thessalia Thermopylas petiit, publicum Græciæ concilium, *Pylaicum* appellant. ibi quum frequens per eos dies conventus esset, in locum patris Amphictyonum decreto summus Græcorum imperator creatus; *Ambraciotis ratam esse libertatem* jussit, quam nuper expulso Macedonum præsidio receperant: *ultra redditurum fuisse* dictitans, *ni paucis diebus ipsum antevertissent*. Exinde Thebis admoto exercitu, fractaque Bœotorum & Atheniensium contumacia, qui populi maxime suis consiliis obstiterant; *apud Corinthum Græcorum legatos occurrere sibi* jussit. Ibi confirmato Amphictyonum decreto, communi omnium sententia, in Philippi patris locum imperator Græciæ susceptus est: & in bellum Persicum auxilia decreta. Forte in eadem urbe Diogenes degebat, qui Cynico instituto spontaneam paupertatem amplexus, liberum & sui juris animum opibus curisque prætulera. Apricabatur ille in Craneo, Corinthi suburbio, ubi cupressorum lucus est. eo quum Alexander videndi ejus desiderio venisset, optionemque faceret *qua vellet ab ipso petendi; parumper discedere* jussit regem, *ne solem interciperet*. Inopinatum responsum, hominemque, in quem in tanta sua fortuna ne beneficii quidem jus haberet, admiratus Macedo dixisse fertur, *Diogenem esse voluisse, ni Alexander esset*. Scilicet magnitudo animi, qui

Maxim.
Tyt. orat. 38.

Plin. 4, 8.

Liv. 44, 6, 5.

Polyæn. 4, 3,
23.

Iust. 11, 3, 2.

Philostrat. in
Heroicis.

Plin. 35, 9, 3.
Liv. 31, 32, 3.
33, 21, 4.

Diodot. 17, 4.
Diodot. 17, 3.

Diodot. 17, 4.

Iustin. 11, 2, 4.
Artian. 1, 1, 2.

Pausan. lib. 2.

Plurarch. c. 22.
& ad pr. in
doct. cap. 7.
Dio orat. 4.
Seneca de
benef. 5, 4. &
6. Laert. in
Diog.

- Juvenal. 14,
309. Arrian. 7,
1, 6. Val. Max.
4, 3. f.
- Plutarch. c. 22.
- Diód. 17, 93.
- Arrian. I. 1, 5.
- Polyæn. 4, 3,
11.
- Arrian. 1, 1,
13.
- Suet. Augúst.
49, 7.
- qui ex alto despiceret omnia, quorum causa reliqui mortales semetipsos cupide perdunt, non plane fallebat mentem acerrimi juvenis; sed obcæcata cupiditatibus pervidere non poterat, quanto MELIUS esset carere supervacuis opibus, quam habere necessarias. Ex Peloponneso Delphos invisit; Apollinem de eventu belli, quod moliebatur, consulturus. Sed virgo fatidica negabat *per eos dies adiri deum fas esse*: donec ipse eo profectus, vi conripuit virginem, & ad templum traxit. Sed quum inter eundem illa patrium morem pertinacia regis victum reputans, exclamasset, *invictus es, fili; accipere omen, dixit, nec alio oraculo sibi opus esse*. His rebus celeriter confectis in regnum regressus, summo studio in vindictam spretæ Macedonum majestatis incubuit. Jamque præparatis omnibus, vere novo ex Amphipoli movens, adversus liberæ Thraciæ gentes, decimis castris ad montem Æmum pervenit. Magna Thracum manus jugum occupaverat, transitu prohibitura regem. castra plaustris in modum valli circumdederant; propulsuri in hostem, si vis inferretur. Alexander barbarorum astu cognito edixit militibus, *ut plaustris inventibus, diducta phalange innoxia dilabi pateverentur; aut, si deprehensi essent, humi strati, clypeis arte commissis, testudine se protegerent*. Ita hostium dolus inritus fuit. magna plaustrorum pars per intervalla ordinum devoluta est; quæ armatis incidere, clypeis impacta, suoque impetu subsilientia nihil ponderis ad obtinendum habuere: omnisque illa tempestas citra noxam detulit. Quo metu liberati Macedones, alacri clamore edito, impressionem faciunt. Procurrentes barbaros prægressi à dextero cornu sagittarii frequentibus telis incessabant: ita sine periculo phalanx in verticem enixa, ut primum æquo loco consistere potuit, haud ambigua victoria hostem nudum aut leviter armatum disjecit. Sed eadem res quæ barbaros in prælio prodiderat, in fuga adjuvit. armis haud sane onerati per nota loca facile dilapsi sunt. ita desideratis ex omni numero mille quingentis, ceteros fuga abstulit: mulierum puerorumque ingenti multitudine, prædaque pro locorum conditione satis ampla, victor potitus est. Sic aperto montis Æmi transitu, in interiora Thraciæ penetratum est. Lucus est in iis gentibus, quem Libero Patri dicatum prisca religione colunt. ibi quum Alexander barbaro
- ritu

tūtu sacrificans, vinum aris infunderet, tanta flammæ
 vis erupit, ut superato ædis culmine, in cælum emicare
 videretur. *eisdem gloria fines regi ostendi*, omnes credi-
 dere. Alia subinde res nunciata prioris prodigii fidem
 adfirmavit. In Thracibus qui *Odrysa* appellantur, Li-
 bethrus mons & civitas est, Orphei natalibus incluta :
ejus sacram effigiem ex cupresso fabricatam multo sudore
manasse, qui viderant, ad regem retulere. De inter-
 pretatione sollicitis Aristander exemit metum, *ad res*
Alexandri pertinere adseverans, quibus decantandis
alumni filiique Musarum multum desudaturi essent.
 Triballi valida natio trans montem Æmum colunt. in
 eos quum descenderet Alexander, rex gentis Syrmus in
 Peucen Istri insulam confugerat, expeditione Macedo-
 nis multo ante comperta; seque & quidquid ætate vel
 sexu invalidum erat, objecto amnis munimento tueba-
 tur. Quippe Alexandro paucae naves erant; & in aspera
 præruptaque ripa difficilis exscensio, ab hoste intento
 validoque haud ægre impediabatur. Ita Macedones re-
 infecta discesserunt, contenti inlata paucis ante diebus
 clade. nam priusquam eo processissent, alium Triballo-
 rum exercitum adorti, vix quinquaginta suorum amif-
 sis, tria hominum millia occiderant.

Tzetzes Chil.
7. 91.

Plur. cap. 22.

Arrian. 1;

1, 17.

Strabo lib. 7.

Arrian. 1,

1, 28.

Plur. cap. 19.

Arrian. 1, 1,

25.

C A P. XII.

Syrmus rege nequidquam oppugnato, in Getas con-
 vertit impetum, qui in ulteriore ripa quatuor equitum,
 decem peditum millia instruxerant. Id periculum non
 tam ex usu belli sumpsit, quam cupidine famæ; ut *ma-*
ximum Europa flumen, defendentibus ferocissimis genti-
bus, transivisse gloriari posset. Igitur equitibus quot-
 quot capere navigia poterant impositis, pedestrium co-
 piarum partem lintribus, quorum ibi magna erat copia,
 alios utribus transduxit. Improvisa Macedonum im-
 pressionem (quippe transmittentes hœc, & in ripa quam
 petebant, densa frumenti seges texerat) territi Getæ
 vix primum emissi equitatus impetum tulere. Ut dein-
 de cum phalange Nicanor successit; effuso cursu urbem
 quatuor ferme passuum millibus à flumine distantem
 petiverunt: mox, instante Alexandro, avectis conjugi-
 bus liberisque, quod eorum equis eripere potuerant,
 ceteros reliquere victori. Eos rex Meleagro & Philip-
 po abducendos dedit: excisaque urbe, & in ripa flumi-
 nis

Jo. Magnus
hist. Goth. 3.
12.

Arrian. 1, 1,

29.

- Strabo lib. 7. nis Jovi Herculique & ipsi Istro, qui transeunti propi-
 Arrian. 1, 1, 35. tius fuisset, aris consecratis eodem die reduxit exerci-
 tum, incruenta victoria potitus. Venerunt deinde finiti-
 marum gentium, Syrmique regis oratores cum donis,
 quæ apud ipsos in precio habentur. Germani quoque,
 qui usque à fontibus Istri terras ad sinum Adriaticum
 spectantes habitant, legatos miserant. Nam Ister in
 Tacit. Germ. Germania oritur: ipsi patrio vocabulo *Danubium* ap-
 1, 4. pellant. Magnitudinem corporum animorumque ala-
 critatem admiratus Alexander interrogavit, *quidnam*
 Arrian. 1, 1, 37. *omnium maxime vererentur?* putans suam potentiam
 formidabilem ipsis esse, eamque se confessionem ex-
 pressurum. Illi *nihil se magnopere vereri* responderunt,
nisi forte, ne cælum in ipsos rueret. ceterum virorum for-
tium amicitiam plurimi facere. Percussus improvise
 responso paulum reticuit; deinde hoc unum effatus,
 Germanos adrogantes esse, fœdus, ut petiere, junxit;
 Syrmoque & reliquis pacem dedit: satis gloriæ ea expe-
 ditione partum existimans, & in Persicum bellum ani-
 mo conversus, unde cum leviori discrimine longe ma-
 jus operæ precium exspectabatur. Taxasse id avuncu-
 lum ejus Alexandrum constat, quum paulo post bello in
 Liv. 9, 19, 11. Italia gerendo fatigaretur; nam *inaequalem urriusque*
 Agell. 17, 23. *sortem questus, sibi cum viris pugnam evenisse* dixit, *Ma-*
cedoni cum mulieribus. Ceterum regulos Thracum, qui-
 que alii ad res novandas opibus aut animis idonei vide-
 Frontin. stra- eantur, specie honoris, tamquam commilitones adver-
 sag. 2, 11, 3. sus Persas adscisceret, abduxit; capitaque ademit factio-
 Justin. 11, 5, 3. nibus, sine principibus nihil aufuris. Per Agrianos &
 Arrian. 1, 2, 1. Pæonas Macedoniam repetenti Illyriorum motus nun-
 Hellad. apud ciatur. Bardylis ex carbonario multarum in eo tractu
 Photium. nationum rex, etiam Macedoniæ gravis incubuerat, do-
 Diodor. 16, 4. nec magno prælio à Philippo victus, atque instaurato
 & 22. deinde bello fractis omnino viribus, in ditionem victo-
 Justin. 7, 6, 7. ris concederet. Atque ille jam obierat, vita ad nonage-
 Lucian. in simum ætatis annum producta: ceterum filius ejus Cli-
 Macrobr. tus *oportunum recuperanda libertatis tempus advenisse*
 dictitans, *dum asperrimarum gentium armis Alexander*
 trans Istrum adimeretur; populares ad arma capiendâ
 impulit: inita societate cum Glaucia rege Illyriorum,
 qui Taulantii vocantur. Autariatæ alia natio iter facien-
 Arrian. 1, 2, 2. tes Macedonas adgressuri fuerant: sed Langarus Agria-
 norum rex Alexandro fidus, petiit *ut sibi curam eam*
 per-

permitteret: se sedomi eorum tantum negotii ipsis compa-
raturum, ut animum à vexandis Macedonibus ad sua
zuenda conversuri essent. Conlaudatum donisque mag-
 nifice cultum juvenem dimisit rex; etiam sororis Cynæ
 nuptias pollicitus, quam ex Illyria muliere susceptam
 Amyntæ in matrimonium dederat pater. Et Agrianus
 quidem promissam operam præstitit; sed morbo con-
 ceptum, ne pacta mercede frueretur, brevi consequuta
 mors prævenit. Ita cohibitis Autariatis sine certamine
 Pelium perventum est; Dessaretæ oppidum, Eordaico
 flumini imminens, Speciem pugnam expetentium præ-
 bebant hostes, & velut manus conferturi extra præsidia
 sua ferociter procurrerant. sed priusquam prælium
 committi posset, refugerunt; licet opportuna loca, syl-
 visque & collibus impedita præcepissent. Fædum ibi
 spectaculum Macedonum oculis objectum est, tres pue-
 ri, totidemque puellæ cum tribus nigris arietibus con-
 fusa strage jacebant; quos barbari sacrilego sacro diis
 suis immolaverant, quo pugnaturis audaciam inspira-
 rent. Sed vindex numen sceleris mentibus pro virtute
 recordiam injecit. Rex intra mœnia compulsos ducto
 exteriore muro intercludere statuerat; quum postridie
 cum magnis Taulantiorum copiis Glaucias advenit. ita
 spe capiendæ urbis abjecta, quomodo tuto discederet,
 cogitabat. Interim Philota cum jumentis castrensibus,
 & præsidio equitum frumentatum misso, comperit *suos*
in discrimine versari, quippe Glaucias colles campo
 circumdatos occupaverat, in occasionem gerendæ rei
 intentus. Igitur adversus oppidanorum eruptionem
 parte exercitus in castris relicta, cum ceteris copiis im-
 pigre profectus est; territisque Illyriis, suos recepit in-
 columes. Ceterum iter facturo maximum periculum
 imminebat. hinc flumen, inde prærupti arduique colles
 viam coarctabant, relicto itinere quod multis locis vix
 quaternos armatos caperet: montium jugis Clitus atque
 Glaucias sagittariorum & funditorum cohortes magnam-
 que gravis armaturæ manum imposuerant. Alexander
 ducentis equitibus ante utrumque phalangis cornu con-
 locatis, imperat *ut erigerent hastas; mox signo dato versus*
hostes tamquam impetum facturi, infestas protenderent,
modo in dextrum, modo in sinistrum latus invicem con-
versi. Suspensis eo commento hostibus, phalangem rap-
 tum progressam nunc in plures acies diducit, nunc divi-

sam conligit; ad extremum cuneo facto, in læva Illyriorum præsidia strenue infert. Illi celeritate & peritiâ Macedonum in stuporem versi, desertis quos tenuerant montibus, versus urbem refugerunt. Pauci restiterant in edito colle, quia jam transierat Macedonum agmen: iis dejectis, Alexander duobus fere millibus Agrianorum sagittariorumque locum capit; phalangi quam flumen transmittere iusserat, præsidio futurus. Ea re conspecta universa hostium multitudo iter ad montes adripuit; eo consilio, ut transiecta gravi armatura, extremum agmen, in quo ipse rex transaturus erat, adorirentur. Ille nihil territus, venientes fortiter excipit: simul phalanx sublato clamore, quasi iterum transmissio amne subsidio suis itura, metum incussit hosti. nam rex quæ evenerunt futura ratus, præcèperat ut in adversam ripam delati statim aciem instruerent, lævum cornu, quod à flumine hostibusque propius aberat, in speciem multitudinis quantum possent explicantes. Itaque quum universum exercitum incumbere sibi putarent Taulantiâ, paulisper retrocesserunt. Id spatium nactus Alexander, suos raptim ad flumen ducit: quo ubi ventum est, ipse inter primos transgreditur; & quum eos qui agmen claudèbant reversus hostis urgeret, machinis dispositis quæ trans amnem missilia spargerent, eum submovit: simul qui jam ingressi flumen erant, è mediis aquis tela coniecere. ita neminè desiderato ceterum iter quietum habuit. Triduum intercesserat; quum *hostes tamquam fugato Macedone metu vacuos, passim nullo ordine tendere, neque more militari vallum fossamve pro castris habere, neque vigilias & stationes obire* nunciatur. Igitur adsumptis sagittariis Agrianisque, & ea Macedonum militum manu, quam Perdicas & Cænòs ducebant, noctu superato flumine, celeriter ad eos contendit; reliquo exercitu sequi iussit. nec expectato eo, ne occasionem mora consumeret, levis armaturæ militem præmittit: mox ipse cum ceteris impetu facto semisomnos & inermes magna strage adficiunt: multos vivos capiunt; reliquos conjiciunt in fugam, & ad Taulantiorum usque montes persequuntur. Clitus in ea consternatione in oppidum Pelium se recepit; deinde sive munimentis urbis, sive suorum animis diffusus, incensa urbe, in Taulantios exsulatum abiit.

C A P. XIII.

Interea per universam Græciam diffusus rumor, *Alexandrum in Triballis cecidisse*, omnes Macedonicis opibus adversos in spem rerum novandarum erexit. EA QUOQUE in rebus humanis haud postrema calamitas est, quod utcumque levi auctori, quæ facta optamus, tam enixe creduntur, quasi veritati vim adferre possit pertinax & impatiens rationis opinio. Repertus est qui *se inspiciente circumventum regem, & quo minus ambigere-tur, se in eapugna vulneratum esse* adfirmaret: id pronis auribus acceptum vulgatumque, civitati Thebanorum extremæ calamitatis initium exstitit. Quippe eo nuncio exciti quidam exsulum, quos à Philippo ejectos diximus, ducibus Phœnice & Prothyte, præfectos Macedonum qui Cadmeam obtinebant, quum nulla doli suspitione extra arcem progressi essent, obruncant: civibus ad speciosum liberandæ patriæ titulum strenue concurrentibus, præsidium obsident; & duplici vallo fossaque, ne commeatus aut auxilia submitti possent, circumdant. Legatis deinde supplicum habitu circum civitates Græciæ missis orabant, *ne deesse vellet indigne ereptam libertatem repetentibus*. Et Demosthenes quidem veteri in Macedonas odio Athenienses permovit, ut auxilia prompte decernerent. missa tamen non sunt, quia subito Alexandri adventu percussis expectanda fortunæ inclinatio videbatur. Demosthenes privatis copiis Thebanos adjuvit, magnumque armorum numerum gratis subministravit. quibus perarmati qui Philippo adimente sua amiserant, Cadmeæ præfidiariis acriter institerunt. Peloponnesiorum haud invalida manus ad Isthmum convenerat. ad quos quum Antipater, quem interim dum abesset, Macedonia præfecerat rex, misisset petitem, *ne contra commune Græcia decretum cum professis Alexandri hostibus consilia miscerent*; nihilominus Thebanorum oratores admiserunt. Quumque vulgus militum misericordia permoveretur, dux eorum Atylus, Arcas genere, moras nectebat; non tam incepti difficultate territus, quam per avaritiam, ut à festinantibus & necessitate anxiiis majus stipendium acciperet. Decem talenta poscebantur; ea quum Thebani non conficerent, à Macedonicæ factionis hominibus oblata sunt, ut quiesceret. Ita de Arcadum auxiliis Thebano-

Justin. 11, 2, 8.

Arrian. 1, 3, 1.

Plur. cap. 19.

Diodor. 17, 8.

Arrian. 1, 3,

10.

Dinarch. contra Demosth.

Diod. 17, 8.

Plurarch. De-

demosth. c. 32. &

in X. Orato-

rib. 8, 9.

Dinarch. con-

tra Demosth.

Diodor. 17, 8.

- rum spes in nihilum recidit. Alias tamen ex Peloponneso copias ne adversus Thebas militarent, pecunia Demosthenes avertit. Namque trecenta talenta à Persis accepisse dicebatur, quis ad facessendum Alexandro negotium uteretur. His ita nunciatis, Alexander præter Eordeam & Elymiotin, rupesque Stymphæas & Paryæas rapit exercitum; septimoque post die quam à Pelio movisset; Pellenen Thessaliæ oppidum pervenit. Post sextum deinde diem in Bœotiam venit; mox Onchestum, sex circiter passuum millibus à Thebis distantem processit. Inter hæc Thebani majore animo quam consilio administratis rebus, omnium ignari agebant; nec dum intra Pylas esse credebant Macedonum copias; ipsum vero regem adventare adeo fidem superabat; ut potius alium Alexandrum Æropi filium exercitui præesse contenderent. Rex ad fanum Jolai positis castris, quod ante Prætidem portam est, pœnitentiæ eorum locum dare constituerat; quum illi eruptione facta, in stationes Macedonum investiti, quosdam interficiunt, alios loco pellunt. donec ad ipsa jam castra suggestos emissa regis jussu levis armatura rejecit. Postero die ad portas, quibus in Atticam euntibus iter est, promotus exercitus, ut suis in arce conclusis præsto esset; adhuc contabatur, & si pœniteret erroris, veniam ostentabat. Sed quibus pax placebat, potentia exsulum eorumque per quos revocati fuerant, opprimebantur: qui nulla spe salutis reliqua si Macedones urbe potirentur, patriæ ruinis obrui malebant, quam illius incolumitatem suo interitu emere: & ex Bœotarchis nonnullos in consilium traxerant. Quantaque hominum vecordia fuerit, vel hinc cognosci potest, quod Alexandro postulante, ut defectionis auctores dederent, duobus capitibus omnem civitatis noxam expiaturi; ipsi vicissim Philotam & Antipatrum principes amicorum regis deposcere sint ausi, & per præconem pronunciare, si quicum magno rege & Thebanis Græcorum libertatem adversus tyrannum adserere vellent, eos apud Thebas perfugium habituros. Nec tamen Alexandri imperio oppugnata urbs est; sed, ut Ptolemæus tradidit (nam quidam aliter narrant) Perdicas, qui in castrorum parte curabat, quæ vallo hostium, quo Cadmeam incluserant, obversa erat, non expectato signo impetum in eos fecit: superatoque munimento manus cum hoste conferere cepit; & Amyntam, qui cum sua cohorte

horte juxta ipsum tendebat, ut idem auderet, exemplo permovit. Mox Alexander suis timens, cum tota copiarum mole adfuit, & *leviter armatis perrumpere, suis-que auxilio ire jussis*, ipse cum reliquis pro vallo substitit. Acri conferto proelio Perdicas dum interius vallum molitur, graviter faucibus pugna effertur; & Creten- sium sagittariorum multi, cum Eurybota duce suo cadunt. Thebani perculsis instant, & ad Alexandrum re- fugientes insequuntur. Ibi quum rex instructa phalange dispersos & turbatos hostium ordines invaderet; statim versa pugnae fortuna, tanta Thebanorum trepidatio fuit; ut ne ad portas quidem, per quas in urbem se receperant, occludendas mente competerent: simul qui Cadmeam tenebant, in subjectos arci vicos excurrerunt. Ita nobilissima Graeciae urbs intra eundem diem oppugnata & capta est. Nullum in ea crudelitatis exemplum praetermissum constat: viros feminasque promiscua strages hausit; nec ab impuberum caede temperatum est. Phoen- sium Platæensiumque & Orchomeniorum & Thespiensium ea infamia fuit; quibus olim, dum Thebana res valebat, vicinae civitatis opulentia exitiosa fuerat: Macedones ultra fas belli non saeviere. Tandem *ut cadibus abstineretur*, proclamatum est, quum jam sex hominum millia periissent: ceteris captis, ad triginta millia liberorum capitum veniunt. *Ex omni praeda quadringenta & quadraginta talenta redacta fuisse* Clitarchus tradidit. alii, *ex precio captivorum id pecunia effectum*. Centum talenta quae Thebanis Thessali debebant, Alexander sociis accepto tulit. Pauci * quos bellum dissuasisset constabat, servitutem effugerunt: item sacerdotes, & quorum hospitio rex paterve ejus usus esset. Ex reliquis Timoclea nobilis facinoris mercedem, cum praesenti libertate, famam apud posteros tulit. Inter Thiacas, qui Alexandro militabant, quidam * equitum ductor post vim mulieri inlatam, *ubi preciosissima quaque oculuisset*, minitabundus interrogabat. Illa non tam opum quam pudoris damno moesta, avaritiam barbari in occasionem vindictae convertit: ostensoque puteo, in quem mundum suum conjecisset simulabat, hominem cupide eo despicientem subductis pedibus impulit; con- jectisque desuper saxis, quum ex angusto profundoque loco adscensum frustra moliretur, obruit. Comprehen- sa à turmalibus occisi, ad Alexandrum trahitur, ut inter-

Diod. 17, 13.

Arrian. 1, 3, 17.

Plutarchi de

virt. mulier. c.

48. Diodor.

17, 14.

Athen. lib. 4.

Diod. 17, 14.

Grotius de

jur. bel. 3, 8.

f. ex Quinti-

liano.

* Plur. cap. 20.

Ælian. hist.

var. 13, 7.

Arrian 3, 1, 26.

* Poly. an.

(strat. 8, 39.

Plur. c. 20. &

de virt. mu-

lier. c. 46.

fecti ducis pœnas daret. Ibi interrogante rege, *quam esset, & ob quod delictum adduceretur?* intrepido vultu & voce, *Theagenis, inquit, soror sum: ejus, qui pro libertate Græcia Thebanorum imperator occubuit. Injuriam meam multa castitatis mea prædonem interemi. cui si meo supplicio parentari jubeas, scies HONESTÆ mulieri post extortam pudicitiam spiritu nihil vilius esse. quem utcumque expellere festinaveris, sero moriar, pudori patriæque superstes.* Alexander cognita causa, *Thracem jure casum* pronunciavit; neque sibi placere ingenuis mulieribus vim fieri: conlaudatamque feminam, cum omnibus qui cognatione ipsam adtingerent, liberam esse jussit; & quo quisque vellet discedendi potestatem fecit. Pepercit & Pindari posteris, in honorem vatis, qui proavum regis Alexandrum carminibus suis inseruerat: ipsiusque domum cremari vetuit. Non enim præsentem tantum virtutem adamavit; verum memoriam magnorum virorum reverentia, & progeniem illorum beneficium profequutus est. Nam & postea quum postremo prælio Darius vicisset, Crotoniatis prædæ partem misit, quod Xerxis bello, ceteris Græcorum coloniis de Græcia desperantibus, Phayllo duce triremem unam ad Salaminem misissent: & Plataenses honore donisque adfecit, quia majores eorum Græcis adversus Mardonium præliantibus agrum suum dono dederant.

CAP. XIV.

Diod. 17, 19.
Pausan. lib. 9.

Hanc Thebanorum cladem multa ostenta præcesserunt. Tribus ante mensibus quam Alexander advenisset, in fano Cereris, quæ *Theismophoros* adpellatur, conspecta est araneæ tela nigra; quum circa tempus Leuctricæ pugnæ, qua res Thebana ad summum felicitatis evecta fuit, candida comparuisset. Adhæc sub adventum Macedonum sudantes in foro statuae, æque lacu apud Onchestum tristis mugitus, & prodigioso sanguine fluens Dirce, terrere obstinatos poterant, nisi destinatos forti suæ superbia perdidisset. Quippe majorum gloriam intuentes, à quorum moribus longe recesserant, & in disparibus artibus eandem sibi fortunam polliciti, patriæ ruinam adceleraverunt; quum adversus triginta peditum, tria equitum millia, eumque veteranum & toties victorem exercitum, paulo plus decem armatorum millibus opponere non essent veriti.

Diodor. 17, 9.
Julian. in
Cæsar.

Ceterum

Ceterum Alexander urbe capta ad consilium sociorum Arrian. 1, 3, 26. retulit, *quomodo ea utendum videretur*. Erant inter eos Phocenses, multique ex Bœotis, quibus antiquissimæ cum Thebanis discordiæ gravibus sæpe damnis constituerant: neque dum Thebæ starent, aut odiis suis satisfactum, aut securitati prospectum rebantur. Horum auctoritas valuit, ut muri atque ædificia diruerentur; ager arbitrio regis inter victores divideretur. Ita nobilissimam urbem, non hominum modo clarissimorum, verum etiam * deorum natales adferentem sibi, è media * Græcia una dies eripuit. postquam octingentos fere annos post oraculum * de corvis, eosdem incolas habuisset. Olim enim pulsus à gente Thracum atque Pelasgorum Bœotis edita fors fuerat, *post quartam demum aetatem patrias sedes recepturi, considerent interim, quo loco corvos albos conspicati forent*. Ita quum ad Arnen Thessaliæ oppidum venissent, corvis conspectis, quos pueri gypso inleverant, ibi substiterunt. Diruta urbs est ad tibiæ * cantum; quomodo sexagesimum ante annum Athenas * Lyfander deleverat. Templis tamen aliisque sacris ædificiis abstineri iussit Alexander; etiam ne quod per incuriam damnum iis daretur, sollicitus. Præter insitam in deos venerationem recens religio permoverat: quia militum quosdam Cabirorum fanum, quod ante urbem est, spoliare adgressos, subita tempesta fulminibus & flamma cœlesti consumperat. Relictæ sunt etiam effigies statuarumque, diis, vel hominibus virtute præcellentibus, per loca publica positæ. proditumque est memoriæ, fuisse qui inter consternationem captæ direptæque urbis aurum in sinus aut amicula statuarum abderint; idque salvum repererint, quum vigesimo post anno Cassander Antipatri filius Thebas instauraret. Quod quidem non tam misericordia in profugos fecisse creditur; quam ut Alexandri, quem oderat, gloriam detrectaret. Quamquam autem veterem murorum ambitum urbi restituisset; neque mores antiquos, neque fortunam reddere potuit. nunquam postea resurrexit, ut convalesceret: sed multis subinde calamitatibus vexata, vix tenuis oppidi speciem ad memoriam nostram retinuit. Pœnituisse postea ferunt Alexandrum, quod excisis Thebis velut alterum Græciæ oculum eruisset. utriusque postquam Cliti cædem, & Macedonum ignaviam, expeditionem in penitiores Indos pertinaciter

* Iustin. 11, 4,

4

* Æschin.

contra Ctesiph.

Dinar.

chus contra

Demost.

Agatharchides

apud Photium.

* Diod. 19, 51.

* Ολυμπ.

ἀναγ.

Strab.

lib. 9. Cælius

Lect. Ant. 17,

11.

* Tzetzes

Chil 7, 139.

* Plutarch.

Lyc. c. 28.

Suidas ex Po-

lyb. 5, 10.

Pausanias l. 9.

Plin. 34, 8, 15.

Athen. 1, 15.

Ennii Græcia.

Diod. 19, 53.

Pausan. lib. 9.

Plut. Deme-

trio cap. 53.

Strab. lib. 9.

Ermii Græ-

cia.

* Agathar,

apud Phot.

Plut. c. 21. Ar-

rian. 4, 2, 13.

recu-

- recusantium, *iram Liberi patris* interpretatus est, ob *adfectam patriam ejusmodi pœnas repetentis*. & reperti sunt, qui ipsam regis mortem, non sine vindicta Bacchi, ab ebrietate & vino profectam crederent. His ita perpetratis, Athenas misit, nunciatum *ut oratores qui populum adversus Macedonas concitare non desinerent, traderentur; aut si illos amittere gravarentur. eadem contumacia præmia expectarent, quorum exemplum in Thebanorum calamitate conspicerent*. Ibi quum Phocion, cujus ob integritatem vitæ maxima ad populum auctoritas erat, *non irritandum adolescentis victorisque animum* diceret, hortareturque eos ad quos periculum maxime pertinebat, *ut Lei & Hyacinthi filias imitati, spiritum pro patria salute profundere ne dubitarent*; Demosthenes, qui nominatim petebatur, surrexit, docuitque falli Athenienses, *si paucorum deditione periculo defungi posse crederent: callidos Macedonas eos exposcere, quorum vigilantiam atque virtutem maxime invisam suspectamque haberent. amotis publica libertatis custodibus, in orbam indefensamque civitatem, tamquam lupos in oves canibus destitutas, impetum facturos esse*.
- Multa commiserat in Macedonas Demosthenes, ob quæ haud injuria nullum apud eos veniæ locum relictum arbitratur. Philippo occiso auctor extiterat, ut Pausaniæ sacellum exstrueretur; apud pulvinaria Deum supplicationes haberentur, aliaque ob insignem lætitiâ decerni solita curarentur. Alexandrum alias *puerum*, alias prodigiosæ vecordiæ vocabulo *Margiten* adpellaverat: Perfico auro corruptus, omnium fere bellorum, quæ contra Alexandrum patremque ejus Philippum Græci depugnaverunt, fax atque concitor fuerat. Attalum, quo graviorem * adversarium non habuerat Alexander, Atheniensium * societatem pollicitus, ad bellum regi palam inferendum extimulaverat. Neque civitas Atheniensium mediocriter deliquerat, detractis Philippi statuis, earumque materia in fœdos usus conversa: aliisque admissis, quæ vulgus imperitum & mobile, nulla futuri cura, ex arbitrio suæque paucorum animose perpetrat. Sed nihil ex iis quæ præfracte & contumaciter fecerant æque commovit regem, quam in Thebanos humanitas. quos inter patriæ ruinam elapsos, contra ipsius edictum receperant tantum ob eorum vicem doloris præ se ferentes, ut etiam
- Athenæus 10.
9.
- Diod. 17, 15.
Arian. 1, 4.
29.
- Plutarch.
Phoc. c. 21.
- Plutarch. Demosth. cap. 33.
- Æschines contra Ctesiphon.
- Just. 11, 3, 4.
Suidas *Μαργιτης* Plutarch. Demosth. cap. 52. Erasmi adag. in *Margites*.
* Curt. 6, 9.
17.
* Diod. 17, 5.
Dio orat. 38.
- Æschines contra Ctesiph.
Pausan. lib. 9.
Plut. c. 19. & Camillo c. 34.
- myste.

myfteriorum ſolennia, quæ in honorem Liberi Patris præcipua religione quotannis celebrant, ob publicam mœſtitiam intermitterent. Verum cupidine belli Perſici, condonare Græcis injurias ſuas, quam exſequi malebat. Igitur quum Demades, qui Philippo quoque gratus acceptuſque fuerat, preces civitatis ad eum detuliffet, Athenienſibus indulſit, ut *Demofthene, Lyſurgoque, & aliis quos depopofcerat retentis, unum Charidemum in exſilium mitterent.* Ille ad Perſas ſe contulit; magnoque ipſis uſui fuit, donec ob libertatem * linguæ Darii juffu interfectus eſt. Alii quoque non poſtremi nominis viri, odio regis urbe deſerta, ad hoſtes illius * profecti, multum negotii Macedonibus exhibuerunt. Poſt eum rerum impetum curſumque, nemo ſupererat in Græcia, qui aut viribus ſuis poſt Thebanos (quorum gravis * armatura celebris olim fuerat) aut occupata Leucadia, munimentis confideret. Namque Leucadios ſitu oppidi, & proviſo in longam obſidionem commeatu feroces, fame domuit; quum expugnatis quæ circa erant caſtellis, homines Leucadiam abire paſſus, adaucta per ſingulos dies multitudine, omnem eorum penum exhauiſſet. Igitur ex Peloponneſo quoque legationes venerunt, gratulatum quod conſectis ex animi ſententia barbaricis bellis, etiam Græcorum quorundam inſolentiam & temeritatem caſtigaffet. Arcades, qui Thebanis auxilio futuri ſe commoverant, *duces, quorum inſinctu ad eum furorem prolapſi eſſent, capitis ſe condemnariſſe* exponebant. Elei *ex ſulibus ſuis reditum conſeſſiſſe, non ob aliud, niſi quod Alexandro charos accepiſſent.* Et Ætoli excuſaverunt, *quod in tantis Græcia turbis, ipſorum quoque gens novorum conſiliorum expers non fuiſſet.* Megarenſes novi generis honore riſum regi, quique circa eum erant, commoverant, referentes *ob ſtudium & beneficia Alexandri in Græcos, Megarenſis populi ſcito civitatem illi decretam eſſe: donec intellecto nemini ad eum diem, excepto Hercule, id honoris habitum, lætus accepit.* Ceteris reſpondit, *nihil ſibi quiete & incolumitate Græcia antiquius eſſe; modo in poſterum novis rebus abſtinerent: præteritorum veniam facile concedere.* Verum Spartaniſſi maxime diffuſus, Philiadæ liberos Meſſenen, unde pulſi fuerant, reſtituit: Pellenen Achæorum Chæroni tradidit: Sicyonem, aliaque Peloponneſi oppida per clientes ſuos

Diod. 17, 35.
 Plutarch. Demosth. cap. 33.
 Plut. in X.
 Orat. 7, 2, 8, 9.
 Demosth.
 epist. 3. Arrian. 1, 13, 31.
 Justin. 11, 4.
 12. Dinarch. contra Demosth.
 * Curt. 3, 2, 10.
 * Diod. 17, 25.
 Curt. 3, 13, 15.
 * Dio orat. 64.
 Frontin. 3, 4, 5.
 Arian. 1, 3, 27.
 Plut. de Monarch. c. 2.
 Seneca de benef. 1, 13.
 Demosth. de Alexandreo fœdere. Paus. fin. lib. 7.

Capell. in hist.
sacra & exo-
tica.

Homeri Scho-
lia I. β.

suos habuit, qui consilia Lacedæmoniorum ex propin-
quo specularentur. Tot tantisque rebus perficiendis
pauci menses suffecerunt. Intra quos tam grave atque
multiplex bellum levio negotio confecit, quam alius
paravisset. Ipse quidem eam victoriam celeritati se de-
bere confessus, interroganti, *quonam maxime modo*
Graciam subegisset? nihil contando, respondit.

J. FREINSHEMII

SUPPLEMENTORUM

IN

Q. CURTIUM

LIBER SECVNDVS.

PERSARUM ea tempestate Darius rex Diod. 17, 17.
erat, paulo ante Philippi necem evectus Diodorus 17.
in id fastigium à Bagoa spadone; qui 5. Arrian. 2, 3,
Ocho rege, & deinde filio ejus Arse, cum 18. Curtius. 6,
tota eorum domo extinctis, imperium 3, 12.
quod sibi vindicare non poterat, sui beneficii fecit, per- Strabo fin. lib.
ennem sibi gratiam pollicitus apud eum quem tanto
munere devinxisset. Nec tamen indignus ea fortuna
Darius apud populares habebatur; nam etiam à gente
regia non alienus erat. quippe Ostanes Ochi patris Ar-
sanes genuerat, Arsanes Codmannum. Sic enim voca-
batur, dum privatus esset; sed in Cyri solium conlocatus,
more quodam Persarum, ejurato veteri nomine, Darius
appellari voluit. Bello quoque spectatus, caeso tempore
ex provocatione hoste, * quum adversus Cadusios bel- lib. 6.
lum gereret Ochus, magnam virtutis opinionem pepe- Curt. 4, 1, 10.
rerat. Hic à conditore regni * Cyro decimus imperio * Just. 10, 3, 3.
Persarum præfuit. Nam Ochus Artaxerxem patrem; Diod. 17, 6.
ille Dariùm exceperat. Huic Artaxerxes regnum reli- * Sleidan. lib.
quit, Xerxis filius. Xerxes Dario patri successit; qui 1. de 4. mo-
Hystaspe genitus, post extinctum in Cambyse Cyri san- narch. Scalig.
guinem, illustri septem * Persarum conspiratione, im- lib. 6. de emen-
perium Magis extorsit. Sub his regibus per ducentos & tempor. Schu-
triginta ferme annos res Persarum mira felicitate flo- bert. lib. 2. de
ruit: acerbis initiis, dum rudis ad voluptates natio pro scrupulis
libertate, gloriaque, & opibus animose dimicabat. pro- chronol.
cedente tempore, postquam præmia virtutis adepti vi- * Herodot. 3,
debant. 70. Justin. 1,
9, 19.
Xen. mem. lib.
1. Arrian. 5, 1,
deban- 19.

- debantur, ipsam posthabuere; non tam suis viribus tuti; quam fama potentiae à majoribus partae, usuque divitiarum, quibus haud paulo felicius contra Græcos, quam armis decertavere. Ad postremum itaque, quum adversus Alexandri vim auro parum proficeretur; omnique externa ope abscedente sibimet ipsis innitendum esset; animi deliciis & molliæ fracti effeminatique fortunæ ruentis impetum non sustinuerunt. Quippe INDUSTRIAM egestas acuit; affluentiam rerum luxus & inertia sequitur. Igitur audito sine Philippi, cujus fortuna & adparatibus exterriti fuerant, metu soluti, Alexandri adolescentiam despiciebant; contentum fore arbitrati, si securo Pellæ obambulare liceret. Verum quum de bellis ipsius victoriisque alia super alia nunciarentur; contemptum hactenus juvenem impensius formidantes; summa cura, ut in bellum atrox atque diuturnum, auxilia comparabant. Et quoniam superiorum præliorum experimentis imparem Asiaticum militem Eutopæo didicerant, missis in Græciam conquistatoribus, ad quinquaginta millia egregiæ juventutis mercede conduxerunt. His copiis Memnon Rhodius prætor datus est; qui multis ante bellis fidem virtutemque suam Persis abunde probaverat. Is ad occupandam Cyzicum missus; citatis itineribus, per Phrygiam; qua Troadi committitur, ad Idam montem pervenit, ipso nomine naturam situs sui præferentem. nam condensa arboribus loca *Idæi* antiqui dixere. Exfurgit iste celsiore cacumine, quam ceteri ad Hellepontum montes. In medio specum habet religioso horrore famam in fabulis nactum; ut *ibi dearum formas arbiter Trojanus spectasse* prædicetur, quum imperio patris expositus, in Ida monte adolevisset. Eadem Idæorum Dactylorum patria esse fertur, qui primi, Magna Matre docente, ambiguum ferri usum, neque minus utile necessitatis laborisque solatium, quam acerrimum furoris instrumentum, invexerint vitæ. Illud etiam admiratione dignum proditur, quod circa canis exortum, ventis depressiora turbantibus in summo Idæi jugi cacumine quietus aer est: quodque *multa adhuc nocte terris incubante, solem ajunt conspici non globi figura: sed in amplissimam latitudinem sparsum, & velut diversis ignium agminibus utrumque montis latus amplexum, coire paulatim, & propinquante jam luce jugero paulo majus spatium implere; pauloque post*
- Plut. Agefilao c. 24. & Artaxerxe cap. 30.
- Diodor. 17, 7.
- Aeschin. contra Ctesiph.
- Curt. 5, 11, 5.
- Curt. 3, 2, 9.
- Diod. 17, 7.
- Pausan. lib. 10.
- Diod. 17, 7.
- Apollod. lib. 2.
- Diod. 17, 7.
- Plin. 34, 14.
- Diod. 17, 7.
- Lur. 5, 662.
- Mela 1, 13.
- Plin. 2, 11, 3.
- Diod. 17, 7.

post insolitum orbem conlectum destinatum iter percurrere. Credo per aërem nocturno gelu adstrictum, nullisque ventorum flatibus disiectum, solis orientis, adhuc imperfecta imagine late sparsa, fallax oculis miraculum adparere; donec eo paulatim vi caloris absumpso dissipatoque, liber ad ipsum sideris orbem adspectus permittatur. nam sereno liquidoque cælo radii transmittuntur: ubi coactus aër est, sistit exceptos, & tamquam in speculum incidentes cum incremento splendoris diffundit. Sub Idæ radicibus Cyzicenus ager in Pro-pontidem excurrit: ipsum oppidum in mediocri insula Strabo. lib. 13. situm gemino ponte continenti adnectitur. Sed id opus Plin. 5, 32, 2. paulo post Alexander molitus est: sub Memnonis expeditionem navibus commeabatur. Qui quum Cyzicenos improvise impetu nequidquam tenuisset, muros gnaviter tuentibus oppidanis: eorum regionem hostiliter populatus, magnam inde prædam coëgit. Nec à Parmenio Grynium Æolidis oppidum expugnat, incolas servituti addidit. Deinde Gaicum amnem transgressus, Pitanen adoritur, urbem opulentam: & duplici portu accipiendis ab Europa copiis opportunam, sed propeo adventu Memnonis statim soluta obsidio est. Calas deinde, qui cum modicis Macedonum atque mercenariorum copiis in Troade res gerebat, cum Persis prælio certavit: & impar hostium multitudini in Rhæteum se recepit. Diod. 17. 7.

C A P. II.

Interea Alexander constitutis in Græcia rebus, in Macedoniam reversus, *quæ tantam belli molem adgressuro cavenda vel administranda essent*, cum amicis deliberabat. Antipater ac Parmenio ætate & dignitate præcipui obtestabantur, *NE IN VNO corpore totius imperii salutem fortuna insidiis exponeret: quin prius operam daret liberis; & incolumitate patriæ firmata, ita demum de incremento ejus cogitaret.* Quippe præter Alexandrum nemo ex Philippi sanguine dignus imperio supererat, Cleopatrx sobole per Olympiadem intercepta: Aridæus sordibus materni generis, & turbata mente Macedoniam dedecere putabatur. Verum ille quietis impatiens, nihil nisi bellum, & ex victoria gloriam adfidua cogitationeolvebat. Igitur, *Vos quidem*, inquit, *ut robos & amantes patriæ viros decet, de commodis ad-*
ver-

Diod. 17, 16.

1, 9, 29.

Comment. in

Curt. 10, 7, 2.

7

versis que illius haud sine causa solliciti estis. Arduum enim, quis neget? opus ordimur, quod semel temere ceptum, si eventus arguat, sera poenitentia nequaquam emendaverit. Nam antequam vela solvamus, navigare velimus, an quiescere, nostra consultatio est: quum ventus fluctibusque nos crediderimus, in ipsorum arbitrio omnis noster cursus erit. Itaque non moleste fero vestram opinionem à sententia mea dissidere; quin potius simplicitatem laudo, vosque precor ut in iis etiam de quibus porro referetur, eodem instituto utamini. AMICI regum, si qui eo nomine digni sunt, non tam gratiam eorum, quam utilitatem atque decus in consilio habent. QVI ALTER fieri censeat, quam ipse facturus erat, non instruit consultorem, sed decipit. Ceterum ut & vobis consilii mei ratio pateat: certum habeo nihil minus convenire rebus meis, quam dilationem. Omni quæ circa Macedoniam colit barbarie pacata, extinctisque Græcorum motibus, fortissimum florentissimumque exercitum ocio & desidiosa dilabi patimur: an potius in opulentissimas Asia regiones inducimus, olim possessionem ejus spe complexum, & præmia laborum, quos diu sub patre meo, deinde nobis imperantibus tertium jam annum exhaustis, ex Persarum spoliis expetentem? Novum adhuc imperium Darii est, & interfecto Bagoa, cujus beneficio regnat, crudelitatis & ingratitude suspicionem apud suos incurrit: quæ res optimos eorum qui parent, odio adversus imperantes implent, & ad obsequia segriores, aut etiam præfractos reddunt. Numquid sedebimus dum auctoritas ejus confirmetur; & rebus domi per otium compositis, ultro bellum in Macedoniam transferat? MVLTÆ celeritatis præmia sunt, quæ nobis cessantibus ad hostem pertinebunt. MAGNUM in ejusmodi negotiis momentum post se trahit prima animorum inclinatio: ut illa semper occupanti parata est. Quippe NEMO constanter adpetit fortioris gratiam: porro FORTIOR habetur, qui infert bellum, quam qui excipit. Quanto autem existimationis nostra periculo sallemus spem eorum, qui adolescentibus nobis eum honorem deferendum judicaverunt, quem maximus imperator, pater meus, post tot virtutis experimenta paulo ante obitum obtinuit?

Diod. 17, 16. Non enim ideo Græcorum concilium imperium nobis decrevit, ut in Macedonia desides & ignavis voluptatibus addicti, injurias olim & nuper Græco nomini inlatas negligere-

Zosimus lib. 1.
 Curt. 6, 4, 10.
 Diod. 17, 5.

pligeremus; sed ut eorum, quæ per summam superbiam improbe & petulanter in nos commiserunt, pœnas penderent. Quid dicam de iis Græcorum nationibus, quas late per Asiam diffusas impotentium barbarorum intoleranda servitus premit. Equidem quibus nuper precibus, quibusque argumentis causam eorum Delius Ephesus egerit, quum ipsi memineritis, non repetam. Id sane constat, eos omnes, ut primum signa nostra conspexerint, protinus ad nos esse transituros, & pro liberatoribus adjertoribusque suis adversus graves iniquosque dominos quodlibet periculum impigre suscepturos. Quamquam quid nostri pariter hostiumque obliti auxilia circumspicimus adversus gentes, quas etiam paulo lentius vicisse à pudore quam gloria propius abfuerit? Patrum ævo in Asiam profectis Lacedæmoniorum paucis ingentes hostium exercitus frustra restiterunt: Phrygiam, Lydiam, Paphlagoniam, agerriquo passi; aut quoties vetare voluerunt, ad hostium satietatem casi sunt: donec à suis revocatus Agesilaus, ob exortos in Græcia tumultus, trepidantibus & consilii incertis animi ex tanto errore recipiendi spatium concederet. Paucis ante istum annis vix decem Græcorum millia, sine ducibus, sine comæata, ex intimis Persici imperii partibus, per tot infestas nationes iter in patriam ferro aperuerunt, quum eos persequeretur universus regis exercitus, quo modo cum Cyro fratre de regno dimicaverat, victorq; exstiterat: quem illi quidem ubicumq; congressum fuderunt fugaveruntque. Nos igitur, quibus universa Græcia tot victoriis edomitæ paret, qui eorum fortissimos aut in acie cecidimus, aut habemus in castris; timebimus scilicet Asiam, quam eorum quos vicimus, pauci pudendis claudibus adfecerunt? Aliis deinde in eandem sententiam adjectis, adeo permovit animos, ut omnibus adsentientibus etiam Parmenio, qui maxime bellum differri voluerat, maxime accelerandum censeret, utroque jam Alexandrum hortaretur: Itaque omni cura ad maturandam profectionem conversa, ad Diem Macedoniæ urbem Jovi Olympio sacrum fecit, institutum ab Archelao, qui post Perdiccam Alexandri filium regnavit. Musis quoque ludos scenicos fecit, per novem dies, pro numero dæarum. Posthæc convivium summa magnificentia celebratum est; tabernaculo quod centum lectos caperet, adornato. ibi cum amicis ducibusque, & civitatum legatis adcubuit. per exercitum quoque victimas dividi jussit,

Plut. adverb.
Coloten. cap.
50.

Plut. Agesil.
c. 8. & seqq.

Xenoph. de voc.
βασ. lib. 2. &
seqq.

Plut. Alex. c.
88.

Diod. 17, 16.
Arrian. 1, 4, 1.
Justin. 11, 5, 6.

Diod. 17, 16.

justit, aliaque præberi, quibus destinatus hilaritati dies festivis epulis, & faustis instantis belli omnibus transigeretur.

C A P. III.

Arrian. 1, 4, 3. Vere novo contractis undique copiis in Asiam trans-
 Plut. cap. 23. Vjecit; exercitum robore quam numero validiorem
 & de fort. ducens. Triginta peditum millia Parmenio ducebat;
 Alex. 1, 3. quorum Macedones tredecim expleverant; quinque
 Justin. 11, 6, 2. erant mercede militantium; ceteram multitudinem socii
 Polyb. 12, 10. foederatique miserant. Has copias Illyrii Thracæque &
 Liv. 9, 19, 4. Triballi, ad quinque hominum millia sequebantur; ad-
 & 42, 51. 11. ditis mille Agrianorum sagittariis. Equitatum Macedo-
 Front. 4, 2, 4. num mille octingentorum * Philotas ducebat; & toti-
 Paneg. Con- dem ex Thessalia Calas: à reliqua Græcia sexcenti om-
 stantino di- ctus Diod. 17, nino equites venerunt, quibus Erigyium præposuit: ag-
 17. men ducebat Cassander cum nongentis Thracum atque
 * Curt. 6, 9, Pæonum antecursoribus. Hunc exercitum, non ultra
 21. quam in triginta dies proviso comœatu, infinitis bar-
 Diod. 17, 17. barorum copiis opponere non dubitavit; virtute suorum
 Plut. c. 23. & fretus, qui vincendo senes facti, robore animorum ar-
 de fort. Alex. morumque usu cuilibet multitudini hostium insupera-
 1, 3, 2, 24. biles erant. Antipatro, quem cum duodecim millibus
 Curt. 3, 2, 23. peditum, & mille quingentis equitibus Macedoniae
 3, 3, 27. Græciæque rebus præfecerat, injunctum, ut continuos
 Arrian. 14, 3. in Europa delectus ageret, quibus adversus præliorum
 Diod. 17, 17. fatique detrimenta exercitus subinde novaretur. Hoc
 Curt. 5, 1, 39. unum sibi exceperat, quum cetera amicis largiretur.
 Justin. 11, 5, Quidquid enim salvâ majestâte regni abesse poterat,
 5. Plut. c. 23. priusquam naves conscenderet, inter suos distribuit.
 & de fort. Perdicas prædium quod dabatur non accepit, interro-
 Alex. 2, 24. gâto rege, *quid tandem sibi ipsi reliqui faceret?* atque il-
 lo subjiciente, *spes: earumdem ergo,* inquit, *& nos par-
 ticipes erimus, qui tuis auspiciis militamus.* Pauci hunc
 sequuti sunt: per ceteros non stetit; quin interrogatus,
 Marcell. 25, 14. *ubi thesauri ipsius essent?* verè responderet, *apud amicos.*
 Sane de summa rerum alea jacta, non absurde conlocasse
 videtur opes quas habebat: quippe aut victor multo
 majores adepturus erat; aut si victus esset, istas quoque
 amissurus. atque interim alacrioribus ministris utebatur.
 neque multum abscedebat præsentibus necessitatibus,
 quum agros & prædia, & reditus quorum dies multo post
 venturi erant, donaret: pecunia in belli usum seposita,
 cujus

etijus quanto minor copia erat, diligentius administrabatur. Quippe Philippo interfecto, minus sexaginta-talentis pecuniæ signatæ, paucaque ex auro & argento pocula in thesauris ejus reperta sunt: quum æris alieni quingenta ferme talenta relinqueret. Quamquam enim iste rem Macedonicam insignibus incrementis auxiliet, auri quoque metallis apud Crenidas (ipse Philippos appellavit) ita excultis, ut inde mille talenta annui proventus cogerentur; continuis bellis, neque minus largitionibus, ærarium exhauserat. Macedoniæ etiam instaurandæ ornandæque magnos sumptus fecerat, quum pauperissimam accepisset. Ipsum inter initia regni tenuem fuisse, & quum ex quinquaginta drachmis auri poculum haberet, id cubitum euntem capiti subiecisse plerique meminerant. Hujus ergo filius bello lacessivit regem Persarum, cui somnum capienti quinque talentorum auri millia pro cervicali, tria argenti pro scabello, sub capite pedibusque lectuli, peculiaribus cubiculis servabantur: quamquam ad paternum æs alienum octingenta insuper talenta, quæ ipse mutuo sumserat, adjecisset, ex quibus vix decima portio supererat. Solvisse autem dicitur Timotheo * tibiis concinente, summaque militum alacritate, opes barbarorum quos oppugnatum irent, * certa fiducia sibi destinantium. Hoc modo per lacum quem à vicini montis nomine *Cercinitem* vocant, ubi classem habebat, in Strymonem invectus; Amphipolin, & deinde ad ostia Strymonis processit: quo trajecto, præter montem Pangæum, viam ingressus est, quæ Abderam & Maroneam ducit. Nam in litore iter facere instituerat, ut navibus suis, quæ juxta ducebantur, præsidio esset, si Persæ forte occurrissent, quippe isti tum etiam maris imperium obtinebant. Ipsi enim modica classis; at apud hostes Cypriæ Phœnicæque naves, adfuetique maritimis rebus classarii, & exercitatissimi remiges erant. Nam Macedonia nuper tentato maris imperio, nondum abundabat navibus; & à sociis maligne præbebantur. Etiam Athenienses, quum ab ipsis triremes peterentur, tantum XX. miserunt: suggerentibus eorum oratoribus, *periculum esse, ne classe accepta contra eos qui misissent, uteretur.* Ex iis locis ad Hebrum fluvium contendit: quo haud difficulter transmissio, in Pæticam Thraciæ regionem pervenit: inde superato amne quem *Melanem* appellant, vigesimo postquam à domo

Arrian. 7, 2,
15.

Curt. 10, 2,
24. Plur. c. 23
& de fort.

Alex. 1, 3, &
2, 24.

Diod. 16, 8.

Athen. 4, 14,
& 6, 4.

Athen. 12, 2.

Arrian. 7, 2,
15.

Plur. c. 23, &
de fort. Alex.
1, 3, & 2, 24.

* Himer. apud
Photium.

* Justin. 11,
5, 8.

Arrian. 1, 4, 3.

Arrian. 7, 2,
15.

Justin. 11, 6,
2. Oros. 3, 164

Otto Frising.
2, 25.

Diod. 17, 22.

Plur. in X.
Orator. 8, 9.

& 9, 1.
Arrian. 1, 4, 4.

profectus fuerat die, Seston adigit in extremis continen-
tis finibus Helleſponto imminentem, qua anguſtis flu-
ctibus inſinuatum mare Aſiam ab Europa dirimit. Quip-
pe Macedonia Thraciam conjunctam habet; quæ procur-
rens in ortum duobus capitibus Aſiam tangeret, niſi in-
tercedente pelago ſubmoveretur: dextra Helleſpontos
arceat; ulterius Boſphorus, quem Thracium appellant,
Byzantium à Chalcedone ſeparat. Inter has anguſtias
intercepta Propontis jam laxiore ſpatio juxta Bithyniam
& Ponticas regiones diffunditur. Infra Bithyniam My-
ſia eſt; deinde Phrygia, Phrygiamque contingens Lydia,
longius à mari remotæ. Interius ſpatioſas regiones cele-
bratæ ſecunditatis & opulentiaſ gentes habitant. Litora
quæ Thraciæ Græciæque obverſa ſunt, Helleſpontii;
deinde Troës colunt, calamitatibus incluti. Infra hos
Æolis & Jonia per longa litorum ſpatia Lydiæ præten-
duntur. Caria deinde cum adnexa Doride, magna ex
parte mari circumfuſa, non minus amplo tractu introi-
ſum recedit. His terris nobiliſſimæ inſulæ adjacent: Les-
bus Æolica, Chius & Samus Joniæ, & Dorica Rhodus,
aliæque multæ quarum nomina Græcorum monumen-
tis inclaruerunt. Nam antiquis temporibus omnem
hanc oram Græcia frequentibus coloniis inſederat: quæ
tum quoque manebant; ſed Perſarum regi ſatrapique
ſubjectæ, priſcam gentis libertatem barbarica ſervitute

Arrian. 1, 4, 4.

* Curt. 7, 1,

2, 2, 4, 13.

Arrian. 1, 4, 6.

Herod. 9, 115.

Pauſan. lib 1.

& 3.

Philost. He-
roica.

Arrian. 1, 4, 6.

Diod. 17, 17.

Arrian. 1, 4, 7.

Plin. 5, 30, 7.

Mela 1, 18.

mutaverant. Alexander ubi Seston pervenit, maxi-
mam copiarum partem Patmenione * duce, Abydum
in adverſo litore ſitam petere jubet, adtributis ad hoc
centum ſexaginta triremibus, multisque onerariis: ipſe
cum reliquis Eleuntem proficiſcitur; Proteſilao ſacrum,
cujus ibi ſepulchrum adgeſto tumulo tegitur. Circa tu-
mulum crebræ ulmi ſunt, quarum mira natura eſt. quip-
pe ramis qui Ilium ſpectant matutino diei tempore enata
folia ſtatim deſluunt; quum ceteris ſtabilis viriditas ſit:
Ita acerbum herois fatum exprimere creduntur; qui in
ipſo ætatis flore cum Græcis in Aſiam profectus, prima
Troiani belli victima fuit. Huic tum Alexander inferias
dedit; precatus, *ut melioribus auſpiciis hoſtile litus tan-
geret*. Inde cum quinquaginta longis navibus Sigeum
petiit. portumque nomen ab Achivis naſtum, quorum
clafſem Troianis temporibus exceperat. Quum jam in
mediis Helleſponti fluctibus navigaret (namque ſuæ na-
vis ipſe gubernator erat) taurum Neptuno ac Nereidi-
bus

bus immolat, aureamque phialam, ex qua libaverat, diis marinis donum, in pelagus abjicit. Jam in portu erat classis; quum rex conjecta in litus hasta, primus è navi librato corpore terram saltu contigit; testatus, se possessionem Asia diis bene jurvantibus justo pioque bello sibi adserere. Aræ deinde constitutæ sunt, ubi excensionem fecerat, Jovi descensori, Minervæque & Herculi: eo quoque loco, unde ex Europa solverat, aras extrui jussit.

Herod. 7, 54.
Diod. 17, 17.
Arrian. 1, 4, 8.
Justin. 11, 5,
10.

C A P. IV.

Inde processit in campos ubi veteris Ilii sedes monstrabatur. Ibi dum heroicorum operum monumenta avide perlustrat, quidam ex incolis, Paradis ei lyram pollicitus est. At ille, nihil, inquit, moror imbellium deliciarum vile instrumentum: at Achilles lyram cedo, fortium virorum laudes eadem personantis manu, qua facta superabat. Nam Achillem, cujus origine gloriabatur, in primis mirari solitus, etiam circum cippum ejus cum amicis nudus decurrit, unctoque coronam imposuit. Hephæstion * Patrocli tumulum coronavit: eundem amicitiae locum apud Alexandrum sibi esse significans, quem is apud Achillem habuisset. Inter multos de Achille sermones duplici nomine beatum sibi videri dixit rex, quod vivus fidum amicum nactus esset; extinctus magnum praconem. Ceteris etiam heroicis, quorum iis in terris sepulchra ostenduntur, parentavit. Sacrificavit & Priam ad Hercii aram, sive ut placaret manes ab Æacida interempti; sive ob cognationem, quam sibi cum Iliensibus intercedere arbitrabatur, quia viduam Hectoris Andromachen Neoptolemus in matrimonio habuerat. Minervæ, quam præcipua religione venerabatur, studiose sacrum fecit: suspensisque in templo armis suis, alia detraxit, quæ à Troiani belli temporibus duravisse dicebantur. Hæc ab armigeris præferri jubebat, tamquam à propitio numine ad subigendam Asiam commodata: iisque indutum ferunt ad Granicum cum satrapis decertasse. Alioquin elegantibus armis gaudebat; nullius mundiciei studiosior. Cætra usum reperio splendida; galea eleganter cristata, utrimque dependentibus pinnis candore & magnitudine insignibus: thorace lineo duplici. galeam habebat ferream quidem, sed in purissimi argenti speciem splendoremque politam, Theo-

Strab. li. 13.
Plut. c. 24. &
de fort. Alex.
1, 14. Ælian.
hist. var. 9, 38.
Plut. cap. 24.
Arrian. 1, 4,
10. Cicero pro
Archia c. 10.
& ep. 5, 12.
Vopiscus pr.
Probi.
* Ælian. hist.
var. 12, 7.
Justin. 11, 5,
12.
Arrian. 1, 4, 9.
Iust. 17, 3, 6.
Strab. li. 13.
Comment. in
Curt. 3, 7, 3.
Plut. cap. 25.
Arrian. 1, 4,
9, 6, 2, 3. &
13.
Diod. 17, 18,
& 21.
Plut. cap. 25.
Plut. cap. 60.

phili opus. collare ferreum internitentes gemmæ distinguebant. gladio cingebatur acumine & duritie in paucis notabili; augebatque pretium ejus, quod in tanto ferri robore, levis & tractanti habilis erat. Huic armorum interdum amiculum militare injiciebat, quod genus tum *Siculum* appellabatur. Ceterum quibusdam horum post id tempus potitus est: nam thorax, quem diximus, inter spolia pugnati ad Issum prælii fuit; gladium Citieorum rex Cyprius dono dedit; Rhodii baltium, quem incomparabili industria conspicuum Helicon fecerat, egregius inter præcos artifices. Neque pœnitent talia memorare, quæ veteribus scriptoribus digna relatu videbantur; alioqui magnorum regum dicta factaque, etiam quæ leviora haberi solent, non sine fructu aut voluptate recoluntur. Certe arma Alexandri sequens ætas diu venerata est: quibus adeo pepercit vetustas, ut ex Romanis imperatoribus alius post subacta Pontica regna chlamyde illius triumphum suum ornaret; alius thoracem Alexandri indutus percurreret pontem, quem æmulatione Darii Xerxisque in pelago struxerat. Post hæc Alexander à Minervæ fano digressus Arisben processit, ubi castra habebant Macedones qui cum Parmenione transierant. Postero die præter Percoten & Lampsacon ad Practium flumen contendit; quod ex Idæis montibus ortum, Lampsaconum Abydenumque agrum interfuit, deinde paulisper ad Septemtrionem flexum, in Propontidem exit. Inde Hermotum prætergressus rex, ad Colonas duxit, in mediterraneis Lampsaconum situm oppidum. Omnibus istis in deditionem acceptis (nam & Lampsaconis ignoverat) Panegorum misit, qui Priapenorum urbem, quam incolæ dedebant, reciperet: Amyntas Arrabæi filius cum quatuor antecursorum turmis, una Apolloniatum, quam Socrates ducebat, speculatum ire iussus est; quippe hostes in propinquo versabantur, summa sollicitudine curaque bellum instruentes. Inter eos rei militaris peritia longe eminebat Memnon, is magnopere suadebat, ut retrocedentes, omne quod usui hostibus esse posset, longe lateque conrumperent; quicquid in campo herbidum esset, equitatu conculcarent: vicis urbesque incenderent, nihil præter nudum solum relicturi. Vix unius mensis commertu instructum venisse Macedonem, deinceps rapto vidurum. ea copia si eripiatur, brevi recessurum esse. ita par-

Appian. de bellis Mithridaticis.

Dio lib. 59.

Zonaras tomo

2. Arrian. 1, 5, 16.

2, 3, 23.

Arrian. 1, 5, 16.

Strabo lib. 13.

Arrian. 1, 5, 16.

Strabo lib. 13.

1, 3, 27.

Arrian. 1, 5, 17.

Curt. 3, 4, 3.

Diod. 17, 18.

Arrian. 1, 5, 19.

2, 3, 3.

vo impendio toti Asia salutem quari. Triste id quidem: sed IN OMNI negotio, ubi periculum immineat, id spectare prudentes, ut quam minimo damno defungantur. ita medicos si correpta parte corporis morbum in ceteras transire videant, unius membri iactura pro reliqui corporis incolumitate pacisci. Neque id sine exemplo facturos Persas. Sic olim Darium regem ipsas illas regiones urbesque vastarisse, ne Scythiis isthac transituris receptus esset. At si prælio contenderent, de summa rerum aleam jaci. pulsus semel Persis, omnem eam oram Alexandri fore: victores nihil amplius habituros. Neque hercule parvum discrimen impendere ob vim Macedonia phalangis, cui suum peditatum, quamquam numero superiorem frustra opposituri essent. Ipsi deinde regis præsentiam haud parum valere ad victoriam; stimulari milites spe, pudore, gloria, in conspectu imperatoris dimicantes: qua omnia haberent Macedones; ipsis abesse Darium. Neminem ambigere quin BELLVM in aliena terra gerere præset, quam in sua: id commodum adepturos, si consilium suum sequuti de invadenda Macedonia cogitarent. Nulli ceterorum ducum grata oratio fuit. Id fortasse Memnoni Rhodio probari posse, cui expediat bellum trahi, quo diutius honoribus, stipendiiisque regiis perfrueretur; Persis commissos fidei sua populos prodere pudendum videri: neque apud regem excusari posse; qui longe aliam belli gerendi rationem præscripsisset. Quippe Darius audito Alexandrum ex Macedonia movisse, literas ad præfectos suos miserat, imperans ut insanientem Philippi adolescentulum puerili verberare etatis & conditionis admonitum; deinde purpurea veste indutum, quamprimum sibi vincitum adducerent: naves ipsius una cum nautis mari demergerent: milites omnes ad ultima maris Erythraei loca deportarent. adeo præ superbia futuri securus, & ignarus fortis suæ, omnem humanæ imbecillitatis sensum exuerat, consanguineum deum, se ferens, magis quod potentia non dispar ipsis videretur; quam ob veterem fabulam, qua Persarum reges à Persco Jovis filio nomen atque genus traxisse ferebatur. Eodem fastu plenam epistolam ad Athenienses paulo ante scribi jusserat, adideratque, quando Macedonis amicitiam prætulissent, à se deinceps aurum ne peterent, non enim missurum esse, etiam rogantibus.

Comment. in Curt. 5, 9, 3.

Strabo lib. 13.

Arrian. 1, 5, 19.

Comment. in Curt. 3, 6, 3.

Arrian. 1, 5, 19.

2, 5, 10. Arrian. 1, 5, 20.

Diod. 17, 18.

Comment. in Curt. 3, 5, 12.

Herod. 7, 150. Plato in Alcibiade.

Æschines contra Ctesiph.

CAP. V.

At Alexander quum inter progrediendum agrum a rege Persarum Memnoni dono datum adgressus, maleficio abstinere jubet, colonisque & fructibus vaci-
 Polyæn. 4, 3, 3. callido commento suspectum facturus hominem indu-
 ff. strium, & quem ex omnibus hostium duobus unum
 Curt. 3, 1, 21. non contemneret; si in suas partes transducere nequi-
 visset. Quumque lenitatem regis admirati quidam,
 Themist. orat. 9. *acerrimum callidissimumque Macedorum hostem, quam-
 primum in potestatem redactus esset, interficiendum; at-
 que interim quibus posset cladibus vexandum esse dice-
 rent: quin, inquit, potius beneficiis supplantamus homi-
 nem, & amicum ex inimico facimus, eadem virtute &
 Strabo lib. 13. solertia pro nobis staturum.* Ventum erat in campos
 Plut. cap. 25. Adrasteæ, per quæ Granicus amnis præcipiti cursu
 Arrian. 1, 5, 2. volvitur. Ibi quidam ex speculatoribus quos cum He-
 gelocho præmiserat, reversi nunciant; Persas instructis
 ad prælium ordinibus in ulteriore ripa consistere. Paulif-
 per commoratus, dum de transitu consilium caperet,
 Plut. cap. 24. *duces convocari jubet. Plerisque præcipitis & inviti co-
 natus videbatur, fluvium profundum percurrere, ri-
 pam sua natura arduam atque impeditam obtinentibus
 tot equitum peditumque millibus.* nec deerant qui inge-
 Plut. c. 24. *rerent Dæsum mensem (is enim agebatur Junio respon-
 dens) infaustum res gerentibus apud Macedonas haberi.*
 De periculo non anxius, superstitionem haud contemp-
 plit: gnarus QUANTUM in rudibus animis valeret
 etiam vanæ religionis opinio. Igitur edixit, ut repetito
 Scalig. de emendat. tem- porum lib. 1, prioris mensis nomine, pro Dæsiō alter Artemisius ha-
 beretur. Et quo efficacius confirmarentur adtonita
 mentes, Aristandrum (nam is forte pro transitu sacrificabat)
 secreto moneri jubet, *ut excepturam exta manum
 Front. strateg. 1, 11, 14. inscriberet medicamento, literis inversis, quas im-
 positum jecur recenti adhuc calore adtraheret, restasque
 exprimeret.* iis significabatur, Alexandro victoriam
 concedere deos. Vulgatum id miraculum tanta futuri spe
 omnes implevit, ut post hæc tam certa cælestis favoris
 pignora nihil dubitandum conclamarent. ita in maximam
 bene gerendæ rei fiduciam astu inducti, victoriam quia
 suam esse arbitrabantur, rapuerunt. Rex IMPETU
 animorum utendum ratus quamquam monente Parme-
 nione; *ut saltem proximam lucem operiretur* (jam enim

enim major diei pars effluxerat) statim transduxit copias, Parmenionis sollicitudinem joco prosecutus; *erubescendum Hellebonto fore, si illo superato rivum hunc transire contarentur*. Tredecim equitum turmæ cum ipso rege per oblucentes undas vix enisæ, priusquam stabile certumque solum adtigissent, aut ordines inter transeundum luxatos instaurassent; circumfuso Persarum equitatu urgebantur. Quippe quum repudiato Memnonis consilio pugnare placuisset (nam Arsites Phrygiæ satrapa ne unum quidem tugurium eorum qui sibi subessent incendi se passurum adfirmaverat, inque ejus sententiam à ceteris itum erat) ad Granicum amnem cum centum peditum millibus, viginti equitum confederant flumine pro munimento usuri, & vicissim eam velut Asiæ portam venienti Alexandro obferaturi. Cujus adventu cognito, equitatum in quo robur erat virium, ita conlocant, ut contra dextrum Macedonum cornu, quod ipse rex ducebat (nam sinistrum Parmenioni commiserat) Memnon cum filiis & Arsane Persa confisterent: in eadem parte Arsites curabat cum Paphlagonum equitum auxiliis: in subsidiis Spithridates erat gener regis; Libyæ Joniæque satrapa Rhœsæ fratre, & Hyrcanis equitibus comitatus. In dextra acie Rheomithrem duos Medorum millia, totidemque Bactriani sequebantur: Medium agmen Pharnaces reginæ frater, Arbupalsque Artaxerxis ex Dario nepos, & Mithrobarzanes Cappadociæ prætor regebant: iis Niphates Petanesque, cum Arsace & Atizye variarum gentium turmas adplicuerant. Ii tum multitudine & loco portiores graviter premebant hostem, acrisque pugna conferebatur; maximo omnium regis periculo, quem armis manuque & imperiis conspicuum plures petebant. Sed tragula quidem, quæ in promiscuo pugnæ ardore desinentis lorice plicis inciderat, vulnus haud intulit: ceterum à Rhœsæ & Spithridæ fortissimis ducum simul impetitus, extremum discrimen adiit. Dum enim lancea in thorace Spithridatis contracta, contumque destituente, gladium stringit; frater illius à latere ad equitans acinacem incauto impingit, tanto nisu, ut cristam galeæ & pinna- rum alteram decuteret, aciesque gladii summos regis capillos perstringeret. Jamque repetito ictu, qua discussa callis nudum caput ostendebat, descendere parabat; quum illum Clitus occupat, qui animadverso regis pe-

Plut. cap. 25.
Arrian. 1, 5, 3.
Diod. 17, 19.

2, 4, 24.

Arrian. 1, 4,
20.

Diod. 17, 19.
Justin. 11, 6,
10. Plut. c. 24.

Diod. 17, 19.
Arrian. 1, 5,
15.

Diod. 17, 20,
& 21.

Arrian. 1, 4,
18.

Diod. 17, 19.

Arrian. 1, 4,
18, 15, 25, 2,
2, 37. Diod.
17, 21.

Arrian. 1, 5,
10. Plut. c. 25.

Diod. 17, 20.

Arrian. 1, 5,
20. Plut. c. 25.

Curt. 8, 14.

Arrian. 4, 2, 3. riculo amenti similis advolaverat, interceptumque barbari brachium cum ipso gladio dejecit. simul Alexandri ense Spithridates occubuit. Nihilo tamen segnius repugnabant Persæ: donec interitu ducum quorum plerique jam ceciderant, consternati, & quia jam etiam phalanx Macedonum transierat amnem, equos in fugam avertunt. Neque pedestris acies diu resistit. equitatum suum ad obterendum hostem satis superque validum arbitrati, potius de præda quam de discrimine cogitabant. ita subito eventu deprehensorum cædes magis quam prælium fuit. Mercenarii tamen, quibus Omares præerat, occupato quodam tumulto strenue se tuebantur: quia conditionibus in fidem venturos ille non receperat. Ergo Macedonum plures in eo conflictu desiderati sunt, quam equestri prælio ceciderant: ipse quoque rex, dum inter primos impetum in eos facit, tam propinquus discrimini fuit, ut equum cui tum insidebat, ictu gladii per latus adacto confossum amiserit. Quibus rebus vehementer irritatus, equitatu simul & phalange circumdatos occisione occidit; exceptis duobus fere millibus, qui in deditionem venerunt. In universum cæsa sunt ex hostibus viginti peditum millia, duo equitum: captorum par ferme numerus fuit. Ex ducibus Memnon effugit, cum Arsace, Rheomithre & Atizye; ceteri honestis vulneribus occubuerunt. Arsites, quum in Phrygiam se recepisset, pudore, & pœnitentia, quod hujus cladis causam non immerito haberetur, sibi manus intulit. Alexander paucos quidem, sed promptissimos eo prælio perdidit. triginta admodum pedites, septuaginta quinque equites ceciderant. Igitur ut ostenderet omnibus in utraque fortuna apud se virtuti præmium fore; superstites Persarum spoliis ditat: occisorum corpora cum armis ceteroque cultu magnifice sepelit; parentibus eorum liberisque vacationem munerum concedit. vulneratorum etiam cura ambitiose acta est; quum ipse rex obeundo tentoria & inspiciendo singulos sollicitudinem suam pro gregariis etiam militibus ostentaret, ac gravem cujusque casum munificentia laudibusque aut promissis solaretur. Quæ comitas in omnia deinceps pericula fidissimos ei præstitit: nec quisquam recusavit spiritum pro eo rege profundere, qui neque vitam suorum inopem neque mortem inhonoratam pateretur. Insignis præ ceteris honor fuit viginti quinque equitum

ex turma amicorum ; quos primo statim congressu ex
 iniquo loco pugnantes multitudo Persarum oppresserat.
 Nam Lyfippo , à quo uno , propter hominis peritiam, Val. Max. 8,
 in ære fingi voluerat, imperavit, ut equestres ipsis statuas ^{11, 1, 2, 13.}
 faceret : quas apud Dion Macedoniæ oppidum conlocat- Plur. cap. 26.
 tas post longam ætatem abolito Macedonum regno, Arrian. 1, 5.
 Q. Metellus Romam transtulit. Primum hujus victo- 26. Liv. 44 7;
 riæ decus pennis ipsum regem fuit. aciem optime instru- 2. Vellei. 1,
 xerat , observataque loci natura , obliquos per flumen 11, 4. Plin,
 ordines duxerat , ne statim quum ex aqua evasissent , à 14. 8, 20.
 Persis invaderentur. Turbatos deinde , terribilisque ex- Arrian. 1, 5,
 citavit , hortatus ut *saltem semel adhuc strenue adori-* 13. Polyæn 4,
rentur hostes. Neque minus manu fortiter usus erat, 3, 16.
 multos lancea , alios ense confecerat : primique ex ho- Polyæn. 4,
 stibus fugam adriperunt , qui contra ipsum constite- 3, 8
 rant. Consilium quoque ipsius audaci specie , plus ta- Diod. 17, 23.
 men rationis quam temeritatis habuit. pugnaturos ad- Diod. 17, 23.
 versus hostem novum , numeroque longe superiorem, Liv. 9, 19, 4.
 etiam desperatione armare voluerat, ut præcisam objectu Diod. 16, 4,
 fluminis fugam conspicati, omnem salutis spem in vi- 17, 21.
 ctoria conlocarent. Theffalorum etiam , nam id robur Arrian. 1, 5,
 equitatus erat, insignis eo die opera exstitit. neque ceteri 29.
 officio suo defuerunt : præsertim equites , nam equestri
 potissimum prælio transacta res est ; pedites è vestigio
 cesserunt. Ceterum Alexander Persarum etiam nobilif-
 simos sepulturæ tradidit ; & quotquot ex Græcis merce-
 nariis hostibus merentes ceciderant : qui autem eorum
 vivi in potestatem redacti fuerant , eos per Macedoniam
 in ergastula distribui jussit, quod contra commune Græco-
 rum decretum , pro barbarorum dominatione adversus
 patriam pugnavissent. Thebanos tamen dimisit , qui
 excisa urbe, ademptis agris necessitate magis quam spon-
 te peccassent. jam enim tot illorum calamitatibus exple-
 ta odia misericordiæ locum fecerant. Posthæc de ma-
 nubus trecentos clypeos selegit , qui Minervæ Athe-
 niensi dedicarentur , superbo cum titulo : *Alexandrum*
Philippi F. Græcosque, exceptis Lacedæmoniis, de barba-
ris Asiam incolentibus suspendisse. Id eò fecerat, ut com-
 municata victoriæ laude Græcis ad ceteras belli necessi-
 tates obsequentioribus uteretur : simul Lacedæmonio-
 rum contumaciam traducebat , qui seorsum initis con-
 siliis à cetero Græciæ corpore abrupti, tantique decore
 expertes mansissent. Neque matris, quam eximia pieta-

Curt. 10, 5,
Plut. cap. 26.

te semper coluit, oblitus, pocula, purpuram, aliaque id genus preciosa spolia, paucis demptis, ad illam transmisit.

C A P. VI.

Strabo lib. 13.

2, 4, 5.

Diod. 17, 17.

2, 5, 16.

Strabo lib. 13.

Diod. 18, 4.

1, 10, 22.

Strabo lib. 13.

Arrian. 1, 6, 1.

1, 5, 8.

Curt. 6, 3, 10.

Post hoc prælium denovo ad Ilium profectus Alexander, deæ gratias egit, quæ gravissimi belli discrimen additurum, armis & omnibus juvisset. Quippe superiori tempore quum statim post transmissum Hellespontum eo contendisset, uti supra retulimus, ante fanam Minervæ statuam equestrem humi prostratam vidit, Ariobarzani ora referentem, qui Phrygiæ quondam satrapa fuerat. Idque omen interpretatus Aristander *inlustrem ex equestri pugna victoriam* promiserat Alexandro, *maxime, si haud procul Phrygia dimicaretur: ipse etiam dextrabilem hostium ducem casurum.* Neque fefellit spem vatis eventus prælii, stratusque regis ense Spithridates prædictionis fidem implevit. Igitur & templum donariis exquisite coluit; & Ilio, quod tum haud multum supra modici pagi speciem eminebat, nomen urbis addidit: utque id cum dignitate tueretur, reliquit qui instaurandæ ejus ampliandæque curam agerent: liberamque & immunem esse iussit. Quumque delubrum Deæ pro religione loci nimis angustum neglectumque videret; eximium illi templum exstruere postea statuit. sed hoc aliaque magnifica meditantem, fatum occupavit; neque successores exsequuti sunt. Ceterum illa victoria totam Asiam cis Taurum & Euphraten aperuit regi. Adtoniti insperata clade, non copiis modo, sed & ducibus amissis, nullam præterquam in clementia victoris spem habebant; eamque festinata deditione certatim promereri satagebant. Phrygiam Arsites voluntario exitu vacuam fecerat; ei Calas Thefalorum ductor præponitur. Ex montanis quoque locis plerique descenderunt seque & sua dedentes Alexandro. eos in fidem acceptos donum remisit: Zelitisque ignovit, quos à Persis coactos adversus ipsum militasse cognoverat. Tributum omnibus impositum est, quod Dario pendere consuevissent: idque postea constanter servavit, quum ceteras Asiæ regiones subigeret. **OMNES** peregrinum imperium invidiæ subjectum esse noverat, etiam quum domestico mitius est; at si vetera subditorum onera novis cumulentur, intolerandum haberi.

Igitur monenti cuidam longe plus tributorum vestigaliumque ex tanto imperio redigi posse; respondit, etiam olitorem se odisse, qui radicibus excinderet olera, qua carpere debuisset. Dascyleum præsidio Persarum teneri audiverat. eo Parmenionem misit, quem oppidani statim receperunt: quum audito Macedonum adventu, Persæ excessissent. ipse Sardes processit, caput omnium quæ præfectis oræ maritimæ Persarum reges parere jusserant. Jamque haud amplius septuaginta stadiis ab urbe aberat; quum ad eum Mithrenes venit, cui tutelam arcis Sardiænæ Darius crediderat, cum principibus Sardiæ urbem arcemque, & pecuniam quæ in ea custodiebatur, tradituri. Quibus benigne exceptis ad Hermum fluvium progreditur, viginti fere stadiis ab urbe distantem. ibi castris positis Amyntam Andromenis filium ad recipiendam arcem præmittit. Ea præcelso loco sita, difficili undiquaque aditu, adversus quamcumque vim teneri poterat, etiam si murus, qui triplici munimento illam circumibat, abfuisset. Ergo felicitati suæ gratulatus, quod amplissimas res animo volentem, arx multatissima longa obsidione non implicasset; Jovi Olympio templum ibi ponere decrevit. Quumque solícite circumspiceret; quinam locus accipiendæ ædi maxime opportunus foret, confestim exorta vehementis tempestas multo imbre partem arcis perfudit, ubi vetus Lydorum regia fuerat. Eam itaque sedem nuru deorum destinari credens, templum ibi constitui jussit. Arci deinde Pausaniam ex amicorum cohorte præponit; ad tributis Argivorum auxiliis; ceteras sociorum copias cum Cala & Alexandro Æropi filio in Memnonis præfecturam immittit. vestigalibus tributisque conligendis Niciam quemdam præficit; Asandrum Philotæ filium Lydiæ, quibus finibus Spithridates tenuisset. dati ad id equites cum expeditis cohortibus, quot in præsentia suffecturi putabantur. Lydos omnes suis legibus libere uti permisit; & quia Sardonos Dianæ quam *Coloënen* vocant, cultui deditos cognoverat, illius templo jus asyli gratificatus est. Mithrenem honorifice secum habuit, ut ejus exemplo & alios ad prodicionem illiceret; procedente tempore & Armeniam homini regendam commisit. Ceterum repertis in arce libellis, in quibus inter cetera perscriptæ erant largitiones, ob bellum Macedonibus in Græcia constandum à satrapis factæ, cognovit

Hippol. à Col-
libus Princeps
c. 33. ex Ma-
ximo Tyrio.
Arrian. 1, 6, 2.

Plut. cap. 27.
Pausan. lib. 3.

Arrian. 1, 6, 3.
Diod. 17, 21.

Arrian. 1, 6, 4.

Strabo lib. 13.
Tacit. 3, 63, 4.

Curt. 5, 8, 9.

Curt. 5, 1, 44.
Arrian. 3, 3, 17.
Diod. 17, 64.

De-

Plut. Demost.
cap. 28.

Plut. Phocio-
ne cap. 22.

Ælian. histor.
var. 1, 25.

Plut. Phocio-
ne c. 23. Plut.
Phocion. c. 24.

Ælian. hist.
var. 1, 25.

Arrian. 1, 6, 6.

Curt. 3, 11, 18.

Arrian. 1, 6, 7.

Demosthenem eam ob causam magnum auri pondus accepisse; cujus etiam epistolæ ibi servabantur. Sed quia pace cum Atheniensibus inita transacta res erat, nihil ea de re palam conquestus est; ceterum intentiore cura agendum cehsuit, quomodo adversus efficacem viri eloquentiam Athenæ in officio continerentur, sua defectio- ne universam Græciam in partes tracturæ. nemo occurtebat Phocione dignior, cujus mira innocentia, & ob constantiam virtutis honorata paupertas erat. Eum ergo, primum ob usum, deinde ut hominis magnanimitatem multis experimentis cognovit, admiratione virtutis ita coluit, ut quum post eversum Darii imperium animo elatus, neminem jam salute dignaretur, ad quem scriberet; eximium eum honorem duobus tantum, Antipatro & Phocioni habuerit. Constat huic aliquando centum talenta dono misisse regem: deinde optionem fecisse inter quatuor haud ignobiles Asiæ urbes unam eligendi. Cius, Elæa, Mylasaque & Gergetho futere: quidam ultimo loco Patara nominant. At ille nihil horum accepit: sed ne tanti regis amicitiam fastidiose sprevisse videretur, petiit, ut *Echecratides sophista, & Athenodorus Imbrius, cum Demarato & Spartone Rhodiis*, qui in arcæ Sardiana captivi tenebantur, *custodia liberarentur*. Sed hæc in sequens tempus excurrere. tum ad Ephesum itum est, quam accepto cladis Persicæ nuncio præsidarii deseruerant, duabus Ephesiorum trirēibus avecti. Erat inter eos Amyntas Antiochi filius, qui ex Macedonia profugerat, nulla quidem injuria adfectus, sed quod periculum à rege metueret: quem quia invisum exosum- que habebat, illius animum ex suo metiebatur. Quarto postquam Sardibus movisset die, Ephesum introiit Alexander: restitutisque exulibus, qui paucorum dominatione pulsi fuerant, rempublicam populo tradidit. Ille libertatis diu desideratæ compos, eos qui Memnonem advocavissent, quique templum Dianæ spoliassent, in- que eo Philippi statuam dejecissent, aut Heropythi mon- umentum effodissent, quod liberatori civitatis in foro positum fuerat, ad supplicium poscit. Ex quibus Pelagōn cum fratre Syrphace & patruelibus, ex ipsa æde in quam confugerant, rapti sunt, statimque lapidibus obruti. Jamque in cædes injurias ibatur; quum Alexander inhibita vulgi licentia, ulterius eo de negotio inquit; aut cuique molestiam exhiberi vetuit. id optimis, qui- bus

busque salutis fuit; quos per causam veri fictive criminis, ipsorum dignitas aut opulenta, furibundæ plebis odiis avaritiæque objecisset. Inter hæc Magnetes & Tralliani legatos mittunt, imperium accepturi. eo *Parmenione cum quinque peditum millibus, equitibusque ducentis ire jussu*: Alcimalum cum paribus fere copiis circum Æolicas Jonicasque Persici juris urbes mittit. utrique injunctum, *ut abolito paucorum dominatu popularem ubique statum introducerent*. quippe multitudinem suis rebus studere compererat: obque eam rem tyrannos à barbaris impositos, per quos coërceretur. Per eos dies, dum Ephesi commoratur Alexander, ut ex instantibus curis recrearet animum, frequenter in officinam Apellis ventitavit, à quo uno effigiem suam penicillo exprimi volebat: tanto favore complexus, ut dilectissimam pellicum, amore ejus deperire sentiens artificem, dono dederit. Pancastra vocabatur, ex Larissa nobili Thesaliæ urbe genus ducens: amabatque eam rex ardenti adfectu, ob formæ pulchritudinem; & quoniam adolescenti prima mulierum ad libidinem placuerat. Hoc ut magnanimitatem Alexandri non dedecet; ita non crediderim, *in officina imperite multa differentem ab Apelle mordaci dicitario repressum fuisse*, nam id neque majestati tanti regis, neque modestiæ pictoris, hominis non stupidi nec indocti, convenisset: & Alexander liberalibus studiis ab extrema ætate imbutus, etiam de artibus quas non caleret, haud inepte judicare didicerat. Illud propius vero est, quod alii tradiderunt; *quemdam ex Ephesia Diana sacerdotibus, quos Megabyzos * appellari mos erat, reprehensum*: quum quidem ei diceret Apelles, *quoad tacuisti, aurum hoc atque purpura venerabilem te faciebant imperitis; at nunc de rebus quas non intelligis incipientem loqui, etiam pueri rident qui colores terunt*. In ea urbe longe celeberrimam ædem, ut supra * relatum est, Herostratus incenderat. Ea tum summa Ephesiorum cura, maximisque impensis instaurabatur. Quorum studiis juvandis Alexander tributa qua Persis dare consueverant, Diana pendit jussit: confirmavitque jus asyli, quod antiquitus etiam Liberum patrem Herculemque servavisse cognoverat; addito etiam spatio, ut quaquaversum in unius stadii amplitudinem extenderetur. postea quoque, quum Asiam perpacasset, scripsit Ephesius, *se omnes sumptus qui in id adificium facti essent,*

restit-

Plin. 35, 10,
25. 1, 2, 13.

Ælian. histor.
var. 12, 34.

Plin. 35, 10,
25. Ælian.
hist. var. 2, 3.

Plut. de animi
tranquill. c. 21.
Ælian. histor.
var. 2, 2.
* Strabo l. 14.
Quintilian. 5,
12. Plin. 35,
10, 34. & 35,
11, 14. Laërt.
in Xenoph.
* 1, 1, 24. Ar-
rian. 1, 6, 73.

Tacit. 3, 61, 3.
Pausan. li. 7.
Serabo lib. 14.

restituturum; quibus porro requirerentur, prabaturum de suo: ita tamen ut ipsius nomen in saurato operi inscriberetur. idque deprecati sunt Ephesii. quo tempore, quia Alexandro petenti aliquid denegare arduum erat, legatus eorum ad adulationem confugit, qua maxime expugnabilem norat, dixitque *dedecere culmen ipsius, si diis aliquid consecraret, quum ipse deus esset. nam eum honorem ab hominibus haberi potiori natura.* Ea gloriae contentio inter maximum regem, & unam civitatem fuit. obtinuerunt Ephesii; & maluerunt ingenti pecunia carere, quam instaurati templi titulo, regi cedere. Nam quantos in id opus sumptus contulerint, vel ex una tabula æstimare licet, quam ibi dedicaverunt, viginti talentis auri redemptam. Alexander erat, fulmen tenens, quem inimitabili dexteritate Apelles expresserat; quatuor tantum coloribus usus, quo majus peritis miraculum esset.

Plin. 35, 10, 33.

C A P. VII.

Strabo lib. 14.

Plut. c. 39.

Pausan. lib. 7.

Strabo lib. 14.

Curt. 4, 4, 35.

Arrian. 1, 8,

27.

Plin. 5, 29, 21.

Strabo lib. 14.

Pausan. li. 7.

Ælian. histor.

var. 5, 27.

Sub idem tempus antiqui splendoris sedem Smyrnæ receperunt, postquam Lydorum armis excisa vetere Smyrna, quadringentos per annos vicatim habitavissent. Restituit eam rex viginti ferme stadiis à solo antiquæ urbis, somnio monitus. Solebat Alexander, quum à majoribus negotiis vacaret, otium venando eximere. forte exercito corpore fessus in Pago monte obdormiverat: ibi per quietem visus est audire Nemefes (quarum in proximo fanum erat) imperantes *ut eo ipso loco urbem conderet, inque eam Smyrnæos deduceret.* Id in somnium mox Clarii Apollinis oraculum confirmavit, Smyrnæis consulentibus *prospere cessuram migrationem* promittens. Ita fundamenta novæ urbis imperio regis jacta sunt; absolutæ gloriam Antigonus tulit, quum ipsum paulo post Alexander Lydiæ Phrygiæque, & vicinis regionibus præposuisset. In Smyrnæo sinu Clazomenii habitant, qua angustissimum est solum; quod procurrentes in mare terras per sexaginta ferme stadia continenti adnectens, peninsulæ speciem efficit. Alterum isthmi latus ex adverso Clazomeniorum Teos occupat. in extremo peninsulæ cornu Erythræ sunt, tum quoque fatidicis mulieribus inclutæ: juxta quas mons altissimus Mimas, insulæ Chiorum oppositus mare prospectat; deinde paulatim depressior, haud procul angustis Clazomenio-

zōmeniorum in æquales campos definit. Eam loci naturam contemplatus Alexander, faucibus intercisus auferre continenti decrevit, ut Erythris & Mimanti mare circumfunderet, ac superiorem inferioremque sinum conjungeret. Id unum regi ex sententia successissentegant, quam ceteros ejus conatus fortuna enixe juvaret. abilitque res in religionem, *nec fas esse mortalibus existimatum est, mutare faciem, quam natura loci indiderit*: Herod. 1, 174. utique postquam alios similia molitos ubique successus destituit. Clazomenas tamen, mole duorum stadiorum adgesta continenti junxit, quas olim metu Persarum Clazomenii in insulam transfulerant. Sed hæc quidem opera regis præfectis commissa sunt. Ipse sacrificiis Ephesi magnifice celebratis, in honorem deæ cum universo exercitu qui aderat, in armis decuravit, postero deinde die cum peditatu quem secum habebat, adsumptis Thracum equitibus, & quatuor amicorum turmis, inter quas & regia erat, Miletum contendit. Quippe Hegesistriatus præsidii præfectus literis ad eum missis, spem deditiois fecerat: sed postquam Persarum classem in propinquo versari cognoverat, mutata sententia oppidum Dario conservare nitebatur. nam & commectuum telorumque, & si qua alia ad tolerandam obsidionem requiruntur, magnam habebat copiam; & propugnatorum multitudine abundabat: quia Memnon quum ex prælio Miletum perfugisset, multis ibi suorum relictis præsidium firmaverat. Igitur infesto agmine ingressus, exteriorem urbem, ut ipsi vocabant, ex itinere cepit: nam oppidani militesque, ne vires spargerent, in interiorem urbem concesserant, auxilium suorum, quod haud procul abesse rebantur, opperituri. Verum vanam expectationem fecit Macedonicæ classis adventus, quæ Nicanore duce Laden insulam supra Miletum sitam occupavit: deinde quum iam hostium classis ad Mycalen montem hæeret; ipsum Milesiorum portum ingressa Perfici auxilii spem oppidanis ademit. Neque prohibebant barbari, quamquam numero navium longe præstarent: quippe paulo minus quadringentis habebant, quum Nicanor tantum sexaginta supra centum adduxisset. Interea Glaucippus princeps civitatis ad Alexandrum missus, petito, *ut urbem & portus Macedonibus Persisque communes esse pateretur*; triste responsum intulerat; *Non se venisse in Asiam, ut acciperet, quod alii*

Plin. 5, 29, 21.

Pausan. lib. 2.

Plin. 4, 4, 4.

Plin. 5, 29, 22.

Arrian. 1, 6,

11.

4, 6, 25.

Arrian. 1, 6,

2.

Diod. 17, 24.

Arrian. 1, 6,

12.

Herod. 6, 7,

Strabo. lib. 14.

Arrian. 1, 6,

22.

Seneca epist.

53, 10.

- concederent; sed ut quisque haberet, quod ipse reliquisset. itaque scirent omnium fortunarum arbitrium meliori permittendum; aut in proximam lutem de eo certandum esse. Sed qui in civitate erant, primum invadentium imperum fortiter retulerunt; cæsis inter alios duobus Hellenicæ filii, quæ nutrix Alexandri fuerat, & Clitum, qui rege servato eximium decus meruit, fratrem habebat: Sed quum dolore iraque incensi hostes machinis admotis magnam murorum partem dejecissent, jamque in oppidum inrupturi; viderentur, conspectisque in portu Macedonum triremibus, novus terror ingrueret; pars scutis incubantes in parvam insulam urbi adjacentem enataverunt, alii scaphis conscensis, quum idem molirentur, in ipso portus aditu ab hostium navigiis intercepti sunt. Alexander oppido in potestatem redactis; contra eos qui insulam tenebant, naves expediri jussit; quibus impositæ proris scalæ ferebantur, ut in abruptam insulæ oram, velut in muros hostilis oppidi transscenderet miles. At quum mercenarios Græcos qui eo confugerant, quamvis haud plures trecentis essent, ultima pati paratos conspiceret, misertus virorum fortium, & qui pro fide in eos à quibus conducti erant, haud procul exitio abessent, iis pepercit, & *secum militare* jussit. Barbaros in urbe deprehensos in servitutem redegit; Milesiis qui superfuerant, libertatem restituit, ob veterem urbis gloriam. Tantum enim aliquando opibus gloriaque Miletus floruerat, ut per vicina maria supra septuaginta colonias deduxerit. multis quoque civibus nobilis, qui in sacris certaminibus palmam adepti, patriæ celebritatem auxerant: nam ejusmodi victoriæ, more quodam Græcorum inter prima virtutis decora censentur. In quem jocatus, Alexander, magna multitudine statuarum conspecta; *ubi erant istorum lacerti*, inquit, *quum Persarum jugum recepissis?* quippe vit strenuus, & ad bellandi usum cuncta referens, ignominiosum ducebat debitum feriis certaminibus robur, ad voluptatem inertis vulgi, inani ostentatione consumere. Interea milites, quia vi introitum erat, obvia quæque diripientes, ad fanum Cereris pervenerant; quod quum expoliaturi quidam inrupissent, ignis ex penetralibus ædis repente emicans, sacrilegorum oculos exstinxit. Hic etiam progenitorum suorum monumenta Alexander reperit, inspecto fonte, cujus aqua ex ipso scaturigi-

nīs labro hausta falsum saporem habet, eadem dulcissima, quum profuxit in rivulos. *Achilleum* Mileſii nominant, inquē eo luſtratum heroēm rumor tenuit, quum Strambelum Telamonis filium Lesbūs auxilium ferentem oppreſſiſſet. Apud Mileſios Didymeī Apollinis oraculum erat, divitiis famaſque celebre. Id tum Seleucus, cujus maximæ poſt Alexandrum opes fuere, de reditu in Macedoniam conſuluiſſe dicitur, & reſponſum accepiſſe, ut *Europa valere juſſa, Aſiam complecteretur*. Aliud ſubinde miraculum adtentum habuit regem, cujus curioſum ingenium, & cognoscendi avidum, novitate rerum mire adſciebatur. *Amatum à delphine puerum ex laſſo*, quod haud procul Mileto in inſula ſitum oppidum eſt, acceperat; *ejuſque vocem agnoviſſe piſcem, & quoties evocaretur, vehi cupientem exteſſiſſe dorſo*. Igitur gratum acceptumque Neptuno hominem interpretatus rex, ſacerdotio ejus dei illum præfecit.

Athenæus 2,

6.

Parthenius in
Eroticis,
Comment. in
Curt. 5,7,28.Appiani Sy-
riaca ſub. fin.

Strabo lib. 14.

Plin. 9,8,10.

C A P. VIII.

Occupata hunc in modum Mileto, quum adhuc barbarorum numeroſa claffis in mari vagaretur, & fiducia multitudinis ſuæ, quodque peritia rei nauticæ Macedonas anteiret, hoſtem ad navale prælium provocaret, obque ipſum urbis portum, in quem naves ſuas abduxerat rex, frequenter obverſaretur; Alexander Philotam cum equitatu & tribus peditum cohortibus ad Mycalen montem mittit, ubi Perſicarum navium ſtatio erat, ut exſcendere volentes ſubmoveret, neque aquari lignarive, aut cetera neceſſaria è terra petere permetteret. Ea res barbaros in maximas anguſtias conjeçit: obſeſſis ſimiles hærebant in portu, neque terram ubi volebant capere, aut neceſſariis rebus refici poterant. itaque conſilio habito, Samum averterunt curſum, petitoque inde comœatu, Miletum reveçti ante oſtium portus inſtructa acie conſtiterunt. Inter hæc, quinque Perſarum naves in portu quodam qui inter parvam illam inſulam, de qua ſupra dictum eſt, & ſtationem Macedonica claffis medius erat, multa hoſtium navigia conſpicati, plenis velis eo ferebantur: nam maximam ſociorum navalium partem ob varios uſus abeſſe conjeçerant; vacuarumque navium haud difficilem occupationem fore arbitrabantur. At rex iis qui aderant celeriter

Arrian. 1,6,

25.

2, 7, 17.

Diod. 17, 23.
 Arrian. 1, 6,
 31.

2, 9, 1.

Arrian. 1, 6,
 16.

in decem triremes impositis, obviam ire hostibus jubet. illi tum numero navium, tum inopinata re perterriti, quum ultro se peti conspicerent ab iis, quos imparatos oppressuri venerant, terga vertunt: una tamen navis, quæ Jassios vehebat, deprehensa est; ceteræ velociores ad suam classem effugerunt. ita nullo eorum quæ intenderant effecto, Mileto discessum est. Alexander, quum suam classem neque hostili parem, & ad alios usus supervacuam sibi cerneret, multique & graves ad eam sumptus requirerentur, dimittere eam statuit; paucis navium retentis, quibus ad obsidiones urbium machinæ tormentaque portarentur. Dissuaserat illud Parmenio, monueratque ut navali prælio contenderetur. *Macedonibus enim victoribus magnum ad cetera emolumentum adcessurum esse: at victos nihil sane amissuros, nam imperium maris jam tum esse penes Persas; & litora facile tutaturos, qui pedestribus copiis plus possent, quoque expeditius quod videbatur obtineret; idem qui consilium dederat, exsequi illud paratum ostendebat, conscensisque navibus quam rex jussisset discriminis partem capeßere.* Confirmabatur etiam augurio, quod superioribus diebus à tergo regis classis aquila in litore consistens adparuisset. Contra Alexander falli Parmenionem adseverabat, *qua paucas suorum naves tanta hostium multitudini, imperitosque remiges & rudes classarios, exercitatissimis hominibus, rei que nautica peritissimis obijciendos duceret. se quidem virtuti suorum non diffidere, ceterum scire illam in navalibus pugnis minimum conferre ad victoriam. multo enim plura ventorum fluctuumque ludibriis permitti, qua gubernatorum atque remigum peritia vitaret, aut suis partibus opportuna redigeret. nec in ipsarum navium constructione nihil aut parum situm: ita Macedonum conatus vanos fore, quum eos barbari impune aut eludere; aut etiam, si casus daretur, opprimere possent. Neque vero exiguum id detrimentum futurum. totam Asiam adrecturam animos, si inter initia belli clades accepta foret.* P L E R O S Q U E mortalium ita comparatos esse, ut eum rerum eventum expectandum putent, quem ex principio successuum spe aut formidine praeceperunt. Et ne de Asia dubitemus, inquit, quis mihi præstabit Græcos in fide mansuros, si felicitatem illam exspiravisse credant, quam, si verum amamus, unam in nobis reverentur. Plane ad

for-

*fortunam meam pertinere arbitror, quod aquila pone
 classem conspecta est, idque boni successus omen accipio.
 sed hoc manifesto promittit augurium, nos hostium na-
 ves è continenti expugnaturus esse. nam præsaga victoria
 ales, non in navibus: sed in litore constitit; nec magis
 eventum, quam locum ostendit belli. Nam si ut cepimus, 2, 11, 1.
 maritimas urbes nostri juris efficimus, Persarum classis Arrian. 1, 6,
 ultro dilabatur. neque enim supplementum, aut commea- 31.
 tus, aut secura etiam stationes in promptu erunt; & si
 hac adimas, quo plus in mari habent virium, eo celerius
 consumentur. Atque sic implebimus fidem vaticinii,
 quod ærea tabula inscriptum nuper ex quodam in Lycia Plut. c. 27.
 fonte ebullivisse comperimus, instare terminum Persici
 imperii. Ita dissoluta classe, Pontum adjacentesque Pon-
 to regiones prætoribus suis subjugandas reliquit; ipse
 institutum iter prosequutus, in Cariam movit: nam eo
 magnam vim hostium confluisse cognoverat. Quippe
 Halicarnassus * natura loci munitissima, duplicique *
 arce tuta, spem præbebat Macedonem torrentis more
 ruentem, ea urbe tamquam crepidine opposita coërceri
 posse. Maxima in Memnone spes erat, qui omnia ad
 ferendam obsidionem opportuna summa cura præpara-
 bat. Nuper enim à Dario maritimæ oræ totiusque clas-
 sis prætor creatus erat. Nam homo callidus temporum-
 que prudens, quum se omnes Persicos duces bellicis ar-
 tibus superantem, unam ob causam infra meritum ho-
 norari intelligeret, quòd Græcus genere, & olim Ma-
 cædonicæ regiæ hospes de prodicione suspectus haberi
 poterat; uxorem suam liberosque ad Darium misit, qua-
 si de securitate illorum sollicitus, revera ut his velut ob-
 sidibus fiduciam regis obligaret. Ceterum Alexander
 Cariam introgressus, omnia inter Miletum & Halicar-
 nassum oppida brevi in potestatem redegit. Pleraque
 enim Græcis incolis habitabantur, quibus immunita-
 tem suasque leges restituere consueverat, ob liberandos
 eos in Asiam venisse professus. Neque minorem mox à
 barbaris iniit gratiam, comiter excepta Ada, regii ge-
 neris muliere, quæ iter per ea loca facientem convenc-
 rat, illiusque fidem implorans in regnum restitui orave-
 rat. Nam Hecatomnus Cariæ rex tres filios habuit,
 duas filias: ex quibus maximus natu Mausolus Atemi-
 sium duxerat. minor ex sororibus Ada fratri Hidrico
 nupsit. Sed Mausolo quidem soror eademque conjunx*

- Tacitus 2, 3, 5. successit, more gentis, quo in matrimonium regnumque sociari fas est iisdem parentibus genitos. at postquam Artemisia desiderio defuncti extabuit; Hidrieus regno potitus, & sine subole mortuus, Adæ reliquit imperium. Hanc Pexodarus expulit, qui unus de Hecatomni filiis supererat: & quamquam is decessisset, exclusa manebat; quia Orontobaten nobilem Persam Pexodarus generum adsciverat, ut in novo & vi parto imperio illius opibus & gratia protegeretur. atque ille extincto socero, velut dotale regnum retinebat. Eam injuriam deplorans mulier, simul Alindis deditis (munitissimum id castellum erat) impetravit, ut nomen filii quod deferebat, lubens acciperet; strenuamque ei operam ad antiquæ dignitatis decus mature recipiendum polliceretur. Neque promisso fides defuit; expugnataque deinde Halicarnasso, totam illi Cariam parere iussit. Interim fama benigne exceptæ reginæ per omnem illum tractum diffusa, multas civitates Alexandro conciliavit; nam pleræque à necessariis aut familiaribus Adæ tenebantur: ii per legatos obtulerunt aureas coronas, *futureque in fide ac potestate regis, & imperata facturos* promiserunt. Dum hæc ita geruntur, exquisitæ artis saporisque cibos atque bellaria solícite confici curabat Ada, eaque cum ipsis coquis & cupediariis regi dono mittebat; tamquam benemerenti gratiam relatura, si munitis armorum fessum fatigatumque Asiatici luxus deliciis exciperet. At ille prudens **INTEMPERANTIAM** gulæ seriatim tractanti intempestivam esse, benivolentiæ quidem muliebri comiter gratias egit; ceterum *non admississe* respondit, *ut pro ipso solícita esset, meliores habente coquos, quibus ipsum olim pedagogus suus Leonidas instruxisset; ad prandium iter antelucanum, ad coenam frugale prandium.*

C A P. IX.

- Jam tota ferme Caria in ditionem Alexandri concesserat; sed caput regni Halicarnassus firmo præsidio tenebatur. Itaque diurnam obsidionem fore conjectans, *commeatum, & machinas quæ ad oppugnationem pertinerent, navibus eo deportari jubet*; ipse cum pedestri exercitu quinto ab urbe stadio castra communit. Deinde muros adortum juxta portam qua Mylassa iter est, improvisa oppidanorum eruptio excepit: sed Macedonibus

nibus fortiter conferentibus manum, quibusdam suorum amissis, haud magno negotio rejecti sunt. Pauci deinde dies intercesserant; quum Alexander objecta spe Myndensium oppido per prodicionem potiundi, nocte intempesta cum parte copiarum proficiscitur. Sed nihil quoquam movente, admota gravi armatura murum suffodi imperat; neque enim scalas aut machinas adtulerat, quum oppugnandi consilio urbem non adcessisset. Et illi quidem una turrium dejecta, nihil tamen aperuerunt loci, quo intra perrumperent. Nam forte ita procciderat turris, ut quam murosque partem stans protexerat, non minus ruina sepiret. civesque summa ope resistebant: & ab Halicarnassensibus adjuvabantur, quos audito vicinæ civitatis periculo, maritimo itinere Memnon submiserat. Ita conatus Macedonum inritus fuit. Alexander ad obsidionem Halicarnassi reversus, ante omnia fossam triginta maxime cubitos latam, altam quindecim, quam hostes pro urbe duxerant, expleturus, tres testudines adparat, quibus protectus miles materiam terramque sine noxa congereret. Æquata fossa, *turres machinasque quibus muri sternuntur, admoveri* jussit. Jamque strata mœniorum parte, qua ruinæ viam aperiebant, in urbem penetrare nitentur; sed hostes, quum ob multitudinem integri subinde fessis succederent, ducumque præsentia ad omnia audenda confirmarentur, strenue repugnabant. Luce per varia certamina consumpta, quum diurno labore fatigatos hostes Memnon segnius custodias agere crederet, cum valida manu prorumpit oppido, ignemque operibus injicit. Sed Macedonibus ad incendium concurrentibus, quum hi extinguere flammam conarentur, illi auferent, & prohibentibus vim intentarent, acre prælium coortum est. quippe Macedones robore virtutis & adfuetudine periculorum longe præstantes hostibus, numero adparatuque Persarum urgebantur: & quia haud procul muris res gerebatur, ballistis catapultisque per mœnia dispositis eminus impetiti, inulta vulnera accipiebant. Atrox inter hæc utrimque clamor, hortantium suos, increpantium adversos; tum sauciorum & morientium gemitus, inter nocturnas tenebras omnia terrore tumultuque impleverant: augebantur hæc vocibus ceteræ multitudinis, quæ dum alii pugnant, operi intenta, muris qui pulsæ machinarum conruerant, reparandis occupabatur.

Diod. 17, 24.
Vitruvius 10,
20. & 21.

Arrian. 1, 7, 8.

Diod. 17, 25.

Arrian. 1,7,9.

Arrian. 1,7,
13.

Diod. 17, 25.

Cæsar. de
bell. Gall.
5,44.

Arrian. 1,7,19.

Diod. 17, 25.

Arrian. 1,7,
13.

Justin. 6,6,9.

Tandem acrius adnisi Macedones hostem intra mœnia redederunt; centum septuaginta interfectis, inter quos & Neoptolemus, qui cum Amynta fratre ad Darium perfugerat, occubuit. Macedonum non quidem ultra sedecim perierunt, sed trecenti ferme vulnerati sunt; quia nocturna pugna fuerat, neque adversus cæcos ictus & incidentia temere tela quidquam satis provideri poterat. Post aliquot deinde dies, levis & ludicra res ingenti certamini causam præbuit, orto initio à duobus veteranis ex Perdicæ agmine. Ii contubernales quum essent, unaque genio indulgissent, ut sit inter sermones familiares, jactantia militari sua fortia facta vicissim extollentes, altercati ceperant, uter alteri anteferreretur; quum alter eorum, *quid inani strepitu verborum scdamus honestissimam contentionem?* inquit, *non cui lingua, sed cui dextra sit melior, hoc agitur. & adest occasio: ea optime de controversiis nostris judicabit, age si vires, & exeuntem sequere.* Vino & ambitione incaluerant; itaque privato consilio arma capiunt, & ad muros juxta arcem quæ Mylassis obversa est, excurrunt. Horum temeritate animadversa, statim ex oppido globus hostium effunditur. Illi firmato gradu certamen conferunt, propius incurrentes gladiis excipiunt, in recedentes tela conjiciunt. sed adversus multos, & ex superiore loco dimicantes haud diu impunita duorum audacia fuisset; nisi conspecto ipsorum periculo, commilitonum pauci primo, deinde alii atque alii laborantibus subvenissent: eodem modo & oppidanis subinde ad locum ubi pugnabatur confluentibus. Ita nunc his, nunc illis robore numeroque superioribus, varie pugnatum est; donec Alexander cum manu quæ circa ipsum erat progressus, metum hostibus incussit, statimque intra munimenta compulsi sunt; nec multum abfuit, quin hostes simul inrumperent. Forte enim intentis omnibus in ea quæ ante urbem gerebantur, mœnia negligenter servari contigerat: & duæ turres cum continenti murorum parte crebris arietum ictibus cesserant; tertia quoque laxata jam & concussa compage, fodientibus haud in longum resistere potuisset. At quia tumultuarium id prælium, neque universus exercitus instructus fuerat, opportunitas ejus rei è manibus amissa est. Alexander quamquam ea res opinione Græcorum de victoria concedentis videretur, corpora suorum, qui sub ipsis mœnibus

nibus oppetierant, induciis postulatis ab hoste repetere, quam inhumata dimittere maluit. At qui cum Persis Diod. 17, 25. erant, Ephialtes & Thrasylbulus Athenienses, quum plus apud ipsos odium adversus Macedonas, quam humanitatis ratio valeret, negabant *indulgendum hoc esse in seipsum hostibus.* Non tamen permoverunt Memnonem, quin *Græcorum moribus indignum esse diceret, sepulturam invidere casis hostibus.* **ARMIS ET VIRIBUS IN ADVERSOS OBSTISTENTES UTENDUM: neque contumeliis puniendum in eos, quos bonis malisque nostris sua dies exemisset. Sane præter alias Memnonis virtutes, etiam moderatio ejus insignis fuit. neque enim per recordiam conviciis insectari hostem pulchrum ducebat; sed virtute & consiliis vires illius animosque contunderet. Igitur quum aliquando in agmine quendam Plutarch. apophth. c. 14. ex mercenariis nonnulla contumeliose & petulanter in Alexandrum jacentem audisset, conversa hasta hominem pulsans, *non te conduxisti, inquit, ut malediceres Alexandro, sed ut adversus illum dimicaret.***

C A P. X.

Interea obsessi summo studio securitati suæ providentes, pro diruto muro aliam interiorem ex cocto latere Arrian. 1, 7, 14. cduxerunt, non recta regione, sed in nascentis lunæ figuram sinuatum. eaque res, quum inter multos distributum munus esset, celerrime confecta est. Hunc murum Alexander postero statim die machinis quassare cepit, quo minore negotio recens adhuc opus labefactaret. in eo labore occupatis Macedonibus, iterum ex urbe valida eruptio facta est: cratiumque quibus opera tegebantur nonnihil, & unius turris lignæ partem flamma comprehendit. ne ad cetera opera transfret incendium Philotas & Hellanicus obstiterunt, quibus in eam diem Arrian. 1, 7, 14. machinarum custodia cesserat; & Alexander mature conspectus, tantum trepidationis injecit hostium animis, ut omissis facibus quibus armati procurrerant, quidam etiam arma jacentes, effusa fuga oppidum repeterent. Inde vim facile propellebant, adjuti commoditate loci, quem multo æquiores obtinebant; & quia murus, 2, 10, 1. sicut diximus, ita constructus erat, ut quamcumque partem invasisset hostis, non à fronte tantum, sed ex utroque laterum missilibus adpeti posset. Post hæc Persarum duces, quum omnia sibi in dies arctiora esse viderent,

Diod. 17, 26.

Arrian. 1, 7,
16.

Diod. 17, 26.

Arrian. 1, 7,
16.

Diod. 17, 26.

rent, constaretque non abcessurum Macedonem donec urbis potiretur; de summa rerum consilium habebant. ibi Ephialtes vir animi corporisque robore in paucis conspicuus, incommoda longa obsidionis differuit: negabatque *expectandum, donec paulatim adcisus viribus exhausti fractique cum ipsa urbe in victoris arbitrium concederent; sed dum aliquid virium superesset, cum robore conductitii militis erumpendum, & alacris animis cum hoste configendum esse. Consilium suum quo in speciem audacius esset, eo plus in exsequendo facilitatis habiturum. hostibus enim alia omnia expectantibus, & adversus casum de quo nihil dubitarent imparatis superfusum iri suos.* Neque Memnon, quamquam cauta consilia speciosis præferre solitus, restitit. nam etiamsi nihil novaretur, nulla propinqua auxilii spe, tristem obsidionis exitum fore prospiciebat; & ut in tanto discrimine, non inconsultum rebatur, experiri virum acrem, & qui velut instinctu quodam ad extrema audenda ageretur. Igitur Ephialtes duobus millibus ex omni mercenariorum numero delectis, *facès mille parare jubet, primaque luce adesse, & armatos expectare imperium.* Cepta die quum Alexander iterum muro lateritio machinas admovisset, instarentque Macedones operi; Ephialtes porta subito patefacta dimidium suorum immittit cum facibus, ipse cum ceteris densò agmine subsequitur, ut hostes incendium prohibitueros submoveret. Alexander intellecto quid ageretur, aciem celeriter instruit, subsidia delecto milite firmat. *quumque alios ad extinguendum ignem ire iussisset, in eos qui cum Ephialte advenerant impetum facit.* At ille insigni corporis robore, quotquot conferre pedem audebant, obtruncans, suos voce, nutu, & imprimis exemplo ad virtutem animabat. neque parum molestiæ è muris exhibebatur hosti. quippe turrem centum cubitorum obsessi erexerant, tormentisque commode dispositis hastas & saxa jaculabantur. Inter hæc ex diversa parte urbis (ipsi *Tripylon* vocabant) duce Memnone alius oppidanorum globus, qua minime expectabatur, erupit. tantusque tumultus incessit castris, ut ipse etiam rex consilii incertus efficeretur. Sed animi magnitudine, & oportunis imperiis omnia pericula propulsabat; & fortuna in tempore subvenit. Igitur & qui machinas incenderant, à Macedonibus qui ibi curabant, quique à rege missi sub-

subsidio venerant, cum magna clade repulsi sunt: & Memnonem Ptolemæus excepit Philippi filius, regii corporis custos, præter propriam manum Addæi Timandrique cohortibus stipatus. eaque parte egregie vicerunt Macedones, quamquam Ptolemæum Addæumque, & sagittariorum ducem Clearchum cum quadraginta ferme manipularibus amisissent; & hostes cum tanta trepidatione recesserunt, ut angustum pontem, quem ad fossam superandam construxerant, multitudo festinantium ruperit, iis qui superstiterant, in præceps devolutis. ex quibus nonnulli à suis conculcati interierunt; alios Macedones ex superiore loco telis confixere. multi quibus ista calamitas pepercerat, sub ipsa urbis porta necem invenerunt: quippe exterritis omnibus, metuentibusque ne una Macedones inrumperent, porta præpropere oclusa, magnam oppidanorum partem ad exitium hosti tradidit. Inter hæc Ephialtes non spe magis quam desperatione formidabilis, cum regis ferociter dimicabat: & ancipitem fecisset victoriam, ni laborantibus suis seniores Macedonum mature succurrissent. Ii in castris habebantur immunes operum periculorumque, nisi ubi necessitas exigeret; quum stipendiis præmiisque nihilominus perfuerentur. meruerant cum honorem fortibus factis, & sub superioribus regibus ipsoque Alexandro bellicis laboribus ætate exacta. Ii quum suos periculis territos detrectare pugnam, & receptui locum circumspicere intelligerent, Atharia quodam duce, in primam aciem provolant; adensoque quod elanguerat prælio, juniores conviciis & pudore flagitii ad resumendos animos compellunt. Ita simul acerrimo nisu incumbentibus omnibus, quum æmulationem suam hostium damnis exercerent, momento temporis inclinata fortuna; Ephialtes cum plurimis fortissimisque suorum cæsus, reliqui in urbem repulsi sunt. Introierant etiam Macedonum multi, & oppidum vi capiebatur; quum receptui cani rex jussit, sive ut urbi parceret; sive præcipiti jam in vesperam die, noctem, & occultas ignotis locis insidias metuebat. Hoc prælium præcipuas obsessorum vires consumpsit. Igitur Memnon recum Orontobate qui urbem tenebat, ceterisque ducibus deliberata, nocte intempesta turrim ligneam & porticus, ubi tela servabantur, incendunt, ædificiisque muro vicinis ignem supponunt; quo celeriter con-

Arrian. 1, 5,
12, 1, 7, 18.

Diod. 17, 27.

Curt. 5, 2, 5,
8, 1, 36.

Diod. 17, 27.

Arrian. 1, 7,
20.

2, 8, 21.

Arrian. 1, 7,
21.

pto,

- pto, quum & ex porticibus turrique flamma vento agitata adcederet, late fuderunt incendium. Oppidanorum militumque validissima pars arcem in insula sitam occupavit; alii in Salmacidem se contulere: alterius arcis id nomen, inditum à fonte, qui ibi est, vulgatissimæ famæ. Reliquam multitudinem resque preciosas duces avexerunt in Con insulam. Alexander indicio transfugarum, & objecta oculis specie, quæ in urbe gesta fuissent cognovit, quamquam media nocte, Macedonas *in urbem intruere, & quos incendium augentes deprehendissent, interficere; si qui domi se continerent, ab eorum cade temperare* jubet. Luce oborta arces à Persis & mercenariis inessas contemplatus, quum obsidionem earum longi operis futuram suspicaretur, neque precium putaret capite gentis expugnato, duabus arcibus adfidentem, agendi tempus per otium & inertiam terere; urbem ipsam excindit, arces muro fossaque circumseptas Ptolemæum observare jubet, quem cum tribus milibus peregrinorum militum, & equitibus ducentis ad Cariam tuendam relinquebat. Is non longo post tempore, copiis cum Asandro Lydiæ prætore conjunctis Orontobatem acie vicit; & Macedonibus ira tædioque diuturnioris moræ, oppugnationi acriter incumbentibus, arces in potestatem redactæ sunt. At rex Phrygiam continentesque provincias animo complexus, Parmenionem cum amicorum turmis & auxiliariis equitibus, Thesaliisque quibus Alexander Lyncestes præerat, Sardes mittit; *ut inde in Phrygiam intrueret, venturoque exercitui commeatum & pabulum ex hostico pararet.* data ad hoc plaustra, quæ simul ducerentur. Quum deinde multos Macedonum paulo ante eam expeditionem ductis uxoribus, desiderium earum impatienter ferre cognovisset; Ptolemæum Seleuci filium corporis custodem iis præfecit *domumque deducere* jussit, *cum uxoribus hybernatos.* duo quoque ex ducibus Cœnos atque Meleager ob eandem causam una profecti sunt. Id regi magnæ apud milites commendationi fuit, promptioresque deinde eos ad longinquam militiam reddidit, quum sui rationem habitam viderent, sperarentque deinceps etiam ad suos visendos subinde commeatum impetraturos esse. Ducibus injunctum est, *ut interim, dum in Macedonia morarentur, strenue delectus agerent: quantasque maximas possent equitum peditumque copias, cum iis qui tum abibant*
- Vitruvius 2,8.
- Diod. 17, 27.
- Arrian. 1, 7, 23.
- Diod. 17, 27.
- Arrian. 1, 7, 25.
- Arrian. 1, 6, 5.
- Curt. 3, 7, 4.
- Arrian. 2, 1, 32.
- Strabo lib. 14.
- Arrian. 1, 7, 29.
- 2, 11, 10. 2, 11, 15.
- Diod. 7, 27.
- Arrian. 1, 7, 29.

bant sub initium veris adducerent. Animadverso autem exercitum Asiaticis moribus infici, magnamque vulgo per castra impudicorum multitudinem haberi, probrosos omnes conquiri iussit, & in parvam quamdam Cera- Plin. 5, 31, 11.
mici sinus insulam seposuit: hæsitque infamia loco, & ob ejus rei memoriam Cinædopolis adpellatur.

C A P. XI.

His ita gestis insistens consilio suo, ut omni maritima 2, 8, 14.
hora sui juris effecta, classem hostium inutilem redderet, Hyparnis receptis, quæ arcem tenentes mercenarii dederant, in Lyciam contendit. Ibi pacta cum Artian. 1, 7, 30.
Telmiffensibus amicitia, Xanthoque flumine transmissa, cognominem amni urbem, Pinaraque & Patara, nobilia iis regionibus oppida, cum aliis minoribus circiter triginta, in fidem accipit: rebusque satis in præsens compositis; in Miliada procedit. Phrygiæ majoris portio Diod. 17, 27.
Mylia est; sed Persarum regibus placuerat Lyciæ eam Artian. 1, 7, 31.
contribui. Eam dum recipit, adfuere Phaselitarum legati, amicitiam orantes, aureamque coronam hospitale donum adferebant: idem petebant multarum urbium oratores ex inferiore Lycia. Itaque rex præmissis, quibus oppida sua Phaselitæ Lyciique traderent; paucis post diebus, Phaselin profectus est. oppugnabant illi tum maxime validum præsidium, quod in ipsorum ditione Pisidæ construxerant, multasque inde injurias intulerant adcolis. id adventu Alexandri brevi captum fuit. Apud Phaselitas plures dies, ut seque & exercitum reficeret, quieti dedit, invitabat etiam tempus Plut. cap. 28.
anni; quippe media jam hyems difficiles progredienti Arrian. 1, 7, 31.
vias effecerat. Ibi per hilaritatem & epulas laxato animo, quum statuum Theodecti à civibus suis in foro positam vidisset, ut à cœna temulentus surrexerat, saltabundus eo processit, frequentesque ei coronas injecit. Nam Theodectem, quum Aristotelem una audiret, familiarem gratumque habuerat. Sed otiosos juvenilis Suidas v. Θεοδέκτου.
animi lusus atrox a Parmenione nuncius cito discussit. Comprehenderat ille Persam quemdam Alsinem nomine, à rege Dario palam quidem ad Atyziam Phrygiæ Artian. 1, 8, 4
satrapam missum; sed cum occultis mandatis, ut Alexandrum Lyncestem captata occasione secreto conveniret, eique si destinata effecisset, Macedonia regnum & mille in super auri talenta polliceretur. Nam is cum Amynta trans-

- transfuga scelesto consilio inito, occidendi regis partes sibi sumpserat. Oderat eum tum aliis de causis; tum
- Arrian. 1, 8, 1. quod Heromenem & Arrabæum, fratres hujus Alexandri, inter paternæ necis confcios supplicio adfecisset. Et
- 1, 9, 18. quamquam ipse pœna exemptus, multisque postea honoribus ornatus, non simplex beneficium regi deberet; insita animo ferocia & dominandi cupidine nihil nefas putabat, per quod ad regnum via sterneretur. Re in consilium deducta, *facilitatem regis* arguebant amici, *quod*
- Arrian. 1, 8, 4. *hominem in manifesto maleficio deprehensum, non modo punire non sustinuisset; verum etiam premiis & honoribus auctum optima equitatus parti praposuisset. Quem deinceps & fidum futurum, si prater impunitatem propior amicitia gradus, maxima dignitates, honorifica præsæntura, parricidii merces essent? Igitur mature emendandum, quod nimia lenitate peccatum esset: priusquam ille, consilium emanasse sentiens, Thessalorum mobiles animos ad res novandas induceret. Non contemnendum esse periculum, quo majus ne excogitari quidem possit: neque spernenda deorum ostenta, qui regem de cavendis insidiis evidenter monuissent.* Nuper enim, dum Halicarnassum obsidens, post longos magnosque labores meridiatione reficitur, hirundo, nota auspiciis avis, magno cum garriru, circum caput quiescentis volitaverat, & modo in hoc, modo illud lectuli latus se demiserat, turbulentior
- Ælian. hist. anim. 10, 34. rem solito cantum exorsa. Et rex quidem defatigato corpore non penitus excussit somnum, sed tamen avem continuo strepitu molestam sentiens, manu obiter repulit. Illa adeo non exterrita est, ut etiam in ipsius capite confederit, neque prius strepere desierit, quam ab exspecto demum abacta est. Idque sic interpretatus fuerat Aristander, ut *instare periculum diceret ab amico regis; sed insidias in occulto non mansuras. hoc enim monere naturam avis, quæ præ ceteris homini familiaris, eademque supra modum garrula esset.* His itaque diligenter expensis, quum indicium Afisinis cum vatis responso convenire cerneret, meminissetque se matris literis anxie monitum, *ut ab hoc homine sibi careret; nihil ultra differendum ratus, quid fieri veller, Parmenioni significat: nam ut diximus, cum ipso in Phrygiam iverat Lyncestes Alexander.* Sed ne quo casu consilium regis parum in tempore proderetur, literas scribi non placuit; sed per hominem fidum atque honoratum mandata perferri.
- Arrian. 1, 8, 5.
- Diod. 17, 32.
- 2, 9, 25.

ferri. electus est Amphoterus Crateri frater, qui quum Macedonicum habitum Phrygio mutasset, adsumptis Pergensibus aliquot itineris gnaris, ad Parmenionem occultus penetrat. Ita Alexander comprehenditur: & quum ob veterem suam familiæque dignitatem & gratiam diu dilatus esset; tertio post anno, dum a Philotæ conscis supplicium sumitur, societate criminis, & pœna fontium in exitium abreptus periit. Regi ex Phaselide moventi, supra detectas insidias, propitius numinis favor alio statim beneficio patuit. Parte exercitûs ad Pergensium urbem per montes præmissa; ceteros ipse per litus ducebat, qua Climax mons Pamphylia mari imminens, angustam euntibus semitam relinquit, quoties mare tranquillum est; at quum æstas incubuit, fluctibus operitur. idque hyeme frequens & prope perpetuum est. At Alexander nihil æque ac moram metuens exercitum per æqua, per iniqua, eodem ardore atque impetu rapiēbat. Continui per eos dies Austri flaverant, qui mare in litus propellentes, omnia itineris vestigia altis paludibus opplent: adsiduæ etiam magnæque pluvix, ut ventis istis spirantibus solet, ruebant. sed adventante Alexandro subito exortus Aquilo cœlum purgavit imbribus, undas rejecit in mare, & Macedonibus transitum aperuit. Sic quoq; unius *diei itinere per incerta vada emergendum fuit; aqua ad umbilicum ferme pertingente. Tantam in periculis Alexandri fiduciam, ut ab ipsius ingenio profectam non dubito; ita frequentibus prodigiis & ominibus auctam confirmatamque fuisse crediderim: postquam decreto numinis, clarissimis maximisque rebus se destinari conjecit. Adhuc in Macedonia degenti species humana augustior adparuisse dicitur, monentis *ut ad evertendum imperium Persicum quamprimum in Asiam sequeretur.* atque in memoriam insomniæ revocatum esse regem, quum in Phœnice res gereret; obvio Judæorum sacerdote in quo recognovit ornatum, quem pridem in objecta imagine per quietem viderat. Nam inter obsidionem Tyri vicinis regibus populisque dedicationem & delectus imperaverat. sed Judæi, qui Hierosolyma famosam urbem tenebant, fœdus cum Dario causati, Macedonum amicitiam detestabant. Eam gentis contumaciam puniturus, in Judæam infesto agmine perrexit. At Hierosolymitani ut regis iram lenirent, cum uxoribus liberisque supplices in occursum venientis

Comment. in Curt. 7, 1, 8.

Arrian. 1, 8, 8.

Strabo lib. 14. Curt. 5, 3, 22. 6, 3, 16. Artemon in Seneca suasor. 1.

Arrian. 1, 8, 8.

Eustach. in Dionys. v. 855. & 865. Appian. l. 2. de bell. civil. Ioseph. antiquit. lib. 2. extremo.

Plut. c. 27. & 28.

* Strabo l. 14.

Ioseph. 11. 8.

Schikar. in proœm.

Tarich. reg. Persiæ.

Zonaras rom. 1.

Tacit. H. 5, 2, 1.

Ioseph. 11, 8.

Εὐσέβ. λόγ. Α.

tis

tis effunduntur. Sacerdotes primi ibant tenuissima bysso
 amicti : hos deinde populus candido & ipse vestitu se-
 quebatur. Agmen ducebat Jaddus summus sacrorum an-
 tistes cum solenni ornatu. Adpropinquantis pompæ ve-
 nustatem speciemque miratus rex, equo desiliens, solus
 processit, adoratoque DEI nomine, quod aureæ lami-
 næ insculptum cidaris pontificia præferēbat, ipsum quo-
 que reverenter salutavit. Improvisa res omnium qui
 cum eo advenerant animos in stuporem dedit. Judæi ex
 propinqui exitii metu non in spem incolumitatis modo,
 sed inopinatæ gratiæ fiduciam erecti circumibant regem,
 laudes gratulationemq; & vota miscentes. Contra Syro-
 rum reguli, qui ob crebras acerbasque cum Judæis simul-
 tates Alexandrum sequuti fuerant, inimicorum suppli-
 ciis, ut rebantur, infecti animi libidinem expleturi, stu-
 pebant; dubii verane essent quæ intuerentur, an aliquod
 oculorum ludibrium vana imagine sopitos sensus falleret.
 Neque minus Macedonas insolentia spectaculi suspensos
 habuit: donec propius accedens Parmenion interrogare
 ausus est, *quid ita externis caremoniis honorem deserret,*
quem à tam fœda gente etiam recipere vix tanto rege di-
gnum esset? Atque ille insomnium suum retulit. Deinde
 urbem ingressus in pulcherrima æde ritu recepto sacrum
 DEO fecit, & dona templo intulit. Inspexit etiam sacros
 gentis codices, quibus continebantur diu ante præscri-
 pta vaticinia. inter quæ Tyrum Macedonibus cœsuram,
 & Persas à Græco quodam debellatum iri clare significa-
 batur. eum se fore interpretatus, Judæis concessit, *ut*
domi foriisque suis legibus ritibusque libere uterentur; &
quia septimum quemque annum agricultura exsortem
agunt, etiam tributorum ista portione solverentur. Na-
 turam quoque regionis admiratus, quæ aliis fructibus
 inter præstantissimas dives, opobalsamum sola producit,
 Andromachum iis regionibus præposuit: quem Sama-
 ritani perpetui Judæorum hostes, paulo post atrociter
 necaverunt. Sed hæc quidem post Tyrum Gazamque
 expugnatas gesta sunt: nos per occasionem præcepimus.

*Ολυμπ.
 ἀναγρ. Ce-
 drenus. Gly-
 cas. Sulpic.
 Sever. lib. 2.
 Iesaiæ 11.
 Daniel. 8, 21.

Cedrenus.
 Plin. 12, 25.
 Curt. 4, 8, 9.

Iosephus 11, 8.

C A P. XII.

Ceterum angustiis ad mare Pamphylium superatis,
 Alexander Pergis profectus in itinere obvios habuit
 Aspendorum legatos, ex principibus civitatis, *ii peten-*
tes ne præsidium recipere cogerentur, quinquaginta talen-

*ra talenta in stipendium militum, & quantum equorum
 tributi nomine regi Persarum alere consueverant, promi-
 serunt. Inde rex ad Sidetas qui Melanem amnem adcolunt,* Pausan. lib. 8.
*progressus est; Cumæorum ex Æolide genus, sed sermone
 barbaro: nam Græcus exoleverat, non diuturnitate tem-
 poris ut accidit; verum majores suos, ut in eas regiones ve-
 nerunt, repente oblitos patria lingua, novam & antea in-
 auditam sonuisse memorabant.* Arrian. 1, 8,
 10.
*Side recepta, quæ Pam-
 phylia metropolis erat, Syllium ibatur, tutum natura
 situs oppidum, & tam peregrino milite, quam barbaro-
 rum adcolentium firma manu egregie munitum. Ea res,
 & quia Aspēdios rebellare nunciabatur, avertit iter;
 Aspēdumque ductus est exercitus. Illi subita Macedo-
 num inruptione territi, desertis quæ in plano erant ædi-
 ficiis, in arcem concessere. Alexander vacua urbe po-
 situs, sub arce castra communit; & quum peritissimos archi-
 tectos haberet, adparatu oppugnationis obsessos ad
 pacem prioribus conditionibus repetendam compulsi. ni-
 hil ad majora properati optatius accidere potuisset, quam
 loci haud contemnendi longa obsidione non detineret-
 ur; ne tamen impunita defectorum remeritas esset, po-
 tissimos civium obsides tradi, pecuniaque imperata nec
 exsoluta summam duplicari præcepit: adjectum est, ut
 satrapa quem Alexander præfecisset, obedirent, annua
 Macedonibus tributa solverent; & de agro, unde vicinos
 vi ejecisse arguebantur, iudicio contenderent. His ita ge-
 stis remensis iter, quod ad Pergensium oppidum ferebat,
 inde perrexit in Phrygiam. Sed per ista loca ducenti su-
 perandæ erant angustia, quas juxta Telmissum urbem
 Pisidarum, duo montes ex adverso concurrentes effi-
 cient; ita strictis faucibus ut portarum similitudinem,
 referant: easque barbari armata manu utrimque infede-
 rant. Alexander in ipso aditu castra poni jubet, ratus,
 quod evenit, Telmissenses castris locatis periculum dif-
 ferri credentes non diu hæsurus in angustis, sed modico
 in illis relicto præsidio ceteros in urbem recessuros esse.
 Igitur occasione haud segniter usus, protinus sagittarios
 & funditores, quodque ex gravi armatura maxime ex-
 peditem erat, inducit; & præsidio barbarorum detur-
 bato, ante ipsam urbem castra conlocat. Ibi legatos Sel-
 gensium audit, qui ob verustas cum vicinis Telmissen-
 sibus similtates quamquam ejusdem nationis essent,
 amicitiam ac auxilia offerebant regi. Quibus perbeni-
 gne*

Suid. v. Σιδη.

Arrian. 1, 8,
11.

Vitruv. 10, 19.
Arrian. 1, 8, 13.

Strabo. lib. 14.

Arrian. 1, 8,
15.

- § Strabo lib. 14. gne exceptis, ne in obsidione unius urbis tempus teneret;
 Arrian. 1, 8, Sagalassum castra movit: validam urbem & juventutis
 19. robore firmatam. quum enim omnes Pisidæ bellicosi sint;
 Sagalassenses præ ceteris pugnaces habentur. Ii, quum
 à Telmisso fœderatæ sociæque copiæ venissent, viris
 magis quam mœnibus confisi, in vicino colle instruxe-
 rant aciem; & præmissos ab Alexandro velites oppor-
 tunitate loci adjuti reptulerant: sed Agriani resistebant,
 quis propinqua jam Macedonum phalanx, & ante prima
 signa rex conspectus audaciam addiderat. Maximus mili-
 titi labor fuit per ardua conniti: postquam æquioribus
 paulo locis consistere datum est, semermum montano-
 rum vulgus haud ægre disjecere. Ex Macedonum duci-
 bus Cleander desideratus est, cum viginti ferme militi-
 bus; barbarorum ad quingentos cecidere: ceteros exped-
 dita fuga, & locorum notitia protexit. Fugientibus ta-
 men institit rex contentione quanta poterat tam grave
 agmen: eodemque impetu urbs eorum capta est. Per
 cetera deinde Pisidiæ munita loca circumtulit bellum:
 Strabo lib. 14. quorum nonnulla pugnando cepit; alia conditionibus
 Arrian. 1, 8, in fidem venerunt. Telmissum expugnatam, ob perti-
 24. naciam civium, solo æquavit; populo libertatem ademit;
 Strabo lib. 14. & paulo post cum aliis quibusdam Pisidiæ civitatibus,
 Plin. 5, 29, 6. Celænarum præfecturæ contribuit. Pacatis hunc in mo-
 dum asperrimis nationibus, in Phrygiam processit, qua
 Arrian. 1, 8. Ascanius lacus est, cujus aqua sua sponte concrefcens,
 25. necessitate salis è longinquo petendi solvit adcolas. Dum
 Arrian. 2, 1, 1. ea geruntur, Memnon suarum partium reliquiis undi-
 que collectis, ut inhærentem Asiæ Alexandrum extor-
 queret, ad bellum Græciæ Macedoniaeque inferendum
 cogitationes convertit. Quippe Darius in hoc uno spem
 reponens, qui victoris impetum sua virtute suaque pru-
 dentia diutissime ad Halicarnassum moratus esset, sum-
 mæ rerum præferat eum, magnamque pecuniæ vim
 2, 9. transmiserat. Itaque mercenariorum manû quanta po-
 Diod. 17, 29. terat conducta, cum trecentarum navium classe libero
 mari vagabatur; & quæ tantis conatibus adversa vel
 æqua futura essent, solerti æstimatione pensabat. Intere-
 rea locis quæ minus anxie custodiebantur occupatis (inter
 quæ & Lampascus fuerat) insulas adgressus est, quibus
 Arist. 61797. Macedones, quamquam utrimque continenti potir-
 lib. 24. rentur, ob inopiam navium auxilium ferre non pote-
 rant. Juvit consilium ducis animorum mira ubique dif-
 sen-

sensio ; quum aliis ad Alexandrum libertatis auctorem 2, 6, 26.
 res trahentibus , non deessent qui Persicis opibus aucti,
 propriam sub veteribus dominis potentiam, quam libera-
 rata republica eandem omnium æqualitatem mallent.
 Igitur Athenagoras & Apollonides ex Chiorum optima-
 tibus, re cum Phisino Megareoque & aliis suæ factionis Curt. 4, 5, 15.
Arrian. 3, 1, 7.
 hominibus communicata, Memnonem arcessunt. Ita Arrian. 2, 1, 1.
 Chius proditione capitur, & præsidio ibi conlocato,
 urbanarum rerum administratio Apollonidi sociisque
 traditur. Inde Lesbum petens Antissam, Pyrrham & Diod. 17, 29.
Curt. 4, 5, 19.
 Eressum nullo negotio capit ; Methymnæ Aristonicum
 tyrannum imponit ; totamque insulam excepta Mitylene
 nobilissima urbe, in potestatem redigit. Ea multis die-
 bus obsidionem constanter pertulit : nec ab ipso Mem- Arrian. 2, 1, 3.
contra Diod.
17, 29.
 none capta est. Ille enim quum jam magnis operibus ur-
 bem circumvallasset, & occluso portu, naviumque statio-
 nibus per opportuna loca dispositis, ne qua subsidio
 venientibus aditus pateret, providisset ; pestilenti mor-
 bo conreptus præclaram Persarum spem, inreparabili
 cum ipsorum damno, deseruit. Sed quum se jam mor-
 ti vicinum intelligeret , Pharnabazo sororis suæ filio,
 quem Artabazo pepererat, imperium suum tradidit,
 donec Darius re comperta, aliter statueret. Hic cum 1, 2, 24.
Arrian. 2, 1, 4.
 Autophradate classis præfecto munia partitus, eo tan-
 dem obsessos adexit, ut securo præsidii discessu pacto,
 columnas quis fœderis cum Alexandro leges insculptæ
 erant, subverterent, Darioque fidem polliciti, dimidiam
 exsulum suorum partem reciperent. At Persæ non inte-
 gra fide pactis steterunt ; sed introductis in urbem militi-
 bus Lycomedem Rhodium præesse iusserunt : Diogeni,
 qui ob studia in Persas exsulaverat, patriæ tyrannis tradi-
 ta est. Pecunia deinceps privatim ab opulentissimo quo-
 que per vim ablata : neque eo minus imperatum tribu-
 tum, quod commune Mitylenæorum penderet.

Supplementum in Curtii lib. 5.

cap. 13. num. 25.

Miratusque confossa potius quam abacta esse, semivi-
 vi hominis gemitum percipit. Itaque more ingenii
 humani cupidus visendi quid rei vehiculo isto condere-
 tur, dimotis pelibus, quibus obrectum erat, Darii iust. 11, 15.
 multis vulneribus confossum reperit. regius enim cul-

tus, & aureæ catenæ quis à parricidis vinctus fuerat, dubitationem eximebant. Non erat expers Græci sermonis Darius; gratiasque agebat diis, qui post tanta mala, *tamque gravia, hoc tamen indulgissent solatii, ne omnino in solitudine extremum spiritum effunderet. Itaque tē, inquit, quisquis es mortalium, per communem hominum sortem, à qua nec maximos regum exemptos esse presenti spectaculo moneris, rogo quoque, ut hac ad Alexandrum mandata mea perferas; nihil eorum quæ longe tristissima perpessus sum, ne hunc quidem incomparabilis calamitatis exitum, ita gravem mihi addidisse, ut hoc unum, quod post tanta in me meosque merita adversus clementissimum victorem inimico virvendum fuit, & nunc ingrato moriendum est. Sed si qua postremis miserorum votis apud deos vis est, & cum ipso spiritu profusas preces mitius aliquod numen exaudit; ille quidem sospes & incolumis, longeque supra contagium mea sortis & invidiam fortuna positus, in solio Cyri gloriosam atatem exigat: suaque virtutis memor, eum matri liberisque meis locum apud se esse patiatur, quem illi fide & obsequio meruerint. at parricidas promptum exitium consequatur, quod Alexander inrogabit, si non misericordia infelicis hostis, saltem odio facinorum, & ne impunita in aliorum etiam regum suumque ipsius exitium erumpant.*

Plut. cap. 27. Posthæc, quum siti angeretur, adlata per Polystratum
Zonaras. aqua recreatus, ergo, ait, hanc etiam tantis calamitatibus
extremam adcedere oportuit, ut benemerito gratiam referre non possim! at referet Alexander; Alexandro vero
dii. Dextram deinde protendit, eamque Alexandro, fidei
regia pignus, ferri iubens, adprehensa Polystrati
manu animam efflavit. Alexander an spiranti adhuc supervenerit, incertum est: illud constat, miserabili regis
opulentissimi exitu comperto, copiosas lachrymas profudisse, statimque chlamyde sibi detracta corpus operuisse, & magno cum honore ad suos deferri iussisse, ut
regio Persarum more curatum monumentis majorum inferretur. Ingratitudinem hominum, à quis pro summis
beneficiis crudele exitium Darius pertulit, quamquam suo pro ingenio horrendum & execrabilem, insigniore ad posteritatem infamia damnavit canis cujusdam mira fides, qui ab omnibus familiaribus derelicto solus adfuit, & quam in vivum præ se tulit benivolentiam, morienti quoque constanter præstitit. Hunc vitæ finem sortitus est

Curt. 5, 11, 5.
Just. 11, 15, 6.

Plut. cap. 27.
Zonaras.

Just. 11, 15, 13.

Artian. 1, 5,
25. Diod 17,
75.

Just. 11, 16,
14. Plut. c. 78.
Zon. 'Ευσίβ.
λόφ. Α.
Just. 11, 15, 8.

est ille, quem modo contumelia adfici putabant, nisi *regem regum*, & *deorum consanguineum* salutarent: magnoque iterum experimento adprobatum est, NEM I-
NEM magis patere fortunæ, quam qui pluribus ejusdem
blanditiis inrexitus, jugum illius tota cervice receperit.

Supplementum in Curtii lib. 6.

à principio.

Dum ea per Asiam geruntur, ne in Græcia quidem
Macedoniaque tranquillæ res fuere. Regnabat
apud Lacedæmonios Agis Archidami filius, qui Tarenti-
nis opem ferens ceciderat, eadem die quo Philippus
Athenienses ad Charoneam vicit. Is Alexandri per vir-
tutem æmulus, cives suos stimulabat, *ne Græciam ser-*
vitute Macedonum diutius premi paterentur; nisi in tem-
pore providerent, idem jugum ad ipsos transiturum esse.
Adnitendum igitur, dum aliqua adhuc Persis ad resisten-
dum vires essent: illis oppressis, adversus immanem potent-
tiam frustra aruita libertatis memores futuros. Sic instin-
ctis animis occasionem belli ex commodo ceptandi cir-
cumspiciabant. Igitur felicitate Memnonis invitati, con-
silia cum ipso miscere adgressi sunt; & postquam ille rerum
lætarum initia, intempestiva morte destituit, nihilo
remissius agebant. Sed ad Pharnabazum & Autophradaten
profectus Agis, triginta argenti talenta, decemque tri-
remes impetravit, quas Agesilao fratri misit, ut in Cre-
tam navigaret, cujus insulæ cultores inter Lacedæmonios
& Macedonas diversis studiis distrahebantur. Lega-
ti quoque ad Darium missi sunt, qui in usum belli ampli-
orem vim pecuniæ, pluresque naves peterent. Atque hæc
eorum cepta clades ad Issum (nam ea intervenerat) adeo
non interpellavit, ut etiam adjuverit. quippe fugientem
insequutus Alexander in longinqua loca magis magisque
rapiebatur; & ex ipso prælio mercenariorum ingens
multitudo in Græciam fuga penetraverat. quorum octo
millia Persica pecunia conduxit Agis, eorumque opera
plerasque Cretensium urbes recepit. Quum deinceps
Memnon in Thraciam ab Alexandro missus, barbaros ad
defectionem impulisset; adque eam comprimendam
Antipater exercitum ex Macedonia in Thraciam duxisset,
opportunitate temporis strenue usi Lacedæmonii totam
Peloponnesum, paucis urbibus exceptis, in partes traxerunt,
confectoque exercitu viginti
f 3 millium

Diod. 16, 89.

Justin. 12, 1, 5.

Diod. 17, 62.

Diod. 17, 29.

Arrian. 2, 3, 10. & 18.

Curt. 4, 1, 39.

Arrian. 2, 3, 21, 3, 5, 10.

Curt. 4, 1, 39.

Diod. 17, 48.

Diod. 17, 62.

- Justin. 12, 1, 8. millium peditum; cum equitibus bis mille, Agidi sum-
 Diod. 17, 63. mam imperii detulerunt. Antipater ea re comperta bel-
 lum in Thracia, quibus potest conditionibus componit;
 raptimque in Græciam regressus, ab amicis sociisque
 civitatibus auxilia cogit. Quibus convenientibus, ad
 quadraginta pugnatorum millia recensuit, Advenerat
 Frontin. 2, 11. & ex Peloponneso valida manus: sed quia dubiam ipso-
 rum fidem resciverat, dissimulata suspicione gratias egit,
 4. quod ad defendendam adversus Lacedæmonios Alexandri
 dignitatem adfuissent: scripturum se id regi, gratiam in
 tempore relaturum. in præsens nihil opus esse majoribus co-
 piis: itaque domos redirent, fœderis necessitate expleta.
 Nuncios deinde ad Alexandrum mittit, de motu Græciæ
 Curt. 7, 4, 32. certiorum facturos. Atque illi regem apud Bactra de-
 mum consecuti sunt; quum interim Antipatri victoria,
 & nece Agidis in Arcadia transactum esset. Sane jam pri-
 dem tumultu Lacedæmoniorum cognito, quantum tot
 terrarum spatii discretus potuit, providerat; Amphote-
 rum cum Cypriis & Phœnicis navibus in Peloponnesum
 Arrian. 3, 1, 22. navigare; Meneten tria millia talentum ad mare deser-
 re jusserat, ut ex propinquo pecuniam Antipatro submi-
 nistraret, quanta illum indigere cognovisset. Probe
 enim perspexerat, quanti ad omnia momenti motus istius
 inclinatio futura esset, quamquam deinceps adepto vi-
 ctoriæ nuncio suis operibus id discrimen comparans,
 murium eam pugnam fuisse cavillatus est. Ceterum
 principia ejus belli haud improspera Lacedæmonii fue-
 re. Juxta Corrhagum Macedoniae castellum cum Anti-
 patri militibus congressi victores extiterant: & rei bene-
 gestæ fama etiam qui suspensis mentibus fortunam spe-
 ctaverant, in societatem eorum pertracti sunt. Una ex
 Elæis Achæisquæ urbibus Pellene fœdus aspernabatur;
 & in Arcadia Megalopolis, fida Macedonibus ob Phi-
 lippi memoriam, à quo beneficiis adfecta fuerat. Sed
 hæc arte circumfessa haud procul deditione aberat, nisi
 tandem Antipater subvenisset. Is postquam castra castris
 contulit, seq; numero militum alioq; adparatu superio-
 rem conspexit, quamprimum de summa rerum prælio
 contendere statuit: neque Lacedæmonii detrectavere
 certamen. Ita commissa est pugna, quæ rem Spartanam
 majorem in modum adflixit. Quum enim angustiis lo-
 corum, in quibus pugnabatur, confisi, ubi hosti nullam
 multitudinis usum futurum credabant, animose con-
 gressi

Plut. Agefilao
 cap. 25.
 Æschines con-
 tra Ctesiphon-
 tem.

Polyb. 2, 48.
 Æschines.

Pausan lib. 1.
 Curt. 6, 1, 10.

gressi essent, neque Macedones impigre resisterent, multum sanguinis fufum est. Sed postquam Antipater integram subinde manum laborantibus suis subsidio mittebat; impulsa Lacedæmoniorum acies gradum paulisper retulit. Quod conspiciatus Agis, cum cohorte regia, quæ ex fortissimis constabat, se in medium pugnae discrimen immisit &c.

Supplementum in Curtii lib. 10.

cap. 1. num. 45.

Amissa propemodum Thracia, ne Græcia quidem tumultibus inconcussa mansit. Nam Alexander, punita satraparum quorundam insolentia, quam, dum in extremo orbe Indorum armis adinetur, per summa scelera atque flagitia in provinciales exercuerant, ceterorum metum intenderat: qui in paribus delictis idem admisorum præmium expectantes, in mercenariorum militum fidem confugiebant, illorum manibus, si ad supplicium poscerentur salutem suam tutaturi; aut pecunia quanta poterat coacta, fugam inibant. Ea re cognita litteræ ad omnes Asiæ prætores missæ sunt, quibus inspectis è *vestigio omnes peregrinos milites qui stipendia sub ipsis facerent, demittere* jubebantur. Erat inter eos Harpalus, quem Alexander, quod ob ipsius amicitiam olim à Philippo ejectus solum vertisset, inter fidissimos habebat, & post Mazæi mortem satrapia Babylonis donaverat, thesaurorumque custodiæ præfecerat. Is igitur quum fiduciam quam in propensissima regis gratia habere poterat, magnitudine flagitiorum consumpisset, quinque talentorum millia ex gaza regia rapit, conductaque sex millium mercenariorum manu, in Europam evadit. Jam pridem enim luxu & libidinibus in præceps tractus, desperataque apud regem venia, adversus iram ipsius in alienis opibus subsidium circumspicere ceperat; & Athenienses, quorum non contemnendam potentiam, & apud ceteros Græcos auctoritatem, tum occultum in Macedonas odium norat, sedulo coluerat. Itaque spem suis faciebat; *Athenienses adventu suo cognito, copiasque pecuniis quas adduceret coram inspectis, proinus arma consiliaque sociaturos esse.* Nam apud populum imperitum & mobilem, per homines improbos * & avaritia venales, omnia se muneribus consequuturum existimabat.

Curt. 10, 1, 8,
Plut. c. 1 17

Diod. 17, 106.

Plut. cap. 16.

Plut. cap. 74.

Arrian. 3, 1,
24 3, 3, 14.

Diod. 17, 108.

Athen. 13, 71

Diod. 17, 108.

* Plut. Phoc,

c. 28. & De

motib. c. 10

Just. 11, 1

Plut. Phoc,

c. 28.

Supplementum in Q. Curtii lib. 10.

c. 4. num. 46.

Arrian. 7, 2, 23.

Plut. cap. 122.

Iust. 12, 12, 6.

Diod. 17, 109.

Tandem præ dolore vix mentis compotes universi concurrunt ad regiam, armisque ante fores projectis, tunicati adstantes, *nuda & obnoxia pœnis corpora admittentes* orabant. *non se deprecari quin supplicii fontium expiarentur, quæ per contumaciam deliquissent. regis iracundiam sibi morte tristioresse.* Quumque dies noctesque ante regiam persistentes, miserabili clamore habituque pœnitentiam suam adprobarent; biduum tamen adversus humilimas suorum preces iracundia regis duravit. tertio die victus constantia supplicum, processit; inculataque leniter exercitus immodestia, non sine multis utrimque lachrimis, *in gratiam se cum ipsis redire professus est.* Digna tamen res visa est, quæ majoribus hostiis expiaretur. Itaque sacrificio magnifice perpetrato, Macedonum simul Persarumque primores invitavit ad epulas. *Novem millia eo convivio excepisse, proditum est memoriæ, eosque omnes invitante rege ex eodem cratere libavisse, Græcis barbarisque vatibus tum alia fausta vota præcuntibus, tum imprimis ut ea utriusque imperii in idem corpus coalita societas perpetua foret.* Maturata deinde est missio, & infirmissimus quisque exactorati. amicorum quoque seniorum quibusdam commeatum dedit. ex quis Clitus cognomento Albus, Gorgiaque & Polydamas, & Antigenes fuere. Abeuntibus non modo præteriti temporis stipendia cum fide persolvit, verum etiam talentum adjecit in singulos milites, viatici nomine. *Filios ex Asiaticis uxoribus susceptos (ad decem millia fuisse traditur) apud se relinquijussit, ne in Macedoniam cum parentibus transgressi, & conjugibus liberisque prioribus permixti familias singulorum contentione & discordiis impleverent: sibi cura fore pollicitus, ut patrio more instituti militiæ artes edocerentur.* Ita supra decem veteranorum millia dimissa sunt; additusque est Craterus, qui eos deduceret, ex præcipuis regis amicis, *isti si quid humanitus contigisset, Polyperchonti parere jussi sunt.* Literis etiam ad Antipatrum scriptis, *honorem emeritis haberi præcepit, ut quoties ludi atque certamina ederentur, in primis ordinibus coronati spectarent: utque fato functorum liberi, etiam im-*

puber.

Arrian. 7, 2,

27.

Iust. 12, 12, 8.

Arrian. 7, 2,

28.

Diod. 17, 110.

Diod. 17, 110.

Iust. 12, 12, 7.

Diod. 17, 109.

Arrian. 7, 2,

31.

Plut. c. 122.

puberes, in paterna stipendia succederent. Craterum Macedonia continentibusque regionibus cum imperio præ- Arrian. 7, 2.
se placuit; Antipatrum cum supplemento juniorum Macedonia ad regem pergere. Just. 12, 12, 9.
 Verebatur enim ne per discordiam præfecti cum Olympiade gravis aliqua clades acciperetur. Nam multas ad Alexandrum epistolas mater, multas Antipater miserat; vicissimque alter alterum adroganter & acerbe pleraque facere criminabantur, quæ ad dedecus, aut detrimentum regis majestatis pertinerent. Postquam enim rumor occisi regis temere vulgatus in Macedoniam penetravisset, mater ejus sororque Cleopatra tumultuata fuerant; & hæc quidem paternum regnum, Olympias Epirum invaserat. Forte dum ejusmodi literæ redduntur, Hephæstion adfectus omnium arcanorum se participem haberi, resignatas ab Alexandro simul inspiciebat. Neque vetuit cum rex; sed detrahitur digito anulum ori legentis admovit, nihil eorum quæ perscripta essent, in alios efferendum significans. Incussisse autem ambos fertur, & matris insolentia permotum exclamasse, *eam pro habitatione decem mensium, quam in utero sibi prabuisset, gravem mercedem exigere*: Antipatrum vero suspectum habuisse, quasi parta ex Spartanis victoria tollentem animos, & imperio tot jam in annos prorogato supra præfecti modum elatum. Itaque quum ejus gravitas atque integritas à quibusdam prædicaretur; subjecit, *exterius quidem album videri, sed si penitus introspectiatur, totum esse purpureum*. Pressit tamen suspicionem suam, neque ullum manifestius abalienati animi indicium prætulit. Credere tamen plerique, *Antipatrum evocari se supplicii causa ratum, impiis machinationibus, regis mortis, quæ paulo post sequuta est, auctorem existisse*. Interea rex ut imminuti exercitus detrimenta linceret, optimum quemque Persarum in Macedonicos ordines allegit: mille etiam præstantissimos segregavit ad propiorem sui corporis custodiam: aliam *hastatorum manum*, haud pauciores decem millibus, *circa regium tabernaculum excubias agere* iussit. Hæc agenti Peucestes supervenit cum viginti sagittariorum funditorumque millibus, quos ex sua provincia coegerat. his per exercitum distributis profectus est Susis, Tigrique annu transiit, apud Carbas castrametatus est; inde quattiduo per Sitacem duclis copiis Sambana processit; ubi per septem dies

Plut. cap. 117.

Plut. apophth. c. 39. & de fortuna Alex. 2, 17.
 Arrian. 7, 2, 33. Marcellin. 14, 38.

Plut. apophth. cap. 39.

Arrian. 7, 2, 34.

Diod. 17, 110.

Athen. 12, 9.

Diod. 17, 110.

Arrian. 7, 4, 25.

- dies quietum agmen tenuit. Tridui deinde itinere emenso Celonas peruentum est. oppidum hoc tenent Bœotia profecti, quos Xerxes sedibus suis excitos in Orientem transtulit. servabantque argumentum originis peculiari sermone, ex Græcis plerumque vocibus constante; ceterum ob commerciorum necessitatem finitimorum barbarorum lingua utebantur. Inde Bagistamen ingressus est, regionem opulentam, & abundantem arborum amœno & fecunda fœtu, ceterisque ad vitæ non usum modo, verum etiam delectationem pertinentibus. Gravis inter hæc Eumeni cum Hephæstione similtas incidit. Nam servos Eumenis diversorio quod pro hero suo anteceperant, Hephæstio proturbavit, ut Euius tibicen eo reciperetur. neque diu post, quum jam sopita odia viderentur, nova exorta contentione adeo recruderunt, ut etiam in atrox iurgium, & acerba utrimque convicia prorumperent. Sed Alexandri interventu imperioque inimicitiae saltem in speciem abolitæ sunt: quum ille quidem Hephæstioni etiam minatus esset, qui in flagrantissima regis gratia positus, quamquam cupidum reconciliationis Eumenem, pertinacius avertebatur. Peruentum deinde est in Mediæ campos, ubi maxima equorum armenta pascebantur. *Nisæos* adpellant, magnitudine & specie insignes. *Supra quinquaginta millia ibi reperta, quum Alexander ea transiret, à comitibus illius adnotatum est: olim triplo plures fuisse; sed inter bellorum turbas maximam earum partem pradones abegisse.* Ad * triginta dies ibi substitit rex. eo Atropates Mediæ satrapa centum barbaras mulieres adduxit, equitandi peritas, peltisque & securibus armatas: unde quidem crediderunt *Amazonum ex gente reliquias fuisse.* Septimis deinde castris Ecbatana atigit, Mediæ caput. Ibi solennia diis sacrificia fecit; ludosque edidit, & in convivia festosque dies laxavit animum; ut mox in novorum operum curam atque ministeria validior intenderetur. Sed ista volventem velut injecta manu fatum alio traxit, vitamque carissimo amicorum ejus, neque multo post, ipsi quoque regi extorsit. Pueros in stadia certantes spectabat; quum nuntiat *descere Hephæstionem*, qui morbo ex crapula contracto, septimum jam diem decumbebat. Exterritus amici periculo statim consurgit, & ad hospitium illius celeriter pergit; neque tamen prius eo pervenit, quam illum
- Arrian. 7, 3, 3.
16. Plut. Eum.
cap. 12.
- Arrian. 7, 3, 11.
- Herod. 3, 106.
7, 42, 9, 120.
Strabo. lib. 11.
Diod. 17, 110.
Arrian 7, 3, 1.
* Diod. 17,
110.
- Arrian. 7, 3, 2.
Diod. 17, 110.
Arrian. 7, 3, 7.
- Arrian. 7, 3, 8.
Diod. 17, 110.
Arrian. 7, 3, 8,

illum mors occupasset. Id regi omnium quæ in vita per-
 tulerat adversorum luctuosissimum accidisse certum
 habetur: eumque magnitudine doloris in lachrimas &
 lamenta victum, multa animi de gradu dejecti argu-
 menta edidisse. Sed ea quidem varie traduntur; illud in-
 ter omnes constat, ut quam decentissimas exsequias ei
 duceret, non voluisse Ecbatanis sepeliri; sed Babylonem,
 quo ipse concessurus erat, à Perdicea deferri curasse:
 ibique funus inaudito antehac exemplo duodecim ta-
 lentum millibus locavisse. Per universoni certe impe-
 rium lugeri cum iussit: & ne memoria ejus in exercitu
 exolesceret, equitibus quis præfuerat, nullum præfecit
 ducem, sed *Hephæstionis alam* adpellari voluit, & quæ
 ille signa instituisse, ea non immutari. Funebria certam-
 ina ludosque, quales nunquam editi fuissent, medita-
 tus, tria artificum millia coëgit: qui non multo post in
 ipsius exsequiis certasse feruntur. Nec amici tam effuso
 adfectu ad conciliandam ejus gratiam segniter usi, cer-
 tatim reperere per quæ memoria defuncti clarior hono-
 ratorque fieret. Igitur Eumenes, quum se ob simulta-
 tem cum Hephæstione regis indignationem incurrisse
 sensisset, multis auctor fuit, seque & arma sua Hephæ-
 stioni consecrandi: pecuniasque ad cohonestandum su-
 nus large contulit. Hoc exemplum imitati sunt ceteri:
 eaque mox processit adsentationum impudentia; ut regi
 mœrore & desiderio defuncti insanienti persuasum tan-
 dem fuerit, *deum esse Hephæstionem*. Quo quidem tem-
 pore ex copiarum ducibus Agathocles Samius ad extre-
 mum periculi veait, quod illius tumulum præteriens
 inlachrimasse visus esset. ac nisi Perdiccas *venanti sibi*
Hephæstionem adparuisse clementer, *per deos omnes,*
ipsumque Hephæstionem dejerasset, *ex ipso se cognovisse.*
Agathoclem non ut mortuum, & vana divinitatis titu-
lis frustra ornatum stervisse, verum ob memoriam pristi-
nae sodalitatis lachrimas non tenuisse; vir fortis & de re-
 ge bene meritus, pietatis in amicum graves pœnas in-
 noxio capite pependisset. Ceterum ut paulisper à luctu
 avocaret animum, in Cossæorum gentem expeditionem
 suscepit. Juga Mediæ vicina Gossæi tenent, asperum &
 acre genus, & prædando vitam tolerare solitum. Ab his
 Persarum reges annuo tributo pacem redimere consue-
 verant, ne in subjecta decurrentes infestam latrociniis
 regionem facerent. nam vim tentantes Persas facile re-
 pule-

Plut. cap. 123.
 Arrian. 7, 3, 2.
 Ælian. hist.
 var. 7, 8.
 Arrian. in E-
 pist. 2, 22.

Diod. 17, 116.

Iustin. 12, 12,
 12. Plut. c. 124.
 Arrian 7, 3.
 15. Diodor,
 17, 115.
 Arrian, 7, 3.
 18.
 Plut. c. 124.

Arrian. 7, 3,
 16. Plut. Eum.
 c. 4. Diod 17,
 115.

Luc in lib. Ca-
 lumnia non te-
 mere creden-
 dum.

Plut. cap. 123.
 Polyænus 4, 3.
 31.
 Strabo. lib. 11.

- Diod. 17, 111. pulcrant, asperitate locorum defensi, in quæ se recipiebant, quoties armis superabantur. iidem muneribus
 Arrian. 7, 3, 19. quotannis placabantur, ut regi Ecbatanis, ubi * æstiva
 Strabo lib. 11. solebat agere, Babylonem remigranti, tutus per ea loca
 * Curt. 5, 8, 1. transitus esset. Hôs igitur Alexander bipartito agmine
 Diodor. 17, 111. adgressus, intra quadraginta dies perdomuit. Nam ab
 Arrian. 7, 3, 20. ipso rege, & Ptolemæo, qui partem exercitus ducebat, sæpe cæsi, ut captivos suos reciperent, permisere se victori. Ille *validas urbes opportunis locis exstrui iussit; ne abducto exercitu fera gens obedientiam exueret.* Motis inde castris, ut militem expeditione recenti fessum reficeret, lento agmine Babylonem procedebat. Jamque
 Curt. 10, 1, 16. vix triginta ab urbe stadiis aberat; quum Nearchus occurrit, quem per Oceanum & Euphratis ostia Babylonem præmiserat: orabatque, *ne fatalem sibi urbem vellet ingredi. compertum id sibi ex Chaldaïs, qui multis jam prædictionum eventibus artis suæ certitudinem abunde probavissent.* Rex fama eorum hominum, constantique adseveratione motus, dimissis in urbem amicorum ple-
 Plut. c. 123. risque, alia via præter Babylonem ducit, ac ducentis inde stadiis stativa locat. Sed ab Anaxarcho persuasus, contemptis Chaldæorum monitis, quorum disciplinam
 Arrian. 7, 3, 20. inanem aut supervacuam arbitrabatur, urbem intrat. Legationes eo ex universo ferme orbe confluxerant. quibus per complures dies studiose auditis, deinceps ad
 Diod. 17, 112. Hephæstionis exsequias adjecit animum. Quæ summo omnium studio ita celebratæ sunt, ut nullius ad id tempus regis feralia, magnitudine sumptuum, adparatusque
 Sen. suafor. 4. celebritate non vicerint. Post hæc cupido incessit regi per Pallacopam amnem ad Arabum confinia navigandi: quo delatus urbi condendæ commoda sede reperta, Græcorum ætate aut vulneribus invalidos, & si qui sponte remanserant, ibi conlocat. Quibus ex sententia perfectis jam futuri securus, Chaldæos iridebat, *quod Babylonem non ingressus tantum esset incolumis, verum etiam excessisset.* Enimvero revertenti per paludes, quas Euphrates in Pallacopam effusus efficit, fœdum omen oblatum est. Quippe rami desuper impendentes detractum capiti regio diadema projecerunt in fluctus. quum deinde alia super alia prodigiosa & minacia nunciarentur, procurandis iis Græco simul barbaroque ritu continua sacra facta sunt. Neque tamen expiari præterquam mortæ regis potuere. qui quum Nearchum excepisset
- Arrian. 7, 4, 20.
- Appian. de bell. civil. lib. 2.
- Diod. 17, 116. Greg. sine lib. 10. Comment. in Curt. 10, 4, 14.

pisset convivio, jamque cubitum iturus esset, Medii Larissæi obnixis precibus dedit, ut ad eum comessatum veniret. Ubi postquam tota nocte perpotasset, male habere cœpit. Ingravescens deinde morbus adeo omnes vires intra sextum diem exhaustit, ut ne vocis quidem potestas esset. Interea milites solitudine desiderioque ejus anxii, quamquam obtestantibus ducibus, *ne validitatem regis onerarent*, expresserunt, ut in conspectum ejus admitterentur.

Plut. cap. 127.

Arrian. 7, 5, 6.

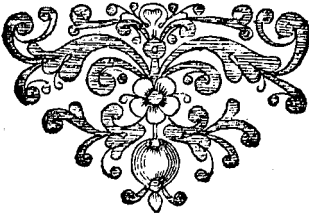
Iust. 12, 15, 2.

Arrian. 7, 5.

11.

Supplementorum In Q. Curtium.

F I N I S.

IN OPUS CURTIANUM
 LOCUPLETISSIMVS
 I N D E X,

IN QVO

È duobus numeris primus Librum notat;
 secundus Caput libri.

A Defectione h. e. post defect. 6, 1. à fronte, à tergo. 3, 8. 4, 15. à latere ipsius, h. e. qui circa eum proximi: indeclinabile, ut à manu, pro amanuens. eadem vis particulae huic apud nostrum 3, 1. ut à tergo tuta relinqueret. Notetur praepositio adposita utbis noniini. sic 4, 7. à Gaere copias moverat. 4, 7. à Memphi eodem flumine vectus.

Ab eo, post eum. 5, 2. ab Tanai. 7, 4.
 Arabita. 9, 10. vide Arabita.
 Abdere se in saltu. 8, 2. abdita tecta, occulta. 8, 4.

Abdicare patrem. 4, 10. nove & acutum, alias enim abdicantur liberi, non patres.

Abducere equites. 10, 7. equos. 7, 1. jumenta 6, 6. quem in regiam, capite velato 6, 8. ubi alii habent adducere.

Abest cui cura, fortuna, h. e. illis caret aut destituitur. 3, 2. abesse spatium unius jugeris. 5, 1. tot stadia ab aliquo loco 3, 4. 5, 8 inde tot stadia. 3, 8. haud amplius quam tot stadia. 5, 13. tot stadiu 4, 10. haud procul castris. 7, 5. haud procul à fine mundi. 9, 6. procul mari. 9, 9. montibus longius. 3, 9. absit invidia. 10, 2. 10, 9. absens dicit causam. 6, 9.

A

Abhorret animus à fuga. 8. à factore procul. 6, 7. ingenia à luxu 4, 6. carmen auribus peregrinis. hoc est, quod abhorreant aures non adsuetae. abhorre, pro discrepare, differre. sic abhorre à more, sermone 6, 9. abhorret cultus à privato paululum 3, 6. gens cultu vitæ à ceteris. 5, 6. mare colore à ceteris 8, 9. vehiculum cultu à vilioribus. 3, 1. abhorrentia moribus. 7, 8. munia ministerii servilibus. 8, 6.

Abii Scythæ, aliis Avii. 7, 6.

Abigere equos. 7, 9. abacta jumenta, 5, 15.

Abjicere amiculum. 3, 12. insignia imperii indecore. 3, 11. magis quam ponere pocula 8, 1. corpus humi. 10, 5. pronum corpus in humum. 5, 12. viscera canis discisse ab utraque parte campi 10, 9. abjecti & infracti. 6, 2. pro supplicibus & humilibus.

Abire domos. 8, 6. è conspectu. 8, 3. retro. 3, 8. abire justus legatus. 7, 11. quis nimirum ipsius postulata valde displicuerant.

Abisares. 8, 12. legatos ad Alex. mittit. 8, 13. Poro belli socius. 8, 14. eo victo iterum legatos mittit. 9, 1. morbo interit. 10, 1. successore filio. 10, 1.

Abistamenes. 3, 4

Abluere

Abluere corpus. 3, 5, 4, 1. *corpus aqua*
5. *abluitur cui squalor.* 4, 1.

Abnuere multa adfirmatione, animi
onstantia, vultu, sibi quicquam cogita-
um esse. 6, 11. *constanter, se dedisse fi-*
lem. 6, 7. *abnuens, absolute, pro ne-*
gans. 5, 3.

(*Quod abominor*) 7, 4.

Abripit belluam Neptunus. 4, 4. *alii*
wripit, celeritatem simul, & violen-
iam indignantis, notat. sic Macedones
1, 5, querunt regem suum divelli a
& abripi, scilicet ab iniquis infestif-
que numinibus.

Abrumperre, divellere, sepatate, equi-
tes à cetero exercitu. 10, 7. *sic abrupti à*
eteris. 3, 11. *abrupta à ceteris agmina.*
1, 15. partem viscerum suorum. 6, 9. *cui*
pem gratia, h. e. præcidere. 10, 8. *ab-*
irumpunt iter fossa. 5, 5. *abrupta petra,*
irrupta, ardua, abscissa, ut mox. 7,
11. *rupes* 8, 11. *abrupta simulachrorum*
membra, præcisa, præfracta. 5, 6.

Abscindere lignum, præcidere. 9, 5.
abscissa undique petra, abrupta 7, 11.
abscissa rupes. 5, 3. *abscissa vestis, dire-*
cta, lacerata, in luctu. 3, 11. 10, 5. *ab-*
cissum caput. 8, 3.

Abcondit fumus caelum, velut nube,
regit, occultit. 6, 6. *abcondere miserias.*
5, 5. paucitatem. 4, 14. *pedites.* 8, 13. *si-*
ros solerter. 7, 4. *abcondi in domo ma-*
tris juvenes, ne videlicet ad militiam
pertraherentur, ibi versari, ut Achilles
in Scyro insula. 7, 1. *abcondi caligine.*
7, 4. *abconditus in armamentario.* 6, 7.
abconditi cunfusus. 7, 10.

Abstistere sc. obsidione. 8, 11. *bello.*
10, 7.

Absolvere, liberare quem ab impu-
tato crimine, sententia sua. 7, 2. *cogni-*
ta causa. 6, 10. *absolvi nemo potest, ni-*
si qui dixerit causam. 7, 2.

Absorbet mare quidquid ingeritur,
haurit, & ingluit, ut non exister 4, 2.
humorem siccitas. 7, 5.

Absorgerentur remi, collis navibus.
9, 9. *absterfis lachrimis.* 5, 5. *oculis ami-*
sulo. 6, 9.

Abstinerre armis. 7, 6. *bello* 10, 7. *ca-*
diibus. 3, 12. *cibo* 4, 10. *cibo & luce.* 10,
5. *consilio,* 8, 3. *corporibus, & cultu se-*

minarum 5, 6. *ne quidem equis.* 9, 10.
lachrimis 5, 4. *lacrato.* 9, 1. *nomibus,*
nomina reorum premere & tericere. 6,
9, *ne sacris quidem,* 10, 1. *justis abstineri*
cadibus. 5, 1. 3, 8, 10.

Abstrahi, vi abduci. 8, 1. *ad capitale*
supplicium. 3, 7. *vix inde (à corpore*
defuncti) abstractus est. 10, 4.

Absumpto, consumpto, impenso,
collocato, biduo in has cogitationes. 3,
6. *quatruiduo.* 4, 7, *tot absumpti sunt dies*
in &c. 6, 5, 8, 6. *tot millia in congia-*
rium. 6, 2.

Abulites, 5, 2. Abuliti restituta satra-
pia Susie reg. 5, 2.

Abundare, adfluere, largiter instru-
ctum esse, auro. 10, 1. *copia commeatuum,*
6, 4. opificum, 4, 2. *verum* 4, 10. *juven-*
tute. 4, 4. *abundans copia rerum terra*
5, 2. frumento & pecoribus regio. 9, 6.
multitudine Mazæus. 4, 16. *abundantes*
omni copia rerum urbes. 5, 1. *prada mi-*
lites. 9, 2. *abunde, fatis superque, con-*
stantis animi. 6, 7.

Abuti nomine regis in perniciem cu-
jus, sub invidia regii nominis exitium
alteri moliri. 10 99. *sanguine quorum.*
8, 7. *abusus libertate.* 8, 2.

Acadera 8, 10. *Acadræ populus Sina-*
rum est.

Acarnan natione. 3, 6. *Acarmanes equi-*
tes. 3, 2.

Accipitres aurei. 3, 3.

Acer consilio, acutus, & perspicax.
7, 2. *acri impetu, forti, valido.* 3, 13.
acrior cupido. 6, 5. *status.* 4, 2. *nemo*
acrior vindex. 5, 12. *exactior, & inex-*
orabilior. acrius cupere. validius. 7, 8.
fugere 8, 14. *inire prælium.* 5, 3. *quam*
cautius dimicare. 8, 11. *quam constan-*
tius. hoc est, primo quidem impetu
valido, sed cito remittente ardore. 4,
6. *acrius, acerbius, quam vellet.* 4, 13.
acervitas hemicorum Philota, bonitatem
regis vincit. 6, 3. *tanta iis odiorum*
atrocitas fuit, ut non ante destiterint
calumniari quam regem, quamquam
optimum & clementissimum, in Phi-
lotæ perniciem impellerent. acervita
mors. 9, 6. *imatura. deductum hoc à*
fructibus arborum, qui ante maturita-
tem acervi sunt.

Acervi

Aceruis truesque. 8, 4. *ac frumenti.* 4, 10.

Acesnes. 9, 3. *Gangem auget.* 8, 9. *Hydaspi confunditur.* 9, 4.

Achai in acie Alex. 4, 13. *Megalopolitanis pecuniam pendunt* 6, 1.

Achaja. 4, 5.

Achilles cum captiva coit. 8, 4. *ab Achille genus duxit Alex.* 4, 6. 8, 4. *acies (oculorum) fallitur.* 7, 11. *acies (bellica) explicatur, h. e. in patenti loco, idoneoque spatio diffunditur, occupatque formam, quam antea inopia loci efficere non potuerat.* 4, 14, *in campo.* 4, 12. *stat, nimirum instructa.* 3, 9. *acies coherent, commissa utrimque pugna implicantur.* 3, 11. *Laconum.* 6, 1. *Macedonum.* 3, 2. *Perfarum.* 3, 9. *acie ancipiti (undique circumfusa) operimi.* 3, 7. *acies aurea.* 3, 3. *clypeata.* 7, 9. *dispar.* 3, 3. *equestru.* 7, 9. *exhausta.* 4, 14. *fluctuans pavore, inclinans, nutans.* 3, 10. *fluens effuse in hostem, irruens, incumbens.* 6, 1. *fulgens auro, purpura.* 3, 10. *gestans pradam, non arma.* 3, 10. *inculta.* 3, 2. *instructa.* 4, 13. *pedesstru.* 3, 9. 4, 12. 13. *tatior.* 4, 15. *similis vallo.* 4, 15. *torva.* 3, 2. *turbata.* 4, 15. *vana.* 4, 14. *et exhausta.* 4, 14. *versatilis.* 4, 13. *ultima h. e. extrema pars aciei.* 4, 15. *acie quem vincere, h. e. proelio.* 4, 1.

Acinaces. 10, 1. *acinacis vagina.* 3, 3. *acinacem stringere.* 7, 4. 8, 3. *acinacim acinace stricto.* 4, 15. 5, 9.

Acuere gladios in aliquem. 6, 9. *Dictum de auctore conjurationis, acuit necessitas ignaviam.* 5, 4.

Aculeo amissotorpere. 4, 14.

Ad hoc, in hunc finem. 3, 11. *et* 3, 5. *ad hoc, pro insuper, præterea.* 5, 13. 9, 10. *ad hoc accedere.* 7, 1. *ad quem modum, quemadmodum.* 8, 5. *ad Caucasum proceffit.* 7, 3, quidam omitunt. *ad, haud sine exemplo ut* 3, 4. *perveniat regionem, ad noctem, pro usque ad* 11, 3, 2. *ad ultimum vitæ.* 3, 12. *ad ultimum, pro denique, postremo.* 3, 12. 5, 1.

Adaperta ad criminationem aures. 9, 7.

Adarchias. 3, 2.

Adcedere discrimen. 4, 14. *tribunal propius.* 9, 3. *ad fontem.* 5, 13. *adcessit ad illa hoc quoque.* 10, 3. *adcedere propius.* 7, 5.

Adcendere (ab ad & candere) aceros truesque. 8, 4. *arenas adcendit vapor solis, torret & fervescit.* 4, 7. 7, 9. *oram quam calor aestatis* 3, 5. *faces.* 8, 11. *ignem flatu.* 4, 2. *lumina.* 10, 5. *transfertur deinde ad alia, quibus quocumque modo calor ignisve tribui potest, sic adcendere alacritatem.* 4, 2. *amorem regis in se, concitare & augere.* 10, 1. *animum (ad iram & cupidinem vindictæ.)* 7, 11. *fiduciam augere.* 4, 2. *iram pertinacia.* 7, 6. *prelium, ut magis exardeat.* 4, 15. 5, 2. *stirn.* 7, 5. *suos clamores.* 6, 1. *terrivos ad pugnam.* 4, 15. *adceditur desiderium.* 7, 5. *fastidio presentium penitus hærens amor absentis.* 8, 3. *adensus cupidine.* 6, 5. 10, 1. *ira.* 4, 6. *adensus cupidine.* 6, 5. *adc. est concio, irritata.* 6, 11. *adensus cupiditate.* 5, 10. *felicitate ad spernendum periculum.* 8, 13. *ira.* 5, 13. *supplicio.* 10, 3.

Adcepat humus occultum opus. 4, 6. *libenter cedit operi.*

Adcersere est adire, advocare, 4, 13, 10, 8. *exercitum ab Tanai.* 7, 4. *manum validiorem.* 3, 13. *adcersi à quo.* 6, 11. *adcersiti.* 7, 6. *transfertur etiam ad inanima, ut ægritudo adcersit species imminentium rerum, h. e. efficit ut dormientibus obversentur.* 3, 3. *adcersere gloriam ex periculo, efficere ut inde proveniat.* 8, 13. *ita honores cælestes.* 10, 5.

Adcidit fremitus à litore, advenit. 4, 4.

Adcipere Austrum, h. e. ad meridiem spectare. 8, 9.

Adcipere (nancisci) à quo auctoritatem divinitatis, ut deus credatur. 8, 5. *bellum, illatum sustinere.* 7, 7. *conditionem deditiois,* 7, 11. *conditiones pacis.* 4, 11. *deditos in fidem, recipere.* 9, 7. *domina.* 4, 2. *epistolam quo,* 7, 2. *fidem à fidem in aliquid.* 4, 1. 6, 11. *gentem in deditioem.* 7, 6. *gloriam à majoribus, quasi hereditate transmissam.* 4, 14. *imperium cuius, recipere.* 4, 2. *impetum fluminis sustinere,* 5, 2. *injuriam,* 6, 8. 8, 1.

ges 4, 5. ab aliquo. 8, 5. literas. 3, 6. 6, 4. lumen. 7, 3. omen. amplecti, & yelle ut pro ejus significatione res exitum fortiat. 5, 2. poculum. 3, 6. regem convivio, excipere. 8, 4. regnum 4, 1. 10, 10. regna. 10, 10. signum tuba. 3, 8. societatem cujus, recipere. 4, 2. vitam. 6, 8. 7, 10. urbes in fidem, fidem ipsis dare, sub imperio suo salvas & incolumes fore. 5, 6. 9, 1. vulnus. 4, 6. 7, 7. vulnera. 4, 6. adcipiunt fluvium campi, admittunt, excipiunt. 5, 3. lucem aditus specus. 8, 2. adcipere quid in contumeliam, habere pro contumelia. 5, 2. quem hospitaliter, excipere. 8, 11. in fidem urbes. 8, 6. 9, 1. quos in medium agmen. 2, 9. in sinum. 3, 11. adcipere prædem. 5, 4. adcepisse quid fama, inaudivisse. 9, 9. sic adcepti ita ex Darip. 10, 1. adcipiendo operi obstat ventus, dictum sicut supra adceptare opus. 4, 2. ad adcipienda imperia convenire, ad excipienda mandata. 4, 13. adcipitur amnis rubro mari, recipitur 8, 9. clades. 4, 12. adcepto nuncio. 3, 7. adceptus in fidem. 4, 1. adcepta est a quo conditio. 9, 7. excusatio. 8, 1. adcepta fide, salvo conductu, ut nunc vocant. 6, 5. adcepta facile est ratio consilii, probata. 3, 7. aliqua vox asperior, audita, excepta. 7, 1. adceptum, gratum, animis regnantium argumentum. 8, 12. adceptum, susceptum, judicatum, pro tristi omen 4, 8. adcepti obsides. 9, 1. adceptis obsidibus. 9, 1. adcepti in fidem. 8, 2. 9, 8. adcepti in fidem urbes. 3, 10. adcepta in fidem oppida. 9, 8. adverso corpore vulnera. 9, 5. adceptior, gratior, vulgo. 7, 1. adceptissimus cui. 7, 2.

Adciti, arcessiri, vocari. 3, 2. 5, 12. adciti ex Græcia classis. 4, 1. adciti ex India clephanti. 5, 2.

Adclamantes seditione 10, 2. adclamatio pertinax. 10, 7. adclamationes. 7, 2. 9, 4.

Adcole vicini Oceani 4, 5. 10, 10. rubri maris. 3, 2. 4, 12. sedis Hammonia. 4, 7. Tanais. 6, 6. graves, molesti. 6, 2.

Adcommodaverunt artifices diis imaginem talem. h. e. commodaverunt: & quasi utendum dederunt, quum propria eorum imago non esset. 4, 7. sic

adc. dii Alexandrum rebus humanis 10, 6. adcommodatus. aptus, aula & ingenio adstantium. 8, 8.

Adcusatores. 10, 1.

Addere quos imperio suo, adjicere. 10, 3. addito, adhibito, metu mortis. 8, 3.

Addicere cui credulitatem suam, quasi adjudicare, & propriam, sive mancipio dare. 7, 7.

Addubitare, subdub. 10, 9.

Adducere auctores defectionis. 10, 1. comneatus. 4, 2. equum. 6, 5. jumenta. 8, 4.

Adferas, ad defectionem scilicet. 5, 9. adduc. præfectum. 6, 4. adduci ad aliquem. 3, 3. captivos in regiam. 6, 2. non potest fieri ut adducar, nempe ad credendum. 10, 2. adductus, deductus, ad periculum mortis. 10, 8. usque ad mortis metum. 6, 8. moles nulla ope humana adducta, admota. 8, 10.

Adeo nomine viderant quidem Miletum, adeo non potuerant prodere. h. e. tantum abest, ut potuerint. 7, 5.

Adequare in primos ordines. 7, 4. perarmatos, pro, ad perarm. 4, 9.

Adest certamen, instat. 4, 11. finis vita. 7, 7. Ad sunt ultores sceleris dii. 7, 5. adesse coram, præsentem esse. 8, 10. funeri. 6, 6. partibus. 4, 9. pugna. 9, 5. sermoni cuius. 8, 5. adfore præsto. 7, 1. hostem. 4, 16.

Adfari quem, adloqui. 4, 11. sic autem potius quam affari.

Adfectare (adfectu desiderioque ferri ad) fastigium regium 10, 10. imperium. 4, 14. regnum 4, 6. 6, 10. 10, 1. 10, 7. immortalitatem. 4, 7. adfectatum regnum. 10, 4.

Adferre arcana & silenda. 6, 7. argumentum. 6, 4. caput. 8, 3. cibaria camelis. 9, 10. consilium. 5, 11. 7, 4. contemptum cui. 10, 7. donum. 4, 2. dona. 4, 7. literas quibus. 7, 2. nuncium mortis. 3, 12. remedium. 3, 6. adfertur terror, nunciatur. 7, 4. vis corpori, inferitur, 10, 9. adferuntur ei literæ. 6, 6. adferri ipsum jussit, quia ingredi non poterat. 6, 11.

Adficere quem æquitudine. 9, 9. cunctos desiderio sui. 6, 6. vario modo suppliciorum. 5, 5. adfici clade. 10, 6. dolore. 6, 3. supplicio. 4, 8. verberibus. 8, 6. adfectus dolore. 10, 4. frigore, vicisusque penuria

exerci-

exercitus. 7, 3 *periculo majore, quam vulnere.* 9, 8 *supplicii jure* 7, 1. *adfecti fatigatione.* 7, 11 *supplicio piratae.* 4, 5. *suppl. pari.* 5, 5. *verberibus.* 7, 11. *adfectio, adfectus, praesens movit.* 7, 1. *adfectus mentis inanis ac puerilis.* 4, 5. *ad omnes adfectus impetu rapimur.* 7, 1.

Adfigi crucibus. 7, 11. *adfixus cruci.* 6, 3, 7, 5. *duo millia adfixi crucibus pependerunt.* 4, 4. *vide infra Generum permutatio.*

Adfinitas. 8, 1. *per adfinitatem firmata gratia.* 9, 3.

Adfirmare. 3, 1. *jurejurando, se quid facturum.* 6, 7. *adfirmatione (adseveratione) multa abnuens.* 6, 11.

Adfigere imperium, dejicere, plus enim est quam concutere. 4, 14. *adstigi desiderio cujus.* 4, 8. *diu a fortuna,* 5, 8. *adstigitur saxo crus.* 4, 6. *adstictus habitus, moestus.* 10, 4. *adstictus vulnere* 9, 5.

Adstuit hostis. 9, 5. *adfluentiam rerum luxus & inertia sequitur.* 5, 2, 1.

Adger aquavit fastigium terra. 8, 10.

Adgerari arbores. 6, 6.

Adgerere arbores. 6, 6. *faces, pro ingerere.* 5, 7. *adgeritur humus.* 4, 3. *adgesta humus.* 6, 5.

Adgravare dolorem. 8, 10. *adgravat fortuna sortem quarum.* 3, 13.

Adgreditur hostis epulantes. 8, 10, *nihil nisi divina opae adgredi.* 3, 6. *adger sopitum* 8, 6. *adgressus, incipiens, solve.* 3, 1. *adgressi cadere,* 9, 1. 9, 10. *sternere.* 8, 4.

Adgregare, conjungere, se cui. 4, 5. *adgregati equitibus.* 4, 15.

Adhaeret, adhaerit, terra continenti. 3, 1. *adhaerere parti fortunae cujus.* 10, 5. *eam amplecti & retinendo velut ab ea pendere.*

Adhibete, praebete, praestate, mihi animos plenos alacritatis. 9, 2. *adhibete blanditias.* 8, 3. *concilium frequens.* 8, 6. *consilium.* 4, 13. *curam summam.* 3, 12. *modum tormentis.* 6, 11. *quibus parentes. n. e. de peccatores exhibere, sistere.* 6, 10. *quibus remedia insanabilibus.* 10, 10. *solatia.* 4, 10. *vatec.* 5, 4. *adhiberi convivio.* 8, 1. 8, 5. *consilio.* 6, 8. *consilium.* 10, 6. *adhibito interprete.* 8, 12. 10, 3. *adhibiti, cum quibus consultaret.* 7, 11.

Adhortatio mutua. 7, 9. *adhortatione mutua firmati.* 3, 11. *adhortatus suos paucis ad praelium.* 3, 13. *alius alium adhortati.* 7, 9.

Adigitur, penitus infigitur, telum. 9, 5. *adacta per lorica sagitta.* 4, 6.

Adjicere, attribuire, aggeri latitudinem. 4, 3. *dirioni cujus regionem.* 4, 1. *finibus cujus regionem.* 4, 8. *magnitudini, eam augere,* 8, 14. *adjectus stragi filiorum pater, superadditus.* 10, 5. *adjecta ad vinolentiam ira.* 8, 1. *adjecta mina.* 7, 1. *vestes.* 5, 5. *adjecta capiti insignia fortuna.* 10, 10. *mandata.* 10, 5. *copiis tot millia Gracorum.* 3, 3. *adjecti laquei, nimirum saxi, quibus prominentes eorum partes comprehenderentur.* 7, 11.

Adjectiva, neutra pro substantivis ponuntur: ut 7, 3. *in cultiora perventum est.*

Adimit, aufert, tollit, conspectum obscuritas 7, 11. *prospectum nubes pulveris.* 5, 13. *adimere cui opes.* 8, 6. *spiritum.* 6, 10. *vitam.* 6, 10. 10, 1. *ademptus rex.* 8, 8. *adempta sibi gloria.* 8, 1. *ademptum quibus imperium.* 4, 14.

Adire (ire ad) Egyptum. 4, 6. *Baetra.* 5, 8. *concilium mortalium.* 6, 11. *discrimen.* 3, 1. *finis.* 5, 2. *gentes.* 7, 8. *Gracos.* 3, 10. *Hispanias.* 10, 1. *Hircaniam.* 6, 4. *Indiam.* 7, 1. *interiora regionis.* 6, 5. *Iovem.* 4, 7. *adeunt mare classes.* 4, 4. *adire Oceanum.* 7, 1. *Oc. navigiis.* 9, 3. *oraculum.* 4, 7. *periculum.* 4, 15. 4, 16. *quae natura mortalium oculis subduxit.* 9, 4. *regem.* 3, 7. 6, 7. 8, 13. 9, 7. 10, 8. *regionem.* 4, 9. *terminos mundi.* 9, 9. *termin. rerum humanarum.* 9, 2. *terras.* 4, 4. *tuguria.* 7, 3. *urbes.* 4, 7. *adire propius.* 4, 7. 10, 8. *adiri.* 4, 5. *quidquid poterat adiri.* 3, 9. *aditur Syria faucibus.* 3, 8. *adiri semita.* 7, 11. *aditurus fines.* 5, 2. *regionem.* 8, 4. *Susa.* 5, 2. *aditus Oceanus.* 10, 5. *adeundi cujus avidus.* 6, 5. *aditus, ingressus, domus clausus.* 6, 8. *finium primus.* 8, 13. *nemoris.* 7, 2. *specus.* 8, 2. *spei.* 5, 9. *aditus arctus.* 5, 3. *asper & praeruptus.* 7, 11. *domus occultus.* 6, 8. *adit. patet, permittitur.* 6, 7. *adit. quo Ciliciam intramus.* 3, 4. *aperit Ciliciam.* 3, 4. *aditum molivis*

moliri per saxa. 6, 6. *unum habet Petra.* 7, 11. *aditus facilis.* 9, 8. *difficilis situs.* 6, 4. *aditus asperi, perangusti.* 3, 4. *ferreus ad cacumen.* 7, 11. *omnes* 6, 8.

Adjungere sibi quam matrimonio. 8, 4. *sibi cujus filiam nuptiis.* 4, 5. *se cui.* 10, 7. *se cui socium & consilium.* 6, 9. *adjunctum mare, vicinum.* 5, 4. *adjuncti consilio regionum.* 8, 1.

Adjuvit tempestas effectum consilii. 8, 13. *adjuvare criminationem, confirmare.* e. 3, 6. *Aditum hostis.* 7, 4. *cujus vielloriam.* 7, 5. *aditus opibus cujus.* 4, 1.

Adlevare, attolle, erigere, animum à mœrore. 4, 15. *oculos.* 3, 5. *prostratos* 8, 4. *quam manu.* 3, 12. *se.* 4, 6. *se clypeo.* 9, 5. *adlevans oculos.* 8, 14. *semet bellua.* 4, 4. *adlevare.* 3, 12. 9, 10. *adlevantur astu navigia.* 9, 9. *adlevatus.* 8, 2. *adlevat a tabernaculi pelles.* 7, 8.

Adloqui duces, &c. 4, 13. *milites* 6, 3. *milites oratione.* 3, 10. *regem.* 9, 3. *adlocutus hos benigne.* 7, 6. *legatos ben.* 4, 2. *benignius* 8, 6. *comiter.* 9, 10.

Adluere, de aquis dictum quidquid adluit amnis. 5, 4. *adluit Indus arcem.* 9, 4. *adluit Oceanus terras.* 4, 14. *adluitur Asia Hellesponto, Rubro mari* 9, 6. *India mari.* 8, 9.

Admetiri frumentum. 8, 12.

Adminiculum. 8, 4. *corporis.* 7, 3. *sustinens quem, non scilicet cadat.* 8, 2.

Administrare res. 10, 7.

Admirabilis ars. 7, 5. *admirari felicitatem suam.* 3, 4. *magnitudinem animi.* 4, 1. 7, 10. *non alium magis quam hunc.* 7, 6. *admiratio laudis.* 8, 14. *laudum.* 8, 5. *admirationi regis dediti.* 3, 6.

Admiscere, admixti funditoribus sagittarii. 3, 9.

Admittere, committere, facinus in quos. 7, 6. *facinora.* 10, 1. *multa, qua regiam majest. non decet.* 10, 4. *admitti, peccati.* 6, 7. *admittere etiam significat conveniendi sui potestatem facere.* 12, 3. *sic adm. desidentes.* 6, 8. *admitti.* 4, 1. 8, 3. *legatos.* 7, 6. *admissus.* 3, 12. *in sedem, receptus.* 6, 3. *admissis amnis, mœdis.* 3, 5. *admissi milites.* 10, 3. *in tabernaculum.* 7, 7. 7, 8.

Admodum juvenis, omnino, plane. 7, 2, 7, 9. *hic lullinius.*

Admolita est natura rupes præaltas, quasi ad urbem muniendam magno labore admovit. hoc enim est admoliri, a mole deductum. 8, 10.

Admonere fragilitatis humana adfligendo. 4, 14. *recenti malo priorum admonita.* 4, 10. *admonuit nova præsidia necessitas.* 4, 3. *& admonere alieno exitio.* 8, 11. *admonere, proprie, communitat a rei quem.* 8, 7. *matris, &c.* 3, 6. *nominis.* 8, 11. *victoria.* 3, 6. *admonens temporum.* 5, 9. *admoneri virtutis.* 3, 10. *animo amico* 10, 4. *admonitus literis* 7, 1.

Admoniti conjugum, patris a. 6, 9. *admonitu amicorum, uti munimento.* 4, 13.

Admovere, scilicet exercitum, absolute positum. 9, 4. *adm. aciem.* 4, 13. *classens litore.* 4, 4. *& classem & machinas.* 4, 4. *copias.* 3, 7. *cop. oppido.* 9, 1. *equos.* 8, 6. *cui.* 5, 1. *exercitum.* 4, 6. *ex. ad petram.* 8, 2. *ex. ad urbem.* 3, 1. *filium collo* 3, 12. *fomenta corpori* 3, 6. *gladium jugulo.* 6, 7. *hastam pectori.* 8, 2. *juvenes dextra regis.* 6, 5. *liberos pectori.* 3, 3. *manus.* 9, 5. *manus lane.* 5, 2. *man. operi.* 6, 7. *man. spiranti.* 10, 10. *man. infestas corporibus* 7, 1. *naves.* 4, 2. *sestipitibus arborum.* 8, 4. *femetipfos laceri suo.* 7, 1. *tormenta muris.* 8, 10. *turres.* 5, 3. *admoventur acies* 4, 14. *admoventur canes.* 9, 1. *admoventur equum.* 8, 10. *equos sibi jusit.* 6, 5. *machinas.* 8, 10. *naves.* 4, 4. *naves urbi.* 4, 3. *scalas.* 9, 4. *tormenta corpori.* 9, 7. *turres.* 6, 6. 8, 2. 8, 11. *tur. muris.* 4, 6. *adm. urbi.* 4, 2. *admotus filius genibus regis.* 8, 10. *ignis.* 8, 4. *admota ope.* 5, 12. *admoti arietes.* 8, 2. *folles.* 4, 2. *ordines equitum.* 7, 9. *admot. copias.* 7, 11. *scala undique* 9, 1. *admota aedificia muris.* 5, 1. *navigia.* 4, 2. *tormenta.* 6, 11. *admovere etiam incorporea dicimur, ut desiderium patrie quibus.* 6, 2. *diem lethi. h. e. se interficere, velut advocata attractaque die mortis, quæ sua sponte nondum venisset.* 8, 9. *admovit præsidia necessitas.* 4, 3. *sed rectius arbitror, admonuit. admovere quem in fastigium, extollere.* 6, 9. *admoventur fati genti bella civilia.* 10, 9. *admoventur spes propius* 9, 9. *admotus in propiorum amicitia locum.* 9, 2. *admota est occasio rei* 8, 6. *vis (adhibita)ur fluctus e verberantur.*

9, 4. *admotæ suppliciter preces.* 5, 10.

Adnexus stirpi regia, sanguine junctus. 4, 1. *adnexa saxis arena*, adhærentes. 5, 1.

Adnoscere. 7, 11. *amicos.* 3, 5. *amiculum.* 3, 12. *auram maris.* 9, 9. *circumstantes.* 9, 5. *herbam.* 9, 8. *voces.* 5, 5. *adnosci cultu regio.* 5, 12. *adnoscere etiam*, habere pro eo quem se quisque fert. *ita liberi adnoscunt patres ergastuli detrimenta?* 5, 5. *nomen filii Iovis, stirpem.* 6, 10. *quem filium.* 6, 11. *regem.* 6, 11. *omnia*, scilicet vera. 6, 11. *qua.* 7, 1. *non adnosco vos milites*, nec *adnosco videor à vobis.* 9, 2. *adnoscor oraculo Iovis*, ut filius. 8, 8.

Adnuere (consentire in) *deditionem.* 3, 2. *donec adnueres ut considerem*, nuntu significares 5, 2.

Adnunciatur. 10 8.

Adulescentia. adultus tum primum. 8, 2. *adulti filii.* 9, 1. *liberi.* 5, 1. 5, 3. 8, 6. *adultæ virgines.* 3, 11. 4, 10.

Adoptari a diis. 6, 11.

Adorantes præsidem nemoris deum. 8, 10.

Adoriri quos. 4, 15. 7, 6. *adortus*, adgressus, expugnare. 9. 4. *oppugnare.* 3, 1. *adorti fugientem.* 8, 12. *ex improviso.* 8, 12. *quos incompositos.* 4, 2. *regem ferocius*, clamore sc. & vocibus, 10, 2.

Adornant pallam accipitres. 3, 3. *quos virga*, vestes. 3, 3. *adornare arma auro argenteoque.* 8, 8. *loricas auro.* arg. 8, 5. *adornati armis.* 5, 9. *curtus auro & arg.* 10, 1. *adornatæ tunica gemmis.* 3, 3. *adornata vehicula.* 9, 10.

Adparatur convivium. 8, 3. *adparatus belli.* 3, 7. 4, 2. *non belli, sed luxuria.* 3, 11. *exsequenda rei.* 8, 6. *fortuna.* 3, 12. *funerum invidiosus.* 3, 12. *luxuria.* 3, 11. 6, 6. *regia magnificentia.* 8, 13. *tanti exercitus.* 3, 2.

Adparet facile. 8, 2.

Adpellare (vocare) *confusis vocibus, regem, patrem, dominum.* 9, 3. *adpellatus est rex*, renunciatus, proclamatus. 3, 3. 10, 7. *adpellata est regina*, nimirum indulgentia victoris. 8, 10. *adpellatione debita fraudare aures cuius.* 10, 5.

Adpellare, adloqui, comiter. 10, 4.

Adpellere, admovere, adplicare,

classem ad Euphratem. 10, 1. *navi contis.* 9, 9. *nav. litori.* 4, 2. *scaphas.* 4. *adpulsæ est classis.* 9, 10. *litori.* 4, 3.

Adpetere, petere, *cervicem cuius.* 4, 6. *manus gladiis.* 8, 14. *spoliantes.* 8, 14. *adpeti misilibus.* 6, 1. *scelere cuius.* 7, 4. *adpetit fatum*, admovetur, adventu. 10, 1. *lux.* 7, 8. 8, 6. 9, 4. *nox.* 3, 12. 5, 12. 6, 5. 9, 9.

Adplicare (adjungere, & velut adnectere) quos quibus. 4, 12. quos lateri. 4, 13. *corpus stipiti.* 9, 5. *corp. ad molem.* 4, 4. *se Græcis.* 6, 5. *se stipiti arboris.* 8, 2. *adplicit fors captis solatium, conjuges.* 5, 5. *adplicant flumina undas munimento* (in munimentum) *arcis.* 9, 4. *adplicantur manibus scala.* 4, 2. *adplicitio captivo*, admoto. 5, 13. *adpliciti truncis arborum.* 8, 4. *adplicare quoties de nauticis rebus dicitur*, idem fere est quod adpellere: sic *appl. classisem.* 9, 9. *navigia.* 9, 2. *nav. crepidini portus.* 4, 5. *adplicitur navis ripæ.* 9, 4. *adplicantur rates.* 8, 13. *rat. terræ.* 7, 9.

Adposita Petra regio, adjuncta, adficta. 4, 1. *adposita Thraciæ gentes.* 19, 10.

Adprobare consilium. 5, 11. 7, 6. *fidem suam regi severitia*, probare, testari. 9, 8. *adprobantibus diis*, volentibus, bene junvantibus. 10, 6.

Adpropinquans victoria. 3. 6. *adpropinquantes.* 4, 15.

Adquiescere, dormire, 8, 6. *somno.* 9, 5. *sopore gravi.* 6, 10. *in lecto.* 9, 8. *adquiescentes.* 9, 4. *adquieturus*, somnum capturus. 4, 13. *adquiescere*, quiete & pace refoveri, *sub tutela Rom. mansuetudinis.* 4, 4. *adquiescit alieno supplicio*, qui cruciatur suo. 6, 10. *adquiescens in unico filio parens*, unicum hoc solatium habens. 6, 10.

Adquirenda præda fatigari. 9, 2.

Adriperæ saxum, corripere, lapsum comprehendere. 5, 9.

Ascendere verticem montis. 8, 10. *ad gradum amicitia.* 7, 1. *ad. in fortunam regiam.* 9, 8. *in jugum montis.* 3, 8. *in rates.* 8, 13.

Adsciscere est, meditato, velut ex creto & scito mentis, ad sumere, *fo. adsci.* quem *in societatem.* 4, 13. 7, 5. *sceleris.* 8, 6. *adsciti milites.* 10, 3.

Adsciti

Adscribere sibi titulum regis. scripto attribueret. 4, 1. *Scythæ adscribuntur Asia* 6, 2.

Adscratio evertit opes regum. 8, 5.

Adsentire cui vultu. 5, 12. 8, 4. *adsentiri,* deponens. 10, 6. *adensa cui est concio,* 7, 2. *adensu excipere vocem.* 5, 9.

Adsequi quem, consequi, attingere. 3, 12. *regem.* 2, 8. *adsequutus agmen.* 4, 10. 5, 12. *adsequuti vehiculum.* 5, 13. *adsequi quid animo,* consequi & comprehendere. 4, 16. *vi, fraude.* 5, 10.

Adserere, vindicare, *sibi Iovem patrem.* 8, 1. *omnia,* 10, 10.

Adservare captivos diligenti custodia 4, 1. *corpus.* 7, 5. *Adservari,* custodiri. 3, 13. 4, 13. *adservatur arx negligentius.* 9, 7. *adservantur captivi.* 4, 15. *adservari vinctos.* 8, 6. *quem vivum.* 5, 10. *adservati socordii duces.* 9, 9. *adservandos tradere.* 10, 2.

Adsidere genibus. 10, 5. *laucio.* 9, 8. *morienti,* 10, 6. *corpori defuncto,* 4, 10. *adsidere uni urbi.* 4, 3. *in unius urbis obsidione otiosum tempus terere.*

Adsignare jumenta. 5, 5. *sedes priores.* 10, 4. *id quemque habiturum,* quod *adsignatura fortuna est.* 4, 11.

Adsilire. 9, 7.

Adstiteri extra regiam. 10, 5.

Adspargere mensam sanguine. 8, 7. *quos adspersit rumor.* nempe suspitione, aut infamia criminis. 10, 10. *adspersus sanguine.* 8, 1. *sang. civili.* 10, 2. *adspersu cruore.* 8, 3.

Adspicere corpus, ante oculos habere. 6, 9. *virginis parentis animo.* 8, 4. *adspicere belluæ terus utrisque.* 4, 4. *bel luarum, regis.* 8, 14. *lucis.* 5, 5. *adspicere quorum territi.* 3, 9.

Adspirat felicitas, tanquam prosper quidam & ferens ventus. 4, 14. *adspirante fortuna* 3, 8.

Adstringit corpora vis frigoris. 7, 3. *imbrem vis fr.* 8, 4. *nives gelu v. fr.* 5, 6. *opus bitumen.* 5, 1. *quem liberalitas, obligat.* 8, 12. *adstricti crepidis pedes.* 4, 8. *adstrictæ vestes.* 3, 13. *adstrictus religione deum.* 6, 8. *adstricta series vincu torum.* 3, 1. *adstrictum jugum, vinculum.* 3, 1.

Adstruere falsis criminibus, pro *instruere.* 10, 1.

Adsuafacere quas *conficere,* h. e. ut *conficiant.* 5, 2. *adsuafacere amico,* id crebro *gestare.* 10, 1. *sic, adsuaverant insignibus equi.* 8, 12. *adsuaverat pedibus,* frequenter eos juxta se habebat. 5, 4. *quibus,* 3, 12. *spadoni,* turpi consuetudine. 6, 5. *qui adsuaverant talibus ministeriis.* 9, 1. *adsuaverat castigare.* 4, 13. *gestare.* 7, 6. *adsuetus tepot.* 4, 7. *spadoni Darius,* notione qua modo, 6, 5. *non adsuetus adire regem.* 6, 7. *adsueta comitari ipsum cohors.* 8, 13. *latrocinii gens.* 6, 5. *raptò vivere gens.* 4, 6. *adsucti.* 8, 8. *custodia.* 5, 12. *cust. corporis pueri.* 10, 5. *cust. corporis equites.* 3, 9. *latrocinii.* 8, 2. *regi.* 10, 2. *regio imperio Macedones.* 4, 7. *patri muliebria.* 6, 6. *vivere raptò.* 3, 10. *viv. sub rege.* 10, 5. *adsueta vivere licentius.* 5, 7. *imperio ac nomine alterius gentes.* 6, 3.

Adsumere nihil ex fastu regio, 9, 8. *nomen regis.* 9, 7. *adsumpti juvenes.* 7, 5. *adsumpta Cappadocum juventute.* 4, 1. *adsumptis illis qui ex Maced. advenant.* 3, 1.

Adteruntur, paulatim minuantur, *copia præliis.* 4, 6. *adtrita ungula.* 8, 2.

Adtinere, pertinere, *quod ad me adtinet.* 10, 1. 10, 8. *dici plura non adtinet.* 5, 11. *non opus est.*

Adtolere terram cuius. 7, 8.

Adtolere oculos. 6, 9. *mons adtollit se.* surgit, erigitur. 7, 3.

Adtonitus. 6, 9. 7, 7. *stupensque.* 6, 9. *inæstia, desperatione.* 5, 9. *adtonito similis.* 6, 7. *adtonita mentis mulier.* 8, 6. *adtoniti.* 5, 6. 7, 6. 10, 3. *amici.* 8, 1. *animi.* 8, 2. *vigiles.* 8, 2. *malo improvisa.* 9, 9. *metu.* 5, 12. 9, 3. *silentio.* 4, 13. *adtonita aures.* 8, 4.

Adtrestræ aliquem, 10, 10.

Attribuere cui agrum. 5, 5. 8, 1. *colonia.* 9, 7. *præfectos equitibus.* 5, 2. *cui regionem.* 8, 1. *regnum.* 10, 1. *sitru-piam.* 6, 2. *sedem.* 5, 5. *supellectilem.* 4, 1. *tot talenta.* 3, 1. *urbes agrosque.* 8, 1.

Advellus in Asiam. 4, 3. *advecti ex Græcia.* 3, 9. *untique commeatus.* 6, 2.

Advena, aliunde adveniens, *rex.* 5, 8. *visus.* 7, 3. *advena.* 4, 8. 8, 2. 10, 10.

adventare. 3, 8. 8, 4. 8, 2. 8, 12. 8, 14. 9, 8. ex Macedonia. 3, 7. adventat tempus. 3, 8. adventant armati. 5, 12. adventus nunciatur. 7, 2. advent. hostium. 3, 8. host. recens. 9, 6. transfugarum gratias. 5, 13. adventum cuius opperiri. 8, 12. adventu cognito. 6, 6. 7, 9. adventu hostis comperto. 7, 7. satellitum nunciato. 10, 8.

Adversari quem. 4, 7. scelus. 6, 7. adversarius novus. 3, 11. adversantibus diis. 6, 10.

Adversus alicui, iniquus, infensus. 6, 8. adversam fortunam facilius est regere. 10, 2.

Adversis diis pugnare. 4, 10. rebus, usu necessaria sequenda. 5, 1. in adversis rebus alius in alium culpam refert. 4, 3. adverso amne subire, contra decursum aquæ. 10, 1. hoc modo, adversum flumen. 9, 9. 9, 10. in adversum, oppositam partem, evaserant alii. 4, 8. ex adverso. 4, 16. ingeruntur tela. 9, 5. adversa ora. 4, 15. advertere ei parti agmen suum. 8, 13. advertit oculos rex. 5, 11.

Adulari regi. 10, 4. singulis amicorum. 4, 1. adulatio perpetuum regum malum. 8, 5. in adulationem compositus. 4, 7.

Adultus. vide adolescere.

Adumbrare mores cuius. 10, 3.

Advocare amicos in consilium. 7, 7. concionem. 9, 4. 9, 7. 10, 3. consilium. 4, 11. 5, 4. 6, 8. quos in regiam. 10, 6.

Advolant greges avium. 4, 8. vigiles, celeriter adcurrunt. 8, 2. advolare citatis equis. 5, 12.

Advolvi cuius genibus, ad genua proccidere. 4, 6. 8, 1. pedibus. 3, 12.

Adurere manus. 3, 8. omnia. 4, 7. papillam. 6, 5. proxima quaque. 6, 6. transfertur etiam ad frigus, quia eo corrupta ulsitis tostisque similia videantur. ita, nivis rigor adussit pedes. 7, 3.

Ædes in singulari, pro domo. 8, 6.

Ædificare classem. 9, 3. navigia. 9, 1. regiam cedro. 5, 7. urbem. 4, 8. ædificia non contigua, nec muris adnota. 5, 1.

Æger animi. 4, 3. corpore. 5, 13. fuga. 8, 3. ex vulnere. 7, 7. æg. in tabernaculo miles. 7, 1. ægrum corpus. 6, 3. 7, 9. ægri relictii. 9, 4. ægre coerciti, diffiulter. 8, 7. quid ferre, moleste. 3, 6.

4, 6, 10, 2. agro ferenti ignominiam. 8, 6. haud ægre, facile. 4, 3. 5, 1. 10, 8. ægritudo. 9, 9. animi. 3, 3. 4, 10. 9, 10. corporis argret animum, 3, 5.

Ægypti prator. 3, 7. Sabaces. 3, 11. 4, 1. Ægyptum vult occupare Amyntas. 4, 1. in Ægypto Persarum presidium. 4, 1. terra ca loque aquarum penuria. 4, 7. Ægyptii in seisi pratorium suis. 4, 1. Persarum opibus. 4, 7. Æg. vates. 4, 10. ex more patrio Ægyptiorum nihil mutat Alex. 4, 7.

Ælci. 6, 1.

Æmulari, imitari, cum desiderio victoriæ, fastigium Persicæ regis. 6, 6. famam, gloriam. 9, 10. morem. 6, 2. quos. 9, 4. æmulatio dignitatis. 6, 8. æmulus regni. 5, 7.

Æneicypei. 4, 3.

Æolis. 4, 5. servitio barb. exempt. 6, 3.

Æquali usui libertatis. 7, 6. equalis cui, ætate par. 8, 13. æquales mei. ita Alex. juvenes appellat. 7, 11. æquat agger fastigium terræ. 8, 10. altitude fluminis pectora. 4, 9. fortuna certamen. 6, 1. multitudo juniorum exercitus amissos. 5, 10. pondus argenti tot talenta. 3, 15. æquant humeri Scytharum, verticem Macedonum. 7, 4. stipites spatium tot cubitorum. 5, 1. æquare altitudinem mœniorum. 4, 6. cursum equorum. 4, 1. fastigium aquæ. 4, 2. feminam gloria. 9, 6. se diis. 10, 5. turres. 4, 6. velocitatem equorum. 1. 14. gloria quos. 9, 4. luxuria. 8, 9. palma Herculem, &c. 9, 2. specie corporis. 7, 9. æquantur altitudinem murorum horti. 5, 1. corpora navium belluæ. 10, 9. æquatur quis cui. 10, 9. æquantur campi, quæ eminent, complanantur. 4, 9. æquatam est fastigium. 6, 6. æquata solo sunt omnia. 8, 10.

Æquor profundum. 4, 7. vastum, prof. 7, 5.

Æquo animo, quieto. 4, 6. 5, 9. 6, 8. qua confiteri. 8, 1. servire. 4, 14. æq. Marti contendere. 4, 1. pugnare, neutro inclinante victoria. 4, 15. æquis auribus audire. faventibus. 8, 5. oculis videre. 8, 2. viribus dimicare. 6, 1. æquitrinque viribus stat pugna. 7, 4. æquior locus, commodior. 6, 1.

Ætius

Aeneas clypeus. 9, 7.
Es, sc. alienum. 10, 2. *alienum grave*, contractum luxu. 10, 2. *es ali. luere*, solvere debita. 10, 2. *es ad naves praebent reges Cyprici*. 10, 1.
Aschylus Rhodius. 4, 8.
Asculapius. 3, 7.
Astimare quid magni. 5, 9. *pluris vitam honesta morte*. 5, 8. *amphoras singulas tot denariis*. 7, 4. *animum magnitudine corporis*. 7, 8. *vultu*. 6, 7. *famam simplicius in hoste*. 8, 14. *fidem cuius*. 3, 7. *fidem oraculi*. 4, 7. *numcrum copiarum*. 4, 9. *paucitatem*. 7, 11. *regem iuste*. 10, 5. *situm locorum*. 4, 6. *speciem corporum in liberis*. 9, 1. *quid eodem animo, quo, &c.* 6, 5. *quos habitu corporis*. 5, 5. *quid precio quod libido constituit*. 8, 9. *vita*. 5, 5. *quos pro sociis*. 4, 1. *vere*. 4, 16. *vere & salubriter astimanti fidem, oracula vana responsa videri potuissent*. 4, 7. *Quanti astimandum est?* 7, 7. *Astimatio anceps & caca augurabatur*. 9, 9. *astimatione eadem metiri munimenta*. 3, 1. *secreta pensare*. 3, 6. *sera quid perspicere*. 8, 2. *consilium perpendere*. 4, 12. *astimator sus immodicus*. 8, 1.
Astuanus fretum. 8, 9. *astus maris lenis*. 9, 9. *inundat campis*. 9, 9. *campos*. 9, 9. *refert mare*. 9, 9. *astus Indici maris describitur*. 6, 4. *eius causa*. 9, 9. *astus secunda ferri*. 10, 1. *deserta navigia*. 4, 7. *astus, calor, crescens*. 7, 5. *fervidior animalia exstinguit*. 10, 10. *intolerabilis*. 47. *intolerandus*. 8, 9. *levat umbras*. 5, 4. *oritur cum luce*. 7, 5. *astu fatigari*. 4, 7. 5, 13.
Etas matura rebus, abunde sufficiens, honestat opera, sequis, senectus. 8, 9. *etatis excusatio*. 8, 1. *etate illa, tam senex*. 6, 9. *etas, avum, tempus, nulla vidit amplius imperium*. 4, 14. *praesens*. 8, 5. 9, 10. *etatis omnis clarissimus rex*. 3, 5. *etatis suae nulla, quae eo tempore vixerit*. 3, 12. *etate longa*. 5, 2. 5, 7. *tam longa*. 7, 6. *per atates multas*. 8, 6.
Eterna constitutio, fatum. 5, 11. *eterna sordes*. 4, 1.
Ethiopes Hammonis adcola. 4, 7.
Ethiopia, 4, 8.

Etholi. 6, 1. *equites*. 3, 2.
Affari, affectare, &c. vide ad fari, adfectare, &c.
Africa. 10, 1. *Agypto juncta*. 4, 8. *Africa elephanti*. 8, 9. *Africus venus*. 4, 2.
Agasones. 8, 6.
Agathon. 10, 1. *praefectus arcis Babyloniae*, 5, 1.
Agema est certum agmen delectorum hominum, equitum aut peditum de equitibus Cur. 4, 13.
Agenor Tyri & Sidonis condit. 4, 4.
Ager, agri, regio, adtributus. 5, 5. *Agri abundantes omni copia*. 5, 1. *opulenti*. 7, 8. *Persidis vastati*. 5, 6.
Agere cuncta consilio quorum. 4, 3. *negotia*. 5, 11. *potiora*. 8, 5. *acta per duces*. 3, 2. *ag. ut cum ingratis simis*. 10, 2. *ubi studio aut ira agitur*. 6, 9. *agere activa, habere & transigere*. 5, 8. *annum XC*. 6, 5. *conventum orbis*. 10, 4. *agere arbitria victoriae, tractare*. 6, 1. *bellum, gerere*. 4, 10. *curam puellarum*. 10, 5. *puclitiae quarum*. 4, 11. *sui*. 6, 9. *agere causam exercitus, orare, dicere*. 9, 3. *lingua Graeca*. 8, 9. *ag. gratias*. 5, 7. 7, 5. *benevolentia quorum*. 3, 8. *pro, &c.* 5, 13. *ago habeoque grates*. 9, 6. *paenitentiam, poenitere*. 8, 6. *reum, accusare*. 10, 1. *vigilias, vigilare*. 4, 13. *noctem metu, transigere*. 4, 13. *noct. perpetuis vigilis*. 7, 5. *noctes inter pellicias*. 8, 3. *actum est de dominis, transactum est, perierunt*. 3, 12. *de nobis, si, &c.* 6, 11. *agere, propellere, tudere, volve. sic agitur flumen majori impetu*. 9, 9. *navis obliqua*. 9, 4. *aguntur cuncta hostium, quod agere ferre dicunt*. 4, 1. *prada*. 9, 10. *& volvuntur humana negotia*. 5, 11. *moles numine deorum*. 9, 4. *agit mare fluctus longe*. 6, 4. *flumen undas*. 3, 1. *levitas naturalis aves ad sidera*. 4, 5. *quis quemque metus agit*. 5, 6. *agere agmen more pecudum*. 5, 13. *agmen raptim, ducere*. 5, 4. 9, 10. *belluas*. 8, 14. *prae captivos*. 7, 6. *classem in partem diversam*. 4, 4. *currus*. 8, 14. *elephantos*. 8, 4. *equum in hostem*. 7, 4. *jumenta*. 5, 12. *pecora per calles*. 7, 11. *quadrivemes ad urbem*. 4, 3. *agi pecorum modo*. 3, 11. *pecudum more*. 5, 13.

ad nefas. 8, 2. *in hostem imperio, in suos pavore.* 8, 14. *agere* etiam de opere dicitur pro facere, struere. sic *ag. cuniculos.* 4, 6. *molem mari.* 4, 2. *longius a litore* 4, 2.

Aggerare, aggerere, &c. vide *adgerare, adgerere, &c.*

Aggrammes. 9, 2.

Agilitas rotarum. 4, 6.

Agis rex Laced. 4, 1. *Archidami filius egregie pugnans, interficitur.* 6, 1.

Agis quidam Argivus. 8, 5.

Agitare, deliberare, quoniam modo usurpaver, &c. 8, 5. *ut traderent.* 7, 5. *quod consilium.* 10, 2. *conf. fugae.* 5, 8. *prodicionis.* 4, 5. *hac.* 5, 10. *quae.* 8, 6. 10, 3. 10, 8. *rem in animo.* 9, 6. *scelus.* 5, 10. *demittere.* 4, 13. *tradere.* 6, 4. *de transitu.* 8, 13. *diversa agitans animus.* 8, 3. *agitant quos furia, vexant.* 6, 10. *species imminentium rerum.* 3, 3. *agitare feras, venando agere.* 8, 1.

Agmen pro exercitu, praecipue cum in itinere est. 3, 8. 3, 10. 5, 12. 6, 6. 8, 13. *agmen armatorum medium* 10, 2. *barbarorum inconditum.* 4, 14. *Caspianorum.* 4, 12. *dimicantium.* 7, 9. *equitum, copia.* 3, 11. 4, 16. *exercitus.* 8, 12. *hostium.* 3, 8. 5, 6. *militum.* 8, 12. *peditum.* 8, 4. *ped. stabile.* 3, 2. *actum rapidum.* 5, 4. 9, 10. *bacchabundum.* 9, 10. *compositum.* 4, 10. 6, 4. 8, 1. *divisum in cornua.* 8, 14. *equestre.* 10, 9. *errabundum.* 8, 4. *expeditum.* 4, 14. 7, 5. *exp. ac leve.* 8, 14. *grave.* 3, 7. *adparatu luxuria.* 6, 6. *prada.* 4, 14. *spoliis.* 6, 6. *gravius exercitus.* 8, 12. *incompositum.* 7, 6. 8, 1. *inconditum.* 4, 14. *spernitur.* 9, 1. *instructum.* 3, 9. *intactum.* 5, 13. *medium.* 3, 9. 7, 3. *mobile.* 4, 14. *obliquum.* 4, 15. *paratum & stare, & sequi, non praegrave.* 3, 3. *pramissum.* 4, 12. *quadratum.* 5, 1. 5, 13. 6, 4. *rarius fiebat.* 8, 2. *silens.* 5, 4. *non spernendum.* 3, 13. *stupens.* 8, 4. *ultimum, extrema pars agminis.* 4, 13. 7, 3. sic etiam dicitur *primum*, qui primi agminis erant. 7, 5. sic *mediura*, ut supra. *agmen consistit.* 3, 8. 4, 16. *penetrat in fauces.* 5, 3. *vix moveret.* 6, 6. *agmina fugientium uniuersa, sunt omnes illae copiae, quae catervatim fugiebant.* 5, 13. *agmina abrupta.* 4, 15.

densata. 5, 3. *armatorum descripta.* 1, 2. *emissa.* 3, 2. *immensa.* 4, 1. *infusa.* 5, 6. *juncta.* 4, 15. *agmen* (pro qualiter multitudinem) *memorandum, miserabile.* 5, 5. *pellicum.* 8, 9. *refugientium.* 4, 10. *agmina circumstantium.* 4, 14. *spadonum.* 5, 1.

Agnoscere. vide *adnoscere.*

Agreffe genus, ferum & rude. 8, 9. *hominum.* 7, 3. *agrestes pavones, feni.* 9, 1. *agrestes, pro rullis.* 8, 12. *Arabum.* 4, 2. *duces itineris.* 3, 13. *pavidus.* 3, 8. *vagi.* 9, 9.

Agriani Alexandri militanti duce Atalio. 4, 13. *Taurone.* 5, 3. *per ardua nituntur.* 8, 11. *jugum monti tenentibus opposit.* 3, 9. *melior concussatione, quam cominus miles.* 8, 14. *hostem eliciunt extra muros.* 9, 8. *equites.* 4, 15.

Agricola pigri. 9, 2. *agricultores.* 8, 12.

Allevare, alloqui, &c. vide *adlevare, adloqui, &c.*

Ala equeltris *Meleagri.* 4, 13. *Thefalorum, ipso impetu proculcata.* 3, 11. *ala quam agema appellant.* 5, 4. *alibi herentibus corvus capitur.* 4, 6.

Alacer clamor. 9, 4. *rex.* 4, 13. *gaudio.* 9, 5. *alacritas Alexandri.* 6, 2. *animorum.* 7, 1. *militum.* 4, 2. *mil. summa.* 6, 4. *mil. tanta.* 7, 8. *ingens accendit ad pugnam.* 4, 15. 9, 9. *alacritatis index clamor.* 8, 11.

Alba veste indutus vates. 4, 15. *album* (substantive usurpatum) *medium intextum.* 3, 3. *albentes equi.* 3, 3.

Alit annis belluas. 8, 9. *arbor fructus.* 7, 4. *fontes abunt sylvas.* 4, 7. *mare serpentes.* 6, 4. *terra fruges.* 8, 9. *hominem, frugem.* 7, 4. *rhinocerotas.* 8, 9. *terras suas arbores.* 5, 1. *alere bellum vitando.* 7, 7. *flammam igni.* 8, 10. *ignem.* 4, 3. *liberos.* 6, 5. 9, 1. *otium.* 6, 6. *materiam belli.* 6, 6. 8, 9.

Alexander maximus urbes cepit. 8, 10. *vir audacia prompta.* 8, 11. *simplicius aestimat famam in hoste, quam civem.* 8, 14. *temerarius.* 9, 8. *temerarium animal.* 4, 14. *fredeus.* 4, 16. *miserabilis.* 10, 7. *rex.* 4, 1. *glacis perfringit.* 5, 6. *pedibus iter facit.* 6, 5. *Perfis custodiam corporis credit.* 10, 3. *venenum habuit.* 10, 4. *plus fortuna, quam virtuti debuit.*

10, 5. cum Amazonum regina concumbit. 6, 5. illachrimatur defuncto hosti 5, 13. habitum Persarum sumit 6, 6. militum opera magnus. 6, 9. intestino facinore peritur 6, 7. semper oblectatur difficultatibus. 6, 6 sua demptum gloria exstimat, quidquid cessisset aliena. 6, 1. deus credi vult. 6, 11. clemens. 5, 3. moderatus. ibid. vulneratur. 3, 11. 4, 6, 7, 6, 8, 10, 9, 5. moritur. 10, 5. Alexandri celeritas 5, 8. corpus. 10, 10. convivium magnificum. 9, 7. diadema. 10, 6. elogium. 10, 9. ingenium nihil solidius habuit, quam admirationem vera laudis. 8, 14. laudes. 10, 5. nomen & fama reges diffundit. 10, 9. nominis terror totum orbem invadit. 10, 4. operum fundamenta. 10, 2. oratio ad Amyntam. 7, 2. ad milites. 3, 10. 4, 14. 6, 3. 8, 9. ad Persas. 10, 3. ad Polydamanta. 7, 2. ad Sisygambin. 5, 2. in Philotam. 6, 9. in Amyntam. 7, 1. in Hermolaum. 8, 8. in universum exercitum. 10, 2. testamentum. 10, 10. vestis. 10, 6. virtutes vinolentia sædata. 5, 7. vitia. 3, 12. Alexandro gentes adulantur. 10, 4. hesitanti fortuna consilium subministrat 5, 6. ab Alex. domita gentes. 6, 3. in Alex. bona fuerunt natura ejus, vitia vel fortuna, vel ætatis. 10, 5.

Alexandri filius. 10, 6. frater. 10, 7.

Alexander quidam dux. 7, 10. alius fortassis. 8, 11. interficitur. 8, 11.

Alexander Magni proavus. 6, 11.

Alexander Lyncestes per biennium dilatus. 8, 3. occiditur. 7, 1.

Alexandri Aegypti. 4, 8. eo transfertur corpus Alexandri. 10, 10. ad Caucasum. 7, 3. Al. ad Tanarum. 7, 6. apud Sabracas. 9, 8.

Alias, alio tempore. 3, 2.

Alicarnassus. vide Halicarn.

Alienari a rege 5, 9. alienatus à quo animus. 6, 9. alienigena 5, 11. al. domnus. 7, 8. alienigena & externi 6, 3.

Alieno Marte, adverso. 7, 7. haud alienum fuit rebus que agimus, recipere, &c. 8, 8. al. tempus, patrum commodum. 1, 9. aliena virtute, non sua, vincere. 4, 16. al. regnum. 7, 4. aliena nomina, non amplius convenientia. 3, 11.

Alimenta, comæneatus 4, 8. tridui.

5, 4. congesta. 7, 11. consumpta. 9, 10. sumpta. 7, 11. desiciunt. 7, 4, 10. 8. sufficiunt. 3, 8. alimenta igni dare, scilicet. concremanda. 5, 6. alim. portat miles leviter armatus. 5, 4

Alioquin, ceteroquin, etiam si quoddictum est, se non ita haberet. 8, 2. alioquin. 4, 2.

Aliquantulum altitudinis. 6, 5. aliquantum vestis lineæ. 9, 8.

Alius Liber pater, secundus, alter. 9, 8. alius alium adhortati. 7, 9. levantes. 5, 3. occurrentes. 10, 9. fastidio. 5, 5. alia atque alia regione, diversis regionibus. 4, 1. aliud atque aliud. 6, 6. consilium. 5, 12.

Alper. 10, 1.

Alstaria argentea. 3, 3. 5, 1.

Altitudo arborum. 7, 8. montis. 4, 2. muri. 5, 1. murorum summa. 5, 1. petra crescit. 7, 11. turris. 3, 1. in altitudinem eximiam editæ arbores. 9, 1. altior nostro animo cogitatio. 9, 3. altior petra. 8, 11. altissima queque fortuna. 6, 6. altius repetitus sermo. 9, 6. altum etiam pro profundo sumitur, ita flumini tribuitur altitudo. 4, 9. altus limus. 5, 1. somnus. 6, 10, 8, 3. sopor. 7, 11. alta dissimulatio. 10, 9. terra. 5, 1. fabulum. 4, 7. in altura cavata caverna. 8, 10. alti recessus. 7, 11. alta nives. 7, 3. altum scilicet. mare. 4, 4. in altum precipitare. 4, 2. ex alto, nati. 4, 2. altior somnus. 4, 13. 9, 8. altius consilium. 6, 11. malum. 10, 2. altissimum flumina. 7, 4. alte egesta humus. 7, 10. altius iram suppressere. 6, 7.

Alveolus fluvii. 6, 4. alveus fl. 3, 4. angustior. 9, 2. clementior. 5, 3. medius. 4, 9. novus. 6, 4. proceps. 9, 9. pressus in silum 5, 4. alv. profundus. 8, 13. relictus. 8, 9. spatiosior. 6, 4. tenuis. 7, 10. 9, 4.

Alumnus, quem quis à puero educavit. 3, 6.

Alys. vide Helys.

Amantia epyla. 3, 8.

Amantis animus in solitudinem sufficionemque revolvitur. 4, 10.

Amara aqua. 9, 9.

Amaror. 6, 7. & exoletus correlata. 6, 7. & scortum. 6, 10.

Amazonum campi. 6, 4. gens Hyrcanica finitima. 6, 5. vestis. 6, 5. regina

Thalestris. 6, 5. *cum Alexandro consue-*
scit. 6, 5.

Ambigere, dubitare. 3, 3; *ambigi po-*
test. an. 7, 2. *in ambiguo est.* an. 8, 6.

Ambiebat muros mare. 4, 2. *ambien-*
tes undique rami. h. e. *circumfusi,* cir-
cumcirca imminentes. 4, 7. *ambitus*
operis spatium quo ambi potest. 5, 1.
ambitum, muris destinare. 4, 8.

Ambraciotæ. 1, 11.

Amenides. 7, 3.

Amens & amore & metu. 6, 7. *con-*
scientia sceleris. 6, 9. *dolore.* 4, 10. *ma-*
gnitudine periculi. 6, 9. *amentia.* 8, 14.
ejusdem amentia ceteri. 6, 9.

Amicitia mihi fuit cum quo. 6, 10.
nulla est inter dominum & servum. 7, 8.
firmissima inter pares. 7, 8. *amicus ani-*
mus. 4, 11. 8, 12. 10, 4. *amicus cui.* 7, 1.
amissus. 7, 7. *amici Philotæ.* 7, 1. *amici*
boni. 7, 8. *impiorum infantes.* 6, 10.
amici etiam appellantur regum præci-
pui ministri. sic amicus ante omnes. 7, 1.
amici Alexandri. 4, 1. *circumfusi.* 7, 5.
convocati. 8, 4. *fideles, seduli.* 3, 6. *non*
tam gratiam, quam utilitatem regum in
consilio habere debent. 2, 2. *amic. pariter*
& medici. 3, 5. *amicorum cohors.* 6, 2.
coh. prima. 6, 7. *vetustissimus.* 5, 9.

Amiculum. 10, 1. *detractum.* 3, 12.
obsoletum. 6, 9. *Dar. projectum.* 3, 6.
punicum. 9, 7. *amiculum abstergi oculi.* 6, 9.
amicula punicea. 3, 3. *ex purpura.* 10, 2.

Anissas. 10, 8. *suspectum nomen.*

Amittere aculeum. 4, 14. *conjugem.*
4, 14. *ducem.* 7, 4. *equos.* 7, 1. *exerci-*
tus. 5, 10. *fortunam.* 3, 11. *impedimen-*
ta. 4, 15. *imperium.* 5, 8. *multa.* 5, 11.
poculum. 9, 7. *regem.* 6, 11. *spem obti-*
nendi. 4, 1. *Thraciam.* 10, 1. *telum.* 9, 7.
quid è manibus. 9, 2. *plus amissum vi-*
ctoria, quam bello quasitum. 6, 6. *poni-*
tur & pro dimittere, vel omittere, ut
amit. metum. 3, 6.

Ammon. vide *Hammon.*

Amnis Araxes. 7, 3. *Granicus.* 3, 1.
4, 13. *Oxus.* 7, 4. *Pyramus.* 3, 8. *San-*
garius. 3, 1. *Tanais.* 7, 4. *coercitus an-*
gustioribus ripis. 6, 4. *conceptus (ortus)*
ex fonte. 6, 4. *conditus, scil. sub terram.*
Ibid. constratus navigiis. 9, 8. *difficilis*
transitu. 9, 2. *frigidissimus.* 3, 4. *igno-*

tus. 8, 13. *Impeditus saxis.* 9, 2. *inclu-*
tus. 3, 1. *incorruptus.* 3, 4. *inumbatus*
riparum amantate. *Ibid. junctus pon-*
te. 3, 7. *labens leni tractu è fontibus.* 3, 4.
minor. 5, 4. *obumbratus.* 5, 4. *præter-*
fluens. 8, 11. *repercussus saxo.* 6, 4. *re-*
tentus. 5, 1. *similis ubique fontibus suu-*
3, 4. spatiosior. 6, 4. *torrens.* 8, 2. 8, 10.
universus. 6, 4. *amnem hosti vel mu-*
rum objicere. 7, 4. *amne adverso subire.*
10, 1. *secundo.* 9, 6. 9, 8. 9, 9. *desfluere.*
4, 8. *descendere.* 4, 7. *devehi.* 9, 8. *amne*
superato. 5, 3. 7, 4. 9, 4. *amnes igno-*
biles. 8, 9. *incluti, orti mont.* 8, 9. *incl.*
Pyramus & Cydnus. 3, 4. *superati.* 7, 10.
amni humor fertilitatis causa. 5, 1.
amnis accipit alium amnem. 5, 4. *ad-*
luit prata. *Ibid. aperit itinera.* 6, 4. *va-*
dum. 4, 9. *cogit iter.* 6, 4. *uterque conti-*
ditur. 8, 9. *diffunditur in latitudinem.*
6, 4. *dilabitur a veo.* 5, 4. *effunditur.* 6, 4.
erumpit. 6, 4. *evehitur.* 5, 4. *evoluit*
aquas in, &c. *Ibid. excipitur puro solo.*
3, 4. *fluit in longitudinem tot stadia.*
6, 4. *haurit quid.* 8, 11. *inluditur acrius.*
5, 1. *intendit novum alveum.* 6, 4. *labi-*
tur conditus. *Ibid. præterit mænia.* 7, 4.
profluit ex monte. 5, 1. *subit terram.* 6, 4.
vehit aquam. 5, 2.

Amantia operis. 5, 1. *riparum.* 3, 4.
amæni umbra & proceritate arborum
horti. 5, 1. *nemoribus recessus.* 7, 2. *fon-*
tibus sylvæ. 8, 1.

Amoliri, removere, quos ab oculis
mortalium. 8, 5.

Amor conjugis. 5, 1. *contubernii, li-*
berorum, 5, 5. *eorum que cogitaveris,*
naturalis. 7, 4. *uxoris immodicus.* 8, 3.
hærens penitus. 8, 3. *amore amnis reti-*
nentur Nymphæ. 3, 1. *exoleti flagrare.* 6, 7.

Amovere poculum, oster. 9, 7. *amotis*
longius ceteris. 7, 1.

Amphora singula succi, mellis, vini
7, 4.

Amphoterus classi præficitur. 3, 1. *in-*
sulas invadit. 4, 5. *Cretam liberare jus-*
sus. 4, 8.

Amplecti quem. 5, 12. *cervicem cu-*
jus manibus. 3, 12. *dextram.* 3, 6. 6, 10.
singulos familiaris. 9, 6. *murus ample-*
ctitur tot stadia. 7, 6. *spatium tot pedum*
in latitudinem. 5, 1.

Amplior

Amplior ceteris insula. 8, 13. *haud amplius quam mille.* 3, 11. & omiffa particula, *haud ampl. tria millia.* 6, 1. *ampliffimum intervallum.* 5, 1.

Amputare aures. 5, 5. *crus ferro.* 9, 1. *manum gladio.* 4, 6. 8, 1. *manus.* 3, 8. 5, 5. *membra.* 4, 15. *pedes.* 5, 5. *securibus.* 8, 14.

Amyntas miffus in Maced. ad delectum militum. 4, 6. *multos adducit.* 5, 1. 7, 1. *conjuratiōnis in regem arguitur.* 7, 1. *olivo prator Alex.* 3, 11. *ex ancipiti mutatione temporum pendens.* 4, 1. *ab Aegyptiis avidè exceptus.* 4, 7. *occiditur.* 4, 1.

Amynt. regi infidias ftruit. 6, 9. 6, 10.

Amyntas, neficio quis, dux copiarum in pugna ad Iflium. 3, 9. *ad Arbela.* 4, 13. *praefectus equitum.* 14, 15. *expeditam manum habet.* 5, 4. 6, 4. *regis prator.* 6, 9. *provinciam Clyti accipit.* 8, 12. *barbaros vincit.* 8, 12.

Anceps acies. 3, 7. *aftimatio.* 9, 9. *conjectura.* 6, 11. *crimen.* 7, 1. *fiides.* 3, 8. *genus auxilii.* 8, 14. *hifit.* 5, 12. *malum.* 4, 15. 5, 3. 5, 4. *ma. utriusque.* 8, 14. *mutatio temporum.* 4, 1. *periculum.* 7, 7. 9, 4. *praelium.* 8, 2. *pugna.* 8, 14. *quæfio.* 6, 11.

Ancyra. 3, 1.

Andromachus Cæla Syria prator. 4, 5. *occiditur.* 4, 8.

Andromenes. 5, 1. *Andronicus.* 7, 3.

Andrus insula. 4, 1.

Anfractus callium. 5, 4.

Angens Philotas. 5, 2.

Angit quem dolor, pudor. 5, 3.

Anguftia aditur. 3, 4. *Cilicia.* 4, 13. 7, 11. *itineris.* 8, 12. *loci.* 3, 3. 6, 1. *locorum.* 4, 15. *faltus.* 3, 7. 3, 8. *quas Sufidus Pylas vocant.* 3, 3. *munitæ fitu.* 8, 2. *occupatæ.* 3, 7. *non capiunt multitudinem.* 3, 7. *angufta via.* 3, 4. *corona muri.* 9, 4. *angufti calles.* 4, 9. *anguftiores ripæ.* 6, 4. *anguftiffimum fpatium inter duo maria.* 3, 1.

Anima quem defecit, respiratio. 7, 7. *anima pro vita.* 5, 4.

Animal domitum ad manfuetudinem. 9, 8. *parvidum, equus.* 8, 14. *varum.* 9, 1. 9, 2. *tardum & pene immobile, elephas.* 8, 14. *unum, idque temerarium & venger.* Alexand. 4, 14. *animalia incluſa*

vivario. 8, 9. *inuſitata, irveſta.* 8, 9. *quadam amiſſo aculeo torpent.* 4, 14.

Animus regis, rege dignus, regius. 5, 9. *abhorrens facinore.* 6, 7. *aquus.* 4, 6. *amicus.* 4, 11. 10, 4. *anxius.* 7, 1. *elatus ſuper humanum faſtigium.* 9, 10. *impotens.* 10, 8. *infractus.* 9, 2. *iniquus.* 10, 4. *invidens gloria alterius.* 6, 9. *linguens.* 6, 9. 7, 9. 9, 5. *major.* 3, 2. *obluſtans difficultatibus.* 6, 6. *par robori corporis.* 8, 13. *pervicax.* 10, 3. *praſariens.* 3, 3. *reconciliatus.* 6, 10. 7, 2. *ſceluſus.* 7, 1. *unus.* 6, 6. *animus quibus fuſt ad moriendum, ad fugam.* 5, 3. *ad parricidium.* 5, 13. *aſtimatur vultu.* 6, 7. *linquit.* 8, 2. *ſubjicit aliud.* 6, 6. *ſuſtentat corpus.* 8, 2. *animi conſtantis homo.* 6, 7. *divinatio.* 3, 5. *idem animi ſibi & militibus eſſe, eundem animum.* 9, 2. *nihiloplus huſ animi fuſt, roboris, audacitæ.* 9, 8. *animum bonum habere.* 3, 12. 5, 5. *animum regis capere.* 4, 1. *animo liberi hominis loqui.* 7, 1. *quid contemnere.* 4, 16. *in animo eſt bellum.* 4, 11. *animi & corda.* 5, 9. *hoſtium labant.* 5, 3. *conſirmati.* 4, 15. 5, 1. *impii.* 5, 10. *militares.* 4, 2. 5, 10. *pendentes.* 4, 5. *pleni alacritatis.* 9, 2. *preparati ad dimicandum.* 10, 9. *territi prælio.* 4, 1. *animis non perinde imperari poteſt, ut linguis.* 8, 5. *animis amicis coire.* 8, 12.

Annexus. vide adnexus.

Amni verſarium ſacrificium. 8, 2. *ſacrurum.* 4, 2. *quorannis rediens.*

Annuere. vide adnuere.

Annulus, quo Alexander obſignare ſolitus. 10, 6.

Annuli veteris gemma. 6, 6. *an. ſigillum.* 3, 6. *an. ignoti ſig.* 3, 7. *an. ſignum.* 7, 2. *annulo obſignata epiſtola.* 3, 7.

Annus Indicus. 8, 9.

Ante Iovem haberi, anteponi Iovi. 8, 7. *ante rationem eſſe.* 7, 7.

Antecedere argmen, præire. 3, 9. *celeritatem fame, prævenire.* 7, 2. *fidem magnitudine rerum gerere creditis majora.* 8, 1. *Alex. omnes reges antecēſſit indole.* 5, 7. *antecedenti ſigna volatu.* 4, 7.

Antecurrum. 3, 3. *antennæ.* 4, 3.

Antefignati. 4, 6.

Antecurere celeritatem fame. 7, 2.

Antiles. 8, 6.

Antida-

Antidamus. Ibid.
Antigenes Virtutis causa donatus. 5, 2.
Antigonus prætor Alexand. Lydia Phrygiæque præest. Persas vincit. 4, 1.
Lycaoniam capit. 4, 5. *virtutis causa donatur.* 5, 2. *Lyciam, Pamphyliam, & Phrygiam obtinet.* 10, 10.
Antipater pecuniam accipit. 3, 1. *bellum cum Laced. gerit.* 4, 1. *eosque vincit.* 5, 6. *invidente Alex.* 6, 1. *regi supplementum mittit.* 7, 10. *res Europæ curare jubetur.* 10, 7. *invadit Græciam.* 10, 10.
Antipater quidam conjuræ in Alex. regnum Maced. & 3, 6.
Antiquissimi Mac. regum. 8, 8. *antiquitas tradit.* 7, 3.
Anulus. vide annulus.
Anus, mater Darii, contemptim ita dicta. 4, 11. *anus avia.* 3, 11.
Anxietas animi. 4, 13. *anxius animus.* 7, 1. *anx. dolore, pudore* 9, 10. *sollicitudine.* 9, 4. *tantis malis rex.* 7, 5. *anx. de instantibus curis.* 3, 3.
Aornus petra 8, 11.
Aperit aditus Ciliciam. 3, 4. *alveus vada.* 8, 13. *annis duo itinera.* 6, 4. *ap. os,* 6, 4. *ap. vadum.* 4, 9. *Arabia se euntibus a lava* 5, 1. *aperuere se campi.* 4, 7. *sinus montium majus spatium.* 3, 9. *In his aperire est ostendere, & patefacere. Affinis huic significationi est illa, cum homo dicitur aperire cui Asiam.* 7, 1. *caelum.* 8, 5. *finis Orientis.* 9, 1. *iter novum manu.* 5, 3. *sibi aliam naturam, alium orbem.* 9, 6. *cui Oceanum sanguinesuo.* 9, 4. *salutum.* 6, 5. *gentibus terras.* 9, 6. *aperire causam fuga. manifestare, aperte prodere.* 7, 1. *consilium.* 7, 4. *parricidium.* 5, 9. *cui qua.* 6, 7. *quid pararetur.* 8, 6. *aperuit tandem Iupiter oculos. proprie.* 5, 5. *aperire literas.* 3, 13. *oculos ad quid.* 7, 5. *aperitur humus nive discussa.* 7, 3. *aperte fugere, palam.* 6, 1.
Apharias. 7, 1.
Aphæbetus. 7, 1.
Apollinis species per somnum oblata. 4, 3. *Apollinem Hercule retinere.* 4, 3. *Apollodoros.* 5, 1.
Apollonides Chium obtinens. 4, 5. *vincitur.* 4, 5.
Apolloniæ. 4, 8.

Apparare, appellare, &c. vide adparare. adpellare.
Aptare, parare, omnia ad transeundum. 7, 8. *remos.* 9, 9. *sarcinas itineri.* 6, 2. *se pugna.* 7, 9. *aperte regi, commode.* 8, 8. *aptum insidiis tegendis iter.* 7, 7. *alendoign.* 4, 3. *ut cujusque animi aptum, conveniens, erat.* 3, 10. *aptior prælio locus.* 3, 7. *aptiores, paratiores, itineri quam prælio.* 3, 8.
Aqua calefcit. exæstuat, fluit, manat. 4, 7. *aqua solus. ibid. amara, que corrumpit dulcem.* 9, 9. *delicata.* 5, 2. *meas.* 7, 10. *praalta.* 9, 9. *tepidam manat, frigida fluit.* 4, 7. *aqua abhorrentes a colore maris* 8, 9. *cocentes.* 8, 2. *dispensata.* 6, 4. *large manant ex fontibus.* 6, 6. 9, 1. *perennes.* 8, 1. *per. manant.* 8, 10. *recurrentes in fretum.* 9, 9. *repercutta.* 8, 9. *segnes.* 8, 9. *late stagnantes.* 8, 13. *torrentes.* 9, 2. *torrentium.* 5, 4. *aqua rubent.* 8, 9. *subeunt terram.* 6, 4.
Aquila aurea, extendens pinnas, 3, 3. *volans super caput regis.* 4, 15.
Aquilones deurrunt reliqua regionis, 8, 9.
Aræ Herculis. 4, 3. *positæ pro numero fluminum.* 9, 4. *sacrata.* 3, 12. *duodecim ex quadrato saxo erectæ.* 9, 3. *locantur, stantuntur.* 8, 11.
Arabia. 4, 3. *odorum fertilitate nobilis.* 5, 1. *Arabica vestis.* 7, 2. *Arabiscujusdam audacia.* 4, 6. *Arabes* 4, 7. *Arabum agrestes in Libano.* 4, 2.
Arachosii Persis subditi. 4, 5. *Darii militant.* 4, 12. *subacti ab Alexandro.* 7, 3. *in coloniam deducti.* 9, 10. *rex expeditionem parat in Arachosios.* 7, 2.
Aradus. 4, 1.
Aratrum, donum Scyth. 7, 8.
Araxes. 4, 5. *annis inersfluit.* 5, 5. *Araxis annis cursus.* 5, 4. *Araxem annem spectat Caucasus dorsum.* 7, 3. *ad Aramn. sita Persepolis.* 5, 7.
Arbares. 10, 10.
Arbela. 4, 9. *vicus nobilis clade Darii.* 4, 9. *ejus loci campis ossibus strati.* 9, 2. *traduntur Alexandro.* 5, 1. *Arbela venit Darius.* 4, 16. 5, 1.
Arbiter arcanorum regis. 6, 8. *secretorum.* 3, 12. *arbitris remotis.* 5, 11. 5, 12. 6, 7, 6, 11.

6, 7, 6, 11, 7, 5. *submotis*. 4, 10. *sine arbitrio*. 7, 8. *sine arbitrio esse*, nullo praesente 10, 8. *sine arb. loqui*. 7, 1. *arbitrator victorie*, qui suo arbitrio iudicioque ea utitur, 6, 1. hoc sensu &, *arbitrium* videtur agere, &, *arbitrium pacis suscipere*, dixit: *arbitrio parentum*, ut parentibus visum est 9, 1. *sorti regna dare*. 10, 1. *arbitrium victoris*. 3, 12, 5, 8. *liberum*. 7, 5. *lib. mortis*. 4, 4. *arbitrio meo pro lubitu*. 3, 4.

Arbor frequens, singul. pro plurali. 6, 4. *generata ex sua*: a *lice*. 9, 1. *mellisera* 6, 4. *sola gignit*. 1. 9, 10. *multa*. 7, 4. *trunca*. 8, 11. *vetusta*. 9, 5. *arbores dense constituta*. 6, 5. *inustata*. 9, 1. *magna diu crescunt, una hora exstirpantur*. 7, 8. *præalta densaque*. 5, 4. *provera*. 4, 2, 7, 9. *proc* & *in altitudinem edita*. 9, 1. *teila fronde*. 5, 4. *arborum libri*. 8, 9. *arbores Indi pro diis colunt. quas violare capitale est* 8, 9.

Arbupales Artaxerxis ex Davio nepos. 2, 5.

Arcana & secreta. 6, 7. & *silenda*. 6, 7. *Arcanorum regum arbitror*. 6, 8. *Arcana regum celant Persæ*. 4, 6. *Arcere hostem aditu*, prohibere. 4, 9. *naves missilibus*. 4, 2.

Archepolis. 6, 7.

Archosii, vide *Arach*.

Arctus aditus, angustus. 5, 3. *arctum* ds specus. 7, 11. *in arctius cogi*. 7, 3. *coire*. 5, 1. 8, 11. *arctiora omnia fiunt*. 3, 1. *tempora somni quam noctis*. 3, 2. *in arctissimum cogitur regio*. 8, 2.

Arctissima fauces. 3, 4, 5, 3.

Arctæ meat spiritus. 3, 6.

Arctivus. 4, 2. *stare*. 4, 13.

Arcus intenti 3, 4. *Scythici*. 10, 1.

Ardor saltus incendio. 8, 4. *ardent castra*. 3, 3. *omnia incendio*. 3, 8. *ardens amore*. 8, 6. *ardor animi*. 4, 16. *animorum* 7, 11. 9, 9. *certaminis*. 8, 14. *cupiditatis*. 8, 4. *milivum ingens*. 8, 10. *pugna*. 8, 2.

Ardua similitudo. 5, 4. *arduum & preceps iter*. 5, 4. *arduum est progredi*. difficile. 6, 6. *videbatur persequi*. 9, 2.

Arena servens penetrat lorica. 4, 3. *feruida*. 4, 3. *obruis quos*. 7, 4. *arena cumulat & morantur annem*. 5, 2. *steriles*.

7, 4. *reperitur & arena*, sed minus recte. *deducitur enim ab arere*.

Aretes. 4, 15. *instat Scythis*. 4, 15. *Argentum cumulatam*. 5, 6. *signatum*. 8, 12, 10, 1. *non sign. sed rudi pondere*. 5, 2. *argentei lecti*. 8, 8. *argenteæ effigies avium*. 8, 9. *lamina scutia addita*. 8, 5. *patera*. 4, 7. *thuribula*. 8, 9.

Arguere, *inculare*, *judicem*. 6, 10. *quem avaritia, deflectione* 10, 1. *arguebatur particeps sceleris*, deferebatur pro particeps. 6, 11.

Argyraspides, argentea scuta gestantes. 4, 13.

Ariani. 7, 3. *vide mox, Arii*.

Ariarathes. 10, 10.

Ariaspis. 7, 3.

Aridaus Philippo genitus. 10, 7. *induitur vestem regiam*. 10, 7.

Arida materia, fomentum ignis. 5, 7.

Arieti. 7, 3.

Arietes, machinæ murales, *admoti*. 8, 2. *arietum pulsus*. 4, 3. *arietare* (more arietis incursum præcipitare) *in terram*. 9, 7.

Arimætes. 7, 11. *ejus superbia*. 7, 11.

Ariobarzanes Darii dux. 4, 12. *Susidas Pylas servat*. 5, 3. *erumpit per aciem Maced.* 5, 4.

Arioli & vates. 7, 7.

Arii. 7, 3. *Ariorum gens*. 7, 4. *sarrapes*. 6, 6.

Ariston ter peritissimus ratum. 4, 2. *maxime fidei*. 4, 6. *ad vota & preces vocatus*. 4, 13. *alba veste indutus*. 4, 15. *exta nunciat Erixyo*. 7, 7. *regi*. 7, 7. *Aristandro plurimum credebatur ex vaticibus*. 5, 4. *credulitatem suam adaxerat Alex*. 7, 7.

Aristogiton. 3, 12.

Aristomedes. 3, 9.

Aristomenes dux Darii. 4, 1.

Ariston. 4, 9. *Meibymnaorum tyrannus*. 4, 5. *neccatur*.

Aristonius, graviter sauciatur. 9, 5. *patriem Piseum habuit, patriam Pæliam Arrian*. 5, 5. *Aristoni sententia de succellone Alex*. 10, 6.

Arma armis conferta. 3, 2. *armis pulsata*. 3, 11. *distincta iuro & argento*. 8, 13. *graviora*. 5, 13. *insignia*. 4, 13. *instat*.

intermittentia. 4, 13. *justa.* h. c. qualia merito habere debet miles. 4, 14. 9, 7. *levata super capita.* 8, 13. *lubrica.* 4, 6. 8, 4. *sudore.* 6, 1. *nova.* 9, 4. *vetera cremantur.* 9, 3. *feruntur in sarcinū.* 5, 11. *in arma procumbere moribundum.* 9, 4. *in armis esse.* 4, 13. 9, 8. *stare.* 4, 13. *arma etiam sumuntur pro bello; sic arma & acies.* 3, 6. *arma Gracia commota.* 4, 1.

Armentarium. 6, 7.

Armatus sit oportet quem oderim. 4, 11. *armata semper gens.* 7, 8. *armati audacia.* 8, 13. *bipennibus, scutu.* 3, 2. *lanceis.* 8, 13. *levius.* 7, 8. *bini armati.* hoc est milites. 7, 7. *armatorum agmen.* 9, 2. *armatos omnia sequuntur.* 5, 2. hoc est omnia esse vinorum furtium. *armatura pro genere armorum, modoque perarmandi.* 3, 2. *armatura levis, leviter armati.* 6, 4. 6, 6. 8, 10. 9, 10.

Armenia major. 4, 12. *Mithreni data* 5, 1. *Armenii in exercitu Darii.* 3, 2. *Arm. minores.* 4, 12.

Armentum preciosum, tauri. 8, 12. *armenta.* 8, 4. 7, 4. *armenta, & pecora.* 9, 8. *armentorum greges.* 9, 2.

Armigeri Darii. 4, 15. *Leonati.* 3, 2. *Alex.* 6, 8. *arm. corporisque custodes.* 8, 2.

Arpalus. 10, 2.

Arripere saxum. 6, 9.

Ars belli. 7, 7. *eximia.* 7, 5. *magica.* 7, 4. *artis eximia medicus.* 9, 5. *preciosa vasa.* 5, 6. *artes animi.* 3, 6. *belli.* 4, 13. *pacis.* 6, 11. *pacis, militia.* 9, 8. *studiorum liberalium.* 8, 6.

Arsanes Ciliciae prator. 3, 4.

Artabazus princeps purpuratorum 3, 13. *vetustissimus amicorum Darii.* 5, 9. *eum mitigat.* 5, 9. *imperatorii officii fungitur.* 5, 9. *a Dario digressus, Parthienem petit.* 5, 12. *occurrit Alexandro.* 6, 5. *ab eo geminato honore auctus.* 6, 5. *contra Satibarzanem mittitur.* 7, 3. *Bactrianis praefectus.* 7, 5. *etate se excusat.* 8, 1.

Artacacna. 6, 6.

Artaxerxem adpellari jubet Bessus. 6, 6.

Articulus rerum, momentum status & conditionis.

Artifices. sic adpellantur qui scenae aut maliciae dant operam. 7, 2. *Babyloniorum.* 5, 1.

Artaxerxes. vide *Artaxerx.*

Artus rigent horrore. 3, 5.

Artae. 6, 4.

Aruspices. 7, 7.

Arx Babylonu. 5, 1. *Persepolcos.* 5, 6. *Bactriana occupata.* 9, 7.

Ascendere, asciscere, &c. vide *adscendere, adsciscer. &c.*

Asclepiodorus. 7, 10. *al. conjurat in Alex.* 8, 6.

Asia deficiens. 7, 9.

Asiae gentes. 3, 2. *Europa idem regnum.* 10, 4. *spatium augustissimum.* 3, 1.

Asiae potiri. 3, 1. *Asiae adscribuntur Scythae.* 6, 2.

Asiam possidet Alex. 9, 6. *in Asia regnarunt femina.* 10, 1.

Aspastes interfectus. 9, 10.

Aspectus. vide *adspicere.*

Asper aditus. 7, 11. *aspera cultu vitae gens.* 6, 5. *asperum os, saxis impediens aditus.* 8, 9. *aspera ripa.* 8, 11. *aspera saxorum.* 7, 11. *remedia.* 5, 9. *asperitas locorum.* 7, 3.

Aspergere. vide *adspicere.*

Aspernari imperium. 10, 2. *imp. novum.* 4, 1. 5, 7. 10, 5. *proditionem.* 5, 10. *aspernantes.* 6, 6.

Aspicere, aspirare. vide *adspicere, adspir.*

Assacanus. 8, 10.

Assentiri, assequi. vide *adsentiri, adsequi.*

Asseres validi. 4, 3. *validi ligati.* 4, 5. *Asservare, aspidere, &c.* vide *adseru. adsid. &c.*

Assurgere sive adsurg. jussus supplex. 4, 6. *adsurg. confurg. se erigere.* 9, 5.

Astringere, astringere. vide *adstring. &c.*

Atharias. 5, 2. *Philotam comprehendit.* 6, 8.

Athenagoras Chiorum princeps. 4, 5. *vincitur.* 8, 5.

Arixyes interficitur. 3, 11.

Atrocitas criminum. 10, 1. *gratiam meriti vincit.* 8, 3.

Attalus Alexandro inimicus gravissimus.

mus. 6, 9. *occiditur per Parmenionem.* 8, 7. *ea cades obicitur Alexandro.* 8, 1. *alius Agrianis praefectus.* 4, 13. *Alexandro similis.* 8, 13.

Attarra. vide *Atharias.*

Atythes. vide *Atythes.*

Attentare, atterere. vide *adten. adter.* &c.

Attica terra. 10, 4.

Attinas. 8, 1.

Attinere, attingere, &c. vide *adtinere, &c.*

Avaritia Macedonum. 10, 1. *in comparatione meliorum viliora contemnit.* 3, 11. *avaritia nihil nefas est.* 4, 10. *qua nihil moratur.* 3, 13. *avaritia gloria, nimia & insatiabilis cupido.* 9, 2.

Auctor cuius opera, impulsu, consiliove quid gestum est, ut 7, 1. *auctor & nuncius idem.* 3, 7. *auctor belli.* 9, 1. *gentibus capeffendi bellum.* 4, 9. *conjugationis.* 6, 8. *consternationis.* 7, 10. *deditionis.* 9, 7. *discordia.* 10, 8. 10, 9. *generis, conditor.* 4, 7. *repetendi sacrum.* 4, 3. *sceleris.* 4, 8. 6, 9. 8, 6. *vulneris.* 7, 7. *levis.* 4, 3. 6, 7. *id est nullius fidei index. sine auctore rumor, sine capite.* 6, 2. *auctores, pro historicis.* 10, 10. *auctoritas regum.* 6, 8. *criminantis gravior.* 10, 1. *principum.* 10, 7. *inveterata apud milites.* 6, 8. *major senioribus.* 9, 3. *eminet in Poro.* 8, 12. *auctoritatis modica.* 6, 7. *auctoritatem divinitatis accipere. ut videlicet alius ejus rei auctor videatur.* 8, 5. *auctor. habuere litera.* 6, 10. *auctor. Quorum sequi.* 7, 6.

Audacia prompta vir. 8, 11. *prompta esse.* 9, 6. *aud. ratio minuitur.* 4, 9.

Audere facinus tantum. 6, 8. *experiri.* 3, 5. *hisere.* 6, 9. *quiescere.* 5, 12. *vincere.* 4, 14. *ausus nihil frustra.* 5, 3. *quod pudet querere.* 4, 10. *rem incredibilem.* 9, 5. *ausi congredi.* 9, 5. *repugnare.* 10, 2.

Audire homines per interpretem. 6, 11. *legatos.* 4, 8. *vocem liberam.* 8, 7. *animo iniquo.* 6, 11. *auribus equis.* 8, 5. *audita beneque legatio.* 8, 1. *audito, quum audisset.* 5, 13. *auditu, fama, celebris.* 8, 9. *auditu comperta qua habere.* 5, 4.

Avellere crus canis, abscindere. 9, 1. *avellerat (pro avulserat) membra.* 5, 6.

avelli inhaerentem jubet, abstrahi. 5, 12. *avulsa tabula, abrupta.* 9, 9.

Aversari adfectantem immortalitatem. 4, 7. *facinus.* 8, 3. *Iovem.* 8, 8. *neptem nepotemque.* 10, 5. *scelus.* 6, 7. *dii aversantur domum cuius.* 8, 6.

Avertit me contemplatio, &c. ab ordine 10, 9. *avertere hostem inde.* 4, 9. *omnes a quo.* 10, 2. *quem a sensu rei,* 4, 6. *in fugam.* 3, 11. 5, 4. *aversa ab hoste porta.* 4, 10. *aversum ab urbe iter.* 5, 3. *aversi, tergum obvertentes.* 4, 15. *aversi animi.* 9, 2. *dii.* 5, 9. *aversos quos locare, tergum obvertentes.* 4, 14. *aversa a munere, &c.* *adstatum, &c.* *cura.* 10, 10.

Aufert fuga quos in latus, abripit, abducit. 3, 11. *longius.* 3, 11. *nubes prospectum.* 4, 15. *quem terror alienus.* 7, 2. *auferre faciem rei.* 4, 12. *iter fugientibus, submovere, subtipere.* 4, 16. *usum oculorum, aurium.* 9, 9. *auferri impetu annis.* 8, 13. *onere in gurgites.* 4, 9.

Augere causas supplicii. 8, 7. *scil. novis ex temerario sermone delictis. famam rerum gestarum.* 4, 7. *formidinem.* 8, 10. *incendium.* 9, 4. *numerum, exaggerate.* 9, 3. *speciem multitudinis.* 9, 4. *speciem omnium.* 9, 3. *spem, metum.* 6, 1. *terrorem.* 10, 5. *auctus copiis rex.* 5, 7.

Augurari. 3, 3. *mentibus bella civilia.* 10, 5. *falsa.* 4, 10. *spem victoriae.* 4, 13. *astimatio quid auguratur.* 9, 9.

Avia anus. 3, 11.

Avide haustus humor. 7, 5. *avidius intueri.* 3, 5. *sequentes.* 6, 1. *aviditas animi.* 7, 8. *avidus certaminis.* 4, 16. *cognoscenda vetustati.* 4, 8. *explendi supplicii.* 7, 5. *cognoscendi regem pars Babyloniorum.* 5, 1. *avida spes.* 6, 9. *avidus gloriae.* 4, 7. *avidi & pecunia & gloria milites.* 9, 1. *avidior quam patientior.* 5, 7. *avidissima gens.* 5, 1.

Avii. 7, 6. vide *Abii.*

Avis victoria auspicium. 4, 15. *aves dociles ad imitandum vocis humanae sonum.* 8, 9. *docta cantu scriis rebus obstrepere.* 8, 9. *minima.* 7, 8.

Avia lacuna. 4, 16. *avii montes.* 8, 10. 9, 4.

Aulaa. 8, 5. & *aula sm.* sic *aulae purpura*

purpura auroque fulgentia. 9, 7.
Aura maris. 9, 9. *perflat.* 9, 4. *auram incerta fama captare.* 4, 5.
Auratum navigium. 4, 7. *aurata columna.* 8, 9.
Aureus baculus. 9, 1. *aurea lectica.* 8, 9. *aureum poculum.* 9, 7. *folium.* 10, 10. *freni.* 3, 13. *freni equorum.* 8, 5. *lecti.* 9, 7. *torques.* 3, 3. *aurea corona.* 8, 12. *lectica.* 8, 9. *patera.* 8, 10. *solea.* 9, 1. *aurea vasa.* 10, 1.
Aurum, pro poculis aureis. 8, 8. *aurum captivum, ex hoste captum.* 8, 7. *cumulatum.* 5, 6. *egestum ex sepulchro.* 10, 1. *aurum vehunt flumina.* 8, 9. *auro calata vehicula.* 3, 3. *excultata India.* 8, 5. *distincta vestis.* 3, 3. *intexta vestes.* 9, 7. *auro nitere.* 3, 2.
Auster. 8, 9.
Autariata. 1, 12. *cohibiti.* 1, 12.
Autor vide auctor.
Auxilium inconditum. 9, 1. *ingens.* 4, 7. *majus obsequii solatium quam auxilium.* 4, 3. *mutuum.* 7, 10. *opportunitum.* 8, 13. *praeipuum.* 4, 3. *ultimum.* 8, 14. *unicum.* 4, 9. *auxilia Bactriana.* 9, 2. *gentium.* 9, 4. *quaranda.* 3, 2. *valida.* 7, 4. *concurrunt.* 7, 4.

B.

Babylon. 10, 1. *urbis opulentissima.* 5, 1. *Alexandro dedita.* 5, 1. *Babylonem duces vocat.* 4, 6. *& auxilia contrahit Darius.* 4, 9. *Bab. revertit Alex.* 10, 4. *ad Bab. posita castra.* 3, 2. *Babylonia (legio circa Babylonem urbem) Deditamini subiecta.* 8, 3. *Babylonii.* 4, 12. *corruptissimi.* 5, 1. *Babyloniorum fines.* 5, 1. *Babylonii muri bitumine interliti.* 5, 1.
Bacchabundum agmen. 9, 10. *ita se gerens, ut solebant orgia Bacchi celebrantes, qui tamquam furore acti, cum ululatu discutebant.* *bacchantes.* 8, 10, *bacchantium lusus.* 9, 10.
Bactra 3, 10. 4, 5. 5, 8. 10, 10. *pars regni Pers.* 4, 5. *intacta.* 5, 9. *tutissimum receptaculum.* 5, 9. *Asia ultima.* 7, 7. *Bactriana arx.* 9, 7. *regio.* 6, 6. *reg. amplissima.* 9, 7. *terra.* 7, 4. *Bactriani armati.* 5, 12. *equites.* 4, 12. 5, 8. 7, 4.

hostes paulo ante, nunc milites Alex. 9, 2. *Bactrianorum facies terribiles.* 4, 13. *mores.* 4, 6. *regio Artabazō tradita.* 7, 5. *Bactriana auxilia.* 9, 2. *Bactrus amnis.* 7, 4.

Bagoaspado Alexandro donatur. 6, 5. *ab eo adamatur.* 10, 1.

Bagophanes. 5, 1. *Alexandrum sequi iussus.* 5, 1.

Barysthones. 5, 13.

Balacrum Miletum capit. 4, 5. *specularum praemissus.* 8, 11. *Balacri.* 4, 13. *Barbaria impotens.* 6, 3. *barbari enim asperiores, & quum potentiam nacti sunt, superbiore habentur ceteris.* *barbarus, Arabs.* 4, 6. *Persa.* 3, 7. *Satibazanes* 7, 4. *barbar. ulularus.* 3, 12. *barbara* 8, 3. *barb. feritas.* 3, 8. *opulentia.* 3, 3. 8, 1. 8, 4. *ubi scilicet omnia materia potius & mole, quam artificum (quorum apud Graecos maximum precium) operibus censentur.* *barbari; Persa.* 3, 11. 5, 10. 8, 5. *fugati.* 3, 4. *immanes.* 4, 1. *quieti.* 5, 3. *rudes militarium operum.* 9, 8. *spreti.* 4, 11. *trepidantes.* 5, 4. *profugerunt.* 9, 4. *barbarorum (in commune) rudis sensus.* 7, 8. *barbaris omnibus in corporum maiestati veneratio est.* 6, 5. *inter barbaros qualiscumque prudentia.* 7, 4. *barbara, Amazones.* 6, 5.

Barcani. 3, 2.

Barsine. 10, 6.

Barcentes. 8, 13. *& Baçantei,* 6, 6.

Batis. vide Betis.

Bazaria. 8, 1.

Belita. 4, 12.

Bellare. 6, 8. *cum regibus.* 8, 12. *inter se.* 9, 4. *bellator promptissimus.* 9, 8. *bellicosa gens.* 6, 4. *natio.* 6, 6. *bellicossima gens.* 5, 6.

Bellum cum anni. 9, 4. *civile.* 10, 7. *decretum.* 4, 2. *diutinum.* 4, 14. *domesticum.* 4, 3. *fnitum.* 3, 1. *imminent.* 4, 8. *impium, oppositum iusto.* 5, 6. *Indicum.* 8, 5. *inlatum.* 4, 14. *integrum.* 9, 4. *justum.* 4, 10. *ortum, finitum.* 6, 1. *non provisum.* 7, 7. *est in animo.* 4, 11. *regit terminos regni.* 4, 11. *raro permitti tempora eligere.* 7, 7. *vitando alitur.* 7, 7. *ingenia esset.* 8, 2. *ctiam natura jura in contrarium mutat.*

9, 4. ex victoria nascitur. 7, 8. belli
 Martisque discrimen. 9, 6. causa sunt
 urbes opulenta. 5, 1. jura. 4, 1. 5, 12.
 7, 8. 8, 7. peritus. 3, 2. bellum moliri.
 4, 1. Macedonum. 10, 9. bello viceri-
 mus si vincimus pralio 4, 14. de bello con-
 sultatum inter epulas. 7, 4. bella civilia.
 10, 5. 10, 9. impia. 4, 1. iusta ac pia 5,
 8. obscura. 9, 6. pra. 6, 3. ferro geruntur,
 non auro. 5, 1. fama stant. 3, 8. fama
 constant. 8, 8. admoventur fatiis. 10, 9.
 bella in Europa. 3, 10. in Graecia gesta.
 8, 1.

Belon. 6, 11.

Belus. 5, 1. Belicegia. 5, 1.

Beneficium fortuna, virtutis. 8, 10.
 tegis. 5, 5. beneficio cuius vivere. 7, 10.
 mer exultis statuat. 10, 2. beneficia qua-
 dam odimus. 6, 3. beneficiorum gratia
 sempiterna. 8, 8. beneficia tribuere. 7, 8.

Benignitas, pro liberalitate, ex. ma-
 in regem. 10, 1. benign. in amicos. 10, 5.
 in te. 10, 1. causa mortis. 10, 1.

Berdes. 8, 1.

Bessus. 4, 12. Baetrianorum dux. 4, 6.
 5, 8. 5, 9. perfidia suspectus. 4, 6. Darii
 eadem agitur. 5, 10. Caece nescit. 5, 11.
 fugiens Baetra perit. 5, 13. parricida. 5,
 3. Artaxerxes appellatur. 6, 6. ferax. 7, 4.
 ferox verbi. 7, 4. Labatana duclum. 7, 10.

Betis. 4, 6. ovat. 4, 6. desertus a
 suis. 4, 6. capitur. 4, 6. ejus supplicium.
 4, 6.

Bezira. 8, 10.

Bibere aquam. 8, 13. medicamentum.
 6, 10.

Biblos. 4, 1.

Bicon. 9, 7. necatus. 9, 7.

Bilinguis. 7, 5.

Bion. 4, 15.

Porysibanus. 6, 2.

Bosphorus Cammerius, super quem
 Cybia. 6, 2. 7, 6. S, 1.

Boxus. 9, 7. interfectus. 9, 7.

Brachium basila iudum. 4, 16. brachia
 auro culta. 8, 9. ornata margaritis. 9, 1.
 brachia terrae concurrunt. 6, 4.

Branchidae. 7, 5.

Branobelus. 5, 13.

Braubac. 5, 11. vocatur ad Datrium.
 5, 12

Brebauc. 8, 5.

Buccina datur signum. 3, 3.

Bucephalos urbs. 9, 3.

Bumadus amnis. 4, 9.

Bustum, de sepulchro Cyri. 10, 11

C.

Cadaver Dymni. 6, 8. cadaverum odor
 morbos vulgat. 5, 1.

Cadere arbores. 8, 2. lucos. 7, 5. ma-
 teriam. 5, 3. 9, 1. 10, 1. multam znat. 6, 6.
 sylvam. 8, 11. sylvam. 6, 5. 8, 10. caden-
 do aperiunt silvam, h. e. excisis arbori-
 bus pervium facere. 6, 5. cadere vasa
 dolabris, concidere, discindere. 5, 6. ca-
 dere, macerare. Jumenta. 7, 4. victimas.
 8, 2. victim. Joli. 9, 1. cadere, etiam
 significat occidere, ut cad. Indos. 9, 5.
 quem ferro. 9, 1. ipsos ad unum. 7, 5. pra-
 sidium. 4, 5. cadi inultum. 5, 3. inde.

Cades amicorum. 3, 12. Attali. 8, 1.

Callisthenis. 8, 8. ducum. 4, 16. hostium.
 7, 7. Lacedamoniorum. 6, 1. Persarum. 4,
 15. Philippi. 7, 1. Spitanensis. 8, 3. co-
 gnita. 7, 2. commissa inter vinum. 8, 2.
 conperta. 8, 5. grata regi. 20, 1. inspia.
 8, 8. ingens. 3, 11. 4, 15. multiplex. 4,
 16. nefanda. 8, 2. cade varia consumpti.
 6, 6.

Calata auro vitis. 8, 2. auro & argen-
 to arma. 9, 3. vehicula. 3, 3.

Caeremoniarum confors. 10, 7.

Calas praepositur Paphlagonia. 3, 11
 4, 5.

Calent spe antimi. 4, 1. calefcit aqua.

4, 7.

Calis. 6, 11.

Calisthenes. vide Callisth.

Caltes. 3, 4. 3, 10. Cilicis angustii. 4, 9.
 12 moti. 4, 19. in vii. 4, 13. 5, 6. sylve-
 stres. perent. 5, 4.

Callonates. 5, 2.

Callitrides. 3, 13.

Callisthenes contumacia suspectus. 8,
 6. vincus. 8, 6. Olyntius. 8, 8. tortus
 interit. 8, 8. Callisthenis cades. 8, 8. gra-
 vitu & libertas invasa regi. 8, 5.

Calor altatus. 3, 5. nocturnus. 4, 7.
 vehementissimus. Ibid. vitalis motus. 7,
 3. vital receptus. 8, 5. relinquit corpus.
 3, 5. liqui immobiles. 8, 4. calor com-
 movet membra. 8, 4.

h

Cameli.

Cameli. 5, 6, 8, 4. *dromades.* 5, 2. *utribus aquam devehunt.* 4, 7. *vehunt pecuniam.* 3, 3. *camelis cibaria afferre.* 9, 10. *quo pervenire.* 7, 2.

Candida vestis. 4, 13. *candidum ferurum.* 9, 8. *candida vela.* 7, 11, 9, 10

Canere carmen. 3, 3. 4, 7. 5, 1. 6, 2. 7, 10. *laudes regum.* 5, 1. *suo ritu.* 6, 2.

Canis discissa. 10, 9. *inharens leoni.* 9, 1. *timidus vehementius latrat, quam mordet.* 7, 4. *canes nobiles ad venandum.* 9, 1.

Capessere, aggredi, bellum. 3, 2. 3, 10. 4, 9. *fugam.* 3, 13, 7, 9. *prælium.* 4, 6. *pral. fortiter.* 4, 14.

Capitale foret illis quid. 8, 4. *apud Indos arbores violare, capitale est.* 8, 9. *cap. supplicium.* 3, 2. *de robus capitalibus apud Maced. inquirat exercitus.* 6, 8.

Cappadocia. 3, 1. *Eumeni cedit.* 10, 10. *Cappadocia prapostus Abistamenes.* 3, 4. *Cappadoces.* 4, 12. *Cappadocum juvenus.* 4, 1.

Capsaga. 10, 1.

Captivus servorum suorum Darius. 5, 12. *capt. habitus, h. e. eorum qui victi.* 6, 6. *captivo adplicito.* 5, 13. *captiva.* 8, 4. 10, 3. *pecunia, ex hoste capta.* 5, 6. *sic captivum aurum.* 8, 7. *captivi venumdati.* 9, 8. *plures quam qui capebant.* 5, 13. *captiva feminarum, ex feminis.* 6, 2.

Carabactra. 9, 7.

Caranus. 7, 3. 7, 4.

Carere bonis militibus. 10, 2. *regno.* 7, 4.

Caria Cassandro traditur. 10, 10. *Caria praefectus Arsames.* 8, 3.

Carina navium. 10, 11.

Carmania. 9, 10.

Carnifex. 9, 10 *tibi spiritum adimet.* 6, 10. *carnificis detestabile ministerium.* 8, 2.

Cartafis. 7, 7.

Carthago Tyriorum colonia. 4, 2. 4, 4.

Carthagini infestus Alex. 10, 1. *Cathaginensium legati.* 4, 2.

Caspiani. 4, 12.

Caspium fretum. 7, 3. *mare describitur.* 6, 4. *Caspium maris adcola Dario militant.* 3, 2.

Cassander Antipatri fil. 10, 4. *in Cariam missus.* 10, 10. *vide supra Asander. frater Iollæ.* 10, 10.

Castabatum oppidum. 3, 7.

Castæ sancteque habitæ. 4, 10.

Castigare, verbis increpare. 4, 13. *morantes.* 4, 13. *obstinatos.* 9, 3. *suas quisque castigat.* 4, 2. *cast. meritos.* 4, 5. 5, 6. *castigatus diu.* 8, 5. *castigati.* 10, 8. *castigatio praefectorum.* 10, 2. *castigare verberibus.* 8, 6.

Castor cum Polluce. 8, 5.

Castra Alexandri, Aegypti regio. 4, 7. *Cyri, regio.* 3, 4. *castrorum nomen multis regionibus urbibusque inditum est. castra Darii direpta.* 3, 11. *hostium.* 3, 3. *Macedonum.* 3, 3. 3, 8. *capta.* 3, 12. *ditia.* 3, 11. *motæ.* 3, 7. 3, 8. 5, 3. 7, 6. 9, 1. *posita.* 3, 2. 4, 1. 6, 5. 8, 10. *posita loco aperto.* 5, 4. *repleta plantis.* 3, 11. *tota.* 6, 6. *visa industria.* 3, 3. *fulgent ignibus.* 4, 13. *traverseunt terminum dotis.* 4, 11. *castra metari.* 3, 8. *castris alteris pervenit ad.* 3, 7. *hoc est altero die, sive altera mansione, ut Iustinus diceret. quo pervenire castris quartis.* 5, 1. 5, 3. *nonis.* 9, 10. *undecimis.* 4, 9. *sextisdecimis.* 8, 12.

Casus fors. 4, 7. *discriminis.* 4, 10. *alienus.* 7, 11. *multorum miserabilis.* 8, 11. *tam multiplex unius diei.* 6, 1. *in casum, fortunæ incertæ periculum, quos trahere.* 9, 6.

Cataones. 4, 12.

Catena aurea. 4, 3. *inserta collo.* 7, 5. *catena infectæ.* 4, 5.

Catenes. 7, 5. *bonus sagittarius.* 7, 5. *Bactrianos ad defectionem concitans.* 7, 8. *in pralio occiditur.* 8, 5.

Cavata concursu torrentium vorago. 5, 4. *cavata in altum caverna & voragine.* 8, 10.

Caucasus. 4, 5. *mons.* 5, 4. 6, 5. *describitur.* 7, 3. *Caucaso monte orti amnes.* 8, 9. *Paropamisus ibi intelligitur. Comment.*

Caveæ, in quibus leones, pardales. 5, 2.

Caverna. 5, 1. 6, 4. *accipit torrentem.* 7, 10. *caverna & voragine cavata.* 8, 10. *ingentes, pressa in altitudinem.* 5, 2.

Caunii. 3, 7.
Causa belli. 5, 1. *caedis*. 7, 2. *consilii*. 5, 11. *fuga*. 7, 1. *latitiae*. 7, 10. *malorum omnium ille nobis fuit*. 6, 11. *metus*. 7, 1. *mestitiae*. 5, 2. *morbi*. 10, 4. *mortis cui fuit benignitas*. 10, 1. *opulentiae*. 8, 9. *periculi multis*. 6, 10. *per nobis es*. 7, 1. *regis occidendi*. 6, 11. *tristitiae*. 5, 5. *victoria*. 4, 14. *probabilis*. 7, 1. 10, 9. *causa ignoratur*. 7, 2. *subest*. 4, 12. *causa certaminum sublata*. 10, 10. *firmidinis vana inanes iusto*. 4, 13. *sollicitudinis*. 7, 7. *causarum lateantum nexus*, fatum providentiae. 5, 11. *Quum autem in iudiciis id praefertim quaeratur, qua de causa quodque factum sit, evenit ut omne negotium de quo cognoscendum esset, causa vocaretur. hoc sensu occurrit, causa cognita*. 6, 10. 10, 1. *incognita*. 10, 4. *indicta*. 3, 12. 8, 7. 8, 8. *pro causa meliore dii stant*. 4, 1. *Ab eadem ratione causari utiupatur pro praetere, praetendere, allegare aliquid. ut* 4, 16. 6, 5. 6, 7.
Cautes in via. 6, 6.
Ceballinus. 6, 7.
Cedere malis, succumbere, vinci. 8, 4. *mare cessit classicis*. 4, 3. *cedere regi & pluribus*. 10, 7. *noovo numini, locum facere*. 8, 5. *sabulum cedit vestigio*. 4, 7. *nulli charitate in regem cedere, concedere*. 7, 10. *sinibus imperii alieni, excedere*. 4, 1. *ex concione*. 10, 7. *cedit dorsum introsfum mari*. 3, 4. *Cedere pro succedere, evenire, utcumque cessit*. 7, 4. *utcumque cessura res est*. 7, 1. *temeritas in gloriam cessit*. 3, 6. *Cedere quo*, significat etiam in alium transire, alii permittere. 4, 11. *sic ced. titulo captae urbis*. 6, 6. *Cedere est etiam obvenire, fieri, e. g. reliqui in praedam cessere videlicet, h. e. facti sunt praeda*. 7, 6. *sic cedit quibus praemium*. 6, 11. *fortitudinis praemia cessit. ant cohortes*. 5, 2. *sic cepit Aegyptus Ptolemas*. 10, 10. *cui Paphlagonia*. 10, 10. *quid aliunde gloriae*. 6, 1. *cedunt caetera patibulo amentorum*. 7, 4.
Cedrosia. 7, 10.
Celaeusii. 9, 10. vide *Cedros*.
Celaenae obsidentur. 3, 1.
Celiber audire annis. 8, 9. *quis profusionem artis, scientia*. 7, 4. *celebris usus*

sagittandi, tam creber, ut exterorum quoque fama celebretur. 7, 5. *celebris fama*. 5, 1. *celeberrimum nomen*. 9, 6. *celeberrimae urbes*. 5, 1. *celebrare convivium comitate*. 8, 4. *cui ludos*. 3, 7. *mortem carminibus, latitia*. 7, 10. *suprema officia*. 3, 12. *celebratur funus omni adparatu atque honore*. 8, 2. *ludicrum conventu*. 4, 5. *celebrandum sacrum*. 4, 2. *celebrata regia*. 4, 8. *celebratae opes*. 9, 1. *Cerere*. 6, 4.

Cernere monstrum, indicio. 9, 9. *paucitatem*. 5, 13. *cernens cuncta*. 8, 13.

Certe peculiari usu. 7, 4, 7, 6. *certum est adgredi, decretum*. 4, 13. *penetrare*. 9, 3. *certum habeo*. 7, 11. *certior factus*. 8, 3. *certiores necessitatibus quos facere*. 9, 10. *certiora oraculis tormenta*. 6, 10.

Cervix graviter icta. 9, 5. *icta saxo*. 7, 6. *cervicem cuius amplecti*. 3, 12. *in quorum cervicibus stamus*. 7, 7.

Cessare. 3, 11. *paulum*. 7, 7. *in excolenda gloria*. 9, 6. *quid cessatis?* 4, 16. *quid cess. occidere?* 6, 11. *nunquam cessans*. 7, 2. *nec cessatum est ab his*. 9, 10. *cessat usus oculorum*. 10, 5.

Chaldaei vates. 3, 3. *Alexandro Babylone occurrit*. 5, 1. *ei mortem praedictant*. 10, 4.

Chalybes. 6, 4.
Charidemus expulsus Athenis. 3, 2. *jugulatur*. 3, 2.

Charitas mutua. 6, 7. *pristina*. 6, 9. *in regem*. 7, 10. *charitate eximia diligere*. 3, 6. *regis flagitare*. 3, 6. *charus in paucis*. 6, 8. *principibus*. 7, 2. *char. pariter ac venerandus*. 3, 6. *charior regi an popularibus, dubium*. 9, 8. *nihil patriae charius*. 5, 5. *nihil spiritu*. 6, 4. *charissimus amicorum*. 6, 7. *charissima sui pars, liberi & uxores*. 4, 3. *charissimi amicorum*. 7, 1.

Chius. 8, 11.
Chius insula praesidiis Persicis tenetur. 3, 1. *occupatur a Pharnabazo*. 4, 5. *in Chium urbem praesidium introductum*. 4, 1. *Chii legati de praesidio Alex. queruntur*. 4, 8.

Chlomyde sibi dempta Darii corpus contigit Alex. 5, 13.

Civis per amicum delictam rehit aquam. 5, 2. *alius*. 8, 10.

Chorasmi. 7, 4.
Chrysolaus. 4, 8.
Cicatrix infirma. nondum fatis coacta. 7, 7. obducta. 9, 6. obducta est. 9, 8. *cervicis* obd. 7, 9. *vulneris* obd. 4, 6. *vulneri* obducta. 8, 10. *cicatrices* gratuita. vulnera (pro his enim cicatrices eo loco ponuntur) sine digna mercede accepta. 8, 7. *horribiles*. 5, 5. *veteres*. 10, 5. *quot cicatrices, totidem corporis decora*. 4, 14.
Cicere, excitare, *fluctus*. 4, 3. *fl. tantos*. 10, 7. *pugnam acerrime*, propugnare. 8, 14.
Cilicia. 3, 4. *vastatur*. 3, 4. *tribus asperis aditibus intranda*. 3, 4. *calore aestu* accenditur. 3, 5. *Socrati tradita*. 4, 5. *Philota destinata*. 10, 10. *inundata cruore Porfarum*. 9, 2. *Cilicia situs* 3, 4. *angustia*. 4, 13. *calles angustae*. 4, 9. *fauces*. 7, 4. *Cilicia praest* Arsaner. 3, 4. *ex Cilicia profugi Graci*, 4, 1. *Cilicium mayo*. 3, 1.
Cingere agmen valida manu. 4, 13. *undique domum*. 6, 8. *cingitur urbs amene*. 8, 10. *arx muro*. 7, 6. *nemora muris*. 8, 1. *cingi fluctibus*. 3, 1. *cingitur ferro*. 6, 10. *gladio*. 6, 7. 9, 7. *Zona muliebriter*. 3, 3.
Circuire. vid. *circumire*.
Circumagere equos, convertere. 3, 11. *signa*. 4, 6. *in frontem circumagi*. 4, 13.
Circumduci, 3, 8.
Circumductus, *circumdatus*, *inclusus*, *undique telis*. 4, 6.
Circumferre clypeum ad ictus. 9, 5. *oculos manusque ad*, &c. 4, 14. *merum*. 7, 4. *circ. sanguinem*. *circumferri ad nutum licentium*. 5, 12. *circumferens oculos*. 6, 11. 10, 6. *spolia profundo ventre*. 10, 2. *arma*. 6, 1.
Circumfundere, sicut & *circumdare*, duplicem significationem habet. nam & id quod circumdat, & cingit, & quod circumdatur vel cingitur, *circumfundendi* recte dicitur. Priori significati *circumfunditur a lateribus equitatus*. 3, 9. *paucionib. multitudo*. 4, 13. *circumfusi*. 8, 14. *circ. amici*. 7, 5. *cui barbari*, 4, 15. *vehiculis ab utroque latere*. 9, 1. *Posteriore, circumfusi undique*. 3, 11.

Circumibat rex agmen pedes. 7, 4. *circumire agmina*. 4, 13. *currus*. 4, 15. *hostem*. 3, 8. *locum*. 4, 15. *militis*. 8, 4. *maenia* 7, 5. *circumibat maenia classis*. 4, 3. *circumire opus navigii*. 4, 2. *praetergressos*. 3, 9. *saltum*. 6, 5. 7, 7. *tabernacula*. 5, 9. *tergum occulte*. 3, 11. *ultimos hostium*. 3, 8. *circumit urbem classis*. 4, 3. *circumiri*. 3, 7. 9, 5. *circumitur cornu*. 3, 11. *circumiri brevi spatio*. 5, 4. *a multitudine*. 4, 13. *circumitur rupis comprehendit tot stadia*. 6, 6. *maior, tuior*. 4, 4. *circumitur quid petere*, non recta, sed per ambages. 9, 3. *hic circumitur rupes petere*. 3, 11.

Circumquaque amnem. 7, 5.

Circumsister eum. 7, 5.

Circumstare. 5, 9. *circumstant exercitus*. 9, 3. *circumstantes*. 8, 2. *amici*. 3, 5. *lectum*. 10, 5. *regem spadone*. 5, 12. *circumstantium turba*. 6, 10.

Circumveniunt magnitudinem operum caverna. 5, 1. *circumvenire aciem*. 4, 13. *circumveniri*. 4, 13. 9, 1. *malo accipiti*. 4, 15.

Clamantes, inclamantes, invocantes, Davium regem. 4, 16. *clamitare*. 6, 7. *clamitantes*. 9, 8. *clamor exercitus*. 7, 11. *alacritatis index*. 8, 11. 9, 2. *hostium*. 7, 9. *militum*. 9, 8. *natantium mutuus*. 4, 9. *proliantium*. 4, 6. 8, 10. *clamor alacer*. 9, 4. *auditus*. 4, 4. *dissonus*. 5, 12. *inconditus & trux* 3, 10. *cl. gemitusque inconditus*. 4, 15. *cla. ingens*. 4, 12. *lugubris*. 3, 12. 10, 3. *ortus cum ploratu*. 9, 3. *sublatus*. 4, 15. *tumultuosus*. 10, 2. *varius ac dissonus*. 5, 12. *implet valles*. 4, 12. *oritur*. 9, 3. *perfertur ad quem*. 5, 12. *refertur totis castris*, redditur. 5, 12. *tollitur, redditur*. 3, 10. *clamore suos invicem accendere*. 6, 12.

Clava pro telo. 9, 4.

Cleander cum Graecis militibus in Asiam advectus. 4, 3. *praetor regius*. 7, 2. *Patmenionem occidit*. 7, 2. 10, 1. *Cleandri furor*. 10, 1.

Clementer. 4, 11. *clementia Alex. regis*. 5, 3. 9, 1. *in captivos*. 5, 7. *in devictos*. 7, 6. 8, 14. *in devictos*. 7, 9. 10, 5. *cl. regum ducumque non in illorum modo, sed & ipsorum qui parent, ingenuis sita est*. 8, 8. *cl. communitanda*

8, 8. *clementior alveus, lenior, non ita*
plæcups. 5, 3.
Cleomenes. 4, 8.
Cleophas. 8, 10.
Circus præest equibus. 4, 13. *Alexan-*
di jactationem reprimi. 8, 1. *eumque*
sibi irasci coit. 8, 8. *Clito destinata pro-*
vincia Artabaz. 8, 1. *Clitum jure inter-*
fectum Macedones decernunt. 8, 2.
Clivi modici ac molles. 8, 11.
Cobares. 7, 4.
Cale Syria. 4, 5.
Cænos sui armatus dux. 3, 9. *in sub-*
fidis. 4, 13. *vulneratus.* 4, 16. *expeditam*
habens manum. 5, 4. *ex amicis*
Alex. 6, 8. *Philota sororius.* 7, 9. *ter-*
tia partis exercitus dux. 8, 1. *Beziram*
obsidet. 8, 10. *gravius agmen ducit,*
8, 12. in latum Ponti cornu invehitur.
8, 14. exercitus causam agit. 9, 3. *mor-*
bo extinctus. 9, 3.
Cænum decoctum. 4, 3.
Cærulea fascia. 3, 3.
Cogitare facinus. 6, 11. *fac. tantum*
in quem. 8, 6. *nefas in quem.* 6, 7. *rem*
pulcherrimam. 8, 7. *de periculo suo.* 6, 8.
cogitavi, volui. confessio de participio.
6, 11. cogitatum periculum. & *con-*
summatum, opponuntur. 6, 10 *cog. sec-*
lus. 5, 10 6, 11. *abnuens, quidquam sibi*
in regem cogitationem esse, 6, 11. *cogitatis*
omnibus, expensis & consideratis. 5, 10.
cogitatio periculi. 7, 8. *digna animo tuo,*
sed aliorum nostro. 9, 3. *cog. subit.* 7, 1. *co-*
gitationes secreta. 10, 8. *vana.* 4, 10.
varie. 8, 3. *commovent animum.* 8, 3.
Cognoscere est Troglodytis. 4, 7.
Cohæret navis navi. 4, 4. *muris tur-*
ris. 4, 4. *coherent acies.* 3, 11. *prov.* 4, 3.
res inter se, connectuntur. 5, 1. *nobis-*
cum gentes sacris, moribus, commercio
lingue, h. e. conjuncta. 6, 3. *coherentia*
juris jura. 7, 3.
Cohors amicorum Alex. 6, 2. *qui cor-*
poris custodes. 6, 2. *vocantur.* hi enim
erant ex cohorte amicorum prima, ut ad-
pellantur. 6, 7. *cohors regia.* 9, 10. *pu-*
erorum nobilium. 8, 6. 10, 7. *cohortes*
quinagenaria. 5, 2.
Cohortatus. 8, 4.
Coire, convenire. 10, 6. *coit agmen*
utrumque. 10, 8. *coibant agmina.* 10, 9.

armati. 6, 8. *arm. ad nemus.* 7, 2. *ar-*
mati ad regiam. 8, 1. *frequentes.* 10, 3.
ad quem. 7, 2. *ad præstanda justa.* 10, 8.
ad sonum notæ vocis, ut ad signum. 4, 15.
in regiam. 6, 8 10, 8 *amicus animus.* 8, 12.
coeuntes aque è fastigio in vallem. 8, 2.
coituri, conveniuri. 4, 13. *coitus, con-*
ventus, amnium. 9, 4. *coit structura in*
modum carina. conjungitur, & ex la-
tiore spatio in angustius contrahitur.
7, 3. sic in arctius coire. 8, 11. *annes in*
arctius coeunt. 5, 1. *coeuntes rami.* 5, 4.
in artum ripa. 8, 13. *coire, jungi,*
connubio cum qua. 8, 1. *nuptius.* 9, 1.
stupro cum quo. 5, 1. *stu. cum liberis.*
8, 2. cum captiva, scil. matrimonio.
8, 4. ita coeuntes, matrimonium con-
trahentes. 8, 4.

Colere, servare, & tamquam numen
aliquod reverenter habere, amittionem
cum fide. 8, 2. *fidem.* 7, 3. *fortitudinem,*
fidem, 10, 3. *arbores, tamquam numina.*
8, 9. nomen. 10, 7. *nom. cujus inter*
deos. 10, 3. *regem divinis honoribus.* 4, 7.
quem eximia religione. 4, 3. *loco parentis.*
8, 8. impensius. 6, 10. *coli inter deos.*
8, 5. colere, quos, ornare, augere, donis.
8, 5. brachia & lacertos auro. 8, 9. *cole-*
re pro habitare. 7, 8. *sic Æthiopes col-*
unt. 4, 7. *gentes.* 9, 9. *Scythæ super Bos-*
phorum. 6, 2. *ultra Tanaim.* 7, 4. *re-*
gionem. 7, 7. *ripam.* 9, 2. *urbem.* 4, 8.
argos. 5, 5. 9, 1. *sine tributo.* 5, 3. *hor-*
tum stipe. 4, 1.

Collis editus. 4, 12 4, 13. *colles editi.*
7, 10. magni. 7, 4. *nudi, colere, patris.*
3, 10. frondibus latissimæ. 5, 4.

Collo quomodo admove. 3, 12.

Colonia conditrix, major patria di-
cta. 4, 3. *colonia Græcorum Ionia.* 4, 1.
adtributa. 9, 7. *dissusa.* 4, 4. *in colonia*
deducti Græci milites. 9, 7.

Columnæ ac Sydus Macedoniae Alex.
9, 6.

Comæ prominent hirtæ. 5, 6. *hirsuta,*
intonse. 9, 10.

Comessabiundus, comellando tempus
terens, exercitus. 9, 10. *rex.* 5, 7. *co-*
missantes. 8, 10 9, 10.

Comitari fugientis. 5, 6. *pernici-*
das. 5, 13. *patrem.* 3, 8. 6, 5. *regem.*
8, 2. venantem. 5, 1. 8, 6. *uxorem.* 4, 10.

comitante manu. 6, 5. hos duo millia comitata sunt. 3, 2. comitatus passive, pueris. 10, 8. comitata CCC. feminarum Thalesfris. 6, 5. comitatus gravior, pro comitibus onerosis. 4, 12.

Commeant quadriga. 5, 1. commicare mari libero. 4, 4. commeatu largiu. 7, 3. exercitus suppetit. 3, 3. commeatu omni abundans terra. 5, 2. commeatus in plurali, vivres. 4, 2, 6, 4, 9, 10. undique advecti. 6, 2. praemissi. 8, 10. commeatum penuria. 6, 6.

Commendare possiditatum tuum nomen sanguine nostro. 9, 3.

Commercium aliarum gentium. 6, 10. lingua. 5, 5, 6, 3, 7, 5. viciorum. 8, 9. commercio nullo mutuos usus velle. 7, 3.

Commilito idem & rex. 3, 5. commilitones. 6, 10. saucii. 7, 6.

Commovet membra calor. 8, 4. varia cogitationes animum. 8, 3. vos multitudi. 9, 2. commovere arma Creta, 4, 1. concionem oratione. 6, 9. lachrimas. 5, 5. saxa. 5, 3. commotus expectatione. 4, 10. indignitate dedecoris. 9, 5. interitum militum. 8, 11. non odio, sed miseratione. 8, 14. uoce, iratus. 4, 2. periculo. 6, 9.

Communire castra. 5, 5, 6, 4.

Comparare exercitum. 4, 14. insidias cui. 9, 7. inf. capiti cuius. 6, 9. arma summa cura. 4, 9. comparata ad usum, ad oscitationem suppellex. 5, 6. comparata in caput ejus insidia. 6, 2. cui insidia in diem tertium. 6, 7. comparari, conferri, stirpi regia. 8, 4. in comparatione meliorum viliora contemnuntur. 3, 11. ex compar. regis novi desiderium excitabatur amissi, 10, 8.

Compellatur nomine. 4, 13.

Compensare facinora ministerio. 10, 1.

Complectitur comprehendit, continet, ambitus operis tot stadia. 5, 1. urbem murus. 8, 10. complecti circumitu tot stadia. 7, 11. arx ambitu tot stadia complexa. 5, 1. complexus (opeie) quidquid loci. 4, 8. complecti armatos, complexu occupare. 5, 4. quem medium. 8, 1. dextram. 6, 7. hastam manu. 7, 4. ramos. 9, 5. saxa. 5, 3. saxa manibus. 7, 11. complecti provincias. imperio. 6, 3. quid oratione. 4, 16. imperium

mente, destinare. 9, 2. animo infinita, 10, 1.

Complures dies. 3, 7.

Compos mentis. 3, 5, 3, 6, 6, 3, 7, 6, 8, 4. vix comp. m. 8, 14. voti, qui obtinuit quod volebat. 9, 9. compotes sui. 4, 12. idem quod c. mentis. 10, 8.

Comprimitur, reprimitur. coëcetur, indignatio, seditio. 7, 2. compressa licentia, violentia. 10, 3.

Concedunt gloriam dii. 7, 7. concedere reverentiam pristini statui. 5, 13. vicioriam. 5, 5. concessa quibus dignitas. 5, 13. concedere, recedere, in arcem. 5, 3. retro. 3, 4.

Concubitu struata tuquria. 9, 10.

Concilium Græcorum. 6, 1. mortaliu. 6, 11. advocatum. 5, 8. frequens. 8, 6. habitum. 9, 10. concilio plebi habitio. 10, 2. concilio dimisso. 6, 11.

Concipere ignem, haurire flammam, inardescere. sic concepto igne. 4, 3, 5, 7, 6, 6, 8, 10. vela concipiunt vim ventis, quum inflantur. 4, 3. medicamentum concipitur venis, quum in venas penetrat. 3, 6. conc. dolorem animis. 10, 4. impetum occidendi regis. 5, 12. iram. 8, 1. tantum iræ. 8, 1. quidquid irarum. 7, 1. metum ex hoste. 8, 14. quid animis. 3, 2, 5, 10. quid prava mente. 8, 5. spem ex vobis. 10, 2. spem falso nuncio. 9, 6. humana mente concipi, cogitari. 4, 13. concipi ex vultu, concisci. 5, 11. conceptus ex fonte amnis. 6, 4. concepta altiore consilio. 6, 11. Concipere proprie femininarum est, ut, conceptus est mar, in utero. 10, 6.

Conclamant, quasi una voce exclamant, omnes, paratos ipsos. 5, 13. temulentii. 7, 4. universi. 8, 11. pariter. 10, 7. concl. duceret. 4, 1.

Concreta, frigore condensata, glacies. 5, 6. concretum gelu. 8, 4.

Concupiscis quæ non capis. 7, 8. concupiscens talia. 8, 5. concupiscentia ingentes. 8, 6.

Concusit quos pavore. 8, 2. concutit Asiam strepitus armorum. 4, 1. concutere imperium magno motu. 4, 14. arietibus munimenta. 8, 2. concutientes rami, pro invicem concussis, seductius concurrentes. 5, 4.

Conditio deditiōis. 7, 11. *accepta est.* 9, 7. *de conditione deditiōis legati.* 9, 8. *conditiones pacis.* 4, 11. *pacis nova.* 4, 11. *conditio.* fors, fortuna, misera. 7, 1. est ubi *conditio* pro matrimonio sumitur, ut, *regnum occupari posse conditione.* 4, 11. si nempe Darii filiam ducat Alexander.

Condonare cui decus capitis. ex gratia concedere. 5, 8.

Conferre in quos magna, dare quibus magna. 6, 9. *conferre se,* abire, se transponere, *in regiam.* 10, 4. *se quo.* 8, 3. *conferre,* congerere, *farcinas in medium.* 6, 6. *conlato pede,* juncto. 3, 11, *conlat.* et *fontibus aquae.* 7, 11.

Consilium. 4, 12.

Considerare felicitati suae. 7, 7. *fortuna.* 7, 9. *turba.* 9, 2. *confisus benevolentiae ac fidei.* 4, 10 *felicitati.* 3, 13. *fortuna sua.* 7, 11.

Confinis Hyrcaniae gens. 6, 5. *Scythia regio.* 8, 2. *confinium regionum.* 8, 1.

Confiteri crimen. 6, 11. *scelus.* 6, 11. *verum.* 3, 2. *de se.* 6, 10. *aequo animo.* 8, 1. *confessus Nicomacho.* 6, 10. *facinus.* 8, 8. *dixisse.* 3, 2. *confiteor me famulam.* 3, 12. *confiteri aliquem deum.* 8, 5.

Confluunt undique legati Babylonem. 10, 4.

Confugere ad arma & manus militum. 6, 9. *in arcem.* 3, 1. 9, 8. *in montes.* 8, 10. *in templum.* 10, 9. *in templum.* 4, 4. *in urbem.* 10, 8.

Conquerere frondem. 8, 10. *opes in urbem.* 5, 6. *saxa.* 8, 2. *tela in quem.* 8, 14. *congeste in illam sedem opes.* 5, 1. *congesta alimenta.* 7, 11.

Congredi & fugere opposita. 9, 5. *congr. armato nudum.* 9, 7. *toti viribus.* 6, 1. *cominus.* 6, 1.

Conjecturae. 7, 8. *quid ex eo.* 9, 9. *conjectans.* 3, 11. *conjectari.* 4, 10. *quantum procul conjectari poterat.* 4, 9. *conjectura anceps.* 6, 11.

Conjungere amicitiam. 4, 7. *quam secum matrimonio.* 6, 9. *se cui.* 8, 13. *conjunguntur res opere ipso,* junctim traduntur. 5, 1. *primi ultimis.* ultimis sc. primos consequentibus. 5, 13. *conjunctus cui antima suo.* iustitiae. 7, 2. *sanguine.* 9, 8. *conjuncti fontum.* propinqui. 6, 11.

conjuncta praelio, quae statim post illud acciderunt. 5, 1. *conjuncta genere ac nobilitate nuptiae.* 9, 1. hinc dicitur *conjunct.* ut Artabazis. 3, 13. *Darii captiva.* 3, 11. *Darii pulchritudine venerabilis.* 3, 11. *Memnonis.* 3, 13. *conjuges amicorum,* propinquorum. 3, 3. *pratorum.* 3, 13. *unicum solatium.* 5, 5.

Conlabi, deficere. 7, 6. *inter quorum manus.* 4, 10. *conlapsus.* 8, 2. *inter manus.* 8, 2.

Conlaudare fidem. 10, 9. *conlaudatus.* 7, 2. *multum.* 7, 5. *conlaudati.* 8, 6.

Conligere dispersos. 8, 14. *mentem,* recipere animum. 8, 6.

Conlucent castra fulgore. 3, 3. *ignes totis castris.* 3, 8. *conlucentes faces.* 3, 8.

Connexa inter se serie laminae. 4, 9. *vinculis quadrirems.* 4, 3.

Connubio coire cum qua. 8, 1.

Conquirere duces. 9, 9.

Conruit pronus. 8, 5. *accipitres rostris inter se conruunt.* 3, 3. *ruere enim est cum impetu ferti.*

Consalutare quem. 7, 8. *consalutatus rex.* 10, 7.

Conscendere currum. 5, 10. *equum.* 5, 13. *equos.* 10, 8. *navigium.* 4, 8. *navigia.* 4, 4.

Consecrare quam immortalitati, deam facere. 10, 5. *consecrari immort.* 9, 6. *consecrata immortalitas.* 8, 5. *deosedes.* 4, 7.

Consequi qui non poterant, sequi. 7, 3. *fugientem,* adsequi. 4, 9. *hostes stremit.* 5, 4. *Scythas.* 7, 8. *spolia.* 4, 9. *timidissimum quemque mors consequitur.* 4, 14. *consequendi cupiditas.* 5, 13. *penitentia consequuta,* sequuta est crudelitatem. 8, 8.

Conserere pugnam, miscere, *cominus.* 3, 11. *nexus alium truncum alii.* 6, 5. *conferitur sermo.* 8, 12. *praelia.* 8, 13. *conferti.* 3, 11. *conferta sunt armis arma,* vir vivo. 3, 2. *navigia.* 4, 3. *robora virorum.* 3, 2. *scuta super capita.* 5, 3. *vinculis erant vehicula,* conligata. 9, 1. *conferri,* fecti, *siumento.* 7, 4. *confite arborum.* 5, 5. *confixa palmetis insula.* 10, 1. *manu memor.* 4, 7, 2.

Considere, subsidere, 8, 10. *ita de navi-*

navigijs destitutus in sicco. 9, 9. *confedit pulvis*. 5, 13. *considerare, sedere, jussi amici*. 7, 7. 9, 6. *legati*. 7, 6. *filium in conspectu patrum, nefas Perlis*. 5, 2. *in sede*. 8, 4. *confid. infella*. 5, 2. 8, 4. *conf. occultum*. 7, 7. *in novam urbem*. 7, 3. *in canipo*. 6, 6. *colle*. 4, 12. *in ripa*. 8, 13. *in rupe*. 3, 1. *in sylva*. 8, 1. *haud procul*. 4, 12. *confedit avis in turre, eo se dirigit, ibi requievit*. 4, 6.

Consiliū, pro consiliariis, *advocatum*. 4, 11. *amicorum advoc.* 6, 8. *consilium adhibere*. 4, 13. *ad conf. referre*. 4, 11. *in conf. vocari*. 3, 8. *in consilio fortunam meam habuit, inquit Alex. de Dario*. 3, 5. *fortunam suam quisque in consilio habet, quum de aliena deliberat*. 3, 5. *h. e. suam fortunam considerant, & secundum illam adversus alios se gerunt. consilium Perdicca*. 10, 7. *defectionis*. 7, 6. *fuga*. 5, 8. *insidiarum*. 5, 12. *proditionis agitatum*. 4, 5. *sceleris dilatum*. 5, 12. *occidendi*. 8, 7. *revertendi, fugiendique*. 7, 2. *trajiciendi*. 10, 2. *aliud atque aliud*. 5, 12. *subjicit animus*. 6, 6. *alius*. 6, 11. *adprobatum*. 6, 11. *commune*. 10, 9. *felix eventus*. 4, 1. *fidele*. 6, 4. *gravius, de conjunctione*. 6, 5. *initium*. 8, 8. *magnum*. 4, 16. *muliebri preceps magis quam necessarium*. 8, 2. *novum initium*. 6, 3. *par magnitudini animi*. 10, 5. *preceps*. 7, 7. *non ratione prudentius, quam eventus felicius*. 4, 1. 7, 7. *consilii salubris ratio adcepta est*. 3, 7. *veri periculosa libertas*. 6, 10. *consilium fuga agitare*. 5, 8. *à presenti necessitate repetunt in lubrico stantes*. 6, 4.

Consors, particeps, sacrarum caeremoniarumque. 10, 7.

Consternatio, trepidatio, tumultus, 5, 10. 7, 2. 7, 10. 10, 8. *const. furiosa*. 10, 2. *repens*. 10, 2.

Constituerant, decreverant. 6, 5. *constituit daturum tot talenta*. 8, 11. *hoc est, promisit, pactus est. constituit pretium libido*. 8, 9. *famam preciumque rebus fortuna*. 9, 10. *constitutio (decietum) aeterna, nec usque causarum*. 5, 11.

Consummatum parricidium. 6, 10.

Contabulatum (quasi tabulis junctum) molibus mare. 3, 7.

Contegunt ripas platani. 5, 4. *contingere corpus chlamyde*. 5, 13. *stipites hedera*. 7, 9. *conteguntur ossa tumulo*. 7, 9. 5, 4. *contecta variis sedes*. 4, 7. *contectum pellibus vehiculum*. 5, 12. 5, 13.

Contemplatio felicitatis. 10, 9.

Contentus cultu levi, parabili. 3, 5. *non laeferi*. 4, 12. *contenti detulisse*. 8, 11.

Conti. 9, 9.

Contingunt aves corpus. 7, 5. *pedes innum gradum*. 5, 2. *contingere Baëtra*. 7, 8. *humum mento*. 8, 5. *orientem manu*. 7, 8. *quem cognatione cognatum ei esse*. 5, 3. 6, 11. 10, 10. *propiore amicitia gradu, conjunctum est*. 6, 7. *quos sanguine*. 8, 6. *contigit potius, accidit ut potiretur*. 5, 10.

Contorquere telum in quem. 8, 14.

Contrahere, conligere, adcolas. 6, 6. *copias*. 7, 4. *praefectos in praetorium*. 6, 2.

Contubernales. 6, 2. 9, 10. *contubernium adpellatur, non conjugium, quod inter captivos coit*. 5, 5.

Contumacia, perversa contra regis voluntatem reluctatio. 10, 2. *contumacia suspectus Callisthenes*. 8, 6. *Philotas*. 6, 8. *contumax vultus*. 4, 6.

Convenit, pacti sunt. 10, 9. *ita convenerat*. 8, 14. *presenti fortuna sententia*, 5, 9. *conventus, concilium, universorbis*. 10, 4. *Gracia*. 4, 5.

Convertunt venti sabulum. 7, 4.

Convertere se ad curam. 4, 2. *agmen, circumagere*. 5, 4. *consilia omnia in bellum*. 4, 11.

Convivales ludi. 5, 3. 6, 2. 8, 4. 8, 6. *convivialia vasa*. 8, 12. *convivium Alexandri regis*. 6, 9. *sitenne & tempestivum*. 8, 1. *solvitur*. 8, 6. *convivia in tempestiva*. 6, 2. *convivia ineuntes femine*. 5, 1. *de die inire, turpe*. 5, 7.

Convulnerare jumenta. 5, 13.

Cophes. 7, 11. *Artabazis filius*. 7, 11.

Copides gladii leviter curvati. 8, 14.

Cornu jugi, extremitas, finis. 3, 4. *dextrum*. 3, 9. *effusum in fugam*. 4, 15. *laxum*. 3, 9. 4, 12. 4, 16. *regitur*. 3, 8. *cornu leuon tuebatur Darius*. 4, 15.

Corpora rara magnitudinis. 8, 13. *st-*

quiriti

miri tibi homini. 5, 13. *deditum uni aliqui*, de exoletio amatio. 6, 7 *exceptum poplitis.* 9, 5. *corporum obsequium.* 10, 1. *corporis egi vitia sentire* 8, 10. *corpus adplicare stipiti.* 9, 5. *levatum dorso inponere.* 8, 14. *levare in cubitum* 3, 6. *offerre questioni.* 4, 10. *corpore adverso accepta vulnera.* 3, 11. *in corp. regis profusa victoria* 5, 13. *mutata securibus.* 9, 2. *putria cicatricibus.* 9, 3. *corpora defuerunt.* 7, 5. *levantur rore.* 7, 5. *corporum celsa specie, nuptis coeunt Indi.* 9, 11. *corpora offerre ira.* 10, 4. *selvit senectus.* 8, 9. *tonitru & proclavete corpus.* 4, 8. *sic corpus Alexand.* 10, 10. *amici.* 8, 1. *Darii.* 3, 12. *demortui* 5, 13. *abiatum.* 7, 1. *Cyri conditum.* 10, 1. *eruentum.* 8, 2. *defunctum* 4, 10. *Alexand. translatum Memphis.* 10, 10. *corp sine spiritu.* 10, 6. *ex ego defluit in terram.* 7, 7. *corpora scilicet defuncta.* 8, 9.

Corymbus acinus 3, 4.

Cossonius montes. 4, 12.

Crapula si ptem dierum. 9, 10.

Craura ex auro dicata Herculi Tyrio. 4, 8. *cratera aurea.* 9, 10. *crateres vino repleti.* 9, 10.

Craterus Parmenioni parere iussus. 5, 9. *opiri ad Tyrium praeficitur* 4, 3. *Peloponnesium equites ducit.* 4, 13. *ad custodiam castrorum relictus.* 5, 4. *partem exercitus, & impedimentis praeficitur.* 5, 6. *Parthienem tueretur.* 6, 4. *occurrit Alexandro.* 6, 4. *Artacenam obsidet.* 7, 6. *charus regi, Philota adversus.* 6, 8. *ex amicis Alexand.* 6, 8. *Cyropolin obsidet.* 7, 6. *majorem partem exercitus ducit.* 7, 9. *ad regem pervenit.* 7, 9. *Dabas opprimit.* 8, 1. *item Huslanem & Cretena.* 8, 5. *cum phalange sequitur regem.* 8, 10. *amicorum preces per se ad eum* 9, 6. *copias pedestres ducit.* 9, 8. *veccanis in patriam redeuntibus praepositus in Europa res administrare iussus.* 10, 7. *ad interficiendum Antipatrum missus.* 10, 10.

Crates, plutei, 5, 3. *exeratilis scuta.* 5, 2.

Credo, &c. 4, 4. *et antiphrasin, pro non credo.* 3, 2. *credens, existimare quae possit.* 4, 10.

Crepidopostus. 4, 5. *crepidines magnamolu.* 5, 1.

Crescit quibus animus. 4, 6. *fama* 7, 4. *opus aliquantulum altitudinis.* 6, 5. *petra in sublime fastigium clivus modicus, exurgit, attollitur.* 8, 11. *crefcescens malum.* 8, 4.

ad Cretam liberandam missus Amphoterus. 4, 8. *nunc Spartanorum, nunc Macedon. praefidii occupatam.* 4, 1. *Cretensis miles.* 3, 7. *in exercitu Alex.* 3, 9. *Cretenses sagittarii occidunt Sisenem.* 3, 7.

Ceines lacerati. 3, 14.

Critobulus. 9, 5.

Crocum. 3, 4.

Craesus. 3, 4.

Cruelitas Alexandri. 3, 11. *victoria grassata est in urbe.* 5, 6. *aliena.* 6, 10. *iusta.* 6, 11. *luxuria non obstat.* 9, 10. *crudelitati non plus liceat, quam clementiae.* 6, 10.

Cruco (non collo) latere structa, 8, 10.

Crus adsignitur saxo. 4, 6. *saucium pendet.* 8, 10. 7, 6

Crystallo inclusa Solis imago 3, 3.

Cultores, incolae Tyii. 4, 4. *cultores, agricolae.* 4, 14. *cultus, ornatus, donis & omni honore.* 3, 7. *honoribus deorum.* 5, 12. *culta muliebriter turba.* 3, 3. *cultum solum, laboratum.* 4, 7. *culti, honorati, loco parentum.* 4, 2. *cultiora loca.* 6, 4. *sic & tempora, ingenia.* 7, 8. *cultus humanus, ubi homines colunt exerceatque agros.* 7, 7. 7, 8. *cultus humani solitudo.* 7, 3. *vestigium.* 5, 6. *vestigia* 5, 6. *cultus deum.* 8, 11. *in regens.* 8, 5. *cultus de armis & vestibus.* 10, 2. *cultus habitusque a privato abhorrens.* 3, 6. *ornatusque regalis.* 3, 3. *corporis levis ac parabilis.* 3, 5. *equorum exactus ad luxuriam.* 5, 1. *feminatum, velius, ornatumque.* 5, 6. *regis.* 3, 2. *vehiculi.* 3, 2. *virorum nobilium, feminatum inlustrium.* 3, 13. *modicus, erilisque.* 9, 8. *regius.* 5, 12. 5, 13. *quem honestat.* 3, 3. *ad cultum pristinum resecta vma.* 9, 10. *cultu prodi.* 3, 12. *cultu vite abhorrens a ceteris generis.* 5, 6. *vita a peragens.* 6, 5.

Cunctanter. 6, 10. *cunctans sergere.* 8, 1. *cunctante.* 6, 5. *ne cunctans.*

dixit. 8, 6. nil cunctatus. 5, 6. cuncta-
rio. 9, 4. hostium. 4, 6.

Cuniculus perpetuus iter præbet. 8, 2.
cuniculo capere urbem. 9, 8. suffissa mæ-
nia. 7, 6. cuniculos agi iussit. 4, 6. cuni-
culus pluribus subruui muros. 4, 6.

Cupere quæ acrius. 7, 8. cupiditas. 7, 4.
consequendi. 5, 13. regni. 5, 10. regni
nimia. 4, 1. vini haud tolerabilis. 5, 7.
ad venandum. 9, 1. cupiditates immo-
dica. 10, 5. adversus cupid. immod. nun-
quam terminus stat. 10, 10. cupidi auri
& argenti. 8, 8. cupido cognoscendi plu-
ra. 10, 1. demenda ignominie. 7, 2.
fama insatiabilis. 9, 2. fatigandi natu-
ram. 7, 11. gloria laudisque. 10, 5. im-
perii, revertendi in patriam. 9, 7. potiu-
di loci. 7, 11. fortis explend. incesit ani-
mo. 3, 1. vini. 10, 5. visendi. 6, 5. in-
gens adeundi. 4, 7. injusta, intempesti-
va. 4, 8. iusto major. 10, 5. pervicax
incesit visendi. 9, 9. femina ad Vene-
rem acrior perpulit. 6, 5. vicir rationem.
9, 2.

Currere ad. 6, 8. ad completendum.
7, 2. currimus quisque in suos ordines.
7, 1. cursuri per saxa. 8, 11. curricula,
hoc est. curtus. 8, 14. currus regis. 3, 3.
prægravis. 9, 10. sacratus Iovi. 3, 3. cur-
rus sublimis. 3, 11. currus adornati auto,
& c. 10, 1. dissipati. 8, 14. falcati. 4, 12.
4, 15. graves, immobiles. 8, 14. in cur-
ribus summa virium POTO. 8, 14. cursus
Luna. 8, 9. rerum. 3, 5. siderum. 7, 4.
absconditus. 7, 10. brevis ex Italia in
Epirum, cursu inhibito. 4, 16. cursus flu-
mini senior. 9, 2. navigii reverberatur
astu. 9, 9. cursum victoris morari, cursu
effuso. 5, 13. libero meat amnis. 5, 1.

Custodia castrorum. 5, 4. corporis. 3, 9.
5, 1. 5, 11. 10, 3. contra fas jusque pere-
grino militi tradita. 6, 4. sine custode re-
lictum regnum. 6, 5. custodes, qui clau-
stra portus servant. vigiles. 4, 5. 4, 5.
custodes, de excubiis in salu & aditu
positis. 5, 4. custodes, qui captivos ad-
servabant, cast. 4, 15. Asia, Europa. 7, 8.
corporis. 4, 13. corp. excitati. 8, 6. di-
stinguuntur ab armigeris. 8, 2. custodes
impedimentorum litæ. 5, 8. pecuniæ.
6, 2. urbis. 5, 4.

Cycarus. 3, 3.

Cydnus amnis. 3, 4. Tarson interfuit.
3, 5.

Cyprus. 4, 1. Cypro classis advenit. 4, 3.
Cyprii regibus honos habetur ab Alex.
4, 3. imperat Alex. astupamque & ve-
la ad naves. 10, 1.

Cyrenenses. 4, 7.

Cyropolis. 7, 6. obsissa à Cratero. 7, 6.

Cyrus nobilissimus rex. 4, 12. impe-
rium prius in Persidem intulit. 4, 14.
condidit urbem Persagadum. 5, 6. de-
cesit. 7, 6. quondam rex Pers. 10, 1.
Cyri castra, regio. 3, 4. exercitum juvant
Agriaspæ. 7, 3. sedes. 6, 3. sepulchrum
Alex. aperit. 10, 1.

D.

Dadala, regio. 8, 10.

Daha. 4, 12. equis bini insident.
7, 7. oppressi à Cratero. 8, 1. & Mas-
sagetæ confines. 8, 1. Spitamenen reci-
piunt. 8, 3. Alexand. militant. 8, 14,
9, 2.

Damascus. 3, 8. ubi regis Persarum
gaza. 3, 12. Damasci præfectus. 3, 13.

Darius statuit ipse decernere. 3, 2.
veritatis impatiens. 3, 2. vaginam aci-
naci jubet mutari. 3, 3. sanctus & mi-
tis. 3, 2. 3, 8. incitamentum suis ad se
tuendum. 3, 11. mitis & simplex. 5, 10.
haud rudis Græcæ linguæ. 5, 11. capi-
tur. 5, 12. compedibus aureis vincitur.
5, 12. movit ab Echatanis. 5, 13. telis
confoditur. 5, 13. moritur. 5, 13. vindi-
catur. 7, 5. Darii amiculum. 3, 12. con-
jux. 3, 3. corpus repertum. 5, 13. exer-
citus. 4, 9. fuga. 4, 16. liberi. 3, 3. li-
tera. 3, 5. mater. 3, 3. pecunia. 3, 3. se-
pultura. 5, 13. somnium. 3, 3. taberna-
culum. 3, 11. bellum inferi Græciæ. 4, 1.
Europa. 5, 6. ejus insolentia. 3, 10.

Dataphernes. 7, 5. vincit Alexan-
dro traditur. 8, 3.

Debellari fame atque inopia. 3, 5.
inopia. 4, 9. debellaturus super mensam
Alexandrum Bessus. 7, 4.

Decerpere folia hedera. 8, 10.

Decor habitus in barbaris ratus. 8, 4.
decorant currum simulachra. 3, 3. deco-
rus habitus. 9, 7. multa præter ipsius,
decorum gerere. 10, 4. aliter quam de-
ceret.

ceret. decus, honor, gloria, belli opimum. 7, 4 capitis, dialema. 5, 8. casti regis. 4, 15.

Deditamenes. 8, 3.

Defectio Bactriana. 7, 7. equitum. 10, 8. Laconum. 7, 4. regionis finita. 8, 1. Sogdianorum nunciata. 6, 7. transfugarum comperta. 7, 5. defectio Lunæ. 4, 10. defensus religione loci. 10, 9.

Defodere murices in terram. 4, 13.

Depere in scribis, publicis (non peculiaribus) moribus. 8, 9. degentes interferas. 9, 3.

Delectus juniorum. 10, 3. principum. 8, 1.

Delere urbes. 5, 7. ruinas & ignibus templa. 3, 10. delenda praesidia. 4, 1.

Delicata aqua. 5, 2.

Deligatis autennis afferibusque, utroque capite alligatis. 4, 1.

Dyaedens fl. delphines alit. 8, 9.

Demetrius. 6, 7.

Democrates. 6, 5.

Demophon. 9, 4.

Dependentes unci. 4, 3.

Derbices. 3, 2.

Descendere (ἄγω, mare versus) 4, 6. descendit in campos superius mare. 9, 9. descendere in flum. 3, 5. in Phanticon. 4, 1 secundo aene. 4, 7.

Describere, definire, distribuere, menses in 15. dies. 8, 9. describuntur equites in suam quisque gentem. 5, 2. descriptus est annus in dies tot. 3, 3.

Destinare, definire, statuere, designare. 8, 4. Destinasset ambitum muris. 4, 8. huic sacro diem. 10, 3. silem imperio. 4, 11. cui imperium fatis. 4, 7. destinata cui Cilicia. 10, 10. potentia muris. 4, 8.

Devincire simulacrum catena. 4, 3.

Devolvare clypeos e muris. 4, 3. saxa per prona montium. 5, 1. fluvius inter saxa devolvitur praecipit. 5, 3. devolvi ex praecipiti. 7, 11. devoluti tealis. 9, 4.

Decurrunt qua Aquilones. 8, 9.

Dextri pignus reconciliat gratia. 6, 7. pignus reconcil. anim. 6, 10. sua cuique dextra pariet ultionem. 5, 8. dextra pignus. 5, 13. dextrae regis quos admovent. 6, 5. dextram exoleti complexus. 6, 7. dex-

tra lavaque. 3, 3, 3, 9. in dextris vestris geritis libertatem, opem, &c. 4, 14.

Dicare cui crateram. 4, 8. urbem nominari. 4, 3. dicari dii. 8, 5.

Diducit seditio vulgum in diversa consilia. 9, 1.

Dies hic (decretoriae pugnae) 8, 14. constituet aut finiet imperium. 4, 14. dies fatis. 8, 9. lethi. 8, 9. festus. 8, 5. dies solennes. 10, 4.

Diffusa toto orbe colonia. 4, 4.

Dimicant inter se singuli. 3, 11. de imperio. pro salute. 4, 3. de regno. 9, 6. acrius quam cautius. 8, 11. ferociter. 5, 6. fortiter. 4, 15. promptius. 4, 7. virtutim. 7, 4. ante signa. 4, 14. inter promptissimos. 7, 6. nudo capite. 8, 1. cum hoste cominus. 3, 2. aequis viribus. 6, 1. a tergo dimicantis. 4, 15. dimicatur ferro inter, &c. 5, 6. dimicandum cum hoste, cum loco. 5, 3.

Dimittere alios in patriam. 10, 2. animos, remittere. 5, 2. sic dimittere milit. in sepultos. 5, 4. dim. amicos. non amplius retinere. 9, 6. concilium. 8, 8. plerofque. 4, 1. dimitti ad. 4, 11. dimissus, cui ignotum est. 6, 10. dim. ab hoc sermone. 6, 7. vulgus. 10, 5. dimissa concio. 7, 2. 10, 8. opportunitas, emissa e manibus. 4, 4. dimissum concilium. 6, 11. dimissi ceteri. 6, 7. domos legati. 9, 8. cum bona spe milites. 9, 1. quaecumque dimissa essent in cavernam. 6, 4.

Diogenes conjurans in Alex. 6, 7.

Dioxippus. 9, 7.

Dirigere cursum Gadis. 10, 1. gladius e iugo, autipere. 4, 9. hastam in os. 7, 4. iter ad cursum siderum. 7, 4. molem in adversum ventum. ita facere, ut vento advehita sit. 4, 3. mucrones in ora. 3, 11. spatium mensum ad modum lunæ. 8, 9.

Diriptum ex capite insigne regni, lapide detrahitur. 7, 5.

Dira superstitio. 4, 3.

Discere linguam peregrinam. 6, 10. literas. 4, 4. que ex magistro. 8, 7. n. dis. 8, 7. didicissimus. 5, 1. didici esse infelix. 4, 10.

Disciplina militaris. 6, 6. paupertate magistratus. 3, 2. militaris. 5, 1. militaris res. 5, 2. regum veteris. 4, 6.

D. s. p. s. t.

Discussit fortuna destinata, dissolvit, dissiecit. 3, 8. *discutere tempestatem serenitate*. 10, 9. *negotio vitia*. 7, 1. *discussus*, excussus, *sepor*. 6, 8, 8, 6. *discussus caligo*, dissipata. 4, 12. *ebrietas*. 8, 2. *nix*. 7, 3.

Dispensatis aquis. 6, 4. *distributus*, & velut cum *cua*, æqua sorte *divisus*. *contrarium huic est profundero*.

Dissentit vultus ab animis. 6, 1.

Distant puppes intervallo 4, 3. *inter se spacijs modicis*. 7, 10. *distantis mari urbs pari intervallo*. 3, 1.

Distringere curam 3, 3.

Ditio & imperium, synonyma. 6, 9. *ditionis aliena esse*. 5, 5. *sua*. 8, 2. *sua facere mare*. *sibi subdicere*. 4, 4. *sua facta*. 3, 7. *ditioni adficere regionem*, *potestati subdicere*, *manifesto discrimine ditionis & regionis*, quæ vulgo confundunt. 4, 1. *ditionis cujus permittere libertatem*. 9, 7. *eius omnia permittere*. 8, 13. *cujus se perm.* 6, 5. *in ditionem redigere Asiam*. 4, 1. *insulas*. 4, 5. *urbem*. 3, 1. *redacta petra*. 8, 1. *redacti fines*. 9, 8. *in ditione cujus esse*. 6, 3. *in ditione erant gentes Aegypti*. 10, 10.

Diverberati fluctus. 4, 4.

Dives galæ. 5, 1. *regio* 8, 5. *eadem, & imbellis regio*. 9, 2. *dites campi*. 3, 10. *castra omni opulencia ditia*. 3, 11. *ditissimus quisque*. 4, 1. *ditissima gentes*. 10, 2.

Divinare. 6, 10. *divinat mare esse conceptum*. 10, 6. *divinatio animi presagientis*. 3, 3. *divinitur*, ut *quis deus censeatur*. 8, 5. *consequitur hominem aliquando*, *nunquam comitatur*. 8, 5. *divinus instinctus*. 8, 10. *vix divina ope*. 4, 2.

Divortium aquarum magnum. 5, 1.

Dium. vide *Dion*.

Diurnum nihil esse potest, *cui non subest ratio*. 4, 14.

Dociles ad imitandum sonum aves. 8, 9.

Dolabra perfringens glaciem. 5, 6. *dolabrum cadere vasa*. 5, 6. *castra sylvae*. 8, 4. *perfringere murum*. 9, 5. *sternere sylvas*. 8, 4.

Domicilia. 3, 13.

Domi nobiles. 3, 15. *hoc est, clariter suos*, ut loquitur. 4, 1.

Domus, ædes, satraparum. 10, 1. *domos ire*, *in patriam*. 7, 10. *redire*. 6, 2. *reverti*. 5, 6, 10.

Dormire non possunt scelerati, conscientia obstrepente. 6, 10.

Doryphori. 3, 3.

Draco fevens ore herbam. 9, 8.

Dropides. 5, 15.

Dubitare, 8, 5. *accipere*. 4, 5. *nec dubitavit dare fidem*. 6, 4.

Duceni denarii. 5, 1. *ducenti quadrageni denarii*. 7, 4.

Dulcer aqua. 4, 7. *dulcius ceteris mare*. 6, 4.

Durat, *indurat*, *ingenia hominum asperitas locorum*. 7, 3. *nodi duraverant stipites*. 6, 5. *lignum igni durare*. 3, 2. *durati sole pisces*. 9, 10. *durata igni hasta*. 3, 2. *duriora restant*. 7, 11.

Dux. scil. *vix*. 3, 13. *fidus*. 5, 4. 5, 7. *itineris sibi quisque*. 5, 4. *duce quo pervenire ad*. 5, 2. *sine duce ingredi iter*. 3, 13. *duces itineris*. *Ibid.* 8, 11. *itin. dati*. 5, 4. *itinerum*. 5, 3. *periti amnis, sumpti*. 9, 8. *secordius adservati profugiunt*. 9, 9. *dux copiarum*. 8, 14. *equitatus*. 6, 9. *Scytharum*. 4, 15. *Thracum*. 10, 1. *militum turba sine duce, corpus sine spiritu*. 6, 11. *duces principisque militum* 4, 10. *copiarum*. 4, 6. *copiarum convocati*. 5, 6. *sua laude non fraudandi*. 4, 16. *exercituum*. 8, 5. *duces clari*. 8, 2. *convocati*. 5, 13. *dari*. 9, 11. *egregii*. 4, 5. *nobilissimi*. 3, 11. *seniores*. 9, 3. *spectati virtute bellica*. 9, 8. *ducum Darii pluribus cura*, *omnibus fortuna absuit*. 3, 2.

Dyardenes. 8, 9.

Dymnus. 6, 7. *comprehenditur*. 6, 7. *gladio se vulnerat*. 6, 7. *moritur*. 6, 7.

E.

E *bore clypeis fulgent*. 8, 5.

Ecbatana. 4, 5, 7, 10. *Media*. 10, 4. *caput Media*. 5, 8.

Ecbolima 8, 12.

Effigies dei. 4, 7. *effigiem pacis, belli*, *gerere*. 3, 3. *effigies avium argentea*. 8, 2.

Effundit fons vim bituminis. 5, 1.
fumus caliginem. 4, 9. *procella im-*
brem. 8, 13. *procella nivem.* 3, 13. *ef-*
fundunt montes caliginem. 4, 12. *effun-*
dere consilia, effluere. 6, 11. *currus fil-*
catos in hostem, cum impetu permit-
tere. 4, 15.

Egelochus. vide *Hegi*

Egestus limus. 5, 1. *egesta alte hu-*
mus. 7, 10. *egestum inde aurum.* 10, 1.

Elaptonius. 8, 6.

Elementum dicitur mare. 9, 9.

Elcutharius. 3, 13.

Emerere percussorem in quem. 4, 1. *tu-*
o apite i quobilem vicum emi. 9, 6.

Epimenes. 8, 6. *insidias in Alex. de-*
regit. 8, 6.

Epistola intercepta. 6, 9. *obsignata.*
 3, 7. *Alexandri ad Darium.* 4, 1. *Par-*
menionis. 6, 9. *Philotæ.* 7, 2. *epistolæ*
ad Parmen. 7, 2.

Eques confusus. 4, 16. *mercenarius.*
 4, 12. *missus.* 3, 11. *peregrinus.* 5, 1.
premissus. 8, 2. *equitem edocere pericu-*
lum. 4, 13. *equites & milites distin-*
guuntur, ut miles proprie intelligatur
de pedite, sic, equites, cumque his prin-
cipes militum. 6, 6. *ad omnes aditus di-*
spositi milites, equites quoque itinera
obsidere iussi. 6, 8. *equites Agriani.* 4, 15.
Babylonii. 5, 1. *Bactriani.* 7, 4. *Hyreani*
Medique. 3, 9. *Macedones plus sti-*
pendii accipiunt quam peregrini. 5, 1.
Pæones. 4, 9. *Peloponnesiam, Thessali.*
 4, 13. *Persarum.* 3, 11. *Scythæ.* 4, 12.
Thessal. 3, 11. 4, 16. *gentis ejusdem.* 6, 6.
equites conturbati. 7, 2. *delecti.* 3, 9. *di-*
spositi. 6, 8. *occurrentes.* 4, 16. *sagitta-*
rii. 5, 4. *equestres copia.* 6, 6. *equitabi-*
lis planities. 4, 9. *equitare.* 6, 9. *equita-*
tus, optima exercitus pars. 6, 9. *con-*
stans ex nobilissimis juvenum. 10, 7.
duodecim gentium. 3, 3. *equitatu circum-*
dato. 4, 9. *equus solis, eximia magni-*
 tudinis. 3, 3. *conustus.* 7, 4. *confossus vul-*
neribus, desiciensque, procubuit. 8, 14.
mutatus. 4, 15. *nobilis umbra virgæ re-*
gitur, ignavus ne calcaribus quidem. 7,
 4. *prevaleus.* 7, 7. *submittere genua.*
 6, 5. *equo veltus.* 3, 3. *equus albes.*
 3, 3. *circumacti.* 3, 11. *concutit.* 4, 9.

confossi. 3, 11. *deficientes.* 4, 1. *fræati.*
 4, 13. 7, 9. *insignes.* 8, 12. *nantes.* 7, 9.
pavidi. 4, 13. *quadrijugi.* 9, 8. *recipien-*
tes. 7, 9. *singuli singulis talentis empti.*
 10, 1. *territi.* 7, 9. *trahiti.* 7, 1. *turba-*
ti. 8, 14. *equi regis quadringenti.* 3, 3.
Persarum. 3, 11. *Daharum binos arma-*
tos vehunt. 7, 7. *equorum domiti ere-*
ges. 10, 1. *equos suos qui amissent, iis*
more solito dati alii. 7, 1. *equi citatis*
advolare. 5, 12. *in equuleum (torment-*
ti genus) imposti. 6, 10. *impositi du-*
ces. 8, 7.

Ergastuli detrimenta. 5, 5. *planater-*
rarum non estquat umbras, erigitur pont.
 7, 5. *aræ.* 9, 3. *navigia eversa.* 9, 9. *tor-*
pentes ad speciem. 4, 10. *turres.* 8, 10. *ere-*
cto in modum meta petra. 8, 11. *erectæ*
turres. 4, 3.

Erigonus. 6, 4.

Eripyjus impedimenta ducit. 6, 4. *ex*
amicis Alex. 6, 6. *adversus Satibarza-*
nem missus. 7, 3. *cum singulari certami-*
ne profecit. 7, 4. *disuadet Alexan-*
dro bellum Scythicum. 7, 7. *extinctus.*
 8, 2.

Erythraion mare. 2, 4. *nomen ei de-*
dit Erythras ex. 8, 9. 10, 1.

Eryx. 8, 12. *interimitur.* 8, 12.

Eubææ gentes. 4, 2.

Eutemon. 5, 5.

Eudemion. 10, 1

Eudemus. 3, 2. *Chatid.*

Evergeta cognomen Agiasparum.
 7, 3.

Eumenes partem copiarum ducit. 9, 1.
post Alexandri mortem plures provinciis
accipit. 10, 10.

Euphrates magnum munimentum re-
gni Persici. 4, 5. 4, 14. *interfluit Ba-*
bylonem. 5, 1. *altum limum vehit.* 5, 1.
Euphratis ortus celsusque. 5, 1. *Eup-*
hratem pontibus junctum cum copiis
transit Alex. 4, 9. *Darius.* 3, 1. 4, 9. *ad*
Euphrat. castra movet Dar. 3, 3. *con-*
tent lit. 3, 7.

Euripides. 8, 1.

Europa inundata exercitu. 5, 7. *Eu-*
ropæi Scythæ. 7, 7.

Eurylochus. 8, 6.

Euthymus. 5, 5.

F.

Falcaticurruſ. 4, 12, 4, 12, 4, 13. **falcatorum curruum impetus.** 4, 15. **falcata quadrigæ.** 4, 9. **falces.** 4, 3, 9, 2. **de miſſæ ab utroque latere.** 4, 15. **dependentes.** 4, 3.

Fascia cœrulea, albo diſtincta. 3, 3. **faſciū ſolutū.** 7, 6.

Faſtigiū Hyrcaniæ perpetua valle ſubmittitur. 6, 4, 9, 10. **par deorum potentia.** 6, 6, 10, 10.

Fatum pro morte, quem præcepit. 9, 6. **eſt inevitabile.** 4, 6. **adpetit.** 10, 1. **ſati dies, mortis.** 8, 9. **lex, mors.** 5, 12. **ſors inevitabilis.** 10, 1. **fata deorum ita ordinaverunt.** 4, 14. **exſpectaverunt Alexandrum, dum impletet, &c.** 10, 5. **ſatis, fatali diſpoſitione, admoventur bella genti.** 10, 9.

Fauces Ciliciæ. 5, 3, 9, 2. **Cilicia jugi.** 3, 4. **regionis.** 8, 2. **quibus Syria aditur.** 3, 8. **angüſtiſſima.** 7, 4. **arcta.** 3, 1. **arctiſſima.** 3, 4, 5, 3.

Favonius. 6, 6.

Felicitas Alexandri. 3, 4, 3, 13, 7, 2. **eum protegit.** 8, 10. **Alexan. perpetua.** 9, 9, 10, 5. **perpetua in rebus dubiis.** 4, 16. **deprehenſa haſitat.** 5, 3. **partium perpetua.** 8, 13. **rerum continua.** 7, 7. **regis.** 3, 13.

Fertilitas odorum. 5, 1. **fertilitatis Arabiæ cauſa.** 5, 1.

Fibræ pecudum. 7, 7, 9, 4.

Filius Alexandri è Barſine. 10, 6. **Artabaſi.** 3, 13. **Darii.** 3, 11, 3, 12. **Memnonis, Pharnabaſi.** 3, 13. **parvus.** 3, 8. **8, 10. filium in conſpectu parentium conſiderare neſas Perſis.** 5, 2. **filii adulti.** 9, 1. **ſilia Oxathris.** 3, 13. **Mentoris.** 3, 13. **Och.** 3, 13. **ſilia virgines.** 4, 11.

Fodere puteos. 7, 10, 9, 10. **ſpecus in montibus.** 5, 6.

Fæduſ ſacrum, conjugium. 10, 3. **ſædera humani diviniq; juris violata.** 3, 10.

Folia arboris melle tinguntur. 6, 4. **hedera ac vitium.** 8, 10.

Fomenta ad movere corpori. 3, 6.

Fortuita licentia. 8, 10. **fortuitum incendium.** 5, 7. **fortuita.** 5, 5. **ſemina,**

8, 10. **fortuna Alexandri.** 10, 6. **Alex. tranſit in quem,** 10, 6. **regia ſtirpe gentis.** 6, 2. **for. præterita.** 3, 12. **præſtina.** 3, 12, 5, 1, 8, 10. **conrumptæ naturam.** 3, 2. **fortuna in ſignia,** 10, 10. **fortunam, ſtatum, conditionem, dignitatem, amittere.** 3, 11. **fortuna, felicitas, Alexandri,** 8, 6. **10, 6. regis Al. vicit.** 4, 16. **regis Al. perpetua avertit hoſtem.** 4, 9. **excedens fidem & incredibili.** 3, 13. **Alexandro ubique præſto erat.** 3, 6. **ei providet.** 9, 5. **indulgento nunquam fatigata.** 8, 3. **haſitanti ei conſilia ſubmiſtrat.** 6, 6. **in pericula veſtrum perpetua felicitate protegit.** 10, 5. **à morte revocavit.** Ibid. **fortuna ſua confidit Alex.** 7, 9, 7, 11. **fortunam Alexandri ſolus mortalium in poteſtate habuit.** 10, 5. **fortuna, caſus, evenus, belli.** 5, 8. **6, 1. Darii.** 3, 12. **discrimini qua fuiſſet.** 3, 11. **ducis.** 6, 9. **Felicitati lucis proxima.** 4, 11. **partium.** 4, 16. **partium eadem.** 4, 1. **rerum placebat.** 6, 1. **regis adverſa, etiam humilimum in ipſum licentiam facit.** 3, 13. **ſingulorum multiplex variaque.** 5, 5. **adſpirans.** 3, 8. **adverſa, ſecunda.** 10, 2. **altiſſima.** 6, 6. **iniquiſſima.** 6, 10. **lubrica eſt, nec invita teneri poteſt.** 7, 8. **melior.** 7, 4. **miſericors in nos.** 9, 6. **mutabilis.** 3, 8. **nova.** 4, 6. **pertinax.** 5, 9. **potentior omni ratione.** 3, 8. **præſens.** 3, 12, 7, 7. **præſtina.** 3, 12. **præſtina, adverſa.** 5, 10. **varia.** 5, 5. **verſabilis eſt.** 5, 8. **prout cuique fortuna erat.** 3, 11. **illa ipſa, qua adſpirante res proſpere geruntur, verenda.** 3, 8. **inſuavit ſe ejus animo.** 3, 12. **nunquam diu ſtat eodem veſtigio.** 4, 5. **quos uni ſibi credere coëgit, avidos gloria magis quam capaces facit.** 4, 7. **nunquam ſimpliciter indulget.** 4, 14. **invitatur præcoci gaudio.** 4, 15. **victi opes ad victorem tranſfert.** 5, 2. **ſubinde nova ludibria excogitat.** 5, 12. **terrītis excuſſit omnem ſenſum.** 5, 13. **æquat certamen inter fortiſſimos viros.** 6, 1. **belli artem victos quæque docet.** 7, 7. **fugam eo compulerat.** 5, 1. **ſine pedibus eſt, pennas habet.** 7, 8. **vertit incommoda quoque ad bonos eventus.** 8, 13. **probrum in gloriam.** 9, 10. **rebus famam præciumque conſtituit.** 9, 10. **abſuit ducibus Darii.** 3, 3. **ſeculi res**
in

in unam diem cumulavit. 4, 16. subit animos. 6, 9. primas spes destituit. 4, 1. finem unæ haurit. 10, 5. fortuna impotentis specus 3, 11. fort. varietate spectamur invicem. 4, 14. fortuna quum se permiserint homines, naturam dediscunt. 3, 2. fortunam belli spectare. 6, 1. pugna vertere. 4, 15. cuius in consilio habere. 3, 5. vide conf. Adversam quam secundam regere facilius. 10, 2. eandem ubique esse credebant. 4, 15. quam ipse didisset, habituros venire iubet Alex. 6, 5. orientem moderare tulit Alex. magnitudinem ejus non cepit. 3, 12. magnam capere difficile. 4, 5. suam quisque in consilio habet dum de aliena deliberat. 5, 5. suam quisque habet in communi calamitate. 6, 4. Bepsi, adversam scil. non scelus, oderant amici ejus. 7, 5. expectare quam movere, tutius est. 10, 9. contra fact. non satis cauta est mortalitas. 8, 4. sua majus facinus ausus. 4, 6. à fort. diu adstricti, mitiores ejus vices non immerito expectant. 5, 8. fortunati semper patem quarunt. 5, 5. vide & felicitas.

Fovea. in fovea deprehensæ cadebantur. 5, 3. & velut in foveas delati hauriebantur. 5, 4.

Freni aurei 3, 13. aurei equis additi. 8, 5. fræ. domitarum gentium, coloniæ. 7, 10. frenare equos. 3, 8. frenati equi. 3, 8. 4, 13. 7, 9.

Frater Alexandri. 10, 7. Taxilis. 8, 14. implacabilis. 7, 2.

Fremitus agminum. 4, 13. bacchantium ululantiumque. 8, 10. hominum. 4, 12. 4, 13. 8, 10. hostium. 5, 13. indignantium obstrepit. 6, 9. multitudinis. ibid. tumultuantium. 5, 2. 8, 13. exauditus. 9, 7. inlatus in. 5, 4. adcidit a litore. 4, 4. implet aures. 4, 12. oritur. 9, 3. sicinitus pluvial. 10, 5. frendens. 10, 2. frendens expt. 4, 16.

Fictum. 6, 4. æstuant. 8, 9. caspium. 4, 2. Caspium. 7, 3. immissum est in specus. 5, 1. repletum immanum bellorum gregibus. 9, 4. vastum, proclivissim. 10, 7. si. 4. stultorum urbem (Tyrorum) a continentis dividit. 4, 2. exasuat, furit, volutatur. 4, 2. ficti, nullis, naturæ. 9, 9.

Frigescens vulnus. 8, 10. frigidi pi-

mus aninis. 3, 4. frigus India. 7, 11. matutinum. 7, 5. nocturnum adficit corpora horrore. 8, 10. frigoris remedium. 8, 4.

Funda librare saxa. 4, 14. vincire frontem. 5, 6. fundæ. 3, 2. fundis excussis lapides. 5, 3. sagittisque invadere pugnam. 7, 6.

Fundere. fusum latius flumen. 9, 2. et multum sanguinis. 3, 11. fusi fugatique hostes. 8, 1. funditores. 3, 9. & sagittarii. 5, 8. funditorum manus. 3, 9. ad spectu terrii Persæ. 3, 9.

Funebres ludi. 10, 5.

G.

Gabaia. 3, 4.

Gadus. 10, 1. ad Oceanum, colonia Tyri. 4, 4.

Gamaxus. 8, 13.

Gangabæ quos vocant Persæ. 3, 13.

Gangarida. 9, 2. Ganges fl. de latibitur. 8, 9. maximus fluminum India. 9, 2. Acesuem intercipit. 8, 9. 4, 6. præ gaudio manant lacrimæ. 7, 8.

Gaza. 5, 1. Persepolitana quanta. 5, 6. regis. 3, 12. gazam Persæ vocant pecuniam regiam. 3, 13. gazæ ditæ. 5, 1. ad Gazam cum copiis venit Alex. 4, 5. eamque obsidet. 4, 6. a Gazæ copiis movet. 4, 7.

Gedrosiæ fines. 9, 10. long. 10, 7. Gedrosorum regio. 9, 10.

Gelido. annis. 8, 9. Gelidissimus axis. 7, 3. gelu & rigor. 7, 3. concretum. 8, 4. perpetuo rigentes gelu. 3, 10. gelu rigere. 3, 13.

Gemma annuli. 6, 6. vagina ex gemma. 3, 3. gemma. 4, 7. margaritæque. 9, 1. margarita India. 8, 9. gemma aureis soleis inserta. 9, 1. intertextas. 3, 3. alii intervenientes. nobiles. 10, 1. pendentes ex auribus. 9, 1. gemmis adornata tunica. 3, 3. exulta India. 8, 5.

Gerere bellum. 7, 7. cum captivis & semitis. 4, 11. cum senis. 7, 8. effugiem Beli, Nini. 3, 1.

Globus annorum frequens circa quem. 10, 7.

Gonætes. 5, 6.

Gordianorum domus. 5, 1.

Gordianus

Gordium urbs. 3, 1. cui nomen de-
dit *Gordius Mida* pater. 3, 1.

Gordyai montes. 4, 10.

Gorgatas. 7, 1.

Gorgias. 7, 1.

Gortua. 4, 12.

Gracia totius conventu celebrata
Isthmia. 4, 5. *Graci milites.* 3, 8. *mo-*
res. 9, 4. *pedites mercede conducti.* 3, 9.
abrupti à ceteris. 3, 11. *captivi.* 5, 5.
decernunt Alexandro coronam auream.
4, 5. *Gracorum temporaria sunt inge-*
nia. 4, 5. *fabula.* 5, 1. *fabulosa carmi-*
na. 3, 1. *mercenarii in castris Alex.* 4, 3.
fides erga Darium. 5, 10, 5, 11. *militum*
fides. 5, 11. *mores & mitia ingenia.* 8, 3.
mores mali. 8, 5. *mentiendi licentia.*
8, 10. *triginta millia Dario militant.*
3, 2. *quinquaginta M.* 5, 11. *Gracos qui*
Helleponti oram tenent, vastat Darius.
4, 1. *Graca urbes.* 3, 1. *Gracarum ur-*
bium legatos Damasci reliquit Darius.
3, 13.

Granicum superat Alex. 4, 9.

Gregarius miles. 7, 2, 8, 4.

H.

Habitare dispersis tuguriis. 4, 7. *spar-*
sus tuguriis. 5, 6. *habitatur regio*
pluribus vicis. 8, 2. *habitus vestis.* 3, 3.
vestitus civilis. 6, 6, 6, 11. *externus.*
10, 5. *Perficus & vulgaris.* 3, 2. *habitus*
superbiam animi insolentia sequebatur.
6, 6. *habitus cui redditus. & mox sequi-*
tur, lanceam armigeri datam. 7, 1. *hab.*
in quo te comitari solemus. de armigeris.
7, 1. *similis umbilico, gemmis coagmen-*
tatus. 4, 7.

Hages. 8, 14.

Halyz amnis. 4, 5. *Lydiam termi-*
nat. 4, 11.

Hammon Libycus consultitur in occul-
tum scelus. 6, 10. *Hammonis nemus.* 4, 7.
ad Hammonem corpus suum ferri iubet
Alex. 10, 5. *Hammonii.* 4, 7.

Harpagones. manus ferrea. 4, 2.

Harpalus. 9, 3. *ei infestus Alex.* 10, 2.

Hasta igne durata. 3, 2. *argento exor-*
nat. 3, 3.

Haustanes. 8, 5.

Hecataur. 7, 5.

Hecatompylos. 6, 2.

Hector. 6, 9. *Parmenionis filius.* 4, 8.
ejus mors. 4, 8.

Hedera gignitur in monte Mero. 8, 10.

Heglochus captus praeficitur. 3, 1. *in-*
sulas in ditionem Alex. redigit. 4, 5.
Chion occupat. 4, 5. *familiaris Parme-*
nioni. 6, 11.

Hellonica educatrix Alexand. 8, 1.

Hellanicus virtutis causa donatur.
5, 2.

Helleponti ora. 3, 1, 4, 1. *Hellepon-*
tum penetrare. 3, 5.

Hephaestion, charissimus Alexandro.
3, 12. *Phaenice classe pratervehi iussus.*
4, 5. *ex amicis Alex.* 6, 8. *parti exerci-*
tus praepositus. 8, 1. *missus in regionem*
Bactrianam. 8, 2. *ad flumen Indum pro-*
cedit. 8, 10. *benigne excipitur ab Om-*
phi. 8, 12. *& regionem Indiae subigit.*
9, 1. *majorem exercitus partem ducit*
9, 10. *febricitans moritur.* 10, 4. *brach-*
ium ejus vulneratum. 4, 16. *pulchri-*
tudo & lepor. 7, 9. *Hephaestionis ut heros*
sacrificatur. 10, 4. *nupsit filia Darii.*
10, 5.

Heracon. 10, 1.

Hercules. 8, 5. *dicatus deus.* 8, 5.
Jove genitus ad Indos venit. 8, 10. *Her-*
culis columna. 10, 1. *decima.* 4, 3. *exer-*
citus. 9, 4. *metus apud hostes Indos in*
religionem venerationemque conversus.
8, 14. *scyphus.* 10, 4. *simulacrum ag-*
mini praefertunt Indi. 8, 14. *termini.*
3, 10, 5, 4. *Herculi sacrata ara.* 3, 12.
Tyrio crateram dicat Alex. 4, 8. *Hercu-*
lem aquaturus Alex. 9, 2. *Tyrii preci-*
pue colunt. 4, 2.

Hereditarium imperium. 6, 5. 10, 7.
heres Alexandri Aridaus. 10, 7. *opum*
populus. 10, 6. *regis certus, heres regni.*
10, 5. *heredes regni.* 6, 5.

Hermolaus. 8, 6.

Hipsides. 7, 7.

Hircania vide Hyrc.

Hirsuta coma. 9, 10. *hirta coma.* 5, 8.
hirta ora. 4, 13.

Histaspes. 6, 2.

Horitae. 9, 10.

Horratae. 9, 7.

Hospes Philippi Artabazus. 6, 5.
9, 9. *hospitales dii.* 5, 2. *hospitales.*

4, 2. 8, 12. excepti. 7, 6. hospitii pignora. 6, 5.

Humare suos, soleme munus militiae. 5, 4.

Hydaspes. 4, 5. *amnis.* 8, 12. *Acesini committitur.* 9, 4.

Hypasis. 9, 1.

Hyrcania. 8, 3. *pars regni Pers.* 4, 5. *ad Hyrcania fines penetrat Alex.* 6, 4. *Hyrcaniae urbs.* 6, 5. *Hyrcaniam petit Bessus.* 5, 13. *Hyrcani egrege.* 3, 2. *Hyrcanium mare, aliis Caspium.* 6, 4.

I.

Iberia ab Ibero fl. vocata Hispania, 10, 1.

Ilinc, hinc. 4, 14, vide & hinc.

Illyrii rapti vivere adsueti. 3, 10. *in exercitu Alex.* 4, 13. *Illyriorum praerupta petra.* 3, 10. *Illyrios subegit Alex.* 9, 6.

Imago solis crystallo inclusi. 3, 3.

Imber vix sub testis tolerabilis. 8, 13. *imbrem vis frigoris concreto gelu adstringit.* 8, 4.

Imbrus. 4, 5.

Imitari arma, 3, 3. *exemplum.* 5, 6. *genium naturae.* 5, 1. *mores.* 10, 5. *imitatus Achillem.* 4, 6.

Immobiles clypeis hastisque cunei. 3, 2. *currus.* 8, 14. *unda.* 9, 4.

Immolatur Saturnio puer. 4, 3.

Imperitatum cui esse avare & superbe. 4, 7. *imperium totius orbis.* 4, 7. *mente complexus Alex.* 9, 2. *imper. maxima partis terrarum.* 10, 2. *Persarum.* 3, 3. 4, 14. *nationis unius.* 5, 8.

Imp. populi, regum, & democratia, & monarchia. 9, 8. *imperium, pro iullu.* 10, 2.

Imperio regis spreto. 8, 14. *imp. terrarum omnium.* 5, 13. *eternum.* 8, 8. *alienum.* 4, 1. 10, 10. *amplius.* 9, 8. *fiduciarium.* 5, 9. *hereditarium.* 6, 3. 10, 7. *numm.* 4, 1. *nov. nuper subacti aspernantur.* 5, 7. *novum, precarium.* 6, 3. *patrium.* 4, 1. *peregrinum, avidi, subiectum.* 2, 6. *pregriave, periculosum est.* 4, 11. *precarium.* 4, 7. 10, 6. *redditum.* 8, 4. *regum.* 4, 7. 9, 1. 10, 2. *stabile.* 8, 8. *summum etc. maritima,*

praefectura. 3, 13. *imp. quod sub uno stare potuisset, dum a pluribus sustinetur, ruit.* 10, 9.

Inauditum facinus. 5, 9.

incedere, incedit agmen lentius. 4, 7. *agmen obliquum.* 4, 15. *incedere pluribus ordinibus.* 3, 9. *quadrato agmine.* 5, 13. *inclusus carminibus amnis.* 3, 1. *incluta vetustate famaue urbs.* 4, 1. *includi amnes.* 3, 4. *includi armis.* 4, 2.

Incola. 3, 1. *memoris.* 4, 7. *oppidi.* 7, 5. *urbis trucidati.* 8, 10. *urbium.* 7, 11. *dati urbi captivi.* 7, 6. *super Bosphorum Scythae incolunt.* 7, 6. *incolere campos.* 6, 5. *Europam.* 7, 6. *insulam.* 4, 2. *montes.* 4, 12. *terras.* 4, 12.

Incurrere. 9, 5. *amnis per saxa incurrit, decurrit.* 6, 4. *incurrit leo regem invasarus.* 8, 1.

India. 10, 10. *describitur.* 8 5. *spectat Orientem.* 8, 9. *Indos vis frigoris.* 7, 11. *Indus flumen.* 8, 10. *amnis.* 8, 11. *gelidior.* 3, 9. *ad Indum fl. venit Alex.* 8, 12. *Indus. h. e. magister plant.* 8, 14. *rex Indus.* 9, 1. *Indi.* 2, 2. *Macedonum futuri.* 3, 10. *conveniunt ad Dariam.* 4, 9. *adcole rubri maris.* 4, 12. *Oceani.* 4, 5. *in potestate Darii.* 5, 9. *Bethi auxiliares.* 7, 4. *maritimi.* 9, 10. *vinofi.* 8, 9. *Indicae metces.* 8, 9.

Inducta Lx. dierum. 3, 11.

Indulgentia, benignitas, Alexandri in matrem Darii. 10, 5. *violaris.* 5, 3. *indulgere quibus.* 7, 1. *indulget fortuna.* 4, 14. *indulget luxuriae.* 8, 8. *spoi suae.* 8, 14. *fortuna indignando ei non defatigata.* 8, 3.

Inevitabilis fors futi. 10, 1. *inevitabile futurum.* 4, 6.

Inexplicabile vinculum. 3, 1.

Insulae Caspianae. 10, 4.

Insulas Cythagi Alexandri. 10, 1. *superbia.* 7, 11. *insidi Alexandri.* 9, 1. *opibus cuius.* 4, 7. *pratoribus.* 2, 3. *prati.* 4, 1.

Inlata Graeciae bella. 10, 10.

Influenti fluvio asperum os obicit alteri. 8, 9.

Insuadet se fortuna animo ejus. 3, 12. *mare litorebus gemmas margar. insua.* 8, 9.

Ingeneravit natura cupiditatem veniendi. 9, 1. *ingenita genti veneratio.* 3, 6. *ingenium adstantium.* 8, 8. *humanum.* 8, 14. *nite ac tractabile.* 3, 2. *cultiora.* 7, 8. *ferocia.* 8, 2. *horrida.* 4, 6. *humana.* 8, 2. *immitia.* 9, 10. *mitia.* 8, 3. *mitiora.* 6, 3. *molliora.* 5, 6. *precipitia.* inq. *hominum format situs locorum.* 8, 9. *ingeniu humanis semper parata simulatio est.* 5, 10.

Inligere affectibus corvos, &c. 4, 3.

Insalubris potu Oxus. fl. 7, 10

Infidere jugum montis. 3, 9. *in dorso.* 6, 5. *insidia domesticorum.* 9, 6. *Parmenionis in regem.* 7, 2. *comparata.* 8, 6. *comp. cui.* 6, 7. *comp. in caput.* 6, 2. *impie.* 6, 9. *preparata in caput.* 6, 7. *insidia in regem etiam cum perjurio detegenda.* 6, 7. *insidiari auctoribus salutis sue.* 9, 7. *capiti cuius.* 6, 11. *cui.* 5, 11. *ei.* 7, 5. *bene meritis.* 6, 10. *regi.* 6, 10. *stirpi cuius.* 6, 10.

Insistunt cuneis gradus. 7, 11.

Insolens gaudium. 4, 6. *insolentia animi.* 6, 6. *barbari.* 7, 11. *Darii, Xerxis.* 3, 10. *insolitus rigor.* 7, 3. *stridor.* 8, 14. *insoliticum genus pugnae.* 9, 1.

Instruere aciem. 4, 16. *convivium.* 8, 4. *instruētus miles.* 4, 10. *quis copia commeatum.* 4, 10. *ad obtinendum hostem.* 3, 2. *instruēta acies.* 4, 13. *instruētum agmen.* 3, 9. *omni luxu & opulentia tabernaculum.* 3, 11. *instruētus milites.* 3, 8. *instruēta quadrivemes.* 4, 3. *instrumenta belli.* 9, 3. *crudelitatis.* 6, 11.

Intacta Bactra. 5, 9. *sunt ultima regni.* 5, 1.

Integere vehiculum pellibus. 5, 12.

Intemperantia lingua. 8, 1. *intemperantius.* 7, 5. *intemperies cœli.* 7, 4. *ebrietatis.* 10, 4. *intempesta nox.* 4, 13. *7, 6. intempestiva cupido.* 4, 8. *res.* 6, 11. *solicitudo.* 3, 6. *intempestiva convivium.* 6, 2. *sacrificia.* 5, 4.

Inter dominum & servum nulla amicitia. 7, 8.

Interpres Græcus. 5, 11. *per interpretem audire homines lingua sua.* 6, 11. *per interpretem pronuciari.* 6, 5. *interpretatio varia.* 3, 3.

Interrogare Iovem, consulere. 6, 11.

Intima familiaritas. 7, 2. *diversorii pars.* 6, 11.

Inconsum mentum. 8, 9. *intensa comæ.* 4, 13. 9, 10.

Invisere Ethiopiam. 4, 8. *finem terrarum, mare.* 9, 1.

Inundata est Europa classe & exercitibus. 5, 7. *cruore Persarum Cilicia.* 9, 2.

Inusti notij literarum pedes, manus, aures. 5, 5.

Iollas frater Cassandri. 10, 4. *inter ministros Alexandri.* 10, 10.

Ionas servitio barbarie eximit Alexand. 6, 3. *Ionia.* 4, 5. *Ionia colonia.* 4, 1.

Iffos urbs. 3, 7. *capta à Maced.* 3, 8. *ad Iffon pralium.* 4, 1.

Ister. 7, 7. *inter Istrum & Euphratem.* 4, 11.

Isthmus inter Ponticum & Ciliciam maria. 3, 1. *Isthmiorum ludicrum.* 4, 5.

Italia. 8, 1. *Italia ora.* 10, 1.

Iudaorum sacerdos. 2, 11.

Iugalius vis ingens. 9, 10.

Iupiter. 4, 13. *Græcia ultor aperuit oculos.* 5, 5. *Iovis Hammonis oraculum.* 4, 7. *filius dici credique vult Alex.* 8, 5. *Iovis templum.* 3, 1. *Iovi sacra ara.* 3, 12. *Iovem sui generis auctorem credi vult Alex.* 4, 7. *propitiat Alex.* 4, 13. *Iove genitus Alex.* 8, 10.

Ius gentium. 4, 2. *gent. commune.* 10, 7. *imperii.* 10, 8. 10, 10. *ius libertatis.* 3, 12. *ius humani divinique scœdera.* 3, 10. *jura belli.* 4, 1. 7, 8. *gentium.* 6, 11. *gent. violata.* 4, 2. *natura.* 9, 5.

Iussu Alexandri. 7, 5. *Darii.* 5, 2. *regis.* 3, 7. *Xerxis.* 7, 5.

Iustitia Alexandri. 4, 11. *iusti illi reges Darius & Xerxes.* 10, 6. *iustissimi barbarorum Scythæ.* 7, 6. *iusta, funebria, persolvere cui.* 4, 12. *prestare regi.* 10, 8. *soluta corporibus defunctorum.* 3, 12.

Juvenis, Alexander, elatus insolenti gaudio. 4, 6. *impiger.* 3, 3. *nobilis.* 6, 7. *pubescens.* 7, 2. *juvenes fortissimi.* 7, 2. *fort. adsumpti.* 7, 5. *geniti eadem matre, novem.* 6, 5. *integri.* 7, 1. *nobilis.*

8, 2. pares numero totius anni diebus.
 3, 3. perniciosissimi. 7, 11. promptissimi.
 8, 11. iuventa irritat iracundiam & cupidinem vini. 10, 5. iuventa flos. 3, 5. iuventus. iuvenes viri. 4, 4. egregia. 3, 2. nobilissima. 6, 9. Cappadocum iuventute adsumpta. 4, 1.

L.

Lacedamonii, gens bello nobilissima.
 6, 1. societatis cum Alex. fidem violant. 3, 3. fidem dari ab Alexan. postulant Græci. 6, 5. inter Lacedæmonios rex eminebat. 6, 1.

Lacones. 6, 1. Laconum defectio. 7, 4. Vide supra Lacedæmonii.

Lamina argenteæ clypeorum. 8, 5. ferrea, connexa. 4, 9. laminarum serie graves. 3, 11.

Laomedon. 10, 10.

Lateri vinculum sunt lapides. 8, 10. latere crudo struſta. Ib. laterculus. 7, 3. coltilis. 5, 1.

Latro dicitur qui conjuravit in principem. 8, 8. omnium gentium. Alex. 7, 8. ſervatorum ſuorum Alex. 8, 2. latronum XX. millia. 7, 6. latrocinia. 8, 2. latrocinii adſucta gens. 6, 5. latruncolorum ſolertia. 4, 13.

Laxata compages arietibus. 4, 4. vis morbi, remiſſa. 3, 5. laxati funes. 4, 3. ordines. 4, 13. 4, 15. laxatus habenus. 4, 15. l. hab. invchi. 4, 9. laxius ſtare. 3, 7. tendere. 3, 8.

Legati Abiorum Scytharum ad Alex. 7, 6. Abiſara. 8, 13. Abiſ. ad Alex. 9, 1. Athenienſium. 3, 1. Ath. Chiorum, Rhodiorum, ad Alex. 4, 8. barbarorum. 7, 6. Carthaginienſium ad Tyrios. 4, 2. 4, 2. Cyrenenſium donâ adferunt Alex. 4, 7. gentium. 10, 8. gentium duarum euntum adeunt Alex. 9, 7. miſſi domos. 9, 8. Lacedæmoniorum ad Darium. 6, 5. Omphis ad Alex. 8, 12. Sacarum. 7, 9. Sac. benigne excepti. 7, 9. Scytharum ad Alex. 7, 8. 8, 1. undique Babylonem conſtuunt. 10, 4. ſuperveniunt. 4, 3. introducti. 4, 1. Duodec. l. tu Carthaginenſium navit Alex. in ex-cidio Tyii. 4, 4. legatio benigne audi-ta. 8, 1.

Lembi piratici. 4, 5.

Leonidas Parmenioni amicus. 7, 2.

Leonnatus ex purpuratis Alex. 3, 12; armiget. 6, 8. lanceam aufert Alex. 8, 1. ad cubiculi regii limen excubat. 8, 6. copiis præſt. in prælio adverſus Porum. 8, 14. Alex. periclitanti ſubvenit. 9, 5. ſemianimis procubuit. 9, 5. præmiſſus. 9, 10. levis armatura partem ducit. 9, 10. ſtirpe regia genitus. 10, 7. Leonati literæ ad regem. 9, 1. Leonna-tio data provincia poſt mortem Alex. 10, 10.

Lesbus. 3, 1.

Leucoſyri. 6, 4.

Levis armatura. 6, 5. 8, 10.

Libanus mons. 4, 2. 10, 1. in Libano agreſtes Arabum. 4, 2.

Liber Pater. 8, 2. 8, 5. 9, 2. 9, 4. dic-tus deus. 8, 5. Iove genitus ad Indos venit. 8, 10. celatus Iovis femine. Ib. celebre Indis nomen. 9, 8. Liberi Patriæ gloriam & famam emulatur Alex. 5, 10. lucus. 1, 11. termini. 3, 10. triumphus. 3, 12. à Lib. patre condita Nyſa. 8, 10.

Lignum hæſte, inſixum corpori. 9, 5. lignum igne durare. 3, 2.

Linea veſtis. 9, 8. lineæ veſtes. 9, 7.

Linnæſſus. 3, 4.

Lixæ caloneſque. 8, 4. lixæ mercato- reſque. 10, 1. lixarum & calonum gre-ges. 3, 3.

Loccus. 6, 7.

Locrenſes. 4, 13.

Lorica. 9, 3. lorica indutus remex. 7, 9. lorica auro & argento adornata. 8, 5. lora rupta. 3, 1. trajecta per talos. 4, 6.

Luctus, ob demortuum, in ca-ſtris Alexandri. 3, 5. continetur murus. 10, 5.

Ludicrum Iſthmiorum ſolennæ. 4, 5. ſpectaculum. 3, 7. ludificari. 6, 11. per ludum. 8, 6. ludi. 6, 2. conviſales. 5, 1. 6, 2. 8, 4. 8, 6. funebres magni. 10, 5.

Lycæonia. 4, 5.

Lycia. 7, 10. Lyciæ res compoſitæ. 3, 1.

Lycum obtinet Antigonus. 10, 10. Lycius civis. 5, 4. dux iſtinetus. 5, 7.

Lycus. 3, 1. Lycum amnem ponte jungit Darius. 4, 9. traſcit Dar. 4, 16.

Lydia doti datur Alex. 4, 5. Lydia præſectus Antigonus. 4, 1. Lydium re-

euperare tentant praetores Darii. 4, 1. *terminat Halys.* 4, 11. *in Lyd. ducit Cyrus.* 3, 4. *mittitur Menander.* 10, 10.

Lyncestes. 4, 13. *Alexander.* 7, 1. 8, 8. 10, 1. *lanceis confoditur.* 7, 1. *Amyntas.* 5, 2.

Lyræ sonus. 9, 10.

Lysimachus dux Alex. 8, 1. *Lysimachi provinciæ post mortem Alexandri.* 10, 10.

M.

Macedo pro Macedonibus sing. pro plurali. 3, 11. *Macedo gregarius miles.* 8, 4. *imperio regio adfueti.* 4, 7. *toto orbe noti.* 4, 14. *tali rege dignissimi.* 4, 16. *gens bello nobilissima.* 6, 1. *moru patrii tenaces.* 8, 5. *circa Alex.* 3, 11. *cobibiti intra castra.* 10, 3. *in acie senes facti.* 9, 2. *incompositi.* 4, 2. *infesti.* 7, 6. *invicti ceteris.* 8, 8. *liberatores orbis.* 3, 10. *mæsti.* 7, 6. *obtriti.* 4, 15. *Macedonum acies.* 3, 2. 3, 3. *regum genus.* 4, 2. *genti ingenta erga reges suos venerationis.* 3, 6. *fortitudo.* 3, 10. *celebrata.* 9, 7. *nomen terribile.* 4, 14. *barbaris invisum facit avaritia ac libido eorum.* 10, 1. *lex. de propinquis conjuratorum necandis.* 6, 11. *bella civilia.* 10, 9. *castra.* 3, 3. *promptissimi casti.* 3, 11. *turba circa regem.* 3, 1. *trecenti desiderati.* 4, 16. *venerationis erga reges.* 3, 6. *armis nulla gens par.* 7, 9. *more pereunt propinqui infidiantium regi.* 6, 11. 8, 6. *robur invictum.* 9, 2. *Macedonica nomina barbaris imposta.* 10, 4.

Macerianus. 9, 7.

Machina, tormenta bellica. 8, 10.

Madathes. 5, 3. *Sisygambis sororis filiam in matrimonio habet.* 5, 3.

Maotis palus. 6, 4.

Magi Babylonii obviam eunt Alex. 5, 1. *magica ars.* 7, 4.

Maleon turma. 4, 13.

Mallorum regio. 9, 4.

Mallus urbs. 3, 7.

Manicata tunica. 3, 3.

Manus prædantium amputata. 3, 8. 5, 5. *ferrea.* 4, 2. *fer. & corvi.* 4, 3. *hæpagonis. infesta.* 7, 1.

Maracanda. 8, 1. 8, 2. *urbs.* 7, 6. 7, 9.

Marathos urbs. 4, 1.

Mardus. 3, 13. *Mardi.* 3, 13. 4, 12.

8, 3. *Mardorum gens bellicosissima.* 5, 6. *Marcotis palus.* 4, 7. *haud præcul insula Pharo sita.* 4, 8.

Margina. 7, 10.

Marsyas amnis. 3, 1.

Massagetæ. 4, 12. 8, 1. *Dabæ confines.* 8, 1.

Mater eademque conjux. 8, 2. *ita Sisymitres ex matre sua duos filios genuit.* 8, 2.

Maçaces. 4, 1.

Maçaus. 4, 15. 4, 16. *Alexandrum transitu Euphratis prohibere non audeat.* 4, 9. *praetor.* 4, 9. *regionem urit ut hostis.* 4, 9. *præmissus ad itinera occupanda.* 4, 12. *præsides itineri.* 4, 12. *fugit.* 4, 16. *Babylonem seque dedit Alex.* 5, 1. *Maçei precarium regnum.* 5, 8. *Maçeo præpositus gener Alex.* 4, 11. *Maçum transfugam satrapia Babylonia donat Alex.* 5, 1.

Maçage. 8, 10.

Media. 10, 10. *Media caput Ecbatana.* 5, 8. *finis ingressus Darius.* 5, 1. *satrapia.* 6, 2. *Media præest Parmenio.* 6, 8. *Media nulla opulentior regio.* 6, 9. *Medus fluvius describitur.* 5, 4. *Medi.* 3, 2. *pro Persis, & contra.* 4, 12. *Medus imperitat Alex.* 9, 6.

Megalopolitani obsessi. 6, 1.

Mellis amphora. 7, 4. *filia multo mello tinguntur.* 6, 4.

Meleager dux agminis. 3, 9. *copias ducit.* 5, 4. *Cyropolin obsidet.* 7, 6. *liberalitatem Alexandri sugillat.* 8, 12. *infestus Perdicca.* 10, 7. *inrumpit regiam.* 10, 7. *novi regis satellites.* 10, 7. *princeps satellitum.* 10, 7. *occiditur.* 10, 9. *Meleagri ala.* 4, 13. *Meleagri oratio de successore Alexandri.* 10, 6.

Melon. 5, 13.

Memaceni. 7, 6.

Membra simulachrorum abrupta. 5, 6.

Memnon Rhodius nobilissimus dux. 3, 13. *pugnat ad Granicum.* 2, 5. *vita excedit.* 3, 1. *alius praetor Arachosorum.* 7, 3. *moritur.* 9, 10. *alius ex Thracia supplementum adducit.* 9, 3. *Memnonii (Tithoni F.) regia.* 4, 8. *Memnona Syriæ præficit Alex.* 4, 8.

Memorandum inter exempla fortuna
ægmen. 5, 5. *memoria Alexandri.* 7, 6.
enlarmatatis. 8, 2. *charitatis pristinæ.*
 6, 9. *Cyri æterna.* 4, 14. *majestatis exo-*
levit. 3, 13. *meriti inuisa.* 8, 1.
Memphis. 4, 1. *Memphim petit Ale-*
xand. 4, 8. *translatum corpus Alexandri.*
 10, 10. *Memphi positus Alex.* 4, 7.
Menander. 10, 10.
Menapis. 6, 4.
Menedemus. 7, 6. *missus ad obsiden-*
dum Spitamenem. 7, 7. *cæditur.* 7, 9.
Mendis explorare jussus. 4, 12. *vul-*
neratus. 4, 16. *adducit mercede milita-*
turos. 7, 10.
ad Mennin urbem pervenit Alex. 5, 1.
Menses Indorum descripti in xv dies.
 8, 9. *exacti.* 10, 6. *mensum est stipendium*
ducentis denariis. 5, 1.
Mentoris filia. 3, 13.
Merita Alexandri. 7, 4. *maxima.*
 5, 13.
Meros mont. 8, 10.
Mesopotamia unde sic dicta. 5, 1.
Mesop. fervida. 10, 10. *Mesopotamiae*
campi. 3, 2, 4, 9. *spatiiosi.* 3, 8. *prætores.*
 10, 1.
Methymnaeorum tyrannus Aristoni-
eus. 4, 5. & *Chrysolaur.* 4, 8.
Metron, armamentario præfectus.
 6, 7.
Mida regid. 3, 1. *pater Gordius.* 3, 1.
Milesii. 7, 5. *Miletum cepit Balacrus.*
 4, 5. *apud Miletum pugna.* 8, 2. *Mileto*
transferant Branchida. 7, 5. *à Milesiis*
pecuniam exigit Pharnabacrus. 4, 1.
Minerva ara. 2, 3. *ludi celebrati.* 3, 7.
factata ara. 3, 12. *locantur ara.* 8, 11.
cæse viktima. 8, 2. *Minervam propitiat*
Alexand. 4, 13.
Mirabilia opera Orientis. 5, 1. *mira-*
culum sal. ex. 9, 3. *ingens.* 7, 5. *vulga-*
tura fululis. 5, 1.
Mithren invocat Dar. 4, 13.
Mithrenes Sarcis prodidit. 3, 12.
Mithrenis precarium regnum. 5, 8. *Mi-*
threni Armenia data. 5, 1.
Mitylenen Chares tenet cum præsidio
Persar. 4, 5.
Mobile ægmen. 4, 14. *mobiles turres.*
 8, 10.
Maris. 9, 8.

Monimus. 3, 13.
Mons Caucasus. 7, 3. *editus.* 3, 8. *de-*
scendit. 5, 4. *dividit Asiam, spectat deserta.*
 7, 3. *percurrit in longitudinem.* 5, 4.
montes Armenia. 5, 1. 7, 3. *Cilicia.* 4,
 14. *Vxorum.* 5, 3. *Gordyai.* 4, 10. *per-*
suasi. 5, 7.
Mos Aegyptiorum patris. 3, 3. 8, 5.
moris est Persis. 10, 1. *more gentis.* 7, 8.
Macedonum. 6, 11. *majorum servato.* 3,
 8. *more patrio sacrificium diis facit Ale-*
xand. 3, 8. *mores Græci.* 9, 4. *Græcorum.*
 8, 3. *Græc. mali.* 8, 5. *optimi.* 8, 8. *patrii.*
 6, 6. *perditi.* 8, 9. *peregrini.* 6, 6.
publici. 8, 9.
Mosyni. 6, 4.
Mullinus. 8, 11.
Murices ferrei. 4, 13.
Musici. 9, 8. *deficiunt.* 9, 8. *Mus-*
fines. 9, 8.
Myndii. 3, 7.
Mythracenes quidam libri pro Mithrae.
 5, 13.

N

Nabarzanes. 3, 9. *prator Darii.* 3, 7.
conjurat in Darium. 5, 9. *Dar. cæ-*
dem agit. 5, 10. *Hycaniam petit fu-*
ga. 5, 13. *eam occupat.* 6, 3. *occurrit*
Alexandro. 6, 5. *regioni quam antea ob-*
tinuerat præfectur. 6, 6. *Drangarum sa-*
traper. 6, 6. *Nabarzanis litera ad Ale-*
xand. 6, 4.
Nasamones. 4, 7.
Naura. 8, 2.
Nearchus. 9, 10. *longius in Oceanum*
procedere jussus. 10, 1. *Nearchi sententia*
de successore Alexandri. 10, 6.
Neptis Ochi. 6, 2.
Nicæa. 9, 3.
Nicanor Parmenionis filius. 3, 9. *præ-*
est Argyraspidibus. 4, 13. *præmissus ab*
Alex. ad inhibendam fugam. 5, 13. *mor-*
ritur. 6, 6. *alius conjurat in Alex.* 6, 7.
alius temerarius & audax. 8, 13.
Nicartides. 5, 6.
Nicomachus. 6, 7.
Nicostratus. 8, 6.
Nilus crocodilos alit. 8, 9. *Nili flumi-*
ni claustra. 4, 8. *Nilo ante vetus Ale-*
xander. 4, 7.

Nodus Gordius. 3, 1.

Nera. 8, 11.

Numidia solitudines. 10, 1.

Nysa. 8, 10. à Libero patre condita.
8, 10.

O.

Oceanus. 9, 3. aditus. 10, 5. exa-
fluans. 9, 9. adluit terras. 4, 14.

Ochus amnis. 7, 10. Ochus Dar. fil.
in spem imperii Persici genitus. 4, 14.
Ochum filium Darii obsidem offert
Alexandro. 4, 11. Perfarum savissimus
regum. 10, 5. ejus Ochi, qui ante Da-
rium regnaverat, filia. 3, 13. neptis ejus.
6, 2. uxor. 3, 13.

Olympias mater Alex. 9, 6. Olympi-
dis & Antipatri simultates. 10, 4. Olympi-
ada immortalitati consecrare decrevit
Alex. 10, 5.

Omphis. 8, 12. rex patris nometh su-
mit. 8, 12.

Onescritus. 9, 10. longius in Ocea-
num procedere jussus. 10, 1.

Onomastorides. 3, 13.

Opes Alexandri. 5, 12. exercitus, di-
vitiarum. 5, 1. Macedonum. 6, 5. Persidum.
5, 6. regum. 8, 5.

Optimo relinquit regnum Alex. 10, 5.
10, 6.

Ora Cilicia. 3, 5. Hellepontii. 3, 1.
4, 1. & 4, 5. Italia. 10, 1. Orientis ul-
timi. 4, 5. Phoenices. 4, 5. maritima.
4, 1. ora maritima imperium. 3, 13.

Orbus totus luna. 6, 4. orbem implet
fidus lunæ. 8, 9.

Orestes. 4, 13.

Oriens perdomitus. 10, 5. ultimus. 4, 5.
Orientis spolia. 3, 10. totius sedibus suis
excita moles. 3, 2. origo Venetorum. 3, 1.
vera. 8, 10.

Orius amnis. 4, 7.

Orobates. 4, 12.

Orsillos. 5, 13.

Orsines. 10, 1. à septem Persis oriun-
dus. 4, 12. satrapes Persagadam. 10, 1.
Orsinis supplicium. 10, 1.

Oxathres frater Darii. 3, 13. custos
corporis Alexand. 7, 5. alius praetor Ba-
ctrianorum. 9, 8. ejus filiam ducit Ale-
xander. 10, 3.

Oxidates. vide Oxyd.

Oxus amnis. 7, 4. superatur à Pessis.
7, 4. ab Alex. 7, 5. 7, 10. turbidus sem-
per & insalubris est potus. 7, 10.

Oxyanus. 9, 8.

Oxydates. 8, 3. nobilis Perses. 6, 2.

Oxydracorum oppidum. 9, 4. regit.
9, 4.

Ozines. 9, 10.

P.

Paones equites. 4, 9. Paonia. 4, 12.

Palatytos. 4, 2.

Pamphilia. 3, 1. Antigono datur. 10,
10.

Paphlagones adpellati rustici homi-
nes. 6, 11. Paphlagonia cedit Eumeni.
10, 10. eam intrat Alex. 5, 1. capit Ca-
las. 4, 5.

Paratacene. 5, 13.

Parapamisadae. 7, 3. Parapamisada-
rum satrapa Terioltes. 9, 8.

Parmenio Ilium praemittitur. 3, 4.
eam capit. 3, 7. fidiissimus purpurato-
rum. 3, 6. in laevo cornu curat. 3, 9. pra-
missus Damascum. 3, 12. tradit Andro-
macho Caesarem Syriam. 4, 5. peritissimum
artium belli. 4, 13. dereret regem Datii
literas palam recitaturum. 4, 10. tuetur
laevum cornu. 4, 13. parti exercitus pre-
sicitur. 5, 6. Media praefect. 6, 9. proxi-
mus Alexandro. 7, 1. occisus à Clean-
dro. 7, 2. indicta causa. 8, 7. Parmenio-
nis criminatio. 3, 6. exitus 7, 2. litera.
3, 6. sententia de reddendis captivis. 4,
11. in Alexandrum merita. 7, 1. virtu-
tes. 7, 2. Parmenionem Syria praeficit
Alex. 4, 1. defendit Clitus. 8, 1.

Paropamisus. 7, 4.

Parthi Scythia profecti. 4, 12. habent
urbes, quas habuere Macedonum reges. 5,
7. Ecbatana tenent. 5, 8.

Parthiene. 6, 2. à Cratero defensa. 6, 4.

Parthienem petit Artabazus. 5, 12.

Parthiorum satrapa Phratapherneti
9, 10.

Pasargada capta. 5, 6.

Pasergadam urbs à Cyro condita. 5, 6.
vide Pasargada.

Pasas. 10, 8.

Pastigris. 5, 3.

Patera, donum Scytharum. 7, 8.
Pathalia. 9, 8.
Patron. 5, 9. *dux Græcorum militum* 5, 11. *paricidii index* 5, 11.
Pellices. 5, 1. *Alexandri cccxl.* 6, 6. *regia* (Darii.) 3, 3. *licentius vivere adfecta*. 5, 7. *pellicum greges*. 6, 2. *ordo longus*. 8, 9. *suarum concubini*. 10, 2.
Peloponneses. 3, 9. *Peloponnesium defectio*. 7, 4. *equites*. 4, 13.
Peltra. 3, 2. *Cetra*.
Pelusium. 4, 7. *Pelussi ostium*. 4, 1.
Penidas. 7, 6.
Penfiles horti. 5, 1.
Perdicca rex Maced. *inultus occiditur*. 6, 11. *alius inter præcipuos Alexandri duces*. 3, 9. *opert ad Tyrum præficitur*. 4, 3. *vulneratus*. 4, 16. *armiger*. 6, 8. *Cyropolin obsidet*. 7, 6. *genibus Alexand. advolutus*. 8, 1. *cum copiarum parte præmittitur*. 8, 10. *cum equitibus in dextrum cornu Ponti emittitur*. 1, 14. *regionem Indorum vastat*. 9, 1. *annulum a rege traditum in sella ponit*. 10, 6. *stirpe regia genitus*. 10, 7. *Meleagrum in perditum*. 10, 9. *vanus, infidus, novator*, &c. 10, 9. *Perdicca oratio*. 10, 6. *contentatio in accipiendo regno*. 10, 6. *Perdicca tradidit annulum Alexander*. 10, 5.
Perisippus. 3, 13.
Perſæ. 3, 1. *debiles, non omittunt arma*. 4, 15. *sus tributis præliis*. 4, 1. *recentes*. 3, 7. *superati*. 3, 7. *detondent comas*. 10, 5. *fugiant*. 3, 8. *urgebant Thesalorum equites*. 3, 11. *septem Perſæ*. 4, 12. *Perſarum acies*. 3, 9. *agminis ordo*. 3, 3. *campi*. 3, 10. *centum millia*. 3, 2. *seminis lamficium contumeliosum*. 5, 2. *filii non confident in conspectu matris, nisi quum illa permittit*. 5, 2. *imperium*. 3, 3. *imperiæ præfides diti*. 4, 13. *millia multa caesa*. 4, 16. *opibus cur infensi*. *Aegyptii*. 4, 7. *Perſis capitale in sella regis confedisſe*. 8, 4. *Perſica vestu*. 8, 12. *Perſica regia sustigium par deorum potentia*. 6, 6. *Perſio imperio nullum amplius vidit atas*. 4, 14.
Perſopolis caput regni. 2, 5. *urbs, caput regionis*. 5, 4. *Perſopolis arx*. 5, 5. *græci*. 5, 6.
Perſis. 3, 11. *epulenta*. 9, 10. *prima*,

anterior Perſidis pars. 5, 3. *Perſidis fines*. 5, 2. *reges*. 4, 10. 5, 6. *situs*. 5, 4. *Perſidem intrat Alex.* 5, 3. *in Perſ primus imperium intulit Cyrus*. 4, 14.

Per urere artus succo, oleo. 7, 4.

Pestiferum virus. 10, 10.

Pestilentia acior, sequitur famem. 9, 10.

Petra quam Arimaæes Scordianus obtinuit. 7, 11. *undique abscissa & abrupta*. 7, 11. *Aornus*. 8, 11. *deserta*. 8, 11. *peruia*. 8, 2. *subjecta*. 3, 1. *petra*. 3, 10. 6, 6. *eminentes*. 6, 4. *prærupta*. 3, 10. *subjacentes*. 5, 3.

Peucestes subvenit Alex. periclitanti. 9, 5. *tribus jaculis confossus*. 9, 5. *vulneribus fatigatus*. 9, 5. *Peucestem Macedonem Aegypto præficit Alex.* 4, 8.

Peucolans. 7, 10.

Pharnabazus. 3, 8. *Artabazi filius*. *Arcian*. 2, 1. *præfatus Perſæ clausis*. 4, 1. *prætor Darii*. 4, 5. *pr. D. Chion servat*. 4, 5. *vinctus traditur*. 4, 5. *Pharnabazi uxor & filius*. 3, 13. *Pharnabazus imperium ora maritima traditur a Dario*. 3, 3.

Pharos. 4, 8.

Pharrasii. 9, 2.

Phasis. 6, 5.

Phagelus. 9, 1.

Phileus. 4, 13.

Philippus Atheniensium victor. 3, 10. *Bæotia*. 3, 10. *parens Alex. à quibus interfectus*. 4, 1. *in acie tutior quam in theatro fuit*. 9, 6. *Philippi hospes, Artabazus*. 5, 9. 6, 5. *victor de Atheniensibus*. 8, 1. *in Philippi eadem conitatus Lyncestes Alexander*. 7, 1. *ad Philippum venit exsul Menops*. 6, 4. *Philippo genitus Ptolemæus*. 9, 8. *alius Philippus Alexandri medicus evellit Alexand. sagittam*. 4, 6. *venenum regium esse intulit*. 6, 10. *alius Lyfionis frater*. 8, 2. *Philippus alius frater Cassandri*. 10, 5. *Philonicus*. 8, 14.

Philotas. 6, 11. *justas præfideret regioni circa Tyrum*. 4, 5. *merſam Darii pedibus Alex. subduci diffidat*. 5, 2. *relinquitur cum expedita manu*. 5, 4. *diversum iter ingredi iussus*. 5, 4. *Iustus fratris*. 6, 5. *Parmenionis filius*. 6, 7. *conjuat in Alex.* 8, 6. *conficitur*. 6, 11.

alius *Philotas Angeus*. 5, 2, cui forte *Cilicia* destinata. 10, 10.

Phœnice. 4, 1. *Macedonum est*. 4, 2. *Laomedonti datur*. 10, 10. *Phœnices gra*. 4, 5.

Phradates. 6, 5. *Caspianorum agmen* ducit. 4, 12. *prefectus gentis Tapurorum*. 6, 4. *in custodiam mittitur*. 3, 3. *occiditur*. 10, 1. *Phradati reddita gens Tapurorum*. 6, 4. *Autophradaten* vocat *Artian*. 3, 5.

Phrataphernes. 8, 1. *occurrit Alexandro*. 6, 4. *Phradatem in custodiam mittit*. 8, 3. *satrapa*. 9, 10.

Phrygia major Antigono cedit. 10, 10. *minor*. 10, 10. *Phryges*. 4, 12. *sic appellati homines rustici*. 6, 11. *Phrygum turba*. 3, 1.

Pinarus. 3, 8.

Piratici lembi. 4, 5.

Pisces sole durati. 9, 10. *piscium color in mari Casp. diversus ab aliis*. 6, 4.

Pitbon. 9, 8. *Mediam obtinere iussus*. 10, 10.

Pythagoras. 4, 3.

Pœni, h. e. *Carthaginenses*. 4, 2.

Polemon. 4, 8. *alius*. 7, 2. *profugit*. 7, 1.

Polydamas. 7, 2. *missus ad Alex.* 4, 15. *acceptissimus Parmenioni*. 7, 2.

Polymenes. 4, 8.

Polypercon. 4, 13. *dux peregrini militis*. 4, 13. *cum expedita manu relinquitur*. 5, 4. *Bubacenen in ditionem redigit*. 8, 5. *Persam regem venerantem ludibrio* habet. 8, 5. *Noranos vincit*. 8, 11. *Cum Polluce Castor*. 8, 5.

Polystratus. 5, 13. *Dario fert aquam*. 5, 13.

Polytimetus. 7, 10.

Pons lapideus inter mirabilia Orientis. 5, 1. *recisus*. 4, 16. *erigitur*. 7, 5. *jungit urbem*. 5, 1. *pontes strati*. 4, 3. *pontibus junctus Euphrates*. 3, 7.

Ponticum mare. 3, 1. 7, 3. *Pontica gentes*. 10, 10.

Porticanus. 9, 8.

Porus. 8, 12. *ad deditionem sollicitatur*. 8, 13. *Pori litera ad Alex.* 10, 1. *magnitudo*. 8, 14. *Porum consequitur Alexander*. 8, 14. *& Taxilem reconciliat invicem Alex.* 9, 3.

Practius. 2, 4.

Prasti. 9, 8.

Provincia plures testamento distributa. 10, 10.

Ptolemaus qui postea regnavit. 9, 5. *copias ducit in prælio ad Isson*. 3, 9. *ad ducit mercede militaturos*. 7, 10. *regem in Clitum irruentem moratur*. 8, 1. *ad cubiculi limen excubat*. 8, 6. *plurimas capit urbes*. 8, 10. *Porum ludificatur*. 8, 13. *faucius*. 9, 8. *Philippo rege gentis creditur*, *Ibid.* *levis armatura partem ducit*. 9, 10. *satrapes Aegypti, &c.* 10, 10.

Punica classes. *Carthag.* 4, 12.

Pyla quid 3, 4. *fauces jugi*. 3, 4.

Pyla Amanica. 3, 8. *Susides*. 5, 3.

Pyramus. 3, 4. *ponte junctus*. 3, 7.

R.

Rex *Scytharum*. 7, 7. *Scythia, Persarum, Medorum*. 7, 8. *Syria*. 5, 1. *Erythras*. 8, 9. *Indus*. 9, 1.

Rhidagus. 6, 4.

Rhinoceros, animal rarum. 9, 1. *rhinoceros alit India*. 8, 9.

Rhodii se dedunt Alex. 4, 5. *queruntur de præsidio Alex.* 4, 8.

Rhœsaces imminet gladio Alex. 9, 1. *Ripa Tanau*. 7, 6.

Roxane filia Cohortani. 8, 4. *pregnans*. 10, 6.

Rubrum mare. 3, 2. 6, 2. 19, 10.

S.

Sabaces *prator Aegypti*. 3, 11.

Sabraca. 9, 8.

Sabus. 9, 8.

Saca. 5, 9.

Sacerdos Iovis Hammonii. 4, 7. *scribi luci*. 7, 5. *sacrare aquilam*. 3, 3. *scratu Iovi currus*. 3, 3. *sacrata diis ara*. 3, 12. *sacrificare Herculi*. 4, 2. *alii ut Heroi*. 10, 4. *sacrificium anniversarium redditum*. 8, 2. *sacrificia intempestiva damnata*. 5, 4. *sacrilegium verius quam sacrum*. 4, 3.

Samothracum initia. 8, 1.

Sami regnum. 9, 8.

Sangarius. 3, 1.

Sardinia proditor Mithrenes. 5, 1
Sardis prodidit Mith. 3, 12.

Sarmata. 7, 7.

Saribarzanes. 6, 6. *deficit ab Alex.*
ad Bessum. 6, 6. 7, 3. *Bactra perfugit.*
 6, 6. *transfuga.* 7, 4.

Satrapes Aegypti Ptolemaus. 10, 10.
Arianorum constitutus. 7, 3. *Darii.* 3, 13.
Darii factus Alex. 6, 6. *gentis.* 9, 10.
Hyrcaniae Menapis. 6, 4. *Satraparum vo-*
luptas. 7, 2. *Satrapia Babylonia.* 5, 1.
Media. 6, 2. *regionis Susiæ.* 5, 2. *Susa-*
norum. 5, 3.

Satrapene. 4, 2.

Satropaces. 4, 9. *hasta transfixus.* 4, 9.

Saturno immolati pueri. 4, 3.

Scythæ ad Dar. conveniunt. 4, 9. *ad-*
cola Tanais. 6, 6. *colentes ultra Tanaim.*
 7, 4. *Abii.* 7, 6. *qui super Bosphoro incol-*
unt. 7, 6. 8, 1. *qui Europam inc.* 7, 6.
Europæi. 7, 2. *invidii.* 7, 9. *devicti.* 7, 9.
militant Alexandro. 8, 14. 9, 2. *hostes*
paulo ante, nunc milites Alex. 9, 2.
Scytharum facies terribiles. 4, 13. *gens*
bellicosissima. 4, 6. *haud procul Thracia*
sita. 7, 7. *impetus.* 4, 15. *legati.* 7, 8. *pro-*
ceritas. 7, 4. *rex.* 7, 7. *sedes quæ.* 6, 2.
solertia præ aliis barbaris. 7, 8. *solitu-*
dines. 7, 8. *Scythiæ deserta.* 7, 3. *Scy-*
thici arcus. 10, 1.

Semiramis & Cyrum Alexander
maxime admiratur. 7, 6.

Seuthes. 10, 1.

Sibyrtius. 9, 10.

Sidon. 4, 1. *Sidones, ipsi Sidonis in-*
colæ. 4, 1. *Sidonii in præsidis Macedo-*
num. 4, 4.

Simmias. 7, 1.

Sinus Adriaticus luna similis. 6, 4.

Sisenes occiditur. 3, 7.

Sisocostus. 8, 11.

Sisygambis mater Darii. 3, 3. *advou-*
luta pedibus Alex. 3, 12. *non fudit vi-*
etorix suorum. 4, 15. *aspernatur mu-*
nus Alex. 5, 2. *mater appellatur ab*
Alex. 5, 2. *Alexandrum deprecatur pro*
necessario suo. 5, 3. *inedia exstinguitur.*
 10, 5. *ejus ad Alex. oratio.* 5, 12. *ad Sisy-*
gambis Darius corpus mittit Alex. 5, 15.

Sitalæ. 10, 1.

Sobii. 9, 4.

Socrati Ciliciam tradit Alex. 4, 9.

Sogdiana regio. 8, 1. *qualis.* 7, 1. *in*
pars regni Persici. 4, 5. *Dario militanti.*
 4, 12. *bellare ceperunt.* 7, 8. *subacti.* 8, 11
inter Macedonas militanti. 9, 2. *post*
Alexandri mortem veteres præfectos
retinent. 10, 10. *in Sogdianos, h. e. re-*
gionem eorum, recedit Bessus. 7, 4. *ibi-*
que novas copias contrahit. 7, 4.

Sol est Græcorum. 4, 10. *solis equum*
 3, 3.

Solea aurea. 9, 1.

Solis. 3, 7.

Solitudines Scytharum. 7, 8.

Sopithis regnum. 9, 1.

Sopolis. 8, 7.

Softratus. 8, 6.

Spado qui Darii fuerat. 5, 2. *specie*
singulari. 6, 5. *spadones captivi.* 3, 121
circumstantes. 5, 12. *qui circa reginam*
erant. 4, 10. *spadonum agmina.* 5, 1.

Spartam fregit victoria Maced. 6, 1.
Spartana victoria. 10, 10. *Spartani ple-*
raque Cretensis insula obsident. 4, 8.

Species Apollinis per somnum oblata
 4, 3.

Spithamenes. 7, 6. *præcipuus Bessi*
amicus. 7, 9. *transfuga.* 7, 6. *Bactriana*
defectionis auctor. 7, 7. *Bactra perfugit*
 7, 9. *apud Dahas est.* 8, 3.

Stasanor. 8, 3.

Strato rex Aradi. 4, 1. *Sidonis.* 4, 11
Stryx. 10, 10.

Sulphure inlita navis. 4, 3. *turris.* 4, 6.

Superstitio detegitur, de extispicina
 7, 7. *animi.* 5, 4. *diva humanitatem vin-*
cit. 4, 3. *ludibrium mentium humana.* 7, 7.
regi multitudine. 4, 10. *superstitutionis*
potens non erat Alex. 7, 7. *superstitutione*
captus vates. 9, 4. *mentium non mutatur.*
 4, 6.

Susa urbs inter ornamenta regni Per-
sici. 5, 1. *urbs Archelao traditur ab Alex.*
 5, 2. *Susa urbem adit Alex.* 5, 2. *Susia*
regionis satrapia. 5, 2. *Susianis constituta*
Vxi. 5, 3. *Susides pylæ.* 5, 3. *Susis*
 4, 12.

Sustani. 7, 5.

Syriacibus. 8, 13.

Syphnus. 4, 1.

Syacusæ. 4, 3. *Syracusani Africanos*
 urunt 4, 3.

Syri. 4, 1. *Dario militanti.* 4, 12. *Sy-*

Sia 3, 8. *Macedonum est.* 4, 2. *Laomedonti data.* 10, 10. *Syria prator Brocubelus.* 5, 13. *rex Babylone regnans.* 5, 1. *Syria praeficitur Andromachus.* 4, 8. *et Syria milites ad Alex. adducti.* 7, 10. *Africam petere statuerat Alex.* 10, 1. *Syria Caele Andromacho tradita.* 4, 5. *Syria quam Caelen vocant, praeficitur Parmenio.* 4, 1.

Syratica gens, in Syrtibus habitans. 4, 7.

Sysmithres. 8, 4. *Satrapa.* 8, 2.

T.

Tabas. 5, 13.

Tanaüs. 4, 5. *Europam et Asiam medius interfuit.* 6, 2. *dividit Scythas a Bactrianis.* 7, 7. *ad Tanaim amnem processit Alex.* 7, 9. *redit Alexand.* 7, 6. *ultra Tan. colentes Scythae.* 7, 4. *eum injussu regis transire vetantur.* 7, 6.

Tapuri. 8, 3. *Tapurorum gens.* 6, 4.

Tarfos. 3, 4.

Tauron. 5, 3. *praefectus.* 5, 3. *partem copiarum ducit.* 8, 14.

Tauri duo praecipitati in Zioberim. 6, 4. *preciosum armentum.* 8, 12.

Taxiles. 8, 14. *pater Omphis, qui mox in regnum nomenque patris successit.* 8, 12. *rex Indorum.* 8, 14. *Taxilis litera ad Alex.* 10, 1.

Tenedon receptum. 4, 5.

Terioltes. 9, 8.

Terra Attica. 10, 2. *Bactriana.* 7, 8. 8, 10.

Testudo scutorum. 7, 9.

Thais. 5, 7.

Thalestris. 6, 5.

Theatetus. 5, 5.

Thebe. 3, 4.

Thebe in Bæotia, colonia Tyri. 4, 4. *sepius captas esse adfirmat Plin.* 10, 24.

Thebarum excidium. 8, 1.

Themiscyra campi. 6, 5.

Theodotus. 5, 2.

Thermoodon. 6, 5.

Thersippus. 4, 1.

Thefauri, pro loco ubi repositi sunt (ut gazæ.) 5, 2.

Thessalus Medius. 10, 4. *Thes. equites.* 3, 2. *Parmenioni conjungi jubentur.*

3, 11. *urgentur a Persis.* 3, 11. *Philippum ducem habent.* 4, 13. *a Parm. incitantur.* 4, 16.

Thracæ. 3, 9. *leviter armati.* 3, 4. *raptò vivere adsuati.* 3, 10. *Thracum Dux Eudemon.* 10, 1. *Thracia.* 10, 10. *hand procul Scytharum gente.* 7, 7.

V.

Vates captus superstitione. 9, 4. *compositus in adulationem.* 4, 7. *monet Alex. de periculo.* 9, 4. *vates somnia interpretantur.* 3, 3. *vates et arioli.* 7, 7. *Aegyptii.* 4, 10. *Babyloniorum.* 5, 1. *Chaldaei.* 10, 4. *peritissimi.* 4, 10. *consultuntur.* 4, 6. *vatum peritissimus Aristander.* 4, 2. *melius varibus quam duciis suis paret multitudo.* 8, 14.

Vehiculum Gordii. 3, 1. *sordidum, contestum pellibus.* 5, 12. 5, 13. *vehicula adornata.* 9, 10. *calata auro.* 3, 3. *constrata.* 9, 10. *juncta inter se.* 9, 1. *onusta.* 6, 6. *on. auro.* 5, 11. *plena opulentia.* 3, 13.

Velum. vela. signum capti verticis. 7, 11. *candida.* 7, 11. 9, 10.

Veneris usus intra naturale desiderium. 10, 5. *ad Venerem acrior femina cupido, quam regis.* 6, 5.

Venetii. 3, 1.

Vestis Alexandri, donum et opus fortiorum ejus. 5, 2. *Amazonum.* 6, 5. *abscissa.* 3, 11. 10, 5. *Arabica, deposita.* 7, 2. *candida.* 4, 13. *cruenta.* 8, 3. *deposita.* 3, 5. *discolor.* 3, 3. *distincta auro.* 3, 3. *auro purpuraque.* 9, 1. *purp. auroque.* 4, 1. *lacerata.* 4, 10. 7, 5. *regalis.* 3, 3. *regia.* 4, 1. 8, 13. *reg. deposita.* 3, 3. *pelles ferarum pro veste.* 9, 4. *vestes adstricta.* 3, 13. *alba.* 3, 3. *dene.* 5, 5. *insignes auro.* 3, 13. *intexta auro.* 9, 7. *lacerata.* 5, 12. *linea, intexta auro, distincta purpura.* 9, 7. *Macedonica.* 5, 2. *Persica.* 6, 6. 8, 12. *preciosa.* 5, 1. *purpurea.* 10, 1. *regia.* 5, 6. *ex lino.* 8, 9. *vestium preciosissima.* 5, 9.

Victima civis, hostis. 6, 9. *victima case.* 9, 1. *case Minervæ, Victoria.* 8, 2.

Victoria satisfacere sacrificii, locum aras. 8, 11. *cedere victimas.* 8, 2. *Victoriam propitiat.* Alex. 4, 13.

Vncha.

I N D E X.

Vncha. 4, 1.
Vita Acadera. 8, 10.
Vxiorum gens. 5, 3. *montes.* 5, 3. *re-*
gio. 5, 3.

X.

X*enippa.* 8, 2.
Xenophilus. 5, 2.
Xerxes. 10, 6. *Græciam oppugnat.*
 4, 4. *Europa bellum infert.* 5, 6. *ex Gra-*

cia redit. 7, 5. *Xerxis insolentia.* 3, 10.
inventum numerandis copiis. 3, 2. *san-*
ctum, regia. 5, 7.

Z.

Z*ariaspes.* 9, 16.
Zioberus. 6, 4.
Zoilus. 6, 6.
Zopyrio. 10, 14

F I N I S.

